KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje

Redaktor: **Mikławš Just**

Jedynaššesćdźesaty lětnik

W Budyšinje
Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje
(mějićel: Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda)
1923

Dosłowo.

Zasy jedyn lětnik je Posoł dokonjał. Hdyž na njón wróco hlada, dyrbi sebi wuznać, zo to njebě najzbožowniši. Stajnje za čas swojoho byća je so prócował wo swój postup. Je tež za te 61 lět swojoho žiwjenja rjenje zrostł. Rjanu wulkosć a dobre žro bě docpěł; tež wjele přećeli sebi dobył. W poslednich 7 lětach bě dobrych 7 stow sebi přidobył. Něhdźe 1800 eksemplarow so ćišćeše. Tola lěto 1923 nakazy tež joho kćěw: drohota a přeměnjata hódnosć pjenjez, přez čož tysacy a tysacy druhich nowin zańdźe, tež jomu zeškodźi. Lěto 1923 nastupi w mjeńšej štałtnosći, hač bě lěta prjedy sebi dobył, a ke kóncej wustawajo samo někotre soboty njewuńdźe. Město zwučenych 52 čisłow bu jenož 46. Hakle poslednje tydźenje so zasy zhraba. Wurobny dźak słuša tym — předewšim dobroćelam joho z Budyšskeje wokoliny —, kotřiž su jomu k tomu zasy dopomhali.

Też druhe krizy, móhł rjec znutřkowne, kotrež pak tu wopominać nochcemy, je dyrbjał njesć. Nadźijomnje čas wšě wobstojenja přewinje, kotrež móhłe jomu też dale móc a mysl a radosć k dźěłu lemić.

Wšěm, kotřiž su też tele lěto swěrnje za Posoł na kajkežkuli wašnjo dźěłali, wupraja wón swój najwutrobniši dźak. Wjeselił so bě a ke khmanosći bě jomu tyło, by-li tych něšto wjacy było. Štož pak je powědał a rozprawjał, štož wučił a namołwjał, też porokował a khwalił, haj wo čimž też mjelčał — a to njebě joho najlóžše dźěło — njech přinjese płody „Bohu k česći, Serbam k spomóženju!"

Kapłan a vikar Mikławš Just,
redaktor.

Wobsah.

Nabožne rozpominanja a nastawki.
Budź khwaleny Jězus Khrystus. (J.W.) 1
Katolskomu ludej. (Pastyrski list.) 9
„Róża njewinosće wěčnje rjana kće!" . (mk.) 18
Što pytaš Ty? 25
Pobožny pičk. (Kosmák.) . . . 34
Prajće, Serbja, njeje Wam samym skoro přewjele tutoho stajnoho dyrdomdeja? (veritas) 40
Pokuć kaž Twój mištr. (i. b.) . . 47
Vae victis 51

Strona

Dospołni jednotliwcy tworja njepřewinjomny lud. (r. dr.) . . . 59
Bože žohnowanjo. (iž.) 67
Djablisko. (i. š.) 75
Pój, Knježe Jězuso! Modlitna knižka za časćiše s. woprawjenjo. (Jakub Skala, tachant) 80
Puće k wróćenju. (m. m.) . . . 83
Stawajće! (i. w.) 91
Za wšitke prěnjowoprawjeńske . 99
Swjaty Fulgenc, biskop 107
S. Makarius Alexandrijski, pustnik. 115
Swjata Genovefa Parizska . . . 123
Swjaty Gordius, matraŕ 131
Swjatočne domawoprawjenjo w jutrownym času w Romje . . . 135
Swjaty Syman, słołpownik . . . 139
Ss. tŕo kralojo 147
S. Lucian, měšnik a matraŕ . . 155
S. Severin 163
S. Julian, martraŕ a s. Basilisa, knježna 171
Sydom hłownych hrěchow abo počinkow w sydom jednarjach 187, 179
Płody šule bjez Boha 184
S. Wilelm, arcbiskop 195
Knježniska čistosć 203
Česćomna Marija Elekta 211
Zawisć. Wopiłc. 219
S. Meinrad, pustnik 227
Njezel 236
Wo lěnjosći 236
S. Veronika Milanska 243
Wo modlitwje do jědźe a po jědźi.
S. Hilarius, biskop 251
(łš) 259, 263
S. Pawoł, prěni pustnik . . 269, 273
S. Honorat, biskop 277
Zhromadny pastyŕski list dla česnosćow a strachow našoho časa . 281
S. Honorat, biskop 289
S. Antonius Wulki . . 301, 317, 333
Njenamakaštaj městna w hospodźe a wuńdźeštaj tohodla won do hródźe 325
Z poslednim dnjom njech zańdźe 333

Politiske a socialne nastawki.

Wulku pomazku! 30
Sakska křesćanska ludowa strona 85
Telefon w pustowni 196
Smy přihotowani k wólbam? . . 327

Powědančka a wopisowanja.

Knježna a nasjswjećiši sakrament 2
Marijanka. (Powěda Radlubin) . . 10
Na wulkej kołbasy. (Z pólskoho.) 18
Na Lipach 26
Ptači kwas. (J. P.) 24, 42
Kołmaznik. (Powěda Radlubin.) . 40
Za tři kroški 52
Wóčko chce też něšto měć! . . 60, 68
Njekhwal nikoho do smjerće zbóžnoho 76, 84
Lěs horja 87
Jutrowna swěca 92, 100, 108
Zmužita žónska, mandźelska a mać 116
Hana abo „Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sej natwari“ 124, 132, 140, 148
Z měšćanskeje służby . . . 156, 164

Strona

Boharubjenstwo. (Po wěrnym podawku přełožił F. R.) 171, 180, 188
Čerwjeny dwór. (Po češkim M. W.) 212, 204, 220, 228, 236, 244, 252, 260, 264, 270, 274, 178, 283, 291
Njezapomnički 302
Překlepany, ale nic dosć . . . 323
Patoržicu 326

Wšelake nastawki.

Mikławš Kopernik 62
Armeja kralestwa S. H. J. . . . 96
Za naše maćerje 112
Słowjanska a Serbska bibliografija 191, 200
Serbski hwězdaŕ? 192
Budźće rozomni! 224
Kak wšelako tola ludźo liča . . . 232
Žiwjenjo w Čechach. (P. Klem. M. Rab, S. C. J. . . . 265, 294
Dóniž Posoł 274
Mandźelstwo mjez krejnym prećelstwom 299
Sud Boži 323
Něšto z adventiskeje wučby . . 329
Zhromadne namołwjenjo konferency biskopow w Fuldźe k podpjeranju duchownych 310
Sto je sněh hódny? 338

Ze serbskoho žiwjenja a jenotliwych Serbow.

Rjana protyka na sćěnu 7
† Faraŕ Jan Křižan w Hodźiju. (Jan Serbin.) 62
Předsydstwo a wubjerk našoho towarstwa 63
† Kanonik Bjarnat Hicka . . . 69
Dopisy w Serbskich Nowinach. (Piše tachant Jakub Skala.) . . 70
Serbski lud 77
Rěčne kursy za serbskich wučerjow 79
Česćene sobustawy towarstwa ss. Cyrilla a Methoda! (Pokładnik) 79
Trjebamy serbskich wučerjow a duchownych, lěkarjow a rěčnikow 89
Jutrowna wutora a srjeda w Serbskim Domje w Budyšinje . . 102
Koło serbskich rěčnikow a spisowaćelow 104
Ludwik Kuba 118
Należna prostwa 120
Posoł 134, 191, 208, 257, 261, 264, 279, 306, 328.
Katolska Bjesada w Jasenćy . . 151
Wokolnik — wšěm serbskim spěwańskim towarstwam 152
25 lět „Bratrowstwa“ w Kulowje . 190
Hłowna zhromadźizna našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda. 215
25 lětny měšniski jubilej k. faraŕja Jurja Hejduški w Budyšinje . . 246
Sleborny jubilej k. far. Hejduški . 252
45. hłow. skhadźowanka serb. stud. młodosće w Hrodźišću 255
Ze serbskich stawiznow 266
Serbska misijonarka — jubilarka. 327, 334

Hospodarstwo.

Wo přinuzowanej požčeńcy. (Max Štrympa.) 14

Strona

Z cyrkwinskoho swěta.

Katoliko! podpisaj! 4
Pola nas nabožinu ze šulow wućiskaja, druhdźe ju zawjeduja. (a.) 13
Wo našu křesćansku šulu dźe. (a.) 20
Z misijónow. (Piše M. W.) 28, 36, 44, 64, 95, 120, 129, 136, 160, 183, 193, 201.
Poswjećenjo nowoho zwona we Ralbicach 54
Wozjewjenjo najdostoj. knjeza biskopa 124
Swjatkowny prócesijón do Krupki 157
Swjate a swjatočne dny po katolskich Serbach 167, 175
Swjate firmowanjo w Khrósćicach 182
Poswjećenjo nowych zwonow Róžeńćanskich 207
Apostasija Tichona 209
Misijón w Radworju 217
Cyrkwinski přehlad. (Napisa Michał Wjerab.) 221, 275
Misijón w Njebjelčicach 225
Diocesanska synoda w klóštrje Marijinej Hwězdźe 230
Swjatočne poswjećenjo nowych zwonow w Khrósćicach 285
Dwě primicy we Serbach . . . 237
Tŕoja swjatočnosć w Baćonju . . 238
Dioecesanska synoda w klóštrje Marijineje Hwězdy 239
Z cyrkwje a swěta. (M. Wjerab . 286
Swój 25 lětny měšniski jubilej . . 289
Sakscy katolikojo (Zjězd sakskich katolikow w Drježdźanach 290, 298
† Dr. Antonin Cyril Stojan . . . 293
Mišnjanske biskopstwo 337

Basnje.

Zabyty křiž. († Ćišinski) . . . 25
Kěrluš meje kralownje 147
Dwě dušcy. (K primicy.) 155
Wo swjatej Trojicy 158
Kěrluš swj. Marije 159
Klakanjo bije. († J. Ćišinski: Serbske wobrazki.) 243
Hrěšnica před Jězusom 297
W najrjeńšim kćěwje młodych lět 305
Khrósćanske zwony wot J. Šewčika 311, 318
Hody (J. Nowak) 325
Hwězka († J. Ćišinski) 331
Swěrny pohonč († J. Ćišinski) . 339
Rańša modlitwa k Jězusowej Wutrobje 339

Dopisy.

Džak hólcow w katolskim asylu w Budyšinje 95
Dopis 233, 247
Dopis: Po synodze wo synodze . 245
Do katolskich Serbow. (Jakub Skala, tachant) 271
Dopis. (Jakub Měrćink w Hrubjelčicach.) 274

Stajne rubriki.

Politiski rozhlad. — Z Łužicy a ze Serbow. — Z cyrkwje a swěta. — Należnosće našoho towarstwa. — Wšelćizny. Cyrkwinske powěsće.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće :: štwórćlětnje 230 hriwnow. ::

Nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 25 hr., reklama w teksće 100 hr.

1. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 6. januara 1923.

Budź khwaleny Jězus Khrystus!

Před někotrymi dnjemi pobych w susodstwje pola młódšeje wudowy. Z cyle nahłej smjerću bě ji muž zemrěł. Mandźelstwo běše jara zbožowne było. Dźěći njeměještaj, dokhody běchu dobre a tak móžeštaj sej něštožkuli popřeć, štož dyrbja sej w našich tak drohich časach tysacy zapowěsć. Hdyž běch so z wudowu při marach pomodlił, praji, na dotalne dobre žiwjenjo spominajo, płačo: „Što je to po prawym nětko było? Tu mi leži na marach, a wšitko je nimo kaž hoły dych.“ Směm wuznać, zo so mi tute słowa před ćełom hłuboko do wutroby dobywachu.

Dźensa, na poslednim dnju lěta, spominam nimowólnje na tele słowa. Stare lěto 1922 mrěje a jutře budźe ležeć w kašću. Njeje nam, kaž by so z nahłej smjerću w nocy minyło? Kelko dobrych předewzaćow chcychmy w minjenym lěće přewjesć, a kak mało je so stało! Dźensa začuwamy, zo je nam też tute lěto 1922 překhětře a přezahe ćekło. Wěm, lubi čitarjo, zo loni při započatku nowoho lěta někotryžkuli polěpšenjo wšěch wobstojnosći lubješe. Měnješe, zo je drohota najwyšši skhodźeńk překročiła. To běchu nadźije profety, kotrohož słowam Boža wola dopjelnjenjo zapowě. Žałośćimy wukónc lěta 1922 pod njesměrnej drohotu. Tak dźi, lěto 1922, w Božim mjenje do wěčnosće! Twoje njebjesa běchu zwjetša zakryte z dešćitymi mróčelemi a kaž njepřestawace dešće cyłeje druheje połojcy lěta 1922 wuliwaja so ze sćěhwkom drohoty kaž lijeńca cyłe rěki papjerjanych pjenjez do kraja.

Su domy, kotrež maja nadosć tutoho pjenježnoho bohatstwa. Čim surowiša je drohota, ćim wjetši je jich njesmilny dobytk. We wulkich horncach — tak so powěda — khowaja pjenježne papjery a na kucheńskej wazy je waža. A mysla: „To běše dobre lěto, derje smy zasłužili, smy spokojom.“ Hdyž pak tebi praju: „Błaznje, w tutej nocy twoju dušu žadaja wot tebje, a čeje budźe, štož sy přihotował? Tak ma so z tym, kotryž sebi pokłady hromadźi, ale njeje bohaty za Boha“ (Luk. 12, 20. 21.), potom słyšu će skoržić: „Što je to po prawym nětko było? Wšo je nimo kaž hoły dych.“

Hlejće, lubi serbscy bratřa a sotry, tu khwata Waš 61lětny stary swěrny přećel „Katolski Posoł“ na poslednim dnju lěta ze wsy do wsy, z domu do domu, a na kóžde wrota wašich statokow a na kóžde durje wašich khěžkow pisa z wulkimi a raznymi pismikami tole:

„Budź khwaleny Jězus Khrystus —
do wěčnosće! Amen.“

To dyrbi prěnje być, štož w Nowym Lěće rozpominaće, k čomuž waše mysle podawaće. Z tutymi słowami dyrbiće prawy zaběh za cyłe Nowe Lěto 1923 dóstać. To pak njeřeka, rucy do klina złožić a stajnje k njebjesam hladać. Jězus Khrystus, na kotrohož khwalbu maja so waše słowa, mysle a skutki přez cyłe lěto měnić, je na samón kwas šoł. Ale też při wjesołych składnosćach je woči swojich připosłucharjow złožował předewšěm k njebju.

Luby serbski ludo, wostań sebi swěrny a sćěhuj tutón přikład! To běše wašnjo swojich dźědow a nanow. Nabožna mysl je tak zakorjenjena w serbskej kreji, zo serbska narodnosć zhinje, hdyž so nabožna pobožnosć a cyrkwinske žiwjenjo zhubitaj. Na nabožnym zmyslenju a cyrkwinskej swěrje njech spóznawa štóžkuli strowosć a wutrajnosć serbskeje narodnosće. Hdyž so druzy swojeje wěry a cyrkwje w zjawnosći hańbuja, pokažmy so njebojazni a dopokažmy, zo njewěšamy kabat po rańšim abo wječornym wětřiku. Zo so ze serbskich klětkow Jězus Khrystus česćuje, zo wšitcy katolscy Serbja kóždu njedźelu na joho khwalbu w Božim domje słuchaja, zo dźěći a młody lud w serbskich wsach duchownoho strowja ze słowami „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“, to mamy wšo za samowěste. Ale čohodla potom w dalšej zjawnosći Jězusa so hańbować? To by řekało, njewěriwomu swětej so kłonić, kiž by Khrystusa rad zamknył zady cyrkwinske murje. Wot kónca wójny sem je so wjele swětowych konferencow wotměwało. Wšitke běchu njepłódne. A čohodla to? Dokelž wulcy mudračkojo a mócnarjo su wšitcy njewěriwi a pohanscy zmysleni ludźo, kotřiž mysla, zo nowy lěpši swět wutworja bjez wobkedźbowanja křesćanskich, to je Jězusa Khrystusowych zasadow. Tu widźiće nětko zahubu, kotraž je nastała, dokelž lětdźesatki dołho so předuje: wěra a křesćanstwo njesłušetaj do zjawnoho žiwjenja, najmjenje do politiki. A tola je kóžda politika bjez wěry do Božeje sprawnosće wěsty a runy puć do hubjeństwa. A njeje też to tebje, serbski nano a serbska maći, přimało, hdyž sće čitali wo wukazach, w kotrychž nětčiši sakski minister duchownych wěcow, Fleißner, zakazuje, zo by so w šulach pomodliło, a zo bychu dźěći na našich wulkich swjatych dnjach druhu cyrkwinsku kaznju wobkedźbowałe? Abo hač serbske ćełozwučowace towarstwa, kotrež mamy za třebne, zo naša młodźina njeby wjele w korčmach pijo sydała, hrała a rejwała, „Sokol“ abo „Milčenjo“ so mjenuja, je pódlanska wěc. Wjele ważniše je, zo zjawnje narodny a nabožny křesćanski duch khroble zastupuja. Je-li so to wulkomu „Sokolej“, kotrohož stojnišćo napřeco cyrkwi je skerje njepřećelne dyžli njestroniske, njelubi, potom wěmy, na čim smy. Njeznaju wjetšeje błudneje wučby w nowišim času dyžli měnjenjo, zo křesćanske kaznje

w politiskim, hospodarskim a towarstwowym žiwjenju swědomitoho wobkedźbowanja žadać nimaja. Ně, lubi přećeljo z tohole swěta, njebjeske kralestwo je podobne zakisanomu čěstu, kotrež žónska wza a do třoch měricow muki zaměša, hač wšitko zakisa. W prědowanju na horje praji Jězus swojim pošlucharjam: „Wy sće swětło swěta. Swěca so njezaswěći, zo bychu ju pod sudowjo stajili, ale na swěčnik, zo by swěćił wšitkim, kotřiž w domje su. Tak njech so swěći waše swětło před čłowjekami, zo bychu widźeli waše dobre skutki, a khwalili wašoho wótca, kiž je w njebjesach."

Wot wójny sem so wulki swět wjele bóle z nami Serbami zaběra. Naše wosebitosće a wašnička wuzběhuje w nowinach, knižkach a we wobrazach. Zo by so tole wšudźe wo nas prajić móhło: su narod, kiž nic jenož njestrowja „Budź khwaleny Jězus Khrystus!", ale kiž je wobkuzłany w cyłym narodnym žiwjenju wot tohole postrowa. Jedna mojich poslednich modlitwow lěta 1922 budźe, zo by wuraz serbskoho žiwjenja był samón khwalospěw: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Potom wěm, zo budźe Zbóžnik kročić w Nowym Lěće 1923 nad lubowanymi serbskimi honami, Was a Waše dźěći, Waše statoki a Waše dźěła žohnujo a tych, kotřiž so z časnosću rozžohnuja, swojim jandźelam přepodawajo za njebjeske radosće. J. W.

Politiski rozhlad.

Konferenca po konferency

so wotměwa wot „skóńčenja" swětoweje wójny: ma facit z njeje sčinić. Štó zamóže jich ličbu prajić? 15—16 je jich było, najważniše we Washingtonje, Genuwje, w Haagu, Cannes atd. tola wšo bjez widźomnoho wuspěcha. Hižo w Genuwje praji Lloyd Georges: „Dyrbimy wuznać, zo Europa w dobrych wobstojenjach njetči. Hdyž so tejle konferency njeporadźi, ludy so na někajki měrowy zwjazk dojednać, budźe Europa z nowa so w kreji kupać."

A nětko sedźa w Parizu a wuradźuja zasy wo wójnskim wotškodźenju. Z wuwzaćom Jendźelskeje su skoro wšitcy zastupjerjo ententy měnjenja, zo Němska z wulkoho dźěła ze złeje wole njepłaći. Ta je wospjet namjetowała, kak chce płaćić, nětko też zasy za Parizsku konferencu, a z nowa so pokazuje, zo stej Jendźelska a Francózska w tym prašenju hinajšoho měnjenja. Rěka 'žno, zo runje tohodla też ta konferenca skóńčnoho a dorjadowacoho wuspěcha njezměje. Francózska njeje za namjety, kotrež je Němska w Parizu zapołožiła — rad wěrimy — z njej pječa w Americy spokojom njejsu, tola wona njeje też nic runje za wšě němske namjety; Jendźelska stoji přećiwo Francózskej, tola też dospołnje ju wotstorčić njemóže. Powěsće z Pariza su tak wšelake, zo ani někak dowidźeć njeby było, kak konferenca wotběži, njeby-li z druhoho wědźał, zo Francózska dyrbi hladać, kak swoje žadanja na škodźe někak přiměrjene wotrunanjo dopjelnjene dóstanje, zo pak na druhim boku Jendźelska to njepřizwoli, dokelž chce Francózsku jenož hač do wěsteje měry sylnu widźeć, a runje tak Němsku jenož hač do wěsteje měry słabu. Hinak by swojomu stojnišću škodźała a tak ze swojoho boka njepraktisku politiku činiła; sprawna pak wona z ćežka budźe tak abo hinak.

Druhi zaměr francózskeje politiki je, so přećiwo Němskej škitać. Po jeje přeswědčenju je wona najbóle wohrožena, hdyž móc Němskeje přez Rhyn saha. Tohodla hlada tamne kraje pod swój wliw dóstać. Na wěste wašnjo jej tamniši lud z jenoho dźěła — kak wulki tón je, so tu po němskich powěsćach prajić njehodźi — napřećo dźěła, dokelž so jomu při Pruskej wostać nochce. Zo su prócowanja wo njewotwisnosć tola ważne a mócne, je z toho widźeć, zo měješe Kölnanski kardinal arcybiskop Schulte za nuzne, politiscy na tamniši lud skutkować z tym, zo při swojej narěči na tamniši kapitl też tole praji: Wótře a swjatočnje njech so skóńčnje při tejle składnosći wospjetuje we našich wutrobach so horjacy němski slub: My, arcybiskop a Kölnanscy duchowni, město a dioecesa, wuznawamy swoju njekhabowacu swěru a najwjetšu woporniwosć za našu přirhynsku domiznu a wobydlerstwo, kotrejž žaneje njeswěry přećiwo Němskej njeznaje; kotrejž němskej wostanjetej, štožkuli też přińdźe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Serbski orchestr zeńdźe so njedźelu z dypkom 1/2 10 hodźinach dopołdnja w sali Maćičnoho Domu. Dla přihotow za Kocorowy swjedźeń w Pančicach so wo bohate wobdźělenjo prosy. Klarinetistojo njech sebi B a C klarinetu sobu přinjesu. **Zarjadnistwo.**

— Tudomna krajnostawska banka (Landständische Bank) je ze započatkom nowoho lěta swoju samostatnosć přisadźiła. Wona bu wopor nětčišich pjenježnych wobstojenjow a přizamkuje so „Giroverband „Sächs. Gemeinden".

— Lubijska banka je sebi wulkotny dom napřećiwo hłownomu póstej na Hošic hasy natwariła a tam so też hižo ze swojich dotalnych rumnosćow w Serbskim Domje přesydliła. Kaž słyšimy, jeje dotalne rumy nětko „Serbska banka" přewozmje. To budźe nadźijomnje z wulkim dobyt-

Knježna a najswjećiši sakrament.

Hrózbny njeskutk bě złósćiwa ruka bjezbóžnika w katolskej cyrkwi w měsće N. skućiła. Kaž nowiny nazajtra wozjewjachu, běchu so w nocy paduši do cyrkwje nutř łamali, tabernakl z mocu wočinili a z njoho keluch a bursu (z kajkejž měšnik khoroho wobstarać khodźi) wzali, też z wołtarja starske drohotne swěčniki rubili. Za paduchami policija dotal žanoho sleda namakała njeje. Telko je wěste, zo su po puću, kiž přez lěs do Wjerchowic wjedźe, tłochli.

Tule zrudnu powěsć tajny radźićel Dwórnik swojim swójbnym čitaše, hdyž bě z nimi při kofeju. Tajny radźićel běše jara wustojny a při tym też dobroćiwy lěkar, kotrohož sebi daloko a šěroko na pomoc wołachu. Knjeni Dwórnikowa za khudu khoru, kotraž wjac jehlički dźeržeć njemóžeše, płataše. Jeju jenička dźowka Hańža, kěčjata knježna 18 lět stara, w knihach studowaše.

Zrudny podawk, kajkohož so w N.ecach dopomnić njewědźachu, žiwu rozmołwu wubudźi.

„Ćile ludźo", praji knjeni Dwórnikowa, „tola žanoho swědomja nimaja, su pak też bjeze wšoho čłowječoho čuća, hdyž w swojich njeskutkach ani před tym njezastawaja, štož je wšěm druhim ludźom ważne a swjate."

Knježna Hańža cyle wustróžana praji: „Ja jeno přecy sej na to myslu, hač su ćile rubježnicy też swjate woblatka sobu wzali! Ach, ćile njeswědomići čłowjekojo sej ničo njebychu z toho činili, najswjećiši sakrament wonječesćić. Ach, njezwěrju sebi toho zatrašnoho njeskutka domyslić." Cyła začerwjeniła bě so ze swjatym zahorjenjom.

„Farař Degen běše, hdyž joho dźens rano zetkach, cyły zarudźeny", praji nan. „Skoro njeje wěrić, zo Bóh luby Knjez tajki donjebjeswołacy njeskutk dopušći. Tola, štó wě, kajke wotpohladanjo Bóh při tym ma! Zawostajmy wšitko joho mudrej předwidźiwosći!"

Potom tajny radźićel hišće wo swojich khorych powědaše, štož joho swójbnych runje zajimaše.

„Ja dźens z ranja też pola stareje Wórše Babikec we Wjerchowicach pobych, Wona dołho wjac njebudźe, a ja chcu dźens wječor fararjej Degerej prajić dać, zo by ju hišće raz wobstarał. Wón chce jutře tak do Wjerchowic khorych woprawić dóńć. Tola Hańža", wobroći so k swojej dźowcy, „ty móhła hišće dźensa k starej Wórši dóńć, ju też trochu přihotować! Dźensa je wonka tak krasnje, puć budźe ći strowy, a do wječora móžeš zas domoj być."

Cyle zawjeselena knježna wotmołwi: „Haj, nano, z wutroby rady. Ale dyrbju tej starej maćercy tola něšto sobu wzać, traš něšto sadu; što měniš, maćerka?"

„Prawje maš, Hańžka, a wzmi też blešu nanowoho wina za khorych sobu, to ju posylni. Njejwěrno nano? Ja ći khětře wšo do korbika składu."

w politiskim, hospodarskim a towarstwowym žiwjenju swědomitoho wobkedźbowanja žadać nimaja. Ně, lubi přećeljo z tohole swěta, njebjeske kralestwo je podobne zakisanomu ćěstu, kotrež žónska wza a do tŕoch měricow muki zaměša, hač wšitko zakisa. W prědowanju na horje praji Jězus swojim posłucharjam: „Wy sće swětło swěta. Swěca so njezaswěći, zo bychu ju pod sudowjo stajili, ale na swěčnik, zo by swěćił wšitkim, kotřiž w domje su. Tak njech so swěći waše swětło před čłowjekami, zo bychu widźeli waše dobre skutki, a khwalili wašoho wótca, kiž je w njebjesach."

Wot wójny sem so wulki swět wjele bóle z nami Serbami zaběra. Naše wosebitosće a wašnička wuzběhuje w nowinach, knižkach a we wobrazach. Zo by so tole wšudźe wo nas prajić móhło: su narod, kiž nic jenož njestrowja „Budź khwaleny Jězus Khrystus!", ale kiž je wobkuzłany w cyłym narodnym žiwjenju wot tohole postrowa. Jedna mojich poslednich modlitwow lěta 1922 budźe, zo by wuraz serbskoho žiwjenja był samón khwalospěw: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Potom wěm, zo budźe Zbóžnik kročić w Nowym Lěće 1923 nad lubowanymi serbskimi honami, Was a Waše dźěći, Waše statoki a Waše dźěła žohnujo a tych, kotřiž so z časnosću rozžohnuja, swojim jandźelam přepodawajo za njebjeske radosće. J. W.

Politiski rozhlad.

Konferenca po konferency

so wotměwa wot „skónčenja" swětoweje wójny: ma facit z njeje sčinić. Štó zamóže jich ličbu prajić? 15—16 je jich było, najwažniše we Washingtonje, Genuwje, w Haagu, Cannes atd. tola wšo bjez widźomnoho wuspěcha. Hižo w Genuwje praji Lloyd Georges: „Dyrbimy wuznać, zo Europa w dobrych wobstojenjach njetči. Hdyž so tejle konferency njeporadźi, ludy so na někajki měrowy zwjazk dojednać, budźe Europa z nowa so w kreji kupać."

A nětko sedźa w Parizu a wuradźuja zasy wo wójnskim wotškodźenju. Z wuwzaćom Jendźelskeje su skoro wšitcy zastupjerjo ententy měnjenja, zo Němska z wulkoho dźěła ze złeje wole njepłaći. Ta je wospjet namjetowała, kak chce płaćić, nětko też zasy za Parizsku konferencu, a z nowa so pokazuje, zo stej Jendźelska a Francózska w tym prašenju hinajšoho měnjenja. Rěka 'žno, zo runje tohodla też ta konferenca skónčnoho a dorjadowacoho wuspěcha njezměje. Francózska njeje za namjety, kotrež je Němska w Parizu zapołožiła — rad wěrimy — z njej pječa w Americy spokojom njejsu, tola wona njeje też nic runje za wšě němske namjety; Jendźelska stoji přećiwo Francózskej, tola też dospołnje ju wotstorčić njemóže. Powěsće z Pariza su tak wšelake, zo ani někak dowidźeć njeby było, kak konferenca wotběži, njeby-li z druhoho wědźał, zo Francózska dyrbi hladać, kak swoje žadanja na škodźe někak přiměrjene wotrunanjo dopjelnjene dóstanje, zo pak na druhim boku Jendźelska to njepřizwoli, dokelž chce Francózsku jenož hač do wěsteje měry sylnu widźeć, a runje tak Němsku jenož hač do wěsteje měry słabu. Hinak by swojomu stojnišću škodźała a tak ze swojoho boka njepraktisku politiku činiła; sprawna pak wona z ćežka budźe tak abo hinak.

Druhi zaměr francózskeje politiki je, so přećiwo Němskej škitać. Po jeje přeswědčenju je wona najbóle wohrožena, hdyž móc Němskeje přez Rhyn saha. Tohodla hlada tamne kraje pod swój wliw dóstać. Na wěste wašnjo jej tamniši lud z jenoho dźěła — kak wulki tón je, so tu po němskich powěsćach prajić njehodźi — napřeco dźěła, dokelž so jomu při Pruskej wostać nochce. Zo su prócowanja wo njewotwisnosć tola ważne a mócne, je z toho widźeć, zo měješe Kölnanski kardinal arcybiskop Schulte za nuzne, politiscy na tamniši lud skutkować z tym, zo při swojej narěči na tamniši kapitl też tole praji: Wótře a swjatočnje njech so skónčnje při tejle składnosći wospjetuje we našich wutrobach so horjacy němski slub: My, arcybiskop a Kölnanscy duchowni, město a dioecesa, wuznawamy swoju njekhabowacu swěru a najwjetšu woporniwosć za našu přirhynsku domiznu a wobydlerstwo, kotrejž žaneje njeswěry přećiwo Němskej njeznaje; kotrejž němskej wostanjetej, štožkuli też přińdźe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Serbski orchestr zeńdźe so njedźelu z dypkom 1/2 10 hodźinach dopołdnja w sali Maćičnoho Domu. Dla přihotow za Kocorowy swjedźeń w Pančicach so wo bohate wobdźělenjo prosy. Klarinetistojo njech sebi B a C klarinetu sobu přinjesu. **Zarjadnistwo.**

— Tudomna krajnostawska banka (Landständische Bank) je ze započatkom nowoho lěta swoju samostatnosć přisadźiła. Wona bu wopor nětčišich pjenježnych wobstojenjow a přizamkuje so „Giroverband „Sächs. Gemeinden".

— Lubijska banka je sebi wulkotny dom napřećiwo hłownomu póstej na Hošic hasy natwariła a tam so też hižo ze swojich dotalnych rumnosćow w Serbskim Domje přesydliła. Kaž słyšimy, jeje dotalne rumy nětko „Serbska banka" přewozmje. To budźe nadźijomnje z wulkim dobyt-

Knježna a najswjećiši sakrament.

Hrózbny njeskutk bě złósćiwa ruka bjezbóžnika w katolskej cyrkwi w měsće N. skućiła. Kaž nowiny nazajtra wozjewjachu, běchu so w nocy paduši do cyrkwje nutř łamali, tabernakl z mocu wočinili a z njoho keluch a bursu (z kajkejž měšnik khoroho wobstarać khodźi) wzali, też z woltarja starske drohotne swěčniki rubili. Za paduchami policija dotal žanoho slěda namakała njeje. Telko je wěste, zo su po puću, kiž přez lěs do Wjeřchowic wjedźe, tłochli.

Tule zrudnu powěsć tajny radźićel Dwórnik swojim swójbnym čitaše, hdyž bě z nimi při kofeju. Tajny radźićel běše jara wustojny a při tym też dobroćiwy lěkař, kotrohož sebi daloko a šěroko na pomoc wołachu. Knjeni Dwórnikowa za khudu khoru, kotraž wjac jehlički dźeržeć njemóžeše, płataše. Jeju jenička dźowka Hańža, kěčjata knježna 18 lět stara, w knihach studowaše.

Zrudny podawk, kajkohož so w N.ecach dopomnić njewěddźachu, žiwu rozmołwu wubudźi.

„Ćile ludźo", praji knjeni Dwórnikowa, „tola žanoho swědomja nimaja, su pak też bjeze wšoho čłowječoho čuća, hdyž w swojich njeskutkach ani před tym njezastawaja, štož je wšěm druhim ludźom ważne a swjate."

Knježna Hańža cyle wustróžana praji: „Ja jeno přecy sej na to myslu, hač su ćile rubježnicy też swjate woblatka sobu wzali! Ach, ćile njeswědomići čłowjekojo sej ničo njebychu z toho činili, najswjećiši sakrament wonječesćić. Ach, njezwěrju sebi toho zatrašnoho njeskutka domyslić." Cyła začerwjeniła bě so ze swjatym zahorjenjom.

„Farar Degen běše, hdyž joho dźens rano zetkach, cyły zarudźeny", praji nan. „Skoro njeje wěrić, zo Bóh luby Knjez tajki donjebjeswołacy njeskutk dopušći. Tola, štó wě, kajke wotpohladanjo Bóh při tym ma! Zawostajmy wšitko joho mudrej předwidźiwosći!"

Potom tajny radźićel hišće wo swojich khorych powědaše, štož joho swójbnych runje zajimaše.

„Ja dźens z ranja też pola stareje Wórše Babikec we Wjeřchowicach pobych, Wona dołho wjac njebudźe, a ja chcu dźens wječor fararjej Degerei prajić dać, zo by ju hišće raz wobstaral. Wón chce jutře tak do Wjeřchowic khorych woprawić dóńć. Tola Hańža", wobroći so k swojej dźowcy, „ty móhła hišće dźensa k starej Wórši dóńć, ju też trochu přihotować! Dźensa je wonka tak krasnje, puć budźe ći strowy, a do wječora móžeš zas domoj być."

Cyle zawjeselena knježna wotmołwi: „Haj, nano, z wutroby rady. Ale dyrbju tej starej maćercy tola něšto sobu wzać, traš něšto sadu; što měniš, maćerka?"

„Prawje maš, Hańžka, a wzmi też blešu nanowoho wina za khorych sobu, to ju posylni. Njewěrno nano? Ja ći khětře wšo do korbika składu."

kom za „Serbsku banku"; přetož budźe so tu też po rumnosći lěpje rozšěrić móc dyžli dotal w „Běłym Konju". Serbski lud pak dyrbi też k njej dowěru měć a bóle z njej dźěłać. Wona je jenička, kotraž serbskim idealnym należnosćam skutkownu pomoc přiwobroća, město toho, zo tajkeje lubosće hišće žana druha nam poskićiła njeje, byrnjež bychu dosć dobytka ze serbskoho ludu ćahnyłe.

Z Běčic. Na zrudne wašnjo přińdźe tudomny młyńk Fehrmann wo žiwjenjo. Hdyž rjemjeń na walku wodowoho kolesa kładźeše, přińdźe někak pod pas a bu dospołnje k wali přitłóčeny. Hačrunjež joho synk hnydom młyńske koło zastaji, bě tola młyńk hnydom mortwy. Hakle hdyž koło zasy wróćo zwjerćachu, móžachu ćěło wućahnyć.

Z Njeswačidła. Tu wotmě minjenu njedźelu serbska studowaca młodosć swoju zymsku skhadźowanku. Při tym zarjadowa so też zběrka k lěpšomu potrěbnych studowacych serbskeje narodnosće. Nawda so 6000 hr. — Pomysliš-li sebi, što nětkle za 6000 hr. dóstanješ, dha drje je so někajka ličba nazběriła, pomocy pak móhł rjec žaneje. 6000 hr. — to su lědom třoje póduše za roztorhane wobućo.

Ze Sernjan. Róžeńcanske towarstwo młodźencow wuhotowa sebi posledni dźeń lěta rjany hodowny swjedźeń. Bohužel pak bě jara snadnje wopytany. Po powitanju přez k. admin. Romualda předstajachu sobustawy towarstwa hru: „Slepoho Benjamina". Khorosće dla běchu někotři hrajerjo hakle poslednje dny rólu přiwzać dyrbjeli. Tola wšitcy běchu swoju wěc derje nawuknyli a předstajachu jara rjenje. Wosadny farař J. Žur napominaše młodźencow a wšitkich wosadnych swěrnje k s. wěrje stać, kotraž je najwjetše bohatstwo. Tak dołho hač budźe naš lud dobry wěriwy, budźe też dobry serbski. Po tym předstaješe Ralbičanske knježnjace towarstwo hišće struchłohru „Křesćanka", jara běžnje a wustojnje. To běše rjeńša bjesada na kóncu lěta hač mnoha druha we swěće w tymle času.

Ze Sernjan. Njedočincy spytachu tu runje wosrjedź s. misijóna pola žiwnosćerja Krala swoje mazane dźěło. Hdyž běchu ludźo na misijónskim prědowanju, pokradnychu tam paduši z motora drohotny magnet. Hdyž chcychu jón w Kamjencu pola jenoho překupca předać, so přeradźichu z tym, zo wysoku požadanu płaćiznu překupcej k woli khětro ponižichu. To bě překupcej napadnje a wozjewi to hnydom policiji. Jenoho paducha lepichu hišće w tej samej nocy, hdyž po Kamjencu dundaše a přečinješe. Je to znaty ptačk, kotryž je też prjedy ze wšelakimi njekhmanstwami swoje mjeno wohańbił. Druhoho pachołka wužadachu sebi na druhi dźeń z cyrkwje, hdźež chcyše so na zhromadnym s. woprawjenju wobdźělić. Bóh njech nas zwarnuje před tajkimi njedočinkami!

Z Khrósćic. Połniša hač nowe lěto Wjenkec žórla drje hišće ženje była njeje. Lud, wosebje naša młodosć bě so tak bohaće zešła, zo mnozy ani do duri njemóžachu, byrnjež so bóle prócowali, swój zastupny pjenjez, 100 hr. wotbyć. Swjedźeń našoho towarstwa młodźencow bě pak też wopyta hódny. Wulkotna hra sławnoho Francózy Moliera, „Skupy", nanajwustojnišo wot J. Jakubaša za serbske jewišćo připrawjena, so tak rjenje předstaji, zo so wšěm nanajlěpje spodobaše. Hrajerki a hrajerjo běchu swoju wěc jara derje nawukli a ju też wubjernje předstajichu. Ćežko je posudźić, štó je rólu lěpje hrał, hač Skupy a joho syn abo Hilža a Herta abo Rodźinka, abo Jakub a Pilk. Też krasna drasta hru nanajbóle podpjeraše. Praeses towarstwa, knjez kapłan Nowak, bě k hrě wosebity prolog zbasnił, kotryž ju připosłuchařstwu tak prawje zrozemliwu sčini. Žiwy „duch nahrabnosće" rjane słowo, kotrež drje so bórzy też jako mištrski kruch našoho basnika wozjewi z hłubokim čućom přednjese. Na kóncu podźakowa so wosadny farař hrajerkam a hrajerjam a cyłomu towarstwu a napominaše młodosć, zo by přecy kruće hromadźe stała w křesćanskej lubości, swoju narodnosć sej ważiła a so też prawje wjeseliła, ale přecy w „tom Knjezu". — Škoda jenož, zo w Khrósćicach nimamy wjetšeje žórle. Potom by też šěrša zjawnosć wjacy wot tajkich wurjadnych swjedźenjow měła. Našim młodźencam pak a jich praesesej přiwołamy: Dale tak!

Ze Serbow. Někotryžkuli nětkle žita předawa, hačrunjež sam swojoho nima, a też wot nikoho nadawka, joho wupłody na předań nosyć a wozyć. To bě tudomna policija wosebje też na składnišću zjednoćenych młynkow wobkedźbowała. Tele dny jenoho popadny, kiž bě wot čeladnych pšeńcu wotkupił. Přepytowanjo wupokaza, zo běchu ju čeladni kradnyli. — Zrudnje je nětkle we Serbach: padušstwo wosebje też mjez čeledźu hrózbnje přibjera. Wona trjeba pjenjezy, a mnozy pytaja sebi je na njesprawne wašnjo. To su předewšěm tajcy, kotřiž chcedźa wužiwać, a dokelž zasłužene kroški njedosahaju, nječinja sebi swědomja, brać też ze zakazanoho. Tajkim přiwołamy: Padušstwo je hrěch, a to hrěch, kiž nima so jenož wobželnosćić, ale też zarunać: to rěka: kradnjena wěc ma so wróćić abo po mocach wotrunanjo za nju dać. Nječiniš-li to, byrnjez móhł, hrěch dale traje. To njech naši paduši wopomnja, a myslimy, zo tola hišće tak skaženi njejsu, zo bychu dospołnje na swoju dušu zabyli.

Bórzy na to bě Hańža hižo na puću ke khorej Wórši. Ducy nimo cyrkwje na wokomik zastupi, zo by Zbóžnika w swjatym sakramenće postrowiła a hrozny njeskutk ze zańdźeneje nocy wotprosyła. Kak ćiše a měrnje běše tu w swjatnicy! Cunjo so zyboleše čerwjene swětleško před wołtarjom kaž wutroba z lubosću so horjaca. Nutrnje so pomodliwši nastaji so na puć, kotryž přez krasny lěs wjedźeše. Swjata ćišina ju wobja. Hańža wućahnywši paćerje hhwataše po puću do Wjerchowic.

Kak krasna běše ta knježna ze swojim nadobnym čistym wobličom, błyšćacymaj brunymaj wočomaj a rjanymi włosami, kotrež běchu do tołstych wopušow splećene a přistojnje zhładźene! Swjata njewinowatosć, hišće njeskažena ze žanym strachom swěta, ju wobdawaše.

Hańža bě khwatała. Za dobru hodźinu bě domčk stareje Wórše dosćahnyła. Běše to radosć za staru maćerku, hdyž Hańža zastupi pokornje postrowjo: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Hańža jej do wočow pohlada a bórzy spózna, zo je po jeje poslednim wopyće khora so jara přeměniła. Huba bě sćehnjena, nós cyle přeměnjeny, kaž wótry, na licomaj čerwjene blaki rysowane. Dych bě krótki, storkacy a njeporjadny. Hač dha nanej napohlad nadpadnył njebě?

„Maći Babikec, kak dha so wam dźensa wjedźe? Nan je mje pósłał, zo bych za wami pohladała. Móžu snadź wam z něčim posłužić? Ja mam khwile k tomu."

„Knježna Hańžka, tajkale radosć, zo ke mni staromu stworjenju dźeš! Nětk móžu ći tola prajić, što mje tłóči", praji maćerka z dudławym hłosom. „Hladaj, dołho wjac njebudu, traš žadyn dźeń wjac. Dha bych tola tak jara rady hišće junu Zbóžnika w swjatym woprawjenju dóstała! Budź tola tak dobra a doběhń ke knjezej fararjej, zo by jutře ke mni přišoł ze swjatym sakramentom! Mějach hižo strach, zo snadź dyrbju tule nóc wumrěć, a potom bych mojoho Knjeza a Boha při sebi njeměła! Tola nadźijam so, zo luby Zbóžnik wočaknje mje wotwołać hač do jutřišoho. Nětk sym spokojena, přetož moje žadanjo ty lube dźěćo knjezej fararjej powěš. Dźens z ranja bě tu waš knjez nan pola mje, tu so hišće tak młódna čujach, ale nětko sym jara mučna, a bych rady chcyła, zo by jutře rano hižo było, a knjez farař pola mje był. Hdy by tola pozdźe njebyło. Mi je tak dźiwnje."

Ze storkami bě tole prajiła, a nětk sušaty kašel khoru zatřasowaše. Hańža ju dźeržeše, stróži pak so spóznawši hrožacy strach. Khora bě tak jara słaba, smjerć so tola njebliži?! Běše drje tola najlěpje, hnydom zas do města běžeć a khětře knjeza fararja zawołać. Štó wě, što móže rano hižo być! So dušo a cyle zesłabjena Wórša w swojim łožu leżeše. Běše cyle na swój wopyt zabyła.

Knježna wza khětře běłe rubiško ze swojoho korbika

Tola też hišće něšto chcemy tu wopomnić. Njeje też nětčiša mzda za toho abo tamnoho přemała? Wězo dóstawaju netkle na měsac po 3000—5000 hr. su telko, (haj hišće mjenje) štož do wójny 3—5 hr. A měješe tehdy čeladnik jenož 3—5 hr. na měsac? — Tele přispomnjenjo, to wěmy, so kóždomu lubić njebudże. Tola myslimy sej, zo dyrbi so někotromužkuli hospodarjej tole k rozmyslenju přepodać, zo by sebi rozłožił, hač też za te abo tamne paduštwo sobu z winu njeje. Tele hornje naspomnjenjo njech też wupokaza, zo tajcy hospodarjo prawje činja, hdyž też po swojich mocach k hodom swojim čeladnym zasy „Bože dźěćo“ wobradźichu kaž to jónu jich wótcojo, haj woni sami hišće do wójny činjachu — hišće jónu wuzběhnjemy, zo z tym njerodnu a přečinjatu čeledź zamołwjeć nochcemy.

A dale njech so praji: Chce-li čeledź sprawnosć a lubosć wot swojoho hospodarja, potom njesmě tón też kóždu kročel a kóžde přimnjenjo wotměrjeć a ličić, dyrbi za swojoho knjeza dźěłać a lutować a přisporjeć jako by za swoje so starała. Hłowna zasada dyrbi wostać: wobeju ma kubło žiwić, zo z česću a bjez hrěcha wobstojitaj: hospodarja z joho swójbu a čeledź; prěnjoho jako prawoho knjeza, druhoho jako wěrnoho służownoho.

Z Neugersdorfa. Čežke njezbožo sta so w nocy k nowomu lětu na tudomnym dwórnišću. Jena młoda holca z Eibawy chcyše na hižo jědźacy ćah skočić. Njezbožowna so wobsuny a pod kolesa přińdże. Wobžaromnej so wobej nozy wotjědźeštej. Ducy do Žitawskeje hojeŕnje wboha wudycha.

Z Kumwałda. Tu bě 20 m³ (Raummeter) drjewna (Nutzholz) na předań. Za jedyn da so přerěznje 52000 hr. Tak bě wunošk jeneje małeje parcele wjacy hač milijón hriwnow. Za palne drjewo dawa so tu nětkle 8500 hr.

Z Kulowa. Naše pišćele su khětro hubjene. Bjez dźiwa: wone służa hižo wot lěta 1798. Tehdy natwari je pišćeleŕ Augustin za Budyšsku tachantsku cyrkej; tam piskachu k Božej česći hač do lěta 1865. W samym lěće buchu do našeje farskeje cyrkwje přenjesene a wukonjachu tu swoju poswjatnu służbu. Nětko by z nimi čas na wumjeńk było, a wosadni zastupjerjo myslachu sebi hižo na nowe. Tola wudawk 10—11 milijónow hriwnow za nje je mnohim přewjele, a tak so wobzamkny, stare hišće jónu wuporjedźeć dać. Za to wobličeju so nětkle 800000 hr. Dokelž bě so za nowe zwony 415000 hr. wjacy nawdało hač bě trěbnych, wužije so naspomnjena suma sobu za wuporjedźenjo, a wobličeny wudawk za pišćele wo wjele pomjeńši. — Kulowska wosada ma, kaž so zda, wjele dobroćerjow za wulkim morjom. Hižo dwójcy bě čitać a słyšeć, zo něhduši Kulowčenjo, nětko w Americy žiwi, wjetše dary swojej domiznje přisćeleju. Tele dny dóńdże zasy wjetša suma, mjenujcy 750000 hr. za tudomnu cyrkej, a jena druha za wójnski pomnik bu přilubjena.

Z Chusej (Kausche) w pruskej Delnjej Łužicy Serbske Nowiny pisaja: Blizko našeje wsy su dźěłaćerske baraki. Tam dźěłaćerjo husto, hdyž běchu mzdu dóstali, zakazane hry hrajachu. Při tym so z dźěła tak wysoko sadźeše, zo wšelacy cyłu swoju tydźeńsku zasłužbu přehrachu a hišće k tomu sebi wysoke sumy požčowachu. Sćěhwki tuteje lohkomyslnosće njeběše jenož dołh a prózdne zaki, ale też swójby pod tutym njewjesołymi wobstojnosćemi ćerpjachu. To tak daloko dźěše, zo so dźěłaćerjo mjez sobu abo swojoho dźěłodawarja wo drohotny material wobkradnychu, zo bychu pjenjezy k čertowomu hraću měli. Tute skandalosne počinanjo skónči wyšnosć nahle, kotraž bě wo tym zhoniła, z najmjeńša jene dopołdnjo daše baraki přez policiju wobsadźić; tući zebrachu pjenjezy a wobskoržichu hrajerjow. Ale kaž słyšimy, kćěje hraćo zasy dale a přinjese nuzu a hubjenstwo do mnohich swójbow.

Katoliko! podpisaj!

Wo swoje podpismo budże kóždy katolski křesćan, budź mužski, budź žónska, jeli dwacyte lěto dokonjał, we přichodnych dnjach, mjenujcy wot 7—21. wulkoho róžka, prošeny.

Prjedy hač žane pismo podpisaš, je jara radźomne, zo so najprjedy přeswědčiš, pod čo po prawym swoje mjeno stajiš. Bjez wobhladanja jenu wěc podpisać, to derje nječini. Něchtóžkuli je so hižo sam do wulkich njeluboznosćow, mjerzanjow přinjesł z tajkim njepřekładźenym podpisanjom, kaž najwjetšu škodu sam sebi njetrjebawši načinił. We swěće, wosebje w nětčišim, je dosć tajkich, kotřiž človjeka pytaja přelesćić a wojebać.

Lisćinu, kotraž budże ći předpołožena w přichodnych dnjach, móhł človjek bjez dalšoho rozmyslenja a překładźenja podpisać. Čohodla? Z twojim podpismom wustupiš ty za to, zo by so wěriwa křesćanska šula zdźeržała. Ty staraš so potajkim za to, zo by so dobrota křesćanskoho wukubłanja, kotruž sy sam něhdy wužiwał, też nětčišej młodosći a přichodnym splaham zakhowała.

Ty pak ani njedyrbiš bjez rozmyslenja a dokładnoho přečitanja lisćinu podpisać. Čohodla? Derje překładźene podpismo ma ćim wjacy płaćiwosće a ważnosće.

W němskostatnym sejmje budże móžno hižo w bližšim času wuradźowany naćisk k powšitkomnomu šulskomu za-

---

a přestrě je na małe blido we jstwičcy, zo by sprosty wołtařk přihotowała, staji na njón Božu matru a dwaj swěčnikaj ze swěčkomaj na njón, też sudowjo ze swjećenej wodu přistaji a kwětki, kotrež na woknje stojachu. Sad a druhe wěcy, kotrež bě přinjesła, stronu staji, wone drje wjac trěbne njebudźa. Wino móžeše hišće służić. Něšto do škleńčki liny a khorej poda k posylnjenju.

Wórša Balikowa dale a bóle słabnješe. Swětleško jeje žiwjenja hrožeše hasnyć. Wulki strach Hańžu zaja. Skhiliwši so ke khorej, kotraž hizo myleše, wopraša so: „Maći Babikec, dyrbju ja ke knjezej fararjej běžeć, zo by wón bórzy přišoł a wam Zbóžnika přinjesł?“

„Zbóžnika, haj! Mój Zbóžniko, pój! Zo jeno pozdźe njebudźe“, mrějaca šeptaše.

Hańža so hnydom zebra. Cyła zatrašena po lěsu běžeše. Zo jeno tola hišće knjez doběhnje! „Mój Božo, daj hišće čas, zo by mrějaca hišće poslednju hnadu dóstała!“

Takle zdychowaše z płačom. Dyrbješe pozastać, womora ju hrožeše wobjeć. Jeje rucy přimnyštej so kruće křižika jeje róžowca.

„Božo, smil so! Daj měšnikej hišće dokhwatać!“

Runje dźensa daloko a šěroko po lěsu žanoho woza njeběše; hewak tam často po puću jězdźachu. Hańža so dopomni na khoru, kotraž we swojej stysknosći wumrěć njemóžeše a za Zbóžnikom žadaše. Tuž so z nowa zhraba, njedźiwajcy słabosće dale běžeše, štož móžeše.

Tola što to? Tamle w zelenym mochu so něšto złote zyboli a słónčne pruhi z nim hraja. Hańža w khwatku chcyše nimo běžeć, tola tu bu jeje noha zahaćena, wóčko zajate z njewočakanym napohladom. Něšto běložidźane tam ležeše ze złotymi kłosami a winowymi kićemi wušiwane a srjedźa so złote pismiki błyšćachu „I H S.“

„Što tola to je? . . . Hańži je tak dźiwno. Nadobo so dopomni: to dźěn je bursa, z kajkejž knjez ke khoromu khodźi, w kotrejž Božoho Syna nosy. Ale tudy w lěsu, na mochu pódla puća? Zawěsće je to něchtó zhubił; najskerje hotowe ručne dźěło, dar za cyrkej . . .

Nadobo Hańža poča wša třepotać. Njeje traš . . .

Zwjeze so na kolena.

Khětře wza čiste běłe rubiško a přimny kedźbliwje židźany zawalk. Potom jón wočini . . .

Što tu wuhlada? Pozłoćany talerk (patena), w kotrymž so Boži Syn ke khoromu nosy, tu njeběše. Za to pak na małym rubičku ležeše kaž běłe wóčko na nju hladace — małe woblatko, swjata hostija!

Što čista wutroba njewinowateje knježny w tym wokomiku začu! Z najhłubšej pokornosću so pobožna, čista knježna k Zbóžnikej, w tutym wobličwu zakhowanomu, modleše.

„Mój Božo a mój Knježe! Luby Jězuso, z mjasom a

konjej. Jedna so wo to, zo so křesćanskej, wěruwuznawanskej šuli za přichod zwěsći jeje prawo — runoprawosć ze swětnej njekřesćanskej bjeznabožnej jednotnej šulu abo kajkejžkuli druhej šulskej družinu. Mócne su wliwy, kotrež chcedźa njewěriwu jednotnu šulu jako prawidłownu za cyłu Němsku zawjesć a wěruwuznawansku šulu jeničcy jako wuwzačnu připušćić. Wšitcy znajemy, kajke srědki nětkle hižo, hdźež je wěriwa šula znajmjeńša někak tučasnje hišće škitana z němskostatnej wustawu, sakske kultusowe ministerstwo nałožuje, zo by šulu křesćanskoho raza wuslekło. Tak je připoručiło, zo maja dźěći na přikazanych swjatych dnjach, kotrež njejsu wot stata připóznałe, šulu wopytować na př.: na Wšěch Swjatych, Božoho Ćěła atd. Tak bě přikazało, zo so njesmědźa paćerje spěwać před rozwučowanjom we swětnych wotrjadach, tež na př.: wotpušćenjo — njesmě nabožnoho raza měć.

To wšitko su znamjenja, kotrež pokazuja, kak wulkim stracham je wustajena wěrywuznawanska abo konfesionalna šula.

Kóždy katolski křesćan pak stoji njekhabłajcy na tym stojnišću, zo dźěći kat. wuznaća maja być rozwučowane zhromadnje w katolskej šuli bjez přiměšenja druhowěriwych dźěći wot katolskich wučerjow. Wón widźi jenož we šuli možnosć rozsudźitoho nabožnoho wukubłanja, kotruž je najwěsćiši a najspušćomniši podłožk póćiwoho čestnoho žiwjenja.

Zo bychu katolikojo nětko wěsty porjadny organ měli, kotryž by ze zakitanjom konfesionalneje šule so zaběrał, je so w Düsseldorfje wosebita šulska centrala wutworiła: katolska šulska organisacija mjenowana. Z porjadnje wukhadźacymi časopisami a lětakami dźěła tuta organisacija na swojim nadawku.

Dokelž je nětko wěriwa šula tak jara wohrožena, je so tuta centrala, zrěčawši so z biskopami Němskeje, rozsudźiła, podpisma wšěch połnolětnych katolikow hromadźić za zdźerženjo křesćanskeje šule. Tute podpisma maja so potom němskostatnomu knježeństwu a sejmej přepodać, zo byštej měłoj dopokaz, kak katolikojo Němskeje kruče a rozsudźiće za wěruwuznawansku šulu staja.

Kotre su nětko te žadanja, kotrež maš ze swojim podpismom wobkrućić?

1. Žadam bórzowne rozrisanjo šulskoho prašenja, zo by skónčnje zasy zakońska wyšnosć w našim šulstwje zastupiła.

2. Žadam za wěruwuznawansku šulu połnu runoprawosć a swobodne wuwiwanjo. Jednorjadowniska šula ma so jako zrjedowana šulske rozwučenjo připóznać.

3. Zo bychu so ranjace šulske bědźenja we wosadach, wobešłe, žadamy, zo bychu tučasnje hižo wutworjene konfesionalne šule jako po prawje wobstojace so wobhludowałe.

4. W katolskich šulach dyrbi rozwučowanjo a wukubłanjo w duchu wěrywuznaća so stać. Při katolskich šulach smědźa so jenož katolscy wučerjo wuznaću swěrni přistajeć. Nabožna wučba ma so w nadawku a pod nawjedowanjom cyrkwje wudźěleć.

Zo by tutón podpismowy material po ličbje a mnohosći zaćišć činił a woprawdźe bróń był za wukhowanjo wěriweje šule, dyrbja po možnosći wšitcy katolscy mužojo a žony, młodźency a knježny, dwacyte lěto dokonjawši, njech přisłušeja kajkejžkuli politiskej stronje, hdyž jenož wěrywuznawansku šulu zastupuja, podpisać, tež wukrajnicy hdyž w Sakskej bydla. Njekatolikojo tu sobu njepodpisuja. Jenož swojoručne podpisma płaća.

Ći, kotřiž tele žadanja podpisuja, njech zdobom přileżnosć wužija, zo so jako sobustawy katolskeje šulskeje organisacija zapisać dadźa! Sobustawski přinošk so wot tutoho zjednoćeństa njezběra. Po milijónach dyrbjała so ličić sobustawy tuteje ważneje organisacije! Čim mócniša budże ličba sobustawow, ćim wjetšu ważnosć změje organisacija; ćim skerje budże słyšany jeje hłós a budźa wobkedźbowane jeje žadanja, hdyž w mjenje milijónow rěči a wustupuje za šulski ideal kóždoho katolika, za konfesionalnu šulu.

Njech wšitcy podpisaja. Kóžde podpismo je ważne a sobu liči. a.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. 1. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło: 104 dźěći a to 56 hólčatkow a 48 holčatkow; mjez nimi běchu tři mortwonarodźene. Křćenych bu w cyrkwjomaj w Budyšinje 80; w tudyšej khorowni 4, w domje 4, w Biskopicach 8, w Zymicach 1, w Hornjej Kinje 1, w Huscy 1, w Radworju 1, we Weikersdorfje 1. —

Njemandźelskich bě 23. Z měšanych mandźelstwow pokhadźa 28 dźěći; a to 15, kotrež maja kat. nana a 13, kotrež maja kat. mać.

2. Wěrowanjow bě tu 41; mjez tutymi 2 zwonkownej sem připokazanej poraj; nimo toho bu 6 tudyšich porow zwonka wosady wěrowanych: w Fugawje 3, w Bornje 1, w Niedereinsiedelu 1, w Rumburku 1. Měšanych mandźelstwow mjez tu wěrowanymi běše 17; a to 7 z kat.

---

krewju tudy přitomny. Ja so k tebi modlu w najhłubšej pokornosći. Što sym ja, zo so mi njehódnej duši tudy namakać daš? Tola to je twoja swjata wola. Ja so tebi dźakuju!"

Ze sylzami radosće so tudy w lěsnej ćišinje k swojomu Zbóžnikej modleše. Potom so dodomni, zo njeje tudy čakanja. Kak najswjećiši sakrament sem přińdźe? Bě so to dźiw stał? Abo bě to wopokaz Božeje předwidźiwosće?

Nadobo so jej mysl rozjasni. Dopomni so na rubjenstwo w cyrkwi we N.ecach. Zawěsće běše to bursa, kotruž běchu złóstnicy sobu rubili, a kotraž bě so jim, hdyž po lěsu ćěkachu, někak wusunyła. Njeběše to wosebite dopušćenjo Bože? Tak jeno bě možno, zo swjate woblatko so wonječešćenju wukhowa.

A hišće wjac. Hańži poča wutroba pukotać. Jězus tudy na puću, njedaloko mrějaceje Wórše. Njecha traš Bóh, zo bych joho k njej donjesła, hdyž dźěn može smjerć kóždy wokomik přińć, a wona tak jara za swojim Zbžnikom žada?

„O mój Božo", modleše so we wulkim straše, „daj mi twoju wolu spóznać."

Hdy by wona khětře hač do města doběžała, Bože Ćěło w lěsu ležo wostajiła, njemóhł je tu něchtó namakać — snadź wonječešćić? Mjez tym móhła wboha Wórša woči zańdźelić!

„Ně, mój Zbóžniko, to je twoja swjata wola. Ty sy mje njedostojnu za swoju posrědnicu wuzwolił. Mój Jězuso, kotrohož sym dźens rano w swjatym woprawjenju dóstała, wodaj mi wšitke moje hrěchi, a čiń mje dostojnu, tebje Najswjećišoho njesć směć!"

Z najwjetšej pokornosću wza Hańža bursu z Božim Synom a ju pobožnje ze styknjenymaj rukomaj dźeržo dźěše pobožnje so modlo wróćo po puću, kotryž bě runje z tajkim strachom přiběžała.

Jandźeljo Boži, cherubimowje a serafimowje, přewodźejće čiste dźěćo, kotrež wašoho krala, knjeza njebjes a zemje njese. Khwalće Boha, kotrohož smě jako poslednju cyrobu mrějacej přinjesć.

* * *

Za Babikec Wóršu so kónc bliżeše. O kak wopušćena so čuješe w tejle swojej poslednjej hodźincy! Kak nutrnje žadaše za poslednim tróštom! Jeje zdychowanja a bolostne wołanja nichtó njesłyšeše. Smjertny pót jej na čole stoješe, zdaše so jej, zo cyły swět wokoło njeje šumi a so wjerći, a nikoho tu njeběše, kiž by ju zepjerał. Zmysły ju wopušćachu, cyle słabje jeno hišće žiła dźěše, w bližšim wokomiku možeše zastać.

„Jězuso, w twojim smjertnym styskanju smil so nade mnu", z poslednjej mocu zdychny.

Nětko so stopy bližachu.

konjej. Jedna so wo to, zo so křesćanskej, wěruwuznawanskej šuli za přichod zwěsći jeje prawo — runoprawosć ze swětnej njekřesćanskej bjeznabožnej jednotnej šulu abo kajkejžkuli druhej šulskej družinu. Mócne su wliwy, kotrež chcedźa njewěriwu jednotnu šulu jako prawidłownu za cyłu Němsku zawjesć a wěruwuznawansku šulu jeničcy jako wuwzačnu připušćić. Wšitcy znajemy, kajke srědki nětkle hižo, hdźež je wěriwa šula znajmjeńša někak tučasnje hišće škitana z němskostatnej wustawu, sakske kultusowe ministerstwo nałožuje, zo by šulu křesćanskoho raza wuslekło. Tak je připoručiło, zo maja dźěći na přikazanych swjatych dnjach, kotrež njejsu wot stata připóznałe, šulu wopytować na př.: na Wšěch Swjatych, Božoho Ćěła atd. Tak bě přikazało, zo so njesmědźa paćerje spěwać před rozwučowanjom we swětnych wotrjadach, tež na př.: wotpušćenjo — njesmě nabožnoho raza měć.

To wšitko su znamjenja, kotrež pokazuja, kak wulkim stracham je wustajena wěrywuznawanska abo konfesionalna šula.

Kóždy katolski křesćan pak stoji njekhabłajcy na tym stojnišću, zo dźěći kat. wuznaća maja być rozwučowane zhromadnje w katolskej šuli bjez přiměšenja druhowěriwych dźěći wot katolskich wučerjow. Wón widźi jenož we šuli možnosć rozsudźitoho nabožnoho wukubłanja, kotruž je najwěsćiši a najspušćomniši podłožk póćiwoho čestnoho žiwjenja.

Zo bychu katolikojo nětko wěsty porjadny organ měli, kotryž by ze zakitanjom konfesionalneje šule so zaběrał, je so w Düsseldorfje wosebita šulska centrala wutworiła: katolska šulska organisacija mjenowana. Z porjadnje wukhadźacymi časopisami a lětakami dźěła tuta organisacija na swojim nadawku.

Dokelž je nětko wěriwa šula tak jara wohrožena, je so tuta centrala, zrěčawši so z biskopami Němskeje, rozsudźiła, podpisma wšěch połnoletnych katolikow hromadźić za zdźerženjo křesćanskeje šule. Tute podpisma maja so potom němskostatnomu knježerstwu a sejmej přepodać, zo byštej mołoj dopokaz, kak katolikojo Němskeje kruće a rozsudźiće za wěruwuznawansku šulu staja.

Kotre su nětko te žadanja, kotrež maš ze swojim podpismom wobkrućić?

1. Žadam bórzowne rozrisanjo šulskoho prašenja, zo by skónčnje zasy zakońska wyšnosć w našim šulstwje zastupiła.

2. Žadam za wěruwuznawansku šulu połnu runoprawosć a swobodne wuwiwanjo. Jednorjadowniska šula ma so jako zrjedowana šulske rozwučenjo připóznać.

3. Zo bychu so ranjace šulske bědźenja we wosadach, wobešłe, žadamy, zo bychu tučasnje hižo wutworjene konfesionalne šule jako po prawje wobstojace so wobhludowałe.

4. W katolskich šulach dyrbi rozwučowanjo a wukubłanjo w duchu wěrywuznaća so stać. Při katolskich šulach smědźa so jenož katolscy wučerjo wuznaću swěrni přistajeć. Nabožna wučba ma so w nadawku a pod nawjedowanjom cyrkwje wudźěleć.

Zo by tutón podpismowy material po ličbje a mnohosći zaćišć činił a woprawdźe bróń był za wukhowanjo wěriweje šule, dyrbja po móžnosći wšitcy katolscy mužojo a žony, młodźency a knježny, dwacyte lěto dokonjawši, njech přisłušeja kajkejžkuli politiskej stronje, hdyž jenož wěrywuznawansku šulu zastupuja, podpisać, tež wukrajnicy hdyž w Sakskej bydla. Njekatolikojo tu sobu njepodpisuja. Jenož swojoručne podpisma płaća.

Ći, kotřiž tele žadanja podpisuja, njech zdobom přileżnosć wužija, zo so jako sobustawy katolskeje šulskeje organisacija zapisać dadźa! Sobustawski přinošk so wot tutoho zjednoćenšta njezběra. Po milijónach dyrbjałe so ličić sobustawy tuteje ważneje organisacije! Čim mócniša budźe ličba sobustawow, ćim wjetšu ważnosć zmėje organisacija; ćim skerje budźe słyšany jeje hłós a budźa wobkedźbowane jeje žadanja, hdyž w mjenje milijónow rěči a wustupuje za šulski ideal kóždoho katolika, za konfesionalnu šulu.

Njech wšitcy podpisaja. Kóžde podpismo je ważne a sobu liči. a.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. 1. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło: 104 dźěći a to 56 hólčatkow a 48 holčatkow; mjez nimi běchu tři mortwonarodźene. Křćenych bu w cyrkwjomaj w Budyšinje 80; w tudyšej khorowni 4, w domje 4, w Biskopicach 8, w Zymicach 1, w Hornjej Kinje 1, w Huscy 1, w Radworju 1, we Weikersdorfje 1. —

Njemandźelskich bě 23. Z měšanych mandźelstwow pokhadźa 28 dźěći; a to 15, kotrež maja kat. nana a 13, kotrež maja kat. mać.

2. Wěrowanjow bě tu 41; mjez tutymi 2 zwonkownej sem připokazanej poraj; nimo toho bu 6 tudyšich porow zwonka wosady wěrowanych: w Fugawje 3, w Bornje 1, w Niedereinsiedelu 1, w Rumburku 1. Měšanych mandźelstwow mjez tu wěrowanymi běše 17; a to 7 z kat.

---

krewju tudy přitomny. Ja so k tebi modlu w najhłubšej pokornosći. Što sym ja, zo so mi njehódnej duši tudy namakać daš? Tola to je twoja swjata wola. Ja so tebi dźakuju!"

Ze sylzami radosće so tudy w lěsnej ćišinje k swojomu Zbóžnikej modleše. Potom so dodomni, zo njeje tudy čakanja. Kak najswjećiši sakrament sem přińdźe? Bě so to dźiw stał? Abo bě to wopokaz Božeje předwidźiwosće?

Nadobo so jej mysl rozjasni. Dopomni so na rubjenstwo w cyrkwi we N.ecach. Zawěsće běše to bursa, kotruž běchu złóstnicy sobu rubili, a kotraž bě so jim, hdyž po lěsu ćěkachu, někak wusunyła. Njeběše to wosebite dopušćenjo Bože? Tak jeno bě možno, zo swjate woblatko so wonječesćenju wukhowa.

A hišće wjac. Hańži poča wutroba pukotać. Jězus tudy na puću, njedaloko mrějaceje Wórše. Njecha traš Bóh, zo bych joho k njej donjesła, hdyž dźěn može smjerć kóždy wokomik přińć, a wona tak jara za swojim Zbžnikom žada?

„O mój Božo", modleše so we wulkim straše, „daj mi twoju wolu spóznać."

Hdy by wona khětře hač do města doběžała, Bože Ćěło w lěsu ležo wostajiła, njemóhł je tu něchtó namakać — snadź wonječesćić? Mjez tym móhła wboha Wórša woči zańdźelić!

„Ně, mój Zbóžniko, to je twoja swjata wola. Ty sy mje njedostojnu za swoju posrědnicu wuzwolił. Mój Jězuso, kotrohož sym dźens rano w swjatym woprawjenju dóstała, wodaj mi wšitke moje hrěchi, a čiń mje dostojnu, tebje Najswjećišoho njesć směć!"

Z najwjetšej pokornosću wza Hańža bursu z Božim Synom a ju pobožnje ze styknjenymaj rukomaj dźeržo dźěše pobožnje so modlo wróćo po puću, kotryž bě runje z tajkim strachom přiběžała.

Jandźeljo Boži, cherubimowje a serafimowje, přewodźejće čiste dźěćo, kotrež wašoho krala, knjeza njebjes a zemje njese. Khwalće Boha, kotrohož smě jako poslednju cyrobu mrějacej přinjesć.

* * *

Za Babikec Wóršu so kónc bliže še. O kak wopušćena so čuješe w tejle swojej poslednjej hodźincy! Kak nutrnje žadaše za poslednim tróštom! Jeje zdychowanja a bolostne wołanja nichtó njesłyšeše. Smjertny pót jej na čole stoješe, zdaše so jej, zo cyły swět wokoło njeje šumi a so wjerći, a nikoho tu njeběše, kiž by ju zepjerał. Zmysły ju wopušćachu, cyle słabje jeno hišće žiła dźěše, w bližšim wokomiku móžeše zastać.

„Jězuso, w twojim smjertnym styskanju smil so nade mnu", z poslednjej mocu zdychny.

Nětko so stopy bližachu.

nawoženju a 10 z kat. njewjestu. Wyše toho bu připowědanych 10 porow.

3. Zemrěło je w lěće 1922: 76 wosobow a to 38 mužskoho a 38 žónskoho splaha; wyše toho so 3 dźěći mortwe narodźichu. Hač do dokonjanoho prěnjoho lěta zemrě 12 dźěći; wot druhoho hač do štyrnatoho lěta 6; wotrosćenych potajkim 58. — Na tudomnymaj kěrchowomaj bu pokhowanych 64 wosobow; na kěrchowje Židowskoho wustawa 1, w Biskopicach 4, w Smilnej 1, w Zymicach 2, na tudyšim Tuchorju 1. Zbytni buchu z dźěla přewjezeni, z dźěla na druhocyrkwinych kěrchowach pokhowani. —

4. K swj. woprawjenju poby w tachantskej cyrkwi: 19278, w serbskej cyrkwi: 6100, w kapali tudomnoho asyla: 1970, w hrodownej kapali w Huscy: 1664, w khłostanskim wustawje: 292, w přepytowanskej kłódźe: 26; w Biskopicach 126. Domawobstaranjom a domjacych woprawjenji bě 196. Wšo hromadźe 29456 swj. woprawjenjow.

5. Wunoški wšelakich zběrkow:

	w serbsk. cyrk.	w tach. cyrk.
za afrikanske misijóny	135.—	176.—
za Lyonske misijónske tow.	190.75	110.—
za swj. Bonifacijowe tow.	780.35	—
za swj. Wótca	657.40	1308.45
za twarjomne cyrkwje w dioecesy	1447.15	4019.95
za póstnu jałmožnu	1086.70	1470.42
za tow. swj. kraja	32.—	230.—
za kustodiju swj. rowa	—	200.—
za orientalske cyrkwje	300.—	588.—
za swj. Józefowe tow. w Achenje	—	—
za 40hodź. pobožnosć	365.40	—
za mejsku pobožnosć	420.10	—
za potrěbnosće serb. cyrkwje dary	10443.—	—
za swj. Antonijowy khlěb	3438.89	—
wunošk z korbikow	50964.76	35742.—
přinoški zapisanych sobustawow tow. swj. Bonifacija	749.10	961.05
za starobnu pomoc	347.—	300.—
za twar cyrkwje w Löbtawje	417.—	430.—
za staršisku radu a šulsku organisaciju	256.30	180.—
za misijóny	849.60	394.—
za zastaranjo młodosće	210.65	308.70
za zastaranjo žonskeje młodosće	77.25	—
za dobroćelske cyrkwine wustawy	6010.—	6020.—
za swj. Rafaelowe tow.	846.20	1290.—
za kat. nowinarstwo	1570.—	1905.—

Z Budyšina. Tudomny katechet a vikar při tachantstwje, wjeledostojny knjez Leo Nadler, bu za fararja we Dresden-Striessen z 1. 1. 23 pomjenowany. — Dresden-Striessen ma tam na Wittenbergstr. w syrotnicy tamnišich miłosćiwych sotrow wjetšu kapałku, kotraž budźe jako farska cyrkej na dalše służić. Wosada ma so hakle zarjadować a wotdźěli so wot wosady w Dresden-Johannesstadt.

Na město knjeza Nadlera so knjez kapłan Karl Pilaczek ze Šěrachowa do Budyšina jako tachantski vikar přesadźi. Pomjenowanjo jako katechet z tym spadnje.

Z Radworja. (Domyswjećenjo.) Domy budźa po tymle rjedźe swjećene: prěni tydźeń (7—13.) póndźelu, wutoru a srjedu w Radworju; štwórtk we Łupoji a w Bronju; pjatk w Kamjenjej; druhi tydźeń (14.—20.): njedźelu w Zdźěri a Brěmjenju; póndźelu w Měrkowje, Lutowču a Boranecach; wutoru w Khelnje; srjedu w Hodlerju, Miłkecach a Stróžišću; štwórtk w Khasowje a Łuzy. — Započatk w 1 hodźinje.

Z Ralbic. Wurjadne rjane přihotowanjo na wjesoły swjedźeń hodow bu lětsa našej wosadźe spožčene: hnadowne dny s. misijóna. Njedźelu 17. decembra buštaj kk. misijónaraj do dopołdnišich kemši do cyrkwje swjatočnje dowjedźenaj. Tam so jimaj duchowne wjednistwo wosady za čas misijóna přepoda. Někotromužkuli bě so čas za mjenje přihóduy zdał, ale Bóh wobradźi nam wurjadne rjane wjedro, a tak móžachu so też z druhich wsow wosady derje a pilnje na prědowanjach a swjatočnosćach wobdźělić. Z małymi wuwzaćemi su drje wšitcy misijónsku spowědź wotpołožili a tak nazhonili wěrnosć słowow: „Pokoj človjekam dobreje wole.“ Tuž bě też wobdźělenjo při swj. woprawjenju jara bohate. Na s. Sćěpana skónčichu hnadowpołne dny za dorosćenych. Najdostojniši k. tachant J. Skala z Budyšina porjeńši tutu swjatočnosć. Swjećeše dopołdnja swjatočnu pontifikalnu Božu mšu z krasnym prědowanjom a popołdnju měješe skónčacy nyšpor z poswjećenjom misijónskoho kříža a Te Deum. Wobsah prědowanjow kaž też jednotliwe pobožnosće njetrjebaja so tu rozrisać, dokelž so też w druhich serbskich wosadach tajke misijóny w bližšim času zarjaduja. Za dźěći traješe misijón hač do swjedźenja Njewinowatych dźěćatkow. Za nich běchu na njedźelach a s. dnjach kóždy raz wosebite šulske kemše z narěču, zo njebychu dorosćenym městno w cyrkwi preč brali. Bóh njech žohnuje a wobkruća wosadnych w jich dobrych předewzaćach, wulku prócu wysokodostojneju misijónarow njech pak mytuje Wšohomócy z njebjeskim mytom!

.... Tu so hišće zabłyskny čěkace žiwjenjo. Mrějaca woči złoži na holčku, kotraž so k jeje łožu bliže še a z třepotacymaj rukomaj bursu zběhaše.

„Jandźel Boži, kiž chce mje posylnić“, šeptaše mrějaca. Jeje tupej woči měnješ ej posoła z njebja widźeć, njewurjeknita radosć jeje wobličo rozjasni.

Hańža widźeše, zo tu wjac wokomik čakanja njeje. Hnydom so modleše z jasnym hłosom modlitwu želnosće a konfiteor, zjawnu spowědź ...

Potom so skhili nad mrějacej, hubje so modleštej: „Čěło našoho Knjeza Jězusa Khrystusa zwarnuj twoju dušu k wěčnomu žiwjenju“, a njewinowate porsty knježny pozběhnychu z běłym rubičkom z waha swjatu hostiju a ju położichu mrějacej na jazyk ...

Potom so knježna poklakny při khorołožu.

A wuraz pokoja, kotrohož swět dać njemóže, rozlehny so nad wobličom mrějaceje. Wuhasnjeny bě wšitkón stysk, wšak běše Zbóžnika dóstała, za kotrymž bě tak žadała. Cyle ćiše ležeše, poslednju rozmołwu ze swojim Zbóžnikom tu na zemi měješe, hač wón přińdźe. A wón přińdźe. Pomału Hańža zdychowanja dźaka a prostwy jej spěwaše. Lědma poł hodźiny so miny, a stara Wórša bě wudychała.

Hańža jej złamanej wóčcy začini a potom so hišće poklakny. Najhórcyši dźak k Bohu wšohomócnomu a smilnomu Zbóžnikej z jeje wutroby postupowaše.

* * *

Hižo so směrki na zemju rozlěhowachu. Hańža bursu wza a wopušći ćichi domčk, kotryž zamkny a potom so khwatajcy zas na puć do města nastaji.

Farař Degen w swojej jstwi khodźo brevir spěwaše, hdyž Hańža z bursu w rukomaj zastupi. Tu wupowěda wšo, štož bě so stało a štož bě činiła. Kaž hišće zastróžena přistaji: „Knježe, sym ja zhrěšiła, zo sym so swjatoho sakramenta dótknyła? Ja wšak sej njewědźach hinak pomhać, a hdy běch so komdźiła, bě stara Wórša bjez pućneje cyroby wumrěła. Poł hodźiny po dóstaću Božoho Syna bě hižo mortwa.“

„Bóh zwarnuj, lube dźěćo. Ty sy cyle prawje činiła“, praji měšnik hłuboko hnuty. „Ty sy w duchu Khrystusowym činiła. Chcemy so jomu dźakować, zo je wón wšitko tak spodźiwnje dopušćił!“ —

Prjedy hač so k wotpočinkej poda, poklakny so knježna Hańža w swojej komorcy hišće před swjećećom bjezhrěšnoho Podjeća, zo by swoje wječorne paćerje wuspěwała.

Potom hišće khwilu klečo wosta w pobožnym rozpominanju. Wopomni hišće raz dokonjany dźeń a što bě Bóh přez nju činił. Z hłubiny swojeje duše so Bohu dźakowaše a z njeje so pozběhny k Božomu trónej tamny khwalbny spěw, kotryž je najčisćiša knježna něhdy zanjesła:

„Wulcy khwali moja duša Knjeza
a mój duch so zraduje
w Bohu mojim Zbóžniku!“

W mjeńšej štałtnosći

přikhadźa „Posoł“ z 1. čisłom nowoho (61.) lětnika k swojim čitarjam. Drohota je jomu mjeńši kabat woblekła. Format, kotryž Posoł dotal nošeše, ma so mjenujcy w papjerniku kóždy čas wosebiće připrawić, dokelž žanoho tajkoho za druhe nowiny hewak njeje. To papjeru podróžša. Papjera we wulkosći, w kajkejž Posoł so Wam tu pokazuje, pak je husćišo w papjerniku na składze a tak je potom móžno, ju tuńšo dóstać, dyžli hdyž ma so wosebje přihotować.

Po wobsahu pak je nětčiši Posoł, hdyž 8stronski wuńdźe, wjetši dyžli 6stronski poslednich lětnikow. Mjeńša stałtnosć so też při čitanju lóže dźerži. Hłowna wěc pak je, zo móže Posoł přecy prawje rjane wěcki podawać, kotrež so ludźom lubja, jich zajimuja a zdobom też wukubłaju. Wulku ważnosć kładźemy też na zajimawe dopisy, „nowinki“ ze serbskoho žiwjenja. Připominamy tuž tu wutrobnu a naležnu próstwu, zo by kóždy, kiž něšto zajimawe wě, to redakciji wozjewił, předewšim naši dowěrkownicy njech to činja. Wudawki za porto dźěn so na žadanjo zarunaju.

Tak sćelemy nowy lětnik do serbskoho kraja. Njech namaka přećelne „witaj k nam“; „Božemje“ pak nihdźe njedóstań. **Redakcija.**

Rjana protyka na sćěnu

we **serbskej rěči** a **serbskim duchu** je wušła w Smolerjec čišćeńni. Wona słuša tohodla nimo Krajana do kóždeje serbskeje swójby. Ju powěsnješ sebi na sćěnu; kóždy dźeń je z rjanym wulkim pismom na wosebitej papjerje woznamjenjeny a jón móžeš tak hižo nazdala widźeć. Wosebje šwarna pak je, dokelž jenož nam čas njeliči po dnjach a měsacach, nam jenož njewoznamjenja cyrkwinske dny a swjedźenje, ale zdobom nam wupowěduje zajimawosće ze serbskoho žiwjenja a podawa pokazki ze serbskeje literatury. Tak spóznawaš, hdyž wječor abo hdyžkuli tajku papjerku sebi přečitaš, skerje swój lud a narod; zhoniš z joho žiwjenja a dźěławosće, štož hewak z protykow jenož wo cuzych čitaš a na nich wobdźiwaš; widźiš, kak su sławni z twojoho luda za narod dźěłali, kak sebi jón ważili a kajki maš tak sam być přeswědčeny Serb.

Protyka poskića Ći hišće wjacy: rjane serbske přisłowa. Je zrudnje, kak swoju rěč někotryžkuli naměša z cuzymi słowami, wosebje też přisłowami; serbskich wosebje młódši lud jenož mało hišće znaje. Tu ma składnosć, sebi serbske přiswojić a tak swoju rěč a swoje zmyslenja ze serbskim słowom rěčeć a w serbskim duchu myslić. Napominamy tohodla čitarjow Posoła, zo bychu sebi tajku protyku k wottorhowanju kupili; wězo, hdyž su sebi najprjedy „Krajan“ kupili, kiž je za katolskoho Serba na prěnim městnje ważny a nuzny.

Pokazka: **30. wulkoho róžka.**

Martiny.

1018 sčini so Budyšski měr.
1882 † Pětr Cyž, herbski sudnik w Nowoslicach pola Ralbic, horliwy Serb, kiž běše 12 lět zapósłanc we łužiskim sejmje.

Wot Was, hospodarjo, wotwisuje,
Zo nam naša zemja zawostanje
Serbska; našoh' luda wukhowanje
W mocy maće Wy; o tuž, štóž čuje
Serbscy, njech też serbscy hospodari,
Hospodarjo, młodźi Wy a stari! Čišinski.

* * *

Dlěje dźens lěnjoho paseš, wjacy ći k jutřišom' do rukow hlada. Přisłowo.

Delanske rěki so muća, hdyž je na horach dešćika šło. Přisłowo.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Michał Kubaš ze Zdźěrje a Hana Kobalcec z Kamjenca. Jan Kral ze Zajdowa a Madlena Rěčkec z Radworja.

Zemrěći: Jan Jenich z Khelna, 62 l. Jurij Pjechec z Bronja, 22 l. Marija Brankačkec z Radworja, 29 l. Mikławš Piskor z Khrósta, 32 l. Hana Libšic z Radworja, 63 l. Hana Šołćina (Justec) ze Zdźerje, 19 l.

Za cyrkej kralowny s. różowca w Radworju.

Dale darichu: Jan Winaŕ z Kamjenjanskoho Haja 150 hr., swójba Běmarjec z Łupoje 500 hr., njemjenowany z Khelna 500 hr.

Za tercijarow: Zemrěła je Madlena Hajnec w Budyšinje. R. i. p.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towaŕstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so wukupiwši z tym wot wšěch

pisnych nowolětnych zbožopřećow

wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **2000 hr.**: Michał Ella na Židowje;
po **1000 hr.**: dr. med. Cyrill Rězak a Jakub Mjechela w Budyšinje;
po **755 hr.**: Jakub Cyž z Kašec;
po **500 hr.**: z Wotrowa: Jakub Kobalc, Pětr Nowak, Mikł. Ćemjera, Marija Ćemjeric; Michał Młynk z Kanec; z Lipska: dr. Beno Šołta, kapłan, Franc Šołta, prokurist, towaŕstwo Serbowka;
po **350 hr.**: Hana Ćórlichowa z Budyšina;
po **300 hr.**: faraŕ Jan Šołta z Kulowa, Michał Hoka z Budyšina, Jurij Cyž ze Žuric, wyšši wučeŕ kantor Symank w Baćonju, assessor Beno Symank w Budyšinje;
po **200 hr.**: kapłan Jakub Kral z Kulowa, swójba Rězakec z Wotrowa, faraŕ em. M. Bjedrich we Worklecach;
po **150 hr.**: Jakub Rab z Wotrowa;
po **100 hr.**: faraŕ Jakub Žur w Ralbicach, Jan Handrik z Wotrowa, wučeŕ Beno Cyž w Kamjencu;
po 90 hr.: Jakub Nowak z Wotrowa;
po 55 hr.: Jurij Rjek z Kašec;
po 50 hr.: Pawoł Symank z Wotrowa, Pawoł Bulank z Wotrowa;
po 20 hr.: Madlena Jóršec z Wotrowa.

Z tutym skóńčamy hodownu a nowolětnu zběrku. Wězo přijimamy pak też rad dalše dary za naš Posoł a za fond.

Wšitkim dawaćerjam wupraja so z tutym

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Naležnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 1.—15. 30. 38. 40. 43.—48. 74. z **Budyšina**: protonotar Jakub Skala, tachant, praelat Mikł. Žur, monsign. dr. Anselm Rotzinger, faraŕ Jurij Hejduška, kapłan Mikławš Just, stud. rada dr. Jehne, direktor Michał Wjerab, wučeŕ Mikławš Rjeda, wučeŕ Jan Bryl, cyrkw. wučeŕ Jurij Šołta, justicny rada Michał Cyž, wyšši sekretaŕ Mikławš Holka, tach. zwónk Michał Just, Jurij Bjedrich krawc, Hana Rjelkowa, Mich. Rjelka, Jakub Koprij, Hana Libšec, Madlena Kubicec, Michał Žur, Hańža Kubicowa, Michał Hoka, Madlena Stankiewiczowa, Jakub Mjechela, Marija Měnjowa; 16. 17. z **Ćemjeric**: Jan Młynk, Jan Měń; 18.—20. ze **Słoneje Boršće**: Jurij Lebza, Gusta Młynk, Jan Kětan; 21. Mikł. Wels z **Hněwsec**; 22. Marija Fórchowa z **Banec**; 23. Jakub Lawkus z **Drježdźan**; 24. 25. z **Różanta**: administrator P. Romuald Domaška, Michał Šołta; 26. Hańža Kobalcowa z **Noweje Wjeski**; 27. faraŕ Jurij Delan z **Baćonja**; 28. 29. z **Nowoho Łusća**: Marija Rjedźina, Jurij Šanda; 31.—33. ze **Sunowa**: Jakub Čoch, Jurij Mróz, Hana Krawžic; 34. Bernhard Rjehoŕ z **Koslowa**; 35. Michał Žofka z **Łazka**; 36. stud. med. Hańža Kubicec w **Barlinje**; 37. Pawoł Wićaz z **Wulkich Zdźarow**; 39. Michał Ella na **Židowje**; 41. Michał Domš z **Bozankec**; 42. P. Mar. Clemens Rab w **Libanu** w Č.; 49.—51. z **Brěmjenja**: Madlena Wićazec, Hana Wjeršowa, Jakub Lehman (Krawc); 51.—53. 59.—62. z **Radworja**: Mikł. Bjarš, Jan Liška, Hańža Šołćina, Jurij Hančik, Marija Grubertec, Mikławš Šwejda, Józef Nowak; 54. 55. 67. 68. z **Bronja**: Jan Wencl, Jakub Pjech, Jan Młynk, Mikławš Hančik; 56. 57. z **Khelna**: Jan Kliman, Jakub Rječk; 58. Mikł. Kubaš z **Khasowa**; 63.—65. z **Kamjenjeje**: Michał Rječk, Marija Ćórlichowa, Mikł. Cyž; 66. Jan Pjetaš z **Měrkowa**; 69.—71. z **Wotrowa**: Jakub Rab, Hańža Bulankowa, Madlena Koklina; 72. Jakub Cyž z **Kašec**; 73. Jurij Cyž ze **Žuric**.

Sobustawy na lěto 1922:

1588. 1589. z **Wotrowa**: Jakub Nowak, Jakub Rab; 1890. Michał Domška z **Kanec**; 1591.—1593. z **Radworja**: Jan Liška, Michał Winaŕ, Hańža Hermanowa; 1594. Jan Mar z **Boranec**; 1595. Jakub Šołta z **Hodlerja**; 1596. 1597. z **Khasowa**: Jan Žur, Mikł. Kubaš; 1598. Jan Lebza z **Khelna**; 1599. Michał Žur z **Lutowča**; 1600. Mikławš Małkl z **Miłkec**.

Z tutym skóńčamy zjawne kwitowanja sobustawow z lěta 1922; kotřiž maja hišće płaćić za lońše lěto, kwituja so jeno w zličbowanskej knizy.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: wšelake dary a też sobu dopłaćenjo Posoła: z Budyšina: Michał Žur **300** hr., prof. Jan Bryl 50 hr.; z Radworja: Jakub Berk **100** hr., Mikł. Bjeńš **200** hr., Michał Winař **100** hr., Jan Wěrab **100** hr., Jurij Hančik **100** hr.; Michał Čórlich z Měrkowa **100** hr.; Beno Krawc z Khelna **500** hr.; z Bronja: Jan Wencl **150** hr., Mikł. Hančik **200** hr.; Jakub Šenkař z Khasowa **200** hr.; Mikł. Šwejda z Radwořskoho Haja **255** hr.; z Kamjenjeje: Marija Čórlichowa **500** hr., Mikławš Cyž **200** hr., Jan Šrama **100** hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Starša kat. hospoza pyta hnydom służbu do ratarstwa bjez žony. Poskićenja chcyłe so wotedać **w Kukowje čo. 4.**

W Khrósćanskej wokolinje je žona z Wulkoho Röhrsdorfa na jenym dworje **mužacy předešćnik** stojo wostajiła. Štóž jón ma, njech jón we Pančičanskej šuli woteda.

Njebjeskomu nawoženi je so spodobało, swoju njewjestu, našu drohu dźowku, sotru a ćetku, wjeledostojnu duchownu knježnu

M. R. Sapienciju

rodź. Marju Krawcec z Khelna

k swojej njebjeskej kwasnej hosćinje zawołać. Wona narodźi so 20. 8. 1898; zastupiwši do rjadu cistercienskoho we Waldsassnje w B. złoži tam swjate sluby w lětach 1915/18 a zemrě tam na sćěhwkach ćežkeje operacije 14. dec. 1922.

Jeje khudu dušu poručamy pobožnym modlitwam znatych a wosadnych.

W Khelnje, Marijnym Dole, Marijnej Hwězdźe, Kamjenicach a Budyšinje.

Žarowacy zawostajeni.

Třeći dźeń hodow zemrě po dlějšej khorosći w starobje 66 lět, derje wobstarany na puć do wěčnosće, naš njezapomnity mandźelski, nan a dźěd,

wumjeńkař

Michał Brězan

z Khrósćic

a bu 31. hodownika pokhowany. Wuprajamy wšěm přećelam, znatym a dobroćerjam za wopytanjo na póstywječoru, wosebje wojeńskomu towarstwu za bohate přewodźenjo a k-rowu-njesenjo najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Hłubokozrudźena mandźelska a 3 dźowki w Kukowje, Kopšinje a Šunowje.

Po 6lětnej khorosći, wjacy króć wobstarany je 30. decembra 46½ lět stary zbóžnje wumrěł naš swěrny staroséiwy mandźelski a nan

Jurij Gros.

Wutoru pokhowachmy joho na Ralbičanskim kěrchowje. Wšitkim, kotřiž su jomu za žiwjenjo při joho dołhej khorosći lubosć wopokazali, na póstywječor khodźili, za njoho so modlili a joho k rowu přewodźeli, wuprajeja wutrobnje **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Šunowje**, 2. januara 1923.

Zrudni zawostajeni.

2. januara zemrě w starobje 78 lět, derje wobstarany ze swjatymi sakramentami na puć do wěčnosće, naš lubowany mandźelski, nan a dźěd

žiwnosćeŕ

Michał Rjenč

a bu pjatk w Khrósćicach pokhowany.

Wuprajamy wšěm přećelam, susodam a znatym za wopytanjo póstywječora a bohate přewodźenjo k rowu, wosebje nošerjam, swój **najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh!“**

W **Pančicach** a **Worklecach**, na dnju pohrjeba, 5. januara 1923.

Zrudźeni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje dźowki, sotry, maćerje a wowki

Marije Manjokoweje

zawostajeneje mandźelskeje † kublerja Jakuba Manjoki z Ralbic,

kotruž je Bóh zańdźeny štwórtk po dlějšej khorosći na puć do wěčnosće derje přihotowanu, 56 l. 2 m. staru, w Róženće z tuteje časnosće wotwołał, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali a dźensa w tak nadobnej ličbje k rowu přewodźeli, też nošerjam,

swój najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

Dušu zemrěteje poručamy do pobožneje modlitwy.

W **Róženće, Ralbicach, Konjecach, Wudworju, Słonej Boršći, Worklecach a Sernjanach**, 31. decembra 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

2. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 13. januara 1923.

Katolskomu ludej.

Pastyŕski list,

kotryž měješe so čitać 7. wulkoho rózka 1923.

Lubowani wosadni!

Wot nuzy bjez runjeća je naš lud domapytany. Wšudźom hubjenstwo, khorosć, ćerpjenjo a mrěćo. Hórša hišće je bjezbóžna skaženosć, kiž w hołku dźiwich zawjeselenjow khutne prědowanjo přesłyši, kotrež Bóh sam dźerži z tučasnymi wobstojnosćemi. Njewěra a njepóćiwosć naš lud do bjezdna storćitej, jeli pomoc njepřińdźe. Khrystus je tón pomocnik. Wróćo k Zbóžnikej swěta, kotryž też nam měr z Bethlehema přinjese, hdyž smy dobreje wole a na zasytwarje póćiwosće a nabožnosće we swojej wótčinje dźěłamy.

Při młodości dyrbimy my započeć. Wot wukubłanja našeje młodosće wotwisuje naš přichod. Je dźiw, zo my dźensa z tyšniwej starosću na našu šulu spohladujemy, w kotrejž so naša młodosć wukubłuje? Budźe šula kaž dotal wěriwy staršiski dom podpjerać, dźěći na skrućenych přeswědčenych křesćanow kubłać abo powjedźe je šula k bjeznabožnosći a z tym njepóćiwosći. To je tónčas wosudne prašenjo našoho ludu.

Z najhłubšej bolosću smy my nazhonili, zo su starši, kotřiž za swoje dźěći bjeznabožne šulske woćehnjenjo přeja. Kak ćežke zamołwjenjo změja woni něhdy před Bohom! Ze wšej khutnosću a wšěm dorazom přiwołamy wam přecy zasy: Žanomu katolikej njeje dowolene, swětnu šulu spěchować; přetož wona je bjeznabožna a wěrje njepřećelna. Katolscy starši hrěša ćežcy, hdyž swoje dźěći do swětneje šule sćelu.

Štož je wo swětnej šuli prajene, to płaći na podobne wašnjo też wo tak mjenowanej jednotnej šuli, kotraž ma so jako prawidłowna šula docpěć a na město wěruwuznawanskeje stupić. W njej njemóže nabožina wjacy zakład cyłoho wukubłanja być.

Wěruwuznawanska šula, kajkuž katolscy starši za swoje dźěći žadaja, ma w jeje dotalnych prawach a w jeje swobodnym wuwiwanju přikrótšena być. Šulskotechniske winy maja so wyše poważować hač swoboda swědomja a naturske prawo staršich.

Lěta dołho hižo čakamy my na němskostatny šulski zakoń, kotryž ma konfesionalnej šuli jeje prawo dać a požadany šulski měr přinjesć. Ale přećiwnicy wěry wuznawanskeje šule so stajeja, naše sprawne žadanja zapjelnić.

Tohodla namołwja katolska šulska organisacija, tuta zakitowarka křesćanskeje šule a křesćanskoho woćehnjenja, wólbokhmanych katolikow k hromadźenju podpismow. Tute namołwjenjo rěka:

Katolikojo Němskeje!

Njedźiwajo wšěch prócowanjow njeje přecy hišće so docpěło němskostatny šulski zakoń zhotowić. Přecy a dale so pokazuje, zo maja so na polu šulstwa duchowne bědźenja wo dušu luda wubědźić.

My katolikojo smy tule zasadu za swój program postajili.

„Katolske šule za katolske dźěći."

Z tutej sadu je sprawnosć a swobodnosć też za nas žadana, kaž dyrbjało to w demokratiskim staće so samo wot so rozemić. Bohužel pak widźimy, zo tule zasadu za nas nochcedźa připóznać. Na wšě móžne wašnjo bychu tysacy wěruwuznawanskich šulow rozbili a předwuměnjenja k móžnomu wuwiću konfesionalnych šulow wzali. Wěriwym dźěćom njechadźa šule, kajkež starši za nje žadaja, dać a prawo cyrkwje, při woćehnjenju sobuskutkować, njechadźa připóznać.

Jenož tohodla njeje hišće šulski zakoń hač dotal wudaty, dokelž naši přećiwnicy nochcedźa wěruwuznawanskej šuli runoprawosć přizwolić.

Zo bychmy přećiwnikam pokazali, zo wulka wjetšina ludu za konfesionalnu šulu stoji, zo njeje zwólniwa, wěruwuznawansku šulu jeje prawow wusleć dać a zo może ludowe rozsudźenjo we šulskim prašenju sebi zwěrić žadać, namołwjamy my k powšitkownomu hromadźenju podpismow za wuznawansku šulu. My namołwjamy wšěch wólbokhmanych katolikow wobeju splahow, njedźiwajcy na to, kajkej politiskej stronje přisłušeja, zo bychu tute žadanjo podpisali:

1. Žadam bórzowne rozrisanjo šulskoho prašenja, zo by skónčnje zasy zakońska wyšnosć w našim šulstwje zastupiła.

2. Žadam za wěruwuznawansku šulu połnu runoprawosć a swobodne wuwiwanjo. Jednorjadowniska šula ma so jako zrjedowana šulske rozwučenjo připóznać.

3. Zo bychu so ranjace šulske bědźenja we wosadach, wobešle, žadamy, zo bychu tučasnje hižo wutworjene konfesionalne šule jako po prawje wobstojace so wobhludowałe.

4. W katolskich šulach dyrbi rozwučowanjo a wukubłanjo w duchu wěrywuznaća so stać. Při katolskich šulach smědźa so jenož katolscy wučerjo wuznaću swěrni přistajeć. Nabožna wučba ma so po nadawku a pod nawjedowanjom cyrkwje wudźěleć.

Wupad tutoho hłosyličenja změje za přichod našeje šule rozsudźacu ważnosć. Tohodla dyrbja wšitcy, wšitcy sobučinić! — Katolska šulska organisacija pak lubi w tutym wokomiku ludej swjatočnje, zo měra njeda, doniž wuznawanska šula njeje wukhowana a za naše dźěći katolske woćehnjenjo njeje zwěsćene.

Z wjesołosću su biskopja tute namołwjenjo zasłyšeli.

Woprawdźe, čas je, zo katolski lud so hiba a w přezjenej jednomyslnosći swoju wolu wozjewi.

Wólbokhmani katolikojo! mužscy a žónske! Zapisajće swoje mjeno do lisćinow! Pokažće, zo chceće dźěćom herbstwo křesćanskeje kultury a póćiwosće, nabožnistwo našich wótcow, wukhować.

Katolscy nanojo a maćerje! Starajće so wo to, zo móžeće we swojej smjertnej hodźinje prajić: My smy dźěćom to najdrohotnise zdźerželi za čas a wěčnosć.

Katolikojo wšěch stronow a stawow a powołanjow! Jedna so wo katolsku wěc, wo wěc swědomja! Tu nima stroniska abo stawowska přisłušnosć soburěčeć. My biskopja wopřisahamy wšitkich, sobučinić a sobudźěłać při zakhowanju křesćanskoho wukubłanja.

Podpisma hromadźa so wot 7.—21. wulkoho rózka. Dalše wozjewja fary.

Zdobom postajamy my, zo ma 14. wulkoho rózka jako powšitkowna šulska njedźela płaćić. Na tutej njedźeli ma so prědować wo ważnosći šulskoho prašenja a na wšěch Božich mšach zběrka za šulsku organisaciju so składować.

My napominamy wěriwych raznje, bohaće woprować. Šulska organisacija stoji před wulkimi nadawkami a wulkimi wudawkami. Katolska Němska njesmě ju wopuśćić, ale dyrbi pokazać, zo za jeje dźěło, kotrež je duši młodosće poswjećene, rady wopruje.

Lubowani wosadni! Waši biskopja dopominaja was na dźěćo we žłobju w Bethlehemje. Bóh bu človjek, zo by nas wumóžił. Wón přińdże jako dźěćo. Cyła lubosć, kotruž mamy my k dźěśću, je poswjećena přez dźěćo Bethlehemske. Při lubosći, kotruž wy k bóžskomu dźěśću we swojej wutrobje nosyće, prosymy a wopřisahamy was: zdźeržće sebi swoje dźěći we joho wozbožacej, wohrěwacej lubosći a wukhowajće hodowne žohnowanjo Božoho dźěśća za swójbu a šulu!

Politiski rozhlad.

Hinak hač nazymu 1914

tele dny wójska přez Rhyn ćahnu. Tónle raz **Francóza** swoju woboru přez Rhyn sćele do Němskeje. Kajki budźe wukónc?

Dołho je Francózska hrozyła, nětko nastaja so, to też přewjesć. Ruhrsku wobsadźi. Wona chce dale jednać z Němskej wo wójnskim wotškodźenju, je pak też měnjenja — a z wuwzaćom Jendźelskeje je konferenca w Pariza jej też přihłosowała — zo Němska k wotškodźenju jenož njepodawa, štož ma dać, ale ani, štož by móhła.

Francózska nochce dlěje čakać, nětko sebi po „płódne ćazy“ dóńć. Chce něšto w rucy měć, z čohož móže sebi sama telko wudobyć, zo by někak zarunana była. Z mocu tele dny Ruhrsku wobsadźi, zdobom też wěcywustojnych sobu sćele, zo bychu ći na městno němskich zastojnikow na př. w podkopach stupili, hdyž tamni njebychu chcyli swoje dźěła pod rozkazom francózskoho zarjadnistwa wukonjeć. Předewšim su to inženěrojo, kotřiž tak z wójskom sobu du, zo bychu pod škitom bajonetow swojomu ludej k wužitku byli.

Francózskej stej so přitowaršiłej Italska a Belgiska; po wěstej měrje wonej wójsko pósćeletej, tola też zastojnikow. Jenož Jendźelska sobu njećini. Wona wudawa, zo přez to ententa na žane wašnjo rozwjazana njeje, zo pak so njewobdźěli, dokelž nima nadźije, zo změje francózske postupowanjo wuspěcha. Budźe-li toho, chce skónčnje też so sama wotškodźić.

A kajki budźe wuspěch? Dobudźe Francózska što? Němski dźěłaćeŕ w Ruhrskej chce štryki dźěłać, kaž rěka, budźe pak dyrbjeć, nochce-li z hłodom wumrěć. Němske knježeŕstwo přećiwo francózskej kročeli kruće protestuje, Cuno wozjewja, zo so Němska z namocu k płaćenju nuzować njeda, napomina pak ruhrski lud k měrej a sćerpnosći. Němske knježeŕstwo też praji, zo je přećiwo Versaillskomu wujednanju, štož dźěł jeje njepřećelow nětkle čini a njeskutk přećiwo němskomu ludej, kiž so wobarać njemóže, dokelž je bjez bróni. Wone měni, zo nětko so hubjenstwo němskoho hospodarstwa hišće wo wjele zhórši a z tym hubjenstwo cyłoho ludu.

Za to swědči dolar. Do hód stoješe něšto dnjow na 5400 hr.; potom zlěze bórzy zasy na 8500 hr., a skónčnje, po njewuspěchu Parizskeje konferency, poskoči hač na poł jědnatoho tysaca hriwnow, a wěste je, zo hišće wjacy hódnosće hriwna zhubi. Tak pak też wšě płaćizny zrostu, najprjedy te, kotrež so přecy po dolaru ćahnu, potom pak runje tohodla też wšě druhe a skónčnje zasy wjetša mzda — a wjetše dawki.

A što francózski lud? Nima wjesela na wěcy, dokelž je dołho dosć pod brónu stał — dlěje dyžli němski. Tola je sam we wulkej pjenježnej nuzy a wumóženjo wot wójnskoho wotškodźenja wočakuje. Hdyž pak joho njedóstawa, dyrbi sebi, kaž měni, byrnjež njerad, po nje dóńć. Wězo su też tajcy, kotřiž maju hišće druhe wotpohlady. Woni bychu so wjeselili, hdy by Němska nětko na sćěhwki tohole postupowanja skónčnje rozpadła.

Marijanka.

Wobraz z afriskich misijónow.

Marijanka rěkaše ta stara čornuška, wo kotrejž ma so tule powědać. Jeje domizna je horcy kraj Basutow w južnonawjećornej Africy. Marijanka ji po dźěśćowsku hišće rěkachu, hačrunjež so wona hižo tym lětam bliže še, wo kotrychž swj. pismo praji, zo njejsu wjacy dobre. Misijónar P. Briard bě tak narjekł z radosću nad jeje čerstwej, žiwej horliwosću za křesćansku wěru. Haj, njech bě też čas hibiteje, wjesołeje młodosće hižo štó wě hdźe ćeknył, wjesołu, stajnje žiwu horliwosć za křesćansku wěru, do kotrejež bě hižo w połnych lětach zastupiła, njejstaj ji ani staroba aoi šedźiwizna rubić móhłoj. Ji też to so nimo měry derje zdaše, hdyž ju stainje, kaž młodu holčku wołachu a přecy horda běše na to, zo móžeše so sotra po mjenje dweju maćerjow mjenować, kotrejž nimataj w swěće runjeća, a jej jako swojej zakitarcy česćić, maćeŕ Boža a jeje mać swj. Hanu. P. Briard bě ju w křesćanskej wěrje rozwučował a křćił; potom bydleše Marijanka na misijónshim sydle swj. Józefa, hdźež ji mała cyrkwička stajnje wotewrjena stoješe, a dobry pastyŕ dźeń jako dźeń před nahladnej wěriwej wosadu, wopor nowoho zakonja wobnowješe. Marijanka bě sebi čas žiwjenja njerodu porokowała, hdy by też jenož jónu kemše zakomdźiła abo też jenož khwilku skomdźiła. „Dobroho Knjeza Mištra chcu wšědnje wopytować, kiž je ze mnu starej žonu smilnosć měł, dóniž mje nozy jenož někak ponjesetej!“ to běše jeje stajna mysl. „Potom“, tak so dale tróštowaše, „budźe mje wón też hnydom znać, hdyž něhdy před joho prawdu stupju. ‚Haj, tebje ja derje znaju‘, tak mi rjeknje dobroćiwje, kajkiž wón na wěki je, ‚haj, jara derje znaju: wšědnje sy mje w mojim małym domčku na zemi wopytowała, sy před mojim wołtarjom klečała, pój, nětko chcu tebi město přihotować we swojim njebjeskim Božim domje, zo by sebi čerała z mojich rěkow a z radosću so wopojała‘.“ — Ach, kak hórcy wobžarowaše Marijanka swój dóńt, hdyž dyrbješe skónčnje tola misijónske sydło wopuśćić a k swojomu synej do hór ćahnyć, dokelž so sama wjacy žiwić njemóžeše. Hižo dwě lěće nětko w sewjernych horach basutskeje krajiny pola swojoho syna, wjednika Seotsy. Wón pak je bohužel hišće pohan, kaž skoro wšitcy joho poddanojo. Tu njeje ani cyrkwički, ani měšnika, to je Marijancy tak žel, zo móhła so skoro wšědnje k Bohu wołać. Ale wón wšak wě a znaje jeje dobru wolu, zo jenož nuzowany tu zdalenych horach bydli. Jenož dwójcy za lěto móže misijónar khětro wobćežne pućowanjo do dalokich horow, do ćicheje wjeski važić. Jenož sedmjoch abo wosmjoch křesćanow a někotrych, kotřiž za swjatej křćeńcu žedźa, je tu hač dotal dobyć móhł. Přez dalši dołhi čas cyłoho lěta jeho Marijanka zastupuje

Runje tak kaž Parizska dźěłaše też druha konferenca, kotraž tele dny je, mjenujcy we Lausannje, bjez wuspěcha. Ententa tam z Turkowskej jedna, wosebje też armenskoho ludu dla. Tola tu njeda Turka ze sobu rěčeć. Joho wotmołwa je: Armeniske prašenjo je turkowske knježeństwo hižo rozrisało. Tola kak? Powšitkownje je znate, zo je Turkowska w poslednich lětach něhdźe 1½ milijóna Armeniskich moriła, tak, zo je tónle lud nětko jara wosłabjeny; haj politiscy bjeze wšeje mocy.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Někotři sebi njemóža pomhać: na Serbow dyrbja swarjeć a šćuwać. Tak tu tele dny přez „Bautzener Tageblatt“ roznošowachu, zo so bórzy zasy wulki politiski proces přećiwo wěstym serbskim wjednikam přewjedźe; wšelakim z nich je policija hižo wobydlenjo přepytała. — K tomu bórzy zasy — sama nowina nětko z jara krótkimi słowami — so wozjewješe, zo su powěsće wudawanja; też statny prawnik so tak wupraji.

Po powěsćach „Bautz. Nachrichten“ je wudawanjo přez jene posedźenjo nastało, kotrež we Serb. Domje wěsći serbscy knježa wo šulskich należnosćach mějachu. —

Tu je widźeć zła wola wěstych ludźi, kotřiž za wšěm, štož Serb za swoju narodnosć čini, něšto złe pytaju. Njech tola hladaju, swojim Němcam předewšim přez to służić, zo k jich duchownomu wustrowjenju a polěpšenju přinošować so prócuja. To změja dźěła nadosć.

Z Huski. Tudomny hrabja Schall je za khudych našeje gmejny 1 milijón hr. darił. Dań z tejele sumy ma so k podpjeranju potřěbnych wužić, kotřiž su přez 65 lět; tola też běndi, kaž też mali rentnarjo maja po 1000—1500 hr. dóstawać. — To je hinajši dar, hač je bohaty ryćeŕkubleŕ a wobsedźeŕ wulkich hatow w pruskej Hornjej Łužicy jenej gmejnje za samón zaměr dał. Tón wěnowaše 300 hr. A tola też tónle bohačk přetrjechi hišće wjetšoho bohačka, mjenujcy swětoznatoho wjelekróćnoho milijardara, kiž za khudych wěsteje gmejny, hdźež ma wobsedźeństwa, wjacy njeměješe dyžli 150 hr.

Z Kumwałda. Tu předachu z farskeje hole 20 metrow drjewa; za to wuwikowa so přez 1 milijón hr.

Z Radworja. Čohož běchmy so hižo dawno bojeli, je so w nocy k Třom Kralam dopjelniło. Paduši pobychu druhi raz w tudomnej cyrkwi. Wokno w zadnjej kapali wutłóčiwši zalězechu do cyrkwje. Tu zebrachu z dweju wołtarjow ruby (na druhich wołtarjach žanych njeběše) a čornu płachtu na wołtarne skhodźeńki. Nimo toho wzachu někotre mało hódne ručnicy (małe wisate swěčniki) sobu. Woprawdźite swěčniki wostajichu stejo. Na bratskim wołtarju wułamachu kamorčkowe durička, ale kamorčk běše prózdny. Z wosebitej wutrajnosću dźěłachu na tabernaklu wulkoho wołtarja, nazhibnychu durička, nutř pak do krutoho železnoho kamorčka njepřińdźechu. Do woprawdźiteje kapale so docyła dobyć njespytachu. Tuž cyrkwinskich drastow a drohotnych sudobjow do rukow njedóstachu. — Paduši, mužskaj a žónska, njepytnjeni woteńdźechu. Policajski pos sćěhowaše jich čeŕ hač na wulke dwórnišćo; tam ju zhubi. Njeprošeni hosćo běchu z ćahom do Budyšina (a do Drježdźan?) wotjěli.

Z Libona. Paduši zalězechu tu z woknom jenomu kublerjej do domu a pokradnychu jomu 120 puntow połča, 10 puntow kołbasy a 9 kuskow butry. Wša worćizna je něhdźe 208300 hr. hódna. Štóž něšto wě, štož by paduchow wuslědźić pomhało, njech to Baćońskej žandarmeriji wozjewi.

Z Khróšćic Serbske Nowiny pisaju: Z nowym lětom měješe w našej šuli k. wučeŕ Kranc, rodźeny z Worklec, swoje zastojnstwo nastupić. K powšitkownomu spodźiwanju pak wón na dnju, hdyž so šula zasy započa, wotpisa, zo njepřińdźe. Čohodla nic, to nětko wšitcy zhudawaju. Wočakujemy, zo skónčnje wot meje wuprózdnjene městno so zasy ze serbskim wučerjom wobsadźi.

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu měješe tu „Katolska Bjesada“ swoju prěnju měsačnu zhromadźiznu w nowym lěće. W zańdźenym lěće wuhotowa Bjesada dwaj swjedźenaj, nazymny běše zdobom jubilejny k dopomnjeću na 50 lětne wobstaćo towaŕstwa. Čisty wunošk wobeju — přez 5000 hr. — bu za nowy zwón składowany, kotryž je nětko skazany a kónc februara wočakujemy. — Přinošk na nowe lěto postaji so na 10 hr. — Za předsydu bu na město † knjeza fararja Justa knjez faraŕ Žur wuzwoleny, kotryž też předsydstwo z dźakom a ze zbožopřećom k nowomu lětu přiwza. Wšitcy druzy zdźeržachu swoje zastojnstwa. W sćěhowacym přednošku rozłoži knjez předsyda ważnosć šulskeje organisacije za cyłu Němsku. Njesměmy jenož přihladować ale sobuwojować a katolske přeswědčenjo kruće zastupować. K rozjasnjenju budźe při składnosći domuswjećenja w kóždej wsy wječor zhromadźizna, w kotrejž maja so wšitcy rozwučeć, kajkim stracham napřećo dźemy, jeli swoje stojnišćo za šulu po wěrywuznawanjach kruće a zjawnje njezastupujemy. Dale rěčeše so wo dobrowólnym podpjeranju studowacych w našej wosadźe. Wosada dyrbi sebi za česć ličić, hdyž z njeje wjele studowacych pokhadźa a hdyž tajkich porjadnje podpjera, kotřiž su wobdarjeni k studowanju ale k tomu dosć srědkow nimaja. Wopyt bě dobry, 46 sobustawow bě tu přitomnych. K tomu přistupichu 4 nowi.

---

jako katechetka. Z pomocu dwanaće abo třinaćelětnoho hólčeca, kiž je trochu čitać nawuknył, rozwučuje wona wo najważnišich wěrnosćach swj. wěry. Wudospołnjeć a wupjelnjeć dyrbi potom misijónar, hdyž jónu zasy přińdźe. Marijancyneje najlěpša a najhorliwiša šuleŕka je jeje přichodna dźowka, mandźelska wjednika Seotsy. Jutře dóstanje wona ze šesćimi druhimi swj. křćeńcu. Misijónar je so cyle wěsće připowědźił. Ow, kajka to radosć za staru Marijanku! To budźe najrjeńši dźeń w jeje wobćežnym, staroscépołnym žiwjenju.

Ach, ně, jeje žiwjenjo wšak njeje lohke, Marijanka nima so derje. Jeje hłowa je hižo cyła šedźiwa, haj sněhběła, a kiprej nozy njechatej po 75lětnej swěrnej służbje wobstarne ćěło skoro wjacy nosyć. Na słowo hižo dawno wjacy njeposłuchatej. Hajwšak, wonej wšak matej khětro ćežu nosyć, dokelž Marijanka je sylna, jakna žónska. A też druhe stawy počinaja čućiwje słabnyć. Jenož wustojny jazyk je hišće hibity a sylny zwostał, ani maličkosće njeje na swojej zwučenej zrěčniwosći pozhubił. To póznawa misijónar najlěpje, hdyžkuli do hór přikhadźa: jomu rozprawuje potom Marijanka přisłušnje a jara zrěčniwje — město jenoho słowa powěda radšo tři — wo wšěm, štožkuli je so za šěsć měsacow, kotrež běše zdaleny, tu w horach podało. A hdyž je jomu tole wšitko nadrobnje a dokładnje rozpowědała, potom ma hišće dycha a mocy dosć, dobru khwilu hišće na cyły njedušny swět swarjeć a bórčeć, na wjednika, kiž so přecy hišće pohanstwa wostajić njecha, na młodych křesćanow, kotřiž maja tak mało swoje křesćanske winowatosće zańć, na tych, kotřiž so na swj. křćeńcu přihotuja: trójcy za sobu móže jim ważne wěrnosće předprajić, a přecy je hišće njewědźa a njerozemja: haj samoho misijónara Marijanka njepřelutuje.

Dźensa wječor P. Lebreton zasy přińdźe ze swojimi třomi konikami Tokijom, Narikijom a Raškalom a ze swojim swěrnym čornym służownikom Sylvestrom. Ale dźensa chce jomu wona dopowědać. Marijanka jomu wšitko rjekne, kak jara je z nim njespokojna. Njeje ji wón před lětom hižo katechetu slubił, zo by wona, tak stara žona, so wjacy napinać a hněwać njetrjebała? Njechaše wón hižo dawno tu w horach cyrkwičku twarić? Haj, hižo tehdom, hdyž so wona z misijónskoho sydlišća wša zrudna do hór hotowaše, je ji wón tróštujo slubił, zo dali Bóh bórzy też tam w horach cyrkwičku natwari! A hač dotal njeje wona wo katecheće ani wlóski, wo twarjomnej cyrkwičcy ani kamuška zawohladała. To njemóže tak dale hić. Kak dha móhło kralestwo Bože na zemi rosć a we wutrobach so skrućeć! To dyrbi so skónčnje přeměnić! Za to so wona hižo postara.

A Marijancyna rěč, kotruž měješe P. Lebreton po zwu-

Štó nima hišće

serbsku katolsku protyku

KRAJAN 1923?

Mamy hišće **200** Krajanow na předań.

Přichodna zhromadźizna budźe prěnju njedźelu februara hnydom po nyšporje. Tak njech kčeje Bjesada w nowym lěće. Njech so we njej haji dobry katolski duch a prawe serbske přeswědčenjo na podłozy katolskoho wěrywuznaća. Potom wona też z česću w zjawnosći dale wobstoji a budźe swój dejmantowy jubilej swjećić móc.

Z Konjec. Lubozny rjany swjedźeń wuhotowachu nam naše šulske dźěći zańdźeny pjatk tydźenja z wokřewjacym hodownym předstajenjom. Tutón so na Tŕoch Kralow z wobšernišim programom wospjetowa. „Prěnja Hodownička“ ze swojim hnujacym kuzłom spěwacych jandźelow a swjatych wosobow, kotrež nam podawk w Bethlehemskej hródźi předstajachu, wubudźi wulke spodobanjo a wjeselo pola wšitkich přitomnych, kotřiž běchu do wjesneje korčmy we wulkej ličbje přikhwatali. Hižo prjedy přednjesena Cišinskoho baseń „Hody“ bě nas na rjany hodowny swjedźeń přihotowała, hra a spěwy dźěći pak přenjesechu nas we duchu bjeze wšoho do wozboženoho Bethlehema. W přestawcy poršča k. kapłan Kětan, kak možemy dźěćom tute njewinowate wjeselo hodownički wukhować přez dobry přikład, powučenjo a stražowanjo nad swojimi dźěćimi. Mjez tym bě šěrźiwy rumpodich z dołhej brodu a wulkim kijom a prutom přičampał, zo by we wsy za pěknymi dźěćimi hladał a je mytował. Kotryž běše něšto zworał, so před nim skhowa z bojosće před nim. Tola dokelž běše rumpodich dobroćiwy, njesta so njeposłušnomu Jankej ničo, ale wšitkim dźěćom z jabłukami wobradźeše, samo też přihladowarjej. Dokelž stojachmy při spočatku nowoho lěta, přeješe nam mała Hajnec Cecilija ze Zejlerjowej basnju cyle njebojaznje a rjenje zbožo k nowomu lětu. Bórzy potom přihna so cyła čŕjódka hibićiwych palčikow na jewišću a pokazowaše nam swoje kumšty. Běše to krasny wobraz z dźěćacoho žiwjenja bajkow. Wulki dźak słuša knjezomaj wučerjomaj Hajnje nanej a synej, zo su ze swojimi šulskimi dźěćimi tajkile rjany swjedźeń dwójcy wuhotowałoj. Wuzběhnyć ma so też přećelniwa woporniwosć knjeza hosćencarja Manjoka, zo je swoju salu a swěcu za tutón swjedźeń cyle darmo přewostajił. Njech nam šulske dźěći prawje bórzy zasy tajke něšto wuhotuja. Zawěsće wšitcy zasy přińdu, dokelž wědźa, kak rjenje je posledni raz było.

Z Haslowa. Towarstwje knježnow a młodźencow Bačońskeje wosady běštej za srjedu 3. wulkoho rózka hodowny swjedźeń wuhotowałej. Wosadna młodosć kaž druzy jeje přećeljo pjelnjachu salu Měrćinkec hosćenca. Hraješe so najprjedy hodowna hra: „Zbožowne hody“ a na to wulka struchłohra: „Wjesna kralowna Leńka z pazdźerńje“. Wjele wo tym prajić, njech zbywa. Štóž je tam był, wě, kak tam běše a druhich mało zajima. Wjesołe a žortne žiwe wobdźělenjo wubudźi loterija a přesadźowanjo Božoho dźěśćowoho štoma, wosebje, tak často kaž so tam rjane rubiško frinkoleše abo woprawdźite kołbasy kolebachu. Štóž njeměješe zbožo něšto dobyć, so z tym tróštowaše, zo je za dobru wěc, podpjeranjo našoho nowinarstwa a našich studowacych něšto woprował a to budźe też jomu k zbožu. Bě hižo w 12 hodź. hdyž so dźělachmy. Fifi.

Z Halštrowa. W jenym haće našeje wokoliny je so hajnikej poradźiło, wurjadnje wulku wódru třělić. Wona je přez metr dołha a waži 25 puntow. Za kožu dósta něhdźe 100000 hr. To so próca płaći.

Z Kulowa. Wothódnjenjo pjenjez kóždy dźeń postupuje, tak zo je jich płaćiwosć husto hižo za krótke njedźele wo wjele mjeńša hač hdyž buchu zasłužene. Mjez tudomnej čeledźu je tuž žadosć a prócowanjo wobkedźbować, zo ma so jim mzda z ratarskimi płodami abo z kóždočasnej wičnej płaćiwosću wotrunać. Réka, zo sebi tu a tam wotročcy něhdźe 1½ centnarja rožki, dźowki po 1 centnarju rožki na měsac žadaja. — Płaćizny za prosata su też mócnje zlězłe. Na poslednich wikach so hač do 28000 hr. za štuku žadaše a dawaše.

— Też tudomni krawcy su so zrěčeli, zo chcedźa sebi z ratarskimi płodami płaćić dać. Do wójny dawaše so za zešiće jenoho mužskoho woblečenja 27—30 hr. Za to móžeše sebi čłowjek 3 centnarje rožki kupić a tak by tukhwilnje šiće jenoho woblečenja na 40000 hr. přišło. — K tomu přispominamy: Njechaju dha so też wuhlnicy po tymle wašnju měć? Prjedy přińdźe centnar briketow z přiwozom na někajke 80—90 pjenježkow. Za centnar rožki dósta potajkim 10 centnarow briketow. A nětkle?

Porjedźeńka. W poslednim čisle na 4. strony w 1. rjadcy stoji zmylnje tón město **ta**. Sada ma potajkim rěkać:

čenych powšitkownych podawiznach přesłyšeć běše woprawdźe wulkotna, razna a jasna.

Zawěrno, knježe patrje, to je twoje přewulke zbožo, zo maš tu hišće mje, staru Marijanku: přetož štó dha bě k wšědnej modlitwje a ke klakanju zwonił, hdy by tu Marijanki njebyło? Štó bě rózowc so modlił a wustojnje kantorił bjez Marijanki. Štó by za tymi kedźbował, kiž so na swj. křćeńcu přihotuja, a na porjad a přistojnosć mjez nimi hladał, hdy by tu Marijanki njebyło? Štó by tebi wo jich khibach a słabosćach rozprawjał, bjez Marijanki? Štó by lohkomyslnu, rozpjeršenu młodosć napominał bjez Marijanki? Štó by z wšitkich dosć wučił a napominał bjez Marijanki? Štó by z wšitkich zdobnje na twój přikład přihotował a hižo do časa napominał, zo maja wšitcy, haj wsitcy hač do poslednjoho do kemši přińć a twoje předowanjo słyšeć a nic jenož z wušomaj słyšeć ale też we wutrobje sebi khować a horliwje rozpominać? Ale Marijanka je hižo stara, Marijanka drje dołho wjacy njebudźe; smjerć traš je po nju hižo na puću, a hišće tu njeje pola jeje syna, kiž je wjednik cyłoho splaha, ani cyrkwički, haj ani kamjenja za prěni zakład! Njemysli sebi jeno, knježe patrje, zo ma nětčiši młody lud tak kruteje wěry, kaž twoja stara Marijanka? Zawěrno, ty budźeš hižo widźeć, hdyž Marijanki wjacy njebudźe! Budźeš widźeć, kak cuzy prědarjo, cuze sekty přińdu a so tu w horach zasydla, a to budźe twoja wina!“

„Pomału, pomału, jenož pomału, luba maćerka! Ty tola derje wěš a rozemiš, zo dyrbju katechetu přede wšěm tam pósłać, hdźež Marijanki njeje, zo by wučiła, napominała a na młodosć kedźbowała. To je ći tola z dosć jasnym dopokazom, zo mam ja wulku dowěru do tebje. A ja so też kruće nadźijam, zo so ty k žanej sekće njepřikhiliš ani dźensa abo jutře ani pozdźišo so zasy do pohanstwa njewróćiš.“

„Što? Ja so do někajkeje sekty zabłudźić? Marijanka by so zasy do pohanstwa wróćić chcyła? Ja stara křesćanka po P. Briardu? Knježe patrje, kak jeno móžeš tole prajić, kak jeno móžeš sebi tole samo pomyslić?! Ně, Marijanka wostanje katolska a wumrje katolska, tak wěrnje kaž je Bóh nad nami!“

„Derje, derje, maćerka! Ja tebje tola znaju! — Ale praj dha tola, Marijanka, prjedy něhdy měješe ty přecy tak wubjernje derje wukisane piwo. Porjedź mi tola kopik abo bańku, mi chce so tola jara pić po tym dołhim puću!“

Hdyž misijónar jeje war tak rjenje pokhwali bu Marijanka zasy spodźiwnje wujednana. A hdyž ji wón skónčnje też z nowa slubi, zo ji k lětu, dali Bóh, wěsće młódšoho katechetu wobstara, zazyboli so jeje stare zmorščene wobličo zasy, kaž by Bože słónčko z njoho hladało. A to też to so k nazajtřišomu rjanomu swjedźenjej přistoješe.

Wulcy sama ze sobu spokojena lehny so stara Marijanka pozdźe wječor do měra a mučna, kajkaž běše, też

Chce-li čeledź sprawnosć a lubosć wot swojoho hospodarja, potom njesmě **ta** też kóždu kročel a kóžde přimnjenjo wotměrjeć a ličić, dyrbi za swojoho knjeza dźěłać a lutować a přisporjeć jako by za swoje so starała.

Pola nas nabožinu ze šulow wućiskuja, druhdźe ju zawjeduja.

Znate je, zo njewěriwe woršty našoho ludu, kaž też wěrje a cyrkwi njepřećelscy zmyslene knježeństwa wšu prócu sebi dawaja, šulu cyle swětnu zarjadować. Konfesionalna abo wěruwuznawanska šula je tutym worštam dawno hižo ćerń we wóčku, je jim z postorkom. **Jich ideal je, šule dospołnje zeswětnić.** Wšitke dźěći bjez rozdźěla wěrywuznaća měle, hdy by po tutych ludźoch šło, do jeneje a samsneje šule khodźić; we tutej šuli njeměła so docyła ani konfesionalna ani kajkažkuli nabožniska wučba wudźěleć. Tale šula měła so spokojić z tym, zo by dźěći jenož k sprawnomu, čestnomu, bjezporočnomu žiwjenju nawjedowała a to tohodla, dokelž sebi tajke žiwjenjo powšitkowne zbožo a derjemčo žada.

Wot Boha a nabožniskich winow by tajka šula dospołnje wothladowała, wukubłanjo by na cyle swětnym podłožku stało. Tajku šulu kóždy wěriwy, přeswědčeny katolik raznje wotpokaže. Kajke płody z tajkeje šule wuńdu, to dopokazuje njewěriwa statna šula Francózskeje. Statistika je dopokazała, zo su wot časa zawjedźenja swětneje šule so hrubosće, lózystwa, njeskutki młodosće hrózbnje přisporiłe. Kak móže to też hinak być! Hdyž človjek Boha so wjacy bojeć njetrjeba, hdyž bywa wučeny, zo swjatoho, sprawnoho, khłostacoho Boha docyła njeje, što budźe joho wot złosće wotdźeržeć móc, hdyž junu dźiwja požadosć w nim wotući a joho k złomu ćěri?

Wón traš sebi rjekne, zo złosć škodźi joho česći a dobromu mjenu, zo přinjese jomu časnu škodu traš hórke khłostanjo, zo so přeńdźe přećiwo swojomu sobućłowjekej: ale budźe tute dźiwanjo na joho a bližšoho česć a zbožo a derjemčo sylne dosć, zo by človjeka dodźeržało? Kaž torhała napita rěka přesłabe haćenja z lohkosću roztorha, tak človjek z hrěšnej požadosću wobsydnjeny wšě tajke zadźěwki z lohkosću spowala.

Tohodla žada katolski křesćan, zo by woćehnjenjo dźěsća było złożene na nabožniski podłožk. Też křesćanske woćehnjenjo wužiwa a wutrjebuje tute naturske winy, zo by človjeka k póćiwosći wukubłało — ale wone so z tu-

Wopor za katolske nowinarstwo
w našich serbskich cyrkwjach wučinješe:

w Khrósćicach	780 hr.	w Njebjelčicach	375 hr.
w Radworju	165 hr.	w Ralbicach	1500 hr.
w Róženće	325 hr.	w Baćonju	456 hr.

w Budyšinje (w serbskej cyrkwi) 785 hr.

Wšo hromadźe 4386 hr.

tymi njespokoja; wone kładźe hłownu ważnosć na nabožniske winy, dokelž tute človjeka z wjele wjetšej mocu wuwjazuja, z wjele wjetšej mocu před złom škitaja, z wjele wjetšej mocu k dobromu pohonjeja.

Dokładne nabožne wukubłanjo pak so hodźi jenož docpěć we wěruwuznawanskej šuli. We njej su wučerjo a šulerjo jeneje wěry, jenoho a tohosamoho přeswědčenja a woswětnoho měnjenja; w njej njewuči a njepěstuje so jenož nabožnosć w nabožinskim rozwučowanju — ně cyłe rozwučowanjo — rozwučowanjo też we swětnych wotrjadach — je nawjedowane wot nabožnoho ducha, tak zo je jednotnosć we wšěm wučenju zawěsćena.

Wšitke tute lěpšiny ma jeničcy konfesionalna šula.

Tuž so my jeje tak kruće dźeržimy. **Tuž my nětkle też zasy podpisma hromadźimy za jeje zdźerženjo.**

Katolikojo, podpisujće wšitcy lisćiny, kotrež so wam w tutych dnjach předpołożeja. Wustupće ze swojim podpismom za konfesionalnu šulu. Komuž lisćina so zmylnje njepředpołoži, tón njech dóńdźe na faru a tam swój podpis da. Katolska Němska hotuje so, zo by swój hłós pozběhnyła za křesćanske konfesionalne šulstwo — mócny a přemóžacy dyrbi tutón hłós być.

Mjez tym zo byštej pola nas hida a njepřećelstwo přećiwo cyrkwi a wěrje nabožne wukubłanjo po móžnosći rady zničiłej, přikhadźa z druhich krajow zwjeselaca powěsć, zo tam woćehnjenjo młodosće zasy na nabožinski zakład stajeja.

Tak rozšěrješe hamtska telegrafiska agentura Italskeje w poslednich dnjach notu knježeństwa, kotraž wo wudźělenju nabožniskeje wučby w statnych katolskich šulach jedna. W tutej noće je wuprajene, zo budźe w Italskej wot nětka „nabožniska wučba hłowny zakład zjawnoho wukubłanja“ a zo dyrbi tutón hłowny nabožny podłožk też „za cyłe moraliske znowanarodźenjo italskoho luda“ swoju płaćiwosć měć. Po słowje praji tuta nota: „Napřećiwo wěstym nowinarskim powěsćam wo prašenju nabožnoho rozwučowanja w stat-

---

bórzy wusny. A dźiješe so ji, zo je slubjeny katecheta hižo přišoł, też rjanu nowu cyrkwičku widźeše wosnje a też wulku křesćansku wosadu, kotraž so w njej při Božich służbach tłóčeše.

Nazajtra lědma je misijónar stanył, a Paj, wjednikowa mandźelska, kosmate kože, kotrež su jomu za lěhwo służiłe, zrunał a je w stronu położiwši stan wumjetła, zwoni a woła zwónčk hižo k rańšej modlitwje. Wšitcy wobydlerjo, křesćenjo a pohanjo, spěwaja, haj wołaja z wulkim hłosom swoju rańšu modlitwu k njebju, skoro same wótre zwuki zwónčka přewołujcy. A misijónar wjeseli so nad jich horliwosću a šepta: „Tajke mócne hłosy sebi zawěsće też najtołše mróčele předobudu a bjez dwěla před trón Boži dóńdu. Smilny Bóh chcył je hnadnje wšitke wusłyšeć!“

Bórzy po tym počina misijónar na zjawnym šěrokim městnje srjedź wsy wołtař twarić, přetož žadyn stan njeje wulki a šěroki dosć, zo by mnohosći ludźi, kotřiž so dźensa wokoło njoho zhromadźa, dosahał. Tónle wołtař twarić pak je khětro ćežka próca. Blidow abo też deskow wšak tu njeje. Tuž dha spokoja so misijónar z dwěmaj khrómymaj stólčkomaj a z dźěrawym kašćom. Jedyn stólčk je hižo wot naroda khromy, dokelž je so jomu prěnja lěwa noha kuša radźiła, druhi pak je při někajkim njezbožu sebi nohu hač do połojcy přiłamał a hišće druhu dospołnje wuwalił. Jenomu stólčkej dyrbi so kruty kamjeń podpołožić, druhomu kruty kolik do zemje zarazyć, zo by stólčk na njón so zepjerajo změrom stać mohł. Też wobej sedle, na kotrymajž staj pater Lebreton a joho służownik přijěchałoj a też jeju wodźewy dyrbja pódla swoju służbu činić. Z tutymi jednorymi srědkami je so paterej skónčnje radźiło, kruty, njekhabłacy wołtař zestajeć. Marijanka je wša zbóžna, zo smě swój nimo měry rjany wodźew přinjesć, kiž by jako zwjeršny wołtarny wodźew służił. Za wołtarny křiž, kiž dźěn na wołtarju při Božej mši nihdy falować njesmě, służi křižik, kotrejž P. Lebreton hewak na wutrobje nosy, zo by jón při kóždym prědowanju hnydom k rucy měł. Křižikej po stronomaj stojitaj dwě swěčcy; jena khowa swoju nohu do khofejowej, druha w čajowej křińčcy do běłoho pěska. Trochu dźiwny wšak so jimaj zda, ale stej wjesołej, zo jeno móžetaj někak runje stać a njetrjebatej ze strachom khabłajcy hórcy kapać. Sam wjednik je žarliwy za zasłužbu a je wulku kruwjacy kožu přiwlekł a ta bu před wołtarjom na zemju wupřestrjena. A nětko je mištrski twar dokonjany a młodźi dźiwaja so, kak rjenje spěšnje so poradźił.

Z dlěšimi khwilemi skhadźuja so hižo ludźo. Sćerpnje čaka misijónar, doniž je někajka nadźija, zo traš hišće z toho abo tamnoho kónca něchtó přińdźe. Najwjacy z nich njejsu so hišće čas žiwjenja z katolikami, ćim mjenje z misijónarom zetkali ani jich Božich służbow zawohladali a njerozemja tohodla ani što ma wołtař před jich wočomaj znamjenjeć.

Tu je jim Marijanka pomocna. Marijanka wukładuje

nych ludowych šulach njech je z tutym wuznate, zo woprawdźe minister rozwučowanja senator Gentile z wotmysłom so nosy, dotalne wo tutej wěcy płaćace prawidła docyłnje přeměnić, zo by było nabožne rozwučowanjo hłowny zakład zjawnoho wukubłanja a cyłoho moraliskoho znowanarodźenja italskoho ducha."

Přispomnić so ma tu, zo tutón program njepokhadźa wot ministeria katolskeje ludoweje strony, ale wot nětčišoho knježeństwa fascistow, to rěka, nacionalistiskich italskich stronow.

Nadźijamy je, zo tutón program so też přewjedźe a njewostanje w pismiku tčacy. Fascistojo maja tučasnje politisku móc w rucy, su derje organisowani a zepjeraja so na wojeńsku móc, tak zo so politiski wobrot lědma w bližšim přichodźe wočakować hodźi. Katolska ludowa strona budźe wězo z radosću tajkomu programej přihłosować. Nimo toho su šěroke woršty italskoho wobydlerstwa we wójnskim a powójnskim času zasy puć k nabožnosći wróćo namakałe. To wšitko su dobre wuhlady, zo zmužity minister Gentile swój program też do skutka staji.

Też w Italskej je wo šulu so kruće wojowało. Časy njejsu hišće tak dołho so minyłe, hdyž chcyše minister rozwučowanja Credaro ludowu šulu po francózskim wašnju zeswětnić. Dźensa pak wjetšomu dźěłej italskoho luda swita, zo je nabožina póćiwostny zakład, na kotrymž móže so najwěsćišo a najlěpje moraliske wobnowjenjo cyłoho naroda přewjesć. a.

Wo přinuzowanej požčoncy

piše nam Max Strympa, wopřisahany revisor knihi.

Zakoń wo přinuzowanej požčoncy bu dla wothódnjenja pjenjez přeměnjeny. Postajene je: Hač do 28. febr. ma přinuzowana požčonka zapłaćena być. Štóž pozdźišo płaći, ma za kóždy měsac 10 % pomjenowaneje hódnoty wjacy wotwjesć.

Što ma přinuzowanu požčonku płaćić? Kóždy, kohož zamóženjo je wjacy dyžli 200000 hr. Tu płaća pak sćěhowace wuměnjenja:

1. Štóž předewšim kapitalije (pjenjezy) wobsedźi a we lěće 1921 za wjacy dyžli 40000 hr. dokhodow dawka płaćił njeje, dyrbi hakle potom tajku požčonku płaćić, hdyž joho zamoženjo přez 600000 hr. njeje.

2. Štóž je přez 60 lět abo hižo sebi ničo zasłužić njemóže, abo komuž ženje wjacy móžno njeje, so sam žiwić přez zasłužbu, a kotrohož zamoženjo je předewšim w pjenjezach zapołożene, a štóž lěta 1921 na mjenje dyžli na 60000 hr. dokhodow dawk dawaše, ma hakle potom winowatosć za płaćenjo přinuzowaneje požčonki, hdyž je zamoženjo přez 2 milijónaj hr.

Pjenjezy w zmysłu tohole zakonja su: akcije a wšě druhe hódnostne papjery, němske a wukrajne pjenjezy, žadanja na zadanjomne a njezadanjomne pjenjezy, ručne požčonki (hypotheki), samostatne prawa a sprawnosće, prawa na renty, zawěsćenjo žiwjenja a rentow, wěcy z drohotnoho metala, debjenki a luxusowe wěcy, hdyž je jena wěc za 10000 abo wjacy hr. kupjena, dale wumjelske wudźěłki a zběrki. Na požčonku da kóžda naturska wosoba:

1 %	wot prěnich	200 000	hr.	zamoženja
2 %	„ dalšich	300 000	„	„
4 %	„ „	500 000	„	„
6 %	„ „	500 000	„	„
8 %	„ „	500 000	„	„
10 %	„ „	500 000	„	„

Zwjazki (Gesellschaften) płaća połojcu tychle ličbow.

Słušeju-li do swójby toho, kiž ma přinuzowanu požčonku płaćić, dwě abo wjacy njewotrosćenych dźěći, dha pomjeńši so wotedajomny pjenjez wo 20. dźěl, hdyž zamoženjo přez 6 milijónow hr. njeje.

Z Radworja. (Cyrkwinske powěsće.) Z cyrkwinskich powěsćow zańdźenoho lěta njech su tele drobnosće zdźělene: narodźiło je so wosadnych dźěći 67, 36 mužskoho a 61 žónskoho splaha, mjez nimi žane njemandźelske wot tudomneje, 2 wot pólskich a 2 wot maćerjow, kotrež z druhich wosadow sem přińdźechu. Nimo toho bu tu 8 dźěći ze susodnych lutherskich wosadow křćenych. — Připowědan ow běše 17, wěrowanjow 10. — Wumrěło je 34 wosobow, 19 mužskoho a 15 žónskoho splaha; w starobje hač do 15 lět 19; wot 16—25 lět 3; wot 26—40 lět 2; wot 41—60 lět 2; wot 61—80 lět 8; přez 80 lět 8.

Swjatych woprawjenjow běše w Radworju 11400 a we Zdźěri 925; domawobstaranych bu 95 khorych. — Do różowcowoho bratrstwa zastupi 11 wosobow, do zjednoćenstwa swjateje swójby 6 swójbow. — Cuzy duchowni su tu 35 razow Božu mšu měli.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 75. 77. 92. 93. 95. 97. 99. 100. 102. 105. 107. 110. 111. 123. z **Budyšina:** Marija Hermanowa, Jurij Rab, Helena Šmitowa, prof. Jan Bryl, Mikławš Šmarander, Khata Kochec, Hana Narćikowa, far. Jurij Hejduška,

jim swj. kříž. Takle je naš luby **Zbóžnik**, kiž je nas wšitkich wumóžił, na křižu wisał. Sam je sebi swój ćežki kříž na horu njesć dyrbjał, trójcy je pod nim bjez mocy padał. Potom su jeho njesprawni na kříž spjatoho a z hozdźemi přibitoho hišće směšili a hanili, wón pak je so za nich kaž też za wšitkich človjekow k Wótcej modlił: „Wótče, wodaj jim, woni njewědźa što činja!" A po dołhich hórkich tročh hodźinach je za nas na křižu wumrěł. Hišće po smjerći su jomu z hlebiju wutrobu překłóli a tak je wón swoju drohu krej hač do poslednjeje kapki za nas přelał. Marijanka njezabywa też dweju swěčkow a wujasnja, přečo stojitej a so swěćitej. Powěda jim wo křesćanskej wěrje, kotraž je jenička prawa wěra na swěće, a wo měšniku, kotryž so štyridnjowskoho puća na konju njeje bojał, jeno zo by ju, Marijanku, wopytał a jeje přichodnu dźowku, wjednikowu mandźelsku, wukřćił. „Wěrno je", tak powěda Marijanka zahorjena, „wón drje je wot naroda běłuš, ale nětko je dospołnje rěč čornych Basutow nawuknył a so w jich kraju zasydlił a je nětko woprawdźity Basuto, kaž woni wšitcy. A wón je docyła hišće, mysłće jeno, snać wutrobu, ani dórtka ani kapki njeje hišće požił! Haj, naši měšnicy njeboja so tradanja a hłodu, woni ćełu a žołdkej njehołduja a njepoličkuja, doniž njejsu so k Bohu modlili. Wy budźeće nětkle hnydom Božu mšu widźeć, wy pohanscy Basutojo, kotřiž hišće docyła ničo njewěsće, kotřiž čas žiwjenja hišće žaneje cyrkwje widźeli njejsće, ale kedźbujće jeno prawje pilnje, zo ničo njepřehladaće, naša wěra je woprawdźe wulkotna, swjata wěra, kotruž je Bóh sam na zemju přinjesł."

Mužojo připosłuchachu ćiše jeje wučbam, žony naprašowachu so wćipnje, přiepominachu mudrje a njemudrje a prócowachu, zo bychu nihdy njesłyšanym wěcam dorozemjeli, ze šćipku a zasy šćipku a hišće z dalšej sylnišej šćipku tobaka dopomhać.

Wokoło dźesaćich započina so Boža mša, kotruž pohani z wulkej kedźbliwosću a ze spodźiwanjom sćěhuja. Marijanka ma tola prawje, tak rjane wobrjady woni hišće čas žiwjenja widźeli njejsu. A tak lube, miłe, dobre słowa kaž misijónar k nim rěči, hišće ženje zasłyšeli njejsu!„

Popołdnju wudźěła pater Lebreton wjednikowej mandźelskej Paji a šesćim druhim swjatu křćeńcu; křćeńske wobrjady, kotrež je misijónar z krótka hišće wujasnjał, su mnohim tak hnujace, zo so jim sylzy po licomaj kuleja.

Hdyž je misijónar swoju winowatosć dopjelnił, je so hišće Marijanka před nowych křesćanow stupiła, kotřiž pola wołtarja pobožnje kleča. Wona čuje so winowata, hdyž je jich wo křesćanskej wěrje rozwučowała a dołhe časy z njej žiwiła a nimo toho swojej přichodnej dźowcy kmótřiła, haj, dwójcy winowata, zo by jim dobre słowo sobu na puć do žiwjenja dała. A tohodla wotměwa jim hišće małe předowančko. Wobstajni dyrbja wostać, cyrkwi njesmědźa hańby činić! „A tohodla hladajće, zo njebyšće padli! Wy sće

Marija Wićazec, August Wrobl, stud. rada prof. dr. Muka, Hańža zwud. Larasowa, zastojnik Jurij Hejduška, Jakub Hicka; 76. Jakub Rjeda ze **Stróžišća**; 78.—86. z **Wětenćy**: Mikł. Delan, Hańža Hejdušcyna, Marija Koplanskowa, Jakub Smoła, Jakub Weidlich, Pětr Zahon, Michał Tryčk, Michał Žur, Marija Bjedrichowa; 87. Hańža Bräuerowa z **Ralbic**; 88. wučeŕ Mikławš Hajna w **Konjecach**; 89. 90. z **Nowoslic**: Mikł. Robl, Michał Čornak; 91. Jurij Žur ze **Sunowa**; 94. wyšši wučeŕ Jan Kefk w **Pirnje**; 96. Michał Kurjat ze **Zajdowa**; 98. Franciska Prause w **Seitenbergu**; 101. Jurij Hajnš, železniski inspektor we **Wittgensdorfje**; 103. 108. 109. z **Drježdźan**: dr. phil. Jakub Wjacsławk, Michał Wićaz, Madl. Kubašowa; 114. Hana Cyžec w **Kluči**; 106. Marija Budowa z **Dźěžnikec**; 112. 113. z **Baćonja**: Jakub Měrćink, Jurij Kral; 114.—116. z **Haslowa**: Jurij Rebiš, Pawoł Vicki, Marija Valtinowa; 117. Heinrich Wilhelm z **Čornec**; 118. Jakub Brězan z **Banec**; 119.—121. z **Now. Łusća**: Mikł. Měškank, Jakub Herlich, Pětr Cyž jun.; 122. Jakub Wjenka z **Pozdec**.

Dary za fond (k Božomu dźěsću a k now. lětu — přehladane): Jakub Rjeda ze Stróžišća **500** hr., Madl. Donatowa z Nuknicy **1000** hr., Pawoł Cyž ze Smječkec **1000** hr., Michał Just z Jasenicy **300** hr., Michał Šołta z Khróšćic **300** hr., Delanska patentna komisija **750** hr.; k Božomu dźěsću hišće darištaj: Mikławš Měškank z Nowoho Łusća **250** hr., Jan Skala w Prazy **500** hr.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: z Budyšina: Jurij Rab **300** hr., Mikławš Rychtaŕ **100** hr., Hana Narćikowa 20 hr., prof. Jan Bryl 50 hr.; wyšši wučeŕ Jan Kefk w Pirnje 50 hr.; Jakub Rebiš z Kanec **1000** hr.; Michał Kurjat ze Zajdowa 80 hr.; Jakub Kral na Židowje **800** hr.; z Drježdźan: dr. phil. Jakub Wjacsławk **200** hr., Michał Wićaz **100** hr., Madl. Kubašowa **100** hr.; Hana Cyžec w Kluči **200** hr.; po † far. Janu Justu přez sotru Mariju Larasowu **500** hr.; inspektor J. Šołta w Marijnym Dole **100** hr.; Jakub Měrćink z Baćonja **100** hr.; N. N. z Baćońskeje wosady **800** hr.; Pětr Cyž z Now. Łusća **100** hr.; Jurij Rebiš z Haslowa **300** hr.; Heinrich Wilhelm z Čornec **100** hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Kedźbu! Ratarjo a skotarjo!

Na městno praktiskoho wurězowarja A. Zadrapa (mjen. Rokyta) w Großhartau sym so jako

prakt. wurězowaŕ

w Biskopicach zasydlił.

Dokelž hižo wot lěta 1900 swoje dźěło wukonjam, sym ze wšěmi operacijemi dospołnje znaty a poručam so k čisćenju srěbcow, bykow, kozołow a swini wobeju splahow. Jerchenjowe srěbcy (Nierenhengste) a kundrosy (Niereneber) a brašny skót swědomiće wurězuju a bykam nósnicy naćahuju.

Při potrěbnosći prošu mje nic wjacy w Großhartawje skazować, ale direktnje ertnje abo pisomnje w Biskopicach.

Józef Swarowsky, prakt. wurězowaŕ
w Biskopicach, Drježdźanska droha 501.

Nawěštk so husto njewospjetuje!

Skhować! Wurězać!

Katolscy Serbja!

Kupće sebi wšitcy knižku:

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

hišće młodźi ... a młodźi ludźo, haj, młodźi ludźo, wosebje dźensnišoho časa ...!"

A Marijanka hišće dołho Amen njepraji. Zo wona tole wšitko tak nadrobnje znaje, kak z młodosću stoji! Je traš wona sama też něhdy młoda była, ta stara, šedźiwa, zmoršćena Marijanka?

Skónčnje pak Marijanka tola też kónc swojoho předowanćka namaka, a tole je jeje poslednje słowo: „A wosebje njezabywajće, zo ma kóždy dobry křesćan swój różowc też w nocy pod swojim hłowakom! Amen."

Mnohosć ludu je so mjez tym před wjednikowym stanom zhromadźiła, wšitcy wšak wědźa, zo budźe nětko druhi dźěl swjedźenja sćěhować. Tu też to so hnydom wulke přihoty činja: wulka kruwjaca koža wupřestrjewa so na hołu zemju a na nju stajeja so połne šklě mjasa a karany piwa. Pater Lebreton žohnuje wulki wobjed a potom přimaja so wšitcy hosćo kazanja njehladajcy widličkow a z pjećróžkatymi widličkami mjasa a jědźa a pija a so wjesela; mnozy drje wuživaja tójšto, kaž su to přecy zwućeni, tola nic přewjele, přetož woni wědźa derje, zo byštej pater a Marijanka hewak bórčałoj, a wosebje, hdyž Marijanka bórči, zwoni to khětro kruće a njeluboznje do wušow. Wjesołe spěwy zaklinčuja hač do wječora, časćišo tak mócnje, zo chce z khwilemi sama zemja sobu rźeć. Potom žohnuj jich pater domoj.

Pozdźe wječor leži Marijanka na swojich kožach a wodźewach hišće wotućena. Kak běše wona tola zbožowna! Kak běchu Boże służby tola tak rjane a spokojace za jeje staru wutrobu! Ach, zo by tola prawje wjele misijónarow z kraja běłušow sem přišło, zo bychu też woni tu w horach stajnje měšnika we swojej srjedźiznje měć móhli! Zo by so tola też tu cyrkwička natwarić hodźała, najlěpje před wjednikowy stan! Potom bu ju wón přecy na wočomaj měł a husto hižo hańby dla do njeje šoł a skónčnje drje tola so pohanstwa wotrjeknywši, nakazał. Zo by tola Marijanka tole wšitko hišće z wočomaj widźeć móhła, ow, kak by so wjeseliła a Bohu dźakowała! Ale to drje wona ani njedočaka?! Hižo sćele ji Bóh luby Knjez wšelakich pósłow, kotřiž ju pominaja: Hotuj so z časom na puć! Smjerć přińdźe, kaž paduch w nocy. Ale kaž budźe so Bohu spodobać! Też z njebjes budźe wona na swoju zemsku domiznu zhladować a z radosću sebi nowu cyrkwičku wobhladować a kak so w njej wulka wosada k Božim słubam tłóči, też jeje syn, wjednik cyłoho splaha, budźe, kaž so słuša, da-li Bóh mjez nimi. Potom chce wona před trón Boži so poklaknyć a nutrnje prosyć, zo bychu wšitcy za njej do njebjes přišli. —

Ale jutře rano rozžohnuje so misijónar z nimi a wopušći jich zasy; wón dyrbi dale a ma wjele druhich na starosći a woni budźa dołho, dołho zasy sami. A zwonić, při różowcu kantorić, rozwučować a napominać, też swarjeć — nětčiša młodosć wšak je jara lohkomyslna a rozpjeršena — budźe zasy stara šedźiwa Marijanka. Ale swar je też Boži dar a dobre symjo.

Powěda Radlubin.

Naše wobluboWane

inventurske předawanjo

započina so **sobotu 13. januara** — hač do **soboty 27. januara.**

Najebać stajnoho postupowanja płaćiznow přinjesemy hišće zbytkne dźělby ze składu po skónčenym přehladowanju tworoweho składu wosebje tunjo na předań. Předawanjo započina so sobotu rano we 8 hodźinach.

Jědźne servicy, 23 dźěl. 15000 ryzy porcelin, marka Kästner.
kofejowe servicy za 12 8000 wosobow, dźećelowe łopješka, ryzy porcelin.
kuchińske naprawy, 22 dźělow 12000 wot
myjace garnitury, šěsć 4500 5 dźělow
kamjeninowe talerje 125.00 z małymi brachami št.

dźělba škleńčanych sklow 20 cm wulke, št. 250.00
dźělba wodowych škleńcow z wuškom št. 95.00
dźělba žonopow. sudobjow z porcelina št. 50.00
dźělba alum. widličkow št. 75.00
dźělba emajlowych horncow brune a šěre hač do 14 cm št. 395.00

dźělba alumin. jědźnych gratow por 325.00
dźělba alum. łžicow št. 140.00
kamjeninowe biksy z wěkom 490.00 1½ punta wopřijace
dźělba wotzamkac. formow štuka 40.00
dźělba plincowych tyglow, čorny blach št. 95.00 a 150.00
dźělba alum. čerpakow 295.00

dźělba tykancowych formow štuka 20.00
emajlowe butrowe nopaški ze zamkadłom 20.00
hriby k płatanju we wšěch barbach 25.00
dźělba drastnych wobłukow bjez prěkuška št. 30.00
dźělba rjedźacych šćětkow štuka 125.00

Na **Mišnjanske sudobja** dawamy 10% rabatta.

Naša wulka **Blei-kristallowa wustajenca** je při inventurnym předawanju w klamach a poručamy Ia. wudźělki płaćizny hódno ke kuposwanju.

Na **chinske sudobja**, módre a čerwjene, dawamy 10% rabatta.

sadźba likěrowych škleńcow, 6 št. pisane wuběrane 1400 hr.
sadźba likěrowych škleńcow, pisane z wysokej šišku, 6 št. 2400 hr.
dźělba nowinowych mapow 150 hr.

dźělba cyblowych a kachlowych lapowych dźeržadłow 295 hr.
dźělba emaji. kofejow. blešow bjez zamka 150 hr.

dźělba škleńčan. cokrowych nopaškow št. 125 hr.
dźělba dobjenskich kašćikow štuka 75 hr.

Ia. Solingske jědźne graty, ½ duc. z čornym čronom 4000 hr.
jstwinske wuhlowe kašće 3000 hr.
kofejowe młyny na sćěnu wot 3500 hr.

Železne sudobja, wanje, myjace blidka, oval špihele, wobrazy, alpaka-graty, hosćenske sudobja, winowe škleńcy, mampe-škleńcy, gardinowe žerdki, vitragowe žerdki, ćahate gardiny, portierowe žerdki, emajlowe bowy, cynkowe bowy, toilettowe bowy we wulkim wubjerku.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna. **w Budyšinje,** lawske hrjebje 12. Předawanjo tak dołho hač skład dosaha.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

Wróćiwši so wot rowa našoho do wěčnosće wotwołanoho luboho nana, přichodnoho nana, dźěda a wuja

wumjeńkarja

Michała Pječki

w Banecach

kiž je krótko před smjerću 80. žiwjeńske lěto dócpěł, wuprajamy wšitkim za wopyt póstywjećora, za k rowu přewodźenjo a njesenjo kaž za wšitku lubosć w žiwjenju a při wumrěću swój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Banecach, Khróšćicach a Jaseńcy
na dnju khowanja.

Hlubokozrudźeni zawostajeni.

Wjacy króć doma woprajena zemrě dźensa po dlěje khorosći naša luba mać, wowka, sotra a ćeta

Hańža zwud. Wjerabowa

rodź. Domanic w Boranecach

swojeje staroby 73 lět a 8 měsacow. Jeje ćěło budźe přichodnu póndźelu dopołdnja w 9 hodź. na Radworskim kěrchowje pokhowane.

W Budyšinje, 12. I. 1923.

W mjenje žarowacych zawostajenych
Michał Wjerab, wyšši wučeŕ.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

3. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 20. januara 1923.

„Róža njewinosće Wěčnje rjana kće!“

Kak krasnje klinča tute Zejlerjowe słowa! Wšitko so na swěće pominje. Też najrjeńša wonjaca róža zwjadnje a wotpada, kćějacej ličcy po něčim zblědnjetej, hdyž jasnosć poswěwkowacoho wóčka so začěmni. Tola róža njewinosće wěčnje rjana kće, ta ženje njezwjadnje a njewotpada. Njesmjertne je jeje wopomnjećo.

Tule luboznu wěrnosć wobswědča nam něžna holćka z dawnych časow. Wjele tysac je so za nju zahoriło a ju też sćěhowało, tak zo zhromadnje nam z njebjes přiwołaja: „O kak rjany je čistotny splah we swojim błyšću, přetož njesmjertne je joho wopomnjećo, dokelž pola Boha je znaty a pola człowjekow.“ (Mudr. 4, 1). Jeje swjedźeń padnje runje lětsa na dźensnišu njedźelu. Je to swj. Hańža, kotraž jako 13lětna holćka radšo wumrě martrařskeje smjerće, hač zo by zhubiła rózu njewinosće. O zo by cyły naš lud słušał do tuteje zbožowneje syły njezranjenych wojowarjow! K tomu je dwoje třebne: zahorjenosć za tutu pychu a sylnosć we wojowanju za nju. Swj. Hańža je ći luby čitarjo we wobojim nastupanju z přikładom. Natwarmy a zahormy so nad jeje čistej, njewinowatej wutrobu! Njeje wona wšeje khwalby hódna?

Hižo dawno su zahrjebani a zabyći, kotřiž so z mysłojtej lubosću wo jeje přikhilnosć prócowachu, kotřiž ze surowosću a krwawnej njemdrosću jeje knježniske ćěło wonješćić chcychu, tola jeje mjeno so dźensa hišće z česću wuzběhuje a nosy so wot mnohich ze žónskoho splaha z wosebitej radosću. A čohodla?

Swj. Hańžu sebi jeje nježnosće a rjanosće dla syn romskoho bohatoho měšćana za mandźelsku požada. Ale wona to wotpokaza prajicy: „Dźi wote mnje, ty cyroba smjerće, dokelž hižo druhi lubowar je po mnje prjedy přišoł. Lubuju Khrystusa, do kotrohož wobydlenja zastupju, kotrohož maćer je knježna, kotrohož nan žónskeje njeznaje. Hdyž joho lubuju, sym njewinowata, hdyž so joho přimnu, sym čista, hdyž joho dóstanu, sym knježna. Z pjeršćenjom swojeje wěry je sebi mje zwěsćił, z wulkimi debjenkami mje wupyšił.“ Z tajkimi a podobnymi słowami połneje žiweje wěry a lubosće k Jězusej wotpokazowaše swojoho zemskoho nawoženju. Tutón zwjazk z Jězusom sčini ju tak krutu, zo so přez ničo wattrašić njeda ani přez najrjeńše lubjenja nawoženje a joho nana ani přez surowosće ćwělow ani přez pohroženu hańbu, do kotrejež chcychu ju zawjesć. Přecy zwosta wona njepowalna krasna róža njewinosće. Jandźel Boži běše z njej a mori toho, kotryž chcyše so jeje złostnje přimnyć.

Z wotkel měješe tale njenazhonita holćka telko sylnosće, zo lestnym wabjenjam njepodleža, zo swoju njewinowatosć ani z najmjeńšim njewomaza, zo róža njewinosće wěčnje rjana we njej kćěješe? To běše jeje čistosć. Ta sčini ju tak krutu kaž worcl, zo wědźeše so wobknježić. Tak skrućena běše jeje wola, zo při tym njekhabłajcy zwosta, zo so před ničim njestróži, dokelž měješe přecy dobre swědomjo. Ničoho so njeboješe, dokelž wědźeše, zo ju škita jeje njebjeski nawoženja a jeje jandźel pěston.

Tajkule njepowalnu wolu a krutu powahu spožči čistota tym, kotřiž ju lubuja, za nju so zahorjeja a wo nju dowěriwje wojuja. W kak rjanym dopomnjeću stoji pola nas njewinowaty egyptowski Józef, kotryž so njeda wot Putifaroweje žony k hrěchej zawjesć. Čohodla njezwoli čistotna Susanna do požadosćow jeje napadnikow? Dokelž mandźelsku čistostu lubowaše. A tale čistota spožči jej najebać najćežše spytowanja, tule wobdźiwajomnu sylnosć w sebjewobknježenju. Štóž je čistotny, štóž je swoju njewinowatosć sebi wukhował, kak zmužiwje wojuje wón přećiwo wlečenjam djaboła, požadosćam mjasa a wabjenjam swěta. Hlejće kajka to pycha! Njewinosć, čistota wěčnje rjana kće!

Njewinosć, čistota stoješe samo pola pohanow we wulkej česći. Kak wukhwaluje so čistota hakle w swj. pismje. „Čistota wjedźe blizko k Bohu“ (Mudr. 6, 20). A Jězus sam tak rjenje praji: „Zbóžni su čisteje wutroby, dokelž woni budźa Boha widźeć.“ (Mt. 5, 8.) Też swj. Hańža nam zasy wobswědča, zo njewinowata wutroba dawa jasniše spóznaćo njebjeskich potajnosćow, pozběhuje człowječoho ducha k njewšědnej mudrosći.

Swj. Hańža běše hakle 13 lět stara a tola spózna, zo je wo wjele zasłužbniše knježniske žiwjenjo. Tohodla bě so hižo tak zahe swojomu njebjeskomu nawoženi slubiła. Z kak jasnym wóčkom spóznawaše joho bóžske samotnosće. Twarješe dospołnje na joho wšohomóc, hdyž chcychu na šćěpowcu jeje knježniske ćěło spalić. Na šćěpowc přiwjazana so modleše: „Wšohomócny, modlenja a česće hódny Wótče našoho Knjeza Jězusa Khrystusa. Khwalu Tebje, dokelž sym přez twojoho jednorodźenoho Syna hroženjam bjezbóžnych człowjekow a na njewoblakowanej sćežcy mazanosći djaboła wućekła. Hlej tu stoju nětko wot Ducha Swjatoho z njebjeskej rosu wokhłódnjena. Woheń wokoło mje haša, płomjenja so dźěla . . . Khwalu će, khwalby hódny Wótče, kotryž mi spožčiš njebojaznje přez morjo płomjenjow k Tebi přińć. Nětko hižo widźu, štož sym wěriła, wobsedźam hižo, štož sebi nadźijach, hižo wobjimam, štož sym lubowała. Wuznawam će ze swojimaj hubomaj a žadam za tobu ze wšej nutrnosću swojeje wutroby. Hlej, přikhadźam k tebi, jenomu a wěrnomu Bohu, kotryž z našim Knjezom Jězusom Khrystom, twojim Synom, a z Duchom Swjatym žiwy sy a kraluješ wěki na wěki. Amen.“

Hdyž bě swoju modlitwu skónčiła, běše też woheń

hasnył. A w hišće rjeńšej krasnosći stoješe nětko před překłapjenymi pohanskimi přihladowarjemi.

Chceš-li też ty, luby čitarjo, k wjetšej lubosći Božej a k dospołnišomu spóznaću přińć, potom zahoř so za swj. Hańžu a wšitkich swjatych, kotřiž lubowachu čistotu, kotřiž škitachu a wobkhowachu swoju njewinowatosć! Powjedźe też tebje k Bohu bliže kaž najčisćišu knježnu Mariju a knježniskoho swj. Józefa. Rozswětli ći twój rozom, dokelž woćěmnjaca móc požadosćow a čłowječich rozwólnosćow tebje wjacy dospołnje k zemi a k hrěchej sputać njemóže. Spodźiwna krasnosć budźe so na twojim wobliču błyšćić a budźeš pornjo jandźelam.

My so tak jara njerozhorjamy pola swj. Hańže nad surowosćemi a nječłowjeskimi čwilemi, kotrež jeje žiwjenjo čěsnosćachu, ně jeje njewinosć dawa nam zabyć na jeje martrańsku smjerć, a zhladujemy jenož na jeje čistu liliju njewinosće, kotraž też nam so błyšći we swojej rjanosći. Hdyž wopominamy, kak bu swj. Hańži do wutroby skónčnje katowy mječ zaštapjeny a njewinowata krej z tuteje smjertneje rany sykny, by nas hrózba wobeńć móhła. Tola swj. radosć nad jeje njewinowatej wutrobu zaćěri nam zrudne dopomnjećo na jeje martrańsku smjerć.

Tak też je we wšědnym žiwjenju. Čistota, njewinosć dawa nam njebjeski pokoj, radosć Ducha Swjatoho při wšěm horju a hubjenstwje. Haj čistosć njewinowatych zda so we wěstym nastupanju wjetša być hač ta jandźelow. Tući su stajnje čisći tam w njebjeskich wobydlenjach. Knježniske duše na zemi pak maja so přecy bědźić a wojować přećiwo njepřećelam swojeje njewinosće. Tam je čistota w pokoju, tu na zemi pak w stajnym wojowanju. W njebjesach wobstoji čistota we zwostawacym zbožu, tu pak jako z wulkej prócu dobyty płód a jako myto swěru wopokazaneje sylnosće.

Rozpominajcy, kak róža njewinosće wěčnje rjana kće, chcemy so też přecy měć po słowach s. Cyrilla Jeruzalemskoho: „Běžmy wšitcy z hnadu Božej běh čistoty, młodźency a knježny, młodźi a stari . . . Njezapomńmy ženje dostojnosć čistoty. Přetož tuta je jandźelska króna a nadčłowjeska dospołnosć. Dźeržmy swoje ćěło w česći, kotrež něhdy so błyšćić budźe kaž słónco.“ mk.

Politiski rozhlad.

Rozsudna wola a zmužitosć a woporniwosć

wjele zamóža. To su w poslednim času katolikojo Sakskeje doswědčili a k swojomu wjeselu nazhonili: kultusowa rozmołwa 11. t. m. we sakskim sejmje je za to z dopokazom.

Je znata wěc, zo po wójnach, njech přehratych, njech dobytych, přińdu znutřkowne přeměnjenja. Wo tajke prócowaše so w 70. lětach minjenoho lětstotka też Bismarck, hladajo, kak by potłóčowajo katolsku mjeńšinu, Němskeje dał přezjenosć też na nabožnym polu. Potom hakle by, tak po zdaću měnješe, Němska była woprawdźe němska a Hohenzolerjo woprawdźići a w dospołnej měrje knježićerjo. — Jomu so njeporadźi: mała ekscelenca, Windhorst ze swojim centrum, ze swojej rozsudnej katolskej wolu a horliwosću jomu zadźěwa.

Po Bismarcku přikhadźeju druzy. Woni maja za zbožo kraja, hdyž je wšě zarjadowanjo na jene kopydło zbite a tohodla wěrywuznaćam w staće wšón wliw, a dale też wšě pěstowanjo jich zajimow přez stat znjemóžnjene. Při tym pak bychmy my, katolikojo, we Sakskej předewšim bići byli, dokelž smy tu mjeńšina a tak bychmy podušeni byli přez wliw a duch, kiž by tola wjetšina po nabožnym wuznawanju wukonjała, byrnjež też po paragrafje k tomu prawa njeby měła.

Tohodla bě tak krute zapjeranjo přećiwo postajenjam 155. a 156. kultusowoho ministra Sakskeje nuzne. Tele dny nětko je so dopokazała, zo njebě podarmo. Hłowna wěc, kotruž z Fleißnerowych słowow bjerjemy, je to: Fleißner cofuje, byrnjež so też tak a hinak wił. Jednanja, kotrež je wón a hišće kultusowej ministraj Brunšwikski a Durinski ze zastupjerjom němskostatnoho knježeństwa měli, je po duchu Fleißnerowych słowow k tomu dowjedło: zo ma sakske knježeństwo prawo za so, tola też ći, kotřiž so jomu stajeju. Němskostatna wustawa njeje dosć jasna, zo by rozsudnje so wułožić měła a móhła. Tola přeć so ma, zo so při zakonjedawanju tolerantnje (znjesliwje) na nabožinske strony dźiwa, w kajkej měrje pak so to stanje, njepostaja němskostatny sejm, ale to činja krajne knježeństwa za swoje kraje.

Minister Fleißner potom dale wuwjedźe, **kak su naspomnjene jednanja wěste zasady wupłodźiłe, po kotrychž na př. so tam wěste wuwzaća wot powšitkownoho zakonja budźa činić, hdźež najwyšše swjate dny wěstoho wěrywuznaća zdobom statne swjate dny njejsu.**

Tu potajkim změjemy, štož chcemy: też katolske šulske dźěći budźa swój přikazany swjaty dźeń zasy swjećić směć, kaž su to dotal činiłe. Wo tole pak je nam też šło. Zdobom wuzna minister, zo starši hižo khostani njebudźa, dokelž 1. 11. a 8. 12. swoje dźěći njejsu do šule pósłałe; też ze šule žane wuhnate njebuchu.

Z tymle wuznaćom kultusowoho ministra potajkim je też sobuwuprajene, zo sakske knježeństwo hižo přećiwo Mišnjanskomu biskopej wobskoržbu zapołožić njemóže, kaž bě to woprědka chcyło, dokelž bě tón do 8. dec. 1922 we „Sächs. Volksztg.“ wozjewił, zo postajeni 155. a 156. za katolikow Sakskeje płaćiwosće a mocy nimatej.

Na wulkej kołbasy.

(Z pólskoho přełožene.)

Zazwonichu zwony z wěžow evangelskeje cyrkwje we Wojerecach, wołajcy wokolny lud na Boże służby. Ja wšak dźěch tehdy po drózy do Kulowa. Zdalejo so wot města słyšach dołho hišće zwonow hrona, znošowace so z wětrom po polach a wjeskach. Z khwilemi wětr woćichny, abo wotnjese na swojich lohkich žołmach potajnu hudźbu do druhich stron, a tehdy, hdyž so mi zezda, zo je město hižo womjelkło, zo su zwony hižo přestałe hrać, přihna lohki wětřik, zawróćiwši so, z nowa ke mni zwuki zwonow z dalokich cyrkwinskich wěžow.

Wšitko naposledku womjelkny. Dźěch po drózy samotny; hdys a hdys jeno zetkach někoho, kiž zapozdźiwši so spěšnje wustupowaše do města na Boże służby.

Po dwěmaj hodźinomaj puća dóńdźech do městačka Kulowa. W tudyšej katolskej cyrkwi je Boža mša hižo nimo; jenož lud hišće wótře so modli we maćerskej serbskej rěči. Z tysacorych hortow stupaju zhromadne prózstwy k Bohu, lubomu Knjezej. Z wothłosom so wospjetuja wjele króć, a modlitwa wšěch rosće a bywa kaž jedyn mócny hłós z jeneje wulkeje zhromadneje wutroby so znošowacy k njebju. — Hižo modlitwy su skónčene. Du z cyrkwje, zo bych so podał k doporučenomu bohosłowcej, wučomcej Wrótsławskoho seminara. Nakhadźam joho skónčnje z joho towaršom z Hóska. Wobaj studujetaj we Wrótsławju, zo byštaj pozdźišo dźěłałoj na ródnej zemi za swojich krajanow.

Młodźenc z Hóska přeprošuje naju do swojoho domu, hdźež bě tón dźeń wulka kołbasa.

Hósk je wot Kulowa zdaleny poł hodźiny puća. Rozhladował so njejsym, dokelž tu přestrěń přeńdźech bjesadujo z towaršomaj. W Hósku mje młodźencowaj staršej přećelnje powitaštaj a posydnyć so mi kazaštaj. Stwa bě so mjez tym z burami a burowkami k wobjedu po něčim napjelniła. Hdyž běchu so wšitcy hosćo zešli, sydachmy so za blida. Hospodarjo, jich čeladni a hosćo jědźa a zabawjeja so hromadźe. Po poliwcy ze swinjacoho mjasa poda so nam jědź; po serbsku „kałdony“ mjenowana. Je to dosć originalna pojědź: w hustej, słódkej juicy ze safranom płowaju kuski swinjacoho mjasa. Něchtóžkuliž, zhoniwši, z čoho ta jědź wobstoji, budźe sebi wěsty, zo je to jara njedobra jědź. Tak so też mi z woprědka zdawaše; jědźach pak ju z apetitom. Nad tym pak so wobjed njestaji. Podawaše so hišće swinjace mjaso a k tomu čorna juška ze swinjaceje krewje.

Za wobjedom bě žiwa rozmołwa. Prašachu so mje za

We swojej rěči Fleißner kruće skorži, zo su wosebje cyrkwinske woršty same ze swojim wustupowanjom přećiwo knježeństwu tajke wótre postajenja zawinyłe. Tele słowa wupaduja na to, jako je so sakske knježeństwo bóle z napřećiwnosće a njemdrosće k swojim postajenjam rozsudźiło hač zasadnje. Tola móžemy přeswědčeni być, zo bychu też tak cyle wěsće přišłe, kaž też nětkle móžemy přeswědčeni być, zo nowych njepřećelnosćow přećiwo cyrkwi nazhonimy. Z prěnja stoji knjez Fleißner, kaž je to też 11. t. m. wuwjedł, na tym stojnišću, zo we Sakskej po zakonju hižo wěrywuznawanskich šulow njeje — my katolscy pak smy hinajšoho měnjenja a hinak sebi žadamy — z druha budźe njewěriwe knježeństwo to, što tolerantnosć při rjadowanju należnosćow a zaměrow je, rozsudźeć, nic pak my. A kak budźe tón znjesliwy, kiž zasadnje přećiwo nahladam a zasadam a žadanjam stoji, kotrež su druhim tak swjate?

Na wšě wašnjo je potajkim třěbne, zo so bórzy zakoń za cyłu Němsku wuda, kotryž šulske należnosće po cyłej Němskej jenak rjaduje hač na wuwzaća, kotrež jednotliwym krajam přistać dyrbja.

Tuž je nimoměry ważna šulska organisacija; za tu so tele dny po cyłej katolskej Sakskej podpisma hromadźa. Runje tohodla pak dyrbi so na lisćinu, kotruž po wosadach wokoło podawaju, kóždy znajmjeńša 20lětny abo tak stara abo hišće starša žónska zapisać. Jenož tak też my we Sakskej něšto za nas dobudźemy. My sami smy přesłabi; jenož zwonka Sakskeje je naša pomoc, kaž dźěn cyle wěsće změjemy so němskostatnomu centrej dźakować, hdyž Fleißner nětko tola skerje na zaměry katolikow budźe dźiwać dyrbjeć.

Francózska Ruhrsku

dale wobsadźa, Belgiska a Italska přihłosujetej, zdźěla pomhatej, Jendźelska přihladuje. Wona wudawa, zo je přećiwo wobsadźenju jenož z rozważenja, zo wone wočakowany wuspěch njezměje, nic pak z nekajkeje lubosće napřećiwo Němskej. Najwažniše městna wuhlowoho kraja je Francózska hižo z wójskom wobsadźiła, a wšo pokazuje na to, zo wšón wuhlowy kraj tak wobstupi, zo z njoho ani woza wuhla do njewobsadźeneje Němskeje dowjesć njebudźe možno.

Němske knježeństwo je přećiwo francózskomu činjenju pola wšěch wjetšich mócnarstwow protestowało, tola pječa wotmołwy njedóstało. Z tym wosebje je so hospodarska móc Němskeje wosłabiła; bursa to prěnja pomysli a kupowaše předewšim cuze pjenjezy. Tohodla pak spadny hódnosć hriwny hrózbnje: póndźelu bě dolar 11200 hr., wutoru 16400, srjedu 17800, štwórtk hižo 24000. Wězo też wšě druhe pjenjezy porno němskej hriwnje rosćechu. Češka króna bě štwórtk 660, na wječor pječa hižo 800 hr. — Po tym wězo poćehnje so wša druha płaćizna, a tak přińdźemy do hrózbneje drohoty.

Tola to by najwjetši dźěl němskoho ludu hišće znjesł — by dźěn jenož z wjetšimi ličbami dźěłał — by-li też stajnoho dźěła było. Znjehódnosćenjo hriwny a njedostatk wuhla, kotryž přez wobsadźenjo Ruhrskeje za wšu druhu Němsku nastanje, zawinjetej najskerje wulku bjezdźěłosć a to zasy móhło lohko k nutřkownym njeměram dowjesć, cyle wěsće pak k njewuprajomnomu hubjenstwu za wjetši dźěl Němskeje.

Ruhrski lud wězo wobsadźenjo moraliscy ćežcy začuwa, hospodarscy drje změje so po času lěpje hač tu budźe. Nětkle spjećuja so wobsedźerjo wuhlowych jamow Francózskej wuhlo podawać; woni powołaju so na němske knježeństwo, kotrež je jim to zakazało. Jomu maja posłuchać, a też, kaž praja, so jim wosobinskich khostanjow napołožić njesmě.

Ze wšoho pak je widźeć, zo chce Francózska z krutosću dócpěć, jeli najprjedy z dobrym njepóńdźe. Zo budźe raznje wustupować, je wěste, hewak so docyła na tajki skutk nastajiła njeby. Přecy zasy wona a jeje zastupjerjo w Ruhrskej wuzběhuja, zo je wina nad wobsadźenju němske knježeństwo a industrija. Woni pisaja też, zo francózski a belgiski lud wuhlo trjeba, dokelž su němske wójska tamniše wuhlowe podkopki za čas wójny tak wobškodźiłe, zo so tam nětkle hišće dźěłać njehodźi. — Wulke města kaž Essen, Düsseldorf, Dortmund, Barmen, Elberfeld, Bochum, Duisburg, su hižo w francózskej mocy, wójska nastajeju pak so hižo dale na Hamm a rěka, zo hač na Bielefelda postupja.

Mjez tym, zo tu wječorny susod dźěła, w ranju njespja. Litawska chce dobry přistaw měć a žada tuž za Memel. To je město, kotrež bě hač do 1919 hišće němske, po Versailleskim měrje pak bu swobodne. Nětko su je litawscy dobrowólnicy wobsadźili a Litawska je pozdźišo dóstanje. Wospjetuje so tu hra, kaž ju před lětami Italska z Rěku (Fiume), Pólska z Wilnu hraješ̄tej. Dobrowólnicy tej měsće wobsadźištej a skónčnje měsće tola krajej připadnyštej.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Jasenicy. Kaž kóžde lěto, tak wuhotowa też lětsa naša kat. Bjesada swój założeński swjedźeń, tón raz swój 50. bě na njedźelu 7. januara stajiła, kaž je hižo dawno na 1. njedźelu po Třoch kralach swoje swjedźenjo swjećiła. Po wotewrjenju přez předsydu k. Nowaka z Hory bu předstajena hra „Wjesna kralowna Leńka z pazdźerńje“, hra, kiž je so prěni raz na skhadźowancy w Njebjelčicach 1922 hrała

---

Polakami a Waršawu atd.; potom powědachu mi wo serbskich wašnjach a ludźoch a žiwjenju. Móžach so přepokazać, zo ći wjesnjenjo znaja derje swoju wótčinu, zo lubuja wšo swoje, wšo, štož je serbske.

Powědachu też wo knjezu Hórniku, znatym serbskim wótčincu. Do rozmołwy też ja něšto słowow přidach.

— „A z wotkel, knježe, znajeće knjeza Hórnika?“ — wopraša so mje pódla mje sedźaca žónska z wusmahnjenym šěrym wobličom, ale energiskim wurazom we wobliču. —

— „Njeznaju joho do toho časa po wosobje“ — wotmołwich — „ale słyšał sym wo nim, přetož joho mjeno je wědome wšěm, kotříž so zajimuja za Łužicy, a znate po wšěch słowjanskich krajach.“

— „Nó widźiće, moji ludźo!“ — pokračowaše žona — „naš knjez Hórnik je znaty na cyłym słowjanskim swěće! Je to možno? — Słyšiće, ludźo? Słyšiće?“ wospjetowaše něšto króć za sobu.

Woči so jej směještej z njetajenej radosću; z nich móžeše wučitać, kak wulke wjeselo bě jej sčiniła tale powěsć.

— „Słyšiš, susodźe?“ wospjetowaše njewustawajcy žona, skubajcy při tym za rukaw pódla njeje sedźacoho mužskoho.

Susod wězo słyšał njebě; tuž posłuchaše nětko na wopowědanjo swojeje susodźinki, kotraž z dale wjetšim zapalom a horliwosću wospjetowaše tu powěsć, kotruž bě wote mnje słyšała. Ći, kotříž běchu raz to hižo słyšeli, posłuchachu na jeje powědanjo druhi króć. Dale sedźacy stawachu wćipnje wot blidow, z kóncow stwy zběžechu so nowi připosłucharjo a naposledku wudoby so z něšto wutrobow kaž z jenym hłosom wukřik zadźiwanja a radosće. Rozrěčowaše so potom wo nowincy; a smjało je so při tym wjele a wjesele, a wšitko to bě sprawne a njetajene, z hłubiny duše wukhadźace!

Wosebje žony zaběrachu so z kóždej należnosću a wopokazowachu najwjacy lubosće a přiwisnosće k wótcnomu krajej.

Po wobjedźe pokazowaše mi hospodarjowy syn jich wodowy młyn, hródź a bróžnju. Wšudźom bě widźeć čistota, rjad a bohatstwo. Wobhladawši sebi hospodarstwo, wróćichmy so do domskoho. Hospodař a wšitcy přitomni prošachu, zo bych zwostał pola nich hač do jutřišoho.

— „Wostańće, knježe“, — prošeše hospoza. — „Jutře je w susodnej wjescy kwas. Wohladaće naše kwasne drasty a serbske reje!“

Hačrunjež bych tam radlubje hač do jutřišoho wostał, njebě mi to možno, dokelž dyrbjach dale khwatać. Tuž dha chcychu mi hišće serbsku kwasnu drastu pokazać

Hrajerjo njemějachu tu cyle snadne dźěło, dokelž hra sej hotowych hrajeri žada a kóžda słabosć, kiž snadź w njedospołnym začuću abo njelěpym zwonkownym činku wobstoji, wjele kazy. Tola tu směmy rjec, zo je so wšo derje radźiło hač na móličkosće. Cyła 4jednanska hra wšitkich žiwje zajimaše a putaše. — Prjedy hač so 2. kruch započa, poréča wosadny knjez farař Šewčik někotre słowa k zhromadźenym, pokaza jim z wučby hry wukhadźejo, kak hordosć a njewěra tež mjez nami wjele kazytej a naš lud ničitej. Dale wujasnješe, kak runje přez našu njewěriwu wyšnosć duch njewěry wosebje w našej šuli so přecy bóle a hórje zašćěpić pyta k zahubje kóždoho jednotliwca a cyłoho luda. Na to předstaješe towarstwo hru: Hnadowne swjećo w lěsu. Tutu činohru w 3 jed. je we swojim času Rachlowc z němskoho přełožił, za čož dyrbimy jomu jara dźakowni być. Je to jara dźakowna hra, wosebje, hdyž so tak hraje, kaž w Jaseńcy. Wuzběhnyć so dyrbi rubježny ryćeŕ Wjelk z Černina, kotryž je swoju rólu woprawdźe wulkotnje předstajił. Štož hru wožiwi a ludej bliže přinjese, je wšće też to, zo je kruch bohaće ze žortom seleny. Nichtó njeby wšće w hrě žortniwoho čornucha Hasana parować chcył.

Z Drježdźan. Naše serbske katolske towarstwo „Jednota“ w Drježdźanach změje wutoru 30. jan. wječor we 7 hodź. w „Ballhaus“, na Bautzner Str. 35, swój 44. załoženski swjedźeń. Na nim nam tudomne spěwarske towarstwo „Hromadnik“ pod nawjedowanjom knjeza hudźbnoho direktora Krawca wšelake spěwy přednjese. Na to zahrajemy dźiwadło „Kak Pětr lěkari“; potom su reje. — Nadźijamy so, zo budźa nas lubi Serbja w domiznje ze swojim wopytom podpjerać. Najwutrobnišo jich přeprošujemy. Ballhaus leži w blizkosći nowoměšćanskoho dwórnišća, a móže wot tam kóždy pěši dóńć.

Z Kulowa. Mamy nětko serbskoho wučerja, kotryž połojcu tu zawjedźenych serbskich hodźinow wudźěla, druhu połojcu podawa hišće prjedawši knjez wučeŕ, kiž serbskeje narodnosće njeje. Zarjadnistwo lubi, zo budźe po jutrach lěpje. — Wina, zo wěc tu tak klaca, su z dźela naši serbscy starši sami. Nimaju zrozemjenjo za to, zo z prěnja sebje samych zacpěwaju, hdyž maju swoju přinarodźenu a wot Boha jim spožčenu rěč za mjenje hódnu dyžli cuzu, a zo dale duchowne wuwićo swojich dźěći škoduja, hdyž je njedawaju też we serbskej rěči so wudospołnjeć. Znate a wěrno je, zo znajomnosć dweju rěči rozom wjele bóle wótři dyžli jeneje. Też je wěste, zo tón wšě słowjanske rěče lěpje zrozemi a sam rěčeć nawuknje, kiž serbscy derje móže. To pak budźe mnohim k wužitku. Přetož cyle wšće budźemy wosebje překupscy na słowjanske kraje pokazani a někotromužkuli by so tak runje přez dospołnosć w serbskej rěči rjana eksistenca namakała.

Dale pak so prašamy: Hdźe po cyłym swěće je ludu, kiž sebi swoje njewaži? njelubuje? njepěstoni? Su Serbja sami tak njenaturscy? Ta njenaturnosć njeje nadnaturnosć a tak hańba.

Wo našu křesćansku šulu dźe.

Kaž po cyłej dioecezy w tutych dnjach, tak wotmě so też zańdźenu wutoru w Budyšinje wosadna zhromadźizna w kat. towaršni, zo by so tu wo šulskim prašenju jednało. Zhromadźiznu wopyta najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber, přewodźany wot knjeza tachanta J. Skale. Łubja katolskeje towaršnje běše hač do poslednjoho městačka wobsadźena.

Z napjatej skedźbliwosću sćěhowachu wšitcy słowa rěčnika, knj. stud. radźićela dr. Rolle, kotryž wo nětčišich šulskich wojowanjach runjewon mištrscy rěčeše. Dokelž běchu joho wuwjedźenja tak nimo měry jasne, wěcowne a doslědne, njech su myslički přednoška tu zkrótka wospjetowane.

Po cyłej Němskej howri tučasnje dźiwja wójna na šulskim polu. Wina tychle šulskich wojowanjow leži w tym, zo je wobydlerstwo Němskeje po wěrywuznaću hłuboko šćěpjene. Jeni su so křesćanskeje wěry wotrjekli a žadaja za swoje dźěći swětnu šulu, druzy stoja hišće kruće na křesćanskim wěrywuznaću a žadaja křesćansku wěrywuznawansku šulu. Tute njewěriwe a wěriwe woršty stoja sebi napřeco njewujednaliwje. To je přičina, zo so w Němskej jena šulska družina jako powšitkowna šula za wšitkich přinuzować njemóže, ani swětna šula ani konfesionalna. Hdyž by so jena šulska družina zawjedła za wšitkich, bychu pak wěriwe pak njewěriwe we swobodźe swědomja a wěry wumocowane byłe. Tuž so njehodźi šulske prašenjo hinak rozrisać hač na zakładźe znjesliwosće. Nabožnomu kaž bjeznabožnomu ma so prawo stać, to réka: ma tajku šulu dóstać, kaž po swojim nabožnym stojnišću žada. Hdyž so potom wěsty dźěl dźěći w njewěriwym duchu woćehnje, změja to starši sami před Bohom zamołwjeć.

Tutu zasadu znjesliwosće je też němskostatna wustawa přijała we swojich postajenjach šulske družiny nastupacych. Wona rozeznawa swětnu a wěruwuznawansku šulu kajkohožkuli nabožinskoho stojnišća.

Mnozy nochcedźa nětko we swojej znjesliwości a radikalnosći přidać, zo by wěruwuznawanska šula runoprawna była napřeco swětnej jednotnej šuli. Jich zasada je, zo ma swětna jednotna šula być prawidłowna za cyłu Němsku a wěruwuznawanska šula jenož jako nimorjadna, wuwzaćna so připušćić.

Tuž woni nětko so zahanjejo přećiwo tamnym postajenjam němskeje wustawy, we kotrychž je woćehnjerjam

---

Dokelž měješe hospodarjowa dźowka na kwas družka hić, złožichu jej na hłowu różaty bant, hižo na jutřišo připrawjeny, wutrobno jej wuhotowachu bohaće z tolerjemi, a kazachu mi, zo bych sebi tu kwasnu drastu wobhladał.

Krasna to drasta, wězo rjeńša hišće, hdyž so ju zwobleka tak čerwjenoličkate rjane holčo, kaž te, kotrež w tu khwilu runje stoješe přede mnu.

— „Pokaž też tomu knjezej serbsku reju“ — dźeše hospoza. — „Hej, Hanka!“ — wołaše na dźowku — „pój rejwać!“

Hanka pak so přede mnu hańbujcy ze jstwy twochny; tak dha mać druhich k rejam namołwješe, ale wšitcy stupachu do Hancynych kročelow; jena za druhej ze jstwy ćekny. We jstwje zwostachu jenož stari.

— „Hej, stary“ — zawoła tuž hospoza na muža, z rukomaj placajcy: — „wopomnimoj młode lěta!“ — To prajiwši zhrabny joho pod pažu a zaspěwawši wuskočny serbski hłós zwjertny so z nim do koła.

Zarža jstwa wot směcha. Wjesołosć wustupowaše na wobličach wšěch přitomnych. W powočinjenych durjach pokazowachu so mjez tym zasy najprjedy spłošiwe hłowy, potom cyłe postawy pachołow a holičow, před khwilku rozćěkawšich. Jedyn z nich spěwajo ze zynčatym hłosom machaše z rukomaj, kaž by rejwacomu porej na huslach piskał; druzy so po něčim do reji puščichu, tak zo bě so za khwilku cyła jstwa napjelniła z poskakowacymi porami, z wothłosami jich směcha a hary.

— „Hlej jeno, knježe“ — rjekny z horda žona, pódla mje sedźaca — „to su naše reje; to njejsu němske — to su prawe serbske reje“ — a woči so jej z radosću błyšćeštej.

Po swačinje zebrachu so młodźi do kuta a z nutrinow so jim wuronichu zwuki pěsnje:

„Hišće Serbstwo njezhubjene,
Swój škit we nas ma.“

Serbska pěseń narodna napjelni jstwu, křewjo ducha w zhromadźenym towarstwje.

Stari słuchaju . . . Jim su te pěsnje mało znate; pěsnje młodoho, ze sona wotućacoho Serbowstwa. Słuchaju pak na nje; wjacy hač jena sylza so we wóčku zaswěći a zabłyšćiwši so z dejmantowym wohnjom, kuleše so dele po zmoršćenych wobličach, pokrytych z fałdami. Woni wumru, ale su sebi wěsći, zo po jich smjerći Serbstwo do rowa njezestupi, přetož jich rěč a cyłu serbskosć zapřimnu młodźi ze sylnišej pjasću.

Piše Polak, pobywši we Łužicomaj.

abo wukubłarjam dźěći — to su w prěnim rjedźe wězo starši — prawo date, zo smědźa šulu sebi žadać po swojim nabožnym stojnišću. Woni sebi přeja, zo maja woćehnjerjo prawo šulu wolić a postajić; pokazujo na to, zo je duchowny wobzor wukubłarjow často dosć wobmjezowany! Z tym by pječa šula statej, kotrohož zarjadowanjo wona je, z ruki so wuwinyła a jeje wuwićo było wohrožene.

Dale wotpokazuja wěruwuznawansku šulu, dokelž je wona pječa cyrkwinska a strach sobupřinjese, zo šulstwo do mnohich małorjadowniskich šulow rozpadnje. Wěruwuznawanska šula je runje tak statna šula kaž swětna šula, jenož zo so we njej na přihódne wašnjo na wěrywuznaćo dźiwa, kaž je filosof Paulsen konfesionalnu šulu karakterisował. Tutón porok, zo je wona cyrkwinska, je potajkim bjeze wšoho podłožka. A što ma so prajić, hdyž njepřećeljo konfesionalneje wudawaja, zo rozpad do małorjadowniskich šulow je šulskomu wuwiću škódny? Po tutym nahladże bychu mnohorjadowniske šule, te najwjetše šulske kolosy, přecy też najwjetše wuspěchi w rozwučowanju a woćehnjenju dźěći dócpěć dyrbjałe. To pak je zmylne měnjenjo. Nic ličba rjadownjow, ale wosoba wučerja, joho wustojnosć a powołanska horliwosć, šulu twori.

Rěčnik pokazowaše skónčnje na to, kak su paedagogiske nahlady w poslednim času so přeměnjałe. Někotryžkuli, kotryž je w našich njeměrnych časach ke swětnej šuli jako k swojomu idealej so modlił, je hižo hinajšoho měnjenja; wón nima ju docyła wjacy za šulski ideal, hač runjež dyrbješe hač dotal jeničcy prawo wobstaća měć a wšitkim nanuzowana być. — Tak so měnjeja časy a z nimi nahlady tych, kotřiž na krutym, njepřeměnliwym podłožku křesćanskeje wěry njestoja. —

Po tutym hodźinu trajacym přednošku postany knjez biskop a poda hišće někotre wudospołnjenja. Wón poréča wo winach, kotrychž dla sebi my konfesionalnu šulu žadać dyrbimy. Nas k tomu nući 1. winowatosć swědomja, 2. staćanska a 3. woćehnjeńska winowatosć.

Kóždy rozomny a měrnje myslacy człowjek budźe přidać dyrbjeć, zo so dźěśću to najdrohotniše bérje, hdyž so wone bjez nabožiny woćehnje. Šula ma nadawk, zo zhromadnje ze staršimi dźěći k pócćiwym człowjekam wukubła. Wěrna a woprawdźita pócćiwosć pak njeje móžna bjez Boha a nabožiny. W tym pokazuje so hižo jasnje njedosahačnosć swětneje šule, kotraž wot nabožneje wučby wothladuje. — My stojimy jako staćenjo na podłožku němskostatneje wustawy; my ju připóznawamy najebać wšelakich jeje njedostatkow. Jako swěrni staćenjo mamy prawo sebi konfesionalnu šulu žadać. Jednotliwi staćenjo přisłušeja k wšelakorym wuznaćam, z wotkel by stat nětko prawo brał jim šulu nanuzować, kotraž je přećiwo jich znutřkownomu přeswědčenju? Přinuzowana jednotna swětna šula by přičina była, zo bychu šulske bědźenja trałe dale bjez kónca, znutřkowny měr a z tym wobstaćo stata samoho stajnje wohrožowałe. — Najwjetši čas je, zo tamna błudnička — swětna šula mjenujcy — po móžnosći bórzy hasnje. Wona je hižo wjele zahuby načiniła na šulskim a woćehnjeńskim polu, wjele błudow a wobžarliwych mylenjow zawinowała. Swětna šula je psychologiska a pädagogiska njemóžnosć. Žadyn wučeŕ njeje tak njewotwisny wot swojoho nabožnoho stojnišća, zo by wučbu cyle bjezbarbnje wudźěleć móhł. Nabožny wučeŕ zapleće do wučenja, hač chce abo njecha, nabožne myslički — njewěriwy bjeznabožne. Też my wěriwi křescenjo sebi žadamy jednotnu šulu, ale tajku jednotnu šulu, kotrejež jednotnosć njewobstoji jenož we zwonkownych formach, w mechaniskim wutwarjenju — ale kotrejež jednotnosć so złožuje na jednotne přeswědčenjo staršich dźěći a wučerjow, potajkim na znutřkowny zakład, kajkiž we wěruwuznawanskej šuli wobstoji.

Swětna šula njehodźi a njesmě so też tohodla wot žanoho katolika žadać a zastupować, dokelž wona prawo cyrkwje na woćehnjenjo a wukubłanjo křesćanow přeje a wuzamkuje. Ženje njemóže sebi cyrkej tute prawa rubić dać, kotrež je jej Knjez přepodał we swojej bóžskej połnomocy ze słowami: Dźiće a wučće wšitke ludy a křćiće je w mjenje Wótca a Syna a Ducha Swjatoho a wučće je wšitko dźeržeć štožkuli, sym wam přikazał.

Mócne přihłosowanjo so pozběhny, hdyž bě k. biskop skónčił, kajkež bě też hłowny rěčnik stud. radźićel dr. Rolle namakał

Knjez zastojnik Jurij Hejduška wupraji zmyslenjo zhromadźenych, hdyž wuzna, zo wšitcy bjez rozdźěla budźa njepowalnje za wěruwuznawansku šulu. Ze słowami horcoho dźaka skónči zhromadźiznu, kotruž bě wustojnje nawjedował. a.

Cyrkwinske powěśće.

Z Hajnic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so narodźiło 25 (loni 33) dźěći, 11 hólčatkow, 17 holčatkow; mjez nimi 6 njemandźelskich: z Hajnic 16, z Budestec 7, z Debsec 1, ze Zahorja 1. Wěrowani bě 15 (22): w Hajnicach 2, w Fugawje 13. Měšanych mandźelstwow běše 8 (10): 5 z katolskim nawoženju a 3 z katolskej njewjestu. Zemrěło je 14 (11) wosobow: 5 mužskoho a 9 žónskoho splaha. — 12 dorosćenych, 2 dźěśći, z Hajnic 8, z Budestec 2, z Mnišonca 3, z Rašowa 1. — Swjatych woprawjenjow bě 3232 (3200), domawobstaranych 35 (46). — Wunošk cyrkwinskich zběrkow bě: za diöces. fond 300 hr., afrikanske tow. 30 hr., pomoc za starych ludźi 150 hr., misijóny 50, póstna jałmožna 60, tow. swj. kraja 15, kustodija Božoho rowa 15, cyrkej w Löbtawje 300, krajnu staršisku radu 70, Bonif. tow. 200, młodosć 100, Drježdź. tow. žonow a knježnow 50, Orient. cyrkwje 50, Pětrowy pjenježk 50, wustawy kat. mił. sotrow 3430, tow. Rafaelowe 500 hr., kat. nowinarstwo 1000, k hodom za khudych 4200, móšnička 8887.95. Wšo hromadźe: 19457.95 hr. Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Z Baćonja. W zańdźenym z Božej pomocu dokonjanym lěce je so w našej wosadźe narodźiło 10 dźěći: 4 hólčatkow a 6 holčatkow. 9 dósta swjatu křćeńcu w Božim domje, doma 1. Zemrěło je jich 11 wosobow a to tři dźěći do lěta, 7 žónskich a 1 mužski. Po starobje bě 1 do 30 lět, 1 přez 40, 1 přez 50, 2 přez 60, 1 přez 70, 2 přez 80 lět. Swjatych woprawjeni bě 6600 (loni 5200). 13 dźěći bě při prěnim swj. woprawjenju. Domawobstaranjow bě jich 26. — Wunošk cyrkwinskich woporow a składbow: do Budyšina so wotpósła 14000 hr., za swěčki na wulki wołtař 7666 hr., za nowe khorhowje 5000 hr., za mejski wołtar 1188.80 hr., za elektriske wobswětlenjo 900 hr., wobkhady róčne časy 8607.15 hr., hodowny wopor za wurubjenu cyrkej 22747 hr., z móšnički 18178.58 hr., za wšelake cyrkwine zaměry a potrjeby 22219.90 hr. Wšo hromadźe: 100506.43 hr. — Wyše toho nawdachu dobroćerjo do cyrkwje při wšelakorych přiležnosćach (misijónje, cyrkwinym wurubjenju atd.) wjetše sumy kaž też dary, kotřiž njechadźa swoje dary mjenowane měć. Bóh zapłać wšěm dobroćerjam Božoho domu z wěčnym mytom!

Z Ralbic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 47 dźěćatkow a to 20 hólčatkow a 27 holčatkow, 4 běchu wot njemandźelskich maćerjow. Wšitke dóstachu swj. křćeńcu w farskej cyrkwi. Připowědanjow bě tu 23, wěrowanjow 15. Zemrěło je we wosadźe 43 wosobow. Jena bu na kěrchowje wustawa za slepych w Rakecach khowana, wšitke druhe tu na našim kěrchowje. 23 bě mužskoho, 20 žónskoho splaha a to 18 njedorosćenych: 14 dźěći w prěnim lěće, 4 hač do 5 lět stare, 2 wosobje w 19. lěće swojoho žiwjenja. Wot dorosćenych bě 1 wosoba 29 lět stara, 3 w starobje wot 40—50 lět, 3 wot 50—60 lět stari, 4 dócpěchu starobu přez 60 lět, 6 běchu přez 70 a 5 přez 80 lět stari. — K s. woprawjenju poby w našej farskej cyrkwi 14714, a Róženće 8200. K prěnjomu swj. woprawjenju přistupi w Ralbicach 15, w Róženće 22 dźěći. Domawobstaranjow bě 120. — Wunošk składowanjow bě sćěhowacy: Za misijóny w Africy 125 hr., za wukubłanjo studowacych na duchownstwo 2820 hr., za starych ludźi 150 hr., za Lyonske misijónske towarstwo 180 hr., za cyrkej w Löbtawje 100 hr., za towar-

stwo swjatoho rowa 176 hriwnow, za krajne staršiske rady 70 hr., za misijóny 1320 hr., za młodosć 100 hr., za narańše cyrkwje 100 hr., za Pětrowy pjenježk 450 hr., za twarjenjo cyrkwjow w našej dioecesy 1206 hr., za Bonifacijowe towarstwa 2170, za towarstwo swj. Rafaela 3250, za katolske pismowstwo 1500, sobustawy Bonifacijowoho towarstwa nawdachu 1967,70 hr., sobustawy towarstwa swj. dźěćatstwa Jězusowoho 7600 hr. Bóh zapłać wšitkim dobroćerjam z bohatym žohnowanjom! Bóh daj narodźenym swoju hnadu, wotemrětym wěčny wotpočink, wěrowanym Bože žohnowanjo, nam wšěm pak jónu wěčnu zbóžnosć!

Z Njebjelčiic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so we našej wosadze narodźiło a wukřćiło 21 dźěćatkow: 12 hólčatkow a 9 holčatkow, njemandźelskich žane. Zemrěło je 13 wosobow a to 9 dorosćenych a 4 dźěći. Připowědanjow běše 10, wěrowanjow pak 8 porow. K swj. woprawjenju přistupi 5900 wosobow. Na talerju nahromadźi so 10400 hr.

Z Kulowa. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće dóstachu swj. sakrament křćency w našej farskej cyrkwi 151 dźěćatkow (82 hólčatow, 69 holčatow) mjez nimi 2 njemandźelskej wot wosadnych maćerjow, 6 wot cuzych. — Wěrowanjow bě 46. — Wumrěło a tu pokhowanych bu 105 wosobow (mjez nimi 52 dźěći.) — K blidu Knjeza je přistupiło 33400 wosobow.

— Nowe lěto popołdnju měješe tu knjez kanonik dr. Pjatek z Wrótsławja prědowanjo wo towarstwu swj. Bonifacia a měješe na to sam zběrku, kotraž přez 86000 hr. přinjese.

— Druhu njedźelu swj. adventa dóstaštaj 2 nowej zwonaj swjatočnje cyrkwinsku swjećiznu pod wobdźělenjom wšitkich towarstwow a cyłeje wosady; tež naše družki běchu přitomne a jena powita zwony z rjanym serbskim bróńčkom. Po swjećenju měješe knjez farar Šołta prědowanjo w serbskej a němskej rěči. Zwony su wot firmy Geittner w Wrótsławju; su z mosaza late a płaća přez 200000 hr.

*

Wo zarjadowanju Mišnjanskeje dioecesy

a jeje duchownych wyšnosćow wozjewja cyrkwinski hamtski list 1. 1. 1923 tole:

1.

Sobustawy romsko-katolskeje cyrkwje, kotrež w republicy Sakskej a w něhdyšich wójwodstwach Saksko-Altenburgskim a wjerchowstwomaj Reuß staršeje a młódšeje linije bydla, su po artiklu 137 němskostatneje wustawy cyłk ze zjawnym prawom. Cyrkwinscy su wone po japoštołskej konstituciji „Sollicitudo omnium ecclesiarum“ dd. Roma 24. 6. 1921 do Mišnjanskoho biskopstwa zjednoćene. Te ma swoje sydło tónčas w Budyšinje. Prawotnik (Rechtsträger) tohole biskopstwa, kotrohož prawniska khmanosć (Rechtsfähigkeit) we zmysłu privatnoho prawa tohorunja z art. 137 z němskostatneje wustawy wukhadźa, je „biskopski stoł“ z tukhwilnym sydłom w Budyšinje, zakońscy zastupjeny přez biskopa Mišnjanskeje dioecesy.

2.

Prěnja zarjadniska wyšnosć biskopstwowa je: Ordinariat des Bistums Meißen (Bischöfliches Ordinariat) z tučasnym sydłom w Budyšinje. Předstojićer tejele wyšnosće je pokóždy dioecesanski biskop.

*

3.

Při tym wobstoja dotalne katolsko-duchownske wyšnosće w Drježdźanach hač na dalše jako wodźělki biskopskoho ordinariata pod titulom: „Bischöfliches Ordinariat, Verwaltungsstelle Dresden.“ Pokóždy dioecesanski biskop je tež předstojićer tohole zarjadnistwa. Wón pomjenuje jenoho w Drježdźanach bydlacoho duchownoho sobustawa dotalneje katolsko-duchowneje wyšnosće za jej přewostajene należnosće a dźěła za swojoho stajnoho społnomócnjenoho zastupnika.

Wukrajnska narodna cyrkej.

Hodowne čisło „Kuŕěra Polskoho“ přinjese rozprawu wo brožurje ruskoho spisowaćela Pawoła Zajcowa, kotryž nětčiše wobstojnosće wukrajnskej cyrkwje dokładnje rozpisuje. Hačrunjež je Posoł hižo wjacy króć wo tej maćiznje rozprawjał, chcemy tola naspomnjeny nastawk swojim čitarjam poskićić, dokelž wukhadźa ze samych ruskich stron.

Wukrajenjo abo Małorusojo započachu wójnu wo cyrkwinsku swobodu w lěće 1917. Do l. 1687 wužiwaše małoruska cyrkej nimale absolutnu swobodu, njech tež běše někak wotwisna wot konstantinopolitanskoho patriarchi. Moskowska cyrkej předstawješe w tych časach jenož dźěl wukrajnskeje cyrkwje a dóstawaše wot tam swojich biskopow. Po zjednoćenju Wukrajny z wulkim wjerchowstwom Litowskim dźělištaj so wobej ruskej cyrkwi. Tale dźělenca traješe do l. 1686. W lěće 1654 zwjaza so pak w Pjerjesławje traktat mjez Moskwu a Wukrainu. Po nim podležeše wukrajnske duchownstwo Moskowskomu patriarchej, tola nowe nadknježstwo njechaše so mjez wukrajnskim duchownstwom tak prawje zakorjenić. Tak wuzna na př. 1666 biskop Filimowič, zastupjeŕ Kijowskoho metropolity před wulkowjerchom: „Lěpje je wumrěć hač měć za metropolitu moskowskoho patriarchu. Moskowski wulkowjerch njedaše so pak zatrašić. Wón pokupi sebi konstantinopolitanskoho patriarchu, zo by nadknježstwo moskowskoho metropolity nad wukrajnskej cyrkwju připóznał a wobkrućił, štož tutón tež činješe. W l. 1689 přińdźe do Kijowa moskowski patriarch. Hačrunjež bu wukrajnskej cyrkwi přez ukazy carow Pětra a Jana dospołna swoboda zawěsćena, pozhubowaše so samostatnosć dźeń a bóle. Kónca 18. lětstotyka zakaza so wužiwanjo słowjanskich tekstow wukrajnskeje narěče při wšěch pobožnosćach a cyrkwinskich wobrjadach.

Po revoluciji 1917 wotući narodna ideja z hłubokoho spara. Hejtman Skoropadski zwoła w l. 1918 Sobór (narodny sejm) do Kijowa. Tu započa so wójna mjez nacionalistami a přiwisowarjemi Moskwy. Sobór wupraji so za autonomiju (samostatnosć) statneje wukrajnskeje cyrkwje. Powšitkowne měnjenjo njespokoji so z hołym wuprajenjom, ćim mjenje, hdyž so z Moskwy arcybiskop Antonij do Kijowa pósła, kiž běše jako njepřećel narodnoho hibanja znaty. Bórzy dyrbješe tutón Kijow wopušćić. Po wotstronjenju Skoropadka wupraji so direktorat z nowa za njewotwisnosć wukrajnskeje cyrkwje (wulkoho róžka 1919). Direktorat wšak bórzy zasy spadny, tola wójna z tym njepřesta. We nalěću 1919 wobsedźachu přiwisowarjo samostatneje wukrajnskeje cyrkwje w Kijowje 4 cyrkwje, hdźež so Bože služby w małoruskej rěči wotměwachu. Kónc lěta běše jich ličba na 10000 wosobow narostła. W časach, hdyž Denikin na Wukrajnje knježeše, zhubi samostatna wukrajnska cyrkej swoje Bože domy, z Denikijowym wotkhadom pak so jej zasy wróćichu. 5. meje 1920 hłosowaše „Rada cyrkwje cyłeje Wukrajny“ z nowa za njewotwisnosć, za čož buchu wšitcy přiwisowarjo narodneje cyrkwje wot moskowskoho patriarcha pokleči. Tola hibanju to ničo njeskodźeše, swobodna ideja běše so předobyła a dźensa su so 2000 wosadow z 20 biskopami za samostatnu wukrajnsku cyrkej wuprajili, ruscy biskopojo su kraj wopušćili.

Nowu cyrkej rjaduje „Rada cyrkwje cyłeje wukrajiny“, fary maja autonomiju, gmjenske rady zarjaduja farske cyrkwinske rady, tohorunja wokrjesy a provincy. Nad cyłkom knježi sejm (Sobór). Tutón dowoli w l. 1921 biskopam žeńtwu (měšnicy so po cyłej Ruskej z dawna ženja). Duchowni smědźa sebi włosy třihać dać a swětnu drastu nosyć. Lud přiwisuje nowej cyrkwi hidźicy wšitko, štož je ruske.

Sowjetowe knježstwo je oficialnje swoju neutralitu wuprajiło, hačrunjež je tajny njepřećel wšoho nabožnoho hibanja.

Duchowni njebjeru za swoje služby wot ludźi zapłaćenja, te wudźěla jim farska rada. Wyše narodneje cyrkwje wobstoji we Wukrajnje hišće tak mjenowana „žiwa cyrkej“, zbytk stareje ruskeje cyrkwje. Wona liči swojich přiwisowarjow jenož po stach, hačrunjež so wot sowjetskoho knježstwa podpjeruje. Swoje sydło ma w Kharkowje. Nabožne

Dawkow so kóždy nadawa, a tak

budże so wjeselić, zo wot 1. januara 1923 wjetši dźěl joho dokhodow bjez dawka wostanje dyžli dotal.

Kotrohož dokhody wyšše dyžli 200000 njejsu, ma

	měsačnje		na tydźeń		na dźeń		jeno 2 hodźinje	
	nježenjeny	ženjeny	nježenjeny	ženjeny	nježenjeny	ženjeny	nježenjeny	ženjeny
štóž nima žanoho dźěśća a nikoho živić	1200	1400	288	336	48	56	12	14
z 1 dźěśćom a „ „	2200	2400	528	576	88	96	22	24
z 2 dźěśćomaj „ „	3200	3400	768	816	128	136	32	34
z 3 dźěćimi „ „	4200	4400	1008	1056	168	176	42	44
z 4 „ „ „	5200	5400	1248	1296	208	216	52	54
z 5 „ „ „	6200	6400	1488	1536	248	256	62	64
z 6 „ „ „	7200	7400	1728	1776	288	296	72	74
z 7 „ „ „	8200	8400	1968	2016	328	336	82	84
z 8 „ „ „	9200	9400	2208	2256	368	376	92	94
z 9 „ „ „	10200	10400	2448	2496	408	416	102	104
z 10 „ „ „	11200	11400	2688	2736	448	456	112	114

10 proc. (to je dźesaty dźěl) wot swojich dokhodow jako dawk wotwjesć. Wot tohole **dawka** (potajkim wot 10. dźěla joho dokhodow) pak smě sebi woćahnyć a njetrjeba płaćić

Z druhimi słowami móžeš takle prajić: Za dokhody, kotrež su 10 króć wjetše dyžli naspomnjene ličby, njetrjeba so žanoho dokhodnoho dawka (Einkommensteuer) płaćić, za tón dźěl wyše tejele sumy, ma so 10 proc. dawać.

hibanjo we Wukrajnje je sćěhwk dokładnoho rozpada ruskeje prawosławneje cyrkwje.

Nowy póstowy tarif

płaćacy wot 15. januara 1923.

Dopisnica (Postkarte): we póstowym wokrjesu 10 hr., dale póstowoho wokrjesa 25 hr.

Listy: do 20 gr w póstowym wokrjesu 20 hr., do 100 gr 30 hr., do 250 gr 50 hr.; do 20 gr dale póstowoho wokrjesa 50 hr., do 100 gr 70 hr., do 250 gr 90 hr.

Dóstawar lista abo dopisnicy dyrbi wo dwójcy telko dopłaćić, wo kelkož je posyłka ze znamkami nižšeje hódnosće połěpjena znajmjeńša pak 50 pj.

Ćišćerske posyłki: do 25 gr 10 hr., do 50 gr 20 hr., do 100 gr 30 hr., do 250 gr 50 hr., 500 gr 70 hr., 1000 gr 45 hr., za 2- hač 4 puntowske ćišćerske wěcy 180 hr.

Pohladnicy (Ansichtskarten), kotrež maja na prěnjej stronje jenož postrow hač do 5 słowow, płaća 10 hr.; je-li pak na zadnjej stronje postrow abo někajka powjesć, płaća telko kaž dopisnica.

Wobkhodne papjery: do 250 gr 50 hr., do 500 gr 70 hr., do 1000 gr 90 hr.

Tworowe pokazki (Warenproben): do 250 gr 50 hr., do 500 gr 70 hr.

Pakćiki: do 1 kg (2 puntaj) 100 hr., 2 kg blizka cona 200 hr., daloka 400 hr.

Posyłki (Pakete): do 5 kg blizka cona 300 hr., daloka cona 600 hr.; do 6 kg (b.) 350 hr., (d.) 700 hr.; do 7 kg (b.) 400 hr., (d.) 800 hr.; 8 kg (b.) 450 hr., (d.) 900 hr.; 9 kg. (b.) 500 hr., (d.) 1000 hr.; do 10 kg (b.) 550 hr., (d.) 1100 hr.; do 11 kg (b.) 650 hr., (d.) 1300 hr.; do 12 kg (b.) 750 hr. (d.) 1500 hr.; do 13 kg (b.) 850 hr., (d.) 1700 hr.; do 14 kg (b.) 950 hr., (d.) 1900 hr.; do 15 kg (b.) 1050 hr., (d.) 2100 hr.; do 16 kg (b.) 1160 hr., (d.) 2300 hr.; do 17 kg (b.) 1250 hr., (d.) 2500 hr.; do 18 kg (b.) 1350 hriwnow, (d.) 2700 hr.; do 19 kg (b.) 1450 hr., (d.) 2900 hriwnow; do 20 kg (b.) 1550 hr., (d.) 3100 hr.; posyłki z nowinami hač 5 kg (b.) 150 hr., (d.) 300 hr.

Zapisanjo (Einschreiben) lista abo posyłki płaći do 5000 hr. 40 hr., do 10000 hr. 80 hr., kóžde dalše 10000 80 hr.

Zapisane hódnosće (Wertangabe) a zawěsćenjo: za kóžde 5000 hriwnow hódnosće 20 hr.

Připokazanki pjenjez (Postanweisung): do 1000 hr. 30 hr., do 5000 hr. 40 hr., do 10000 hr. 60 hr., do 20000 hr. 100 hr., do 30000 hr. 140 hr., do 40000 hr. 180 hr., do 50000 hr. 220 hr., do 50000 hr. přizwolene.

Spěšny posoł (Eilbestellung): we wokrjesu póstoweje agentury list 60 hr., dale 125 hr.; paket do 20 punt. 125 hr., dale 250 hr.; wyše 20 punt. 175 hr., dale 300 hr.

Za płaćenske kharty (Zahlkarte) ma so płaćić: hač do 1000 hr. 15 hr., 5000 hr. 20 hr., 10000 hr. 30 hr., 20000 50 hr., 30000 hr. 70 hr., 40000 hr. 90 hr., 50000 hr. 110 hr., za kóžde dalše 10000 hr. 20 hr. wjacy.

Telegramy: w póstowym wokrjesu zakładna sadźba 40 hr., kóžde słowo 20 hr.; dale póstowoho wokrjesa zakładna sadźba 80 hr., kóžde słowo 40 hr.

Do wukraja: dopisnicy 90 hr., listy do 20 gr 150 hr., kóždy 20 gr ćežši 75 hr. wjacy, hač do 2 kg.

do Wuherskeje a Českosłowakskeje: dopisnicy 70 hr., listy do 20 gr 120 hr., kóždy 20 gr ćežši 75 hr. wjacy, ćišćerske wěcy za kóžde 50 gr. 30 hr.

Stat crux, dum volvitur orbis.*

Hlej ludo serbski we wichorach,
So wala, wjerći běndy swět —
O khowaj w nižinach a w horach
Sej ćichi pobožnosće kwět!
Křiž do wutroby sebi piš!
Stać we wichorach budźe křiž.

Ach syzow so tak wjele płače
A wjele horja žałosći,
Hdyž syči złósć a pasmo drače
Ze krwju a prawom pakosći.
Pod křižom płać a horjo ćiš!
Stać we łžach, w hidach budźe křiž.

Dźerž blidko sej a khowaj ławku,
Hdyž namóc wótři sebi zub!
Hdyž krahole hraba za tujawku,
So z khwatkom pod křiž prošo stup:
„Škit mócnej' rukow za nas niž!"
Stać w ćmach a w strachach budźe křiž.

Słyš! Na kupičku ruje zmoha —
Noš na hańenja kamjenje!
Hdyž z ćežu mjaknje ći a noha
So wusprócnjena podtknyć chce,
Ke křižej z dowěru so bliž!
Stać jako skała budźe křiž.

Hdyž wokoł' tebje wšo so wjerći
A z hrózbu wotewrja so row,
Kaž zhinyć wšo by mělo w smjerći,
Džerž křiža so, w nim pytaj skhow!
Ze křižom křiž wšón poćerpiš —
Stać na wšě wěki budźe křiž.

* Křiž kruće stoji, hdyž wjerći so swět.

W šuli. Wučeŕ: Janko, hdy by ty jedyn přewoblek měł a Boże dźěćo ći hišće jedyn k tomu přinjesło, kelko přewoblekow by potom měł?" Jank: „Jedyn, knjez wučeŕ."

Wučeŕ: „Nš, Janko, to tola njemóže prawje być.“ Jank: „Ju, tón stary přewoblek by potom mój mjeńši bratr dóstał.“

Wučeŕ: „Pětrko, praj mi jónu, čohodla je woda w morju tak selena?“ Pětrk: „Dokelž su harjeńki we njej.“

Wične płaćizny w Barlinje: Pšeńca 38—40000, rožka 36—37500, nalětni ječmjeń 28—31000, wows 26—28000, pšeńčna muka wot 48—51000, ržana muka 22—44500, pšeńčne wotruby a ržane 18—20000, raps 46—47000 hr. Wšo po centnarach a hriwnach.

Wične płaćizny w Kamjencu: Pšeńca 30—33000, rožka 27—30000, ječmjeń 20—25000, wows 20—25000, běrny 850—900, słoma z ruk. młóć. 12500, z mašinu 10000, k zasłanju 9000, syno 10000, butry žaneje njebě a też jejow nic, prosata małe 35000, srěnje 40000 a wulke 50000 hr.

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje

wuhotuje **njedźelu 28. januara** wječor w 6 hodź.
w „Němskej khěži“ swój

25. założeński swjedźeń

ze spěwom a dźiwadłom.

Wšěch lubych Serbow přeprošuje **předsydstwo.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 124. 127. 128. 131. 133. 134. z **Budyšina:** Michał Rjelka, towarstwo Serbowka, Michał Rab, Marija Krawcowa, assessor Beno Symank, referendar Pawoł Kurjo; 125. Jakub Kral z **Cemjerc;** 126. Mich. Winkler ze **Słoneje Boršće;** 129. Michał Hórnik z **Horneje Kiny;** 130. stud. theol. Jurij Hórnik w **Münsteru;** 132. Hańža Kasperka ze **Zdźerje;** 135.—141. z **Rózanta:** Mikławš Glawš, Jurij Klimant, Jakub Frencl, Jakub Hančka, Jakub Čornak, Jurij Nuk, Jakub Wićaz; 142.—145. ze **Sernjan:** Mikł. Čornak, Handrij Wićaz, Pětr Žur, Jakub Kral; 146.—148. ze **Smjerdźaceje:** Pawoł Matka, Jan Kušk, Michał Kral; 149. 150. z **Hrańcy:** Jan Šěn, Jurij Čornak; 151. Pětr Serbin z **Nowoslic;** 152. Jakub Libš z **Pěskec;** 153. 154. z **Dobrošic:** Michał Šäfer, Marija Čepicowa; 155. Fr. Rainer Mätich w **Kölnje** n. R.; 156.—161. z **Ralbic:** Jakub Šwejda, Michał Šěn, kapłan Michał Kětan, Mikławš Kórjenk, Pětr Žur, Mikł. Čóška; 162.—165. z **Konjec:** Pawoł Wjacsławk, Michał Wićaz (khěžkař), Hańža Wowčeńkowa, Jakub Buk; 166. Jurij Frencl z **Niježe Wsy;** 167. Mikł. Rachel ze **Sunowa;** 168. 169. z **Jitka:** Pětr Paška, Madlena Lorencec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: z Budyšina: Madlena Nowotnowa **200** hr., překupc Jakub Hicka **100** hr., Mikławš Rjelka **200** hr., Michał Rab **100** hr., scholastikus dr. Anselm Rotzinger **430** hr., assessor Beno Symank **300** hr.; hračcy w Sł. Boršći **200** hr.; njemjenowany z Rózanta **200** hr.; njemjenowana z Konjec **100** hr.; spowědne dźěći Ralbičanskeje šule **260** hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Sofa, lěhaki

(Chaiselongne) z plišom a moketom poćehnjene, we wšelakich płaćiznach poruča

Emil Wenk
blidarski mištr
w Kulowje
na Wojerowskej drózy.

Kože

kóždeje družiny
k najwyššim płaćiznam
kupuje
Heinrich Lange
w Budyšinje, Cyrkw. naměsto 4.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

„Jednota“ w Drježdźanach

woswjeći **wutoru 30. januara** wječor w 7 hodź. w „Ballhaus“, Bautzener Str. 35, swój

44. założeński swjedźeń

wobstojacy ze spěwami, dźiwadłom a rejemi.

Vogtlandske gardiny,

vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.

Wšitko jara płaćizny hódne.

K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeča „Złoteje Hwězdy“.

Annaberg i. E. Měchi leža wšě k wotewzaću pola kublerja **Kilanka w Pozdecach.**

Katolscy Serbja!

Kupće sebi wšitcy knižku:
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow.

Na swój **4. założeński swjedźeń njedźelu 21. januara** wot 1/2 7 hodź. we wjesnym hosćencu

Towarstwo serbskich ratarjow w Konjecach

wutrobnje přeprošuje.

Porjad: 1. Serbske dźiwadło. 2. Reje. **Předsydstwo.**

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje

Hańže zwud. Wjerabowejc

rodź. Domanic

wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju na khorołožu wopytowali, na póstywječoru so za jeje dušu modlili a njebočičku w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli,

najnutrniše „Zapłać Bóh!“

W **Boranecach**, 15. wulkoho róžka 1923.

Zrudni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w tekśe 100 hr.

4. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 27. januara 1923.

Zabyty kříž.

Kříž w keŕkach wonka stoji při křižniku
Wšón wobrosćeny; psyča jahodźina
So khroble wusyduje při Zbóžniku,
Prut a płód hrozny wokoł' křiža spina.

Kříž wupušćany je, a rozkwěkane
Je drjewo bjez přikryća we wšěm wjedru,
A ćěło Jězusowe zamazane
A hnězdo wroblace je w jeho bjedru.

A mi so zezda, kaž by zastonało
So ze rta Zbóžnikej, kaž z jeho woka
By sylzow na lico so nakapało . . .
Tak zrudny běch. — Tu žonka poča z boka:

„Sy cuzy jowle drje, hdyž na kříž hladaš
Tak kedźbniwje a bolosć tebje jima.
Ći rozpowěsć chcu, jeli sebi žadaš,
Štož jowle mi też woči w sylzach žima.

Kříž dodźeržany nětko, wjesnjan staji,
Hdyž dom a kubło šwikaše Bóh kruće.
„Kříž wěčnje česćić budźemy", wón praji —
„Bóh chcył-li dowjesć na smilne nas puće!" —

Ja za dźowku běch pola nich a derje
Ći wšitko wěm — ke křižej modlić my so
Jow khodźachmy, a často přez paćerje
Nam na płač ze rtow wuhroniło by so.

My nošachmy najrjeńše ze zahrody
Ke křižej róže, lampu zaswěćachmy
Tu kóždy wječor, a do khudych hody
A kóžde jutry pječwa rozdźělachmy . . .

A nad nami so smili Bóh — wón nuzy
Wšej z domu, z hródže kazaše a z hona,
A zbožo zakće w statoku a w pluzy —
A spěwać khodźeštaj jow wón a wona . . .

A wona wumrě, po njej wón — za křižom
Pak dźěći jeju wjacy njehladachu.
A pija, jědźa w zbožu wjele hižom
Lět . . . Pola křiža ženje njezastachu;

A lampa ženje wjac' so njezaswěći . . .
A Jězus wopušćeny čaka, čaka . . .
O njedźakowne wy a hrozne dźěći!
Tu Jězus w němej boli na was płaka."

(† Čišinski.)

Sto pytaš Ty?

Wón bě swět wopuščił a we samoće nětko so modleše a pokućeše.

Jónu přijěcha wosobny muž do tamnoho lěsa, hdźež wón běše a joho nadobo wuhlada. „Praj mi tola, swjaty mužo" k njomu rjekny so wšón dźiwajo, zo je tu w tajkim hłubokim lěsu tajkoho putnika nadešoł, „praj mi tola, što je će pohnuło, tu so zasydlić a jako putnik žiwy być?"

„To chcu Ći rad wuznać" putnik Macedonius wotmołwi, „tola najprjedy mi praj, što dha Ty chceš w tejle dźiwinje?"

„Što ja tu chcu?" wusmja so tón, „njewidźiće dha, zo sym na hońtwje a tule za dźiwinu honju? Chcu te jelenje a bary a dźiwje swinje třěleć."

„A ja też honju a pytam" napřećiwi zasy Macedonius. „Ja pytam tu swojoho Boha! A ja so tejele nadobneje hońtwy njewzdam, dóniž joho njebudu widźeć směć wěki na wěki."

Do mysli hłuboko zanurjeny wosobny muž na to z lěsa jěchaše —

Tak je: jedyn honi so za swětom a joho zawjeselenjemi, druzy pytaju Boha a njebjesa a wobeju krasnosć —

Što pak pytaš Ty?

(Macedonius bě žiwy w 5. lětstotku.)

Politiski rozhlad.

Sakski sejm

minjenu wutoru nas zajimace wuradźeše. Je znate, zo je cyrkej, wosebje evangelska, po revoluciji wosebje dla wothódnjenja jeje fundacijow a dokelž stat hižo w tej měrje za cyrkej so njestara, hač by nětčišim wobstojenjam přiměrjene było, do wulkeje nuzy přišła. Hač do naspomnjenoho časa mjenujcy bě evangelska cyrkej krajna cyrkej; wona bě ze statom dospołnje zjednoćena a tón staraše so za jeje potrjeby. To bu z revoluciju hinak. Stat wo cyrkwi ničo hižo wědźeć nochce; tohodla njecha też jeje dla žanych wudawkow sebi činić. Zastupjerjo krajneje cyrkwje a kotřiž za nju rěča, su pak měnjenja, zo knježerstwowe zadźerženjo so z němskostatnej wustawu njeznjese. Stat ma cyrkej podpjerać w tej samej rozměrje kaž prjedy, doniž dźělenjo stata a cyrkwje zakónscy wobzamknjene a přewjedźene njeje. — Zapowědźenjo stata, zo dale potrjebu njepłaći, katolsku cyrkej wo wjele měnje trjechi dyžli evangelsku. Wona je so wot časow revolucije stajnje sama za so starać dyrbjała; tuž je też hižo skerje zwučena, so wobmjezować; wosebje pak je so w njej woporniwosć wěriwych poměrnje lěpje wuwita. Wězo móhła ta hišće wjetša być; wona by też wjele wjetša była, bychu-li ludźo lěpje znali nuzu duchownych a cyrkwinskich zastojnikow. W Němcach je so wosebje w poslednim času

tele spóznaćo jara do ludźi dobyło, a ma so z khwalbu wuznać, zo tam předewšim zamožići industrialni, něhdźežkuli pak tež dźěłaćerjo wjele za swojich duchownych činja.

Ważna należnosć, wo kotrejž sejm hišće jednaše, je wosebje tež wuživanjo dotal cyrkwinych pohrjebnošćow. Skoro wšudźom, tež po Sakskej, su cyrkwine wosady sebi swoje pohrjebnišća same zarjadowałe. Hižo słowo kěrchow (Kirchhof, Gottesacker) za to swědči, zo je pohrjebnišćo dospołnje cyrkwina wěc. To pokazowaše so tež zwonka na křižach a pomnikach, při pohrjebach skutkowaše duchowny. Nětko pak ma stat mysle, křesćanski raz pohrjebnišćam wzać; postajenjo z 19. sept. 1922, zo žaneje dowolnosće ze cyrkwineje strony za napisma na rownych pomnikach trěbne njeje, na to pokazuje. —

K należnosći poréča tež kultusowy minister Fleißner. Wón připóznawa nuzu cyrkwje. Tola wona so do tutoho wosuda ze statom, krajemi, gmejnami a jenotliwcami dźěli. Stat nima prawnu winowatosć, cyrkwi pjenježne srědki dawać. Minister so při tym na wuprajenjo zastupjerjow staroho knježeństwa poćahuje. Knježeństwo dyrbi so kaž prjedy tež nětko zapowědźić, nowe pjenježne srědki za mzdu duchownych do statnoho hospodarstwa stajić. Sobustawy cyrkwje maja wulki dźěl bohatych ludźi w swojich rjadach. Na jich pjenježnu móšeń dyrbjeli so wobroćić. Knježeństwo dyrbi so zapowědźić, wot němskoho stata pjenjezy žadać, kotrež wone njetrjeba přizwolić. Knježeństwo njeje zwólniwe, wukaz wo rowowych napismach a pohrjebnych přewodźenjach wróćić. Wšitcy w kraju bydlacy maja prawo na pohrjebne městno. Cyrkwine domjace prawo dyrbi před zajimami zjawnosće wróco stupić. Należnje ma so přeć, zo by so tele prašenjo z dźeńskoho porjada zhubiło, hewak knježeństwo sejmej zakonjowy naćisk wo wuswojenju pohrjebnišćow na lěpšinu powšitkownosće předpołoži.

Demokrat Wehrmann praji, zo joho strona pjenježne žadanja za cyrkej zastupuje. Stat je sebi samomu winowaty, zo kulturna móc, kajkaž je cyrkej, njepadnje. Doniž so stat z cyrkwju njerozruna, dyrbi wón potrěbnosće cyrkwje spokojić.

Skónčnje so namjet na požčonku, kotraž ma so cyrkwi přizwolić, přećiwo hłosam lěwicy prawnomu wubjerkej připokaza.

Što přinjese bližši přichod?

tak so nětkle mjeze sobu prašamy. Kóždomu zda so to, štož we Ruhrskim kraju so stawa, kaž čorna mróčel we wječoru, wo kotrejž njewěš, hač so runje nad twojej wjesku njewukhadźa; widźeć pak je, zo njewjedro sobu njese.

Hišće njehodźi so prajić, što wobsadźenjo Ruhrskeje krajiny Francózskej, Němskej a tež druhomu swětej přinjese; wěste pak je: tam je nětkle hórke wojowanjo. Němski lud tamneje krajiny ma so po wukazach z Barlina; wobkhowa měr a njepřima so brónjow. Tola tež na druhe wašnjo so dźerži postajenjow z Barlina, čini mjenujcy passivnu resistencu: wón njeposkići k ničomu, štož by někak francózskim wotpohladam służić móhło, swoju pomoc. Předewšim je so póstowym zastojnikam přikazało, zo maju přikazam wobsadźeńskeje wyšnosće so přećiwjeć. Tež je financnym zastojnikam so zakazało, zo njesmědźa ani cła ani wuhlowoho dawka Francózam abo Belgiskim wotedać. Lud pak smě dawki dawać jenož němskim zastojnikam. Wosebite wobćežnosće přihotuja tež dźěłaćerjo we jamach. Woni su wosebje rozhorjeni, zo je wobsadźeńska wyšnosć najwyššich wjednikow wuhlowych podkopkow zajała a zajatych dźerži, zo by jich wotsudźić dała. Dokelž próstwy wo jich puščenjo bjez wuspěcha wostachu, dźěłaćerjo we Stinnesowych a Thyssenowych wuhlniščach njedźěłaju. Tež su pječa dźěłaćerske zjednoćenja wobzamkle, zo wot 1. febr. powšitkowny štrajk na železnicach, w jamach, fabrikach a na pósće přewjedu.

Tole su ćežke rozsudźenja: pod nimi změja dźěłaćerjo, docyła wšón lud w Ruhrskej hórko čerpjeć. W njewobsadźenym němskim kraju drje so k podpjerje na to wulke pjenjezy wopruja, wšelake města dachu hižo po wjele miljónach, tola zawšće tež wobsadźeńska wyšnosć srědki naloži, z kotrymiž spjećowacu wolu ludu budže přewinyć hladać. Wosebje chce jón z hłodom k dźěłu nuzować, njebudźa-li miliše srědki pomhać.

Francózska budže cyle wěsće raznje wustupować. Jendźelska a Amerika jej w tym njeraćitej, zdobom njecha so Francózska wohańbić dać z někajkim njewuspěchom. Wothłós francózskoho ludu pokazuje nowinarstwo, hdyž praji: Smy rozsudnu ofensivu započeli; nic jenož naša dostojnosć a nahladnosć na hračkach njestojitej, ale tež naše hospodarstwo. Bychmy-li porażki nazhonili, by to za nas telko było, jako by Versaillski měr swojeje mocy zhubił; to by tež był kónc wotškodźeńskich žadanjow. Na dnju, hdyž so zestupachmy, smy so zaroćili, zo ani kročele wróco njepóńdźemy. Wědźachmy, hdźe dźemy. So zawroćić by za nas była katastrofa.

Tale rozsudna wola na francózskim boku potajkim so stawkowanja a podobnych napřećiwjenjow njestróži. Nětkle ma tam pječa hižo 250000 wojakow stojo a dóstawa pomoc z Italskeje. Tak so „Münchener Post“ němskoho knježeństwa praša: Je knježeństwu znate, kajke nadawki maja Italscy, kotřiž z wulkimi črjódami po němskich železnicach do Ruhrskeje přikhadźeju?

Tale powěsć je trósku spodźiwna. Italske knježeństwo mjenujcy hakle njedawno so na to wupraji, zo drje měli zwjazkarjo dohlad na statnych podkopkach a lěsach Něm-

Na Lipach.

Rjane kubło „Na Lipach“ stoješe napřeco cyrkwi. Cyle zwjeršnje móžeše na rjane twarjenja pohladać a spózna, zo je na tym kuble wšo w dobrym rjedźe; a hdyž běchu wrota wočinjene, bě z dobom widźeć, kak tam we wšitkim porjad knježi.

Zwonkowny porjad běše wobraz nutřkownoho měra, kiž „na Lipach“ knježeše. Wobsedźer Michał běše cyły muž, kiž měješe wutrobu zahorjenu za wšitko dobre. Jomu k stronje z krutej a tola zasy z miłej ruku domjace hospodarstwo wobstaraše joho sotra Madlena, kotraž po smjerći staršeju wšitko nanajlěpje zastawaše. Michał bě nježenjeny, a hdyž jomu štó chcyše brašćić, by wotmołwił: „To je należnosć, kotraž chce derje překładźena być.

Hižo jako šulski hólc so rozeznawaše wot swojich rowjenkow, běše ćichi a měrny a nimale přez swoje lěta rozomny a khutny. Wosadny knjez farař měješe joho rady, a hdyž wón — za misijóny zahorjeny — junu bě pohnuwace předowanjo wo towarstwu dźěćatstwa Jězusowoho měł, přińdźe naš Michał, na kotrohož bě předowanjo hłuboki zaćišć činiło, hnydom nazajtra k njomu ze swojej pokładničku a praji, zo je to za pohanske dźěći. Hdyž pokładničku na blido wusypa, bě to telko, zo knjez farař so stróži. Mały Michał pak rjekny: „To ja směm dać. Ja sym te pjenjezy po něčim wot nana a kmótra dóstał.“

„Na, tuž njech ći Bóh zapłaći, Michale!“ praji knjez farař. „To dosaha za wukupjenjo jenoho pohanskoho dźěsća. Ja to do misijóna póšćelu, a tam budže pohanski hólčk na twoje mjeno Michał křćeny.“

Michał so z radosću začeřwjeni. Wón hižo kmótr a to pohanskoho hólčka! To joho pohonješe, dale tak hromadźić, a kóždy raz, hdyž bě pokładnička zasy połna, přinjese ju knjezej fararjej za wukupjenjo pohanskich dźěći. Knjez farař měješe wulke wjeselo na tym a dari Michałej nowu pokładničku za zběrki: małoho čornocha, kotryž kóždy raz hłowu pokhili, hdyž jomu štó što dari.

Nětk hakle bu mały Michał horliwy zběrc. Tule lubosć za dźěćatstwo Jězusowe wón tež dale wobkhowa, hdyž bě ze šule a wotrostł a samostatny hospodar. Hdyž bě něšto derje předał, rjany wužitk sćahnył, ženje njezabu tež swojomu čornochej joho dźěl woprować. Po něčim bě ličba joho wukupjenych pohanskich dźěći na šwarnu črjódku zrostła. Tež joho sotra so na tym wjeseleše a bratrej nje-

skeje přewzać, zo pak njeje ženje přezjene było z tym, štož Francózska nětkle čini.

Wosebje kruće zasudźa prjedawši jendźelski ministrowy předsyda Lloyd Georges. Su-li powěsće z Londona spušćliwje, kajkež nowinarstwo wozjewja, dha wón ma francózske postupowanjo za dospołnje škódne. Njeje drje dwěla, zo tak dyrbi němska industrija zahubić, tola žadyn lud, kiž je hdy dlěje njewotwisny a samostatny był, sebi tajke cuze nadknježstwo dołho lubić njeda. Zadźerženjo kanclera dr. Cuna pokazuje hižo, zo je duch spjećiwosće w Němskej wocućił a hišće bóle so zkrući a mocy dobudźe. Prjedy abo pozdźišo z gwałtom wubuchnje k mocy, kotruž zadwělowanjo dawa.

Francózske postupowanjo wězo wulki njeměr po cyłej Němskej zbudźa. Po wšelakich powěsćach dyrbja to Francózojo, kotřiž w Němskej přebywaju, hórko začuwać: służowni w hotelach nochcedźa jim posłużować, překupcy ničo předawać a tak dale. Zajimawy je też namjet sakskoho sejmowca Grellmanna, kiž tón w mjenje němskonarodneje frakcije we sakskim sejmje zapoda: Knježeństwo mělo hnydom wukaz wudać, kotryž by Belgičanam a Francózam studowanjo na němskich šulach a akademijach znjemóžnił, wšěch tu studowacych wupokazał, też wopytowanjo muzejow a wumjełstwowych wustajeńcow atd. zakazał.

Tónle namjet drje pokazuje njemdrosć nad wobsadźenjom Ruhrskeje, budźe, jeli so přewjedźe, wjele njeluboznosćow tamnym krajanam přihotować, tola też za Němcow samych njewostanje bjeze škody. Jim so w Francózskej a Belgiskej wšće bórzy runje tak zeńdźe.

24. t. m. bě termin za wěstych jatych wjednikow Ruhrskeje industrije před francózskim wojeńskim sudom w Mohuću. Woni dóstachu pjenježnoho khostanja wot 6020 frankow hač do 500000 frankow (Thyssen), na to buchu pušćeni. Jich winowachu, kaž němske nowiny wozjewjeja, zo su so francózskomu rekwirěrowanju stajili. Tola powěsće powědaju wo dalšich zajećach, też rekwisicijach za francózske wójsko, lud ma wulke ćeže wosebje přez to, zo dyrbja so za wobydlenjo starać. Wosebje šule so za to bjeru a tak znjemóžnja so wučenjo.

— Wokrjesny wubjerk měješe zańdźenu póndźelu posedźenjo. Hamtski hejtman pokaza na zahubne sćěhwki, kotrež móže nam wobsadźenjo Ruhrskeje přihotować. Našim dźěłaćerjam hrozy strach, zo dźěło njezměja w tajkich rozměrach, kaž hišće njeznajemy. Potom poda lětnu rozprawu. Syła zastojnikow na hamtskim hejtmanstwje powyši so z 91 na 103. Loni wotmě so 13 posedźenjow wokrjesnoho wubjerka a 2 wokrjesnaj dnaj. Wobrot wokrjesneje pokładnicy na 160 milijónow zrosće. Mnoho so we wokrjesu twarješe, ale tola so njedostatkej na wobydlenjach njewotpomha. Puće dyrbja so twarić, ale pjenjez je mało. Za 10000 wójnskich wobškodźenych a zawostajenych wojakow ma so wokrjes starać. Žita ma so 70000 dwójnych centnarjow wotedać, to je porno lońšomu 22000 dwójnych centnarjow mjenje. Zarjadowanjo wuhla načinja mnoho wudawkow. Za tych, kiž dźěło nimaja, wuda so 3093000 hr. — Potom so wobzamkny, dawk na hońtwu z 20 % na 40 % powyšić a to hižo z wróćo sahacej mocu wot 1. septembra zańdźenoho lěta. Też dawk za wozy a sanki hač dotal 925000 hr. wunjese. Zjawny puć mjez Bukojnju a Dubom so dowoli zahnać. Rakecy so spjećuja, porjad mzdow postajić. Tohodla hamtske hejtmanstwo jón postaji. Z ratarskeje strony so namjet zapoda, zo njeby so trjebał dawk za rězanjo zapłaćić, jeli je so skoćo na přikaz skótnoho lěkarja dorězać dyrbjało. Namjet so zaćisny.

— Štóž žito, kiž dyrbješe do 31. decembra wotedać, wotedał njeje, dyrbi je w pjenjezach zarunać. Zarunanjo wobliči so po swětowych płaćiznach pšenicy. Za kóždy njewotedaty centnar dyrbi so 23485 hriwnow dopłaćić.

— Tudomni bjezdźěłcy su so na měšćansku radu wobrośili a žadaja jako pomoc 20—30000 hr. a wo połojcu tuńšu zeživjeńsku potrjebu, drastu, tepjenjo a swěcu. Město dyrbi wotnajeński pjenjez zapłaćić, pomoc wudźělić, jeli dźěći jutry ze šule abo do šule dźeja, jim po možnosći w šuli jěść podawać, wšědnje liter mloka darmo ćěšnym dźěćom přewostajić a zjawne jstwy, hdźež móhli so wuwohrěwać, připrawić. — Wot sakskoho knježeństwa žadaja: powyšenjo podpjery; wšitcy nježenjeni maja so jenak podpjerać, też ći, kotrychž přiwuzni mzdy jako dźěłaćerjo, přistajeni a zastojnicy dóstawaja. Dźěło maja jenož hamtske přistajenje (Arbeitsnachweise) připokazować. Wósomhodźinski dźěławy dźeń njesmě so wotstronić. Budyšskich dźěłaćerjow namołwjeja, jich žadanja podpjerać.

— Serbske nowiny pisaju z Brětnika (Brettnig) zady Kamjenca: Nuza cyrkwje saha nětko hač do wjesnych wosadow. Tudomnomu fararjej naša wosada žaneje mzdy wjacy płaćić njemóže. Wón dyrbi druheje służby hladać, zo njeby ze swojej swójbu zawutlił. Prědować, wěrować a křćić chce hišće jenož njedźelu. Pohrjebać móža so ćěła jenož w najjednorišej formje. To su płomjenite znamjenja też za

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Hižo husto bě čitać, zo tu a tam evangelscy duchowni so a swoju swójbu hižo zeživić njemóža a tohodla sebi druhe zastojnstwo pytaju, abo tola za pódlansku służbu hladaju. — Tele dny bě w Budyšskich časopisach čitać, zo też tudomna evangelska wosada s. Pětra telko pjenjez zwjesć njemóže, zo by swojich duchownych dale někak nětčišej drohoće přiměrjenje płaćić móhła. Jedyn z nich je nětko zastojnstwo złožił a do jeneje banki přešoł.

zadźěwaše. Kaž we wšitkim tak też tudy bratr a sotra cyle přezjene dźěłaštaj.

W susodnej wosadźe běše cyły tydźeń misijón, kotryž dwaj měšnikaj dźeržeštaj. Też z druhich wosadow, haj hodźiny daloko ludźo na misijón přikhadźachu. Madlena swojim čeladnikam a čeladnicam porjadu jón wopytać daše. Při wobzamkowacej swjatočnosći pak chcyše wona sama přitomna być. Hižo zahe z ranja bě so na puć podała; hdyž pak tam do cyrkwje přińdźe, bě cyrkej hižo cyle z pobožnymi napjelnjena. Na wulkej Božej mši ju tuha podeńdźe, mjaknješe jej, a wšo so jej poča wjerćeć. Při njej klečaca holca to pytny, a hdyž Madlena poča so wjezć, ju wona w rukomaj popadny a won na powětr dowjedźe, hdźež so Madlena bórzy zasy zhraba. Po kemšach připołdnju wobej do korčmje so posylnić dźěštej.

„Ty pak sy pěkna, luba holčka“, praji Madlena, „z wotkel ty sy, ja će njeznaju.“

„Ja sym z Brězowa, Šołćic Khata.“

„Ah z Brězowa sy, Šołćic. Wo Šołćic nanje sym hižo słyšała. A ja sym Madlena z kubła „Na Lipach“ w Dolinach. To dyrbiš mi slubić, Khata, hdyž će hdy puć přez Doliny powjedźe, zo nas potom „Na Lipach“ wopytaš.“

„Z Dolin sy? To móže derje być, zo was wopytam. Hdyž k swojej ćeće, nanowej sotře jónu póndu, dyrbju přez Doliny.“ Hišće khwilu so rozmołwještej, a hdyž chcyštej so zasy na dompuć nastajić, so rozžohnowaštaj z wutrobnym „Božemje“ a „Na zasywidźenjo.“ Madlena za čerstwej a lubej holčku dlěji čas hladaše, a też ta jej zasy a zasy kiwaše.

Dom přišedši Madlena bratrej wo swojim nowym znajomstwje powědaše a přistojnu pokornu holcu wukhwalowaše, kotraž za swoje lěta khutnosć pokazuje a tak dušna je. Michał mjelčeše a so posměwaše při tajkej khwalbje ze rta swojeje sotry.

Naléco bě přišło a z nim pilne dźěło nalětnich sywow. Dołho njetraješe a hižo zelenjachu so pola z nalětnimi honami, nazymske pak so hižo zmahowachu w cunim mejskim wětřiku. Njedźelu popołdnju po nyšporje pola wobkhodźić, běše za Michała wosebite wjeselo a wokřewjenjo. Z tajkoho wobhladanja polow so wróćejo doma wopyt nadeńdźe. Běše to młoda holca, z kotrejž so Madlena živje rozrěčowaše. „Michale, mamy luby wopyt. To je Šołćic Khata z Brězowa, wo kotrejž sym tebi z misijóna powědała.“ Michał ju přećelnje powita, a bórzy ći tŕo bjesado-

Štó nima hišće

serbsku katolsku protyku

KRAJAN 1923?

Mamy hišće **200** Krajanow na předań.

naše serbske wosady. Zezamkajće so hnydom do zwjazka serbsko-němskich wosadow abo lěpje hišće jenož serbskich wosadow. Tak so zminjeće zahubje, kiž wam njewućekliwje hrozy z rozpadowanjom staroho próchniwoho režima. Tohole režima přezwólniwa służobnica bě naša krajna cyrkej. Nětko bohužel z kralom pada też płašć. Přewostajće cyrkwinskoho radźićela na Budyšskim hrodźe a biskopa w Drježdźanach jeju njewućekliwomu wosudej: Wonaj za nas Serbow ničo nimataj hač rjane ale prózdne słowa. We woprawdźitosći njejstaj dale ničo hač germanisatoraj po starym zwučenym kopyće. Nimo, haj nimo! Nowe žiwjenjo skhadźa z rozwalinow też za Bože kralestwo w Serbach.

Z **Adolfskeje Hěty.** Tu je so žałostne njezbožo stało. Sćěny kaolinoweje jamy su khětro nahłe. Jena sćěna so wotwali a pod sobu dźěłaćerja Šurca z Hatka pohrjeba. Hdyž joho wuhrjebachu, bě hižo morwy.

Z **Wětenicy.** Žiwnosćeŕ Michał Hejduška swjećeše sobotu tydźenja ze swojej mandźelskej Khatu rodźenej Bažantec swój złoty kwas. W farskej cyrkwi w Khrósćicach wobnowištaj zbožownaj mandźelskaj slub swěry a lubosće, wobdataj wot swojich dźěći, 4 synow a 2 dźowkow a 17 dźěćidźěći. Dwě dźowcy stej knježnje w dalokej Americy a njemóžeštej žadnej swjatočnosći přitomnej być. Farař wudźěli jubilaromaj swj. požohnowanjo. Na swjatočnych kemšach přistupištaj z cyłej swojej swójbu k Božomu blidej, žónske wšě w płachćičkach. Njedźelu so cyła swójba w staršiskim domje k swětnomu swjedźenej zeńdźe. Wjele darow a zbožopřećow z blizka a z daloka swědčachu wo tym, kak česćenaj a waženaj Hejduškec mandźelskaj staj. Nawoženja wšak čežcy słyši, hewak pak je hišće ćělnje a duchownje čerstwy, byrnjež 86 lět stary był. Njewjesta, 10 lět młódša, je kipriša. Bóh spožč jimaj hišće dołhi a rjany wječor žiwjenja a po nim wěčnu zbožnosć.

Z Drježdźan. Přichodnu wutoru 30. januara wječor z dypkom w 7 hodź. woswjeći w „Ballhaus“ na Bautzner Str. 35 tu „Jednota“ swój 44. założeński swjedźeń. Přihoty k tutomu swjedźenjej stachu so do časa, tak zo so nětko njehodźi wjacy wotstorčić. Dale też na to kedźbliwe činimy, zo so železnica 1. febr. podróži. Tuž je nětko hišće składnosć, raz tunjo do Drježdźan dojěć a tam lubych znatych a přiwuznych wopytać, też tam swoje wěcy hišće tuńšo nakupić. Towarstwo pak powita wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka.

Z Biskopic. Tudomnej policiji je so poradźiło, na dwórnišću žadnoho ptačka lepić. Po wšěm zdaću je zajaty žid z Kijewa w połodnišej Ruskej. Při nim namakachu za nimale 60 milijónow hriwnow wšelakich debjeńkow, dale za 70 milijónow wukrajnych pjenjez. Zličbowanki, kiž při nim namakachu, na to pokazowachu, zo je wšelake zakazane twory do wukraja přesuwał. Płaćacoho wukrajnoho pasa pak njeměješe.

Z misijónow.

„Afrika Afrikanam!“

We swětowej wójnje měšachu so ludy cyłoho swěta. Wosebje na stronje ententy wojowachu ludźo wšěch barbow muž při mužu. Tak móžeše jedyn druhoho wobkedźbować. Zastupjerjo tak mjenowanych dźiwich ludow — kaž na př. Čornochow wěste woršty našich hordych zdźěłanych rad mjenuja — widźachu ze spodźiwanjom napadne brachi a słabosće na běłych wojakach. Hač dotal běchu wot domu wot swojeje ćicheje wjeski zwučeni byli, z česćownosću spohladować na běłoho muža. Běše za nich wučinjena wěc, zo je běła rasa človjek lěpšeje družiny. Nětko we wójny wotpadny při wšědnym wobkhodźe z běłym sobuwojowarjom nimbus, a Čornoch poča so čuć. Widźeše, zo je wón też tak dobry wojak kaž běły muž, jeli nic lěpši. A wobdarjeni mužojo mjez Čornymi počinachu zapřijeć, zo je nadknježstwo běleje rasy nad Afriku wěc namocy a nic sprawnosće. A woni sebi prajachu, zo by skoro na času było, zo bychu sebi sami swoje domjace wobstojnosće zarjadować počinali. Tuta ideja so z gwałtom w ludźe zakorjeni. Hesło „Afrika Afrikanam“ wuńdźe wot wječora a roznjesy so kaž z wichorom k ranju a k połdnju přez hobrski kraj. Čorni rěčnicy ćahaju po kraju a předuja runoprawosć čorneje rasy z běłej a namakaju wšudźe jasny wothłós. Też profetojo postawaju a připowědaja njewotwisnosć čornoho muža wot běłoho.

A jich přiwisk rosće dźeń wote dnja.

Ze starosću zhladuja europske kolonijalne mocy na wobstojnosće. Hižo běchu nuzowane tam a sem z mocu wustupować přećiwo přenahłym zběžkarjam, a spytuja wšě srědki, zo bychu hibanjo změrowali abo snadź podusyli. A wěste wobmjezowanjo je też trěbne. Přenahle njeby so samozarjadowanjo čornych ludow přewjesć hodźałe, sćěwki bychu jenož nowe dźiwje krejpřeleća byłe. Potajkim wobmjezować so hibanjo dyrbi, potłóčić so wjacy njeda, k tomu je přehłuboko so zašćěpiło do wutrobow Čornochow. „Afrika Afrikanam“ je też hesło našich misijónarow. Čorny wachu, kaž bychu hižo lěta dołho so znali. Michał měješe na žiwej, čerstwej a přećelnej knježnje, kotraž tak rozomnje wo wšitkim rěčeć wědźeše, bórzy swoje spodobanjo. To njeběše tajka hłupa smějawa, kajkež Michał hewak znaješe. Po kofeju ju do swojoho hospodarsta dowjedźe, pokaza jej dom, dwór, hródź a skónčnje też rjanu zahrodu. Do jstwy zastupiwši pokaza Khaće też swojoho čornocha, a hdyž Khata móšničku wućeže a čornochej swój dar da, běše Michała wosebiće zwjeseliła.

Te por hodźinkow so bórzy miny, a hdyž chcyše so dale zebrać, hišće přećelnje praji: „W augusće budźe pola nas w Brěžowje primica. Wy drje tam też přińdźeće. Potom też nas wěsće wopytaće.“

Krasna njedźela w augusće. Michał z Madlenu do Brěžowa jědźeše, zo by při prěnim woporje Božeje mšě tam přitomny był. Běše to žiwjenjo w hewak tak ćichej wsy. Wjesele zwony zwonjachu, syły ludu z blizka a daloka po wšěch pućach a sćežkach do Brěžowa khwatachu, hdźež telko lětdźesatkow žaneje primicy wjacy swjećili njeběchu. Mała farska cyrkej njebudźe dosahać za tele črjódy pobožnych, to bě knjez farař do prědka wědźał, tuž bě sebi dowolnosć duchownje wyšnosće wuprosył, zo směła wulka Boža mša so na šěrokim torhošću před cyrkwju swjećić. Tam běše krasny wołtař natwarjeny. Hižo so swjatočny ćah, kiž bě po knjeza primicianta w joho staršiskim domje pobył, bliježeše. W dołhim rjedźe družkow też Khata kročeše, pokorna a čista knježna. Bě pak to napohlad, tale syła družkow! Z wjesołym wóčkom też Michał a Madlena je wobdźiwaštaj. Běštaj Khatu bórzy zawohladałoj, a hdyž ta porno nimaj dóńdźe, šepny jimaj: „Přińdźtaj wěsće k nam.“ —

To běše wulkotny swjedźeń za Brěžowskn wosadu, haj za cyłu šěršu wokolinu.

Madlena a Michał słowo dźeržeštaj a wopytaštaj Šołćic kubło. To běše pyšny dwór, najrjeńše kubło w cyłej wsy, haj w cyłej wosadźe. Šołta ze swojimi dźěćimi a někotrymi służownymi dźěło wobstara, po maćeŕnej smjerći běše najstarša dźowka Khata hospoza.

Šołta wopyt wutrobnje witaše po swojim krótkim sprawnym wašnju a předstaji swoje dźěći, tŕoch hólcow a tři holcy.

„Jowle naš Michał ma pozdźišo moje kubło přewzać“, přistaji, „Handrij dyrbi hladać, zo do druhoho kubła přińdźe a mały Jurk chce studować. To je hižo dawno powědał a

muž dyrbi po něčim k tomu přińć, zo by tam běłym runja był. A cyrkej zamóže tajkich muži też mjez dotal zacpětymi čornymi wukubłować. W Africy nadeńdźemy dźensa hižo mnohich mužow, kotřiž zamóža nam běłym a nadutym Europjanam z jasnym přikładom być. Posoł wopisowaša před krótkim pućowanjo Basutskoho hrala Griffitha do hłownoho města Jendźelčanow. Wony kral je cyły muž, wón wotrjekny so wšěch lóštow ćěła a mjasa spóznawši křesćanstwo z joho kaznjemi; kak wjele Europjanow to njezamóže! Tak je też jim kral Griffith z přikładom.

Dźensa móžemy hnydom wobraz druhoho krala Basutow k prěnjomu přizamknyć. Tu budźemy widźeć prócowanja a bědźenja rjekowskoho wojowarja wo wěčnosć wěry.

Kral Kamillus Marija Manama Molapo — muž wysoko wobdarjeny a nadobnoho kharaktera — běše w młodosći dobre wućehnjenjo w presbyterijanskej šuli dóstał a běše też do tuteje (amerik.) cyrkwje zastupił. Štož wón tam nabožnych wučbow słyšeše, při sebi stajnje dale wobdźěłaše a přemyslowaše.

Wosebje jene so jomu na protestanskej wěrje lubić njechaše, to běše dospołna swoboda we wukładowanju swjatoho pisma. To dyrbi — tak sudźeše — nuznje k njewěrje wjesć. Tola z woprědka měješe so wón sam po tutym systemje a natwari sebi swoje wěrywuznaćo po swojim wopřijeću. Běše też khwilu z tym spokojom a měnješe, zo je človjek hižo dostojny a dobry, hdyž poměrne žiwjenjo wjedźe, swój dołh zapłaća a žane ničo wosebite złe njećini. Tola dołho so joho za wěrnosću tradaca duša z tym njespokoji. Wón pytaše dale, rozpominaše, čitaše, přirunowaše, ale spokojenjo njenamaka. Skónčnje zasłyša přez jenoho wo katolskej cyrkwi. Přećel poda jomu dobru knihu wot kardinala Griblonsa spisanu: „Wěra našich wótcow.“ Z knihi spózna kral, zo je wěrnosć we katolskej cyrkwi. Tola prjedy hač do wrotow cyrkwje zakłapa, běše hišće dołha noha. Lěta dołho bědźeše so hišće ze sobu, hač skónčnje na jězbje do Jendźelskeje w. l. 1919 k rozsudnej kročeli so namaka. Wot katolskoho misijónara rozwučeny wotpołoži lěta 1921 ze swojej žonu katolske wěrywuznaćo. Bohužel wumrě bórzy po tym, dóstawši na smjertnym łožu prěnje swjate woprawjenjo a hnydom też poslednje Boże wolijowanjo.

Wot tajkich wurjadnych muži mjez čornej rasu by so hišće wjacy pisać hodźało n. př. wo kralu Stanganu, nětčišim wyššim włodyku Kamerunskich Čornuchow. Z njesprócnym dźěłom na sebi samom je so pozběhnył k najnahladnišomu mužej mjez swojim ludom. Při tym je wuznamny katolik a človjek bjez poroka.

Dale by so spomnić móhło na Stanisława Mugwaya, bywšoho justicnoho ministra w kraju Uganda. 25 lět stary zastupi do katolskeje cyrkwje. Wot dnja swjateje křćeńcy dźens z nowa prosył, hdyž je krasnu primicu widźał. Stajnje mi w knihach leži. Njech je wšo Bohu poručene. Moje tři holcy Khata, Hańža a Herta so dźěła njestróža a pilnje pomhaja. W tu khwilu je Khata hospoza.

Hodźiny, kotrež Michał a Madlena pola Šołćic přebywaštaj, so bórzy minychu, tuž da Michał zapřahnyć, Khata jeju hač k wozej přewodźeše. Po puću Madlena njepřesta Khatu khwalić, wona dźěn bě hłubšo do jeje hospodarstwa pohladała. Při tym pak na to njedźiwaše, zo Michał mjelčo na wozu sedźeše, cyły zamysleny. Skónčnje to też Madlenje nadpadny.

„Michale, što dha ničo njerěčiš“, Madlena rjekny, „ty běše tola tak wjesoły cyły čas pola Šołćic a nětko tak kisale hladaš.“

Wón so wuměčeć pytaše, tola sotra tomu njewěrješe a njepřesta so prašeć: „Sy dha traš khory? Kóždu khwilu so ći wobličo přeměnja; pak so začerwjeniš, pak zblědnješ.“

Michał so dlěje tajić njemóžeše; tuž skónčnje so zarjekujo wuzna: „Madlena ja so boju, zo so mi wusměješ abo mje zacpiš. Štyrcyći lět sym stary a ženje za žanej holcu so prašał njejsym a nětko, kak dyrbju prajić — Khata je so mi do wutroby dobyła. Hdy by wona mje měć chcyła, bych sej ju wzał!“

Nětko bě won, kaž spłošćiwje na sotru pohlada. Ta pak bě njemało překhwatana. Skónčnje so zhraba a praji wutrobnje: „Bóh zwarnuj, bratře, zo so ći wusměju abo wjele mjenje tebje zacpěju. Ja dźěn ničo druhe njecham, khiba twoje zbožo, a pola Khaty je namakaš. To je jara pěkna holca a rozomna, nic tajka hłupa husyčka, kaž wjele druhich. Dyrbiš so jeje prašeć a to bórzy. —

Brězowski Šołta so njemało dźiwaše, hdyž přichodnu njedźelu hižo zasy Michałowy wóz do dwora přijědźe, a hišće bóle, hdyž Michał swoju prózstwu přednjese.

„Ja ze sebje ničo přećiwo tomu nimam a mózu prajić: nikoho njeznaju, komuž bych swoju pěknu najstaršu radšo dowěrił. Sym přeswědčeny, zo njeby nihdźe tak zastarana była kaž pola tebje! Tola, dyrbimoj so jeje sameje prašeć.

A Khata njepraji Ně! Z hnutym pohladnjenjom wotmołwi: „To so mi ani wudźeć njemóhło, zo dyrbjał ty sej po mnje přińć. Tola sym přecy za tym žadała a też stajnje to nutrnje prosyła, zo bych jeno dobroho, čestnoho, woprawdźe křesćanskoho muža za mandźelskoho dóstała;

Wopor za katolske nowinarstwo:
we Wotrowje: 566 hr. 10 pj.

hač k dźensnišomu dnjej njeje tutón horliwy katolik lědma jedyn dźeń Božu mšu zakomdźił a swj. woprawjenjo njedóstał.

Kóžde ranjo w 5 hodź. je w domje Božim, zo by před Božej mšu hodźinu rozpominał a po Božej mši słyši druhu za dóstate swjate woprawjenjo. Potom hakle dźe do służby. A wječor modli so zasy wšědnje před Najswjećišim a skónča dźeń ze swj. rozarijom. Kak wjele je wón za cyrkej a jeje swobodu w Ugandźe dźěłał, wosebje znate je joho wojowanjo za nabožnisku swobodu młodosće. Stajnje měješe wotewrjenu ruku za potrěbnosće misijónow — joho darniwosć běše přisłowna — tak doby přez swoju krutosć a khmanosć katolskej cyrkwi te stojnišćo, kotrohož so wona dźensa po cyłym kraju Uganda wužiwa. 1912 spožči jomu bamž Pius X. wulikokřiž rjadu swj. Hrjehorja.

Hižo z tutych přikładow widźimy — zo čorny človjek njeje we cyłku dźěćo — za kajkež so často wobhladuje. Wón ma we swojej srjedźiznje mužow, kotřiž bychu drje też kóždomu europskomu ludej byli pycha a hordosć. Tuž njeje zawěšće słowo „Afrika Afrikanam“ hoły zynk — ně jenoho dnja budźe też wone do skutka stupić, kaž je so to hižo stało z hesłom: „Amerika Amerikanam“ a so přihotuje za najbližši přichod w Asiji: „Asija Asijatam“.

Cyrkwinske powěšće.

Z Wotrowa. W zańdźenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźichu so a dóstachu swj. křćeńcu 20 dźěći, 8 hólčatkow, 12 holčatkow, mjez nimi 1 njemandźelske. Připowědowało je so 9 porow, wěrowało 6. Wumrěchu 12 wosobow, 8 dorosćeni, 4 dźěći. 15 dźěći prěni króć k Božomu blidej přistupichu. Swj. woprawjenjo wudźěli so 6419 króć, 40 króć je so domawobstarało. Wunoški cyrkw. hromadźenjo: za nowotwar cyrkwje 953 hr., wuporjedźenjo za wutwarjenjo cyrkwje 630156, w papjerach 9700, cyrkwine potrěbnosće přez taleŕ a móšničku 9788, nowotwaromne cyrkwje 165, afrik. tow. 475, lyonske towarstwo 386, towarstwo swj. kraja 223, cyrkej Božoho rowa w Jeruzalemje 362, towarstwo swj. Józefa 221, Bonifacijowe towarstwo 2902, Pětrowy pjenježk 1720, orientalske cyrkwje 601, Jězusowe dźěćatstwo 3070, wukupjenjo pohanskich dźěći 2300, póstnu jałmóžnu 882, skutk seraf. lub. k wukhowanju hubjenych dźěći a syrotow 1363, Ingolstadtske towarstwo 308, skutk lubosće k česći Najswj. wutroby Jězusoweje k wumoženju khudych dušow 379, potrěbnosće 3. rjada 296, wopor Wotrowskej gmejnje na lubjenych

dnjach 548, swěčki 5600, khudych starych 300, Rusow 1480, syrotnicu w Annaberku 420, nowu cyrkej w Löbtau 100, zjednoćeństwo k wukhowanju křesćanskich šulow 249, misijóny, jubilejny dar 700, potrěbnosće dušepastyrstwa młodosće 200, wukhowanjo wobhroženych žonow, holcow a dźěći w Lipsku a Drježdźanach 220, towarstwo swj. Rafaela za wupućowarjow z Němskeje 450, katolske nowinarstwo 566, Posoł, dobrowólne dary atd. 6516, wšelake druhe dary 2000. Wšo hromadźe: 685599 hr. — Za porjedźenjo a wutwarjenjo našeje cyrkwje je nam wysokodostojne Budyšske tachanstwo jako patron na 5 cbm drjewa, kotrež je na 600000 hr. hódne, dariło. Tež wot wosadnych dóstachmy jara wjele twarskoho drjewa a druhich potrěbnosćow. Mnozy wosadni dźěłachu dny dołho za cyrkej a jězdźachu darmo po darjene drjewo do Zdźerje. — 3. rjad dari cyrkwi nowy rub na Bože blido. Dobroćerjam, wosebje wysokodost. tachantstwej, wosadnym a zwonkownym přećelam, kotřiž z pjenjezami a druhimi nadobnymi darami a z dźěłami našu cyrkej tak bohaće podpjerachu, wuprajimy tu wutrobnje „Zapłać Bóh tón Knjez!“ — Cyrkej hišće doporjedźena njeje a budże dale wjele woporow a dźěłow trěbnych prjedy hač změjemy dostojny Boži dom. Njech su tohodla wšitcy wosadni a też zwonkowni přećelja prošeni, dotalne dobre zmyslenjo našej cyrkwi wobkhować. Jich dary a prócowanja pomhaja twar dokonjeć, kotryž budźe, dali Bóh, lětstotki dołho Božej česći a nabožnym potrěbnosćam wěriwych służić. —

Wulku pomazku!

Předspomnjenje. K dorozemjenju sćěhowacoho luboznoho podawka přispominam, zo je we Wrótsławju wulka syrotownja miłosćiwych sotrow „Mater Dolorosa — Bolosćiwa Maćeř“ mjenowana. Wulka syła syrotow runje we tymle času ma so ze wšelakej nuzu běđźić. Seichwitz je farska wosada w Hornjej Šlezskej w Rosenbergskim arcypresbyteraće. Powěsć je z Wrótsławskoho katolskoho njedźelskoho lista.

Před krótkim stupi mały hólčec njedźelski list dźeržo ke knjezej wučerjej a praji: „Knjez wučeř, hladajće tu je hólčec w syrotowni narodny dźeń měł, a tón sej přeješe jako dar jenož junu wulku pomazku, tajku kaž wulcy ludźo dóstawaju. Knjez wučeř, my hólčata chcemy tu něšto wuwjesć. Ale holčata njedyrbja ničo wo tym wědźeć. My chcemy za syroty khlěb a muku hromadźić a jim do Wrótsławja donjesć.“

„To je jara rjenje“, wučeř praji „ja chcu wam pódla k pomocy być, a holčata wo tym ničo wědźeć njedyrbja, zo te nam naposledku zasy tón dobry skutk preč njehrabnu, My mužscy chcemy tola jónu pokazać, zo my też něšto dobre dokonjamy a nic jeno cigarety kurić a piwo pić a do kina běhać. Tuž do přědka hólcy, do dźěła a rjenje hromadźće!“

Wjesele so pěkni hólcy na składbu podachu. Dołho njetraješe, a mějachu 23 wulkich burskich pokrutow khlěba, k tomu centnar muki, a cyblu, tuk, połč, jeja a kałowe hłójčki.

Třeću njedźelu adventa w nocy 12 mala črjódka, wobstojaca z wučerja a joho sotry, póstowoho zastojnika a pjećich sylnych hólčatow, so nastaji na puć. Kóždy měješe ćežki nakhribjetnik a korby njesć. Tak mějachu puć dweju hodźinow hač na dwórnišćo. To běchu prawi wučownicy za skutkownu kharitas.

Rano we 8 hodź. dojěđźechu do Wrótsławja a dóńđźechu hač do syrotownje pola Bolosćiweje maćerje. Hdyž swoje pokłady wukładować počachu, stojachu a hladachu sotry ze sylzojtymaj wočomaj na tajkile nadobny skutk pěknych hólcow. Sotry wšitko na blida składźechu a potom přiwjedźechu syroty. Kak so tym woči zabłysknyštej, hdyž tele dary lubosće wuhladachu! Z wyskacej wutrobu wołachu jene přemo druhe: „Nětk my wšitke wulku pomazku kaž husle přez cyłu pokrutu dóstanjemy wjacy dnjow za sobu!“

Hišće por hodźinkow mała pućowanska karawana we syrotowni wosta wosrjedź zbožownych dźěći a potom so z prózdnymi nakhribjetnikami a korbami zasy na dompuć do Seichwic poda slubiwši, zo pozdźišo zasy z nowymi darami přińdu. —

Lube serbske dźěći! Hdyž wam pomazka, rjana wulka, prawje derje słodźi, spomńće też ne khude dźěći we městach, wosebje našich wustawach, kotrež žaneje nimaja.

Wšelćizny.

Neutralni přećiwo wěrje?

Po mnohich přikładach ze wšelakich městow je nětko też komisija Berliner freier Gewerkschaften so jenohłósnje za podpjeranjo wo prócowanjo wo swobodnu (to je bjeznabožinsku) šulu wuprajiła. Hdźe je tu tamna neutralita přećiwo wěrje, kotruž „freie Gewerkschaften“ wosebje na wsach přecy zasy wuzběhuja? A što měnja hišće nabožnje zmyslene sobustawy „freier Gewerkschaften“ k tomule ranjenju jich nabožnych interesow?

Tak dźěn běchu so hižo naléto 1922 „freie Gewerkschaften“ w Essen zdobom ze „Freie Schule“ a ze wšěmi třomi socialistiskimi stronami na to zrěčała, zo chcedźa swoje žadanja za „swětnu šulu“ ze wšěmi mocami přewjesć. — A najebać to so wosebje přećiwo katolskim dźěłaćerjam

---

hewak so ani wudać njechała. Nětko je Bóh wšo tak wjedł.“ —

Z Khatu ćiche, čiste zbožo do „Lipow“ zaćahny. Z wěrnej přezjenosću Khata z Madlenu hospodarješe a Michałej w joho domje kaž raj přihotowaštej. Dwě lěće so ani mróčałki na jasnym njebju bohabojazneju mandźelskeju njepokaza. Tola nětk ćežke domapytanjo zastaji. —

Zahe rano jenoho dnja lěkarjowy wóz z najwjetšim khwatkom po wsy čěrješe horje na kubło „Na Lipach“. Bórzy so po wsy roznjese powěsć, zo młoda burowka Khata ze smjerću běđźi. Tak strašnje z njej stoji, zo je lěkař druhoho lěkarja z města na pomoc powołał. Připołdnju dojěđźe, tola wšitka wědomosć wobeju lěkarjow njezamóh drohotne žiwjenjo smjerći wukhować. Hdyž słónco w Boži domčk dźěše, też „Na Lipach“ domjace słónco hasny. We wulkej zrudobje wokoło ćěła młodeje maćerje stojachu, a lěkarjej jej noworodźene hólčatko, kotrež bě też njeboh, do rukow położištaj. Samaj hłuboko zrudźenaj dom najhórcyšoho horja wopušćištaj.

Farař ze zarudźenym Michałom pola wobeju droheju ćołow wosta. Tak bjeztróštna zrudoba bě toho zajała, zo bě měšnikej ćežko tróšne słowčko namakać.

„Zebjeř so Michale! Hlej my wšitcy nanajhłubšo sobu žarujemy. Wopomń, Bóh je tak dopušćił, naš Bóh tak miły a mudry, tak miłosćiwy. Pola Boha swoju lubu a drohu mandźelsku zasy namakaš.“

Michał kaž z womory wotućiwši zawoła: „Božo, mój Božo! Haj, moju Khatu mózu sej w njebjesach myslić, te je sebi wona zasłužiła, to mje pokoja. Tola mój synk, mój wbohi synk, tón je dyrbjał preč bjez křćency, to mje njesměrnje rudźi.“ A rucy łamajo k njebjesam zažałosći:

„Wótče w njebjesach! Kelko cuzych dźěći, pohanskich dźěći, sym tebi dał! Wone su přez swjatu křćeńcu do njebjes. Tola mój synk, mój wbohi synk tebje do wěčnosće wohladać njedyrbi!“

Hrabnywši dźěćko z maćernjeju rukow je k wutrobje tłóčeše a z horcymi sylzami joho mału hłójčku mačeše . . . Nadobo so stróži. Njebě hólčatko runje z ručku hibnyło?

„Knjez farař“, zawoła wón kaž zbóžnje zastróženy, „mi so zda, zo je dźěćko hišće žiwe!“

Farař njewěriwje z hłowu zawiwši bliže stupi. Haj zawěrno, tu njeběše žadyn dwěl. Dźěćko sćahny nóžku, a hubje so křiwještaj k płačkej.

Knjez farař jomu hnydom swjatu křćeńcu wudźěli a jomu mjeno Michał da. Cyłu nóc hólčatko dychaše, druhdy

přecy zasy wudawa, zo „freie Gewerkschaften“ na žane wašnjo přećiwo wěrje njejsu.

Wosebje dźěłaju też „freie Gewerkschaften“ za bjeznabožinsku šulu. Też něhdźežkuli tu kaž druhdźe wulke přinoški (na př. w Kamjencu a Połčnicy) „zwjazkej wo swobodnu šulu“ přinošuja. W Budyšskim wokrjesu wšak su trošku kedźbliwi, zo njebychu sobustawy wot so storčili. Hdy tola katolscy dźěłaćerjo spóznaju, zo ma socialdemokratiski zwjazk dźěłaćerjow tajkele wotpohlady?

Přećiwo žrałstwu a žlokanju

je němskostatny kancler dr. Cuno wojować so nastajił. Nadźijomnje změje dobra wola wuspěcha. Wón wobroći so z wosebitym listom na wšě krajne knježeństwa, zo bychu te srědki a puće namakałe a nałožiłe, po kotrychž so wša njepoměrnosć podusyć da.

„Němskostatne knježeństwo ma za pohóršowanjo wšěch tradacych, kaž docyła wšěch přistojnych worštow našoho ludu, hdyž přecy hišće žrałstwo a žlokanjo a wužiwanjo so namakaju a rozšěrjeju: nuzne je, zo stat a jenotliwe kraje ze wšej mocu přećiwo tomu zakroča, jeli stat so wšeje póćiwosće wzdać njecha. Je čas, zo so něšto rozsudne stanje.“ Dr. Cuno připowědźa dale w lisće wosebity zakoń, kotryž so tohodla za cyłu Němsku wuda, napomina pak, zo bychu so mjez tym wšě hižo wobstojace tajke zakonje ze wšej raznosću a wótrosću trjebałe a přewjedłe.

Kóždy rozomny človjek budźe so wjeselić, hdyž so tónle Cunowy wotpohlad derje přewjedźe. Nic jenož nahladnosći, póćiwosći a też hospodarstwu němskoho ludu njebudźe to k spomoženju, ale też serbskoho. Je woprawdźe zradne, kak wulke dźěle wěstych serbskich worštow w tym nastupanju zakhadźeja. Wosebity pohoršk pak dawaju, hdyž sebi ze Serbow jwon do blizskich městow zajědu a tam žlokaju, zo bórzy wjacy njewědźa, kak so zadźerža. Strózbi ludźo dyrbja sebi myslić, zo ći jenož póćiwosć a přistojnosć zhubili njejsu, ale też swój strowy rozom. Tajke wěcy powědaju so po měsće a po fabrikach a swójbach, a hida přećiwo ratarskomu ludej jenož přiběra. — Nichtó njezawidźi druhomu zawjeselenjo, tola po česći a w prawej měrje ma być. A maju-li někotři woprawdźe telko pjenjez, zo njewědźa, što z nimi započeć, potom njech pomysla, zo su hišće też nadobne a spomožne wašnja, je nałožić; wašnja, kotrež jenož druhim (kaž khudym, narodnym prócowanjam atd.) wužitka njepřinjesu, ale też tym wjeselo a spomoženjo wobradźa, kotřiž so po nich maju.

* **Cokorowa płaćizna.** Krajny hamt za płaćizny je płaćiznu cokora na druhu połojcu januara na 440 hr. za drobny, 450 hr. za lompowy, puderowy a kehelowy a 480 hr. za kóstkaty po punće a za Drježdźan płaćacy postajił.

Wične płaćizny štwórtk w Kamjencu. Pšeńca 35—37000 hriwnow, rožka 31—33000, ječmjeń 24—28000, wows 21—26000, běrny 850—950, słoma z ruku młóćena 15000, z mašinu młóćena 12000, syno 12000, wšo po centnarju a hriwnach. Butry žaneje njebě. Prosata, małe 50000 hr., srěnje 65000, wulke 75000, běhaki 160000.

Skótne wiki zańdźenu srjedu w Barlinje. Howjadła zapisachu za centnar žiweje wahi 65—115000 hr., ćelata 70—110000, wowcy 45—85000, swinje 140000—210000.

Z Naumburga. Na žadławe wašnjo tu dźěłaćer wo žiwjenjo přińdźe. W Ullersdorfskich palerńjach wapna (Kalk) padny do wohenjoweje dźěry. Wón so do čista spali. Jako dopomnjeńku na njoho jenož zamk joho pasa, kiž wokoło žiwota měješe, namakachu.

Směški.

Jara mudra žona. Muž wječor domoj přińdźe a wšo zezamkane namaka. Wón bucha, ničo so njehibnje. Tuž jomu ničo wyše njewostanje, hač so z woknom do domu stłóčić, štož so jomu z wulkej prócu poradźi. Mjerzaty do jědźerńje stupi — a tu namaka na blidźe papjerku z powěsću swojeje žony: „Ja sym do kina šła, khěžiny kluč leži wonka před durjemi spody deski.

Z chemije. Professor: W kajkim zwjazku so złoto najkhětřyšo rozwjaza? Student: „W mandźelskim.“

Dźěći wěrnosć rěča. „W susodstwje powědaja, zo sće wy kradnjeny płat kupował.“ Mištr: „Njekničomne łžě. Ale ja sej ničo z toho njećinju.“ Mały synk: „Ale nano, ty sy prajił, zo sej nowy zwjeršnik sčiniš.“

Hižo wobstarane. Hósć małej korčmarjec Leńcy praji: „Přinjes mi škleńcu wody; ja chcu ju do wina linyć.“ Leńka: „To njeje trjeba, naša mać je hižo prjedy cyłu wódnu kanu do suda linyła.“

Rozpjeršeny professor. Pěstońča: „Knjez professor khětře pójće. Mały Hansk je runje pjero z wašoho blida wzał a pożerił.“ Profesor: „To ničo njewadźi, ja šće mam cyłu tyzku połnu.“

---

by kaž zažałosćiło. Hdyž nowy dźeń zaswita, dźěćko wudycha, joho duša so k njebju pozběhny.

Michałowa wutroba bě nad tym tak spokojena, zo bě móc zrudoby zlemjena. Płačo małoho Michałka maćeri na wutrobu połoži prajo: „Tu je maš twoje hólčatko. Bóh budź khwaleny; nětko wěm, zo staj hromadźe w njebjesach.“

Cyła wjes na Michałowym žarowanju najwutrobniši podźěl bjerješe. Wšitcy spóznachu, zo je Bóh z małym dźěćatkom jomu wosebitu miłosć wopokazał. Na póstwječoru, hdyž młoda mać z małym synkom na marach stoješe, běše jstwa přecy połna modlerjow. —

Někotre lěta Michał hišće „Na Lipach“ hospodarješe, potom přepoda kubło Handrijej njeboh Khaćinomu druhomu bratrej z lohkimi wuměnjenjemi. Sam pak z Madlenu so do bližšoho městačka přesydli. Tam sej khěžu z rjanej wulkej sadowej zahrodu kupi.

„K čomu tu zahrodu?“ so joho přećeljo prašachu. „To wšak budźeće widźeć, mam wosebite wotpohlady.“

Nazymu so hižo pokaza, što měješe Michał w myslach. Bohate sadowe žně khudym wobydlerjam města tunjo předa. Wšo, štož z toho wuwikowa, swojomu čornochej poda. Michał też njezamjelča zamysł tuteje składby. Ludźo so wjeselachu, zo tak tunjo sadu za zymu nadobychu a mějachu připódla hišće podźěl na misijónskim skutku. Michałowa wutroba so cyła horješe z najwutrobnišim dźakom napřeco Bohu za joho hnadu, zo njewusta w dobrym skutku. Jurjej najmłódšomu bratrej swojeje Khaty studować daše. —

Rjany nazymski wječor zemju přikrywać poča. Słónčko so khowace z poslednimi swojimi pruhami pozłoćeše štomy w Michałowej zahrodźe, lětsa wosebje bohaće z płodami žohnowane, tak zo zepjerow trjebachu. Też we domje čakaše zezrawjeny płód na ruku njebjeskoho zahrodnika, zo by jón wuščipła: Michał so hotowaše na puć do wěčnosće. Płačo klečeše Madlena při mrějacym, młody měšnik so modleše modlitwy za mrějacych. Michał tu ležeše ze zańdźelenymaj wočomaj, dych cyle słabje a ćiše dźěše, duch pak hižo stoješe na prozy wěčnosće. Nadobo so rozjasni joho spadnjene wobličo, woči wočiniwši praji cyle zrozemliwje:

„Madlena hladaj te dźěćatka! Tele črjódy dźěćatkow! Hdźe tola te sem přikhadźeja?“

Posměwaše so kaž zbóžny; při tym joho duša wuńdźe.

Přitomni a wšitcy, kotřiž pozdźišo wo tym słyšachu, prajachu cyle hnući: „To běchu duše tamnych dźěćatkow, kotrež je za njebjesa wukupił. Wone su po njoho přišle, zo bychu joho přewodźałe na prawdu Božu!“

Wšitke wupomócne pjenjezy

(Notgeld = pjenjez, kotrež su města a wšelake zarjadnistwa wudałe) **z 5. februara tohole lěta swoju płaćiwosć zhubja.**

Dolar płaćeše 26. jan. **22000 hr.**
Češka króna **620 hr.**
Hriwna potajkim dale spaduje.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 170. 371. 372. 400. 401. z **Budyšina**: Handrij Lorenc, Jan Helgest, Hana Jurkowa, Bernhard Hendrich, Jurij Čórlich; 171.—370. **Kulowska wosada** — kaž dotal płaćene; 373. P. Jan Kocián w **Stablowicach**; 374.—386. z **Wotrowa**: Jakub Cyž, Pawoł Cyž, Pawoł Čornak, Jakub Hejdan, Jakub Kral, Hańža Kronsowa, Michał Rjeda, Marija Rycerjowa, Pawoł Symank, Hana Škodźina, Michał Weclich, Pětr Robl, Jan Zynda; 387.—390. z **Kašec**: Jan Šejda, Marija Mětkec, Jurij Krawža, Jurij Rjek; 391.—393. ze **Žuric**: Michał Bjarš, Jakub Cyž, Jakub Šwarca; 394. Mikławš Pječka z **Krjepjec**; 395. Marija Handrikowa z **Now. Dwora**; 396. Marija Krawčikowa z **Now. Městačka**; 397.—399. z **Kanec**: Jakub Rjebiš, Jakub Šołta, Max Wuleńk; 402.—408. z **Radworja**: cyrkw. wučeř Jan Andricki, wučeř Pawoł Pjetaš, Michał Klimant, Jan Hantuš, Jan Wünča, Kosmas Pjekař, Michał Cyž; 409. 410. z **Bronja**: Mikławš Šenk, August Filip; 411. Jakub Šenkař z **Khasowa**; 412. Jurij Domaška z **Łupoje**; 413. Jan Khilan z **Kamjenjeje**; 414. Marija Fórmanowa z **Lutowča**; 415.—417. z **Boranec**: Madlena Wićazowa, August Robl, Jan Kasper; 418. Jan Šrama z **Hodlerja**; 419.—422. z **Khelna**: Jakub Měrćink, Hana Wjerabowa, Jurij Franck, Michał Bjarš; 423. 424. z **Hněwsec**: Jan Dučman, Jurij Dučman.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: z Budyšina: Bernhard Hendrich **200** hr., Jurij Čórlich **200** hr.; z Radworja: cyrkw. wučeř Jan Andricki **200** hr., Jan Hantuš 40 hr., Jan Wünča **200** hr.; Mikławš Šenk z Bronja **200** hr.; Jurij Domaška z Łupoje **100** hr.; z Khelna: Jakub Měrćink **1000** hr., Hana Wjerabowa 55 hr., Jan Franck 35 hr.; hrabcy w Hrubjelčicach **150** hr.; z Hněwsec: Jan Dučman **800** hr., Jurij Dučman **1000** hr.; nimo toho bě darił k Božomu dźěšću k. kaplan Titl (u sv. Aloyse) na Kral. Vinohradach (w Prazy) **50** krónow č. štož wučinja na **23000** hr.; k tomu je dojěło při rjanym sněžku hišće Boże dźěćo z Wotrowa: Michał Rjeda **155** hr., Pawoł Cyž **500** hr., Michał Weclich **500** hr., Pawoł Čornak **500** hr., Michał Kral **200** hr., swójba Hejdanec **600** hr. a ze Žuric: Jurij Wjenka **100** hr., Jakub Cyž 10 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Plat — šaty — balmjane twory

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje
wuhotuje **njedźelu 28. januara** wječor w 6 hodź.
w „Němskej kněži“ swój
25. założeńskí swjedźeń
ze spěwom a dźiwadłom.
Wšěch lubych Serbow přeprošuje **předsydstwo.**

Sofa, lěhaki
(Chaiselongne) z plišom a moketom poćehnjene, we wšelakich płaćiznach poruča
Emil Wenk
blidarski mištr
w Kulowje
na Wojerowskej drózy.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy“.

Katolscy Serbja!
Kupće sebi wšitcy knižku:
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Zjawny dźak!

Při naju **złotym kwasu** su nam přećeljo, wjesnjenjo a znaći mnoho lubosće wopokazali přez wulkotne dary a zbožopřeća. Za to wuprajamoj wšěm swoje najwutrobniše **„Zapłać Bóh!“** Wosebity dźak pak wysokodostojnomu knjezej fararjej Šewčikej za požohnowanjo, kemše a prědowanjo. Bóh mytuj wšěm dobroćelam!

We **Wětenicy**, 23. wulkoho róžka 1923.

Michał Hejduška a mandźelska.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

5. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 3. februara 1923.

Pobožny pičk.

Na ćmowym njebju hwězdźički frinkotachu a so błyskotachu, kaž zaspanych dźěći woči a měsačk sleborny stražowaše nad nimi z wulkim, błyšćatym wóčkom. Miły wětřičk šeptaše na wysokich topołach před kěrchowom za wsu. Njedaloko za kěrchowom wupřesćěra so z lěsom wobrosćeny brjóh. Z tam klinčeše spěw sołobikow. Wšudźe znošowaše so ćicha, potajna hudźba, kotruž bóle wutroba čuje, dyžli wucho słyši. Z khwilemi bě słyšeć šćowkanjo psow a błuki zwuk truby nócnoho wajchtarja. Trubješe jědnatu.

Boža nóc, kak krasna sy!

Ze wsy stary Wondrak z čumpotatymi kročelemi ke kěrchowej won dźěše. Wondrak bě pičk ze zwučenja, ale hewak, bě-li strózbwy, dobry človjek, a bě-li skurjeny, pobožny přez měru. Bydleše za lěskom we małej wjescy Dubowje. Před Dubowom je hłuboki přěrow, wot wody wudrěty. Do toho bě Wondrački něhdy w pjanosći padnył, ale njebě sebi ničo činił. Na tym měsće bě kříž stajić dał, ale pić njepřesta. Jenož khodźi wot nětka, přińdźe-li k tomu křižej, přěrowej daloko z puća a zejmuje čapku wjacorje: „Wjeršny budź z nami — zli preč wot nas —."

Tehdy w tej překrasnej nocy dźěše ze wsy ke kěrchowej won a rěčeše ze sobu: „Woni sebi mysla, zo ja tomu njerozymju, přetož to a to a tak a tak? Ale hdźe! Kaž praju, krući mamy być na swoje dźěći! (Wondrak rěčeše w pjanosći rad ze słowami swjatoho pisma) přetož: „Štóž lubuje syna, njelutuje z prutom." Tak! Zo byšće wěděli! Ale wšě napominanjo a khostanjo ničo ći njepomha, mój nanko, njedawaš-li sam dobroho přikłada! Rěč to a wono, tak a znak — ničo —."

Tu zakopny so přez wulki kamjeń na puću. Zasta, zahlada so na kamjeń a poča so huntorić: „To je porjad we gmejnje? To sće wy, wulcy knježa! Jenož z połnej hubu rěčeć a dźěłać ničo! Zarazyć mohł so človjek na runym puću."

Skhili so, zo by kamjeń do boka ćisnył, ale zwali so pódla docyła na zemju. Wstawajo bórčeše: „Mi so zda, zo sym dźensa trochu přewjele sebi popřał. Što na tym? Wšako njejsym pjany a to a to — a što to škodźi? Jenož hdyž človjek Boha ma zańč a lubuje bližšoho — wšo druhe — nó, nimaš sprawnoho, kotryž by njezhrěšił — ženje! A hdyž sebi tu we wsy ludźo mysla, zo su Bóh wě kak swjeći, pokažu jim hakle ja, zo njewědźa hišće, kak maja Boha česćić a lubować ludźi. We swjatym pismje stoji: Bohabojosć je započatk — —."

Bě hač na kěrchow dóšoł. Polo mortwych leže tu w połnym błyšću měsačnoho swětła. Pozłoćane kříže so mile zybolachu a z rozkćětoho bozu na rowach stupaše wopojaca wóń jako wudych słódkoho spara tych, kotriž tam spody ležachu. Wysoki kříž wosrjedź pohrjebnišća stoješe tu z pozběhnjenymaj rukomaj k njebju so modło: „Wótče, wodaj jim, njewědźa, što činjachu." Wondrak zasta, zamysli so a sćahnywši čapku dźěše ke kěrchowskim wrotam. Zaprě so na nje, woznamjeni so ze swjatym křižom a poča rěčeć: „O wy njebohe dušički, hdźe wy sće? Hač sće we zbóžnosći abo w ćwilach čisća, abo tam, hdźež je płač a křipjenjo zubow? Bóh wam wołóž! A wěčne swětło", pokračowaše z płačom, „njech wam swěći wěki na wěki. Amen. — A ty, mój Jakubje, najlubši mi ze wšěch towaršow, też hižo tu spiš! Widźiš hlej, toho njejsy so nadźał! Smjerć khodźi kaž paduch, hdyž hospodaŕ spi. Nó, budu so za tebje modlić a dam też na Božu mšu — za tebje — a nětko božemje, khude zbóžne dušički, ja hižo woteńdu."

Dźěše dale do hłubokoho, z lěsom wobrosćenoho puća. Běše tam ćma. Jenož tu a tam zaswěći měsačk ze slěbornym swětłom přez hustu zeleń lěsnych štomow. Brězy bělachu so kaž świžne lěsne knježničky, swětleška zlětowachu tam a sem, w husćinje swěćeše so habrašćina, lěsne kwětki wonjachu, sołobiki spěwachu, smějachu so a žałosćachu ze žedźiwym hłosom. — Wondrak njesłyšeše ničo, zakopowaše so sam ze sobu powědajo přez korjenje a kamjenje. Dokrosnowawšl so hač horje na brjóh, zestupowaše z druhoho boka po nahłej sćežcy dele k rěčcy, kotraž w dole pluskotaše. Hdyž hač blizko křižej přińdźe, kotryž bě postajić dał na wonym wosudnym měsće, poča so jomu wjerćeć a mjaknyć. Sydźe so na skhodźeńk, zo by wotpočnył, a trějo sebi z rubiškom z čoła pót, zdychny: „Ach, mój Jězuso! Sym tola jenož hubjeny človjek! Wěm, što mam činić, a nječinju to!"

Hłowa so jomu zwjeze hač na kolena jako w ćichim rozpominanju.

Z daloka zasuta sowa. Lisćo zatřepota. Měsačk skhowa so za lěsom. Khłódny rańši wětřik zaduwaše. Sołobiki woćichnychu, zerja zeńdźechu, hwězdy hašachu, słónco zeskhadźa — a Wondrak hišće rozpominaše — na wěki.

Ćěło hižo njezačuwaše ničoho — bě mortwe. Ta Boža ľučka!!

Kosmák.

Politiski rozhlad.

Sakske knježeŕstwo

je minjenu wutoru wotstupiło. Komunistojo chcychu ministra Lipinskoho z knježeŕstwa měć a běchu tohodla sejmej předłožili, zo by jomu njedowěru wuprajił. To so sta. Nětko by po wustawje jenož Lipinski so swojoho zastojnstwa wzdać dyrbjał, tolu tu złoži cyłe knježeŕstwo swoje zastojnstwo.

Što budźe nětko? Wutwori so wězo nowe, ale kajke? Po starym płakać njetrjebamy; na nowym so wjeselić? — też njetrjebamy. Pak budźe to hišće radikalniše a póńdźe hišće dale na lěwo, zo by někak we wočach komunistow wobstało a tak dobyte wobstało, přetož je dospołnje wot nich wotwisne — abo socialdemokratojo wutworja snadź z demokratami nowe knježeŕstwo. Tola też potom so, wosebje my katolscy, wjeselić njetrjebamy. Zabyty zawěsće njeje hišće čas, hdyž to, bórzy po revoluciji hižo jónu tak běše; za katolsku šulu pak smy tehdy dosć zrudnoho nazhonili.

Što je wina, zo komunistojo Lipinskoho čisnychu? Wón njeje jim hišće dosć za proletariat. Žadaju sebi jednostronski dźěłaćeŕski režim, na druhe woršty we staće a kraju dźiwać nochcedźa. Mjenuja, hdyž so to někak čini, přeradu na dźěławym ludu a podpjeranjo zamožitych (kapitalisma) a reakcije, prócowanjo za monarchiju a předknježstwo prjedy knježacych zemjanow.

Komunistojo so boja reakcije a dźěłaju za to, zo so prjedawše časy wróćiše njebychu. Kóždy sprawnje zmyslený drje za tym žadać njetrjeba, wosebje nic tu we Sakskej. Tola runje tak njesprawne w nowym času by było přewjedźenjo komunistiskich idejow. Wobej je nadknježstwo jenych nad druhimi.

Krućišo spina

Francózska Ruhrsku. Po wšelakich powěsćach njeje dotal wočakowanoho wuspěcha měła; na druhi bok pak drje leži blizko, zo je Francózska z wulkimi čežemi ličiła, hdyž je so za wobsadźenjo rozsudźiła a zo ma wuspěch — też po jeje wobličenju — hakle přińć. Kak by hewak móžno było wothódnjenjo němskeje hriwny, kajkež z kóždym dnjom so zapisuje? Minjeny pjatk bě dolar něhdźe 22000 hr., hižo sobotu 26800 a potom skakaše dźeń wote dnja dale na 34000, 40000, 49000 hr.; štwórtk bě 43000 hr. Jomu porno dźěše češka króna hač na 1400 hr.

Němska hlada ze zapowědźenjom dźěła francózske zarjadowanja w Ruhrskej bjezwuspěšne činić; Francóza pak chce sebi je wunuzować. Tak na př. wozjewja so z 31. 1. t. l. z Mnohuća: „General Degoutte da přikaz wozjewić, po kotrymž ma kóždy na železnicy swoju službu zastarać, hewak po wójnskim prawje přećiwo njomu zakroća.“ Zastojnikow, předewšim wyššich, Francózojo do njewobsadźeneje Němskeje wupokazuja a po móžnosći jich městno ze swojimi ludźimi wobsadźeja. To wosebje činja na železnicach a telefónach. Tónsamón general so też zastupjerjam francózskoho a druhoho nowinaŕstwa wupraji, zo so bórzy sankcijóny nałoža; potom w Barlinje spóznaju, hdźe jich tajka njerozomna politika wjedźe.

Z Dortmunda 31. jan. wozjewjachu, zo bu na město woblehowanski staw wuprajeny. A tak stawa so podobnje też w druhich wjetšich městach.

Kaž nowiny wozjewjeja, je kardinal Schulte swjatomu wótcej próstwu předłožił, zo by tón dla ćežow, kotrež ma lud we wobsadźenym kraju ćerpjeć, w Parizu wšo pospytał, štož by někak wolóženjo přinjesć móhło. Rěka, zo je z Roma dóšła powěsć, zo wjacy hač je Vatikan za zdźerženjo měra činił, nětkle so stać njemóže. Kardinala Schultowe wustupowanjo dopomina na zadźerženjo kardinala Merciera Mechelnskoho, kiž tón wopokaza, hdyž w lětach 1914—1918 němske wójska přez Belgisku ćehnjechu a ju wobsadźenu mějachu.

Wulka rozhorjenosć knježi w Bayerskej. Tak mjenowana nacionalnosocialna strona tam tak přećiwo knježeŕstwu wustupuje, žo dyrbješe te woblěhowanski staw na kraj wuprajić. Wšelake powěsće so roznošowachu, zo wosebje wjele młodoho ludu do Bayerskeje so nastaja, zo bychu tam so wobrónili a potom přećiwo Francózam wojowali. Tola bayerske nowiny z dźěla same pisaju, zo by to było započatk zahuby; lubosć k wótčinje njesmě človjekej rozom zamućić. A njerozomne by było, nětkle chcyć z brónskej mocu so wobarać.

Francózojo potajkim kruće dźěłaju, tola kaž so zda, jedyn srědk nałožeć nochcedźa, wo kotrymž bě z wotprědka husto w nowinach rěč, mjenujcy wuhłódnjenjo. Wyšši rozkazowaŕ přirhynskoho wójska je po dokładnym jednanju z Düsseldorfskim knježeŕstwowym předsydu wojakam zakazał, zo njesmědźa nihdźe tuki kupować a ćazać, runje tak nic mjaso. Dale wón so zjawnje wupraji, zo wobsadźeńske wójsko na žane wašnjo přiwóz cyroby do Ruhrskej kazyć a haćić njebudźe. Tónle wotpohlad so samo potom přewjedźe, bychu-li železnicarjo transporty za ententu zapowěli.

Tak potajkim mamy tu zasakłe wojowanjo; nichtó njewě, hdy so skónči. Kaž so zda, wočakuja mnozy přemělnjenjo wobstojenjow wot Ruskeje, kaž je ta wumoženjo srjedźnej Europje wot francózskeje namocy před dobrymi stolětami hižo jónu přinjesła, hdyž jeje wójska pruske k sebi torhnychu a potom zhromadnje, podpjerani też wot Rakowskeje, Napoleona pola Lipska a pozdźišo Waterloa zbichu. Tola hač je tajka mysl wusprawnjena? W srjedźnej Europje je nětkle dospołnje hinajše politiske zestajenjo: Rakowska by jenož z małoho dźěła hišće sobudźěłała. Jendźelska by, njeby-li z Francózskej šła, so neutralna zadźeržała. Dale stej tu nowej stataj, kotrajž byštej Francózsku podpjerałoj: Pólska a Češkosłowakska. A štó po cyłym swěće by za

Ptači kwas.

Naše dźěći maja dźensa wosebity swjedźeń. A čohodla? Ptačatka maja wulku hosćinu, přetož sróka je wšitkich na kwas přeprosyła a też na dźěći njeje zabyła, ale do kóždoho domu nošeše dobre zbytki z kwasnoho blida. A kajke to juskanjo mjez dźěćimi! „Maći, nano, hladajće, kak dobre kuski je mi sróka na talef nakładła!“ —

Kak też to ptački tón kwas swjeća? Chcemy sebi jón wobhladać. Nadeńdźemy tam też wjele znatych!

Sróka je so wudała a to na hawrona. Joho drje sebi dyrbješe wzać, njechaše-li ničo wot swojeje česće zhubić; přetož „zemjanka sebi wozmje zemjana“ a runjež też sróka do zemjanskoho stawa njesłuša, njechaše tola stare prawidło postorčić. Hnydom na prěni wokomik widźimy, zo słušatej hromadźe. Jeju podobny ćěłotwaŕ a jeju bjez mała jenajke wašnja nam to pokazuja. Nawoženja, hawron, je skoro cyle tak twarjeny kaž sróka, jenož zo je trochu wjetši a sylniši a zo ma też krasny podnosak, štož dźěn jemu jako mužej cyle derje přistoji. Nimo toho je też jeju žiwjenjo cyle podobne. Wobej matej samsny kharakter, štož jimaj lubi zbožowny přichod. — Bórzy stej so tohodla zjednałoj a z wulkej pychu chcetej nětko swjećić swój kwas. Wšo so ŕoji mjez ptačkami, přetož skoro wšitke su přeprošene a mnozy znaći slubjeneju budźa na kwasu při wšelakich dźěłach pomhać.

Tak je sebi starosćiwy nawoženja za rěznika wuprosył kraholca. Zawěrno je derje wolił; přetož rěznika, kiž swoje rjemjesło lěpje rozymi hač kraholc, drje mjez ptačkami njenamakaš. — Čohodla też njedyrbjał so na rězanjo wustać, hdyž dźěn je hižo njekrasnu črjódu putkow, kurwotow, hołbjow atd. zarězał? Nimo toho je też sylny a rozważny dosć, haj w tej měrje, zo so samo ludźi njestróži, štož spóznajemy hižo, hdyž joho ćmowej, hłuboko ležacej woči wuhladamy. Dołho łaka druhdy wyše dwora lětajo, doniž so kokoška njepokaza. A wuhlada-li ju, zwinje so w runej měrje na nju, njedźiwajcy na dźowku, kotraž runje kury picuje, hrabnje ju ze swojimi wótrymi pazorami a fuk je zaso z tučnej pječenju. To je woprawdźe rěznik, zo sebi khmańšoho přeć njemóžeš, kiž tebi skoćo nic jenož derje zarěza, ale też hišće za darmo wobstara. — Tola kwasna kucheń hišće njeje natwarjena. — Też na nju je sebi nawoženja pomyslił. Za twaŕskoho mišra je sebi wrobla wuzwolił. Wěrno wšak je, zo tutón swoje hnězda hewak jara wulkotnje njetwari, ale zo je khětro njerodny. Za to pak je też z kóždym twarom bórzy hotowy. A tu wšak so też wo rjanosć njejedna, ale twar ma so prawje w skoku wuwjesć. Potajkim je wrobl k tomu najpřisprawniši.

Němskej stał? Ludendorff praji njedawno: My Němcy dyrbimy woprawdźitosći do wobliča hladać, zo nimamy žanych přećelow na swěće, a my tak dołho ničo njedócpějemy, dóniž njejsmy wšitcy přezjeni. Ruska je móc, kotruž njeznajemy. Wot njeje njemóžemy žaneje pomocy wočakować. Wěrju, zo wona tež dale njeznata móc wostanje, **znajmjeńša hač do meje.** Štož tu Ludendorff wo Ruskej praji, zo jeje móc so w meji pokaza, dóstanje wosebity raz přez powěsć, kotruž z Londona wozjewjeja. Po tej je tam wušoł potajny rozkaz wójskowym wjednikam, zo maju wójsko mobilisować a při nawječornej fróńce po wosebitym planje na alarm čakać. —

31. 1. wozjewjachu powěsće, zo je Ruhrska nětko dospołnje přećiwo Němskej wobstupjena. Wobruch ćehnje so wot Rhyna k połnocy hač k Lünen, k ranju hač Hörde.

Druhe strachi stoja zasy w orienće. Lausannska konferenca njeje wotběžała, kaž by dyrbjała. Wosebje prašenjo mjez Turkowskej a Jendźelskej wosta njezrjadowane, a rěka, zo je Turkowska samo rozsudźena, wójnscy wěc rozrisać. Jendźelska mjenujcy nochce Mossul wróćić, dokelž wottam hlada sebi puć po kraju do Indiskeje zwěsćić; tež jeje stojnišćo w Mesopotamiji a Palestinje by wohrožene a wosłabjene było. Tuž so kruče tohole města dźerži. Powěsće hižo přikhadźeja wo dalšej mobilisaciji turkowskoho wójska. Turkowskej sylni khribjet Francózska, kiž by pječa rad chcyła, zo by so Jendźelska skerje do wójny zapletła a tak jeje móc w europskej politicy skerje słaba była.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Tudomni zahrodnicy postajichu za dźensniše wiki tele płaćizny za punt: morchej 80, cyblu 70 hr., čerwjenu rěpu 80, kulrěpu 70, kulrabi 180, zelerij 180, różacy kał 400 hr. atd. —

— Tudomni bjezdźěłcy nětkle prawje žiwje za swoje žadanja wustupuja. Husto zasy jónu po hasach ćahaja. Jich žadanja su zdźěła přehnate. Tež za nje samo tajcy wustupuja, kotřiž k tomu prawa nimaja. Tak na př. wozjewja rada bjezdźěłcow, zo wosebje po wsach khodźo wěsty mužski za bjezdźěłcow podpjeru hromadźi, dóstate dary pak do swojoho zaka tyka.

— W našim měsće so cuzy lud přecy bóle zasydla; znajmjeńša z časami so tu wupjera. Předewšim su to wšelacy kupcy na wičnych dnjach kaž sobotu. Woni łakaju na wjesnjanow a hladaju jim twory do časa wotewzać. Předewšim du za kožemi, a njejsy-li kedźbliwy, će wo wjele tysačow wojebaju. Z rukow ći dřeja wačochi, w kotrychž sebi kožu mysla; tajkim njedaj, ale dźi do klamow. Tak běštaj so njedawno dwaj tajkej wostudłoj kupcaj do wjesneje žony dałoj a hladaštaj jedyn po druhim jej wačoch z ruki wudrěć; jedyn kaž druhi sadźeštaj 4000 hr. Žónska njeda; w klamach dósta 9000 hr.

— Kaž je znate, ma so njedostatka wuhla dla wobkhod po železnicach khětro wobmjezować. Na liniji Drježdźanskej-Zhorjelskej přestanu jězdźić ćahi, kiž 10^{55} dopołdnja, a popołdnju 5^{23}, 9^{03} a w nocy 1^{30} z tudomnoho dwórnišća k ranju jědźachu. Ćahi, kotrež tu dotal k wječoru jězdźachu a nětko přestanu, su tele: dopołdnja 9^{29} a popołdnju 12^{08}, 1^{00}. Ćah, kiž dotal dopołdnja 10^{56} z Budyšina do Wjelećina jězdźeše, tež wot 1. febr. wupadnje, runje tak tón, kiž wječor 12^{08} wottam do Budyšina prikhadźeše.

Z Kulowa. Naše spěwne tow. „Bratrowstwo“ stoji we slěbornej pyši. W běhu 25 lět je zrostło k njepowalnomu dubej, pod kotrohož hałzach je derje bydlić. To so nam žiwje předstaji nad njedźelskim 25 lětnym swjedźenju. Bohaty a rjany bě joho porjad. Měšane a mužske khóry ze solom, duetom a kupletami so wotměnjachu. Wšo to bě k. wučeŕ Brězan rjenje rozwučił a nawjedował. Na to sćěhowaše předstajenjo „dźiwotwornoho kłobuka“, wjeselohry w 6 jednanjach pod znatym wjednistwom kk. Woki a Popjele. Tu smy so zasy zradowali nad exaktnosći našich wupruhowanych mocow. Nowu nadźiju możemy stajić na k. Pašku a a k. Kochtu, kotrajž so jako hajnski a pinčnik našim mištram přidružištaj. Wšěm třikróčna sława. — „Bratrowstwo“ bóle a bóle pokazuje, zo je prěnja a najsławniša maćeŕ Serbowstwa Kulowskeje wosady. To dyrbi a so tež pokaza zjawnosći w lěće. Tuž rady wšě mocy do dźěła!

— Njedźelu, 4. februara, budźe pola Jakubec měšačna zhromadźizna.

Z Wojerjec. Při poslednich wikach płaćachu tu za jene proso 80000 hr. Loni we samsnym času dawaše so za jene 320 hr.

Z Brěžkow. Swět ma lutować, my tež. Tuž wróćamy so zasy k nałožkam našich wótcow. Kaž ći we swojim času jedyn po druhim wjes a jeje nócny měr stražowachu, tak činja to nětkle tež naši wjesni. Susod podawa susodej hlebiju a różk, hdyž je sam w nocy swoju winowatosć dokonjał, za druhu nóc. A wěc derje dźe.

* * *

Postajeny dźeń, 25. januar, tu je. Z blizka a z daloka khwataja ptaki a ptačatka na kwas. A kajke to wjeselo we kwasnym domje. Lědma doběhać móže baćon, zo by wšěch tych lačnych hosći spokojił, přetož wón samlutki je postajeny za tóčku. Jenož zbožo, zo ma tak dołhe nohi, hewak z cyła dočinił njeby. Tola wón wšak je hižo wot wšoho spočatka k tomu wuzwoleny a zo by jomu zastojnstwo wołožił, je jomu Bóh luby Knjez hnydom karan natworił, w kotrymž móže piće roznošować. W swojim dołhim pysku ma mjenujcy mjasny měšk, tak zo móže přecy we nim wodu wokoło nosyć. Ale tóčka ma tež měć dobru hubu, zo by so z hosćemi zabawjał a z nimi žortował. — Myslu, zo žadyn bóle zabawjacy njeje, hač baćon. Njech je, hdźež chce, njech je sam abo z druhimi, přecy ma něšto k powědanju. A kóždy tež rady na njoho posłucha; samo nam so lubi joho klepot z pyskom. Kuchařka je kurwota. Ta wólba njeje wólbr. Kurwota wšak wě, što ma hosćom dobre přihotować, hdyž sama ženje ničo hłupe njeje. Kóžde zornjatko, kóždu mušku a wačku je hižo woptała. Za myjeŕku w swojej kuchini pak je sebi sama wuzwoliła škrěkawu, dokelž mysli, zo budźe hosćom ćim lěpje słodźeć, hdyž wuhladaja tak přistojnu a tak čistu myjeŕku, kaž škrěkawa je. Jeje toileta je najrjeńša. Rjany samoćany kołp na hłowje so błyskoce w jasnej brunej barbje a pjeŕka leža, kaž by kóžde wosebje składła.

Při kwasnej hosćinje samej widźimy hnydom při njewjesće sowu. Ju je sebi mjenujcy sróka za słónku wuzwoliła, přetož je nadobna žona, kiž móže sebi na krasnosć swojeje drasty něšto być zdać. Je wuhotowana kaž zemjanka; tysacy čornokromkatych běłych blečkow błyšća so kaž parle na jeje brunožołtych, židźanych pjerjach a před woči je sebi sćahnyła krasny běły šlewjeŕ. — Ale też nawoženja dyrbješe měć słónku. Njeje trjebał dołho pytać a wubjerać, přetož što bě so lěpje k tomu hodźał, hač wróna? Nimo toho, zo je w swojej jasnej čorninje a w swojich błyskotacych čornych črijkach rjana, je też, runje kaž jeje towařska sowa, sylna dosć, zo mohła słončić, t. r. zakitać nawoženju a njewjestu. — Jako družki wuhotowane su přišłe žołma, kawka a kabija. Kak zwubjerana je jich družča pycha! Jena zyboli so přemoh druhu; žołma w swojej čornej, běłej a zelenej, kawka we čornej z módrym a zelenym so přeměnjacej a wosebje krasna kabija we wšěch možnych barbach. Najrjeńša ze wšěch pak, mała šćiblica, je zrudna kwas wopušćiła, přetož widźeše, zo jeje dla nasta jenož zwada. Kóždy chcyše ju měć při sebi, kóždy chcyše so z njej zabawjeć, přetož je woprawdźe mały jandźelk: šikwana, znjesliwa a njewinowata. — Swataj staj nawoženi a njewjesće škórc a carž. Z wulkimi kročelemi dźensa wustupujetaj, přetož derje wěstaj, zo móžetaj so w swojej swjatočnej pyše widźeć dać. A zawěrno, čorny kabat, kajkiž dźěn swatej přisłuša, přistoji jimaj cyle wubjernje.

(Přichoduje skóńčenjo.)

Z misijónow.

Něšto ze wšědnoho žiwjenja Čornochow

po misijónaru P. van Treglam.

W tydźeńskim čisle Posoła tu na to pokazachmy, zo maja też Čorni w Africy swojich wjednikow a to runje tak wurjadnych mužow, kaž my w Europje. Dźensa chcemy něšto ze wšědnoho žiwjenja tamnoho dźěławoho ludu přinjesć.

Čornoch ma wjele dobrych samotnosćow, wězo też swoje brachi a słabosće (poslednich přibywa často přez wobkhad z běłymi). Powšitkownje je dźěławy. Najbóle je k dźěłu też nuzowany, dokelž rola njeje powšitkownje płódna. Z najwjetšoho dźěła je kamjenita a z pyrom přerosćena. Plahowanjo manjoka, majsa, jahłow a rajsa žada sebi tohodla wjele prócy. A Čorni dźěłaju ze zrozemjenjom a wuspytuja wšě srědki, zo bychu zemi prawje płodow wudrěli. A po žnjach też nimaju měra. Njesměmy sebi myslić, zo nětko z połnoho wužiwaja, tak dołho hač něšto wobsedźa snano kaž dźěći a potom hdyž su žně zjědźene, hłodu tradaja. Na žane wašnjo! W blizkosći swojeje khalupki natwarja sebi žitnicu (žitnu łubju). To su na 2 m wysoke kulojte z hliny a kamjeni natwarjene tórmiki z kehelowej słomjanej třěchu. Tu khowaju swoje žně a husto zorno přehladuja, zo njeby njerodź so njoho dała.

Njedyrbimy pak wěrić, zo Čornochojo nimo rólnistwa druhich dźěłow znali njebychu. Su tu mjez nimi tkalcy, kotřiž dobre krute tkaniny zhotowić a barbić rozemja. Tele płaty su lěpše hač naše industrialne. Też kowarjow tu wšudźom nadeńdźemy.

Tući ryja ze zemje (železowu) rudu, wuškřeja z njeje železo, stwjerdźa je na jednore wašnjo a zhotowja wšelaku naprawu a nastroje z njoho. — Dale su tu mydłarjo, kobjelerjo (kotřiž korby abo koše pletu), šewcy, blidarjo, mulerjo atd. Docyła nawuknje čornoch jara ruče kóžde rjemjesło a europske wustawy prócuja so wo čornych dźěłaćerjow, samo tam, hdźež maja běłych rjemjeslnikow na wubjerk.

Kak pak stoji nětk z duchownymi darami Čornych? Snano přetrjechja jich běli na wědomosći a duchownej wobdarjenosći? Też tu njeje tak. Čoyni hólcy wuknu w šuli runje tak lohcy kaž běli gymnaziastojo. Wšitcy faktorojo při mórskim brjózy dźerža sebi čornych zastojnikow a su z nimi jara spokojom.

Ma Čornoch też wutrobu? Haj — je dobroćiwy a sobuželnosć je jomu přinarodźena, tak zo kóždomu z nuzy wupomha, jeli to zamóže. Na našich japoštołskich pućowanjach so husto stanje, zo z nošerjemi naš snadny wobjed dźělimy abo wćipnomu přihladowarjej maličkosć wotedamy. Tola ženje so stać njebudźe, zo tutón dóstaty „dobry kus“ sam zjě, dźěli jón stajnje ze swojimi towaršemi. Je-li nošerjej přećežko joho wačoch njesć — wšće susod přiskoči a jomu pomha a dyrbjeli towarš snadź ležo wostać, přewozmu druzy joho ćežu na so a donjesu ju na postajenu městnosć a dóńdu potom wróćo po khoroho, zo bychu jomu dale pomhali. A je snadź w jenej wsy rajs abo majs wušoł, wšće susodna wjes ze swojim zbytkom wupomha.

Też hospodliwosć je tu wudźom domach. Trjebaš jenož do jenoho domu zastupić a budźeš wšće k jědźi a na nóc přeprošeny.

Swěra a sprawnosć zda so na tym šěrokim swěće zhubjena być, tola tu we wječornej Africy jej nadeńdźeš. Čornuch tomu z cyłeje wutroby přiwisuje, štóž je jomu jónu někajkužkuli dobrotu wopokazał. Skhorje-li misijónar, njemóže lěpšoho wothladarja namakać hač swojoho służownika. Ničo njebudźe jomu přećežke. Wšo móžeš jomu we měrje dowěrić, ničo so njezhubi. Wězo při mórskim brjózy njeje cyle tak. Tam su domoródni přez wobkhad z běłym mužom skaženi.

Čornuch je poměrny we jědźi a piću. Horstka manjokoweje abo majsoweje muki w banjojcy (kipsowa bleša) z wodu namóčena je často jenička cyroba nošerja, kiž při tak snadnym nasyćenju zamóže wšědnje 40 km daloki puć hić z wačockom na hłowje wjacy hač 60 puntow ćežkim. K wječeri dóstanje nošeŕ, hdyž ma zbožo nop rajsa ze šalku „dola“ t. j. piwa z majsa abo z jahłow warjenym. Na njedźelach a wikowych dnjach je připitk darmo, tola nichtó to njewužije, zo by so snano přewjele nasrěbał. Chcemy-li pjanych widźeć, dyrbimy zasy k morju hić, hdźež so Čornochojo z „Hamburkskim Ginom“ a podobnym napojom wotunkaja. Na wsach w nutŕkownej Africy pjanych muži widźeć njeje. Tam bychu so jim wusmjeli. Tón a tamny starc wšak pokaže přikhilnosć za „dolo“, tola wužije jón z rozomom. Takle rozprawja misijónar.

Widźimy z toho, zo je čorny lud z wulkoho dźěła khmańši a pócćiwši hač mnozy křesćenjo, dokelž je khudši a jednoriši hač naše přez wyššu kulturu nakažene europske ludy. To je wěrnosć, kotraž kóždoho dobroho křesćana z bolosću napjelnja. To drje je też jena z tych winow, kotrež našomu zbóžnikej na wolijowej horje njewuprajomne horjo přihotowachu, hdyž do prědka widźeše, kak mnozy wot joho wuzwolenych, za kotrychž chcyše swoju drohu krej přeleć a jim najswj. sakrament jako bohate herbstwo zawostajić, z njedźakom so dźakuja wjedźicy žiwjenjo, kajkež budźe samo njezdźěłanym pohanam z pohórškom. Što je wina na tym? Požadosć wočow a mjasa a hordosć swěta. Što móže nam pomhać? Jězus wupraji nam to ze słowami: „Hdyž njebudźeće kaž dźěći, njemóžeće do njebjeskoho kralestwa zastupić!“

Wšelćizny.

Rozličenjo sakskoho stata z něhdušim kralowskim domom.

Při revoluciji kralowski dom rozćekny, kral so swojoho tróna zda; druha wustawa so přiwza, po kotrejž je sakski stat republika.

Tu nasta prašenjo: na čo zdźerži Wettinska swójba hišće prawo, što potajkim je jeje wobsedźenstwo. Wosebje jednaše so tu wo dotalne „kralowske“ hrody, museje, dźiwadła a zběrki. Njeda so přeć, zo su Wettinscy tele wěcy pak twarili, pak pokupowali, pak wo jich zdźerženjo so starali. Na druhi bok pak ma so też wopomnić, zo wšě te kralowske srědki, kotrež su so hdy na to wułožiłe, Wettinskim njesłušachu, ale zo běchu kralowske jenož přez to, zo bě kral abo kurwjeřch abo kažkuli so načolnik Wettinskeje swójby mjenowaše, zdobom načolnik stata. Tu rozeznawać, što je jenož Wettinske, što jenož statne, ženje móžno njeje. Tuž bě zrěčenjo třěbne mjez statom a kralom, kotrež je nětko tak daloko přewjedźene, zo ma je sejm hišće připóznać. Řěka, zo je bywši kral August při tymle rozjednanju jara sćedriwy so wopokazał. Wón zda so wšěch prawow nad statnym kubłom. Za to dóstanje Wettinska swójba (abo kaž so nětkle Wettinscy před zakonjom jako swójba woznamjenja: Zapisane towarstwo Wettinskeje swójby po Alberće) hród Moritzburg ze wšěm wuhotowanjom, Moritzburgske haty a wšě k tomu służace ležomnosće też lěsy a k nim służace dwory. Stat wobkhowa předkupne prawo. Towarstwo dóstanje dale 14 milijónow hriwnow z 5 procentowskim zadanjenjom wot 1. julija 1920. Prjedawši kral zdźerži do swojeje smjerće prawo na hońtwu w revěrach Rehefeld, Altenberg a Nassau a zdźěła w kupjel Elster 1.

§ 2. Wšě museje přeńdu na stat. Jich hódnosć je tak wulka, zo so ani wobličić njehodźi. Jenož wěste wěcy dóstanu Wettinscy.

§ 3. rozrisuje wšě druhe Wettinske zamoženjo (Hausfideikommisvermögen). Po tym dóstanje stat wšu nadobu a naprawu w swjedźeńskich rumnosćach Drježdźanskoho „hrodu“ a w Pilnicach; też wšu nadobu kotraž so khowa w kapali Taschenbergskoho hrodu. Tu pak so stat zwjaza, zo kapalu dale za katolske Bože służby přewostaji a wuhotuje. Wšě dźiwadła w Drježdźanach a wšě ležomnosće dóstanje stat, wšě druhe fideikomisne wobsedźeństwo

wobkhowa Wettinska swójba. Za rownišća w dwórskej cyrkwi maja so Wettinscy sami starać.

Ze prjedawšich kralowskich zběrkow přeńdu na Wettinskich wšelake kruhi, kotrež maja wěste „wosobinske“ poćahi k prjedawšim kralam. Tak na př. z „Grünen Gewölbe“ 97 čisłow mjez nimi „złote jejo“ Augusta Sylnoho, pólski kralowski krónowanski ornat, dale po 20 kneflach z diamantoweje, brilantoweje, rubinoweje, safiroweje a smaragdoweje garnitury a wšelake drohotne kamjenje a parle. Wobrazarnja ma wotedać wšelake jara drohotne wobrazy, předewšim swjećata a stare Hollandske wobrazy. Tež zběrka bróni, pórclina a druhe mnohe jara drohotne wěcy Wettinskim přewostaji.

W sakskej křesćanskej ludowej stronje

je wot časa poslednjeje wólby rozkora. Mjez tym zo předewšim Lipsčanski jeje wotrjad za k. studijnym radźićelom Welsom, prěnim kandidatom tejele strony při poslednjej wólbje, stoji, a joho předsydstwo sebi dale přeje, wuzwolichu sebi druhe wotrjady 17. dec. minjenoho lěta nowoho předsydu, k. měšćanostu Heßleina, za krajnoho předsydu. Hačrunjež Lipsčanscy so při wólbje wobdźělichu, nětko wólbu připóznać nochcedźa, hdyž jeje wunošk njeje po jich přeću a woli. Jich njespokojnosć z nim je nětko samo k tomu dowjedła, zo je po powěsći „Sächs. Volkszeitung“ Lipsčanski wotrjad z krajnoho zwjazka sakskeje křesćanskeje ludoweje strony wustupił. Wón chce so samostatnje zrjadować.

W zajimje wosebje katolskeje wěcy w Sakskej ma so tónle rozsud Lipsčanskich jara wobžarować: Z nimi wotdźěli so něhdźe 3000 hłosow wot křesćanskeje wólbneje lisćiny. Na druhe wašnjo pak leži w tym też něšto dobre. Předewšim Lipsčanscy běchu, kotřiž při poslednimaj wólbomaj swojoho kandidata na druhe městno wólbneje lisćiny sebi žadachu a z tym wólbnej lisćinje škodźachu; woni běchu přećiwo zasadźe, kotruž wjetšina zastupowaše: na druhe městno słuša muž evangelskoho wěrywuznaća, a to po možnosći Serb.

Rozsud Lipsčanskich přima też kruče do našeje serbskeje politiki. Bóle hač hdy budźe křesćanska ludowa strona na nas Serbow pokazana, jeli chce při wólbach muža do sejma dóstać. Na druhe wašnjo pak zaleži też nam na tym, zo mamy we sejmje muža, komuž móžemy zastupowanjo našich interesow dowěrić. Dyrbimy tohodla hladać, zo z tejle stronu hromadźe dźěłamy: po programje nam žana druha bližša njeje, po ličbje našich wotedatych hłosow a jich ważnosći při žanej druhej stronje wjacy mocy nimamy hač tu.

Płaćizny w Kamjencu 1. februara. Pšeńca 60—62, rožka 54—57, ječmjeń 52—55, wows 45—50, syno 14, słoma k picowanju 15, słoma k słanju 14, woklepy 18, prosata běchu wot 60—70, běhaki 160; wšo po tysacach hriwnow a centnaru.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.
29. januara 1923. Žiwa waha. Wšo po centnarju a tysacach hriwnow.

Woły: 60—123000. **Byki**: 60—123000.
Jałojcy a kruwy: 55—123000. **Čelata**: 80—112000.
Wowcy: 50—110000. **Swinje**: 130—200000.

⁘ Ze Šwabacha we Bayerskej pisachu 23. jan. t. l.: Tu bě tele dny prěni pohrjeb bjez kašća. Khudy muž 76lětny, wumrě w tamnišej wokrjesnej khorowni a bu we papjerjanym měše zemje přěpodaty.

Cyrkwinske powěsće.

Za nowoho fararja w Limbachu pola Kamjenic bu Kamjeničanski kapłan F. Krečmař, rodź. z Wostrowca, w 9. lěće swojoho měšnistwa stojacy, pomjenowany. Joho tamniši předkhodnik, P. Görlich, póńdźe jako kapłan za khorownju do Worklec pola Khróšćic. Kaž słyšimy, njemóže tónle knjez serbscy, pječa pak pólscy. —

— 28. oktobra tohole lěta budźe tomu 25 lět, zo je naš najdostojniši knjez biskop dr. phil. a theol. Schreiber, duchownsku swjećiznu dóstał. — Tež Budyšski knjez farař Hejduška změje lětsa (13. žnjeńca) swój 25lětny měšniski jubilej. —

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: Jan Špon ze ze Słoneje Boršće **1055** hr., Jan Gäbler ze Zajdowa **750** hr., z Budyšina: Hana Lawkusowa **1900** hr., Aug. Robl 50 hr., z Konjec: Hańža Čornakowa **100** hr., Pawoł Matka **100** hr., ze Šunowa: Jurij Žur **200** hr., po 20 hr.: Michał Měť, Jan Hadank; Jan Cyž ze Stróžišća **6000** hr., Jan Rječka z Dźěchorjec **1000** hr., z Ralbic: Mikł. Bräuer 50 hr., Jurij Čornak **300** hr., Mikławš Grofa **100** hr., z Koslowa po **100** hr.: Jakub Kórjeńk, Michał Domaška, Jurij Wowčeńk, Jurij Budař, wot dobroćerja z Budyšina **2000** hr., Marija Lebzyna z Mar. Hwězdy **1000** hr., Hana Čórlichowa z Jawory **1000** hr., Jakub Weidlich z Wětenčy **1000** hr., Pětr Liška z Nowoho Łusća **150** hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Katolscy Serbja!
Kupće sebi wšitcy knižku:
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy“.

Sofa, lěhaki
(Chaiselongne) z plišom a moketom poćehnjene, we wšelakich płaćiznach poruča
Emil Wenk
blidarski mištr
w Kulowje
na Wojerowskej drózy.

Pjekarskoho
wučownika k jutram pyta
Franc Winař,
pjekarski mištr w Khelnje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Serbske towarstwo młodźencow w Ralbicach

wuhotuje **njedźelu 4. februara** pola Waldźic swój

załoženski swjedźeń

Započatk wječor w 1/27 hodźinach.

Hrać budże so wulka wjeselohra „Skupy".

— Čisty wunošk je za nowy zwón postajeny. —

Wšitkich přećelow młodosće wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Wóčny lěkař

Dr. med. Cyrill Rězak

Emma Rězakowa

rodź. Kradišec

zwěrowanaj.

Budyšin. *Januar 1923.*

Słomu wšěch družin a kóždu dźělbu kupuje

Christoph Steffen

w Budyšinje

Telefon 560. **Hornčerska droha 19.**

Wobkhowana městnosć za

August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

w Budyšinje na seminarskej drózy 2

Płat — šaty — bałmjane twory

Za „Dobry křesćan" modlitnu knižku

buchu płaćizny wozjewjene, kaž běchu so w přerězku zdźěliłe. Tola po skónčnym zličbowanju so tute pak hišće wo něšto powyša, tak zo nětko kniha płaći:

w byčej koži (mjehke) a ze złotym rězkom . 1850 hr.
tesame (nic mjehke) . . . . . 1800 hr.
w płaće z čerwjenym rězkom . . . . . 650 hr.
w jednorym zwjazku . . . . . 480 hr.

Knižka je jara derje zwjazana. Přihodźa so k zelenomu štwórtkej a wosebje za tajke dźěći, kotrež k prěnjomu swjatomu woprawjenju póńdźa. Dóstachmy jich jeno 195 zwjazanych.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje sotry a ćety

Khaty Brojerec z Ralbic

sotry III. rjada swj. Franciska

kotraž minjenu sobotu 66 lět 2 měs. a 25 dn. stara zbóžnje zemrě, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju na khorołožu wopytowali, na póstywječorach za jeje dušu so modlili a njebočičku w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam a jeje prjedawšim šulerkam swój najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Ralbicach** na dnju pohrjeba,
30. januara 1923.

Zrudźeni zawostajeni.

Po krótkej khorosći w starobje 76 lět, derje wobstarana na puć do wěčnosće, zemrě pjatk tydźenja wječor naša njezapomnita a horcolubowana mandźelska, mać, wowka a přichodna mać

Khata Hejdušcyna

a bu wutoru z konduktom a z assistencu na Khrósćanskim kěrchowje swjatočnje pohrjebana. Wuprajamy z tutym wšěm přećelam, znatym a wjesnjanam za pobožny paćeŕ na póstywječoru a bohate přewodźenjo k rowu, kaž tež nošerjam za njesenjo, **najwutrobniši dźak** a horce **„Zapłać Bóh tón Knjez!"** Njedawno hakle swjećiwši swój złoty kwas, budże so nětko radować a wjeselić ze swojim Zbóžnikom we wěčnosći.

Njech wotpočuje w měrje!

We **Wětenćy** na dnju pohrjeba, 30. wulkoho rózka 1923.

Zrudni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

6. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 10. februara 1923.

Prajće, Serbja, njeje Wam samym skoro přewjele tutoho stajnoho dyrdomdeja?

Na 3500 lět drje je zašło, zo stoješe na wysokej horje Sinai muž a — so modleše. Přezměrna zrudoba bě so zaryła jomu do wobliča. Wobrazowaše styskność, hórkosć a zadwělowanjo. O na toho wbohoho! Što jomu tola bě? Tam hłuboko deleka při stopje hory, što pak tam? We dźiwjej, njemdrej hewrjekańcy skaka, reji, wólbrni, piska a žadławi lud wokoło — złotoho ćeleća! A to bě joho lud! Joho zabłaznjeny, zanórjeny lud. Za njón prosy nětko na kolenach. Swjata cyrkej wjedźe też Tebje, mój wbohi serbski ludo, hdyž je so póstniski dyrdomdej skónčił, hdyž so zaprasnu durje rejwanskich łubjow, na woknach so dele pušća zawěški, blida a stólcy so wurumua, nabite škleńcy a zbytki drohich cigaretow a cigarow su namakałe puć na smjeće, a pawčina a próšniwosć wšej prjedyšej krasnosći a swětłobarbosći nadyritej znamjo šěreje, struchłeje popjelneje srjedy, na swjatu, wysoku horu — swjatoho pósta.

A w tutych dnjach wuhladaće na potajnstwowej, swjatej horje tabernaklowej we Wašich Božich domach tohorunja ćichoho modlerja. Je to w monstrancy wustajene Bože Ćełło. A wěsće, za koho wón prosy? Za Tebje, mój serbski ludo. Njejsy też Ty joho lud? A njechaše hišće w lěpšim, měrowym času joho lud być? Njejsy runjewon hłódnił a lačnił za tutej česću, słušeć sobu do pobožnoho serbskoho ludu? Njejsy jomu twarił w serbskim kraju tak rjane Bože domy? Njejsy rozemił, swoje Bože domy wutwarjeć, z mnohimi woporami a z wulkej lubosću je wupyšeć a wuhotować? Njejsy stajnje telko Swojich synow jako čestnu straž stajał do swjatoho stana jako wěčne herbstwo Knjezowe? Njejsy do wšoho swěta słał Swoje dźowki jako Khrystusowe njewjesty, a Twoje wjeselo bě, je žwěrować na wěki z jich njebjeskim nawoženju? Njeklinčeše Twoja khwała a sława daloko a šěroko? Njebě Ty woprawdźe joho lud? A sy so hdy kać dyrbjał? Je so Twój Bóh dał wot Tebje na wulkomyslnosći a šćedriwosći hdy wohańbić a přetrjechić? Njeje žohnował Tebje a Twoje dźěći z časnymi a wěčnymi kubłami? Njeby też Ty jomu khwalbny spěw zanošować móhł kaž izraelski lud, zo je Će wuwjedł z telko duchownoho wotročstwa a skaženja, zo je Će wjedł ze suchej nohu přez čerwjene morjo telko krawnych sylzow a bědow, zo Će syćił z njebjeskim manna słódkoho tróšta, nutrkownoho pokojenja a najčišćišoho zboža, zo Će žiwił ze žiwej wodu swojeje bohateje hnady, swjateje wěrnosće a Božoho słowa? Njemóže Twój Knjez a Bóh też Tebi tamnu hnujacu wobskoržbu wulkoho pjatka wuskoržeć ze słowami: Praj, mój ludo, što sym móhł hišće Tebi činić, zo njebych činił?

Tuž słyš nětko na prozy swjatoho pósta, kak Ći praji Twój Zbóžnik: Hlej, my dźemy horje do Jeruzalema! Tuž wuńdź z Jericha stajnje wotměnjacych zawjeselenjow, z tutoho woprawdźitoho dyrdomdeja wšěch móžnych hudźacych, hrajacych, spěwanskich, rejwanskich, wjerćatych tak a wjerćatych hinašich zabawow, kotrež su Ći hłowu zawjerćałe hižo a rozom zamućiłe a wolu nakazyłe a fantaziju zajědojćiłe, a pój horje na horu swjatoho posta!

Twój Mištr dźěn Će samón přeprošuje. A čohodla na horu? Njewěš, zo Twój Knjez runje hory tak lubowaše a rano zahe stany, zo by „šoł na horu so modlić, wón sam“ přistaji ze zamysłom swjate pismo? Njejsy ženje hišće widźał a wobkedźbował, kak so na horach jasnješe a zyboleše, swěćeše a złoćeše, mjez tym, zo deleka w dole, hdźež ludźo bydla a často hišće spja, tołsta młha a šěra, zymna, dušaca a trašaca kurjawa wšitko zakrywaše, ludźom hłowy zamućeše, jich mocy spinaše, jim dycha njedawaše a jich přewostaji dalšomu sparej a mučnoće, hdyž dawno hižo na horach, we wšitkich wjeršach knježeše najwjeslše młode žiwjenjo?

Chceš-li, serbski ludo, wotbyć wšu młhu stajnoho harowanja, zawjeselenja a jórdowanja, chceš-li wotkhorjeć wot revolucijskeje khorosće, wot khrypy našoho časa, kiž so mjenuje „hońtwa za zawjeselenjom“, potom budź prošeny, njebudź kaž slepy při puću, ně nawopak: Twoja póstna modlitwa njech rěka: Daj, Knježe, zo bych widźał! A něšto hišće! Sy-li so woprawdźe rozsudźił, sćěhować Knjezowe přeprošenjo, potom čiń kaž wón: Sam tam dźi! Božedla njewzmi sebi sobu towaršow Swojich dotalnych wjeselow: sobupičkow a sobuhračkow, rejwarjow a rejwarki, też nic naš serbski orkestr. Wšo wostaj doma: nana a mać, kotrejž Ći njewotradźeštaj, hdyž dyrbješ-taj, kotrajž snadź měnještaj, zo lěpje tak, hdyž stajiš prjedy sebi čěpc, hdyž sy prjedy z domu a jena starosć mjenje. Wostań doma, bratře, towaršo luby mój, kiž bě wina dołhich nocow; też wo Tebje njerodźu, Ty towarška a sotrička, kotraž so mi za ruku powsny, mje dźeržeše, majkaše a wabješe: skónčnje płaći za swjaty pósť: Budź božemje moja — — To njejsu nihdy žorty, to je njesmilna khutnosć, kotraž mi tele słowa do pjera tłóči.

A hdyž sy so woprawdźe nastajił na puć do swjatoho pósta a maš krutu železnu wolu, zo chceš tam sam wostać přez cyły pósť, zo chceš być swój samón misijónar a pustnik, so žiwjo z hórkim zelom pokuty a nakazanja, też njezacpějo koruški, hórke a twjerde, stajnoho přewinjenja a za-

prěwanja, hdyž chceš ze Swojoho domu sčinić duchownu pusčinu póstneje samoty, misijónski dom a šulu křiža, potom pohladnje ze swjateje tabernakloweje hory na Tebje dele Twój póstniski prědař, Twój „mištr exercicijow“ a praji Tebi: To budże Twój přijomny čas, to budża Ći dny spomoženja! A praj mi: Budże to snadź k Twojej škodże? Jeweš, zo je wšo dobre na zemi a za njebjesa wurostło ze ćišiny, wušło ze samoty? Swjata samota je přecy była maćeŕ wšoho wulkoho a dobroho. Chceš-li tohodla wuńć ze swjatoho pósta wučisćeny, wusprawnjeny a swjatosćeny, daj w posće mjelčeć we sebi třojim djabliskam požadosće wočow, mjasa a pychaŕstwa žiwjenja, a wukń zaso so khutnje zabĕrać ze Swojej dušu samej, štož jej tyje a štož ju tyši.

Snadź přińdże Ći z Božej hnadu wĕdomjo, kak prózdny, njewušny a njepokojny sy dotal žiwy był při wšĕm hołku a tołku swĕta, w trubjelach a kołsanjach lutych swjedźenjow, bjesadow, koncertow tak, koncertow znak, a zo změja ći, kotřiž khutnišo a hłubšo mysla a čuja, snadź tola prawje, hdyž mĕnja, zo je duchowny žołdk našoho ludu přepjelnjeny z lutym dyrdomdejom a zo je jomu póstny lĕkaŕ trĕbny, kotryž by jomu wukazał krutu duchownu „diätu“ wot wšĕch wjeselow na dlĕjši čas. Židowski lud rejwaše we błudnej reji wokoło złotoho ćeleća. Naš lud da so zabłaznić wót papjernoho ćeleća, wot kopjaceje hory mazanych lapow, kotrež ničo, ničo druhe njejsu hač wobswĕdčenjo Salomonowych słowow: prózdnosc prózdnosćow. Što by hakle nĕkotryžkuli započinał, hdyž by jomu štó přiwjedł do dwora złote ćelo? To by hišće wjeselša reja nastała dyžli při stopje hory Sinai! Smy sebi my hdy też wobličili, kelko škodowanja na narodnym zamóženju tute stajne zawjeselenja za nas přinjesu? Njedawno dyrbjachu w susodnej serbskej, nic katolskej wsy hercam samym płaćić za reje 50000 hriwnow. Liče dale: Zastup za 300 ludźi po 500 hr.: 150000; 500 cigarow: 50000; 1000 cigaretow po 40 hr. je 40000 hr.; 100 blešow wina po 1500 hr.: 150000 hr. Druhe njeličmy: Drohu wječeŕ, wšĕ te pampuchi, roztorhane póduše, za swjedźeń wosebje nowe nakupjene wĕcy, dobre, słódne likëry a tak dale, a tak dale. Ludźička, to je, kaž němc praji, bombengešeft! Prajće sami: Tak dale njemóže hić! To dyrbi naš lud po nĕčim zaničić a zahubić. W druhim nastupanju zasy tu pjenjez nimaja. Kak by hewak móžno było, zo je so w jenej wosadze wotskazało 74 Posołow? Njeje to hańba za naš lud? Hdyž so na kózłopiwje wot jenoho hłódnoho žołdka zjĕ 18 porow kołbaskow, por po 400 hr. a tón je hišće po tym žiwy, potom też 200 hr. štwórćlětnje nikoho njećisnu. Tuž wjacy khutnosće! Lutujće na prawym městnje a za to woprujće na dobre wĕcy a za narodne zaměry!

„Khudych změjeće přecy mjez Wami“, praji Knjez. Nimamy my snadź žanych? Njeje jich telko, kotřiž drohe tepidło, drjewo a wuhlo njemóža zwjesć? Dyrbimy sebi kóždy hib a kóždy stup zapłaćić dać?

Korčmy su połne — Bože domy prózdne! žołdk je přepjelnjeny, wboha duša pak hłódni, trada a žada. Kelko dušinoho pokoja a zboża, kelko spomožnoho a wužitnoho za wutrobu so potepi a zhubi sobu w tutej zawjeseleńskej mjerwjeńcy! Zhubi so słód a lóšt za modlenjo, pobožne dóstawanjo swj. sakramentow, za khodźenjo na Bože służby, też dźĕławe dny a njedźelske popołdnja. Z jenym słowom: Zhubi so wjeselo na Bohu! Wo Tebi, ludo mój, njesmĕ dlĕje rĕkać, kaž praji Pismo: Lud sydże so k jĕdźi a piću a stany, zo bychu hrali.

Njech je dosć! Słyšmy w póstnych dnjach Knjeza takle k nam rĕčeć: Mój luby serbski ludo! Kak často chcych Će wokoło swojeje wutroby, też nětko póstnicy, zhromadźeć, ale Ty nochceše! Modlmy so z najhłubšeje hłubiny wutroby za serbski lud:

Přelutuj swój lud, Knježe, haj, přelutuj swój lud!

veritas.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm

woleše minjenu wutoru nowoho ministerskoho předsydu. Wólba wosta bjez wuspĕcha, doketž žadyn z kandidatow trĕbnu ličbu, wjetšu połojcu mandatow, potajkim znajmjeńša 50, njedósta. Druha wólba ma so tak stać; při njej tón budże woleny, kiž změje najwjacy wotedatych hłosow. Tak postaja sakska wustawa. Nimale wĕste je, zo budże potom zasy Buk woleny. Tónle raz dósta jenož 38 hłosow, tamne rozdźĕlichu so na kandidatow kóždeje sejmoweje strony po ličbje jich sobustawow we sejmje.

Hišće njeje dojednane, kotre strony nowe knježeŕstwo wutworja. Socialdemokratoje z demokratami njedóstanu trĕbnu wjetšinu; z němskej ludowej stronu, kotraž by po zdaću rad do knježeŕstwa zastupiła, čeŕwjeni rad hić njechadźa. Móžno je, zo budża zasy z komunistami jednać a zo ći też muža na městno Lipinskoho staja. Tón je hižo, mjez tym zo druzy, wotstupiwši wot knježeŕstwa tola swoje zastojnstwo do zestajenja nowoho knježeŕstwa dale zastawaju, wotešoł. Wón dźĕn bĕše tón, přećiwo kotromuž so komunistojo najbóle stajachu; joho zastojnstwo zastara tu khwilu Buk sobu.

Ruhrsku

njedawno němski kancler Cuno wopyta. Při tym pytaše zrĕčenjo ze wšĕmi worštami ludu a napominaše je k wutrajnosći a sćerpnosći. Wón dósta po swojich słowach zaćišć, zo je lud też powšitkownje kruće rozsudźeny, wobsadźeńskej mocy na wšĕ wašnjo ćeže přihotować, dóniž

Kołmaznik.

Powĕda Radlubin.

Hdyž bĕch hišće pachoł, mějach też swojn bajku. To wšak po prawym njeje runje dźiwna wĕc, haj, skoro bych mĕnił, ani rĕči hódne: wšak ma tola kóžda hejkota jehlička też swoju hejku, hewak dźĕn njeby ani z prawdu swojoho mjena mĕła. Ale zo mĕješe moja hejka też swoje mysle! A te so do našoho domjacoho porjada tak prawje njepřihodźachu. Mi zdaše so přecy rjeńšo, lĕnjoho pasć, dyžli z nĕkajkim dźĕłom lĕnju žiłu naćahować. Naši pak mĕnjachu, zo mam tola rucy a nohi k tomu, kaž wšitcy druzy, zo bychu so hibałe. Tuž mi wšelako kazachu: „Sčiń mi tole! Podaj mi khětře tamole! Skoč tola z khwatkom do pincy a přinjes mi hornčk mloka, kotryž na poslednim skhodźeńku stoji! Doběž w skoku do drjewjeńca a přinjes mi łónčko šćĕpkow a horšć łučwa!“ — Moja hejka pak chcyše so stajeć a wobaraše so: „To dźĕn móže też nĕchtó druhi, mi so tule za kachlemi tak rjenje sedźi.“

Bĕrzowski šołta, haj, samón mały pokiw za nim, by drje mi tele mysle lohcy wukadźił. Tola naši myslachu: „Z praženym šwjerčikom sebi wjacy myši popadnješ, dyžli by je z prutom do pasli honił. Tuž dźachu mi přećelnje doréčujcy: „Dźi, dźi a sčiń to! Bĕž, khětře bĕž! Čim spĕšnišo pobĕhnješ, ćim prjedy budzeš hotowy. A hdyž kołmaznik přijĕdźe, dóstanješ mjedowu pomazku.“

Mjedowu pomazku! Saprliška, ta je na mój młyn. Što težto njeby so na mjedowu pomazku łójił! A hižo so mojej nozy hibaštej, a ducy po puću rucy požadliwje machaštej, kaž byštej dźĕła ani dočakać njemóhłoj. A bórzy bĕše małe dźĕło dokonjane. Druhdy wšak sebi też takle pomyslich: „Zo to runje kołmaznik mjedowu pomazku nosy! To by tola sprawnišo całtowej žonje abo butrowomu Handrijej přistojało. Ale kołmaznik!“ Woprašach drje so też našich: „Čohodla dha to kołmaznik mjedowu pomazku nosy?“

A woni mi šibale so smějicy a z ramjenjomaj sćahujcy wotmołwjachu: Haj, to my njewĕmy. Ale wočakń dźĕn, dóniž kołmaznik njepřijĕdźe, a woprašej so joho samoho!“

Mjez tym přiwjezechu so swjatki abo kermuša, a z nimi swjatočny a kermušny tykanc, abo naš wuj hladaše pčołkam, a ja jomu z nazdala pomhach, a potom mi też pódla nĕšto wotkapny, a kołmaznik bĕše zabyty.

Cyle z pomjatka pak joho tola zhubił njejsym hač do

ta budźe, přez tajke zadźerženjo přewinjena, cofać dyrbjeć. Mjez tym pak sebi Francózska na to njemysli, ale, kaž němske powěsće rozprawjeja, hišće dalše města, tež w Badenskej (zwonka Ruhrskeje) wobsadźa, pokazujcy na Němcow, zo sami k tomu winu dawaju, njedopjelniwši a njedopjelnjejcy to abo tamne podpisma wuměnjenja.

Rozhorjenosć mjez němskim ludom přibjera, wosebje w Bayerskej. Mnozy rěča wo bróńskim zakročenju, runje telko pak drje je tež tajkich, kotřiž nimaju wokomik k njomu hišće přihodźacy. Powšitkowna strachoćiwosć je tež wina, zo přecy zasy so tež powěsće wupjeraju, zo Češka bróni a chce Łužicu wobsadźić. Češke knježeństwo abo jomu blizke organy pak tajke powěsće jako woprawnjene wotpokazuja. Tola lohko móžno je, zo Češka wěste přihoty čini dla Bayerskeje, přetož jeje zwjazk z Francózskej jej winowatosće napołoža, kotrež samo wot so njeby kedźbu měła abo na so brałe. Kaž wobstojenja nětkle stoja, hišće nichtó z wěstosću prajić njemóže, ke kajkomu bližšomu kóncej woni nas, docyła wšu Europu, z wuwzaćom połnòcnych krajow, dowjedu. Wobsadźenjo Ruhrskeje je za tamniši lud jara bolostne; kajke za Francózu, so tak prawje prajić njehodźi. Spodźiwne je, a za wosebity wuspěch na dotalny čas njerěči, zo hódnosć francózskoho franka khětro spaduje, němskeje hriwny pak posledni tydźeń zasy přiběra. Štwórtk płaćeše so za dolar 38000 hr., tydźeń prjedy něhdźe 49000 hr. To njeby za žadyn wulki wuspěch hospodarskoho razu rěčało, kaž rěka, je tón wuspinany nanajbóle přez němskich železnicarjow. Francózojo njemóža wuryte wuhlo wotwozyć, dokelž němscy železnicarjo njedźěłaju a njebudźe tak khětře lěpje, přetož Francózojo nětkle hišće dosć na to so wustojacoho mužstwa nimaju.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Lětuši póstny pastyrski list našoho najdostojnišoho knjeza biskopa jedna wo pobožnosći a budźe na přichodnymaj njedźelomaj z klětki čitany, jutře prěni dźěl z póstnym porjadom, za tydźeń druhi a třeći dźěl. Z přichodnym čisłom jón naši čitarjo dóstanu. Jara ważny list hłubše dorozemjenjo a překładźenjo žada; budźe derje, hdyž list z klětki słyšawši hišće wjac króć čitaš, zo by sebi jón derje wopomnił a spomjatkował.

Z Budyšina. Minjenu srjedu wustupi, k nowomu žiwjenju zasy postanywši, něhduša Bjesada na zjawnosć. Lěta 1850 założena bě něhdy rjane hodźinki přeživiła, tež wjele dobroho za Serbstwo skutkowała, pozdźišo pak so nimale přeněmčiła a na to wusnyła. Nětko su młódši Serbjo pod předsydstwom knj. asesora Symanka a hudźbnym nawjedowanjom knjeza kantora wučerja Šołty ju zasy k žiwjenju zbudźiłe. Nadźijamy so, zo budźe prawje k narodnomu wědomju Budyšskich Serbow přinošować a swoje sobustawy k tomu zahorjeć, zo tež we swojich swójbach serbski raz zdźerža abo jim dadźa. Prěni wustup womłodźeneje Bjesady bě předewšim musikalny. Jeje mužski khór zanjese nam wustojnje wšelake wjacyhłósne spěwy, do nich zaspěwa knj. kantor Polak z Budyšina ze swojim cunim hłosom soli za tenor a knj. Hejduška bassoli. Wosebje wjeselo pak bu posłucharjam, hdyž koncertna spěwarka z Drježdźan, knježna Belzec, něšto solow za sopran přednjese. Hačrunjež češkeje narodnosće wupraješe serbscy jara derje. Najbóle pak spodobachu so jeje „Tulácké písničky“, tři krótke spěwy we jeje maćerńnjej rěči a ćim bóle hišće tomu, kiž je text dorozemił. Tu bě spěwarka we swojim a tuž tež z wosebitej wutrobnosću je přednjese. Rjane poskićenjo za wucho a duch a wutrobu běštej deklamaciji knj. bankownika Krawca. Z Ćišinskich wupłodow pokaza nam „Rejowarcyne myto“ a „Wosud serbskoho pěsnjerja“. Knjez Krawc ma wosebity techniski dar k tajkomu přednjesenju, k tomu pak bě tež psychologiscy basni derje zrozemił a předźěłał. Tajke pokazki ludej Ćišinskoho spóznać dadźa a lubosć za joho pěsnjeńske wudźěłki zbudźeju. Mjez jenotliwe spěwy wšelacy knježa poréčachu, zo bychu rozłožili zaměr Bjesady, na jeje prjedawše lěta spominali abo za přichod wočakowanja a přeća wuprajili (kaž knježa farař Cyž-Hajničanski, tachant Skala, just. radź. Herrmann, prof. Bryl, kantor Šołta). Spěšna reja skónči bjesadu. Tak mamy w Budyšinje jene narodne towarstwo wjacy. Wuprajimy nadźiju, zo to wostanje, haj, zo tež te serbske towarstwa, kotrež tu hižo su, pomha zdźeržeć a sylnić.

Z Baćonja. Wutoru wuhotowa sebi „Kasino młodych ratarjow za Baćoń a wokołnosć“ zabawny wječor, woswjećejo z tym druhi założeński swjedźeń. Štož je wšěch wjesele překhwapiło, zo bě cyły program dospołnje serbski a towarstwowy předsyda knjez Pawoł Smoła jun. to tež we swojej jadriwej a dobrej postrowjacej rěči jasnje a zrozemliwje wuzna, zo chce kasino młodych ratarjow hajić swoje zajimy mjez sobustawami na serbskim zakładze a njecha nihdy z winu być, zo by połěkowało wotnarodźeństwu a cuzolubkownistwu. Prawje tak! Wotnarodźeński duch mjez serbskej młodźinu w někotrych stronach w Serbach móže so jeno přewinyć přez strowy rozom serbskeje młodźiny sameje, potajkim wustrowjenjo móže jeno přikhadźeć přez „wobnowjenjo wot nutřka“, za serbsku młodosć sam. Spóznawa: jeje zbožo a wustrowjenjo je jej zmóžnjene přez pěsćenjo praweje serbskosće. Bóh dał, zo by serbske kasino młodych ratarjow było wustrowjaca sól a dobry zakis za druhe, zo z dobrym serbskim duchom překisa cyłu serbsku młodosć. W tutym zmysłu postrowjamy ju jako nowu halozu na štomje towarstwow serbskich młodźencow, kiž swoje zaměry haji pod zhromadnej khorhowju tutych towarstwow

---

dźensnišoho dnja. Pozdźišo sebi sam wuhódach, kak je so to mělo, zo naši mjedowu pomazku kołmaznikej přicpěwachu. Słyšach mjenujcy wot starych ludźi podawiznu wo kołmazniku, kiž je po Serbach jězdźił — z čežka drje joho štó wjacy pomni —, a podawizna zda so mi zajiwawa dosć, zo bych ju dale wupowědał. Tule je.

Něhdy jězdźeše po Serbach kołmaznik z čestnym mjenom Pětr Wobwjertl. Joho mjeno hižo na to pokazuje, zo běše sama luta wjertawka, drje nic w špatnym zmysłu, alc zo so po kraju sem a tam a do wšěch stronow wjerćeše, kaž prawa mutlička. Pak běše tu, pak zasy tam. Dopołdnja přijědźe do Něhdźec a popołdnju wobroći so do Wonec. A nazajtra běše zasy druhdźe. To težto je za wikowarja, kiž chce k něčomu dóńć, ważna, haj, hłowna wěc, zo drje kruće stoji, ale ćiše na blaku sedźo njewostawa. Wot Budyšina hač do Khoćebuza a hišće dale k połdnju a k sewjeru, wot Połčnicy hač do Zhorjelca dosahachu joho puće. A wšudźom na wšěch hermankach a wikach běše Pětr Wobwjertl ze swojim dobrym kołmazom znaty. Hdyžkuli něhdźe skomdźi, dźiwachu so ludźo, zo joho na zwučenym městnje njenadeńdźechu, a styskaše so jim hižo, „zo joho tola njejsu do wulkoho wójska wubrali!“ A po hermankach a wikach brodźeše Pětr Wobwjertl po wšěch bližšich a dalšich wsach a paseše so z korčmy do korčmy, z jenoho kónca do druhoho, dóniž něhdze w druhim městačku wiki njewotewrichu. Wšitke kary, wozy a wozyčki a štožkuli so někak titaraše abo wjerćeše, z dobrym kołmazom zastarać, zo bychu nuzu tradajcy njeskiwliłe a pře hubjene, wobcežne puće a struchłe časy njeżałosćiłe, a wězo tež sebi kapsu ze swětłymi podružnikami pjelnić, to běše joho wšědna, njewustawaca starosć. Wšudźom pak běše w korčmje joho prěnje a poslednje zastaničko. Čłowjek dźěn so wuběha a wusedźi, wosebje na stajnym čerstwym a wótrym powětře, a žołdk chce tež swoje prawo, hewak so njeluboznje horši. Hdyžkuli do žaneje wsy přijědźe, założi korčmarjecom do dwora a z korčmarjom so wuwitawši a z někakim połěpškom so wokřawši wza swoju wulku kožanu tobołu z kołmazowymi ćwičkami na ramjo a kročeše z dobrej khwilu — dobra wěc chce přecy dobru khwilu — po wsy w uwór wot dwora. A wšudźom poručeše swój dobry kołmaz. „Kołmaznik tu zasy je! Njejsće na njoho čakali? Ale nětko tu je z połnej, kopatej tobołu a z hódnje nakładźenym wozom. Njetrjebaće kołmazu? Mam jara dobry kołmaz, skoro hišće lěpši, dyžli posledni króć, a jara tuni. Tak

a přejemy jej zbožo a dalši kćěw w nowym towarstwowym lěće. Sobustawy hrajachu z wulkej prócu serbske hry: „Serbske brašćenjo“ a „Nanowe škórnje“. Wopyt njebě snadź po wočakowanju a přeću towarstwa. Bjez dźiwa pak, hdyž je runje nětkle nimale kóždy dźeń něhdźe zawjeselenjo. Snadź by też tu z dobrym było, zo předsydy wšěch serbskich towarstwow postaja za zymski čas wot hód hač do póstnic zhromadny program za swoje swjedźenje. — a —

Ze Žitawy. Na nowy sport su so dźěći w přimjeznych wsach a městach położiłe. Ludźi ze susodneje Češkeje proša wo češke pienjezy. Před dwórnišćom a drózy při nim z čŕjódami stoja, čakajcy na nich, runje tak před kupnymi domami a po pućach kotrež k mjezam wjedu. Dokelž nětkle króna wysoko stoji, dźěći wobdźeń husto wjacy domoj přinjesu dyžli nan z dźěła. Njeje zrědka, zo ći tajki valutny prošeŕ za dźeń na 10 krónow naprosy; to je potajkim něhdźe 10000 hr. Też tajkich wjele je, kotrež njeproša, ale su pućowarjam z Čech na někajke wašnjo k pomocy a sebi tak rjany pjenjez po krónach zasłuža. Šula hižo přećiwo dźěćom ničo njezamóže; w nowinach też policiju napominaju, zo by tu zakročiła.

Z Drježdźan. Serbske towarstwo „Jednota“ swjećeše wutoru 31. januara swój 44. założeński swjedźeń. Wobdźělenjo Serbow ze wšěch stronow a worštow bě wulkotne, też z lubozneje domizny bě nahladna ličba přikhwatała, mjez nimi też naše bratrowske towarstwo Čornobóh a deputacija češkich towarstwow z Drježdźan z nahladnej ličby swojich sobustawow. Też naši němscy přećeljo běchu přitomni. Reje, kotrež wokoło ½7 hodź. započinachu, poskićichu něžny napohlad; pisane serbske drasty luboznych holčkow a lubych žonow přesadźichu wšěch do srjedźizny serbskeje domizny. Zo so też znate serbske reje „Stup dale“, „Tón pólski žid“, „Što to mysli, što to wěri“ poskićachu, to ryzy serbski wječor hišće bóle wuzběhowaše. Jako při polonezy melodija Kocorowa „Zelena ta meja“ zaklinča, wšo ze zahorjenosću wyskaše. Zrudna přitomnosć so na khwilku pozaby. Po jara hnujacymi słowami powitanja hosćow přez knjeza dr. Wjacsławka, kiž też Němcow w jich rěči postrowi, slědowaše mały koncert pod wustojnym wjedźenjom knjeza Bjarnata Krawca. Spěwne towarstwo „Hromadnik“ spěwaše dwójcy a to narodne spěwy: „Witajće hólcy“, „Lubował sym“ a „Stup dale“ a po tym Kocorowe: „Hanka, budź wjesoła“, „Kak stupa so lóštnje“ a „Łuki, pola zadymaja“. Móžemy prajić, zo bě so spěw derje radźił, hač runje by rjenje było, hdy bychu mužske hłosy trochu sylniše a wěsćiše byłe. Mnozy Serbja w Drježdźanach spěwaja w němskich towarstwach, ale za serbske tow. „Hromadnik“ khwile nimaja. A tola bychu serbskomu narodnomu wumělstwu pomhać dyrbjeli. Mjez khorami zaspěwa nam knjez Zeman, sobustaw češkoho „Hlatola“, nowiše serbske narodne barytonowe spěwy „Maći stara“, „Pjerščeńk“ a „Dobra nóc“ wot Krawca zdźěłane. Młoduški knjez Krukec zahra nam na huslach jara wustojnje někotre sola a žněješe z nim mócnu sławu. Po tym hudźbnymi darami sćěhowaše dźiwadłowa hra „Kak Pětr lěkari. Połne wjesołoho žiwjenja a ze zapalom so tutón humoristiski kruch předwjedźe; skoro kóžda wosoba bě typiscy wobrazowana, tak zo měješe připosłuchařstwo swoju radosć. — Spodźiwne a nuzne přistajić je, zo nazajtra so předsydy towarstwa wot policija telefoniscy naprašowaše, hač je wěrno, zo su na tutym swjedźenju so też wukrajni Čechojo wobdźělili? Wěsći renegatojo mjez nami su stajnje při dźěle, našej sprawnej wěcy škodźić. Duž bjerće so před nimi na kedźbu.

Z Wojerec. W tudomnych statnych lěsach předawaše so palne drjewo na přesadźowanjo. Wotprědka honjachu so kupcy pře wšu měru wysoko, pozdźišo popřestachu. Njedźiwajcy toho pak bu tola taksa (80 milijónow) 3 raz přesadźena.

Ptači kwas.

(Skónčenjo.)

Hdyž smy sebi nětk hosći za njewjesćinskim blidom wobhladali, podajmy so z nimi na rejwansku łubju a wobhladajmy sebi tam hišće druhich hosći a hercow! Krasne zynki, kiž hižo za blidom słyšachmy, powědaja nam, kak wubjernych hercow su sebi skazali. A woprawdźe, tu sedźi dźěn naša najlubša husleŕka, łastojčka! Žadyn dźiw potom, hdyž je hudźba rjana; hižo wona sama by hosći spokojić mohła. Wšak so też my naposłuchać njemóžemy, hdyž nam na dworje abo w hródźi na swoje huslički zahraje. Ale też zbytni tŕo hercy rozymja swoju wěc derje. Mały konopačk je cyły čerwjeny, tak duje do swojeje pišćałki. Ma pak też krasny hłós. Wšitcy so wjeselimy, hdyž mały, wjesoły ptačk hižo w měrcu swoje pěsničk zanošuje. Tak jasne a čiste su zynki, zo dyrbimy sebi nimowólnje na pišćałku myslić. — Naš luby škowrončk je też přišoł ze swojej klarinetku a što wón do rjanych hrónčkow spěwać wě, je kóždomu znate. — Skónčnje sedźi tu hišće mały kralik z kózłom. Runjeż je tak mały, zo joho lědom wuhladaš, njeje tola tak słaby na hłos. Cyle wubjernje hraje na swoje „kózło“, přetoż kaž zynki kózła klinča joho spěwy. — Dobrych hercow potajkim su sebi kwasarjo wobstarali. Woni wšak dokonjeja, kwasnym hosćom něšto wjesołych rejkow zapiskać a jich zabawjeć, hdyž su też nam wšitcy štyrjo tak lubi a hdyž so też my hižo naposłuchać njemóžemy, hdyž jeničkoho z nich wusłyšimy. Kóždy čuje dźensa mocy dosć we swojimaj nohomaj a rejwje jenu štučku za druhej. Samo hupak by sebi smjerć rady po rejwařku došoł, ale wo njoho wšak žana njerodźi: hdyž dźěn też nje-

---

tunjo nihdźe njekupiće. Hdyž sebi karu z mojim kołmazom namazaće, poběhnje wam, byrnjež ćežo nakładźena, nimale sama. A wozy, też najćežše, poběhnu wam přez cyłe lěto, kaž bychu so nastajnosći z hory dele hnałe. A byrnjež sebi lěta dołho mój kołmaz khowali, njewomjaknje a njewuskhnje wam. Spytajće jenož, njejsće-li so hišće přepokazali! A ja přijědu za poł lěta khroble zasy, zo móżeće mje naswarjeć, njejsće-li z mojim kołmazom spokojom byli.“

Tajkale khwalba wězo wabješe na pospyt. Mnozy wšak běchu so też hižo přepokazali abo wot druhich doposkali, zo je Wobwjertlowy kołmas woprawdźe wšeje khwalby hódny a, byrnjež runje njetrjebali, kupowachu na stare, wězo hišće z wosebitym zamysłom. Wědźachu wšak derje, zo kołmaznik, hdyž jomu płaćachu, rady přidawka dawa. To trjebachu so jenož z krótka woprašeć: „Nó a što dha je nowoho po swěće?“ A hižo so kołmaznikej huba hibaše, kaž najlěpje namazane płužne kolesko. A wón wědźeše wšitke nowinki tak zajimawje powědać, zo hnydom cyły dom, sama přelča za kołwrotom a šwalča za blidom, wostajiwši naporjada a dźěła na njoho posłuchaše. Do ćicheje wjeski wšak mało nowinkow z wětřikom přilětuje, to hižo hłuboke lěsy do koła wobaraja, tuž je kóžda nowinka wulcy žadna. Wobwjertl rozemješe też pódla do swojeje kapsy rěčeć: hdyžkuli so hodźeše, njezaby tak a podobnje naspomnić, prjedy hač woteńdźe: „A we Wonecach je wulki Boži woheń był. Wosmjo su so wotpalili. Někajki dundak je jim zatyknył. Hižo joho maju. Ale što to wšo wbohim wupalenym pomha! Słoma a syno a też wjele zorna je do procha, a trawy hišće njeje, a wbohi skót ruje. To so zrudnje poska. Ja tam wóndanjo běch a móžu wam z nazhonjenja swědčić. Tu khwilu je nuza pola mnohich wulka. Woni drje też k wam přińdu poprosyć. Nó wšak jim dwórne wrótka a rězańcu njezamkajće, maće-li trochu wuzbytka!“ Tole swědčeše jomu wo dobrej wutrobje a zawěšće so też njezamjelči, hdyžkuli budźe so wo wohenju dale powědać. Mnohi sebi pomysli a też rjeknje: „Tole je dźěn tola dušny čłowjek, kiž takle smilnje na druhich mysli!“ A joho mjenu a joho kołmazej budźe to hojić. To težto so kołmaznik kruće nadźiješe. Čłowjek dźěn dyrbi předewšěm sam na sebje myslić. Stó dha by hewak myslił!

Hišće druhu nadźiju pak mějachu hospodarjo, na stare kupujcy. „Čim dlěje so kołmaznik po wsy komdźi, ćim wěsćišo wostanje na wječor we wjesnej korčmje přez nóc.“ To joho woni hižo znajachu: na směrkach Wobwjertl wjacy

dźerži na čistotu; by-li trochu na so hladał, njeby wokoło njoho tak smjerdźało. Tohodla dyrbi nětko přihladować, kak so druzy wjesela. Ale tuta wjesołosć so nahle skazy. Čorny kós je so wopił. Ničo nowoho wšak tajke něšto pola njoho njeje, to wšitcy wěmy, kiž znajemy joho nahrabnosć. Abo sy traš jónu kosa na zahrodźe abo w lěsu widźał, kiž njeby runje jědł? Njepřestanje prjedy, doniž wjacy njemóže. Tuž drje móžeš wěrić, zo je kós wšón palenc sam wupił. Ale to njeby wšak hišće najhórše lózystwo było, njeby-li też młodu njewinowatu pocpulu sobu zawjedł, tak zo też wona sedźi pjana při nim. Jej drje to wbohej za zło měć njemóžemy, přetož w swojej dźěćacej njewinowatosći njeznaješe hišće zle sćěhwki palenca. Na tutu njekhmanosć kosa mjerzaše so najbóle čapla. Prawje wšak ma, tola njechamy jej pomhać, přetož derje wěmy, zo je khětro wulki zazłobjeńc. Stanje-li so jej něhdźe křiwda, hnydom torha sebi hubu, a běda tomu, kotrohož ze swojim wótrym pyskom zruba! Dokelž sebi mysli, zo je krótko přišła při palencu, tohodla zakhadźa, zo so wšitcy hosćo wustróža. Tola też mnozy z nich sebi wšitko lubić dać njechaju a tuž rosće hołk a hara na lubiji. Stare njepřećelstwa wotućeja. Žadyn wadźak njecha dobru přileżnosć spušćić, zo njeby swojomu njepřećelej prajił, štož ma hižo dawno na wutrobje.

Žołty knadźik huntori so na sykorku a je so tak rozhorił, zo ju skónčnje, wbohu, runje mjez woči klesnje. Tola je sykorka woprawdźe tak wboha, abo je sebi tu plistu zasłužiła? Runjež bě so mały, žołty mužik trochu jara zabył, sym tola na joho stronje. Sykorka je paduch a rubježnik, přetož stajnje łaka na młode ptačatka, dosahnje-li žanoho, rozruba jomu ze swojej wótrej sekerku, kaž mjeno hižo praji, hłowu, zo by swoju kłósćiwosć z mhozami wbohoho spokojiła. Też tohodla pomham knadźej, dokelž sym přeswědčeny, zo je sykorku jenož w najwjetšej bolosći mjez woči dyrił, w bolosći, kiž ma nan, kotryž je hižo wjele swojich dźěći přez spomnjenoho rubježnika zhubił.

Što pak matej ročk a zyba hromadźe? Njemóžemy sebi wujasnić, kak mohł jedyn z njeju njekhmanik być, mamy tola wobeju tak rady krasnoho spěwa dla. Njestarajmy so tak jara wo tutu zwadu, njeje dźěn tak zła! Wobaj stej jenak lubowanej a wobaj matej jenak wysoke stojišćo mjez ptačkami a tuž běše zaso jónu žarliwosć z přičinu jeje zwady, kaž dźěn to pola nas we wšědnym žiwjenju też bywa. Ženje njejstej hromadźe dobrej; husto móžeš widźeć, kak so mjez sobu šćuwatej, hdyž n. př. na samsnym polu zornješka zběratej. Šěračk hakle bě so rozhněwał! Hroznje rubaše ze swojim wótrym pyskom do šěreje pliški, swojoho njepřećela. Też wonej hidźitej so hižo dawno a to podobnych přičinow dla, kaž tamnej. Husto wuhladaš jeju we wadźe, jenož někajkeje muški dla. Wosebje pak bě so srokopjelej tu na kwasu jónu poradźiło. Tón króć móžeše so wuswarjeć. Z nim wšak so z cyła derje njewobkhadźuje, wadźi so z kóždym. Ćichi Michał pak běše při cyłej zwadźe wusnył. Wón wšak so wohlada do zwadow druhich, kiž joho ničo njestaraja. Njewidźiš joho też ženje we wobkhadźe ze swojimi towaršemi, ale přecy sedźi sam na swojim štomje — je lěni. Jenož hdyž je hłódny, móže joho wótry pysk ptačkam k njezbožu być; tohodla běchu też wšitcy wjesoli, zo bě wusnył a jedyn napominaše druhoho, zo njeby joho wubudźił.

Łysačk bě so do drózny dał, zo je jomu wšelake wudma nadawała. Zawěsće je druhdy hroznje připosłuchać, kak so tutej dwaj wadźitej, hdyž drózna z wysokoho duba při haće na łysačka woła, tutón pak po haće płowajo na nju; žadyn njecha prěni přestać. Tola drózna jomu z wjetša tak nadawa, zo wón skónčnje z hrózbu mjelči. A tohodla bě so też do njeje dał, haj samo wobskoržił ju bě a hnydom na kwasu dyrbješe so jednać. Tola běše wšak so jara njesprawny sudnik wuzwolił, kiž wěc hišće pohórši. Dokelž je přecy tak samostatna a dokelž so wo nikoho njestara, měnjachu, zo budźe kokula najsprawnišo sudźić; njeběše tola ze žanym z njeju spřećelena. A tu běchu derje trjechili! Kokula je sama njekhmany muž, kiž druhich rad jeba. Je znate, zo swoje dźěći sama njekubłuje, ale zo swoje jejka druhim małym ptačkam do hnězda kładźe, kiž je wulahnu a młode potom picuja. Njech ma přičinu, kajkuž chce, sprawny tutón čin njeje. Hdyž njecha abo njemóže swoje dźěći sama woćahnyć, nima je tola druhim na šiju powšeć, kiž so potom wbohe wo črjódu dźěći staraja, njewědźicy, zo maja cuze. Njedźiwamy so potajkim, zo je, dokelž sama čistoho swědomja nima, njesprawnje sudźiła. Wšitcy běchu z wusudom tak njespokojni, zo by ke krwawnym zwadam dóšło, njebychu-li tam někotři byli, kiž měr lubuja.

Kanja, kiž je přecy tak znjesliwa, bě hižo dołho dosć přihladowała tutej hroznej zwadźe; skónčnje njemóžeše so wjacy zdźeržeć. Z pomocu hercow, kiž so też bojachu, zo budźa na posledku dyrbjeć sami rejwać, pohnu sołobika, zo by tak prawje krasnje zaspěwał. A woprawdźe, joho spěw překwapi hnydom wšitkich tych zazłobjenych tak, zo dyrbjachu so wšeje wady wostajić a na njoho posłuchać. Sołobikej dyrbjachu so dźakować, zo je ze swojim Boha khwalacym hłosom ducha njepřećelnosće z kwasa zahnał, a zo so ptači kwas w najrjeńšej přezjenosći skónči. Sołobikej sława! J. P.

Płaćiwosć pomocnych pjenjez (Notgeld) bu zasy připóznata hač k 5. aprylej 1923.

Wopačne 100 hriwnowske bankowki pječa su we wobkhodźe. Wone su datowane 15. sept. 1922 a pokazuja běły worjoł; woprawne tele bankowki maju smužkaty worjoł.

---

njepřahaše, zo by skerje a lěpje dale přišoł; nazajtra dźěn je też hišće běły dźeń. „A potom“, tak myslachu sebi hospodarjo, „budźe w korčmje zasy jónu žiwa zabawa, a budźe woprawdźe hódno na karančk piwa dóńć. Kołmaznik wšak wě hišće wjele wjacy nowinkow, dyžli te, kotrež jim runje powěda. To su jenož tak zwjeršne pluskerje, ale my rodźimy wjacy.“

A hdyžkuli so hospodarjej srjedź popołdnja něhdźe zetkaštaj, njezabuštaj nimo ducy naspomnić: „Dźensa je tu kołmaznik. Wěš hižo? A najskerje wostanje přez nóc. To budźemy dyrbjeć wostajiwši wšoho na karančk piwa hić. Tajkeje dobreje přileżnosće sebi tola njesměmy přepasć.“ — Haj, haj, ja žno sym też tak pomyslił. A hišće w durjach sym našej prajił, zo so tola njeby z wječerju komdźiła. Potajkim dźensa wječor z časom! Mam nuzne.“

Wječor pak běše potom w korčmje bjesada, kajkejež korčmař skoro jenož kermušu pomnješe. Też tajcy hosćo přikhadźachu, kotřiž hewak jenož kermušu swojim kermušnikam za lubo do korčmy dźěchu. Přečo dha človjek njeby też jónu swojimaj wušomaj kermuše popřał? Pospochi ćichota jimaj też dobro nječini.

Na směrkach, mjez tym zo hospodarjo swój dom dorjadowachu a z khwatkom wječerjachu, zastara so kołmaznik w korčmje, zo by šija njezaprahnyła, a jazyk z wulkej suchotu njedźiwajcy njewjazował, a pola wutroby jomu słabosć njeskoržiła. Ně, tajkim njedostatkam wotpomha Wobwjertl, dóniž běše w korčmje hišće nimale sam, jara starosćiwje a dokładnje. Srjedź žiweje bjesady wšak so potom rady na to pozabywa. Też dobry wuspěch, kotryž bě ducy po wsy w dwór wot dwora khodźo najbóle měł, jomu k tomu radźeše. „Přečo dha sebi njebych popřał, hdyž tola mam! Človjek dźěn je jenož jónu na swěće. A štož je sebi trjebaj zakomdźił, to so jomu sobu na puć njedawa a też za nim njesćele.“ To běchu často joho ćiche mysle. Hdyž pak bě so hódnje wokřał, potom wótrě sebi spokojnje wodychujo hubu a zlehnywši so z khribjetom na zadnju sćěnu abo zepjeru, stykny rucy a pomysli: „Nó, takle, nětko hižo hač do ranja derje wutraju! Hdyž prěni hosćo přikhadźachu, rozsydny so hišće šěršo a maznišo za swojim blidom při šenkwasu, kaž wulka cuza nowina, kotraž chce wšěm wšě możne nowinki powědać, pódla pak też stajnje na swoju stronu dźěłać, zo by sebi dale a wjacy kupcow a přiwisnikow dobył.

„Nó, hólcy“, tak započinaše najbóle swoju bjesadu, zo

Z misijónow.

Při našich wulětach do misijónskich krajow chcemy dźensa so do Ameriki podać a to do južneje Ameriki. Južna Amerika je so w běhu poslednich lětdźesatkow mócnje rozwiła. Wosebje potrjechi to tak mjenowane ABC-staty a Argentinsku-Brazilsku a Chile. Najkhmańši příkład rozkćěwa podawa nam krajina Pampas w Argentinskej. Tu założi so před 80 lětami prěnja misijónska stacija mjez tamnymi dźiwimi Indijanami. Tehdom běše krajina pusta a prózdna. Nimo naspomnjenych njeměrnych Indijanow wožiwjachu ju dźiwje zwěrjata. Dźensa je jena z najbohatšich tamnišich krajinow a zastara nimale cyły swět ze žitom a dla swojich njeličomnych stadłow skotu też z mjasom. Krajina leži při hłownym měsće, Buenos Aires, a wupřestrjewa so k połdnju. Mjenuje so provincia de Buenos Aires abo Pampas. Železne čary wjedu do wšěch stronow kraja, šěroke rune přeplawy (kanale) rjaduja wody a służa wobkhodej. A přecy hišće njejsu spokojom, slědźa stajnje za dalšimi postupami, zo bychu zemi přecy wjacy płodow a bohatstwow wudrěli.

Krajina měri 306 tysac kósnych kilom., je potajkim wjacy hač poł tak wulka kaž stara Němska. K ranju a k połdnju wopluska ju ocean. Mórski brjóh je mało wuwity, tak zo tu na mórskich přistawach pobrachuje. Najwjetši je Bahia Blanca. Kwatnik trjeba na puć wot Buenos Aires hač do tutoho přistawa cyły dźeń k jězbje. Něšto dale k połdnju — ale hižo w druhej krajinje (provincy) leži Comodore Rivadavia, z bohatymi žórłami petroleja.

Klima krajiny je miłe přez cyłe lěto. Bohaći měsćenjo z Buenos Aires maja tu swoje sydła a přebywaja w lěće rad tu na wsach. Pitneje wody wšak tu pobrachuje. Wšudźom widźimy wětniki, kotrež wodu z hłubiny zemje zběhaju. Woda je často też z lohka selena. Kraj je runy kaž blido, tuž njemóže woda wotběžeć. Nadeńdźemy tohodla po cyłym kraju wjele jězorow, mjeńšich a wjetšich. To pak ma też swoje dobre. W lěće dešć často też wuwostanje. Potom su jězory k napojenju skotu jara witane. Łuki su tu přez cyłe lěto zelene, tola pobrachuja docyła lěsy. Někotre wulkowobsedźerjo su pospytali, tu štomowinu zasydlić a su sebi lěsy nasadźeli a hlej, štomy so derje rozwija, tak móže so prajić, zo su so pospyty radźiłe.

Wobsedźenstwo je w rukach małeje ličby bohačkow, bydli tu přez 2 milijónaj. Indianojo su wućahnyli abo buchu wutupjeni. Na dobrych pućach tu mócnje klaca. Pobrachuje kamjeni. Te dyrbja so z daloka z horow přiwožować. Tohodla je twarba drohow skoro njemóžna. Železnicow tu njepobrachuje. Wšědne puće su při dešćikach tak přemokane, zo njejsu docyła přistupne, při suchoće pak zasy sylnje próšne.

Šulow so na 2000 założi, maja pak tón njedostatk, zo su cyle njez nabožiny. To je hižo khětro złe płody přinjesło. Zo njebychu dźěći cyle bjez rozwučenja w najwažnišej należnosći žiwjenja wotrostłe, ćahaju dobrowólni katechetojo po kraju a činja štož zamóža. Přez w šuli načinjenu škodu njeda so wěra wurunać. Krajne zarjadnistwo a policija stej wubjernej. Činitaj wšo móžne, zo bychu njewitanych hosći — mućerjow a zawjedźerjow luda ze cuzych krajow wotdźerželi, štož přelohko njeje w kraju, do kotrohož kóžde lěto po milijónach cuzy přikadźeju.

Zo bychmy krajne bohatstwo někak pokazali, podawamy někotre ličby. 1916 naliči so jenož w tutej jenej provincy 10 milijónow howjadow, 35 mil. wowcow, $2^1/_2$ mil. koni, 700000 swini. Z pšeńcu wobsytych bě $2^1/_5$ mil. ha, z lenom 170000 ha, z majsom 1600000 ha, z wowsom 800000 ha, z dźećelom $2^1/_2$ mil. ha a z neplemi 75000 ha. Też wuzbytk na sadu je tu jara wulki.

Přemysło wobdźěła wosebje krajne wupłody: wołmu, mjaso, kože; hobrsske młyny rozmlěwaju pšeńcu do muki. To w Argentinskej trjebaja w našim času wulki dźěl pšeńcy k tepjenju parnych kotołow, nic z wólnosće a złeje wole, ale dokelž njemóža valuty dla pšeńcu na swětnych wikach wotbyć a wuhlo dyrbja za drohi pjenjez z wukraja kupować. Tak pala radšo pšeńcu město wuhla — a w druhich krajach tradaja milijóny ludźi z hłodom! Do wójny rěkaše stajnje: hłód njemóže w našim času wjacy nastać. Přetož njeby-li so trejda w jenym kraju radźiła, móže so z druhoho tak wjele dowozyć, zo nuza nastać ejemóže. Nětko widźimy, zo człowjeska mudrosć dale njedosaha, a skónčnje wšo hinak přińdźe, hač sebi mudri tutoho swěta sonić dachu.

(Přichodnje dale.)

Wšelćizny.

Kóždy Turka změje so woženić, hdyž je 25 lět stary; tak namjetowaše so w sejmje w Angora. Nuzować chcedźa wšěch nježenjencow přez to, zo jim po běrtlku zamóženja wozmu, njewoženja-li so w prawym času. Tajcy też žanych statnych zastojnstwow dóstać njezměja. Dale so namjetuje, zo ma sebi mužski z wěstym zamoženjom dwě žónskej wzać. — So wě, zo budźa też wěste wuwzaća strowosće dla.

Z autami za žónskimi łója wosebje w poslednim času we wšelakich městach Němskeje, też na wsach; z Łužicy přikhadźeju też hižo tajke powěsće. Wosebje za młodymi holcami du, a kóždy móže sebi myslić, za čo a k čomu so tele njeskutki stawaju. Holcy zhubja so w hrěšnych khě-

---

by so zdało, štó wě kak jara so wo jich zbožo zajimuje, „kak dha so wam hišće hospodari? Stoja wam konje? Deja wam kruwy hódnje? Kormja so mam swinje derje? Rója so wam pčołki? A kak dha stej rožka a pšeńca dawałoj? — Nó, to derje, hdyž móžeće spokojom być. Ja też přecy rady spokojnych ludźi widźu. A kak dha sće ze swjatym Pětrom, mojim lubym pomocnikom, spokojom? Je dha wam hódnje płódnoho dešćika słał? Mi chcyše so zdać, hdyž dźensa na popołdnjo k wam jědźech, zo by wašim rolam tola derje tyło, hdy by so z časami pomróčiwši trochu přikapowało. Nó, wšitko też wšitkim njehóji; wy maće też mokre strony, kotrež najlěpše žně lubja, hdyž je suche lěto."

„Haj, haj, to maće prawje, kołmazniko", wotmołwjachu jomu hospodarjo, „swjaty Pětr je trochu na nas pozabył. Ale wón drje sebi też sam druhdy radźe njeje, kak by mróčele rjadował a wodźił, tych ludźi wšak je wjele na swěće a wšelke su jich přeća. Naš luby Knjez dźěn hišće njeje do njebjes stpěł, tuž je swjaty Pětr sam. Ale po Knjezowym do njebjesstpěću budźe hižo hinak. Tuž chcemy sćerpnje wočaknyć."

„Ju, ju, sćerpnosć je jara dobry a wužitny počink. Ale wy traš byšće też rady něšto wo poslednich hermankach słyšeli, njejwěrno?" přetorhny Wobwjertl dotalnu zabawu na prawo a na lěwo zhladujo, dokelž so hižo někotři z krótkimi słowčkami naprašowachu. „Aj, ja wšak mam na hermankach přecy jara nuzne, dokelž wo mój dobry kołmaz so wšitcy torhaja, a ja dźěn też wšudźom přecy być njemóžu, zo bych jim do domu nosył. Ale najebać to wšak ja swojej wćipnej woči jara kedźbliwje do wšěch stronow sćelu a wuši sebi też njezatykuju a huby njetrjebawši njelutuju: to dźěn by na hermanku njerozom był. Ja też přecy přećelnje na swojich kupcow myslu, zo bych dobre a wěste powěsće podawać mohł, štóžkuli by rodźał. Potajkim na mnje móžeće so spušćeć, mojedla też powołać." A nětko rozkładowaše jim Wobwjertl, kak stej w Budyšinje rožka a pšeńca płaćiłoj, kak su w Lubiju wo butru a jeja so torhali, dźiwa dosć, zo njejsu sebi na wikach hižo połojcu jeji rozklepali; kak su we Wósporku kruwy a woły šle; kak su w Zhorjelcu za konimi móhł rjec hłodźili, zo mějachu wikowarjo kermušu. Potom powědaše wo delanskich hermankach a přebrodźi tu hišće wšitke ważniše městačka a wsy, hdźež bě njedawno pobył. „Potajkim, kaž widźiće", dodawaše skónčnje, „płaćizny za hospodarske wutwory so pomału ale wěsće zběhaja, a skótna hódnota wěsće hišće postupi. A to wšak może wam kóždy sprawny człowjek wšitkim přeć."

(Přichodnje dale.)

žach a přisadźa tam swoju česć, čistotu a strowosć. Zwjetša sedźitej w auće dwě wosobje, jena z njeju z auta wuléze, hdźežkuli holcu samotnu nadeńdu, praša so holcy, hač nochce sobu jěć, a wotpokaza-li ta, ju do auta nuzuja, tam abo hižo prjedy ju pohłuša a potom wotjědu. Tute maja zwjetša wopačne ličbniki připowěsnjene, zo je nichtó spóznał njeby.

Drohota je, kaž kóždy sam začuwa a widźi, hrózbnje zlězła. Kaž statistiski hamt wozjewja, je w januaru podróženjo porno decembrej wo 71 procentow zrostło, za čož potajkim w decembru hišće 100 hr. płaćeše, dawaše so kónc januara 171 hr. Porno płaćiznam měrowoho časa je to 1035 raz wjacy; w decembru hišće „jenož“ 605 razow. Hišće hórje ma so to z drastu. Ta bě w decembru hižo 1065 razow dróžša dyžli w dowójnskim času, w januaru hižo 1632: Wobličenjo sta so wot 10.—24. januara, drohota pak je runje kónc januara a započatk februara hrózbnje zrostła. Předewšim z wobućom je to wobkedźbować. Črije, kotrež běchu do 5. febr. hišće za 20000 hr. dóstać, běchu po nim hižo 40000 hr. a wjacy.

Za 20 hriwnowski złotak dawaše stat wot 5. t. m. hač do 11. 150000 hr., za 10 hriwnowski 75000 hr., za slěbro 3000 razow wjacy dyžli jich woznamjenjena hódnosć.

Stambulinskoho, bołhańskoho ministrowoho předsydu štyrjo mužscy nadpadnychu; čisnychu bombu za nim a 4 raz wutřělichu, joho pak njetrjechichu. Tola morichu wóznika a ranichu jenoho służownika a policistu.

Wuhlo z Jendźelskeje kupuje Němska, dokelž z Ruhrskeje jeje hižo njedóstawa. Stinnes sam je pječa hižo 1 milijón tunow (tuna 20 cent.) pokupił a ze swojim łódźemi domoj wozy. Jendźelscy wuhlowi dźěłaćerjo tak zasy dźěła dobywaju a jich njemdrosć nad francózskim wobsadźenjom poruhrskeje krajiny po času woliwkuje.

1400—1600 milijardow hriwnow je njedostatka w němskich statnych financach. Kelko hakle wučinja dołh, hdyž też wšón krajny, wokrjesny a gmejnski sobuličiš, kiž potajkim ma človjek w Němskej płaćić? Wudawki na přichodne lěto wobliča stat na 3500 milijardow; jich pak budźe hobrscy wjacy, dokelž wothódnosćenjo němskoho pjenjeza přecy dale a hórje přibjera.

Z cyłoho swěta.

* Na horje Sion w Jeruzalemje njeje so hač dotal hišće wjele ryło — běše to zakazane — a tola leža tam pod rozpadankami wjele tysac lět stareje kultury wěsće mnohe swědki židowskeje a kanaanskeje kultury. Nětko je jene jendźelske towarstwo so rozsudźiło, po dostatej dowolnosći z pomocu jendźelskoho knježerstwa dokładne přepytowanja tu wuwjesć. Za stawizny biblije a předbiblisckich časow wočakuja so z dźěłow bohate pokłady, kotrež nam wěsće dalše rozswětlenja swj. pisma staroho zakonja přinjesu.

* **Waršawa.** 19. mał. rózka wobeńdźe Pólska 450 lětny wopomnjeński dźeń naroda swojoho najwjetšoho syna: sławnoho astronoma Mikławša Kopernika. Po cyłym kraju budźa so swjatočnosće wotměwać, najwjetše wězo we Waršawje. Tu maju, kaž „Kurěr Pólski“ pisa, slědowacy program: Dźeń započnje so w Božim domje. Arcybiskop kardinal Krakowski změje w cyrkwi karmelitow swjatočnu Božu mšu, při kotrejž přednjesu sobustawy opery wobrjadne spěwy; swjedźeńske předowanjo změje k. Šlagowski. Po swjatočnosći zestupa so swjedźeński čah z cyłej we Waršawje zastupjenej diplomatiju ze zastupjerjemi knježerstwa a wotpósłami wšěch wědomostnych towarstwow. Čah poćehnje před pomnik Kopernika, hdźež změje wjednik Krakowskoho observatoria prof. Banachiewič swjedźeńsku rěč. Po tym pokładu so wěncy před pomnik, mjez nimi też přez presidenta republiki. Popołdnju wotměja so dalše swjatočnosće a wječor předstaji so w operje „gala opera“ Marija z hołdowanjom před postawu Kopernika.

Dale su sebi wotmyslili, Waršawski observatorium z nowymi dalokowidami a modernymi apparatami zastarać a po mjenje Mikławša Kopernika pomjenować. Wšě wjetše observatorie na cyłym swěće přinjesu lětsa wopomnjeńske spisy na časy Kopornika, wšak je wón hakle cyłej astronomiskej wědomości kruty zakład dał. Posoł česći wopomnjeću tutoho wulkoho syna bratrowskeje Pólskeje z tym, zo swojich čitarjow na swjedźeński dźeń 19. mał. rózka kedźbnych čini.

* **Z Póznań.** Kaž „Dźenik Gdanski“ piše, zemrě we Kórniku pod Póznanjom jedyn z najzasłužbnišich pólskich historikow a dołholětny bibliothekar tamneje wulkeje krajneje knihownje hrabje Zamojskoho: Zygmund Celichowski. Wón napisa w běhu 60 lět mnohe dobre dźěła z pólskich stawiznow a wuda wjele starych lisćinow a historiskich žórłow. Běše też ze sobustawom Krakowskeje akademije wědomosćow a kawalěr komandeńskoho křiża rjadu „Zasynarodźenjo Pólskeje“.

* **Z Krakowa.** 3. t. m. poswjeći Jagellońska universita złoty jubilej předsydy „Pólskeje akademije wědomosćow“, prof. Kaziměra Morawskoho. Na 50 lět dołho skutkuje tutón wulcyzasłužbny muž hižo na polu wědomosćow. Też naš Posoł přeje jomu wjele zboža a dalše spomožne skutkowanjo za pólski narod.

* **Praha.** Znaty dźenik „Čas“ je z 28. wulkim rózkom zastał jako dźenik wukhadźeć, dokelž njemóže drohoty dla dale wobstać a budźe jenož jako tydźenik dale wukhadźeć.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 8. februara 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 175—185, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 155—165, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 135—145, 4. mjenje picowane wšěch starobow 90—110. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 175—185, 2. połnomjasne, młódše 155—165, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 135—145. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 175—185, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 155—165, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 140—150, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 120—130, 5. mjenje a špatnje picowane 80—100. **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 195—205, 2. mjenje wukormjene a cycace 180—190, 3. špatne 160—170. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 140—150, 2. starše wukormjene 120—130, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 70—100. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 295—305, 2. wukormjene 320—330, 3. mjasne 270—286, 4. špatne 240—260, 5. rancy a kundrosy 240—300.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 425. Jan Špon ze **Słoneje Boršće**; 426. dr. ing. a phil. A. Hejduška, prof. w **Drježdźanach**; 427.—434. z **Brěmjenja**: Jan Wićaz jun., Jurij Žur, Handrij Helgest, Michał Hančka, Jurij Barš, Jurij Hicka, Pawoł Šołta, Hańža Wjerabowa; 435. 436. 440. 441. 506. 508. z **Budyšina**: Mikławš Bjedrich zwónk, Hana Ridlowa, Marija Wićazec, Mikł. Čórlich, Hana Kětanec, Hana Lawkusowa; 437. Jurij Domš z **Bozankec**; 438. Jan Gäbler ze **Zajdowa**; 439. Marija Kralowa z **Ratarjec**; 442.—467. z **Konjec**: Pětr Brězan, Jakub Brězan, Michał Bjedrich, Pětr Čornak, Michał Čornak, Jurij Čornak, Jurij Kral, Mikławš Henč, Jakub Rjehoř, Hańža Čornakowa, Jurij Kocor, Pětr Čornak młynk, Pawoł Matka, Pětr Janca, Madlena Jancyna, Hańža Kralowa, kubler Michał Wićaz, Michał Woko, Jurij Manjok, Jurij Wićaz, Jakub Hanski, Hana Čornakowa, Jurij Ješka, Jakub Šwejda, Michał Rjelka, Michał Henč; 462.—495. ze **Sunowa**: Pětr Langa, Pětr Handrika, Mikławš Kral, Pětr Kurjat, Jakub Narćik, Michał Mět, Mikławš Šejda, rěznik M. Šołta, Jakub Bjeńš, Jakub Wels, Michał Woko, Michał Wowčeńk, Józef Kowc, korčmař M. Šołta, Jakub Mikławšk, Jan Matka, Michał Narćik, Jurij Wawrij, Jak. Handrik, Marija Bräuerowa, Hańža Grósowa, Khata Rjelkowa, Jakub Rjelka, Jurij Langa, Michał Kowc, Jan Handank, žiwn. Mikł. Rachela, Michał Kocor; 496.—498. z **Nowoslic**: Michał Čornak (Buk), Jakub Pječak, Hana Cyžowa; 499.—501. z **Łazka**: Michał Brankačk, Jakub Wjenk, Jurij Kral; 502. 503. z **Trupina**: Jan Próca, Jakub Kocor; 504. Jurij Kocor z **Jitka**; 505. Jan Cyž ze **Stróžišća**; 507. Jan Rječka z **Dźěchorjec**. 509.—535. z **Ralbic**: farař Jakub Žur, kantor J. Šewčik, Michał Rychtař, Mikławš Bräuer, Mikławš Čemjera, Jurij Čornak, Jakub Domaška, Mikł. Frencl, Jurij Kućank, Jakub Lebza, Jakub Manjok, Jakub Kórjenk (wonkowny), Jakub Błažik, Michał Brězan, Michał Rachela, Jakub Čornak, Madlena Rachelowa, Jan Wowčeńk, Mikławš Zarjeńk, Mikławš Dubawa, Hańža Błažikec, Jurlj Čóška, Jurij Mróz, Mikławš Grofa, Michał Narćik, Michał Žur, Marija Waldźina; 536.—547. z **Koslowa**: Jakub Čornak, Pětr Krawc, Jakub Kórjeńk, Jurij Kubica, Mikławš Kupka, Michał Do-

maška, Michał Wels, Mikławš Wawrik, Jurij Budař, Jurij Wowčeŕk, Pětr Wowčeŕk, Hana Krječmařka; 548.—582. z **Kukowa**: Jan Kral, Jan Rjehořk, Mikławš Branc, Mikławš Herman, Jurij Krawc (Šneider), Jurij Bětnař, Michał Lešaw, Mikławš Lipič, Hańža Bjaršec, Mikławš Błažik, Jan Woleńk, Michał Šołta, Jurij Lešaw, Michał Nowak, Jurij Krawc, Khata Koberka, Jan Ryćerja, Khata Dudźikowa, Hańža Wojnarjec, Hana Lubcyna, Marta Běrkec, Jakub Narćik, Pětr Ćóška, Marija Renarjec, Jakub Rab, Mikł. Wowčeŕ, Madlena Lipičowa, Jurij Šołta, Jurij Šołta II, Bruno Natuš, Michał Lebza, Bruno Hartman, Marija Horjenjec, Marija Šwejdźina, Marija Dučmanka; 583.—600. z **Pančic**: Jakub Skala, Jakub Kórjeńk, Michał Bryl, Jakub Bobik, Jakub Horjeń, Pětr Šołta, Pětr Pawlik, Mikł. Nowak, Michał Lejmag, Hańža Cymerka, konvent klóštra Marijneje Hwězdy, dr. med. Rachel, Pětr Nowak, Marija Čochec, Marija Justec, wučeŕ Jurij Słodeńk; 601—610. ze **Swinařnje**: Jakub Rab, Mich. Šołta, Jurij Pan, Jan Mikela, Mikł. Mikela, Jakub Pjech, Jakub Knop, Jurij Šwon, Hańža Bulankowa, Mikławš Šrama.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a za Posoł: Jan Winař z Budyšina 300 hr., Jakub Brězan z Konjec 100 hr., Michał Rjenč z Čornec 300 hr., Jurij Čyž z Banec 200 hr., Pětr Žur z Mnišonca 300 hr., z Bělšec: Karl Martin 300 hr., Madlena Rězakowa 1000 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćeŕnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

Kupuju kóždu dźělbu žitow
kaž **rožki, pšeńcy, wowsa** atd.
za hnydomne zapłaćenjo a dawam burzowe płaćizny.
Heinrich Scheinert w Kulowje
Badergasse 2/3. Dalokoreč̌ak čo. 42.

Zemrětej
knježnje **Madlenje Šołćic**
z Hórkow
kotraž je pola nas poslednjej lěće służiła,
wuprajamy
najwutrobniši dźak za swěrnu służbu
do rowa. Bóh płać ji z wěčnym mytom jeje prócu a pilnosć, posłušnosć a poddatosć.

W **Nuknicach**, 4. februara 1923.

Smolic swójba.

Poslednje božemje do rowa
towařšcy
knježnje **Madlenje Šołćic**
z Hórkow

Ty sy wot nas šła w kćěwje žiwjenja, w meji swojich młodych lět a njejsy dočakała rjanoho naléča w Božej stwórbje, dokelž Twój Bóžski nawoženja za Tobu žadaše. Njezabudźemy na Tebje. Pola Boha chcemy za Tebje prosyć.

Wotpočuj w měrje w Knjezu, swojim Zbóžniku.

W **Hórkach**, 4. februara 1923.

Žarowaca Hórčanska młodźina.

Žiwjenjo kćěje, lóšt młodosće wěje,
A za rózu skhowana hižo smjerć so směje.

Po dlějšej khorosći zemrě 25. januara, ze swjatymi sakramentami derje domawobstarany, naš luby mandźelski a nan

Franc Kokert
młynk we Łazku

a bu njedźelu 28. januara we Ralbibach pokhowany. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym za wopytowanjo na khorołožu a póstywječorach, za bohate přewodźenjo k rowu — wosebje tež wojeńskomu towařstwu w Konjecach a „Bjesadźe" z Ralbic — najnutrniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

We **Łazku** a **Worklecach**, 1. februara 1923.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ
LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

7. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 17. februara 1923.

Pokuć kaž Twój mištr.

„Khrystus je za nas ćerpjeł a wam příkład zawostajił, zo byšće joho sćěhowali.“ (1. Ps. 2. 21.)

Popjelna srjeda! Nimo su zawjeselenja. Popjeł na čoło nasypany člowjekej do wutroby rěči: „Proch sy a do procha so zasy přewobroćiš.“ Tohodla člowječe, mysli dale hač na dźensa, mysli na zańdźenosć, mysli pak wosebje na přichod. Krótke lěta, měsacy, haj snadź jenož hišće dny a tebi budża płaćić słowa: „Dawaj zamołwjenjo wo twojim nuknicowanju na zemi.“ Zo by před tutym zamołwjenjom wobstał, hladaj na započatku pósta jónu prawje khutnje do so a zawěsće tam namakaš něštožkuli, štož tam njesłuša. Snadź ći swědomjo praji: zańdźenosć twojoho žiwjenja njebě za tym, zo móhł bjez starosće hladać do přichoda. Tohodla čiń pokutu. Wšak će póstny čas přecy zaso a zaso k tomu namołwja. Wukń wot Khrystusa zapokućeć hrěchi prjedawšoho žiwjenja. Žane druhe namołwjenjo drje na swěće za člowjeka njeje ważniše, hač namołwjenjo k pokuće. „Čińće pokutu!“ prědowaše swj. Jan w pusćinje.

„Čińće pokutu“ bě słowo, z kotrymž Jězus sam stupi do zjawnosće; čińće pokutu prědowaše swj. Japoštoł na dnju prěnich swjatkow. Čiń pokutu, praji ći twoje swědomjo. Čińće pokutu namołwjeja nas hłosy ludow a čiń pokutu namołwja će swj. cyrkej lěto wot lěta. Jasnišo a wótřišo hač wšitke tute hłosy rěči a namołwja nas příkład Jězusa Khrystusa k pokuće. „Příkład wam dach, zo byšće činili, štož sym ja činił.“ Tohodla hladaj też ty křesćano dźensa na tutón příkład a wukń wot njoho

1. pokutu činić a
2. pokutu činić kaž Wón je pokućił.

Jězus Khrystus činješe pokutu. Wón sam drje bě bjez hrěcha, ale wón wza naše hrěchi na sebje a donjese je na drjewo swj. křiża. Wobćeženy tak z hrěchami cyłoho swěta stupi před swojoho njebjeskoho wótca jako najwjetši pokutnik. Wón, njewinowate Jehnjo Bože, „kotrež preč bjerje *hrěchi swěta, kotryž je nam runjeća we wšěm z wuwzaćom* hrěcha, je zdrasćeny do drasty našich hrěchow. Tute joho tłóča k zemi; pře naše hrěchi płaka, za kotrež mamy my často tak mało želnosće. Za našu hordosć ćerpi z tym, zo so wšoho wzda na swěće; naše hrěšne požadosće su wina, zo bu wusměšany, krónowany a hidźeny. A woprawdźe: Jězusowe žiwjenjo zrozemimy hakle potom, hdyž na nje zhladujemy jako na žiwjenjo pokutnika. Tohodla może so wón też na nas wobroćić ze žadanjom: Čińće pokutu, přetož też ja sym zapokućał. Při tym pak sebi naš Zbóžnik wot nas nježada najćežše, ně, wopory a najwjetši dźěł pokuty wón přewozmje sam. A tohodla je joho słowo wo pokuće też tak spomožne, dokelž je podpjerane přez joho příkład. Tohodla činmy też my pokutu. Abo, chcemy snadź my, zo by Khrystus naše hrěchi zapokućał, my pak bjez přestaća dale hrěšili? A to bjez pokuty? Haj, ty prajiš, wšak je Jězus naše hrěchi zapokućił; čohodla dyrbimy potom my hišće činić pokutu? Naša pokuta je podarmo a njetrjebawša. Ně, luby křesćano. Pokuta Jězusa drje dosahaše, dosćčinić za hrěchi cyłoho swěta a za hrěchi hišće tysac druhich swětow, ale tohodla njejsmy my wuswobodźeni wot winowatosće k pokućenju. Naše pokutne skutki dyrbja čerpać móc a płaćiwosć ze skutkow Jězusa Khrystusa. A tohodla Jězus sam k nam rěči, zo, njebudźemy-li činić pokutu za swoje hrěchi, budźemy zahubjeni. Chcemy-li pak też płody z pokućenja měć, dyrbimy pokućić kaž Jězus.

II.

Kak je nětko Jězus pokućał? Zo by to zrozemił, luby křesćano, pohladaj jenož do wutroby twojoho Zbóžnika. Tam je ta móc, kotraž joho cyłe pokutne žiwjenjo wjedźe. A tuta ćerjaca móc ręka lubosć, lubosć k joho njebjeskomu wótcej a lubosć k nam člowjekam. Z tuteje dwojeje lubosće žorli swjate pokutne žiwjenjo Jězusa, a tuta lubosć je też hnydom měra joho pokuty. Samo na sebi bě krjepka joho krjewje dosahała, zo by cyły swět był wumóženy. Ale joho bóžska a člowjeska lubosć njeznaještaj měry. Nic, dokelž wón dyrbješe, ale dokelž chcyše, pokućeše. Kóžda krjepka krjewje, kóžde nowe poniženjo, kóžda nowa bolosć pokazowaše jasnišo joho njewobmjezowanu lubosć k Bohu a člowjekam. „Z wěčnej lubosću sym će lubował.“ Dokelž wón wědźeše, zo budźe joho příkład nas ćim bóle pohonjeć, čim krasniši a dospołniši wón budźe, tohodla njeznaješe joho pokuta žaneje měry.

Tohodla sćěhujmy joho příkład. Přetož lubosć Boża a lubosć k sobućłowjekam, pohonja też nas k pokućenju. Abo ćěkaš snadź ty předewšim štož će namołwja k dosćčinjenju? Abo su snadź ći tamne małe sebjezapřeća, kotrež ći swj. cyrkej w póstnym času napołoža, hižo přewjele? Mórkotaš snadź też ty přećiwo Bohu, hdyž na krótki čas maš so zdźeržeć zawjeselenjow? Zawěsće, potom nimaš we sebi tamne zmyslenjo, kotrež měješe Jězus, kotrež mějachu swjeći.

Dwaj puću staj wotewrjenej před tobu: jedyn šěroki a wjele jich je, kiž po nim khodża, puć swětnoho zmyslenja a swětnych wjeselow. A runje w dźensnišim času jich widźiš po tutym puću khodźić. Ale Jězusa na tym puću njenamakaš, přetož je to puć, kiž wjedźe do zahuby.

Druhi puć, wuzki a nahły, puć pokuty, khodźi jich jenož mało, a ći su zhromadźeni wokoło khorhowje Zbóžnika, kiž ma napismo: sćěhujće mje, přetož sym wam příkład dał, zo byšće činili, kaž sym to ja činił. Kónc tutoho

puća pak je hnada w času a hnada w wěčnosći. Khodź a dźi po tutym puću přetož „ja sym puć, wěrnosć a žiwjenjo“ će twój wjednik přiwoła. Wón bu naš puć přez pokutu. Tohodla za nim tu na zemi a přez tutu zemju k žiwjenju we wěčnosći. i. b.

Politiski rozhlad.

Tež druha wólba předsydy nowoho sakskoho knježeŕstwa

kotruž sejm minjenu srjedu wukonja, wosta bjez wuspěcha. Tak njemóže so tež nowe knježeŕstwo zestajeć a prjedawše wjedźe ministerske dźěła dale. Socialdemokratojo nochcedźa so zasy na komunistow zepjerać, dokelž su potom stajnje wot jich hnady wotwisni; tola tež na prawo so wobroćić njechaja. Tuž je móžno, zo tež 3. wólba bjez wuspěcha wostanje. A što potom? Němskonarodni žadaju sebi hižo nětkle rozpušćenjo tohole sejma a nowe wólby. Tola nimaš so tu prašeć: bychu nowe wólby lěpši sejm a tak krućiše knježeŕstwo přinjesłe? Hižo na lěto loňšoho lěta sebi němskonarodni to myslachu a tuž dźěłachu na rozwjazanjo sejma a nowe wólby. Přeswědčeni tehdy běchu, zo jich strona a docyła prawica dobudźe, a hinak přińdźe. A hinak hač sebi to nětkle nadźijeja, móhło tež nětkle zasy wupadnyć. Drohota přibjera stajnje a hroznje a z tym woršty a syły njespokojnych. Za koho pak bychu će hłosowali? Z wjetšoho dźěła za lěwicu. Nam pak móže nětkle jenož wužitny być sejm, kiž so złoža na srjedźne stojnišćo. To we Sakskej dócpěć pak budźe w tymle času ćežko.

Sakske kultusowe ministerium bě, kaž je znate, loni w žnjeńcu dwě postajeni wudało, kotrejž wosebje też pola katolikow wulku rozhorjenosć zbudźištej. Jednaše so předewšim wo to, zo mějachu katolske dźěći też na swojich přikazanych swjatych dnjach, hdyž wone zdobom statne njeběchu, do šule přińć. Skoro we wšěch katolskich šulach Sakskeje so pak 1. nov. a 8. dec. šula njedźeržeše a też katolscy šulerjo srjedźnych šulow doma wostachu, hačrunjež bě so jim krute khostanjo připowědźiło. Też su z khostanjom přećiwo staršim pozdźišo tu a tam započeli. Wěc přińdźe před němskostatne ministerium a sakske nětko — cofuje. Přetož 29. 1. 23 je swojim šulam wozjewiło, zo ma so z khostanjom dla přećiwjenja přećiwo postajenjomaj 155 a 156 nakhwilnje zastać.

Wojowanjo mjez Francózskej a Němskej

njeje přewidźomnje hišće ničo přinjesło, štož by z raznosću na to pokazało, kak wone wotběži. Nadpadne je, zo hódnosć němskeje hriwny w poslednim tydźenju we wukraju jara zrosće: wot 42000 hriwnow spadny dolar na 19000 hr. Winje móžetej dwojej być: pak Francózska wjele wuspěcha z wobsadźenjom nima abo — a to zda so te wěsćiše być — němska banka je wjele wukrajnych pjenjez na wiki přinjesła, a dokelž je tak poskićenjo cuzych hódnostkow wo wjele wjacy hišće dyžli w januaru, jich hódnosć wotebjera, hriwny pak přibjera. Takle jednać němskej bancy nětkle ćežko być njeby móhło, dokelž je němske knježeŕstwo dla wobsadźenja Ruhrskeje płaćenjo wójnskoho wotškodźenja zastajiło, a tak banka swoje nakupjene cuze pjenjezy za nje njetrjeba. — Němske stojnišćo dobywa wosebiteje podpjery přez jendźelske zadźerženjo. Hakle tele dny je Bonar Law, předsyda jendźelskoho ministeria, khětro kruće přećiwo Francózam rěčał. Wón samo na móžnosć pokaza, zo móhła trjeba Jendźelska swoje wójska wot Rhyna wotwołać; to pak by był kónc ententy. Přecy hišće sebi přeja, zo budźe Jendźelska bórzy z krutej nadźiju na wuspěch mjez Francózskej a Němskej jednać móc. Podobnje wupraji so we jendźelskej prěnjej komorje Lord Curzon; dale pak hišće přistaji, zo je Jendźelska nětkle hišće neutralna a njecha ničo činić, štož by Francózam ćeže přihotowało, hačrunjež jich postupowanju njepřihłosuje. Stojnišćo pak je jendźelskomu wójsku w Kölnje jara poćežene; kóždy wokomik móže so wěc hrózbnje přiwótřić. A što praja francózske hłosy? „Petit Parisien“ tele dny pisaše: Francózska a Belgiska stej do Ruhrskeje šloj jeničcy z tym wotpohladom, z tamnych wuhlnišćow přez Versaillske wujednanjo postajenu měru wuhla a z cła a dawkow to sebi wzać, štož by jimaj wotškodźenjo zarunało. Tola zjawne přećiwjenjo Barlinskoho knježeŕstwa, kotrež su k tomu wulkoindustrialni, dokelž maju najwjetši dźěl swojoho zamóženja w Ruhrskej zaměstnjene, našćuwali, je wšěch zastojnikow, wot wyššoho presidenta a měšćanostow hač k najnižšomu policajskomu zastojnikej a tym na póstach, železnicach a za cło přećiwo wobsadźacej wyšnosći zamóhło. Tale spjećiwosć je też do Přirhynskeje přešła. Jenož rjemjelsnicy, překupcy a ratarjo so z někotrymi wuwzaćemi změrom zadźerža.

Dźiwajo na tele spěćowanjo zastojnikow změje wobsadźenjo swój kharakter přeměnić. Wšu Přirhynsku, na lěwym kaž na prawym boku Rhyna, smy tohodla z cłownymi zastojnikami kaž z pasmom wobstupili. Wosrjedź tohole pasma železnicy sami zastaramy, wšěch němskich zastojnikow pak, kotřiž nochcychu dźěłać, smy pušćili. Też bu wuwóz wuhla do njewobsadźeneje Němskeje zakazany. Wupłody z Ruhrskeje, kotrež su za wukraj postajene, jenož potom damy dale hić, hdyž je za nje cło zapłaćene. Logika systema dowjedźe — to so njeda tomu zadźěwać, k tomu, zo so wosebite pjenjezy zawjedu, dale wosebita rhynska policija postaji a rhynske krajne zarjadowanja zestaja; joho sobustawy budźa jeničcy rodźeni Přirhynscy być směć.

Jendźelske stojnišćo w ruhrskim prašenju pak móže so też z druheje strony wobhladować hač by sebi čłowjek po rěčach jeju wjednikow myslić móhł. Hač nochce sebi wěstu swobodu z francózskich mućenjow w orienće wukupić, zo w ruhrskej należnosći so pozdźišo Francózskej přibliži? Te přibliženjo chce sebi w orienće droho zapłaćić dać.

Kak w Parizu Bonar Lawowe słowa posudźeju? Z Pariza 15. febr. wozjewjachu: Na brjóży d'Orsay praja, njedźiwajcy Lawoweje rěče, su sebi jendźelskoho knježeŕstwa wěsći. To so w bližšim času hišće hinak pokaza hač jenož přez rěče. W Parižskich hamtskich worštach Lawowu rěč zamołwjeju z tym, zo wón dospołneje swobody nima, tak rěčeć kaž mysli.

Turkowska po skónčenju Lausanskeje konferency zasy khroblišo wustupuje. Tak je Smyrnanski přistaw z minami wot dalšoho morja wotykać chcyła a tam zjednoćenym ententenskim łódźam připoručiła, přistaw wopušćić. Dale bróni w Thraciskej. Tam stoji jej zasy njepřećelscy napřećo sylne grekske wójsko a je strach, zo bórzy dóńdźe k nowym wojowanjam. Po najnowišich powěsćach Turkojo hižo Adrianopl wot civilnych wobydlerjow wuprózdnjeju a wójsko hromadźa.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Póstowy zwisk mjez Budyšinom a wšelakimi serbskimi wsami počina přecy wostudliši być. Napominamy tohodla swojich česćenych dopisowarjow, zo bychu wotmyslene dopisy za nas hižo prěnje dny tydźenja wotpósłali. Hewak so stanje, zo redakcija dopis hakle pjatk připołdnju abo samo sobotu dopołdnja dóstanje, hdyž je Posoł hižo za mašinu hotowy abo docyła hižo čišćany. —

— Płaćizny jako sćěhwk poslednjoho postupjenja dolaroweje hódnosće minjene dny hroznje zrosćechu. Wosebje zło je to, štož nastupa kožu a wobućo. Njedawno běchu črije hišće za 16—25000 hr., nětkle płaća najtuńše — a to móžeš wjesoły być, hdyž tajkoho překupca hišće nadeńdźeš, — hižo 29000. W přerězku widźiš płaćizny na 42—72000; haj samo 95000 hr. sebi za črije žadaja. — Wězo też płaćizny za wuhlo přiběraja. Centnar briketow je hižo přez 5000 hr., bórzy budźe, kaž samo wozjewjeja 7000 hr. — Hdy bychu płaćizny wo něšto přibjerałe, so nichtó njeby dźiwać móhł; tajke postupowanjo za hižo hotowe wěcy pak njeda so hinak wujasnić hač z lichowniskoho ducha. Tón wosebje so też pokazuje w tym, zo płaćizny njespaduja, byrnjež hódnosć dolara wotebjerała. Wone zrosćichu, hdyž bě dolar na 49000 hr. skočił; nětko je runje

tak khětře so ponižił hač na 18000 hr. Štó tyka wužitk do zakow? Wulcy industrialni! —

— Měsćanska rada je wobzamkła, zo ma so kóždomu potřěbnomu z měsćanskich srědkow 160 hr. na litr mloka dopłaćować. Jako wupokazku za to zeživjeński hamt wosebite lisćiki wudawa. Za čas 12.—18. febr. bě němske knježerstwo hódnosć 20 hriwnowskoho złotaka na 140000 hriwnow — tydźeń prjedy bě 150000, postajiła. Wothodnjenjo dolara pak je z winu, zo pak so nětko hižo „jenož" hišće 100000 hr. dawa. Sl'ěborna hriwna bě 3000 hr. papjery, nětko „jenož" hišće 2000 hr.

Z Radworja. Za khudych so w našej wsy tworow we hódnosći 396650 hr. nazběra a so hamtskomu hejtmanstwu dowjeze. So nadźijamy, zo budźa potřěbni wotebjerarjo spokojeni.

Z Bronja pola Radworja. Popjelna srjeda bě tónle tydźeń. Měšnicy wěriwym z popjełom na čoło křiž woznamjenichu prajicy: „Wopomń, človječe, zo sy proch a do procha so nawróćiš!" To řěka: Spominaj na smjerć! A kak spěšnje će wona druhdy hrabnje a kak hroznje će pobije, wo tym nam zańdźenu wutoru popołdnju zatrašacy přikład da. Živnosćer Filip z Bronja (prjedy też twarc) bě z Hantušec konjomaj do Radworskoho Haja zady Kamjenjej po hromadu palnoho drjewa jěł. Hdyž domoj jědźechu, přijědźechu na mosćik, pod kotrymž woda z Lišonca běži, a tu so koło — kaž so zda — po njerunym kamjenju kaž wobsuny a we tym samym wokomiku wopuš hałzow Filipa, kiž pódla ducy kedźbowaše, tak na bok ćisny a z wobličom na zmjerzłe knotwišćo při puću z tajkim wotmachom wrjesny, zo jomu z nosa krej wudyri a čoło so žałostnje morsny, na čož wbohi hnydom wumrě. Pohonč a pomocnik prědku joho něšto zawołać słyšeštaj, ale w ropoće njezrozymještaj, a zastawši nadeńdźeštaj joho hižo mortwoho. — Njebočički bě 58 lět stary. Wo njoho žaruje mandźelska z črjódku dźěćimi, zdźěła hišće małymi. Bóh je pokojej w horju a zbudź jim pomoc w bližšich a dalšich dobroćerjach! Njeboh Filip bě ćichi, dźěławy, dobroćiwy, jara pobožny muž. Hišće wutoru rano běše ke mši był, tuž njepřihotowany wotešoł njeje. Tójšto lět je tak mjenowane njebjesa nosył (na Bože Čełło). Bě też w šulskim wubjerku zastupnik za Bronjo. Budź jemu lohka serbska zemja, kotrejež dobry syn běše. My žarujemy ze zawostajenymi wo njoho.

Z Ralbic. Štož je nam wójnska hrubosć wzała, je nam lubosć wosadnych wróćiła. Naš wulki zwón, 33 centnarow ćežki, dyrbješe lěta 1917 sobu do wójny a je tam wostał. Kaž so wšitko zasy zaruna, tak też wosadni so loni před hodami zmužichu k nowej woporniwosći, zo bychu swojej farskej cyrkwi połne zwonjenjo dali. Wulki zwón so hody za 7 milijónow pola Bierlinga w Drježdźanach skaza. Tón je też w lěće 1894 wosadne zwony lał. 31. januara popołdnju w 2 hodź. bu nětkle nowy zwón laty, štwórtk 15. februara jón knjez professor Plewka z Budyšina w přitomnosći našoho knjeza fararja w Drježdźanach wupruhowa. Zwón bu za dobry spóznaty, ma tón „Des", kaž stary. Ralbičenjo sebi pónd'elu do Drježdźan po njón pojědu a dowidźomnje budźe štwórtk swjećeny. Tak změjemy zasy naše połne zwonjenjo, kaž prjedy a nadźijomnje też tak rjane a pozběhowace. Naš nětčiši, prjedawši srěni zwón, „f", kotryž je přez nimale pjeć lět cyłu służbu sam wukonjał a často dosć cyle wosamoćeny tak zrudnje nas k Božim służbam wołał, dóstanje zasy dweju towaršow. Nimo nowoho wulkoho zwona přińdźe też mały zwón „as" zasy domoj. Różant bě wšitke zwony zhubił. Hejtmanstwo so nad Różantom tak daloko smili, zo jomu Ralbičanski mały zwón přewostaji. Różant móžeše sebi tónle zwón kupić. Tola klóštrska hnadna knjeni Ralbičanski zwón njekupi, ale sebi jón na tak dołho pożči, dóniž Różant zasy nowe zwony njezměje. Ralbičenjo su prosyli, zo móhli swój mały zwón, kotryž je swjatej Khatrnje poswjećeny, nětko hižo wróćo dóstać a z dobom z wulkim do wěže powěsnyć. Tuta próstwa je so dopjelniła a kaž słyšimy, dóstanje też Różant nětko nowe zwony. Powšitkowna wjesołosć knježi nětko we našej wosadźe, zo změjemy zasy, štož smy do wójny měli, rjane Ralbičanske zwony.

Z Rablic. Naše towarstwo młodźencow wotmě njedźelu tydźenja swój załoženski swjedźeń. Wjedro bě so k njedźeli trochu polěpšiło a tak so jara wjele ludźi zeńdźe, samo z Kulowskeje wosady su mnozy hosćo přikhwatali. Po krótkim powitanju předstaješe so Molièrowa wjeselohra „Skupy". Hra jako cyłk derje skutkowaše a bu z wustojnosću wuwjedźena, Zo bě to za tak krótki čas dokonjane, bě wjele wutrajnosće sobuskutkowacych třěbne, ale też njespróchniwy nawjedowar knjez kapłan Kětan bě wšu prócu na to złožił. Wězo na jednotliwym bě hišće so něštožkuli wustajić hodźało, chcu jenož na poslednje jednanjo spomnić, kotrež dyrbješe so wjele bóle živje předstajeć. Tola njecham kritiski nóž překruće zarěznyć; štož smy widźeli, bě powšitkownje spokojace. Po wobšěrnym hraću hercy wjesele zapiskachu, a tak móžeše so kóždy hišće někotre hodźinki zabawjeć. Druhi raz zasy tak! -e-.

Ze Serbskich Pazlic. Wot njedźele k póndźeli w nocy pokradnychu paduši pola hosćencarja Krala ćěrjeński pas z młóćaceje mašiny. Policija njeje hišće paduchow wusledźiła. — Kak často je słyšeć, zo so tajke pasy kradnu; su w nětčišim času jara drohe. Tohodla sebi je kóždy derje khowaj.

Z Njebjelčic. Minjenu njedźelu wotmě tudomna kat. Bjesada swój 6. załoženski swjedźeń. Wjele ludu běše so ze wšěch kóncow zešło. Najprjedy přednjesechu so někotre spěwy pod wjednistwom k. wučerja Jakubaša, kaž „Rjana Łužica, Hory módre" a solo „Pod bělej brězyčku", kotrež knjez kubleŕ Cyž zaspěwa. Potom powita knjez farař Mič přitomnych, pokazujo na wuznam swjedźenja. Złožujo so na předstajomnu hru „Na wumjeńku" napominaše přitomnych, sebi swoje serbske wašnja a počinki hajić a so wšoho cuzbařskoho ducha a wopičenja hladać, jeli chcedźa wostać dobri křesćenjo a swěrni Serbjo. Też na młodosć so wobroći, jej pokazujo, zo dyrbi z hry wuknyć 4. kaznju Božu wobkedźbować a česćować swojich staršich a předstajenych. Nětko předstaješe so † knjeza Wingerjowa činohra „Na wumjeńku". Wona je woprawdźe wumjełska, wopřija khutne sceny a rjane wjesołe wustupy. Časćišo dyrbjała so na našich swjedźenjach předstajeć. Hrajerjo běchu dołhu hru derje nawukli a hišće krasnišo ju předstajachu. Wšitke role běchu we prawych rukach a buchu z wurazom a zapalom přednjesene. Tak běchu wšitkich přitomnych jara spokojili a žnějachu na kóncu dźak z třikróćnej hrimotacej sławu. Swjedźeń nadźijomnje we přichodźe swoje płody ponjese. — Wunošk swjedźenja běše za zwony postajeny.

— Wot lěta 1917 měješe naš Boži dom jenož jedyn zwón. Wosamoćeny wołaše wosadnych k Božim służbam. Nětko pak je najdlěje na wěži wisał a swoju swj. służbu wukonjał. Kaž druhe wosady tak je też naša wosada sebi nowe zwony skazała. A hdyž prjedy lětstotki dołho jenož 2 zwonaj w Njebjelčicach klinčeštaj, budźa w přichodźe 3 we rjanej harmoniji zwonić a naše wutroby wokřewjeć. Smy je skazałe pola firmy Geittner we Wrótsławju, a dyrbja po jutrach hotowe być. Dokelž je wosada mała, budźe dyrbjeć wulke wopory přinjesć. Tohodla je zdobne, zo też druzy z wonka wosady, kotřiž pak z wosady wukhadźeja abo w Njebjelčanskim domje Božim dobroty wužiwaja, swój dźak z tym wotrunaja, zo też k nowym zwonam šerpatku wopruja. Wjeselimy so hižo na rjany a žadny swjedźeń swjećenja nowych zwonow. Njech wone potom wočakowanja a přeća wšěch spokoja a wutroby wšitkim, kotrymž budźa klinčeć, k njebjesam pozběhuja.

Z Khwaćic. Zběrka za podpjeru khudych sobučłowjekow w našim wokrjesu (Notgemeinschaft) je w našej wsy nahladnu ličbu wo 223000 hriwnow wunjesła. W Njezdašecach nazběra so samo 1/5 milijóna hriwnow. Z toho widźimy, zo maja ludźo hišće wutrobu za nuzu swojich bratrow. W někotrych wsach měješe pak tuta zběrka mało wuspěcha, hdźež so wjacy wočakowaše. To je też jedyn ze złych sćěhwkow wójny. Tak někotry je dźensniši dźeń při swojej papjerjowej hromadźe lubosć k sobučłowjekam

zhubił a nima žanoho zrozymjenja za jich nuzu. Mnozy stari ludźo bychu so z najnuznišim zastarać móhli a su jenož na dobrowólne dary jenotliwcow pokazani.

Ze Židźinoho p. Wojerec. Jedyn ratař z našeje wsy běše w Němcach cuzomu wikowarjej z Kamjenic konja předał. Wikowař jomu ze 500 a 1000 hriwnowskimi papjerami, kiž běchu po stach walčkowane, zapłaći a wobkruči, zo su jenotliwe walčki prawje wotličene a zo tohodla trjeba njeje, je hišće raz ličić. Ratař jomu wěrješe, a so jenož přeswědči, hač ličba walčkow trjechi. Potom sebi pjenjezy zawali a je do Wojerec na serbsku banku donjese. Tolu tu so wupokaza, zo přez sto tysac pobrachuje. Běchu mjenujcy w někotrych walčkach z 1000 hriwnowskimi 500 hriwnowske papjery pódla. Bur poda so hnydom zasy do Němcow. Wikowař, kiž na zbožo hišće wujěł njebě, chcyše najprjódcy jenož 50000 dać, ale dokelž móžachu někotři znaći wobswědčić, zo je bur pjenjezy na bancy tak wotedał, kaž je je dóstał, dyrbješe jomu tola cyłu sumu dać. — Tutón pad wuči, zo človjek dźensniši dźeń z pjenjezami wobhladniwy dosć być njemóže.

W Barlinje běchu 15. februara **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 50; rožka 44—42; ječmjeń 43—45; wows 41—39; majs 45; **muka** pšeńčna 140—160, ržana 130—145. **Wotruby** pšeńčne 30—32, ržane 30—32. Raps 90—100. Hroch Viktoria 75—90; mały 65—75. Pjeluški 95—120. Buny (pólne) 60—70. Woka 95—125. Seradela 140—165. Rapsowy wosušk 36—37. Lany wosušk 75—80. Suche truchančki 18—19. Pochowa melasa 8. Běrnjace kružki 29.

W Kamjencu dawaše so 15. februara za **słomu** k picowanju 18, k słanju 17, woklepy 20. **Syno** 18. **Prosata** jene 70—145. **Neple** 2200—2500.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: Pawoł Krawc z Dźěžnikec 50 hr., propst P. Vac. Kotrch w Roudnicach **8500** hr., z Budyšina: dr. W. Jehne **1500** hr., Jakub Leider 50 hr., Helena Baršec 300 hr., dr. Jurij Mjechela **955** hr., Michał Winkler 500 hr.; konsist. rada Jurij Kral farař w Drježdźanach 200 hr.; z Wotrowa: Pawoł Šołta 100 hr., Michał Delan 155 hr., Jurij Cyž **1000** hr., Marija Čórlichec ze Zdźerje 800 hr., Delanska Patentna Komisija 670 hr., Boršćanska idealna komisija 500 hr., wot tow. młodźencow w Baćonju **5000** hr., wyšši insp. Jurij Hajna w Barlinje **920** hr.; z Kamjenjeje: Jurij Wićaz 255 hr., Jurij Winař 200 hr., Pawoł Krawc 200 hr., Jurij Měń z Khelna **1260** hr., Jakub Běrk z Radworja 700 hr., Mikł. Kubaš z Khasowa 534 hr.

Za fond: Jan Skala w Prazy (hišće jako nowoł. dar) 500 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 15. februara 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi.

Woły: 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 200—210, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 170—180, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 130—140, 4. mjenje picowane wšěch starobow 90—110. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 200—210, 2. połnomjasne, młódše 170—180, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 135—145. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 200—210, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 170—180, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 140—150, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 120—130, 5. mjenje a špatnje picowane 80—100. **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 230—240, 2. mjenje wukormjene a cycace 210—220, 3. špatne 180—190. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 170—180, 2. starše wukormjene 156—160, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 80—110. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 290—300, 2. wukormjene 320—330, 3. mjasne 260—270, 4. špatne 230—250, 5. rancy a kundrosy 220—300.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

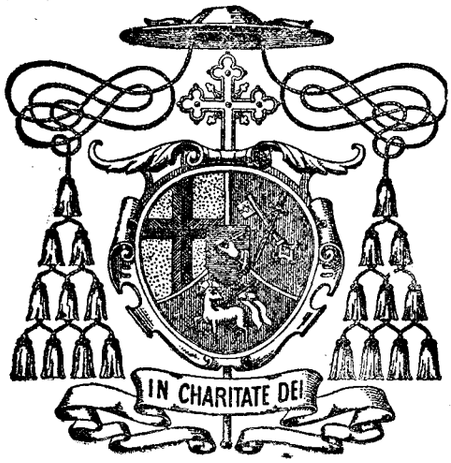
Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Mój wobšěrny skład
poskića wam při nakupje njedosćehnjenu lěpšinu.
Žane nuzowanjo k nakupjej. Sprawne posłužowanjo.
Hobrski wubjerk! Najlěpše kajkosće!
Welsec kupny dom w Kulowje
Dalokorečak 12. Założene 1868.
Najwjetši wosebity dom za Serbow.
Zhotowjenjo čełowych wuhotowanjow wot najjednorišich hač do najpyšnišich wuwjedźenjow.

Bydlenske wuhotowanja a kuchnje
ma płaćizny hódne na předań
Meblowy Šołta ▫ Garbarska hasa 8 ▫ Blidarnja
w Budyšinje. Dalokorečak 382.

Kupuju kóždu dźělbu žitow
kaž **rožki, pšeńcy, wowsa** atd.
za hnydomne zapłaćenjo a dawam burzowe płaćizny.
Heinrich Scheinert w Kulowje
Badergasse 2/3. Dalokorečak čo. 42.

Christian,

z Božeje smilnosće a japoštolskoho Stoła miłosće

biskop Mišnjanski w Budyšinje,

doktor theologije a filosofije,

postrowja a žohnuje wšitkich wěriwych biskopstwa.

Lubowani wosadni!

Boha wocuzbjenjo je wuznam mnohich worštow našoho ludu — Boha wocuzbjenjo we wutrobach mnohich jednotliwych človjekow, Boha wocuzbjenjo w klinje mnohich swójbow, Boha wocuzbjenjo w někotrychžkuli šulach a wustawach za zdźěłanosć, Boha wocuzbjenjo we wulkim dźělu nowinarstwa a literatury, w kinach a dźiwadłach, Boha wocuzbjenjo we wěstych worštach dźěłaćerjow a dźěławoho wobydlerstwa, wobsedźerstwa a zdźěłanosće, Boha wocuzbjenjo też pola mnohich, kotrymž bu dóńt stata, ludu, městow a gmejnow dowěrjeny.

My katolikojo a z nami wšitcy, kotřiž do Boha a Khrystusa wěrja, haj wšitcy, kotřiž maja hišće zrozemjenja za hódnosć nabožnistwa a křesćanskoho žiwjenja, dyrbimy tule woprawdźitosć za najwjetši wosud (najwjetše dopušćenjo) měć, kotrež je na naš wbohi lud přišło.

Nic jeno z nabožnych přinow, ale runje tak jara z woprawdźiteje lubosće k našomu ludej, z wěrneje starosće wo přichod našoho wótcnoho kraja začuwamy jako winowatosć swědomja, bohawocuzbjenju našich domow wobarać a mysl bohapřisłušnosće w ludźe, kelkož na nas zaleži, posylnjeć a spěchować.

Tale winowatosć swědomja należi najbóle tomu, kotrohož je Boža předwidźiwosć na wašoho duchownoho wjednika powyšiła, wašomu biskopej. Njech ja, lubowani wosadni, tule winowatosć dopjelnju, hdyž was wołam ke khutnomu pŕocowanju za bohapřisłušnosću, hdyž so wobdźěliće na wěrnej pobožnosći. Pobožnosć dźěn je runje tamne pócćiwe zmyslenjo, z kotrymž so do prawoho poćaha k Bohu postajimy a z Bohom zjednoćeni wostanjemy.

Tak dha ma mój lětuši pastyrski list jednać wo **pobožnosći**, a ma najprjedy rozkłasć **powahu** pobožnosće (što wona je) a jeje napřećiwosć, bohawocuzbjenjo; potom ma wam kruće zašćěpić **winowatosć** pobožnosće a skónčnje was pokazać na **žohnowanjo** pobožnosće.

I.

1. Wo mało wěcach je telko křiwych nahladow a wopačnosćow rozšěrjenych, kaž wo **byću pobožnosće.**

Někotři měnja, pobožnosć wobstoji wosebje abo samolutcy wo **zwonkownosćach**: wo hortnych paćerjach a widźomnych pobožnosćach.

Druzy wšak su přepokazani, zo je pobožnosć něšto znutřkowne. Ale woni měnja, zo je pobožnosć **jeno znutřkownosć** a zo so wona z kóždym zwonkownym wopokazmom, n. př. přez zjawne modlenjo, přez zjawny wopyt cyrkwje, přez zjawne wuznaćo přisłušenja k jenomu **nabožinstwu**, wonješesći.

Zasy druzy měnja, zo su pobožni človjekojo, **hdyž** porjadnje cyrkej wopytuja a so na hewak druhich **zwonkownych** wopokazmach powšitkowneje pobožnosć **wobdźěleja**, też hdyž hewak tu abo tamnu kaznju Božu přestupja.

Zasy druzy přenjesu pobožnosć do **bjezměrnosćow a přehnaćow**, do přiwěrkownych a njerozsudnych **přepjatosćow.**

Skónčnje su tajcy, kotrymž je pobožnosć **wostudła**, dokelž sebi narěča, zo pobožnosć wutwori nuznje **njewjesołe zmyslenjo**, ćěmnu **jěrosć**, ludźibojazne **wotzamknjenjo** wot druhich.

a) Što mamy wot tutych nahladach dźeržeć, to je wam, lubi wosadni, znate. To su cyle křiwe nahlady. Přetož **što je pobožnosć?** Pobožnosć je samotnosć znutřkownoho človjeka, wona je znutřkowne zmyslenjo a znutřkowny skutk; wona je **dobrowólne zastajenjo duše na Boha a bóžske wěcy.**

To je wurazne wobstojenjo duše. Hdyž je bliže rozpominamy a rozdźělimy, nastanje sćěhowacy wobraz:

Pobožnosć je přede wšitkim samotnosć wole: je **razne podaćo wole Bohu a Bóžskomu.** Tale nakhilnosć wole **wukhadźa** z poniżnoho zapřijeća wěrnosćow z rozomom, kotrež k bohupodaću pohnuwaja; tale nakhilnosć wole **wuliwa** so na **duchownu mysl** a płodźi w njej tamnu čistu

přikhilnosć k Bohu a k bóžskim wěcam, kotraž je samotnosć wšitkich woprawdźe pobožnych čtowjekow, tamne lubozne podnurjenjo mysle do toho, štož je Bože a k Bohu słuša; tale mysl **wopokazuje so w žiwjenju** po přikładźe bóžskeje swjatosće, po zakładze Božich kaznjow: pobožny čłowjek připóznawa Boha jako swojoho stworićela a knjeza, wón ma napřećo tomule knjezej a stworićelej pak też zdobom zmyslenjo dźěsća k swojomu nanej. Wot tohole ducha modlenja a česćowanja, dźakownosće a lubosće napřećo Bohu je wšitke joho myslenjo a chcyćo, čućo a žadanja wědomje abo njewědomje wjedźene. Ze słowami psalmista wón praji: **„Što mam w njebju a što chcu na zemi nimo Tebje? Byštaj-li też hinyłoj moje ćěło a moja wutroba, Bóh mojeje wutroby a mój podźěl je Bóh na wěčne . . . mi pak je dobro Bohu přiwisować, swoju dowěru na Boha Knjeza stajeć, zo bych wopowědował wšitku Twoju khwalbu w torožach dźowki Sionskeje“** (Ps. 72, 25. 26. 28.).

Nižše mocy joho duše drje dla nakhilenja k zmysłojtosći druhdy abo husćišo, krótši abo dlěji čas, tomule nawróćenju joho wyššeje duše so spjećuja, jomu wukonjenjo pobožnosće poćeža, jomu rozpjeršenjo a suchotu přihotuja, joho snadź samo z wostudu a wohidu napjelnja, njech je přećiwo Bohu a Bóžskomu powšitkownje, njech je přećiwo wěstym wašnjam pobožnosće. Kóždy z nas je tajke haćenja na sebi hižo nazhonił. Bojazliwe abo hubjenje rozwučene duše boja so, zo je w tajkich padach so z jich duše pobožnosć zhubiła. Woni so myla, dokelž pobožnosć njeje wěc čuća, zmyslneje požadosće, fantasije, začuwanja. Pobožnosć je hłownje zmyslenjo wole, a złoženjo wole, kotrež wukhadźa z nabožnoho spóznaća Boha a Bóžskoho, kotrež so wuliwa do duchowneje mysle, a samo wot so, ale nic přecy też žiwjenjo čućiwosće a předstajowanja, zmyslne žadanjo a prócowanjo čłowjeka zapřija.

b) Lubowani wosadni! Pobožnosć je, kaž widźimy, znutřkownosć, **wona pak njeje jeno znutřkownosć,** přetož **wšitko, štož je w znutřkownym čłowjeku mócnje žiwe a hibite, nući też k zwonkownomu wobdźělenju.**

Tohodla nadeńdźeš wšudźe tam, hdźež je wěrna znutřkowna pobožnosć, też **pilnosć za zwonkowne pobožnosće, za nabožne a cyrkwinske wobdźělenjo.** Pobožny stykuje rucy a hiba z hubomaj w modlitwje, po poručnosći Knjezowej, **„zo mamy so přecy modlić a njewustawać“.** (Lk. 18, 1.); pobožny zhibuje kolena před Zbóžnikom w tabernaklu, před kotrymž **„ma so kóžde koleno zhibować tych, kotříž su we njebjesach, na zemju a w podzemju.“** (Fil. 2, 10.); pobožny je w domje Božim nutrnje zhromadźeny, přetož **„mój dom“,** praji Bóh, **„je dom modlenja“** (Luk. 19, 46.); pobožny lubuje nabožnu zabawu a rěče, přetož tak poruča japoštoł: **„nic nabłazne rěče abo tryski** (njech njejsu předmjet wašoho zabawjenja), **ale lubozne dźakprajenjo“** (Ef. 5, 4); pobožnomu je derje w towarstwje nabožnje zmyslenych čłowjekow, přetož praji japoštoł, **„jelizo pak w swětle khodźimy, mamy mjez sobu zjednoćenjo“** (1. Jan. 1, 7); pobožny bywa pohonjany k Božim służbam a k słyšenju prědowanja na njedźelach a swjatych dnjach, spominajo na słowo Knjezowe: **„Štóž je z Boha, słyši słowa Boże“** (Jan. 8, 47.); pobožny čuje so winowaty, so wobdźělić na nabožnych a cyrkwinych zarjadowanjach, w sobudźěle apostolata laikow za Khrystusa, za cyrkej a duše, přetož joho zahorja horca žadosć, **„zo by był pomocnik wěrnosće“** (4. Jan. 1, 8.), kaž to japoštoł Jan wěriwym na wutrobu kładźe; pobožny ma wotewrjenu ruku za nabožne a cyrkwine potrěbnosće, sćěhujo napominanjo japoštoła: **„Kóždy njech da, kaž je we swojej wutrobje postajił, nic ze zrudoby abo z nuzy; přetož wjesołoho dawaćerja Bóh lubuje . . . służba tohole dara lubosće wupjelnja nic jeno njedostatki swjatych, ale rozmnožuje so też we mnohich dźakprajenjach Knjeza, hdyž z doswědčenjom tuteje służby Boha khwala dla posłušnosće wašoho wuznaća w evangeliu Khrystusowym** (2. Kor. 9, 7. 12. 13.); pobožny česći a waži sebi też měšnikow jako zastupnikow Božich, też najebać jich čłowječu słabosć, wopokazuje jim lubosć a dźakownosć, po postajenju japoštoła: **„Měšnicy, kotříž derje předstoja, njech maju so dwojeje česće hódni, najbóle, kotříž so prócuja we słowje a wučbje“** (1. Tim. 5, 17.); pobožny mysli a čuje, nadźija so a strachuje so, je žiwy a so prócuje za wěc Khrystusowu a cyrkwje a njesmjertnych čłowjeskich dušow, dźiwajo na napominanjo japoštoła: **Khodźće jeno hódnje po evangeliu Khrystusowym . . . zo stojiće w jenom duchu jenomyslnje, sobudźěłajcy we wěrje evangelia.“** (Fil. 1, 27.)

Tak čini woprawdźe pobožny čłowjek. Tohodla so ći myla, kotříž praja, zo je čłowjek pobožny hižo přez **same znutřkowne zmyslenje bjez zwonkownych pobožnosćow, bjez wobdźělenja na nabožnym a cyrkwinym žiwjenju.** Z tymle wobłudom zamołwjeja so woni, zo Bože służby njewopytuja, zo so na cyrkwinym žiwjenju, na pobožnych wobkhadach (prócesijónach), na nabožnych wuhotowanjach njewobdźěla, zo so boja zwonkownje so jako křesćenjo a katolikojo wuznawać. Tajcyle ludźo njejsu žani woprawdźe pobožni čłowjekojo, hewak bychu dyrbjeli wědźeć, zo je porjadne wopytowanjo Božich służbow na njedźelach a swjatych dnjach kaznja cyrkwje, kotraž tu před nami stoji jako zastupjeńka Boža: we wušomaj dyrbjało jim klinčeć słowo Knjezowe: **„Štóž pak cyrkej njeposłucha, budź tebi jako pohan a cłownik“** (t. j. zjawny hrěšnik) (Mat. 18, 17). A zasy dyrbjeli so nastróžeć hroženja Syna Božoho: **„Štóž mje zaprje před čłowjekami, toho też ja zapru před swojim Wótcom, kiž je w njebjesach“** (Mat. 10, 33). Hdźež je wěrna pobožnosć we wutrobje žiwa, tam přewozmje wona cyłoho čłowjeka, nic jenož njewidźomnu dušu, ale też widźomne ćěło, tam nući wona też k zwonkownym skutkam pobožnosće, kotrež su přez Boži zakoń a cyrkwinu kaznju katolikam předpisane.

Dokelž so pobožny Boha jako najwyššeje majestosće boji, Boha jako swojoho dobroćerja a Wótca lubuje, tohodla wón też wosebiće česći kaznje Bože. **We dopjelnjenju wšitkich kaznjow,** kotrež je Bóh čłowjekam dał, widźi wón runje najwubjerniše znamjo pobožnoho zmyslenja, jadro a hwězdu pobožnoho žiwjenja. **„Přetož to je lubosć Boža, zo joho kaznje wobkedźbujemy“** (1. Jan. 5, 3). Woprawdźe, by jeno **tajena** abo do wočow **pobožnosć** była, hdy by snadź něchtó kóždu njedźelu a swjaty dźeń dom Boži wopytował, ale Bože kaznje njedźeržał. Abo možemy **toho** pobožnoho čłowjeka mjenować, kotryž wjele paćeri spěwa, pobožnje rěči, wěste zwonkowne pobožnosće wukonja, ale kotrohož wutroba je połna nahramnosće a lichowarskoho ducha, njećistoty a njewěrnosće, hordosće a stroniskoho ducha za swoju wosobnišu ludowu worštu, połna hidy a zawisće? kotryž bližšomu w nuzy njepomha, byrnjež móhł, we wuživanstwje je žiwy — hdźež sobubratr hłód a nuzu ćerpi, kotryž jenož sebje a swój wužitk pyta, bjez toho, zo by so na hospodarske a socialne winowatosće dopomnił, kotrež ma napřećo sobućłowjekam a cyłomu ludej dopjelnić? Štóž by tak myslił, činił a začuwał, tón njeby na

žane wašnjo pobožny človjek był, byrnjež so tysacy króć we wěstych zwonkownych pobožnosćach tepił. **„Čista a njeskažena nabožnosć pola Boha a Wótca je tale: wopytować syroty a wudowy w jich ćěsnosćach a bjez poroka so zdźeržeć před tymle swětom“** (Jak. 1, 27). Tajki njech tola tule slepu pobožnosć prawje bórzy wotćisnje, zo njeby był dobrym předmjet zrudoby, we wěrje słabym wina pohórška, njewěriwym přičina zacpića a wotpokazanja křesćanskeje wěry a katolskeje cyrkwje. Před tajkimi na woči pobožnymi warnuje swj. Pawoł w swojim druhim lisće na swojoho wučownika Timotheja: **„Ludźo budźa sebični, nahrabni ... bjezbóžni, bjez lubosće, bjez swěry ... njezdźerživi, surowi bjez dobroćiwosće, ... njehańbići, nadući, a bóle lubowarjo wólnosće dyžli Boha, mějcy drje podobu pobožnosće, jeje móc pak zaprěwajcy“** (2. Tim. 3, 2 sć.).

Hišće na jenu družinu **wopačneje pobožnosće** dyrbju też pokazać, lubowani wosadni: to je tajena pobožnosć tych, kotřiž zwonkownje wjele dźerža na pobožne nałoženja, nabožne ludowe wašnja, na zdźerženjo nabožinstwa pola sebje a pola swojich narodnych bratrow, kotřiž pak su znutřkownje cyle na zemske złoženi, na swětne wěcy, a kotřiž z tohole njeswjatoho zmyslenja na swoje swětne zaměry do škody nabožinstwa dźěłaja. Tajkoho razu běchu farizejowje w času Khrystusowym. Woni dźeržachu so kruće wobrjadow židowskoho zakonja, nabožnych nałožkow swojoho ludu a swojeje woršty; modlachu so wjele a posćachu kruće. Ale to bě jeno zwonkowna pobožnosć. Jich znutřkowne bě napjelnjene ze swětnymi myslemi a ze zemskim zmyslenjom; tute počahowachu so na jene prócowanjo: narodnu samostatnosć židow zasy postajić, wosebite židowske kralestwo założić. Narod stajachu nad nabožnistwo, narodne interessy mějachu nabožnym służić; dźiješe so jim wo židowskim kralestwje a zhubichu z tym přizamknjenjo ke kralestwu Khrystusowomu na zemi, a zhubichu wěčne kralestwo Bože w njebjesach. Mnozy w běhu časa, kotřiž podobnje myslachu a činjachu, su nad tym znutřkownu pobožnosć zhubili, su na cyrkwinskim zmyslenju čołma rozćepjenjo poćerpili, su skónčnje we wěrje khabłali a su hromadźe z tymi, kotrychž woni jako wjednicy nawjedowachu, wotpadnyli. W našim času je tutón pohanski, njekřesćanski a cyrkej šćěpjacy duch narodowstwa so zasy rozšěrił, je ludy do wójnow storčił, wón zastaji nohu hrubje do tyła předobytych, wón je cyrkwi ćežke rany nabił, je tysacy a milijóny wot cyrkwje wottorhnył, kaž prjedy tak nětko zasy. Wón je najsurowiši njepřećel wěrneje pobožnosće a nabožnistwa, lubosće a k njewjesće, k swjatej cyrkwi. Tohodla, lubowani wosadni, je moja najswjećiša pastyrska winowatosć, wam ze sprawnej lubosću a z pastyrskej starosćiwosći tohole njepřećela pobožnosće wotradźeć. **„Přetož“**, praji japoštoł, **„to njeje mudrosć, kotraž wot horjeka přikhadźa, ale zemska, človjeska, djabolska ... Mudrosć pak, kotraž je wot horjeka, je najprjedy čistotna, potom pokojna, měrna, podwolna, dobromu přikhilna, połna smilnosće a dobrych płodow, njesudźaca, bjez tajenja. Płód sprawnosće pak rozsywa so w pokoju tym, kotřiž pokoj činja“** (Jak. 3, 15. a sćěh.).

c) **Kak pozběhowacy a lubozny je tola napohlad woprawdźe pobožnoho človjeka!** Pola njoho je zwonkowne přezjene ze znutřkownym a znutřkowne ze zwonkownym, pola njoho je cyły čłowjek podnurjeny do jenoho duchownoho wobwětra. Wšitke joho znutřkowne mocy duše, joho rozom, joho wola, joho duchowne zmyslenjo, su do jeneje swjateje jednoty zběžane, do jenoho zjednoćenja zmyslenja. Wšitke joho zwonkowne počinanjo je přezjene z tejle znutřkownej jednotu ducha, a woboje hromadźe, znutřkowne zjednoćenjo ducha a zwonkowna jednota skutkowanja, pytatej jedyn zaměr, najwyšši a najdospołniši, kiž je: česćowanjo Boha a modlenjo k njomu, dopjelnjenjo joho swjateje wole we wšitkich poměrach a wobstojenjach žiwjenja, lubosć k Bohu a k bližšomu, swěru napřeco cyrkwi, česćowanjo kóždeje wot Boha postajeneje autority. Byrnje tajki woprawdźe pobožny človjek też druhdy z njewopomnjenja a njepřekładźenja do človječich wopačnosćow a brachow padnył: joho cyła powaha wostanje stajnje česćomna, wón je „wot Boha a človjekow lubowany; joho wopomnjeco je w žohnowanju“ (Ekkli. 45, 1 sć.).

2. **Kak čěmnje a struchle so rozeznawa wot toho wobraza wobraz njepobožnoho, Bohu wocuzbjenoho človjeka, wobraz wocuzbjenja wot Boha!**

Wobhladaj wšak sebi jónu **Bohu wocuzbjenu swójbu**; tam njesłyšiš a njewidźiš ženje žadyn paćeŕ, ani rano ani wječor, ani do jědźe ani po jědźi; tam so zdaluja domu Božoho, předowanja, Božich służbow; tam nabožnym kniham a časopisam ze zamysłom do domu njedadźa; město toho tam bjezwěriwe knihi, bjezwěriwe dźeniki, bjezwěriwe romany na blidźe přihotowane leža; w žanej jstwi njenamakaš nabožne swjeco, Božu matru su z durjemi wupokazali; rěče kotrež so za blidom a při swójbnych rozmołwach słyšeć dadźa, su swětne a jenož na zemske złożene, haj často bjez wěry a wěrje njepřećelske; dźěći su dawno wot nabožneje wučby šule wotkazali; nawopak so za bjeznabožinsku šulu rozsudźiwši móža jeje powšitkowne zawjedźenjo lědma dočakać. Bjez wěry, bjez Boha a bjez nadźije na tamne žiwjenjo wotrostu dźěći w tutych swójbach, hišće bóle wobžarowanja hódne dyžli pohanske dźěći, kotrymž jich starši z najmjeńša hišće wěstu wěru do Boha a tamne žiwjenjo podawaja.

Wot tychle Bohu wocuzbjenych swójbow pohladaj na **Bohu wocuzbjene zjawne žiwjenjo**, kajkež so ći často pokazuje:

Dźi do někotreježkuli fabriki a dźěłarnje a stróžiš so bjezwěriwych haj nabožinje njepřećelskich rěči, kotrež tebi tam napřeco hołkaja. Zasłyšiš tam směchi a hanjenja přećiwo Bohu w njebjesach a tamnomu swětej nad hwězdami, hanjenja budźa tebi napřeco zwučeć přećiwo cyrkwi a jeje duchownym, přećiwo křesćanstwu a křesćanskomu swětanahladej.

Hladaj na někotre **zhromadźizny**, słyš někotre rěče w našich **sejmach**, posłuchaj za někotrej **rozmołwu**, a tónsamy wobraz trašnoho bohawocuzbjenja a bjezbóžnosće so tebi zjewi.

Njeměń pak, zo tajke zrudźace znamjenja časa so jeno we wěstych kruhach dźěłaćerskoho a dźěławoho ludu namakaja. Też tu a tam, hdźež **zdźěłanosć a wobsedźeństwo** so khwali być, je duch wotpada wot Boha a křesćanstwa so zasydlił, nima pobožnosć wjac domjacoho prawa. Tuž tam knježi často tesame Bohu wocuzbjene swójbne žiwjenjo, też tam dychaja rozmołwy, skhadźowanki a zhromadźizny często tohosamoho bjezwěriwoho a nabožnistwu njepřećelskoho ducha.

Štož je so z tychle nahladow a zmyslenjow sadźiło, pokazuje so jasnje też w **nowinarstwje**, w **pismowstwje**, w **kino a dźiwadle**, we **wumjelstwje**. Njechamy prěć, zo runje też přez wumjelstwo a pismowstwo wěste nabožne žedźenjo dźe, hišće mjenje njechamy prěć, zo samo w na-

božnje wustudnjenych worštach ludu z nowa wěste žadanjo za Bohom a nabožinu, za křesćanstwom a cyrkwju so wopokazuje. Tola zhromadny wobraz wulkoho dźěla zjawnosće, swójby a žiwjenja jednotliwcow pokazuje — z bolosću dyrbi so to wobžarować — tele hrózbne poćahi bohawocuzbjenja a wotwučenja, haj nic z rědka bohahidy a njepřećelstwa přećiwo cyrkwi, jakož přihłós dopokazuje, kotryž Bohu wocuzbjene, nabožinje njepřećelske nowinarstwo a pismowstwo, kino a dźiwadłowe wumjełstwo w ludźe namaka.

Hižo tón duch też do duri zakonjedawarstwa bucha: wón chce so nutř dobyć a zakonje tworić, w kotrychž ma bohawocuzbjenjo, haj njepřećelstwo přećiwo Bohu knježić.

Hišće wjac, tón duch žada zastup też do našich šulow a wustawow za zdźěłanosć, w městach a na wsach, do sudnistwow a jastwow, do khorownjow a spomožerskich wustawow, do statnoho a gmejnskoho zsstaranja; tón duch chce sam a jenitki knježić w cyłym ludźe a žiwjenju jednotliwcow.

Hišće maja to za radźomne, dźiwajcy na mnohich, kotřiž tomule dobyćerskomu ćahej bohawocuzbjenja a wotwučenja w puću stoja, zo tomu cyłomu směrej ducha njewinowaty wodźew dadźa. Praja: při wšim tym ma nabožina privatna wěc jednotliwych wostać; jednotliwcej wostanje zwolene wěrić a so modlić, kaž zechce, swoje dźěći w rumach swojoho domu, abo w cyrkwi abo też w šulskich rumach zwonka porjadnoho wučenja w nabožinje wuwučować dać, hdyž so jomu spodoba, cyrkwje a duchownych za swoje kósty dźeržeć, hdyž jomu to wjeselo čini — tola w zjawnosći, w porjadnym wučenju šule, w statnym wobkhodźe, w hospodarskim žiwjenju, w zjawnych zarjadowanjach kajkohožkuli rjada nimaja nabožina a křesćanstwo, wěra do Boha a nadźija na wěčne žiwjenjo ničo činić. — Lubowani wosadni! Hdy bychu tele prócowanja do zjawnosće, wosebje do šule so předobyłe, potom by bórzy pobožnosć też w privatnym žiwjenju swójby a jenotliwych człowjekow zhubjena była. Přez šulu by na cyłej liniji, w městach a na wsach, Bohu wocuzbjeny splah wotrostł, kiž by nic jeno zjawnosći, ale też swójbnomu a privatnomu žiwjenju raz wotwobroćenja a wotwučenja wot Boha na wšě časy zatłóčił. Přetož koncentriskej a systematiskej činosći bjeznabožniskeje swětneje šule njeje wurjadna nabožna wučba na dalše wobstaćo a pola wšitkich dźěći zrosćena. Też nabožne woćehnjenjo w swójbje budże so jej jeno z wulkej nuzu přećiwjeć móc.

II.

Lubowani wosadni! Dwoji duchowny zaměr sym wam předwjedł: duchowny směr pobožnosće a joho napřećiwjenjo, duchowy směr wocuzbjenja wot Boha. Nětk su křesćenjo, kotřiž měnja, z bohawocuzbjenjom drje njesměmy žaneje přezjenosće činić, tola pobožny być a pobožnje žiwy być, njeje žana winowatosć, ale jeno idealny zaměr, za kotrymž w horliwosći duše so prócować je khwalobne, kotryž docpěć pak z hrěchom wjazany njejsy. To je, lubowani wosadni, strašny zmylk. Pobožny być a pobožnje žiwy być je wjele bóle swjata winowatosć swědomja.

Nima kóždy człowjek w swojej duši, hdyž je wona strowa, nałohu k pobožnosći, nahon ju w skutku wopokazać? Njećini tebi swědomjo poroki, hdyž tejele nałohi a tohole nahona swojeje duše njedźiwajo sy njepobožnje a njeswjeće žiwy? Su wšak człowjekojo, kotřiž tule natursku nałohu k pobožnosći, tónle naturski nahon k pobožnomu žiwjenju we swojim znutřkownym nimaja, kotřiž při njeswjatym a njepobožnym žiwjenju žanych porokow swědomja wjac njećuja. Tola, to su człowjekojo, kotrychž duša wjac strowa a čista njeje. Přez nabožnje bjezdźakne woćehnjenjo, přez čitanjo přećiwo-cyrkwinskich časopisow a knihow, přez přisłušenjo do bjezwěriwych towarstwow a organisacijow, přez stajne wopyty wěrje njepřećelskich zhromadźiznow, su tajcy lěpše zapłody we swojej duši podusyli, lěpše pohibowanja w swojim znutřkownym potłóčili, swoju cyłu „dušu z mocu do bohawocuzbjenoho směra zatłóčili. Tola też woni so njemóža na přecy napominanju swědomja k pobožnosći wotćahnyć. W jich žiwjenju su hodźiny, hdyž so hłós swědomja też pola nich hiba, zo też woni swoje njeswjate, njepobožne žiwjenjo mjenje abo bóle spóznaja a wobžaruja. Potom nad nich přińdźe tamna ćwilowaca njespokojnosć a rozdwojenjo duše, kotrež je nimale znamjo časa. Jich dotalny směr žiwjenja žada za daletraćom, tola jich swědomjo w najhłubšej hłubinje duše jim čini poroki a njeda jim měra. Hdy bychu tola z najmjeńša nětko do so šli! Tola zaslepjeni a zatwjerdźeni, kajcyž su, pohłuša z nowa hłós swědomja, podnurja so z nowa do swojoho njepobožnoho, njeswjatoho žiwjenja. Móžno, zo swědomjo pozdźišo tola hišće jedyn abo druhi króć swoje prawa žada; skónčnje pak podleži hrubej mocy złeje wole, a nětko mjelči na přecy. Wone mjelči, hdyž z tajkimi człowjekami k smjerći dźe: najebać jich bohuwocuzbjene žiwjenjo wumru měrnje, bjez pohibowanja swědomja. Jich wotućenjo we wěčnosći budże surowe a hrózbne. Přetož woni su najwjetšu złósć skućili, kotruž móže człowjek skućić: woni su swoju wot natury na Boha złożenu, k pobožnosći nałożenu, za pobožne žiwjenjo cyle postajenu dušu přećiwo prjedawšim napominanjam a warnowanjam swědomja wot Boha wotwobroćili, woni su toho zapřeli a hanili, kotryž je naše wšitko a poslednje, woni su so dźělili wot założerja jich byća, woni su zmylili wukónc swojoho žiwjenja, su po błudnych pućach khodźili, kotrež su jich skónčnje do wěčnoho bjezdna zawjedłe.

Lubowani wosadni! Winowatosć swědomja k pobožnosći je Bóh też přez swoje zjewjenjo wšelako přikazał.

Wočińće knihi zjewjenja staroho zakonja, swjate pisma staroho zakonja, a namakaće, kak Bóh přez patriarchow a profetow zas a zas sprawnosć — tak po rěči starozakońskich pismow pobožnosć rěka — poruča. „Žadławosć je Knjezej puć bjezbóžnoho; štóž sćěhuje sprawnosć, toho wón lubuje“ (Přisł. 15, 9). „Za sprawnosć bědź ze wšěmi mocami swojeje duše dla a hač do smjerće wojuj za sprawnosć.“ (Ekkli. 4, 33). „Štóž přestupi wot sprawnosće k hrěchej, toho Bóh přihotuje za zahinjenjo“ (Ekkli. 26, 27). Hdyž sćěhuješ sprawnosć, dosćehnješ ju a woblečeš so jako čestnu drastu, budźeš z njej bydlić a budże zakitać tebje do wěčnosće a na dnju suda namakaš wěstosć“ (Ekkli. 27, 9).

W nowym zakonju Bóh přez hort swj. Pawoła na Timothea człowjekow napominać dawa: „Wuwučuj sebje samoho w pobožnosći, přetož . . . pobožnosć je k wšomu wužitna a ma slubjenjo nětčišoho žiwjenja a přichodnoho“ (1. Tim. 4, 7 sć.). Swjaty Pětr pak napomina w swojim druhim lisće křesćanow: „Wy pak wšitku starosć přiložujcy přidawajće k swojej wěrje pócćiwosć, k pócćiwosći pak wědomosć, k wědomosći pak zdźeržliwosć, k zdźeržliwosći pak sćerpnosć, k sćerpnosći pak pobožnosć, k pobožnosći pak lubowanjo bratstwa, k lubowanju bratstwa pak lubosć k wšěm człowjekam . . . . přetož při kimž tele njejsu je slepy a masa z rukomaj za-

bywši wučišćenja swojich starych hrěchow“ (2. Pětr 1, 5 sć.). W tymsamym lisće wón we hrózbnych słowach wěriwym wěrnosć předstaja, zo Bóh, kiž je junu swět z lijeńcu zańć dał, tónsamy swět, njebjo a zemju za woheń zakhowa na dnju suda. Tónle dźeń Knjeza zawěšće přińdźe. Tohodla dyrbja křesćenjo z pobožnym žiwjenjom sebi tón dźeń spomožny přihotować: „Přińdźe pak Knjezowy dźeń jako paduch, potom so njebjesa z wulkim šumjenjom pominu, žiwjele pak z horcotu rozwjazaja, zemja pak a skutki, kotrež su na njej, so spala. Hdyž potajkim ma wšitko to so rozwjazać, kajcy maće wy być w swjatych wobkhadźowanjach a pobožnosćach, wočakujcy a khwatajcy k přikhadej Knjezowoho dnja, na kotrymž njebjo so palo rozpadnje a žiwjele z horjom wohnja rozběhnu. Nowe njebjesa a nowu zemju po joho slubjenju wočakujemy, w kotrychž sprawnosć bydli. Tohodla, najlubši, to wočakujcy prócujće so, zo byšće bjez nješkwary a bjez poroka před nim namakani byli w pokoju“ (2. Pětr 3, 10 sć.). W podobnym zmysłu rěči swjaty Pawoł w swojich listach na swojoho wučownika Tita: „Miłosć Boha našoho Zbóžnika je so zjewiła wšitkim človjekam a wuči nas, zo bychmy so wotrjeknywši bjezbožnosće a swětnych požadosći, strózwje a sprawnje a pobožnje žiwi byli w tomle swěće, wočakujcy zbóžnu nadźiju a přikhad krasnosće wulkoho Boha a našoho Zbóžnika Jězusa Khrystusa, kiž sebje samoho poda za nas, zo by nas wukupił wot wšeje njesprawnosće a wučišćił sebi spodobny lud, horliwy w dobrych skutkach“ (Tit. 2, 11 sć.).

Tuž dha je wěste, zo runje tak swědomjo kaž też wuprajena kaznja Boža nam wukonjenjo pobožnosće kruće přikazuje.

III.

Lubowani wosadni! Bóh ženje ničo njepřikazuje, čohož dopjelnjenjo by z dobom też k našomu samsnomu spomoženju njetyło. We swojej dobroćiwosći je mjenujcy zwonkownu česć a překrasnjenjo, kotrež jomu z wobkedźbowanjom joho kazni człowjek wopokazuje, z našim zbožom njerozwjazomnje zjednoćić chcył. To Bóh też w nastupanju swojeje přikaznje k wukonjenju pobožnosće sčini. Tohodla japoštoł wozjewja: „Wulki dobytk je pobožnosć ze spokojnosću“ (1. Tim. 6, 6).

Woprawdźe bohate žohnowanjo so wuliwa z pobožnosće nad jenotliwoho člowjeka, nad swójbu, nad cyły lud.

Myslimy sebi tu přede wšim na pokoj wutroby, kotryž so jenotliwomu z pobožnosće žórli.

Kak wulke kubło tola je tónle wutrobny pokoj! Tute wysoke kubło ma pobožny člowjek. Přetož pobožnosć we tym wobstoji, zo wšitke duchowne kmanosće duše, do harmoniskeje jednoty mjez sobu zwjazane, so za jedyn najwyšši zaměr prócuja, za modlenjo a česćowanjo, za lubosć a službu Božu; na Boha je skónčnje złożene wšitke zmyslenjo a začuwanjo, zamysł a skutk pobožnoho člowjeka. Z tym pak dobudźe měr a pokoj do swojeje duše, přetož tak so spokoji najhłubše žadanjo joho duše, žedźenjo za Bohom: za Boha dźěn smy stworjeni, a njeměrna je naša wutroba, doniž njewotpočuje w Bohu.

Žadyn pokoj wutroby wšak na zemi dospołny njeje. Přetož po padźe do hrěcha je harmonija mjez nižšim a wyššim człowjekom we nas překažena, po padźe do hrěcha też pobožny człowjek we sebi tamne přećiwjenjo čuje, wo kotrymž japoštoł ze samsnoho nazhonjenja rěči: „Widźu druhi zakoń w mojich stawach, kotryž wojuje přećiwo zakonjej mojoho rozoma a mje podćisnje pod zakoń hrěcha, kotryž je w mojich stawach“ (Rom. 7, 23). Tola z hnadu Božej dóstanje pobožny człowjek wumoženjo w tymle přećiwjenju, přetož tak japoštoł pokračuje: „Ja njezbožowny człowjek! Štó mje wumóže z ćěła tuteje smjerće? Hnada Boža přez Jězusa Khrystusa našoho Knjeza“ (Rom. 7, 24 sć.).

Pokoj w samsnej wutrobje je potajkim prěni drohotny płód, kiž so na štomje pobožnosće radźi.

Hišće wjac: Hdy bychu człowjekojo so k pobožnosći wróćili, potom njebychu mjez sobu telko njespokojnosće měli, telko zawisće a njepopřeća, telko stawoweje hidy a tajnych złobow. A hdy bychu człowjekowje prjedy wšitcy pobožnje zmysleni byli, potom njebychu žane njesprawne wójny byłe, też my bychmy před tutym prutom a joho sćěhwkami přelutowani wostali, přetož tak praji japoštoł: „Z wotkel wójny a zwady mjez wami? Nic wottud? Z wašich požadosćow, kotrež wojuja we wašich stawach“ (Jak. 4, 1).

Hdy bychu człowjekojo pobožnje žiwi byli, we wobkedźbowanju swjatych přikaznjow, kotrež je Bóh k spomoženju człowjestwa postajił, hdy bychu sprawnosć, hdy bychu woporniwu, njesebićiwu lubosć k bližšomu, hdy bychu zdźeržliwosć a spokojnosć, kajkež k pobožnomu žiwjenju słušeja, wšitcy człowjekojo pytali a skutkowali: potom njeby jedyn druhoho wuklukał, njeby šćuwanjo a zwada mjez ludom była, nawopak bychu wšitke stawy luda sprawnje mjez sobu žiwi byli, sebi z nuzy pomhali, słowo japoštołow wopominajcy: „Jedyn druhoho břemjo njesće, a tak dopjelniće zakoń Khrystusowy“ (Gal. 6, 2), potom bychu sprawnosć a lubosć, porjadnosć a wěstosć w człowjestwu stajnje bydliłe, potom bychu też wědomosć a wumjelstwo, technika a industrija, žiwjenjo statow a ludow na wěsćišej podłozy wotpočowałe a so wjele spomožnišo wuwiwałe. Abo njejsu człowječe stawizny dopokazałe, zo na podłozy nabožnistwa a křesćanstwa je swětna kultura jara derje można, haj zo na tejle dobrej roli rosćaca kultura je wjele strowša a wjele spomožniša dyžli tamna swětna kultura, kotraž je sebi suchu jědojtu pódu njekřesćanskoho abo bjeznabožnoho nahlada swěta wuzwoliła?

Hlejće, kajke dobre by so jenotliwym, swójbam, cyłomu ludej dóstało, hdy bychu wšitcy swoju wutrobu chcyli pobožnosći wotewrić.

Dźiwajcy na tule woprawdźitosć njemóžemy zawěrno rozemić, zo někotři mužojo zjawnoho wliwa měnja, zo móža ludej w joho nuzach z tym pomhać, hdyž jomu křesćanstwo, wěru do Boha, nadźiju na tamne žiwjenjo z wutroby wozmu. Ludy, kotrež wot Boha wotpadnychu, staty, w kotrychž bohabojosć wjac z domom być njesměd́žeše, su kóždy raz z nutřka a z wonka rozpadnyłe.

Hišće měnje so hodźi rozemić, zo někotři z tych, kiž maja wuwučowanjo a woćehnjenjo młodosće w ludowych šulach a druhich wučeńnjach w rukomaj, jenak měnja, zo zamóža z bohawocuzbjenjom a wotwučenjom młodostnych na dobrych swójbnych nanow a maćerje, na wustojnych narodowcow a staćanow woćahnyć. Wšak tola nazhonjenja wukubłanskeje mudrosće wšitkich lětstotkow wobswědčeja, zo jeno bohabojazna młodosć zbožowny přichod ludu zawěsća.

Před 2500 lětami profeta Jeremias wot Boha rozswětleny słowa zapisa: „O nadźija Iasraela, o Knježe! Wšitcy, kotřiž tebje wopušća, budźa zahubjeni; kotřiž wot tebje wotpadnu, budźa do procha zapisani, dokelž su Knjeza, žórło žiweje wody wopušćili“ (Jer. 17, 13). Jeremias měješe tele nazhonjenjo ze stawiznow swojoho luda. Dalši čas je jomu přecy zas prawje dał być. Zda so, jakož by wón katastrofu nětčišoho němskoho ludu a jeje najhłubše přičiny před wočo-

maj měł, hdyž swój lud, kiž bě z bohawocuzbjenjom do hubjenstwa zapadnył, napomina: „Pruhujmy swoje puće a hladajmy a wróćmy so ke Knjezej. Pozběhńmy swoje wutroby a rucy ke Knjezej do njebjes. My smy zhrěšili a tebje do hněwa pohnuli, tohodla so njedaš naprosyć. W hněwje sy so přikrył a nas dyrił . . . k wumazanju a smjećam sy nas podał wosrjedź ludow. Hubu rozdajeja na nas wšitcy njepřećeljo“ (Žałosć. 3, 40, 41, 42, 43, 45, 46).

Bohawocuzbjenjo je w stawiznach hišće přec do zahubjenja dowjedło. Wěrna pobožnosć pak je žohnowanjo přinjesła, žohnowanjo za jenotliwych, žohnowanjo za swójby, žohnowanjo za lud — wězo žane njebjeske žohnowanjo, přetož na zemi dyrbi pobožny tež bolosć a horjo znjesć. Złośće mnohich człowjekow dla so přeco zas słowo japoštoła dopjelnja: „Wšitcy, kotřiž chcedźa pobožnje žiwi być we Khrystusu Jězusu, budźa přesćěhanjo ćerpjeć“ (2. Tim. 3, 12). Tajke přesćěhanjo pak było njeby, hdy bychu wšitcy człowjekojo chcyli swoje złe žadosće wobknježić a pobožnje žiwi być. Tola też, hdy by tak było, njebychu pobožnomu wšitke tamne ćerpjenja zalutowane byłe, kotrež su z człowječej brašnosću ćěła a duše zjednoćene. Tola štóž je pobožnje žiwy, smě so přecy Božeje hnady nadźijeć, kotraž jomu znjesenjo toho horja wolóži.

Wyše wšoho toho wostanje pobožnomu człowjekej najwjetše žohnowanjo horjeka w tamnym swěće zakhowane: wón njebjesa zawěsće dosćehnje, a Bóh jomu tam po měrje joho pobožnosće njeskóńčnu zbóžnosć w njebjesach wobradźi.

Žohnowanjo Bože za zemju, žohnowanjo Bože w njebjesach, to je slubjenjo, kotrež je Duch Swjaty přez hort japoštoła dał, hdyž praji: „Pobožnosć je k wšomu wužitna a ma slubjenjo nětčišoho žiwjenja a přichodnoho“ (1. Tim. 4, 8).

Chcemy tohodla, lubowani wosadni, ze wšej horliwosću, spušćejcy so na hnadu Božu, pobožne žiwjenjo wjesć. Dopjelnimy z tym winowatosć, kotruž nam swědomjo a Bože zjewjenjo napołoža, a hdyž tu winowatosć dopjelnimy, dobywamy wšelakore, bohate žohnowanjo Bože sami za sebje a za druhich. „Tuž“, wam z japoštołom ludow přiwołam, „Bratřa“, štožkuli je prawe, štožkuli přistojne, štožkuli sprawne, štožkuli swjate, štožkuli lubozne, štožkuli ma dobre mjeno, je-li někajki dobry počink, je-li khwalba krutoby, na to myslće“ (Fil. 4, 8), zo byšće hódnje khodźili, Bohu we wšim so spodobajcy, w kóždym dobrym skutku płód dawajcy a přiběrajcy we wědomosći Božej, ze wšej sylnosću posylnjeni po mocy joho krasnosće, we wšej sćerpnosći a dołhočakawosći z radosću, dźakujcy so Bohu Wótcej, kiž je nas hódnych sčinił dźělbnosće na herbstwje swjatych we swětle“ (Kol. 1, 10 sć.). Amen.

Požohnuj was wšohomócny Bóh † Wótc a † Syn a † Duch swjaty. Amen.

W Budyšinje, pjatk Wutroby Jězusoweje,
2. februara 1923.

† Christian,
biskop Mišnjanski.

Póstny porjad

za lěto 1923.

Po předpismach cyrkwinskoho zakonika a přez Joho Swjatosć bamža Piusa XI., 14. februara 1922 zwolenym, za wšitke němske dioecesy jenak płaćacym póstnym porjedźe so za Mišnjanske biskopstwo tuto přikazuje:

I. **Powšitkownje:**

1. Abstinencne dny su tajke, na kotrychž je wužiwanjo mjasnych jědźi zakazane, tola dowolene su jeja, mloko a z tukom wot skotu začinjene jědźe.

   Winowatosć za abstinencnu kaznju započina so z dokonjanym 7. lětom a też we wysokej starobje njepřestanje.
2. Jednore póstne dny su te, na kotrychž je jeno jena połna pojědź (jedynkróćne nasyćenjo) dowolene. Wyše tejele pojědźe su małe posylnjenja, připołdnju a wječor też wužiwanjo mjasa dowolene.

   Winowatosć za póstnu kaznju započina so z dokonjanym 21. lětom a skónči so ze zastupom do 60. lěta.
3. Krute póstne dny (póstne a abstinencne dny) su te, na kotrychž je dospołne zdźerženjo wot mjasnych jědźi poručene a jenož jene nasyćenjo dowolene.
4. Njedźele, přikazane swjate dny a zjawne, z cyrkwinskej swjatočnosću swjećene dny gmejnow njepodleža postajenjam tohole póstnoho porjada.

II. **Wosebiće:**

Wšitke pjatki cyłoho lěta z wuwzaćom pjatkow posta a suchich dnjow su abstinencne dny.
Wšitke pjatki swjatoho posta su krute póstne dny.
Wšitke druhe dźěławe dny swjatoho posta — kotrež njejsu deleka wosebje mjenowane — su jednore póstne dny.

Sćěhowace dny toho lěta maja so wosebje wobkedźbować:

14. februar: popjelna srjeda, kruty póstny dźeń.
21. a 24. februar: suche dny, jednore póstne dny.
23. februar: pjatk suchich dnjow, kruty póstny dźeń.
29. měrc: zeleny štwórtk, jednory póstny dźeń.
30. měrc: wulki pjatk, kruty póstny dźeń, na kotrymž žane wuwzaćo njepłaći.
31. měrc: jutrowna sobota, kruty póstny dźeń hač do připołdnja 12 hodź.
19. meja: vigilija swjatkow, jednory póstny dźeń.
23. a 26. meja: suche dny, jednore póstne dny.
25. meja: pjatk suchich dnjow, kruty póstny dźeń.
14. august: vigilija před donjebjeswzaćom swjateje Marije, jednory póstny dźeń.
19. a 22. september: suche dny, jednore póstne dny.
21. september: pjatk suchich dnjow, kruty póstny dźeń.

31. oktober: vigilija před Wšitkimi Swjatymi, jednory póstny dźeń.
19. a 22. december: suche dny, jednore póstne dny.
21. december: pjatk suchich dnjow, kruty póstny dźeń.
24. december: patoržica, póstny dźeń.

III. **Wuwzaća**: Wot krutoho wobkedźbowanja toho póstnoho porjada — z wuwzaćom wulkoho pjatka — su wuwzaći:
a) pućowacy abo zwonka swojoho bydlenja wokoło ćahacy,
b) hosćencarjo, jich hosćo a domjacy,
c) kotřiž maja pola druhowěriwych bydlenjo a jěsć,
d) wojacy, tak tež swójby, kotřiž jim bydlenjo a jěsć poskićeja,
e) kotřiž su w ćežkim ručnym dźěle,
f) dźěłaćerjo, kotřiž dyrbja swoju wšědnu jědź do dźěłarnje sobubrać.

IV. **Dispensy**: Za jednotliwe wosoby a swójby dawa ze sprawneje přičiny we wosebitych padach wolóženjo postajeny farař (misijónski dušepastyř, wustawowy dušepastyř).

Za swědomjo maja tu połnomóc w spowědnym stole spowědnicy.

Dlěje trajaca dispensa dyrbi so wot biskopskoho ordinariata w Budyšinje požadać z podaćom přičinow, tež ma so porto a adressa přidać.

Na wosebitych, za rjadnikow płaćacych winowatosćach, tak tež na zjawnych a privatnych lubjenjach so z tutym postajenjom ničo njepřeměni.

V. **Póstna jałmožna**: Dokelž je tutón póstny porjad porno powšitkownym cyrkwinskim předpismam wjele położeny, wěriwych napominamy, zo bychu zwolene wolóženjo z pilnym modlenjom a ze skutkami milosće a lubosće k bližšomu dorunowali.

Štóž wolóženjo tutoho póstnoho porjada dóstanje, njech swojomu zamoženju přiměrjenu jałmožnu za powšitkowne cyrkwinske zaměry swojomu dušepastyrjej abo do pixy w cyrkwi wupowšnjeneje swědomiće woteda.

VI. **Zamknjeny čas** traje wot popjelneje srjedy (14. febr.) hač do jutrowničkí (1. apryla) sobu wobzamknjeneje a wot prěnjeje njedźele adventa (2. decembra) hač do Božoho dnja (25. decembra) sobu wopřijatoho. W tym času njesmědźa swjatočne wěrowanja być a je wobdźělenjo na zjawnych wjeselach (rejach atd.) zakazane.

VII. **Jutrowny čas** so započina za Mišnjansku dioececu (po dekreće S. C. Propag. 28. febr. 1921) wot njedźele Septuagesima (28. januara) a traje hač do njedźele Najswjećišeje Trojicy (27. meje).

W tymle jutrownym času je winowatosć po dostojnej spowědźi jutrowne swj. woprawjenjo (po možnosći w samsnej fařskej cyrkwi) dóstać. Wo jutrownej winowatości druhdźe dopjelnjenej dyrbi so samsnomu dušepastyrjej wěry hódna powěsć dać.

Zbožowne nowe lěto.

Wobraz po misijónskej powěsći z Abesinskeje.

Běše rano zahe posledni dźeń staroho lěta. Runje chcyše pater Alfons, bosymnich a dobry pastyŕ wustawa za wbohich wusadnych, z khwatkom do cyrkwički k rańšej Božej mši. Tu wuhlada ducy po puću pod sylnym štomom, kotryž swoje šěroke hałzy škitajo a khłódnjo, nad kněžkami wusadnych přećelnje wupřestrěwaše, bědnoho muža ležo. Po prawym bě so prajić mělo: běd̄ny kosćowc, přetoż wusad bě na nim wšitke mjaso hižo spożerał hač nimale do samych kosći. A kajki to bolostnje hrózbny hłós, kiž so z tuteje hromadki človječoho hubjenstwa škropawje a tyšnje wudobywaše.

Pater Alfons dyrbješe so hłuboko khileć, zo by zwuki, kotrež běd̄ny muž z mocu ze rta wustorkowaše, jenož trochu zrozemił, haj, sebi po wjetšim sam zhudawał.

„Abba, abba, wótče, wótče“, tak zdychowaše wbohi człowjek, „wzmi mje do swojoho domu!“

„Ach, mój luby přećelo“, wotmołwi pater wobžarujo, „wustaw je hižo přepjelnjeny. Časy su hubjene, a ja nimam srědkow, zo bych hišće wjacy khorych hospodować a zastarać móhł.“

Poslednje swoje mocy zebrawši postany wbohi wusadny a zwjezy so na kolena a zeskhnyłej, kosćatej rucy pozběhujo prošeše, zdychowaše z wutłym hłosom:

„Abba, abba, hdźe mam hić, hdyž ty mje wotpokazaš? Ja dźěn sebi ani nježadam, zo byšće mje živili, mi živjenjo wukhowali, jenož to sebi přeju, zo byšće mje pokhowali, hdyž wumru. Pře lubosć Božu, njepřewostajće mje dźiwim rowowcam (hyänam)!“

Što by so tajkejle prózstwje zapowěsć, što by tajkule bědu zastorčić móhł!

Pater wróći so, zo by swojich wusadnych zwołał.

„Što z was je zwólniwy tohole wbohoho bratra do swojeje kněžki přiwzać a so za njoho starać?“

Wšitcy běchu zwólniwi.

Pater dowjedźe bědnoho muža do bližšeje kněžki a doporuči joho wusadnym khowancam: „Zastarajće joho a wothladajće joho kaž bratra!“

Woni so hnydom napřemo za njoho starachu. Dawachu jomu jěsć a pić, myjachu a rjedźachu joho rany, po prawym jenož jenu wulku ranu po cyłym čěle. Njezapomnichu pak při wšej starości wo běd̄ne čěło tež joho duše.

„Posłuchaj, přećelo“, dźachu k njomu, „ty bojiš so před rowowcami a njechaš, zo bychu twoje čěło roztorhałe a zežrałe, nimaš dha ani bojosće pře swoju dušu? Chceš dha ju najhóršomu dźiwjochej, djabołej, přewostajić?“

„Ow ně, ně, njecham ji zawutlić dać. Ale prajće mi, što dha mam činić?“

„Zo by ju z djabołowej mocy wumóhł, dyrbiš křesćan być, dyrbiš so z wutroby modlić, kaž so my modlimy: Wótče naš, kiž sy w njebjesach . . .! Chceš so modlić, kaž so my modlimy?“

„Haj, z cyłej wutrobu!“ A wbohi muž zdychowaše rucy k njebju pozběhujo: „Wótče naš, kiž sy w njebjesach!“

„Haj, chcu, wy dźěn sće mi prajili, zo dyrbju křesćan być, chcu-li swoju dušu wukhować.“

Po Božej mši wupowědachu wusadni khowancy paterej, kak je nowy přikhadnik zmysleny. Njeběše ani wjele časa wjacy. Ani hodźiny njesmědźeše so komdźić. Pater rozwuči wbohoho muža, kaž jeno so hodźeše, wubudźowaše z nim wěru, nadźiju a lubosć a želnosć, potom wukřći joho na mjeno swjatoho Sylvestra.

Nazajtra, prěni dźeń nowoho lěta wuńdźe wbohi luby Sylvester ze swěta, zo by w njebjesach wěčne nowe lěto započał.

Podał Radlubin.

Sam so přeradźi. Sudnik: „Wy potajkim přejeće, zo njejsće swojomu přećiwnikej jenu wotyknył.“ — Wobskorżeny: „Ja jomu žanu wotyknył njejsym.“ — Přećiwnik: „Wón łži!“ — Wobskorżeny: „Dźerž hubu ty . . . hewak hišće jenu dóstaneš.“

Njezbožo w zbožu.

To běše hišće w času njezbožowneje wójny. Němcec Jakub bě wot wšoho započatka sobu prěni won dyrbjał. Lětko a dźeń bě so minyło. Wšo bě derje přetrał. Jenož swoju domiznu njebě wjacy wohladał, kak tola za njej žedźeše. Někotryžkuli z joho towaršow bě hižo na dowolu pobył. Němcec Jakub so stajnje hišće na njón wjeseleše. Skónčnje pak tež za njoho zaswita tón zbožowny dźeń. Nó Jakubje, tři njedźele ći dam dowola, dokelž tak dołho njejsy doma był, dźeše joho wyšk. Što bě wjeselši hač Jakub. Runje ležachu w njewjesołej wokolinje. Smjerć a strachi kołwokoło. Ow, kak so to wjeseleše, skónčnje jónu wodychnyć móc. Ruče wjazaše swoje drjemješko, jene, dwě, tři, mazane šaty, khlěb, punt rajsa z Kantiny a tobak, cigary atd. Wjesele puchotaše železnica z francózskoho kraja a wjezeše joho bliže a bliže k lubej domiznje. Jakub njemóžeše ani hodźiny doličić, zo by doma był. Wšěm by najradšo wokoło šije padnył. A hdyž ćah přez sakske mjezy jědźeše, bě kaž w njebjesach. Wšěm sobupućowacym dyrbješe swoje wjeselo sobuzdźělić. A powědaše, kak tam wonka je a w kajkich strachach je był a kak su z francózami wojowali a kak je sebi železny kříž zasłužił a kak nětk na prěni dowol jědźe atd. atd. A te dobre maćerki, kotrež sobu jědźechu, běchu cyle hnute. Wšitcy wjeselachu so z Jakubom a dawachu jomu k jědźi a piću a kurjenju. Tehdom toho hišće běše. Tak dojědźe do Freiberga. Jakub dyrbi won a spěšnje wuleze. Dołho njetraješe, ćah wjesele dale jědźe. Tola wojak njeje hišće do woza so wróćił. Nadobo jena dobra swěrna duša so toho domasa a zawoła: „Mój Božo, tón wojak dźěn je tu swoje drjemjo a tošu zabył.“ A jedna druha přistaji: „A tu je hišće joho třělba!“ „Joho zawěsće do khódy tyknu, hdyž hakle bjez třělby přińdźe“, doda třeća maćerka, kiž měješe tež troch synow w polu a wědźeše, kak wojak njesmě swoju třělbu z ruki dać, hewak bywa kruće khostany. Što nětk? „Wbohi wojak.“ Nadobo pak wočini wona wokno a čisnje tošu (tornister) wojakowy z woknom na ćaru. A druha hrabny drjemješko, jene po druhim wuleća z woknom. Wšě tři. Skončnje tež třělba, wšo zleći z woknom won za wbohim wojakom, zo njeby tola tajkele njeluboznosće měł. Dokelž tajkim wojowarjam dyrbi kóždy pomhać. Wšo je nětk zbožownje won. Nětk maćerki wodychnu a su wšě zbožowne, zo su na tajku mudru mysl přišle. Tola lědom su so tak spokojnje posydnyłe, wotewrja so durje a z přichodnoho wotdźěla zastupi wjesele Němcec Jakub. Bě wonka Wonec Měrćina, swojoho šulskoho towarša zetkał, kotrohož za cyłu wójnu wjacy widźał njebě. A to běštaj sebi powědać měłoj. Skoro njebyštaj pytnyłoj, zo ćah zasy póčnje dale jěć. Runje w poslednim wokomiku skočištaj hišće do prěnjoho lěpšoho woza. Mataj sebi tola telko prajić. Pój tola sobu do mojoho wotdźěla, praji Jakub, ja mam dobre cigary a wšelake wěcy sobu. To sebi jenu zažehlimoj. A tak zastupitaj do woza, hdźež bě Jakub před krótkim sedźał. Jakub hlada ale njewohlada swoje wěcy. Mysli, zo je so mylił. Tola ludźo su tola ći znaći, dobre maćerki. Te pak sedźa tak spodźiwnje změrom, kaž zastróżene. Žana ani słowčko wjacy njepraji. A hdyž so je poča prašeć, mjelčenjo. Skónčnje pak so tola jena zmuži a poča powjedać a zamołwjeć. Tu bě mjelčenjo nětk wězo pola Jakuba. Takle blizko domiznje a tajkale hłupa wěc. Kajke to njezbožo za tak zbožownoho wojaka. Njewosta jomu ničo wyše hač z Drježdźan zasy wróćo jěć a swoje zhubjene a rozmjetane wěcy pytać. Železnicarjo jomu drje swěru pomhachu a skónčnje tež wšo namakachu. Tola Jakub bě kaž zraženy: njezbožowny w cyłym swojim zbožu.

Wopaki zrozemjene. Cyle mučny z hońtwy so wróćejo hamtski hejtman do wjesneje korčmy zastupi a žada škleńčku palenca. „Wy žadyn njedóstanjeće“, napřećiwi korčmař. Wy sće na zapisku pičkow.“ — „Što“, praji hamtski hejtman. — „Haj, haj“, praji korčmař, „tu hladajće na hamtski zapis. — Dućas, Wujeŕ, Štuka, Karp, a deleka Hamtski hejtman w Dr.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

8. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 24. februara 1923.

Vae victis!

(Běda přewinjenym!)

Přewinjeny je wotročk, njewólnik dobyćerjowy. Surowy je wosud předobytoho, hdyž je bjez prawa, bjez mocy, teptany a wonječesćeny.

Tajki surowy wosud je hižo někotryžkuli lud nazhonił.

A Serbja?

Njejsmy dobyli?

Znowa wotuća mócnje myslička Serbowstwa, serbske hibanjo. A nětko je naléćo zasy na honach Serbowstwa a wšě smjertne wónje, kiž ze zhnijacym lišćom kraj přewěja, su so zhubiłe. Kaž nalětnje kwětki kćěja te nowe młódne towarstwa, kaž štomy so zelenja naše narodne předewzaća. A wšudźe je narodne woživjenjo, młódna čerstwa zeleń a wonjacy kćěw a radostne živjenjo.

Je pak to wěrne dobyćo? předewšim dospołne? Njedobywa so po druhich pućach njepřećel do nas? — Běda nam; hižo tu je.

Hižo je njepřećel naše prěnje twjerdźizny dobył, hižo stoji z połnej wobrónjenej mocu wosrjedź našoho kraja. Wšo je so jomu lohcy činiło. Kaž w nocy je přišoł a wjes po wsy je so jomu dobrowólnje podćisła, a žana krej njeje běžała a tola wulku móc je dobył a zdźěła nad nami knježi. Štó to je? Njeměnju Francózu, ani žanoho druho njepřećela, kiž ze železnym abo mjedźanym mječom wojuje; wjele strašnišoho a hrózbnišoho měnju: złoho samoho. „Djabol" je joho mjeno, a joho wojacy su zli duchojo a joho skutki su złósće.

Wón je so do našoho kraja dobył, haj joho wójska stoja hižo w serbskich wjeskach, a knježi hižo nad wobydlerstwom ze wšěmi prawami knježićerja, dokelž ludźo su so samo dobrowólnje jomu podćisli.

Vae victis! A my podćisnjeni?

Njeprajach runje, zo duch sylnosće a dobyća swoje křidła nad nami rozšěrja a zo dobyćerjowe swjećimy swjedźenje wjesela?

Też my smy z wulkoho dźěla přewinjeni. Znajmjeńša naša duša. A što dha wjacy płaći? Duša abo ćěło, duch abo swět? „Što by človjekej pomhało, hdyž by cyły swět dobył, ale škodu ćerpieł na swojej duši." Haj, tu su te rany te hłuboke. Ale hišće su čerstwe, hišće so čerwjena strowa krej z nich žórli, lohko so hišće zahojić hodźa. Wězo potom budże přepozdźe, hdyž jónu jědmjenjo, te žołte a tołste so z nich poćehnje, te smjerdźace a powětr kažace. Hdyž je jěd jónu so z krewju změšał a cyłe žiły smjertnje natyknył, a hdyž jěd pomałku k wutrobje stupa, a wutrobu pjelni, potom je přepozdźe. Nichtó, też žadyn *lěkař nic, žadyn človjek njemóže pomhać.*

Haj „Zły duch" je nam ranow nabił, wulkich a ćežkich. Krej so z nich žórli, naša dobra serbska krej. Ta krej našich wótcow, ta čerstwa, mócna, strowa, njeskažena serbska krej.

Z mječom sebičnosće je nam zbił ranu sebičnosće. *Krejčerwjena to hłuboka rana! Hdže wolija za nju brać?* Nihdže druhdże, hač pola miłosćiwoho Samaritana. Hlejće we swjatym posće na pasijón Boha-človjeka, kiž je wumrěł za cyły swět, za cuze winy! Hlejće Jehnjo njewinowate, kiž njese hrěchi swěta!

Z mječom mamonisma je nam zbił ranu, ranu hač k wutrobje. Ale wutrobu njeje mječ překłół, jenož podótknył so jeje je a nětko je wutroba skamjeńtnyła a zmjedźnyła. Tak twjerda kaž zornjowc serbskich skałow je so stała, kaž hruzl našich polow, hdyž horce žnjeńske słónco hlinu do twjerdych kulow spječe. Wy, kiž sće takle zranjeni, dźiće k tomu mištrej, ke kotromuž je też bohaty młodženc šoł. A Bóh dał, zo Wón za wami njeby trjebał ze zarudźenym wóčkom zhladować!

Druhich je wón zajědojćił z jědojtymi płunami, wosebje z płunom njezaměrnoho wužiwanja, z płunom alkohola, z płunom wožralstwa a wopilstwa, z płunom njećistoty a kurwarstwa. Strašne su tajke zajědojćenja a ćežko zahojomne. Te prěnje je: nic dołho čakać, nic so dlijić, zo snadź by jěd so mjez tym w ćěle wuskutkować móhł. Tu rěka hnydom srědki nałožować, napřećiwne srědki, kotrež bychu jědej móc wzałe a je nješkódne sčiniłe. A tajke srědki su poměrnosć a posćenjo, kaž je nas to wučił tón Knjez swj. posta, kiž je 30 dnjow a 30 nocow so posćił. A druhi srědk je swjata čistota a njezranjenosć.

A hišće wjele druhich bróni zły duch ma a hišće wjele druhich ranow je nam zbił.

Hišće njejsmy cyle přewinjeni, ale hižo wjele kraja je njepřećel dobył.

Zda so, zo my zwonkownje dobywamy, njech znutřkownje to zasy njepřisadźimy, to a hišće wjele wjacy. Kaž je duša wjele wjacy dyžli ćěło, tak su też kubła duše dróžše nad kubło ćěła.

Vae victis! Wosebite běd pak hroža podćisnjenym teho, kiž ma mjeno „Zły duch"; to je tón najhórši duch a swoje mjeno nima podarmo, a potom hakle so joho prawe wobličo pokaza, hdyž je sebi človjeka cyle podćisnył a předobył.

i. n.

Politiski rozhlad.

Ministerski president Buk

je pjatk w Drježdźanach w zjawnej zhromadźiznje wo politiskej napjatosći we Němskej a Sakskej rěčał. Najprjedy pokaza na prjedawše rozwićo Němskeje a joho zahaćenjo

we wójnje. Potom so přećiwo porokej wobroći, zo je so němske wójsko z revolucionarnej propagandu zakłóło, a zo su socialdemokratojo nětčiše hubjenstwo zawinyli. Podpisanjo měrowoho zrěčenja je mjeńše zło było. Němska je wójnske wotškodźenja zapłaćiła, wón měnješe, tak daloko, kaž je zamohła. Pasivne přećiwjenjo w Poruhrskej dyrbi so připóznać, tola wón, Buk, na stojnišću stoji, **zo dyrbi so kóžda składnosć wužić, zo by k jednanju dóšło.** Wjeseli so, zo němske knježerstwo wjacy njepraji, zo njebudże pod bajonetami jednać. Też Saksa so z wobsadźenjom Poruhrskeje w swojim wuhlowym zastaranju potrjechi. **Cyłe rozwićo nas nuzuje jednać.**

Wobsadźeny kraj,

tak póndźelu Poincaré před sejmowym wubjerkom wuwjedże, 2800 kósnych kilometrow wobsahuje a w nim 3 milijóny ludźi bydla. Francózska dźewjeć dźesatkow dźěła w podkopkach a 450000 hórnikow a 1200 nawjedowacych zastojnikow kontroluje. Wobsadźena Poruhrska lětnje 80 milijónow tunow podawa, njewobsadźeny kraj jenož tři milijóny tunow. Z 14500 koksowych pjecow dźěła 14200 a je we francózskich rukach; wone wšědnje 90000 tunow koksa nadźěłaju. Město 40000 železnicarjow w Poruhrskej a 120000 železnicarjow w Porheinskej tukhwilu jenož 9640 železnicarjow dźěła. Wupokazało je so hač dotal z Poruhrskeje 283 a z Porheinskeje 55 wyššich zastojnikow. Do wobsadźeneje Poruhrskeje wšědnje 585 železniskich ćahow za pućowarjow a 620 tworowych ćahow jězdźeše, potajkim hromadże 1205 ćahow a dźensa je so ličba na 70 pomjeńšiła. Wšo hromadże njeje so hač dotal wjacy dyžli 1026 waggonow wuhla do Francózskeje a Belgiskeje wotwjezło.

Mjez tym, zo němskostatni ministrojo do Poruhrskeje jězdźa a tam zastojnikow a lud k wutrajnosći napominaju, so w pruskim sejmje zapósłancy bija a wadźa a po skhodach dele mjetaju (tak minjenu wutoru komunistojo a socialdemokratojo). Komunistojo skorža, zo njeda so rěčnikam dosć časa k rěčenju, a tola by toho trěbne było, zo bychu njesprawnosće wusudow minjenoho lěta wotkryć móhli. Te, kaž woni praja, wšě prjedawše wusudy w bjezhańbićiwosći přetrjechuja. Mjez tym je francózska wobsadźeńska wyšnosć zakazała, zo němscy ministrojo njesmědźa do wobsadźenoho kraja přińć. Jich přitomnosć ludźi njeměrnych a spjećiwych čini. Tam lud wobsadźenjo přecy ćežo začuwa, k joho podpjeranju so w njewobsadźenej Němskej wjele zběra, tola, tak na př. „Augsburger Postzeitung“ pisa, změja wšě wopory jenož wuspěch, wostanje-li lud wutrajny. Te same mysle su też słyšeć ze słowow, kotrež njedawno dr. Cuno za němskich ratarjow poréča. Mjez tym Francózska přecy krućišo spina, réka, zo też z wukraja, kaž z Pólskeje a Českosłowakskeje wjele ludźi dóstawa a bjerje, kotřiž městna stawkowacych Němcow w Poruhrskej wupjelnjeju.

Encyklika a politika.

Na wotrunanjo sebi mnozy w Němskej mysla, to je: na revanžu a wjećenjo na Francózskej. Tymle ludźom je tohodla stajnje wopaki, hdyž hdy štó k měrej napomina a měni, zo jenož měrne zadźerženjo k wujednanju a dorozemjenju dowjedże. Do tychle słušeju też němskonarodni katolikojo, znajmjeńša pak jich organ, časopis katolskoho wubjerka při němskonarodnej ludowej strony Němskeje. Jim je přewjele a jara do mjerzanja, zo bě njadawno w Germaniji wěsty dr. Schwellenbach katolikow Němskeje namołwjał, zo bychu tola zjawnje wuprajili: „My stojimy kruće na programje Swj. Wótca, kotryž je wón k hodom we wosebitej encyklicy wozjewił.“ W nim napomina Swjaty Wótc k měrej a lubosći. Njeda so prěć, zo politika hižo lětdźesatki jenož na móc so złožuje, prawa a sprawnosće pak zacpěwa; njeda so prěć, zo mamy w Europje politiku, kotraž křesćanskich zasadow a křesćanskoho ducha kedźbu nima.

Njeje tu winowatosć za katolikow cyłoho swěta, na hłós Swjatoho Wótca posłuchać? Hdže to přińdźemy, hdyž druhich přecy jenož napominamy: „dopjelńće joho žadanja, posłuchajće na joho słowa a mějće so po nich!“ Kóždomu wone płaća ze sobu ma kóždy započeć. Tola měł też organ němskonarodnych katolikow wopomnić a nic činić, jako było jim a Němcam napominanjo njepłaći, ale jenož dobyćerjam. Bamžowe słowa nimaju so tak a hinak wułožeć, ale wzać, kaž su měnjene a tak wopominać: w duchu křesćanskeje lubosće. To tola jónu křesćanske ludy Europy zjednoći. — W tymle zmysłu pisa „Germania“ w swojim 47. čisle.

Wo Memel

Litawscy wojowachu. Małe wójsko město nadpadny a wobsadźi. Hamtscy wudawaše so, zo to njejsu knježerstwowi, ale dźiwi wojacy, kotřiž na swoju ruku postupuja. Tola podawki, kaž je Italscy z Fiume, Polacy z Wilnu zworachu, drje su tu z přikładom byłe. Ententa, kotraž měješe tehdy knježerstwo w Memel, přećiwo tomu so hóršeše a nuzowaše litawske knježerstwo, zo wójsko wróćo zwoławši zrjadowanjo należnosće jej přewostaji. Te to sčini a dósta nětko — Memel.

Za tři kroški.

Štóž je hižo wobraz Mnichowa, hłownoho města Bayerskeje, widźał, tomu je zawěsće wulkotna, cyłe město wobknježaca hłowna cyrkej Maćerje Božeje, „patronki Bayerskeje“, nadpadnyła. A sy-li trjebaj hižo w Mnichowje sam był, a před tymle wulkotnym templom stał, abo sy-li w nim nutřka wobdźiwał wysoki wjelb, šěroke łódże a hłuboke kapały: zawěsće je tebje wšo to k pokornej, pobožnej modlitwje pohnuwało. Tamna pobožna mysl, kotraž je lud a wjerńcha zahorjała, zo su tajki krasny dom natwarili, je sobu zatwarjena do tych murjow a stołpow a wjelbow. Štóž do teje swjateje ćišiny zastupi, štóž w miłym swětle tam so modli, swoju zrudobu abo starosć Bohu přednošuje abo zastupowanju Božeje maćerje so poruča, tón zawěsće ze swjećenej wodu so wokrjepiwši sebi sobu dom wozmje kruch tohole žohnowanja, kotrež w swjatnicy wotpočuje, a sebi je njese we wutrobje do hołknoho wšědnoho žiwjenja.

Kołwokoło cyrkwje, abo lěpje wokoło kerchowa, kiž tehdom hišće cyrkej wobdawaše, stojachu wokoło lěta 1812, hdyž so tudy powědany podawk sta, hišće zastarske wysoke a wuzke khěže. Jena z nich běše kofejowa korčma, kotrejž „pola Urbana“ rěkachu. Tam dobri měsćenjo do Božich słužbow a po nich přikhadźachu, zo bychu khětře šalku horcoho kofeja wupili.

W tej korčmje bě też hižo šlaha sćehnjena mjez bohatymi a khudymi, tola nic z hordosće, ale bóle z derje měnjeneje miłosće. Přetož prědku běše ćopła a derje wuhotowana jstwa, zady pak wužša a ćěmna jstwica, hdźež khudźi na drjewjanych ławkach stłóčeni hromadże sydachu, bórzy so jedyn z druhim spřećeliwši. Tu płaćeše sprawnje połna, wulka šalka dobroho kofeja a k tomu całta, z dobrym swědomjom ważena, tři cyłe kroški. To njeběše wjele pjenjez, ale njebě też lěkarja trjeba, zo by tajki napoj a tajku pojědź požił, a nasyćić móžeše so z tym kóždy.

Tam dha jónu přińdźe — kotry dźeń to bě, njeje znate, hačrunjež je wšo woprawdźe so stało, kaž tudy pisamy — mały, khudy student. Ach, běše tón khudy a šwižny, měsačk přez njoho swěćeše, tak suchi běše. Khudy studentk syny so za blido, wobě rucy na nje połoži, a hłódny, kajkiž běše, čakaše. Kofejowy bórzy přiběža z woběmaj kanomaj, zo jomu trjebaj wuhłódnjeny student njeby pod rukomaj wumrěł, nala šalku, zo kofej z kopika do spódneje šklički naběža, a najwjetšu całtu jomu na blido połoži. Hólčec z wjesołym wočakowanjom přihladowaše, potom pak so do toho da, a hlej, w krótkim bě so zhubiło wšo, štož tu měješe. Běše jomu to zesłodźało! Tola — kupować a płaćić hromadże słuša.

Hólčec stany, hišće joho wóčko so nimale hordźe błyšćeše, a přimaše do prawoho, potom do lěwoho lacowoho

Poměry mjez Pólskej a Litwu su jara napjate.

Zraženjo při mjezach mjez Polakami a Litewcami starosće zbudźuje. Francózske knježeŕstwo so prócuje, zo by dalšim konfliktam wobarało.

Českosłowaksku

je podešło wulke njezbožo: jeje pjenježny ministr dr. Rašin, kotrohož bě njedawno komunistiski złóstnik z revolvrom nadpadnył, je wumrěł. Kak lud joho smjerć za narodne domapytanjo začuwa a kak sebi dźěławosć tohole muža za republiku waži, pokaza při pohrjebje. Tón bě wulkotny.

Rašin je wjele k znowawuswobodźenju swojoho ludu a joho samostatnosći přinošował. Hižo jako młody student měješe wuswobodźenjo češkoho naroda z cuzonarodneje namocy za nadawk žiwjenja, skutkowaše pozdźišo we Wienskim sejmje za nje, bu tohodla k jastwu, pozdźišo samo k smjerći wotsudźeny. Tehdy joho, zo by češki lud zasy změrował, kejžor Karl wobhnadźi. Rašin móžeše hórzy na to płód swojoho (a druhich) dźěła dożiwić: znowapostajenjo swobodnoho češkoho stata. Jomu wěnowaše na to hišće bóle hač hdy swoje mocy, a rěka, zo jeničcy jomu ma so češki lud dźakować, hdyž njeje so, kaž wšelake druhe staty po skónčenej wójnje, do pjenježnoho dołha podnuril. Wězo přimaše lud tehdy kruče, dawki běchu ćežke, kaž pak je nětko dopóznać, bě to prawy puć, kiž bě nastupił, a tohodla je dźakownosć přećiwo njomu skoro powšitkowna. Jenož komunistojo joho hidźa, prajicy, zo je kapitalismej służił, zbohatnjenju wěstych worštow.

Zo su tež w młodej republicy při hišće njesadźenych a njedorjadowanych wobstojenjach wěsći pře wšu měru so wobohaćili kaž druhdźe, drje je wěrno. Tola to njeje Rašinowa wina, přetož tež najlěpše zakonje a wotpohlady je překlepanosć a njeswědomitosć wěstych ludźi kaž dołho swět stoji a ludźo su žiwi, přecy hišće někak wobeńć rozemiła. Tak tež tu. Powšitkownje pak bě Rašinowe skutkowanjo češkosłowakskej republicy k zbožu.

Dr. Rašin narodźi so lěta 1867 a bě syn z małeje rjemjeslniskeje a ratarskeje swójby.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Předsydstwo našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda wotmě minjenu póndźelu važne posedźenjo. Při tym so tež postaji, zo so hórzy ze sobustawami wubjerka a dowěrnistwa zeńdźe, zo by wo wšelakich, towarstwo nastupowacych važnych wěcach radu składowało a wobzamknyło. Dźiwaše předewšim na to, zo by kóždomu k tomu słušacomu puć po možnosći přikrótšiło a rozsudźi so, zeńdźenjo na 28. febr. popołd. w 1/2 4 hodź. k Wjenkecom **do Khrósćic** zwołać. Kóždy ma so z lisćikom přeprosyć. Jeli pak by so stało, zo tón abo tamón wubjerkownik (měnjeny njeje sobustaw politiskoho wubjerka) abo dowěrnik pisomnoho přeprošenja zmylnje dóstał njeby, dha je z tym přeprošeny a nadźijamy so, zo wěsće přińdźe.

— Wokrjesny wubjerk měješe zańdźenu wutoru swoje posedźenjo. Wón zaběraše so ze zastaranjom dźěłonjeměwcow. Dotalne podpjeranjo dyrbjało so do zawěsćenja přetworić. W zańdźenym měsacu bě we wokrjesu 483 bjez zasłużby. Při tym pak njejsu sobu ličeni, kiž krótkoho a přileżnoho dźěła hladaja. Za ruhrsku pomoc je so we wokrjesu 19 1/2 milijóna nazběrało, za wołóženjo domjaceje nuzy (Notgemeinschaft) pak jenož 2 3/4 milijóna. Z lěta 1921 zawosta z mjasnoho zastaranja 460 570,70 hr. dołha. Wokrjes jón přiwozmje. Z nowa ma so 300 milijónow łužiskich wupomocnych pjenjez wudać. Tola wokrjes so na tym njewobdźěli. Podpjeru za porjedźenjo pućow směłe jenož te gmejny dóstać, kotrež swoje dawkowe žórła połnje wučerpaja. Wokrjes dósta 3 753 931 hriwnow, zo bychu gmejny dóstawarjow renty podpjerałe, jeli 5. dźěl podpjery same přewozmu. Jeli privatni wokrjesnu pućowu walcu trjebaja, dyrbja za požčenjo 1000 hriwnow zarunać.

— Štwórtk wječor dóńdźe sem struchła powěsć, zo je prěni předsyda Maćicy Serbskeje knjez farar Jan Křižank w Hodźiju tón dźeń 22. małoho róžka wumrěł. Hižo do hód bě skhorjeł a pisaše tohodla na Maćicu Serbsku, zo dyrbi předsydstwo tohole towarstwa złožić. Měnjachmy, zo je to krućiša khripa, kiž je joho zajała, a zo so strowosć česćenoho knjeza zasy wobnowi. W tym zmysłu so jomu tež wotmołwi. Bóh pak je hinak wobzamknył. — Knjez Křižank bě prěni předsyda Maćicy Serbskeje přez 20 lět. Joho měrna, khutna a jara přećelna powaha, joho wobhladniwy rozom a lubosć k serbskomu narodej joho za važne zastojnstwo w najstaršim serbskim towarstwje wosebje khmanoho činješe. Z dowěru k njomu spohladowachu wšitcy, kotřiž joho bliže znajachu. Bóh jomu zapłać we wěčnosći, štož je wón tudy swěrnje skutkował Bohu k česći a Serbam k spomoženju.

Z **Łuha** pola Radworja. Minjenu póndźelu wotmě so tu zhromadźizna, w kotrejž so předewšim wo zasydlowanju rěčeše. Spodźiwne je, kaž rěčnik, sekretar Rohn z Lubija praji, zo žadosć za zasydlenjom runje tam je najsylniša, hdźež wulkoležomnosće a ratarstwo telko k powšitkownomu

---

začka, přetož wón běše we wulkim lacu, kotryž běše jomu knjez farar daril, tola tež tu ničo — ničo! Na wokomik so joho wobličo začerwjeni, to hańba, zastróženjo, studentowa česć. Tola hórzy so změrowa, wón dźěn bě swoje pjenjezy jeno zabył!

„Hdźe je knjez Urban?“ prašeše so sam so zmužiwši.

Trochu zestarjeny muž k njomu stupi. „Što chceš, studento?“

Tón pak so stróži; přetož tónle hłós běše tak wótry a njepřećelny, zo by tež druhi, hač naš wbohi student, so joho stróžił. A hdyž tak na njoho hladaše, na toho dołhoho muža w běłym róžičkatym lacu, dołhej módrej sukni z dwěmaj rynkomaj wulkich pozłoćanych kneflow, hdyž hladaše do wótreju wočow a krutoho wobliča, dha běše jomu, jakož by jomu wutroba bić zastawała.

A tola so zhraba, wón dźěn dyrbješe, a praji: „Knježe, ja sym pola was šalku horcoho wupił a całtu zjědł, to wučinja hromadźe tři kroški. Hdyž chcych zapłaćić, pytnych, zo sym swoje pjenjezy zabył.“

To hólc wšo tak swěrnje a pokornje praji, zo by to druhi rady wěrił; jeno stary Urban nic. Tón hněwnje na studenta pohlada, swojej tołstej rucy do zaka tykny a ze škropawym hłosom zawrjeskota: „Ty chceš mje wobehłać! Hdyž mi ty njejsy zapłaćił, zapłaću ja tebi!“ A wón wza wbohoho pachoła za wuši — to pak njebě rjenje — a pokaza jomu durje.

Z palatymaj wušomaj a wulkimi sylzami na licach suny so student ze jstwy. Wonka je hórcy počał płakać, nic dokelž joho wuši boleštej, ale dokelž měješe joho sprawny čestny muž za njeswěrnoho.

Stary knjez Urban pak wo połnocy lehnyć dźěše. A hdyž bě wječorne paćerje wuspěwał a ze swjećenej wodu so wokrjepił, bórčeše hišće, sebi lěhansku měcu stajejo: „Mje jenož mjerza, zo je tón student mi kofej winojty wostał! Na tych kroškach mi njeleži, ale žel mi jenož je, zo tajki młody pachoł łži a jeba. To je złě a njesměło być!“

A na synowej łubi w fararjowej hródźi w Schwabingu (pola Mnichowa) leżeše student a njemóžeše spać a zuby zakusujo skorżeše: „To njeje prawje, zo khudomu sprawnomu studentej njewěrja. Radšo bych swój pensum za šulu zabył, hač gróš za krutoho kofejnika!“

Nazajtra so žałostnje dešćik dźěše; to wšo pleskotaše. K tomu bě rano tak ćma, zo samo cyrkej Lubeje Knjenje widźał njeby, hdy by tak wysoka a dołha njebyła. Knjez Urban sedźeše w šenkwasu a činješe, štož drje mnozy korčmarjo činja, to rěka, wón piješe a hladaše — a ničo nječinješe. Wolijowe lampy nad blidami so tupje swěćachu, hosćo khodźachu nutř a won.

Běše wokoło 7 hodźin rano, tu so zasy durje wočinichu a nutř zastupi naš studentk, kruće hladajo, ale trochu pokhmurjenje; drasta cyle přemačana so joho ćěła lěpješe.

hospodarstwu njepřinosytej, kaž w wšelakich krajinach Němskeje. Přewiedźenju zasydlowanskeje myslički činja so wulke ćeže, tež sakske knježerstwo jomu runje přikhilene njeje. A tola je drobne ratarstwo statej jara wužitne; wone jenož jomu wjacy njepłodźi, ale tež skerje ličbu wobydlerjow množi; wone lud na wsach dźerži a z tym města před přibywanjom khudoho ludu a hustodosć tež njeměrnoho. Rěčnik rozestaji tež, štó smě sebi rolu žadać; tež kněžkař ma po wěstych wuměnjenjach na to prawo.

Poswjećenjo nowoho zwona w Ralbicach

štwórtk 22. februara 1923.

Najebać wšoho sněha a pózdneje zymy běše zańdźeny štwórtk za Ralbičansku wosadu wulki radostny swjedźeń. Tak mnozy su na njón čakali a za nim žedźili a njejsu joho dožiwili. Woprawdźe wulka wjesołosć horješe so we kóždej wutrobje, hdyž so pjatk tydźenja rozšěri powěsć, zo naš nowy zwón 22. februara naš najdostojnišl knjez biskop woswjeći.

Z tym je so wulka žadosć cyłeje wosady skónčnje dopjelniła. Hižo něšto lět so składowaše za nowy wulki zwón, kotryž bě wosada we wójnje wotedać dyrbjała. Ale energiskej prócy nowoho knjeza fararja Žura so poradźi, za dobrej dwaj měsacaj nimale 8 milijónow za nowy srjedź decembra skazany zwón 33 centnarjow ćežki nahromadźić. Wjesołosć bě hakle dospołna, hdyž zhonichmy, zo hnadna knjeni klóštra Marijineje Hwězdy našej fafskej cyrkwi mały swj. Khatyrnje poswjećeny zwón wróći. Tutón bě při wotedaću zwonow hamtske hejtmanstwo Róžeńčanskej cyrkwi připokazało. Hnadna knjeni pak zwón njekupi, ale w privatnym wučinjenju so na to zwjaza, zo mały zwón swj. Katyrny potom zasy do Ralbic wróći, hdyž změje Róženćanska hnadna cyrkej nowe zwony. Hdyž pak nětko hnadna knjeni wulku wopornosć wosady widźeše, zwjeseli Ralbičanow nic jenož z nahladnym darom, ale wróći tež zwón z Ralbičanskeje cyrkwje do časa do Ralbic, hačruniž by Róžant nětko był cyle bjez zwonow. Tuž słuša hnadnej knjeni tež na tutym městnje wosebity dźak, wona je sebi z tym lubosć Ralbičanow z nowa dobyła.

Při rjanym słónčnym wjedrje witachmy zańdźenu wutoru naš nowy zwón wokoło 4 hodź. Knjez kubleŕ J. Manjok z Ralbic bě na swoju ruku w Kamjencu awto skazał a tak móžeše zwón hižo za 4 hodźiny z Drježdźan k nam přińć. Hdyž bórčaty wóz blizko k Ralbičanskim mjezam přijěde, witaše jón joho sotřička wjesele z Róženćanskeje wěže do našeje srjedźizny. W prěnjej wosadnej wsy wjesni zwón z wěncami a pletwami rjenje wudebichu. Wot tam přewodźeše jón nahladna črjódka 15 křižerjow do Ralbic, hdźež jón knjez kubleŕ Jurij Čornak w mjenje wosady k prěnjomu razej postrowi a do Ralbic powita. Nětko dźěše ze spěšnym jěchanjom přez Nowoslicy k nam. Tam bě so knjez farař Žur ze šulskimi dźěćimi a wulkej syłu ludźi přede wsu při čestnych wrotach nowomu zwonej napřeco přišoł. Wjesele jón witaše a rěčeše zawěsće wšitkim z wutroby, hdyž jón jako dopjelnjenjo našeje žadosće witaše.

Srjedu wječor we 8 hodź přiwjeze knjez kubleŕ Hančka z Róžanta „swj. Katyrnu“ z hnadneje cyrkwje k nam; ju wšitcy z wulkej napjatosću wočakowachu, tež wosamoćeny zwón swj. Bena ju z wěže swjatočnje witaše.

Wurjadny swjedźeń zjewjachu kóždomu cuzomu zmahowace khorhowje na wěži a čestne wrota, kotrež běchu wušikne rucy našich wjesnych holcow a hólcow natwariłe. Tež Bóh pokaza Ralbičanam swoju lubosć, zo nam pósła krasne słónčne wjedro.

W postajenym času, wokoło 9 hodź., přijědźe najdostojniši knjez biskop, přewodźany wot najdostojnišoho knjeza tachanta J. Skale z Budyšina. 9 křižerjow běchu wysokomu wopytej napřeco jěchali. Při čestnych wrotach přede wsu powita wosadny knjez farař z druhimi duchownymi hnadnoho knjeza biskopa, wuzběhny wulku wopornjwosć wosady a prošeše joho miłosć wosadźe nowe hnady wudźělić z poswjećenjom zwona. Po krótkej wjesołej wotmołwje najdostojnišoho knjeza biskopa nastaji so wulki ćah dosrjedź wsy, hdźež měješe so swjećizna wotměć. Najdostojniši knjez započinaše pod assistencu kk. P. Romualda z Róžanta a P. Gerarda z klóštra Marijineje Hwězdy rjane wobrjady. Najprjedy bu ze swjećenej wodu wumyty, potom 7 króć z wolijom khorych a 4 króć z khrysamom žałbowany a skónčnje bu sudobjo z kadźidłom pod zwón stajene, zo by woznamjeniło zaměr zwona, mjenujcy wutroby k modlitwje napominać a za njebjesami žadosćić. Do tutych rjanych ceremonijow je něšto psalmow a krasnych modlitwow zaplećenych. Na kóncu spěwaše diakon swjate sćenjo wo Mariji a Marće, ke kotrymaj Jězus wo tym jenym nuznym rěčeše: so starać najprjedy wo swoju njesmjertnu dušu.

Jako kmótře stoještej jako swědkaj cyłoho swjatočnoho podawka knjenje kublerćy Manjokowa z Ralbic a Wićazowa z Konjec.

Potom bu najdostojniši knjez w samsnym porjedźe kaž prjedy, cyrkwinske khorhowje z Božej martru

---

Runu smuhu dźěše ke knjezej Urbanej. „Tu su moje tři kroški!“

Stary Urban zasparnje na njoho pohlada: „Štó ty sy?“

„Student, kotrohož sće tak njesmilnje wupokazał, dokelž —“

„Wěm wšak — wěm wšak!“ nahle přetorhny kofejnik joho rěč a hladaše hólcej dołho, dołho do swěrnoho jasnoho wóčka.

„Wy sće mje njesmilnje za wuši počahał“, skoržeše student, „to derje činiło njeje! Tola, zo sće sebi myslił, zo chcu was wojebać, to je mje wjele bóle bolało. Haj, zawěsće, zo jeno wěsće!“ Z tym so hólčec zasy zawróći a chcyše hić.

„Čakaj, hólče!“ Student wosta zawróćeny stojo. „Njetróckaj a pój sem ke mni!“ poruči starc z miłym hłosom.

„Chceće mje zas za wuši wzać?“ prašeše so student k durjam stupajo.

„Ně, tebje nic, skerje sam sebje! Hólče, pój jow, hewak móhł ze sameje dobroćiwosće a wjesołosće hišće so rozhněwać a hruby być! Praj dha mi, je će to wčora jara bolało?“

„Ow haj, zawěsće! Mi běše, jakož by mje někajki wotročk za wuši ćahał.“

„Hm, to mi žel čini. Tak kruće to tola činić njechach. Hólče, skoro so mi zda, zo sym ći křiwdu činił.“

„Haj, to wy sće też!“ zawoła student z wótrym pohladnjenjom. „Knježe, chcu wam jeno něšto prajić. Ja sym khudy hólc; w měsće tudy wob dźeń hłód ćerpju, zo je mi často wšo styskno, a poću so w šuli nad mojej starej darjenej grammatiku; a hdyž je so wječor přiblížił, potom dyrbju hišće daloko won do Šwabinga běžeć, hdźež moja sotra na farje warić wuknje. Sym so hižo hłodu a hubjenstwa namrěł, zo mi rjebła tudy pod darjenym lacom so sćahowachu a praskachu; tola sprawny a swěrny sym přecy był. A zo jeno wěsće, knježe, ja sym moje tři kroški woprawdźe jeno zabył był, hewak njebych žanoho kofeja pola was pił. Tak, nětk wšo wěsće, a nětk božemje!“

Stary Urban so wjacy zdźeržeć njemóžeše. Kruće přimnywši hólca za ramjo praji dobroćiwje a hłuboko hnuty: „Ty wbohi pěkny młodźenco, ja chcu ći něšto prajić: Ty wot nětka kóždy tydźeń štyri króć ke mni přińdźeš a so pola mje syty najěš poliwki, mjasa a khlěba, a hdyž budźeš pjenjezy trjebać, moje kroški też njebudźa na mni přirosćene; z krótka, spomham tebi, hdźež jeno móžu. Je tak prawje?“

Student najprjedy so njemałko dźiwaše, spohladujo k šěrokomu wulkomu mužej, kiž móžeše tak dobroćiwje a mile rěčeć; potom rucy stysknywši praji pomału: „Knježe, jeli woprawdźe chceće, dha — dha“ — a poča płakać.

„Na, što ći je?“

„Mi je tak lohko, tak radostnje —“

„Zo dyrbiš płakać?“

„Haj, ale jenož z radosće!“ — Tak běše a tak wosta

towarstwje z khorhoju, Katolska Bjesada a wojeńskej towarstwje, 15 małych a wulkich družkow, hólčki, duchowni a najdostojniši knjez biskop ze swojim přewodom do cyrkwje dowjedźeny, hdźež měješe joho miłosć swjatočne prědowanjo. W krasnej rěči wuzběhny hnadny knjez na podłozy wobrjadow poswjećenja zwonow, kak ma zwón připowědować a spěchować khwalbu Božu a nas napominać k modlitwje a k stajnomu swjatosćenju. Pokhwali Ralbičansku wosadu, zo je sebi wona najrjeńši pomnik k dopomnjeću na padnjenych stajiła z tutym zwonom, kotryž je zasy s. Józefej poswjećeny, jako dopomnjećo padnjenych našeje wosady we swětowej wójnje 1914—1918. Nětko měješe knjez farař mjelčacu Božu mšu jako dźak za wšitke wulke dary a hnady Boże, zo mamy nětko zasy dospołne zwonjenjo. Ze swjatočnym Te Deum a požohnowanjom skónči najdostojniši knjez wulku swjatočnosć.

Runje hdyž rozprawu dopisam, pozběhny nowy zwón k prěnjomu razej swój krasny zwuk, tak zo powšitkownje jenož khwalbu na wšěch jazykach słyšachmy: „Haj, to je naš stary zwón.“ Wječor dyrbja wšitke zwony padnjenym k prěnjomu razej tróšt a hnadu přiwołać. Přichodnu njedźelu připołdnju wšitke zwony † knjezej fararjej Justej dźak a pokoj do wěčnosće přiwołaju.

Tak njech tute mjedźane hłosy wosady k horliwej służby přecy přeprošuja a namołwjeja, njech dopomnjeja přichodne splahi na woporniwosć wosady w lěće 1923 a njech zwonja wšitkim nadobnym daricelam něhdy wjesele do njebjeskoho kraja. Bóh dał, zo njeby je žana hruba wójna nam hdy zasy wzała. Zahorjenosć za tutu rjanu wěc bě tak wulka, zo su so mnozy z přikładnej woporniwosću wuznamjenili kaž Ralbičanska stara gmejna 1 milijón hriwnow, cyła Ralbičanska gmejna 190000 hr., Konječanska gmejna 1/4 milijóna. Spomnić chcu hišće, zo su tež jednotliwi wulke wopory přinjesli samo hač do 1/4 milijóna. Bóh zapłać wšitkim nadobnym daricelam, njech jich žohnuje z njebjeskimi darami a časnym žohnowanjom.

Cyrkwinske powěsće.

Z Khrósćic:

W zańdźenym lěće narodźi so w našej wosadźe 149 dźěći mjez nimi 2 mortworodźenej, jónu trójniki, trójcy dwójnikaj, 70 hólčkow a 79 holčkow, 142 bu jich w cyrkwi křćenych, 5 dósta nuznu křćeńcu doma; 15 dźěći bě bohužel njemandźelskich, mjez tutymi tež jene mortworodźene a jónu dwójnikaj, 13 wot serbskich a 2 wot pólskich holcow. — Připowědani bě 32, wěrowani 20. Zemrěło je we našej wosadźe 86 wosobow, 46 mužskoho a 40 žónskoho splaha, 38 małych dźěći, mjez nimi 2 mortworodźenej, 3 šulske dźěći a 46 dorosćenych, jedyn z Baćońskeje a jedyn z Njebjelčanskeje wosady. 82 namakachu swój posledni wotpočink na našim kěrchowje, jedyn bu w Njebjelčicach, jedyn w Kulowje khowany. Z dorosćenych wumrě jedyn w 20. lěće žiwjenja, 3 běchu 30. lěto překročili, tři štyrcyte, štyrjo pjećdźesate, 9 šěsćdźesate, 16 sedmdźesate, 6 wósomdźesate a jedyn (Jakub Bjeńš z Pančic) zemrě w starobje 91 lět 11 měsacow a 8 dnjow. Ze 46 dorosćenych a 3 šulskich dźěći bu jich 44 ze swjatymi sakramentami domawobstaranych. 4 dorosćeni zemrěchu njenadźicy nahłeje smjerće, jedyn z nich bě dźeń prjedy k swj. sakramentam był a druhi tydźeń prjedy, třeći móžeše hišće poslednje wolijowanjo dóstać. — Swjatych woprawjenjow běše w farskej cyrkwi 18850, w klóštrskej cyrkwi 43100 mjez 21000 knježniskich a we Worklećanskej kapali 3800, wšo hromadźe potajkim 67750. Kemšerjow naliči so w posće w Khrósćicach: 1720, w Marijinej Hwězdźe: 1030 a we Worklećcach 140, a w septembru 1624, 1000 a 140, w cyłej wosadźe potajkim 2890 a 2764. Do bratrstwa swj. Bosćana da so 14 wosobow zapisać, 19 z njoho jich wumrě.

— Za křesćansku šulu je so w našej wosadźe 2173 wosobow podpisało, to su wšitcy 20 lět stari wosadni.

Nowy póstowy tarif

płaćacy wot 1. měrca 1923.

Dopisnica (Postkarte): we póstowym wokrjesu 20 hr., dale póstowoho wokrjesa 40 hr.

Listy: do 20 gr w póstowym wokrjesu 40 hr., do 100 gr 60 hr., do 250 gr 100 hr., do 500 gr 120 hr.; do 20 gr **dale** póstowoho wokrjesa 100 hr., do 100 gr 120 hr., do 250 gr 150 hr., do 500 gr 180 hr.

Dóstawar lista abo dopisnicy dyrbi wo dwójcy telko dopłaćić, wo kelkož je posyłka ze znamkami nižšeje hódnosće połěpjena, znajmjeńša pak 1 hr.

Čišćeńske posyłki: do 25 gr 20 hr., do 50 gr 40 hr., do 100 gr 60 hr., do 250 gr 100 hr., do 500 gr 120 hr., do 1000 gr 150 hr., za 2- hač 4 punt. čišćeńske wěcy 250 hr.

Pohladnicy (Ansichtskarten), kotrež maja na prěnjej stronje jenož postrow hač do 5 słowow, płaća 20 hr.; je-li pak na zadnjej stronje postrow abo někajka powjesć, płaća telko kaž dopisnica.

---

lěto kaž lěto, jenož zo bu ze štyrjoch jědźnych dnjow šěsć; njedźele pak dawaše Šwabingski farař studentej jěsć. A tak bu naš studiosus, kiž z kóždym dnjom wjetšeje dowěry nabu, přec wjetši, starši a wučeniši, a skónčnje tak wučeny, zo z wuswědčenjom bjeze wšoho poroka, na kotrymž njebě ničo čorne, khiba tinta, gymnasium wopušći. Józef Drechsler — nětk njech je joho mjeno přistajene — bě na młodźenca połnoho mocy a žiwjenja narostł; joho dobroćeŕ pak bě mjez tym cyły zešědźiwił a bě z lětami wšu škropawosć, za kotrcjž pak so złota wutroba khowaše, zhubił, a bu mjehki a miły kaž dźěćo. Tuž, hdyž Józef ze swojim wuswědčenjom k njomu stupi a praji, zo dyrbitaj so nětko dźělić, dokelž dyrbi wón jako student nětko na wysoku šulu do Landshuta, a zo joho wutroba boli, zo dyrbi wot swojoho luboho, dobroho, nadobnoho přećela a druhoho nana preč ćahnyć: tu zapłaka starc, jakož by joho samsne dźěćo jomu prajiło: Nano, ja du do cuzby! Tola knjez Urban so bórzy zas zhraba, hladaše studentej dołho a hłuboko do połnoho jasnoho wóčka a praji: „Sym će wulkoho wućahnył, Józefje; pěknoho a pobožnoho je će Bóh a twoje samsne swěrne prócowanjo sčiniło. Wostanješ mi we wutrobje a móšnje luby hósć, kaž hač dotal. Tola jene chcył rady zhonić, prjedy hač so dźělimoj, a ja mam prawo, za tym so prašeć: Što chceš wuknyć?“

Tu so młodźenc nahle začeŕwjeni a wotmołwi: „Duchowny knjez!“

Dołho wobaj mjelčeštaj. „Sy sebi to woprawdźe a derje rozmyslił? Józefje, mi k woli zawěrno njedyrbiš měšnik być! Njeby radšo chcył něšto druhe być?“

„Zawěsće nic! Dźak budź Bohu! Žanoho druhoho powołanja njechał měć. Prjedy hač jako mały wučomc k wam přińdźech, a wy mje za wuši wzašće, běch hižo sebi kruće wotmyslił: Měšnik chcu być. Ja wěm, žadam sebi z tym wjele, wjac hač sebi zasłužu — tola to by najrjeńše a najčisćiše zbožo mojoho žiwjenja było!“

Starc swojoho druhoho syna wza wokoło šije a dołho joho tak dźeržeše. Potom pak rjekny: „Dźi, mój syno, a modli so za mnje! Ja chcył će hišće jako měšnika pola wołtarja widźeć. To by złota wječeŕ była!“

A tež tale rjana wječeŕ za dobroho knjeza Urbana po štyrjoch lětach přińdźe. Čas drje bě ćiše, ale njewustawajcy joho móc podrywał; běše sylnoho muža khětro nakhilił, tola złamał joho njebě. So modlo a spominajo na minjene časy sydaše hodźiny dołho w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje před wołtarjom abo w swojim wulkim mjehkim stólcu doma. Hdyž list wot studenta přińdźe, rozjasni so kóždy króć joho wobličo, potom mało rěčeše abo z cyła ničo njepraji, spokojnje so posměwkowaše a modleše so wo jene rózarije wjac hač hewak. Hdyž tak posledni list přińdźe, kotryž nowoswjećeny měšnik swojomu dobroćerjej pisaše, tu pozběhny styknjenej rucy k njebju so modlo a šeptajo: „Mój luby Božo, štyri njedźele hišće dyrbiš mi žiwjenjo zdźeržeć,

Wobkhodne papjery: do 250 gr 100 hr., do 500 gr 120 hr., do 1000 gr 150 hr.

Tworowe pokazki (Warenproben): do 250 gr 100 hr., do 500 gr 120 hr.

Čišćeńske posyłki, wobkhodne papjery a tworowe pokazki bjez znamkow so njeroznoša; jeli su z njedosahacymi znamkami polěpjene, dyrbi dóstawar połdra telko, z najmjeńša pak 1 hr. dopłaćić.

Pakćiki: do 1 kg (2 puntaj) 200 hr.

Posyłki (Pakete): do 3 kg blizka cona 300 hr., daloka cona 600 hr.; do 5 kg (b.) 500 hr., (d.) 1000 hr., do 6 kg (b.) 600 hr., (d.) 1200 hr.; do 7 kg (b.) 700 hr., (d.) 1400 hr.; do 8 kg (b.) 800 hr., (d.) 1600 hr.; do 9 kg (b.) 900 hr., (d.) 1800 hr.; do 10 kg (b.) 1000 hr., (d.) 2000 hr.; do 11 kg (b.) 1150 hr., (d.) 2300 hr.; do 12 kg (b.) 1300 hr., (d.) 2600 hr.; do 13 kg (b.) 1450 hr., (d.) 2900 hr.; do 14 kg (b.) 1600 hr., (d.) 3200 hr.; do 15 kg (b.) 1750 hr., (d.) 3500 hr.; do 16 kg (b.) 1900 hr., (d.) 3800 hr.; do 17 kg (b.) 2050 hr., (d.) 4100 hr.; do 18 kg (b.) 2200 hr., (d.) 4400 hr.; do 19 kg (b.) 2350 hr., (d.) 4700 hr.; do 20 kg (b.) 2500 hr., (d.) 5000 hr.; posyłki z nowinami hač 5 kg (b.) 250 hr., (d.) 500 hr.

Zapisanjo (Einschreiben) zazyglowanoho lista abo posyłki płaći do 5000 hr. 40 hr., do 10000 hr. 80 hr., kóžde dalše 10000 80 hr. wjacy.

Zapisane hódnosće (Wertangabe) a zawěsćenjo: za kóžde 5000 hr. hódnosće 40 hr.

Připokazanki pjenjez (Postanweisung): do 1000 hr. 60 hr., do 5000 hr. 90 hr., do 10000 hr. 120 hr., do 20000 hr. 180 hr., do 30000 hr. 240 hr., do 40000 hr. 300 hr., do 50000 hr. 360 hr., do 100000 hr. 450 hr. přizwolene.

Za **płaćeńske kharty** (Zahlkarte) ma so płaćić: hač do 1000 hr. 20 hr., do 5000 hr. 30 hr., do 10000 hr. 40 hr., do 20000 hr. 60 hr., do 30000 hr. 80 hr., do 40000 hr. 100 hr., do 50000 hr. 120 hr., do 100000 hr. 150 hr., do 200000 hr. 200 hr., do 300000 hr. 250 hr., 1000000 hr. 450 hr., za wjacy hač milijón (njewobmjezowane) 500 hr., za kóžde dalše 10000 hr. 20 hr. wjacy.

Spěšny posoł (Eilbestellung) je doprědka zapłaćić: we wokrjesu póstoweje agentury list 120 hr., dale 350 hr.; paket do 20 puntow 220 hr., dale 450 hr.

Telegramy: w póstowym wokrjesu zakładna sadźba 80 hr., kóžde słowo 40 hr.; dale póstowoho wokrjesa zakładna sadźba 160 hr., kóžde słowo 80 hr.

Do wukraja: dopisnicy 180 hr., listy do 20 gr 300 hr., kóždy 20 gr ćežši 150 hr. wjacy, hač do 2 kg.

Do Wuherskeje a Čěskosłowakskeje: dopisnicy 140 hr., listy do 20 gr 240 hr., kóždy 20 gr ćežši 150 hr. wjacy, čišćeńske wěcy za kóžde 50 gr. 60 hr.

Wšelćizny.

Wopytowanjo šule na swjatych dnjach.

Hižo našim čitarjam wozjewichmy, zo je ministerium poručiło, tych staršich nic khostać, kotřiž 1. 11. a 8. 12. 22 swoje dźěći bjez zamołwjenja njejsu do šule pósłali. Skoro powšitkownje po cyłej Sakskej běchu katolske starši tak činili. Na to spomina w „Bautzener Tageblatt“ 21. t. m. „Landesverband der Christlichen Elternvereine Sachsens“ a wjerći tu wěc tak, jako su katolske starši ze swojim zadźerženjom zakonjej někajkeje křiwdy činili, kotraž je so amnestěrowała, evangelscy starši pak su hladali, zo swoje prawo z pomocu wustawy sebi wobkhowaju.

Tele wuložanjo katolskoho zadźerženja je zmylne, a čitar dóstanje začišć, žo chce „Landesverband“ nětko, hdyž su katolscy sebi swoje prawa wubědźili a z tym tež druhim wěrywuznaćam zmóžnili, zo móža na swojich swjatych dnjach zasy bjeze šule wostać, jenož před swojimi sobustawami swoju prjedawšu njezmužitosć, kotraž jim njeda za swoje prawa tež njedźiwajcy strachow wustupić, so zamołwjeć. Štož su katolikojo činili, bě jeničcy to, zo wojowachu přećiwo prócowanjam jich škodowacym, kotrež po jich přeswědčenju běchu přećiwo statnej wustawje a tak njezakońske. Jich zmužitosć a woporniwosć je tež druhim pomhała. To su tež mnozy cuzowěriwi wočakowali. Hdyž katolscy swoje wojowanjo započachu, mnozy tamnych wuznachu, zo wukónc wojowanja sakskich katolikow zadźerženjo stata tež přećiwo jich wěrywuznaćam rozsudźi a za přichod postaji.

Přećiwo znjewužiwanjom Božich służbow za mortwych přez demonstracije

wobroćeja so pólscy biskopojo na zjawnosć přez časopisy. Woni wozjewjeja: Komitej pólskoho biskopstwa, zhromadźiwši so dźensa k prěnjomu razej w tutym lěće, dźerži za swoju winowatosć, kedźbnosć cyłoho luda na to złožić, zo po słowach Swjatoho Pisma „swjata a wužitna wěc je, so modlić za wotemrětych“ so Bože służby za mortwych na žane wašnjo znjewužiwać njesmědźa k manifestacijam njepřihódnym swjatosći městna a nabožnym wobrjadam. Přećiwo

---

a to čerstwoho a strowoho zdźerżeć. Hinak njeńdźe!“

To drje běše spodźiwna modlitwa; tola Bohu w njebjesach je so zawěsće spodobała, přetož Bóh ju wusłyša. Knjez primiciant hižo w domje swojoho dobroćerja bydleše a chcyše w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje prěnju Božu mšu swjećić. To wšak hišće bě stary dobry čas, hdyž so cyłe město na primiciju wjeseleše a ju sobu swjećeše. Jasne bě swjedźeńske ranjo, módre njebjo, jasny a ćopły dźeń, wjeseli a pobožni měšćenjo, swjatočnje wupyšena wulka cyrkej, zbožny stary Urban a w Bohu zhromadźeny primiciant. Tak ćehnjechu do Božoho domu w dołhim swjedźeńskim ćahu, wjele ludu a wšitcy měšnicy města, a tamnaj dwaj porno sebi, kotrajž měještaj so dźensa — běše-li možno — hišće bóle lubo, hač hdy prjedy: Józef a joho stary, wótcowski přećel. Wulka Boža mša so započa, spěwarjo na khorje krasnje zaspěwachu, lud so modleše, wóruch po swjatych wjelbach žołmješe. Po pobožnym wašnju wšitcy k woporej dźěchu, prědku naš luby Urban. Prjedy hač wón swój dar na wulki sleborny talef położi, jón hišće dwaj abo tři króć nutrnje zwokoša, a potom do papjerki zawaleny dar na talef położi.

Hdyž wječor hromadźe sedźeštaj, młody měšnik a stary, sławny Urban, wza tón młodoho měšnika za ruku a praji: „Tak dha je wšo so derje a prawje radźiło, přetož Bóh je wšo wjedł, a w joho rucy wotpočuje lubosć a pokoj. Ty sy měšnik, Józefje; za to sy so wěsće Bohu lubomu Knjezej dźensa dźakował. To pak dyrbiš čas swojoho žiwjenja činić a potom hišće dosć njebudźe. Tola — Bóh luby Knjez chcył mi wodać — je-li hrěch był — dźens dopołdnja sym w duchu porno tebi so k wołtarjej stupił a so modlił: zo chcył Bóh też mi mój dźěl dać. A běše mi, jakož by prajił: Haj. A nětko hišće něšto. Mjez wopornymi darami namakaš snadnu papjerku. W njej nadeńdźeš napisane swoje a moje mjeno a dźeń, na kotrymž sym tebje prěni króć widźał. W papjercy też leža tři pokorne pjenježki: tři kroški. To su tesame tři kroški, kotrež sy mi tehdom přinjesł, hdyž běchmoj při samom njepřećelej a nic přećelej počałoj być. Ja sym je swěrnje khował, a nětko njech su zasy twoje, a wopomnjećo na mnje, kaž běchu mi luba spomnjeńka na tebje.“

Tak běše! Nowoswjećeny měšnik je pozdźišo wysokich dostojństwow docpěł, stary Urban pak zawěsće derjezasłuženeje zbožnosće w njebjesach! A tale sprosta stawiznička, što chce? Wona je wěrny podawk ze starych časow, ze wšědnoho žiwjenja a postrow z mojeje wutroby, kiž praji kóždomu studentej abo wučomcej: Sprawny, pěkny, pilny pachoł namaka złote myto na zemi a hišće bóle w njebjesach, a kiž praji kóždomu, kotromuž je date: Zbožny tajki dar, kotryž daš, zo bychu nowi dźěłaćerjo zastupić móhli do Knjezoweje winicy!

tajkim manifestantam dyrbimy ze stojnišća cyrkwje a z nabožnistwa raznje wustupować, dokelž móža tajke demonstracije dowjesć k mućenju křesćanskeje moralnosće, kotraž pod žanymi wumjenjenjemi sebi dowolić njemóže přestupjenjo Bóžskich přikazni.

We Waršawje, 10. mał. rózka 1923.

Kardinal Dalbor, primas., kard. Kakowski, metropolit Waršawski, Józef Teodorowič, arcyb. Lwowski, Adam Sapicha, wjerchbiskop Krakowski, Zygmunt Łožiński, biskop Minski, Marjan Fulman, biskop Lubjelski a Henryk Przesdźiecki, biskop Podlaski.

Při tej přileżnosći zeńdże so delegacija biskopow z předsydstwom ministerskeje rady, zo by z njej jednała wo wšelake aktuelne prašenja mjez knježerstwom a cyrkwju. Delegacija wobsteješe z primasa, kardinala Dalbora a biskopa Przesdźieckoho.

Što je Němska z Poruhrskeje dóstawała. Prjedawši němski statny sekretař August Müller w Barlinskim „8 Uhr Abendblatt" piše: W lěće 1922 je so w Němskej 31 milijónow tunow wuhla wuryło, z toho we wobsadźenym kraju 100 milijónow tunow. W lěće 1920 je Němska z wobsadźenoho kraja 81 procentow suroweho worcla a 78 procentow wudźělkow z walcowańnjow wobsadźenoho kraja dóstała. Pódla toho tři najwjetše němske fabriki we wobsadźenym kraju leža. Z francózsko-belgiskej blokadu je dowóz tychle wudźělkow do Němskeje znjemóžnjeny, a jeli zo budźa mjez tym fabriki ze starymi składami dźěłać, njemóže to dołho trać; tónle čas njemóže so na lěta wobličić, ale jenož na měsacy.

Bamžowski dar za němskich studentow. Bamž je přez Mnichowskoho kardinala a arcybiskopa k podpjeranju potřebnych na płuca khorych studentow němskich universitow 40000 italskich lirow darił.

Zastupny pjenjez do cyrkwjow w bolšewiskej Ruskej. Za přisłušnikow wšěch cyrkwinskich wěrywuznaćow je bolšewiske knježerstwo dawk zawjedło. Do Božoho domu zastupiwši dyrbja wěriwi kóždy króć do statoweje móšny poł milijóna rublow zapłaćić. Nowy dawk je mjez wobydlerstwom tajke rozhorjenjo zbudźił, zo je so hač dotal jenož w někotrych wosadach zawjesć móhł.

W Njebjelčicach před něšto njedźelemi wumrě Marja Kubašec, sotra knjeza fararja Kubaša tam. Wona běše woprawdźe martrańka khorołoža. Jako přikład sćerpnosće za wosadu je 35 lět dołho ćežki kříž njesła, kotryž Bóh jej napołoži; jeje smjerć bě woprawdźe wusnjenjo we Knjezu. Na njej wisachu dźěći cyłeje wosady, kotrež wo modlenju rozwučowaše a kotrež wšědnje k njej přikhadźachu — wot nich je wjele lubosće žnjała na póstwječorach a też při přewodźenju k rowu. Telko dźěći ženje hišće na pohrjebje njebě. Bóh daj jej wěčny wotpočink a po ćežkim žiwjenju wěčnu zbóžnosć.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 22. februara 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 200—210, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 170—180, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 130—140, 4. mjenje picowane wšěch starobow 90—110. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 200—210, 2. połnomjasne, młódše 170—180, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 135—145. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 200—210, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 170—180, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 140—150, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 120—130, 5. mjenje a špatnje picowane 80—100. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 200—210, 2. mjenje wukormjene a cycace 180—190, 3. špatne 160—170. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 190—210, 2. starše wukormjene 140—170, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) — — — —. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 270—280, 2. wukormjene 300—320, 3. mjasne 240—260, 4. špatne 210—230, 5. rancy a kundrosy 200—280.

W Barlinje běchu 22. februara **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 56—57; rožka 46—48; ječmjeń 44—46; wows 42—43; majs 53,5; **muka** pšeńčna 145—155, ržana 135—145. **Wotruby** pšeńčne 30—32, ržane 34—35. Raps 95—100. Hroch Viktoria 80—90; mały 60—70. Pjeluški 90—100. Buny (pólne) 55—65. Woka 80—100. Seradela 120—150. Rapsowy wosuch 37—39. Lany wosuch 60—65. Suche truhańcki 20—21. Pochowa melasa 95—100. Běrnjace kružki 30—31.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 611. 612. 621. 622. z **Bačonja**: wyšši wučeř kantor Jan Symank, Jurij Zynda, Pětr Rebiš, Hana Handrikowa; 613.—615. z **Haslowa**: Jurij Hendrich, Marija Larasec, Hana Rjeńčowa; 616. Hańža Wjacsławkec z **Češkec**; 617. 627. z **Now. Łusca**: Pětr Liška, Jakub Šejda; 618. dr. Jurij Šołta w **Drježdźanach**; 619. 620. z **Budyšina**: Jan Winař, Jan Hajnca kofejownik; 623. Michał Čemjera z **Wutołčic**; 624. Jurij Cyž z **Banec**; 625. Michał Rjenč z **Cornec**; 626. Jakub Bulank z **Pozdec**; 628. 629. z **Nowoslic**: Pětr Cyž, Michał Domaška; 630. Jakub Korjeńk z **Ralbic**; 631.—636. z **Łazka**: Hańža Čornakowa, Pětr Šołta, Michał Žurk, Jurij Błažik, Michał Rychtař, Mikł. Wjacsławk; 637. 638. z **Hajnic**: farař Jan Cyž, wučeř Pawoł Rječka; 639. Pětr Žur z **Mnišonca**; 640. 641. z **Bělšec**: Karl Martin, Madlena Rězakowa; 642. Karl Kyas rada orch. zemsk. soudu w **Hlučinu**; 643. biskop dr. Podlaha w **Prazy**; 644. 646. 649.—651. 768. 770. z **Budyšina**: Hana Šponec, Jurij Hicka, Hańža Lehmanowa, Helena Baršec, dr. Jurij Mjechela, Michał Winkler, Jakub Leider; 645. Pawoł Krawc z **Dźěžnikec**; 647. propst Wencl Kotrch w **Roudnicach**; wyšši insp. Jurij Hajna w **Barlinje**; 652.—658. z **Wotrowa**: Jurij Cyž, Michał Delan, Jan Handrika, Michał Hermann, Michał Łuščanski, Pawoł Šołta, Pawoł Weclich; 659. Pětr Šołta z **Kašec**; 660.—662. ze **Žuric**: Hańža Cyžowa, Marija Krawžowa, Mikł. Lipič; 663. 664. z **Krjepjec**: Pětr Knježk, Mikł. Koch; 665. 666. z **Nowodwora**: Bernard Fórch, Jan Hajna; 667. Pětr Kilank z **Kanec**; 668.—671. z **Różanta**: Jurij Glawš, Pawoł Wowčerk, Michał Krawc, Pětr Ditrich; 672.—685. ze **Sernjan**: Michał Wjenka, Herman Rota, Jakub Kokla, Mikł. Rjeńčka, Pawoł Šejda, Jurij Mögl, Michał Šliž, Marija Rochowa, Mikł. Beńš, Pawoł Šmit, Mikławš Wałda, Mikł. Matka, Jakub Nowak, Jurij Kórjeńk; 686.—696. ze **Smjerdźaceje**: Pětr Jenka, Mikł. Kušk, Michał Domaška, Michał Nuk, Jakub Kmječ, Hańža Wjeršowa, Pětr Kubaš, Pětr Nuk, Jurij Rachel, Mikławš Temr, Michał Čornak; 697. 698. z **Łazka**: Mikł. Lehman, Jakub Bjedrich; 699. 700. z **Noweje Wjeski**: Jurij Kórjeńk, Jan Bräuer; 701.—703. z **Hrańcy**: Mikławš Nowak, Hana Žofkec, Jurij Wjenka; 704. Marija Pjechowa z **Kosłowa**; 705. 706. z **Dobrošic**: Hana Krawcowa, Michał Pjaca; 707. Jurij Hicka z **Hatow**; 708.—711. z **Pěskec**: Michał Mjechela, Mikł. Bělk, Pětr Brückner, Marija Haškec; 712.—722. z **Njebjelčic**: farař Mich. Mič, far. em. Gust. Kubaš, Jan Dórnik, Hańža Hejduščyna, Mikł. Žur kubleř, Jurij Žur kubleř, Mikł Pjech, Jurij Ledźbor, Jakub Leńš, cyrkw. wučeř Jan Renař, Jan Žur khěžkař; 723. Hańža Rječyna z **Pazlic**; 724. Mich. Handrika z **Pozdec**; 725. Mikł. Buk z **Češkec**; 726. Cyrill Mikan z **Now. Łusca**; 727.—741. z **Jawory**: Jurij Kowc, Jakub Zarjenk, Hana Čórlichowa, Pětr Šneider, Jurij Herbrich, Jan Hančik, Arnošt Šołta, Michał Krawčik, Madlena Jakubašec, Jakub Wawrij, Jan Rjeda, Pětr Kórjeńk, Mikławš Rjeńčka, Jurij Bryl, Jakub Hajnš; 742.—744. ze **Zdźerje**: Marija Čórlichec, Pawoł Kóst, Jakub Kubaš; 745. Michał Budař z **Wulkeje Dubrawy**; 746.—767. za 22 sobustawow **Kulowskeje** wosady; 769. Michał Cyž ze **Zajdowa**; 771.—777. z **Radworja**: Jan Rěčka, Jurij Domaška, Jurij Bětka, Jan Smoła, Mikławš Brycka, Jakub Běrk, Marija Kórjeńkowa; 778. Jan Handrik z **Bronja**; 779.—785. z **Kamjenjeje**: Maria, Rjeńčowa, Jurij Wičaz, Marija Čemjerka, Michał Žur, Jurij Winař, Pawoł Krawc, Jakub Domanja; 786. Hana Winařka z **Kamjenjanskoho Haja**; 787.—789. z **Boranec**: Mikławš Pjetaš, Jakub Wowčerk, Jakub Delan; 790.—792. z **Khelna**: Jurij Mjeń, Mikławš Lebza, Jakub Nowak; 793.—807. z **Miločic**: Jan Kral, Mikławš Pjech, Jurij Pjetaš, Jurij Pětranc, Madlena Fulkowa, Michał Šěman, Jan Kokla, Jan Fichta, Jakub Wornač, Pětr Nowotny, Michał Šěrak, Jurij Šlosar, Jurij Zynda, Jan Šworca, Jurij Pól; 808. Madlena Hodankowa z **Kukowa**; 809. 811. 812. 813. z **Budyšina**: Jan Brusk, Jakub Młynk, Jakub Žur, Pawoł Deleńk; 810. Mikławš Handrik z **Wownjowa**; 814. Jan Handrik na **Židowje**; 815. 816. z **Khróšcic**: Michał Čórlich, Jakub Knop; 817. 818. z **Hórkow**: Mikławš Rab, Jurij Paška; 819. Michał Hajnk z **Jasenicy**; 820. Jakub Šewc ze **Smječkec**; 821. Jakub Wawrik z **Pěskec**; 822. Michał Wawrik ze **Sěrachowa**; 823. Marija Rachelowa z **Ralbic**; 824. kapłan Pawoł Grofa w **Mišnje**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: Karl Kyas rada vroh. zemsk. souda w Hlučinje **2000** hr. a přinošk sobust. 340 hr., z Budyšina: Pawoł Deleńk 800 hr., Jakub Žur 800 hr., Jan Brusk 200 hr., N. w Drježdźanach 500 hr., njemjenowany z Khróšcic 200 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihičišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Mój wobšěrny skład
poskića wam při nakupje njedosćehnjenu lěpšinu.
Žane nuzowanjo k nakupjej. Sprawne posłužowanjo.
Hobrski wubjerk! Najlěpše kajkosće!
Welsec kupny dom w Kulowje
Dalokoreč̌ak 12. Założene 1868.
Najwjetši wosebity dom za Serbow.
Zhotowjenjo čełowych wuhotowarjow wot najjednorišich hač do najpyšnišich wuwjedźenjow.

Kupuju kóždu dźělbu žitow
kaž **rožki, pšeńcy, wowsa** atd.
za hnydomne zapłaćenjo a dawam burzowe płaćizny.
Heinrich Scheinert w Kulowje
Badergasse 2/3. Dalokoreč̌ak čo. 42.

Bydlenske wuhotowanja a kuchnje
ma płaćizny hódne na předań
Meblowy Šołta ▫ Garbařska hasa 8 ▫ Blidařnja
w Budyšinje. Dalokoreč̌ak 382.

Serbski ludowy orchester
Wurjadna pruha za wšitkich
njedźelu 25. februara
z dypkom 10—½1 hodź.
w Serbskim Domje.
Nowe kusy za jutrowny koncert.
Dowěrnicy w ½10 hodź.

Serbski narodny khór.
Sobotu 24. februara ¼5—6.
Solistojo ¼4. Theorija: 6—7.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Njedźelu 4. měrca wječor w 8 hodź.
předstaji w katolskej towařšni w Budyšinje
tamniše towarstwo kat. dźěławych žónskich
pasijónsku hru „Maria Madlena".

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho mandźelskoho, nana a bratra

J. Augusta Filipa

nam tak nahle wzatoho, dawamy wšitkim, kotříž su nam při njezbožu pomocni byli, pola njebohičkoho na pustywječoru so modlili a joho čełko bohače k poslednjomu wotpočinkej přewodźeli, wosebje tež Radwořskej Kat. Bjesadźe, kotraž swojoho sobustawa z khorhowju přewodźeše,

najwutrobniši dźak a Bóh zapłać!

W **Bronju** a **Wulkim Wosyku,**
sobotu, 17. 2. 1923.

Hana zwud. **Filipowa** a **dźěći**
Marja wudata **Šefrowa**, sotra.

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubeje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, wowki, sotry, přichodneje maćerje a čety

Marje Waldźineje w Pozdecach

rodź. Langec z Hórkow

kotruž Bóh po wjacylětnej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći njedźelu w nocy wotwoła z tutoho swěta bědy w starobje 66 l. 11 m. 14 dn., zo by jej spožčił derje zasłužene myto, wuprajam sobu w mjenje sobužarowacych za wšitku za čas jeje khorosće jej wopokazanu lubosć ze skutkom a słowom, wosebje pak při jeje wotkhadźe, přez wopytowanjo pustywječora, za k rowu wjezenjo a njesenjo a za bohate wobdźělenjo při jeje khowanju srjedu swój **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh tón Knjez!"**

Jeje duša so poruča do pobožnych modlitwow.

W **Pozdecach, Worklecach, Žitawje, Drježdźanach, Šěrachowje** a **Hórkach**
na dnju pohrjeba, 21. mał. rózka 1923.

Pětr Wałda, mandźelski.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 25 hr., reklamowy w teksće 100 hr.

9. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 3. měrca 1923.

Dospołni jenotliwcy tworja njepřewinjomny lud.

Nazhonjenjo wuči, zo su so słowa našoho Zbóžnika Jězusa Khrystusa: „Kóžde kralestwo, we sebi samym rozdźělene, zapusći so, a dom na dom padnje“, hišće přecy dopjelniłe. Stawizny powědaja nam wo kralestwach, kotrež wobsahachu tehdomši cyły znaty swět, a tola njeje z nich so žane wukhowało. Kral Aleksander Wulki doby sebi njesměrnje wulke kralestwo, ale hdyž nasta w nim njepřezjenosć a z tym njeměry a wojowanjo, wone za krótki čas rozpadny. Mócne a wulke kralestwo wutworichu Romjenjo, ale hdyž so pozhubi pola jenotliwcow bohabojosć a póćciwe zmyslenjo, nastachu mjez wobydlerjemi zwady, romske wójska wojowachu jene přećiwo druhomu, porychu tak sami swoju samsnu móc a wosłabichu tak, zo njemóžachu so wjacy zdźeržeć, hdyž cuze ludy je napadnychu. Tak so też tu dopjelni, zo kralestwo we sebi samym rozdźělene, so zapusći. My pak njetrjebamy ani na druhe ludy hladać, zo bychmy škodu rozdźělenja spóznali; ale trjebamy jenož na połobski něhdy wulki lud spominać, něhdy wjetši dźěl, kotrohož powostanki my hordych Serbow smy. Wón bu přewinjeny a poteptany, dokelž wobstoješe z mnohich jenotliwych splahow, kotrež njetworjachu cyłk. Też za sylnoho muža bywa jara ćežko walčk kijow rozłamać, snadna wěc pak to za słaboho, hdyž kiješ po kiješku wozmje. Walčk kiješkow pak njehodźi so jenož potom rozłamać, hdyž su też jenotliwe kiješki dobre a krute. W duši jenotliwca njesmě tohodla dwojakosć knježić.

Nichtó njemóže dwěmaj knjezomaj słužić, praji Jězus Khrystus, dokelž budże jenoho lubować a druhoho hidźić. Mamy wjele tajkich, kotřiž přecy zasy a zasy so prócuja dwěmaj knjezomaj słužić: Bohu a djabołej. Z tajkich człowjekow njenastanu pak ženje žane krute zdonki, ale tajcy ludźo wostanu słabi kaž ściny, kotrež kóždy wětřik tam a sem hiba. Krótke dny po dóstaću swjatych sakramentow słuža Bohu, a bórzy wróći so njećisty duch zasy do człowjeka, kaž wón sam praji, do domu, z kotrohož je wušoł. A tak so wola tajkoho khabłacoho słabucha ženje njeskrući, ale přecy skerje zesłabi, a poslednje wěcy bywaju hórše dyžli prěnje. — Nahnitych kiješkow móžemy nadobo wjacy rozłamać, nic pak walčk dobrych dubowych. Ludy wobstoja z jenotliwcow a čim lěpši su jenotliwi, ćim lěpši je cyłk. Cyłki we sebi skrućenych jenotliwcow, byrnjež cyłe ludy njebyłe, su wulkotne skutki dokonjałe. Hlejmy rjad Benediktinow a Cistercienskich a Trapistow. To běchu mužojo, we sebi skrućeni a dobreje wole; jedyn bě jich zaměr; wšitko k Božej česći a bližšomu k wužitkej činić. Wot ducha swjatoho wjedźeni woni wobličo zemje wobnowichu. Woni spušćachu pralěsy, wusušichu bahna a přewobroćichu dźiwje krajiny do luboznych honow, łukow a polow, hdyž so pasechu wulke stadła domjacoho skotu, hdyž so zmahowachu połne kłosy dobreje pšeńcy, hdyž rosćechu płódne štomy z winom a khmjelom. A to wšitko woni zamóchu, dokelž njeběchu we sebi dźěleni a mějachu jedyn zaměr a jedyn cyłk. Jeli chcemy my Serbja, kiž smy hišće zbytki wulkoho słowjanskoho luda, wostać lud, tak dyrbja so jenotliwi skrućić w dobrym. Džensa rozšěrjeju so wšelakore knižki, kotrež přińdźechu z Ameriki do Němskeje a też do Serbow. Wone zaběraja so z „nowej myslu“. Wone žadaja, zo ma človjek knjez być nad swojimi myslemi, mysle maja jomu służić k wukonanju dobroho. Tola tule mudrosć njetrjebamy hakle wuknyć wot indiskich pohanskich mudrowcow, Brahminow, kaž to „nowa mysl“ měni, kotraž wo křesćanstwu mało wě. Wěčna wěrnosć, Boža mudrosć wučitej nas to wjele dospołnišo. „Štóž chce mój wučownik być, zapřej sebje samoho“. Sebje samoho zaprěwać, swoje ćěło a mysle přecy dospołnišo wobknježić, to je naš nadawk tu na zemi. Někotre kosmički pod nosom, žołte črijki a dołhi šawl po khribjeće dele njećini hišće žanoho kharaktera a byrnjež pili, kaž Ćišinski praji, Madeira. Madeira pić wědża drje tajcy pachołojo, ale nic za čestne zasłužene pjenjezy, ale za kradnjene. Kneflaćy mužoju dyrbja tajkich ptačkow łójić a je do klětkow tykać, dokelž starši njenawučichu swoje dźěći sebje samoho zaprěwać, ale jich rozpusćenosći a přečinjenju połěkowachu, tak nětko płakaja na wohańbnjenjo swojich dźěći krawe sylzy. Jedyn dyrbi płakać: pak dźěći, pak starši. Jeli njejsu w młodosći dźěći pod prutom starších płakałe, tak dyrbja pozdźišo starši płakać. Bjeze sebjezaprěwanja njenastawa žana kruta powaha. Khrystusowa wučba žada wot nas kruće sebjezaprěwanjo, a swjata cyrkej napomina nas wosebje w swjatym póstnym času přez wšelake sebjezapréća sebje samoho wobknježeć. — Serbska młodosć słuł sebi, zo přestanješ połěkować rozpušćenosći a swojim nakhilnosćam, zo přestanješ zastupować do nakažacych towarstwow a wobkhadźować z nakaženymi towaršemi, ale zo so přizamknješ dobrym křesćanskim towarstwam, kotrež tebje wjedu puć sebjezapréća k skrućenju twojeje wole. Njech nastanu z was mužojo a žony w dobrym skrućeneje wole, zo bychmy tworili cyłk, kiž ma jedyn najwyšši zaměr: wšitko skutkować k česći Božej, swojim dušam k zbóžnosći a Serbam k wužitku.

r. d.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm

přecy hišće nowoho ministrowoho předsydu wolił njeje. Wina je to, zo socialdemokratoju přecy hišće so rozsudźili njejsu, z kotrej druhej stronu bychu najlěpje knježefstwo wutworili. Z komunistami hić, je jim tola strašne; ći su njespušćliwa zepjera, na prawo stupić pak by rěkało přewjele wot swojoho stroniskoho programa přisadźić. Toho-

dla hišće jednaja. Zajimawe je, kajke žadanja komunistojo při tym činja. Zo by so knježeŕstwo dźěłaćerjow zwěsćiło, ma so 1.) wšě zamoženjo prjedawšoho wjerchowskoho Wettinskoho domu, kotrež tele we Sakskej ma, wzać bjez někajkoho zarunanja. 2.) Dźěłaćeŕska wobora ma so zarjadować, so wobrónić a wuwučić pod dohladom dźěłaćeŕskich radow; policiju wobsadźić a rjadować maja dźěłaćerjo a zastojnicy, tola jenož čerwjeni organisowani (freigewerkschaftlich organisierte Arbeiter u. Beamte). 3.) Ma so zakazać wša agitacija za monarchiju předewšim tež we šulach a cyrkwjach. Wšitke tajke zwjazki, kotrež njedźiwajcy wšěch wudatych zakonjow hišće wobstoja, maja so zlemić. Ze sudnistwow, policije a zarjadnistwa maja so wšitcy zastojnicy wustorkać, kotřiž bjez wuměnjenja knježeŕstwo ze dźěłaćerjow njepodpjeraju. A skónčnje žadaju sebi hišće wobhnadźenjo wšěch politiskich winikow z wuwzaćom tych, kotřiž buchu dla jich republicy njepřećelneje dźěławosće a tajkich njeskutkow dla wotsudźeni. Tež ma so při němskostatnym sudnistwu saksa komora zawjesć, při kotrejž jenož sudniscy njerozwučeni maja sedźeć; ćile smědźa pak so jenož brać z čerwjenych organisowanych radow.

Zo ze stronu, kotraž tajkele žada, nichtó hić njemóže, kiž ma hišće něšto zrozemjenja a čuća za powšitkowne zbožo a derjeměćo jeneje jeničkeje strony njehlada, so rozemi. Njepušća-li potajkim ničo wot tohole programa, tež socialdemokratojo wjetšiny z nim knježeŕstwo tworić njemóža, nochcu-li sebi sami row ryć. —

We sakskim sejmje jednachu tele dny wo přewjedźenju zasydlenskoho zakonja. Zapósłanc Wehrmann (demokrat) žada sebi, zo bychu so wulkosće tajkich po zasydlenskim zakonju wutworjomnych ležomnosćow postajiłe a namjetuje za zahrodnisku žiwnosć znajmjeńša 9—12 hektarow a kněžkaŕsku 3 hektarow. Tež sebi žada, zo směli zajimy zasydlerjow — a tež wotnajerjow — pola hejtmanstwow wosebje zasydlerjo sami a zastupjerjo drobnoho a srěnjoho zastupować. Přećiwo tu namjetowanej wulkosći rěči minister Fellich, wupraji pak so za druhi dźěl namjeta. Docyła přećiwo zasydlenju su komunistojo, dokelž wot njoho wuspěcha njewočakuja; němskonarodni chcedźa zasydlenjo jenož ze statnymi nic pak z knježimi kubłami přewjesć dać. Wosebje raznje za zasydlenjo pak rěčeše z ludoweje strony zapósłanc Vogt. **Při wuradźowanju bě jenož 17 zapósłancow přitomnych.** — Njeje to „wulkotna“ horliwosć a zahorjenosć zastupjerjow ludu, kajkiž tola sejmowcy su, za zbožo ludu?

W Ruhrskej

dźe wojowanjo dale. Hišće njeje rozsudnych znamjeni, na kotry bok so dobyćo wobroći. Francózojo nochcedźa popušćić, a wo němskim stojnišću praji „Augsburger Postzeitung“, zo Němcy dobudźa, jeli budźa wutrajni. Wo francózskim měnjenju wupraji so tele dny president Millerahd, zo sebi Francózska na trajace wobsadźenjo abo přiswojenjo njemysli, zo pak sebi cyle wšće wotškodźenjo zwěsći. Němska so myli, hdyž je měnjenja, zo francózska wutrajnosć dla pjenježnoho hubjenstwa so zlemi. Francózsku wutrajnosć njeje ani Verdunska hela přewinyć móhła. Ta tuž tež we měrje tak dołho předžerži, kaž je trjeba a so wot swojoho wotyknjenoho kónca njeda wotdźeržeć.“ —

Francózskej pobrachuje ludźi za přewjedźenjo wobsadźenja. Rěka, zo jich nětko bjerje z Českosłowakskeje, hdźež je tukhwilu něhdźe 190000 bjezdźělcow, a wosebje tež z Italskeje. Wězo ma tež Francózska předewšim Italskej za to lěpšiny z Ruhrskeje kaž na př. kowow přiwobroćeć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Hamtske hejtmanstwo hospodarjow napomina, zo njebychu, kaž su to dotal z wulkoho dźěła činili, bjezdźělcam žita, docyła cyrobu a tež pjenjezy na jich prózstwy dawali. Tele dary přińdu zwjetša do wopačnych rukow a zawinuja sprawnu njespokojnosć woprawdźe potřěbnych. Na druhi bok pak hejtmanstwo prosy, zo bychu swoju wotmyslenu podpjeru wjesnanostwam za wjesnych khudych wotedali, abo hamtskim zarjadnistwam přepodali (kaž Notgemeinschaft atd.). — K tomule napominanju bu hejtmanstwo pohnute přez to, zo Budyšscy bjezdźělcy předewšim wosebje w januaru na wsy ćahać počinachu a tam nimale kruće wustupowajcy po wjele centnarach žitow a nepli, tež wjele druheje cyroby móhł rjec wunuzowachu, dóstate dary w Budyšinje předachu a potom z wulkoho dźěła přežlokachu abo na druhe wašnjo znjewužichu. —

Z Budyšina. Někotrohožkuli z prjedawšich Budyšskich wojakow budźe zajimać powěsć, zo je so tak mjenowany „Pulverhäuschen“ při Mužakowskej drozy pominył. Keiko lět je tam stał! Nětko je nowy čas jón wotnjesł, a něchtó drje za nim njeżaruje. Rěkaše přecy, zo bě tam najstražnišo, na straži stać, a kelko serbskich młodźencow je to tež začuło. — Hač so hdy zasy natwari? —

— Zwjazk rybnikow wozjewja, zo maju so dźiwajo na bórzomne miłe wjedro bohate popady mórskich rybow wočakować. Z tym spadnu — tak rybnicy wudawaju —

Wóčko chce tež něšto měć!

We wsy je kermuša. Hdy bych to tež ći njeprajił, by tola w prawym času sam do toho přišoł, přetož kermuša je wšudźom widźeć a čuć. Widźeć by mohł, kak ludźo we swjatočnych drastach, muže we wysokich kłobukach a dołhich suknjach — žony w čornych šórcuchach a bělych płachćičkach — wote mše du — a hižo tale drasta by ći prajiła: „We wsy je kermuša!“ A njechał-li swojimaj wočomaj wěrić, by tola čuć dyrbjał, byrnjež tež Kamjenskoho nosa njeměł, zo je tu kermuša. Wšako tola cyła wjes za tykancami a pječenju wonješe. Tak rjenje to wonješe, zo běchu to samo prošerjo ze susodnych městow wučuli a so z črjódami do našeje wjeski walili a nětko dom wot domu po tykancach so honjachu. Dóstawachu wšudźe po skibcy srěnjoho — ale k wobjedu so jim sobu njekazaše — běchu dźěn to njeprošeni hosćo. Ći prošeni hosćo so bóle komdźachu. Tón abo tamón bě drje ducy wote mše sobu na kermušu šoł. Tola tak prawje počachu kermušni hosćo hakle po dwanaćich khodźić. Tež wozy a khorejty ridrowachu do wsy a přiwožowachu cyłe fóry kermušnikow. Njebě domu, hdźež by nichtó na kermuši njebył. Jenož něšto kročeli přede wsu stoješe nizka kněžčička, do kotrejež kermušni hosćo hišće dóšli njeběchu. Bjez dźiwa tež — přetož to dźěn bě gmejnska kněža, a na gmejnskej kněži njeje ženje kermuša. Na gmejnskej kněži bydleše tón čas staruška. Wóršulec Khata jej rěkachu. Muž bě hižo dawno na prawdźe Božej — syn bě we wójnje wostał — a jenička dźowka, kotruž hišće měješe, bě za Drježdźanami na służbje — a wjele lět bě hižo tomu, zo so njebě doma pokazała. Z woprědka bě hišće domoj z časami pisała — haj, prěni čas tež pjenjezy maćeri słała. Po času pak wuwostachu listy a pjenjezy — a mać njezhoni ničo wjacy wo nej. Tak minychu so lěta — a wboha mać poča žarowanska khodźić a paćerje spěwać za dušu swojeje — kaž sej mysleše — njebohićičkeje dźowki.

Tola to bě do časa.

Wčora bě po dołhim, dołhim času zasy jónu listonošer přez proh gmejnskeje kněže zastupił a Wóršulec Khaće lisćik přinjesł. Wboha bě wša zatřepotała, hdyž bě woči na list złožiła; hač z radosću abo z bojosću — to njewěm. Dołho bě sebi list wobhladowała na prawo a na rubo, bě jón wospjet na rucy počežkowała, kaž by jón chcyła wotwažić. Ale wotewriła jón njebě, kaž by so bojała zrudneje nowinki. Bě sebi jón sobu lehnć wzała a pod hłowak położiła, nazajtra rano bě sebi jón za locki tykła a sobu kemši wzała, a nětko hakle po kemšach zwěri sebi list wočinić. Wza z blidowoho kašćika stary tupy nóž, kotryž bě we swojim času brusakej wotkupiła, a z dyrkotacej ruku zastaji nóž, rězaše a rězaše, doniž njebě listowa wobalka rozrězana. A što bě w lisće? Swjećatko — kaž to Wóršulec Khata měnješe — so z njoho wuwali. Staruška wućeže swoje

potom też płaćizny. Hižo nětkle podawaju so jerje za „płaćizny hódny“ pjenjez. Dokelž su wudawki za druhu cyrobu jara wulke, bychu ludźo skerje wjacy rybow wužiwać dyrbjeli. — Takle tónle zwjazk. — Powěsć by zwjeselaca była wosebje za khudy lud. Tola što pomhaja bohate popady, hdyž wudawki za přiwóz stajnje rostu? Dale pak też hišće bohate popady ryby njepotuńša, jeli so to rybnikam (Fischhändler) njecha. To wěmy z wójnskoho časa. Płaćizna skónčnje jenož tohodla spadnje, dokelž hriwna nětkle khwilu wobstajnje jenajku hódnosć wobkhowa. Dolar bě hižo cyły tydźeń 22000, 22500, 23000 hr.

— Dźiwajo na nětčišu wobstajnosć hriwnineje hódnosće so hamtscy z Barlina wozjewješe, zo so płaćizny za přiwóz po železnicach (Fracht) a też za khlěb z 1. měrcom njepowyša, kaž bě najprjedy wotmyslene.

Z Ralbic. Monteur, kotryž běše wot firmy C. A. Bierling z Drježdźan k nam pósłany, zo by nam nowy zwón do wěže powsnył, je jara česćehódna wosoba. Hačruniž je sam hižo w 72. lěće, dźěła tola hišće kaž młody hólc. Naš zwón běše hižo 2282., kotryž je wón pomhał wěšeć. Joho mjeno je Ernst Siegel z Drježdźan. Wón bě też hižo w lěće 1894 zwony farskeje cyrkwje wěšał. Cyle zajimawe je też, zo je do našoho nowoho zwona, kaž wón powědaše, jena cyła Straßburkska kanóna přišła a to njeje hišće dosahało. Nětko změje tuta kanóna po metamorfozy (přeměnjenju) přez woheń nadawk, nic wjacy ludźi morić, ale wěriwych k służbje Božej napominać. Spomnjenja hódne je też, zo je znata firma Bierling wulke zwonjenjo, kotrež zestaja so z 9 zwonow, w domje w Frankfurće nad M. lała a zo je jich swěrny monteur też tute wěšał. Jenotliwe zwony su zhłosowane na e, a, cis, e, fis, cis, a, h, cis. Swěrnomu a spokojnomu dźěłaćerjej přejemy hišće wjele wjesołych lět. A přińdźe-li něhdy też za njoho poslednja hodźina, potom njech jomu wšitke zwony, kotrež je wěšał, dźakne hrónčko do wěčnosće zazwonja.

Z Worklec. Za khudych našeje gmejny nahromadźi so w našej wsy 25000 hr. Přez nadobny dar k. najeńka Rjeńča bu nazběrany pjenjez na 100000 hr. powyšeny. Wón rozdźěli so po khwilach hač k bližšim žnjam mjez 10—12 potrěbne wosoby. — Bóh zapłać wšěm dobroćerjam.

Z Hórkow. Wobžarujomne njezbožo sta so minjenu wutoru popołdnju w 3. hodźinje w tudomnych skałach. Dźěłaćeŕ Mikławš Walda ze Sernjan, wokoło 35 lět stary, padny, přehladawši sebi, wjacy króć so při tym wot ławki k ławcy přewalejo, něhdže 10 metrow do hłubiny. Tam wosta najprjedy bjez wědomja ležo, po khwili pak zasy k sebi přińdże. Walda je na hłowje a wšelakich stawach wobškodźeny, tola je nadźija, zo bjez dalšich sćěhwkow při žiwjenju wostanje.

Z Kulowa. Njedźelu 4. měrca wječor w 8 hodź. ma towarstwo Bratrowstwo w „Němskej khěži“ swoju měsačnu zhromadźiznu.

Z Wojerec. Dwójcy wob tydźeń dobychu so njepřećeljo do tudomnoho katolskoho Domu Božoho. Prěni raz zalězechu, wokno wubiwši na pišćelowy khór a wottam dele do cyrkwje. Dobywši so do tabernakla, wzachu slěbornu kustodiju (sudobjo, w kotrymž so wulke swj. woblatko za monstrancu khowa); woprajenski keluch pak, kiž je jenož pozłoćany, stojo wostajichu. Pokradnywši hišće jene husle zasy cyrkej wopušćichu.

Hišće hórši bě druhi wopyt, kotryž bórzy na to złóstnicy skućichu. Tón raz wotnjesechu też woprajenski keluch a wšelake při swjatej křćeńcy wužiwane wěcy. Runjewon zwěriscy zakhadźachu w kapali. Wšě zamki do tamnišich kamorow wobškodźichu, na to wonječesćichu cyrkwinsku drastu, zmjetachu ju jako tepichi před durje, drohotne posamenty wotprówši. — Kaž rěka, je policija hižo dwě wosobje zajała; wočaknyć pak so hišće ma, hač přez to so někajka ćěr za złóstnikami wupokaza.

Z Wojerec. Tu wotnjě so tele dny zhromadźizna staršich. Wona jenohłósnje wobzamkny, zo ma so na tudomnym nowym reformnym gymnasiju wučba wo ruskej rěči jako porjadna zawjesć; staršiska rada ma so wo dopjelnjenjo tohole wobzamknjenja postarać.

Tele wobzamknjenjo je jeničcy rozomne. Dyrbjało tola ludźom dawno switać, zo Němska, předewšim jeje rańše dźěle maju so k ranju wobroćić, chcedźa-li swoje překupstwo dale hajić. Wosebje do Ruskeje budże industrija swoje wudźěłki wozyć, budże-li chcyć je hdźe wotbyć. Tohodla je nuzne trěbne, zo z tym so zaběracy też ruscy rozemja. Nětko pak je też znate a wěste, zo lohko ruscy nawuknje, štóž móže derje serbscy. Tale wěrnosć, kotruž je našim serbskim wojakam ruska frónta swětoweje wójny wobkrućiła, kotruž pak su też domjacy z wobkhoda z ruskimi jatymi dokładnje spóznali, njech tajkich Serbow, kotřiž swoju narodnosć jenož z materialnoho stojnišća hódnosća, pohnuje, zo sebi swoju serbsku rěč sebi waža a mjeze sobu wužiwaju. Při tym pak ma so na woprawdźitu serbšćinu dźiwać, to rěka ju, nic po połojcy abo hišće k wjetšomu dźělu z němskimi słowami naměšeć. Štóž měša, tomu też serbšćina njemóže wo wjele přiswojenjo ruskeje rěče wołóžić.

---

mosazne nawoči (bryle), staji sebi je na nós, a wobhladowaše sebi kedźbnje dźiwne swjećatko. Tajke hišće njebě widźała. „Jězusowu Winicu“ měješe połnu swjećatkow — a znaješe kóždoho swjatoho — a swjatu, kotřiž běchu na swjećatkach zwobrazowani — a tola njemóžeše sebi wumyslić, kajka je to swjata, kotruž tu widźeše. Ta njeměješe też wokoło hłowy wěnc złotych pruhow — kaž jón to na wšěch swjećatkach widźiš — a jeje drasta so jej też njelubješe, dokelž bě němska zhotowana. Jenož wobličo zezda so jej tajke znate; bě jej, kaž by je hižo jónu widźała — ale hdźe a hdy, to hižo njepomni.

Hišće hladaše na tón wobraz, tu so zaklepa do duri, a prjedy hač bě hišće nutř kazała, wotewrichu so durje a nutř zastupi žónska. Drastu měješe němsku, rěč pak serbsku. Na hłowje kłobuk z čećom pěri, na rukomaj hładke rukajčki a pod pažu židźany słónčnik. —

Stara Khata bě so wša wustróžała, cuzu knjeni we jstwje wuhladawši. Wězo njebě so tajkoho wopyta nadźała. To też bě cuza žónska hnydom na njej widźała. „Njejsy drje so mje nadźała“, rjekny, „wšak sym ći tola pisała, zo maš mje na kermušu wěstu; fotografiju sym ći też pósłała — a nětko činiš, kaž by mje hišće swoje žiwe dny njewidźała! To je rjenje to! Nó, daj mi tola ruku a praj: „Witaj k nam, Hana.“ — Khata poda jej ruku pomału, kaž by hišće zhudawała, štó mohł to być. Skónčnje so wuzna: „Njewěm, hdźe će jow wzać. Zda so mi, zo sym tele wobličo hižo widźała — ale njewěm, hdźe a hdy.“ — „Ale, maći, njećiń so tola takle cuza“, zawoła žónska k staruščy přistupiwši, „maš dha hižo woči tak słabej, zo wjacy znać njechaš Hanu, twoju dźowku?“ — „O, to moja Hana njeje, Bóh zwarnuj“, wobaraše staruška, „štó wě hdźe teje kosće tłaja.“ — „Ale, maći“, žałosćeše žónska, „njechaš mje wjac znać! Ja sym twoja dźowka, kiž je před dźesaćimi lětami za Drježdźany ćahnyła. Jowle w tej knižcy to stoji napisane, jeli mi njewěriš.“ —

„A woprawdźe — tu stoji“, wobswědči Khata, přez nawoči do pisma pohladawši — „tuž njemóže łža być.“

A hišće jónu złoži staruška woči na tu žónsku, kotraž měješe jeje Hana być. Kruće jej do wočow hladaše — skónčnje poda jej ruku, sćeže ju k sebi na kachlowu ławku a jeje mjehku běłu ručku ze swojej rozkwěkanej ruku majkajcy dźeše k njej: „Hana, tajka so mi njelubiš!“ A hłuboko wodychnywši pozasta z rěču.

„A što dha to zas hižo na mnje maš?“ zmoskota Hana, „za telko lět prěni króć zas doma — a prěnje słowo, kiž tu słyšu, su swary. Nó, wšako móžu zasy hić, jeli ći prawa njejsym.“ A hižo přimaše za słónčnikom, a stawaše z ławki, kaž by chcyła runu smuhu woteńć. Stara Khata měješe swoju lubu nuzu, prjedy hač ju naprosy, zo by hišće wostała.

„Ale to chcyła tola rady wědźeć“, započa Hana, na ławku so z nowa posydnywši, „što so ći na mni njelubi.“

Mjeno čitarja Posoła so jenož potom hišće w Posole wozjewi, hdyž je wón wotebjerański pjenjez na prěnje štwórć lěta hač do kónc měrca zapłaćił.

† Farař Jan Křižan w Hodźiju.

Na posmjertnym dnju Michała Hórnika (22. II.) woteńdże z rjadow serbskich wótčincow Hodźijski farař Jan Křižan na prawdu Božu. Jako hódny naslědnik njebohoh' Hendricha Jaroměra Imiša bě wón wot cyłeje wosady lubowany a jako předsyda Maćicy Serbskeje wot wšitkich Serbow jara ważeny a česćeny. Přez swoje miłe wašnjo dźěn bě sebi powšitkownu přikhilnosć a nahladnosć dobył.

Hižo w młodych lětach zahori so za swój ródny lud a kraj. W Kamjencu nastupi swoje duchowne powołanjo a prócowaše so wo wožiwjenjo serbskeje nabožeńskeje wučby. Wot tam přińdże za kapłana do Hodźija, hdźež bu swěrny pomocnik Imišowy a dobry dušepastyř. Z wustojnym pjerom podpjerowaše tež serbske pismowstwo.

Hižo z lěta 1889 wupomhaše redaktorej Serbskich Nowin, podawajo politiski rozhlad do nowiny. W lěće 1891 přewza po próstwje Imišowej redakciju protyki „Předźenaka“ a pozdźišo tež spisowanjo nabožniskoho měsačnika „Missionski Posoł“, kotrohož je za poslednje 20 lět z nastawkami a spěwami pilnje zastarał. Stajnje bě za swojich z dobrym přikładom wosebje tež jako swójbny nan a horliwy wótčinc. Tohodla bě tež hódny nastupić městno njebohoh' Imiša we Hodźijskej wosadźe a njeboh' biskopa Łušćanskoho předsydstwo w Maćicy Serbskej. We woběmaj zastojnstwomaj je z lubosću, pilnosću a wutrajnosću dźěłał hač do smjerće. Při tym krónowaše njesebićna woporniwosć joho dźěławosć. A za dźak a připóznaćo tajkoho woporniwoho, sprawnoho žiwjenja zhromadźichu so zańdźenu póndźelu popołdnju, 26. małoho róžka, syły přewodźerjow z blizka a z daloka w farskim domje, we joho wosadnej cyrkwi a při rowje, zo bychu lubowanomu dušepastyrjej a wulcy zasłužbnomu serbskomu wótčincej posledniu česć wopokazali. Hodźijska cyrkej bě přepjelnjena kaž při wulkej swjatočnosći. Před wołtarjom w kašću leżeše njebočički, wo kotrohož skutkach a žiwjenju nam wopowědowaše duchowny knjez Voigt a z kotrymž rozžohnowachu so mnozy duchowni sobubratřa ze słowami swjatoho pisma. Też při rowje poréčachu hišće mnozy knježa, kaž wučerjej Bělik a Bajer za wosadnych a tachant Skala za Maćicu Serbsku, zo bychu jomu dźakprajicy božemje zawdali.

Cyła přiroda bě wokrasnjena z błyšćom wječornoho słónca a nalětne ptačatko zaspěwa swój kěrlušk, hdyž serbska wosada tu na swjatym polu žarowaca stoješe, wočakujcy młódnoho naléća a zasywidźenja po zbóžnym horjestaću. Bóh dał jenož, zo z tutym synom serbskeje zemje njeby była pohrjebana serbskosć Hodźijskeje wosady, a zo njeby był ze serbskeje zemje wudrěty najstarši zahon narodnosće a najkrasniši drohokamjeń Serbowstwa! Jan Serbin.

Mikławš Kopernik.

Kaž běše w „Posole“ hižo naspomnjene, swjećeše cyły wučeny swět zańdźenu póndźelu wopomnjećo wulkoho wučenca Mikławša Kopernika. Na spomnjenym dnju, 19. małoho róžka 1473 narodźi so tutón nadobny człowjek w pólskim měsće Torunje. Joho nan běše nahladny překupc Mikławš Kopernik, wón wukhadźeše po prawym z Krakowa a běše so hakle w Torunje zasydlił. Joho mandźelska Borbora Wacelrode běše po zdaću němskoho pokhoda. Tohodla wudawaja mnohe němske wučene towarstwa a časopisy, zo je Kopernik po rodźe Němc był, štož je tola jara dwělomne. Polacy žadaju joho za sebje a to drje z wjetšim prawom. Dźěćo pokazowaše wuznamne duchowne dary a dósta tohodla dobre wućehnjenjo a to přez swojoho wuja kanonika Lukaša Wacelrodu, staršej běštej zahe wumrěłoj. Jako młodźenc poda so Kopernik na sławnu jagelonsku universitu do Krakowa, hdźež tehdom runje wjeřch Brudźewo jako wuwołany wučenc so błyšćeše. Professor přija młodoho šulerja z wótcowskej lubosću, spóznawši joho wulke duchowne dary. 5 lět dołho wuknješe młodźenc pilnje pod nawjedowanjom swojoho česćenoho wučerja mathematiku a astronomiju (wědomosć wo hwězdach na njebju.) Skónčnje tu dowukny a žedźeše za dalšej wědomosću. Doktorat tu dóstawši poda so po radźe swojoho wučerja do Italskeje a to do Bolognje, hdźež tehdom z najwjetšej sławu Dominik Maria de Ferera mathematiku wučeše. 1500 běše za Rom a cyły swět jubilejne lěto a tak nadeńdźemy Kopernika w Romje, hdźež chcyše swój wotpusk dobyć. Při tym pak też tu zjawnje wustupi a mathematiku wučeše.

Na druhe lěto wróći so domoj do wótčiny. Tu wobsedźeše kanonikat při kapitlu w Frauenurgu. Wón prošeše hišće wo dalši dowol, zo by hišće medicinu studował a we cyrkwinym prawje so wudospołnił. Dalšej dwě lěće dó-

---

— „Twoja drasta, lube dźěćo“, wotmołwi zrudnje staruška, „serbska bě ty rjeńša. To mje boli, zo tebi drasta w hódź njeje, w kotrejž je twoja wowka khodźiła, w kotrejž ja, twoja mać, hišće dźensa khodźu. Štóž so swojeje serbskeje drasty tak z lohka sleće, tón też z časom dobre serbske wašnjo a počinki wotpołoži — a toho so ja boju.“

„Maći, rěčiš, kaž rozemiš — ale škoda kóždoho słowa — mje njewobroćiš. Mi chce so tomu jenož smjeć. Njejsym tola małe dźěćo, kotromuž mohła kazać, w kajkej drasće ma khodźić. Cyłe Drježdźany bychu so do směcha dale, hdy bych tam chcyła w šěrokich serbskich suknjach po měsće běhać.“

„O, moja Hana“, znapřećiwi staruška a sylzy jej we wočomaj stojachu, — „twoja mać je też w Drježdźanach służiła a serbska khodźiła a nichtó so jej njeje smjał. Samo kralowna je sebi wobhladowała moju serbsku drastu a mje pokhwaliła za to, zo so serbskeje drasty njehańbuju.“

„A byrnjež kejžorka serbsku drastu khwaliła, — mi so wona njelubi. A što by mój nawoženja k tomu prajił, hdy bych chcyła serbska khodźić?“

„Tak maš hižo nawoženju też?“ wopraša so mać. — „Nó, to so wě“, wotmołwi Hana, „do knježnow hić abo stara holca wostać, to so mi njecha. Tuž sym so z młodym człowjekom slubiła a tule nazymu hišće budże kwas. Hlej, kajki rjany pjerśćeń je mi k slubej dał!“ To prajiwši, wućeže pozłoćanu wobručku z porsta a pokaza ju maćeri.

Mać pak wotwobroći woči: „Njecham widźeć“, rjekny, „njeje wšo złoćane, štož so błyšći. Ale praj mi jeno, što to do człowjeka je, z kotrymž chceš so hromadu dawać?“

„O, maći, rjany je mój nawoženja! Ty by so dźiwała, hdy by joho widźała. Chceš-li joho widźeć, pokazam ći joho. Mam joho wotmolowanoho.“ A při tym wućeže fotografiju a poda ju maćeri. Ale mać wiješe so z hłowu. „Toho sebi njebych brała“, měnješe, „tón so mi ani kuska njelubi. Cyłe joho pohladnjenjo pokazuje na to, zo nima dobreje wutroby.“ — „I — to su prózdne rěče“, wotrěča Hana, „złotu ma wutrobu.“ — „A ma dha też móšnu złotych?“ wopraša so mać. — „Pjenjez dla sebi nikoho njebjeru“, wotrazy Hana.

Khwilku mjelčeštej wobě. Hana so złobješe — mać wzdychowaše. Skónčnje so mać hišće wopraša: „Něwěrno, Hana, naš tola je?“ — „Też to nic“, wotmołwi Hana, našeje wěry njeje, ale dobra duša.“ — „A tajkoho człowjeka chceš sebi ty brać?“ rjekny staruška, „njewěš dha, što sym ja, twoja mać, wšo spytała z mužom, kiž njebě naš?“

„O, dźěćo, daj sebi radźić wot twojeje stareje maćerje! Njebjer sebi joho, w měšanych mandźelstwach zbožo z domom njeje. Pjenjez nima, wěry nima, što tola z tajkim mužom chceš?“ — „A byrnjež žaneje dobreje nitki na nim njebyło“, znapřećiwi dźowka wša roznjemdrjena, „wón je tola rjany, a wóčko chce też něšto měć.“

(Přichodnje dokónčenjo.)

stawši wobroći so do Paduy, poby też w Ferrarje, hdźež sebi dokorat w duchownym prawje doby, a studowaše po tym w Paduwje dale medicinu. Hakle 1505 wróći so do wótčiny. Wobsedźeše nětko wšu wědomosć swojoho časa a při stajnym wobkhadźe z najwučenišimi mužemi běše w młodych lětach nazhonjenjo nabył wjacy hač nichtóžkuli za cyłe dołhe žiwjenjo. Domoj přišedši wěnowaše so nětko wutrajnemu dźěłu za swój kapitl a za wědomosć. Wón zastupowaše kapitl w sejmje, rjadowaše zanjerodźene pjenježne wobstojnosć, lěkowaše mjez swojimi přećelemi a znatymi, rjadowaše wulke ratarstwo kapitla a wukonješe hišće mnohe druhe dźěła.

Tola swoju wosebitu lubosć přiwobroći astronomiji, t. j. wědomości so zaběracej ze słóncom, hwězdami, planetami a zakonjemi, po kotrychž wone na njebju swoje ćiche puće kroča. Tuta rjana, ale ćežka wědomosć njeběše we běhu nimale 1500 lět ani najmjeńšoho postupa činiła. Štož běše jónu w prěnich časach křesćanstwa wěsty Ptolomäus wo njebju a joho sonił — (za njoho běše naša mała zemja srjedźišćo cyłoho njebjeskoho swěta) — to wučachu joho naslědnikojo bjeze wšeje kritiki słowo po słowje. Hdyž też wótre duchi tam a sem brachi Ptolomäowoho systema spóznachu, njezwěrichu sebi tola raznoho wustupa přećiwo njomu njewědźicy, što bychu na joho městno lěpšoho stajić móhli. Hakle Kopernikus sebi to zwěri. Lěta dołho běše studował, měrił, ważił, přirunował a rozpominał a dźěła zasy z nowa započał a skónčnje wěrnosć wuslědźił. Spóznawši brachi a zmylki Ptolomäowoho systema, njedliješe so dołho a kročeše raznje do prědka. Z khrobłej ruku rozbi krystallowe sfäry Ptolomäa, roztřase joho epicykle a zastaji njemdry zawjert „primum mobile“. Słónčny dźiwi běh wokoło zemje skónči a postaji słónco za srjedźišćo swěta. Zemju zbudźi z jeje spara a wustorči ju won do do sfärow, zo by zhromadnje z druhimi planetami swoje daloke puće běhała wokoło słónca. To běše krobły a strašny kročel do prědka. Jenož na prózstwy swojich přećelow rozsudźi so Kopornik k wozjewjenju swojich dołholětnych studijow. Hakle 1534 wuńdźe joho epochalna kniha „De revolutionibus orbium coelestium“. Wěnowana běše bamžej Pawołej III., wučenomu mužej a wulkomu přećelej wědomosćow. Prěni hotowy eksemplar knihi dósta Kopernikus na smjertnym łožu ležo. Z mrějacym wokom postrowi swoje wulkotne dźěło a potom zańdźeli je na wěčne.

Joho smjerć a bamžowe mjeno na hłowje knihi zwarnowa Kopernika před paršonskim njepřećelstwom. Joho ćěło bu swjatočnje we katedrali swojoho kapitla pokhowawane. Hnydom nastachu joho systemej z koła wučencow a wurjadnych mužow syła njepřećelow. Tola wěrnosć z mócnym hłosom wulkoho wučenca kaž Kopernikus běše, do swěta trubjena, njedaše so podusyć. Wona doby sebi też wěcywustojnych přećelow. Galileji, Kepler a druzy wulcy astronomojo wustupowachu z wědomostnymi dopokazmami za Kopernikowy system a dopomhachu jomu k skónčnomu dobyću.

Tak bu Kopjernik z wótcom noweje swětawědomosće. Na joho zakładźe dźělachu dalši mnozy wulcy astronomojo, kaž Kepler, Huykins, Newton a P. Secchi dale. A kaž je Ptolomäowy system na 1500 lět knježił a lud a wučenych slepił, tak wobknježuje nětko Kopernikowy system astronomisku wědomosć. Joho wěrnosć a sprawnosć a spušćownosć je přez Keplera a Newtona tak zwěsćena, zo drje dwěla móžno njeje. Tuž bjez dźiwa, zo cyły swět so wobdźěleše na sławje tutoho pućrubarja wědomosćow. A njeje drje žaneje wjetšeje nowiny było, kotraž njeby naspomniła tutoho wurjadnoho dnja: 450. narodninow Mikławša Kopernika. Też naš Posoł njech so přidruži k tym, kotřiž w tutych dnjach sławja zbožownu Pólsku, kotraž měješe zbožo, zo z jeje klina wuńdźe tajka swěca wědomosćow, kotrejež wotbłyšć saha do najdalšich dobow. A wěsće za tysac lět hišće budźe swět spominać — jeli tehdom hišće wobstoji na njesmjertnu knihu Kopernika: „De evolutionibus orbium coelestium.“

Předsydstwo a wubjerk

našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda zeńdźeštej so minjenu srjedu w Khrósćicach k ważnomu radźenju a zrěčenju. Skoro wšitcy jeju sobustawy běchu přišłe, jenož pjećo dla dalokoho puća abo zastojnskoho dźěła njeběchu dóńć móhli. Hižo tele wobdźělenjo pokaza zajim za našu wěc, a hišće bóle zjewi to žiwa rozmołwa, kotraž so k należnosćam towarstwa a też we wšelakich wobstojenjach katolskeje cyrkwje mjez Serbami rozwi.

Předewšim čini starosće Posoł: joho płaćenjo a zběranjo tohole pjenjeza. Drohota za njón rosće hrózbnje; jedyn jenički Posoł, kajkiž čitał njedźelu w rukach ma, přińdźe nětkle na 75 hr. A to mamy hišće „tunju“ papjeru. Bychmy-li ju nětkle kupowali, by čisło hišće wyše přišło. Wšón dobytk z ćišćeńnje wuda so na Posoł. To pak je za ćišćeńnju škódne. Tak njemóže so do časa na wudospołnjenjo a w přichodźe też trěbne porjedźenjo ćišćeńnje myslić.

Wulke wobćežnosće ma też pokładnik. Njeje móžno, dźěło tak zastarać, kaž je dotal so stawało; wone žada sebi přewjele časa. Tohodla ma so wotebjerarski pjenjez porjadnišo zběrać a hižo wot wubjerkownikow přehladnišo zapisować. K tomu so hišće wobzamkny: Wotebjerarski pjenjez ma so zběrać měsačnje: w Posole so płaćizna za přichodny měsac tydźeń prjedy wozjewi. Mjeno sobustawa so w Posole jenož potom zapisa, hdyž je tón wotebjerarski pjenjez na prěnje štwórć lěta hač do kónc měrca zapłaćił.

Zběranjo pjenjez za Posoł, docyła spěchowanjo towarstwowych zaměrow a nadawkow ma so zasy wožiwić a lěpje rjadować, zo so § 10. wustawkow dokładnišo wobkedźbuje a přewjedźe. Tohodla maju sebi knježa wubjerkownicy po wsach dowěrnikow abo dowěrnicy wobstarać a do 1. meje předsydstwu wozjewić. **Wubjerkownicy** su nětkle: za wosadu Budyšsku knjez zastojnik Hejduška, Baćońsku knjez farař Delan, Hajničansku knjez farař Cyž, Kamjensku knjez farař Rjeda, Khrósćansku knjez farař Šewčik, za Klóštrsku wokolinu pak knjez wučeř Słodeńk, za Kulowsku knjez kapł. Kral, za Njebjelčansku knjez farař Mič, za Ralbičansku knjez farař Žur, za Róženčanski jeje dźěl knjez administrator P. Romuald, za Wotrowsku knjez farař Křižank.

W tymle zwisku chcemy tu też, zdźěła po přeću wutornišoho posedźenja, mjena nětčišoho našoho **předsydstwu** woćišćeć. Předsyda knjez tachant protonotar Skala, městopředsyda knjez justic. rada Cyž, pokładnik knjez kantor praelat Žur, 1. dopisowař a redaktor Posoła knjez kapłan Just, 2. dopisowař knjez wyšši wučeř Wjerab, rjadownik ćišćeńnje knjez cyrkw. wučeř Šołta. Wšitcy ćile knjeza su w Budyšinje. Ze wsow słušeju do předsydstwa hišće knježa: kubleř Hernašt w Rachlowje, žiwnosćeř Kósk we Worklecach a kubleř Šołta w Khrósćicach.

Za česćenych čitarjow chcemy hišće też dodać: štó je po prawym **sobustaw** nasoho towarstwa. To je kóždy, kiž „Posoł“ dóstawa. Tón pak sćele so tomu abo też, kiž postajeny přinošk za towarstwo płaći. Přinošk ćehnje so po pjenježnej potrěbnosći towarstwowoho časopisa, to je „Katolskoho Posoła.“ Štóž potajkim Posoł „zapłaći“, je sobustaw. Jako tajki ma też prawo na wšitke wot towarstwa wudawane spisy za poniženu płaćiznu. Ma pak też winowatosće, njenujcy zaměry towarstwa po swojich mocach spěchować. A kotre su te? § 2. wustawkow praji: Zaměr towarstwa je spěchowanjo wótčinskoho a nabožnoho zmyslenja joho sobustawow, kaž też socialne a politiske wuwučowanjo katolskich Serbow docyła. —

Ke kóncej należnje našich čitarjow prosymy, zo bychu porjadnje swój pjenjez měsačnje wotwjedli, hdyž wubjerkownik a dowěrnik po njón přińdźe abo pósćele. Zdobom pak też na to pokazujemy, zo wotebjerarski pjenjez ženje tak wysoki njebudźe, zo bychmy z nim wšě potrěbnosće za Posoł zarunać móhli. Něšto maju też nawěški wunjesć a tohodla należnje prosymy, zo byšće Posoł też prawje z podawanjom nawěškow podpjerali. Tola też wobej wašni nam telko njewobradźitej, zo by z jeju wunoška

Posoł wobstać móhł. Přecy zasy dyrbja dobrowólne dary so składować. Z tym so zdobom też dócpěje, zo móže so khudym Posoł za płaćiznu niže wotebjerańskoho pjenjeza podawać a tak čitanjo Posoła so zmóžnić. Naši katolscy Serbja maju nětkle často tak wotewrjenu ruku; ze składowanja za zwony je widźeć, zo za dobre zaměry rad dawaju. Štó pak móhł dwělować, zo časopisy, kotrež nabožnu a wótčinsku mysl w ludźe chcedźa zdźeržeć a spěchować, njejsu runje w tymle času nimoměry ważne? Za dobru a spomožnu wěc potajkim da, štóž Posołej pomoc přicpěje. Spomńće dale, za čo hewak hišće husto dawaće. A tu hodźi so prajić: Wjele ważniše hač kajkažkuli swětna wěc, za kotruž Was nowiny a štówěštó nětko nadběhuje, je a dyrbi Wam być Waš „Katolski Posoł".

Z misijónow.

Wobrazki z Afriki.

a) Čorna žona.

Kaž žónska wšudźom pola pohanow, ma też čorna Afrikanka ćežke brjemjo njesć. Wšak je jenož służownica a njewólnica swojoho muža. Cyle mužej přepodata a dospołnje wot joho wole wotwisna wobhladuje so jako wšědna hódnostka. Za kozy, kury, drasty, jědźe, pjenjezy a pod. móžeš ju kupić a zasy předać. Zaslepjeny hračk staji ju jako zastawku a přehraje ju, ma-li junu wosebite njezbožo. Też požčować a přenajeć ju směš.

Čornuška stoji ze skoćatkom nimale na jenym skhodźeńku. Štóž ma pjenjezy, móže sebi wjacy, haj wjele žonow kupić, wbohi khudak njepřińdźe ženje k mandźelskej. Tak so stanje, zo někotryžkuli bohačk na 50, 200 haj 300 žonow wobsedźi, kaž na př. wjesni włodykojo (kralojo) a sławni tołmačerjo (bigmužojo) a dr.

Nan so swojeje dźowki njepraša, hač chce so woženić, a koho by sebi snadź wzała. Wón ju předa a dźowka ma so na dwór jeje kupca podać, wšo jene, hač je tón młody abo stary, rjany abo wohidny, dobry abo złóstny. Hłowna wěc je kupny pjenjez.

Žonje napołoža so wšě dźěła a byrnjež bóle ćežke byłe. Wona wobstara rolu a žně, ma so starać wo tepidła a jědźe a wothladuje dźěći. Muž njedźěła, khodźi na hońtwu a rybarstwo.

Zrudny je tak dóńt pohanskeje žony. Bychu-li naše křesćanki hubjenstwo pohanskeje žony widźeli, bychu wěsće swoje křesćanske winowatosće hišće swědomićišo dopjelniłe a z wjetšej lubosću a woporniwosću misijónsku jałmožnu składowałe.

b) Něšto wo zežiwjenju Čornych.

Wšědna jědź za čornuchow je majs, durra (jahły) jams a manjok (kulki kaž neple), k tomu pak njezacpěje wón mjasne přikuski. Tola što ma wón wšo do mjasa? K prěnjom: mjaso slonow (elefantow), rěčnych swini (Flußpferd) wopicow, ptakow, hadow a dźiwjeje zwěriny, kaž antilopow, cebrow a dr. Dale poskića pak jomu mjaso też mjeńša zwěrina kaž myše, bruki, skopčki, mrowje, šwjerče kundrosy a druhe překasancy, kotrež žona při swojim dźěle na pole tak pódla k slědnomu wobjedej nazběra. Jenož žaby, dešćikowe waki a khamjelejony (na štomach so žiwjaca družina ješćelcow) njepřińdu ženje na blido, před nimi strachuje so čornuch tak, zo so tajkoho zwěrjadka ani njedótknje, też dźe kóždej wačcy kedźbliwje z puća. Wosebje lubowana je pola młodźiny hońtwa na šwjerče. Při zastupje dešćowoho časa (našeje zymy) přińdu derje wukormjene šwjerče při wječornych směrkach ze swojich ćmowych dźěrow a zanošuja k česći swojoho stworićela swoje wótre daloko sahace wječorne spěwy. Spěw wšak so ta hara po prawym mjenować njemóže, dokelž nastanje přez šmóranjo křidleškow na sebi. Lěhdom je potajkim prěni šwjerč ze swojej štučku započał, přitowarša so jomu wšě druhe. Kóždy sedźi při duričkach swojeje pinčki a musicěruje, zo wšo žri. A kaž na komando přikhwataju też čornuchojo ze swojich khalupkow, kóždy z palacym šćěpowcom w horšći. Šwjerče njedadźa so mylić, snano su přez nahłe swětło slepjene. Čornuch rabnje prěnjoho, wutorhnje jomu zadnej dołhej nóžcy a tyknje joho do swojeje toški a khwata dale k druhomu a třećomu atd. Bórzy ma slědnu wječeř nahromadźenu. Šwjerče so pražene wužiwaja.

Wězo njemóžemy te hrube čwělowanjo wbohich njewinowatych zwěrjadkow za dobre spóznać. Tola napohlad, kotryž tajka nócna hońtwa poskića, njeje hrozny. Surowosće přećiwo němomu skotej nadeńdźemy we wšěch kónčinach zemje, su dopokazmo za to, kak zwjeršny človjek we swojich myslach je. Wón sebi zrědka na to pomysli, zo tajke skočatko runje tak bolosć začuwa, kaž človjek sam.

Pře wšo lubuje čornuch popjeŕ a sól. W Africy rosće čerwjeny popjeŕ. Tutón je tak šćipaty, zo najmjeńše zornjatko Europjanej kaž woheń na jazyku pali. Tohodla so za nas njehodźi, čornuch pak jón wšědnje wužiwa. Tak afrikanska hosćina za naš jazyk ničo była njeby. — Sól lika čorny muž kaž pola nas dźěći cokor.

Cyrkwinske powěsće.

Lětuši, nětk 5. zjězd sakskich katolikow ma być 7. okt. w Drježdźanach. Na nim ma so też 25lětny měšniski jubilej najdostojnišoho knjeza biskopa Mišnjanskoho dr. Schreibera woswjećić. — Kaž bu znate, je łońši zjězd w Kamjenicy 42000 hr. čistoho wunoška měł; tola najważniši je moraliski; tón pak so wězo ženje přewidźeć njehodźi, ale ma swoje płody hakle płodźić. —

Wšelćizny.

Płaćizny za přiwoz po železnicach škoduja Němsku.

Ratarstwo njemóže so z trěbnymi hnojemi jich dla zastarać. Po poslednim podwojenju tarifow je fracht za 15 tunow kainita na 250 kilometrow datokosće 141405 hriwnow wučinił, mjez tym zo kajnit jenož 131391 hriwnow płaćeše. Za tu samu dalokosć fracht za kalk dwójcy telko wučini kaž tworowa płaćizna. Dla powyšenja je němske ratarstwo w decembrje jenož 468000 dwójnych centnarjow kalka kupiło, pornjo 918000 dwójnym centnarjam w lěće 1921. Hdyž ratarstwo lěto wot lěta mjenje wupłodźa, su na tym předewšim wysoke płaćizny za železniski dowoz wina. Ratarjo njemóža swoje pola na dosahace wašnjo hnojić.

Krakow, 19. mał. rózka. „Kurěr Pólski" piše: Dźensa wotdźerža so tu ludowa zhromadźizna pod hesłom: „Škit za katolsku cyrkej w Pólskej", zwołana přez towarstwo Pětr Skarga. Resolucija so přiwza, žadaca zakazanjo propagandy tak mjen. narodneje cyrkwje w Pólskej, kaž też wšeje propagandy wšelakich nabožnych sektow, wosebje tych, kotrež maju swoje sydło w Americy. Resolucija žadaše tohorunja zakazanjo rozšěrjenja brošurow přećiwo katolskej wěrje. — Posoł je hižo prjedy na to pokazał, zo ma katolska cyrkej też w Pólskej so bědźić z mnohimi wótrymi njepřećelemi.

W minjenym měsacu zemrě w Čechach basnik Adolf Heyduk. Z joho basni buchu we swojim času wšelake do serbšćiny přełożene.

W Barlinje běchu 22. februara **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 43—45; rožka 41—42; ječmjeń 35—38; wows 35—36; majs 53,5; **muka** pšeńčna 60—70, ržana 57—65. **Wotruby** pšeńčne 26—28, ržane 28—29. Raps 90—95. Hroch Viktoria 75—85; mały 50—60. Pjeluški 90—100. Buny (pólne) 40—43. Woka 70—90. Seradela 90—110. Rapsowy wosuch 29—30. Lany wosuch 60—65. Suche truhańčki 16—17. Pochowa melasa 9—10. Běrnjace kružki 21—22.

44 milijónow hr. přez wobskórźbu zasłužił

je jedyn Barlinski złotnikař. Wón bě wobskorženy, zo chce 495 gramow platina do Holandskeje skradźu wuwjesć. Proces khětro dołho traješe, dokelž bě mnoho swědkow třebnych. Skónčnje pak bu wusudźeny a wuprawnosćeny. Nětk też skónčnje swoje 495 gr. platina zasy dósta. Te su dźensa 44 milijónow hr. hódne, mjez tym zo bě je loni za něhdźe 60000 hr. předać chcył. To je warba!

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 1. měrca 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 210—230, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 170—180, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 120—140, 4. mjenje picowane wšěch starobow 80—100. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 200—220, 2. połnomjasne, młódše 170—180, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 120—140. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 210—230, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 180—190, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 140—160, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 110—130, 5. mjenje a špatnje picowane 70—95 **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 230—240, 2. mjenje wukormjene a cycace 210—220, 3. špatne 180—190. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 210—220, 2. starše wukormjene 150—180, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 80—110. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 280—290, 2. wukormjene 280—290, 3. mjasne 250—260, 4. špatne 210—230, 5. rancy a kundrosy 180—280.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 825. Jan Rab na **Židowje**; 826. Marija Wenclowa z **Boršće**; 827. farař Michał Žur we **Wulkim Kottorżu**; 828.—830. z **Njebjelčic**: Jurij Kórjeńk, J. Just, Madlena Pječakowa; 831.—833. z **Budyšina**: Madl. Kubašowa, Jurij Šołta, Madlena Opicowa; 834. farař Pawoł Šołta w **Lubiju**; 835. Marija Pětrancowa z **Čornec**; 836. 841. ze **Sulšec**: Jan Handrik, Jurij Čornak; 837. 838. z **Haslowa**: Jakub Měrćink, hoscěncař, Jurij Libš; 839. Marija Waldźina z **Njezdašec**; 840. Jakub Čemjera z **Pozdec**; 842. Pawoł Mawč z **Baconja**; 843. Michał Domaška z **Łahowa**; 844. Madlena Pjetašowa z **Wutołčic**; 845.—852. z **Nowoslic**: Michał Kórjeńk (čo. 17), Jurij Bjeńš, Michał Kórjeńk, Jakub Möller, Khata Lebzyna, Jan Koplanski, Michał Šafer, Jurij Lipič.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: Marija Wenclowa z Boršće **1300** hr.; z Budyšina: Jurij Šołta 300 hr., Madlena Opicowa 200 hr., Jurij Hejduška, zastojnik, **1000** hr.; Jakub Robl ze Serbskich Pazlic 500 hr.; farař Pawoł Šołta w Lubiju 300 hr.; z Khróšćic: N-y **3000** hr., N-y **1000** hr.; Pawoł Mawč z Baconja 200 hr.; Marija Waldźina z Njezdašec 100 hr.; Marija Pětrancowa z Čornec 500 hr.; Jakub Čemjera z Pozdec **1000** hr.; towarstwo młodźeńcow w Baconju **5000** hr.; Jurij Čornak ze Sulšec 200 hr.; Jakub Brězan z Banec **1000** hr.; Jurij Libš z Haslowa 200 hr.; scholastikus dr. Anselm Rotzinger w Budyšinje 500 hr.; kubleŕ Michał Wićaz z Konjec 285 hr.; z Nowoslic: njemjenowany 600 hr., Michał Domaška 200 hr., Jakub Möller 100 hr., Khata Lebzyna 200 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Płaćizny žita z nućenoho wotedaća. Měšana komisija němskoho sejma za postajenju płaćiznow je za 4. a 5. šesćinu wotedajomnoho žita postajiła, zo ma so płaćizna za tunu žita na 600000 hr. powyšić. W swobodnym wobkhodźe płaći tuna žita nětkole 950000 hr. Hdyž budźe so za žito 4. a 5. šesćiny khlěb pjec, budźe znamkowa 1900 gramow ćežka pokruta předwidźomnje něhdźe 2000 hriwnow płaćić.

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
● koła ●
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeča „Złoteje Hwězdy".

Akcijonarojo **Serbskeje ludoweje banki w Budyšinje** so z tutym po § 15 wustawkow

k wurjadnej generalnej zhromadźiznje

na **sobotu 24. měrca 1923 w 1 hodź. popołdnju do žurle Serbskoho domu** w Budyšinje na lawskich hrjebjach čo. 2 powołanej přeproša.

Dnjowy porjad:

1. Wobzamknjenjo wo powyšenju akcijowoho kapitala wo 95000000.— wot 5000000.— na 100000000.— hr.
2. Přeměnjenjo wustawkow: § 5, nastupa powyšeny akcijowy kapital. § 25 stawk 4, nastupa woprawnjenjo k podpismu agenturnych wjednikow.

Akcijonarojo so k hłownej zhromadźiznje připušća předłožiwši akcije abo depotowu lisćinu wo akciji, pola nas abo na druhim městnje zapołożenej, dale nakhwilnu lisćinu, abo wupokazawši so hewak na dosahace wašnjo.

W Budyšinje, 24. februara 1923.

Předstojićerstwo Serbskeje ludoweje banki.
Dr. **Posedel.**
Lehmann, rěčnik a notar. **Mudra.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Bydlenske wuhotowanja a kuchnje
ma płaćizny hódne na předań
Meblowy Šołta ▫ Garbarska hasa 8 ▫ Blidarńnja
w Budyšinje. Dalokoreč̌ak 382.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjerne twory

Drjewowa awkcija. Na Ralbičanskich honach „wyše hata“ (při starej drózy) budże **póndźelu 5. měrca** popołdnju w 2 hodź.
wokoło **30—40 losow stojacoho palnoho drjewa** za hotowe pjenjezy přesadźowanych. **Wobsedźeŕ.**

P. J. Mencel, naš serbski časnikaŕ, je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu
kóždoho měsaca
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Njedźelu 4. měrca wječor w 8 hodź.
předstaji w katolskej towaŕšni w Budyšinje tamniše towaŕstwo kat. dźěławych žónskich
pasijónsku hru „Maria Madlena“.

✝

Po dlějšej khorosći zemrě ze swj. sakramentami derje wobstarany naš lubowany mandźelski, nan a dźěd

wumjeńkaŕ

Jakub Weclich

w starobje 79 l. 6 m. a 24 dnjow a bu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowany.

Wuprajamy wšěm přećelam a znatym za wopytowanjo na póstywječoru, bohate přewodźenjo k rowu, nošerjam, klóštrej za wjezenjo a knj. P. Gerhardej za domawobstaranjo swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Jaworje, Hórkach** a **Marijnej Hwězdźe,**
na dnju pohrjeba, 21. februara 1923.

Zrudni zawostajeni.

Štwórtk 22. februara dop. 1/2 9 hodźin zemrě po krótkej khorosći na puć do wěčnosće přihotowany mój horcolubowany mandźelski, naš luby starosćiwy nan, přichodny nan, bratr, dźěd a wuj

wumjeńkaŕ

Jan Šěrak

w Miłoćicach

swojeje staroby 68 lět. Joho ćěło pokhowachmy dźensa w Khrósćicach. Wšitkim, kotřiž su so w tak mnohej ličbje na póstywječorach a přewodźenju wobdźělili a tak so za joho njesmjertnu dušu modlili, runje tak tež nošerjam a přećelam wuprajamy z tutym

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

Dušu zemrětoho poručamy dale do modlitwow wěriwych.

W **Miłoćicach, Pančicach, Přibusu, Drježdźanach, Ronneburgu, Kulowje** a **Budyšinje,**
na dnju pohrjeba, 25. februara 1923.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

✝

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho mandźelskoho, nana, bratra, dźěda a přichodnoho nana

Mikławša Čocha

kotryž je na sćěhwkach njezboža derje wobstarany ze swjatymi sakramentami, w starobje 64 lět zemrěł, a bu zańdźenu njedźelu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowany, wuprajamy wšěm přećelam a znatym za pobožny paćeŕ na póstywječoru a bohate přewodźenjo, kaž tež nošerjam swój

najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wosebity dźak česćenej Smolic swójbje za wšitku pomoc we zrudnych dnjach a tež Worklečanskim sotram za wulku prócu a dobre wothladanjo.

Njech wotpočuje w měrje!

We **Wětenicy,** na dnju pohrjeba,
26. februara 1923.

Zrudni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w tekśe 400 hr.

10. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 10. měrca 1923.

Bože žohnowanjo.

Jězus khlěb požohnowa — a tón so na spodźiwne wašnjo rozmnoži: z 5 khlěbami so 5000 tysac muži — žony a dźěći nic ličene — nasyći.

Tak je to při wšěm: Hdyž Bóh žohnuje, wšitko so rozmnoža. Bjez Božoho žohnowanja pak so ničo njeporadźi, znajmjeńša nima žanoho traća. Ludźo husto skorža, zo so jim w žiwjenju ničo njeporadźi, z tym a z tamym so njećini — a přičina jich skórźbow a jich hubjenstwa njeleži w ničim druhim hač zo jim Bože žohnowanjo pobrachuje.

Čohodla Bóh druhdy nježohnuje? Wotmołwa njeje ćežka. Bóh njeje na tym wina, ale ta leži na stronje človjeka. Njedźiwajo na wšelake druhe človječe winy Bóh žohnuje, kaž sebi to človjek zasłuži přez wěru, přez pócćiwosć a docyła křesćanske žiwjenjo.

Hdyž Bóh bjezbóžnoho, kotryž jomu njesłuži, z časnymi kubłami nadobnje žohnuje, potom dyrbjał tajke Bože žohnowanjo bóle ze strachom hač z wjesołosću přijeć. Přetož njedyrbjał so tajki bojeć, zo před Božim sudom jónu zasłyši słowo: „Hižo sy dóstał twoje myto?“

Kaž je Bóh přez Mójzesa rěčał, tak dźensa hišće praji: „Hlej, předpołožu wam dźensa žohnowanjo a poklećo. Žohnowanjo: budźeće-li posłušni přikaznjam Knjezowym, wašoho Boha, kotrež wam dźensa dam; — poklećo: njebudźeće-li posłuchać kaznjam, a wotstupiće-li wotpuća, kotryž wam pokazam a pońdźeće-li za druhimi bohami. (Deut. 11, 26—28).

A hišće druhe słowo Bože zapisajće sebi kruće do wutroby a pomjatka: „Budźeće-li słuchać na hłós knjeza swojoho Boha, a činić a wobkedźbować wšitke joho kaznje .... staji was Bóh wyše wšitkich narodow, kotrež su na zemi, a wšitke žohnowanja přińdu na tebje (Deut. 28, 1). A jeli mje njeposłuchaće, so khostanjo wašich hrěchow dla wo sydem króć powjetši, a hordosć wašeje zatwjerdźenosće złamam. A ja dam njebjo horjeka, kaž železwo a zemju kaž mjedź sčinić. Podarmo budźe waša próca; rola njebudźe wam wunoška dawać a štomy nic płody. Budźeće-li so mi wy napřećiwjeć a njezechceće-li mi posłuchać, přidam wašim čwělam wašich hrěchow dla wo sydem króć.“ (Levit. 26, 18—21).

W stawiznach israelskoho ludu namakamy dosć dopokazow, kotrež doswědčeja tute słowa Bože. Bóh je swój lud žohnował, jomu manna w pusćinje dawał, jón škitał, wjedł jón do slubjenoho kraja, podpjeral jón we wójnje přećiwo njepřećelam, wšitko nadobnje dawał, tak dołho hač je lud khodźił po pućach Božich kazni. Hdyž pak bě so wotwobroćił wot Boha, přeměni so žohnowanjo hnydom do pokleća a khostanja.

A dyrbjało to dźensa hinak być? Bóh je njepřeměnity, njepřeměnja ani sebje ani swoje wotpohlady, Bóh je sprawny, wón je swěrny. Hdyž Bóh žohnuje abo khosta, dźensa kaž hižo přecy, dyrbiš winu pokleća pytać pola człowjeka samoho. A też dźensa, kaž přecy hižo, móžeš z krutej dowěru ličić na pomoc a Bože žohnowanjo, hdyž so prócuješ žiwy być po přikaznach Božich.

A tutu wućbu je Bóh dał swojej cyrkwi, našej swjatej katolskej cyrkwi. Wo njej je Jězus, Syn Boži prajił: „Štóž cyrkwje njeposłucha, budź Ci jako pohan.“ Tak budźemy nadobnje žohnowani, hdyž budźemy wěrne dźěći swjateje katolskeje cyrkwje.

Wěmy, zo je Jězus, naš křižowany zbóžnik, nam wšitku hnadu a Bože žohnowanjo zasłužił. Joho zasłužby su hnėw Boži wot nas wotwobroćiłe a nas z Bohom wujednałe. Tak dołho hač je Jězus tu sam na zemi khodźił, je wón też sam wšitke swoje zasłužby a dobroty wudźělał. Dźensa to nětk čini cyrkej w Jězusowym mjenje. Njewudźěla nam jenož hnady k zbóžnosći trěbne, ale přinoša nam też we časnych potrěbnosćach Bože žohnowanjo.

Njeje cyrkej we swojim času přemjeniła wobličo zemje? Z rozpadankow pohanskoho swěta, w kotrymž běše dosć časnej nuzy a zrudoby, je wona rjeńši, lěpši swět natwariła. Kultura křćěješe mjez ludami, kotrež swj. wěru přiwzachu. Kulturu a civilisaciju, nad kotrejž so hišće dźensa wjeselimy, nimamy so to swj. katolskej cyrkwi dźakować? A nawopak, hdyž hladamy na kraje a ludy, kotrež su so wot Khrystusa a cyrkwje wotwobroćiłe, — kaž Mała Asija a połnócna Afrika — widźimy, zo so bóle do barbarstwa bliža, kajkež je to było w času pohanstwa.

A tak, mój ludo serbski, budźe też z tobu. Bože žohnowanjo — poklećo. Budźeš-li swjatej cyrkwi posłušny, budźe zbožowny twój přichod. K posłušnomu dźěsću swjateje cyrkwje pak też słuša, zo mjez druhimi předstajenymi też česćuješ a lubuješ swojoho biskopa, kotryž je Ći wot Khrystusa jako naslědnik japoštołow pósłany a tu płaći słowo Jězusowe: „Štóž was přijima, přijima mje; štóž mje přijima, přijima toho, kotryž je mje pósłał. Štóž by najmjeńšomu mojich wučownikow jenož nopašk zymneje wody dał, dokelž je mój wučownik, zawěrno njezhubi swoje myto.“ Jenož potom, hdyž zwostanjemy w najhłužšim zwisku z cyrkwju, hdyž ćerpać budźemy z kužoła, kotryž je nam Khrystus zawostajił, hdyž budźemy so joho swjateje wučby dźeržeć a po jeje duchu žiwi, jenož potom — a to z połnej wěstosću — móžemy wočakować, zo budźe na wšitkich serbskich wěcach a na wšitkich našich předewzaćach Bože žohnowanjo wotpočować.

iž.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Přichodnu wutoru 13. měrca budźe za katolikow Budyšina a wokoliny we łubi „Krony“ swjedźeńska wosadna zhromadźizna. Swjedźeński porjad je sćěhowacy: Najprjedy budźe dźiwadłownik Schwark deklamować 4. spěw z „Messiasa“: „Zhromadźizna Wysokeje Rady“. Z tym so přihotuje wulke oratorium: „Sydom poslednje słowa Jězusowe na křižu“, spěwane wot sylnoho khora (něhdźe 80 spěwarjow). Sola staj přewzałoj knježna koncertna spěwarka Belza z Drježdźan a knjez koncertny spěwar Garbe z Drježdźan. Potom sćěhuje „Marijina žałosć“ rozrěčowanjo mjez swj. Janom a swj. Mariju. — Po tutych předwjedźenjach změje najdostojniši knjez biskop rěč. Na tutu swjedźeńsku zhromadźiznu su wšitcy katolikojo města Budyšina a wsow należnje přeprošeni. Zastup so wosebity njezběra. —

Z Budyšina. (Dodawk.) K rozprawje wo posedźenju „Předsydstwa a wubjerka“, w posiednim čisle woćišćanej, ma so dodać, zo bu jako wubjerkownik za Radwořsku wosadu znowa postajeny tamniši farar Nowak, za Zdźěrjansku krajinu pak knjez wučeŕ Hajna w Zdźěri.

Z Budyšina. Zwjazk Raiffeisenskich towarstwow założi před krótkim wulkopřekupske zjednoćeństwo ze sydłom w Budyšinje. Tónčasnje expedicija we Serbskim domje we 2 poskhodźe. Tute założenjo je ważny hospodarski postup za Serbow. Nětko rěka, wšitke konsumne towarstwa, kotrež su z našimi serbskimi nalutowarnjemi zjednoćene, tu přizamknyć. Wšitke škazanki njech so tu wotedawaju. Chcemy zhromadnje dźěłać też na hospodarskim polu, to budźe z wulkim wužitkom. Wšitke dalše zhoniš we expediciji we Serbskim Domje pola wjednika k. Ješki.

Podzwjazk Raiffeisenskich towarstwow je nětko samostatny pod mjenom „Zwjazk krajnych zjednoćeństwow za Hornju a Delnju Łužicu.“ Předsyda je knjez wyšši wučeŕ kantor Symank. Sćěhowace nalutowarnje słušeja k tutomu zwjazkej: Minakałska, Łupojska, Radwořska, Njeswadčidlska, Łahowska, Baćońska a Wotrowska. Druhe towarstwa so nadźijomnje też bórzy přizamknu.

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu wotmě tu „Katolska Bjesada“ hnydom po nyšporje swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž běše derje wopytana. Na njej rěčeše knjez předsyda farar Žur wo swojich zaćišćach a nazhonjenjach mjez Polakami w jich dominzne. Wšědny pólski lud je jara pobožny a spokojny. Znata je jich woporniwosć za cyrkej a khudych. Nimo wšelakich bóle nutŕkownych należnosćow rozjasni so, kak ważny je naš „Posoł“, a zo dyrbi so „Kat. Posoł“ w kóždym katolskim domje dale čitać, byrnjež też wotebjerarski pjenjez nětkle tójšto wjetši był. Potom přiwza so resolucija na najdostoj. knj. biskopa, w kotrejž „Kat. Bjesada“ přez předsydstwo swoju dowěru a swěru swojomu najwyššomu pastyrjej wupraji, dokelž je so z druheje strony zasy jara podhladnje přećiwo njomu pisało; to dyrbimy zasudźić a jara wobžarować.

Z Njebjelčic. Zańdźenu wutoru założi so tudy Raiffeisenske towarstwo. Dotal přisłušachu Njebjelčenjo sobu do Wotrowskoho towarstwa. Na założeńskej zhromadźiznje běchu też přitomni: kk. kantor Symank, kantor Rězak, generalny sekretaŕ Buchrucker z Erfurta a překupski wjednik Ješka z Budyšina. Nowe towarstwo ma hižo 28 sobustawow. Jako předsyda předsydstwa wuzwoli so knjez kubleŕ Jurij Cyž z Njebjelčic, jako zličbowaŕ knjez wučeŕ Filip Jakubaš a jako předsyda dohladowarstwa knjez kubleŕ Franc Cyž.

Ze Swinarnje. Kak njewěste su nětko drohi samo w blizkosći wobydlenych městnow, wuči sćěhowacy podawk: W zašłych dnjach dźěchu tři holcy wječor w dźesatej hodźinje po drózy do Pančic. Na srjedź drozy dosćeže jich auto a zasta w jich blizkosći. Nadobo zlězechu z njoho 3 abo 4 muži. Holcy, ničoho dobroho so nadźicy ćěkachu přez polo. Ale mužscy puščichu so za nimi. W swojich ćežkich woblečenjach njemóžachu za nimi doběžeć. Mjez tym skhowachu so holcy z dźěła w pólnym kerčku, druha wukhowa so we błubokim pućiku. Hdyž so jena zmuži za přesćěharjemi hladać, stoješe hižo jedyn z padušnej swěcu (Blendlaterne) cyle blizko, na čož holcy wospjet do wsy ćeknychu. Na rozpućach podachu so na dompuć do Jawory. Stó wě, kajki wotpohlad su tući njedočinkojo měli, kotřiž njeznaći so potom wotsalichu. Wjacy króć su na tajke wašnjo młode holcy wotwjedli a swójbni njejsu ničo wjacy wo nich zhonili. Tuž rěka, kedźbliwi być. Husto namołwja so holcy, z autom sobu jěć, a wróćiłe so wjacy njejsu.

Z Kukowa. Póstnicy njedźelu wuhotowa klóštrska wohnjowa wobora dźiwadłowy wječor k lěpšomu wjesnych khudych. Wunošk bě tak spokojacy, zo móžeše so potrěbnym na 40000 hriwnow rozdźělić, też Pančičanscy khudźi dóstachu po dźělbach. Na wsach wšak mamy też dosć tradacych, kotřiž su přez nětčiše hospodarske położenjo do nuzy a hubjenstwa přišli. Wšelacy njesu swój dóńt z přikładnym rjekowstwom.

Wóčko chce też něšto měć!

(Skónčenjo.)

Wóršulec Khata dale a bóle spózna, zo z holcu ničo njewučini. „Mój sebi to zas prajimoj“, rjekny z třepotacym hłosom, ale to móžeš wědźeć: „Moje žohnowanjo njezměješ, hdyž so na čłowjeka druheje wěry wudaš.“

Při tutych słowach zapyri so Hana kaž honač, žiły jej z hněwom wšě bubnjachu, a stanywši z ławki rjekny z horda: „Maći, daj sebi pokoj, kak zo bjez twojoho žohnowanja też póńdźe“, a kaž by mać wusměšić chcyła, přistaji: „Tuž přijědź jenož na kwas; po hodźoch budźe — ale swarjeć a hroznje činić tam njesměš! — Hdyž budu młoda žona, přijědu ći jónu swojoho muža pokazać.“

To prajiwši, poda jej ruku, wza słónčnik a rukajčki a ćěrješe z durjemi won. „Ćěkaš dha 'žno ty?“ zawoła staruška wša přesłapjena. — „Haj, maći, sym so naposłuchała. Božemje!“ zawoła Hana hišće přez wokno nutř, a zaprasnywši wrótka, nóžkowaše ze wsy won.

Wóršulec Khata njewědźeše, kak bě so jej stało. Kaž z błyskom poražena sedźeše na swojej ławcy, a nozy ju njedźerżeštej, chcyše-li nastupić. A prjedy hač so zhraba, zo by za Hanu pohladać šła, bě ta dawno hižo přez wšě hory. „Nó, tak tola wote mnje njewoteńdźe“, praji staruška sama při sebi, „zawěsće so hišće ke mni wróći.“ Tak sama sebje pokojejcy dźěše zasy do swojoho kućika na kachlowej ławcy.

Ale Hana so wjacy njepokaza. Hižo bu ćmička a přecy hišće Wóršulec Khata wěrić nochcyše, zo mohło dźěćo so takle z krótka z maćerju rozeńć. Ale Wóršulec Hana bě dawno hižo zasy w Drježdźanach a wjedźeše so ze swojim nawoženjom na reje, hdyž wboha mać na gmejnskej kněži so modleše za njeporadźenu dźowku.

Kermušu w nocy njeje Wóršulec Khata wóčka zańdźeliła. A po kermuši bě wša přemjenjena. Wjele w kemšach sydaše a ludźom khodźeše z puća, hdźež jeno móžeše.

A ludźo wědźachu, čohodla. Njebě mjelčo wostało, zo bě Wóršulec Hana na kermuši pobyła, ale zo so doma njebě zastajiła. Tajki krótki wopyt so ludźom dźiwny zezda. Wšelko sebi ludźo šukotachu a zhudawachu. A hdyž też stara Khata so ze žanym słowčkom njepřeradźi, njetraješe tola žaneje khwile, a po cyłej wsy bě wokoło, zo změje Wóršulec Hana kwas, zo so do Drježdźan dawa na podróžstwo. Też to hižo ludźo wědźachu, zo katolski duchowny ju njebudźe wěrować. Haj, ludźo wědźachu wjacy, hač Wóršulec Khata sama. Běchu wunamakali, čohodla Hana němska khodźi, a čohodla sebi dawa němske „klejdy“ k wěrowanju šić. W borće a z wěnčkom by pječa njemohła z dobrym swědomjom před wołtaŕ stupić. Tohodla so też nichtó hižo njedźiwaše, zo so z kwasom tak khwata. —

Z Khrosćic. Na farje a na šuli su wospjet paduši pobyli a z pincy zebrali, štož so za jich dołhe porsty hodźeše. Bohužel so hač dotal njeje poradźiło, cwólbu zajeć a nješkódnu sčinić.

Z Wudworja. Njedawno měješe wubjerk Kukowskeje khorobneje kasy wujadne posedźenjo w herbskej grychće. Hłowny pokładnik poda rozprawu wo pokładnicy na lěto 1922, kotraž runjewon zwjeselaca njebě. Wona bědźi so runje kaž podobne zarjadnistwa z wulkej pjenježnej nuzu. Měsacy dołho njemóžeše swojich lěkarjow zapłaćić. Tohodla dyrbjachu so přinoški na 10 proc. powyšić. Ale z tym hišće pjenježna nuza wotstronjena njeje. Wo tym a druhim wuwi so jara žiwa rozmołwa. Skónčnje přiwza so też namjet, zo maju sobustawy kasy w so za nich postajenych hodźinach k lěkarjej hić. Jeli so to njewobkedźbuje, móže so stać, zo powyšeny lěkarski honorar (płaćiznu) ma khory ze swojoho zaka płaćić, na př. njedźelu. Wuwzate su wězo wurjadne pady. Hdy tute rěčne hodźiny su, zhoni kóždy pola swojoho pokładnika.

Z Kulowa. Wot 15.—25. měrca so tu ludowy misijón wotdźerži pod wjednistwom knjezow oblatow a k. dr. Jakubaša z Prahi. Započatk budźe štwórtk wječor w 7 hodź.

— Tutón tydźeń dóstachu naše pišćele nowe bołki wot znatoho mištra Eule z Budyšina a płaća přez 1 milijón hriwnow.

— Bratrowstwo přihotuje so na jubilejny swjedźeń. Měšany khór kóždu wutoru wječor w 8 hodź., mužski khór kóždu njedźelu popołdnju w 3 hodź. so wuwučuja.

† Kanonik Bjarnat Hicka.

Sobotu 3. měrca roznjese so zrudna powěsć po Khrósćanskej wosadźe a po cyłych Serbach, zo je w předkkadźacej nocy čiše a měrnje ze swjatymi sakramentami derje přihotowany w Bohu swojim Zbóžniku wusnył wysokodostojny kn. kanonik a farař n. w. Bjarnat Hicka, wusnył po dołhej, z přikładnej sćerpnosću znjesenej khorosći, kotraž je joho ćěsniła 2½ lěta a muža kaž hobra powaliła, zo dyrbješe předčasnje wotstupić runje před lětom jako farař najwjetšeje serbskeje wosady a hakle 55 lět stary wustupić z tuteje časnosće. Hdyž 8. dec. 1917 pod wobdźělenjom cyłeje wulkeje wosady swój 25 lětny měšniski jubilej swjećeše, štó by so tehdom nadźał, zo budźe dyrbjeć tak bórzy złožić swoje zastojnstwo a k wěčnomu wotpočinkej położeny k stronje swojoho předkhadnika, wysokodostojnoho k. mons. Wornarja a sćěhować assistentow při tutym jubileju, wysokodostojneju kk. kanonika direktora Nowaka a fararja Justa?

Zemrěty knjez kanonik Hicka narodźi so 22. okt. 1867 w Ralbicach, hdźež bě joho nan na 44 lět z cyrkwinym wučerjom. Hicka wukubłaše so 6 lět w tamnej wjesnej šuli, 2 lěće w Drježdźanach na měsćanskej katolskej šuli a tamnišim progymnasiju a wot lěta 1882 hač do wuswjećenja w Prazy. Tam běchu joho sobušulerjo w samsnym lětniku kk. fararjo: Jakub Šewčik, nětk joho naslědnik w Khrósćicach, J. Křižank we Wotrowje, F. Bodenburg a K. Rothe w Drježdźanach a Krječmar a Trenkler, kotrajž poslednjej staj hižo dołho zemrětaj.

8. dec. 1892 dósta z nimi w Budyšinje měšnisku swjećiznu a 11. dec. swjećeše w klóštrskej cyrkwi Marijineje Hwězdźe swój prěni wopor Božeje mše. Na to bu z „młodym knjezom“ w Khrósćicach a po 1¼ lěta z administratorom kat. cyrkwje w Špitlu, nětko Kamjencu, 4 lěta pozdźišo, 1898 bu tam za farara pomjenowany. 16 lět a 1 měsac skutkowaše w Kamjencu, hdźež sebi powšitkowneje česćownosće a nahladnosće doby. Za joho čas buchu tam nowe pišćele stajene a nowa šula natwarjena. 7. meje 1910 přesydli so za farara do Khrósćic, hdźež bu 8. meje wot duch. wyšnosće swjatočnje zapokazany. Też tu natwarichu so pod nim nowe pišćele w rjanym Khrósćanskim Božim domje a połoži so do njoho elektriska swěća. Kěrchow dósta nowe stacijóny a cyrkej po tym, hdyž bě 1917 swoje rjane stare zwony zhubiła w lěće 1920 nowe worclowe. Z wulkej swědomitosću je tu w Khrósćicach swoje zastojnstwo zastarał. Ze swojej mócnej postawu a swojim wulkotnym hłosom bě kaž stworjeny za Khrósćanski dom Boži. Kak joho wosada česćowaše pokaza na dnju joho slěbornoho měšniskoho jubileja, 8. dec. 1917. Štó njebě přeswědčeny, zo k. farař też złoty jubilej dožiwi. Tola Bože puće njejsu naše puće. Lěta dołho běše k. farař jenož z jednym kapłanom wšu službu wulkeje wosady zastarał. To běše předčasnje joho mocy wosebje čuły podryło. 2. aug. 1920 joho prěni króć Boža ručka zaja. Podarmo pytaše wuhojenjo w krkonošnych horach. Khorosć njepopušći a muž kaž dub hinješe. Też Božu mšu skónčnje wjacy čitać njemóžeše. Nozy jomu službu zapowěštaj. 15. febr. 1922 wopušći z ćežkej wutrobu Khrósćansku faru a poda so na wotpočink do Worklec. Ale wotpočink to njebě: hačruniž nanajlěpje wothladany, hinješe dale a ćerpješe ale ani jónu njeje zaskoržał. Ćiše je ćerpjeł a dołho, doniž joho Bóh njewumoži, zo by jomu krónu wěčnoho žiwjenja spožćił! Tak měrne leżeše joho ćěło na marach w rjenje přihoto-

---

Tajke wěcki to běchu, kotrež so po wsy powědachu, tak zo dyrbješe je Wóršulec Khata też słyšeć. A štó chcył so dźiwać, zo so Wóršulec Khata ludźi zdalowaše. Njebě wćipna, hišće wjacy zhonić. Jej hižo mjaknješe, hdyž sebi jeno na to pomysli, štož bě jej samej wědome. „Haj, hdyž je hižo tak daloko“, praji sebi sama při sebi, „potom hnydom wěrju, zo sebi joho wozmje, byrnjež też swoju wěru přeradźiła, kaž Judaš.“ —

A tak to też bě. Hana bě sebi brała toho, z kotrymž bě so hižo dlějši čas ćahała. W lutherskej cyrkwi bě so wěrować dała — a někotre njedźele po kwasu hotowachu křćizna. Štó su kmótřa byli, a hdźe su dźěćo křćili, njemóžu prajić, a Wóršulec Khata to też zhoniła njeje. Ale to je wučinjena wěc — w žanej katolskej cyrkwi křćene njeje. —

Kak je so dale Hanje Wóršulec wjedło, a kak stej z mužom žiwaj byłoj, to też njewěm. Jenož kónc teje stawizny znaju. Běše to něhdźe tři abo štyri lěta pozdźišo, runje w tymle času, hdyž so zyma a naléćo hišće hromadźe zadźeratej, hdyž dźensa słónčko wohrjewa a jutře so sněh dźe. W tajkim času je wěčnje wjele khorych a wjele jich mrěje. Štóž to cyle kruće njestoji — tomu smjerć nozy zwróći.

Tak bě to też w našej wjescy. Khorosć lězeše wokoło a smjerć stupaše jej na pjatu a farař njemóžeše ke khorym doběhać, a lěkař njewědźeše, hdźe prjedy. Tehdom to bě, hdyž jónu wo połnocy so fararjecom do duri dumpaše, do wokna buchaše. Farař na te zbožo kruće njespaše — ale lěhaše wo tón čas přecy kaž na johličkach. Tohodla so też bórzy wokno wočini — a farař dele zawoła: „Što dha je?“ — „Ach, knježe, w skoku — na gmejnskej khěži mrěje Wóršulec Khata.“

Knjez farař bě hižo wobstarny muž, a štó wě što by jomu mohł dać, prjedy hač by ći něšto kročeli w skoku běžał. Tola hdyž rěkaše: „Ke khoromu hić — bě farař kaž młody hólc — a zwónk by husto sam při sebi moskotał za fararjom ćerjo: „To tola dźe kaž k wohenjej, dycha człowjek njedosrěba.“

Też tón króć dźěše to do skoku. Lědma bě susodźinka, kotraž bě po knjeza fararja doběžała, so wróćiła a swěćcy zaswěćiła, zaklinka so hižo před durjemi a nutř zastupi farař z Božim Synom. Bě pak to też najwjetši čas, přetož mocy khoreje Khaty hladajcy woteběrachu.

Lědma bě swjaty skutk dokonjany a hižo mrěješe khora — a hdyž rańše zerja skhadźachu, zazwoni na wěži smjertny zwónčk. Wóršulec Khata bě přetrała.

Tři dny po smjerći puščachu jeje ćěło do rowa. Hačrunjež njebě nikoho wjacy na swěće měła, bě tola wulka syła ludźi na přewodźenjo přišła a kóždy chcyše ruzlk jej na kašć ćisnyć, zo by lohka jej była swjata zemja. Cyle

Płaćizny za knihe:

Wosadnik, z čerwjenym rězkom	4000.—
„ ze złotym rězkom	9000.—
„ ze złotym rězkom něšto kmańši	10000.—
„ ze złotym rězkom do kože wjazany	12500.—
Kěrluše, wjazane	1500.—
Jězusowa Winica, njewjazana	1000.—
Jandźel pěston	200.—
Pobožny křesćan, z čerwjenym rězkom	480.—
„ něšto kmańši	650.—
Nowy zakoń	1500.—
Perikopy, njewjazane	1000.—
Katechismus	600.—
Małe bibliske stawizny	300.—
Wulke bibliske stawizny, rozpředate	
Spowědny špihel	10.—
Kročenjo za Khrystusom, tučasnje jenož njewjazane	
Žiwjenjo swjatych, njewjazane	2000.—
Cyrkwinske stawizny, njewjazane	300.—

Přispomnjenjo. Jara tunja kniha „Cyrkwinske stawizny“ wopisuje stawizny wšěch serbskich cyrkwjow a šulow wot najstarših časow hač do našich dnjow, tež założenjo wšelakich serbskich bratstwow a towarstwow, haj, cyłe cyrkwinske wobstojnosće katolskich Serbow. — Kniha je dóstać we wšěch expedicijach Posoła; z Radworja (Pfarramt Radibor, Amt. Bautzen) dóstanješ ju z přiličenjom porta tež z póstom připósłanu. Expedicije, kotrež ju wjacy na składze nimaja, njech sebi ju z Donnerhakec čišćerne póstać daja. — Kniha hodźi so tež jara derje za zeleny štwórtk (nic za poslědni, ale za wšědny).

wanej Worklečanskej khorowni. A modlachu so za njoho, tak přezahe wotwołanoho. Zrudnje jomu Worklečanski zwónčk zwonješe wutoru rano poslednje Božemje, hdyž mučne čćło wuwjezechu přez Wudwor ke Khrósćicam. A Khrósćanske zwony jomu zwonjachu posledni puć. A stajnje přiběrachu črjódy, čorne, ćiche, zrudnuške. Khěbětarjo a cyrkwinscy přestojićerjo donjesechu swojoho zemrětoho fararja do domu Božoho a khorowje joho přewodźachu kaž 8. dec. 1917, dźensa tyšniwe: Jednota, Serbosław, Jasćanske a Kukowske kasino a z Kamjenca kat. kasino a wosadne towarstwa a žarowaca wosada a žarowacy přećeljo a znaći z blizka a z daloka. 23 duchowni bratřa běchu přikhwatali za swojoho sobubratra so modlić a jomu wopokazać poslednju česć. Po officiju za mortwych měješe najdostojniši k. tachant Jakub Skala pod assistencu kk. fararjow J. Šewčika, J. Křižanka a K. Rothu swjatočne requiem, při kotrymž kaž tež při rowje „Jednota“ spěwaše. Kk. fararjo Šołta-Kulowski a Cyž-Hajničanski měještaj zdobom mjelčacu Božu mšu a po pohrjebje Rjeda-Kamjenski spěwanu Božu mšu k česći swj. jandźelam. Pohrjeb samón wukonja najdostojniši k. tachant Skala. Pokhmurjene mróčno přełama słónčna pruha, hdyž dubowy kašć so pušći do khłódnoho rowa. Nětk tam wón wotpočuje při wołtarju, hdźež je tak mócnje spěwał a za wosadu so modlił. Njech tež nětk wosada so za Tebje modli a nihdy Tebje njezabudźa a njech wopomni: što je človjek, kak bórzy, bórzy . . . Ty pak spi derje mučny pućowarjo, dobry duchowny wótče. Bóh Tebi wěčne myto daj. R. i. p.

Dopisy w Serbskich Nowinach.

(Zapozdźene.)

Piše předsyda našoho towarstwa, tachant Jakub Skala.

Khwilu je so zdało, jakož by wašnjo pisanja dopisow bjez mjena přestało. Tomu pak tak njeje, kaž w najnowšim času čisle 45 a 48 Serbskich Nowin dopokazujetej. Dokelž so wobaj dopisaj zas z nami a našimi należnosćemi zabjerataj, dyrbju so z nowa, hačrunjež njerady, pjera přimać. Powšitkownje dyrbju prajić, zo tajke dopisy nam Serbam česć nječinja. Přetož z wjetša redakcija wobkruća, zo za nje zamołwjenjo njepřijima, a dopisy same su bjez mjena, potajkim też dopisowar zjawnoho zamołwjenja njesć njecha. Čohodla so tak stawa? To je dopokaz małeje zmužitosće, hdyž dopisowar sej njezwěri, za swoje słowa ze swojim mjenom stać. Na te wašnjo móže štóžkuli pisać, štož so jomu wuzdanje, móže šćuwać, so přisłodźeć. Zo druhe časopisy tak činja, to je jich wěc, my Serbja so po tajkim přikładze měć njedyrbjeli.

Je-li dopisowar katolik, dyrbju to jara wobžarować, zo je so na tajki puć podał. Přečo so njewobroći na duchownu wyšnosć, zjawnje a sprawnje tam, hdźež su joho zjawne wobskórźby złożene? Njeje-li pak katolik, dyrbimy joho wupady wotpokazać a jomu přiwołać: Škitaj twój dom, hdyž so pali. Lěkarjo, lěkuj sam sebje!

Z druhohe dopisa pak, kotryž hakle sym runje dóstał, spóznawam, zo je dopisowar z našeje strony, a dyrbju hłuboko wobžarować, zo swoje skórźby na zjawne podawa, hdyž mělo so wo nich tam rěčeć a rozsudźeć, hdźež so měrja. Bjez napjatosće móhło so wšo měrnje wujasnić.

W jenotliwym wotmołwjam:

1. Bennokalender žana hamtska protyka njeje. Štož so tam pisa, njeje w mjenje duchowneje wyšnosće; hewak by ta mnohe zmylki, kotrež so tam namakaja, zamołwjeć

naposledku přistupi k row khuda prošeŕka. Na rucy měješe dźěćatko a za šórcuch ćehnješe so jej něhdźe štyrilětna holčka. Prošeŕka měješe jene wóčko z rubiškom zawjazane a z druhoho wóčka so jej sylzy jenož tak kulachu. Kóždy ruzlk, kotryž na kašć pušći, bě wšón namačany z jeje sylzami. Wboha njemóžeše so ani wot rowa dźělić. Samo tótcy, kiž bě přišoł row zawodźeć, bě khuduškeje žel a čakaše dołho, prjedy hač łopač zastaji, zo by kašć, z kotrohož prošeŕka žane wóčko njepušći, z pjeršču přikrył.

„Pře čo tak płačeš?“ wopraša so, a sylza kuli so jomu po licu dele.

„Ach, hdy byšće wědźał, štó ta prošeŕka je, kotruž tu na rowje widźiće“, wotmołwi wona, „njebyšće so dźiwał, zo z hłosom žałosću. Ta, kotruž sće nětk do rowa położili, to bě — moja mać!“

„Ty tola njejsy“, zawoła tótka, „ty a Wóršulec Hana?“

„Haj, to sym“, wotmołwi. „Newěrno, njejsym wjacy znać?“

„Ale je to mózno“, dźiwaše so tótka, „před štyrjomi lětami hišće rjana kaž krej a mloko — a nětko tajka? Što je so tola z tobu stało?“

„Luta nuza — pjany muž — a puki a swary za wšědny khlěb — to wšak človjekej njetyje, ale skóncuje za něšto lět najstrowšoho človjeka. Njewidźiće, kajke mam tu módrjency na rukomaj, kajke kule mjezwoči?“

„Wboha žona, to sy tola helu na swěće měła“, wobžarowaše tótka wšón hnuty, a dohladawši so na zawjazane wóčko, wopraša so: „Što dha je z wóčkom, zo maš je zawjazane?“

„To móžeće hnydom zhonić“, wotmołwi a wotwjaza rubiško.

„Što dha je so to tola stało“, zawoła tótka, „hdźe dha sy wóčko wostajiła?“

„Ach, to je khostanjo Bože. Hdyž mi njebohićka mać, budź jej Bóh luby Knjez hnadny, wot žeńtwy wotradźeše — sym so jej wusmjała a prajiła: „Toho a žanoho druhoho — wón je rjany, a wóčko chce też něšto měć“. A hlejće, tu widźiće: „Wóčko je swój dźěl dóstało“. Muž je mi je wubił.“ A to prajiwši, da so z nowa do płača.

* * *

Štóž chcył hišće wědźeć, kak je so Wóršulec Hanje dale wjedło, tomu chcu hišće přistajić, zo su ju na město maćerje na gmejnsku khěžu přiwzali, a jeli hišće njeje wumrěła, drje tam hišće płaka pře hrěchi swojeje młodosće a na maćernym rowčku so modli.

dyrbjała. Bennokalender samón njewudawa, zo „serbskeje katolskeje fary w Budyšinje wjacy njeje“, přetož na str. 47 teje sameje protyki čitaš „Dom und Pfarrkirche“, a zas „Pfarrkirche zu Unserer Lieben Frau“. Štó je to do protyki pisał, hač a z čejim zwolenjom je so stało, mi njeje wědome. Hdyž bě swj. Mikławšowa cyrkej w Budyšinje 1634 so wotpaliła, přeńdże jeje kharakter jako farskeje cyrkwje na cyrkej Našeje Lubeje Knjenje, kotraž bě hač dotal pohrjebna kapała była. Fara rěkaše wot nětka „Fara Našeje Lubeje Knjenje a swjatoho Mikławša“. Do njeje słušachu katolikojo Budyšina z wonka murjow, ze znutřkownoho města Mniša cyrkej a Serbja; dale běchu zafarowane tute wsy: Hněwsecy, Dalicy, Zajdow, Stróžišćo, Khelno, Ćemjericy, Słona Boršć, Hrubjelčicy, Dźěžnikecy, Bělšecy a Hrubońcy: tute wsy cyłe, katolscy a lutherscy wobydlerjo. Na wěstych dnjach też lutherscy wosadni do cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje přikhadźachu a k woporej dźěchu. W běhu lět so wobstojenja w Stróžišću a Khelnje z tym přeměnichu, zo so katolikojo ze wšim do Radworja dźeržachu, jenož wěrowanja hišće do Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje słušachu. Po žadanju teju wsow je konsistorium z přihłosowanjom fararja Našeje Lubeje Knjenje tejle wsy cyle k farskej cyrkwi w Radworju připokazało. Po zběhnjenju nuzowanoho zafarowanja (Pfarrzwang) też tele wobstojenja spadnychu, a wostachu naspomnjene wsy jeno hišće ze swojimi katolskimi wobydlerjemi do Našeje Lubeje Knjenje zafarowane. K tomu přińdźechu hišće připokazani katolikojo šěrokeje wokoliny. Hdyž w lěće 1916 so dawkowy porjad postaji, nastachu w Budyšinje wšelake přećiwjenja a z toho sćěhowace jednanja, kotrež so na wšě štyri lěta ćehnjechu. Zo by skónčnje měr zastupił, buštej wosada tachantskeje cyrkwje a cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje do jeneje hospodarskeje jednoty zwjazanej. Dotalny cyrkwinski porjad cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje duchowna wyšnosć kazyć njeje chcyła a njecha.

Dźiwajo na tute wobstojenja w Budyšinje na njedźelach a swjatych dnjach dwaj duchownaj Božu mšu za wosadu (pro populo) swjećitaj: w tachantskej biskopskej cyrkwi tachant, w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje farař.

2. Štož Serbski seminar nastupa (bratraj Šimonaj rěčitaj přecy wo „Hornjo-Łužiskim seminaru“, nic Serbskim seminaru), je wěrno, zo je předaty krajnomu zarjadniskomu wubjerkej w Prazy a je na joho mjeno do krajnych deskow zapisany. Předaty je dom, kotryž je Budyšske tachantstwo twariło a w lěće 1727 dotwariło. W nim běše naš duchownski seminar dotal zaměšćeny. Z předaćom tachantskeje khěže so seminar samón zběhnył njeje, ale ma so do Budyšina na sydło wobnowjenoho biskopstwa přepołožić. Stare lisćiny same seminar nastupace praja, zo może seminar so přepołožić a mjenuje so runjewon Budyšin. Po cyrkwinskim abo kanoniskim prawje ma so kóždy biskop wo to starać, zo by za swoju dioecesu abo biskopsku wosadu seminar założił, kiž by dorostk měšnikow za joho dioecesu zawěšćił. Hdyž su w poslednich lětach so wobstojnosće tak pohóršiłe, zo naš seminar w Prazy wjac wobstać njemóžeše, je sebi wězo knjez biskop bórzy na to myslił, při sydle biskopstwa w Budyšinje seminar założić, w kotrymž bychu duchowni za cyłu dioecesu so kubłowali, potajkim też serbscy. Hdyž bě so předaćo domu w Prazy poradźiło, może so rozemić, zo bě to knjezej biskopej lubo, dokelž bě z tym joho nadawk, duchownski seminar założić, wjele połóženy, a měješe so z twarom nowoho seminara w Budyšinje naléto započeć. Tu pak je zadźewk zastupił. Československe krajne zarjadnistwo je kupny pjenjez (přez 700 tysac krónow) ćazało a pola měšćanskeje pokładnicy deponować (zapołožić) dało wudawajo, zo je dom fundacija a zo dyrbi fundacija w kraju wostać, zo so njesmě do wukraja přenjesć. Tomu dyrbi tachantstwo napřećiwić, zo dom z fundaciju samej ničo činić nima, zo je jón tachantstwo bjez Šimonowych 18000 šěsnakow natwariło a zo je tohodla też tachantstwo do zemskich deskow jako wobsedźeŕ zapisane. Ze swojim może tola kóždy činić kaž chce, tuž je haćenjo wupłaćenja křiwda a njeprawda. Fundacija sama, kaž horjeka spomnich, přepołoženjo, też do Budyšina, za mózne wupraja.

Šimonowy założk abo fundacija, 18000 šěsnakow, daloko dosahała njeby, lědma jene lěto, hdy by tachantstwo za zdźerženjo seminara kóžde lěto wulke wopory njepřinošowało. Hdy běše z toho założka hišće što zbyło, dha je to w lěće 1811 ze znatym rakuskim financnym patentom so zhubiło. Přetož tehdom rakuske pjenjezy wo wjac hač połojcu swojeje hódnosće zhubichu. Hižo tehdom bě Serbski seminar zhubjeny był, hdy bě jón Budyšske tachantstwo a někotři dobroćerjo, wosebje biskop Lok a tachantscy knježa, jón z woporami ze swojoho njedźerželi. Małe fundacije, z wjetša po 1000 abo 1200 a 1300 šěsnakach, kotrež Serbske Nowiny tak pilnje we swojich njedźelskich přiłohach z Pražskich krajnych zapiskow wupisuja, při wulkich potrěbnosćach seminara daloko dosahałe njejsu a su drje za někotre lěta přetrjebane byłe.

3. Mzda za duchownych w našich ćežkich časach je wšudźe po cyłej Němskej wulka starosć. To nastupa runje tak evangelskich kaž katolskich duchownych. Njejsmy w nowišim času hłuboke skórźby, haj žałosće we mnohich časopisach čitali? Smy słyšeli, kak we wšelakich evangelskich wosadach wosebite zběrki zarjaduja, zo bychu nuzy swojich duchownych wotpomhali, dokelž krajne konsistorstwo srědkow nima, mzdu duchownych přiměrjenje powyšić. Swětne wyšnosće (mam před wočomaj přede wšim pruske) su powyšenja duchownych wjac króć postajiłe a wobzamkłe, rjenje to stoji na papjerje, tola z wupłaćenjom to strašnje klaca.

A pola nas, w našej dioecesy? Dopisowaŕ čini, jakož by so pola nas ničo njestało; a tola móžu prajić, zo žanoho konsistorskoho posedźenja njeje, w kotrymž bychu kk. biskop a kapitularojo wo tychle ćežkich prašenjach njejednali. Što dha česćeny dopisowaŕ wě? Dyrbi so jomu to jónu cyle jasnje prajić, hdyž je hižo prjedy so jedyn dopis na to hóršił. Hdyž so cyrkwiny dawk na 15% dokhodnoho dawka powyši, może to někak 28 milijónnow wunjesć. Po poslednim powyšenju mzdy za 127 duchownych našeje dioecesy trjebamy na lěto z najmjeńša 70 milijónow, a to so dlěje a bóle pohórši. Hdźe dha maja so pobrachowace milijóny jow brać? Na zwónkow, organistow, potrjeby cyrkwjow ani njedźiwam. Sym přeswědčeny, zo w cyłej Němskej dioecesy njeje, w kotrejž by so biskop za swojich duchownych a jich žeźiwjenjo tak starał a starać móhł, kaž runje naš najdostojniši knjez biskop. Joho mnohe poćahi k wšelakim derjezmyslenym katolikam, duchownym a njeduchownym, su to zmóžniłe, zo je za pjeć bětlow lěta joho žohnowanoho skutkowanja pola nas mzda za duchownych so wo 40 króć powyšiła. Listy po tysacach dyrbi knjez biskop pisać, a dotal je Bóh joho njewustawacu prócu z dobrym wuspěchom žohnował.

4. Dopis w čisle 48. Serbskich Nowin je drje najhórše, štož je so hdy w Serbach pisało, ćim bóle, dokelž je — kaž je widźeć — z katolskeje strony pisany. Hdyž tole čitach, mje zyma woběža. Přimnych so za hłowu a prašach so: Je to móžno, zo katolik takle pisa wo swojim biskopu? Tajke něšto je tola njesłyšane mjez Serbami, kotřiž su hač dotal swědčenjo měli, zo su bohabojazni, pobožni, swěrni swojej wěrje a duchownej wyšnosći! Sym sebi cyle wěsty, zo kóždy rozomny katolski Serb sebi praji: Ně, z tajkim wustupowanjom přezjene njejsym. Tuž žadam, njech njemjenowany dopisowaŕ so zjawnje k swojim wupadam wuznaje.

Zo je dopisowaŕ katolik, z toho spóznawam, zo so wón na čo. 1 a 2 Bonifacijowoho lista powoła. Tón list je pola nas jeno katolikam přistupny, a też tu jeno wěstym kruham. Zas dyrbju so prašeć: By tajki dopis w žanej druhej němskej dioecesy możny był — a tajke ranjace wupady přećiwo biskopej, kiž je z najlěpšim wotpohladanjom k nam přišoł, kotromuž so ničo wumjetować njemóže, štož by přećiwo swojim serbskim wosadnym činił abo postajił. Z najhłubšej zrudobu dyrbju na to spominać, zo je někoho,

kiž so na pjero wustoji, přepjatosć tak zajała, zo je měrnoho přemyslenja so cyle wslekł.

Njemóžu so zminyć tu na sćěhowace spomnić. Runje dźensa čitach wo němskim kulturnym wojowanju (Kulturkampf) w 70tych lětach: „Kulturne wojowanjo, kotrež Bismarck, pohonjowany a podpjerany wot swobodomyslnych a liberalnych, započa, w tamnych dnjach a w prěnim lětdźesatku po založenju kejžorstwa swoje najhórše, zjawne žiwjenjo hač do žra zajědojćace orgije swjećeše. Starokatolstwo a statne katolstwo podpjeraštej staru bürokratiju přećiwo milijónam swojej wěrje-swěrnych katolikow. Kóždy katolski duchowny, wot najmłódšoho pomocnoho duchownoho hač horje k biskopej a kardinalej bě kaž wšitkej namocy wudaty za němske nowiny, kotrež so za narodne wudawachu ... Hišće njeje žanych połsta lět z tamnoho časa so minyło, a hižo je najwyšša wjetšina wšitkich, kotřiž z Němskej derje měnja, w tym přezjene, zo je lětdźesatk kulturnoho wojowanja nanajćežše zabłudźenjo a njezbožo było, kotrohož sćěhwki budźa hišće dołho trać." — Njeje možno tu podobnosć z našim nětčišim předpodjatym wustupowanjom, kaž mamy je mjez nami wobžarować a kaž tudy přikład widźimy, namakać?

A što je přičina toho dopisa? Słowa z privatnoho lista, kotrež zawěsće za Bonifacijowy list pisane njeběchu. Tola njech je tomu, kaž chce. Su dha te słowa dopokaz za wotpohladanu germanisaciju Serbow? Ja jón w tych słowach njewidźu. Spokojenjo, kotrež w nich widźu, nastupa, kaž hižo prědku spomnich, biskopowy nadawk, w swojej dioecesy seminar za přichodnych duchownych założić, nadawk, kotryž so z předaćom kněže w Prazy k dokonjenju bliži. Potom pak wosebje spokojenjo, zo dotalny wustaw w Prazy zahubje wutorhnjemy. Přetož cyle njemóžno je, zo so seminar w Prazy zdźerži, hdyž je valuta tak strašnje horje zlězła. Kaž nětkle wěcy stoja, by nas jedyn wučomc w Prazy lětnje z najmjeńša 30000 krónow přišoł, to je wjac hač 2 milijonaj hr., cyły seminar ze 30 wučomcami přez 60 milijónow na lěto! To tola tachantstwo wudźeržeć njemóže, hdyž so jomu žaneje pomocy njedóstanje. Seminar by cyle tachantstwo póžrěł. Sto staj dwaj milijónaj, wo kotrymajž sym słyšał, zo su za studowacych nahromadźene, porno tajkim potrěbam? Jedyn jenički wučomc by jej za lěto w Prazy přetrjebał. A što wšitcy druzy? A što w přichodnym lěće a dale? Njech so tola při posudźowanju należnosće Serbskoho seminara nětčiše wobstojenja abo poměry bjez předpodjatosće a měrnje rozważuja! Zawěsće naš Serbski seminar je wulku ważnosć měł za wukubłanjo duchownych za Łužicu a cyłu Saksku a my wšitcy jomu zakhowamy wěčnu dźakownosć, dokelž je nam khudym Serbam možno było w nim swoje swjate powołanjo dosćahnyć; hdyž pak je nowy čas to njemožne sčinił, što z nas może sebi pře to? A wěmy, zo so seminar njezběhnje, ale jeno so přepołoži do srjedźizny Łužicy a na sydło biskopstwa, hdźež změje so wuwučowanjo w serbšćinje wjele dokładnišo wobstarać, hač je to w Prazy možno było a hdźež změje so też wuwučowanjo w češkej a pólskej rěči porjadnje stać. Wšo to su też „naši serbscy duchowni w konsistoriju we Budyšinje" derje wopomnili, hdyž mějachu so w tak ważnej należnosći rozsudźić.

Hdyž w swojim lisće knjez biskop wo sylnym napřećnym skutkowanju rěči, je jasne, zo wón naspomina zadźěwki, kotrež so w Prazy předaću kněže do puća stajeja. Jara je dopisowarja po zdaću rozhoriło słowo biskopa „zum Segen des Bistums Meißen". Sto dha dopisować chce, hdyž piše: Za „zum Segen des Bistums Meißen" čitaj „zum Segen der Germanisation der Wenden". Njesłušeja dha Serbja też do Mišnjanskoho biskopstwa? Njejsu dha runje katolscy Serbja lětstotki dołho jeničcy wukhowarjo a pěstowarjo Mišnjanskeje dioecesy byli? Njejsu woni tak rjec prěnjorodźeni synojo wobnowjenoho biskopstwa? Njeje potajkim štož je k žohnowanju abo spomoženju Mišnjanskoho biskopstwa też k žohnowanju Serbow?

Tuž prošu należnje našich lubych Serbow: Wjac dowěry k duchownej wyšnosći, k biskopej! Budźmy, kaž su katolscy Serbja přecy byli, přede wšim katolikoju, swěrni swojej cyrkwi, a potom runje tak dobri Serbja. Pola nas škita wěra narodnosć, njech škita też narodnosć wěru.

Hišće raz prošu: Wostajće so tajkoho pisanja, a hdyž něšto maće, w čimž wujasnjenja a spokojenja trjebaće, wobroćće so dowěrnje na swoju wyšnosć. Też tam su Serbja, kotřiž swój lud lubuja a to hižo połlětstotka a dlěje, prjedy hač tu was běše.

Tachant Jakub Skala,
předsyda tow. ss. Cyrilla a Methoda.

Z Mnichowa pisasa 4. měrca 1923, zo bě tam „wulkotny Bonifacijowy dźeń" za katolikow w diasporje, kotřiž dźěn su přez hospodarske a kulturelne wobstojnosće poslednich lět do wulkich wuzkosćow přišli. Protektorat běše kardinal Faulhaber přewzał. Ze Sakskeje bě tam też naš najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber a někotři fararjo z Herbskich krajow. Naš knjez biskop je tam dwójcy we domje předował a nimo toho na samsnym dnju też we cyrkwi swj. Michała. Zawěsće je też knjez biskop w Mnichowje tak zbožowny był kaž w swojich druhich prócowanjach za cyrkej a duchownych našoho wótcnoho kraja.

W Barlinje běchu 8. měrca **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny ceninar = 100 kilogramm): pšeńca 30—31; rožka 28—30; ječmjeń 23—25; wows 20—21; majs 30,5; **muka** pšeńčna 47,5—55, ržana 45—50. **Wotruby** pšeńčne 26—28, ržane 28—29. Raps 85——. Hroch Viktoria 60—70; mały 50—55. Pjeluški 70—80. Buny (pólne) 35—38. Woka 55—75. Seradela 75—100. Rapsowy wosuch 18—18,5.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 8. měrca 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi.

Woły: 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 200—210, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 150—170, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 110—130, 4. mjenje picowane wšěch starobow 80—100. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 190—200, 2. połnomjasne, młódše 150—170, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 110—130. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 200—210, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyšše rězneje hódnosće hač do 7 lět 160—180, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 130—150, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 100—120, 5. mjenje a špatnje picowane 70—80. **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 220—230, 2. mjenje wukormjene a cycace 190—200, 3. špatne 170—180. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 200—220, 2. starše wukormjene 160—190, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 80—140. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 260—280, 2. wukormjene 290—300, 3. mjasne 230—250, 4. špatne 190—210, 5. rancy a kundrosy 160—260.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za Posoł: Jakub Měrćink z Hrubjelčic **3000** hr.; Jakub Młynk z Jawory 100 hr., Madl. Hiccyna z Kukowa 600 hr., Madlena Šustrowa z Budyšina 300 hr., njemjenowana z Khrósćanskeje wosady **1000** hr., z Njebjelčic: towarstwo „Katolska Bjesada" **10000** hr., Jurij Łušćanski **1000** hr.; z Pozdec: Herta Smolina **3000** hr., Jan Kilank **1000** hr.; z Baćonja: Jurij Smoła **2800** hr., Michał Delan **2000** hr; z Haslowa: Jan Handrik 300 hr., Jurij Bermich 800 hr., Jan Knebl 800 hr., Jurij Leńš 300 hr., Jakub Donat z Libonja **1000** hr.; Hańža Gudowa z Hrubjelčic 800 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom sćele, móže je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Jednota w Budyšinje změje jutře **njedźelu 11. měrca** w kat. towaršni wječor we 8 hodź. **měsačnu zhromadźiznu.**

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeča „Złoteje Hwězdy".

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wučownika a wučownicu
při swobodnej hospodźe a bydlenju pyta
Welsec kupny dom w Kulowje.

Warnowanjo! Kaž sym hakle nětko zhonił, su wot něšto časa wšelake rěče w ludźoch, kotrež mje a moju žonu nastupaja, kiž pak su cyle njewěrne. Ja warnuju z tutym kóždoho před dalšim rozšěrjenjom, dokelž kóždoho sudniscy pokhostać dam, kiž tak lohkomysłnje z dobrym mjenom sprawnych ludźi wobkhadźa.
Pawoł Nowak na šulskej drózy w Budyšinje.

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu } kóždoho měsaca
w **Ralbicach** třeću njedźelu }
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Za **dolarowu hódnosć** wo
7000 hr.
kupujeće **módne twory, židu, košlowe tkaniny, łožowe šaty, wupjeŕki, štrympy, nohajcy, kłobuki, čapki, mužske a žónske šaty, skleńčane a pórclinowe twory, gardiny, banty atd.**
Wotedawanjo we wulkim sebi zdźeržuju.
we Welsec kupnym domje w Kulowje.
Dalokoreč̆ak 12. Założene 1868.

Bóh luby Knjez wotwoła swoju swěrnu służownicu, dołhe lěta hižo khipru, našu lubu sotru, swakowu a ćetu

knježnu Mariju Šołćic ze Šunowa,

sotru III. rjadu swj. Franciska,

wjacy króć ze swj. sakramentami doma wobstaranu, 81 lět sta-u zańdźeny štwórtk k sebi. Hdyž smy ju zańdźenu njedźelu w Ralbicach, hdźež ju jako prěnju połny zwuk nowych zwonow k wěčnomu wotpočinkej witaše, pokhowali, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w jeje dołhej khorowatosći wopytowali, pokojeli, za nju so starali, na póstywječorach za jeje khudu dušu so modlili a we wulkej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

Njech wotpočuje w měrje!

W **Šunowje,** na dnju pohrjeba,
4. měrca 1923.

Zrudni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubeje mandźelskeje, našeje lubowaneje maćerje

Madleny Kubašoweje

kotruž je Bóh luby Knjez w 60. lěće jeje žiwjenja nam njewočakowanje z našeje srjedźizny wotwołał, wuprajamy swój

„najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

wšěm přećelam a znatym za bohate wopytanjo póstywječora a k rowupřewodźenju, też nošerjam a wšitkim, kotřiž su z pobožnym paćerjom na jeje dušu spominali a na kajkežkuli wašnjo na našej zrudobje dźělbrali.

Dušu zemrěteje poručamy do modlitwow znatych a wosadnych.

W **Khasowje,** na dnju pohrjeba.

Zrudni z wostajeni.

Swjedźeńska zhromadźizna katolikow

Budyšina a wokoliny
budźe **wutoru 13. měrca 1923**
we łubi „Krony“ w Budyšinje.

Swjedźeński porjad wobstoji: z postrowjenja, zhromadnoho spěwa, deklamacije, oratorija: „Sydom poslednje słowa Jězusowe na křižu“, „Marijineje žałosće“ a rěče najdost. knjeza biskopa. Započatk 1/28. Zastup je darmo.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naš luby mandźelski, nan a přichodny nan

kubleŕski wumjeńkaŕ

Jan Handrik

w Kamjenjej pola Radworja

w starobje 73 lět zbožnje z tuteje časnosće wotešoł. Tohodla wuprajamy wšěm, kiž su joho w khorosći wopytowali, so na póstywječorje abo přewodźenju wobdźěli, wosebje „Radwerskej Bjesadźe“, kotrejež sobuzałožeŕ njebohi běše, najwutrobniše

„Zapłać Bóh!“

Dušu zemrětoho pak poručamy modlitwje přećelow a znatych.

W **Kamjenjej, Haslowje, Wownjowje** a **Dalicach,** na pohrjebnym dnju.

Zrudźeni zawostajeni.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjene twory

Po dołhej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosću a wjacy króć na puć do wěčnosće derje wobstarany zemrě 23. mał. rózka naš horcolubowany mandźelski a starosćiwy nan a bratr

wumjeńkaŕ

Pětr Bjarš

w starobje 67 l. 1 m. a 3 dn. a bu 27. zańdźenoho měsaca na wosadnym kěrchowje pokhowany.

Wuprajamy z tutym wšěm přećelam a znatym, susodam a wjesnjanam za husćiše wopytowanjo na khorołožu, za pobožny paćeŕ na póstywječoru, za bohate přewodźenjo, wosebje wojeŕskomu towaŕstwu w Pančicach za njesenjo a sylne wobdźělenjo a klóštrskomu knježstwu za k rowu wjezenjo, kaž dźě za wšě wopokazma lubosće a česćownosće napřećo njebočičkomu swój **najwutrobniši dźak** a horce **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

Njech wotpočuje w měrje!

W **Kukowje a Žuricach,** na dnju pohrjeba, 27. mał. rózka 1923.

Zrudni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho, njezapomnitoho bratra, swaka a wuja

wysocydostojnoho

knjeza Bernarda Hicki,

kanonika kapitla swj. Pětra w Budyšinje,

kiž po dołhim a ćežkim, ale z wulkej sćerpnosću znjesenym ćerpjenju sobotu 3. měrca we Worklecach zemrě, wuprajamy za poslednje jomu wopokazane počesćenjo wutrobny dźak najdostojnišomu knjezej tachantej Skali, wšěm duchownym sobubratram, wyššej a sotram Worklečanskeje a Kulowskeje khorownje, sobustawam cyrkwinskoho wubjerka za njesenjo k rowu, kěbětarjam, „Jednoće“ a wšěm druhim towaŕstwam.

Předewšěm dźakujemy so za wšu nadobnu lubosć a česćomnosć, kotrejž so zjewištej přez tak nimoměry mnohotne wobdźělenjo na póstywječorach a pohrjebje.

Dušu zemrětoho poručamy do modlitwow duchownych a wěriwych.

W mjenje wšěch přiwuznych žarowacej sotře

Hańža Lindhoffowa rodź. Hickec we Wanne,
Hana Mětowa rodź. Hickec w Khrósćicach.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100hr., reklamowy w tekśe 400 hr.

11. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 17. měrca 1923.

Djablisko.

„Nětko smy spóznali, zo maš djablisko“, rjeknychu židźa Jězusej. Ci zaslepjeni. Jězus djabliska njeměješe, ale woni jomu służachu. Djablisko zawisće a hidy knježeše w jich wutrobach a njeda jim měra, hač Jězusa na křiž njepřibichu. — —

A dźensa hišće je to djablisko žiwe. Też mjez našim serbskim ludom. Wbohi naš lud! Je tak mólički a teptany. Kaž pijelcy srěbachu njepřećeljo joho krej, joho swobodu a zamoženjo, bjerjechu jomu rěč a prawo. Što ma z nim sobuželnosće a so nad nim smili?

A štož je to najzrudniše: w joho klinje wošćera so djablisko, djablisko zawisće a hidy, djablisko rozkory a zwady. A što wo tutej njepřezjenosći płaći? „Kóžde kralestwo we sebi samom rozdźělene“, praji Jězus, „zapusći so, a dom na dom padnje“. Kak wěrne tele słowa su, widźimy też ze stawiznow našoho luda.

Naši serbscy wótcojo wobydlachu něhdy daloke krajiny dźensnišeje němskeje republiki; k połnocy sydlachu hač k morju a k wječoru hač k rěcy Wezerje. A dźensa? Smy jenož hišće mała kupa we Łužicomaj, wosrjedź morja Němcowstwa. A čohodla? Dokelž žana jednota njeknježeše mjez serbskimi splahami. Susodźa wědźachu jich rozćěpić a rozkorić a tak jich přewinyć a zničić. —

A tak je to bohužel wostało hač do dźensnišoho dnja. Je nas tak mało, a tola so njemóžemy znjesć a wujednać. Jedyn swari na druhoho, přisłodźa so na njoho a haći joho wótčinske prócowanjo. Haj, nic jenož mjez wšědnym ludom knježi tale zawisć, tale zwada a rozkora, też mjez joho wjednikami so wupjera. Hdyž w cuzych nowinach abo protykach so wopačnosće pisaja, hdyž so tam naš lud hani a naša wěra přima, abo hdyž naši ludźo do němskich towarstwow abo organisacijow zastupuja, kotrež su wěrje a narodnosći jenak škódne, to smy rjenje změrom a so njepiknjemy. Wšak z toho nichtó druhi škody nima, hač naš serbski lud. Tón njech so stara! Hdyž jenož maja druzy wot njoho swój wužitk! To hišće so wjeselimy, hdyž tajcy knježa traš też raz na nas přećelnje pohladnu. Najradšo bychmy jim ruku košili, z kotrejž nam jene prawo po druhim bjeru. Štož z jich strony přikhadźa a so praji, to je „wšo złote“, kaž by njeboh Hórnik rjekł; štož pak žadyn serbski wótčinc čini a so prócuje, to njeje k ničom, to so zasudźa.

Haj, hdyž sebi mjez dobrymi Serbami što zwěri, hinajšoho měnjenja być, hač my, hdyž z lubosću k wěrje a narodnosći na strachi pokazuje, kotrež nam hroža, a na křiwdy, kotrež so nam činja, dha je to złě, dha ma so kruće a raznje přećiwo njomu wustupować. Hdyž pak so serbske dźěći přećiwo Božomu a swětnomu zakonjej jenož w němskej rěči a nabožinje wuwučuja, hdyž so Serbam němski předuje, hdyž so wbozy serbscy khori nuzuja, na smjertnym łožu so němski spowědać, hdyž su tola čas žiwjenja w maćernej rěči k swj. sakramentam khodźili, to so nichtó pjera njepřima a njehórši. To je wšo prawje. Ale hdyž sebi što zwaži za serbske dźěći žadać serbsku wučbu, za serbski lud serbske prědowanja, za s[illegible]skich khorych serbske miłosćiwe sotry a serbskoho spowědnika — ow, to je złě. To so pali. Tajkim wumjetuje so hnydom, zo stajeja narodnosć nad wěru, zo nam činja hańbu!

Bjermy sebi tola druhich za přikład. Njecham prajić Čechow, kotrychž někotři z nas druhim k woli čuć njemóža, ale Němcow. Ma traš wobsadźenjo Poruhrskeje što ze swj. wěru činić? A tola su wšitcy Němcy přezjeni. A lutherscy a katolscy wopruja napřemo pjenjezy po milijónach a žita po njeličomnych centnarjach za jich politisku wěc. A my njedyrbjeli hromadu dźeržeć, hdyž našomu ludej tola wjele wjetše strachi hroža? —

Wućisńmy tola skónčnje z našeje srjedźizny djablisko njepřezjednoty, zo njeby znajmjeńša w přichodźe wjacy prawje měł tamny zahorjeny přećel Serbskoho Seminara w Prazy, kotryž chcył nam Bóh bórzy zasy wobradźić, kanonik Nuk, hdyž před něhdźe 200 lětami pisa:

„Serbja přińć njeb'dźa,
to je nam tón poruk
pod jedyn kłobuk.“

Njech skónčnje přezjednota knježi mjez nami, hdyž tola wšitcy swój lud lubujemy. Abo, što móhło hewak Serbej pjero do ruki stłóčić, hač lubosć k ludej? Njejsmy sej tola sami swoju narodnosć dali, ale Bóh je nas Serbow stworił. A po joho swj. woli chcemy też k spomoženju našoho luda za njón dźěłać a pisać, chcemy jón hajić a škitać w přezjednosći a wěrnej lubosći!

i. š.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. We wšelakich wjetšich wosadach Mišnjanskeje dioecesy wotměchu so w poslednim lěće tak mjenowane wosadne swjedźenje. To sta so z wjetša při přileżnosći firmowanja abo swjećenja zwonow. Wone mějachu předewšěm służić k postrowjenju a počesćenju našoho biskopa.

W Budyšinje njebě to dotal wšelakich winow dla móžno było, sta pak so nětko minjenu srjedu w „Krónje“. Hižo wokoło 7 hodź. bě wulka sala skoro hač do poslednjoho kućika wobsadźena, hačrunjež měješe so swjedźeń hakle 1/2 8 hodź. započeć. Postrowiwši najdostojnišoho knjeza biskopa, kiž něšto do 3/4 8 wot najdostojnišoho knjeza tachanta Skale přewodźany, zastupi[illegible]kaza wosadny knjez farař Hejduška na to, kak ma swjedźeń nam

zjewić přezjenosć wšěch worštow našeje wosady a přinošeć k skrućenju swjateje wěry, z kotrejež ma ćerpać wutk a zróst za ćěło a dušu jednotliwe a wšón cyłk. Duch swjedźenja ma přimjerjeny być cyrkwinskomu časej w kotrymž smy žiwi, po tym je program zestajeny.

Na to poručča knjez studij. direktor dr. Neubner wo „Khrystusu w němskim basnistwu“ a dźiwadłowy hrajeŕ Schwarck přečita 4. spěw Klopstokoweje basnje wo „Messiasu“, kak wysoka rada Jězus k smjerći sudźi. Wěc bě sama na sebi wulkotna, tola drje mnozy jej čisće dorozemjeli njejsu, dokelž je zdobom jara ćežka; tež njebě přednošeŕ, hačrunjez swoju wěc wustojnje činješe, po cyłej rumnosći dosłyšeć. Pozběhowacy bě drje za wšěch na to sćěhowacy žiwy wobraz: „Žałosćenja Marijine“. Swjata Marija stoji pod křižom a žaruje wo bóžskoho syna. Mječ bolosćow je jeje wutrobu překłoł. Swjaty Jan ju pokoja: njeby-li wón wumrěł, by zhubjena była ty a ja a wšón swět. Ze swojej smjerću je tebje a mje a wšě človjestwo wumožił; tohodla njes nětko sćerpnje swoju zrudobu. Rólu swj. Marije bě přewzała knj. Dilgerec, tu swjatoho Jana knjez Schwarck; wobej swój nadawk mištrscy dokonještaj.

Runje tak pozběhowacy a zdobom tež wustojny bě wustup wulkoho měšanoho khóra, kotryž pod nawjedowanjom k. cyrkw. wučerja Šołty „Jězusowe sydom poslednich słowow na křižu“ wot Hagedorna a přewodźany wot mjeńšoho orchestra přednjesy. Soli spěwaštaj koncertny spěwaŕ Garbe z Hohenelba, tukhwilu studowacy we Drježdźanach a koncertna spěwaŕka Belzec z Drježdźan.

Na to poručča knjez biskop z přitomnymi, khodźo wot jenoho blida k druhomu a dawajo skoro kóždomu jenotliwcomu ruku. Skónčnje poručča hišće k wšěm zhromadnym w dołhej a zahorjenej rěči. Tež joho słowa złožachu so na mysličku wo ćerpjenju našoho wumožnika. Wón wułoži: što wuči nas křiž; kajke dary mamy z njoho, kajki wuznam ma křiž tež za naš čas, tež za ludy, kotřiž su so wot křiža wotwobroćiłe. Wotmołwa bě: Z Khrystusom maš tu a jónu we wěčnosći Boži raj, bjez Khrystusa a joho křiža helu na zemi a w tamnym swěće.

Skónčnje podźakowa so hišće knjez faraŕ z rjanymi a přećelnymi słowami wšěm, kotřiž běchu za wěc skutkowali.

Z Wotrowa. Spěwaŕske towaŕstwo „Lipa Serbska“, kiž ma swoje sydło w Pančicach, wulki dźěł swojich sobustawow pak z Wotrowskeje wosady, wotmě srjedu pola Šołćic swoju hłownu zhromadźiznu, kotraž bě dźiwajo na trósku zapozdźene wozjewjenjo hišće derje wopytana. Hłowny dypk dźeńskoho porjada běchu wólby. Dokelž so dotalny prěni předsyda dla hižo dlěžšeje khorowatosće na towaŕstwowym dźěle na dosahace wašnjo wjacy wobdźělić njemóže, złoži swoje zastojnstwo. Towaŕstwo pomjenowa joho, dźiwajo na zasłužby — bě sobuzałožeŕ a moralny a materielny spěchowaŕ towaŕstwa — za swojoho čestnoho sobustawa. Na joho městno wuzwoli so jenohłósnje kubleŕ Pawoł Cyž z Wotrowa, naměstnik wostanje kubleŕ Jakub Cyž z Kašec. Dale wuzwolichu so zdźěła zasy, zdźěła znowa Jurij Rychtaŕ za 1. a Pawoł Šołta za 2. zapisowarja, Michał Kokla za pokładnika, Jurij Nowotny za 1. a Jurij Krawža za 2. knihownika, wučerjej Jurij Słodeńk a Mikławš Bejmak za dirigentaj, khorhojnik wostanje kubleŕ Pawoł Čornak, zastupnik kubleŕ Delan, jomu přidružitaj so jako podkhorhojnikaj kublerjej Michał Weclich a Jakub Cyž. Tak su wšě zastojnstwa zarjadowane. Mnohe dźěło kiwa towaŕstwu w běžnym lěće, budźe so na wšelakich swjedźenjach wobdźělić a sobuskutkować. Hnydom po jutrach so zasy porjadne spěwne hodźiny zarjaduja. Towaŕstwo je w poslednim času na sobustawach so přisporiło. Dobry narodny a woporniwy duch dawa dobre wuhlady za přichod. Hižo přez 15 lět pomha Serbstwo we klóštrskich stronach twarić, přinošuje k rozšěrjenju serbskoho spěwa, hudźby a wědy a přisporja tak narodnu kulturu. Njech je sebi towaŕstwo swojeje ważnosće wědome a njech tak dale přikładnje dźěła k dobromu skutkej we Łužicy.

Z Wudworja. Zańdźenu njedźelu přińdźeštaj do herbskeje grychty we Wudworju mužski a žónska a wudawaštaj, zo staj we wsy žiwnosć čo. 12 kupiłoj. Inventarny zapis — wězo wopačny — a wudawane napłaćenjo 65 000 hriwnow kupnoho dawka dyrbješe wěc hódnišu činić. Kup bě so we jenym Kamjenskim wobkhodźe wučiniła. Dale wudawaštaj, zo chcyštaj we „swojim“ přenocować, ale nihdźe nutř njemóžeštaj. Hdyž hosćo po wobsedźerja póslachu, tón wo kupje ničo njewědźeše. Tak so šwindl hnydom wupokaza. Žona w nahłowjacej khapje, podobnej khorobnych sotrow, njebě jara wo słowa, měješe khětro wulkej rucy, z cyła mužski napohlad. Zawěsće bě to někajki zababjeny muž. Mužski měješe wulku tošu, w njej najskerje rubježny grat a snadź ju k wukhowanju kradnjenych wěcow trjebaše. Dokelž we wsy přenócowanjo njedóstaštaj, nastajištaj so dale. Wotmysl, jeju zajeć, njehodźeše so přewjesć, dokelž telefon wjacy njeńdźeše. Zawěsće staj někajki rubježny wotpohlad měłoj. Nětko husto łožowym poćehnjenjam sobu kazaja. Tohodla měli so hosćencarjo

Njekhwal nikoho do smjerće zbóžnoho!

„W kóždym měsće namakaš wěsće złe a dobre změšane“, to je něhdy naš njezapomnity njeboh Handrij Zejleŕ pječa něhdźe prajił. A prawje je měł. To je Bóh luby Knjez hižo wšo tak zarjadował, zo wšudźe namakaš dobre ze złym naměšane. Kóždej dobroće Božej bywa třeska z křiža jako přidawk připołożena. Do wšoho zboža, do kóždoho wjesela da Bóh nakapać kapki hórkosće. Bjez křiža tu nichtó na swěće njedobudźe.

Tola luty křiž a hubjenstwo Bóh na nikoho tu na swěće njekładźe. Něšto k wjeselu přidawa Bóh tež kóždomu človjekej. Tak maš khudych, kotrymž so Bóh dawa lědma suchoho khlěba a běrnow najěść, za to pak su wot Boha dóstałe dobry žołdk a strowe stawy. Druzy zasy, kotrymž Bóh strowosće njewobradźi, su wot Boha z časnymi kubłami derje zastarani. A tak je wšudźe złe a dobre změšane.

Pola Miklušec pak tomu tak njebě. Hdy by k Miklušecom pohladać šoł, by pola nich nadešoł luty křiž a hubjenstwo. Miklušec běchu hišće młodźi ludźo. Běštaj hromadźe służiłoj něhdźe w Serbach pola burow. Tam běštaj so zeznałoj a, dokelž běštaj so wobaj nasłužiłoj, so skónčnje brałoj a do města na podróžstwo sćahnyłoj. Tu bydleštaj w ćmowym zanjesenym kućiku w komorcy pod třěchu.

Ale jeli běštaj so nadźałoj, zo změje tu w měsće robota kónc, zo móžetaj tu rucy do klina położić a dobre dny wužiwać, tak běštaj so jara zjebałoj. Prěni čas běštaj woprawdźe tež swjećiłoj — ale dokelž dźěła namakać njemóžeštaj, a při tym běchu nalutowane kroški hač do poslednjoho naskočiłe, přetož w měsće wot pjenjez žiwy być, je droha wěc. Skónčnje, hdyž bě hižo pola nich suchi khlěb žadny, namaka muž dźěło w fabricy a žona dyrbješe měšćanskim ratarjam na burske dźěło khodźić, kaž hdy prjedy.

Tola to wšo bě so hišće činiło, hdyž běštaj sebi młodaj mandźelskej samaj žiwjenjo ćežke nječiniłoj. Njewěm, što je wina był, wón abo wona, zo běštaj tak často w kuli. Bjez toho wšak nihdźe njeje, zo byštaj so muž a žona ženje njepřeréčałoj. Ale kaž Miklušec človjekaj na so jědźeštaj, to hižo rjenje njeběše. Kaž běchu sebi ludźo wotposłuchali, njebě Miklušowa khroma na hubu, by słowa jenož tak sypała a muža bórzy zaréčała, kotryž měješe, hdyž wječor dom khodźeše, z wjetša ćežki jazyk. Khwilku by sebi to lubić dał a stał, kaž by joho z kropom nalał — hdyž pak bě so naposłuchał — potom poča wón sypać — nic ze słowami — te njemóžeše wuwjazorić — ale z mandźelskimi sušenkami. A kónc keklije potom bě, zo žona pišćeše a muž so sedźo złobješe a palenc z mjerzanja z pólki trubješe.

Tak bě to pola Miklušec wšitko złe, a dołho njeběštaj to tak wutrałoj, hdy bě jimaj Bóh něšto dobre do kelucha hórkosće njenaměšał. A što to bě, štož jimaj žiwjenjo zesłódźi? Bóh luby Knjez wobradźi jimaj dźěćatko a z dźě-

prawje na kedźbu brać. Papjery, husto dosć falšowane, njedosahaja.

Z Marijineje Hwězdy. Po skónčenju wójny, hdyž naši wojowarjo so domoj wróćichu, zdaše so, zo maju wojerske wuwučowanjo syte a tohodla tež službje we wohnjowych woborach nazdala wostanu. Wězo su so někotre rozpušćiłe dla njezajima. Hinak pola nas. Tu knježi zajim za nju a dla njedostatka trěbneje drasty so njehodźa wšitcy přiwzać. Zdźěla su woborowe woblečenja donošene a dyrbja so zwuporjedźeć. Při nětčišej drohoće so wjele nowoho kupić njehodźi, tež gmejny pod tym ćerpja a wobora sama nima trěbnych srědkow. Tohodla chce přez husćišće dźiwadłowe předstajenjo srědkow k tomu nadobyć a chce 15. apryla zasy tajke wuhotować. Z hudźbnikow wobory je so mała kapała wutworiła a chce płody swojeje dźěławosće hižo 2. swjaty dźeń jutrow pokazać, zo na wsy naměstny koncert wuwjedźe. Z wjetša su tuči tež sobustawy serbskoho orchestra a su při serbskich swjedźenjach w Budestecach, Budyšinje a Pančicach sobuskutkowali. Wězo so při tym tež narodna (słowjanska) hudźba pěstuje. Přez pilne zwučowanjo hodźi so samo na wsach něšto dócpěć. Nuznje trěbni su wosebje dujerjo (za klarinetu, trompetu, fletu, oboj, posaunu a dr.). Na to měle so serbscy hólcy tež złožić, nic jenož na husle a klavěr, štož je wězo tež ważne.

Ze Židźina. Žałostne njezbožo je so tu podało. Robońanska Weigeltowa běžeše do připołdnja domoj zatepić. Potom dźěše zasy na dźěło. Swojoho połtřećalětnoho hólčka a 4lětnu holčku zamkny do jstwy. Hdyž so připołdnju wróći, dohlada so, zo bě jstwa połna tołstoho kura. Wona zamoh hólčka dosahnyć, kiž před durjemi leżeše. Najskerje je njebožatko won chcyło. Weigeltowa z hólčkom, kiž bě bjez wědomnja na dwór khwataše wo pomoc wołajo. Žiwnosćer Löhnert přikhwata, tola dla tołstoho kura do jstwy njemóžeše. Na to wokno wubi. So sam dušo, zaležy do jstwy. Holčku namaka na woknowej descy bjez wědomnja. Ju z dyma wunjesy. Hnydom spytachu wbohej kurjatcy k žiwjenju přinjesć, ale podormo. Telefonowachu po 3 lěkarjow, ale žadyn doma njebě. Hakle za połdra hodźiny prěni přińdźe. Tež tomu so njeporadźi, dźěsći k žiwjenju zdźeržeć. Wonaj běštaj so z kurjom zadusyłoj. Tak staršej jeničkej dźěsći zhubištaj. Najskerje je wuhlko z kachlow padnyło a palidło před kachlami zapaliło. — Podawk pokazuje, kak kedźbliwi dyrbja tola ludźo z wohnjom wobkhadźować.

Z Halštrowa. Zastupjerstwo našoho městačka je wobzamkło, zo, hdyž khudy zemrje a joho přiwuzni su tak potrěbni, zo njemóža kašć zapłaćić, jomu město jednoho kašć darmo přewostaji.

Z Taubenheima. Tele dny, hdyž bě so zaćmiło, młoda dźěłaćerka po puću z Wopakeje (Oppach) dźěše. Nadobo automobil porno njej zasta. We automobilu sedźacy mužski ju namołwješe, so do automobila sydnyć, zo by ju kruch puća sobu wzał. Tola bě holca spěšniša a zbožownje ćekny. Wón pak khwatnje za njej jědźeše, na čož so holca do polow winy.

Z Kamjenca. Dwaj wučobnikaj, kiž běštaj někajke njedočinstwo zworałoj, staj so bjez sleda zhubiłoj.

Z Biskopic. Wóndano hakle so pisaše, kak su pola Pančic tři holcy před automobilom ćěkać dyrbjałe. Něšto podobne poda so zańdźeny štwórtk wječor wokoło 7 hodź. na drozy z Biskopic do Dźibrachćic (Geißmannsdorf). Sydomnaćelětna dźowka jenoho wyššoho póstowoho sekretara bě w Dźibrachćicach po mloko hyła. Ducy domoj přesćeže ju automobil, kotryž pornjo njej zasta. Jedyn nutřkasedźacy muž přeprosy ju, zo by sobu jěła. Holca pak to wotpokaza. Na to mužski wulězy a chcyše ju popadnyć, holca pak so jomu wuwiny. Na wulke zbožo so kolesaf bliżeše. Na to mužski na šofěra zawoła: „Ruče dale“. Zadnu swěcu měješe zapowěsnjenu. Tak njebě možno, čisło spóznać. Něšto podobne je so tež na drozy do Nowoho města podało.

Serbski lud

je wosebje po swětowej wójnje do šěršeje zjawnosće přišoł. Tež na Pariżskej konferency wo nim tu a tam spominachu, tola jenož platoniscy, to je: bjez skutkowneje lubosće. Jene pak je so dócpěło, zo mjenujcy zajim za našu narodnosć je so tam někak zbudźił a nětko někak, hdyž tež pomału, přiběra. Kajki so pokazuje, je dowidźeć z toho, zo nimale sto wučerjow słowjanskich rěčow na wšelakich europskich universitach a šulach na „Zwjazk Narodow“ so wobroćeju, zo by tón za nas dźěłał. Dopis, kotryž su „Zwjazkej Ludow“ připósłali, tule podawamy, kajkiž jón „Serb. Nowiny“ njedawno přinjesechu.

Podpisani zastupjerjo europskeje wědomosće zaběracej so ze studijemi słowjanskich rěčow, namołwjeja „Zwjazk Ludow“, zo chcył so ze serbskim prašenjom zaběrać, a to nic jenož tohodla, zo je wona z najbóle palacym prašenjom narodnostnych mjeńšinow, ale runje tak z wulkej ważnosću z wědomostnoho stojnišća. Tu jedna so wo wobstaćo abo zahubu poslednich zbytkow luda něhdy mócnych bal.

---

sćom zaćeže měr a pokoj a zbožo Miklušecom do jstwičky. Wot toho časa, zo bě te małe stworjeńčko w domje, njeběchu pola nich žane swary a puki a płački wjacy. Dźěćatko, na kotrymž nan a mać jenak wisaštaj, bě kaž dobry jandźel jeju zjednało. Nětko to ćehnješe muža z mocu domoj a ženje njezałoži wjacy ducy z dźěła do korčmy. Škodowase drje druhdy, hdyž dźěćo kolebaše, zo nima hólčka, ale hdyž by potom mała Madlenka z jasnym módrym wóčkom na njoho pohladała, dźakowaše so Bohu z cyłej wutrobu, zo ju měješe. Haj, te woči — to bě tež to najrjeńše na Madlency. Hewak bě dosć drobnuška a njestroweje barby, a mać so mjelčo sama při sebi boješe, zo Madlenku dołho njezměje.

Madlenka bě tež hižo mała wjele khora, často hižo na smjerć hotowa — a hdyž tež njewotkapny, njewěšćeše jej tola nichtó dołhoho žiwjenja. Měješe pječa hižo cyle smjertne wobličo, kołwokoło wočow módre kolesa, prěki přez nós a na spanjach módre žiły. Tajkim dźěćom, praja ludźo, smjerć hižo z wočow hlada.

A tola Madlenka tak smjertna njebě, kaž so zdaše. Wjele dźěćom, strowym, čerwjenym, smjerć sobu kazaše, Miklušec Madleńku pak njebjerješe. Ale kipra a słabuška wosta Madleńka. Tohodla bě tež hakle lěto pozdźišo do šule šła, a tež potom bywaše hišće połojcu lěta khora. Přecy na něšto skoržeše; pak boleše ju hłowa, pak šumješe jej we wušomaj abo měješe jej bolacej, pak rězaše ju to w žołdku abo kałaše ju w boku, a lěžeše-li někajka khorosć po měsće wokoło, bě Miklušeć Madlenka wězo prěnja, kiž dyrbješe so lehnyć. Stóž te wbohe kurjo wohlada, mysleše drje sebi: „Tomu by so tež derje stało, hdy by je Bóh k sebi wzał.“ Ale jeju staršimaj njeby z tajkimi rěčemi trjechił.

Taj z kóždym dnjom bóle na dźěsću wisaštaj. A tola njebě po prawom na dźěsću ničo rjane widźeć. Njebě dobre wjesołe, kaž druhe dźěći w tych lětach. Bě tak bjez lóšta a khodźeše potulene. Ale njedźiwajo na to lubješe so kóždomu. Kóždy bě jomu dobry ćichoho, pěknoho wašnja dla. Tež knjez farař sebi Madlenku khwaleše, zo bě we kemšach tak pobožna a w šuli tak pilna a dušna, a knjez wučer by so na pruhowanjach kóždy króć Miklušec Madlenki prašał, hdyž chcyše pokazać, što dźěći móža. A byrnjež bě Madlenka wjele khora a často tohodla šulu zakomdźi — sydaše tola přecy wšě wosm lět prěnja, a hdyž bě šulu wukhodźiła, dósta k wopomnjeću wot knjeza fararja rjanu knihu ze złotym rězkom. Tak bě Bóh Madlency na duši to zarunał, štož bě jej na ćěle wotćahnył.

Madlenka bě nětko ze šule a kóždy sebi mysleše, zo hižo so holčka, šulu přetrawši, po ćěle wobkrući. Dokelž bě słabuška, dyrbješe nětko šwalca wuknyć. Ale to bě jeje njezbožo.

Hdy by k buram ćahnyła, by to snadno za nju lěpje było, Burske dźěło je strowe dźěło. Čerstwoho powětra

Płaćizny za knihi:

Wosadnik, z čefwjenym rězkom, dotal rozpředate	
„ ze złotym rězkom	9000.—
„ ze złotym rězkom něšto kmańši	10000.—
„ ze złotym rězkom do kože wjazany	12500.—
Kěrluše, wjazane	1500.—
Jutrowne kěrluše	100.—
Jězusowa Winica, njewjazana	1000.—
Jandźel pěston	200.—
Pobožny křesćan, z čefwjenym rězkom	480.—
„ něšto kmańši	650.—
Nowy zakoń	1500.—
Perikopy, njewjazane	1000.—
Katechismus	600.—
Małe bibliske stawizny	300.—
Wulke bibliske stawizny, rozpředate	
Spowědny špihel	10.—
Kročenjo za Khrystusom, tučasnje jenož njewjazane	
Žiwjenjo swjatych, njewjazane	2000.—
Cyrkwinske stawizny, njewjazane	300.—

K rozjasnjenju dla płaćiznow za Wosadnik.

Něhdźežkuli su wšelakore płaćizny za Wosadniki napadłe. K tomu wujasnjamy:

Dokelž so mzdy a płaćizny za material stajnje přeměnjeja, dyrbja so wězo też hotowe wěcy po tutych płaćiznach złožować, potajkim też knihi. Dokelž kóždy raz jenož něšto Wosadnikow we wšelakich družinach zhotowjene dóstawamy, so wězo też płaćizny Wosadnikow přeměnjeja a tak so stawa, zo su płaćizny za jenajki zwjazk wšelake, za tym hač su prjedy abo pozdźišo, potajkim tuńšo abo dróžšo wjazane. Komuž je Wosadnik za 6000 abo 7000 hr. předrohi, njech jón nam hnydom njewobškodźeny wróći, dokelž mamy teje družiny jenož hišće 2 eksemplaraj na składze, tuńšo pak tu khwilu žanych nimamy. Radźimy też ludźom, zo bychu so wobhonjeli, što němske knihi płaća.

---

tiskich abo połobskich Słowjanow. Tu dźe wo žiwjenjo a smjerć małoho luda Łužičanow, kotrychž je wokoło 200000 dušow. Sami mjenuja so łužiscy Serbjo. Němcy jich mjenuja „Wenden“. Woni sydla zhromadnje w Sakskej a Pruskej. Bjeze wšoho dwěla je, zo zahuba stareje rěče a stareje kultury, kiž so na wosebite wašnjo rozwiwa, by była zhubjeńka za wědomostne studije. Na jenej stronje wustupuja europscy wučeni, podpisani pod tole namołwjenjo, z přičinow čisće woědomostnych. Woni wustupuja zdobom też ze zajimom člowjeskosće žadajcy jenajke prawo za małych a wulkich. Tu njejedna so wo to, něšto kumštnje zdźeržeć, štož je samo wot so k zahubje zasudźene — byrnjež by wědomosć so dyrbjała zabjerać też z tajkej należnosću — **tu dźe wo to, škitać přirodne prawa tych, kiž njejsu zwólniwi so podać a kiž so bědźa přećiwo nasylnej smjerći.**

Łužiscy Serbjo so prócowachu wot měroweje konferency swobodu dóstać. Politisku swobodu njedóstawši jim zawostanje sebi zwěsćić prawo na rozwićo kaž wosebity lud, zo njebychu zhubili swoju narodnosć. To hodźi so dócpěć, zo „Zwjazk Ludow“ jim wobstaji same prawo, kajkež wužiwa kóžda narodnostna mjeńšina. „Zwjazk Ludow“ znaje, zo 3. paragraf prěnjoho wotdźělenja wotmołwy zjednoćenych a spřećelenych mocow nastupajo prawa narodnostnych mjeńšinow w Němskej nadrobnje wo tym Zwjazkej Ludow rozprawja. Spomnjeny paragraf spožča narodnostnym mjeńšinam w Němskej tosame prawo we rozwučowanju, nabožinje a rozwiwanju kultury, kotrež němske narodnostne mjeńšiny we tych krajinach maja, kiž něhdy Němskej słušachu. Narodnostne mjeńšiny w Němskej su Polacy, Danojo a łužiscy Serbjo. Prawo Polakow a Danow so bjez dwěla zaruča z wosebitymi wučinjenjemi. Žane wučinjenjo pak nješkita narodnostnu mjeńšinu łužiskich Serbow. Tu je z połnym prawom, zo „Zwjazk Ludow“ přewozmje nadawk, postajić wuprawu, kotrež łužiskim Serbam zaruči te same prawa, kotrež na přikład němske narodnostne mjeńšiny w Pólskej wužiwaja.

Bjeze wšoho dwěla je, zo smědźa swoje samsne zjawne šule wšěch skhodźenkow měć, to rěka šule, w kotrychž by była łužisko-serbska rěč rozwučanska bjeze wšoho zamjezowanja. Rozwučowanjo we němčinje by był jenož předmjet dyrbjeńskoho rozwučowanja. Njetrjeba so hakle přispomnić, zo cyłe wučerstwo, rektorojo a inspektorojo dyrbjeli jenož rodźeni Serbjo być.

So samo rozymi, zo dyrbjeli duchowni we wšěch wosadach, hdźež so serbscy předuje, stajnje rodźeni Serbjo być. Wšě swoje cyrkwinske należnosće dyrbjeli Serbjo

---

a słónca dosaha a při dźěle wo žnje wupoćiš so swojeje khorosće. Ale tak to njeje při šwalčistwje. Swalča swoje žiwe dny přesyda, mało přińdźe do słónca a na čerstwy powětr njemóže so wuběhać a wudźěłać — a tohodla trjeba, mohł rjec, železnu strowotu, nima-li skhorjeć. Železneje strowoty pak Miklušec Madlena njeměješe — a tohodla njebu jej lěpje, hdyž poča na šićo khodźić. Z kóždej nitku, kotruž wuši, přikrótši sebi nitku swojoho žiwjenja. Wboha to też čuješe — ale z woprědka njechaše jehłu z ruki puščić — a pozdźišo to hižo njemožeše, přetož dyrbješe šić wo wšědny khěb.

Wjele bě so přeměniło za krótki čas pola Miklušec. Mać bě nazymu na polu přemokła — ducy domoj so zazymniła. Domoj přišedši bě so lehnyła — něšto njedźeli bě khora poležała a bjez mała bě wotkapła. Tola skónčnje bě so zasy tak někak wuporskała — ale kipra zwosta a do krutoho dźěła hižo njebě. Tajki hrozny suchi kašel ju daješe w lěće a zymje, a dych bu dale a kušiši, a stawy ju bolachu. Stóž bě ju prjedy znał, tón by rjekł: „Miklušina je do wočow wša cuza. Ta wěčnje wjacy njebudźe.“

Dokelž dyrbješe mać swjećić, njemóžeše Madlena rucy do klina położić, ale dyrbješe khoru mać pomhać zežiwić.

Tola zwjetša njepřińdźe jene njezbožo samolutke, ale ćehnje za sobu hižo druhe. Tak bě to też pola Miklušec. Zlě bě to za nich, zo mać wjacy do dźěła njebě — ale hórje hišće bu, hdyž jenoho dnja nana wšoho rozmjećenoho a krawoho domoj přiwjezechu.

Bě při dźěle do koła přišoł — a prjedy hač móžeše so mašina zastajić — bě Mikluša wumrěł. Kak Miklušec žonomaj bě, hdyž ćěło njebohoho nana do rowa puščachu, to pjero njezamóže wopisać — to jenož wutroba začuje, kotraž je hdy što podobne wustała.

Nětk bě na Madlenje wša starosć wo wšědny khlěb a wboha nazhoni do syteje wole što to rěka: „W poće swojoho wobliča budźeš swój khlěb jěsć.“ Dźeń wote dnja khodźeše na šićo a wša přebita a sprócna z wječora domoj, a hdyž bě tydźeń nimo, bě njedźela za nju woprawdźe dobrota. To bě jenički dźeń, hdźež móžeše trochu wodychnyć, w domje Božim swoju nuzu Bohu wuskoržić a na nanowym rowje so pomodlić. Tak bě to ćežke brěmjo, kotrež bě jej Bóh luby Knjez napołožił. — Khwilku drje zamóh je wnjesć — ale za dlěji čas dyrbješe so jej brěmjo wobćežkać a ju k zemi stłóčić. A tak to też bě.

Stóž chce so wo tym wobswědčić, njech z knjezom lěkarjom sobu dźe štyri skhody wysoko do jstwički tam pod třěchu. Khuduška je jstwička ale čista a přećelna kaž ptača klětka. Na woknje różički stoja, na sćěnje swjećatka wisaja, na blidku při woknje leži njewjesćinska pycha rozkładźena. Za koho to? O wězo nic za tu blědu holčku, kotraž tu kaž we womorje na łožu leži. Smjertnu košlu — tu traš mohła trjebać — ale njewjesćinsku nadobu nic.

(Přichodnje skónčenjo.)

sami ze swojimi serbskimi cyrkwinskimi rjadować. Dospołnje připóznawamy, zo wšo, štož kulturu Serbow nastupa, dyrbi serbska rěč same prawa z němskej před wšěmi hamtami stata a wyšnosćemi w Serbach wužiwać w samych mjezach, kaž je wědomostnje knjez Ernst Muka we swojej statisticy Serbow postajił. Tale krajina dyrbjała so do jenoho zarjadniskoho wokrjesa zjednoćić.

Podpisani zastupjerjo słowjanskoho rěčespyta w Europje dowola sebi „Zwjazk ludow“ prosyć, zo chcył so z łužisko-serbskim prašenjom zaběrać we zwisku z prawami němskich narodnostnych mjeńšinow we susodnych statach. Njech „Zwjazk Ludow“ postaji prawa narodnostneje mjeńšiny łužiskich Serbow we Němskej a njech wuraznje zwěsći we přichodże škit tejele narodnostneje mjeńšiny.“

Kotroho Serba njeby tajka starosćiwosć wo naš narod wjeseliła. Wězo dyrbimy sebi wuznać, zo so jara praša, hdy a hač „Zwjazk Narodow“ należnosć też woprawdże skutkownje a wuspěšnje zapřimnje. By-li pak to też činił: što by nam to wšo pomhało, njebychmy-li sami za so stali a dźěłali? Wosebje ważne je, zo wjednicy našoho ludu swoju wěc činja a to předewšim zasy ći, kotřiž maju młodźinu a dorost našoho naroda w mocy a na swědomju; wosoby, kotrež jeju duch a wutrobu wukubłaju, zasady a přeswědčenjo jimaj podawaju a kowaju. Też za narodnosć. A runje w tym nastupanju dyrbimy so wjeselić, zo naši knježa wučerjo wot poslednich lět pilnje na sebi dźěłaju, zo bychu sebi najprjedy sami přiswojili, čohož trjebaju a při dowójnskich wobstojenjach dóstali njejsu. Tohodla běchu loni sebi tak mjenowane filologiske kurzy zarjadowali, w kotrychž so wosebje wo našej rěči rozwučeć dachu. Kurzus traješe nałeto 2 dnjej a nazymu 1 dźeń. W přerězku so 50 wučerjow a wučeřkow při tym wobdźěli. Z tym pak so knježi wučerjo njespokojichu. Pod wustojnym nawjedowanjom jich njesprócnoho předsydy, knjeza wučerja Krala-Zarječanskoho, dócpěchu pola sakskeje wyšnosće, zo też tele lěto so tajki kurzus wuhotuje a to we wjele wjetšich rozměrach a na bóle systematiskim zakładże. Knježeństwo wěc też pjenježnje zastara. Wozjewjamy tu program, kajkiž jón nadeńdźechmy w „Serb. Nowinach“:

Rěčne kursy za serbskich wučerjow.

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow přeprošuje z tutym należnje na rěčne kursy za serbskich wučerjow, sobustawy kaž njesobustawy. Kursy su wot sakskoho kultusowoho ministerstwa poručene (namjetowane), kotrež honorary zapłaći a też runmosć w Katolskim seminarje poskići. Přistup je darmo. Też so małe dnjowe zarunanjo płaći. Wotmyslenaj staj dwaj kurzaj, kóždy zmeje 120 hodźin, kóždej dwě njedźeli (zwonka ferijow) srjedu šěsćhodźinski dźeń ($^1/_2$10—$^1/_2$1, $^1/_2$3—$^1/_4$6 hodź. abo podobnje).

I. kurs: za mjenje pokračowanych. 60 hodź. (dopołdnja) k. wučeř Nawka-Radwořski: wuwučowanjo w serbskej rěči. (Popołdnju) 20 hodź. podpisany: stawizno-literariske přednoški (z rozmołwu) 40 hodź. podpisany: narodo- a domowědne přednoški (z rozmołwu a pisnym wobdźěłanjom tuteje maćizny).

II. kurs: za dale pokračenych. 60 hodź. (dopołdnja) k. wučeř Nawka-Radwořski: Dalše gramatisko-etymologiske rozwučowanja a wuwučowanja w serbskej rěči. (Popołdnju) 9 hodź. k. wyšši wučeř Symank-Baćoński: Ludowe nałožki atd. pola katolskich Serbow. 9 hodź. knjez wučeř Holan-Mało-Budyšinski: Ludowe nałožki pola evangelskich Serbow. 15 hodź. k. wyšši wučeř Hančka a k. wučeř Krawc-Rakečanski: Šulskopraktiske roz- a wuwučowanjo. 27 hodź. k. hudźbny direktor B. Krawc: Serbski ludowy spěw po hudźbje, wopřijeću a rěči. (Budże-li trjeba, so to abo tamne přeměnja.)

So wě, je też dowolene, sebi dźěle kursow wubrać abo wobaj kursaj wopytać. I. kurs budże 1., 3., 5., II. 2., 4, 6. atd. tydźeń šulskoho lěta. Prosymy, zamołwće so hač do 23. měrca pisnje z jasnym pomjenowanjom kursa abo kursowych dźělbow, kotrež sebi wuzwoliće, pola podpisanoho. Dowol dóstanjeće; druhi wučeř při samsnej šuli zastupi abo wy sebi plan přihódnje wudźěłaće. Dowola dla mamy listno wobdźělnikow zapodać.

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow.
Kral, předsyda.

Česćene sobustawy towarstwa ss. Cyrilla a Methoda!

W poslednim čisle Posoła (čo. 9 — 3. měrca t. l.) sće čitali, što stej předsydstwo a wubjerk srjedu 28. februara t. l. w Khrósćicach wobzamkłoj. Wosebje nastupajo sobustawy tam rěka, zo maja so jeno ći zapisać t. r. w Posole wočišćeć, kotrež su hač do **kónca měrca** swój **přinošk** na **prěnje štwórć lěta zapłaćiłe.** Tuž prošu tola, zo by so nětko kóždy k tomu měł, pobrachuje jich hišće na **800 sobustawow** t. j. połojca pornjo łońšim zapisanym. Na prěnje štwórć lěta płaći dźěn so jeno 200 hr., dobrowólne dary wězo njejsu wobmjezowane. Na **januar** płaćeše hižo čišć a **stajenjo** Posoła **135000 hr.** a na **februar** nětko 260000 hr. a to běštej 2 šěsć-stronskej čisle pódla.

Nochcemy sebi tola potajić, zo, njeběchmy-li sebi něšto papjery doprědka kupili a za to dobroćelow namakali,, běchmy hižo z abcejom a Posołom hotowi byli — na wusmužowu horu, kaž hižo črjódy časopisow dotal, kotrež su na pjenježnu suchoćinu wusnyłe. Wšak je so tola na łońšej hłownej zhromadźiznje w Jasenćy wobkručało, zo so z Posołom to nihdy stać njesmě. Tuž pak chcemy a dyrbimy so też za to starać, zo by nam Posoł při žiwjenju mohł wostać.

Z přinoškow sobustawow mějachmy hač do kónc februara 217,400 hr,, tuž wosta zbytka za februar 82,400 hr., K tomu přińdże 60000 hr. darow hač do kónca februara, štož hromadu wučinja 142000 hr., kotrež lědma za wudawki februara dosahaju, dokelž bu w februaru zasy mzda wo wjele powjetšena.

Jeli pak bychmy dyrbjeli nětkle też papjeru hišće kupować a wobličić, bychmy drje tola wjaznyli. Zwjazk fabrikow za čišćersku papjeru w Němskej je płaćiznu za **kilo** čišćerskeje papjery wot 15. februara na **1440 hr.** postajił. Tuž płaći nětkle wagon = 10000 kilo tajkeje papjery 14400000, t. j. nimale poł pjatnata milijóna hriwnow abo **7000 króć telko** kaž **prjedy w měrnym času.** Hdyž postupowanjo płaćizny tak dale pójdże, potom drje bórzy njebudże žadyn časopis wjacy móc srědki za papjerju zwjesć. Tuž pak su też płaćizny za časopisy potajkim hišće přesnadne pornjo telko tysac króć wjetšej płaćiznje papjery a wšitkoho, štož je k čišćej dale trěbne. Po nětčišich płaćiznach přińdże naš Posoł **jene tydźeńske čisło** po **2000 exemplarach** nětko hižo **126500 hriwnow,** t. j. papjera 26000 hr. a stajenjo a čišć 100500 hr. Z toho spóznajemy, kak mamy so starać, zo tola njebychmy w tychle ćežkich časach wjaznyli.

Z dźakom dyrbi so připóznać, zo su w poslednim času w měrcu hižo zasy mnohe sobustawy swój přinošk na prěnje $^1/_4$ lěta zapłaćili tak, zo jeno $^1/_3$ hišće pobrachuje a też daricelju mějachu sćedriwu wutrobu za naš Posoł, hdyž su tola **dary** wot kónca februara (našeje spomnjeneje Khrósćanskeje zhromadźizny 28. februara) wot tehdom 60000 hr. hač na **103000 hr. zrostłe,** dokelž też něšto nahladnišich darow dóstachmy, kaž wot Njebjelčanskoho towarstwa „Kat. Bjesady“ **10000 hr.** Tuž wuprajimy wšitkim daricelam wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“ a prosymy, zo by so lubosć a woporniwosć za naš Posoł też dale zdźeržała.

Zbytnych sobustawow prosymy,, zo chcyli tola prawje bórzy swój přinošk na prěnje $^1/_4$ lěta, 200 hr., wotedać, zo bychu so wšitcy móhli wočišćeć a zo bychmy tak potom też wšěch w Posole woznamjenjech měli. Dalše płaćenja Posoła potom so wězo njebudża wjacy w Posole wosebje z mjenom wočišćować ale jeno w zličbowanskich knihach zapisować, mjeztym zo so dary, to so wě, kaž dotal dale też w Posole kwituja a wozjewjeja. **Pokładnik.**

Pój, Knježe Jězuso!

Modlitna knižka za časćiše swjate woprawjenjo

je w ćišću dokonjana a so wjaza.

Podawam tudy štož w Předsłowje pisam:

Lěta dołho žadaja katolscy Serbja za modlitnej knihu, kotraž by wosebje na husćiše swjate woprawjenjo dźiwała. Duchowni a njeduchowni su mi při wšelakich přileżnosćach wuprajili, kak nuzna tajka kniha za nas je. Časćiše swjate woprawjenjo je bamž Pius X. zbóžnoho wopomnjeća dowolił a należnje poručał. Też joho naslědnikaj Benedikt XV. a Pius XI., nětčiši swjaty wótc, zas a zas k časćišomu a horliwomu dóstawanju njebjeskeje jědźe napominataj.

Tuta knižka „**Pój Knježe Jězuso**“ chce tej potrěbnosći wotpomhać. „Pobožny Wosadnik“ ma sedm Pobožnosćow na Božej mši, Spowědnu pobožnosć jenu, też Woprawjeńsku pobožnosć jenu. Wšelacy, kotříž husćišo k swjatym sakramentam khodźa, su hižo skoržili, zo móža tutej pobožnosći nimale z hłowy. Hdyž so třeći wudawk Pobožnoho Wosadnika přihotowaše, da so přeco słyšeć, zo by so do nowoho wudawka rozmnoženjo wobeju pobožnosćow přijało. Tehdom so nowy wudawk Wosadnika dlěje wotstorčić njehodźeše, też so Wosadnik wjele přeměnić njedyrbješe. Tuž tajke přeco z tym spokojić pytach, zo přilubich wudaco wosebiteje knižki za swjate woprawjenjo, kotraž by tamne přeća dopjelniła. Bórzy so do dźěła dach, tola wšelake zadźewki, kotrež wosebje też čišć haćachu, běchu wina, zo je přez dwě lěće trało, prjedy hač móžu slubjenjo dopjelnić.

Podawajo tule knižku našim lubym Serbam mam za nuzne, słowčko wo njej a jeje wobsahu prajić.

1. Knižka z dweju hłowneju dźělow wobstoji. Prěni dźěl ma krótke rozpominanjo za kóždy dźeń měsaca. Jara ważne je, zo so naši ludźo trochu nawuča rozpominać, to rěka wo wěrnosćach swjateje wěry hłubšo rozmyslować, bjez toho, zo bychu so jeničcy na čišćane abo pisane słowo wjazali, potajkim z wutrobu so modlić. Knižka za kóždy dźeń krótke wotmołwjenja na prašenja podawa, wo kotrychž maš dale rozpominać, dale krótke pokiwy za rozmyslowanjo po swjatym woprawjenju. Hdyž to w duchu wopominaš, kedźbliwy na hłós Boži, kiž w twojej duši k tebi rěči, potom rozpominaš. To je jara dobra woprawjeńska pobožnosć do swjatoho woprawjenja a po nim. Wyše toho pak su w knižcy hišće **wosebite woprawjeńske pobožnosće** za hłowne swjate dny abo časy dospołnje wuwjedźene abo spisane.

2. Zo by knižka też dale a za powšitkowne potrěbnosće służić móhła, su w druhim dźěle přijate najważniše pobožnosće: rańša pobožnosć, zdychowanja wob dźeń, wječorna pobožnosć, při tym powšitkownje dźiwajo na zaměr knižki być woprawjeńska knižka. Sćěhuja 4 pobožnosće na Božej mši a dwě spowědnej. Po 16 woprawjeńskich pobožnosćach su přidate wotpuskowe modlitwy. Mějach dale wotpohlad našim kk. duchownym přiručnu knižku za domawobstaranjo khorych podać. Móža pola khorych tu abo tamnu pobožnosć abo jenotliwe modlitwy — kaž čas dowola — wuzwoleć a trjebać. Su dźěn też khori, kotříž lěta dołho wjac do cyrkwje dóńć njemóža a husćišo doma swjate woprawjenjo dóstawaju. Też dale ma knižka tomu zaměrej służić. Tohodla su přijate modlitwy při wudźělenju swjatoho poslednjoho wolijowanja łaćonski ze serbskim přełožkom, zo bychu přitomni swjaty skutk z wužitkom sćěhować móhli, a też po swjatym wolijowanju wudźělenjo bamžowskoho požohnowanja abo generalneje absolucije za ćežcy khorych za jich smjertnu hodźinu.

Hłuboko hnujace a spomožne je poručenjo duše mrějacych z Romskoho brevira. Hdyž so duša hotuje z čěła wuńć, a swójbni wokoło khorołoža kleča, zo bychu z modlitwami mrějacoho podpjerali w poslednim ćežkim bědźenju, potom budźa tele tak pohnuwace modlitwy, kotrež sym z brevira přełožił, nuznje trjebać. To hišće w našich modlitnych knihach pobrachowaše. Najnowše postajenja cyrkwinskeje wyšnosće za swjate wolijowanjo a poručenjo duše su tu hižo přijate a na stronje XIV w dodawku naposledy wot swj. kongregacije rituum wozjewjene modlitwy přidate. Skónčnje je přidata modlitwa za powšitkowne należnosće křesćanstwa, kotraž so po prědowanju spěwa.

Bóh přewodźej knižku do našich domow a do rukow pobožnych křesćanow, zo by płody přinjesła za čas a za wěčnosć.

Titul knižki je wzaty ze Zjewjenja swjatoho Jana (22, 20), a Führichowy njewuprajiće lubozny wobraz, kotryž sym za nju wosebje ryć dał, pokazuje cyłe něžne potajnstwo swjatoho woprawjenja: „**Pój, Knježe Jězuso!**“

W Budyšinje na dnju swjateje Haňže,
21. wulkoho róžka 1923.

Jakub Skala, tachant.

Cyrkwinske powěsće.

Přichodnu njedźelu woswjeći najdostojniši knjez biskop nowu cyrkej w Drježdźanach (Löbtau). Z twarom je so loni na zymu, njedźiwajcy wšeje drohoty započało; nětko je cyrkej hač na wšelake wudebjenja hotowa.

Jenu druhu cyrkej twarja nětkle w Lipsku (Gohlis), Też tón twar budźe bórzy skónčeny.

Zapłaćenej wězo wobej cyrkwi hišće njejstej; je pak so wjele dobroćelow namakało. Tola drje stej so twarjej zmóžniłoj jenož z tym, zo zwjazk katolskich žónskich Němskeje pjenjezy, kotrež bě za „Friedenskirche in Frankfurt a. M.“ nahromadźił, nakhwilnje za naspomnjenej twaraj požči.

⁘ Najdostojniši knjez biskop budźe we serbskich wosadach swjaty sakrament firmowanja wudźělać 29. apryla w Njebjelčicach, při tym też woswjeći nowe zwony, 27. meje we Wotrowje a 10. junija w Khrósćicach.

⁘ 26. meje a 21. julija budźe w Budyšinje měšniska swjećizna.

⁘ Swjate **exercicije** w Hoheneichen pola Hosterwitz blizko Pilnic budźe

za **mužskich** (akademikow, překupcow, zdźěłanych atd):

wot 18. apryla wječor hač do 22. apryla rano.
„ 9. meje „ „ „ 13. meje „
„ 7. junija „ „ „ 11. junija „
„ 28. „ „ „ „ 2. julija „
„ 18. aug. „ „ „ 22. aug. „
„ 11. okt. „ „ „ 15. okt. „

za **wučerjow**:

wot 24. 3. wječor hač 28. 3. rano
„ 22. 5. „ „ 26. 5. rano
„ 4. 8. „ „ 8. 8. rano
„ 28. 9. „ „ 2. 10. „

za **młodźencow a młodych muži**

wot 28. 3. — 1. 4. rano
„ 18. 5. — 22. 5. „
„ 10. 8. — 14. 8. „
„ 8. 11. — 12. 11. „

Štóž chce so wobdźělić abo někak so doprašeć, njech so wobroći na „Leitung des Erholungsheims Hoheneichen, Hosterwitz (Post Pillnitz) Dresdner Straße 34c.“

Hubjenstwo našoho časa. W „Bochumer Anzeiger“ pyta wudowa za swoje zemrěte dźěćo jednoru drasćičku a kašćik, zo njeby trjebała dźěćo nahe do rowa położić. — — W „Bad. Tageblatt“ bě sćěhowaca prózstwa wot francózow wupokazanoho k čitanju: Po krótkim žałostnje bolostnym ćerpjenju wumrě moja žona w 25. lěće žiwjenja. Wina skhorjenja bě njedosahace zežiwjenjo a zazymnjenjo. Njewusłyšane běchu moje prózstwy. Štó pomha moju wbohu,

khudu žonu pohrjebać? Štó mi da zmužitosć, zo bych tola za swoju 14 měsacow staru dźowčičku móhł dale žiwy być? Ze zadwělowanjom revisor knihi Brandies, Holzhofstraße 1 a.

Khlěb na znamki

dyrbješe so khětro podróžić. 4puntowska pokruta měješe na 2000 hr. płaćić. Kaž pak so zda, so knježeństwo prócuje, tomu zadźěwać. Wone dźěn so prócuje, wšo dele stłóčić. Tuž njemóže potom přidać, zo to, štož je k žeživjenju najnuzniše, so tak nimoměry podroži. Njech tola železnica za woženjo žita a muki so potuńši a nic tak njesměrnje powyši, abo njech so za wuhlo do pjekarnjow tak wysoki dawk njezběha. Potom móže so žito zapłaćić kaž so słuša, a khlěb tola njetrjeba so takle podrožić.

Žeńtwa podróžena.

Hdyž je wšo drohe, tola stawnistwo njemóže same tunje wostać. Dotal stawnicy swoju wěc darmo činjachu a darmo slubjeneju jako mandźelskeju zapisowachu a to nic wjacy w módrej fali ale w čornej swjatočnej drasće. Tola nětko je so w Barlinje zakoń přijał, zo maja stawnikojo za stawnisku žeńtwu wot nětka 1000 hr. žadać, hdyž so stanje na stawnistwje a 5000 hr., hdyž je zwonka. O wy wbozy nježenjency, kiž sće takle dołho čakali! Też tole hišće!

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk. 853. 915. z **Hrubjelčic**: Jakub Měrćink, Hańža Gudowa; 854. Jakub Młynk z **Jawory**; 855. Madlena Hiccyna z **Kukowa**; 856. 857. z **Budyšina**: Madlena Šustrowa, Jurij Hejduška; 858.—864. z **Njebjelčic**: Kat. Bjesada, Jurij Łusčanski, Filip Jakubaš, wučeŕ, Hana Bernardowa, Mikł. Libš, Jurij Cyž, kubleŕ, Hana Wuješowa; 865.—891. **ze Serbskich Pazlic**: Jurij Bräuer, Michał Glawš, Madlena Hanušowa, Pětr Haška, Michał Hórnik, Jakub Kmeč, Jurij Kral, Pětr Krawčik, Jakub Lebza, Jurij Lebza, bur, Mikławš Lejman, Michał Libuš, Jakub Lukaš, Jurij Rječka, Jakub Robl, Jurij Šenk, Jakub Šěrak, Jurij Šewc, Mikławš Šewc, Mich. Smoła, Jurij Siatnik, Hana Šwjedźina, Jurij Wałda, Hańža Wałdźina, Jakub Wjacsławk, Jurij Wjenka, Michał Wjenka; 892.—894. z **Baćonja**: Michał Delan, Jurij Smoła, Mikł. Smoła; 895. Jurij Robl z **Cornec**; 896. Marija Lipičowa z **Češkec**; 897. 898. z **Libonja**: Jakub Donat, Jurij Čórlich; 899.—904. z **Haslowa**: Jan Knebl, Jurij Měrćink, Jurij Bermich, Michał Zopa, Jurij Leńš, Jan Handrik; 905. 906. z **Prěčec**: Jurij Šram, Józef Šołta; 907. 908. ze **Sulšec**: Cyrill Müller, Marija Kneblowa; 909.—912. z **Pozdec**: Jurij Mikela, Herta Smolina, Jan Kilank, Michał Krawc; 913. 914. z **Now. Łusca**: Pětr Šołta, Ernst Pjetaš; 916. 931. 933.—937. z **Budyšina**: Hana Pjetašowa, Mikł. Mjechela, Marija Lasmanowa, Mikł. Kral, Jurij Dyrlich, Michał Glawš, Pawoł Hendrich; 917.—927. ze **Zdźerje**: Jurij Wincaŕ, Jan Mark, Handrij Frencl, Jan Šäfer jun., Jan Šäfer sen., Mikł. Khilan, Mikł. Hólbik, Jan Šmarander, Jan Čórlich, Mikł. Šäfer, Jan Lisnaŕ; 928. Michał Pjech z **Baćonja**; 929. 930. z **Čornec**: Jakub Dźisławk, Marija Domašcyna; 932. praelat J. Stranc superior w **Lipsku**; 938. Pawoł Wencl z **Dźěžnikec**; 939. Rychtarjowa z **Dalic**; 940. bohosłowc Michał Cyž we **Wrótsławju**. — (W předposlednim čisle ma rěkać: **Jan** Cyž z Łusca, nic Pětr.)

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: kk.: ze Zdźerje: Jurij Wincaŕ 300 hr., Jan Mark 300 hr., njemjen. 200 hr.; Michał Pjech z Baćonja 100 hr.; Marija Domašcyna z Čornec 50 hr.; z Budyšina: Mikł. Mjechela 750 hr., Marija Lasmanowa 800 hr., Pawoł Hendrich 300 hr.; profesor N. z Jičina 10 krónow.

Wjeledostojny knjez praelat Štranc w Žuricach je darił:

Za něhdy natwarjomnu kapału w Žuricach 100 000 hriwnow.
Za wutwarjenjo Wotrowskeje cyrkwje 10 000 „

To so na joho wosebite přeco tu z dźakom kwituje.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Zemrěći: Jakub Rjeńč z Kamjenjeje, 46 l. — Hańža Wěrabina z Boranec, 74 l. — August Filip z Bronja, 58 l. — Jan Handrik z Kamjenjeje, 73 l. — Jan Kubańka z Radworja, 78 l. — Madl. Kubašowa z Khasowa, 60 l.

Khrósćicy.

Křćeni: 5. 1. Jan, Hańže Hešic z Noweje Wjeski. — 17. 1. Marija. Pawoła Šěraka ze Smječkec. — 22. 1. Herta, Hańže Šližec z Hórkow, — 24. 1. Monika, Jurja Pjetaša z Dobrošic. — 25. 1. Hańža, Jana Rjedy z Hory. — 25. 1. Jurij, Jurja Wałdy z Prawočic. — 27. 1. Hana, Mikł. Šěraka z Pančic. — 28. 1. Herta, Jana Koneckoho z Worklcc. — 30. 1. Lejna, Michała Bulanka z Jasenćy. — 4. 2. Hańža, Pawoła Mildnera z Khrósćic. — 7. 2. Jurij, Pawoła Knopa z Khrósćic. — 8. 2. Beno, Mikł. Šefera z Kukowa. — 11. 2. Hana, Mikł. Kilanka z Worklec. — 13. 2. Hana, Jurja Nowaka z Jasenćy. — 18. 2. Hańža, Jakuba Bisolda z Wudworja. — 25. 2. Alfred, Michała Rychtarja z Kukowa. — 25. 2. Hana, Jana Smoły z Nuknicy. — 1. 3. Jurij, Jurja Ryćerja z Worklec. — 3. 3. Monika, Jurja Mölera z Miłoćic. — 6. 3. Franc, Jurja Kućanka z Khrósćic. — 7. 3. Lejna, Jakuba Krawca z Noweje Jasenćy. — 8. 3. Hańža, Mikławša Bobika ze Swinaŕnje. — 8. 3. Hańža, Jana Kilanka z Noweje Wjeski.

Wěrowani: 9. 1. Friedrich Fuchs, dójkaŕ w Dobrošicach, z Mariju Purec, słužownej tam. — 29. 1. Pawoł Nowak z Kozaric z Hańžu Tryčkec ze Smječkec. — 30. 1. Jurij Pječka z Hórkow z Hańžu Šołćic ze Smječkec. 6. 2. Jan Jänichen słužowny w Baćonju z Mariju Nowakec, hospod. pomocnicu w Nowej Jasenćy. —

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 15. měrca 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnaŕ žiweje wahi.

Woły: 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 190—200, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 150—170, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 110—130, 4. mjenje picowane wšěch starobow 80—100. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 180—190, 2. połnomjasn,e młódše 150—170, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 110—130. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 190—200, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 150—170, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 120—140, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 100—110, 5. mjenje a špatnje picowane 70—80. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 220—230, 2. mjenje wukormjene a cycace 200—210, 3. špatne 170—190. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 210—230, 2. starše wukormjene 170—190, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 90—150. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 240—260, 2. wukormjene 250—260, 3. mjasne 220—233, 4. špatne 190—210, 5. rancy a kundrosy 150—230.

W Barlinje běchu 15. měrca **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnaŕ; pola muki pak za dwójny centnaŕ = 100 kilogramm): pšeńca 38—39; rožka 35—36; ječmjeń 28—29; wows 26—27; majs 33,5; **muka** pšeńčna 110—125, ržana 100—110. **Wotruby** pšeńčne 21—20, ržane 21—22. Raps 85—86. Hroch Viktoria 60—70; mały 45—53. Pjeluški 60—80. Buny (pólne) 30—35. Woka 55—75. Seradela 75—100. Rapsowy wosuch 29—30.

Bórzy wuhojeny. Knjez: „Što tola to? Wčora hišće ze podpjerami dźěše a dźens cyle spěšnje bjez zepjery dźeš.“ — Prošeŕ (přez płačk): Haj, moje podpjery su mi wčora w nocy pokradnyli.“

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom scele, móže je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Kedźbu! Nětkle je najpřihódniši čas k nakupej. Poručam mojim česćenym wotběrarjam mój bohaty skład wšěch družin **šatow, barchentow, čišćenja, trěnja** atd. Nowe dóšle wjelepožadany **płaćik ke kmótřacym rubiškam** 130 cm, čisto-wołmjane **mužske a žónske tkaniny** we znatych kajkosćach.

Martha Hüttig w **Budyšinje** na Hošic hasy 34.

P. J. Mencel, naš serbski časnikaŕ, je hnydom po kemšach k rěčam

w **Khrósćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu
} kóždoho měsaca

a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**

Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,

Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Wobkhowana městnosć za

August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

w Budyšinje na seminarskej drózy 2

Płat — šaty — baĺmjane twory

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Šwarna kuchařka poruča so k swjedźeńskim hosćinam.
Fr. Jung w Smječkecach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Swjaty misijón w Kulowje
wot 15.—25. měrca 1923.

Porjad na dźěławych dnjach:

Rano w 6 h prěnja Boža mša | Rano w 7 h předowanjo
„ 1/2 7 h druha Boža mša | „ 3/4 8 h třeća Boža mša
Rano 1/4 9 hodź. serbske předowanjo.
Wječor w 7 hodź. rózarije, 1/4 8 hodź. serbske předowanjo.
Njedźelu Bože služby kaž hewak. Popołdnju 1/2 3 h předowanjo za dźěći, w 5 hodź. rózarije a předowanjo.
Bóh njech žołmuje bohaće tute hnadowne dny!

Pjatk 23. měrca wječor w 8 hodź.
předstaji w katolskej towaršni w Budyšinje tamniše towarstwo kat. dźěławych žónskich hišće jónu
pasijónsku hru „Maria Madlena".
Čisty wunošk naloži so za dobročinsku wěc.

Spěwarske tow. „Meja" w Radworju
změje **2. apryla 1923** pop. w 3 hodź. pola Delanec w Radworju
wurjadnu hłownu zhromadźiznu.
Porjad: Rozwjazanjo tow. jako zapisane.
Předsydstwo: Jurij Delank.

Póndźelu 12. měrca dopołdnja w 10 hodź. zemrě w domje swojeju staršeju po dlějšej khorosći w kćějatej młodosći 21 lět naša luba służowna
knježna
Hana Wjerabec
z Radworja.
Njebočičku změjemy stajnje w česćatym wopomnjeću. Bóh pak chcył ji wšu jeje swěru, pilnosć a swědomitosć we wěčnosći bohaće mytować!
W **Libonju**, 17. měrca 1923.
Kubleŕ Jakub Donat
a swójba.

Wot rowa 5. měrca we Wotrowje w 75. lěće zemrěteje
Hańže Weclichec
so wróćiwši spominamy dźakownje na jeje swěru, z kotrejž je nam służiła a naše dźěći wothladała a ścelemy jej wutrobne
„Zapłać Bóh tón Knjez!"
do tamnoho žiwjenja.
We **Wotrowje**, 9. měrca 1923.
Delanec swójba.

Pokhowawši ćěło našeje lubeje ćety
Hańže Weclichec
we Wotrowje,
kotraž 5. měrca po krótkej khorosći ze s. sakramentami wobstarana, 74 lět 2 měs. 2 dn. stara, wumrě, wuprajamy wšěm, kotřiž jej za časy žiwjenja lubosć wopokazowachu, ju w khorosći wopytowachu a wothladowachu, na póstywječorach za jeje dušu Boha prošachu, nošerjam, wšěm přewodźerjam, wosebje sobustawam rjadu s. Franciska, kotromuž přez dołhe lěta přisłušeše, wutrobne
„Zapłać Bóh tón Knjez!"
a prosymy wo pobožne modlitwy za jeje dušu.
We **Wotrowje**, 9. měrca 1923.
Rjedźic swójba.

wuzwoleny, kotryž wólbu přija a so za spožčene dowěrjenjo podźakowa. Při tychle słowach nasta na prawicy hara. Přiwołachu jomu: „Dowěrjenjo?“ Wulki dźěl zapósłancow prawicy ze sale wuńdźe. Komunistojo za nimi wołachu: „Won! won!“ Hdyž bě nowy ministerski předsyda wólbu přijał, jomu sejmowy president na wustawu přisahać da.

Nowy ministerski president dr. Zeigner je 38 lět stary. Wón je na Lipsčanskej universiće ludowe hospodarstwo a prawa studował. Wot 1912 bě wón referendar w Jöhstadu, Zöblicach, Kamjenicy a Lipsku a w lěće 1913 je wón assesorske pruhowanjo činił. Potom bě z assesorom pola Lipsčanskoho statnoho rěčnistwa, pozdźišo ze statnym rěčnikom w Lipsku a z krajnym sudniskim radźićelom hač do 31. julija 1921. Za justicnoho ministra joho 1. augusta 1921 pomjenowachu. Jako ministerstwowy sobustaw wón też němskostatnej radźe přisłušeše.

Dotalny ministerski předsyda Buk je so srjedu připołdnju w posedźeźni dźěłanskoho ministerstwa ze zastojnikami ministerstwow rozžohnował.

W mjenje demokratiskeje strony wupraji so zapósłanc dr. Seyfert takle: Socialdemokratojo su so komunistiskej stronje podćisli; to rěka: rozom je so namocy, wjednistwo črjódźe podwoliło. Wozjewjeny program je **zababjeny komunistiski přikaz. Wón postajenja němskostatneje a sakskeje wustawy po słowje a zmysłu nanajbóle rani.** My přećiwo tomu protestujemy w mjenje toho dźěła ludu, kiž kruče so wustawy dźerži, toho dźěła, do kotrohož też šěroke woršty socialdemokracije słušeja. Wobžarujemy, zo je komunistiskim nadběham tón dźěł socialdemokracije podležał, kiž, kaž to też naša partaja sebi žada, kiž so wo dorozemjenjo mjez republikanami wustawje swěrnymi pócowaše. My wojujemy přećiwo doměčanym wujednanjam jako njewěrnosćam, štož su tohodla, zo bychu so napřećiwnosće, kotrež so ženje wuhładkować njedadźa, přebělene a zakryte. Hišće jónu njech so před wšej zjawnosću praji, zo bě nam należnje wo to činić, někajke doměčenjo zmóžnić, a zo też tónle swój wutyknjeny kónc njezabudźemy. Wěmy, zo smy z naprawnymaj stronomaj přezjene, we starosći, zo budźe njezbožowne rozsudźenjo socialdemokracije wšomu krajej a ludej do njezboža, kotrež budźe dźeń a bóle přibjerać.

Wěmy też, zo smy přezjene w přeswědčenju, wo našej winowatosći, zo mamy tomule njezbožu so stajeć ...“

Zajimawe je też, štož w mjenje komunistow zapósłanc Böttcher wozjewi. Pokaže tak prawje, na kajki bok knježeństwo pośišća. Wón přihłosuje kandidaturje dr. Zeignera. Zasadne stojnišćo komunistiskeje strony k njedźěłaćerskim (bürgerlich) stronam pak to njepřemjenja. Komunistiska strona je sebi z revolucionarnym proletariatom přezjene, zo sebi dźěłaćerjo politisku móc ženje přez njedźěłaćerski parlamentarismus, ale jenož z nadknježstwom (diktaturu) proletariata dobudu. Nowe socialdemokratiske knježeństwo je so jenož přez to wutworić móhło, zo su dźěłaćerske črjódy zwonka sejma nanajpilnišo při tym soburěčałe a dohładowałe. Přez to bu komunistiskej stronje też lóže, wólbje (Zeignerjowej) přihłosować. Wobdźělenjo proletariata při zestajenju zasadow za nowe knježeństwo tomu winowatosć přinuzuje, njedźiwajo na njedźěłaćerstwo (Bürgertum) wšě žadanja komunistow dopjelnić, jeli chce wobstać a z wuspěchom dźěłać.

Wujednanja mjez socialdemokratami a komunistami, na kotrychž zakładźe bu wólba předsydy dr. Zeignera móžna, su tele:

Knježeństwowy zakonjowy naćisk so sejmej předpołoži, z kotrymž so wosoby, kotrež su dla přestupjenjow, w nuzy skućenych, abo **dla wotehnaća čełnoho płoda** zasudźene, wobhnadźa. Dale knježeństwo **politiskich přestupnikow wobhnadźi.** Přećiwo lichowarstwu dyrbja so kontrolske wubjerki a pruhowarnje płaćiznow připrawić. Jena z najwažnišich konzesijow **założenjo dźěłaćerskich komorow** nastupa. W nich maja přistajency a dźěłaćerjo zakonjowe naćiski a wukazy pruhować a swój rozsud knježeństwu zdźělić. K wobaranju přećiwo fascistam dyrbja so **wobrónjene dźěłaćerske wobaranske organisacije** připrawić. Wone maja demonstracije, zhromadźizny a wobsedźenstwo dźěłaćerskich zjednoćenstwow škitać.

Što móhł so tak hišće dźiwać, zo demokratojo měnja, zasady, po kotrychž chce nowe knježeństwo knježić, su přećiwo wustawje? Toho měnjenja je też Drježdźanska měšćanska rada (Bürgerrat). We swojej hłownej zhromadźiznje wupraji zjawnje, zo zhromadny program wustawu na njekničomne wašnjo rani; předsydstwu napołoži so winowatosć, kruče přećiwo tajkomu knježeństwu wojować. A što Buk? Srjedu popołdnju je so wot zastojnikow statneje kencle a zwonkownoho hamta rozžohnował. Nimale 3 lěta bě z předsydu sakskoho knježeństwa. Rěka z wěstosću, zo budźe bórzy z wokrjesnym hejtmanom w Budyšinje.

Němska

je dla Ruhrskoho kraja so na Ameriku wobroćiła a swoje stojnišćo rozjasniła. Amerika pak na tutu němsku notu ani — wotmołwić njecha.

Wšón njedostatk němskoho hospodarstwa na 1922 něhdźe sydom bilijónow, to je 7000 milijardow, wučinja. Nazymu bě so wón na 843 milijardow wobličił; je potajkim wo něhdźe 6 bilijónow přibył. Wón rozdźěla so na 2,8 bilijónow za dźěłanske zarjadnistwo a z 3,1 bilijónow za wu-

Njekhwał nikoho do smjerće zbožnoho.

(Skónčenjo.)

„A što je jej zwadźiło?“ praša so lěkař, na khoru pohladnywši. „Ach šiła je — šiła po cyłych nocach“, wotmołwi wobstarna žónska, wězo khoreje mać, „jutře budźe kwas — a kwasej dyrbješe być hotowe. Nětk je hotowe — ale sama je so skóncowała!“ „Wbohe dźěćo“, zdychny lěkař a wiješe z hłowu, „tak khětře to njewuskoći.“ A na žiłku masajo doda: „Krej w njej dźěła kaž dźiwja.“ „Smjertna tola njeje?“ wopraša so mać ze strachom wša třepotajcy. „To Bóh wě“, znapřećiwi lěkař „ale — to wam praju — po knjeza póscelće!“

Tele słowo bě kaž błysk z čistoho njebja. Mać hłuboko zastona: „Ach — tak hišće też ty mi wumrješ, moja Madleńka. Sto tu to potom hišće samalutka na swěće chcu? A hdy bych tola wumrěć móhła z tobu!“ A wboha mać da so do płača.

To khoru wubudźi z womory. Wotewri woči a wuhladawši, kak mać płače, šepny: „Maći, njepłakaj — běž po knjeza!“

„Ně, ně“, wobaraše lěkař, „khoru njemóžeće samu wostajić — ja hižo po knjeza dóńdu.“

To prajiwši woteńdźe.

Njetraješe žaneje khwile — a knjez tu bě z Božim Synom. Khoreje wobličo so rozjasni, hdyž so durje wočinichu a knjez farař zastupi. Z nutrnej želnosću wotpołoži spowědź wo cyłym žiwjenju, z wulkej pobožnosću dósta swjate woprawjenjo jako pućnu cyrobu do wěčnosće a poslednje wolijowanjo, zo by so posylniła na smjertne bědźenjo, wot kotrohož cyła wěčnosć wotwisuje. Dóstawši swojoho Zbóžnika bě so cyle podała do Božeje wole. Bjeze stracha hladaše smjerći napřeco. Swědomjo jej ničo njeporokowaše. Tamny swjaty měr, kotryž swět dać njemóže, wotpočowaše na jeje čistym wobliču. Přecy měješe woči złożenej k módrym njebjesam, kotrež z wokněškom nutř zhładowachu, a w jeje wutrobje nastawaše tamna swjata žadosć, kotruž bě něhdy swjaty japoštoł Pawoł wuprajił ze słowami: „Žadam rozwjazany a z Khrystusom być.“

A dźeń a bóle zdaše so, zo so bórzy jeje žadosć dopjelni. Mocy hladajcy wotebjerachu a płuca přestawachu dźěłać. Jeje žiwjenjo hašeše kaž swěca, w kotrejž njeje wolija. Knjez farař ju dźeń wote dnja wopytowaše — a tónle wopyt bě za nju jeničke wjeselo, kotrež tu na swěće hišće měješe. Ach, wón rěčeše tak k wutrobje, pokoješe tak lubje, zo khora při tym pozaby, ze je khora. A hdyž bě knjez farař wotešoł, potom rozpominaše hišće dołho njebjesku zbožnosć, kotruž bě jej wón tak překrasnje wopisał a

wjedźenjo měrowoho zrěčenja. Hospodarski zakoń połnomóc k požčoncy 4,4 bilijóna hriwnow wopřija. Wurunanski fonds w porjadnym hospodarstwje je so wo 2,3 bilijóna hriwnow powyšił. Wudawki za wobsadźeńske wójsko su so wo 82 milijardow hriwnow, za podawanjo wěcow jako wotškodźenjo wo 800 milijardow hriwnow, wudawki za zapłaćenjo změnkow, Belgiskej datych, wo 1,3 bilijóna hriwnow, khósty za wotškodźensku komisiju wo 76,5 milijardow hriwnow powyšiłe. Też dołh pósta je hrózbny. Pósť 1204 milijardow přiběrka trjeba. Tu někajke wurunanjo mjez dokhodami a wudawkami ani možne njeje. Po powyšenju tarifow wobkhod stajnje wróćo dźe.

Krupowe zrěčenjo z Ruskej so podpisało.

Sobotu je so w Barlinskim ruskim pósłanstwje zrěčenjo mjez Kruppec firmu a ruskim knježeŕstwom podpisało. Z nim ruske knježeŕstwo Kruppec firmje 25000 desjatinow najpłódnišoho kraja při rěcy Donje za ratarske wužiwanjo wotstupi. Ruscy ratarjo su přećiwo tomu protestowali, zo so ruski kraj wukrajanam přewostaja, so na to powołajcy, zo jón ruscy ratarjo za sebje a swoje dźěći sami trjebaju. Za tajke žadanja wšak nětčiše zwjetša ze židow wobstojace ruske knježeŕstwo žanoho zrozymjenja nima. Židam jenož wo to dźe, zo bychu, kaž dołho jich knježstwo traje, sebi zaki natykali.

Słowjanska.

Česka swjećeše z wulkej horliwosću narodniny swojoho praesidenta Masarika. Dokelž je so w poslednišim času wjele Čechow z Němskeje wupokazało, hrozy Česka ze samsnej wotnołwu a je hižo sylu němskich stałanow we Českej bydlacych na wosebitu lisćinu stajiła a zdźěla jich hižo wupokazała. Nětk wobej krajej mjez sobu jednataj.

Pólska je přez zwjazk narodow swoju rańšu mjezu postajenu dóstała. Rańša Galicija, po wjetšinje z Wukrajnskimi wobydlena, a ryzypólski Wilnjanski kraj wostanjetej při Pólskej. Znutŕkownje přihotuje so wujednanjo mjez prawymi a srjedźnymi parlamentariskimi stronami k spomoženju naroda.

Južnosłowjanska je třeće pasmo Dalmatiskeje dotal wot Italskeje wobknježene dóstała a tak hač do někotrych drobnišich prašenjow z Italskej dojednana. Z Madjarskeje tamniša „Wotućaca Madjarska" měra njedawa ale hranicy a měr wohroża, mjez tym, zo je z Bołharskej so zasy zbližiła.

W **Ruskej** bě knježeŕstwo, kotrohož hłowa Lenin w mrěću leži, přikazało, wšě drohotnosće z cyrkwjow zebrać a za stat předać. Katolski biskop Pětrohrodowski a 14 druhich katolskich duchownych to nochcyše přidać. Ći su nětk jeći a budże dla wjelepřerady přećiwo statej k smjerći wotsudźeni, hačrunjež bamž a Jendźelska so prócuja, jich wuswobodźić. Wuzbytk ze wšěch předatych cyrkwinskich drohotnosćow je směšna suma: 300000 dolarow.

Sakska křesćanska ludowa strona

měješe wosebje wot časa poslednich wólbow wšelake znutŕkowne wobćežnosće a wostudy. Předewšim pytaše so za winu, čohodla je strona při poslednich wólbach swój mandat zhubiła. To dowjedźe k tomu, zo „parteitag" 17. decembra minjenoho lěta předsydu knj. studijnoho radu Welsa jako předsydu wotsadźi, wuzwoliwši sebi nowoho, knj. měšćanostu Heßleina. Wěsta mjeńšina, předewšim Lipsčanske zastupjerstwo, pak dźěłaše za knj. Welsa a z wulkej napjatosću přećiwo knj. Heßleinej. Lipsčanske centrum so tohodla też wot powšitkownoho sakskoho wotšćěpi, němskostatne pak Heßleina nakhwilnje připózna, dóniž měrcowski „parteitag" zasy njerozsudźi. Mjez tym rozrěčowaštaj so Wels a Heßlein na njelube a łoskoćiwe wašnjo w „Sächs. Volkszeitung" předewšim wo winje njewuspěcha při poslednich wólbach, a wo prašenju, štó je po prawom stroniny předsyda.

K wuhładkowanju je nětko dóšło 17. měrca t. l. w Drježdźanach. Wo nje wosebje so prócowaše předsyda němskostatnoho centruma, senatny předsyda Marx, a jomu drje ma so też centrum dźakować, zo k rozsudźenju dóńdże. Při nowych wólbach dósta knj. Heßlein wot 127 wotedatych hłosow 106, 16 bě bělych, 2 njepłaćiwej, 3 rozsćěpjene. Z tym bě Heßlein woleny; wón też wólbu přiwza.

Z tejle wólbu doby měnjenjo wjetšiny, zo ma sakske centrum so po zasadach němskostatnoho měć. Jene — tu rozsudne — je to, zo maju też hišće bóle hač je to dotal so stało, evangelscy přistup do strony a jeje wjednistwa dóstać. Wosebje Lipsčanska časka zastupowaše žadanjo, zo tu we Sakskej předewšim na prěnje a druhe městno wólbneje lisćiny ženje kandidat evangelskoho wěrywuznaća přińć njesmě. Jeje žadanjo so potajkim wotpokaza. Jako zastupjeŕ za němskostatny wubjerk centrumskeje strony bu na to też evangelski muž, studijny rada dr. Buchheim z Freiberga wuzwoleny.

Z druhich wobzamknjenjow je sobu najwažniše te, zo ma kandidatow za wólbnu lisćinu zestajeć k tomu wosebje powołany „parteitag". Z tym ma so zadźěwać wěcy, kajkaž je so do poslednjeje wólby podała a kotraž drje je też sobu z winu, zo wólbna lisćina tak chciwna wupadny, zo mjenujcy tŕo mužojo kandidatnu lisćinu stajeju a při tym hišće jenoho ze swojeje srjedźizny wubjeru.

---

při tym pózna dale a lěpje, kak prawje to bě, štož s. Pawoł praji: „Mam za to, zo ćerpjenja tutoho swěta so njehodźa runać z přichodnej krasnosću, kotraž so nam wozjewi." A tak bě Madlena wša spokojom, zo smě bórzy wustupić, kaž so nadźiješe, z doła sylzow.

Ale spokojom njebě mać. Ta płakaše a žałosćeše, modleše so a prošeše Boha a wšěch Swjatych, zo by jeje dźowka tola zasy wotkhorjeła. Podarmo pokoješe ju knjez farař: „Popřej tola Madlenje zbóžnu smjertnu hodźinu a rjane njebjesa, štó wě, hač hdy pozdźišo tak rjenje přihotowana so ze swěta minje; a smjerći tola njewućeknje." Wšo podarmo. Mać płakaše jenož hišće bóle a žałosćeše, kaž někdy David pře Absoloma, swojoho syna: „O, moje dźěćo! O, zo bych tola wumrěć mohła za tebje."

A — štož njeby nichtó wočakował — jeje přećo so dopjelni. Madlena wotkhorje kaž z dźiwom Božim. Lěkaŕ so njemóžeše wudźiwać. Bě dawno hižo přestał Madlenu wopytować a jej krjepki dawać, a hdyž by jomu to mać porokowało, by joho słowo było: „Přećiwo smjerći nimam žanych krjepkow." A hlej, nětk bě sebi natura sama pomhała. Runje, hdyž bě ta najhórša nóc nimo, poča so z khorej porjedźeć, a to hladajcy, tak zo móžeše za něšto njedźeli hižo na słónčko won hić so wohrjewać. Štó bě wjeselši hač Miklušina. Njemóžeše so dodźakować. Ale Madlena bě zrudnuška a často so maćeri wuzna: „Ach, hdy bych tola přecy radšo wumrěła!"

A prawje měješe. To so pozdźišo pokaza. Wotkhorjewši přesta Miklušec Madlena na šićo khodźić. Lěkaŕ bě jej to zakazał; dokelž jej stajne sydanjo njetyješe.

Tuž pytaše sebi lóžšu službu pola knježich. Dokelž bě Miklušec Madlena po cyłym měsće jako pěkna a pócćiwa znata, měješe bórzy službow na wubjerk, zo njewědźeše, hdże by so přistajiła.

Skónčnje přistaji so pola wosobnoho knjejstwa, kotreż bě jej najwjetšu mzdu sadźiło, a na pjenjezy wšak dyrbješe hladać, dokelž bě so při khorosći pjenjez wudawała. To wšak by wšo derje było, hdy by knjejstwo, kaž bě so to wučiniło, jej z najmjeńša njedźelski a swjaty dźeń też čas k službam Božim wostajiło. Ale to so bohužel porědko sta. Madlena, kotraž bě zwučena była, njedźelu a swjaty dźeń w domje Božim přečinić, bě nětk wjesoła, hdyž směděše za měsac z najmjeńša jónu kemši hić.

Ale hišće hórje bě to, hdyž knjejstwo naléto do kupjelow zapućowa a Madlena sobu wza. Tam w kupjelach njebě katolskeje cyrkwje, a tuž njewuhlada Madlena za cyłe poł lěta, hdyž by knjejstwo w kupjelach, žanoho domu Božoho.

A kak jej to bě? Z woprědka bě jej přecy, kaž

Jako posledni dypk dźeńskoho porjada sćěhowaše skónčnje rěč senatnoho předsydy Marxa. Wón poda „přehlad wo podawkach poslednich měsacow." Při tym wupraji so přećiwo wobsadźenju Ruhrskeje, rysowaše ćeže ale też přezjenosć ruhrskoho ludu, wuzna, zo „hrajemy um Hals und Kragen", nadźija pak so skónčnoho dobyća, hdyž lud dale so zadźerži kaž dotal; dale, zo němskostatne centrum za Cunom stoji, tola jenož tak dołho, hač może wone joho skutki po swojich zasadach připóznawać.

Ważne wosebje za nas katolikow Sakskeje bě joho słowo, zo němskostatne knježeństwo też dale budźe wšu prócu napinać, zo bychu naše přeća w kulturnym nastupanju so dopjelniłe. Štož šulski zakoń nastupa měnješe, zo z wothłosowanjom ke kóncej njedóńdźemy, tu dyrbimy z druhimi stronami jednać. Hižo dołho je so dotal dźěłało. Ze socialdemokratami so njejsu doręčeć móhli; z njesocialdemokratiskimi stronami pak so dale jedna. Marx nadźija so, zo budźemy z wunoškom powšitkownje móc spokojom być. **Runje wobstojenja we Sakskej běchu při tychle jednanjach za nas rozsudne.**

Bóle hač hdy dyrbimy w našim přewabiskim času, w kotrymž pak so zdobom rozsudne zakonje za přichod, snadź za mnohe lětdźesatki, wuradźuja a wobzamkuja, politisku stronu podpjerać, kotraž při tym katolske zajimy po najlěpšej woli a po sylnych mocach zastupuje. To je křesćanska ludowa strona. Hdyž też we wšěm z njej jenajkoho měnjenja być njemóžemy, haj hdyž to a tamo snadź samo z wěstej napjatosću zasudźamy, dha tola dyrbimy wopominać, zo k jenej stronje dyrbimy stać a to z naspomnjenych winow jenož ke křesćanskej ludowej stronje możemy. Jej mamy so też dźakować, hdyž nětkle sakske knježeństwo wšelake wěrje njepřećelne wukazy wróćo bjerje. Jeje móc je němskostatnoho ministra znutřkownych należnosćow zamóhła tajke wukazy sakskoho knježeństwa zasudźić a te k jich zdźěhnjenju nuzować. **K postajenjomaj z 12. a 24. žnjeńca minjenoho lěta kultusowe sakske ministerium wozjewja:** Žadyn wučeř, žadyn šuleř nima zakońskoho prawa na wuswobodźenjo wot šulskeje wučby na swjatych dnjach wot stata njepřipóznatych, zo by so při Božich służbach wobdźělił. Dospołnje swobodnomu rozsudźenju wučbinych zarjadnistwow jenotliwych krajow je přewostajene, hač na požadanjo k tajkim zaměram dowol dadźa abo nic. Ministerium kulta chce pak we wěstej měrje na požadanjo tajki dowol přizwoleć. Wuswobodźenjo wot wučby może pak so jenož tajkim wěrywuznaćam zjawnoho prawa dać, kotrychž najwjetše swjate dny zdobom statne njejsu, hdyž so wo zastarske ludumenjenja, wašnjo a nałožki jedna. **Po nětčišim prawje su wot wučby wuswobodźeni sobustawy romsko-katolskeje cyrkwje na Božoho ćěła, swj. Pětra a Pawoła** (29. junija), **swj. Marije donjebjeswzaća, na Wšěch Swjatych a swj. Marije njewoblakowanoho podjeća**; sobustawy israelitiskeje wěry na nowe lěto w septembrje abo oktobrje (2 dnjaj) a na dnju wujednanja. Israelitiscy wučerjo a šulerjo njetrjebaju też, hdyž su wo to pismo, wot wukubłarjow podpisane, předpołožili, na jich sabatach a wulkich swjatych dnjach pisać, rysować a ručne dźěła dokonjeć.

W zjawnych šulach dyrbi kóždy nabožny wliw w zmysle wěrywuznaća zwonka naboženskeje wučby wuwostać. Pobožnosće, modlitwy a kěrluše su jenož w naboženskej wučbje dowolene. Też při wšěch šulskich wuhotach, při přijeću a pušćenju dźěći, zapokazanju a wotsalenju wučerjow atd. dyrbi so nabožny karakter wuwostajić, tak zo może so kóždy wučeř a wučomc bjez swědomnjowoho wobmyslenja wobdźělić. To same płaći wo wuhotach hamtskich wučeřskich zhromadźiznow.

Tele předpisma pak so njenałožuja na šule katolskich mjeńšinowych šulow, kotrymž je so při zjednoćenju z wjetšinowymi šulemi wobkhowanjo jich konfesionalnoho karaktera tu khwilu wuraznje přilubiło.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjeny štwórtk bě w tudomnymaj tachantskimaj šulomaj swjatočne rozžohnowanjo dźěći, kotrež su šulu wukhodźiłe. We swjedźeńskej sali zwonkowneje šule běchu so ze swojimi swětnymi a duchownymi wučerjemi zešłe. Też někotři starši běchu přišłe, tola by tych wjacy być móhło. Šulski wjednik, k. wyšši wučeř Wjerab da wotkhadźacym w dlějšej rěči rjane Bożemje sobu do žiwjenja. Ze słowami połnymi lubosće k dźěćom a hłubokeje wěry myslički po dypkach: hladajće dźakowne wróćo, zmužite doprědka, z lubosću na bok a wěriwe k njebju. Na to wupraji šuleř we wjazanej rěči wotkhadźacym towaršam a towaršku w mjenje wšěch dźěći Božemje, potom šulerka w mjenje wotkhadźacych zwostawacym. Rjanej spěwaj wobkrasnišćej a wjesołe „Te Deum" skónči swjedźeńsku hodźinku. Jedyn šuleř ze zwonkowneje a šulerka ze znutřkowneje šule dóstaštej jako připóznaćo wosebiteje pilnosće a přistojnosće knižcy „Der Wegweiser zum häuslichen Glück" a „Vom Wanderstab zum Automobil", poslednju knižku je spisał a wudał syn serbskoho naroda, komercijny rada Mikławš Truc z Kukowa.

— Minjeny tydźeń pobu kral Friedrich August we Łužicy. Wopyta wustaw Joachimstein pola Zhorjelca, přijědźe šiwórtk do klóštra Marijnoho Doła a poda so wottam do Reibersdorfa pola Žitawy, hdźež joho hrabja z Einsiedeln powita. Potom so kral poda do Njeswačidła ke krajnomu

---

by jej něšto brachowało, hdyž widźeše ludźi njedźelski dźeń ke mši hić, bě jej, kaž bě njeměła žaneje njedźele, hdyž dyrbješe być bjez kemši . . .

Ale człowjek so wšomu zwuči — a naposledku bě wjesoła, zo tu domu Božoho njebě. To ju njedźelu rano njebudźachu zwony a njewołachu ke mši; móžeše so wuležeć a něhdy, hdyž bě dawdo hižo běły dźeń, stawać, zo by so z dźěćimi šła wukhodźować. A skoro wobžarowaše, hdyž so knjejstwo nazymu domoj wróći.

Madlena bě so cyle přeměniła. Po ćěle běchu kupjele jej hójiłe. Měješe rjanu strowu barbu a połne lica; na duši pak běchu jej wjele zeškodźałe. Něhdy bě Madlena była pobožna duša — nětko bě cyle do swěta. Njespěwaše rózarije, njepokaza so na kemšach a, wopyta-li dys a dys swoju staru mać, njechaše ničo wo bójskich wěcach słyšeć, ale rěčeše radšo wo rejach a bjesadach. Prjedy njeby z wječora ze jstwy přišła, ale by sebi swěćiła před swjećećom Maćerje Božeje a w dobrych knihach čitała, nětk ju ludźo husto widźachu wječor so wokoło ćahać a na reje so wodźić.

Maćeri so to też dopowěda — ale što sebi chcyše? Bě drje ju z dobrym napominała — bě ju też naswarjeła, ale to njebě trjechiła: „Maći, sym stara dosć, zo wěm, što so słuša", by jej prajiła, „njepřestanješ-li prědować, njepříndu wjacy, a potom so staraj, kak so žeživiš."

Mać bě swojej sylzojtej woči na swoju njeporadźenu dźowku złožiła a potom hłuboko wzdychnywši rjekła: „O, Madlena, hdy bě tola přecy wumrěła."

„To drje bych sebi tebi k woli žiwjenjo wzać měła", zatorže so na nju Madlena, „nó, njeboj so, njepříndu ći wjacy na woči." —

A wona je słowo dźeržała. Mać ju njeje wjacy wohladała.

Na nowe lěto ćehnješe do Drježdźan na służbu. Z lista mać to zhoni. Tam ju nichtó njeznaješe, nichtó na nju njekedźbowaše. Stara mać a knjez faraf njemóžeštaj jej wjacy do swědomja rěčeć. Kajke je tam Miklušec Madlena žiwjenjo wjedła — to njejsym móhł nazhonić. Jenož kónc jeje žiwjenja znaju. Stoješe z krótkimi słowami lětsa naléto w Drježdźanskich nowinach wopisany: „Dźensa nadeńdźechu Madlenu Miklušec jako ćěło w jeje wobydlenju. Lěkaŕ ćěło přepytawši wobswědči, zo je so njezbožowna z jědom zawdała. Kaž so zda, je njezbožowna lubosć ju k tomu pohnuła." —

Haj, zawěrno: „Njekhwal nikoho do smjerće zbóžnoho!"

staršomu baronej z Vietinghof-Riesch, z wotkelž sobotu do města přijědže knjeza biskopa a tachantstwo wopytać. Z knjezom biskopom a kk. kapitularami powobjedowawši poda so do krajnostawskoho internata k předstojićerjej hrabi Vitztumej a wottam so zasy do Njeswačidła wróći. W Budyšinje bě so bajka rozšěriła, zo je kral na jenej zhromadźiznje w hotelu w „Krónje" a hodźiny dołho tam tójšto ludźi wokoło tam stojacoho awta čakaše, hač skónčnje zhonichu, zo je jich něchtó za błazna poměł. Njedźelu pak kral zasy do Budyšina ke mši přijědže ¾11 do serbskeje cyrkwje. Mnohosć ludźi bě so před cyrkwju zhromadźiła, kotřiž swojoho prjedawšoho krajnoho wótca pokornje postrowjachu. Póndźelu kral do Hosterwic dojědže, hdźež pryncesna Mathilda swoje 60. narodniny swjećeše, k čomuž bě so kralowska swójba zešła.

— W poslednim posedźenju měšćanskoho zastupjerstwa wotkry k. zastupjeŕ Weiß wšelake hrózbne njedostatki při tudomnej překupskej, industrialnej a přemysłowej šuli. Někotři tamniši wučerjo maja wučerstwo za pódlansku wěc, dźěłaja w devisach a wuživaju k tomu hamtski telefon. W přemysłowej šuli su so po milijónach tworow pokradle; jedyn wučeŕ měješe 23 poklučow (Nachschlüssel). — Přepytowanjo je so poručiło, zdźěla su je wučerjo sami žadali, zo by tak jich njewinowatosć so wobswědčiła. — Bórzy snadź so pokaza, što je wěrno. Wšelacy prjedawši šulerjo w tudomnymaj němskimaj dźenikomaj wšelakim swojim wučerjam swoju dowěru wuprajeju.

W Budyšinje smě so na sćěhowacych njedźelach lěta we wšěch zjawnych předawarnjach wikować a to w času wot 11—12 hodź. dopołdnja a wot ½2—6 hodź. popołdnju: Na poslednjej njedźeli do jutrow (hermank) a swjatkow, na prěnjej njedźeli Budyšskoho třělenja, na prěnjej njedźeli w augusće (hermank) a oktobrje; na prěnjej njedźeli po 1. novembrje (hermank) a na druhej, třećej a štwórtej njedźeli adventa. Pomocnicy, wučobnicy a dźěłaćerjo smědźa dźěłać. —

Z **Čornoho Hodlerja.** Njekničomny skutk su paduši we nocy k njedźeli tu wuwjedli. Z jenoho swinjacoho khlěwa kradnychu rancu, kiž měješe jenož něhdźe tydźeń do prosatow. Njedaloko khlěwa ju w jenym přěrowje zarězachu. Črjewa a 6 prosatkow ležo wostajichu. Mnohe slědy na to pokazuja, zo je žónska přitomna była. Ranca bě wšće přez milijón hriwnow hódna.

Z **Bóšic** pola Njeswačidła. Njehańbićiwy trysk je paduch našomu kowarjej zehrał. Wot njoho požči sebi piłu, kiž železo rěza. Z tej wotrěžny kowarjej we joho studni wołojanu trubu za joho wodowód. Trubu předa paduch wikowarjej ze starym čaprom, kiž před kowarnju stoješe. Mištr kowaŕ k wozej přistupi, zo by něšto železa kupił. Wołojanu trubu wuhladawši sebi też tu kupi. Po něčim so dohlada, zo bě jomu kradnjenu trubu wotkupił. Hrěša so na sobustawa jeneje wokołoćahaceje keklerskeje trupy.

Z Jitra. We našich kerkach tele dny jedyn Kamjenčan zmijicu žiwu dosahny. Je to sylnje dorosćena 60 cm dołha waka. Ćopłe słónčne pruhi su ju wšće z jeje khowanki wuwabiłe.

Z **Khróšćic.** Kaž słyšimy, ma so k jutram na našej šuli štwórty wučeŕ přistajić a to hnydom statny. Trěbne rumy za pokračowansku šulu dyrbja so připrawić. Najskerje budże je „stara šula" poskićeć dyrbjeć, do kotrejež su nětko bydlenja zatwarjene. Też we Worklecach, hdźež dwaj wučerjej wučitaj, ma so nowe třeće wučerske město założić a we Wotrowje so pomocny wučeŕ přistajić. Ale serbscy wučerjo pobrachuja! Njech so tola ći, kotrychž to nastupa, staraja wo naš zdźěłany dorost. A wšón lud dyrbi pomhać, zo by też khudši wobdarjeny hólčec abo też holca móhła studować.

Z **Worklec.** Dźěłaćeŕ z Pančic nadeńdże w blizkim Łuzy kopajo słanjo sylnu zmijicu. Na słónčku so wohrěwajo bě do kulki zwita. Z motyku porazy zwěrisko, kotrež na njoho zlětujo so wobaraše. Z bornicu za šiju njeseše ju jako

Należnosć Posoła.

Měrc so bliži ke kóncej. Wo dopłaćenja na prěnje štwórć lěta so prosy dla woćišćenja sobustawow. Wšěch wudawkow dotal 399379 hr. Dokhodow ze zapłaćenja Posoła na prěnje štwórć lěta, z darow, dopłaćenjow na 1922, inseraty a druhe: 460604 hr. Wudawkow za jan. a febr. Posoł a časopisy za redaktora 399379 hr., zbytka w pokładnicy 61225 hr. Posoł za měrc, po dotalnej płaćiznje by było **320000** hr. a k tomu mamy **61225** hr., tak by hišće **za měrc pobrachowało 258775** hr.; tuž widźimy kak stojimy a też što mamy dale činić. Z tutoho hubjenstwa móžemy za měrc a potom haprleju jeno wuńć, hdyž na měsac **hapryl 300 hr. přinoška** wot sobustawow zběramy a k tomu też hišće **nadobne dobrowólne dary składujemy**, hinak so njehodźi wobstać. Potom pak so należnje prosy, zo bychu so přinoški sobustawow hnydom **po cyłych wsach podawałe**, hewak so też njehodźi wěc porjadnje dale wjesć abo dyrbjał so hišće pisać přistajić — ale za čo? za kajke zarunanjo?

Pokładnik.

Lěs horja.

Běše ćemna nóc. Na puću do wulkoho lěsa stoješe młodźenc. Wysoke štomiska a huste keŕki joho ze wšěch bokow wobdawachu. Lěsne pućiki křižowachu so na wšě swěta strony. Z wopřeoka kročeše młodźenc spěšnje. Dźěše ze zawrjenymaj wočomaj wšón ponurjeny do swojich mysli. Tak ani njepytny, kak so štomy a keŕćiny dale a bóle zbližowachu jene druhomu, dóniž so wón naposledku přez jedyn korjeń wali. Nětko so hakle dohlada, zo bě so zabłudźił a zo je w bojaznej husćinje. Wón stany a ćerješe do prědka jónu po tym, jónu po druhim puću. Ale wšitko bě podarmo, přetož pytny, zo so po lěsu błudźo přecy zasy na te městno wróća, wot kotrohož bě wušoł. Tuž ćisny so na zemju; mocy joho wopušćachu a hłód joho poča krjudować. Z woběmaj rukomaj zawodźe sebi wobličo a žałosćeše wótře. Hdyž zasy pozběže hłowu, stojachu před nim tři mužowje, kotrychž prjedy njebě widźał — a wón zatřepota. Prěni měješe suknju ze złotom wušiwanu a wokoło ćěła błyšćaty pas, z drohimi kamjenjemi wusadźany. Druhi měješe čornu suknju a čerwjeny pas a třeći měješe módru košlu a kožany pas wokoło ćěła a w sylnej rucy wulku sekeru.

„Što tu ty činiš?" woprašachu so wšitcy tři nadobo.

„Mrěju", wotmołwi młodźenc, — „smilće so nade mnu!"

„Što sebi přeješ?"

„Zo skerje lěpje z toho lěsa wuńdu."

„Wubjeŕ sebi jenoho z nas, kotryž će powjedźe!"

Młodźencej lubješe so najbóle wony we złotej sukni a z drohimi kamjenkami a tuž rjekny hnydom: „Tebje sebi wozmu".

Muž we złotej sukni wusmja so, poda ruku młodźencej — a wonaj druhej dwaj człowjekaj so zhubištaj. Mjelčo młodźenc za swojim wjednikom dźěše. Spěšnje po puću stupaštaj. Hižo něšto hodźinow dźěštaj, ale přecy běštaj hišće w lěsu.

„Sym wustał", rjekny młodźenc a zasta, „njemóžu dale."

— „Puć je daloki — a nozy stej ći słabej; ja će njemóžu wottudy wuwjesć. Tola za něšto wokomikow póndźe tu pućowaŕ nimo. Maš tónle mječ a přiswoj sebi joho konja, a tón će dale ponjese.

„Běda mi", zawoła młodźenc a rozpřestrě wobej rucy, „štó sy ty, zo mi tole radźiš?"

— „Ja sym złósć." —

„Dźi wote mnje", zawoła młodźenc a padny na zemju. — Zasłyša jenož hišće djabołski směch a [illegible] tam.

trofeju domoj. Při hewak zymnym wjedrje je to nadpadne, zo so zmijica tak zahe ze zymskoho spara wudrapa. Snadź budźe lětuše léto bohate na tajkich jědojtych wakach. Tutón pad z nowa wuči, prawje kedźbliwje w tamnych keŕkach być. Hižo mnozy ludźo su přez kusnjenjo zmijicy smjerć namakali.

Z Różanta. Wobstojenja su k tomu dowjedle, zo je hnadowna Różeńćanska cyrkej bjez zwonow. Do Rożeńćanskeje cyrkwje přikhadźeja drje pobožni z cyleje Sakskeje a też samo z cuzych krajow, ale najbóle je wona tola zhromadna swjatnica katolskich Serbow. W jich srjedźiznje też stoji. Tohodla też P. Alexander we swojej knižcy wo Różeńće praji, zo móže so słowa swjatoho pisma tu nałožeć: „Ja sym so zakorjeniła w mojim česćownym ludźe." Katolscy Serbja su sebi tutu swjatnicu w běhu šěsć stow lět też přecy wysoko važili a su tam khwatali we wulkich ćěšnosćach a pomoc pytali a z wulkoho dźěła też namakali, kaž wobswědča jich nutrne dźakprajenja. Tutón dźak pak su husto też ze skutkami wopokazali.

Różant je też tak rjec wutroba cyłoho Serbowstwa. Kóžde léto zhromadźuja so tu tysacy Serbow. Tola nic jenož Serbjo sem přikhadźeja ale też druzy Němcy a Słowjenjo. Różant pak je też we zwonkownym wobkhodźe a w znutŕkownym zmyslenju zwostał ryzy serbski.

Za Serbow drje by było, hdyž njeby Różant přikhadźace syły pobožnych pućowarjow ani ze zynkami postrowjeć móhł.

Klóštr Marijina Hwězda je nětko nastork dała, zo by Różant zasy druhim cyrkwjam, kotrež su rjane nowe zwony dóstałe, trósku podobny był. Wulki zwón, kotryž wjacy płaći hač druhej hromadźe, wobstara dobroćiwje hnadna knjeni klóštra Marijineje Hwězdy. Tola při jenym zwonje wostać njemóže, to by tola trósku přejara khudobnje było za Różeńćansku swjatnicu. Tohodla ničo druhe njewostanje, hač zo wšitcy, kotrìž maja kusk lubosće k Różeńćanskej maćeri Božej, po swojich mocach wopruja, zo by Różant drje nic tak mócne zwony, kaž druhe cyrkwje maja, ale k najmjeńšomu podobne dóstał. Tola dwaj mjeńšej zwonaj płaćitaj po nětčišich płaćiznach 18 milijónow. To drje so zda wjele być, ale woprawdźe je to po starych płaćiznach 4000 hriwnow. Tohodla so prosy, zo by kóždy swój dar też po starych płaćiznach wobličił a sebi pomyslił, zo je tysac hriwnow wokoło 20 abo 25 pjenjeżkow. Hdy by sebi to kóždy při swojim darje wědomy był, tak drje móhła so trěbna papjera bórzy nahromadźić. Dary móža so zběrarjam abo administratorej w Różeńće wotedać, wukrajnicy móža też přez serbsku ludowu banku (Wendische Volksbank in Bautzen auf Konto: Glockenfond für Rosenthal, Postscheckamt Dresden 110481) připokazać. Prosy so, zo by kóždy swój dar hnydom wotedał, dokelž chcemy nowej zwonaj za dwě njedźeli hižo skazać. Najwjetši dźěl pak dyrbi so hižo při skazancy zapłaćić. Njech pak so wosebje šćedriwje při składowanju darow wobdźěla ći, kotrìž su tu pomoc namakali a kotrychž dźakownosć k tomu pohnuwa. Mać Boża cyle wěsće kóždomu joho dar zasy z bohatej danju zaruna.

P. Romuald, administrator.

Z Wojerec. Dwaj překlepanaj jebakaj staj w našim městačku pobyłoj. Do tobakowych klamow zastupiwši cigarety kupištaj. Potom wudawaštaj, zo je so za nje přenizki dawk wotedał. Na to předstajištaj so jako kontroléraj a wobličištaj dawk, kiž do milijónow dźěše. Z dobom přispomništaj, zo ze sobu rěčeć dataj. Do stracha zehnaty wikowaŕ wupłaći jimaj 50000 hriwnow, dari tošku za pjenježne papjery a hišće pjeć tafličkow šokolady. Ze swojim wuspěchom skhroblenaj podaštaj so do druhich klamow. Tam pak bě připadnje jedyn zastupnik cigaroweje fabriki. Tón tónle świndl hnydom přewidźi. Jebakaj měještaj so z procha. Na dwórnišću policija jenoho hišće zasłapi a zaja. Bě to wěsty Hecht z Drježdźan. Po kraju wokoło ćahajo poskićeše so za powjetšenjo fotografijow. Pola njoho wujebanych 50000 hriwnow hišće nadeńdźechu. Druhomu jebakej bě so poradźiło ćeknyć.

We **Warnoćicach** pola Rychbacha (Arnsdorf OL.) zemrě na swojim kuble srjedu tydźenja też w našej Łužicy wšelakim znaty nĕhduši krajny hejtman pruskeje Hornjeje Łužicy knjez von Wiedebach a Nostitz Jänkendorf we starobje nimale 75 lět. Zemrěty bě nahladny knjez, kiž bě w prjedawšich lětach też wjele važeny při kejžorowym dworje, hdźež běše wyšši ceremoniar. Wosebje wuznamjenješe so z woprawskej nadobnej mysli, za wšitko dobre wobstojace zahorjeny. Wurjadna lubosć k serbskomu ludej bě kaž płód tuteje nadobneje a sprawnéje mysle. W pruskej Łužicy měješe też interesy klóštra Marijineje Hwězdy zastupować a je naš klóštr wjac króć při swjatočnych přileżnosćach wopytał. Też z Budyšskim tachantstwom bě wuzcy spřećeleny; běše też přitomny při 700 lětnym jubileju tachantstwa a znowazałoženju Mišnjanskoho biskopstwa. Knjez v. Wiedebach bě předsyda nahladnoho Zhorjelskoho towarstwa wědomosćow.

W **Drježdźanach-Löbtawje** je najdostojniši knjez biskop Khrystian minjenu njedźelu nowu cyrkej swjećił. Z Budyšina běštaj kk. tachant Skala a prof. Klaus z katolskoho seminara přitomnaj. Cyrkej je swjatomu Antonijej poswjećena. W Löbtawje hižo lětdźesatki katolska fara wobstoji. Bože służby je wosada tam te léta w turnaŕni měła, kotruž měješe wot města najatu. Hižo dołho bě tam twarnišćo na Bühlowskej drózy, je pak so tam prjedy před lětami katolska šula twarić dyrbjała. Dokelž dotalna kapała w turnaŕni so wjac njehodźeše a też wupowědźenjo bě připowědźene, poča so w augusće loňšoho léta kruće na nowu cyrkej hromadźić a za poł léta hižo tam stoji pódla katolskeje šule pyšna cyrkej. Hač dotal je, kaž smy słyšeli, na 25 milijónow hr. so zapłaćiło. Farař Schindler sam je za tón čas

---

Hdyž z nowa pozběže woči, stoještaj před nim dwaj mužej. — Što tu ty činiš?" woprašeštaj so.

„Mrěju, šmiltaj so", wotmołwi wón.

— „Što sebi přeješ?" —

„Zo skerje lěpje z tohole lěsa wuńdu."

— „Wubjeŕ sebi jenoho z naju, kotryž će powjedźe." —

Młodźenc pohlada a rjekny tomu, kotryž měješe tu čornu suknju a čeŕwjeny pas: „Tebje sebi wozmu."

Ani słowčka njepiknywši poda jomu cuzy człowjek ruku a wjedźeše joho sobu. Dołho běštaj šłoj. Skóńčnje stoještaj nad hłubokim bjezdnom, z kotrohož bě płač a žałosć słyšeć.

„Njemóžu dale", zawoła młodźenc.

— „Tohodla sym će też sem dowjedł", wotmołwi čorna wosoba; „jenož po tymle puću zamóžeš z lěsa wuńć. We tej hłubinje je smjerć a ta će wumóži wot wšoho hubjenstwa."

„Běda mi", zawoła młodźenc. „Što sy ty, zo mi tole radźiš?

— „Ja sym zadwělowanjo." —

„Preč wote mnje!" zawoła młodźenc a padźe na zemju.

Hdyž zasy woči pozběhny, stoješe před nim wony człowjek w módrej košli ze sekeru w rucy a dźěše k młodźencej:

— „Pój ze mnu, młodźenco! Wěrno je, twój puć je daloki a połny horja, ale štóž ćerpi, tomu Bóh pomóže."

Młodźenc poda jomu ruku a cuzy człowjek dźěše před nim. Ze sekeru pušćeše štomy a rubaše jomu puć přez husćinu.

— „Wzmi sebi na ramjo jedyn z tych kuluchow", kazaše cuzbnik.

Młodźenc posłuchaše, hačrunjež bě wustał a wšón wutły. Mjez tym, zo dale dźěše, bywaše lěs dale a swětliši a wón dale a wjeselši, a ćeža zdaše so dale lóžša być, dokelž so znošowaše na křidłomaj nadźije.

Skóńčnje dóńdźeštaj hač na kónc lěsa. Před nimaj błyšćeše so w jasnych pruhach słónca šěroka zelena runina.

— „Nětko smoj wonka", wotmołwi cuzbnik. Lěs, po kotrymž sy šoł, je lěs horja. Na to ženje njezabudź! A nětko ćisń ćežu wot so!"

Młodźenc ćisny kuluch z ramjenja dele a wopraša so: „Što sy ty, zo sy mje tak rjenje wjedł?"

— „Ja sym dźěło!" wotmołwi cuzbnik a so zhubi. —

přez 4 milijóny nahromadźił, najwjacy je najdostojniši knjez biskop wobstaral. Twar je wuwjedł knjez Zažek, architekt, kiž we Wulkich Zdźarach pola Kulowa bydli.

Trjebamy serbskich wučerjow a duchownych, lěkarjow a rěčnikow

wosebje prěnich je woprawdźe styskniwy njedostatk. Naše Serbstwo zańdźe, njesmějemy-li dosć wučerjow a duchownych. Sćelće swojich synow na šulu. We Sakskej pobrachuje hižom na 30 serbskich wučerjow, w Pruskej na 75! A kelko pruskich wosadow nima serbskoho duchownoho! Njewobmyslujće sebi, hač budźe studium wunošny, hač pozdźišo dokhody wudawki za šulu narunaja; přinjesće narodej tułón wopor, zo jomu wobdarjenoho syna wěnujeće! To je přisłušnosć zamožitych domow. Přiměrujće pak też mjenje zamožnym susodam, zo bychu swojoho wobdarjenoho syna na šulu dali, a podpjerajće we dźensnišich drohich časach cyła wjes swojoho serbskoho studentu. Njezawidźće nikomu, kaž je so to tu a tam z njedorozymjenjom stało, hdyž też mało zamožity swojoho syna na šulu dawa; přinjese z tym tola wulki wopor za swój narod, wopokazuje jomu z tym najwjetšu službu, za kotruž so jomu dodźakować njemóžemy. Dźensniše za zastojnikow njewunošne časy wšak ludźi wot studijow wotrašuja, ale junu tola też za studowanych zasy lěpše časy přińdu, a k tomu je tola też wyšša zdźěłanosć sama we sebi wysoke kubło a žórło wysokeje radosće. Hlejće, w hospodarscy khudšich časach su Serbja dosć wučenoho dorosta měli, dyrbjało to nětko hinak być, hdyž so ratarskomu, serbskomu ludej poměrnje derje wjedźe? Hdyž wam, lubi Serbja, našu duchownu nuzu — wašu duchownu nuzu a nuzu wašich dźěći před woči stajimy, budźeće z myslemi a skutkami, ze słowami a darami naše prócowanjo spěchować.

Přihotujemy wulki narodny skutk. Chcemy w bližšim času domjacu zběrku za towarstwo pomocy za studowacych Serbow zrjadować. Trjebamy wulke srědki. Nimamy jenož nětčišim wučencam pomhać na šulach wudźeržeć, ale dyrbimy wjele wobdarjenych serbskich hólcow na wyšše šule wabić, byrnjež njezamóžići byli. Tuž wotewrće we swojim času šćedriwje swoju ruku a składujće hódnych darow. Naši němscy susodźa, kaž też němske wyšnosće na Serbow hladaja, hač maja zajim za swoju narodnosć. Njewidźa-li tajki zajim, so też wo Serbow starać njetrjebaja. Tuž pokažće swoju lubosć k namrětej narodnosći, kaž sće to we mjeńšej měrje hižom pola zběrki za čitanku „Kwětki" tak rjenje činili. Dźěłajmy, nałožmy prócy, přinjesmy woprawdźity wopor: toho je trjeba, zo nam Serbstwo njezańdźe. Smy kupa jenož w němskim morju, a smy wot wonka a nutřka wobhroženi. A tola njetrjebamy zadwělować: chcemy trać, trajemy! Tuž chcemy! Njebudźmy słabi, słaby zhinje. Budźmy wutrobići, wutrobitomu pomha Bóh. Tak mysleše a činješe naš Zejleř, tak myslimy a činmy też my!

Wulkoho dźěła a woporniwosće je trjeba, zo bychmy našim studowacym tak pomhać mohli, kaž sebi wobstojnosće žadaju, a zo bychmy też njezamožitych Serbow na šule wabili. Hdyž prajachmy, zo w Sakskej nětkle 30 serbskich wučerjow pobrachuje, dha bě to ličba, na Michała 1921 wulićena. Mjez tym je so, dźiwajo na nowe zakońske postajenja w Budyšskim hamtskim hejtmanstwje — ličby z druhich hamtskich hejtmanstwow nam znate njejsu — zańdźene jutry dalšich 15 němskich wučerjow při našich serbskich šulach přistajiło, a přichodne jutry dalšich 12 Němcow dóstanjemy. Potom budźe ličba němskich wučerjow při serbskich šulach nimale tak wulka, kaž ličba serbskich. W pruskich Serbach, kotrychž ličba je tři króć wjetša hač sakskich, je jenož lědma 50 serbskich wučerjow, nětkle 250 měło jich być. A kelko serbskich cyrkwinskich wosadow je tam wosyroćenych a čerpi narodnu a husto dosć z tym duchownu smjerć! Tuž měł serbski lud wjacy swojich synow njedźiwajcy mało přihódnoho časa na šule słać. Dźensa bojosće trjeba njeje, zo potom w serbskej dominzne městna njenamakaju, abo zo jich wyšnosć do Němcow póšćele. Te časy su nimo! Po žadławej třicećilětnej wójnje a wokoło sydomlětneje wójny w tutych najhórših časach robočanskeje khudoby, měješe naš serbski lud dosć wučenych, haj dyrbjachu či z wjetša dołho na městno čakać. Njedyrbjało dźensnišim Serbam, kotrymž so hospodarscy derje wjedźe, možno być, sebi zasy dosahacych wučenych wukubłać? To je možno, a dokelž je nuzne, a dokelž je zdobne, dyrbi so stać. Pokažmy z woporniwosću a z dźěławosću, zo chcemy Serbja wostać.

Takle napomina **Wurjadny wubjerk towarstwa pomocy za studowacych Serbow** we „Serb. Nowinach". Nastawčk zdźěla přikrótčichmy. Hdyž też kóžda jenotliwosć na nas katolskich Serbow njetrjechi, dha tola hłowna mysl je za nas runje tak ważna. Štóž z našich kóncow chcył napominanjo sebi k wutrobje wzać, njech so ze swojim wosadnym duchownym nadrobnje rozrěči, komu by najlěpje swój wotmysleny dar přiwobrośił.

Pój, Knježe Jězuso! Powšitkowna modlitna knižka za časćiše swjate woprawjenjo płaći njewjazana 2000 hr., derje zwjazana z čerwjenym rězkom 3000 hr.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: z **Budysina**: Jakub Čórlich, Marija Špitankowa, Jan Bělk; 943. Jakub Nawka z **Łahowa**; 944. Jakub Hicka z Češkec; 945. Marija Zmijec z **Haslowa**; 946.—948. z **Jitka**: Pawoł Janca, Jakub Paška, Jakub Rachel; 950.—956. z **Njebjelčic**: Jan Žur, kubleř, Jakub Žur, Jakub Kubaš, Marija Kralowa, Jurij Wawrij, Jurij Herman, Mikławš Herman; 957. Madlena Kórjenkowa w **Drježdźanach**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: z Budyšina: Jan Bělk **4000 hr.**, Jakub Čórlich 200 hr.; Jakub Nawka z Łahowa 100 hr.; Jakub Brězan z Konjec 200 hr.; njemjenowana z Jawory **1000 hr.**; Marija Kneblowa ze Šulšec 500 hr.; Jan Cyž z Nowoho Łusča 350 hr.; z Njebjelčic: po 800 hr.: Jan Žur, kubleř, Jakub Žur, Jurij Wawrij a Mikławš Herman; Marija Kralowa **1200 hr.**; po 300 hr.: Jakub Kubaš a Jurij Herman; N. N. 500 hr.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 19. měrca 1923

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 190—200, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 150—170, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 110—130, 4. mjenje picowane wšěch starobow 80—100. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 180—190, 2. połnomjasn,e młódše 150—170, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 110—130. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 190—200, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 150—170, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 120—140, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 100—110, 5. mjenje a špatnje picowane 70—80. **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 260—270, 2. mjenje wukormjene a cycace 240—250, 3. špatne 190—220. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 200—210, 2. starše wukormjene 140—170, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 70—120. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 260—270, 2. wukormjene 280—290, 3. mjasne 230—240, 4. špatne 200—210, 5. rancy a kundrosy 150—250.

W Barlinje běchu 22. měrca **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšenca 38—39; rožka 36—37; ječmjeń 30—31; wows 28—29; majs 38,5; **muka** pšenična 105—115, ržana 100—105. **Wotruby** pšenične 21—20, ržane 21—22. Raps 80—81. Hroch Viktoria 55—65; mały 45—53. Pjeluški 60—65. Buny (połne) 30—35. Woka 55—60. Seradela 70—90. Rapsowy wosuch 25—26.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom sćele, móže je też póslać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Šwarna kuchařka poruča so k swjedźeńskim hosćinam.
Fr. Jung w Smječkecach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

K hermankomaj w **Budyšinje** a **Kulowje** přinjese zasy
Józef Kuba
tunje mydło a gumijowe póduše
na předań.
Stojnišćo w **Budyšinje**: **Napřeco Spency.**
" w **Kulowje**: **Napřeco Hančcy,** Budyšska droha.
Mydło

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

Hólc, kotryž jutry šulu wukhodźi, pyta mištra, hdźež móže **krawcstwo** nawuknyć. Dalše zhonić w exp. Posoła.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje
budźe jutrownu srjedu, **4. apryla 1923,** popołdnju w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.
Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk hudźbn. dir. B. Krawca. 3. Nekrologi. 4. Namjety.
Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Wjeršk
poskićam kóždej konkurency!!
Khermankej wutoru 27. 3. 1923 staju dźělbu tworow ze starych składow na předań. Spodźiwnje tunje płaćizny prošu sebi w mojich wukładnych woknach wobhladać.
Wotedaćo we wulkim sebi zdźeržuju.
Welsec kupny dom w Kulowje
Założ. 1868. **Wosebity kupny dom za Serbow.** Telefón 12.

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu } kóždoho měsaca
w **Ralbicach** třeću njedźelu }
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Konječanska šula hraje jutrownu póndźelu 2. apryla **w Konjecach** wulku nowu serbsku hru: **„Swjata Hilžbjeta Durinska."** Hra wospjetuje so młode jutry w Ralbicach. — Dalše w přichodnym čisle.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naša luba dźowka a sotra

Hana Wěrabic
z Radworja,

něšto njedźeli khora pobywši, w 22. lěće žiwjenja zbóžnje ze swěta wotešła. Tohodla wuprajamy wšěm, kotřiž su ju w khorosći wopytowali, wosebje miłosćiwym sotram, kaž też wopytowarjam póstywječora a přewodźerjam najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

Towařski tak zahe zemrćteje pak njech w swojich modlitwach na jeje dušu spominaja!

W **Radworju** a **Lutowču,** na pohrjebnym dnju.

Zrudźeni swójbni:
staršej, bratr a sotry.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana, bratra, přichodnoho nana a dźěda

kublerja

Jakuba Měrćinka
z Khelna

kotrohož je Bóh 70 lět staroho ze swjatymi sakramentami derje domawobstaranoho z tuteje časnosće wotwołał, wuprajamy wšitkim přećelam a znatym za wopytowanjo póstywječora a bohate k rowupřewodźenjo, kaž też nošerjam za njesenjo k rowu swój najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

Wosebity dźak też Radwořskim miłosćiwym sotram za časćiše wopytowanjo. — Joho dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Khelnje a Kamjenjej, na dnju pohrjeba, 15. měrca 1923.

Zrudni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100hr., reklamowy w teksće 400 hr.

13. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 31. měrca 1923.

Stawajće!

K wysocy swjatej Jutrowničcy strowja Tebje, luby serbski katolski ludo, Posoł z lubosću a z wutrobnymi přećemi. Směm-li po začuwanjach, kotrež sym sebi z dźěćatstwa wobkhował, sudźić, potom wěmy, zo su serbske wutroby Jutry wosebje šćroko wotewrjene za spomožne mysle. Jutry dźěn su swjedźeń rjanych nabožnych a ludowych serbskich wašni, kaž žadyn druhi swjedźeń wob cyłe lěto.

Tola wšě tute wašnja — njech jěchaja pyšni křižerjo w swjedźeńskej drasće z Božej matru a z postawu Zrowastanjenoho, njech pytaja dźěći pisane jejka, z kotrychž měłe so wulahnyć lubozne kurjata — su rjane zwonkowne wurazy a znamja nutřkowneje radosće nad Zbóžnikowym zrowastanjenju. „Sćěhujće mje w cyłym žiwjenju we wšěch myslach, słowach a skutkach“, napomina nas Zbóžnik Jutrowničku, „a potom was na sudnym dnju wubudźu ze smjertnoho spara k wěčnomu žiwjenju.“

Hłuboko saha a přima tute napominanjo do našoho žiwjenja. Hdyž tebje w kašću zemi přepodadźa, je wosud twojoho ćěła za sudny dźeń postajeny. Pak sy so z Božej hnadu wumóžił za cyłu wěčnosć z tutoho doła sylzow, pak sy sej wšo tysacorje hórje naparał na wšě wěki. Zo bychmy to stajnje wopominali, woła a prosy swjata cyrkej wjele njedźeli do jutrow a hišće dwaj měsacaj po jutrach: „Stawajće, stawajće! Pěkjće w jutrownym času njerodź a pjanku z wutrobow, wusywajće pilnje płódne symješka do duše, zo byšće z bohatym wunoškom žohnowani byli, hdyž njebjeski Wótc waše žně domoj khowa.“

Mamy wjele winy, cyłomu serbskomu ludej należnje prajić: „Stawaj, stawaj!“ Wójna, kiž je rowy po wjele milijónach ryła, wusypuje dźeń wob dźeń nowe rowy. Do nich spaduja ći, kotrychž duša bě hižo prjedy někak wosłabiła. Hdyž je lud tak mały kaž serbski, je duchowne hinjenjo wjele bóle napadne. Cuzy ludźo widźa jara derje njepomérne pićo a wrótne hraćo tych, kotřiž su na dźěło při „zasłužbje“ tajkichle pjenjez wjele mjenje časa nałožowali dyžli na přečinjenjo. Wjeselu so z wutroby, hdyž widźu, zo sće sej statoki ponowili, hospodarsku nadobu wobohaćili a serbskim wsam postupny wuraz spožčili. Tola nětko dźakujće so Bohu a wobdawajće waše statoki też z woporniwej lubosću k wšěm sobućłowjekam a njezabudźće, zo je w městach a w swěće wonka a samo pola nas na wsach wjele wokhudnjenych ludźi, wjele hubjenstwa a hłodu. Mamy njesměrnu dowěru k serbskomu ludej, zo zabłudźenja, kiž smy tu njerad mjenowali, přewinje.

Po tajkim dušownym wobnowjenju witamy radostnje też narodne „Stawajće“, na kotrež ze rta woporniwych a sprócniwych wosobow našoho ludu rad słuchamy. Revolucija njebě nihdy rjana a hordozna, tola je nas z njehódnych putow starych němskich knježerstwow, kiž su — runje kaž Polakow — też našu serbsku rěč w šulach a w cyłym zjawnym žiwjenju ničili a podtłóčowali, wuswobodźiła. Čohodla njemóže skoro nichtó, štóž študował njeje, derje serbski pisać? Je wjele, wjele Serbow a Serbowkow, kiž serbske časopisy a knihe ani rady njećitaja, a to tohodla, dokelž w serbskich šulach njesměd̄zachu khmanje serbski čitać nawuknyć. Tak je za nich nětko ćwila, serbski čitać a pisać. „Kamjenski dźenik“, „Budyšske Nowiny“, „Budyšski dźenik“ a „Drježdźanske Nowiny“ su jim wjele lubše, dyžli „Katolski Posoł“, serbske protyki a „Nowiny“. To wšo su sćěhwki dołholětnoho podtłóčowanja serbskeje rěče w našich šulach. Tu leža najhłubše korjenje wotrodźenstwa a zacpěwanja maćerneje rěče. Štó so nětko njeby wjeselił, hdyž tola časćišo čita, zo naši wučerjo nětkle pilnje maćeršćinu wuča? Štó nima swoju radosć nad „Kwětkami“, serbskej čitancy za horni skhodźeńk ludowych šulow, wudatej wot zjednoćenych serbskich wučerjow? Zasy a zasy powědaja nowiny wo założenju nowych serbskich towarstwow, kotrež serbski spěw haja a lubosć k maćerneje rěči jako swjate kubło do wutrobow wusywaja. To su žiwe znamjenja, zo chce naléćo do serbskich krajow zaćahnyć a zo ćopliše słónco serbske hona zeleni a wšědnje nowe kwětki ze zemje wabi. Njedajmy so zamylić, hdyž ludźo a nowiny, kiž Słowjanstwo zacpěwaja, njesebične dźěło za našu khudu narodnosć zažranosć mjenuja. Kóždy lud chce być žiwy, też my. Cuze poroki bórzy womjelknu, hdyž w narodnym dźěle kaznju lubosće k bližšomu ženje nikak njezranimy. To je so z našeje strony bohužel časćiso stało. A wosebje poroki, kiž su so w zjawnosći najdostojnišomu knjezej biskopej činili, dyrbimy raznje wotpokazać a wobžarować. Hdyž su so — sobu z našeje winy — zmylki stałe, dyrbja so w zjawnosći na kóždy pad bjez rozwólnosće rozrěćeć. Hdyž so hori swjata lubosć k maćeršćinje, tam namaka so też někajke dorozemjenjo a měrniše posudźenjo za njejasne a dwělomne należnosće. „Strażerjo“ su jara wužitni a zmužićiwi ludźo, ale njesměd̄za so bjez rozważenja na kóždoho podhladnoho walić, hewak móže škoda wjetša być dyžli wužitk. „Prjedy waž, potom zwaž!“ Hdyž zasy a zasy swojomu ludej na wosobne wašnjo wo rjanosći serbskeje rěče pisamy a wo lubosći k wótcnomu krajej k wutrobam rěćimy, změje tajke prócowanjo stajnje žohnowany wuspěch za jednotliwych a za cyły naš narodźik.

Mójzes rozžohnowaše so při horje Nebo mrěju wot swojoho ludu ze słowami: „Hlejće, kładu před was žohnowanjo a poklećo. Jelizo dopjelnjeće wšitke Knjezowe kaznje, budźeće žohnowani w domje a na polu, žohnowany budźe płód wašeje role a płód wašoho skotu. Jelizo pak njebudźeće posłušni Knjezowomu hłosej, přińdźe poklećo na was.“ Z tutym namołwjenjom rozžohnuje so też „Posoł“

ze swojim jutrownym strowjenjom. Hdyž budźemy we wšěch wobstojenjach za Boże puće rozsudźeni a wotmysleni, dobudźemy telko dušowneje spjerawosće a stojawosće, zo smy wobrónjeni přećiwo zjawnym a tajnym křiwdźenjam. Njech jutrowne alleluja po cyłych Serbach pobožnje zaklinči a we wšěch wutrobach nadobny wothłós namaka!

i. w.

Politiski rozhlad.

Němskostatny sejm k sakskomu kulturnomu wojowanju.

Štóž je kulturnu politiku Sakskeje w poslednich lětach sćěhował, bě spóznał, zo by křesćanske stojniščo wosebje pak cyrkwine a nabožne stojniščo katolikow we Sakskej wulku škodu ćerpjeło a jara poćežene było — njeby-li němskostatny sejm wěsty wuček a skutkownu pomoc poskićał. Na njón wobroćichu so też wěriwi křesćenjo Sakskeje dla wukazow sakskoho ministra Fleißnera z 12. a 24. žnjeńca loňšoho lěta, w kotrymajž smy hižo husćišo rozprawjeli. Wonej drje buštej, kaž w poslednim Pósle pisachmy, mjez tym za katolikow wróćo wzatej — Barlin Drježdźany k tomu nuzowaše — njedźiwajcy to pak dóńdźe dla zadźerženja sakskoho knježeństwa přećiwo cyrkwi a wěrje ke krutomu wustupej za cyrkej.

Marx, předsyda centruma, rozestaji njepřećelske zakhadźenjo we Sakskej, hdyž je też w poslednim času něštožkuli zasy so polěpšiło, dha nas to hišće spokojić njemóže. Dospołnu swobodu za swědomjo sebi žadamy też we šuli. Na wšěch swjatych dnjach — potajkim też na Třoch kralow dyrbja dźěći ze šule wostawać směć; jenož wobćežowanjo je, hdyž ma so wosebita žadosć wo dowolnosć k tomu zapodać. Marx jasnje a raznje wupraji, zo ani katolikow ani protestantow Sakskeje centrum ženje njewopušći, hdyž budże so wo to jednać, za prawa jich swědomja a cyrkwje wojować.

Po nim poréča za němskonarodnych zapósłanc dr. Barth. Wón praji, zo nowy sakski wukaz jenož za katolske a židowske dźěći płaći, za evangelske dźěći hišće prjedawšej wukazaj płaćitej. Docyła so politika w srjedźnej Němskej na zaničace wojowanjo přećiwo nabožinje měri. Cyrkej tam woprawdźite martrařstwo ćerpi, jej so systematiscy wšě prawa bjeru, jejne swjate dny wotstronjeja, nowe so zawjeduja, kaž swjaty dźeń 9. novembra. Po wukazu so na swjatych dnjach, kotrež stat njeje připóznał, na žadyn pad njesmě wot šulskeje wučby wuswobodźić. **Wučeŕ potajkim dowoleńcu za komunistiski ćah dóstanje, tola nic za wukon nabožeńskoho swjatoho dnja.** Mišnjanskomu katolskomu biskopej su samo z khłostanskim procesom hrozyli. Při křesćańskich pohrjebach smědźa so socialistiske réče měć a na křesćanskich pohrjebniščach smědźa so pomniki ze napismami postajić, kotrež su křesćanskim nahladam přećiwne. Sakski kultusowy minister hrozy pohrjebnišća wuswojić, hdyž so to njećerpi. Cyrkej chcedźa wuhłódnić. Při statnych přidawkach za cyrkej so na wothódnjenjo pjenjez njedźiwa. To wšo přećiwo tomu réči, štož je we němskej wustawje za křesćanske cyrkwje předwidźane. Zo prawna přisłušnosć wobstoji, je z počinanja druhich statow, kaž Pruskeje, a z dobrozdaća Lipsčanskeje juristiskeje fakulty spóznać.

Po revoluciji je so nabožeńska wučba w Sakskej wotstroniła, tola rozrisacy wosud němskostatnoho suda je so za zakhowanjo nabožeńskeje wučby wuprajił. Nětkole chcedźa socialistojo šulerske bibliotheki „wučisćić". Dźěći so napominaju, zo bychu nabožeńske pisma roztorhałe a spaliłe. Z wotkřesćenja wodźiwjenjo młodźiny nastawa. Za němske knježeństwo je najwjetši čas zakročić přećiwo Sakskej, Thüringskej, Braunšweigskej, hdźež podobne wobstojnosće knježa.

Němski minister znutřkownych należnosćow dr. Oeser wotmołwi, zo němske knježeństwo stojišćo zastupuje, zo ma krajne zakonjedawařsrwo (sejm) prawo, swjate dny zawjesć, kaž dołho so z němskostatnym zakonjom ničo druhoho njepostaji. **Němske knježeństwo tohodla zakonjowy naćisk předpołoži, kotryž najwažniše swjate dny z němskostatnym zakonjom postaji. Naćisk je so hižo němskostatnej radźe přepołožił a w bližšim času do němskoho sejma dóńdźe.**

Štož wuswobodźenjo wot wopytanja šule na swjatych dnjach, kotrež stat njeje připóznał, nastupa, njeje prawo po wustawje jasne. Wo tym skónčnje statny sud abo němskostatny sud rozsudźi.

Stož posledni sakski wukaz wo nabožeńskim wliwje w šuli postaja, po měnjenju němskoho knježeństwa za šule płaćić njesmě, hdźež maja wšě dźěći tosame wěrywuznaća, abo hdźež so žane dźěćo njeje wot nabožeńskeje wučby wotpowjeło. Zo by so to dócpěło, wo to budże so we dalšich jednanjach prócować. —

Na woprašenjo je sakske knježeństwo wotmołwiło, zo 1. apryla nowe postajenja wo přistajenju wučerjow ludowych šulow do mocy stupja.

Přewaleńske wotpohlady.

Strašne přisahanstwo přećiwo wobstojacomu němskomu knježeństwu je so wotkryło. Němscy nacionalistojo, kotříž su so wot němskonacionalnych dźělili, su po cyłej Němskej statny přewrót přihotowali. Jich plan bě lěpje přemyseny dyžli Kappowy puč před třomi lětami. Wón njebu na Barlin wobmjezowany, ale bě přez cyłu Němsku wupřestrjeny. Kaž so zda, je policija w pisarni zajatoho něhdušoho leutnanta Roßbacha plan za puč namakała. Tohodla je wona zdobom

Jutrowna sweca.

„To njeńdźe, dostojny knježe, to njeńdźe; nihdy na nihdy to njemóžu — bjez pjenjez njedam wam swěčki!"

„Ale, ja was prošu, luby Józefje; pčoły tola też sebi ničo njeżadaju! Te dawaju wam wósk darmo."

„So wě, cyle darmo! A jandźele lětaja z njebjes, zo bychu jim kołče napletłe a korby, a w zymje dawaju jim cokor, a to hišće wosebje dobry z njebjeskoho blida, a jandźelki riedźa mi wósk a kradnu za mnje sužoh! A potom, haj a potom ta dań za moju khěžu pada z mróčeli a k tomu hišće jěść kaž židam manna w pusćinje, a pocpule so přecy wokoło mje rója, zo trjebam jenož za něšto jich hrabnyć, hdyž so mi mjasa zechce. A pjenjezy za dawki, te mi padaju z wuhenjom do jstwy a — —"

„Přestań, přestań, Józefje, to tola dźe kaž by hroch z měcha sypał a pri tym zabudźeš na tu jutrownu swěčku. Bóh tón Knjez by so zawěsće wjeselił, hdy by ty jomu k jutram tu — —"

„Dostojny Knježe, njeje derje, hdyž wam do rukow padnješ. Zawěsće Bóh tón Knjez takle prosył njeby kaž wy. Lědoni něšto měsacow je so hakle pominyło, zo sym wam dwanaće swěčkow — słyšiće, dostojny knježe, dwanaće rjanych swěčkow do cyrkwje dał, słyšće: cyle darmo, čerwjenoho pjenježka sebi za nje žadał njejsym. A wam k woli, haj wam sym je dał."

„Ale, luby Józefje, njerěčće tola takle! Bohu Knjezej sće je darił. Wy chceće tola też něšto za njebjesa činić."

„Na mojedla, hdyž žno chceće to tak prajene měć. Tola dwanaće swěčkow na wołtař a nětko hišće jutrownu swěcu — zawěrno to bych dyrbjał dwórski dodawarc swjatoho Pětra być, kiž jich khětro wjele trjeba, prjedy hač ma njebjo wobswětlene. A tón ja njejsym a mam dołh, a lózu žonu a pjeć dźěći."

„A dobru hubu, Józefje, zawěrno dobru hubu maće. Tola ja sam widźu, zo sym přewjele wot was žadał. Tuž was prošu, sćińće tu swěcu na moje zličbowanjo, luby přećelo!"

„Na waše zličbowanjo, dostojny knježe? na waše zličbowanjo? Prajće mi tola, budźće tak dobry, je to něšto druhe, hač prjedy, hdyž praješće, zo chceće ju darjenu měć? Móžeće dha wy ju zapłaćić? Maće dha wy pjenjezy? Ma dostojny knjez farař Pochi hdy pjenjezy?"

„Njejsym wam ja rukowanja dosć?"

„Ow, ow, dostojny knježe", wotmołwi na to zasy stary

w Barlinje, Casselu, Erfurće, Halberstadtu, Hannawje, Magdeburgu a w někotrych městach Pomorskeje wobydlenja sobustawow nacionalistiskich zwjazkow přepytać dała. Na wěstym dnju dyrbjachu nacionalistiske wudyrne (wojowanske) wotdźělenja so wyšnosćow a knježeństwa zmocować. Nastupanske plany za jednotliwe stotnije němskonacionalnych gardow běchu nadrobnje wudźěłane. So wyšnosćow zmocowawši dyrbjachu wobrónjehe nacionalistiske črjódy ze wšěch stronow do Barlina přićahnyć.

Po namakanych dopisach dyrbjachu so někotre wosoby, wot kotrychž so přećiwjenjo přećiwo nacionalistiskomu knježstwu wočakowaše, z nasylnosću wotstronić. Z wosebitym pohórškom bě nationalistam, kotříž so swobodniske strony mjenuja, pruski minister Severing, kotryž wot toho časa, zo je ministerstwo znutřkownych należnosćow přewzał, monarchistiske organisacije wótro wobkedźbować dawaše.

Wšě tele plany běchu nanajdrobnišo předźěłane. Stotnije běchu sp wutworiłe, kotrež dyrbjachu na date znamjo do Barlina přićahnyć a knježeństwo powróćić. Tutomu planej nacionalistiskeje swobodniskeje strony je so ze zebraćom dźěła jejnych pismow zadźěwało.

Policija aktowe wotrjady zdźěła prózdne nadeńdźe, hdyž do pisarnje zastupi. Němsko nacionalistiscy zapósłancy běchu prjedy poručili, wšón aktowy material do jstwy němskonacionalistiskeje swobodniskeje strony w němskim sejmje donjesć, hdźež je wón z njezranliwosću (immuitu) zapósłancow němskoho sejma před zebraćom policije škitany.

W pruskim krajnym sejmje je minister Severing přewróćerske plany němskich nacionalistow wobswětlił. Nacionalistojo su ludźi najeli, wudawajo, zo němske wójsko spyta Francózow z Poruhrskeje wuhnać. Hdy bychu tele organisacije dale dźěłałe kaž dotal a so jim dźěłaćerske bataillony napřećo stajałe, potom drje by so bórzy wobydleńska wójna započała.

Pruski minister znutřkownych należnosćow je němsku nacionalistisku swobodnisku stronu z jejnym pobočnymi zwjazkami a organisacijemi, runje tak jejne młodźinske zjednoćenstwa „Hrabja York z Wartburg“ za Prusku rozpuścił. Zamoženjo rozpuščenych zjednoćeństwow je so k lěpšomu němskoho stata zebrało.

Jako přičiny k rozpuščenju mjenuja so, zo ma so němska nacionalistiska swobodniska strona jako zababjene pokročowanjo zakazaneje nacionalistiskeje dźěłaćerskeje strony wobhladać, a zo so **wona na to měri, parlamentarismus wotstronić.** Za to pisomne dopokazma předležeja, zo su stotnije a tak mjenowane turnarstwa, kotrež je nacionalistiska swobodniska strona organisowała, za znutřkownymi politiskimi zaměrami du.

Wosebje je wěste, zo so zwiski z němskostatnej woboru pytaju. Tutu chcychu za to dobyć, zo by wona derjeměnjacu neutralnosć zakhowała, **hdy bychu nacionalistiske zwjazki přećiwo knježeństwu kónc měrca wojować započałe.**

Słowjanska.

Při poslednich wólbach je so pokazało, zo **wobydleństwo Khorwatskeje, Słowinskeje a Bosnije** po móžnosći wjele samozarjadowanja za tele kraje žada. Nětčiša wustawa pak je hłowne sydło statnoho zarjadnistwa do Belgrada położiło. Tohodla sebi wobydleństwo mjenowanych krajow žada, zo by so wustawa mjenowanych krajow přeměniła. Tole žadanjo pak ma mało wuhladow na dopjelnjenjo. Wulka wjetšina w skupštinje budźe za to, zo so wustawa njepřeměnjena wobkhowa. Na tym njedwěluje tež Radič, wjednik khorwatskeje republikanskeje strony, kotrejž 70 zapósłancow přisłuša. Wón je tohodla zwólniwy, z knježeństwowej stronu w Belgradźe jednać. Tale powěsć je w Serbiji dobry zaćišć činiła.

Pólskoho arcybiskopa Cepljaka z Pětrohroda a praelata Budwiča k smjerći zasudźili.

Bolšewiski sud w Moskwje je póndźelu wusud w procesu přećiwo pólskemu arcybiskopej dr. Cepljakej a 14 katolskim duchownym wozjewił. Arcybiskopa Cepljaka a praelata Budkowiča su k smjerći zasudźili. Wusud so pječa štwórtk wukonja. Druzy wobskorženi su so k jastwu po 3 hač do 10 lět zasudźili. Arcybiskop Cepljak bě po přikazni z Roma so zapowěł cyrkwine zamoženjo ruskomu bolšewiskomu knježeństwu přepodać.

Powěsć wo zasudźenju pólskich duchownych je we Pólskej njesměrne rozhorjenjo zbudźiła. Ministerski předsyda Sikorski je bolšewikskoho pósłanca Obolenskoho přijał a jomu najdorazniše rjekł, zo pólske knježeństwo rozsudnje protestuje přećiwo justicnomu mordarstwu. Wone je pječa wšěm wukrajnym knježeństwam depeše wo Moskowskim smjertnym wusudźe póslało.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Jene Budyšske dźěłaćerske nowiny pisachu, zo su w Budyšinje wšelakich nahladnych měšćanow zajeli. Jedna so wo to, zo su w jenym industrialnym wobkhodźe so twory wo wjele milijonow pokradłe. Zajeći su do tohole padušstwa sobu zaplećeni. Što ći měšćenjo su, njeje možno zhonić. Rěka, zo so wo 19 mužskich a jenu žónsku jedna. Wšće sudniske přepytanjo należnosć rozjasni. Kuž je so mjez tym zhoniło, jedna so wo wikowarjow ze starym čaprom. Woni su wosebje wjele metala nakupili. so njepřeswědčiwši, hač njeje kradnjeny. Pola jenoho wikowarja wjele kopra namakachu, kotryž bě s

---

wóskał. „Wšón respekt před wami a wašej hódnosću a dostojnosću. Tola što móhł z tymaj činić? Nihdźe, na cyłej farje dźěn ničo wjacy njeje, za čož by mi žid někajke 10 soldi dał. Časnik předaty, tón wulki stólc předaty, wšě drohe sudobja — předate. Što, štož ma jenož něšto płaćizny, je hišće waše?“

„Přestań, přestań, přećelo!“ wołaše k tomu duchowny a zadźeržowaše sebi wuši. „Wy tola rejiće kaž někajki přesadnik!“

„Što potajkim maće hišće, štož ma płaćizny? A z kože rězać wam tola też njemóžemy.“

„Hoho! Ja so boju, wy byšće to činił, hdy by što pomhało. Njebudźće tola tak skupy, luby přećelo, a mějće tola něšto dowěry k Bohu a swojomu fararjej. Ja wam zapłaću, hdyž budu móc.“

„To je runje tak, jako byšće prajił: signore Giuseppe, dajće mi tu swěčku!“

„Za jutřišim budźe wašoho mjena; budźe wulki swjedźeń, to budźe wulkoho swjatoho. — Joho dla dajće; swj. Jósef budźe wam mytować.“

„Wšće što, knjez farař: Wobroćće so tola sam na njoho! To tola mje k tomu njetrjebaće. Prošće joho, zo by wam někajku dobru dušu připósłał. Was sebi wón zawěšće z najmjeńša wo sto razow bóle waži dyžli mje; ja sym zły duch pola njoho ze swojej lózej hubu a z tej lózej žonu a z tymi pjeć dźěćimi?“

„Dźerž hubu, dźerž, človječe! To bě myslička. Tu chcu sebi hłubšo rozmyslić. Tuž božemje; přeju wam wjele zboža a Božoho žohnowanja k swj. Józefej! Božemje, božemje!“

„Haj, božemje, dostojny knježe fararjo, božemje!“ — A won bě duchowny.

Knjez farař Pochi njebě wjacy młody. Bě dołhi, suchi człowjek, z rjanymaj módrymaj wočomaj, z kudźerjawymi włosami. Klerika bě hižo khětro wotnošena, a šěroki nizki kłobuk woprawdźe jara wopřimany. Z khwatkom běžeše wón dale ze wsy, bóle do polow, z majsom wobsadźanych, tak daloko hač wóčko dosahaše. Jenož z nazdala bě widźeć něšto štomow a mjez nimi mała khěžčička. Na tu měri so Don Pochi; staru, khoru žonku chce tam wopytać. A mjez polemi ducy, rěči farař při sebi, nimale wótře: „Nětko, swjaty Józefje, nětko dyrbiš ty mi pomhać. A zo dyrbju dobru swěčku měć, dobru wóskowu, nic někajku połojčnu, snadź sterinowu, to ty lěpje wěš hač ja. Kaž rubriki* sebi

cyrkwinske předpisma.

z tudomnoho kopornika kradnył. Policija je kopornikej cyły wóz kradnjenoho kopora wróćiła, kotryž je někotre milijóny hriwnow hódny. Kaž so zda, su wikowarjo při překupowanju metala derje zasłužili. Kopornik njeje so posledni čas paduchow wobroć móhł. Wón bě tohodla kriminalnoho policistu z Barlina do Budyšina skazał. Tón we Gudźic hotelu bydleše. Zo by paduchow zasłapił, w nowinach z naweštkom wozjewi, zo staru mjedź (metale) za wysoku płaćiznu kupuje. Tuž jomu paduši kradnjeny metal přinošowachu. Tajnomu policistej so na tajke wašnjo poradźi, mjena paduchow wuslědźić.

Z Budyšina. Zwjazk serbskoho studentstwa wozjewja: Jutrowna skhadźowańka serbskeje studowaceje młodźiny budźe wutoru po jutrach we Serbskim Domje w Budyšinje. Popołdnju w 3 hodź. budźe hłowna zhromadźizna, na njej maja starši towarstwow rozprawu podać. Wječor w 7 hodź. zeńdźemy so k bjesadźe, na kotruž wosebje wšěch něhdušich wobdźělnikow skadźowanki přeprošuju. **Hłowny starši.**

— (Štrajk rejwarjow.) To njeje prěni raz, zo rejwarjo štrajkuja. Tajke něšto sta so tež póndźelu wječor w „Krónje". Hosćeńcar žadaše sebi za kóždu štučku 50, samo 70 hr. To bě rejwacej młodźinje, kotraž ma hewak pjenjez dosć za swětne rozpjeršenja, přesylny tobak a — štrajkowachu. Přećiwnicy so njewujednachu. Hudźba spytaše drje k dalšej zabawje wabić, tola njemóžeše lóhke nóžki k stupej po takće pohonjeć. Tuž zawrě hosćencar žurlu a hosćo ćehnjechu herjekajo wotsal. — Tak skónči so za nich hermank z njewjesołej dopomnjeńku.

Z Konjec. Jutrownu póndźelu hraje naša šula nowu serbsku hru „Hilžbjeta Durinska". Tuta hra pokazuje nam w 5 jednanjach rjane wurězki ze žiwjenja sławneje žónskeje, hdyž je přebywała na brodźe Wartburg jako mandźelska krajnoho hrabje Ludwika Durinskoho. Němska literatura ma mnohosć rjanych hrow, basnjow a legendow z Hilžbjećinoho žiwjenja. Naša hra pokazuje nam we hnujacych wobrazach jeje ćerpjenja w časach, hdyž běše jeje mandźelski w křižnej wójnje. — Zarjadowarjo su wšu prócu nałožili, zo by so hra derje wuwjedła a tež w rjanych drastach tamnoho časa předstajiła. Popołdnju wot ½4 hodź. je prěnje předstajenjo a to wosebje za dźěći ze wsy a wokoliny, tola tež dorosćeni su witani, wječor wot ½8 hodź. so hišće raz hraje. Cyły čisty wunošk je za šulske potrěbnosće postajeny. Wšitcy, kotřiž maja zajim za naše serbske dźiwadło a za naš młody dorost, njech njezakomdźa hru wohladać.

Z Miłoćic. Paduši počinaju dźeń a khrobliši być. Přijědźechu w nocy k soboće hnydom ze zapřahom na Pjechec kubło a chcychu na 14 centnarjow přikupnoho hnoja wotwjezć. Jedyn z domjacych ropot zasłyša a zawoła druhich. Mjez tym mějachu so paduši z khwatkom z procha, wostajiwši swój popad stojo. Ale zmužići wjesnjenjo puščichu so na kolesach za nimi a dosćežechu jich na Halštrowskim torhošću. Tu so wupokazachu jako wjesni z Porchowa, kotřiž za tamnoho rěznika skót hromadźe woža. Dopołdnja běchu na kuble po swinje pobyli a widźeli, zo tam wóz přikupnoho hnoja na hunje stoji. To bě jim witana přileżnosć, na lóhke wašnjo něšto hódnoho zasłužić. Tuž so na padušny puć hišće samsnu nóc podachu. Ale to jich koza lizny. Pódla zjawneje hańby čaka na nich zasłužene khostanjo.

Z Kamjenca. Naš kommunalny zwjazk je płaćiznu za 1900 gr. ćežki khlěb wot 25. měrca na 645 hriwnow ponižił. Druhe zwjazki so tomu dźiwaja a zdobom so hórša, čohodla so pola nich tosame njestawa.

Z Brěžec. Zańdźenu sobotu rano wokoło 4 hodź. kłapaše so pola tudomnoho kublerja Kowańka do duri a jedyn cuzy prošeše, hač směł na mału khwilu swojej konjej nutř stajić; w běhu dopołdnja sebi zasy, tak praji, po njej přińdźe, dokelž ma jara nuznu wěc wobstarać. Konjej běštej wubjernje rjanej skoćeći, pječa na 40 mil. hr. hódnej. Cuzy pak sebi po konjej wjacy njepřińdźe. Wokoło připołdnja přijědźechu někotři žandarmojo ze susednych Čech a někotři civilistojo, mjez nimi tež wobsedźeŕ konjow, z wokoliny Słanknowa, hdźež běštej konjej kradnjenej. Wobsedźeŕ Kowańkej rjane myto za picowanjo přepoda. Za paduchom, kotryž běše konjej wotedawši hnydom wupjerchnył, nimaju sléda. Paduch bě najskerje pytnył, zo su za nim. Njewza sebi tohodla ani khwile, poskićeny rańši khofej wupić, ale so po ćmje zhubi.

Z Kulowa. Ze zaměnjenjom podobneju pjenježneju papjerow je jedyn tudomny překupc jara škodował. Před wječorom přińdźe cuzy do klamow, nakupi za 3000 hriwnow twory a zapłaći je ze 10000 hriwnowskej papjeru. Dźowka Překupcowa dźowka so při čmičcy přehlada a da jomu 14 5000 hriwnakow, kotrež su tamnym podobne. So smějo wopušći cuzy klamy. Bjezswědomity človjek woteńdźe na ženjezasywidźenjo. Podobnosć tutych pjenjez je hižo při swětłym dnju k zamylenju dowjedła. Tuž rěka, přecy kedźbować, hdyž chceš so škody zminyć.

Z Kulowa. Nowa měchawa za naše pišćele we farskej cyrkwi płaći ze wšěmi pódlanskimi wudawkami na 3 mil. hr. Dotal njejsu so wšě wudawki zapłaćiłe. Tola poslednje je zasy wjetši dar wot našoho krajana, 72 lět staroho twarskoho mištra Hile w Baltimore dóšoł — 50 dollarow —. Tak je tón z tym wospjet swoju lubosć k ródnomu městačku wopokazał.

— Wurjadna hłowna zhromadźizna Serbskeje ludoweje banki, sobotu 24. měrca zaběraše so z powyšenjom akcijowoho kapitala wot 5 na 100 milijónow hriwnow a z tym zwisowacym přeměnjenjom wustawkow. Woboje so jenohłósnje přiwza. Z jeneje strony so na to kedźbne činješe, zo by so přewjedźenju akcijow do cuzych rukow zadźěwało. Tež potom so po času stać móže, byrnjež

---

ju žadaju, tajka dyrbi być, wjetša dyžli žana druha w cyrkwi, a rjana běła. Nětko daj mi dobru radu a pomhaj; wšak je tu činić wo česć Jězusa, kotrohož ty derje znaješ a zawěsće też tak kusčičk lubuješ . . ." A Don Pochi styknywši rucy poča so modlić. A při tym bě dóšoł k tej hubjenej nizkej khěžčičcy.

Hdyž po krótkej šćežcy tróšku na hórku dźěše, wobhladowaše so po krajinje, kotraž bě wot tam přewidźeć, a hladaše też na te hórki, kotrež so tam k wječoru módrjachu. A z nich błyšćeše a frinkoleše so kaž šěroka smuha žehliwych škričkow. Wón wosta stojo: „To drje tola Boži woheń njeje? — Tola ně — ně, ně, ja wěm što to je; to su te wulke wysoke wokna teje rjaneje wile, kotraž tam na hórcy stoji, a tomu bohatomu židej słuša. Słónčko do nich swěći a čini reklamu za te rjane złote pjenjezy, kotrež su tam nutřka skhowane."

A zrudnje zdychnywši pokhwata tróšku. A za něšto kročeli bě při tej khěžcy, a zastupi do njeje. Tam leži na twjerdym khuduškim ložu staruška, zeskhnyta žonka, bléda kaž smjerć. A Don Pochi přistupi k njej, zo by z njej so pomodlił a ju požohnował a tróšku pokojił. „Jutře je bolosćiweje maćerje a potom přińdźe martrowny tydźeń. Tuž dyrbiš prawje sćerpna być a sebi myslić: sym křižowana ze swojim Zbóžnikom; a borzy změjemy jutry, a potom budźe ćim rjeńšo za mnje. Tak dyrbiš sebi myslić!"

„Haj, dostojny knježe, to maće prawje. A ja sebi też přecy tak myslu; ale druhdy će tola njesćerpnosć přewozmje a přemóže. A wona zwjertny hłowu k woknej a hladaše won na te wokna, kotrež so tam k wječoru we słónčnej pruzy złoćachu. „Hdyž widźiš, zo je jich telko ludźi, kotřiž zawěsće też khmańši njejsu dyžli naš jedyn, a kotřiž čas žiwjenja žadyn pjatk dźerželi njejsu, a lědom někajku cyrkej wot nutřka zawohladali, a kotřiž su so přecy derje měli, a stajnje kwasowali kaž tón bohaty muž we s. Pismje, a kiž do ćeńkoh płatu so drasća, a pjenjez dosć maju a přecy wužiwaju a ženje khori njejsu — zawěrno, potom je ći druhdy ćežko a póčnješ njespokojny być. Či tamle — a wona pohlada zasy z woknom won k tej wili, kotraž so tam z nazdala błyšćeše, „či słušeja do tych zbožownych. Ja jich znaju. To je jedyn žid z mjenom Lazzaretti; prjedy je w Pisy był. Nětko ma milijóny a njedźěła ničo. Hdyž by tón swoje měchi wočinił, by wjele khudym ludźom pomhane było, a Bóh tón Knjez by měł swoje wjeselo."

„Snadź to tola jónu sčini", měnješe knjez farař. „Je

wone na mjeno zapisane byłe. Njeje wěste, zo nětčišich horliwych Serbow dźěći tež tajkeje narodneje mysle budźa kaž ći. Tak móhła po lětdźesatkach Serbska ludowa banka do tajkich rukow přeńć, kotřiž jeje założny zaměr njespěchuja. Tomu móže z wěstym wuwjazanjom zadźěwać. — Wo tym budźe přichodna hłowna zhromadźizna nadrobnišo jednać. Serbow winowatosć je, hišće bóle naš centralny institut ze wšěmi mocami podpjerać. Je dźě so hižo we mnohim jako podpjerał narodnych potrěbnosćow wupokazał a budźe to hišće we wjetšim rozměru, hdyž su sebi wšitcy Serbja swojoho narodnoho nadawka wědomi.

— Bórzy po hłownej zhromadźiznje Serbskeje ludoweje banki wuradźowaše so wo wobnowjenju koła serbskich rěčnikow a spisowaćelow. K. farař Dobrucki rozprawješe wo teje maćiznje a pokazowaše na to, kak nuzna je tajka organisacija a kak wjele dźěła w towarstwach a pismowstwu na jenotliwcow čaka. Tajke koło ma so tež w pruskej Łužicy założić. Za saksku Łužicu so hnydom předsydstwo wuzwoli, a to za I. předsydu k. farař Cyž w Hajnicach; njebě drje přitomny, ale zhromadźizna wočakuje, zo zastojnstwo na so w:zmje, za II. k. póstownik Kubjeńc z Buoyšina, za sekretara k. farař Dobrucki, ke kotromuž budźe k. Waker k pomocy a za pokładnika k. bankownik Klos w Budyšinje. 23 sobustawow so hnydom zapisa. Njech wobnowjene koło pilnje za duchowne pozběhnjenjo serbskoho luda dźěła.

Z Wojerec. Tu bě policija njedawno 24 hračkow při zakazanej hrě přesłapiła. Dwěmaj naměrichu po 30 000 hr., třom po 10000 a wšěm druhim po 3000 a 2000 hr. pjenježneje pokuty. Štóž dosahacych sadźakow nima, dyrbi za kóžde 1000 hr. dźeń „hopać". Korčmař ma 300 hr. pokuty płaćić, dokelž je policajsku hodźinu překročił.

Dźak hólcow w katolskim asylu

w Budyšinje 8. měrca 1923.

Našim wjelečesćenym lubym dobroćerjam.

Kóždy dźeń drje so dwójcy za swojich dobroćerjow zhromadnje modlimy, a při kóždej přiležnosći nas lube sotry k tomu namołwjeja, tola njemóžemy zakomdźić, Wam lubi dobroćerjo za mnohe dary a bohate dobroty, z kotrymiž su naše lube sotry z poslednjeje jězby k Wam so wróćiłe, z dźěćacej a dźaknej wutrobu a ze rtom Wam přiwołać: „Bóh Wam zapłać tysac króć!"

Našich lubych dobroćerjow budźe zawěsće wjeselić, hdyž jim powěmy, z kajkej radosću smy lube sotry powitali. Hižo póndźelu běštaj dwě sotře wotjěłoj, zo běstej za nas hromadźiłoj. Druhe mějachu doma wulke płokanjo. My hólčata běchmy rano do šule šli. Hdyž připołdnju domoj přińdźechmy, najprjedy kruče wobjedawachmy. Po paćerjach po wobjedźe, při kotrychž na swojich dobroćerjow njezabychmy, dachmy so do dźěła. Bělachmy neple, wobstarachmy wuhlo, potom chcychmy lubej sotře wjeselo sčinić. Hdyž z płokańnje přińdźe, měješe wšitko rjenje čiste być. Tuž dźěchmy po wodu, blida, ławki a skónčnje też špóndowanjo myjachmy, ach to bě žiwjenjo, to byšće widźeć dyrbjeli! Wšitcy pomhachu, žadyn njechaše lěni być. Luba sotra přińdźe. Najprjedy bě zastróžena nad našim dźěłom, ale potom je so tola wjeseliła a je po lubu mać doběžała a so jara smjała. Dokelž z našej wulkej jstwu sami hotowi njebuchmy, dyrbješe nam luba sotra pomhać. Wječor smědźeštaj dwaj wulkej hólcaj na železnicu po lubej sotře hić. Wšitcy chcychu hić, žadyn njechaše doma wostać. Z wulkej wjesołosću a radosću korb njesechmy. Hdyž před asyl dóńdźechmy, bě też wóz přijěł, kiž bě te druhe wěcy kaž žito, neple, muku a jabłuka, haj też khlěb přiwjezł, ach kajke wulke pokruty khlěba. A to běše wjeselo a wobdźiwanjo bjez kónca. Z jabłukow nam hnydom wudźělachu.

Na to so w kapali zhromadźichmy k pobožnosći, dźakowachmy so Bohu a modlachmy so wosebje za našich dobroćerjow. Potom dźěchmy wjesele lehnyć. Nazajtra dóstachmy k snědani dobru w kropje muku a z wulkej radosću powitachmy desku z wulkimi pomazkami. Tajke wulke pomazki nětko kóždy dźeń dóstawamy, dóniž khlěb dosaha.

Tele wulke wjeselo sće Wy, lubi dobroćerjo, nam přihotowali. O, mějće dźak za to.

W mjenje lubych sotrow wutrobnje postrowjejo dźakowni hólcy w katolskim asylu.

Z misijónow.

Wobrazki z Afriki.

c) Polygamija abo wjelemandźelstwo pola Čornuchow.

Štóž ma pjenjezy, abo je snadź na druhe wašnjo bohaty, smě sebi w Africy wjacy, haj samo wjele žonow wzać (lěpje nakupić). Tute wjelemandźelstwo je jene z najhóršich njezbožow za pohanske kraje. A čohodla?

Žony njespóznaju žanoho zhromadnoho mandźelskoho žiwjenja, wosebje tehdom nic, hdyž ma jedyn muž kopicu žonow. Jenož joho lubušk mjez žonami wužiwa khwilu blizkosć a wobkhad muža, kotryž sam w swojim statoku abo dworje bydli. Za druhe žony su wosebite kalubki natwarjene. Dźěći wostanu při maćeri tak dołho, hač jeje wothladanja trjebaju. Hólcy wozmu so, hdyž su 4 abo 5 lět stare, wot maćerjow a bydła potom hromadźe na jenym dworje. Tu też mjez židami jich wjele, kotřiž su dobroćiwi a sćedriwi. A docyła njesłuša Lazzaretti do našeje wosady."

Khora staruška so posmja. „Hm, wo tym tam njerěka, zo by rady dawał!"

Duchowny pak stoješe w myslach při jeje łožu a zasy a zasy zhladny z woknom won k wječoru, hdźež so přecy hišće Lazzarettowa wila we słóncu złoćeše. — Bórzy nastaji so domoj.

A ducy domoj přińdźe zasy k wóskarjowej khěži. Tón runje wósk na blejchu kładźeše. Don Pochi njemóžeše so słowa zdźeržeć a zasy započa na njoho:

„Hlej, luby přećelo, kak rjany wósk je wam Bóh tón Knjez wobradźił. Tak čisty a běły kaž manna. Ow, to budźeš k jutram swěčki wjerćeć móc! Rjane budźa, kaž nihdźe druhdźe."

„Ale za toho, kiž zapłaći. Darmo nichtó njedóstanje", zrazy wóskař napřećo.

„Kelko procentow, drohi Józefje, mi spuščiće, hdyž hnydom zapłaću? — Dźesać, njewěrno, k česći swojoho patrona, swj. Józefa", dźeše farař dale.

„A 120 procentow k česći dwanaće japoštołow. To byšće swěčku darmo dóstał, a ja měł wam hišće 6 lirow dopłaćić. To by so wam lubiło, dostojny knježe", znapřećiwi stary wóskař poł hněwny, poł žortny.

„Přecy wěsće wotmołwu! A waša wjesoła žiła nochce zaprahnyć. To je wosebity dar Boži!"

„Haj, a k tomu maš lózu žonu."

„Njepřehrěšće so, luby, drohi přećelo! Wy maće žonu, kotraž je khmańša hač sto druhich!"

— „Kotrež su hišće hórše", padny jomu wóskař do słowow, „zawěsće, to přidam. Štož pak tu jutrownu swěcu nastupa, chcu wam prajić, zo ma so za jenu mału płaćić 20 lirow, za wjetšu a rjeńšo wudebjenu 30 hač do 40 lirow, dostojny knježe Pochi."

„Změrom, změrom, Józefje, a na kak dołho mi požčiće?"

„Wjeledostojny knježe, zawěsće was česću a nochcu was ranić, ale to mózu wam prajić: Wam ničo njepožču. Wy nimaće žanoho kredita; wy dźěn ženje pjenjez nimaće. Posledni pjenježk, kotryž maće, daće khudym a za našu nowu cyrkej. Hdźe móže to potom hišće něšto wostać?"

„Bóh móže z kamjeni khlěb sčinić, luby Józefje."

„Na, tak dźiće tola jónu k tomu židej Lazzaretti. Hdyž toho prawje přimnjeće a přetřaseće, zawěrno potom bych

zhromadnje warja, jědža a spja. Wot toho časa nimaju ani nana ani maćerje; holčata wostanu při maćeri.

Zo mjez žonami jenoho dwora wjele žarliwosće a zwadow, wjele njepopřeća a hidy knježi, je bjez dźiwa. A kak kedźbliwa dyrbi kóžda być. Najmjeńši brach zamóže jej na wěčnosć lubosć muža rubić. Tak wostanje tež wjele žonow w tajkich wjelemandźelstwach bjez dźěći.

Hobrske dźěło za misijónara je, chce-li tute wohidne ženiske wašnjo wotstronić a wutupić. Muža z wjele žonami za křesćanstwo dobyć je nimale njemóžna wěc, hdyž so tajki muž boji, zo z tym swoje bohatstwo přisadźi. Wšako widźi bohatstwo jenož we ličbje swojich žonow.

Tak njebudźe móžno, njedostatkej wjelemandźelstwa ruče zadźěwać. Nimale njepřestupne zadźěwki dyrbja so přewinyć. Tola dobreje wěcy a česće křesćanstwa dla wuspytuja naši misijónarojo wšě srědki, wot kotrychž sebi někajki wuspěch wočakuja. Najwěsćiše je, hdyž so z dźěćimi započina. Wot małosće dyrbja so po křesćanskich zasadach woćahnyć. Tak wotrostu na přikładnych človjekow a křesćanow.

d) Wjerhanca z lampertom (lawopartom — Leopard).

Zo móže misijónar wonka při swojim dźěle za njesmjertne duše tež njenadźicy do smjertneho stracha přińć, wuči nas nazhonjenjo, kajkež P. Denis z rjadu „Běłych wótcow" we swojej misijónskej staciji w Nyassa (w narańšej Africy) činješe. Jenoho dnja sedźeše měrnje we swojej jstwičcy. Nadobo nawali so jomu młody muž do jstwy wołajo: „Ruče na pomoc! Lawopart je jenoho z našich křesćanow zranił!" Pater hrabnywši za třělbu khwataše won. Běžeštaj po wsy, přez rěku do małych keřčkow. „Tu běše!" zawoła wjednik. Wšo ćicho. Ranjenoho běchu domoj donjesli. Lawopart bě po zdaću twochnył. Kedźbliwje wobhladuje pater ze swojim přewodnikom wokolnosć. Nadobo zašukota Čornuch: „Hlej, tamle, wótče, třěl! Spěchuj so a ty joho změješ!" Tola pater ničo njewidźi, joho towarš pak měješe so z procha a bě fuk. — Pater Denis běše předaloko hladał. Jenož někotre kročele wot sebje zdalene widźi nadobo zwěrisko. Dźiwje rujo tula so, zo by swój wopor naskočiło. Nimowólnje wutřěli misijónar swoju pušku a skoči na bok. Wobej misnjetaj swój cěl. Njemdre skočo wali so na duchownoho a hrabnje jomu kłobuk z hłowy, pater pak wobroćiwši třělbu spyta swojoho njepřećela zarazyć. Tola zwěrjo twochnje na bok a třělba prasnje do štoma a so při tym rozrazy.

Duchowny zepjerajo so k štomej wočakuje nětko bjez brónje swojoho njepřećela. Na wšě šěsć razow naskoči lawopart z wotewrjenej klamu měšnika. Tola tutón přimajo zwěrjo kruče za kŕkom wotrazy kóždy nawał. Lawopart zběhnje so nětko na zadne nohi a bliži so z wotewrjenymaj (prědnymaj) pazoramaj a rozdźěrajo klamu znowa měšnikej. Tón kópnje je tak kruče do brjucha, zo so zwěrisko přewali. Nětko wali so měšnik na nje, je k zemi tłóčo. Tola podarmo. Zwěrjo so jomu wuwinje a měšnik pyta zasy swój štom. Nawale z pazorami a wotraženja z kopanjom nohow so wospjetuja, hač skónčnje wobej wustanjetej. Zasy je so P. Denisej poradźiło, zwěrjo k zemi ćisnyć a so na nje walić. Hač je zdźerži? Je hižo khětro wjele kreje zhubił a rozdrapany móže lědom z wočow widźeć. Tola skónčnje přińdźe pomoc. Čorny wučeŕ na bitwišćo přikhwata. Lawopart wuhladawši nowoho njepřećela wutorhnje so z rukow měšnika a wali so na wučerja. Nětko nowa bitwa. Prjedy hač zamóže cyle wujachleny měšnik raznje zapřimnyć, je dalši pomocnik doběžał. Ze sekeru rozrazy tutón zwěriskej nop. Bitwa je ke kóncej. Měšnika njesu domoj, hdźež do womory padnje. Rany so jomu kedźbnje wumyja a zawobaleju. Pater je khětro sobuwzaty. 31 razow je joho zwěrjo z pazorami do hłowy a mjezwoči trjechiło. Nop, hłowa a rucy su strašnje rozdrapane, koleno wot wótrych zubow ćežko ranjene. Tola rany su wšě zasy zažiłe, a P. Denis spomina často z horcym dźakom napřeću Bohu na swoju wjerhańcu z lawpartom. —b.

Armeja kralestwa S. H. S.

Kralestwo Serbow, Khorwatow a Słowjancow abo Jugosłowjanska liči přez 11 milijónow wobydlerjow a wobsahuje 271532 km². Wutroba kralestwa je dowójnska Serbija wobsahowaca 48 km² z 3 milijónami ludźimi. Po narodnosći je ludnosć nimale jenajka, ćim wótriše su rozdźěle we wěrywuznaću: Khorwatojo a Słowjency su katolikojo a Serbowjo prawosławni. 80% wobydlerstwa zabéra so z rólnistwom; potajkim pokazuje na hospodarski raz kraja.

Jadro wobrónjenych mocow kralestwa je prjedawša armeja serbiska. Organisacija dźensnišeje armeje je złožena na wustawu z lěta 1901, kotraž k wojeńskej służbje wjaza wot 21—50 lět. Wojak přisłuša 10 lět k aktivnomu wójsku, 8 lět k reservje a 14 lět ke krajnej woborje. Tu khwilu dźěła so na nowej wustawje, po kotrejž budźe służba pola pěškow 1½ lěta pola artilerije a jězdnych 2 lěće trać.

Načolnik wójska we wójnje a měrje je kral, kotryž swoje knježstwo wukonja přez wójnske ministerstwo. Generalstab je dźěl wójnskoho ministerstwa. Wójsko wobstoji tu khwilu z 6400 officirow a 170000 podofficirow a muži. Cyłe kralestwo je rozdźělene do 4 wokrjesow, po kotrychž su rozdźělene 16 divisijow pěškow a 2 jězdnych.

Divisija pěškow wobstoji z 3 połkow po 3 bataljonach, kóždy z 4 kompanijami, z kotrychž je jena z mašinskimi

---

mohł za cyły swět najrjeńšich jutrownych swěcow nadźěłać", směješe so wóskař knjezej fararjej.

A knjez farař směješe so sobu. „Znajeće wy toho bohatoho Lazzaretti, knježe Józefje? Toho drje tola tu na wsach kóžde dźěćo znaje?"

„So wě, toho kóždy znaje. A kóždy tež wě, zo bohaty Lazzaretti nikoho bóle njehidźi dyžli duchownych, a zo, hdyž něhdźe Božu matru wuhlada, daloko wot njeje dźe kaž zły duch."

„Nó tola toho žida někak z djabołom njepřirunaj. Tež Lazzaretti dźěn je človjek a ma wutrobu", wotmołwi na to Don Pochi.

„Haj, wutrobu ma, ale z kamjenja, twjerdšu dyžli dejmantowu, worclowu!"

„Nětko pak chcu so z procha měć, luby přećelo. A Bóh mytuj wam bohaće, štožkuli sće nad nami činił, a činiće a hišće budźeće. — Spiće strowy, luby přećelo!" A duchowny khwataše preč.

„Tež wy, dostojny knjez farař!" wołaše wóskař za nim.

Tón pak bě bórzy doma. Khuduška, malička bě khěžčička, hdźež bydleše.

„Dobry wječor" postrowi joho sotra, kotraž jomu hospozu činješe. „Sy zawěsće mučny. Na, wočakń jenož wokomik. Hnydom přinjesu ći mlokowu poliwku. A tu maš škleńčku wina. Kak dha dźe ze starej Wóršu?"

„Kak z njej dźe? Nó, kaž so to tak ma ze starym človjekom, kotryž ma drjenjo!"

„Haj to je jara złe; a hižo sedme lěto ćerpi! — Sy dha tež z tym starym wóskarjom poréčał? Dóstanješ tu jutrownu swěčku?"

Tola farař Pochi lědom słyšeše, štož joho sotra réčeše. Přecy zasy hladaše na tu rjanu, wosobnu, z elefantowoho zuba wurězanu Božu matru, kotraž tam na komodźe stoješe a po prawym tej khuduškej jstwičcy lědom přistoješe.

„Haj, haj, te njekničomne drjenjo", jej na to wotmołwi.

Joho sotra kruče na njoho pohladny: „Ty maš nješto na starosći, luby bratře; ty sy khětro rozpjeršeny!"

„Haj, Teresija, to mam. Wěš ty što, ty móžeš mi nješto k woli sćinić. Daj mi tu Božu matru!" a wón pokaza při tym na tón rjany, drohotny křiž. Tola to bě sebi wopaki prajił. Kaž pata k swojim kurjatkam zleći a je ze swojimaj křidłomaj přikryje, hdyž so škraholc na nje měri, tak skoči wona před tu Božu matru a wša přestróžana poča: „Ale, što je so ći tola wuzdało, Jano. Tež te poslednje chceš hišće předać? To njeńdźe!"

(Přichodnje dale.)

třělbami wobrónjena, a 2 z połkami artilerije. Divisija jězdnych dźěli so do 4—5 połkow.

Wudawki za wójsko wučinjachu w zańdźenym lěće 1600 milijónow dinarow, to je 240 mil. frankow; štwórčina wšěch wudawkow kralestwa.

Štož khmanosć jugosłowjanskeje armeje nastupa je balkanska wójna wupokazała njewšědne samotnosće wojaka kaž officira. Jeju lubosć k wótčinje a jara sylnje rozwity zapal za swobodu woznamjenjatej dwoje žórło khmanosće. Dokelž ma dźensniše kralestwo Jugosłowjanskeje swój teritorijalny rozrost so dźakować přizamknjenju Serbow a Khorwatow w provincach prjedawšeje Wuherskeje bydlacych, dyrbi so z tym ličić, zo Wuherscy wšě pospyty činja kak bychu swoje zhubjene kraje zasy dóstali. Tež serbiske a bulgarske mjezy njejsu za wobej krajej spokojace. Jenož zwjazk mjez Južnosłowjanskej a Českej a dobre počahi k Rumunskej a k wječornym mócnarstwam zamóža měr na balkanje zwěstosćić.

Wšelćizny.

Francózoju generala Mudra zajeli.

Francózoju su pruskoho generala Mudru zajeli. Wón bě w swětowej wójnje z wjednikom němskoho wójska we Argonnach.

Přiražki k zastatym dawkam. Němske financne ministerstwo je wozjewiło, zo ma tón, kiž dokhodny, towarstwowy, zamoženjowy a wobrotowy dawk w postajenym času njezapłaći, za prěni měsac 30 procentow, na tři měsacy 180 proc., na lěto 350 procentow přiražka płaćić. Přiražk so prěni króć k dawkam přiliči, kotrež dyrbja so 1. apryla 1923 zapłaćić. Zastate dawki dyrbja so 29. měrca zapłaćić.

Z wukrajnskoho wulkoho města Kharkowa přikhadźa zwjeselaca powěsć. Tamniši prawostawny **arcybiskop Natanail** a prof. theol. Butkiewicz staj ke katolskej cyrkwi přestupiłoj. Nadźijomnje wuwije so z tuteje kročele mócne hibanjo za přizamknjenjo małoruskeje cyrkwje z Romom, štož so hižo dołho přihotuje.

Nućene žitowe hospodarstwo předwidźomnje 1. julija spadnje. Wot toho dnja njebudźe so też žanych khlěbowych znamkow wjacy wudawać. Khlěbowa płaćizna budźe so po wićnych płaćiznach złožeć. Nadźijeja so, zo so we lěće khlěbowa płacizna po nětčišej płaćiznje złoži. Za njezamožitych so khlěbowa płaćizna potuńši, třebne pjenjezy za to so z přiražkami k zamoženjowomu dawkej zwjedu, kotrež němski sejm w meji wobzamknje. Z wotstronjenjom němskeje žitarnje a druhich tajkich zarjadnistwow so khětry pjenjez zalutuje, tak zo so samo při wyššich mukowych płaćiznach z podróženjom khlěba njeliči, zeźiwjeński minister so samo nadźija, zo so khlěbowa płaćizna stuńši.

Nućene cokrowe hospodarstwo předwidźomnje nazymu 1923 spadnje.

Němski stat nima hižo dawno žanoho pokłada, ale stajnje přiběracy dołh. **Němski president je tohodla pokładowe ministerstwo rozpuščił.**

Němski kancleř dr. Cuno je skhorjeł. Na swojim pućowanju po połodnišej Němskej je so wón nazymnił. Do Barlina so wróćiwši je so po lěkarjowym wukazanju lehnył. Po najnowišich powěsćach je na zahorjenjo rjebłoweje koże skhorił.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Zemrěli: 2. 1. Michał Renč z Pančic, wumjeńkař, 78 l. 4 m. 12 dn. — 10. 1. Jakub Bobik z Pančic, dźěłaćer, 68 l. 9 dn. — 25. 1. Jurij, m. s. Jana Sołty z Hatow, 7 m. 29 dn. — 26. 1. Mikławš Nowak z Noweje Jaseńcy, wumjeńkař, 72 l. 4 m. 26 dn. — 26. 1. Khata Hejduščyna z Wětenčy, wumjeńkarka, 75 l. 9 m. 2 dn. — 29. 1. Madlena Šołćic z Hórkow, służowna, 17 l. 9 m. 22 dn. — 30. 1 Marja zwud. Hajnowa z Bóšic, wumjeńkarka, 81 l. 11 m. 6 dn. — 1. 2. Marja zwud. Paščyna z Jaseńcy, wumjeńkarka, 71 l. 5 m. 10 dn. — 13. 2. Marja zwud. Waldźina z Worklec, wumjeńkarka, 69 l. 4 m. 27 dn. — 14. 2. Jurij Michał, m. s. Jurja Waldy, žiwnosćerja w Prawočicach, 24 dn. — 14. 2. Jan, m. s. Jana Paški, dźěłaćerja w Jaseńcy, 2 l. 9 m. 14 dn. (so w hače zatepi). — 17. 2. Jakub Weclich z Jawory, wumjeńkař, 79 l. 6 m. 24 dn. — 22. 2. Mikławš Pjekař z Kukowa, dóstawař renty, 79 l. 1 m. 27 dn. — 22. 2. Jan Šěrak z Miłoćic, wumjeńkař, 68 l. 1 m. 10 dn. — 22. 2 Mikławš Čoch z Wětenčy, dóstawař renty, 69 l. 1 m. 6 dn. — 23. 2 Pětr Bjarš z Kukowa, wumjeńkař, 67 l. 1 m. 3 dn. — 23. 2. Jan, m. s. Jurja Krawca, dźěłaćerja w Nowej Wjescy, 8 m. 4 dn. — 1. 3. Jan Michał, m. s. Jurja Buka, dźěłaćerja w Miłoćicach, 5 m. 1 dn. — 3. 3. wjeledostojny k. kanonik Bjarnat Hicka, farař na wotpočinku we Worklecach, 55 l. 4 m. 11 dn. R. i. p.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 958.—968. z **Kamjenca**: farař Jurij Rjeda, kapłan Jurij Brusk, kantor Jurij Wjacsławk, wučeř Beno Cyž, Madlena Bräuerowa, Mikł. Horjeń, Jakub Janca, najeńk Michał Robl, Madlena Deleńkec, Madlena Šusterowa, Jan Špitank; 969. 1009. 1072. z **Budyšina**: Marija Konjechtowa, Madlena Bokowa, Jurij Rjeda; 970. Marija Dubskowa na Židowje; 971. 972. z **Hrubjelčic**: Jakub Sibař, Jan Sibař; 973.—975. z **Třoch khežow**: Mikławš Rychtař, Michał Budař, Jakub Khěžka; 976. Hańža Rjehofkec z **Noweje Wjeski**; 977.—982. z **Dobrošic**: Jurij Mič, Jakub Janca, Jan Šipšik, Jakub Šemelka, Michał Nek, Marija Čepicowa; 983.—989. z **Pěskec**: Jurij Kórjeńk, Pawoł Ryćerja, Michał Pólk, Mikławš Žur, *Jakub Lebza*, Jakub Pječka, Jurij Šołta; 990.—994. z **Różanta**: Jakub Žur, wučeř Jan Rachel, Jurij Dźisławk, Jan Suchi, Hana Matcyna; 995. Pawoł Lipert z **Hatow**; 996. Hańža Horjenjowa z **Łazka**; 997. Pawoł Weclich z **Noweje Smjerdźaceje**; 998.—1001. ze **Sernjan**: Hana Čornakec, Jurij Mikliča, Jakub Šołta, Mikławš Ryćerja; 1002.—1008. ze **Smjerdźaceje**: Jurij Janca, Michał Matka, Mikławš Kućank, Pětr Wjenka, Jakub Brusk, Michał Kurjat, Marja Wićazec; 1010.—1071. z **Khrósćic**: farař Jakub Šewčik, kapłan Józef Nowak, Emilija Aksmanowa, Jurij Besser, Michał Bjeńš, Jurij Brězan (Fulk), Pawoł Brězan, Mikławš Brězan, Jan Deleńk, Marja Dinarka, Jurij Donat, Jurij Dórnik, Jurij Dučman, Pawoł Grofa, Madlena Grofina, wyšši wučeř Pětr Hila, Jakub Hoyer, Jurij Ješka, Jurij Just, Hana Kobalcowa, Madlena Koklic, Jakub Kokla-Lisak, Jurij Kórjeńk, Mikł. Kórjeńk, Michał Kóžnik, Mikł. Kral, Jakub Krawža, Pětr Krawža, Jan Krons, Mikł. Krons, Jakub Křižank, Michał Křižank, wučefka Marja Kubašec, Michał Lebza, Handrij Lehman, Michał Měrčink, Jakub Měť, Jan Pječka, dr. Jan Pól, Michał Rjelka, Jan Rynč, Jurij Skala, Pětr Symank, Hańža Šaefefka, Pawoł Šibak, Michał Šołta, skótny lěkař Jurij Šołta, Hańža Wawrikowa, Jakub Wjacsławk, Jurij Wjeńka, Marja Wingerjowa, Bosćan Zarjenk, Jakub Žur, Marja Nowakec, Pětr Hoza, Michał Šram, Madlena Kurfürstowa, Madlena Krancowa, Jurij Frencl, Maks Šafrich, Michał Šlósař, J. Hrjehofk. (Přichodnje dale.)

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

z Kamjenca po 300 hr.: farař Jurij Rjeda, wučeř Beno Cyž, Michał Robl, Madlena Deleńkec; z Budyšina: Helena Baršec 700 hr., Marija Konjechtowa **1000 hr.**, Jurij Rjeda 300 hr.; z Hrubjelčic: Jakub Sibař 300 hr., Jan Sibař 300 hr.; Marija Dubskowa na Židowje **1000 hr.**; Nj-y ze Swinarnje 500 hr.; z **Khrósćic**: Jurij Besser 300, Jurij Brězan 100, Jakub Hoyer 50, Hana Kobalcowa 200, Mikł. Kórjeńk 200, Mikł. Kral 1800, Mikławš Krons 80, Jakub Křižank 700, Michał Křižank 200, Michał Lebza 300, Handrij Lehman 50, Michał Měrčink 100, Jan Pječka 50, Michał Rjelka 800, Jan Rynč 50, Marja Wingerjowa 200, Michał Šrama 100; **Bóšicy**: Michał Rjek 300; **Hora**: Jan Rjeda 800; **Hórki**: Jurij Lěsnař 200; **Jasenca**: N. N. 200, Jan Handrika 300; **Kopšin**: Wili Brycka 300; **Kozarcy**: Mikł. Henčl 100, Jakub Lejder 800, Pawoł Khěžka 100 Hana Kmječowa 800, Jurij Matek 100, Jurij Serbin 100; **Lejno**: Jakub Eiselt 800, Madlena Nowakowa 800; **Nuknica**: Pětr Smoła 200; **Łusć**: Jan Bjarš 70, Hana Ryćerina 50; **Prawoćicy**: Jakub Brycka 300; **Nowa Wjeska**: Michał Herlich 100, Jakub Koch 300, Michał Kupka 100, Arnošt Lorenc 20, Jurij Nowak (młynk) 300, Jurij Nowak (Kofeř) 200, Jakub Šewc 100, Jurij Wojnař 300, Jurij Krawc 100, Jan Kubaš 200, Jakub Langa 300, Jan Khilan 20; **Wučkecy**: Jurij Wels 800; **Worklecy**: wučeř Kokert 50, Jan Grubert 100, Jurij Langa 300, Mikławš Kósk 100, Jurij Rjeda 100, Franc Rynč 300; **Wudwor**: Mikł. Jakubaš 600, J. Lejder 300, Jurij Nowak 500, Madlena Koklina 300, Mikł. Hrjehofk 100; **Zejicy**: Jan Cyž 1245, Michał Česla 800, Hana Jakubašowa 800, Michał Krawc 800.

Sobustawy japoštołstwa modlenja wopruja swoje modlitwy w aprylu, zo bychu katolikoju swoje stačanske winowatosće prawje dopjelnjeli.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štož pjenjezy z póstom scele, móže je też póslać z napismom
Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,
ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

W Barlinje běchu 27. měrca **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšenca 41—42; rožka 39—40; ječmjeń 31—32; wows 30—31; maje 41,5—43; **muka** pšeńčna 115—118, ržana 103—105. **Wotruby** pšeńčne 19, ržane 21, Raps 80. Lane symjo 80. Pjeluški 55—60. Buny 30—35. Módre lupiny 45—50. Žołte lupiny 60—80. Lany wosuch 48—52. Seradela 70—90. Rapsowy wosuch 25—26. Woka 55—65. Pochowa melasa 12—12,50. Běrnace kružki 16—17.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 26. měrca 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 190—200, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 150—170, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 110—130, 4. mjenje picowane wšěch starobow 80—100. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 180—190, 2. połnomjasn,e młódše 150—170, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 110—130. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 190—200, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 150—170, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 120—140, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 100—110, 5. mjenje a špatnje picowane 70—80 **Čelata:** 1. Najlěpše wukormjene 265—275, 2. mjenje wukormjene a cycace 240—250, 3. špatne 150—220. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 210—220. 2. starše wukormjene 140—170, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 80—110. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 270—280, 2. wukormjene 270—280, 3. mjasne 240—260, 4. špatne 200—220, 5. rancy a kundrosy 180—250.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach k rěčam

w **Khróšćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu } kóždoho měsaca

a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**

Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,

Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Płaćizna Posoła za měsac apryl 300 hr.

Mantle a hadźicy za koła

k najtuńšim płaćiznam,

žónske a mužske

koła

w bohatym wubjerku,

narunanske dźěle

poručataj

bratraj Thomasaj w Budyšinje

kamjeńtna hasa 16.

Vogtlandske gardiny,

vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.

Wšitko jara płaćizny hodne.

K. Erler w Budyšinje

na žitnych wikach 11.

znapřeća „Złoteje Hwězdy".

Pój, Knježe Jězuso! Powšitkowna modlitna knižka za časćišče swjate woprawjenjo

płaći njewjazana . . . . . 1800 hr.
derje zwjazana z čerwjenym rězkom 3000 hr.

Dalše zwjazki budźa pozdźišo dóstać.

Wobkhowana městnosć za August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

w Budyšinje na seminarskej drózy 2

Płat — šaty — balmjane twory

Konjećanska šula hraje jutrownu póndźelu 2. apryla **w Konjecach** wulku nowu serbsku hru: **„Swjata Hilžbjeta Durinska"** a to dwójcy: ½4 hodź. popołdnju (wosebje za dźěći) a ½8 hodź. wječor.

Hra wospjetuje so młode jutry w Ralbicach.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budźe jutrownu srjedu, **4. apryla 1923,** popołdnju w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk hudźbn. dir. B. Krawca. 3. Nekrologi. 4. Namjety.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Po wobzamknjenju wurjadneje hłowneje zhromadźizny, 24. měrca 1923 wotměteje, ma so zakładny kapital wo 95000000 hr. — potajkim wot 5000000 hr. na 100000000 hr. — z 95000 na mjeno wupisanych akcijow powyšić.

Akcije so za starych akcijonarow po kursu 180% plus 25 hr. za kołk a 15 hr. za dawk wudadźa, za nowych akcijonarow pak po kursu 250% plus 25 hr. za kołk a wobdźěleja so wot 1. januara 1923 na dividendźe.

Swojich akcijonarow namołwjamy z tutym, zo bychu swoje zakońske kupne prawo w běhu časa wot 1. apryla 1923 hač do 1. meje 1923 wukonjeli.

Po tutym času rozdźěli předstojićerstwo banki njepožadane akcije tež na hišće njebywšich akcijonarow. Kupne prawo wukonja so při našich pokładnicach w Budyšinje, Wojerecach a Khoćebuzu.

Tam so tohorunja zamołwjenja a zapołoženja na akcije přiwoznu. Pjenjezy za skazane akcije so naličace maja so hnydom při podpisanju hromadźe z kołkom zapłaćić. Banka wobliči sej za tele pjenjezy wot 1. apryla 1923 hač do dnja zapłaćenja 6% danje. Płaćiwosć skazankow spadnje, njejeli powyšeny kapital hač do 31. decembra 1923 sudniscy zapisany.

Serbska ludowa banka
Wendische Volksbank A.-G.
Předstojićerstwo.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w tekśe 400 hr.

14. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 7. apryla 1923.

Za našich prěnjowoprawjeńskich.

W lěće 1889 zemrě w Romje sławny kardinal Pitra jako wuznamny archäolog a stawiznar po cyłym swěće znaty. Z njewustawacym dźěłom a krutym žiwjenjom bě hewak jara strowy a sylny muž tak zesłabił, zo dyrbješe na wustrowjenjo něšto časa so do wótcneje Francózskeje, města Nimes, podać, hdźež běše joho sotra wyšša w klóštrje vincentinkow. To bu bórzy znate, kak sławny a nahladny hósć pola sotrow přebywa, a tak bě to tež farar w Cuisery, něšto hodźinow wot Nimes zdalenej wjescy zhonił. Jutrowničku pósła farar swojomu přećelej kardinalej lisćik, w kotrymž joho přeprosy, zo by młode jutry k njomu přijěł a swjatočne prěnje woprawjenjo joho wosadnych dźěći swjećił, dopominajo na slubjenjo, kotrež bě jomu prjedy jónu dał. Tuž so kardinal tam poda.

Možeš sebi myslić, zo běše to wurjadny dotal njesłyšany podawk, zo do snadneje wjeski a njenahladneje cyrkwje k tajkej swjatočnosći kardinal přińdźe. Bórzy bě so to po cyłej wosadźe roznjesło, a wšitcy, kotriž móžachu někak wotejć, starši, kmótřa, přećeljo a druzy wosadni přidźechu, tak zo bě cyrkej cyle přepjelnjena.

Z wulkej pobožnosću kardinal w purpurowej debje Bože służby swjećeše. Po sćenju so na přihotowany stoł posyny a měješe hnujace prědowanjo k prěnjowoprawjeńskim dźěćom a jich staršim. Rěčeše najprjedy wo krasnosći a zbóžnosći prěnjoho swjatoho woprawjenja. Pokaza, kak njewuprajite wuznamjenjenjo to je, zo smědźa dźěći dźensa prěni króć ćěło a krej našoho Zbóžnika dóstać, woptać joho njewurjeknitu lubosć a so zradować we wuzkim zjednoćenju z nim; napominaše tež, kak nutrna a derje přihotowana dyrbi duša być, kotraž do tajkoho zbóžnoho zwjazka ze swojim Zbóžnikom zastupi. Wosebje naspomni, kak dyrbi jich wutroba přewzata być z krutej njepowalnej wolu, hdyž dźensa křesćanski slub wobnowja a zjawnje a swjatočnje to nětko same wupraja, štož su něhdy při jich křćeńcy kmótřa za nich wuprajili a slubili. Dyrbja wolu měć wěrni křesćenjo być a wostać za čas swojoho žiwjenja.

Potom pokaza jich na přikład prěnich křesćanow a rozłoži jim, kak krući su ći byli we swojej wěrje, swěrni we lubosći ke Khrystusej hač do smjerće, kak su swět a djabła předobyli, swoju wěru před njepřećelemi Khrystusa njebojaznje wuznawali a hotowi byli za tule wěru woprować swoje samsne žiwjenjo. Z wěncom njewinosće su mnozy z nich šli do bědźenja za swoju wěru a su dobyli palmu martrafstwa. Na tymle přikładźe młodźencow a knježnow prěnich lětstotkow křesćanstwa maja so skrućić za přichodne bědźenjo swojoho žiwjenja.

Z błyšćatymaj wočomaj spohladowachu dźěći k česćehódnomu knjezej, hdyž nětko je w duchu dowjedźe na swoje khuduške biskopske městno, rozpadane město Porto dale wonka před Romom blizko při morju. Te běše něhdy žiwy mórski přistaw, nětko zapěskojćene wopušćene městno. Kardinal powědaše:

Před dlěje hač 1700 lětami přijědźe tam, hdźež je wón nětko doma, łódź přikhadźaca z dalokeje Antiochije do přistawa. Z łódźe wustupi 80lětny starc, wobdaty z dźesaćimi wojakami, kotriž mějachu joho po přikazni kejžora Trajana do Roma dowjesć. Tam měješe swoieje křesćanskeje wěry dla martrafskeje smjerće wumrěć. To běše swjaty biskop Ignacius z Antiochije, jedyn z najwjetšich swjatych prěnich časow křesćanstwa.

„Spodźiwnje rjane je, štož so z dźěćacych dnjow swjatoho Ignacia powěda“, tak pokračowaše kardinal a wšitcy z napjatej kedźbnosću posłuchachu. „Wón bě so narodźił w swjatym kraju a je njewuprajite zbožo měł, bóžskoho Zbóžnika samoho wohladać, haj hišće wiele wjacy. Swjate sćenjo nam powěda, zo je bóžski Zbóžnik hólčatko do srjedź swojich wučownikow powołał, zo by jim wučbu dał: „Štóž so poniži, kaž tutón mólički, tón je najwjetši w njebjeskim kralestwje.“ Tele tři abo štyrilětne hólčatko je po podawiznach a wjacorych swědčenjach było pozdźišo swjaty biskop Ignacius. Podawa so, zo je bóžski Zbóžnik hólčatko do swojeju rukow wzał, je k wutrobje stłóčił a ze swojej swjatej hubu wokošał. Hdyž Jězus na Golgoće wumrě a wot mortwych wstany, běše Ignacius lědma pjeć lět stary, žohnowanjo bóžskoho přećela dźěći pak nad nim zwosta.

Žiwjenjo wotrosćacoho hólca a młodźenca bě pobožne a čiste. Wón bu křesćan, diakon a měšnik, přebywaše pola wučownika lubosće swjatoho sćenika Jana jako wučomc, pozdźišo joho swjaty Pětr sam na biskopa wuswjeći a postaji. Tež swjatoho japoštoła Pawoła je za wučerja a předstajenoho měł. Joho žiwjenjo běše swjate a cyle Bohu poswjećene w modlitwach, pócćiwosćach a starosći za njesmjertne duše. Swětej bě křižowany a njeměješe podźěła z nim.

Hdyž so jomu 80 lět staromu mužej wozjewi, w mjenje kejžora, zo ma so do Roma přewjesć a tam za Khrystusa wumrěć, běše to za njoho najzbožowniši dźeń žiwjenja. Ze swjatym Sćěpanom móžeše so radować: „Hlej, widźu njebjesa wotewrjene.“ Joho wotmołwa na kejžorowy wukaz bě horca dźakna modlitwa za hnadu martrafstwa, kotraž měješe so jomu dóstać.

Hłuboko hnujacy je list, kotryž swjaty Ignacius Romjanam ze swojeje jězby na łódźi pisa, a z kotrohož nam swjaty Hieronymus dźěl wozjewja: „Ze Syrije hač do Roma wojuju ze zwěriskami na morju a na kraju, w nocy a wodnjo zwjazany z dźesać leopardami, mjenujcy wojakami, kotriž mje stražuja, też hdyž jim dobroty wopokazuješ, bywaju hórši. Jich złósć pak je mi wučba: tola tohodla njej-

sym wosprawnjeny. Zo bych tola zjědźeny był wot zwěriskow, kotrež su mi přihotowane: ja je prošu, zo bychu mje spěchowałe k zahubje a ke khostanju a so naščuwać dale nje zežrać, a zo njebychu kaž druhich martrarjow sej njezwěrile mojoho ćěła so dótkać. Hdyž nochcyłe přińć, chcu móc trjebać, ja so k nim přićišću, zo bych pózrěty był. Wodajće mi dźěćatka: što je mi spomožne, ja wěm."

Pola Ostije a Porta swjaty Ignacius wobdaty wot wojakow z ćěrje wustupi, a z wulkim khwatkom joho do Roma dowjedźechu, přetož běše posledni dźeń wulkich wojowanjow gladiatorow, zwěriskow a morjenjow křesćanow we wulkim dźiwadle Kolosseum. Na puću do Roma so přihotowaše na smjerć za Khrystusa křižowanoho. W Romje joho hnydom do kolossea dowjedźechu. Tam před wočomaj 80 tysac přiwladowari stoješe Ignacius nic jako zasudźeny złóstnik ale jako ducha-wjerch na z krewju mačanej pódźe strašneje arény. Pozběhnywši rucy k njebju so modleše: „Žito Khrystusowe sym, ze zubami zwěriskow njech sym rozmlěty, zo bych čisty khlěb namakany był." Za krótke wokomiki hižo leżeše joho krawjace ćěło na zemi roztorhane wot wuhłódnjenych lawow.

Ze zasakłym łóštom zaslepjeny lud widźeše, kak so nasyćene zwěriska lehnychu jeno zbytki krawych kosći swjatoho martrarja wostajiwši." —

Dychać sebi njewěrjachu dźěći a dorosćeni, hdyž kardinal takle rěčeše; běše kaž by swědk na woči z tamnych prěnich časow křesćanstwa k nim prědował. Cyrkwiny wjerch dale powědaše, zo je swjaty Ignacius so rady mjenował Theoforus t. r. Bohanošer, tak je so w swojich listach, kotrež su hišće zdźeržane, podpisował. Też prěnjowoprawjeńscy móža so dźens tak mjenować: Bohanošerjo. Do jich wutrobow woprawdźe přińdźe w tejle zbóžnej hodźinje překrasnjene ćěło Zbóžnika pod wobličwom khlěba. Ze swjatym Ignaciom njech joho powitaja, so zraduja a slubja jomu swěrne zwostać. Z tejsamej radosću, z kotrejž je před wósomnaće stami lět w Kafarnaumje Ignaciowa mać swědk była, kak Jězus Khrystus sam jeje dźěćo do swojeju rukow přija a k swojej wutrobje stłóči: z tejsamej radosću móža maćerje a nanojo dźens swědkojo być njewurjeknitoho zboža, zo Zbóžnik w swjatym prěnim woprawjenju jich dźěći ze sobu a sebje z dźěćimi zjednoća.

Strašny jěd. Lěkař k staromu Motsej: „Piješ kofej?" — „Haj, jara rady." — „To radšo wostaj. Kofej je škódny, jěd kiž pomału mori" — „Haj jara pomału. Ja sym jón wosomdźesat lět wšědnje pił."

Wótrosće w Ruhrskej

přiběraju. Při rekwisiciji, kotruž francózscy wojacy w Krupowych dźěłarnjach w Essen wotměchu, zrazychu wojacy a dźěłaćerjo na so. Při tym počinachu wojacy třeleć, 13 dźěłaćerjow bu morjenych, něhdže 43 ranjenych. Wina k zraženju a podawk sam so kruće přepytujetej. So wě, zo je tele wobžaromne njezbožo wjele njeměra zbudźiło a njemdrosć hišće powyšiło.

Zo by so wo podawkach a wobstojenjach derje a njestroniscy wobhonił, je swjaty wótc wosebitoho wotpósłanca, msgr. Testu, do Ruhrskeje a Přirhynskeje pósłał. Tón změje też za tym slědźić, kak bychu so wšě wobćežnosće zběhnyć dale; Kölnjanski arcybiskop, kardinal Schulte, je do Roma wotjěł. Po powěsćach z Roma joho jězba z podawkami w Ruhrskej zwisuje.

Wulke zbožo je **Bołharskej** so stało. Jeje prjedawši njepřećeljo su jej wójnske wotškodźenjo $2^1/_4$ milijardy hač na 500 milijónow złotych frankow ponižili. Tónle pjenjez ma za 60 lět zapłaćić. Wina je ta, zo přecy bóle so pokazuje, kak je Bołharska poprawym wopor němskopřećelneje politiki krala Ferdinanda, do kralowanja bywšoho němskoho prynca. Nowa politika Bołharskeje pod nawjedowanjom Stambolinskoho je entenće přećelna a hlada też k Serbiji a Rumunskej přećelne počahi. Z tym zwisuje też zasudźenjo Ferdinandowych ministrow a generalow; jim dawa so wina, zo su wójnu zawinyli a surowje přećiwo Serbiji wjedli. Wězo tele zasudźenjo pak k smjerći, pak k jastwu na žiwjenjo abo 5—15 lět wšěch njetrjechi, dokelž su prjedy hižo zdźěła do wukraja čekli. Jim napołoži so też 32 milijardow 700 milijónow lewow pjenježnoho khostanja.

Arcybiskopa Cepliska, kotrohož bě ruske knježeŕstwo k smjerći wotsudźiło, dokelž njebě jomu tón chcył zamoženjo katolskeje cyrkwje wudać, je knježeŕstwo nětko na te wašnjo wobhnadźiło, zo joho njeda wotprawić, ale na 10 lět do čežkoho jastwa tykny; duchowny Butkewič pak bu 31. měrca zatřěleny. — Wo wobhnadźenjo wobeju běštej so wosebje pólske a jendźelske knježeŕstwo prócowałoj. Woběmaj ruske kruće wotmołwi, zo nimatej so do znutřkownych należnosćow Ruskeje měšeć a ma so to jako njepřećelny skutk přećiwo njewotwisnomu statej wobhladować. Jendźelskej Čičerin runjewon tajeństwo a wšo móžne porokuje, prajo, zo je wona w Irskej, Indiskej a Egyptowskej dosć mordarstwow z politiskich winow skućiła; tohodla je směšne, hdyž nětko ruskomu knježeŕstwu politiske mordarstwo wumjetuje.

Jutrowna swěca.

(Pokračowanjo.)

„Teresija, daj sebi tola rěčeć. Hlej, cyle nuznje trjebam pjenjezy; za kuchnju, kaž ty wěš, a potom też za tu jutrownu swěcu. A za tu Božu matru bych zawěsće rjany pjenjez dóstał!"

„Haj wšak, haj, luby bratře. Tola sy dha zabył, zo je mać ju mi dała, zo njeby ženje z domu přišła? Ta žno je wědźała, zo by ty ju předał!"

„To wšak maš ty wšo prawje, luba Teresija. Ale z wotkel a za čo tu jutrownu swěcu?"

„Njeje dha w cyłej wsy nichtó, kiž by ći ju kupił?"

„Nichtó! Pomysli sebi tola, Teresija, što žno su ći ludźo wšo za našu cyrkej činili! Zawěrno, to je přez wšě mocy! To njemóžu žno zasy prosyć; su dźěn sami wšitcy khudźi. A tón stary wóskař — hm, z tym wšak sym poměrkał, ale wón njecha. Na, a skónčnje ma też prawje. Wón je hižo wjele činił. A potom wón też měnješe, zo ma joho žona lózu hubu a wótre zuby, a teje dyrbi so wón też bojeć. Tón strach wězo wot tebje njehrozy." A zasy zhladowaše połny radosće za tej Božej matru.

Teresija so wusmja. „Na, ja so boju, bratře, ty 'šće mi póčnješ na stare dny komplimenty činić. Tola też najebać to njedóstanješ Božu matru. To maćeri načinić njemóžu."

„Ale, Teresija, ja će prošu! Tu jutrownu swěcu dyrbju měć. Bjez njeje njebudu jutry žane Boże służby dźeržeć móc. Ach, swjaty Józefje, pomhaj mi tola! A ty, luba sotra, požč mi z najmjeńša na něšto dnjow Božu matru! Potom chcu sčinić, štož hišće ženje činił njejsym . . ."

„A dóńdźeš k židej — snadź samo k tomu bohatomu Lazzaretti a jomu potom swojoho Zbóžnika na předań donjeseš?"

„K Lazzaretti?" Jara pomału wupraji farař te mjeno. „K Lazzaretti; pře čo dha nic, luba sotra? Hdy by mje swjaty Józef k njomu pósłał, čohodla njeměł hić?"

„Wěš ty, bratře; derje tola, zo budźe skoro po posće. Kóžda wěc hodźi so přehnać a je potom škódna. Też posćenjo. A potom přińdźe človjek tak daloko, zo chce samo swojoho Boha z domu předać abo z najmjeńša zastajić."

„Na, nětko pak je čas, zo won přińdu! Ja so boju, ty 'šće by mi też dopokazała, zo ja njejsym kmańši dyžli Judaš, kiž je Jězusa předał."

A Don Pochi čekny horje do swojeje jistwički. Tam poklakny so před małej postawu swjatoho Józefa a poča so modlić: „Luby přećelo; jutře póndu k Lazzaretti, tomu bohatomu židej wo jutrownu swěcu prosyć. Na tebje wobroćam so we swojej nuzy. Ja drje sym jenički farař na cyłym swěće, kotryž k jutram tajkeje swěčki njezměje. A ja sebi myslu, zo sy ty mi to nutř dał, zo bych k tomu bohatomu židej šoł. Tola wo to će prošu, zo by ty też sobu šoł, a za mnje sobu rěčał a toho Lazzaretti někak wob-

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Za misijónske towarstwo kat. žonow a knježnow nazběra so lětsa 58000 hriwnow, a to nawda Radwoŕ z Hodlerjom 14770 hr. (53 swójbow), Kamjenja 11300 (18 swójbow), Khelno 10170 (12 swójbow), Boranecy 7350 (13 swójbow), Bronjo 7170 (14 swójbow), Měrkow 1440 (7 swójbow), Łuh 2600 (2 swójbje), Stróžišćo 2200 (2 swójbje). Najwjetši dar 5000 hr. přińdże z Khelna. Pjenjezy wotedawaju so w Drježdźanach hrablncy Reuttner, kotraž třećinu k. biskopej a dwě třećinje za zwonkowne misijónstwo (w cyłym swěće) wotwjeduje. Kóždy dar potajkim pomha kralestwo Bože twarić, a Bóh tule jałmožnu wšitkim daricelkam z najwjetšej danju wotruna. A z khwalbu ma so připóznać, zo naše žony a knježny, kotrež su zapisane, samo wot so wjacy składuja, hač towarstwo předpisuje. Njech Bóh tele skutki miłosće jim najlěpje mytuje!

Z Radworja. Jutrowne jěchanjo so tu po zwučenym wašnju wotmě. Tudomnych křižerjow naličichmy 25, Baćońskich 26 přahow. — Za Radwořskich so swjatočnosć z wobžaromnym njezbožom skónči. Hdyž Daličenjo domoj jěchachu, přijědże cuzy přihladowaŕ z motorkołom, před kotrymž so kóń kubleŕskoho syna Jurja Mlynkec (Wornačec) z Dalic spłóša. Při tym so zběhny a přećisny, jěcharja pod sobu k zemi přitłóčiwši. Mlynk po padże bjez wědomja ležo wosta, tak zo dyrbjachu joho z wozom domoj dowjesć.

Z Baćonja. Časćišo je Posoł na to pokazowaŕ, zo je zdobne a sprawne, zo so hospodarjo sami při jěchanju křižerjow wobdźěleja. Za Baćoński prócesijón to wot spočatka płaći, tak zo hospodarjo a jich synojo hromadże jěchaja. Tuž je bjez dźiwa, zo je hižo při 30 lětnym jěchanju do Radworja šwarna čŕjódka jubilarow pódla, dokelž wojeńske iěta abo khorosć wotličene su stajnje jěchali. Lětsa na přikład jěchaše k. kubleŕ Mikławš Buk z Češkec 30. króć sobu. Njech dopjelni z Božej pomocu 50. ličbu. — Też za porjad a nahladnosć prócesijóna je nuzne, zo jěchaja hospodarjo sami sobu. Z tym so najlěpje wšelakim njedostatkam zadźěwa.

Z Ralbic. Našich Ralbičanskich křižerjow bě 49½ přahow, Kulowskich 95. Wosebje wuznamjeny bě tónle krasny dźeń přez wopyt najdost. knjeza biskopa, kotryž bě z Drježdźan přijěł sebi serbskich křižerjow wobhladać. Prěni raz je tute rjane wašnjo widźał a wulcy je so nad nim zwjeselił. Knjez kubleŕ Čornak, Ralbičanski kantor, postrowi w mjenje křižeri z wjesołymi słowami wysoki wopyt a slubi při nětčišich zrudnych wojowanjach swěrnje k swjatej cyrkwi a knjezej biskopej stać. Knjez biskop wupraji swój dźak a swoju wjesołosć, wukhwalujo tónle rjany nabožny wobkhad serbskich křižerjow na pyšnych konjoch. Joho słowa wuklinčachu do zahorjacoho přeća, starosławne serbske wašnjo hajić a wobkhować.

Z Konjec pola Ralbic. Što so z wobmjezowanymi srědkami dokonjeć hodźi, pokaza nam jutrownu póndźelu Konječanska šula, kotraž tu pola Šołćic nowu hru z pjera k. Hajny (nana) „Hilžbjetu Durinsku“ dwójcy předstaji, popołdnju dźěćom a wječor šěršej zjawnosći. Človjek so dźiwaše, hdyž so wječor lubja dospołnje ludźi połna nańdże, kotřiž 2 hodźinje dołho kedźbliwje sedźo a stojo hru sćěhowachu a prócu młodoho hrajeństwa z připóznaćom a přikleskom mytowachu. A woprawdźe ze wšim prawom! Přetož wučerjej kk. Hajnje běštaj za krótki čas ze swojim šuleŕstwom (z pokračneje a ludoweje šule) dócpěłoj, štož so hodźi. Běchu to zdźěla cunje, zdźěla wótriše, stajnje pak lube postawy, kotrež so w krasnych pisanych drastach z dawnych časow po jewišću hibachu a rěčachu a druhdy też spěwachu, zo će do dna wutroby přimny. Wosud miłeje Hilžbjety kóždu čućiwu wutrobu zaja, a radosć bě na kóncu powšitkowna, hdyž křiwda jej načinjena na zjawne přińdże, a jeje křiwdźerjej zasłużenu pokutu a khostanjo dóstaštaj. Njeje móžno, wšě wosoby drobnišo wopisać; dźiće a hladajće! Hłowne role běchu derje rozdźělene. Kóždy spokojeny na kóncu 5. jednanja zawěšk spadnyć widźeše, dokelž bě woprawdźe hnujacej hodźincy přeżiwił, kotrež tak bórzy njezabudźe. Wospjetowanjo hry by zawěšće hišće wjacy wopytowarjow přiwabiło. Wutrobny dźak wšěm skutkowarjam!

Z Jasenicy. Naša „Katolska Bjesada“ swjeći lětsa swój 50lětny jubilej. Lěta 1873 ju horliwi, jednori mužojo założichu. Jako dźeń swojoho wosławjenja je sebi postajiła Bože spěćo. Młode jutry pak ma swoju porjadnu zhromadźiznu, na kotruž ma kóždy sobustaw winowatosć přińć, dokelž maju so wšelake wěcy za jubilej dorjadować a přihotować. Tuž njech so našej „Katolskej Bjesadźe“ wšitko prawje derje poradźi, zo by swjedźeń swojoho 50lětnoho wobstaća prawje rjenje wosławiła, a tón jej był pohon k dalšomu dźěłu za swoju wěru a swój serbski lud.

Z Pančic. Rěka, zo so w „klóštrje“ we wšelakim po měšćansku wupjeraju. To tak njewěrno njeje, a ma so častodosć ze wšelakich winow wobžarować. Tola też něštožkuli khwalobne so tam podawa. Tak zasłyšachmy minjenu jutrownu póndźelu nadobo zynki instrumentalneje hudźby přez wjes klinčeć. Hudźbny wotdźěl tudomneje wohnjoweje

---

dźěłał. Zawěrno, na samoho sebje so njesměm spušćeć. Přetož njeje tola po prawym dźiw trěbny, hdyž ma jedyn žid swěcu k jutram kupić? Jutry su tola swjedźeń, hdyž wopominamy, kak je Jězus z mortwych stanył. A to zawěšće za jenoho žida runjewon zwjeselacy podawk njeje! Ale ja wěm, tebi je móžno, też jenoho žida pohnuć, zo mi pjenjezy na jutrownu swěcu da.“ Takle spěwaše tam Don Pochi před swjatym Józefom.

Nazajtra rano, hnydom po Božej mši, dźěše Don Pochi ze wsy won. A hdyž bě mjez pola přišoł, hdźež joho nichtó njewidźeše, wuzu so črije, a zwjazawši je hromadże, čisny sebi je přez ramjo a dźěše bosy dale. A wućeže swój różowc a poča so modlić. —

Słónco bě hižo wysoko, hdyž bě duchowny hač k hórkam došoł. Tři hodźiny bě šoł; nětko stoješe před hórku, na kotrejž Lazzarettowa wila so hordże błyšćeše. A wón wza sebi swoje črije z ramjenja a wobu so je. A při sebi so posměwaše; Don Pochi bě dobreje nadźije, hdyž měješe nětko najćežše před sobu . . .

W rjanej zahrodcy, kotraž kaž skhodźeńki přecy bóle spadowaše, sedźeše čŕjódka ludźi. To běchu Lazzaretti; někajke 40 lět stary, kotromuž ta hordozna khěža a zahroda wokoło njeje słušeše; při nim Sara, joho rjana žona a jeje staršej, šedźiwy Abraham Zanto ze swojej Deboru, zestarjenej žónskej. Jej bě dobroćiwosć z wočow widźeć.

Runje k sedmomu razej knjeni Lazzarettowa z wostudu zywaše.

„Na nowy tydźeń přińdże Lucija z pensionata“, rěčeše stary Abraham. „Tak dołho so hišće spokoj! Potom změješ rozwjeselenja dosć!“

„Ach ja sym sebi mysliła, zo tudy na wsy też změju rozpjeršenjo, a zo tu rjanych khwilow doživim. A kaž so zda, je wulka murja mjez nami a tutym ludom; jako nochcyli ničo z nami měć, tak činja.“

„Na hladaj, moja złota Sara; lědom přeco wuprajiš, žno so ći dopjelnja. Hlej tamle dele, w dole: štó tam dźe?“

Při tym pokaza Lazzaretti na knjeza fararja, kiž bě sebi runje črije wobuł a nětko so runaše. Tón wotklepowaše sebi proch wot kholowow a suknje a nastaji so potom runu smuhu na tu wilu. A wšitcy ći, kiž so tam z wostudu bědźachu a ju zadajić njemóžachu, hladachu nětko keužbliwje a wćipni na Dona Pochija.

Dołho njetraješe, bě tón došoł. A nětko stoješe w salonje, hdźež bě joho służownik dowjedł.

We zahrodże nasta šukot a wołanjo, a woni tykachu hłowy hromadu a jedyn na druhoho nastaješe wuši, hdyž bě jim służownik duchownoho připowěł. Katolski duchowny w Lazzarettowym domje! Zastupjeŕ Jězusoweje wučby pola toho, kiž Jězusa za zběžkarja měješe a joho cyrkej a wučbu zacpěwaše!

wobory bě so do rjanoho zastanička zestupował a zanjese pod nawjedowanjom šewskoho mištra Kejžora wšelaki rjany kruch. Ke kapali słušeju tež wšelacy knježa, kotřiž su sobustawy serbskoho orchestra, a tak smě so wočakować, zo při dalšich tajkich składnosćach naši wjesnjenjo zawěsće tež mnohu rjanu serbsku štučku zasłyša. Hudźbnikam słuša wutrobny dźak, prosymy pak jich tež zdobom, zo tule swoju dźěławosć a wustojnosć jenož njewužija k wjeselu ale tež k wužitku klóštra a joho přiwisaceju wsow. Tež hudźba ma służić k spěchowanju narodnoho začuwanja.

Z **Marijineje Hwězdy.** Přecy wostudlišo bywa tudomne křižerjejěchanjo za křižerjow samych, wosebje pak tež za naš domjacy lud. Hdyž tež přihladowarjow z cuzby tón raz telko njebě kaž loni, dha bě jich tola wjacy hač je človjekej lubo. Wšě sćežki a pućiki a blečki wobstupja, a při tym njejsy sebi žiwjenja wěsty autow a kolesow a wozow dla, kotrež při tej přileżnosći do wjeski so nawaleju. Najwjacy tychle njelubych hosći ma lědom někajkoho nabožnoho začuwanja a dorozemnjenja; tuž je často wohidne, kak so wo tymle rjanym, wšěm katolskim Serbam poswjatnym nałožku wupraja. Wobdźělenjo při jěchanju bě z našich wsow rjane: **Klóštr a joho wokolina** staji 27 zapřahow, **z Khrósćic a jich susodnych wsow** přijěcha 70 zapřahow. Bohudźakowano so jěchanski procesijón bjeze wšoho njezboža sta.

Z **Kanec.** Padušstwa po Serbach stajnje a bóle přiběraju. Wosebita njemdrosć knježi pak najbóle tohodla, zo paduchow zrědka hrabnu. Na čim to leži? Čim wjetše je wjeseło, zo skónčnje jónu so poradźi, jenoho wuslědźić, a kaž so zda, nic najmjeńšoho. Runjewon njekničomnje je tón zakhadźał w Kanecach. Pola kublerja Michała Młynka bě skoro cyłe zarězane korme swinjo wotnjesł, k tomu na něhdźe 70 puntow kofeja a druhe wěcki. Z gmejnskim rybłom bě w nocy z woknom zaležł a njepytnjeny sebi wěcki zwubjerał. Policajski pos běžeše do Wotrowa, hdźež pola wěstoho K. kradnjene wěcy nadeńdźechu. K. bě jónu pola Młynka służił a tak najskerje domjace wobstojenja derje znaješe. Lohko je mózno, zo je tež wón tón, kiž hakle njedawno Časčanskich Spitankec „domawopyta“ a tež Pozdečanskich Wjenkec na swoje wašnjo lubosćiwje počesći. Podhlad leži blizko, zo wěste pasmo po katolskich Serbach swoje mazane rjemjesło wukonja, a jara derje by było, hdy by zajeco K.'oho cyłe tele pasmo wotkryło. Dale pak je tež wěste, zo mnozy paduši tež wot wonka do Serbow na pastwu khodźa. We wójnskim času wobhladachu sebi něhdźežkuli městnosće; z tymi pak so tež nětkle spóznawaju, zo po Serbach najprjedy po prošenju khodźa a při tym sebi pakošćenjo přihotuja.

Z **Kamjenca.** Naš jězdny póst do Pančic a do Worklec, kotryž bě hižo historiskeje ważnosće nadobył, je z 31. měrcom t. l. zastał. Znaty žołty wós, kotryž lětdźesatki dołho dźeń wote dnja dopołdnja po drózy jězdźeše, stoji nětko skhowany w jenej kólni. Ze zelenymi pletwami a z čornym bantom wupyšeny ćehnješe zańdźenu sobotu posledni króć swoju drohu. Jedyn ćućiwy pěsnjeŕ z Kamjenca bě přiměrjene štučki přidał. Prědku błyšćachu so słowa (po němskim): „Des armen Deutschland bitt're Not, bringt auch mir den frühen Tod.“ A zady: „Heut' fahre ich zum letzten Mal mit Päckchen und mit Briefelein ins schöne Wendenland hinein.“ Nuza časa je kruch historije zničiła. Prjedy jězdźeše tutón póst z Kamjenca do Pančic, a hosćo mózachu so za 1,80 hr. 27 kilometrow daloko wjesć. W běhu wójny přikrótši so puć na 9 kilometrow (jenož hač do Pančic) a nětko docyła zasta. Z małym ručnym wozyčkom přijěde nětko wsědnje dopołdnja do Pančic. Wottam bjeru Khrósćanscy a Worklečanscy listowi swoje póstowki. Tutej dotalnej agenturje, kaž tež Róženćanska, so w bliższim času do pomócnych přeměnja. Wokoło 1 hodźiny jěde póstownik zasy do Kamjenca wróćo. Póstowy wobkhod je so tu jara pomjeńšił.

Jutrowna wutora a srjeda
w Serbskim Domje w Budyšinje.

Rjane naléćo so přihotuje; nowe žiwjenjo po sněžy a zmjerskach so pominowaceje zymy wotuća a mocow nadobywa a sylnišo je wuwiwa. — Njepřińdźe to potom płódne léćo a płodowpołna nazyma?

Tak zda so mi wot někotrych lět być tež we žiwjenju serbskoho naroda. Njeje, jako žiwišo bucha joho wutroba? čerstwišo ćeče joho krej? sylnišo a pilnišo a sebjewědomnišo dźěłaju joho duchowne mocy? Njeje, jako hłubšo so zakorjenja a šěršo so rozpjenkoča wědomjo, zo Serbjo my smy a Serbjo chcemy wostać, kaž stworjeni smy wot Boha?

To pokazaštej wosebje lětušej jutrownej wutora a srjeda, dnjej, wot dawna serbskej wěcy wěnowanej: sobustawy Maćicy Serbskeje a studentstwa skhadźowachu so k zhromadnomu dźěłu: wuradźowanju a pohonjenju.

Dźěło započa naša studowaca młodsć. Wutoru popołdnju bě so zešła k rozprawam a wuradźowanjam, wječor poskići zabawu. Wšo pokaza přitomnym zahorjenosć młodoho a dorosćacoho serbskoho studentstwa. Tola nic wšoho.

W salonje pak stoješe Don Pochi a so modleše: „Krupy a hrimot, khwalće toho Knjeza! Israel khwal swojoho Knjeza.“*

A nětko wočini służownik durje a cyle njekničomnje so posměwajo, pokaza knjezej, zo ma do zahrody zastupić.

A za wokomiki stoješe tón před čŕjódku ludźi, kotřiž na njoho wćipnje hladachu. A jim z wočow rěčeše zacpěwanjo a wusmĕch.

„Ja sym Pochi, farař w Santusiji, někajke tři hodźiny wot tudy k ranju“, so wón předstaji, „a wuprajam předewšěm swój dźak, zo sym směł k wam přistupić“.

„Ach žaneje winy! Wam budźe tu zawěsće kaž njewbohomu Danielej w lawjacej jamje“, wotmołwi Lazzaretti. A wšitcy druzy so k tomu wótře wošćerachu. „Docyła, přečo dawaće nam česć swojoho wopyta?“ A to rěčo pokaza na wosobny stólc pódla Dona Pochija.

Kedźbliwje so tón posyny. Potom wotmołwi měrnje: „Hdyž so Wašej krasnosći spodoba, mje z Danielom přirunać, tak sebi dowolu přistajić: ja toho jandźela nuznje trjebam, kotryž by mi Habakuka k pomocy pósłał. A dokelž tón raz jandźel njeje k profetej přišoł, tak je nawopak profeta k jandźelej dóšoł!“

„Ha, derje wróćo date!“ přihłosowaše mjelčo stary Abraham a tež joho Deborah.

„Ludźo praja, zo je Santuski knjez farař swjaty človjek“, směšeše Lazzaretti dale, „a to njeměli jandźelojo joho tola wopušćić.“

Don Pochi so wjesele wusmja a po sebi hladajo praji: „Swjaty človjek — haj tajki kaž Giezi, Elisejowy wotročk, kotrohož dyrbjachu kóždy dźeń bić kaž joho wosoła. Abo swjaty kaž khudy Lazarus —“

„Kiž k bohačkej a wožrawcej přikhadźa“ — padny jomu cyle złóstnje so wošćerajo Lazzaretti do słowa.

„Ow prošu, tak nic; ale kaž khudy Lazarus, ke kotromuž Bóh tón Knjez praji: Dźi k tomu mužej, kiž ma mjeno kaž ty, k tomu bohatomu Lazzarettej, tón ma nadosć a ma dobru wutrobu a ći zawěsće z nuzy wupomha.

„Derje, derje, rjenje prajene“, rjekny stara Deborah.

„A z čim dha měł docyła pomhać?“ wopraša so nětko Lazzaretti.

„Jutrownu sobotu trjebam jutrownu swěcu, a nimam ani čerwjenoho pjenježka. A Boha dla prošu Wašu Hnadu, zo byšće mi chcył něšto k tomu dać.“

A takle rěčo bě so Don Pochi pozběhnył, a kóždy móžeše na nim też widźeć, kak jomu ta prózstwa so z wutroby wuliwa.

Lazzaretti pak bě wšón překwapjeny a njewědźeše najprjedy, što ma sebi k tomu myslić. Potom stłóči sebi škleńcy na nós a hladaše kruće na duchownoho a praji skónčnje: „Wěsće, knjez farař, dyrbju wuznać, zo so jara

---

* z psalmow.

Nimamy jich wjacy? Zda so, zo wěsći studowacy synojo serbskeju staršeju sebi wědomni njejsu, zo su serbskeje narodnosće. Tu maju hižo zahorjeni studentojo nadobny nadawk, mjez swojimi tajkimi towaršemi narodne přeswědčenjo zbudźeć a k lubosći přećiwo swojomu ludej z přikładom a słowom wukubłać.

Wot studentow dóstachmy tule rozprawu:

Rozprawa skhadźowanki serbskeje studowaceje młodźiny dźeń 3. jutrownika w Budyšinje.

Po wuspěwanju spěwa „Hišće Serbstwo njezhubjene“ wotewri hłowny starši knjez Mich. Cyž skhadźowanku. Wón pokaza na nadawki serbskoho studentstwa, ma-li so dopjelnić, štož je so spěwało. Hosći kaž studowacych wutrobnje powitawši přeńdźe k dnjowomu porjadej.

Jedna so najprjedy wo „Serbskim studenće“, našim časopisu, dotal bolostnej wěcy. Tu so wuwi dlějša rozmołwa. Pobrachuje stajnje maćizny wšelakich winow dla. Tohodla też chcemy postajenju spadnyć dać, po kotrymž je jenož studowacym dowolene, do njoho pisać. Wottal smědźa też zasy stari knježe jón z dopisami podpjerować, štož z dźakom přiwoznjemy. Njebudźe też dale měsačnje ale po potřěbnosći, znajmjeńša pak štwórćlětnje wukhadźeć. Chcemy bóle na kajkosć dyžli na kelkosć dźiwać. Też w zwonkownej formje ma so přeměnjenjo stać. Dyrbi so wudawać jako wosebite wósomstronske łopjeno. Namjetuje so też, bóle zapósłać towarstwowe a wosobinske powěsće, nic jenož wědomostne. Też dopisy wo studentstwje druhich słowjanskich krajow móhłe so přiwzać. Z tym by zajimawosć přibyła. Staji so próstwa, zo bychu so zakomdźene čisła „Studenta“ hišće nakhwatałe.

Też redaktorstwo swojoho časopisa ma nětk studentstwo samo na so wzać. Dotalna redaktorka bě njestudentka. Hłowny starši je wottal zdobom z zamołwitym redaktorom, z joho pomócnikom jedyn z Budyšskich wučomcow.

Wosebity dźak słuša knj. prof. dr. Mucy, kiž je zwjazkej serbskoho studentstwa 200 Zejlerjowych zwjazkow zwjazać dał a je też zwólniwy to w přichodźe wospjetować, budźe-li jomu móžno. Wuprosy sebi za to njewjazane zwjazki.

Sćěhuja rozprawy jednotliwych towarstwow, kotrež wo dźěławosći zašłoho połłěta swědča. Sorabicum njeje zastupjene. Serbowka je dyrbjała swoje dotalne sydło Prahu wopušćić a wobstoji nětk w dwěmaj wotrjadomaj w Fuldźe a Budyšinje.

Někajke zwjazanjo mjez Budyšskimi wučomcami ma so bórzy wutworić, kotrež ma spěchować wzajomne zeznaćo mjez šulerjemi jednotliwych wustawow. K tutym zeńdźenjam bychu so snano też přidružili někotři stari knježa.

Hłowna skhadźowanka wuhotuje so njedźelu 12. žnjeńca w Hrodźišću. Spěwanjo přewozmje „Swoboda“, „Włada“ hraćo dźiwadła. Też na dobre deklamacije budźe so dźiwać. Studentojo pak wuwjedu cyły program sami. Wo financnym postaranju češkich kurzow ma so hišće jednać.

Posedźenjo wuklinči w zynkach serbskeje narodneje hymny. Wječor zjednoći potom wšěch we wjesołej bjesadźe.

R. J.

Na samsnym popołdnju mějachu też **serbscy wučerjo zhromadźiznu** w Serbskim Domje. Mnozy běchu so zešli, tola dyrbješe so też z wobžarowanjom wobkedźbować, zo hišće wšitcy za zhromadne narodne dźěło a tak też za tajke posedźenja lubosće nimaju. Skoržeše so też na to, zo hišće we wšěch serbskich šulach serbskich hodźinow njeje. Prěnja wina leži na wučerjach.

Ważne a zwjeselace je, zo **časopis „Raj“ ma so zasy wudawać.** Kóžde štwórćlěta ma so našim małym podawać; knježna wučerka Kubašec chce jón redigować. —

Wječor zeńdźechu so skoro wšitcy **k zabawnomu dźělu** jutrowneje studentskeje skhadźowanki. Mjez wšelake spěwy a hudźbne poskićenja zahra so też trysk „Něčeje horjo, něčeji směch“. Tu chcemy naspomnić, zo tónle kruch so nam lubił njeje při tajkej składnosći; něšto nadobniše, wosebje narodnje zahorjace abo powučowace by nam lubšo było. Też měnimy, zo studenća ženje něšto „stare“ hrać njesmědźa; maju nowe wěcki spłodźeć. Při tym pokaža, kak jenotliwcy z nich hižo we swojej maćerśćinje su wustojni a z dobom wobohaćeju wuběrk serbskich dźiwadłowych hrow. Tych přecy wjacy trjebamy. Wožiwjaca dźěławosć našich hižo dlěje wobstojacych towarstwow a so množace nowe wosebje spěwne towarstwa z jich jasnym wotpohladom, přez husćiše wuhotowanjo ryzy serbskich zabawow narodnu mysl po Serbach zbudźeć a skrućeć, sebi to žadaju. Wěckow, kaž „Dźiwja Hilža“, „Nankowe škórnje“, „Na wumjenku“, „Burska krej“ a podobnych trjebamy mnohosć.

Hłownu wěc přinjese nam srjeda. **„Maćica Serbska“ wotmě swoje jutrowne posedźenjo.** A hnydom chcemy prajić: Telko wopyta też poslednja jeje zhromadźizna měła njeje. Nadpadnje bě widźeć, zo sebjewědomjo a zahorjenosć mjez ludom za swoju narodnosć wulkotnje přibjera a zo přecy wjacy mocow so pokazuje, kotrež su mjez ludom wotućiłe a kaž dźěći k swojej maćeri, k „Maćicy“ khwataju,

---

dźiwam, zo wy mje wo tajke něšto prosyće. Wy tola wěsće, zo sym ja žid!“

Lazzarettowa mać pak tu khětře zapřimny a rjekny: „Knjez farar, snadź budźeće tak dobry a nam wuložiće, što po prawym jutrowna swěca je. My dźěn ani zapřijeća wo njej nimamy. Abo je snadź to někajke katolske potajnstwo, wo kotrymž rěčeć njesměće?“

„Ach, što sebi mysliće, česćena knjeni! To njeje potajnstwo. Tola ja mózu wam to jenož rozestajeć ze stojnišća našeje katolskeje wěry a ja njewěm, hač snadź z tym pola was postorčił njebych.“

„Jenož prajće, knježe, a njebojće so!“

Don Pochi sebi na to wokomik pomysli, a złožiwši rucy, jako by jej styknył, poča takle:

„Jutrowna swěca woznamjenja Syna Božoho, z mortwych stanjenoho, a słuša tak cyle nuznje k poswjećenju jutrow. Jutrowna swěca je wjetša dyžli žana druha swěca w cyrkwi, wysoka, tołsta; čista, běła, sčinjena z wóska, kotryž njeje někajki hrěšny človjek, ale kotryž su pčoły, te knježniske stworjeńčka, nadźělałe. Bóh sam je jim zaščěpił tute česstne mištrstwo a je k tomu stworił. Z najrjeńšich kwětkow a kćenjow, kotrež naléćo spłodźi, wubjeru wone te najčisćiše a najlěpše a z jich wóska, běłoho a błyšćatoho, přihotuje so potom jutrowna swěca. A wona woznamjenja tak swjate, knježniske ćěło Syna Božoho, syna Marijinoho. Dźeń do jutrownički donjese so swěca do cyrkwje, tam ju duchowny woswjeći a přityknje jej pjeć woruchowych zornjatkow. Te maju nas dopominać na Jězusowe pjeć rany, kotrež běchu jomu wojacy z hozdźemi a z hlebiju do rukow a nohow a wutroby přerazyli a wukłóli. Z tymi pjeć ranami dźěn je Jězus też w rowje ležał a te je wón też hišće zdźeržał, hdyž bě zasy z rowa stanył. A tele pjeć rany ma wón też nětkle hišće w njebjesach. A hdyž je duchowny tutu jutrownu swěcu woswjećił, zaswěći ju z druhej trójnej swěcu. Ta woznamjenja Jězusowe bóžstwo, a te zaswěćenjo, kak joho bóžstwo Jězusowomu ćěłu, hdyž wone mortwe w rowje leżeše, zasy dušu a z tym zasy žiwjenjo zaduny. A na to je Jězus zasy z mortwych stanył a row zasy wopušćił. A potom stoji tale swěca we cyrkwi před wšitkim ludom jako stołp, błyšćaty a palacy so we swjatym swětle. A štóž ju widźi, tomu předuje wona: lumen Christi, swětło Khrystusowe, swětło swěta, swětło k rozswětlenju pohanow a sława joho ludu Israela.“

Zahorjeny, z błyšćatym wóčkom bě Don Pochi rěčał; nětko wotmjelkny.

„Woprawdźe krasnje“, šepny Deborah cyle pobožnje. A też ći tamni běchu cyle zahorjeni. To bě jim něšto cyle nowe.

Zawěrno, knjez farar, wy sće basnik“, přihłosowaše Lazzaretti. Joho prjedawši wusměšacy posměwk bě so pozhubił. A z cyle ważnym hłosom poča s[illegible]praše:

(Přichodnje dale.)

zo bychu při njej a mjez jeje swójbu so pokazałe, a za dalše skutkowanjo so z nowa zwohrěłe.

Dopołdnja wot 9—11 hodźin **wšelake wědomostne wotrjady swoje wosebite posedźenja wotměchu.** Z nich je drje najzajimawše wotpohlad hudźbnoho wotrjada, zasy spěwny zjězd do wukraja zarjadować. Też maju so 100lětne narodniny sławnoho čěskoho hudźbnika Smetany na přisłušne wašnjo woswjećić. Bližše so we swojim času hišće wozjewi.

Za wulcy važne za naše narodne skručenjo mamy zhromadźiznu, kotraž so w 11 hodź. sta. **Je wotpohlad serbsku ludowu radu założić** a z tym dobyć wěstu móhł rjec zakońsku instancu, kotraž by móc a prawo měła, we serbskich należnosćach postajeć a z wyšnosćemi jednać. Tajki wotpohlad so wězo hnydom wuwjesć njehodźi; trjeba nadrobnoho rozmyslenja. Tohodla wuzwoli so nakhwilny wubjerk, kotryž ma wšo trěbne rozważliwje wuradźeć a přihotować. Do njoho wuzwolichu so knježa: justicny radźićel dr. Hermann z Budyšina, blidarski mištr Lubjenski z Bukec, šulski rada Krawc z Kamjenca, statny knihownik dr. Wjacsławk z Drježdźan, fararjej Mjerwa z Bukec a Cyž z Hajnic, wučerjo Nawka z Radworja, Hančka z Poršic, Wjela z Komorowa (pola Rakec) a žiwnosćeŕ a dźěłaćeŕ Kósk z Worklec.

Po 2 hodź. wotewri nowy předsyda Maćicy Serbskeje, najdostojniši knjez tachant Skala, **hłowne a zhromadne posedźenjo.** Wěnowaše wutrobne słowa dźaka a připóznaća swojomu předkhadnikej, knj. † fararjej Křižanej-Hodźijskomu, z radosću kwitowaše žiwiše žiwjenjo na našim narodnym polu, kotrež je we wšelakim nam přinjesło zwjeselacy postup.

Na to wozjewi, k tomu přizamknywši, čohodla nětko wón zhromadźiznu nawjeduje. Po wustawkach mjenujcy ma so městno jenoho wotkhadźacoho sobustawa předsydstwa abo wubjerka hnydom zasy přez kooptaciju wupjelnić hač do porjadnoho termina wólbow. Tak bu w zhromadnym posedźenju předsydstwa a wubjerka 21. měrca t. l. wuzwoleny dotalny městopředsyda knjez tachant Jakub Skala za předsydu, knjez justicny rada dr. Herrmann za městopředsydu a na město poslednjoho do wubjerka knjez farař Jan Cyž w Hajnicach. Na to spomni předsyda hišće na naše nadawki w tutych časach. Po přeću so porjad přeměni, tak zo na druhe městno stupichu nekrologi. — Rozprawy podachu so kaž dotal, započejo z hłownej rozprawu sekretara, kotryž poda přehlad cyłoho skutkowanja M. S. w běhu lěta, kotrež so wosebje stawa přez předsydstwo a wubjerk. Po wustawkach matej tutaj znajmjeńša 4 posedźenja wotměć a měještaj jich 7 posedźenjow, w kotrychž bě stajne maćizny nadosć, hdyž měješe so jednać a starać za zwonkowne a znutŕkowne należnosće towarstwa a też Serbskoho Domu. Najbóle zrudźacy podawk w minjenym lěće pak běše smjerć našoho wjelelětnoho lubowanoho předsydy fararja Jana Křižana Hodźijskoho, kiž bě nam hižo 9. januara t. l. napisał swoje wutrobne „Božemje“ a 22. februara nas potom přez smjerć na přecy wopušćił. Z přećom, zo by Bóh naše dźěła a wuradźowanja žohnował a nad nimi też knježił horliwy, luby a miły duch našoho dotalnoho, njezapomnitoho předsydy, skónči so hłowna rozprawa.

Dalše rozprawy podachu kk. just. rada Cyž jako zarjadnik Serbskoho Domu, wyšši wučeŕ Wjerab jako pokładnik a musejownik, cyrkw. wučeŕ Šołta jako knihownik, póstowy sekretar Kubjenc jako dohladnik knihowoho składu. Zwjeselace bě zhonić, zo je dołh Maćičnoho Domu přez šćedriwosć knj. prof. stud. radu dr. Muku zezapłaćeny, a zo knihownju wěcywustojnje rjaduje knj. dr. Wjacsławk z Drježdźan. Wulki dźak da so wobomaj knjezomaj za jeju šćedriwosć a woporniwosć.

Na to sćěhowachu **posmjertne rěče** wo knj. fararju Křižanu-Hodźijskim (poda farař Domaška), Michale Koklu-Khrósćanskim (farař Delan), fararja Justa-Ralbičanskim (kapłan Kětan) a kanoniku Hicku-Worklečanskim (farař Cyž) a sekretaru Delenčku (wučeŕ Słodeńk). — Tak zajimawe a po rěčniwosći a mysličkach wustojne kaž nekrologi też běchu, běchu tola njelubu šmjatańcu do dnjowskoho porjada přinjesłe a město w 3 hodź. móžeše knj. hudźbny direktor Krawc-Drježdźanski swój wuprošeny a přilubjeny přednošk hakle w 5 hodź. započeć. Z wulkej zrěčniwosću, ze znatej hudźbnej wustojnosću a sapacej zahorjenosću rěčeše wo **serbskej ludowej pěsni** a předstaji ju wosebje po mysličcy „lubosć a swěra we serbskej pěsni“. Wěc doby přez to hišće wosebje žiwoho razu, zo wšelake pěsnje přez swoju dźowku Ruth, mištrsku spěwarku, přitomnym přednjesć da, přewodźejo ju sam na klawěrje. Serbska pěseń je baseń čisteje lubosće: lubosć čłowjeka k Bohu, k přirodźe a k sobučłowjekej. Z wulkej napjatosću sćěhowachu přitomni joho wuwjedźenjam; z mócnym přikleskom so jomu a joho dźowcy wutrobnje podźakowachu.

Hišće wšelake drobnostki so rozpowědachu, někotre čestne sobustawy so pomjenowachu, nowe sobustawy buchu přiwzate.

Přispomnić pak ma so hišće sćěhowace: Nimo wuradźowanjow mějachu Maćićenjo hišće składnosć k druhomu duchownomu wjeselu. **We sali bě wustajenych něhdźe 50 wobrazkow ze serbskeje bajki a pěsnje.** Wustajeńcu molbow wšak běchmy też hižo hody při samsnej składnosći kaž srjedu wohladali, a ta bě była wulkotna. Bě dźěn nastała z mištrskeje ruki sławnoho čěskoho molerja Kuby a předstaji wšelake pokazki serbskeje drasty: wšo wumjelske wudźěłki. To tón raz wobrazy njeběchu. Je bě zhotowiła hakle so wuwiwaca molerska ruka 20 lětnoho jednoroho młodźenca z Nechorna (blizko Wósburka), Nowaka z mjenom. Tola předmjety tychle wobrazkow rěčachu tak prawje k wutrobje a zbudźachu tohodla wosebite wobdźiwanjo. Kak husto njejsmy spěwali, kak husto njesłyšeli wo tym a tamnym, štož tak žiwje widźachmy předstajane přez wobrazki. Kaž słyšimy, budźe młodźencej spožčena přileżnosć a możnota k dalšomu wuwučowanju a wuwiću. Tohodla a po tym, štož smy hižo widźeli, směmy so nadźijeć, zo nam nastanje też ryzy serbski molerski wumjelc; wumjelc, kotrohož wudźěłki budźa zjewjeć narodne mysle a z tym też zbudźeć narodne začuwanjo.

Wokoło 1/2 7 hodź. skónči so posedźenjo; wječor přinjese nam po zwučenym wašnju zabawu. Z njeje chcemy naspomnić jako zwjeselacu nowinku prěni **wustup serbskoho klankowoho dźiwadła.** Klanki su figury; za kóždu je trěbne wosebite čłowječi hłós, kotryž za sćěnju rěči. Někotromužkuli je tele dźiwadło znate pod mjenom „Kaspertheater“, tola njesmě sebi mysliť, zo je tak jednore a njenahladne kaž smy to zwučeni ze Budyšskeje „Šisblejchi“. Tu běchu klanki woprawdźe dobre a přistojne. Prěnje předstajenjo so derje poradźi. We wustojnymaj rukomaj by so wěc derje wudospołnić a tak wosebje k zabawam při kermušnych zawjeselenjach wužiwać móhła.

Takle minyštej so wutora a srjeda w Serbskim Domje w Budyšinje. Wjele wotmyslenjow! Wjele wotpohladow! Nadźijomnje so też dokonjeja.

Koło serbskich rěčnikow a spisowaćelow.

Za serbski lud ze žiwym słowom a spisowaćelskim pjerom skutkować, to je jedyn z najwažnišich nadawkow našoho časa. K tutomu nadawkej pak dyrbi so też młody serbski dorost wukubłować, zo bychu naše ludowe towarstwa rěčnikow měłe, a zo by serbske pismowstwo so přez nowe wupłody nowych mocow přisporjało. Hižo lěta 1901 je so na to pomysliło, założić zjednoćeństwo z přećelow, kotřiž so wokoło belletristiskoho wotrjada Maćicy Serbskeje rjadowachu. Hižo běchu so wustawki připrawiłe, ale tele zjednoćeństwo, kaž to husto pola nas z nowosćemi bywa, do žiwjenja njestupi. Dwaceći lět pozdźišo započina so w Prazy wudawać knihownja „Dom a swět“. Jako nakładnik mjenuje so „Koło serbskich spisowaćelow“ a jako zarjadowaŕ wustupuje młody češki Serbow přećel Vladimír Zmeškal. Kak je k tomu dóšło, zhonimy ze sćěhowaceje rozprawy.

Rozprawa wo knihowni „Dom a swět“.

Myslička wudawać knihownju „Dom a swět“ je nastała z přećelskich rozmołwow wo serbskim pismowstwje mjez

podpisanym redaktorom a wudawarjom knihownje a pražskim serbskim studentom k. Jurjom Wićazom. Tutón je knihowni mjeno dał, nětčiši jeje redaktor a wudawar je ju praktiscy do žiwjenja zwjedł přez to, zo je za nju serbsku literarnu zjawnosć a trěbne pjenježne srědki dobywał.

Ze zaměrom założerjow běše, knihowni dać šěroki zakład a wěsty zasadny směr. Z tutym wotpohladom bu 28. junija 1921 wša pražska serbska kolonija na zhromadźiznu powołana, hdźež wupraji so předběžny program, zestajeny za powołanjo na serbsku zjawnosć (Hl. S. N. 5. 7. 1921). W tutym powołanju přeprošowachu podpisani k wuradźowanju do Wojerec, kotrež měješe 7. augusta 1921 tam być w času skhadźowanki serbskohh studentstwa, ale wjele druhoho dźěła dla njehodźeše so tam wo wěc jednać.

Mjez tym wuńdźe w auguscе 1921 prěni knihowny zešiwk, wobsahowacy wubjerne powědańčko wot najlěpšoho čěskoho spisowačela Aloisa Jiráska: „Filosofska historija w přełožku Jurja Wićaza (1000 eksempl.), tam je w dosłowje tohorunja naćisnjeny program knihowny. Knihownja sama a prěni zwjazk stej serbskej zjawnosći witanej byłej a so přećelnje kritisowałej, kaž to pokazuja rozprawy knjezow prof. Oty Wićaza (S. N. 1921 čo. 282, 284, 286, 287) a basnika Józefa Nowaka (K. P. 1921 čo. 44). Bě dźěn jasno, zo je tajkeje knihownje dawno hižo trjeba było. Jako nakładnik je so mjenowało „Koło serbskich spisowačelow", hačrunjež njeje hač dotal so kruče założiło, tola założerjo běchu přeswědčeni, zo w najbližšim přichodźe budźe nuzne tajke zjednoćeństwo wutworić, a tohodla chcyjo dać pohon k tomu, wužichu hnydom też tajke mjeno. Dźiwajo na to, zo njeje k žanomu přezjednomu kóncej při wuradźowanjach w Młodej Bolesławje (6. 2. 1922) na wuléće serbskich spěwarjow do Čech dóšło ani nic jutry na loňšej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje w Budyšinje (19. 4.) je so mjez tym postajiło, zo budźe sobustaw „Koła" tón, štóž ze skutkom so při knihowni wobdźěli.

We winowcu minj. lěta wuńdźe druhi zwjazk, wobsahowacy prěnjotnu swjatočnu wot basnika Józefa Nowaka „Swobody njewjesta". Też tón zwjazk wukhadźacy z domjaceje pódy bu mile přijaty a kritiscy zhódnoscены přez prof. J. Bryla-Serbina (K. P. čo. 50 l. 1922) a přez dr. Józefa Patu (bl. přełožk dra. M. Krječmarja w S. N.) a we Łužicy přez prof. Otu Wićaza.

Nětko předłožuje redaktor a wudawar třeći zwjazk, wobsahowacy powědańčko ze serbskeje minyłosće wot Jakuba Lorenca-Zaléskoho „Serbscy rjekowje" (1000 eksempl.), kotrež zawěšće kóždoho swěrnoho Serba překwapi a přeswědči, zo je knihownja a serbska literatura na dobrym puću. K tutomu zwjazkej je so přidała bibliografija serbskich časopisow a knihow za lěto 1921 a 1922, kotruž je zestajił prof. J. Bryl-Serbin. Přez tule nowinku je so kóždolětne prawidłowe zapisowanjo biblijografije zawjedło, kotraž budźe so stajnje za minjene lěto w tutej formje zjawnosći wozjewjeć.

Z dalšich najbližšich zwjazkow do čišća so přihotowacych mjenuju lubozne „Serbske wobrazki" wot znatoho Serbofila Adolfa Černoho w přełožku prof. Oty Wićaza a „Ludowe powědańčka" Loa Tolstoho w přełožku prof. Jana Bryla-Serbina. Z naspomnjenoho přehlada je jasno, zo so knihownja rozšěrja a dobywa přecy wjacy přećelow, tola tu dyrbi so też rjec, zo nuznje podpjery cyłoho serbskoho naroda trjeba, zo by tele zbožownje započate dźěło přez njedorozymjenjo snadź njezahinyło. K tomu hišće přispomnju, zo dźěła do knihownje přijate so po wosebitym doručenju mytuja. Financne rjadowanjo knihownje wjedźe pokładnik tow. „Adolf Černý" (nětko k. Vl. Mayer), pře čož je porjadna kontrola towarstwowoho wubjerka postajena, kiž ma dohadowanjo nad pjenježnym zarjadowanjom.

Na kóncu mam jene přeco, zo bychu wšitcy, kotřiž maja wzajim na rozkćěwanju serbskoho pismowstwa, so do jenoho cyłka zestupali pak w literarnym wotrjedźe Maćicy Serbskeje pak wutworili wosebity „kruh přećelow literatury", mjez tym zo bychu woprawdźići spisowačelijo we połnym zmysłu słowa wutworili „Koło serbskich spisowačelow" pak samostatnje abo při Maćicy Serbskej. Woboje je trjeba we wzajimu samoho pismowstwa a narodnoho rozwića cyłoho serbskoho luda. Přećelju, Wy chcyli tutón namjet rozważować a rychle jednać, dokelž rozsudnych a krutych muži trjeba nuznje serbski lud.

W Prazy, 24. 3. 1923. **Vladimir Zmeškal**
redaktor a wudawar.

Mjez tym je so 24. měrca t. l. w Budyšinje też „Koło serbskich rěčnikow a spisowačelow" znowa założiło. Na jeho čole stojitaj jako předsydźe knjezaj farar Cyž-Hajničanski a póstownik Kubjeńc-Budyšski. Sekretar ma być k. farar Dobrucký a pokładnik k. bankownik Klos.

Tole zjednoćenstwo zhromadźi so zańdźenu wutoru k prěnjomu posedźenju. Městopředsyda Kubjeńc — knjez farar Cyž měješe tehdy runje swjedźeńsku rěč w towarstwje Lubin — rozpowěda přitomnym wo nadawku a zaměru nowoho zjednoćeństwa. Też k. farar Dobrucký pokaza na tragiku serbskoho luda. Wona jewi so najžałostnišo we němskich swójbach našich serbskich duchownych wjednikow a wótčincow, fararjow a wučerjow wosebje, ale też mnohich zdźěłanych Serbow, kotrychž dźěći su za Serbstwo zhubjene. My trjebamy za naše serbske holcy serbske wukubłowanje, zo bychu też za zdźěłanych Serbow k wutworjenju dobrych serbskich swójbow khmane byłe.

Po přednošku a po podatej Pražskej rozprawje nastachu jara žiwe wuradźowanja wo tym, kak měłej so wobej zjednoćeństwi do jenoho cyłka zkować, dykelž spisowačeljo (woprawdźići literatojo) a dopisowarjo a spisarjo — to njejsu wopřijeća jenajkeje hódnoty. Postaji so, zo ma centrala być w Budyšinje. Wšitke podobne zjednoćeństwa su wotnožki a tajke dyrbja so pozdźišo za cyłe Serby zawjesć. Najnuznišo trjebamy rěčnikow; tohodla nochcemy tu žanych rozdźělow činić, ale jeničcy praktiski zaměr k lěpšomu serbskoho luda spěchować. Tohodla proša so Pražscy přećeljo, z Budyšskim kołom so zjednoćić. Za Prahu chcył knjez Zmeškal město sekretara na so wzać. —

Knjez prof. Ota Wićaz potom jenož naćisny to, wo čimž překrótkoho časa dla wjacy wobšěrnišo rěčeć njemóžeše, prajo mjez druhim tole:

Serbske narodne prašenjo je wukubłowanske prašenjo. Wone je zakorjenjene w Hegelowej filosofiji. W našim ludu zjewi so Boži duch a z tutym duchom dyrbjał kóždy skutkować. Čista pobožnosć a bohabojosć dyrbi być kóždy skutk. A z njeho wuroni so potom samo wot so lubosć do serbskoho luda. Też my mamy skutkować we tajkim duchu kaž duchowny Grundwich w Danskej, kotryž je zanjerodźeny lud k wysokosćam zběhał. A we swojej swójbje dyrbimy započeć. Kajkež su serbske swójby, tajki budźe narod cyły. Njeboh farar Křižan je so raz wuprajił: „W swojim domje je kóždy sam swój kral, kaž wón tam knježi, tajka je joho swójba."

Na kóncu zhromadźizny postaji so wěsty porjad maćizny přednoškow, kotrež maja so mjez jenotliwych rěčnikow rozdźělić, a wupraji so přeco, prawje často so skhadźować, zo by so też tole koło hibało a wjerćało k zbožu a k spomoženju serbskoho luda. Jan. Serbin.

W Barlinje běchu 5. apryla **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 49—50; rožka 43—44; ječmjeń 32—33; wows 37—38; majs 43—44; **muka** pšeńčna 130—142, ržana 115—130. **Wotruby** pšeńčne 23—24, ržane 24,5—25,5. Raps 80—82. Lane symjo 80. Pjeluški 50—58. Buny 36—40. Módre lupiny 45—50. Žołte lupiny 60—80. Lany wosuch 50—55. Seradela 70—90. Rapsowy wosuch 30. Woka 50—65. Pochowa melasa 14—15. Běrnace kružki 20.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Jan Šipšik z Dobrošic **1000** hr.; towarstwo młodźencow w Radworju **5000** hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

P. J. Mencel, naš serbski časnikař,
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu
kóždoho měsaca
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Konječanska šula předstaji **młode jutry** wječor 1/2 8 h. w herbskej grychće w **Ralbicach** hišće raz hru
„Hilžbjeta Durinska“.
Štóž ma zajim za serbske dźiwadło a za naš młody dorost, njech přińdźe pohladać.

Janske kupjele w Smječkecach
su hač na dalše wšědnje wotewrjene
:-: popołdnju wot 1—5 hodźin. :-:

Do lěpšeje katolskeje domjacnosće w Drježdźanach pyta so hnydom pilna rjadna **holca,** kotraž ma lubosć k dźěćom. Dalše zhonić pola Pětra Słodeńka w Jaworje.

Hólca do ratarskeje służby pyta hospodar.
Dalše zhonić w expediciji Kat. Posoła před šulerskimi wrotami 21.

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Pančicach, Kamjencu, Kulowje, Łazu a Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Vogtlandske gardiny,
vitraže, wobruby, stores, canki, blidowe a sofowe wodźewy, stwinske běhaki, wóskowe sukno a **linoleum** w najwjetšim wubjerku.
Wšitko jara płaćizny hódne.
K. Erler w Budyšinje
na žitnych wikach 11.
znapřeća „Złoteje Hwězdy“.

Po Božej njewuslědźomnej radźe zemrě, wobstarany ze swjatymi sakramentami, w Drježdźanach, hdźež sebi wołoženjo zasakleje khorosće pytaše, po dźěłapołnym žiwjenju w starobje 66 lět mój drohoswěrny mandźelski, naš luby bratr a wuj

Jakub Hantuša,

kubleŕ a wjesnjanosta w Bronju.

Jutrownu sobotu pokhowachmy joho na Radwořskim pohrjebnišću. Wšitkim přećelam a znatym za pobožny paćeŕ na póstywječoru a bohate přewodźenjo, wosebje wjeledost. knjezej fararjej Nowakej a Radwořskomu wojeńskomu towarstwu wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh luby Knjez!“

Njech wotpočuje w měrje!

W Bronju, Radworju, Drježdźanach,
na dnju pohrjeba, 31. měrca 1923.

Marja zwud. Hantušowa
w mjenje zrudnych zawostajenych.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětnje w našich agenturach 200 hr., na pósće štwórćlětnje 230 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w tekśe 400 hr.

15. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 14. apryla 1923.

Swjaty Fulgenc, biskop.

W połnócnej Africy kćěješe něhdy katolska cyrkej. Hižo w času s. japoštołow prědowaše so w Egyptowskej a w susodnych krajach s. sćenjo, a s. Markus, sćenik, bě sam biskop w měśće Alexandriji w Egyptowskej. Spěšnje so rozšěrješe katolska cyrkej w tych stronach, hačrunjež so ji židźa přećiwjachu a pohanjo katolikow přesćěhachu. Mnoho biskopstwow, klóštrow a pustniskich wosadow tam nasta. Mnohe křesćanske šule so rjenje wuwiwachu w derje wobydlenych městach. Też wulka ličba sławnych swjatych, wučencow a spisowaćelow, kiž so w tych kóncach narodźichu a skutkowachu, wo tym swědči, kak hłuboko bě tam křesćanstwo korjenje zapušćiło.

Ale bórzy so njebjo začahny z ćmowymi mróčelemi nad afrikanskej cyrkwju. Hórje hač krewjelačni pohanojo zakhadźachu wšelacy błudnowěriwi. Najhórši běchu Marianowje, kotřiž Bóžsku naturu našoho Zbóžnika přějachu. Mjez nimi běchu zasy najhórši Vandalowje, wudobywarski a rubježny lud. Tutón surowy lud přiśeže do Afriki l. 429 a zakhadźeše tam přez sto lět. Vandalowje zapusćachu płódne krajiny, mordowachu njezbrónjenych katolikow, njepřelutowachu ani móličkich dźěći, wuhonjachu a ćwilowachu biskopow a duchownych a potorhowachu katolske cyrkwje a klóštry. W tych zrudnych časach zbudźi Bóh cyrkwi we Africy wjele wubjernych biskopow a duchownych, kiž za prawu wěru rady ćerpjachu a ju přećiwo błudnowěriwym zmužiće zastupowachu. Mjez nimi wosławi so wosebje swjaty Fulgenc (Fulgentius), biskod města Ruspy. Fulgenc so narodźi l. 467 w měśće Thalepće (w Africy njedaloko staroho Karthaga). Joho nan bě Klaudius a maś Mariana. Hdyž so Vandalowje joho narodnoho města zmocowachu, rubichu Klaudijej wjetši dźěl joho zamoženja. Klaudius potom bórzy zemrě. Wosyročene dźěći kubłowaše wudowa Mariana starosćiwje w bojesći Božej. Fulgenc, duchownje wobdarjeny, wuznamjenješe so zahe z nabožnym zmyslenjom a derje wuknješe, wosebje grichisku rěč a pismowstwo. Hdyž bě dorostł, bu zastojnik při dokhodnej wyšnosći w narodnym měśće. Wón bě napřećo kóždomu přećelny, dobroćiwy a něžnje zmysleny. Tohodla so jomu tute zastojnstwo njemóžeše dołho lubić, dokelž człowjeka často wjedźe k wobćežnosći, krutosći a bjezčućiwosći. Hižo w młodych lětach bě so Fulgencej zalubiło čitać s. pismo a rozjimać, hołka a hary swěta so zdalować a klóštry wopytować. Hdyž prirunowaše swoje duchamorjace zastojnske dźěło z ćichim Bohu poswjećenym žiwjenjom mnichowym, žadaše sebi, swěta so dospołnje wotrjec a zbožowny pokoj w klóštrskim rjedźe pytać. Prjedy pak chcyše so pruhować, hač budźe jomu też móžno, wšě winowatosće klóštrskoho rjadownika dopjelnjeć. Tuž bě kruće žiwy po sćenskich radach, zapowědowaše sebi też dowolene wužiwanja a zabawy, khostaše a honješe swoje ćěło do posłušnosće, pytaše samotu a pilnje so modleše a posćeše, bě hižo žiwy kaž mnich, hačrunjež njebě w klóštrje. Wzda so zastojnstwa a sebi wotmysli zastupić do rjadu.

Runje tehdom vandalski kral Hunnerich wuhna biskopa Fausta z biskopskoho stoła. Faustus w Byzacenje klóštr założi a wjedźe tam swjatobliwe žiwjenjo. K njomu so poda Fulgenc, zo by do joho klóštra zastupił. Faustus jomu wopisowaše krute winowatosće, kotrež by měł na so brać, a wotradźeše jomu, zo njeby do rjadu zastupił. Tola młody žadaćel tak rozsudnje a přeswědčiwje rěčeše a nutrnje prošeše, zo joho skónčnje přijachu.

Z joho znatych někotři joho wotsudźachu, druzy sćěhowachu joho přikład. Joho maś Mariana bě drje pobožna žona, rudźeše pak so, zo ma zhubić syna, kiž bě jeje jenički tróšt a pomoc na swěće. Tuž prošeše Fausta, zo by ji syna z klóštra dał, a hdyž so jeje próstwa niewusłyša, přikhadźeše ke klóštrskim wrotam płačo a wołajo Fulgenca, zo dyrbi so tola k ni wróćić. To bě Fulgencej najćežše pruhowanjo. Swoju maś něžnje lubowaše a tohodla so nimoměry rudźeše, zo ji po woli być njemóžeše. Tola Bóh joho posylnješe, zo nad přinarodźenym ćućom dźěsćowskeje lubosće k maćeri doby. Wón spominaše na słowa našoho Zbóžnika (Luk. 9, 62): „Žadyn, kotryž swoju ruku k pluhej přiłožiwši do zady hlada, njehodźi so za kralestwo Boże.“ W tym času poča arianski kral Thrasamund swěrnych katolikow w Africy kruće přesćěhać a k wotpadnjenju zawjedować. Tuž ćeknyštaj biskop Faustus a Fulgenc do blizkoho klóštra, hdźež jeju abt Felix lubjerad přija. Na joho prówstwu rozwučowaše potom Fulgenc joho rjadnikow we swjatych wědomosćach a wobkrućeše jich w dospołnym žiwjenju. Za něšto časa přihnachu so do tamneje krajiny rubježni Numidowje a Faustus a Fulgene ćeknyštaj druhdźe. Ducy na ćěkanju nadpadnychu jeju wobrónjeni arianojo, jich nawjedowaše błudarski duchowny Felix, kotryž swjatoju mužow surowje ćwilować daše. Radźachu Fulgencej, zo dyrbi nadpadnika žadać před sud arianskoho biskopa, tola wón to njećinješe prajo, zo so raduje, zo je směł za Jězusowe mjeno přesćěhanjo ćerpjeć.

Fulgenc sej na to wotmysli, do Egyptowskeje ćahnyć, zo by we křesćanskej dospołnosći pokročował. Tam mjenujcy dawno hižo mnišske žiwjenjo kćěješe. Na łodźi dojědźe najprjedy do města Syrakusa na kupje Siciliji. Tu wopyta sławnoho biskopa Eulalija. Tón jomu radźeše, zo njedyrbi do Egyptowskeje khodźić, dokelž běchu tam mjez mnichami zwady nastałe. Fulgenc wosta w Syrakusu a wopyta potom w Romje rowaj ss. Pětra a Pawoła. Do Afriki so wróćiwši l. 500 natwari w Byzacanje nowy klóštr. Tón pod joho nawjedowanjom tajkeje sławy naby, zo tam na-

hladni mužojo z daloka přikhadźachu, zo bychu so we křesćanskej dospołnosći wuwučowali.

Hač do toho časa Fulgenc hišće měšnik njebě. Biskop Faustus chcyše joho na stajne zwjazać k swojej dioecesy, wón Fulgenca na měšnika wuswjeći, hačrunjež so tón jako poniżny muž dołho wobaraše. Bórzy potom z mnohich městow prózstwy přikhadźachu, zo by jich biskop był. Fulgenc so toho strachowaše; ale lěta 508, hdyž so po dokonjanym dźěle modleše, překhwatachu joho wotpósłancy města Ruspy, kiž při mórskim brjohu stoješe, a dohnućichu joho k tomu, zo so daše na biskopa jich města wuswjećić. Do toho zwoli, dokelž bě přeswědčeny, zo móže tak na zbožo katolskeje cyrkwje ćim lěpje skutkować a arianske błudy wukorjenjeć.

Też jako biskop bě Fulgenc żiwy po krutych rjadniskich prawidłach. Żiwješe so jeno z khlěbom, zeleninami a z wodu. Wodnjo dźěłaše w biskopskich należnosćach, we nocy so modleše, rozjimowaše a jeno spanja wužiwaše. Nimo toho zestaja na zakitanjo katolskeje wěrnosće přećiwo błudnym wučbam wubjerne spisy. Z tym so tak wosławi, zo joho mjenowachu druhoho Augustina. Kral Thrasamund chcyše katolsku cyrkej w Africy podtłóčić, zakaza katolskich biskopow swjećić a wuhna Fulgenca a 60 druhich swěrnych biskopow na kupu Sardiniju pola Italskeje. Ći přinjesechu sobu ćěło s. Augustina († 430) na Sardiniju, tam wone 200 lět wosta. We wuhnańtwje so Fulgenc na stajnosći modleše za swoje stadło, zo by je njebjeski pastyř zakhował w prawej wěrje. Dokelž ertnje njemóžeše k swojim wosadnym rěčeć, pisaše jim pilnje listy a zestajowaše knihi, z kotrymiž arianske błudy wotpokazowaše. Běše sćerpny, tróštowaše sobućerpjacych a podpjerowaše khudych.

Dwanaće lět přebywaše Fulgenc jako wuhnaty na kupje Sardiniji. Tu poča kral Thrasamund dwělować na někotrych sadach arianskeje błudneje wučby a so dopomni na wučenoho Fulgenca. Powoła joho do Karthageny a Fulgenc joho rozwuči. Na to zestaja Fulgenc wubjerny spis: „Troje knihi Thrasamundej wo Bóžstwje Khrystusowym.“ Z tym so kralej tak jara zalubi, zo smědźeše w Karthagenje wostać. W tym měsće bě jara wjele błudowěriwych, Fulgenc skutkowaše tam zbožownje a mnozy błudnicy so do cyrkwje wróćichu. To arianow tak rozhori, zo sebi wot njewobstajnoho krala wunuzowachu rozkaz, zo dyrbi so Fulgenc z nowa wupokazać na Sardiniju. Tuž woteńdźe Fulgenc l: 520 druhi króć do wuhnańtwa a hakle po Thrasamundowej smjerći dowoli joho naslědnik Hilderich l. 523 wuhnatym katolskim biskopam a měšnikam, zo smědźa so domoj wróćić.

Z njesměrnej radosću witachu swěrni katolikojo w Africy swojich pastyrjow. Mócny dešćik so liješe, tola karthagenscy z črjódami k mórskomu brjohej khwatachu, zo bychu jim česć wopokazali. Najwosobniši mužojo so tłóčachu k Fulgencej a slěkachu so swoje płašće, zo bychu z nimi joho před dešćom škitali. Wyskachu, zo bě jim pastyř dušow zasy wróćeny.

Nětko móžeše Fulgenc njemyleny w pokoju skutkować. Prědowaše kóždy dźeń, napominaše hrěšnikow, khorych a khudych podpjerowaše. Bjez dźiwa, zo lud joho česćeše, lubowaše a kaž na swojim nanu wisaše. Z tym hižo na zemi Bóh jomu wotrunowaše za ćerpjenja a dobre skutki. Spóznawši, zo budźe dyrbjeć bórzy do wěčnosće woteńć, poda so Fulgenc do klóštra na kupičcy Cyrcinje. Tam so na smjerć přihotowaše. Ale za krótki čas prošachu joho duchowni a mniša, zo by so zasy k nim wróćił do Ruspy. Wróći so, bolosćiwa khorosć joho přewza, na kotruž 2 měsacaj ćerpješe. Wón bě jara sćerpny a modleše so na stajnosći: „Nětko, Knježe, daj mi sćerpnosć, potom pak smilnosć a wodaćo!“ Zawoła k sebi duchownych a mnichow a napominaše jich, zo dyrbja we s. wěrje wobstajni a we służbje Božej horliwi wostać. Rozžohnowa so z nimi a přikaza, zo ma so joho zamoženjo khudym wudowam a syrotam a duchownym rozdawać. Fulgenc docpě 65 lět, zemrě swjateje smjerće 1. wulkoho róžka 533 a joho ćěło bu pokhowane we hłownej cyrkwi w měsće Ruspje (Ruspa).

W samsnym lěće 533 přiće̊že wjednik kejžora Justiniana I. Belisar z wójskom do Afriki a sčini nahle kónc knježstwu arianskich Vandalow. Z tym zhubi arianska błudna wučba mócnu zepjeru a po něčim cyle zahiny. Tak zańdźechu wšě błudne wucby staroho časa a to je nam rukowanje za to, zo też błudy nowišich časow po něčim zahinu. Jenička wěrnosć Khrystusowa wostanje a ju khowa njezranjenu a cyłu katolska cyrkej, kiž je njepřewinita, dokelž je Bóh sam założił.

Puste a zrudne leža nětko tamne krajiny, hdźež něhdy Fulgenc skutkowaše. Surowi (pohanscy) mohamedanojo poteptachu a zapusćichu tam wěru, póćiwosć a křesćansku zdźěłanosć, wuludnichu a zapusćichu tamne kraje.

Ważmy sej s. katolsku wěru a zakitujmy ju přećiwo pohanam nowych časow a našich dnjow a budźmy żiwi po jeje přikazanjach. Hewak mohło so też nam stać něšto podobne, kaž tamnym ludam w Africy. Na nich so dopjelni, štož Jězus sam praji: „Kralestwo Boże budźe wot was wotewzate a ludej date, kotryž joho płody přinjese“ (Mat. 21, 43).

Politiski rozhlad.

We sakskim sejmje

je nowy ministerstwowy předsyda dr. Zeigner swój program a z tym tón nowoho knježerstwa wuwił. Mjez druhim praji:

Jutrowna swěca.

(Skónčenjo.)

Zawěrno, knjez farař, wy sće basnik“, přihłosowaše Lazzaretti. Joho prjedawši wusměšacy posměwk bě so pozhubił. A z cyle ważnym hłosom poča so prašeć:

„Što dha so potom z tej swěcu stanje? Dyrbi so wona dopalić?“

„Ta swěčka, hnadny knježe, stoji na wosebitym, wysokim swěčniku na prawicy woltarja, na čestnym městnje, tak zo by ju wša wosada widźała. A tu swěći so wona přez cyły jutrowny čas, štyrceći dnjow dołho při kóždych swjatočnych Božich służbach. Na dnju Knjezowoho donjebjesspěća, hdyž mjenujcy Jězus zasy k Wótcej do njebjes so wróći, hasnje jeje swětło, a swěca wotnjese so ze swěčnika, kaž je wón wot zemje do njebjes wotešoł.“

„Woprawdźe krasnje — ow kak tola połna ducha tale wěc — woprawdźe zajimawa!“ wšitcy přihłosowachu.

Don Pochi pak spominaše při tym na rjane cyrkwinske wobrjady, kaž je cyrkej jutrownu sobotu ma a na Bože donjebjesspěćo. A wón přistaji: „A hišće bóle byšće so, česćene knjenje a knježa, dźiwali, hdyž byšće też wšě te modlitwy słyšeli, kotrež cyrkej při jeje swjećiznje spěwa a so modli. Wjele z nich by wam było cyle znate: 12 dołhich wotrězkow, wšě ze Staroho Zakonja, z knihi Mójzesowych, Isaiasowych, Baruchowych, Danielowych; powołanjo Abrahama, wućah Israela z Egyptowskeje — waše pascha; překhód přez čerwjene morjo a přez pusćinu. Waše pascha dźěn předznamjenješe naše jutry, a naše jutry su wěrny a tón prawy swjedźeń woprawdźitoho pascha.

Waše jutry su z dawna woltař, na kotrymž so naša jutrowna swěca pali a swěći a so žehli we swojej krasnosći kaž jónu wohnjowy stołp před israelskim ludom w pusćinje, hdźež jich škitaše a zdobom też jim puć rozswětleše. Tale žehliwa mróčel, kotraž před wašimi wótcami w pusćinje tak majestotnje so njeseše, bě znamjo Syna Božoho, kotrohož nětko naša jutrowna swěca wšomu katolskomu ludej předstaja.“

„Kaž prajach, knježe, wy sće woprawdźe basnik“, přihłosowaše Lazzaretti też nětko zasy a hišće z wjetšej zahorjenosću dyžli prjedy.

„Bóh zwarnuj mje před tym!“ zawoła Don Pochi. „Wšo to je z wobrjadow katolskeje cyrkwje, a te je Duch Swjaty, duch mudrosće a wědomosće wumyslił. A wšo to je tak rjane, zo njeměł to hrěšny człowjek zastarać, ale jandźelojo, bjezhrěšni duchojo z njebjes.“ A kaž by w myslach dale a wyše spěł, wotmjelkny a sedźeše před nimi. Lazzaretti pak kiwny służownikej. A k duchownomu so

Nowe knježeŕstwo so wuraznje k zakońskim postajenjam 12. decembra lońšoho léta přiznawa. Budże wšo činić, zo by **privatne hospodarstwo do zhromadźeństwowoho hospodarstwa přešło.** Nic jenož w Němskej, ale po cyłym swěće so bjez plana dźěła, ze syriznami a dźěłanskimi mocami so bróji. **Na jenej stronje knježi njerozomny luxus, na druhej stronje nuza a njedostatk.** Stat a druhe zjawne zastupjeŕstwa dyrbja spytać, so při hospodarskim žiwjenju wobdźělić, kaž daloko je to w małym sakskim kraju móžno. Zjawne dźěłanišća dyrbja so jako socialne a přikładne dźěłanišća wutworić, w kotrychž dyrbja so wšě wudobywanja nowočasneje techniki zwužić. Po hibićiwości a překupskim duchu pak njesmědźa za privatnymi dźěłanišćemi wróćo wostać.

Zakoń wo ratarskich komorach, kotryž demokratiske wólbne prawo a wliw ratarskoho drobnoho wobsedźeństwa znapřeća wulkoležownosćeŕstwa rozšěri, so sejmej předpołoži. W hospodarskim žiwjenju budże knježeŕstwo zajimy wulkeje čŕjódy podpjerować.

Dźiwajo na to, zo je hospodarska nuza zwjetša z přičinu přestupowanja zakonjow, **zo sejmej wobhnadźeński zakoń předpołoži.**

Wobćežnosće a njedostatki **ludowoho žeživjenja** njejsu so ze skrućenjom hriwny połóžiłe. Kaž prjedy so tež nětkle jenotliwcy wobohaćeja, mjez tym zo wulka hromada hórku nuzu ćerpi. **Knježeŕstwo tohodla bliže dny wukaz wuda, kotryž dyrbi honjenju płaćiznow wobarać.** Zo by so wutworjenjo płaćiznow kontrollowało, so wubjerki dźěłaćerjow a přistajeńcow při pruhowarnjach płaćiznow postaja. Tež budże knježeŕstwo ze wšěm dorazom pola němskoho knježeŕstwa na to skutkować, zo so khostanske postajenja přećiwo lichowanju přiwótŕa.

Do hłownych prašenjow **socialneje politiki** wutwarjenjo zastaranja dźěłonjemělcow słuša. Knježeŕstwo pak při tym pod wliwom a skutkowanjom němskoho dźěłanskoho ministerstwa stoji. Dźěłowym wikam so najwjetša kedźbliwosć přiwobroći. Na nje dźiwajo **so kóždomu pospytej napřeco stupi, wósomhodźinski dźěłanski dźeń přeměnić.** Wulku ważnosć za dźěławe wiki ma twarjenjo wobydlenjow, kotrež ma němski stat podpjerać.

Knježeŕstwo so prócuje, nuzu socialnych a małych rentnarjow połóžić a pola němskoho knježeŕstwa na to čišći, zo by so podpjeranski pjenjez powyšił.

Republicy hišće přecy z nacionalistiskich (monarchistiskich) stronow strach hrozy. Němskostatny minister dr. Geßler je w němskim sejmje rjekł, zo su dźěle němskostatneje wobory we wuzkim zwisku ze zakazanymi tajnymi organisacijemi. Při tajkich wobstojnosćach njemóža so dźěłaćerjam dźiwać, hdyž su ći wobzamkli, k škitanju swojich zhromadźiznow, swojich připrawjenjow a wjednikow wobaranske naprawy činić. Tola nic jenož dźěłaćeŕstwo, też republika sama je w straše, wona wo swoju existencu wojuje. Kaž dołho tele wobstojnosće so njepřeměnja, wona njemóže dźěłaćerjam zakazać, zo so woni knježeŕstwu za to poskića, zo bychu, hdy by trjeba było, pod wjednistwom statneje policije ze swojim žiwjenjom nasylne a njezakońske nadpady na republiku wotrazyli. Zo by so tale wobaranska naprawa njetrěbna sčiniła, za to jenož jedyn srědk: němski stat dyrbi skónčnje z raznosću přećiwo nacionalistiskim organisacijam zakročić.

Přecy wótrišo bywa wojowanjo w Ruhrskej a wo Ruhrsku. Tak posledni raz pisachmy. Mjez tym njeje wótrosć wotupiła, skerje so hišće přiwótřiła. To pak drje je też z winu, zo raznišo a pilnišo hač hdy so hlada, kak by so ruhrske prašenjo a docyła wójnske wotrunanjo zrjadowało. Wosebje prjedawši francózski minister Loucheur prócuje so wo nowu móžnotu, kak by wěc so rozsudźić móhła. W Londonje wozjewi swój nowy plan a zda so, zo jendźelske knježeŕstwo joho stojnišću so zbliži. Wo čim joho plan wobstoji, njeda so z wěstosću hišće prajić, hłowna ideja pak je ta: z Němskej jednać. Tomu staja pak so předewšěm francózski ministrowy předsyda Poincaré, sebi žadajo, zo ma wuspěch w Ruhrskej najprjedy zwěsćeny być, prjedy hač móže so z Němskej jednać započeć. Wón pak wočakuje jasne a wěcowne a direktne namjety němskoho knježeŕstwa.

Myslička k jednanju pak też w Němskej přecy bóle rosće. Prěni wupraji ju w zjawnosći před měsacomaj Buk, tehdy hišće předsyda sakskoho ministerija, nětko też druzy.

K jednanju napominaše też dr. Zeigner, nětčiši předsyda sakskoho ministerija. Hdyž 10. apryla we sejmje swój program wuwi, připózna stojnišćo němskoho knježeŕstwa přećiwo Francózskej wo ruhrskim prašenju, přispomni pak wosebje, zo maju k tejle politicy pasivnoho spjećowanja hišće přińć krute namjety z němskeje strony. Sakske knježeŕstwo by tohodla postrowiło, hdy by němskostatne knježeŕstwo kóždu přileżnosć, kotraž by so někak k jednanjam z francózskim a belgiskim knježeŕstwom poskićiła, rozsudnje wužiło. Wone pak ma za ważne, swjatočnje wuznać, zo po joho měnjenju někajke dorozemjenjo z Francózskej bjez wulkich woporow wobsedźacych worštow Němskeje so myslić njeda. Dóniž so sebičnosć wobsedźacych worštow tomule spóznaću njepodćisnje, je jich rěčenjo wo prawołamanju přez Francózsku, kóžde powołanjo na sprawnosćiwosć a kulturne swědomjo wšoho swěta jenož njewěrnosć a bjezwuspěšne powědanjo.

---

zasy přiwobroćiwši rjekny z wulkej přećelnosću: „Knježe duchowny, směm was prosyć, zo byšće z nami škleńčku wina wupił?“

A służownik hižo naliwaše.

„Swjaty Józefje“, pomysli staruški knjez při sebi, sy dha zabył, pře čo sym tu šoł? Zawěsće tola nic, zo bych škleńčku wina wupiwši zasy prózdny domoj dyrbjał. Mój luby swjaty, njezabudź swojeje winowatosće!“ A wótře přistaji: „Dźakuju so, hnadny knježe. Tola ja nochcu na žane wašnjo někak k wobćežnosći być!“

„Ach, to njejsće, a my mamy khwile.“

„A tak derje powědać móžeće, knjez farař. Njebyšće chcył tak dobry być, a nam něšto ze swojoho žiwjenja zdźělić?“ prošeše staruška Deborah.

Don Pochi so mile posmja. „Z mojoho žiwjenja? To je bórzy prajene. Hdyž je we khudej wjesnej swójbje dźesać dźěći, a hdvž maš so z nuzu a khudobu, a z dźěłom a hłodom přez žiwjenjo běđźić, potom móžeš sebi wšo druhe myslić. Jěsć bě přecy khudušcy přiměrjene, skoro přez cyłe lěto mějachmy póst podobnje kaž štyrcećidnjowski do jutrow je. A dźěłać dyrbjachu wšitcy, zo bychmy na swojim wostać směli a hamtski ćazař nas z domu a z role njewuhnał.“

„Wy pak sće tola na duchownoho wuknył! Kak je wam to móžno było?“

„Najprjedy, česćeni knjenje a knježa, sym pola wjesnoho duchownoho wuknył. Tón njeje ničo za to brał. Potom sym přez tři lěta dźeń wote dnja do města na gymnasium běhał a zasy domoj; na to dóstach wot arcybiskopa pomoc, a tón mje wza do seminara. Tam běch kaž w paradizu. Tak buch duchowny.

„A w Santusiji sće bjeze wšoho rjanu cyrkej natwarił!“

„Bjeze wšoho? Ně hnadna knjeni! Wjele, jara wjele je so přetwariło. A bohudźakowano, wšo je zapłaćene, też wołtarje. Jenož něšto hišće nimamy a tola nuznje trjebamy: rjanu wulku jutrownu swěcu, tajku kajkaž słuša do tak rjaneje cyrkwje.“ A při tym posměwaše so přećelnje na Lazzaretta a zdobom šibawje, jako chcył prajić: „Zawěsće mi rozemiš, što chcu z tym prajić.“

Dawido, daj tola něšto knjezej fararjej na tu swěcu; daj nož daj“, napominaše rjana Sara swojoho muža.

Lazzaretti wućahny móšeń, tołstu, derje wukormjenu. „Prjedy hač wam dam, dostojny knježe, budźće tak dobry zo mi tola hišće něšto wotmołwiće“, praji wón. „Hdyž tam w dole mjez tymi płotami dźěšće, to sće so k zemi khilał. Sće tam něšto nadešoł?“

Don Pochi so začerwjeni. Tola hnydom poča: „Nima.

Jena druha myslička Loucheurowoho plana dźe najskerje na wutworjenjo jenoho nowoho stata mjez Francózskej a Němskej z nětčišeje Přirhynskeje. Z Londona so mjenujcy pisa, hdyž so wo Loucheurowych namjetach rěči: Namjet wo wutworjenju nawječorno-rhynskoho stata we Londonje z wěstej strachoćiwosću posudźuja ... je pak mózno, zo, hdyž budźe plan nadrobnje rozpowědany a přemysleny, tale bojosć so zhubi ..."

Zo wězo na němskej stronje z wjetšoho dźěla přećiwo tajkomu planej so dźěła, je wěste. Tak běchu so tele dny rhynscy socialdemokratojo w Kölnje zešli. Při tym protestowachu přećiwo francózskomu wustupowanju, a zo budźa so jomu stajeć, doniž Francózska do zrěčenja z Němskej njezwoli, po kotrymž so Němskej napołoži wotškodźenjo we měrje, kotruž móże dopjelnić. Woni pak też tole wobzamknychu: **Wot němskostatnoho knježeństwa wočakuja socialdemokratojo, zo wone swoju wolu k jednanju přez žane njejasnosće zaćemnić njeda. Knježeństwo ma wobškodźeński plan wobkhować, kiž pod wuměnjenjom, zo Ruhrska so wopušći a němskim kapitalistam ćeža so napołoži, němsku wolu na wotškodźenjo dopokaza ... žadamy sebi też, zo maja dźěłaćerske zjednoćeństwa při natwarjenju Francózskeje sobuskutkować.**

Rhynska socialdemokracija postrowja mjezesobne zawěsćenja, kotrež nowu wójnu mjez Francózskej a Němskej njemóžnu činja. Wona wotpokazuje pak ze wšej raznosću za zawěsćenjo požadane wutworjenjo rhynskoho zwjakowoho stata na přikazniu Francózskeje a pod cuzym dohladom jako njehódne swobodnoho ludu. Ženje njebudźa němscy socialdemokratojo ze sobu kaž z někajkim kolonialnym ludom zakhadźeć. Tak jara hač je socialdemokracija k wulkim němskim woporam zwólniwa, runje tak budźe, so njewujednawši, přećiwo wšěm pospytam wojować, kotrež bychu na to šle, Němsku rozčaskować a prawa a njewotwisnosć němskeje republiki wobtřihać.

Na druhi bok pak je też, kaž smy hižo też w Pósle pisali, też wulka črjóda tych, wosebje w Přirhynskej, kotraž za swobodnu Přirhynsku dźěła.

Připadnje přińdźe nam tele dny čisło wulkeje nowiny do ruki, kotraž rěka: Die rheinische Republik a za wutworjenjo tajkoho přerhynskoho stata pisa. Z njeje je widźeć, zo myslička wo samostatnosći tamneje krajiny předewšim wukhadźa z hidy přećiwo Pruskej a z wočakowanja, zo by tamniši lud potom so kulturnje a hospodarscy lěpje měł, hdy by wot Němskeje (= Pruskeje) njewotwisny był.

Wosebje pokazuje so na kulturne wojowanjo, kotrež je Pruska, po wjetšinje evangelska abo z wulkoho dźěła njewěriwa (= pohanska) katolskim wobydlerjam přinjesła.

Minjenu wutoru sta so w Essenje pohrjeb tamnych dźěłaćerjow, kotříž běchu njedawno francózojo we Kruppowych składownjach zezatřěleli. Wobdźělenjo při tym bě nimoměry wulke; nětkle poł milijóna ludźi pječa so wobdźěli, 600 khorhojow bě w čahu. Najprjedy poréča knjez Krupp z Bohlen-Halbach, ze zemrětymi so rozžohnujo: ... „Też woni padnychu za swobodu Němskeje, za Němskeje česć a dźěło." Na pohrjebnišću wočakowachu kašć duchowni zastupjerjo wšěch wěrywuznaćow. Přećiwo tomu protestowachu komunistojo, sebi žadajcy, zo nimaju so duchowni při pohrjebje wobdźělić, też njesmědźa so kěrluše spěwać. Wězo buchu wotpokazani.

W samsnej hodźinje, hdyž w Essenje hrjebachu, we němskostatnym sejmje swjatočnje na mortwych spominachu. Při tym poréča też kancler dr. Cuno. Předewšim wobskoržowaše Francózsku, pokazowaše na to, što je Němska činila za wotškodźenjo, a zo by wobsadźenju Ruhrskeje zadźěwała, zo chce też nětkle hišće jednać, zo pak też dale ničo zanjechać njecha, štož by ludej zasy swobodu přinjesło. Wšě mocy za docpěćo měra a tak dołho wšě mocy za tele wobaranske wojowanjo.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Tele dny přebywaše tudy knjez dr. theol. a fil. pryne Max, wójwoda Sakskeje, kiž je profesor we Freiburgu we Šwajcarskej. Wón z Lipska přijědźe, hdźež bě we wulkim centralnym dźiwadle přednošk měł, zo by też w Budyšinje rěčał. Za čas swojoho přebywanja tudy běše Joho Kralowska Wysokosć hósć najd. knjeza biskopa a tachantstwa. Joho přednošk bě na srjedu wječor 8 hodź. w tudomnej „Krónje" postajeny. Hižo do časa bě wulka sala z připosłucharjemi napjelnjena, kotříž chcychu prynca wohladać a rěčeć słyšeć. Pryne Max rěčeše wo tym, kak móże a dyrbi wobydlerstwo a cyle čłowjestwo so wobnowić a wustrowić z porjadnym a poměrnym žiwjenjom po přirodźe. Za tajke thema je pryne Max wosebje powołany, dokelž je znate, kak wón so nic jeno alkohola a nikotina zdaluje, ale też wšoho mjasajědźenja zdźeržuje. We swojim połdra-hodźinskim jara zajimawym přednošku wułoži pryne tole: Nowe žiwjenjo z naléćom wotuća w cyłej stwórbje, też w čłowjestwu dyrbi tak być. Tu pak łaka w mnohim nastupanju smjerć, dokelž čłowjekojo ze swojeje winy po přirodźe žiwi njejsu ale žiwjenjo podrywaju a sami

---

će-li ničo přećiwo tomu, chcu wam to přeradźić. Ja sym so tam swoje črije wobuł. Naš jedyn dyrbi lutować. A tak sym mjez polemi ducy bosy šoł; črije pak mějach hromadźe zwjazanej přez ramjo powěsnjenej. Tak je mje moja mać wučiła, hdyž hišće jako młoduški hólčec do města do wyšeje šule běhach. Tak też nětkle hišće činju. Nadešoł pak ničo njejsym.

Je waša mać hišće žiwa; knjez farař?" naprašowaše so staruška Deborah.

„Haj, česćena knjeni, a Bóh chcył też wam, kaž je to jej činił, sto lět popřeć!"

„Dawido, zapłać jomu cyłu swěčku!" rjekny na to wona swojomu synej, bohatomu Lazzarettej. „Wón ma hišće mać a ma ma ju w česći."

„Zawěrno, to mam. A na cyłym swěće nimam čłowjeka, kotrohož tak lubuju kaž ju — najebać jeje zmorščene wobličo a jeje škropawej ruce. A by-li wona kralowna była, njebych sebi ju bóle ważił a ju radšo měł, hač ju mam. Bóh požohnuj wšě dobre maćerje a zdźerž jim lubosć jich dźěći — to je jich najwosobniše bohatstwo."

„Ow rjenje, rjenje sće to prajił", khwaleše stary Abraham. „Dawido, daj tomu knjezej na prawje rjanu swěcu k jutram. Ty dźěn maš."

Nadobo zazwoni z blizkich wsow připołdniše „Jandźel Knjeza". Don Pochi postany. „Směm na wokomiki wotmjelknyć, zo bych so pomodlił?" a pobožnje rucy styknywši stupi trósku na bok.

Za to pak tamni ćim wjacy rěčachu a šukotachu.

„Na kóždy pjenježk hlada — wón je jara zlutniwy — a wón je dźěławy — a ma dobre zasady a rjane myslički — wón njepraska dołh — wón lubuje swoju mać — wón móże rjenje rěčeć" — tak sebi šukotachu. A sobu nutř so plećechu přeća: Dawido daj jomu na swěčku za třiceći lirow — na štyrceći — Dawido, hdyž něšto daš, potom něšto hódne, Lazzarettowomu bohatstwu poměrjene!"

Lazzaretti daše jim rěčeć a k wšomu z hłowu přihłosowaše. A hdyž nětko Don Pochi zasy přistupi, dźeržeše Lazzaretti swoju tučnu móšeń w rucy. Rjenje sće nas zabawjał, dostojny knježe, a z wubjernej zrěčniwosću sće rěčał za swoju jutrownu swěcu. Škoda jenož, zo njejsće advokat; njesměrne bohatstwo byšće sebi zasłužić móhł."

„Bóh zwarnuj mje před tym", wobaraše so duchowny, zo so wšitcy smějachu. Lazzaretti pak rěčeše dale: „Jako prošeř pak sće runjewon strašny čłowjek. Jenož něšto lirow čłowjekej njewurěčiće, ně cyłu połnu móšeń wućehnjeće ze zaka, a to 'šće so wam dźakuješ, zo sće to sčinił. Wzmiće, prošu was, tu móšeń a mějće dźak za swój wopyt a za tu rjanu hodźinku, kotruž sće nam přihotował."

A Lazzaretti stłóči knjezej Pochijej swoju móšeń do ruki. „Kupće za to najrjeńšu jutrownu swěcu za wašu

kaža. Kóžde stworjenjo ma swój nadawk, swoje powołanjo; tak tola přede wšim też človjek, najdospołniše stworjenjo tu na zemi, kotryž je powołany zbožowny być a zbožownych činić. To najbóle płaći za tych, kotřiž so powołani čuja človjestwo w joho potomnistwu zdźeržeć. Přichodny splah ma strowy być; tuž ma joho korjeń strowy być, nic zajědojćeny. Strowa cyroba je maćeri trěbna, zo by tule strowu cyrobu swojomu dźěsću podawać móhła. Kaž je strowy a žiwjenjo podawacy napoj cyłeje přirody woda, tak ma też za človjeka być. Najhórši njepřećel je alkohol. Hdyž su starši tomu podaći, je nastawace potomnistwo kaž z jědom zawdate. Žiwjenska móc je podwjazana, mozhy su nakažene. To su w Americy, kotraž je hospodarscy najsylniša, dawno spóznali. Tam su gmejny dawno přećiwo alkoholej wojowałe, hač je nětko skónčnje też ze statnymi zakonjemi alkohol cyle zakazany. Přećiwo naturje je też wužiwanjo mjasa, dokelž so złožuje na zničenjo natury. Dźěćo, kotrež je cyle wosebiće přikhilene lubosći, nježada za mjasom, ale za sadom a khlěbom. Wróćmy so k naturje abo přirodźe. Wada, čistota, powětr słónca su najwažniše žórła žiwjenja a strowoty. — Zajimawe bě zdźělenjo rěčnika, zo nětčiši předsyda ministeria dr. Zeigner je też přećiwnik alkohola a mjasajědźenja. — Potom pryne na duchowe polo přeńdźe a pokaza, kak mamy też tudy sobu dźěłać na polěpšenju, pozběhnjenju a wobnowjenju človjestwa. — Z wulkej kedźbnosću běchu přitomni rěč wysokoho knjeza sćěhowali a dźakowachu so jomu z horliwym přihłosowanjom. — Po nim poréča knjeni dr. Stegermannowa, kotraž jara wustojnje za spomoženjo ludu poréča.

Z **Budyšina.** Pjatk minjenoho tydźenja bě profesor dr. Max z Wettinow w Měrćin-Lutherowej cyrkwi w Drježdźanach rěčał, kak móhło so němskomu ludej zasy wupuć z nětčišoho česna pokazać. Po joho měnjenju je to zjednorjenjo žiwobyća. Wulka cyrkej bě dospołnje połna z připosłucharjemi. Minjenu srjedu rěčeše spomnjeny knjez tu w Budyšinje w „Krónje“.

— **Serbski musej** wustaja w žurli Serbskoho Doma wobrazy našoho serbskoho wumjelca Měrćina Nowaka. Wobrazy běchu wustajene hižo na hłownej zhromadźiznje Mać. S. a su powšitkowne wobdźiwanjo zbudźiłe. Tuž so wšěm Serbam, kotřiž maja k tomu přileżnosć, wopyt wustajeńcy należnje poruča. Wotewrjena budźe přichodnu sobotu dop. 10—1 a pop. 3—5 hodź. a njedźelu dop. 10—1 hodź. Też druhe dny budźe k tomu hišće přileżnosć.

Z Kanec přinjese Posoł we swojim 14. čisle powěsć wo slědźenju za paduchom, kiž je tam njedawno pola Młyńkec pakosćił. Po tym, kaž redakcija wěc zhoni, měješe winu wěrić, zo je powěsć wěrna. Nětko pak buchmy z někotrych stron powučeni, zo powěsć, kajkuž ju Posoł poda, we wšěm njetrjechi, wosebje nic, štož wosobu K. we Wotrowje nastupa. Tohodla to tu wróćo bjerjemy. —

Runje dóńdźe redakciji Posoła sćěhowacy dopis z Wotrowa, kiž, prošeni jón w Pósle wozjewić, tu k našej porjedźeńcy přistajamy. Rěka takle:

Dopis z Kanec čisło 14 je tak daloko njewěrny, pos běžeše drje hač ke mni, njenamaka pak pola mje ničo, njejsym też při žanych tu mjenowanych padušstwach wobdźěleny, a njejsym też zajaty. Dokelž sym z K. mjenowany a dokelž pola Młyńkec służach, možu jenož ja w dopisu měnjeny być. Michał Kubica.

Z **Wotrowa.** Jutrońčku wopytachu po starym prawje našu wosadu 33 přahow Njebjelčanskich křižerjow. Wotrowska wosada z Kanječanjemi pósła do Njebjelčic 31 přahow.

— Naše wjesne towarstwo młodźencow přihotuje so na swjedźeń poswjećenja noweje khorhoje 13. meje t. l. Česćene towarstwa chcyłe na to dźiwać a tutón dźeń za Wotrow swobodny dźeržeć. Přeprošenja so w bližšich dnjach rozesćelu.

Z Ralbic. Konječanske šulske dźěći wopytowachu zańdźenu njedźelu we wjesnej korčmje nowu hru „Hilžbjeta Durinska“. Běše derje widźeć, zo so hra k druhomu razej předstaješe, přetož wustupowanjo a předstajenjo běše hišće žiwiše a hładše hač při prěnim předstajenju w Konjecach. Někotři rěčachu też pomałšo. Wobsah rjaneje hry kaž też lubozne wustupowanja młodych hrajerjow a hrajerkow skutkowaše na připosłucharjow tak mócnje, zo knježeše přez cyłe hraćo čišina kaž w cyrkwi. Wšitkim sobuskutkowacym a zarjadowarjam wječora wutrobny dźak! — Jara khwalobne a rjane je, hdyž też šulske dźěći nam něšto zahraja. Trjebamy pak k tomu khmane hry, přetož kóžda dźěn so za dźěći njepřisteji. Wosebje hry ze stawiznow abo bajow so za dźěći najlěpje přihodźa. Snadź na tutym polu bórzy zasy něšto nowe nazhonimy a widźimy.

Z **Marijineje Hwězdy.** Zańdźenu wutoru na předwječoru 70lětnych narodninow Hnadneje knjenje zeńdźe so na klóštrje wjele wjesnjanow a druhich ludźi, zo bychu swědkojo ovacije byli, kotraž so jej w tutych dnjach z wjacorych stron sta. Młoda kapała wohnoweje wobory přednjese přez abtownju, hdźež bě so wosebiće elektriska swěca (250 swěčkow sylna) k lěpšomu wobswětlenju městnosće připrawiła, khutne a wjeselše kruchi a „Lipa Serbska“ zaspěwa dnjej přiměrjene serbske a němske spěwy. Nětčiša předstojićerka klóštra, Hana Franciska Lang narodźi so 11. apryla 1853 w Oseku (w Češkej), zadrasćena bu 10. septembra 1872 a swjatočne sluby (profes) wotpołoži 16. novembra 1874, tak budźe k lětu

---

cyrkej, a štož zawostanje, wužiće, na čož chceće. Na samoho so pak też njezabudźće; přetož tajkoho duchownoho njemóže žana wosada dołho dosć měć.“

„A nětko dostojny knježe“, přistaji rjana Sara, „wostańće pola nas k wobjedu. Wot dalokoho puća sće zawěsće sprócny. Po jědźi damy zapřahnyć a was domoj dowjezć.“

„A my so kruće nadźijamy, zo dźensa njejsmy posledni raz hromadźe byli. Wšak smy sebi móhł rjec susodźa“, rjekny přećelnje stary Abraham.

„Haj přińdźće k nam tak husto hač so wam spodoba“, skónči staruška Deborah přeprošenjo. „Kóždy čas budźeće nam jara witany — też potom, hdyž zasy něšto trjebaće, njejwěrno Dawido, mój syno?“

„Haj, dostojny knježe fararjo, też ja was wo to prošu“, přistaji Lazzaretti.

„Přestań, přestań, swjaty Józefje, z twojim žohnowanjom“, mysleše duchowny při sebi, wótře pak praji: „Wutrobny dźak, česćene knjenje a knjezaj. Bóh tón Knjez, kotromuž sće tu dobrotu wopokazali, mytuj wam to bohaće na čěle a na duši. A wón njech wam to też wotpłaći na dźěćoch a wašich dźěći-dźěćoch. A ja chcu wšědnje Boha wo to prosyć, zo by nad wami to dopjelnił a zo by z našich jutrow też wam prawje wjele žohnowanja spožčił.“

„Dawido — Sara — Abrahamje, słyšiće kak rjenje?“ rěčeše na to staruška Deborah k swojim, hdyž so za blido sydachu. —

Po dobrymaj hodźinomaj jědźeše wosobny wóz do Santusija. Wulka trubjel prochu kurješe so za njej. Před khuduškej faru zasta wóz, a służownik skoči z njoho a wočini jón, a z njoho wustupi khuduški farař. A Terezija, joho sotra, njemóžeše so dodźiwać a hišće bóle so dźiwaše, hdyž hnydom za knjezom fararjom też służownik z něšto paketami do fary stupi a po wjacy k wozej dóńdźe.

Lědom poł hodźinki pozdźišo stoješe Don Pochi zasy pola staroho wóskarja. „Józefje, najrjeńšu swěcu za jutry dóstanu ja. A zličbowanja njetrjebaće pisać, ja hnydom doprědka zapłaću. Swjaty Józef je mi pomhał.“

„A komu, knježe fararjo, maće so to dźakować?“ wuprasny na to stary wóskarf. „Njejsym wam ja prajił, wobroćće so tola sam na swjatoho Józefa, mojoho patrona? A to sće sčinił, a tak sym po prawym ja wina, hdyž nětko bohaty Lazzaretti wam k jutram swěcu kupi.“

„Wězo, wězo, luby přećelo, wam jeničcy mam so dźakować. Wy dźěn maće přecy prawje, a tuž dyrbju wam też to wěrić. Njech pak je kaž je, wšak mam pjenjezy na jutrownu swěcu a tu, złoty Józefje, sčińće tak rjanu, hač to budźeće móc. — Božemje, luby přećelo!“

A za 50 lirow zhotowi stary wóskar žadanu swěcu.

dali Bóh — swój połstalětny jubilej jako klóštrska knježna swjećić móc. Za abatisu (předstojićerku) wuzwoli so 22. julija 1909 a předstoji klóštrej nimale 14 lět, runje w dobje, hdźež je wón najkhutniše časy (wójna a jeje sćěhwki) přežiwić dyrbjał — w mnohim nastupanju. Přez swoje přećelne a miłe wašnjo a sprawne zmyslenjo, kotrež nikomu złeho činić nochce, je sebi powšitkownieje česćownosće nadobyła. Wokolnym Serbam je swoju-dariwu ruku — mjez wjele druhim — z tym wotewrіła, zo pod jeje nawjednistwom a z podpjeru wjacych knježnow khorhoj „Lipy Serbskeje", kotrejež wumjełske připrawjenjo so wot kóždoho wobdźiwa, so před 10 lětami dozhotowa a je nětko pycha při wšěch swjedźenjach. Na to a też na druhe dobroty, kotrež je šulskej a politiskimaj gmejnomaj wopokazała, spomina tu wučeŕ Słodeńk při dźaknej narěči, kotruž w mjenje „Lipy", šulskeje a namjeznych gmejnow (Kukow a Pančicy) wupraji a přeješe jubilarcy měrny wječor žiwjenski při wšěch ćělnych a duchownych mocach. Widźomnje hnuta dźakowaše so za wšě wopokazane lubosće a česćownosće. Wězo też ze strony jeje sobusotrow a holčacoho wustawa a šulow je so jej tu we wšelakich česćowanjach wjele lubosće wopokazało. Serbam je so w času jeje nawjednistwa k cyrkwinskomu zastaranju w maćerńej rěči mnoho dało a wjacy hišće wočakujemy, štož při jeje sprawnym zmyslenju zawšće też dóstanjemy. Tuž přejemy jej hišće mnohe lěta w strowosći a čiłosći ćěła a duše!

Ze Šěrachowa. Tu bu tele dny Tamerjec khěža na přesadźowanjo předata. Ležomnosć je 2 araj wulka a bě na 214000 hr. wobličena; płaćizna pak bu hač na 5005000 hriwnow zehnata. Khěžu kupi sebi jedyn fabrikski dźěłaćeŕ. — 5 milijónow! Tajkile pjenjez! Prjedy bě milijonaŕ hižo kaž Boži dźiw — nětkle žno dyrbiš milijardaŕ być, chceš-li něšto wjacy być dyžli druzy smjertni ludźo.

Z **Kumwałda** tele dny pisachu, zo su tam potajne auto, kotrež je w poslednim času pječa tak husto po Łužicy hońtwu na holcy činiło, popadnyli. Sobustawam jenoho kolesańskoho zwjazka nadpadny auto, kotryž tam před „Blaue Kugel" stoješe. W nim bě holca, z kotrejž so mužski nadpadnje zabjeraše. Auto zadźeržachu, mjene wobsedźerja policija zwěsći. Rěka, zo ma wobsedźeŕ fabriku w Kozyrmje a ze swojim „sekretarom" hižo dawno swoje njekhmanstwo woraše.

Za naše maćerje.

(Skónčenjo nastawka „Za našich prěnjowoprawjenskich".)

Potom so kardinal hišće wosebje wobroći na maćerje prěnjowoprawjeńskich. Też te chcyše na khwilku w duchu do swojoho biskopskoho sydła w Porto k wječoru wot Roma, hodźinu wot mórskoho brjoha zdalenoho, dowjesć. Něhdy běše městno mórski přistaw města Ostija, kotrež so w rozpadankach po mórskim brjozy ćehnje dźensa z pěskom zanjesene. Město přistawa je tam nětko jězor. Tam je před pjatnaće stami lět wutroba maćerje bić přestała, kotraž do najnadobnišich maćerjow wšitkich časow słuša. Běše to swjata Monika, mać wulkoho swjatoho Augustina. Wo duši swojoho pohanskoho mandźelskoho a błudnowěriwoho, hłuboko zabłudźenoho syna je wona na 30 lět z modlitwami a sylzami Boha nadběhowała, a jeje wobstajna lubosć je skónčnje dobyła. Monicyny mandźelski je wumrěł jako křesćan w křesćanskej hnadźe, a jeje syn Augustinus, syn telko starosćow a sylzow, je wot swjatoho biskopa Ambrosia w Milanje swjatu křćeńcu dóstał, je był po něčim měšnik, biskop, cyrkwinski wučeŕ, wojowaŕ cyrkwje a wulki swjaty. Hdyž bě jeje syn so nakazał a wobroćił, bě jeje nadawk žiwjenja dopjelnjeny, nětko ničo wjac w tymle swěće njepytaše a nastaji so, zo by přez morjo do swojeje domizny so wróćiła. Augustinus ju hač do Ostije přewodźeše, hdźež chcyše wona na łódź čakać. Tola Bóh bě hinak wobzamkuył. Swjata Monika měješe z Ostije nic wjac do swojeje zemskeje ale njebjeskeje domizny přeńć. Po žiwjenju tajkich woporow a starosćow bě jeje móc zlemjena. Po krótkej cežkej khorosći zemrě w Ostiji. Jeje syn bě při njej hač do jeje poslednjeje hodźiny; z nim bě so modliła so přihotujcy na překhód do njebjeskoho raja; w joho rukomaj wudycha mać swoju čistu nadobnu dušu. W Ostiji bu też jeje ćěło pohrjebane. Wjac lětstotkow je tam wotpočowała, potom buchu jeje powostanki do Roma přenjesene.

Lube maćerje, praji kardinal, dajće dźensa swjatej Monicy k wam rěčeć. Wona je z wašoho splaha, wašoho powołanja: njech je też waša patronka, waš přikład. Dajće sebi wot njeje prajić, zo maja waši mandźelscy, waše dźěći njesmjertnu dušu wukhować. Wy maće wjele wjetše winowatosće a prawa na jich njesmjertnu dušu dyžli na derjeměćo jich ćěła. W sakramenće mandźelstwa je Bóh was, žony a maćerje, za dušepastyrstwo waših přiwuznych poswjećił. Bóh sam je we wutrobach waših dźěći hižo tehdom, hdyž hišće w kolebcy ležachu, zaščěpił swjatu wěru do Boha a lubosć k maćeri. Dźěsću je mać kaž swjaty přikład, kaž swjećo, w joho wočomaj je mać najrjeńša, najčisćiša, najlubosćiwša, najpóćciwiša žónska. Křesćanske maćerje! Njeskažće tónle wobraz, tele swjećo we wutrobje swojich dźěći! To by najwjetše njezbožo było za waše dźěći a za was. Njestorhńće sebi tule krónu z hłowy, njeroztorhńće błyšćaty wodźew, kotryž je Bóh sam wam dał.

Budźće pobožne měšnički wosrjedź swojoho domu! Budźće wěrnosćiwe, čiste a čestne, budźće sćerpne a ćichomyslne, budźće swědomite we wšim. Wožiwjejće a hrějće ze swojim přikładom cyły dom, ćiše a poniżnje dopjelnjejcy swoje winowatosće. Potom budźeće swojim dźěćom wšitko. A powědajće jim wo Bohu, wo joho krasnosći a lubosći. To je duchowne mloko, za kotrymž njesmjertna duša dźěsća runje tak žedźi kaž za ćělnej cyrobu ćěło. Do wašeju rukow je mjenje bóle cyły wosud dźěsća za cyłu wěčnosć położeny. Prawa, křesćanska mać je kaž druhi jandźel pěston swojoho dźěsća. Mać, kotraž by mjelčała wo Bohu a Božich skutkach, by njezasłužiła čestne mjeno mać. Jeje zamołwjenjo by surowe było. Wjedźće swoje dźěći k tomu, kiž je prajił: „Dajće dźěćatkam ke mni přińć, přetož tajkich je njebjeske kralestwo!" Njewustawajće za swoje dźěći, za cyłe swoje swójby so modlić. Kóždy Wótče naš, kóžda Strowa sy Marija je nowe žohnowanjo, kotrež kaž njebjeska rjosa na nje pada.

A hdy by njedźiwajcy wašeje kedźbnosće a starosće złomu swětej a njepřećelej człowječich dušow so tola poradźiło, waše dźěćo zawjesć a wam wocuzbić, potom hakle runje za pobožnu mać rěka njewustawajcy so modlić, zo by tajke zaslepjene dźěćo so zas nawróćiło na prawy puć. Potom rěka wojować a bědźić wo njesmjertnu dušu njezbožownoho, zawjedźenoho dźěsća. Potom česnosćena maćerna wutroba wućekaj so k smjertnomu łožu swjateje Moniki w Ostiji. Njespušć nadźiju. Hlej tam mać, kotraž je lětdźesatki za swojoho syna prosyła a wojowała. Stup so před Boha jako mać swojoho zhubjenoho syna, swojeje zhubjeneje dźowki, wopřisahaj Božu miłosć, dopominaj Jězusa na joho lubosć k swojej samsnej maćeri, a štož je pobožny biskop w Karthago swjatej Monicy, hdyž chcyše ta nimale zadwělować, prajił, to też so na tebi dopjelni: „Syn tak mnohich modlitwow a sylzow njemóže zhubjeny być." —

Tak hłuboko hnući wosadni w Cuissery drje hišće njejsu ženje byli kaž při tutych do wutroby sahacych słowach tak wysokoho knjeza. Z wulkej horliwosću wobnowichu dźěći swój křćeński slub do rukow kardinala a z najhłubšej nutrnosću swjećachu swoje prěnje swjate woprawjenjo. i. s.

Wšelćizny.

Kak přeměnjate su pjenjezy a płaćiwosće. Před někajkimi třomi lětami honjachu so ludźo z čŕjódami ze Sakskeje do Čech, zo bychu tam sebi kupowali. Tehdy dóstawachu porno płaćiznam doma wšo wo wjele tuńšo, wosebje mjaso. Nadobo so wěc přewali. Valuta bě zrostła; češka Króna, před krótkim hišće někajke 85 pjenježkow, bu bórzy 2 hr., 5, 100, 300, 800, 1400 hr. hódna. Tuž nawalachu so nětko z Čech z čŕjódami do Sakskeje, zo bychu z češkej Krónu sebi to štó wě što nakupili. Strach bu, zo susodne města

„wukupja“ a Němska dyrbješe kruty zakoń wudać, zo by so přećiwo „wukupjenju“ škitała. Po tysacach a milijónach dyrbjachu ludźo khostanjo płaćić, hdyž buchu lepjeni, zo su bjez pasa přez mjezy přišli a tu bjez dowolnosće sebi za něšto stow abo tysacow němske wěcy kupowali. A nětkle? 7. apryla z Prahi pisachu: Postupjenjo hriwny a podróženjo we Sakskej su přimjezny wobkhod jara přeměniłoj. Nětkle wurjadnje wjele ludźi ze Sakskeje do Čech přikhkadźeju, zo bychu tu kupowali, wosebje kožu a kožane wěcy. Też podróženjo wšeje cyroby ludźi ze Sakskeje do Čech honi.

Pjenjezy z nuzy (Notgeld) so zasy ma pominyć. We wobkhodźe nimaju hižo płaćiwosće a jenož banki jón hišće bjeru hač do srjedź meje. Tuž njech kóždy hlada, zo je wotbudźe. Wězo njeje wěste, hač so bórzy zasy njezawjedu. Hižo něktore razy smy to nažiwili, zo tajki pjenjez so smědźeše wudawać, potom zasy płaćiwosće zhubi a bórzy zasy jeje dósta.

Někotryžkuli města su z tajkimile pjenjez „geschäftl“ sčinili. Woni naćišćachu na pjenježnu papjerku rjane žortne hrónčko a ludźo so wo nje torhachu. Wjacy hač bě pjenjez hódny, za njón dawachu, a města dóstachu tak bórzy zasy němskostatny pjenjez do swojich pokładnjow.

W Francózskej stat cyrkej připóznaje. Kaž Parižske nowiny piša, je ministerski předsyda Poincaré wubjerk, z třoch prawiznikow wobstojacy, postajił, kotryž dobrozdaćo wo prašenju poda, hač měł francózski stat cyrkej připóznać. K tejle kročeli su podawki znutřkowneje a zwonkowneje politiki dowjedłe. Knježeństwo rozprawu prawiznikow Vatikanej předpołoži.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin.

Wěrowani: Jan Ringis, dźěłaćeŕ w Hućinje z Marijanu Ostrowskec, dźěłaćeŕku w Hućinje. — Pawoł Kral, skałaŕ w Budyšinje z Mariju Selmu Lehmanec, dźěłaćeŕku w Budyšinje. — Gustav Emil Gärtner, nakupowaŕ w Budyšinje z Lejnu zwud. Šmidtowej w Budyšinje. — Arnošt Pawoł Lehman, zahrodnik w Budyšinje z Emmu Theresiju Koennerec w Budyšinje.

Křćeni: Wilfried, s. Józefa Šneidera, swětlerja w Budyšinje. — Pawoł, s. Pawoła Feldsmana, dźěłaćerja w Budyšinje. — Rosa Marija, dź. Jana Enengla, skałarja na Židowje. — Kurt Manfred, s. Jurja Pawoła Krała, dźěłaćerja w Budyšinje. — Lejna Marhata, dź. Ferdinanda Hegera, dźěłaćerja w Počaplicach. — Franc Karl Manfred, s. Franca Antona Role, policajskoho wyšš. wachmištra w Budyšinje. — Therezija, dź. Jana Buša, šewca w Małym Wjelkowje. — Kurt Józef Konrad, s. Pawoła Józefa Junga, kowarja w Rachlowje. — Hana Marija, dź Arnošta Pieprza, piwarńskoho dźěłaćerja w Budyšinje. — Alfons, s. Jakuba Bena Čorlicha, kopornikowoho dźěłaćerja w Budyšinje. — Pawoł, s. Jakuba Lejdera, domownika w Budyšinje. — Pawoł Joachim, s. Jana Pawoła Kilanka, kowarja w Budyšinje. — Jaroměr Feodor, s. Jakuba Šajby, stajerja w Budyšinje. — Hana Marija, dź. Adolfa Hojera, murjerja w Budyšinje. — Khata Marija, dź. Augusta Józefa Göbela, wojnarja w Budyšinje. — Hana Marija, dź Jurja Korenga, domownika w Budyšinje. — Hilźbjeta Ilža Kasperec w Budyšinje, njem. dź. — Fryc Jan Brendler w Budyšinje-Židowje, njem. s.

Zemrěći: Jakub Anton Bartoš, radź. dźěłaćeŕ w Budyšinje, 75 l. — Mikławš Arnošt Dučman, žiwnosćeŕ w Dźežnikecach, 89 l. — Sofija Hildegard Seidlec w Biskopicach, 4 l. — Amalija zwud. Bjekerowa rodź. Hemplec w Budyšinje, 69 l. — Kurt Rother, bandažist w Budyšinje, 28 l. — Johana Frida Marhata Šubertec w Budyšinje, 8 m. — Augusta Paulina zwud. Müllerowa rodź. Hauptmanec w Budyšinje, 81 l. — Jan Pawoł Horch, dźěłaćeŕ w Budyšinje, 54 l. — Wylem Behr, invalid we Hornjej Kinje, 42 l. — Marija Madlena Heynowa rodź. Šneiderec we Budyšinje 74 l. — Jan Rudolf Lubk w Budyšinje, 2 l. — Marija Hana Šulcowa radź. Šmidtec na Židowje, 36 l. — Jadwiga Emma Glanzowa rodź. Müllerec w Budyšinje, 39 l. — Luisa Sidonija Fabianowa rodź. Porstendorferec w Budyšinje, 60 l. — Šćěpan Chromec, dźěłaćeŕ na Židowje, 36 l.

Kaž so zda, je wotpohlad, za Barlin a joho wokolnosć biskopstwo założić. Barlin sam dźěn ma něhdźe 300000 katolikow. Woni podstoja Wrótsławskomu biskopstwu, mějachu pak dotal wosebitoho biskopskoho zastupjerja, tak mjenowanoho delegatu, při cyrkwi s. Jadwigi. Nětko přikhadża powěsć, zo budźe nětčiši delegat Józef Deitmer 1. meje na biskopa swjećeny; Wrótsławski kardinal sam swjećiznu wudźěli. Biskop Deitmer změje nětkle hišće hódnosć swjećacoho biskopa Wrótsławskeje dioecesy, budźe pak snadź pozdźišo prěni biskop nowoho biskopstwa. Do biskopstwa bychu so pječa też připokazałe dźěle Póznańskeje dioecesy, kotrež su při Němskej wostałe.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 13. apryla 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnaŕ žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 240—260, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 220—240, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 140—180, 4. mjenje picowane wšěch starobow 100—130. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 230—240, 2. połnomjasne, młódše 200—220, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 140—280. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 250—260, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 230—240, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 170—190, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 140—160, 5. mjenje a špatnje picowane 100—130 **Celata:** 1. Najlěpše wukormjene 245—255, 2. mjenje wukormjene a cycace 215—225, 3. špatne 140—190. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 220—230, 2. starše wukormjene 150—180, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 100—130. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 310—320, 2. wukormjene 310—330, 3. mjasne 280—290, 4. špatne 250—270, 5. rancy a kundrosy 200—300.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Štóž pjenjezy z póstom sćele, móže je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 1073. 1074. ze **Zdźerje**: wučeŕ Józef Hajna, Hańža Strawsowa; 1075. 1278. z **Radworja**: kapłan Mikławš Dórnik, Jakub Hicka; 1076.—1081. z **Bóšic**: Jakub Dźisławk, Marja Lebzyna, Jurij Rachela, Michał Rjek, Marja Weidlichowa, Jakub Werner; 1082.—1085. ze **Stareje Cyhelnicy**: Michał Bräuer, Hańža Hóblakowa, Jan Werner (čo. 7); 1086. Jurij Pjetaš z **Dobrošic**; 1087.—1090. z **Časec**: Jurij Cyž, Michał Donat, Mikławš Špitank, Jurij Zarjeńk; 1091.—1096. z **Hory**: Jakub Bermich, Jan Rjeda, Jurij Rachela, Jan Šewc, Michał Winaŕ, Madlena Zyndźina; 1097.—1117. z **Hórkow**: Jakub Brusk, Hańža Čornakowa, Michał Weclich, Jakub Hejduška, Mikł. Hejduška (čo. 2), Mikł. Hejduška (32), Marja Hejdušcyna, Mikł. Hicka, Jan Koch, Michał Kušk, Mikł. Khěžka, Jurij Lěsnaŕ, Madl. Lubcyna, Jakub Pječka, Józef Pan, Jurij Šiž, Michał Šmidt, Michał Šołta, Jurij Šuster, Jurij Wehnert, Jakub Kubańka; 1118.—1138. z **Jasenicy**: Michał Bulank, Madlena Čóščyna, Jakub Čornak, Mikł. Handrik, Michał Just, Mikł. Kral, Pawoł Mikela, Jurij Nowak, Madl. Nowakowa, Mikł. Pječak, Jan Rynč, Jan Šenkaŕ, Michał Šołta, Mikł. Šołta, Marja Šołćina, Pětr Šwejda, August Šwórak, Jurij Wjesela, Michał Wincaŕ, Jurij Šołta, Jakub Šanda; 1139.—1145. z **Noweje Jasenicy**: Marja Bukowa, Jurij Khěžka, Michał Kinderman, Jan Handrik, Jakub Lipič, Jakub Šneider, Jurij Šram; 1146. Wili Brycka z **Kopšina**; 1147.—1153. z **Kozarc**: Mikł. Henčl, Jakub Lejder, Hańža Lipičowa, Pawoł Khěžka, Hana Kmječowa, Jurij Matek, Jurij Serbin; 1154. Hańža Suchowa z **Łuha**; 1155.—1160. z **Lejna**: Jurij Domaška, Jakub Eiselt, Madlena Khěžcyna, Madl. Nowakowa, Jakub Wawrik, Jurij Tryčk; 1161.—1166. z **Nuknicy**: Madl. Donatowa, Hańža Kralowa, Jakub Lebza, Pětr Lešawa, Pětr Smoła, Jakub Wawrik; 1167.—1174. z **Łušca**: Jan Bjarš, Michał Lawkus, Jakub Lěsnaŕ, Jan Lešawka, Michał Nowak, Jurij Šwejda, Michał Wićaz, Hana Ryčerina; 1175.—1179. z **Prawoćic**: Jakub Brycka, Jurij Cyž, Jakub Kašpor, Jurij Wićaz, Mikł. Wałda; 1180.—1200. ze **Smječkec**: Mikławš Delan, Jurij Domš, Michał Hanski, Michał Henčl, Michał Krawža, Hana Kudźelina, Pětr Matik, Michał Pjech, Jurij Tryčk, Hana Rachelic, Pawoł Cyž, Pawoł Šěrak, Jurij Šimon (čo. 6), Jurij Šimon (čo. 23), Mikławš Šneider, Pětr Šneider, Pětr Šołta, Michał Straws, Jurij Trenkler, Marja Kralowa, Mikł. Šołta; 1201.—1214. z **Noweje Wjeski**: Michał Herlich, Jakub Koch, Michał Kupka, Arnošt Lorenc, Jurij Nowak (młyńk), Jurij Nowak (Kołer), Jakub Šewc, Jurij Wojnaŕ, Jurij Krawc, Mikł. Dyrlich, Jakub Heša, Jan Kubaš, Jakub Langa, Jan Khilan; 1215.—1217. z **Wučkec**: Jakub Knježk, Michał Nowotny, Jurij Wels; 1218.—1231. z **Wudworja**: Jakub Čóška, Mikł. Jakubašk, Mikł. Šejda, Jurij Lejder, Marja Lipičowa, Jurij Nowak, Michał Šuster, Jurij Zarjeńk, Jakub Žurik, Madl. Koklina, Mikł. Hrjehořk, Pawoł Mróz, Jakub Bělk, Mikławš Šołta; 1232.—1272. z **Worklec**: † fer. can. Bjarnat Hicka, Jurij Bětka, Jakub Bězolt, Jurij Brězan, Mikł. Buš, Michał Domanja, Pawoł Ella, Hańža Frömeltowa, Jakub Glawš, Jan Grubert, Madlena Grubertowa, Jurij Langa, Mikławš Kocor, Pawoł Kocor, wučeŕ Kokert, Mikł. Kósk, Krawčikowa, Michał Kubaš, Marja Kuščyna, Mikł. Lebza, Jurij Lehman, Jakub Mencl, Jurij Opic, Jan Bik, Jurij Rjeda, Jakub Rjelka, Pětr Rjelka, wučeŕ Jurij Rjenaŕ, Jakub Ridl, Mikł. Ryćerja, Marja Ryćerina, Franc Rynč, Michał Rynč, Hańža Salowscyna, Jurij Šneider, Michał Wałda, Khata Wawrikowa, Mikł. Žofka, Michał Nowak, Marja Pječcyna; 1273. insp. Mikł. Šewčik w **Bušowje**; 1274. Jan Krawc w **Hörnicach**; 1275. dr. Mikławš Krječmaŕ w **Prazy**; 1276. Jan Barš na **Židowje**; 1277. 1279. 1282. z **Budyšina**: Jakub Hejduška, dr. Cyril Rězak, lěkaŕ na woći, Herman Piskor; 1280. Marija Eiseltec z **Khróšćic**; 1281. Jurij Hórbank z **Prawoćic**; 1283. prof. rektor univ. dr. Alfons Parczewski we **Wilnje**; 1284. k. arcybiskop

dr. Stojan we **Wołomucu**; 1285.—1294. z **Prahi**: praelat dr. Mořic Picha, metropol. kon. dr. Józef Hanuš, swjeć. biskop dr. Ans. Podlaha, praelat dr. Karel Šuster, praelat dr. Grimmer, monsgr. dr. Fr. Hrubík, biskop dr. Sedlák, subprior ord. premonstr. P. Theod. Forst, zhrom. odbor rady katolíku; 1295. 1296. z **Kukowa**: Pětr Ledźbor, Józef Hodank.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: J. Bjedrich z Budyšina **1000 hr.**, tři hračcy jutr. p. w H. p. M. **1006 hr.**, Michał Hórnik z Horneje Kiny **3000** hr., pilny čitar Posoła z Wosyka **30000 hr.**, Jurij Hórbank z Prawoćic 470 hr., Marija Eiseltec z Khróšćic 470 hr., Marija Lipičowa z Ćemjeric **3000 hr.**, po 700 hr.: Donatec z Libonja, Marija Lipićowa z Čěškec, Čórlichec z Libonja; wyš. wučef kantor J. Symank z Baćonja 100 hr., Marija Handrikowa z Haslowa 200 hr., njemjenowany z Kukowa **1000 hr.**, profesor rektor university dr. A. Parczewski we Wilnje **1000 hr.**

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy
změje **srjedu 18. apryla** popołdnju w 4 hodź. **zhromadźiznu** we **Wudworju.** Wólby, zličbowanje atd. **Předsyda.**

Wosadnik do kože zwjaz. płaći 13000 hr.

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Wulka
wosebita wustajeńca
wosebnych mužskich módow.
Welsec kupny dom w Kulowje
tel. 12 *zał. 1868*

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** prěnju njedźelu } kóždoho měsaca
w **Ralbicach** třeću njedźelu }
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjone twory

„Jednota" w Budyšinje
změje **jutře njedźelu 15. apryla** wječor w 8 hodź. w towaršni
zhromadźiznu.

Pój, Knježe Jězuso! Powšitkowna modlitna knižka
za časćiše swjate woprawjenjo
płaći njewjazana . . . . . 1800 hr.
derje zwjazana z čerwjenym rězkom 3000 hr.
Dalše zwjazki budźa pozdźišo dóstać.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Pjatk rano 6. tutoho měsaca wza nam Bóh luby Knjez najmłódšoho z našeje swójby našoho lubowanoho

Aloisa

po krótkej čežkej khorosći w 3. lěće swojoho žiwjenja do lěpšoho swěta do syły swojich jandźelow. Hdyž je so nam w dnjach zrudoby tak mnohich a bohatych wopokazow lubosće dóstało, wuprajamy wšěm přećelam, knótram a znatym horcy dźak a wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez!"**

Hłuboko zrudźena swójba Hajnec.

Konječanska šula
na dnju pohrjeba, 9. apryla 1923.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje a wowki

Madleny Matikoweje

sotry pola bratstwa swj. Bosćana

kotraž 6. 4. njenadźicy, ale přez křesćanske, pobožne žiwjenjo na wěčnosć derje přihotowana w 66. lěće swojoho zemskoho prócowanja zbóžnje zemrě, wuprajamy wšěm, kotřiž su na póstywječorach so za jeje dušu modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli naš najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Smječkecach,** w **Smjerdźacej,** w klóštrje „**Maria-Lindenhof**" we Westf. a w **Hatach,** na dnju pohrjeba, 9. apryla 1923.

W mjenje hłuboko zrudźenych zawostajenych
bratr Rainer.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje w našich agenturach 300 hr., na pósće měsačnje 500 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w tekśe 400 hr.

16. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 21. apryla 1923.

S. Makarius Alexandrijski, pustnik.

Hnydom w prěnich křesćanskich časach so mnozy prócowachu, zo bychu nic jeno dopjelnili wšitke Bože kaznje, ale tež to wobkedźbowali, štož bě Khrystus radźił, jako srědki, z kotrymiž človjek k wyššej dospołnosći dócpěje. Po Zbóžnikowym přikładze wotrjeknychu so zamoženja a běchu w khudobje žiwi, přewostajowachu so potrěbnosćam khudych, wobkhowachu knježnisku čistotu a rady so modlachu a pobožni rozjimowachu. W třećim lětstotku poča we mnohich wosadach popušćeć čistota a pobožnosć, tohodla mnozy lěpši křesćenjo so towarstwa zdalowachu a do samoty woteńdźechu. Hdyž romskej kejžoraj Decius (249—251) a Dioklecian (284—305) křesćanow surowje přesćěhaštaj, ćěkacho mnozy křesćenjo do pusćiny w Egyptowskej a w Arabiskej, zo bychu so tam před přesćěhanjom wukhowali. Tež hdyž bě přesćěhanjo přestało, wostachu mnozy tola w pusćinje. Tak nastachu anachoretojo abo eremitojo, to rěka: pustnicy.* Najsławniši mjez nimi bě s. Pawoł Thebenski (Theben, město w Egyptowskej). Pustnikow bliže zjednoći s. Antonius Wulki, joho šuler s. Pachomius zestaji prěnju reglu abo rjad a założi prěni klóštr na kupje w rěcy Nilu, kotraž Tabenna rěkaše. Tak so powołanjo mnichow wuwiwaše.

Mjez tutymi pustnikami a mnichami so woznamjenichu někotři, kotřiž Makarius rěkachu, najznaćišej běštaj Makarius Alexandrijski a Makarius Egyptski abo Wulki.

Makarius Alexandrijski so narodźi w měsće Alexandriji. W młodych lětach bě wón cokrownik (konditar). Dźeń jako dźeń khodźeše po měsće, předawaše tykancy, słódke płody a wšelake khłóšćeńki. Tak so mnohe lěta prócowaše, zo by so zežiwił a sej na stary dźeń snadne zamoženjo nahromadźił.

Při tym přińdże jomu na mysle, na čo so stajnje bjez wodychnjenja napinać. Po něčim so wo tym přeswědči, zo je wulke błaznistwo, służić čas žiwjenja prózdnym a hinitym wěcam tutoho swěta. Bohu a mamonej nadobo służić je njemóžne, praji Zbóžnik, a to pohnu joho, zo wšitko, štož měješe, předa, a pjenjezy, z toho nabyte a tež nalutowane, rozdawa khudym, daše so křćić a wokoło lěta 335 wotsali do pusćiny. Tehdom bě hižo 40 lět.

Makarius wopušći hary połny a zapleńčeny swět, tola wza sobu swoje človjeske słabosće a nakhilnosće. Tuž bě nuzowany kruće wojować přećiwo wutrobje a ćěłu, zo by na pusćinje wutrał. Zo by ćěło skludźił, posćeše so tak kruće, zo so joho towaršojo njemało dźiwachu. Sydom lět dołho ničo druhe njewužiwaše khiba jeno syre korjenje a zelenina; tři sćěhowace lěta jědźeše wšědnje jenož šěsć abo wosom lutow khlěba a w času štyrcećidnjowskoho posta jědźeše jeno na njedźelach, hewak ničo. Něhdy na njoho přińdże spytowanjo, zo dyrbi so wróćić do swěta, zo bychu ludźo joho wobdźiwali a joho počinki khwalili. Tu lehny so na proh swojeje pustnikownje a zawoła: „Wotwlećće mje wotsal, jeli to dokonjeće!“ Druhi raz zasy přińdże jomu žadosć za pućowanjom. Wón sej wza połny korb pěska a błudźeše po pusćinje, dóniž njebě mučny. Potom so wróći do swojeje khěžki. Tak přewinowaše a zaprěwaše sebje Makarius a potłóći wšitke prjedawše nakhilnosće a dócpě zbožowny měr a pokoj.

Makarius bě krućišo žiwy hač wšitcy joho časownicy w pusćinje, a tola so jomu zdaše, zo hišće praweje dospołnosće njeje. Wón bě słyšał, kak kruće su wuwjazani mniša w Tabenskim klóštrje, nastaji so tam a prošeše wo přiwzaćo. Ale abt, s. Pachomius, so wotwlakowaše, a nochchcyše joho přiwzać prajo, zo je hižo stary a zo njeby tohodla mohł znjesć nimo měry krutu zwjazanosć, kotrejž su bratřa toho klóštra podćisnjeni. Makarius prošeše pak sydom dnjow spochi, posćeše so te dny a rjekny naposledku abtej: „Wótče, přiwzmi mje znajmjeńša na pruhu, a njebudu-li so posćić a wšitko wobkedźbować kaž druzy bratřa, dha potom mje wućěř z hańbu.“ Tuž bu přijaty. Hdyž bě přišoł štyrcećidnjowski póst, na mnichow kedźbowaše a posćeše so wjele krućišo dyžli woni. Pokornje stoješe tón cyły čas w kuće, mjelčeše, dźěłaše a jeno na njedźelach wužiwaše horstku zeleniny. Hrózba před nim přewza mnichow, a woni prošachu abta, zo by tutoho cuzoho pustnika zasy pušćił, zo mohł jim być wina k zaćisnjenju. Při tym spózna Pachomius joho mjeno; wón Makarius rěkaše, z powědanjow joho znaješe, wza a dowjedźe joho do swjatnicy, podźakowa so jomu za spomožny přikład, kotryž bě mnicham joho klóštra dawał a potom joho pušći we Knjezowym mjenu. Makarius so wróći do swojeje pustownje.

Makarijowe mjeno bu sławne po cyłej Egyptowskej, tak zo Alexandrijski patriarch (biskop) joho powoła k sebi a na měšnika wuswjeći. Makarius bě potom duchowny zastaraćeŕ pustnikow w Libyskej* pusćinje. Měješe tam Božu mšu, wudźěleše jim swj. sakramenty a dawaše jim přikład sebjezaprěwanja a bojosće Božeje. Jomu dowěrjeni derje postupowachu w křesćanskej dospołnosći. Z nich wuznamjeni so wosebje Paladius, kiž bu pozdźišo biskop we Bithynii. Tón bě žiwy tři lěta pod Makarijowym nawjedowanjom. Hdyž njemóžeše rozpjerśenosć w modlenju a rozjimanju přewinyć a hdyž tohodla woliwkny, jomu Makarius rjekny: „Njewustajej, syno, ženje swojich modlitwow, radšo so hišće dlěje modli, a hdyžkuli sy rozpjerśenv, praj swojej duši: Njemóžu-li so spokojnje a ze zhromadźenymi mysle-

* Lud praji: putnik, štož je „pilger“, wot puć, putnik pućuje na hnadowne městna. Pustnik bydli w = pusćinje samlutki.

* Libya, stare mjeno za Afriku.

mi modlić, budu z najmjeńša we swojej pustowni wo měrje sedźeć a z lubosće ke Khrystusej na jeje sćěny hladać."

Cyłe swoje dołhe žiwjenjo wosta Makarius dospołnje strowy, a tola so nimo měry kruće posćeše, mało wotpočowaše a njewustawajcy dźěłaše. Na sebje samoho bě kruty, napřećo swojim wučownikam bě dobroćiwy a miłosćiwy. Wón dócpě swjaty měr a prawe zbožo k Bohu, běše woprawdźe to, štož woznamjenja joho grichiske mjeno, mjenujcy „Zbožowny". Něhdy jědźeše w čołmje ze swojim přećelom a mjenobratrom Makarijom Egyptskim po rěcy Nilu a rozmołwješe so z nim wo njebjeskich wěcach. Tu jimaj napřećo přijědźeštaj wysokej swětnaj hódnostarjej (dostojnikaj), spóznaštej na wobliču tuteju khudeju pustnikow spokojnosć a swjaty měr a zawołaštaj: „Kak zbožownaj staj we swojej khudobje!" Makarius Alexandrijski jimaj wotmołwi: „Wězo sinój zbožownaj, hižo naju mjeno to praji. Smój-li pak zbožownaj tohodla, dokelž swět zacpěwamoj, što dyrbimoj sej potom myslić wo wamaj, kotrymajž so puta swěta lubja?" Tak krute słowa přewzachu jenoho z teju mužow tak hłuboko, zo, domoj došedši, rozdawa swoje zamoženjo khudym.

Makarius bě žiwy w času, hdyž so Ariowa błudna wučba prócowaše, křesćanam wěru do Bóžskeje přirodnosće (natury) Jězusa Khrystusa rubić. Też na egyptowskich mnichow a pustnikow sej zwěrichu sektarjo a chcychu jich do błudow sobu ztorhnyć. Tola tute pospyty běchu podarmo. Tući jednori mužojo njeryjachu wćipnje we swjatym pismje a so njewadźachu wo dźěle (stawy) wěrywuznaća; jim dosahaše wučba a swědčenjo jich sławnych wótcow a wujednikow a wěrjachu do Syna Božoho, kotryž je so wočłowječił, a běchu hotowi za njoho wšitko woprować a samo też wumrěć. Makarius poražeše arianske błudy tak derje, zo mnozy z błudnikow wěrnosć spóznachu a so rozkaći do katolskeje cyrkwje wróćachu. Ale tute joho žohnowane skutkowanjo bě přičina, zo so mnozy zasakli błudnicy na njoho rozhněwachu, a kejžora Valenta, kiž bě jim přikhileny, pohnuchu, zo l. 376 přikaza, Makaria do wuhnanstwa pósłać. W nocy Makaria překwapichu a z dwěmaj towaršomaj na zdalenu tonidłatu kupu wotwjezechu. Na tej kupje přebywachu dźiwi pohanjo. Arianojo so nadźijachu, zo tam swjaty wěsće zahinje. Ale mjez tym nakaza Makarius za krótki čas wšěch wobydlerjow ke křesćanskej wěrje. Tući dźiwi ludźo widźachu, kak Makarius wšě přećiwnosće sćerpnje njeseše, wšěch wužiwanjow swěta so wotrjekowaše a zjawnje dźiwy činješe, přikhilichu so jomu, posłuchachu rady na joho wučbu a buchu horliwi katolikojo. Też wokolni arianojo khodźachu na kupu, wobdźiwachu joho a mjenowachu joho Knjezowoho japoštoła, zaryći błudnicy pak so stróžichu a dachu Makaria skradźu z kupy zasy do joho pustownje wotwjezć.

Makarius bě w pusćinje połnych 60 lět žiwy a zemrě l. 395, sto lět stary. —

Tak wulkich woporow, kajkež je Makarius na so wzał, sej Bóh wot kóždoho njeżada, tola sej żada, zo bychmy so hrěchow zdalowali a Bohu służili, kaž daloko je nam móžno. Bóh našich służbow njetrjeba, tola sej je wot nas żada, zo by nam móhł za naše swěrne służby zarunanjo dać. Za naše krótke a snadne służby je nam wulke wěčne myto słubił. Přez měru ćežke wěcy wot nas njeżada, praji dźěn sam, zo je joho spřah słódki a joho břemjo lohke. Zo pak bychmy joho břemjo snadnišo njesli, wudźěła nam Bóh swoju dosahacu hnadu. Su-li so stari pustnicy móhli tak jara woprować, zo su so swěta a joho wjeselow cyle wotrjekli, kak njemóhli my z najmjeńša z lubosće k Bohu hrěchow so wostajeć a někotre wobćežnosće na so brać? (Swjeći so 2. wulk. różka (januara).

Politiski rozhlad.

Sakska centrumska strona

je so zasy wudospołniła. Kaž je znate, běchu so 17. dec. minjenoho lěta Lipsčenjo wotdźělili, dokelž knj. Heßleina jako wuzwolenoho předsydu připóznać nochcychu. Powołajo so na měnjenjo „partajtaga", kotryž so w měrcu t. l. w Drježdźanach sta, zo ma přezjenosć předewšim knježić, wobzamknychu w Lipsku, zo so też woni zasy krajnej organisaciji přizamknychu. Běchu zawěsće spóznali, zo sami za so je njerozom, docyła so politiscy rjadować.

K někajkej jasnosći

so najskerje napjatosć mjez Francózskej a Němskej w bližšich měsacach dowjedźe. Žiwišo hač hdy so ze powołanych stron rěči, a z nich je widźeć, zo kóžda drje swoje stojnišćo kruće zastupuje, při tym pak tola za ničim bóle njezdychnje, hač někajki puć namakać, kiž k někajkomu skónčnomu rozsudźenju dowjedźe. Rěči so w Parizu, rěči so w Barlinje, rěči so w Londonje a druhdy też w Drježdźanach. Wottam wosebje žno dawno je słyšeć, zo passivna resistenca w Ruhrskej Němskej wočakowany kónc njewunjese, ale zo ma so dorjadowanjo rozkory přez jednanja z Parizom a krute poskićenja z Barlina stać.

Ważnej stej rěči, kotrejž stej so minjene dny w Dünkirchen a Barlinje rěčałoj a nětko so do cyłoho swěta rozšěrjatej.

Při składnosći poswjećenja wojeńskoho pomnika w Dünkirchenje minjeny tydźeń je ministerski president **Poincaré** poručał. W njej na podawki poslednjeje wójny spomniwši na wotškodźeńske prašenjo přeńdźe:

Francózska je dobyću droho zapłaćiła. Dokelž Němska swoje winowatosće njedopjelnja, a dokelž smy sami na jejne

Zmužita žónska, mandźelska a mać.

(Powěsć z kraja złotokoparjow.)

„Što tola tón jow chce?"

So smějo a sobuželnje złotokoparjo w krajinje při módrych horach w Americy so mjez sobu prašachu wuhladawši słabuškoho blědoho młodźenca, kiž bě z kónčojtej motyku, łopaču a blachowej šklički do kraja módrych hór přišoł, zo by tam za złotom kopał a rył.

„Zhubjena nadźija" běchu wobšěrnomu złotopolu při módrych horach narjekli. Po prawom bě krajinje tele mjeno tón dał, kiž bě tam złotopolo nadešoł; tola so joho nadźija dopjelniła njeběše. Dwělujo na wunošnym wuspěchu bě motyku a łopač čisnył a zasy šoł. Druzy so zasy do dźěła dachu a mějachu tam rjane žně. Dźeń wote dnja tam stojachu we wobćežnym dźěle, kopachu, ryjachu a zasy kopachu kaž knoty. Je dźiw, zo tónle słaby młodźenc wšu kedźbnosć na so złoži? Bě woprawdźe złě hladać na tohole młodźenca, kiž lědma ćežki grat njeseše a chcyše z nim dźeń jako dźeń dźěłać w tejle horcoće. Woni běchu w dźěle skrućeni, na kraj a čežu zwučeni — tola tónle młodušk bjez brody, blědy, z małymaj ručkomaj, tam hdźež běchu skrućene stawy, twjerdej rucy a napjate žiły trěbne. Bóle hišće so dźiwachu, hdyž w tavernje (korčmje), hdźež so hewak jeno palenc a rum porjedźeše, sebi wodu žadaše. Tu tam hewak jeno pijachu, hdyž bě palena.

„Na, na", na njoho surowc zawoła, „wě dha waša mać, zo sy wot domu ćeknył?" Tola młodźenc na njoho tak zrudnje pohlada, zo tamón womjelkny.

Hdyž wječor wokoło wohenja sedźachu a so wo dźěle a nazhonjenju minjenoho dnja rozmołwjachu, běchu wšitcy přeswědčeni, zo je tu někajke potajnstwo z młodym człowjekom, kiž so Willy Burton mjenowaše. Hačrunjež tak młody, njeréčeše wjele, a tohodla měnjachu, zo ma něšto ćežke na wutrobje, na kotrohož swědomju něšto ćežeše. Běše sebi nazdala druhich towaršow dźěl zemje wotykać dał, zo by tam za złotom pytał. Tam sebi budku staji na druhim kóncu lěhwa, hdźež druhe budy stojachu. Z tym bě pokazał, zo chce za sebje dźěłać a sam być.

Někotři blědoho młodźenca dale wusměšachu; druzy pak měnjachu, zo za wšim něšto tči, a zo dyrbja kruće za nim kedźbować. Tehdom so tam rubježne cwólby paduchow w lěsach a horiskach khowachu, kotrež mějachu swojich špionow po cyłym kraju. Či husto wučušlichu, hdyž měješe

zličenjo dyrbjeli nimale 100 milijardow frankow zapłaćić, smy ćazy brali a khostanske naprawy nałožili. Tři lěta smy sćerpnosć měli. To pak je nam jenož wostrózbjenjo přinjesło. Hišće dale čakać, nowe přeńdźenja ćerpjeć, Němskej bjez rukowanja płaćeńske termije wotstorkować, kotrež wona žada, by rěkało, so jej cyle poddać. Smy so do Poruhrskeje dobyli a wobsadźenjo tohole bohatoho hórnistwowoho a industrialnoho kraja je nam dowoliło, ważne wěcy spóznać.

Smy so přeswědčili, zo bě nam Němska móhła wuhlo podawać, kotrež nam wona zapowěduje; jej móžno bě, nam z wukrajnymi pjenjezami zapłaćić. Wšak dźensa dźěl z nich k tomu nałožuje, zo by we wukraju kupowała. Skónčnje smy na městnje samym tamne wojeńske organisacije wotkryli, kotrež Němska hižo w Hornjej Ślezskej pod njewinowatym titulom škitowanskeje policije khowaše. Smy so też přeswědčili, zo, hdy běchmy Němskej dwělětne moratorium bjez rukowanja přizwolili, by Němska po minjenju tutoho časa na naše žadanja, zo dyrbi nětko płaćić, ze zapowědźenjom a wužadanjom wotmołwiła.

Čazy, kotrež nam Němska njeje chcyła dać, a kotrež mějachu wěscy zwjazkarjo za njetrěbne, mamy za njewotpušćomne. Štož smy w Poruhrskej widźeli, je nam pokazało, zo so njejsmy mylili. Francózska tamniše ćazy na hole lubjenja njewuda. Wona so po měrje zapłaćenja wotškodźenja z Poruhrskeje wróćo poćehnje . . . Nochcemy pak nikoho zadajić, **přejemy sebi jenož, zo bychu nas zapłaćili a zo bychmy so před financnym zwrěšćenjom wobarnowali.**

K tomu naspominamy, što bórzy po tym němskostatny minister zwonkownych należnosćow w němskostatnym sejmje praji: Mamy so wzdać myslički, zo mamy wjele přećeli we swěće. W Ruhrskej wojuje njewobronjeny lud přećiwo wobronjenomu, tam njejedna so wo wuhlo a kow, ale wo človjestwo a měr. Pokazawši na to, što je Němska hižo na wotškodźenjo płaćiła, a kelko wotrunanja je docyła poskićała, rěčeše wo wulkim škodowanju němskoho hospodarstwa, kotrež je wobsadźenjo jomu přinjesło. Dale měnješe; Myslu pak tola, zo wobćežnosće maju so přewinyć a zo při tym hodźi so wuńć z namjetow, kotrež smy w Parizu chcyli pak njejsmy móhli zapodać, — Němska poskići dohromady 30 milijardow hriwnow złota. — To je wobsah, ale też mjeza našich winowatosćow. Štó by sebi też zwažił, někak wobličić, što Němska móže płaćić, dóniž francózska wójna, němske hospodarstwo zahubjaca, njepřestanje? Hdyž budźe móžno, ze strony, kotraž je za to zamołwita a na kóžde wašnjo to budźe dźeržeć, štož slubi, ličby zhonić, kotrež so hodźa płaćić. My pak smy dale też wuprajili, zo přihłosujemy namjetej z cuzeje strony činjenomu: mjezynarodna pjenježna komisija ma rozsudźić: 1. što je Němska hižo činiła; 2. što zamóže a po sprawnosći hišće dyrbi Němska płaćić. 3. Kak hodźa so tele winowatosće dopjelnić. Hdyž to so rozsudźi, chce Němska zwonkownu požčeńku wupisać a Francózskej wěstu sumu wotwjesć prjedy hač druhim što płaći.

Wo wotmyslenjach pak, kotrež sebi wjacy žadaja hač Versaillske wujednanja, so docyła rěčeć njehodźi. To je předewšim wotpohlad, Přirhynsku wot Pruskeje wotšćěpić a samostatnu sčinić. Na žane wašnjo njedamy sebi też žane druhe prawa swojeje samostatnosće přikrótšić.

Wobroćiwši so potom přećiwo wšelakim Poincarejowym prjedy naspomnjenym wuwjedowanjam měnješe skónčnje: Politikojo Němskeje a Francózskeje maju tule rozsudnu wólbu: Zhromadnje žiwi być abo zhromadnje zhinyć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Našich wubjerkownikow dopominamy: zo ma sebi kóždy wubjerkownik we kóždej wsy swojoho wubjerkownistwa dowěrnika pomjenować a hač do 1. meje předsydstwu wozjewić.

Dopisowař towařstwa ss. Cyrilla a Methoda.

Z Budyšina. Wutoru wječor buchu tamni Kamjenčanscy hewrjekarjo do našoho přepytowanskoho jastwa přewjezeni, kotřiž su zańdźenu sobotu njeměry w měsće wubudźili. Na 30 bjezdźělnych tłóčeše so wječor wokoło 7 hodź. do měsćanskeje radnicy w Kamjencu. Tola zastojnicy, mjez nimi policajski inspektor Zieger, wobarachu jim. Při tym dóńdźe k nasylnosćam a zběžkarjo wumocowachu joho. Na sćěhwkach hruboho wupřimanja a rozhorjenosće je wón nětko njedźelu w nocy zemrěł. Zda so, zo ćělne wobškodźenjo hewrjekarjow — powěda so, zo su joho k zemi porazyli a na nim teptali — je smjerć tutoho česćownoho zastojnika zawinowało. Přiwuzni su joho tohodla lěkarscy přepytować dali. Njech je tomu kaž chce. Tajkele nasylnosće bjezdźělnych w cyłej Němskej přiběraja. A za tajke njekhmanosće a hrubosće žadaja sebi komunistojo, zo so tajcy njebychu khostali! Dale skoro wjacy njeńdźe. Přez tajke nasylnosće njenarosće nikomu khlěb a zasłužba. Hač přez tajke zrudne podawki, kaž je so w Kamjencu stało, ludźo skónčnje k rozomej přińdu?

Z Radworja. Kaž we wšelakich druhich wosadach, je so też tu ličba wučerskich městnow rozmnožiła. K dotalnym 3 wučerjam, kk. Andrickomu, Nawcy a Pjetašej, přińdźe po jutrach hišće štwórty, knjez Glatzel, rodźeny w Budyšinje, němski katolik.

— Štwórtk tydźenja popołdnju wotměchu tu serbscy duchowni swoju nalětnu konferencu, kaž ju woni nětkole kóžde štwórć lěta k wuradźowanju cyrkwinskich należnosćow na serbskich farach po rjadu wotměwaja. Tuta zhro-

---

so transport złota do dalokoho města podać. Wjacy króć běchu tak dźěłaćerjam wunošk měsacy dołhoho dźěła rubili. Njeběše snadź tónle blědušk někajki jich špion?

Burton wšoho toho kedźbu njeměješe. Hačrunjež bě dźěło jara ćežke, běše wón přecy jenak pilny. Prajachu, zo joho dys a dys zažałosćić słyša, a so jomu sylzy ronja. Druhdy jomu też rucy zapraještej a wón kaž zadwělujo do zemje hladaše. Hač dha při swojim dźěle što nadeńdźe? To wšak so njedaše tak lohcy prajić, kóždy, kiž što namaka, to mjelčo měješe, přetož paduši, haj rubježnicy běchu też mjez złotokoparjemi. Wobydlerstwo so wjele přeměnješe, a nowi přikhadnicy běchu často z wupluska človjekow ze šěršoho swěta.

Willy Burton bě cyle sam za so. Před wječorom přikhadźeše do lěhwa a tam trěbne kupowaše, nětko też wino, wšitko hnydom zapłaći, a ćiše kaž bě přišoł so zasy wotsali. Hewak hrubi dźěłaćerjo pak joho tola na pokoj wostajichu, sebi prajicy, zo je to přećiwo jich česći, młodoho človjeka přesćěhać. Měnjachu, zo drje je to někajki měsćan z wosobneje swójby, kiž bě so do złotoho kraja podał měnjo, zo tam złoto na drohach leži, za kotrymž so trjebaš jeno nać̆ahnyć. To wšak bě dawno spóznał, zo tomu tak njeje, a nětk so hańbowaše so wróćić abo boješe so khostanja. Bě jim, jakož byštaj nan a mać bórzy po zhubjenoho syna přińć dyrbjałoj.

Njedźele a měsacy so minychu, nowe podawki w gmejnje złotokoparjow kedźbnosć druhdźe złožichu; Burtona hižo wjacy kedźbu njemějachu. Tu so z dobom dosć njeměrjowaca powěsć rozšěri. Powědachu, zo wón swój woheńčk w lěhwje jeno k wočomaj swěćić dawa, zo wón w swojej budcy w nocy njespi, ale bórzy po wječeri so mjelčo do hór wotsali a do rańšich zerjow jara kedźbliwje zasy přikhadźa. Swoje nócne wukhodźowanjo sylnje wobrónjeny čini. Złotokopař Dick Turpins bě to wuslědźił, a tomu móžachu wšitcy wěrić. Nětko z dobom zasy z wjetšej napjatosću za Burtonom kedźbowachu. To hinak być njemóže, měnjachu druzy: Burton stoji w zwjazku z paduchami a rubježnikami, kotřiž so w lěsach a horach khowaja, a jim donošuje w nocy mjelčo powěsće. Za tym dyrbja hić; hewak móhł nahle nadpad na lěhwo so stać, a nichtó njeby přihotowany był, abo móžeše transport złota, kiž mějachu za něšto dnjow do dalokoho města donjesć, so wurubić. Haj, někotři chcychu Burtona wupřimać, zo bychu joho nuzowali, swoje potajnstwo přeradźić. Tola Dick Turpins měješe lěpšu

madźizna bu z tym wuznamjenjena, zo ju najdostojniši knjez biskop z přewodom kk. tachanta Skale a praelata Žura wopyta. Po dokónčenym dźěle hišće khwilu z duchownymi pobjesadowa. Před wječorom wróći so do Bušina. Za nim też druzy knježa po něčim zasy do swojich wosadow wotjědźechu.

Z Marijineje Hwězdy. Podarmo bě sebi tudomna wohnjowa wobora wutoru popołdnju na „woheń" do Jawory wujěła. Mócne kurjawe mróčele postupowachu k njebju a zdachu so spočatki nastawacoho wohnja być. Tola na jenym kuble běchu domjacy k zničenju sazow do wuhenja woheń zadźěwali. Wohnjowe trubjenjo a wujězd wobory bě tójšto ludźi na nohi stajiło, ale wšitcy so zjebani domoj wróćichu. Lěpje wšak by było, hdy by so tajke wupalenjo sazow na někajke wašnjo doprědka wozjewiło, zo njebychu sebi ludźo a skót njetrjebawši čas komdźili. Hewak móže so radźić, so druhi raz snadź při woprawdźitym njezbožu so na palace zazy dopomnja.

Z Wudworja. Swoju prěnju lětušu zhromadźiznu wotměwaše „Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy" zańdźenu wutoru w „Herbskej grychće". W zawodnych słowach spominaše předsyda, k. kantor Šewčik, na njeboh farara Hicku, poda joho žiwjenjopis a přitomni počesćichu zemrětoho po zwučenym wašnju. Dlějša rozmołwa wuwi so dla nućenoho dźerženja jenoho němskoho šulskoho časopisa, štož je hižo k rozdwojenju wjedło. Přećiwo jomu ma předsyda na přihodnym městnje protestować. Po wotpołoženym zličbowanju přez k. cyrkwinoho wučerja Andricku powyši so přinošk na lěto 1923 časej přiměrjeny. Dla dalšoho zwostaća Zjednoćeństwa we kat. wučerskim towarstwje ma so přichodnej zhromadźiznje definitivnje zaběrać. W dalšim jednaše so wo znowawudaću wulkich serbskich biblijskich stawiznow. Z njewšědnej pilnosću a prócu dźěła na nich dotalny praeses serbskoho seminara w Prazy k. dr. Jakubaš. Tu khwilu zastupuje w zastojnstwje předźěłanoho k. kapłana Józefa Nowaka — we wulkej Khrósćanskej wosadze skutkujetaj hižo zasy měsacy dołho jenož dwaj duchownaj, mjez tym zo maja tam tři runje dźěła nadosć — kiž so něhdźe w Bayerskej lěkuje. Wobdźěłaŕ stawiznow powita so wosebje, přiwza so jenohłósnje za sobustaw a ke kóncej zhromadźizny wunjese so jomu za joho přikładowne dźěło na narodnonabožnym polu třikróćna melodiska sława. Biblijske stawizny su w rukopisu tak daloko hotowe, prěnje listno so hižo ćišći. Tomu su jomu swěrni sobudźěłaćerjo dopomhali. Wo nakładze, z dźěła też wo wobsahu a zwonkownym zarjadowanju, wo změstnjenju a dohladu nakłada, wo financnej komisiji za wudaćo — do njeje słušeja kk. kantor Rězak, kapłan Kětan a wučeŕ Kokert — a mnohim druhim so žiwa rozmołwa wuwi. Nowy skutk Zjednoćeństwa, wobswětluje z nowa přezjedne zhromadne dźěło serbskich duchownych a wučerjow, potrjebuje hobrske pjenjezy — wjele milijónow. W bližšim času budźe so serbska zjawnosć wo podpjeru prosyć, kotrejež je tute wulkotne dźěło hódne. Po 10 lětnym nawjedowanju złoži dotalny předsyda swoje zastojnstwo. Městopředsyda, k. P. Romuald dźakowaše so jomu w mjenje Zjednoćeństwa za joho dołholětne wobćežne dźěło, kotrež so za přichod jenohłósnje k. wuč. Słodeńkej napołoži. Dotalny naměstnik zwostanje w swojim zastojnstwje, runje tak też starosćiwy pokładnik. Za zapisarjow wuzwolištaj so knježna Kubašec (za I.) a k. Jakubaš-Njebjelčanski (za II.). Přichodna zhromadźizna budźe wutoru do swjatkow w Khrósćicach na šuli a to popołdnju w 5 hodźinach. Na njej přednošuje k. Kokert wo zajimawym pedagogiskim prašenju. Nowy předsyda skónči nimale 4 hodźiny trajace posedźenjo z prósťwu pilneje sobudźěławosće w Zjednoćeństwu.

Ludwik Kuba.

Mjez staršimi přećelemi Serbow we wukraju je mało štó z tajkej swěru, lubosću, haj woporniwosću k našomu serbskomu ludu přikhileny był a zwostał — kaž je to češki wumjelski mištr Ludwik Kuba, kotryž swjećeše 16. jutrownika swój 60. narodny dźeń. Hakle lońše lěćo přebywaše we Serbach a dołhi čas poby też mjez katolskim ludom w Khrósćicach a wokolinje, hdźež z njesprócniwej pilnosću a njewšědnej wustojnosću dokonja wulke narodopisne dźěło za słowjanski swět. Štó by z prostych a zdźěłanych Serbow njezwohladał a njewobdźiwał te krasne molowane wobrazy, kiž běchu na Maćičnym dnju nazymu we Serbskim Domje wustajene: wobrazy serbskich statokow, portrety młodych holičow a žónskich we jich narodnych drastach, a našoho huslerja Kuška abo brašku Rjenča a wjele druhich, też wótčincow z prjedawšich lět joho pobyća we Łužicy! Haj, z radosću smy tehdy zhladowali na tele wulke, pilne dźěło Kubowe, a ze zajimom słuchali joho słowam, hdyžkuli je k nam rěčał a z nami bjesadował we Khrósćicach na jubileju „Jednoty", w Njebjelčicach na studentskej „skhadźowancy" abo w Budyšinje w žórli Serbskoho Doma na zhromadźiznje Maćicy. A wudospołniwši tele swoje dźěło předstaji je jako wubjernu wustajeńcu serbskich wobrazow „z Łužicy" doma w złotej Prazy.

Praha je kolebka słowjanskoho rjanoho wumjelstwa, Praha pak je też kolebka była za Ludwika Kubowe studije, ke kotrymž bě wón tam jako 14lětny hólčec swój puć nastupił. Narodźiwši so 16. IV. 1863 w Poděbradach njedaloko

---

radu: Burtona cyle mjelčo a njenapadnje při tajkim nócnym wukhodźe sćěhować; při tym snadź so poradźi cyłu padušnu cwólbu popadnyć abo tola wotehnać.

Tomu wšitcy přihłosowachu, a bližšu nóc so Turpins z črjódku derje wobrónjenych towaršow cyle skradźu za Burtonom pušćichu.

Ale kak so dźiwachu! Tónle młody človjek tak spěšnje kročeše, po skaliskach jara wušiknje přeskakowaše a nic kuska sprócnosće spóznać njedawaše, a wón bě tola cyły dźeń dźěł i do mučnosće a nětko hišće hodźiny daloko tak khwatać zamóh. Njeje joho dźěło jeno k wočomaj a po zdaću, kaž dźěn so też joho woheńck do nocy jeno k wočomaj swěćeše, zo by druhich towaršow mylił?

„To žadyn słabušk njeje", wobkrućeše Dirk Turpins. „Tón ma žily a stawy kaž z worcla a w běhanju nas wšitkich přesćěhnje."

Dwě hodźinje po wobćežnym puću Burton skónčnje pozasta. Tajnje zahwizda, a hlej, z někajkeje rozdrjeńcy deleka so cyle podobnje wotmołwi. Potom kedźbnje dale kročeše: „Tu mamy rubježne hnězdo", šepny Turpins. „Nětko kedźbu! Třělby z ramjeni, ale žadyn njesmě wutřělić, dóniž komando njezawołam: „Woheń!" Nětk rěkaše dele stupać. Towaršam běše kaž bychu do bitwy šli.

Tu so Burton njejapcy zhubi. A hlej z hłubokeje rózdrjeńcy so swětleško zaswěći, kotrež jim puć pokazowaše. Njeběšo pak to nahle zažehlenjo ale miła swěca, a ta běše, kaž bórzy wuhladachu, z wokněškom drjewjaneje wupaženeje khěžki widźeć. Nětk rěkaše, najwjetšu kedźbnosć nałožeć, hač tu někajcy strażnicy khěžku njewobdawaju. Tola ničo so njemikny. „Tu jich mamy w paslach", šepny Turpins, „nětk móžemy cyłe hnězdo zwubjerać."

Dale a wužšo brodačojo rozpadowacu khěžku wobstupichu, z kefćinu škitani móžachu ze škalbami do khěžki widźeć. Ale kak so zadźiwachu! Tu žana rubježna jama njeběše, ale lěsne nuzne wobydlenjo. w kotrymž měr a lubosć knježeše. Na słonje z přikrywami wodźetej leżeštaj tu dwě małej holčcy, luboznej kaž jandźelkaj, a spaštej. Pódla stoješe blido, na kotrymž so lampa swěćeše, a za nim sedźeštaj staršej a wječerještaj. Muž běše blědy, bě widźeć, zo je po ćežkej khorosći a so hišće zhrabał njeje, a žona — žona — haj bě dha to móžno — ta dźěn nichtó druhi njebě hač jich Willy Burton — Burton młoduški dźěłaćeŕ w žonjacej drasće.

„Moja luba, droha mandźelska", runje muž rěčeše z błyšćatym wóčkom na Burtona pohladnjo, „kak móžu so Bohu dodźakować, zo je mi tajku swěrnu a nadobnu towaršku

Prahi jako syn khudoho zamkarja Kuby, kotromuž so z třinaće dźěćimi přisporjachu tysacore starosće wo jich wukubłanjo a zastaranjo. Dokelž jewješe mały Ludwik rjane duchowne dary za hudźbu a spěw, ale też bórzy pokaza wosebitu nakhilnosć k molowanju a čitanju, to chcyštaj staršej hólčeca k wučerskomu powołanju přihotować. Z lěta 1877 poby dwě lěće w Prazy, hdźež wuknješe należnje hudźbnu teoriju a hraješe na pišćelach; ale we swobodnych hodźinach zaběraše so z molowanjom a kreslenjom pola mištra Schnircha. Při tom wšak też pilnje češke pismowstwo čitaše a studowaše. Lěta 1879 zastupi do wučerskoho seminara w Kutnej Horje, sławjenym to měsće w češkich stawiznach.

Tu dokónči swoje wučerske studije za tři lěta, zahoriwše so přecy bóle też za Słowjanstwo, kiž měješe tehdy ćežke časy přetrać: Rusowje wojowachu přećiwo Turkam a Polacy buchu ćěsnjeni. Swoju lubosć za spěw a hudźbu wopokaza Kuba z tym, zo zarjadowa zběrku najbóle lubowanych češkich morawskich a słowjenskich pěsni, kotruž l. 1882 jako „Spěwy češkosłowjenskoho ludu“ litografiscy zawostaji swojim stud. towaršam.

L. 1883 nazymu započa jako młody wučeŕ w Žiželicach pola Poděbrad, a bórzy na to bu do Sedlce pola Kutneje Hory přesadźeny. Tola młodostna duša žedźeše za wyššim zlětom do słowjanskoho swěta, won mjez słowjanske narody, zo by też jich spěwy spóznał, jich pěsnje zběrał a wšě zhromadnje wudał jako cyłk „Słowjanstwo we swojich spěwach“. W tych lětach poča Eduarda Jelínkowy „Slovanský Sborník“ wukhadźeć. K njomu do Prahi pućowaše Ludwik Kuba a wozjewi wudawarjej swój plan. Zo by jón też woprawdźe wuwjesć móhł, bě trjeba wosobinskoho zběranja pěsnjow mjez jednotliwymi ludami. Kuba wołaše zjawnosć k sobuskutkowanju a na pomoc, a hlej, to so młodomu wučerjej poradźi. Do l. 1885 wuńdźe 13 zešiwkow tohole zarjadowarja, harmonisatora a wudawarja. Potom wopuščiwši swoje powołanjo poda so w juliju 1885 najprjedy na puć do Słowjenska a wottam dale k druhim narodam: zběraše a zapisowaše ludowe pěsnje, ale při tym też molowaše swojich spěwarjow, spěwarki a jich nastroje, statoki a přirodu, zdobom wopisujo swoje pućowarske zaćišće: z nich nastawachu Kubowe bohate rukopisne dźeniki, kotrež rěča zajimawu rěč wo joho wobkedźbowanjach ludźi w zawohladanych zemjach. W mnohich nastawkach, we wšelakorych češkich časopisach wozjewjenych, je Kuba swoje nazhonjenja zwobrazował a wopisował.

W naleću 1886 ćaha tutón słowjanski dźěłaćeŕ po Łužicy, w lěće hižo pućuje do Haliča (Galizien) a přecy dale do Ruskeje, za lěto widźimy joho po Krajinje (Krain) a Přimórskej, l. 1889 w Južnym Štyrsku (Steiermark), Korutanskej (Kärnten) a Khorwatsko-Slavonskej, l. 1890 na Čornej Horje a w Dalmaciji, lěto pozdźišo wospjet tam a hišće raz l. 1892 w Dalmaciji. Přichodne lěto khodźi po Šumawje (Böhmen) a w lěće jědže do Bosnije a Hercogowiny. Z Pariza 1894 pućuje do Bołharskeje, za lěto do Serbiskoho kralestwa, zwotkelž wšudže přinoša sebi wulke pokłady: na štyri tysac naspěwow, sobu. Wot lěta 1884 hač do l. 1893 je 61 zešiwkow wudał, wobsahowace w dźesać zwjazkach češke, morawsko-šlezske a słowjenske, pólske, łužiskoserbske, ruske, mjez južnosłowjanskimi slovinske, čornohórske, khorwatske a dalmatiske pěsnje. Potom nasta čas, hdźež wodźělenja „Słowjanstwa“ a wšelake drobne spisy wjaznychu pře njezajimanjo woteběrarjow za tutu krasnu wěc. Podpjery wuwostachu a pjenježnych srědkow k dalšim wudaćam pobrachowaše. Tu wokoło l. 1891 wumoži młodostnoho idealista joho prěnja lubosć . . . Kuba zastupiwši do moleŕskeje akademije w Prazy, dźěłaše tři lěta pola prof. Pírnera a tu a tam dóstawaše podpjery wot někotrych nadobnych muži, wosebje dwórskoho radźićela Hörmana w Serajewje, kotryž přija joho bosensko-hercogowinske pěsnje, kiž wočišćachu so hakle w l. 1900—1907 zdźěła w přiłohach serajewskoho Zemaljskoho Glasnika.

Na to zajědže sebi pilny zběraćel do Pariza k moleŕskim studijam, hdźež so w Akademiji Julien wudospołnješe nimale dwě lěće dołho. W l. 1895 zjednoći so z nadobnej krajanku Olgu Jonjowej w swj. mandźelstwje na čas žiwjenja, a tale žónska bu z joho dobroćiwej pomocnicu a lubosćiwej maćerju małoho synka Luja.

Z l. 1896 hač do 1904 přebywaše w Mnichowje, poswjećujo so najbóle moleŕskomu powołanju. Tola też literariscy skutkowaše Kuba dale. Wšelakore humoristiske wěcy a satiriske rysy ze słowjanskich krajow napisa wón za češkich čitarjow. Też we Łužicy wuńdźe l. 1887 joho „Nowa zběrka melodiji k hornjołužiskim pěsnjam“ ze zajimawym přewodom wo serbskej hudźbje, pěsni a hudźbnych nastrojach. Slovanský Přehled wozjewješe wjele dźěłow Kubowych. Też w Sofiji čitachu joho wěcy wo „toninach bołharskich naspěwow“ a samo němske publikacije maja zajimawe Kubowe nastawki wo słowjanskej pěsni.

Pobywši hač do l. 1911 we Wienje wróći so Kuba do Prahi a tu so trajnje zasydli. Nětko swědčachu wo joho moleŕskej dźěławosći wustajeńcy we wšelakich češkich městach, ale też we Winskim Hagenbundu zbudźi joho moleŕske wumjelstwo wulki zajim. Kritika wuzběhowaše njewšědnu individualnosć češkoho molerja, impresionistiske zapřijeće dźěła a lubowanjo žiwoho pisanoho wuraza. Wosebitoho wuznama dobychu Kubowe poslednje tři wustajeńcy w Prazy, mjenujcy Krumlowska, Jugoslavska a Łužiska, mjez kotrymiž

---

za žiwjenjo wobradźił? Dźensa, hdyž so ze mnu tak porjedźeć počina, sym cyły dźeń na tebje spominał, ty moja swěrna zmužita mandźelska. Hdyž ja tehdom na puću so zwjezech, ani kročele dale njemóžach, sy mje ty ze swojimaj nježnymaj a słabymaj rukomaj zběhnyła a na ramjenjomaj sem donjesła, a hdyž ćežka khorosć mje dale ćěsnješe a ja so hibnyć njemóžach, sy ty na hońtwu khodźiła, zo by nas žeživiła, w nocy pak mje wothladowała. A hdyž bě ty tam złotopolo wuslědźiła, sy so motyki a łopača ze swojimaj słabymaj rukomaj přimnyła, jako muž so zwoblekała a do ćežkoho dźěła so dała, kotrež bě mi přihotowane, jeno zo bych z lěpšej cyrobu a winom zasy k mocam přišoł — a to nětko hižo wjac měsacow dołho.

„Zawěrno, je mi jakož by Bóh mi swojoho jandźela pósłał, tebje moju horcolubowanu mandźelsku, mać mojeju dźěsćow. Kak khudaj a wopušćenaj so čujachmoj, hdyž naju nuza ćerješe, wšo rozpředać a kaž tysacy druhich do złotopolow ćahnyć. Ty mi njechaše dać samomu ćahnyć, njechaše też dźěsći cuzym ludźom zawostajić, a kak sym nětk zbožowny, zo sy takle zmužita była a wobstajna! Bohu budź dźak a khwalba, ja sym zasy wotkhorjeł a mocy mi zasy přibudu. Nětk ty wjacy won njedyrbiš a tamne ćežke dźěło dźěłać — ně, Marja.“ —

„Ale Jano“, so posměwkujo žona wotmołwi, „što dha ma potom z tebje a naju jandźelkow być? Hišće njejsy dosć strowy a skrućeny, a prjedy ja grat z rukow njepołožu, doniž jón ty do swojeju wzać njemóžeš. Dźensa to hišće njemóžeš. Wěrno je, ćežko je mi padało, sym pak trochu zwukła, wěm dźěn, zo za swojich lubych dźěłam. Mój mi připokazany dźěl je dobry a trochu wunošny, dyrbju jón tebi na dalše zdźeržeć, přetož po prawje złotokoparjow móže jón druhi wzać, hdyž ja dlěje hač 24 hodźin na nim njedźěłam — to dźěn wěš. Woni drje su so mi khětro smjeli a drje mje hišće wusměwaja, tola što wo to, woni njewědźa štó sym a to też zhonić njedyrbja.“

„Haj, haj“, wobkruči muž, „to wšak sebi myslić njemóžachu, što žónska zamóže, nadobna, zmužita, wutrobita, lubosćiwa mandźelska a dobra mać, kajkaž ty sy.“ —

Dick Turpins kiwny swojim towaršam, zo bychu so mjelčo wotsalili. Wjacy wědźeć njetrjebachu. Willy Burtonowe postajnstwo bě nětk wujasnjene, wosta pak też zamjelčane druhim towaršam. Hač težto jeje muž pozdźišo jim też sam njeje wuznał, kak złotu mandźelsku ma, kotraž je tak woporniwa w „zhubjenej nadźiji“ za złotom kopała.

je so wosebje łužiskoserbska přez swoju narodowpisnu hódnotu jara derje wujimała.

Skónčnje pak też Kubowe žiwjenske dźěło wo słowj. pěsni „Slovanstvo ve svých spěvech“ njeje so přepadło, tak zo so Čelakovskoho són wo wudaću wšěch „Slov. národních písní“, započatym w dwacetych lětach min. stotka naposledku tola dopjelni. Pražska Hudźbna Maćica je so poskićiła Kubowe zběrki z nowa wudać a cyłe dźěło dowudać. Hižo stej dwaj zwjazkaj wušłoj: „Písen Srbu Lužických“ (1922) a „Písen jihoslovanská“ (1923).

Łužiscy Serbja su tutomu njewustawacomu prócowarjej a wuznamapołnomu mištrej wulcy dźakowni, zo je so stajnje jako horliwy přećel Serbow wo swojim wjelepruhowanym žiwjenju wopokazował a mjez swojim čěskim narodom přez swoju dźěławosć wosebitu kedźbliwosć za serbski lud a joho spěw, joho wótcowske wašnja a narodne žiwjenjo zbudźował. Tohodla je sebi też z dobrym prawom zasłužił, zo je Maćica Serbska joho za swojoho čestnoho sobustawa pomjenowała a tohodla raduje so też naš katolski serbski lud nad joho jubileju a přeje drohomu lubowarjej Serbow z Boha čiłosć, strowosć a wjesołosć za dalše zbožowne žiwjenjo.

Jan Serbin.

Přispomnjenjo redakcije: Tónle horni nastawk dóstachmy, hdyž mějachuy sćěhowacy hižo zestajany.

Človjek so wjeseli, hdyž ma přećela, a tak też ludy, hdyž štó cuzy za nje so zajima a jim swoju wutrobu a mocy wěnuje. Serbja su ze swojoho klina wupłodźili wšelakich sławnych muži, kiž z dušu a rěču a pjerom dźěłachu za wožiwjenjo a zesylnjenjo serbskeje narodnosće. Z dušu a pjerom a mólbu pak njeje hišće žadyn Serb so wustał, so zabjerać ze swojim ludom a dźěłać za njón. To jeničcy je dotal činił „cuzy“, słowjanski bratr, Čech **Ludwik Kuba**. Jomu mamy so dźakować, zo je někotražkuli serbska pěseń namakała městna w joho wulkotnym dźěle „Słowjanstwo we swojich spěwach“, a tak też přez swój spěw buchmy znaćiši mjez słowjanskim ludom, tak tón z našich spěwow móžeše spóznać: zo tu hišće smy a chcemy dale wostać. Hišće ważniše pak je, zo je serbske žiwjenjo też předstajał, móhł rjec žiwe, wočomaj, wosebje čěskomu ludej, skónčnje pak wšěm, kotřiž chcedźa nas widźeć a wobhladować. Jako wustojny molef je serbske wjeski, serbske holcy, serbskich pacholow, docyła postawy wosebitoho narodnostnoho razu našoho ludu ze žiwymi barbami molował, a tak we „žiwych“ wobrazach serbski lud přenjesł na pokazku do Prahi. Tele wobrazy móžachmy wobdźiwać při łońšim posedźenju našeje Maćicy Serbskeje. Bjez dźiwa tohodla też, hdyž naša Maćica tohole muža pomjenowa za swojoho čestnoho sobustawa a z tym jomu wupraji připóznaćo a dźak serbskoho ludu. Naspomnjeneje skutkowneje Kuboweje lubosće k našomu ludej dla spominamy też na njoho, hdyž wón tele dny swjeći swoje 60lětne narodniny. Přejemy jomu wjele zboža za žiwjenjo a dźěło.

Należna próstwa.

Někotrežkuli dźěćo je při spočatku nowoho šulskoho lěta ke k. wučerjej abo na faru ze swětłym wjesołym wobličom přišło, zo chce jene nowe wulke biblijske stawizny měć. Ale zrudne dyrbješe so wotsalić, dokelž njeje žanych hižo dóstać; su rozpředate. Tohodla přihotuja so nowe serbske biblijske stawizny. Kaž pak wšudźom tak też tu pobrachuje trěbnych pjenjez, zo by so stajenjo pismikow, papjera a čišć zapłaćić móhłe. K tomu dyrbi so knižka hišće z rjanymi wobrazami za dźěći wupyšić. Štó nochcył tu dźěćom k jich wjeselu dopomhać, zo bychu měli zasy bórzy nowe serbske biblijske stawizny? Wšitcy njech k tutomu rjanomu skutkej přinošuja! Biblijske stawizny su dźě zakład nabožnoho rozwučenja našich dźěći. Tuž njech so nichtó njekomdźi, zo bychmy tutu ważnu knihu našim lubym dźěćom prawje bórzy do ruki dać móhli! Tohodla wuprajamy tu należnu próstwu, zo byšće wy lubi Serbja a dobroćerjo serbskich dźěći, nadobne, našim časam přiměrjene dary dawali k wudaću serbskich wulkich biblijskich stawiznow. Hdyž so też wšitke pisomne dźěła darmotnje činja a byrnjež sobudźěłarjo wšitke wudawki za pućowanja a druhe sami zapłaćili, tak budźa tola wudawki za stajenjo pismikow, za papjeru a čišć bjez wjazanja wokoło 5 milijónow hr. wučinjeć. Snadź bychu so dary po jenotliwych wsach hromadźiłe a potom jenotliwym podpisanym wotedałe. Zběrka budźe so po wsach w „Katolskim Pósle“ kwitować.

Wubjerk k wudaću serbskich biblijskich stawiznow.

Dr. Józef Jakubaš, kantor Šewčik, P. Romuald Domaška, kapłan Dórnik, wyšši wučef Wjerab.

Z misijónow.

Wobrazy z Afriki: e) Karthago.

Tam hdźež so Afrika k druhomu razej k europskim brjoham bliži, pola wulkeje italskeje kupy Sicilije, leži při mórskim brjozy město Tunis. Ze swojimi mócnymi mošejami dopomina nas, zo je srjedźišćo mohemadaniskeje abo moslemitskeje wěry. Ta črjódka křesćanow, kiž je w měsće žiwa, zhubi so cyle mjez domoródnym moslemitskim ludźstwom. A tola běše krajina koło wokoło Tunisa něhdy srjedźišćo afrikanskeje křesćanskeje cyrkwje, kotraž je katolskej cyrkwi dariła mjeze sylu druhich swjatych swjatoho Augustina. Na pódže nětčišoho Tunisa wupřesćěraše so něhdy sławny Karthago. W dźewjatym lětstotku do Khrystusa přez venediskich překupcow założene doby město za krótki čas tajkeje ważnosće a mocy, zo wšě krajiny kołowokoło ze swojim překupstwom wobknježeše a jich bohatstwa za so wužiwaše. Pozdźišo zwaži so z Romom so měrić a khwilu třepotaše mócny Rom před karthagiskim wójskom Hanibalowym. To jomu Rom njewoda. A w Romje bu z hesłom „prjedy njezmějemy měra, dóniž njebudźe Karthago zničeny“. W lěće 146 do Khrystusa poradźi so Romskej republicy, Kharthago dospołnje přewinyć. A město bu do čista zničene a zapusćene.

Někotre lětdźesatki leže městnosć pusta a wopušćena. Tola Caesar a kejžor Augustus pósłaštaj romskich kolonistow do kraja, a Karthago stany zasy ze spara. A hdyž romski afrikanski městodźeržićel swoje sydło z Utiki do nowoho Karthaga přepołoži, rozkće Karthago k druhomu razej. Běše nětko srjedźišćo romskeje afrikanskeje kolonije. Přibjeraše mócnje na ludźstwje a bohatstwje a bórzy stoješe we wulkosći a w krasnosći swojich twarjeni na třećim městnje wulkich městow romskoho kejžorstwa. Jenož Rom a Alexandrija běštaj před nim. W druhim lětstotku po Khrystusu rozšěri so křesćanstwo też w Africy a doby tu tak wjele wěriwych, zo też tu wuznawarjow Jězusa přesćěhachu. Mjez prěnimi woporami běše sławny karthagiski biskop swj. Cyprian (w l. 258) deba afrikanskeje cyrkwje, Dale woprowaštaj tu swoje žiwjenjo za Khrystusa sławnej žónskej: swj. Perpetua a swj. Felicitas. Na mjezach třećoho lětstotka běše tu w blizkosći žiwy swjaty Augustinus, najwjetša swěca mjez łaćonskimi cyrkwinskimi wučerjemi. Tehdy běše afrikanska cyrkej khětro z błudom podryta, a Augustinus je jako biskop njewustajnje wojował za čistosć swjateje wěry. Runje sto lět po s. Augustinje wumrě tu w Africy swjaty Fulgenc, wo kotrymž Posoł w tydźenskim čisle pisaše. Romska provinca Afrika běše mjez tym njepřećelam wěry do rukow padnyła: najprjedy arianskim Wandalam a po nich (697) mohamedanskim Arabam. Či zničichu Karthago k druhomu razej a nětko na wěčne. Wot mócnoho sławnoho města je mało zwostało. Z joho rozpadankow a kamjeni twarjachu Arabojo swoje nowe města: Tunis a druhe, tak zo so wopomnjećo na sławne město skónčnje cyle pozhubi.

W zańdźenym lětstotku dobychu Francózojo kraj. Tu na městnosći staroho Karthaga běše něhdy jich kral, swjaty Ludwik, swoje žiwjenjo wudychał w l. 1270. Tu natwarichu k joho česći mału kapałku 1842. Sławny kardinal Lavigerie (praj: Lawižerij) arcybiskop alžěrski, wotmysli sebi, wopomnjećo na něhduše sławne město Karthago wobnowić. Na hórcy, hdźež něhdy hród staroho města so pozběhaše, natwari wón 1875 wulki misijónski klóštr

za rjad „Běłych wótcow“, kotryž běše wón założił. Tući misijónarojo dyrbjachu wěru Khrystusa rozšěrjeć mjez mohamedanskimi Barberami w połnócnej Africy a mjez pohanami we srjedźnej a južnej Africy. A ze wšěch kónčinow khwatachu młodźencojo k sławnomu kardinalej, tak zo rjad „Běłych wótcow“ bórzy wurosće na najsławniši misijónski rjad za Afriku. Kardinal Lawižerij założi też rjad za žónske a natwari za nje misijónski dom na druhej hórcy staroho Karthaga a přida wulku syrotnicu za tamnu domorodnu młodosć.

Tola z tym njeběše njesprócny kardinal hišće spokojom. Na joho prostwu wobnowi skónčnje bamž Leo XIII. stare sławne biskopstwo Karthagiske a pomjenowa Lawižerija za prěnjoho arcybiskopa Karthaga. Hnydom započa kardinal z twarom biskopskeje kathedrale. Na naspomnjenej hrodowej hórcy staroho Karthaga natwari kardinal w lětach 1884—90 mócnu kathedralu a poswjeći ju k česći swjateju Cypriana a Ludwika. Dwě wysokej wěži debitej fassadu, a srjedźa, hdźež so łódźe (tři) křižuja, pozběhuje so rjana kupla. Kardinal móžeše wulkotny twar dokónčić a poswjećić. Dwě lěće pozdźišo wumrě tutón wulki muž a lubowar wbohich čornuchow a dósta tu we swojej kathedrali w podzemskej krypće posledni měr. We kathedrali postajichu jomu krasny pomnik z běłoho marmora. Kardinal sedźi polležo na sarkofagu. Wuraz wobličo přeradźa lubosćiwosć tola też raznosć a sylnosć. K joho nohomaj klečitaj z mjedźe latej čornuch a čornuška wobej z dźěsćom po stronje. Čornuch dźerži we jenej rucy złamany rjećaz wotročstwa, z druhej přitłóčuje křiž, znamjo křesćanstwa k wutrobje. Tutón čornuch dyrbi zastupować njeličomne tysacy swojich bratrow, kotřiž maja za swoju swobodu so dźakować njesprócniwomu kardinalej. Tutón złama kwaklu a puta njewólnistwa w Africy a dowjedźe přez swojich „Běłych wótcow“ milijóny do maćerńoho klina swjateje cyrkwje. Też tajkich, kotřiž njezamóžachu sami do Afriki hić, zahori kardinal za misijónsku mysl. Wón doby na přikład přez swoje mócne słowo hrabinku Theresu Ledochowsku za misijónstwo. Přez njoho pohnuta założi wona „sodalitu swj. Pětra Klawera“, žónski misijónski rjad za misijóny w Africy.

Tak su symješka, kotrež je kardinal Lawižerij na něhdy njepłódnej pódźe staroho Karthaga wusywał, krasnje zeskhadźałe a přinjesu nětko krasne płody za spomoženjo cyrkwje po cyłej Africy. A srjedźišćo a wukhód misijónskoho dźěła je wony wulki klóštr na hrodowej hórcy staroho Karthaga. A pódla pozběhuje so kathedrala a dom arcybiskopa Karthagiskoho. A k nohomaj hórki wupřesćěra so mócna runina — prózdna — něhdy sydlišćo sławnoho Karthaga a dale šěroke módre morjo a při joho brjozy rjane orientalske město Tunis. Štóž z Tunisa wróći zhladuje, widźi tam na hórcy wosrjedź šěrokeje runiny so pozběhować mócne twarjenišća klóštra a kathedrale, a z wěžow błyskota we swětle afrikanskoho słónca swjaty křiž. Z tutoho městna dyrbi swoje pruhi rozesłać přez cyłu Afriku a zaćěrić ćěmnosć pohanstwa a zažehlić we wutrobach čornuchow lubosć a zahorjenosć za Jězusa Khrystusa, krala wěčnosće.

. . . b.

Wšelćizny.

Přikładne za druhich. Memel bě před wójnu němske město: to rěka město Němskej přisłušace. Nětko je přešło do wobsedźeństwa samostatneje Litwy. Zajimawo je, kak so Litwinscy tam přećiwo druhej narodnosći, mjenujcy Němcam, zadźerža. 10. apryla wottam nowiny pisachu, zo stachu so tam jednanja mjez litawskim komisarom a němskimi dźěłaćerjemi. Při tym tón bjeze wšoho spjećenja swoju zwólniwosć k tomu wupraji, zo budźa so na němske připisy a wopisma, kotrež wyšnosćam dóńdu, wotmołwy też we němskej rěči podawać, hdyž budźe tam dosć zastojnikow, kotřiž budźa němscy rozemić.

Přećiwo nabožinje we šulach, wosebje ludowych, bě poslednje lěta horce wojowanjo. Tak mjenowana „moralka“ měješe so zawjesć; starši trjebachu swoje dźěći k tomu jenož přizjewić. Na nickatolskich šulach so to też we wulkej měrje sta. Nětkle žno so wěc zasy polěpša. Ze wšěch šulskich dźěći w Lipsku 1920 bě so nimale połojca za moralku wuprajiła; lětsa njedźiwajcy wšěch prócowanjow wot 4963 dźěći jenož hišće 1396. Hdyž je ta ličba wězo też hišće wulka, je porno lońšej jara mała. Też w sejmje so njedawno wo tejle należnosći rěčeše. Při tym bu zjawne, zo wot 720 174 dźěći 94 945 moralku wopytuja, potajkim nic cyle 14 %. Tele ličby swědča za to, zo křesćanske starši přecy jasnišo spóznawaju, zo je nabožina khmańša dyžli moralka.

Strachi sakskim lěsam přez mniški hrózbnje přiběraju. Z namjeznych kónčin přikhadźeja powěsće, zo su tam milijóny a milijóny jejkow na šmrókach wobkedźbować. Srědka njeje tomu zadźewać, je-li natura sebi sama njepomha. Njepřińdźe-li někajka khorosć mjez tule njerodź, też lětsa zasy njeličomne štomy přez mniški zahinu. Hakle nětkle je tak prawje wobkedźbować, kelko škody je mniška we lěsach wosebje wokoło Nisedorf—Rumburg—Schönlinde načiniła. Tamniše dwórnišća su nětkle wulke składnišća, na kotrež so pobite susodne lěsy dowožuja a z kotrychž potom dale so wotwožuja. Wšě te milijóny pjenjez, kotrež su so wudałe, zo by so njerodź zničiła, su podarmo wudałe.

Přećiwo znjewužiwanju alkoholiskich napojow so hižo dawno, wosebje też w Němskej, wojuje. Tele dny wotmě so w Kamjenicach wulka zhromadźizna katolskich a evangelskich duchownych, w kotrejž so předewšěm skoržeše na fabrikaciju tajkich napojow. Ta njehlada lěpše ludu, ale jenož swojich móšni. Jako srědk k zežiwjenju so alkohol na žane wašnjo wužiwać njesmě. Ma-li pak so lud piča wotwučić, dha ma so z dobrymi přikładami za to zahorić. To so dócpěje z dospołnym zdźerženjom wot alkohola; předewšim wjednicy ludu maja tu započeć. Zdźerženjo wot alkoholiskich napojow je wosebje też trěbne staršim dla nastawacoho człowjeka. — Přewjele alkohola, — to njeda so prěć — wužiwa so też pola nas katolskich Serbow. Někajku bjesadu měć, někajke wuradźowanja wotměć, a při tym „ze suchej hubu“ sedźeć, sebi do Budyšina dojěć, abo do Kamjenca a tam nic wšelake hosćency wopytać: to je za někotroho dospołnje njemóžne. Do milijónow dźe, štož so wosebje we wěstych wsach katolskich Serbow přežloka a znajmjeńša telko budźe też tych pjenjez, kotrež mnozy lěto wob lětko do susodnych měst zwoža a znoša za „mokre“ zawjeselenja. To pak jenož pjenjezy. Hdyž je też toho jara škoda, dokelž by so za njón wjele za khudych a narod činić hodźało, dha je tola hišće bóle wobžarować, što přez to česće a pócćiwosće so zniči. Přecy bóle so tak lud kazy a njemóžeše so dźiwać, hdyž so někotryžkuli z bolosću a zrudobu, druhi ze wusměchom a hanjenjom praša: „To su katolscy a hdźe je jich křesćanstwo?“

Asthma (ćežki dych). Wo čerstwy powětr so starać; wuzku drastu wotpołožić, při tym pak ćěło njewustudźić; rucy a nozy prawje wuwohrěwać (z hrětymi rubišćemi, ćopłej wodu atd.). Płuny (gas) palaceje salpetroweje papjery srěbać. Lěkarska pomoc je nuzna.

Brjód. Włóžno-ćopłe wobalki abo z wołojowej wodu. Hdyž je so srjedźa žołty blečk sčinił, je brjód „zrały“ a ma so předźeć; jeno jónu a z waha wutłóčić. Po předźeću brjód a wokołny dźěl z mydłom myć a čisty dźeržeć, hewak pódla zasy nowe brjody nastawaja.

Bubnjenjo. Wšě jědźe derje překusać a naslěnić; dźěćom žanoho wariwa, kotrež w trukach rosće (Hülsenfrüchte), ani kałowych družinow. Je-li trjeba, klistěr z liwkim kamilowym čajom.

Židki žiwot. Žiwot, wosebje wokoło žołdka, ćopły dźeržeć. Ćoplu, trochu hustu wowsnu abo ječnu poliwku jěsć a pić, so počić. W ćežkich padach: 1 abo 2 króć pjeć kapkow opiumoweje tinktury abo 1—2 króć poł Dowerskoho pólvra, abo 10—12 kholerakrjepkow za dorosćenych. Posledniše pak nic při samym brjuchbolenju bjez židkosće.

Židki być a wot so dawać z dobom. Dźěćom žanoho mloka dawać. We łožu so poćić, nic přejara. Zhrěty a do rubiška zawal ny taleŕ na žiwot położić. Ćopły mjatličkowy čaj (Pfeffermünztee) pić. Dźěćom kofejowu łžičku Malaga abo druhoho sylnoho wina; wotrosćenym sylny čorny kofej z kognakom; poł škleńcy portwina, xeres abo podobne; w nocy 15—20 kholerakrjepkow.

Drapa. Městna, kotrež swjerbja (wosebje mjez porstami, pod pažu, za kolenom) z peru-balzamom narybować.

Drjenjo. Ćopły dźeržeć, poćić; je-li złě, do łoža. Bolace městna frotěrować (wot deleka horje). Wšědnje 1—2 gramaj salicyl-kislikowoho natrona (Salicylsaures Natron), we wodźe rozpušćeny, nutŕsrěbać. Parne abo łuhowe (Smječkečanske) kupjele, z dźěla abo z cyła. Na nóc Prisnicowu wobalku na ćerpjacy dźěl. Piwa ani wina njepić.

Dybawosć. Nahłoho přeměnjenja powětra (temperatury) so na kedźbu brać. Paru srěbać, po tym hodźinu w ćopłej jstwi wostać. Na nóc Prisnicowu wobalku wokoło šije. Dlějši čas we łožu so poćić, nic přejara. Z alaunowej wodu gurglować. Na čisty powětr kedźbować. Njekurić.

Smjerdźaty dych. Zuby čiste dźeržeć, často hubu wopłokować z 1/4-procentowskej karbolowej wodu abo z różočerwjenej měšeńcu z nadmangankisałym kalijom (übermangansaures Kali), při tutym srědku pak zuby po nałoženju ze šlamowanej krydu rybować a čisćić. Z wjetša pomha tež hižo wopłokowanjo z jednorej citronowej wodu.

Haemorhoidy. Prawje wodu pić, za wšědne a lohke stoły so starać. Sebi wjele hibanja činić, wosebje kajkež myški (muskle) žiwota napina. We bolosćach zymne wobalki. Sylne wosoby nałožuja homeopatiski srědk přećiwo tomu.

Wotrow.

Wěrowani: Jurij Deleńk, skałaŕ w Pančicach, z Madlenu Hěblakowu rodź. Dźisławkec w Nowym Dworje.

Křćeni: Jan, njem. s. we Wotrowje. — Hańža, dź. Michała Kubicy we Wotrowje. — Jurij Bosćijan, s. Michała Weclicha, kublerja we Wotrowje. — Jurij, s. Mikławša Kindermana we Krjepjecach. — Józef, s. Jakuba Raba we Wotrowje. — Ludwik Józef, s. Bernarda Zorcha we Nowym Dworje. — Herta Hana, dź. Mikławša Jancy w Now. Dworje. — Michał, s. Michała Krala we Wotrowje. — Franc, s. Pawoła Bulanka pjekarja we Wotrowje. — Józef, s. Jakuba Šewčika w Nowym Dworje.

Zemrěći: Jan, njem. s., 59 dn. — Michał Mětka, wumjeńkaŕ w Kašecach, 71 l. 1 m. 23 dn. — Hańža Weclichec (Kocorec) we Wotrowje, 74 l. 2 m. 1 dź. — Marija Monika Wjacsławkec we Wotrowje, 6 m. 11 dn. — Michał Šnajder (Spitank) žiwnosćeŕ we Wotrowje, 73 l. 4 m. 3 dn. — Mikławš Wjenka, wumjeńkaŕ w Nowym Dworje, 67 l. 8 m. 16 dn.

W Barlinje běchu 19. apryla **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnaŕ; pola muki pak za dwójny centnaŕ = 100 kilogramm): pšeńca 61,5—63; rožka 52—53; ječmjeń 45—47; wows 48—50; majs 56—57; **muka** pšeńčna 155—175, ržana 145—155. **Wotruby** pšeńčne 29—30, ržane 29—30. Raps 105—118. Lane symjo 105—111. Pjeluški 60—70. Buny 48—52. Módre lupiny 60—70. Žołte lupiny 85—95. Lany wosuch 65. Seradela 115—125. Rapsowy wosuch 52—44. Woka 65—70. Pochowa melasa 16. Běrnace kružki 27—28.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 19. apryla 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnaŕ žiweje wahi.

Woły: 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 240—250, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 210—230, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 150—190, 4. mjenje picowane wšěch starobow 110—140. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 240—250, 2. połnomjasne, młódše 210—230, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 150—190. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 240—250, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 220—230, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 180—200, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 150—170, 5. mjenje a špatnje picowane 110—140. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 210—230, 2. mjenje wukormjene a cycace 170—190, 3. špatne 130—150. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 200—210, 2. starše wukormjene 150—180, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 100—130. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1 1/2 lět stare 340—350, 2. wukormjene 350—360, 3. mjasne 320—340, 4. špatne 300—220, 5. rancy a kundrosy 240—340.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom sćele, może je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćeŕnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći **13 500 hr.**

Mantle a hadźicy za koła k najtuńšim płaćiznam, **žónske a mužske koła** w bohatym wubjerku, **narunanske dźěle** poručataj **bratraj Thomasaj w Budyšinje** kamjeńtna hasa 16.

Wobkhowana městnosć za **August Paul Hilger** měj. Emil Wiltschek w Budyšinje na seminarskej drózy 2 **Płat — šaty — balmjane twory**

P. J. Mencel, naš serbski časnikaŕ, je hnydom po kemšach k rěčam w **Khrósćicach** prěnju njedźelu, w **Ralbicach** třeću njedźelu, kóždoho měsaca a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.** Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju, **Dobrošicy čo. 6,** wotedać.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Do Filipsdorfa wutoru rano 1. meje procesijón póndźe. Štóž ma wotmyslene, zo tónle pokutny puć sobu póndźe, njetrjeba žanoho wopisma měć, tola z jědźu a pjenjezami njech so derje wobstara, dokelž je wšudźom wšo jara drohe. W Khrósćicach budźa rano w 5 hodźinach kemše, w 6 hodź. woteńdźemy. **M. Narćik.**

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje w našich agenturach 300 hr., na pósće měsačnje 500 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

17. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 28. apryla 1923.

Swjata Genovefa Parizska.

Najsławniša swjata francózskcho naroda je s. Genovefa, patronka města Pariza. Dźiwy, kotrež činješe, roznjesechu jeje mjeno po šěrokim swěće a wosebje česća Francózojo s. Genovefu mnohich dobrotow dla, kotrež je městej Parizej hižom za žiwjenjo wopokazała.

Genovefa so narodźi l. 421 w městačku Nanterre njedaloko Pariza, bě dźowka zamožitoho kublerja Severa a joho mandźelskeje Geroncije, kotrajž ju kubłaštaj w bojosći Božej. Hižom jako dźěćo so rady modleše a we wšim dobrym postupowaše. L. 429 pućowaštaj swjataj biskopaj German(us) a Lupus do Jendźelskeje a přenócowaštaj w Nanterre-u. Wobydlerjo biskopow česćownje powitachu. Lědma so s. German na nju dohlada a hnydom zasta a wopraša so za jeje mjeno, zawoła ju a jeje staršeju k sebi a wěšćeše wo njej: „Přeju wamaj zbožo, zo tutu dźowčičku mataj. Wukubłujtaj ju za Boha, přetož wón je ju wuzwolił, zo bychu so přez nju mnozy swjeći sčinili. A wón so holčki wopraša, hač chce cyłe swoje žiwjenjo Bohu poswjećić, dowjedźe ju do cyrkwje a da ji tam požohnowanjo. Nazajtra skaza ju do swojoho přebytka a hdyž bě jomu slubiła, zo budże so z Božej hnadu wšěch swětnych prózdnosćow zdalować a žiwa we knježniskej čistoće, dari ji na wopomnjeće mjedźany pjenjez z wobrazom křižowanoho Zbóžnika a ju napominaše, zo dyrbi tutón pjenjez město swětnych pyšeńkow stajnje nosyć.

Hdyž bě pjatnate lěto dócpěła, slubi před Parizskim biskopom Bohu knježnisku čistotu a bě z toho časa jara kruće žiwa. Wotpočowaše na samej zemi a jědźeše wob tydźeń jeno dwójcy suchi khlěb a warjene buny, wina so dospołnje zdźerżowaše a přebywaše wšón čas posta w samoće we swojej jstwě. Hdyžkuli by słyšała, kak ludźo přećiwo Bohu hrěša, rudźeše so a hórcy płakaše.

Po smjerći staršeju sćahny so Genovefa k swojej kmótře do Pariza a wosta tam hač do smjerće. Tam pak so na nju dóńdźechu čežke pruhowanja. Bórzy skhorje na bolostnu wić, ta ju často tak čwilowaše, zo so ani hibać njemóžeše. W tej khorosći bywaše Genovefa druhdy wutorhnjena. Wona měwaše widźenja a zjewjenja nic jeno wo njebjeskich, ale tež pozemskich wěcach. Hdyž potom wo tutych spodźiwnych widźenjach ludźom powědaše, je mnozy njewěrjachu, wobrěčachu ju a měwachu ju za podhladnu, haj, wudawachu ju za wobšudźerku a kuzłarnicu. Ale Genovefa so tróštowaše ze słowami našoho Zbóžnika: „Dopomńće so na moje słowo, kotrež wam rjeknych: Służownik njeje wjetši dyžli joho knjez. Su-li mje přesćěhali, budźa tež was přesćěhać“ (Jan 15, 20). Tuž wosta pokojna a do wole Božeje podata, tež hdyž ludźo hišće bóle wot njeje torhachu a ju wobrěčowachu. Mjez tym přińdźe do Pariza s. biskop German. Hnydom so za njej prašeše, hdyž wobrěčenja, kotrež běchu so wo njej rozšěriłe, słyšeše, njewěrješe a wopyta s. knježnu sam, přeswědči so wo tym, zo bě njewinowata a pobožna, a so wo to postara, zo dyrbjachu tajcy wobrěčerjo wotmjelknyć.

Genovefa po času zasy wotkhorje a rozšěrješe ze słowom a přikładom pobožnosć a lubosć ke Khrystusej. L. 451 zapławi surowy kral pohanskich Hunow Attila Francózsku ze swojimi wójskami a hižom so Parizej bliżeše. Lud, dyrkotajo z hrózbu před tutymi zwěrinskimi njepřećelemi ćěkaše, dokelž wšudźom rubjachu, palachu a smalachu a mordowachu. Tu zwoła Genovefa lud a radźeše z dorazom, zo njesmě nichtó z města woteńć, ale zo dyrbja wšitcy pokutu činić a wostać krući a wutrobići. Kruće napominaše wšitkich wobydlerjow, zo njedyrbja wutrobitosć zhubić, wozjewješe jim, zo so Bóh nad nimi smili a jich město před zahubu zakita. Z tymi słowami wona žónske změrowa a te so na to kóždy dźeń pola Genovefy skhadźowachu a modlachu so z njeju, zo by Bóh město z rukow njepřećelow wuswobodźił, ale mužojo zakhadźachu dźiwje přećiwo s. knježnje, wołajo, zo je pječa (falšna) wopačna wěšćeńka, kiž ma mysle město Hunam za dobytk přepodać, a bjez mała běchu ju hižom zabili. W času tutoho zběžka dócpě do Pariza archidiakon swj. biskopa Germana, kiž bě mjez tym hižom zbóžnje zemrěł, a přinjese městej dary zemrětoho swjatoho. Wón znaješe Genovefu, postara so wo nju a změrowa zběžk, kiž bě přećiwo njej w měsće wudyrił. Tuž też mnozy mužojo pokutu činjachu a prócowachu so po napominanju s. Genofevy z modlenjom, posćenjom a z druhimi dobrymi skutkami Boha naprosyć a wot njoho pomoc dóstać. Bórzy potom nastaji so Attila do druhoho kónca a Pariza so njedotkny a bu w bitwje zbity. Nětko wobydlerjo města Pariza spóznachu, zo bě Genovefa ze swojej radu a modlitwu jich před njepřećelemi wukhowała, a ważachu sej ju nětko ćim bóle.

Swjatu knježnu mějachu wot toho časa za nadzemsku bytosć, dokelž běchu jeje počinki tak wulke a móc jeje modlitwy tak spodźiwna a zjawna. Tola njedźiwajo tuteje powšitkowneje česće wona njezhordny. Wona też dale wosta poniżna a pobožna knježna a so pilnje staraše wo wěčne a časne zbožo bližšich. Na jeje prósstwu pušći Childerich I., kral Frankow, runjež bě pohan, k smjerći wotsudźenych jatych. Hdyž potom joho syn Chlodwik I. Pariz wobłěhowaše, wukhowa Genovefa druhi króć tute město. We wobłěhnjenym měsće nasta bórzy hłód. Tu so zebra wutrobita Genovefa z města a jědźeše we łódźi přećiwo wodźe po rěcy Seinje a potom po rěcy Aubje hač k městej Arcis sur Aube (nad Obu), wopisowaše we wšěch wsach a městach, kiž při brjohu rěkow stojachu, wulku nuzu hłownoho města a styskniwje prošeše wo pomoc. A swjata

so wróći z jědnaće łódźemi žita (trejdy) do Pariza. Telko bě naprosyła za hłowne hłodu mrějace město. Tak wukhowa Pariz druhi króć. Hdyž so potom měr sčini, wuprosy Genovefa wot krala Chlodwika, zo wšěch jatych na swobodu pušći a so prócowaše, zo bychu Frankojo křesćansku wěru přiwzali. Jeje skutkowanjo bě spodźiwnje wjelestronske. Wukonjowaše wjele dobrych skutkow nic jeno w Parizu, ale też w druhich městach a krajinach kaž w Tours-u, Orleans-u, Troyes-u, Laon-u a Meaux. K česći swj. Dionysia (Denis), kiž bě biskop w Parizu był, natwari mału swjatnicu njedaloko Pariza, to bě zakład pozdźišoho sławnoho benediktinskoho klóštra a města Saint Denis. Nic jeno wšědny lud, ale też wjerchojo a kralojo, biskopja, duchowni a pustnicy so jeje wo radu prašachu a so poručachu do jeje modlitwy a sćelechu ji jako znamjo dźaka wšelake dary. Też sławny pustnik Syman Stołpnik, kiž w dalokej Syriskej na stołpje nimoměry krute žiwjenjo wjedźeše, pósła ji swoje postrowjenja z překupcami do Galliskeje (Francózskeje). Tak daloko bě so roznjesła jeje sława. Ludźo ze wsow a městow khodźachu ji z črjódami napřećo a witachu ju kaž kralownu. — Wona wustrowi ze znamjenjom s. křiža a ze swjećenym wolijom wjele khorych. Wšitku swoju móc a nahladnosć pak nałožeše na wužitk swj. wěry a křesćanskich počinkow. Wutrobiće na starosć bjerješe sej khudych ludźi přećiwo jich potłóčerjam, zakitowaše jich přećiwo njesprawnosći a kóždej nasylnosći, a mócnje skutkowaše přećiwo skaženju počinkow.

Debjena z wulkimi počinkami a bohata na wulkotne zasłužby zemrě Genovefa 3. wulkoho rózka l. 512 w dźewjećdźesatym lětu. Nad jeje rowom so najprjedy drjewjana kapala natwari a potom přenjesy so do noweje cyrkwje ss. Pětra a Pawoła pola Pariza. Tu cyrkej pozdźišo cyrkej s. Genovefy pomjenowachu a pódla njeje nasta benediktinska abtownja. W tej cyrkwi khowaše so ćěło s. Genovefy z wulkej česćownosću we drohotnej křini, kotruž bě złotnik swjaty Eligius zhotowił, kiž bě wot l. 640 biskop w Noynu. W dźewjatym lětstotku Normanojo cyrkej a klóštr spowróćichu, hakle we dwanatym lětstotku tu swjatnicu zasy wobnowichu. Tu khowachu so česćomne zbytki s. Genovefy we złotej křini, kiž bě z drohimi kamjenjemi debjena. Tuta křinja so kóžde lěto 20. novembra we swjatočnym prócesijónje po měsće nošeše k dźakownomu wopomnjeću na zakitanjo, kotrež bě so Parizej we dwanatym lětstotku dóstało na zastupnu prózstwu swj. patronki. W l. 1130 zakhadźeše mjenujcy w Parizu mór, hdyž pak buchu powostanki swj. Genovefy w prózstwownym prócesijónje do hłowneje cyrkwje njesene, jara mnozy khori nahle wotkhorjechu. Lěto podźišo bamž Innocens II. do Pariza přińdźe a so wo tutym spodźiwnym podawku přeswědči a postaji, zo ma so wopomnjeće tutoho dźiwa kóžde lěto swjećić. To so stawaše kóžde lěto hač do wulkeje revolucije. Tehdom wowrótnjeni francózscy zběžkarjo l. 1791 drohotny kašć s. Genovefy pokradnychu a swjate powostanki nadobneje patronki města Pariza na wotprawnišću spalichu. Po tutym wohidnym njeskutku zwonjeswjećichu zběžkarjo cyrkej s. Genovefy a přetworichu ju na tak mjenowany pantheon (wšěm boham, přiboham přicpěty dom), w tym pokhowachu ćěła najsurowišich muži revolucije. Napoleon I. daše tutu sławnu cyrkej wučisćić a z nowa poswjećić, ale w revoluciji l. 1830 wonjeswjećichu ju njewěriwcy z nowa. Z nowa bu cyrkej poswjećena a Božim službam přepodata za Napoleona III. Hdyž tutón kejžor trón zhubi, bu ta cyrkej třeći króć wonjeswjećena a přemjenjena na pantheon.

Z modlitwu, wutrobitosću a mudrosću je s. Genovefa dwójcy Pariz wukhowała před zahubu. Modlitwy a zasłužby jenych su w cyrkwi wužitne też druhim. Też francózski lud bě so kónc 18. lětstotka z do njebjes wołacymi njesprawnosćemi přehrěšił, tola zahinył njeje, dokelž bě tam też wjele wěriwych, pobožnych a swjatych a dokelž też s. Genovefa zawěsće nětko hišće w njebjesach za swój lud prosy. Podobnje je so też horstka Serbow dodźeržała, dokelž bě też mjez našim ludom wjele sprawnych, pobožnych a swjatobliwych mužskich a žónskich. Dowolamy sej jeno spomnić na horliwych, pobožnych a woporniwych měšnikow a biskopow, kaž na přikład: Kulowskoho fararja Serbina, Ticina, Tecelina, biskopa Włóskoho.

Wozjewjenjo

najdostojnišoho knjeza biskopa.

Christian,

z Božeje smilnosće a Japoštołskoho Stoła miłosće

biskop w Mišnje,

doktor theologije a filosofije,

postrowja a žohnuje wšitkich wěriwych biskopstwa w Knjezu.

Lubowani wosadni!

Boža mudrosć, kotrejež wěčne a smilne rady wěriwje připóznawamy a pokornje k nim so modlimy, je kročele zasy wobnowjenoho Mišnjanskoho biskopstwa na joho dotalnej drozy žiwjenja widźomnje wjedła a žohnowała. Za to

Hana

abo

„Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sebi natwari“.

(Wobraz křesćanskoho žiwjenja.)

Po dołhim mokanju běchu zas prěnje słónčne dny zastupiłe, a synowe žně, khětrje zapozdźene, so wšudźom započinachu. Bě to hibanjo na łukach! Kóždy wšak khwataše, dokelž bě hižo dlejši čas po Janje.

Też w Bělicach běchu Prawdźic ludźo bórzy po wobjedźe zasy na łuku šli; chcychu dźěn syno wot dweju ranjow na jutřiše derje wusušić a prawje rjane do kopjenow dóstać. Prawdźina bě ze srjeńcu domjace dźěło dokonjawši so na łučku podała, kiž při puću do Tŕoch Khójnow leži. Tam chcyše syno skopić a do swačinje zasy domoj być. Wšudźom daloko a šěroko bě žiwjenjo a měrwjenjo pilnych Běličanow. Jenož jedyn muž khodźeše wokoło, rucy na khribjet złoženej do zemje hladajo. Běše po mjezy prěki hač na łuku přišoł, hdźež Prawdźina hrabaše, njebě pak ju pytnył.

„Michale, Michale“ poča Prawdźina na njoho, „přestań hłowu wěsec: to k žanomu kóncej njepřińdźeš. Wopomń jenož, nětkle hižo do třećoho tydźenja takle khodźiš!“

Tu pozbehny muž hłowu a běše jomu do płowoho wobliča widźeć, hdźež bě starosć a zrudoba znać. „Ach“, wotmołwi žałosćo, „nětk sym wo wšo přišoł, štož sym z tajkej prócu sebi narychtował; rjenje wuporjedźane twarjenja a wšitko druhe leži tam w popjele: nětk sym prošeŕ hotowy!“

„Njeręč tola takle, Michale“, znapřećiwi Prawdźina, „Bóh hišće nikoho wopušćił njeje, štóž k njomu so dowěri. Njeje dha wot Boha přišoł tónle křižik? Štož pak je w rucy Božej pobyło, móže jeno wužitne za nas być. Wšak sebi sam njezbožo njejsy přihotował, ale Bóh je ći je pósłał; z joho pomocu sebi zasy natwariš a to hišće rjeńše a lěpše twarjenja hač sy měł. Sym hižo dołhe lěta hospoza, přecy pak sym so zasy přepokazała, zo tajcy, kotřiž z Božim njewjedrom so wotpala, sebi zasy dwór natwarja a też po něčim bórzy ze wšoho dołha so wupłaća.“

Takle rěčeše Prawdźina k swojomu susodej Bratruši, a jeje słowa, połne dowěry na Boha a lubosće k bližšomu, też přilubjenjo jeje wosebiteje pomocy wubudźowaše nowu nadźiju we wutrobje dwělowacoho muža, tak zo jeje słowam ćiše a rady připosłuchaše, a ani njespyta wjacy napřećo rěčeć.

„Haj, Michale, dźi jeno zasy na swoje dźěło a wobhladaj sebi łuki a pola; lětsa móžeš sebi žně k nam wozyć, a zo změješ k lětu zasy swoje twarjenja, za to budu so ja sobu starać.“ Takle praji hišće Prawdźina a chcyše zasy dale hrabać. Tu zebra so nadobo po puću z Tŕoch Khójnow hołk a nuzne powědanjo dźěćacych hłosow, kotrež běchu

budź Wótcej swětła (Jak. 1, 17) a Bohu wšoho pokoja (2. Kor. 1, 3) najnutrniši dźak prajeny. Smy drje my, biskop, duchowni a lud, so prócowali, wotpohlady a zamysły tuteje bóžskeje mudrosće a smilnosće sćěhować a na hłós bóžskeje hnady po měrje našich słabych mocow posłuchać. Ale my wšak jara derje wěmy, zo my, biskop, duchowni a lud, w klinje tutoho biskopstwa k swojomu samsnomu swjatosćenju přecy zas rozswětlenja a pohnuwanja, spóznawanja a wobkrućenja trjebamy, a zo w należnosćach, kotrež biskopstwo same nastupaja, nam hišće mnohe dokonjeć zaleži. Dźiwamy na dušipastyrstwo, zo by so na nazhonjenja zańdźenosće, nětčiše potrěbnosće a nadawki za přichod přecy bóle złožowało, a je-li móžno so hišće bóle po duchu Khrystusowym a poručnosćach cyrkwje w nastupanju wutwarjenja biskopstwa wudospołnjało, zo by tute hišće pobrachowacoho znutřkownoho zarjadowanja bórzy podźělne było a zwonkowne wudokonjenjo po něčim dobyło.

Jedyn z najskutkownišich srědkow k docpěću tutoho zaměra je po lětstotki dołhich nazhonjenjach cyrkwje dioecesanska synoda. Tohodla předpisuje cyrkwinski Zakonik (Can. 356, § 1), zo ma so w kóždym biskopstwje z najmjeńša kóžde dźesać lět dioecesanska synoda wotbyć.

Rokoćenja časa su zawinowałe, zo je w herbskich krajach a we Łužicy poslednja woprawska dioecesanska synoda hižo před wjacy hač štyri sta lětami so wotměła.

Naš sławnje knježacy swj. Wótc je mi tohodla, hdyž joho loni při składnosći eucharistiskoho swětowoho kongresa w Romje wopytach a so z nim wo należnosćach Mišnjanskoho biskopstwa w dlějšej audiency rozmołwjach, raznje na wutrobu położił, zo bych hišće w běhu lěta 1923 dioecesansku synodu za Mišnjanske biskopstwo powołał.

Z tychle mnohich přičinow sym na wysokodostojne duchownstwo dioecesy wyšso-pastyrske póselstwo připrawił, kotrohož wopřijeću ja z tutym też Wam, lubowani wosadni, kaž so słuša, wozjewjam. Wone rěka:

„Z tej nam přez Božu miłosć a japoštołskoho stoła hnadu spožčenej wyššopastyrskej połnomocu powołamy my z tutym za Mišnjanske biskopstwo

dioecesansku synodu

na **dźeń 24. přichodnoho měsaca julija,**

kotraž, po předkhadźacych pokutnych skutkach a měšniskej pobožnosću a po dokonjanej pontifikalnej swjatočnosći na spomnjenym dnju so započejo,

w abtowskej cyrkwi wjeledostojnych knježnow cisterciskoho rjadu w **Marijnej Hwězdźe**

w sakskej Hornjej Łužicy so wodźerži.

Z tutym dekretom postajamy jeje swjedźeń na mjenowanym dnju a městnje.

Po tutym powołamy najdostojniši domkapitl našeje katedralneje cyrkwje w Budyšinje, kaž też wšitkich, kotřiž su po prawje a zwučenju winowaći na synodalnych zhromadźiznach našoho biskopstwa so wobdźělić, po mocy autority našoho biskopskoho zastojnstwa z tutym zjawnje a swjatočnje, jich w Knjezu napominajcy, zo woni, jeli njejsu sprawnje a ćežko zadźěwani, w postajenym času na synodu w klóštrje Marijnej Hwězdźe přińdu.

Přeprošujemy dale: najdostojnišoho praelata cisterciskeje abtownje Ossega, wobeju łužiskeju knježnjaceju klóštrow cisterciskoho rjadu wótca-abta a generalnoho visitatora, nimo toho z kóždoho klóštra měšniskoho rjadu našoho biskopstwa wot provincialnoho wyššoho postajenoho předstojerja, skónčnje wšitkich tamnych měšnikow, kotrychž chcemy, dokelž njejsu w tymle powołanskim pismje wobjeći, z wosebitymi, wot nas wustajenymi listami, na tule synodu powołać.

Nimo toho postajamy, zo so w tych šesćich wobwodach (gau) farskich zjednoćenjow, kotrež my z wosebitym připismom hromadu zwołamy, w tajnym wothłosowanju po šesćoch dušepastyrjach z kóždoho wobwoda pomjenja a nam wozjewja, z kotrychž chcemy my, dźiwajo na njedostatk měšnikow a potrjebnosće dušipastyrstwa, tamnych wuzwolić, kotrychž dyrbimy po can. 358, § 2 z wothłosowanskej połnomocu wuhotowanych z wosebitym pisomnym poselstwom k wosobinskomu přińdźenju na synodu zwjazać.

Wšitkim druhim, kotřiž snadź bychu so wobdźělić měli, spušćimy winowatosć, na tule zhromadźiznu přińć.

Z wozjewjenjom tutoho přeprošenja napominamy my wysokodostojne duchownstwo a wěriwy lud našeje dioecesy, zo bychu w horliwych modlitwach z nami Wótca swětła prosyli, zo by to, štož so přez našu zhromadnu radu k spomoženju njesmjertnych dušow pod joho škitom wuskutkuje, też přez joho njebjeske žohnowanjo posylnjene a wobkrućene było."

Date w **Budyšinje pola swj. Pětra** na 3. njedźeli po jutrach 22. hapryla w lěta Knjeza 1923.

† **Christian,**
biskop Mišnjanski.

---

bliže a lěpje znać. Dyrbješe so tam něšto ważne a wulke zaběhować, zo bě to tajka nuznota . . .

Nětko běchu hač na hórku horje. Něhdźe dźesać hólčatkow, wot 6 hač do 10 lět starych, nawjedowane wot Prawdźic małoho Jurja, ćehnješe abo čišćeše tu wozyčk połny kamjeni. Zadźiwanaj stoještaj Prawdźina a Bratruša, njewědźicy hišće, što to rěka. Wosebje Prawdźina so dźiwaše, dokelž so jeje Jurij tola hewak wšitko najprjedy prašeše a bjez dowolnosće ničo njećinješe. Běše za to měła, zo je Jurij z Pětrom sobu na jězorowu łuku šoł, a so dale za nim njeprašała. Njetrjebaštaj pak tudy dołho hudać, přetož spěšnje dźěše to na hórku horje hač k Prawdźic łučcy, a hižo wołaše mały Jurij: „Maći, maći, hladaj kajki wóz kamjeni my wjezemy! Nětkle maja wšitcy ludźo na łukach dźěłać a njemóža žane kamjenje ze skały wozyć. Tuž smy jěli z našim małym wozyčkom. Wjentokec stary Měrćin tam w skale korto dźěła, tón je nam kamjenje na wóz kładł. Njej' wěrno, ty nam za złe njezměješ, my wozyčk njebudźemy skóncować, a ja budu tebi potom na zymu zasy prawje neple z nim wozyć. My chcemy tola też, zo by ta cyrkej skoro była, potom bychmy móhli kóždy dźeń ke mši khodźić a připołdnju khodźo zwonić a ja 'šće bych k wołtarjej służił."

Sylzy běchu Prawdźinej do wočow stupiłe, hdyž tu dźěći při tak dobrym skutku widźeše, kotrež sebi we swojej njewinowatości na to njemyslachu, zo něšto wosobne dokonjeja. „Ně, ně, mój synko", praji Prawdźina, „ničo wam za złe nimam. To přecy wožće a prawje wulku hromadu nawožće! Hladajće so jeno, zo sebi žadyn kamjeń na nohu njećisnjeće a zo w skale žadyn do dźěry njepadnjeće, je jara hłuboka a cyle blizko při puću!"

„To je tola porst Boži", wobroći so hišće k Bratruši, „zo też małe dźěći hižo za cyrkej so staraja. Bóh daj, zo by tola skoro so počała twarić! Ale posłuchaj, runje hišće so dopomnju: tu maš jenu ważnu winu wjacy, zo zasy twariš. Hladaj, twoja žiwnosć z tym wjele na płaćiwosći dobudźe, hdyž do Bělic cyrkej přińdźe." — — —

Prawdźina na łučcy syno dokopiwši dźěše dom swačinu přihotować.

Dźěći pak běchu mjez tym hižo druhi wóz kamjeni přiwjezłe a zasy jědźechu do skały. Z hórki dele so jara derje jědźeše a móžachu so po rjadu wjesć. Běše to wjesele na tychle hólčatkow hladać, kak nuzne při swojim dźěle mějachu. A njebě też žana zwada mjez nimi, přetož Prawdźic Jurjej, kotryž jim rozkazowaše, běchu wšitcy dobri. Běše na swoje dźewjate lěto hižo jara rozomny a w šuli mjez małymi najlěpje wuknješe. Dźěło, kiž knjez wučeŕ domoj sobu nawda, měješe Prawdźic Jurij zawěsće hotowe, skoro wšón prózdny čas doma na wuknjenjo nałoži; tuž bě hižo w prěnim lěće nic jeno serbske a němske, ale też łaćońske pismo cyle derje nawuknył, tak zo jutry na pruhowanju w cyłej prěnjej čitancy hižo dospołnje čitaše. Wosebje rady pak wukneše za knjeza kapłana biblijske stawizny, kotrež

Politiski rozhlad.

Z rěčemi sej k jednanju puće rubaja.

To je politiski wuznam poslednich 2—3 tydźenjow. Hižo posledni raz pisachmy, zo so rěči w Parizu, w Barlinje, w Londonje. To so sta też dale z francózskeje, jendźelskeje, němskeje strony, a zda so, zo so při tym mysle a wola skerje bliža. Francózske postupowanjo w Přirhynskej a Poruhrskej je k tomu wobstojenja trósku přihotowało. Kaž we poslednjej wójnje artilerija najprjedy wobtwjerdźenja trochu zmorśći a roztřasy a potom infanterija drobniše dźěło dokonja, tak zda so tu być. Hdyž też wězo jěra njemdrosć ze wšelakich słowow rěči, dha tola też wěcowne wuhlady a możnosće na skónčne zrjadowanjo so mjez Francózskej a Němskej poskićeju.

W francózskim mjenje wotmołwi Poincaré na rěč němskoho ministra dr. Rosenberga, wo kotrejž posledni Posoł pisaše. Poincaré praji něhdźe tole:

Němska prócuje so nic snadź z rozkaćom, ale ze łžemi dopomnjenjo na nasylnosće wutrěć, kotrež je we wójnje skućiła. Hdyž Francózow w Poruhrskej nadpaduja a hdyž dyrbja woni, zo bychu so škitali, swoju bróń trjebać, němska agitacija wěcy přewobroća a njesprawnje našim wojakam nadpady připisuje, kotrež su so přećiwo nim činiłe. Widźomnje so prócuja z tajkimi bajkami za hustym zawěškom wobraz hroznosćow přikryć, z kotrymiž je Němska hrěšiła. Ale w tutym dźělu Maasskoho departementa wěmy, što je so stało. Dopominamy na zapalenja, mordarstwo, hromadne wotprawjenjo šedźiwcow, žónskich a dźěći. Zo Němska nětkole lohkowěriwosć wěstych ludow znjewužiwa, smy tu dźensa, zo bychmy Němskej larvu wottorhnyli. Hdyž so sobustaw němskoho knježefstwa skhrobli, němske wobydlerstwo jako njezbožowny wopor francózskoho militarisma pokazować, potom dosaha, prajić, što maja tajke słowa směšnoho a wohidnoho na sebi, hdyž so na to dopomina, što su gmejny Maasskoho departementa w měsacomaj augusće a septembrje 1914 wućerpiłe.

Hdyž do Poruhrskeje přićahnychmy, zo bychmy ćazu za žadanja wzali, kotrež chcyše Němska wotbyć, njejsmy z njepřećelskim wotmyslenjom abo z hrožacym wobličom přišli. Budźichmy sebi přeli a smy to prajili, zo chcemy so na městnje samym ze industrialnymi a dźěłaćerjemi dorěčeć, zo bychu so wuhlowe jamy pod kontrollu zwjazkarjow na wužitk wotškodźenja wuwužiłe. Wukaz, kotryž je Němska wšudźe wudała, žada sebi wšudźe organisowane přećiwjenjo, systematiski strajk zastojnikow, kotřiž su nas nuzowali, operaciji wuprajeny wojeński kharakter dać a přećiwo Němskej nućadła nałožić, zo by so nuzowała na Versailleske měrowe zrěčenjo dźiwać a winowatosće dopjelnić, kotrež je přewzała. 14. januara su nam industrialni Poruhrskeje zdźělili, zo je jich němske knježefstwo namołwiło, zo njebychu žanoho wotškodźenskoho wuhla podawali. 26. januara je wotškodźeńska komisija wozjewiła, zo Němska swoje winowatosće njedopjelnja. Tuž mějachmy po měrowym zrěčenju prawo khostanske naprawy nałožić, kotrež mějachmy za nuzne.

Z jendźelskeje strony poréča w hornim sejmje sobustaw knježefstwa, lord Curzon.

Němska, kotraž je wotškodźenjo winojta a je přewinjena, hač dotal wěste poskićenjo činiła njeje. Čohodla njepokazuje Němska dobru wolu, dołh zapłaćić a čohodla žane summy njemjenuje, kotruž móhła někotražkuli wosebita autorita postajić a čohodla Němska njedawa wosebite rukowanjo a zapłaćenjo? Francózska je wospjet zdźělila, zo je zwólniwa, tajke poskićenja pruhować.

Jendźelska so dale swojeje neutralnosće dźerži a ženje Němskej njeńdźe radźić, zo by so swojich winowatosćow wotwlakowała. Wona je też zwólniwa wšě namjety, nastupace bjezstrašnosć Francózskeje, rozmyslić, jelizo so wo wotdźělenjo kraja wot Němskeje njejedna. Kak bórzy Němska swoje poskićenja wozjewi, so Jendźelska woběmaj stronomaj k służbje staji, a budźe snadź rozrisanjo wotškodźeńskoho prašenja pospěšić móc.

Lord Curzon wosebje mysl wot sebje wotpokazuje, zo by někajke posrědnistwo přewzał. Němska dyrbjała so předewšim hladać, zo by poskićenjo wotškodźenja dale wotstorkowała. Barlinski dopisowar Parižskoho „Matina“ praji, zo drje Němska chce wěstu sumu mjenować, wobara pak so přećiwo tomu, za nju z wobsadźenjom Porhynskeje a Poruhrskeje rukować. Wona na tym wobstawa, zo je Němska njezranliwa a njewotwisna a zo žane cuze wójsko njesmě dźěle Němskeje wobsadźić.

Němska socialdemokratija je přecy na stojišću stała, zo dyrbi Němska wójnske wotškodźenjo zapłaćić. Jeje zapósłanc Hermann Müller měni, zo njeje žaneje přičiny so dlijić, wotplaćeński plan nastajić, kotryž jako skónčnu sumu 30 milijardow złota mjenuje. Socialdemokratojo su zwólniwi, Cunowe knježefstwo podpjerować, hdyž wono čini, štož je nuzne.

President němskostatneje banki Havenstein rozłoži, zo su wulke žadanjo za kreditom a płaćidłami k powyšenju diskonta wot 13 na 18 procentow dowjedłe. Němskostatna

---

móžeše najbóle wjele do prědka. Po jutrach chcyše joho tohodla knjez wučef z třomi lětami hižo do wulkich wzać. — Druhe dźěći mějachu Jurja rady, dokelž ženje žanomu druhomu křiwdy njesčini. Běše rady mjez dźěćimi, a hdyž jomu mać dowoli, khwilku k druhim dźěćom doběžeć (bjez dowolnosće to ženje nječinješe), potom pak přinjese zak sušenkow abo worjechi abo něšto druhe sobu, štož do wšitkich rozdźěli. A mały Jurij běše znjesliwy; ničo za zło njebjerješe. Jenož hdyž jene dźěćo něšto złe sčini abo něšto hrozne praji, dha wón zblědny a ćekny wot nich domoj. Tohodla so před nim druhe dźěći jara na kedźbu bjerjechu a buchu z Jurjowoho přikłada też same pěkniše, pobožniše a dobroćiwše. Při swojich hrajkach tohodla Jurja, hdyž bě pódla, za swojoho wjednika postajachu; dźeržachu-li šulu, bě Jurij „knjez wučef“, ćehnjechu-li do wójny, bě Jurij koprola. Žadyn dźiw potajkim, zo běchu też tu při woženju kamjeni Prawdźic Jurja za pohonča stajili, wšak bě też wóz joho.

Tak dha jědźechu hólčatka wjesele zasy do skały. Tu přiběža k nim Bratrušic Mikławš, kotrohož žadyn rady njewidźeše. Sylny a zawality druhich hólčatow rady nabi, hdyž jomu po joho woli njechachu činić; běchu jomu tohodla „Turka“ narjekli. Tón běše dźensa daloko „na Žibowcu“ syno kopił a někak zhonił, što hólčata činja. Tu chcyše radšo pódla być, dyžli při wostudłym dźěle a ćekny z łuki. Bjeze wšcho prašenja zleća na wóz, sydny so na prědk, wza wojo mjez nozy a tak wóz z nohomaj wjedźeše. Khwilu drje to dźěše, hdyž pak so puć do skały wije, dźe khětrje z hórki dele; wołachu tohodla na Mikławša, zo by tola dele skočił a wojo do ruki wzał, hewak móže do skałoweje jamy zajěć. Tola swojohłowny pachoł njeposłuchaše na nich a bórzy bě też pozdźe dele zlećeć; přetoż z wotmachom jědźeše wóz při samej kromcy hłubokeje jamy. Wóz drje hišće někak na puću wosta — njezbožo pak bě so hižo stało! Prawdźic Jurij bě w swojim straše někak z woza zlečał, toho potorže wóz a storči do jamy! . . .

Wołanjo a křičenjo hólčatow drje Wjentokec Měrćin w skale bórzy wusłyša a ze styskniwoho běhanja nastróžanych dźěći spózna, što je so stało; prjedy pak hač so ze swojim rěblom, kiž bě na dobre zbožo w skale, přićeže, so khětra khwila miny. Radźi drje so jomu z Božej pomocu, zo Jurja, hdyž bě joho woda pozběhnyła, hrabny a wućeže; ale tón hižo wjacy njedychaše. Położichu joho na wóz a tu leżeše blědy kaž ćěło; čoło jomu sylnje krawješe, dokelž bě so při padnjenju wo kamjeń dyrił. Bratrušec Mikławš pak bě so z časom z procha měł, a tuž wjezechu nětko hólčata same swojoho lubowanoho towarša dom, hdyž bě jim rjane wjeselo tak nahle a tak jara zrudnje zatorhnjene. Spěšnje jědźechu po hórcy horje, dokelž derje wědźachu, zo tu njeje čakanja. Hižo běchu do Prawdźic dwora, hižo je Pětr, Prawdźineje hospodar, Jurja do jstwy donjesł — prěni strašny napohlad bě maćeri zalutowany, dokelž bě

banka dyrbi so ze swojimi pjenježnymi srědkami drožić, dokelž je k podpjerje němskeje valuty trjeba. Złota požčonka njeje wočakowanja dopjelniła, a to je z přičinu było, zo naši njepřećeljo wudźeržacu móc a wudźeržacu wolu němskoho hospodarstwa jako słabšej powažuja, dyžli wonej stej.

Nowa sejmowa wjetšina w Pólskej.

Nowa sejmowa wjetšina je so skónčnje wutworiła. Witoß, wjednik ludoweje strony, budźe z ministerskim předsydu. Wón je dócpił, zo zemjenjo ze swojich kubłow lětnje 400000 jutrow drobnym ratarjam za połnu płaćiznu předadźa. Zemjenjo maja ležomnostny dawk płaćić, kotryž z wulkosću kubłow postupuje. Z tym dyrbja so pohnuć, zo bychu swoje přewulke kubła dobrowólnje pomjeńšili. Při tym ma so na to dźiwać, zo dotalne ratarske wuplodźenjo njewotebjera, ale so přispori.

Wo zasydleńskim prašenju piše „Kurěr Pólski“: Rozmnoženjo sylnych a samostatnych burskich hospodarstwow dyrbi předewšěm hić drohu privatneje parcellacije, kontrolowaneje přez knježeŕstwo. Přewjesć ma so parcellacija po předpisach parcellacyjnoho wustawa wudatych. Po tutym puću ma we cyłej Pólskej w běhu sćěhowacych dźesać lět do rukow małych hospodarjow přeńć 1200000 hektarow zemje. Z tuteje ličby budźe so kóžde lěto parcellować dźesaty dźěl. Rozdźělić budźa so kubła knježeŕstwa, zjawnych wustawaw a privatnoho wobsedźeństwa. Parcellaciji ma so přidružić ze strony knježeŕstwa kreditny wustaw, kiž by zasydlerjam zmóžnił, sebi zemju a hospodarsku nadobu nakupić.

Z Waršawy so wróćejo **maršal Foch** też Českosłowaksku republiku wopyta a budźe někotre dny we Prazy přebywać.

— 2. meje maršal Foch do Pólskeje přijědźe. Při mjezy w Dědicach joho pólski wójnski minister powita a jomu čestny diplom pólskoho maršala přepoda. Wot tam maršal do Czenstochowa a dale do Waršawy pojědźe. Jomu k česći stanu so wosebite swjatočnosće. — Wumjelc Wojtěch Kosak wobrazaj maršala Focha a generala Weyganda za Narodny muzej moluje. — Francózam ma so Pólska nimoměry wjele dźakować.

Češke cokorowe fabriki běchu njedawno cokorowu płaćiznu powyšiłe, hačrunje je loni wunošk cokoroweje rěpy dosć dobry był. Českosłowakske knježeŕstwo je přećiwo tutomu wobzamknjenju kruće zakročiło a cokorowe fabriki nuzowało, cokor po prjedawšej płaćiznje předawać. —

Njedźelu běchu **wólby do bołhańskeje zakonjedawaceje zhromadźizny**. Knježeŕstwo, ze samych zastupjerjow ratarstwa wobstojace, je rozsudźace dobyćo sčiniło. Wjacy dyžli 200 mandatow mjez 246 je ratarskej stronje připadło.

Jendźelski lord Birkenhaed dotalnu knježeŕstwowu politiku wótro kritisuje a praji, zo je nětčiše knježeŕstwo Francózow pohněwało a Němcow zdobom pozbudźiło.

Turkojo při syriskej mjezy w poslednim času wjele wójska zhromadźuja. To dotalne francózske sympathije za Turkowsku dale pomjeńša. Francózojo su mjenujcy hižo rozhorjeni, zo je Turkowska Američanam prawo na wuwuživanjo Mossulskich petrolejowych žórłow dała, hačrunje je so tele prawo hižo 1914 Francózam připóznało.

Wjednistwo **italskeje katolskeje ludoweje strony** tak mjenowaneje populariskeje, je wobzamkło, so z ministerskim předsydu Mussolinom, wjednikom fascistiskeje strony, zjednać. W posedźenju stroninoho wjednistwa je so dnjowy porjad přijał, z kotrymž so knježeŕstwu połne dowěrjenjo wupraji a so jomu połna sprawna sobudźěławosć katolskeje ludoweje strony lubi.

Znutřkowne ćeže ma Južnosłowjanska přetrać.

Nowe knježeŕstwo ma so wutworić a to so ćežko čini. We sejmje je přewjele mjeze sobu napřećiwnych stron, zo je ćežko, wšě za wěsty program dobyć. Wosebite ćeže přihotuje młodomu statej jedyn z tŕoch ludow, kotřiž tónle stat tworja. Katolscy Kroatojo njemóža so sprěćelić z politiku, kotruž nadknježstwo cuzowěriwych Serbow jim přinuzuje. Wosrjedź nowoho stata žadaju sebi njewotwisnosć, podobnje kaž Słowakojo w Českosłowakskej republicy abo Bayerska w Němskej. Rěkaše hižo, zo stary Pašic, wuwołany politikus a dołholětny ministerstwowy předsyda, z nawjednikom najwjetšeje kroatskeje strony, tak mjenowaneje ratarskeje, jedna, zo by Kroatam někak po woli był. Nowe powěsće pak na to zasy powědaju, zo chce knježeŕstwo wot sejma sebi prawo žadać, zo smě wjednika statneje přerady dla sudniscy přesćěhać.

Wěste napjatosće

wuwichu so z nowa mjez Wuheŕskej a Českosłowakskej republiku. Hižo wjacy króć dowolichu sebi namjeznicy njeskutki přećiwo Českosłowjanskim cłownikam, samo k morjenju dóńdźe. — Wuheŕska pak nochce so zamołwić a też nic přilubić, zo w přichodźe podobnym wěckam zadźěwa. Na to je Českosłowakska swoje mjezy přećiwo Wuheŕskej zamknyła.

---

runje do pincy šła. — Wboha žona, wutraješ też tónle stork? Dyrbiš dha hórki keluch horja hač do dna wupić?!

A tola też tu, kaž hižo prjedy husćišo, pokaza so Hana jako sylna žónska, kotraž bě nic jeno ze słowom, ale ze skutkom, z cyłym swojim žiwjenjom křesćanka. Wuhlada swojoho hišće jeničkoho syna nětko zblědnjenoho! Na khwilu so zdaše, jako by też ju z nahłym razom žiwjenjo chcyło wopušćić, tola bórzy zasy bě so zebrała podata do Božeje wole. Tu njebě žane njerozomne k Bohu wołanjo abo druhe pokazy njemdreje bolosće: jenož jene słowo ze styskniwym hłosom zawoła: „Khětře po Swobodu!“ — Haj, maćerna wutroba njeje nadźiju hišće zhubiła. — W prěnim straše nichtó na Swobodu njebě myslił, a tola móžeše tón tudy najlěpje radźić. Ruče po njoho doběhnychu, wón přińdźe a poča wšitke srědki nałožować, kotrež za zatepjenoho trjebaja, zo bychu joho zasy wožiwili. A Wjacsław Swoboda, kiž bě prjedy dołhe lěta wowčer był a hewak rozhladny a nawjedźity muž sebi we cuzbje wšelake wědomosće a nazhonjenja nahromadźił, kotrež nětko lubej domiznje zasy k wužitkej nałožowaše, wón też tudy pomoc přinjese, přetož hišće bě žiwjenjo we Jurju. Njewuprajita bě radosć maćerje, hdyž jeje lubowany Juŕk zasy poča słabje dychać a so hibać. A hdyž skónčnje wóčko wotewri, zetka so prěnje pohladnjenjo z maćeŕnym wóčkom, kiž so wot njoho wjacy njebě wotwobroćiło. Na hodźinu dołho bě Swoboda dźěłał a nětko měješe tróšt, zo na Jurja měrny a wokřewjacy spar přińdźe. Tak bě najbliższi strach wotwobroćeny, doniž lěkaŕ njepřińdźe, zo by dalše postajił. — — —

Hana njewotsali so wjacy wot łoža swojoho syna. Běše sebi paćerje wućahnyła, zo by so Bohu dźakowała a joho też prosyła wo dospołne wusrowjenjo swojoho syna. We modlitwje hišće namaka cyły tróšt a wokřewjenjo, kotrež tak nuznje trjebaše. Přetož na njej so zawěrno dopjelni, zo Bóh tych šwika, kotrychž lubuje. Jeničke dźowka staroho Prawdy, kiž bě na pjećdźesać lět rychtaŕ w Bělicach był a před něšto lětami wumrěł, bě so ze sprawnym a dźěławym, pobožnym a bohabojaznym młodźencom woženiła, kiž jej žane druhe kubła sobu njepřinjese hač dobru, za česć Božu a lubosć k bližšomu zahorjenu wutrobu, rozhladnoho ducha, dobre serbske ponižne a spokojne wašnjo a strowe stawy za pilne dźěło. Nan běše mudry dosć, zo swojej dźowcy w tym do puća njestupaše, zwoli wjele bóle ćim radšo, dokelž měješe joho přichodny syn tesame mjeno kaž wón. Dwanaće lět bě Hana ze swojim mandźelskim w jara zbožownym mandźelstwje žiwa była a za cyły čas njebě jeju zbožo a domjacy měr ničo kazyło. Tu pak přińdźe kŕiž za křižom. Najprjedy jimaj wumrěštaj najstaršej dźěśći na jětra, bórzy też mandźelski skhorě, a za něšto dnjow wopłakowaše Hana ze swojimi tŕomi dźěćimi nana, kiž wjacy njebě! A tola hišće na tym horju njeběše dosć. Surowe jětra runje w Bělicach najhórje zakhadźachu, też dwě druhej dźěśći skhorještej, jeno mały Juŕk, kiž hakle bě přez lěto stary,

Rozkora so po zdaću přihotuje też mjez **Jendźelskej** a **Ruskej.** Hdyž bě Ruska njedawno někotrych katolskich duchownych a jenoho arcybiskopa k smjerći wotsudźiła, bě Jendźelska přećiwo tomu rěčała. Na to ruske knježeŕstwo Jendźelskej wusměšejo wotmołwi. Wo toho časa so wobstojenja přiwótřeju a su nětkle tak daloko, zo chce Jendźelska swoje zwjazki z Ruskej rozwjazać a swojoho zastupjerja wotwołać.

Wojowanja maju też **Italscy** a to w Africy ze Senusami. Posledni nochcedźa w swojej domiznje italske nadknježstwo ćerpjeć, Italscy pak žadaju sebi swoje prawa, dokelž je tamniši kraj — Tripolska — jich kolonija.

Słowo kolonija je powšitkownje znate mjeno. Nichtó z Europskich na nim ničo złoho njenamaka. A hdyž tam k wojowanjam dóńdźe, čini so powšitkownje tak, jako by so nam někajka křiwda stawała, a tamniše ludy, kotrež wojowanjo „zawinuja“ a „započeja“, někajcy njekhmanicy byłe. Hdyž pak sebi wěc prawje rozmysliš: njejsu woni ći křiwdźeni? Njeje to jich domizna, hdźež sydla a hdźež su jich prawótcojo wot lětstotkow, haj snadź tysacow lět žiwi byli po swojim wašnju a na swojim? A nětko nadobo tłóča so cuzy do jich kraja a chcedźa tam knježić a bohatstwa kraja za so wužić a domaródni jim snadź hišće służić kaž njewólnicy? Woprašejmy so jenož, što bychmy prajili, hdyž bychu nětkle Senusojo abo čornaki pola nas w Europje chcyli sebi kolonije założić? Wša Europa by škrěčała wo hrubosći a přemocowanju, jako najwjetšu křiwdu by to začuła a wšě mocy napinała, zo by tajkomu zadźěwała. Njeje „kolonisacija“ potajkim křiwda přećiwo domaródnym? njeje wona potajkim, kajkaž nětkle je, křiwda?

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wulka zhromadźizna wotmě so minjenu srjedu w „Krónje“. Wokrjesny wučeŕski wubjerk bě ju na 8 hodź. powołał, zo by lud rozwučił wo wužitku a trěbnosći „swětneje šule“. Ta ma stupić na městno konfesionalneje. Wona „njeje“ přećiwo nabožinje. Wšelakich wěrywuznaćow dla pak chce wěru ze šulow wotstronić, zo njeby so rozkora do ludu přez šulu njesła. We swojim wukóncu a wunošku měri so jeje zaměr potajkim tola přećiwo wěrje. — Jako rěčnik wustupi k. Viehweger, předsyda sakskoho wučeŕskoho zwjazka. Wukhwalujo naspomnjenu šulu chcyše přitomnych dobyć k tomu, zo bychu so zjawnje přećiwo § 149 němskostatneje wustawy wobroćili, kotryž šulu po wěrywuznaću dowola a škita. Wón měješe też tón wuspěch, zo znajmjeńša dwě třećinje přitomnych w tym zmysłu resoluciju na knježeŕstwo přiwza. Też zakitowarjo wěriweje šule běchu so k słowu zamołwili. Wosebje rěčeše krute słowa k. stud. rada dr. Rola z „katolskoho seminara“, njenamaka pak wjele připóznaća, dokelž běchu tola přitomni hižo skoro wšitcy zwoprědka za swětowu šulu. Też wjedže přećiwnosć přećiwo starej šuli jeje wšelakich njedostatkow dla k tomu, zo je někotryžkuli za reformu, a tak přihłosuje tomu, kiž reformu namjetuje, njehladajo na to, hač tuta što khmańše přinjese město staroho. Hdyž jenož je „stare“ přewinjene; hdyž jenož to wotstronjene, štož so, njech ze sprawnych, njech njesprawnych winow, njelubi. Hač so potom što khmańše poskići, wo to mnozy potom sebi hižo starosćow njećinja.

Z **Radworja.** Wutoru tydźenja pobychu w tudomnej farskej cyrkwi třeći króć paduši. Kaž posledni raz, zalězechu z woknom do zadneje kapale a wottam, durjowy zamk wotwjerćawši, do cyrkwje. Tu spytachu zasy tabernakl wulkoho wołtarja wočinić. Tola železne, ze sylnym zamkom wuhotowane durička drje so trochu nazhibnychu, tola so njewočinichu. Při tutym dźěle so njedočinkam bócko złama a druhoho po zdaću njemějachu. Tuž dyrbjachu bjez wuspěcha woteńć. Ze spomnjeneje kapale někotre wačoki swěčkow sobu wzachu; hewak ničo njepokradnychu a njeskóncowachu. Spodźiwnje je, zo durjowy zamk, kotryž běchu při přikhadźe wotwjerćeli, do wotkhada zasy přičinichu.

Z **Łupoje.** Druha rozprawa. Na njewšědne wašnjo je we Łupjanskej Dubrawcy 8lětna holčka smjerć namakała. Wjesoła bě njedźelu před wječorom z druhimi do lěsa běžała, zo by tam drjewo ke khodojtampalenju zběrała. Dźěše pak potom sama domoj a je po zdaću prawy puć misnyła a so do cyle wopačneje strony zaběžała. Hdyž ju dźěći wjacy njenamakachu, powědachu to jeje staršimaj, kotrajž so hnydom ze susodami na pytanjo podachu. Hač do ranja pak ju njenamakachu a tohodla podachu so też šulske dźěći Łupjanskeje, Psowjanskeje a Hermańćanskeje šule na pytanjo. Cyły lěs bu přepytany a też pos dyrbješe k pomocy być. Skónčnje namakachu wbohu něhdźe hišće daloko zady Hermanec w jenym přěrowje morwu ležo. Najskerje je z dołhim wokołobłudźenjom wustała a tam w nócnej ćěmnosći do přěrowa padnyła. Z njoho njeje so wjacy sama wudobyć móhła a so zatepiła. — Łupoj a Hermanecy derje 8 hač 10 kilometrow rózno ležitej.

Z **Horow** pola Wojerec. W februaru zapoda so na knježeŕstwo w Lehnicy próstwa, kotruž 32 nanow šulskich dźěći podpisa, zo by so na 2. městno našeje wjesneje šule postajił młody wučeŕ, kiž móhł našim dźěćom serbske rozwučowanjo podawać. Na to je so nam zasy němski wučeŕ pósłał, hač-

---

wosta strowy. Hana wo dnjo a w nocy swojich khorych wothladowaše, a hdyž jeje štwórte dźěćo hrjebachu, tu wopušćichu ju mocy, kotrež bě tak přez měru napinała, a na smjerć khoru ju přiwjezechu domoj. Tola žónska, kiž ma dowěru na Boha, wjele, jara wjele znjese — też Hana zasy pomału so porjedźeć poča: bolostne pruhowanja Bože běchu ju k zemi stłóčiłe, móc ducha pak a sylnu dowěru na Boha jej njeběchu rubiłe. Cyle do Božeje wole podata njeměješe žaneje druheje starosće hač Božu wolu dopjelnić we swěrnym dokonjenju swojich winowatosćow.

Stary nan jej khwilu hospodarješe, dokelž pak wulke kubło wjele starosće přihotowa, kotrymž joho mocy wjacy njedosahachu, přistaji sebi Hana hospodarja. Bóh bě jej najlěpšoho człowjeka wuzwolić dał. Přetož Kłóskec Pětr, lětny rozomny muž, měješe wšitke samotnosće, kiž móžeše sebi wot njoho žadać. Sprócny a dźěławy, sprawny a swěrny měješe jeno starosć za wužitk jomu dowěrjenoho kubła. Cyle po słowje swjatoho pisma njesłużeše k wočomaj, zo by so człowjekam lubił, ale z wutrobnej swěru, z bohabojosće. Husto praji k druhim čeladnikam, kak maja Boha před wočomaj měć a swoje dźěło dźěłać runje tak, jako by Bóh jim widźomnje přihladował. Po tutych słowach pak so sam też zadźeržeše, a štóž jomu khwilu přihladowaše, dyrbješe spóznać a wuznać, kak so wón stajnje prócuje we přitomnosći Božej być a na nju spominać.

Hana važeše sebi swojoho hospodarja hač nanajbóle. Běše jomu w khěži stwičku přihotować dała; tam wón bydleše a bě sebi ju bórzy po swojim dobrym pobožnym wašnju přihotował. Na njedźelach a swjatych dnjach, hdyž bě po połnych Božich służbach, kotrež kóždy króć hač do kónca wučaka, pola wobkhodźił, hdźež bě trěbne, klečeše we swojej stwičcy před wołtarkom a dźeržeše sam za so druhi nyšpor. To so wě, zo pódla rózarije hłowny dźěl wučinjachu. — Tajkomu „dobromu a swěrnomu wotročkej“ też Bóh swoju lubosć wopokazowaše, a spožči joho dźěłu wosebite žohnowanjo, tak zo jomu wšitko k zbožu dźěše.

Pětr pak staraše so jako prawy hospodar też za duchowne zbožo cyłeje druheje čeledźe, a podpjeraše tak Hanu we jeje najwažnišim prócowanju, Prawdźic domej mjeno woprawdźe křesćanskoho domu wobkhować. Rano so we prawym času stawaše, a lěnja njeroda, kiž sebi tak rady „přidawa“, bě tu cyle njeznata, dokelž so dźeń wote dnja na to dźeržeše. K tomu pak so Pětr też za to staraše, zo wječor kóždy w swojim času lehnyć dźěše. Nócne łaženjo běše pola Prawdźic cyle njeznata wěc, a začuli žadyn nowy čeladnik hdy kusk lóšta k tomu, trjebaše jeno něšto njedźeli pola Prawdźic być, zo by tomu cyle wotwuknył. „Też nóc“, pak praji Pětr, „słuša hospodarjej, dokelž maja so w nocy nowe mocy za hospodarstwo hromadźić, zo by nazajtra dźěło wjesele a čerstwje šło.“ So rozemi, zo tohodla pola

runjež w našej prόstwje serbskoho wučerja pomjenowachmy. — Budźemy pak našu prόstwu wospjetować.

Z misijónow.

Metropolita Sczeptycki a Ruska.

Wo arcybiskopu Ščeptyckim je Posoł hižo wjacy króć rozprawjał. W 75. čisle přinošuje „Kurěr Pólski“ dlějši nastawk wo stojnišću arcybiskopa Ščeptyskoho k Ruskej. Wón piše:

„We wulkej sali biblijowoho instituta w Romje měješe před wulkej ličbu nahladnych hosći duchownoho a swětnoho stawa metropolita hrabja Ščeptycki rěč wo poćahach ruskeje prawosławneje cyrkwje k Romej. Zhromadźiznje předsedźeštaj Eminency kardinal Vanutelli a kardinal Ragonesi. Najdostojniši knjez metropolit wuwjedowaše, zo njeje wuzamknjena móžnosć, zo bychu ludy, kotrež wurosćechu na pódźe staroho ruskoho kejžorstwa z hromadami so přizamkli ke katolskej cyrkwi. Tajke zhromadne přiwobroćenja k Romej su we stawiznach so wjacy króć wobkedźbowałe n. př. přewrót Maronitow Libanonskich do maćerńoho klina cyrkwje w 12. lětstotku, abo zjednoćenjo Rusinow z Romom w l. 1595, 1675 a Transylwanskich Rumunow w l. 1700 a dr. Wotpad arcybiskopa Focija wot cyrkwje (w 9. lětstotku, prěnje wotsćěpjenjo narańšeje cyrkwje wot Roma a tak započatk tak mjenowanej „prawosławnej cyrkwje“) njeběše nihdy zaprěćo cyrkwineje autority jako tajkeje a runje wo tym rozdźěluje so wot reformacije, kotraž dopuščiwši swobodne wukładowanjo Swj. Pisma we wutrobach swojich přiwisowarjow wšě počuća autority zaměni je z hołym njepłódnym individualismom.

Wotpad Focijusa — tak wuwjedowaše k. metropolit — běše a wosta jenož skutk wysokich duchownych zastojnikow a njepřeńdźe ženje do ludu. Nawopak, nawjedowarjo tamnoho wulkoho wotpada narańšeje cyrkwje wot Roma kedźbowachu pilnje na to, zo njeby duch spjećiwosće přećiwo kejžorskej a cyrkwinskej autoriće so přežrał do wutroby a swědomja šěrokeje ludnosće. Tak tež w narańšej cyrkwi spjećiwjenjo přećiwo ideji autority duchownstwa njeje móžne. Přez zasady posłušnosće wottorhnjeni zwostachu cyłe narody we zdonku katolske.

Zepjerajo so na tele a podobne dopokazmy — wuwjedowaše k. metropolita dale — je zjednoćenjo narańšich cyrkwjow z Romom móžne a to na puću powróta mjeńšich abo wjetšich ličbow wosadow abo dioecesow, haj samo cyłych provincow. To zaleži jenož na tym, zo so mjez šismatikami mysl rozšěri, zo móže člowjek być sobustaw katolskeje cyrkwje najebać toho, zo přiwisuje swojomu ritej t. r. přestup ke katolskej cyrkwi njeżada sebi přestup k łaćonskomu ritej.

Metropolit předstaja sebi zwisk narańšeje cyrkwje z Romom takle: Dźiwajo na to, zo ruska cyrkej dźensa rozpadnje, zo je samo jeje podłoha strašnje podryta, je Rom winowaty, jej swoju ruku k pomocy poskićić w tutej strašnej khwili a jej zmóžnić, zo by sebi wukhowała swoje najstarše a najrjeńše nabožne samotnosće a jeje prastary křesćanski raz a nabožnu jednotu cyłoho ruskoho luda. Přez to by Rom činił to, štož sama narodna ruska cyrkej dźensa njezamóže wuskutkować dla swojeje słabosće a swojoho rozpada. Tak by sebi Rom dobył sympatije cyłoho ruskoho luda. K dócpěću toho poměra je nuzne — tak měni metropolit Ščeptycki — zo łaćonscy duchowni přeńdu na ruski ritus, znajmjeńša na wěsty čas so zwjazaja na ceremonije narańšeje cyrkwje. Dale dyrbja přez skutki křesćanskeje lubosće sebi dobyć wutroby ruskoho luda a přez šule a pobožne wustawy moralnje lud pozběhować. K tomu je sebi cyły system dźěłow a nadawkow zestajał, kotryž naspomnjenej zhromadźiznje w Romje přednošowaše.

Tola měnješe arcybiskop: Wězo njejsu Polacy toho samoho měnjenja. Woni wudawaja, zo metropolit tak raznje za rusku cyrkej wustupuje, dokelž je sam biskop narańšoho rita a je z teje winy za rozšěrjenjo unije (zjednoćenja) ruskeje cyrkwje z Romom. Polacy powołaju so na druhoho muža: arcybiskopa Roppa. Tutón je měnjenja, zo ruske zdźěłane woršty sylnje so Romej přikhileju a to čistej romskej cyrkwi z łaćonskim ritom, dokelž su přeswědčeni, zo woznamjenja narańši ritus niži skhodźeńk wěrywuznaća. Wězo prosty ruski lud wisy na swojich prastarych nałožkach a wašnjach modlenja. Tuž by było radźomne, tak mjenowany měšany ritus biritualismus zawjesć, to rěka, duchowni měli wužiwać wobej ritaj po potrěbnosći kaž sebi kóždy żada, tak zo so n. př. jene kemše po narańšim, druhe po łaćonskim ritu wotdźeržuja, a wěriwi so za jenu formu rozsudźa, snadź po něčim k łaćonskomu ritej přiwobroća. Dokelž dospołna swoboda měła knježić, by drje tutón wupuć lěpši był za Rom, hač namjet metropolita Ščeptickoho.

Wšelćizny.

Krej pluwanjo (z płucow, swětła, ješćata krej). Wuzku drastu wotpołožić. Měr; ležeć na poł sedźo abo z wysokej

---

Prawdźic zrudne byćo njebywaše, runje jich ludźo běchu najwjeselši a najzbožowniši, dokelž běchu spokojni. A Hana so swěru za to staraše, zo móhli spokojni być. Běše to woprawdźe mać cyłoho domu a staraše so za wšitkich, kaž za swoje dźěći. Kóždomu swoju mzdu, kajkaž bě wašnjo, rady dawaše, a njebě to husto ani trěbne, dokelž mějachu skoro wšitcy — tak khětře hač běchu z nuznej drastu někak wobstarani — knižki z nalutowarnje, kotrež Hana wšě khowaše. Hdyž so poł lěta miny, potom dźěše Pětr do města a da kóždomu joho mzdu do knižkow zapisać. „Hermanki a Bože dźěćo“ běchu pola Prawdźic z wjetša nahladne a też jědźe kóždy čas dobre a sylne. Pódlanske „knjejske blido“ pola nich njeznajachu, a na kermuškach, wulkich kołbasach abo podobnych domjacych swjedźenjach jědźachu hosćo a čeledź hromadźe. Zwadźi-li komu što, zawoła Hana hnydom lěkarja a wothlada čeladnika kaž swoje dźěćo. Žadyn dźiw tohodla, zo mějachu Prawdźicy přecy čeledźe dosć, hačrunjež ju tak kruće dźeržachu. Tola to skoro wjacy ani trěbne njebě, přetož dobry duch, kiž we tymle domje knježeše, wšitkich zapřimny, zo kóždy na so kedźbowaše a złoho so zdalowaše. Tu njebu žadyn sakr słyšany, tu njewonješeći wobjed abo dźěło žane žwanjo abo plampanjo, tu njestachu so ženje hroznosće mjez wotročkami a dźowkami; wšitcy mějachu so na Bože służby a cyłe druhe winowatosće swojeje katolskeje wěry a prócowachu so jedyn kaž druhi, swoju nadobnu hospozu sćěhować. A hdy by so žadyn tutomu křesćanskomu rjadej podwolić njechał, hnydom bu bjez smilnosće ze służby puščeny. Starši, kotřiž chcychu swoje dźěći na dobru służbu dać a też jich duchowne zbožo derje wobstarać, pytachu je Prawdźicom přistajić abo tola k najmjeńšomu někomu do Bělic, přetož w cyłych Bělicach poča čeledź dale a bóle dobry přikład Prawdźic čeledźe sćěhować. Tak dha so dopjelni też tudy w dobrym zmysłu stare přisłowo: „Kajkiž korjeń, tajki wukorjeń.“

Wosrjedź tajkich dobrych přikładow rosćeše a kubłowaše so mały Jurij a zakćěwaše kaž krasna lilija mjez wonjatymi różemi; žadyn wichor zawjedźenja ju njezłama, žadyn mróz złych přikładow ju njeskazy . . .

Hlej, hižo je wotućił, hižo swoje módre wóčko na swěrnje starosćiwu mać wotewrił. „O maći — praji — kak sym tola rjenje spał, kak je so mi krasne dźało! Stojach kaž duchowny při wołtarju w tajkej rjanej běłej drasće, jandźeljo běchu wokoło mje a jedyn mi na hłowu staješe złotu krónu.“ Lubosće połne wokošenjo na joho horce čoło bě jeničke maćerne wotmołwjenjo.

Lěkaŕ přijědźe bórzy, přehlada Jurja a postaji wšo, štož bě hišće trěbne, spokoji pak też mać, zo žadyn strach wjacy wo Jurja měć njetrjeba. Tola też tu dyrbješe Hana hišće zhonić, zo Bože puće njejsu človjeske puće.

(Přichodnje dale.)

hłowu. Rano ze zymnej wodu myć abo zymne wobalki na wutrobno. Wječor wutrobno z butru namazać. 1—2 pěnjatej pólvraj (soda-wodu). Łžičku sele, suchu abo we wodźe namačanu, pózrjeć a na to wody so napić. Nic rěčeć. K lěkarjej.

Katarrh (nazymnjenjo) płucow. Staraj so za najlěpši, stajny ale nic přećopły powětr; paru srěbać. Kóžde ranjo wutrobno ze zymnym rozsołom (selowej wodu) myć. Nohi ćopłe dźeržeć. Ničo zymnoho abo ćopłoho jěść abo pić; žanoho piwa. Přećiwo kašelej něšto chinina abo morfija. Při zymicy (pola dźěći też bjez toho) do łoža. Hněwanja so zdalować. Z rahania-wodu wšědnje górglować. Na wětřik njekhodźić.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 1297. Jan Nowak ze **Zdźerje**; 1298. stud. theol. Pawoł Axman we **Fuldze**; 1299.—1309. z **Wotrowa**: Hana Bulankowa, M. Domšowa, Jurij Jórš, Marija Mildnafka, Jakub Nowak, Pětr Nowak, Jakub Rab, kantor Jan Rězak, Jakub Rjeda, Marija Ryćefka, Jakub Robl; 1310. 1311. ze **Žuric**: Michał Kocor, Jurij Šěrak; 1312. Hańža Lebzyna z **Krjepjec**; 1313.—1315. z **Now. Dwora**: Madlena Deleńkowa, Jakub Šančik, Jakub Janca; 1316. Pětr Nagel z **Kanec**; 1317. wučeř M. Janca w **Šěrachowje**; 1318. Jan Šołta z **Budyšina**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: Michał Ella ze Židowa **1000 hr.**, Mikławš Ćórlich z Budyšina 700 hr., Jozef Kuba ze Židowa **2000 hr.**, z Ralbic **2550 hr.**, z Jitka **1400 hr.**, z Koslowa **1500 hr.**, ze Šunowa **3100 hr.**, z Konjec **5200** hr., z Łazka **2550** hr., z Wotrowa: Jakub Robl 300 hr., Marija Rychtafka **1000** hr., z Nowoho Dwora: Jakub Šančik 300 hr., Madlena Deleńkowa 200 hr.

W Barlinje běchu 26. apryla **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 61,5—62; rožka 49—50; ječmjeń 47—48; wows 46—48; majs 56—57; **muka** pšeńčna 155—175, ržana 145—155. **Wotruby** pšeńčne 29—30, ržane 29—30. Raps 105—118. Lane symjo 105—111. Pjeluški 60—70. Buny 48—52. Módre lupiny 60—70. Žołte lupiny 85—95. Lany wosuch 65. Seradela 115—125. Rapsowy wosuch 52—44. Woka 65—70. Pochowa melasa 16. Běrnace kružki 27—28.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 26. apryla 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 240—250, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 210—230, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 150—190, 4. mjenje picowane wšěch starobow 110—140. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 240—250, 2. połnomjasne, młódše 210—230, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 150—190. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 240—250, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 220—230, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 180—200, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 150—170, 5. mjenje a špatnje picowane 110—140. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 240—250, 2. mjenje wukormjene a cycace 200—220, 3. špatne 170—190. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 200—210, 2. starše wukormjene 150—180, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 100—130. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 360—370, 2. wukormjene 370—380, 3. mjasne 330—350, 4. špatne 300—320, 5. rancy a kundrosy 240—340.

Modlitna knižka **„Pój Knježe Jězuso“** z čerwjenym rězkom płaći **3500 hr.**, w lěpšim zwjazku **4000 hr.**

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Martin Adler

rězbař (Bildhauer)
w Njeswačidle
poruča so za wokolinu
(Radwor — Khróšćicy — Ralbicy)
k wuwjedźenju a wobnowjenju
rowowych pomnikow
a **wobsadźenju** rowow a **wobnowjenju** starych pólnych a wjesnych a domjacych **křižow.**
Swědomite wuwjedźenjo
při najtuńšich płaćiznach.

Dań wot 1. apryla 1923.

1. za zapołożeńki k dźeńskomu wotewzaću 9 %
2. za zapołożeńki k běrtllět. wupowjedźenju 10 %
3. za zapołożeńki k pollětn. wupowjedźenju 12 %
4. Wjetše sumy na krute terminy po wučinjenju hač do . . . . . 15 %

Tak přinjesu 100000 hr. měsačnje hač do 1300 hr. danje.

Spar- und Darlehnskasse
e. G. m. u. H.
w Kulowje.
Postscheck: Breslau 56696.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — balmjane twory

P. J. Mencel, naš serbski časnikař,
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu } kóždoho měsaca
a **přijima** tam **wuporjedźenja dybzačnych časnikow.**
Wjetše časniki prosy w swojim wobydlenju,
Dobrošicy čo. 6, wotedać.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći měsačnje w našich agenturach 300 hr., na pósće měsačnje 500 hriwnow.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

18. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 5. meje 1923.

Swjaty Gordius, matrař.

Kappadocija wosrjedź Małeje Asije njeměješe pola Romjanow dobroho mjena, wobydlerjo běchu dźiwi, powětr wótry a zemja njepłódna. Do tutoho zdalenoho kónca sćelechu wuhnancow. Ale runje w tutej krajinje su mnozy jako matrarjo wumrěli za Khrystusowu wěru. Jedyn z nich je s. Gordius, wo nim je s. biskop Basilius Wulki khwalbnu rěč zawostajił. Z teje spóznawamy, zo Gordius pokhadźeše z Caesareje, zo bu wojak, a zo bu za swoju wutrobitosć hač na hejtmana powyšeny. Tola wón bě też pócćiwy a pobožny a to joho Bohu a človjekam luboho činješe. Z joho horta njejsu ženje słyšeli zakliwanja, ani hanjacych ani njepócćiwych słowow. Gordius bě romski wojak a bě žlwy mjez pohanskimi we wašnjach skaženymi towaršemi, wón pak zdalowaše so rozpuščenych pićow a zabawow a kedźbowaše starosćiwje, zo by wutrobu čistu wobkhował.

W tym času přikaza romski kejžor, zo so njesmě Khrystusej służić, ale zo dyrbja statnym přiboham woprować. Jara mnozy křesćenjo so wotwlakowachu a njechachu posłuchać, tohodla buchu do jastwa ćisnjeni a čwilowani. Druzy wućeknychu matram, ćěkachu do horow a lěsow. W času tutoho přesćěhanja złoži Gordius wojeńsku službu a woteńdźe do pusćiny, zo by so z modlenjom, posćenjom a rozpominanjom připrawjał na wojowanjo, kotrež so bliżeše. Tak so posylniwši wróći so do Caesareje a dźěše w runym měrje na wuběhanišćo, hdźež runje kejžorski naměstnik mjez wulkej sylu ludu na zjawne hry přihladowaše, kotrež so wotbywachu k česći pohanskoho přiboha wójny Mars-a. Wón so přez ludźi přetłóči, wozjewi naměstnikej swoje mjeno a powołanjo a wuzna, zo je křesćan, a zo zasudźa bjezbóžne, přećiwo křesćanam wudate rozkazy. Hdyž rozhněwany předstojnik zakřikny, zo je sej Gordius wjacykróćnu smjerć zasłužił, tón wotmołwi: „Wobžaruju dźěn, zo mózu za Khrystusa jeno jedyn króć wumrěć!“ Tu předstojnik na khwilu hněw potłóči a prócowaše so zmužitoho hejtmana dobyć ze slubami a lišćenjom. Ale Gordius jomu praješe: Knjez je mój pomocnik, tuž njeboju so toho, štož mi načinja človjekojo. Čwilujće mje, kaž so wam lubi. Čim bóle budźeće mje čwilować, ćim wjetše zarunanjo mi wobstaraće!“ Předstojnik so hotowaše nad Gordiom smjertny wusud wuprajić, tu přińdźechu znaći a přiwuzni njezatrašenoho wuznawarja a prošachu, zo by wukonjenjo tutoho wusudka wotstorčene było, dokelž so nadźijachu, zo budźa móc tutoho muža zmjehčić. A činjachu, štožkuli móžachu dokonjeć. Płakachu a prošachu, zo dyrbi wěru zapřeć, a tak ćeknje hrózbnej smjerći, druzy z nich jomu zasy radźachu, zo by znajmjeńša ze swojim jazykom Khrystusa so wotrjekł, zo dźěn móže we wutrobje wěru wobkhować. Tola Gordius tule radu wotpokaza a rjekny: „Mój jazyk nihdy njezapřeje Khrystusa. Z wutrobu wěri so k wosprawnjenju, ze rtom pak stawa so wuznaće k zbóžnosći“ (Gomskim, 10, 10). Potom so podwoli z wjesołym wobličom čwilam a bu jomu hłowa wotrubana z mječom. — Też w jara swětnym powołanju móže sej človjek wěru, pobožnosć a křesćansku pócćiwosć wobkhować kaž s. Gordius a mnozy romscy wojacy. Też na tutym wojaku so dopjelni krasne słowo s. Jana: „To je dobytwa, kotraž přewinje swět, naša wěra.“ (I. Jan. 5, 4.) (Swjeći so 4. wulkoho rózka.)

Cyrkwinski rozhlad.

Hdyž swjaty wótc Pius XI. njedawno předsydstwo centralnoho misijónskoho towarstwa we audiency přija, wupraji jomu z nazhonjenja, kajkež je činił w času, hdyž je za interesy cyrkwje wosebje dźěłać dyrbjał. Stajnje je při swojim dźěle wobkedźbował tajnu ruku Bóžskeje předwidźiwosće. Na bóžske miłe wašnjo wšo přihotowaše, rjadowaše a wodźeše. Tesame nazhonjenjo běše jomu hižo joho předkhodnik Benedikt XV. wobswědčił. To je wopraw dźe wěrje podobne. Boža ruka wužije človječeje ruki, hačrunjež njetrjeba, a wosebje wězo wuži k swojim wotpohladam swojohu zastupjerja na zemi. Tak wjedźe wšo, štož so w cyrkwi stanje, stajnje zasy wróćo na bamza.

W Romje přebywachu před krótkim mnozy biskopja: Wrótsławski kardinal Bertram — Kölnjanski kardinal Schulte je tam runje tu khwilu — dale biskop Schmitt z Fuldy. Z Češkeje pobychu tam Pražski arcybiskop Kordač, biskopja Kaspr z Kraloweje Hradca, Klein z Brna a Groß z Litoměric. Češki duchowny (apostat) Ksawer Dwořák je so postajenju kongregacije swjatoho officija podćisnył a bu zasy do cyrkwje přijaty. Khwała budź Bohu! Kak wjele duchownych woporow wšelacy češcy duchowni přinjesu, zo bychu swojich we wěrje khabłowacych bratrow při cyrkwi zdźerželi, nichtó njewěri a njezhoni. Bóh dał, zo bychu so hišće wjacy z wotpadnjenych domoj namakali do maćernoho klina swj. cyrkwje, kaž Dwořák. Ličba češcowarjow bamža Pia X. stajnje přiběra a joho row so kóždy dźeń sylnje wopytuje. Nětko su wšitcy w Romje přebywacy kardinalojo z prostwu na swj. wótca so wobroćili, zo by proces zbóžnoprajenja tutoho bamža do skutkta stupił. Tuž so přihotowace dźěła bórzy započnu. W romskej cyrkwi „Al Gesu“ khowa so najwjetša relikwija po s. Francu Ksawerskim, mjenujcy joho prawa ruka. Loni je w Spaniskej w mnohich cyrkwjach wustajena była, nětko wróća so pomału domoj do Roma. Wjele dźiwow je so přez nju stałe, n. př. we Mantuwje, w Bresciji, Vicenzy a Triesće. We Mantuwje leżeše Rina Simonazzi 18 měsacow na khoro-

łožu. Na lěwej nozy wujětřowachu so ji kosće, operacija njepřinjese žanoho wołoženja a noha běše so zekřiwiła. Z dowěru wobroći so khora na swj. Franca a zbudźi živu wěru a z relikwiju dótknychu so nohi: a hnydom zaži rana a noha so zruna. Lěkař dr. Curtini wobswědči dospołne zahojenjo. We Vincenzy leżeše sotra Antonietta Pagliarusco 2 lěće ćežcy khora, ćerpješe na tuberkuloznym zahorjenju brjušneje sytki (Bauchfellentzündung). Bolosć běše njewuprajomne, zahojenjo wuzamknjene, a smjerć pozdaću blizko. Khorej přinjesechu relikwiju k ložej, khora ju wokoši z česćownosću, zbudźiwši živu wěru po dóstaću swj. sakramenta — a stany po tym strowa a přizamkny so prócesijónej do kapale. Lěkarjo Beltram, Colbacchini a Pezzati wobswědčuja dospołne zahojenjo a wustrowjenjo.

W Moskwje wuži bolšewikska młodosć wulki swjedźeń jutrow k wusměšenju křesćanstwa. Zatřělenjo praelata Bulkiewicza woznamjenja martrařsku smjerć. Na cyłym swěće zbudźi hruby njeskutk wulke rozhorjenjo a wjele protestow pósłachu so ruskim židowskim knježićerjam. Ći pak njezdadźa so swojeje zasakłosće a su mjez mjez tym, kaž so piše, Pětrohródskoho prawosł. patriarcha Benjamina zamordowali a proces přećiwo patriarchej Tychonej znowa započeli. Też piše so wo nowym procesu přećiwo 14 dalšim katolskim duchownym. Najebać toho, podpjeruje bamžowska misija dale hłódnych a khudych Rusow. Tu khwilu wudźerži bamž 300 ludowych kuchnjow a živi kóždy dźeń 120 000 ludźi. Wjednik misije, knjez Walsh, je energiski muž a rozemi z nadutymi bolšewikskimi komisarami wobkhadźować a sebi respekt dobyć. Wón dźěła z 1700 ludźimi a chce ličbu ludowych kuchnjow na 500 rozmnožić.

Spaniska a Rumunska stojitej pozdaću před ćežkej kulturnej wójnu přećiwo cyrkwi. We Južnosłowjanskej je wojowanjo něšto popuščiło, marijanske kongregacije su so dowolile. Francózske knježeŕstwo namołwja klóštrske rjady k założenju nowych novicijatow. Jomu počina switać, zo su misijónarojo byli najlěpši a najtuńši spěchowarjo francózskeje sławy we wukraju.

Albanscy mohamedanojo su so wot kalifata dźělili a přiwobroćuja so ke katolskej cyrkwi. Też tamniši prawosławni spřećeluja so dźeń a bóle z cyrkwju. W Jendźelskej nasta nowa sekta: „njewotwisna katolska cyrkej“ z tamneje statneje cyrkwje (nic z wotpadnikow cyrkwje). Tu khwilu nima hišće wjele přiwisnikow, tuž je ćim spodźiwnišo, zo je so hłowa hnydom sama za arcybiskopa we Windsorje a primasa Jendźelskeje pomjenowała. Su wšelacy japoštołojo na zemi, a poniženosć kóždomu njesłodźi.

. . . b.

Politiski rozhlad.

Němska chce jednać a wozjewja, što chce płaćić.

Wona je knježeŕstwam Ameriki, Belgiskeje, Francózskeje, Jendźelskeje, Italskeje a Japanskeje notu přepodało, w kotrejž něhdźe tole praji:

Na wobsadźenjo Poruhrskeje je wobydleŕstwo z pasivnym přećiwjenjom wotmołwiło. Němske knježeŕstwo sebi přeje, zo by so bjezwužitne skóncowanjo hospodařskich hódnosćow zastajiło. Němska pak so swojoho pasivnoho přećiwjenja njewostaji, doniž njeje kraj dale Versaillskoho zrěčenja wobsadźeny, zasy wuprózdnjeny. Němske financne a hospodařske wobstojenja njedowoleja, zamožnosć Němskeje po twjerdych a krutych ličbach powažić. Wona tohodla, dokelž jej přezbytki produktivnoho hospodařstwa pobrachuja a kapitalije w bližšim času ze samsnych srědkow zwjesć njemóže, wukrajnu požčeńku trjeba. Ta pak budźe hakle móžna, hdyž je so němski kredit wobnowił.

Z tychle rozmyslenjow wukhadźejo němske knježeŕstwo za wotškodźenske prašenjo slědowace namjetuje: Cyła winowatosć Němskeje za financne a wěcowe dawanjo so na

30 milijardow złotych hriwnow

postaji. Te maja so z 20 milijardami hač do 1. julija 1927, z 5 milijardami hač do 1. julija 1929 a z 5 milijardami hač do 1. julija 1931 z wudaćom požčeńkow po normalnych wuměnjenjach na internacionalnych pjenježnych wikach zwjesć.

Němske knježeŕstwo je hač k najdalšej mjezy toho šło, štož Němska z napinanjom wšěch mocow zamóže dawać. Po ćežkim posłabjenju němskoho hospodařstwa z wobsadźenjom Poruhrskeje nastatym, so němske knježeŕstwo boji, hač joho namjet zamóžnosć Němskeje njepřesaha.

Němske knježeŕstwo je hotowe, za winowatosće, na kotrež so zwjaza wosebite rukowanjo dać. Němske wobsedźenstwo a wšě dokhodne žórła Němskeje a němskich krajow su hižo z Versailleskim měrom wobćežene. Jenož po puću jednanja z internacionalnym požčowanskim konsorciom a wotškodźeńskej komisiju hodźi so postajić, kak měle so požčeńki zadanić a kajke rukowanjo ma so w jenotliwych padach dać. Pódla toho je němske knježeŕstwo zwólniwe po přichodnych dojednanjach też po zakońskim puću so wo to postarać, zo so cyłomu němskomu hospodařstwu rukowanjo za zadanjenjo wukrajnych požčeńkow napołoži.

Zo móhłej Němska a Francózska měrnje hromadźe dźěłać, je Němska ke kóždomu zrěćenju zwólniwa, kotrež by měr zwěsćiło a so na wzajimnosć złožowało. Němska a Francózska dyrbitej so na to zwjazać, zo bychu so wšě nastawace zwady, kotrež so njehodźa po diplomatiskim

Hana

abo

„Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sebi natwari“.

(Wobraz křesćanskoho živjenja.)

(Pokračowanjo.)

Kaž bě lěkař wusudźił, tak so też woprawdźe dopjelni; mały Jurij zhraba so zasy za někotre dny. Sćěhwki tamnoho podawka zdachu so přecy bóle minyć, a skoro běše mały Jurij zasy wonka na strowym powětře. Jenož tajka słabosć a kiprosć jomu zwosta: wón rosćeše drje, a njebě dale žaneje khorosće na nim widźeć, tola młódnosć, kajkaž na kraju młodosć lohcy debi, joho lička njebarbješe. Běše też dale wjesoły a čerstwy, swěrniše wobkedźbowanjo pak dyrbješe kóždoho přeswědčić, zo je so joho wašnjo trochu přeměniło. Krute a rozomne zadźerženjo, kajkež hewak na dorosćenych nadeńdźeš, pokazowaše so na nim dale a raznišo. Bóle hišće hač prjedy pilnje wuknješe a měješe so wosebje k pobožnosći. Zdaše so, jako by maćerne słowo, zo ma so za zdźerženjo swojoho živjenja stajnje Bohu dźakować, jomu hłuboko do pomjatka zaćišćane zwostało. Žane kemše wjacy njepřepušći, a hačrunje bě wot Bělic hač do farskeje cyrkwje we Keŕčicach na hodźinu daloko, stupaše kóždu njedźelu a swjaty dźeń wjesele na Pětrowej stronje po puću do Keŕčic. Rady też sebi zańdźe do Pětroweje stwički, hdźež z nim nyšpor dźeržeše. Sam bě sebi w stwičcy w kućiku wołtařk natwaril, na kotryž wšitko staješe, štož běchu jomu z Krupki abo z druhich hnadownych městnow přinjesli. Tam měješe po něčim wšo, štož w cyrkwi widźeše: keluch, monstrancu, kadnik, swěčniki a t. d. Mać wobkedźbowaše swojoho syna swěrnje a wjeseleše so nad joho ćichim a nutrnym wašnjom, bjez toho, zo by joho we tym dale pohnuwała abo jomu zadźěwała. Jeje cyła starosć a próca běše, jomu pobožnu, poniženu a pócćiwu wutrobu zdźeržeć a wona pytaše tohodla wšitko wot njoho wotbroćeć, štož mohło joho we tym kazyć.

Tak dha bě Jurij połtřeća lěta dale doma přebywał. Knjez wučeŕ bě joho — kaž bě lubjene — z třomi lětami do wulkich wzał, a tam Jurij tak pilnje wuknješe, zo bě w dwěmaj lětomaj, kotrejž z wulkimi khodźeše, wšitkich dosćahnył. Najwažniši dźeń w tutym času bě za njoho dźeń joho prěnjoho swjatoho woprawjenja, na kotryž běše so tak wutrobnje wjeselił. Knjez kapłan joho hižo w jědnatym lěće k swjatomu woprawjenju wza. Wšitcy, kotřiž běchu při prěnim swjatym woprawjenju dźěći přitomni byli, powědachu, z kajkej nutrnosću a pobožnosću běše so tu Prawdźic Jurij zadźerżał.

Běchu so tak jutry přibližiłe a z nimi też čas, zo dyr-

puću rozrisać z měrnym internacionalnym jednanjom wurunałe.

Němske poskićenjo za wójnske wotškodźenjo njeje w Francózskej spokojiło. Nowiny, kotrež maju najwužši zwisk z knježeŕstwom samo, měnja, zo němske namjety ani jako podłožk k jednanju njemóža służić. Wobmyslenja, kotrež najwjacy nowinow wupraja, su nimale jenake. Němske knježeŕstwo drje khroble 30 milijardow poskića, tutu sumu pak wot wuměnjenjow wotwisnu čini, kotrež su wšě za Francózsku njepřihódne.

Wosebje postorkuja so na poskićenym rukowanju. Slubjenju, zo dyrbi so němske hospodaŕstwo ze zakonjom nuzować, za zapłaćenjo wotškodźenja rukować, žane nowiny njewěrja. We wšěch so na to pokazuje, zo je to hižo wospjet slubiło, ale zo su němscy wulkoindustrialni tajke slubjenjo zapřeli. Wšudźe so najwjetše njedowěrjenjo přećiwo wólniwosći k płaćenju a přećiwo wótčinstwu bohatych knježich pokazuje; ći su němskej złotej pożčeńcy so rozrazyć dali, tola sebi samsne zaki z devisowej spekulaciju natykali.

Politiske rukowanja, kotrež Němska poruča, njejsu po měnjenju francózskich nowin ničo hódne.

Nowiny, kotrež su za wobsadźenjo Poruhrskeje wustupowałe, němske žadanjo, zo dyrbi wobsadźenjo Poruhrskeje po skóńčenju jednanja zastać, wotpokazuja. Poruhrska dawa ćazu a wěstosć z dobom, a móže so jenož po měrje němskoho wotpłaćenja wopuščić.

Jendźelske nowiny njewočakuja, zo změje němske poskićenjo někajki wuspěch. Wone njewěrja, zo su slubjenja Němskeje sprawnje měnjene.

Wobstojenja w Bayerskej

so přecy dźeń a bóle přiwótřeju. Hrózbne zakhadźenjo revolucijónarow po skóńčenju wójny wosebje w Mnichowje je w cyłej Bayerskej lud rozhoriło a žadosć za prjedawšimi wobstojenjemi posylniło. Přecy bóle rosće tohodla monarchiske abo narodnosocialne. Přiwisnicy tejele myslički so kruće brónja, a knježeŕstwo ničo přećiwo tomu njećini, skerje wěc połěkuje. To wězo přiwisnicy revolucije z rozhorjenosću widźa a też na swojej stronje brónja. Na te wašnjo přihotujetej so dwě stronje, dwaj łěhwej, a přecy hórši bywa strach, zo jónu krawnje na so zrazytej, a na to mjezesobna wójna po cyłej Bayerskej wudyri. Spočatki krawnych zražkow stachu so hižo kónc minjenoho tydźenja; kaž so zda, je tu khwilu zasy měr, tola wězo žadyn zwěsćeny. „Rozrěčenjo z novemberskimi złóstnikami“ (Abrechnung mit den Novemberverbrechern“) wěsće přińdźe, kaž narodnosocialni praja.

Nowe zarjadowanjo khlěbowoho zastaranja.

Z wobzamknjenjom němskoho sejma z 12. apryla 1923 je so nućene wotedaćo žita wotstroniło. Knježeŕstwo tohodla němskomu sejmej zakonjowy naćisk předpołoži, z kotrymž so zastaranjo z khlěbom na hinaši podłožk staji. Jeli zo so njeby hodźiło, žito po puću dojednanja wobstarać, ma so zakonjowy naćisk wo nućenym wotedaću 1 milijóna tunow wočakać. Zo bychu so njezamožići z khlěbom zastarali, kotryž móža zapłaćić, by němski sejm wosebity dawk wot wobsedźeństwa žadał. Tohodla chce knježeŕstwo jenokróćny dawk a to we wysokosći nućeneje požčeńki zezběrać. Nowy zakonjowy naćisk, za kotryž přizwolenjo němskoho sejma njeje trěbne, dyrbi po dowuradźenju w němskostatnej radźe hižo 1. junija do mocy stupić.

Kruppa z Bohlen a Halbacha su Francózojo zajeli a jomu proces činja. Jomu dawaju winu, zo je sirenam swojich fabrikow hwizdać dał, hdyž joho dźełaćerjo so francózskim wojakam stajachu a tak k znatomu wulkomu křejpřeleću w Essenje dóńdźe.

— Francózske knježeŕstwo je so přećiwo wojeŕskomu organisowanju němskeje policije wuprajiło.

— Amerika je diplomatiski wobkhad z Ruskej přetorhnyła. Na to je amerikanske knježeŕstwo wšón diplomatiski wobkhad z Ruskej přetorhnyło.

— Južnosłowjanske ministerstwo njeje so hišće zestajało.

— Kónc zběžka w Iriskej. Hłowny kwartěr iriskich zběžkarjow je poručił, 30. apryla njepřećelnosće zastajić, tola je so zběžkaŕskim wojowarjam připokazało, zo dyrbja swoje brónjowe a municiske składy zakitać. De Valera je wosebitu proklamaciju wudał, kotraž praji, zo je zwólniwy z knježeŕstwom iriskoho swobodnoho stata jednać.

Grichow z Małeje Asiskeje wuhnawši su so **Turkojo** rozsudźili, też Italskich, Jendźelčanow a Francózow z mjezow něhdušoho turkowskoho knježstwa wuhnać.

Francózske knježeŕstwo z tym liči, zo so wójny z Turkowskej njebudźe zminyć móc a tohodla hižo nětkole na to přihoty čini.

Hačrunje hižo něhdźe 26000 francózskich wojakow we Syriskej stoji, so do tam hišće dwě divisiji pósćeletej.

Knježeŕstwo je w Toulonu eskadru wójnskich łódźow zhromadźiło, kotrež su kóždy wokomik hotowe, do turkowskich morjow wupluwać.

Złoto pokupuje knježeŕstwo dale. Za 20 hriwnowski złotak płaći dale 85000 hr. a połojcu toho za 10 hriwnowski złotak. Za slěbornu hriwnu dawa 1500 papjerjanych hr.

---

bješe Jurij Bělicy wopušćić. Wjacy króć bě hižo maćeri prajił, zo by rady studował, a Hana spóznawši wosebite dary swojoho syna njechaše tomu napřećiwo stupić. Rady drje bě widźała, hdy by jeje jenički syn so na dobroho, sprawnoho rólnika wuwučił, zo móhł pozdźišo hospodarjenjo jich rjanoho kubła nastupić; běše pak rozomna dosć, zo spózna, kak strašne je, někoho do žanoho powołanja nuzować. Jurij bě drje hižo druhdy wo tym rěčał, zo by rady duchowny był, a z tym by zawěsće też Hanine najnutrniše přeco dopjelnjene było, hdy by swojoho jeničkoho tak służbje Božej woprować móhła; hižo do prědka so zradowaše jeje wutroba w mysličcy, něhdy swojoho syna při woltarju Božim wohladać — tola joho lubosć k duchownomu powołanju móžeše też jeno zwonkownu winu měć. Běchu mjenujcy duchowni husto k Prawdźicom přikhadźeli. Hdyž jětra tak jara zakhadźachu, běchu Prawdźic khori husćišo domawobstarani byli, a też pozdźišo bě pomału z toho tak rjec wašnjo nastało, zo duchowny Prawdźicow wopyta, hdyž bě w Bělicach pola khoroho był. Wosebje duchowny, kiž do Běličanskeje šule dwójcy za tydźeń khodźeše, přikhadźeše kóždy tydźeń k nim. Při tajkich wopytach wšak skoro ženje prózdni njepřińdźechu a mějachu pak swjećatko, pak knižku abo druhi dar za Jurja sobu. Tak bě so we nim wosebita lubosć k duchownym wutworiła. Hana pak derje wědźeše, zo k duchownomu stawej znutřkowne powołanjo słuša, a te — nadźiješe so — też přistupi, je-li Boža wola.

Dowjezechu tohodla po jutrach Jurja do města, zo by tam měšćansku šulu wopytował. Hana bě jomu pola dobrych a swědomitych ludźi w měšće wobydlenjo wobstarała, hdźež joho kaž swojoho dźeržachu a zastarachu. —

Tak běše Hana nětko cyle sama, a napadźechu ju druhdy kaž začuća wopušćenosće; tola hnydom zasy so tróštowaše z Bohom, kotrohož dźěn měješe wšudźom a z nim wšitko, štož je wutrobje trěbne. Wyše toho pytaše maćerske winowatosće na druhe wašnjo dopjelnić. Dokelž bě jej Bóh po swojej mudrej radźe tróšt jeje samsnych dźěći wzał, pytaše jón we tym, zo bu mać wšitkich khudych dźěći Běličanskeje wokolnosće. Spózna w srědkach, kotrež jej Boh tak nadobnje žohnowaše, winowatosć, je za přećelow Božich, za khudych nałožeć. Běše drje też Hana móhła wjele sama za so trjebać a přečinjeć swoje pjenjezy na wosobnu drastu, na škleńčane wozy a druhu zbytnu pychu; tola wona derje wědźeše, zo tajke přezběhnjenjo so za bura njepřistoji a najmjenje za poniżny serbski lud; běše tajke wudawki za křiwdu měła, kotruž potrěbnym khudym z tym ščini. A zawěsće we tutym přeswědčenju a cyle křesćanskim wašnju wjacy znutřkownoho spokojenja namaka, dyžli hordy we wšim swojim pychaŕstwje. Hdyž na hody wšě te zbóžniwe

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Sobotu 5. meje popołdnju 1/2 4 posedźenjo serbskich dirigentow: 1. Program za spěwanski koncert na Michała w Budyšinje. 2. Organisacija spěw. župow. 3. methodiske pokiwy dla systematiskoho wuwučowanja spěwarjow w jenotliwych towarstwach. — 1/4 5 serbski narodny khór. Sol. studije. — Njedźelu 6. meje dopołdnja 1/2 10: Serbski ludowy orkestr. Hudźbny wotrjad. **Bjarnat Krawc.**

Z Hućiny. Runje kaž w druhich stronach so tež pola nas hižo nětko zmijicy pokazuja. Tudomny hajnk Boden je zańdźeny tydźeń w hrabinskej holi 5 tychle jědojtych wakow zarazył. Štóž pozdźišo do jahodow a hribow póńdże, njech sebi tola dobre wobućo sobu přinjese a so na kedźbu bjerje. — W jamje, hdźež aluminijowu hlinu ryja, njedawno dźěłaćerjej Suška a Hančka ze Stróže strašnje znjezbožištaj. Nawisowata hlinjana sćěna so wotwali a wobeju pohrjeba. Jako so wuhrjebaštaj, so spózna, zo staj so khětro zmjatłoj. Dyrbjachu hnydom po lěkarja pósłać.

Z Wotrowa. Smy hižo na to pokazali — a z dźensnišoho nawěška česćeni čitarjo wospjet zhonja — zo naše hakle před někotrymi lětami założene towarstwo kat. młodźencow přichodnu njedźelu (13. meje) na poswjećenjo swojeje noweje khorhoje so hotuje. Wobšěrne přihoty su so činiłe, zo by wšo dostojnosći dnja přiměrjene było a wšitko so derje poradźiło. Česćene towarstwa — přeprošenja su so hižo připósłałe — witaja so wot 1/2 1 hodź. w „Herbskej grychće“. Swoje wobdźělenjo chcyłe bórzy předsydstwu wozjewić. W 2 hodź. započnje so swjatočny nyšpor ze swjedźeńskim prědowanjom, kotrež je syn našeje wosady, knjez farař Cyž-Hajničanski, dobroćiwje přewzał. Khorhoj poswjeći wosadny knjez farař. Po nyšporje nastaji so ćah na swjedźeńsku (Bjeńšec) zahrodu, hdźež so dalši porjad wotwije. Tu kaž tež w cyrkwi porjeńša „Lipa Serbska“ a dujerjo serbskoho orkestra swjatočnosć. Nadrobniši porjad so na swjedźeńskim dnju wuda. Wječor zabawja so młodźi a stari w „Herbskej grychće“, hdźež su k tomu rumnosće powjetšene. Wočakuje so jara bohaty wopyt ze wšěch Serbow. Nadźijomnje tyje wjedro, štož budźe wurjadny wosadny swjedźeń wo wjele porjeńšić. To daj Bóh!

Z Njeswačidła. Naša młodźina je sebi meju stajiła a ju nětko pilnje stražuje. Tež we wjele wokolnych wsach je naša młodźina so zasy na stary nałožk wótcow dopomniła. Daloko do serbskoho kraja strowja zelene wjeŕški, „horka banty rubišća“.

Z Bambrucha pola Kamjenca. Žałostne njezbožo je so zańdźenu póndźelu popołdnju w našim młynje podało. Młynkec 19lětna dźowka přińdźe z włosami jenej wali přeblizko. Ta jeje włosy zhrabny. Z wulkej spěšnosću je zwijo wottorhny włosy z kožu, kiž so wbohej holčcy do poł mjez woči wotdrě. Zawołany lěkař njezbožownu zawobali.

Z Drježdźan. Kaž słyšimy, swjeći tam naš dołholětny sobustaw towarstwa ss. Cyrilla a Methoda a pilny čitař našoho Posoła, knjez Mikławš Kubaš ze swojej mandźelskej Madlenu přichodnu wutoru 8. meje sleborny kwas. Tež naš Posoł wupraja jimaj wutrobne zbožopřeća a „daj Bóh zbožo!“ na dalši puć k złotomu jubilejej.

Z Werminghoffa. Tudomnoho 60lětnoho wuhibowarja (Weichensteller) Kallfußa je lokomotiva přejěła a hnydom moriła. Słomjany ložowy měch njeso chcyše kolije překročić, njewidźo, zo so ćah přibližuje. Lokomotiva joho zhrabny a přejědźe.

Z Wojerec. Tele dny wuhladachu na haćenjach dwě zmijicy. Tola so njeporadźi, jědojtej wacy zabić.

Posoł

wukhadźa tež lětsa hižo pjaty měsac a naše sobustawy nětko zasy spěwaja: „K nam meja přišła młódna, so hona zelenja“, ale Posoł njeje hišće ani z prěnim štwórć lětom hotowy ze zapiskom a kwitowanjom swojich čitarjow. Předsydstwo a wubjerk drje staj w Khrósćicach wučiniłoj, zo ma so jeno hač do kónca měrca kwitować a hač dotal prěnje štwórć lěta zapłaćene być. Tola smy hižo w meji, a pornjo loňšomu brachuje tola hišće na 300 sobustawow ze swojim snadnym prěnim štwórćlětnym přinoškom. Dalše rozpisowanja tola wjele njepomhaja. — Njebychmy dha Posoł móhli hnydom na cyłe lěto zapłaćić? so mnozy prašeja. Wjele króć pjenjezy słać, je porto tola předrohe. Předsydstwo hišće ničo postajiło njeje, myslu pak sebi, jeli mzdy njebychu hobrscy dale postupowałe, bychmy tola z **4000** hr. na dalše tři štwórćeléta wušli, a woprawdźe khudym móhło so hišće něšto spušćić. A hdyž budźemy tež wokoło augusta dyrbjeć zasy papjeru kupować, so nadźijamy, zo tež k tomu hišće něšto darow dóstanjemy. Zo z tym ničo wulke njeżadamy, spóznajemy z toho, hdyž tola naše němske dźeniki w městach nětkle **měsačnje 5000—6000** hr. žadaja; to je 30 čisłow, mjenje njedźelow a swjatych dnjow, potajkim w přerězku na 25 čisłow za měsac. Posoł pak wukhadźa lětnje w 52 čisłach, abo hdyž prěnje štwórć lěta wumaznjemy, wostanje hišće 39 čisłow a te **jeno** za 2/3 **pjenjez** tychle němskich 25 čisłow. Wězo kuzłać wšak tež Posoł njemóže, ale dyrbi

---

wobliča wobdarjenych dźěći wuhlada, hdyž w duchu začu mócne dźakowne próstwy njewinowatych dźěći a so dopomni, kak Zbóžnik sam praji: „Štožkuli sće jenomu z tutych móličkich sčinili, to sće mi sčinili“, potom pak dźěše do swojeje komorki, zo by sebi z wutrobnym hnućom popłakała a Bohu so dźakowała za joho dary, z kotrymiž móže telko wjesela skutkować.

Z tajkimi dobrotami pak so Hana hišće njespokoji. Bratruši, jeje susodej, bě před něšto časom žona wumrěła, a črjódka dźěći, kiž bě jomu zawostajiła, činješe jomu wulku starosć. Bě drje sebi zasy natwarił a so derje dosć dźeržeše, tola smjerć joho mandźelskeje jomu cyłu dowěru zrazy. Tež tu běše jomu Hana k pomocy. Joho njeporadźenoho Mikławša bě hižo před lětom do służby wzała, a bě wěsta nadźija, zo joho polěpši, a nětko přiwza joho najmłódšu holčku, pjećlětnu Khatku, cyle za swoju. — Tak wopokazowaše Hana maćeŕnu lubosć cuzym dźěćom, hdyž bě jej ju Bóh za jeje samsne dźěći wotewzał.

Tajka dobroćiwosć pak Hanje tež wšě wutroby přikhili; wosebje dźěći wšitke z radosću rěčachu wo dobroćiwej Prawdźic maćeri, a hdyž wječor hromadźe paćerje spěwachu, njebě drje to žadyn dom, hdźež by na kóncu njerěkało: „A nětk hišće „Wótče naš“ sa lubu Prawdźic mać!“ —

Minyło je so přez tři lěta. Zasy su synowe žně — trochu pózdnje — nimo, tež žitne žně su dom a poslednja wjezba wowsa do bróžnje storčena. „Bohu dźakowano za nadobne Bože dary, njebudźemy trjebać w zymje hłód čerpjeć, a tež do móšny budźe krošik zbytny. Bóh jeno chcył nam wšo před dalšim njezbožom zakitać!“ praja sebi ludźo, hdyž so wonka zetkawši w dźěle wodychnu. Skoro zasy na wotawy póńdźa, dokelž je je přimokowaty čas hižo prawje zběhnył.

Prawdźineje tele dny wonka widźeć njeje, ma doma wjele dźěłać. Krawcy a šwalče su na dobo do domu přišli a šija pilnje za Jurja drastu a šaty na cyłe lěto, dokelž so na daloki puć hotuje — do Prahi! Je dwě lěće do měšćanskeje šule khodźił a potom jutry prěnje myto za pilnosć a pěknosć dóstał, je tež přez lěto wyššu šulu ze wšej khwalbu wopytował. Nětko chce do Prahi a njeje jomu žana wotrada. Tuž dyrbi mać so starać, přetož za tydźeń hižo ma wotjěć.

Kak bórzy je so tydźeń minył a wšo je na puć přihotowane, drasta a cyłe zmachi su do małeje křinje składźene, poslešćo do płachty zawalene a zašite, Pětr wonka z konjomaj čaka, kotrejž mataj Jurja na železnicu dowjesć. Tam chcedźa so ze Keŕčanskim Kružic Pětrom zeńć, kiž chce Jurja do Prahi wjesć a tohodla tydźeń prjedy z prózdninow dźe. We jstwje dźerži mać Jurja za ruku a ze swojim swěrnym wóčkom k njomu rěči mócnišo dyžli słowa to dokonjeja. „Bóh tebje přewodź“ — wjacy njemóže prajić — „mój luby synko, njezabudź na swoju mać, kotraž so ze sylzami za tebje doma modli, a njezabudź jeje wučbow! —

při tajkich wobstojnosćach tola přecy hišće nadźiju wobkhować na darniwe duše, kotrež wobstojnosćam časa rozemja a rozemić chcedźa. Tym, kotřiž mėnja pokładnikej, kotryž cyle darmo žałostnje wobćežne a čas rubjace dźěła pokładnistwa wobstara, z njehornymi wudmami płaćić, mòžemy jeno prajić: „Knježe, wodaj jim, woni njewědźa što činja“; ale Posoł wot tajkich rěčow płaćić njemòžemy. — Dyrbju pak tež z připóznaćom wuznać, zo su hišće mnozy, kotřiž čas a wobstojnosće rozemja, a su hižo swój Posoł dokładnje z 2000 a 3000 hr. zapłaćili a nimo toho hišće rjany dar přidali. Přirunować pak, što abo kajke kuski cyroby dha dźensa hišće za 3000 hr. dóstanješ, njesměm wjacy, dokelž, kaž so mi praješe, to su ludźo jara zli na to a rad nimaja.

Pokładnik.

Caritas-zwjazk našoho biskopstwa (sekretariat w Drježdźanach, Weintraubenstraße 13) nas prosy, sćěhowacy jomu připósłany list woćišćeć:

Siegen, 25. 4. 23

Na dioecesanski zwjazk w Drježdźanach.

Němski Caritas-zwjazk zap. tow. w Freiburku w Br., kotryž smy dla zaměsćenja našich kiprych dźěći wo pomoc prosyli, je nam Wašu adresu zdźělił. Nadźicy so, zo namakamy porozemjenjo za naše ćežke wobstojenja a też pomoc, dowolamy sebi wam tole prajić:

Siegen njesłuša drje direktnje k wobsadźenomu podruhrskomu wokrjesej, je pak kołwokoło přez wobsadku zawrjeny. Wokrjes Siegen nima skoro žanoho ratarstwa a a je přewažnje na rhynske hermanki pokazany, wot kotrychž pak smy přez wobsadku wotrěznjeni. Zežiwjenjo našich dźěći je tohodla tak ćežke a njedosahace. Siegenskomu wokrjesej bu nětko z centralnoho městna w Barlinje wokrjes Satzig w Pomorskej za zaměsćenjo našich słabuških dźěći připokazany. Tam pak njemòžachu žane katolske dźěći přebytk namakać, dokelž tam njeje docyła žanych katolskich cyrkwjow a šulow. W tutym tydźenju stej nětko dwaj transportaj z něhdźe 300 evangelskimi dźěćimi do Pomorskeje wotjěłoj. Naš Caritas-zwjazk ma nětko nadawk, katolske dźěći tutoho wokrjesa zaměsćić. Město Siegen a wulki dźěl wokrjesa je dospołnje industrialny. Tohodla je za naše dźěći přebywanjo na wsach jara nuzne. Wy budźeće też rozemić, kak ćežke nam je, hdyž wopomniće, zo budźa naši katolscy starši tudy w konfessionalnje njepřihódnym położenju (1/3 wobydlerstwa je katolska) jara rozhorjeni, hdyž so jich dźěćom pomoc njeposkići.

My prosymy Caritas-zwjazk za Drježdźany tohodla runje tak należnje kaž wutrobnje, nam ličbu městnow na wsach za naše hubjenje zežiwjene dźěći wobstarać. My potrjebujemy za wokrjes Siegen znajmjeńša 100 městnow.

Zdźělće nam tola dobroćiwje hač a kelko městnow móžeće nam připokazać.

Doprědka hižo dźakujemy so Wam za Waše dobroćiwe prócowanjo a prosymy wo bórzownu wotmołwu, zo bychmy wědźeli, na čim smy a hač dyrbimy snadź dalše kročele činić.

Z postrowom zwjazka
po poručnosći
sotra Marija Ernst.

Štóž ma lubosć k bližšomu a lubosć k našim katolskim dźěćom, njech so dla přijeća tajkich dźěći zamołwi pola Caritas-sekretariata. Khwatk je nuzny.

Swjatočne domawoprawjenjo w jutrownym času w Romje.

Cisterciski měšnik P. Leo Schlegel pobywši w lěće 1922 w swojim žiwjenju třeći króć w Romje wopisuje, kak w Romje swjatočnje khorym za jutrowny čas přikazane swjate woprawjenjo do domu noša. Wón takle piše:

Z pomocu dobroćelow bu mi mòžno loni w jutrownym času Rom wopytać a něšto njedźel tam přebywać. Bydlach tam w klóštrje swjatoho křiža. Tamniši klóštyrscy duchowni maja tam wulku faru wobstarać: z wjetša dźěłaćerjow, póstowych a železničnych zastojnikow.

Na prěnju njedźelu meje bě swjatočne domawobstaranjo postajene. Jara witana a krasna přileżnosć eucharistiskoho Zbóžnika w swjedźeńskim ćahu po drohach wěčnoho města přewodźeć. Při tymle swjatočnym domawoprawjenju so wulka pycha přihotuje, podobnje kaž pola nas na Bože Ćěło. Móže so prajić: cyła farska wosada sobu swjeći.

Prědku w ćahu cyle małe dźěći stupotaja, nawjedowane wot swojich wučeŕkow, z wjetša duchownych sotrow. Čestne městno w ćahu maja prěnjowoprawjeńske dźěći. Potom sćěhuja jara pyšnje zhotowane hólčata, pažojo najswjećišoho sakramenta, a maja běłe khorhojčki w rukomaj. Někotre maja samo křidła, kotrež jich jara rjenje drasća. Spěwarjo su běłe, dołhe drasty woblečene ze šěrokim čerwjenym bantom wuwjazane, na ramjenjach w módrych khornarjach. Mniša jako synojo swjatoho Bernarda su šěroku bělu drastu, kiž kukula rěka, woblečeni a njesu kóždy wulku swěcu w rukomaj. Farař we złotym pluvialu a diakonaj w přihodnych dalmatikach du pod „njebjesami“, kotrež nahladni wosadni njesu.

Daj to njebjeski Wótče!“ Tak je prajiła, je swojoho Jurja wokrjepiła ze swjećenej wodu a jomu křiž sčiniła na čoło, hort a wutrobu . . . a hižo staj spěšnej konjej wotwjezłoj Jurja z dwora, z wočow zrudneje, starosćiweje maćerje . . . Začu snadź jeje wutroba do prědka bolostne starosće, kiž jej z tutoho puća hišće nastanu? —

Zbožownje přijědže Jurij do Prahi, wobsta też pruhowanjo za zastup do wyšeje rjadownje gymnasija, a zo so jomu dale jara njestyskaše, za to staraše so wšelake a mnohotne wučenjo. Druhdy wšak sebi zańdže won k ćichomu woknu, hdyž měsačk ze swojim miłym, nježnym swětłom so k zemi khileše, a zbóžniwa myslička, nutrna modlitwa so pozběhny potom přez daloke hory do ćicheje komorki, hdźež so swěrna mać modleše za zbožo swojoho syna.

Tele maćerne prostwy so bórzy prawje spomožne wopokazować počachu. Wuknjenjo Jurjej skoro prawje derje dźěše a dołho njetraješe, bě sebi lubosć wšěch swojich wučerjow dobył. Běše pak też Jurij wučomc, z kotrymž móžachu wučerjo a domjacy dohladowarjo cyle spokojom być. Měješe jenož jenu starosć, a to swoje wuknjenjo, jenož jene zawjeselenjo, a to wukubłowanjo pobožneje wutroby. Bě sebi bórzy tamne ćišinke, pobožne městna wuslědźił, kotrychž maja pražske cyrkwje tak wjele. Tam přikhadźeše husto, tam pak swojomu Zbóžnikej w najswjećišim sakramenće, pak najzbóžnišej Knježnje, pak s. Aloisijej a s. Józefej wšitke należnosće swojeje wutroby poručeše. Wosebje hdyž měješe ćežše pruhowanja wotpołožić, njezaby ženje sebi tam najprjedy móc, dowěru a zbožowny wukónc wuprosyć. Hewak za wokřewjenjo postajeny čas wuži k tomu, zo so w čerstwym powětře zwonka města překodźowaše, hdźež na božej stwórbje mnohe srědki namaka też swoju ćućiwu wutrobu wokřeć a za nowe dźěło nowu móc a lubosć hromadźić. Na tajkich khódbach, kotrež tak rady sam lutki měješe, spominaše na swoju mać, kotrejež lubosć a nadobne samotnosće dale a lěpje spóznawać a sebi ważić wuknješe, a hdyž so potom zasy domoj wróći, bě jomu, jako by bliže pola domizny pobył. — Tajkile žiwjeński porjad, na kotryž běštaj joho strowy rozom a njeskažena wutroba dowjedłoj, zdźerža joho njezranjenoho wosrjedź mnohich strachow, kotrež tajke město za njenazhonitych młodźencow we sebi khowa. „Wšudźom a přecy měj Boha před wočomaj!“ bě joho mać wot małosće napominała; to so wón też stajnje prócowaše dopjelnić. Sobušulerjo, ze wšoho swěta zběženi, kiž so tak husto mjez sobu kaža, njewěrjachu sebi na Jurja; běchu bórzy za tym přišli, zo maja so před joho krutosću a wobstajnosću na kedźbu brać; kaž prjedy we Bělicach mjez dźěćimi dobu sebi ponižny, měrny a pilny Jurij też w Prazy česć a lubosć mjez swojimi towaršemi.

(Přichodnje dale.)

Bože Ćělo přikryte w pozłoćanym ciboriju abo wulkim keluchu njese knjez farař. Potajnje zakhowanomu Božomu Synej kongregacija knježnow, towarstwa młodźencow, muži a maćerjow a cyły pobožny lud pokornje hołduja. Kak ćile sprosći dźěłaćerjo swoje drohi a domy pyšić rozemja! A što hakle skhody a wobydlenja jich khěžow! Wukrajnicy so na wšim dodźiwać njemóža.

Pobožnje spěwajo a so modlo procesijón po drozy dźe. Nimokhodźacy wotkrywaja hłowu abo wostanu stojo. Wozy zastawaja, haj samo tramželeznica na wokomik stojo wostanje, kóždy chce hłuboko pohnuwacy ćah wohladać.

Farař z Najswjećišim w rukomaj ze swojimaj diakonomaj wustupi spody njebjes a poda so k prěnjomu khoromu. Hnydom wočinja přesłónčnik („umbrello“) a dźerža jón nad měšnikom, kiž do khorostwy postupuje. Tak je Najswjećiše přecy přikryte. Knježna 20 lět stara, swjatej Mariji poswjećena, połna njewinosće běše prěnja, ke kotrejž Zbóžnik tak swjatočnje zastupi, zo by z njej swjatu wječeř dźeržał: swjatu posledniu wječeř, přetož tydźeń pozdźišo bě Bóh ju wotwołał z tohole doła sylzow k njebjeskej hosćinje.

Podobne zbóžne woprawjenjo so dósta w najkhudšim dźěle wosady starej pobožnej maćerćy. Drjewjany skhód cyły pikotaše, hdyž ći tšo měšnicy po nim stupachu do khudeje jstwički.

Hdyž tak luby Zbóžnik swojich khorych wopytowaše a jim so podawaše, procesijón wonka čakaše a so přitomni pokornje modlachu. Modlitwy mócnišo zanošowachu, hdyž měšnicy zasy wustupichu. Wěriwy lud Bohu dźak a khwalbu spěwaše za smilnu lubosć, z kotrejž Zbóžnik khoroho po khorym postrowješe. Joho postrow pak rěkaše: „Njebój so, ja sym!“ a „Hlej, přińdu bórzy a moja mzda je ze mnu!“

Nětko zastupmy do wosobnoho domu. Debjeny je na skhodach z kwětkami, tepichami a pisanymi płachtami bohaće a drohotnje. Něšto na hłowu pada. Što to je? Nimam khwile za tym hladać, přetož dyrbju Magnificat abo Benedictus spěwać, štož je knjez farař runje zanjesł. Před khorojstwu wuhladach prěnjowoprawjeńske dźěćo, kotrež tam běłe łopješka różow dele sypaše. Nutřka tam kaž jandźelk kleči hišće mjeńše prěnjowoprawjeńske dźěćo a trusy lubozne kwětki Zbóžnikej na puć, potom so z hłubokej pobožnosću sobu modli.

Běchmy tak dwěmaj mužomaj a pjeć žónskim swjate woprawjenjo přinjesli. Někotři hač do sydom skhodow wysoko bydlachu. Potom so procesijón do cyrkwje wróći nastaji. Sta a sta dźěći a dorosćenych, młodźencow a knježnow, nanow, maćeri, měšnikow, mnichow, duchownych sotrow a laikow so zasy wróćichu do cyrkwje, zhromadnje spěwajcy Te Deum.

W cyrkwi so z wobeju bokow wulkoho wołtarja prěnjowoprawjeńscy sklakachu, bě jich na 150, kotřiž mějachu za tydźeń prěni króć k Božomu blidu přistupić. Z radosćiweje wutroby zanjesechu tam nutrne „Tantum ergo“ a Genitori“. Po Božim požohnowanju zběhny so wjesołe a zbóžne wołanjo „Eviva Jesu“ — „Budź žiwy Jězuso! — Tak skónči so swjatočne jutrowne domawobstaranjo we wosadźe swjatoho křiža w Romje 1922.

Z misijónow.

Wobrazki z Afriki.

f) Kajke dźěło ma Čornuška wukonjeć.

Što ma słowo na sebi, kotrež bóžski sudnik w paradizu hrěšnej Jěvje praji, „dyrbiš pod wolu muža stać!“ dopóznaje tak prawje pohanska žona. Kajka ćeža wšelakorych dźěłow wotpočuje na jeje słabych ramjenjach! We Kamerunje a wšudźe w srjedźnej Africy ma žona pódla domjacoho dźěła też wonka na polach wšo ze swojimaj rukomaj wukonjeć, štož je tam do dźěła trěbnych. A mužej ani na mysle njepřińdźe, ji při tym k pomocy być. Kamerun je horaty kraj. Hory a hórki su kamjenjate a njepłódne wša dobra zemja je wot zymskich sylnych dešćikow z kamjeni wotpłokana a dele do dołow znošena. Pola wupřestrěwaju so tohodla w dołach z boka rěkow a rěčkow a leža často hodźiny zdalene wote wsy. Rano zahe widźimy tohodla žonu hižo na puću won do pola bosy z prózdnym košom na khribjeće. Na ramju njesy swój grat: ćežku železnu motyku na krótkim toporje. Sćežka wjedźe přez hory a hórki, a słónco pali hižo wot ranja z módroho njebja. Wot dalokoho puća hižo khětro přepjata dźěła nětko žona hodźiny dołho ze swojej motyku njedźiwajo na tropisku horcotu wo 40—50 stopnjow abo też mócnych zliwkow. Dyrbi rolu za nowy wusyw přihotować. A dźěło njeje lohke. Polo je z wysokej trawu zarosćene, kotraž ma sylne zaplećene korjenje. Jenož štóž je dźěło widźał, zamóže sebi joho ćežkosć předstajeć. Je po prawym najkrućiše mužske dźěło. Tola po starym njepisanym zakonju Čornuchow je žona za zežiwjenjo swójby zamołwita. Wona ma pola wobdźěłać, njerodź wučisćić, polo strażować a skónčnje cyłe žně na khribjeće domoj znosyć. Tak plahuja žónske majs, durra (jahły), manjok (podobne našim běrnam) hroch, tomaty, boby (buny) a zemske worjechi, popjeŕ atd.

Tam a sem přińdźe muž won a pohlada za dźěłom, pokhwali žonu, hdyž je spokojom, je kruty, hdyž dźěło po joho wočakowanju njewupadny. Potom hrozy strašnje, haj pokhosta samo lěnju žónsku. Přileżnje widźimy dźiwny wobraz, kotryž najlěpje wobstojnosće wobswědča: Muž a žona wróćitaj so zhromadnje z pola. Žona njese na khribjeće ćežki koš a na hłowje k tomu hišće wulki wał drjewa. Wona stona a jachli pod swojej ćežu a muž kroči prózdny za njej kurjo swoju trubku a zepjerajo so na swoju hlebiju. Jomu ani na mysle njepřińdźe, zo by žonje něšto wotewzał. A domoj přišedši, njenamaka wboha hospoza hišće měra. Nětko dyrbi wobjed přihotować: sobupřinjeseny majs pražić, na kamjenju na muku rozmlěć, zo by z njeje wustu muku zwariła. Hdyž je swójba zastarana, potom smě hakle na sebje samu myslić.

Podobne wobstojnosće knježa pola Hotentotow w južnej Africy. Też pola nich pase ženjeny muž lěnjoho. Nima za ničo so starać a zhromadnomu hospodarstwu prawje mało přinošuje. Bydli-li snadź při někajkej wodźe, położi so na rybarstwo. We tym pak su Čorni wušikni, zo někotryžkuli běłoho rybaka přetrjechuje. Nimo rybarstwa słuša hońtwa na wjetšu zwěrinu — kaž na přikład na skalne kózliki — do mužskich dźěłow.

Štož muž nałóji a nahoni, přinošuje do zhromadneje kuchinje. Za druhe jědźe ma so žona sama starać. Wosebje ma slědźić za wšelakimi koruškami, kotrež pola Hotentotow město našoho khlěba zastoja. Też za tepidło ma so žona sama postarać. K wobjedu jědźa muže a žony wosebje. Najprjedy dóstanu muže horncy z jědźu. A hdyž su so najědli, smědźa so žony z powostankami wokřewić. za dźěći postaraja so mandźelscy zhromadnje. Tola ma mać, tak dołho hač su dźěći małe, je nimale sama wothladać. Najmjeńše nosy mać stajnje při sebi. Zawali je do wulkoho rubiška — karos mjenowanoho — a zwjaza je sebi na khribjet tak, zo dźěćo z hłowčku přez ramjo kuka. Wjetše dźěći běhaja za maćerju. Pozdźišo přińdu hólčata k nanej a woćahnu so wosebje, holčata wostanu při maćeri a pomhaja ji drjewo zběrać a koruški wurywać. . . . b.

Cyrkwinske powěsće.

Biskopska swjećizna sta so 1. meje w Barlinje.

Tamniši wjerchbiskopski delegat praelat Deitmer bu na biskopa woswjećeny. Swjaty skutk dokonja Wrótsławski kardinal Bertram; při nim so też kancler Cuno wobdźěli. — Před něhdźe sto lětami bě w Barlinje jena jenička katolska cyrkej; katolikow wšo hromadźe po cyłej delegaturje 25000. Nětkle ma wona 60 farow a 37 druhich dušepastyrjow z 197 cyrkwjemi a kapałami a z wjacy dyžli 200 duchownymi. Ličba katolikow po cyłej delegaturje je něhdźe 550000. — Hida a zasakłosć přećiwo wěrje je nětkle šěrše woršty hrabła; wosebje zapušća korjenje a płodźi njelube płody mjez mnohimi dźěłaćerjemi we wulkich městach. Tak na př. su njewěriwcy w Lipsku N. O., hdźež dotal katolscy

swoje Bože służby w sali tamnišeje radnicy wotměwachu, dócpěli, zo buchu katolikojo wupokazani. Tež njecha tohole herjekanja njewěriwcow dla žadyn hosćencař swoje rumnosće za wotdźerženjo Božich służbow ani na hodźinu wotnajeć. Zo bychu wosadni tola rumnosće měli, hdźež móhli swoju njedźelu po katolskim wašnju woswjećić, su nětko njedźiwajcy drohoty nuzowani, sej na twarjenjo cyrkwje myslić. Wosada ma nětkle něhdźe 800 wěriwych.

Wšelćizny.

Njekryty dołh němskoho stata wučinja nimale 8 bilijónow; to je 8000 milijardow. Jena milijarda je 1000 milijónow. Dyrbjeńska požčonka (Zwangsanleihe) njepřestawajcy w hódnosći spaduje. Najprjedy přińdźe ze 70% na wiki, nětko za nju 24% dawaja.

Spadnjenjo hódnoty němskeje hriwny, kajkež před tydźenjomaj dożiwichmy, je pječa pjenježnik Stinnes zawinował. Wudawa so, zo z wotpohladom. Wón pospyta popołdnjo před tym, zo dolar wot 21000 na 33000 a 29500 hr. zrosće, 100000 puntow sterlinga, to bě tehdy — nětkle wjele wjacy — 9½ milijardow hr., kupić, a to nic jenož pola jeneje, ale mnohich bankow.

Wójna přećiwo alkoholej.

Hižo wot dweju lět je w Zjednoćenych statach połnócneje Ameriki zakazane, alkoholske napoje jako piwo, palenc a wino pić abo dźěłać. Tola we mnohich tajnych paleńjach palenc pala a za drohi pjenjez předawaju. Też z druhich krajow, wosebje z Jendźelskeje, jón z łódźemi přiwožuja. Tuž wyšnosće w mórskich přistawach wšě přikhadźace łódźe za alkoholom přepytuja. Tohodla so alkohol skradźu na morju před přistawami do čołmow překładuje, kotrež jón k brjohej woža. Tutomu přesmykanju knježeństwo wobarać pyta. Nětko je wobzamkło, torpedowe čołmy a druhe mjeńše wójnske łódźe k stražowanju brjoha a k łójenju alkoholowych čołmikow wužić.

Žně na swěće ženje njepřestawaja.

W januaru su žně w Argentinskej, Chile a w Australiskej, w februaru w Indiskej a w Egyptowskej, w měrcu su w nižšej Egyptowskej, w aprylu su žnjeńcy na dźěle na Cypriji a w Kubje, też w Małej Asiji, Mexiku a w Persiskej. — Přichodne měsacy nětko přinjesu bohatše žně: a to meja we Floridźe, Teksasu, znutřkownej Asiji, Chinskej, Japanskej, Marokkanskej, Algěru a w Arabiskej. W juniju přińdu kraje nad a při Dunawje a Balkanom, Wuherska, južna Ruska, Španiska, Portugalska, južna Francózska, Italska, Kaliforniska, Oregon, Mississippi, Tennessee, Virginska, Alabama, Kolorado, Missouri a druhe mjeńše krajiki na rjad. W juliju mamy žně w Rakuskej, Němskej, Šwicy, sewjernej Francózskej, nawječornej Ruskej a w narańšich krajach Zjednoćenych ameriskich Statow; w augusće pak maja je w Belgiskej, Nižozemskej, sewjernej Jendźelskej, srjedźnej Ruskej a w Danskej. W septembru zasykuja w Šwedskej, Norwegskej a w sewjernej Ruskej; w oktobru wjesela so žnjow jeno w Šotskej. November skónčnje Transvaalej a Peruskej, a december zadnej Indiji, New-Sud Walesej a Birmje žně přinjese.

Cyrkwinske powěsće.

Ralbicy.

Wěrowani: Eduard Völkel, šewc we Worklecach, z Mariju Wowčeńkowej rodź. Handrikec w Smjerdźacej. — Michał Dźisławk, najeńk we Šunowje, z Hańžu Brězanec z Ralbic.

Křćeni: Hańža, Jurja Wowčeńka, žiwn. w Koslowje. — Marija, Jana Koplanskoho, kublerja w Nowoslicach. — Hańža Marija, Pětra Wjeńki, khěžkarja w Smjerdźacej. — Madlena Notburga, Jurja Kliemana, mulerja w Ralbicach. — Jurij, Pawoła Šejdy, žiwnosćerja w Sernjanach. — Hańža a Pawoł, dwójnikaj Jakuba Buka, kublerja w Konjecach. — Hana a Jurij, dwójnikaj Jakuba Žura, dźěłaćerja w Róženće. — Jurij, Jurija Narćika, žiwnosćerja w Šunowje. — Jurij Józef, Pawoła Wjacsławka, kublerja w Konjecach. — Jurij, Jakuba Kraia, skałarja w Sernjanach. — Jan, Mikławša Rjelki, khěžkarja w Šunowje. — Lejna, Jana Maršnera, skałarja a khěžkarja w Sernjanach.

Zemrěći: Mikławš Bětka, wumjeńkař w Nowoslicach, 79 l. 6 m. — Franc Kokert, młyńk we Łazku, 52 l. — Khata Bräuerec, šwalča we Ralbicach, 66 l. — Madlena Notburga, Jurija Kliemana w Ralbicach, 8 dn. — Hana, Jurija Cyža, dźěłaćerja w Šunowje, 9 m. 12 dn. — Madlena Brokowa z Kamjenca, † w Nowoslicach, 74 l. — Hana, Jakuba Žura, dźěłaćerja w Róženće, 11 dn. — Jurij, Jakuba Žura, dźěłaćerja w Róženće, 11 dn. — Marija Šołćic (korčmarjec) ze Šunowa, 81 l. — Madlena Kowcowa rodź Bräuerec ze Šunowa, 72 l. 6 m. — Madlena Suchowa z Konjec, 79 l. — Aloysius Jurij, Mikławša Hajny, dir. wučerja w Konjecach, 2 l.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk. 1318. 1320. 1322. z **Budyšina**: Jan Šołta, Jurij Kórjenk, Michał Młynk; 1319. 1321. z **Drježdźan**: Eduard Merzinger, Mikł. Kmječ; 1323. Wylem Šołta z **Njebjelčic**; 1324. Hańža Winarjec w **Loswicach** (Drježdźany).

Porjedźenjo: Sobustaw čo. 1317 w poslednim čisle Posoła ręka k. wučeŕ M. Janca a nic Janča.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: z Budyšina: Jurij Kórjeńk **1000** hr., Michał Młynk 400 hr.; Jurij Lebza ze Słoneje Borśće 700 hr.; ze Serbskich Pazlic: Jurij Kral **2000** hr., Pětr Krawčik **2000** hr., Marija Smolina **2000** hr.; po **1000** hr.: Jakub Lukaš, Michał Gławš, Jakub Lebza, Jurij Wjenka; Jurij Šewc 316 hr., Michał Wićaz 300 hr.; po 200 hr.: Jurij Lebza, Michał Libuš, Jurij Šenkař; z Njebjelčic: Marija Kralowa 500 hr., Jakub Leńš **1000** hr, kubleŕ Mikł. Žur **1200** hr., z Budyšina: tachant Jakub Skala **5000** hr., Jakub Koprij **2000** hr.; z Čemjerc: Jan Młynk **3000** hr., Jan Měń **3000** hr.; z Baćonja: Mikławš Smoła **1000** hr., Jurij Kral 300 hr, Michał Pjech 200 hr., Hana Handrikowa 150 hr., Jakub Měrčink 200 hr., Marija Šimanec 100 hr.; z Čornec: Michał Rjenč **3700** hr., Jakub Dźisławk 500 hr.; Hańža Wjacsławkowa z Čěškec **1000** hr.; Mikławš Handrika we Wownjowje **1000** hr.

Japoštołstwo modlenja za měsac Meju: **Zo chcył Bóh swětej na zastupnu prózstwu swjateje Marije wěrny měr wobradźić.**

Hdyž sebi přińdźeće wulku wustajeńcu
howjadowoho skotu 10. a 11. meje do Budyšina wobhladać, njezapomńće też moju
wosebitu wustajeńcu
wopytać.
Carl Gast w Budyšinje.
Telefon 1290. **Ratařske mašiny a automobile.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kaščiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
▣ **Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.** ▣

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći 13500 hr.

Do Krupki.

Pjatk 18. meje póńdźe **procesijón** do Krupki. Rano we 5 hodź. je Boża mša we Wotrowje a potom woteńdźemy. W Pěrnje w hosćencu „Gold. Krone“ budźemy poswačić a w Bergishübelu w hosćencu „Deutsches Haus“ přenocować. Wopismo žane njetrjebamy ale jěsć a pjenjezy njech sebi kóždy sobu přinjese.

Michał Narćik.

Pismikistajeŕskoho wučownika
hnydom pyta
knihićišćeŕnja L. A. Donnerhak nasl. w Budyšinje.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Willschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Akcijonarojo Serbskeje ludoweje banki

w Budyšinje so z tutym přeprošuja na

generalnu zhromadźiznu

kotraž wotměje so **sobotu 26. meje 1923 w 1 hodź. popołdnju we žurli Serbskoho Domu w Budyšinje, lawske hrjebje 2.**

Dnjowy porjad:

1. Lětna rozprawa dohladowanskeje rady a předstojićeŕstwa a rozprawa pruhowacoho wubjerka.
2. Wobzamknjenjo wo lětnej bilancy, wobličenju dobytka a wotbytka a wo dividendźe, kotraž so ma akcijonaram wupłaćić.
3. Wuswobodźenjo dohladowanskeje rady a předstojićeŕstwa.
4. Narunanska wólba sobustawow dohladowanskeje rady.
5. Přeměnjenjo wustawkow:
   a) § 14 staw I: powołanjo porjadneje hłowneje zhromadźizny we prěnich 4 měsacach,
   b) § 19 staw I: dohladowanska rada wobstoji z najwjacy dźewjeć sobustawow,
   c) § 23 staw I: honorar wo 300 hriwnow za sobustawy dohladowanskeje rady.

Bilanca za lěto 1922 wuléha wot 5. meje t. l. we bankowych rumnosćach akcijonaram k dowidźenju, tež so akcijonaram po přeću wotpisk darmotnje přepoda.

Akcijonarojo so k hłownej zhromadźiznje připušća, pokazawši akciju abo wobkrućenjo, zo je pola nas abo na druhim městnje zapołożena akcija, abo so hewak wupokazawši w dosahacej měrje.

W Budyšinje, dnja 30. apryla 1923.

Serbska ludowa banka
Předstojićeŕstwo.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Kasino młodych ratarjow w Baćonju

*změje **wutoru 8. meje** w **Lejnjanskim hosćencu** swój lětuši*

mejski swjedźeń.

Česćeni młodźi ratarjo a knježny so z tutym najwutrobniše přeprošuja. ***Předsydstwo.***

Towaŕstwo kat. młodźeńcow we Wotrowje

přeprošuje wšěch lubych Serbow na

swjedźeń poswjećenja swojeje noweje khorhoje

njedźelu 13. meje 1923.

Towaŕstwa witaja so wot ½1 hodźin w „Herbskej grychće“. W 2 hodźinomaj swjatočny nyšpor. Nadrobniši porjad přez swjedźeńŝki program. **Předsydstwo.**

Rańše zerja prěnjeje meje wokošadu naju prěnju dźowčičku **Wóršulku.**

To zdźělitaj wšěm lubym znatym a přećelam w Serbach a słowjanskim swěće

Božidar Dobrucky
a mandźelska **Hana** rodź. Žurec
w Budyšinku.

Woblečenja
zhotowja, wobroća, porjedźa a prasuje
Michał Nawka
w Miłkecach.

Cyrkwinska łuka
mjez **Holešowom** a **Njeswačidłom** ma so z nowa přenajeć. Wjacy zhoniš na
farje w Radworju.

Našomu lubomu sobustawej

Jurijej Bermichej a mandźelskej

rodź. Kneblec

wutrobne zbožopřeću do mandźelstwa a třikróćnu sławu!

Serbski ludowy orkester.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr., wot meje hač do kónc lěta 4000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 100 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

19. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 12. meje 1923.

Swjaty Syman, stołpownik.

(swjeći so 5. wulkoho róžka.)

Najspodźiwniši mjeze wšěmi pustnikami je Syman stylita (stołpownik). Tutón khudy njewučeny pustnik bu sławny muž mjez narańšimi narodami. Žiwjenjo tutoho swjatoho njeje kóždomu zrozemliwe. Štóž njeznaje móc wěry, kotraž samo hory přesadźuje, tón měri a posudźa kóždoho po swojej samsnej słabosći a jomu so njecha wěrić, zo je Syman tak krute žiwjenjo wjedł. Njerozemi jomu też zapleńčeny swětnje zmysleny človjek, kiž njeznaje wyššich kubłow a radosćow, ale jeno nizke žadosće ćěła a bohatstwo. Tajki ma Symana za dźiwnuška a lěnjocha. Njewěriwy ma joho za błudnika. Tola wěriwy a w duchownym žiwjenju nazhonity katolik budźe wo joho spodźiwnych pokutnych skutkach ważnje a khutnje rozpominać.

Syman (Simeon) so narodźi wokoło l. 390 we wsy Sisan-u na mjezach mjez Syriskej a Cilicijskej. Jako dźěćo paseše nanowe wowcy. Hdyž bě štyrnaće lět stary, njemóžeše jónu sněhowych zawěwow dla na pastwu, tuž dóńdźe do cyrkwje, tam zasłyša na prědowanju Zbóžnikowe słowa: „Zbóžni, kotřiž so rudźa, přetož woni budźa změrnjowani. Zbóžni, kotřiž su čisteje wutroby, dokelž woni budźa Boha widźeć“ (Mat. 5, 5, 8). Dokelž tutych słowow njerozemješe, prošeše česćownoho starca, zo by jomu je wułožił. Starc bě joma po woli, Syman z toho časa rozjimaše wo tym, štož bě słyšał, zo pak by tute słowa hišće lěpje dorozemił, so wo to też modleše. Tu zastyska so jomu po samoće, zo by tam na swoje hrěchi płakał a tak zbóžnosć docpěł. Sydom dnjow a nocow přeby bjez jědźe a pića w pusćinje a so modleše, zo by jomu Bóh bjezstrašny puć k zbóžnosći pokazał. Potom so poda k blizkomu klóštrej; tam bě předstajeny s. Timotej, njewěrješe sebi tam zastupić, ale klečeše tři dny před klóštrskimi wrotami. Hdyž běchu za tři dny mniša joho přiwzali, poča hnydom wšě rjadniske winowatosće tak horliwje dokonjeć, zo mějachu mniša za krótki čas joho lubo a joho wobdźiwachu. Za dwě lěće woteńdźe Syman do druhoho klóštra, w kotrymž so rjadniska zwjazanosć jara kruće wobkedźbowaše, a bórzy tam wšěch bratrow z womorjowanjom ćěła a ze swjatym žiwjenjom přetrjechi. Předstojnik klóštra, s. Heliodor, widźeše, kak Syman z posćenjom ćěło přez měru womorješe, a jomu přikaza, zo so njesmě powšitkownoho prawidła zdalować a tak, kaž druzy mniša, žiwy być. Hdyž Syman mjelčo ćěło krjudowaše a womorješe, pušći Heliodor joho z klóštra. Syman poniżnje woteńdźe, tola za dwaj dnaj so mnicham po nim zastyska a přiwjedźechu sebi joho zasy do klóštra.

Za něšto lět so Syman rozsudźi, zo budźe jako pustnik w samoće žiwy. Wón woteńdźe na lěsnatu hórku, tam sebi k bydlenju natwari khěžčičku a w njej za cyły štyrćećidnjowski póst ničo njejědźeše a njepiješe. Zo by so jomu žana cyroba podawać njemohła, chcyše sebi zastup do khěžki zamurjować. Biskop Lassa njechaše jomu to přizwolić a dowoli jomu hakle, hdyž bě sebi Syman do khěžki něšto khléba a wody sobu wzał. Za 40 dnjow zastup přełamachu a nadeńdźechu Symana na wobliču ležo a do modlitwy ponórjenoho. Khléba a wody so za tón cyły čas ani dótknył njebě. Biskop da jomu s. woblatko, tak posylnjeny stany Syman a khwaleše Boha. Z toho časa so kóžde lěto štyrceći dnjow tak posćeše.

Za tři lěta Syman postupi na wjeršk hory a natwari sebi tam kamjeńtnu khěžku bjez wjercha, tam bě, modlo so a pobožnje rozjimajo, 10 lět jako pustnik žiwy. Tola šěroko a daloko so wo nim powěsć roznjese a to wabješe wjele křesćanow, židow a pohanow k tutomu wurjadnomu mužej. Wulke črjódy k njomu do pusćiny khwatachu, zo bychu joho wobdźiwali a joho suknje so znajmjeńša dótkli. To pak bě poniżnomu pustnikej přećiwne, tohodla poča l. 423 docyła nowe wašnjo pokutnoho žiwjenja. Wón sebi wudźěła stołp, kotryž bě něhdźe šěsć łohći wysoki a štyri stopy (3 łohće) šěroki, horjeka bě wobłoženjo, tři stopy wysoke. Na tym stołpje nětko přebywaše. Po času sebi tón stołp powyši, najprjedy na 12, potom na 22 a naposledku na 36 łohći. Po lěće 440 postajichu jomu ludźo 40 łohći wysoki stołp. Na wuzkim wjeršku tutoho stołpa njebě možno ležeć, ale jeno stać abo klečeć so tam móžeše, a tu přeby Syman 37 lět swojoho žiwjenja, měješe drastu ze zwěrjacych koži a na hłowje čapku z wowčeje kože a bě wustajeny palacomu słóncu, wichoram, dešćam, sněhej a mrózej. Deleka pod tutym stołpom nastachu khěžki za joho wučownikow a pustnikow. Jónu wob tydźeń podawachu jomu khudušku cyrobu.

Syman rěkaše dźiw swěta, dokelž bě žiwy, kaž to swět hišće widźał njebě. Njech bě tužno a horco, njech też zyma, wón stoješe na swojim stołpje, zepjerajo so na wobłoženjo, njehibajo so, rucy wupřesćěrajo a k njebju zhladujo. Kóždy dźeń rano něšto hodźin rozjimaše, potom poča ludźom na hnujace wašnjo prědować, potom poskaše na žadanja a prószwy přikhadźacych pućowarjow, jim dawaše spomožne rady a napominanja a z nimi so naposledku pobožnje modleše. Nic jeno křesćenjo, ale też pohanscy Arabowje, Persowje, Indowje, Ethicpowje a Iberowje pućowachu k njomu, zo bychu wot njoho wukli a tróšt a radu we swojich potrěbnosćach dóstawali. Syman wosebje k pokuće a k zacpěwanju swěta napominaše a rěčeše najradšo wo wěčnym wotrunanju a wo wěčnych khostanjach. A bjez dźiwa, zo so pohanjo a błudnicy k prawej wěrje přiwobroćichu a jara mnozy hrěšnicy so nakazachu, dokelž zahorjace słowa tutoho prědarja, kotrohož napohlad sam hižo jimaše, mócnje skutkowachu. Njewědomych we wěcach nabožnistwa rozwučeše, njepřećelow změrnowaše, njezbožowni a zarudźeni dóstawachu

tróšt; někotryžkuli zasakły złóstnik a zapleńčeny swětnje zmysleny bu, kaž přez dźiw, cyle druhi človjek a mnozy kruće khori buchu na joho zastupnu próstwu spodźiwnje wustrowjeni. Tola nic jeno prosty lud so k Symanej tłóčeše, ale też nahladne a wysoko postajene wosoby so na njoho wobroćachu we swojich należnosćach. Hdyž w Antiochiji mór nasta, prošachu měsćenjo joho wo zastupnu modlitwu a samo kejžor Theodosius, hdyž dyrbješe wójnu z Persami wjesć, žadaše wo joho modlitwu, hdyž bě dobył, přicpěwaše dobyćo modlitwam tutoho s. muža. Też w cyrkwinskich należnosćach sebi žadachu wot tutoho jednoroho poniżnoho pokutnika radu a pomoc a zo grichiscy biskopja błudnu Nestorijowu wučbu wo Maćeri Božej začisnychu, też wo to měješe wulku zasłužbu. Wot překupcow z Gallije (Francózskeje), kiž do Antiochije přińdźechu, zhoni wo wulkich počinkach s. Genovefy a pósła ji ze swojoho stołpa postrowjenjo a požohnowanjo.

Za dołhe lěta njeje Syman ženje ze stołpa zestupił. Susodni duchowni přinošachu jomu s. woprajenjo, a dyrbjachu po rěblu k njomu horje postupować. Hdyž někotři mniša měnjachu, zo je wašnjo joho žiwjenja wěsta hordosć a pychańtwo, rozsudźichu so duchowni předstajeni, joho pruhować, hač wón tola też s. posłušnosć znaje a lubuje. A pósłachu k Symanej pobožneju mužow, kotrajž jomu we mjenje duchowneje wyšnosće přikazaštaj, zo dyrbi ze stołpa zestupić a žiwy być kaž druzy mniša. Syman tute pruhowanjo derje wobsta a na rozkaz hnydom ze stołpa zestupi. Totom jomu wotpósłanaj poručištaj, zo by so zasy na stołp wróćił a tak Bohu a človjekam dale służił.

Hnujaca bě Symanowa smjerć. Na posledku ćerpješe cyłe lěto na bolosćiwe jětřenjo na nozy, tak zo móžeše jeno na jenej nozy na stołpje stać. Jónu pjatk stoješe njehibajo so z wupřestrěnymaj rukomaj a k njebju hladajo. Nahle skhili so potom na wobłoženjo, jako by mučny był a chcył wotpočnyć. Duša swjatoho ćerpjerja a pokutnika woteńdźe do sydła wěčnoho pokoja. To bě 2. septembra 459. Hakle za tři dny spóznachu přikhadźacy, zo jich lubowany pustnik wjacy žiwy njeje. To jim jedyn ze Symanowych wučownikow wozjewi, kotryž po rěblu k swojomu mištrej zaléze a spózna, zo je mortwy. Joho ćěło do hłowneje cyrkwje we Antiochiji donjesechu. Joho pokhowanjo běše wulkotne, Antiochijski patriarcha a šěsć biskopow so na nim wobdźělichu, wjele wysokich swětnych zastojnikow a wšitcy wobydlerjo Antijochije joho k rowu přewodźachu. Hižo za žiwjenjo wobkrući Bóh swjatosć pustnika Symana z wjele dźiwami a wosebje po smjerći. Antiochijscy měsćenjo sebi ważachu powostanki joho swjatoho ćěła nimoměry a mějachu je za kručišu wobhrodu hač měsćanske nasypy. Jara swjatočnje so swjeći joho swjedźeń wosebje w narańšej cyrkwi.

Biskop Theodoret w Syriskej, Symanowy časownik, znaješe joho po wosobje a je nam joho žiwjenjo wopisał. Wón praji, zo so jeno z dyrkotacej ruku zwažuje, wopisać žiwjenjo tak wulkoho swjatoho, kotrohož zrozymić je tak ćežko, zo změje hižo najbližši sćěhowacy splah joho wopisanjo za bajku. A tola měješe też Syman naslědnikow, kotřiž pokutne žiwjenjo na stołpach wjedźechu; znaći su jako joho sćěhowarjo s. abt Daniel († 490) a s. Syman młódši († 592).

Syman stołpownik je so sčinił za Jězusa Khrystusa błazeń a dźiwadło tutomu swětej, kaž s. Pawoł pisa; cyły swět a wšitke joho wužiwanja, zawjeselenja a sławu měješe za smjeće, jeno zo by dobył Khrystusa. Wón bu křižowany swětej a swět jomu. Hdyž wopominamy rjekowske skutki tutoho swjatoho, joho poniżnosć, sebjezapřěwanjo a sćerpnosć, móžemy jeno z pohnućom prajić z psalmistom: „Spodźiwny je Bóh we swojich swjatych“ (ps. 67, 36). My mórkotamy přećiwo Bohu, hdyž kříž na nas pósćele, a wotlakujemy so, jeno mału pokutu za wulke hrěchi dokonjeć. Kak zahańbuje s. Syman ludźi, kotřiž chcedźa rěkać křesćenjo, tola ani najmjeńšoho wopora njechadźa za Jězusa přinjesć. Na prózdne a hrěšne wěcy waža cyłe dny, ale na modlenjo ani něšto mjeńšinow nałožić njechadźa. Na zawjeselenja a prózdnosće maja dosć pjenjez, tola, maja-li dać něšto na dobre wěcy, na wužitk s. cyrkwje, za khudych a hubjenych, dha zawěraju swoje pokładnicy. Póst je jim wobćežny, a mjez tym strowotu podrywaju z wožrałstwom a z wopiłstwom.

Politiski rozhlad.

Wotmołwa Francózskeje na němskostatnu notu.

„Njeje wěrno, zo stej Francózska a Belgiska někajkužkuli naprawu činiłoj, kotraž njeby Versailleskomu zrěčenju wotpowědała. Na druhej stronje němske namjety we wjacorych dypkach napřećo tutomu zrěčenju stoja.

Wuměnjenja za płaćenjo su so 5. meje 1921 postajiłe. Němska je je přijała a podpisała, swoje winowatosće pak njeje dopjelniła, ani po położenju nic. Po postajenjach měrowoho zrěčenja staj Francózska a Belgiska na to ćazy bratej. Napřećo wudawanjam němskoho knježerstwa je so tu bjez najmjeńšeje namocy ze strony Belgiskeje a Francózskeje stało. A hdy by wot teju mocow wotwisowało, bě hnydom móžno było, zo bychu němscy industrialni, inženerojo

Hana

abo

„Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sebi natwari“.

(Wobraz křesćanskoho žiwjenja.)

(Pokračowanjo.)

Kak so nad wšitkim tym z wutrobu wjeseleše Hana! Swěru jej Jurij wšitko pisaše, štož joho jeno pohnuwaše. Tajke joho listy běchu přecy dale a rjeńše, wosebje hdyž bě so Jurij zwučił maćeri serbski pisać a ta na swoje wysoke lěta tajke listy derje čitać nawukła. Kak móžeše tu wutroba k wutrobje w maćernej rěči rěčeć! Też mać swojomu synej sama pisaše tak derje hač so hodźeše, jeno napisma na listy jej knjez wučeŕ pisaše. Je trjeba hišće na to wosebje spomnić, zo mać swojoho Jurja z najnuznišim, wosebje z pjenjezami, swěru wobstara? Wona wšak derje wědźeše, a knjez faraŕ bě jej to też wosebje prajił, zo studentam přewjele pjenjez wušne njeje; tola přewjele wona njesćeleše a bě sebi wěsta, zo je Jurij derje nałožuje. To bychu jej też wšelacy prošerjo a potrěbni ludźo, kotřiž na pućach w Prazy a wokoło Prahi sydaja a Jurja dawno hižo znajachu, zawěsće wobkrućili.

Ducy bě so lěto minyło a prózdniny tu běchu. Jurij bě rano na papjerje, hdźež běchu dny hač do prózdninow ze smužkami woznamjenjene — kaž to studentojo před prózdninami rady činja — poslednju tajku smužku wušmórnył, po kemšach dóńdźe sebi po wuswědčenjo. Kak jomu wutroba pukotaše, hdyž knjez professor z wuswědčenjemi do wučeŕnje zastupi! Jurij bě w prěnim połłéće w swojej rjadowni pjaty był a běše sebi wuswědčenjo „z wuznamjenjenjom“ dobył. Budźe też druhe, wjele ważniše wuswědčenjo tutoho lěta tak dobre? . . . Nětko je wšo wućichło a knjez professor čita prěnje a druhe mjeno: prěni a druhi staj sebi po swoje wuswědčenjo k pultej šloj; nětko ma třeći přińć a „Jurij Prawda“ čita professor. Kak zabłysknje so Jurjowe wobličo! Hižo ma w rucy papjeru, kiž so jomu ważniša zda, hač hdy by z njej cyłe kralestwo dóstał; hižo je je z jenym pohladnjenjom přelećał a z druhim so z nutrnym pozdychnjenjom Bohu podźakował. Nětko ma jenož jenu należnosć hišće, ducy dom dóńdźe sebi do cyrkwje, hdźež je tak husto prosył, zo by drje krótki ale horcy dźak wotłožił — a potom dom, dom k lubej maćeri! —

Bě to radostne zasywidźenjo! Mać sama bě z Pětrom hač na železnicu napřećo přijěła, a nětko so Jurij da do powědanja wo Prazy, wulkim a rjanym měsće, wo joho krasnych cyrkwjach, wo šuli a jeje wučenju, wo swojim bědźenju, modlenju a dokonjenju! A Hana pohladowaše pak k njebju z dźakapołnym wóčkom pak zas a zas na swojoho Jurija, kiž bě za te lěto na tak šwižnoho, nježnoho młodźenca narostł. Cyłe Bělicy mějachu podźěl na wutrobnej radości zbožowneje maćerje; a bě to witanjo, wobdźiwanjo

a dźěłaćarjo z francózskimi industrialnymi, inženerami a dźěłaćerjemi hromadźe dźěłali. Wukazy, kotrež su z Barlina přišle, su tutomu dźěłu zadźěwałe. Nic wobydleŕstwo, ale němske knježeŕstwo je přećiwjenjo chcyło a organisowało.

Němske knježeŕstwo samo to připóznawa, prajicy, zo tele přećiwjenjo hakle přestanje, hdyž budźa jejne namjety přijate. Hdyž njeby němske knježeŕstwo přećiwjenjo organisowało, njeby jomu móžno było, je přikrótšić abo podlěšić. Tele přećiwjenjo pak njeje pasivne, ale aktivne. Mjez tym zo Versailleske měrowe zrěčenjo formalnje postaja, zo Němska nima prawo, sankciju, hdyž je wotškodźenska komisija přeńdźenja spóznała, jako skutk njepřećelnosće wobhladować, je němske knježeŕstwo nic jenož strajk zastojnikow, ale powšitkowny systematiski konflikt, nadpady, wobškodźenjo wěcow a powšitkownoho prawa organisowało.

Belgiske a francózske knježeŕstwo njemóžetej žadyn němski namjet rozpominać, kaž dołho tole přećiwjenjo traje.

Francózske a belgiske knježeŕstwo dyrbitej přistajić, zo so nětčiše namjety Němskeje we wjacorym nastupanju njehodźitej přijeć.

We prěnim rjedźe woprawdźite ličbniki jenož štwórćinu sumy předstajeja, kotruž je wotškodźeńska komisija postajiła a kotruž je Němska z napřećo zwjazkarjam připóznała. Francózska a Belgiska stej wospjet prajiłoj a stej nuzowanej, to z nowa rjec, zo njemóžetej do přeměnjenja jeju žadanjow zwolić. Francózska je hač do tuteho wokomika 100 milijardow frankow na konto Němskeje wudała, Belgiska 15 milijardow belgiskich frankow. Hospodarske zajimy Francózskeje, hospodarske zajimy sweta, prawda sama sebi žada, zo wobškodźenej krajej njejstej k tomu zasudźenej, so zahubić a swój dołh wobnowić dać.

Poskićenjo 30 milijardow, kotrež je Němska činiła, po wurazu němskeho knježeŕstwa elasticitetu wopřija, kotrejež samowola a strachi so njetrjebaju naspomnić. K tomu su wuměnjenja přidate, kotrež za někotre měsacy wšo zasy do prašenja staja. Němske knježeŕstwo ani za to njerukuje, zo so 20 milijardow abo mjeńša suma w mjenowanym času zapłaći.

Štož Němska dźensa poskića, njeje ničo dale, dyžli zmjeńšenjo jejnych winowatosćow.

W **hospodarskim wubjerku němskoho sejma** je němski financny minister Hermes nadrobnje wo financnych wobstojenjach Němskeje rozprawił. W přichodźe budźa so dawki dyrbjeć ručišo płaćić, zo bychmy so sćěhwkow wothódnosćenja hriwny zminyli. Financy Němskeje su so z ruhrskej politiku jara pohubjeńšiłe. Wisaty dołh je wot 1481 na 6601 milijardow stupił. Wudawki němskoho stata su za tutón čas runje 6,8 bilijona wučiniłe, z nich je so 1700 milijardow z dokhodami wurunało. Po předběžnych wobličenjach su nětkole za zličbowanske lěto 1923 wudawki Němskeje na 8569 milijardow zrostłe. Z nich je 2300 milijardow ze samsnymi dokhodami, 6300 milijardow z wisatym dołhom krytych.

Prěnje štyri lěta financnoho lěta su dokhody nic jenož běžne wudawki dźěłanskoho zarjadnistwa kryłe, ale hišće dale toho 4,8 milijardy wuzbytka wunjesłe. Dla wothódnosćenja pjenjez je so tónle wuzbytk zhubił a njedostatk je w přecy wjetšej měrje přibywał

Poincarejej 8. meje francózski sejm z 498 hłosami — 76 bě jich přećiwo njomu —) dowěru wupraji. Z tym je wulka wjetšina sejma joho politiku, kotruž za wotškodźenjo přećiwo Němskej nałoža, za prawu připóznała.

Jako swjate dny postaja naćisk němskostatnoho zakonja (nimo njedźelow): nowe lěto, jutrownu póndźelu, Bože stpěćo, swjatkownu póndźelu a prěni a druhi swjaty dźeń hodow. Dale připóznawa zakoń jako swjate dny: wulki pjatk, Bože ćěło a pokutny dźeń, jeli su wone we jenotliwych krajach zakońscy zawjedźene. Jako narodnej swjatej dnjej buštaj postajenaj 11. augusta (Verfassungstag) a 6. njedźela do jutrow k wopomnjeću na padnjenych we swětowej wójnje. Jenotliwe kraje njesměd́ža žanych wosebitych „swjatych“ dnjow zawjesć khiba 1. meju.

Spodźiwne podawki pola němskostatneje wobory su so w procesu dla křiwdźenja před Wrótsławskim ławniskim sudom wotkryłe. Pod přisahu swědcy wuprajichu, zo je wěsty hejtman před swojej kompagniju woprawdźe njepřećelske rěče přećiwo republicy měł. Mjez druhim je prajił: „My so wustawy njedźeržimy, činimy, štož chcemy. Čornačeŕwjeno-złota je židowska khorhoj, čorno-běło-čeŕwjena je naša khorhoj. Swinjacej bandźe socialdemokratiskoho němskoho knježeŕstwa (tehdy bě dr. Wirth z němskim kanclerom) hižo, hdyž budźe trjeba, krk přerěznjemy. Skóncowanjo Rathenaua je směšna maličkosć. Tutoho židowskoho hólca dla njesměło so telko rěčow činić; přetož z tejele złeje družiny mamy hišće dosć.“ Zajimawe je też, štož so z Barlina wozjewja. Před kaserny tam tele dny automobil připucha. Z njoho błyšćatu uniformu woblečeny prync Eitel Bjedrich wustupi. Wulke syły powitachu joho: „Sława Hohenzolleram, njech je żiwy stary pruski duch!“ Officěr němskostatneje wobory, we wójnskej pyše, worclowy helm na hłowje, joho wojeŕscy so dźeržo postrowi. Posylnjena

---

a prašenjo: „Kak dha je so ći lubiło? Njejsy tola hišće serbski zabył?“ Serbski zabył! Jurij, tónle rozomny a dobry wučenc dyrbjał swoju maćeŕnu rěč zabyć! Pódla swojich přikazanych studijow njezakomdźi so we swojej narodnej rěči dobrowólnje ze wšej pilnosću wudospołnjeć. W cuzbje wšak dźeń a lěpje spóznawać poča wulku wosobnosć domjaceje serbskeje rěče a serbskoho dobroho wašnja a njerunaše so tym, kotřiž do cuzby pohladawši zabudu, z wotkel su a kak so po dobrym katolskim serbskim wašnju postrowja.

Prěnja starosć Jurjowa, hdyž z měsćanskeje šule dom přikhadźeše a też nětko, hdyž bě prěni króć z Prahi přišoł, bě: Kak daloko so ma z cyrkwju, kiž dyrbi so twarić? Bohu žel, należnosć njespěchowaše tak, kaž bě sebi Jurjowa horliwa wutroba to přała, kaž też běchu Běličenjo a susodne wsy žadali. Hromada kamjeni, ke kotrejž bě też Jurij jako mały hólčec přiwožował, drje rosćeše, ale khětrje sporje, prěnja horliwosć bě wustudnyła, a dary z druhich wosadow wuwostawachu a buchu dale a snadniše. Běše drje rjany pjenjez hižo nahromadźeny, njedosahaše pak, zo by so z nim cyrkej natwariła. Chcychu tohodla pjenjezam rosć dać, dóniž so njemóhło bjez stracha započeć. Z tym pak njebě duchownej nuzy Běličanow a cyłeje wokolnosće wotpomhane, kotruž dźeń a bóle začuwachu. Wšelake srědki, kotrež wjednicy cyłeje należnosće nałožowachu, husćiše zhromadźizny, kotrež powołachu, a wosebje nowa próca, z kotrejž duchowni cyłu tajku zhromadnu należnosć we swojich wosadach podpjerachu: to wšo powšitkownu kedźbnosć zasy bóle na Bělicy złožować poča. Běchu też dobre lěta ludźom wjacy srědkow do ruki dałe. Posledni nastork k započenju twarjenja sčini krute a wěste slubjenjo, z kotrymž so mnozy zamožići wobsedźerjo a wuměńkarjo mjez sobu zwjazachu, zo chcedźa nahladne přinoški dać, hdyž jeno so twarić započnje. Też Prawdźina, kiž bě wjacy króć hižo wjetše dary woprowała, slubi z nowa wulki pjenjez. „Wšak mi wunjese“, praji wona, „a Bóh mi zawěsće za to tak žohnuje; na prózdne wěcy druzy wjele mjetaja a nimaja z toho žanoho wužitka, ale jeno škodu.“

Tak bu postajene, zo ma so na swjedźeń najswjećišeje Wutroby Jězusoweje, kotrejž dyrbješe nowy dom poswjećeny być, zakładny kamjeń położić. Běchu wěcywustojnomu mištrej dali rys wudźěłać, kiž so wšitkim lubješe; bě to jednory, dostojny a prawje rjany dom Boži, rumny a nic přejara drohi, kotryž mištr natwarić slubi.

Bě to wjesołe hibanjo po cyłym serbskim kraju! Jenož Hana njemóžeše so z cyłej wutrobu sobu wjeselić. Z Prahi bě zrudnu powěsć dóstała. Jurij, kiž měješe štwórty króć na prózdniny přińć, bě tam strašnje skhorjeł — na padawu khorosć! Před městom so překhodźujo bě padnył a dóniž zasy k sebi njepřińdźe, bě joho khorosć tak předźěłała, zo sam njemóžeše domoj dóńć. Tak bě khorosć skóńčnje strašnje wupuknyła, kotraž bě jomu dlějši čas hižo zrawiła: bě to sćěhwk tamnoho padnjenja do wody, kotryž so zdaše cyle

wojeńska wobora salutowaše. Někotre mjeńšiny pozdźišo druhi automobil přijědže. W nim Hindenburg sedźeše. Też jomu so wojeńske počesćowanja dachu. Dźěći z kwětelemi z wrotami nutř přiběžachu, čomuž wojeńscy strażnicy njezadźěwachu. Lichterfeldscy gymnasiastojo a studentojo za dźěćimi přińdźechu, zo bychu „wysokoho hosća“ z nowa powitali. Wječor w 9 hodźinach so monarchistiska demonstracija ze smólnicowym ćahom a wječornym piskanjom na kasarnskim dworje, z ludom přepjelnjenym, skónči.

Přećiwo Kruppej a joho direktoram

bě francózski wójnski sud proces započał, dokelž jich winowaše, zo maja winu na znatym krejpřeleću we Essenje. 8. meje wupraji so wusud: Krupp dósta 15 lět jastwa a 100 milijónow hr. khostanja, někotři direktorojo po 10 lětach jastwa a też 100 milijónow hr. khostanja. Statny rěčnik we wobskoržbnej rěči praji, zo stej so z wuprajenjom swědkow komplott a kaženjo zjawnoho měra dopokazałoj. Dyrbi so rozdźělić mjez planom, kotryž bě so přećiwo francózskim wojakam za pad wobsadźenja dźěłańjow zrěčał, a mjez wuwjedźenjom 31. měrca. Wšěm zirenam wuć dachu. Wšitcy dźěłaćerjo swoje dźěło wopušćichu, hdyž nic jena, ale wšě zireny wujachu. Woznamjace za to, zo je so wšo po krutym planje přewjedło, je rozšěrjenjo lětakow, kotreż su so bjez dwěla w agitaciskej pisańi Kruppskich dźěłańjow hišće po třělenju čišćałe. Duch, kotryž bě za demonstraciju třěbny, so z tajnymi nowinami rozšěri.

Komunistojo přećiwo socialdemokratam w Sakskej.

Dla założenja wobaranskich organisacijow přećiwo nacionalistam su so komunistojo w Sakskej ze socialdemokratami rozkorili. Socialdemokratojo so zapowěda, tajke organisacije hromadźe z komunistami wutworić. Z wuwzaćom Oschatza socialdemokratojo zjednoćenstwo z komunistami wotpokazuja.

Štwórtk w nocy je w Mnichowje z nowa k zraženjam mjez nacionalistami a socialdemokratami dóšło, při čimž je so wótrje třělało. W bayerskim sejmje su tele podawki z nowa k halekowanskej debaće dowjedłe, při kotrejž zapósłancy lěwicy knježeństwu porokowachu, zo nasylnosćam nacionalistow njezamóže abo nochce wobarać.

W **pruskim sejmje** je pjatk mjez komunistami a socialistami k njesłyšanej herjekancy dóšło. Přičina, kotraž k tutomu wubuchej dowjedże, bě sama na sebi njewažna. Skónčnje president Leinert zapósłancej Šulcej praji, zo je joho rěčny čas nimo a tak dołho ze zwonom zwonješe, hač Šulc tribunu njewopušći. Předewšim potom pak nasta hara, hdyž komunist Katz praji, zo so w semje komedija hraje. Skónčnje k zapósłancam zawoła „Mazany prak!“ Na to so socialdemokratojo a komunistojo do pukow dadźa a z pjasću do so pjeru. Nimale štwórć hodźiny hołk a tołk traje. Mjez tym bě so staršiska rada zešła a, hdyž bě so posedźenjo zasy započało, president wozjewi, zo je zapósłanc Katz na 15 dnjow z posedźenjow wuzamknjeny. Wutoru so herjekanja komunistiskich zapósłancow wospjetowachu. President Leinert bě tohodla nuzowany, policiji poručić, zo by wšitkich herjekarjow z posedźeńnje wotwjedła. Z tym so we parlamentskich stawiznach hač dotal njesłyšany podawk sta, zo policija cyłu frakciju z nasylnosću z posedźeńnje wotwjedże. Z dobom president přikaza, wšě posłuchańske tribuny wuprózdnić z wuwzaćom nowinarskeje. Němski sejm je wobzamknył, zo maja so pisańnje němskeje nacionalistiskeje swobodniskeje strony zawrjeć.

Prawica a lěwica w Bajerskej so wobrónjuje.

Dokelž nacionalistojo socialdemokratow w Mnichowje stajnje wohrožuja, socialdemokratojo nětko po přikładze nacionalistow wojowanske wotdźělenja wutworjeja. Ći wězo so zasy nawopak wusprawnjeja. Wulki strach je, zo so politiske strony wobronjeja a jena přećiwo druhej wojuje. Bajerska ludowa strona tohodla knježeństwo namołwja, zo by wšě wojowanske wotdźělenja rozpušćiło, njech słušeja k lěwicy abo prawicy, jenož te dyrbja wostać, kotreż knježeństwo podpjeraju.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wulku prócu wo wołóženjo wulkeje nuzy w našim měsće dawa sebi „nuzowe zjednoćeństwo“. Wosebite srědki nadźija sebi zwjesć, zo 12. a 13. meje „kwětkowej dnjej“ zarjaduje. K tomu wone tole wozjewja: Poslednje přihoty za kwětkowej dnjej 12. a 13. meje su hotowe a prócypołne dźěła přihotowanja su tak daloko dokonjane, zo móžemy z rjanym wuspěchom wšěch předewzaćow w zajimje našich z ćerpjenjom poćeženych khudych ličić. Maja to być dny wopora k wulkomu skutku a trajnoho žohnowanja, dny wopora, kotreż pokaža, zo jena wola cyłe wobydleństwo wjedże, swojim njewinowatym ćerpjacym pomhać a ćežke ćerpjenja połóžić, kaž sebi kaznja človjeskeje přisłušnosće

---

zběhnjeny być a nětko za wjacy lět tak zrudnje so wozjewi. Krućiše dźěło wyššoho gymnasija a njewustawaca pilnosć, z kotrejž so Jurij na prěnim měsće, kiž bě w swojej rjadowni docpěł, zdźeržeć pytaše, tomu dopomha. Sta so to na tymsamym dnju, na kotrymž doma w Bělicach twaf cyrkwje skónčnje wobzamknychu.

Jurij drje so zasy po něčim trochu zhraba, tola lěkaf jomu wšě dalše krute dźěło wotradźeše; tuž Jurij tři njedźele do prózdninow pruhowanjo sčini a přijědže dom, zo by so tu zasy cyle wulěkował. Maćerne wóčko wšak hnydom wuhlada z bolosću přeměnjenjo, kiž bě na Jurju znać. Khorosć bě joho tak kruće přimnyła, zo so na swjedźenju, na kotryž bě hišće dóšoł, mało wobdźěli.

Tola strowy powětr, kiž po Serbach wěje, mócna Prawdźic cyroba, lubosćiwe maćerne wothladanjo a bjezstarostne žiwjenjo prózdninow Jurja zasy tak wustrowichu a posylnichu, zo móžeše młódny a wjesoły kaž hdy prjedy nowe lěto we Prazy nastupić. Najrjeńša drje bě nadźija, z kotrejž Jurij zasy dźěše, najkrućiša też dowěra maćerna, kiž joho přewodźeše, a přez wjetši dźěl lěta so jomu ničo njesta; hdyž pak bě swj. Jana nimo, so khorosć zasy pokaza a to hišće krućišo, dyžli zańdźene lěto. Zasy dyrbješe Jurij swoje pruhowanjo do časa činić a přijědže prjedy wšitkich na prózdniny. Nětko so wjacy wo strašnej khorosći dwělować njehodźeše; tutón nowy zrudny podawk bě kaž nóž, kiž bu maćeri na wutrobu stajeny; přetož móžeše sudźić, štož so jej też wot lěkarjow praji, zo tale khorosć z lětami njewotebjera, ale přibjera. Lěkańska pomoc, je-li možna, žada dołhi čas, a tón tola Jurij njeměješe, přetož nětkle w poslednim lěće gymnasija studije přetorhnyć njemóžeše. Styskno běše maćeri w tutej wuzkosći a tola wědźeše najlěpšu pomoc: „Pola človjekow njeje rada, pola Boha je zawěsće!“ Nutrnišo hišće hač dotal prošeše w horcym paćerju za swojoho syna, kiž też w Prazy za ćežke studije wosmoho lěta gymnasija zbožowny wuspěch pola Boha pytaše. A hdyž so ćežke pruhowanjo, „maturita“, přibliži, tehdom bě Swjatki wutoru we Róženće z klětki słyšeć: „Jedyn młodźenc z Keřčanskeje wosady ma wěstu winu, da so swjatej Mariji lubić“, a nichtó drje njewědźeše, kajka móhła to wina być, khiba Prawdźic mać w Bělicach.

Tajka synowska dowěra njemóžeše zahańbjena być; Jurij w Prazy maturiatne pruhowanjo dokonja „z wuznamjenjenjom“ a dósta zjawnu khwalbu před cyłym pruhowanskim wubjerkom. Běše to wosebita hnada Boža na zastupnu prózstwu Najzbóžnišeje Knježny jomu spožčena, zo jomu strašna khorosć na dokonjenju gymnasijalnych studijow njezadźěwaše. To Jurij bórzy jasnje spózna. Přetož hdyž bě po pruhowanju w horcym paćerju před wobrazom Maćerje Božeje swój dźak wotłožiwši so domoj wróćił, napadže joho zasy khorosć, kotruž běchu krute studije hišće wjele bóle zhóršiłe. Hakle za tydźeń bě so Jurij tak daloko zhrabał, zo móžeše někak domoj dojěć. — Tak bu też do tohole

to žada. Nichtó njesmě so na tutymaj dnjomaj wopora wuzamknyć, njewotpokaž našich pomocnikow a pomocnicy bjez dara. Kóždy móže pomhać, kóždy swoju šerpatku přinošeć! Kóždy přećel človjestwa ma wysoku přisłušnosć, wopory přinjesć. Chcemy wšelake swjedźeńske wěcy poskićeć, tola njeje to žadyn zabawny swjedźeń, kotryž smy sebi předewzali, ale su swjedźeńske dny, napjelnjene z hłubokej, cunjo začuwanej lubosću k človjestwu; swjedźeń wšěch za přez 1200 najkhudšich města Budyšina. **Lubosći do skutka přeńć dać**, to je zakładna mysl kwětkowych dnjow wšěch swjedźeńskich wotmysleni. Prosymy wšě towarstwa, kotřiž chcedźa swoje dźělbraćo ludowomu woporej wosebje wopokazać, zo bychu so při swjedźeńskim ćahu w civilnej drasće abo uniformje wobdźělili, přetož tu ma so wosebje wuprajić: „We měsće Budyšinje na swojich khudych bratrow a sotry njezapomnja! Kaž płomjo dyrbi mysl sapać ze sylnej mocu — lubosć wopokazać najkhudšim bratram.“

Z Budyšina. Njedźelu do swjatkow (13. meje) smě so we wšěch zjawnych předawarnjach Budyšskoho hamtskoho hejtmanstwa hodźinu do hłowneje Božeje służby, kaž też w času wot 11 hodź. dopołdnja hač do 6 hodź. wječor wikować, a smědźa pomocnicy, wučownicy a dźěłaćerjo dźěłać.

— Tudomna sukelnja spožči swojim akcionaram na loňše 25 % dividendy a dalše zarunanjo wo 100 % na kóždu akciju. Zakładny kapital so z 30 mil. na 50 milijónow hr. powyši. Wobkhod je spokojacy. Skazanki na někotre měsacy předleža.

— Kaž rěka, wosrjedź junija, Drježdźanski cirkus Sarrasani do města přińdźe: Wón ma mysle, po narańšej Němskej pućować a swoje wumjelstwo pokazować. Rěka, zo mjez druhim něhdźe 100 dobrych, derje wuwučenych koni sobu změje, dale wjele cuzych zwěrjatow a wšelakich ludźi z cyłoho swěta.

— **Wo šulu** a jeje nabožny swětny raz přecy bóle w našim měsće wojować póčnu. Předewšim płaći to wo dotalne evangelske šule; přetož my katolscy mamy tu swoju šulu. Wězo njeje za nas z tym strach zběhnjeny; wojowanjo, kotrež so předewšim we wosebitych zhromadźiznach stawa, někotromužkuli hłowu za swětnu šulu zamući. Teje zastupjerjo mjenujcy wukhwaluja předewšim jeje zawěsće dobre boki, njezbožo pak, kotrež dźěćom a ludej we sebi khowa a też po času zawinje, woni zamjelča abo přeja. „Njejsmy přećiwo nabožnistwu“, praja, „nochcemy jenož žanych wěrywuznaćow“. Štóž pak ma hišće někak jasnoho zapřijeća wo prawym nabožnistwje, dyrbi spóznać, zo nabožnistwa bjez wěry a jeje wuznawanja njeje. — Tak da so někotryžkuli zaslepić a samo za swětnu šulu podpisuje. Našim katolskim staršim předewšim přiwołamy, zo njebychu so z tajkimi nasadźowali, kotřiž swětnu šulu sebi žadaju. — Też ženje za nju njepodpisajće. Za nas katolskich płaći jeničcy hesło: chcemy „konfesionalnu“ šulu. Štóž by to nochcył, by lohko sobu zawinył, bychmy-li jónu swoju katolsku (tachantsku) šulu tu w Budyšinje abo pozdźišo přisadźili.

Z Radwórja. Tudomna Bjesada (kasino) wotmě njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. — W měsačnej rozprawje spominaše předsyda na romske prašenjo, zionismus a druhe tukhwilne politiske drobnosće. — Bjesada zhubi za krótki čas 3 sobustawy přez smjerć: Rjeńča a Handriku z Kamjenjeje a Filipa Bronjanskoho. Wšitcy běchu pilni wopytowarjo zhromadźiznow, Handrika też sobuzałožeŕ towarstwa.

Z potom sćěhowacych jednanjow njech je tole naspomnjene: Bjesada wobdźěli so na swjedźenjomaj w Jasenicy a Wotrowje. — Přinošk postajichmy na 100 hr. Někotre sobustawy, kiž loňši přinošk (10 hr.) hišće zapłaćili njejsu, njech jón bórzy pokładnikej, k. cyrkw. wučerjej Andriccy, póśćelu. Štóž njewě, hač je płaćił, njech so tam wopraša. Přichodna zhromadźizna budźe předwidźomnje swjatkownu póńdźelu.

Z Nowoho Městačka pola Pančic. Naš ryćeŕkubleŕ Hustig ze swojej mandźelskej 1. meje swój złoty kwas swjećeše.

Z Lubija. Sobotu tydźenja popołdnju je so na drózy z Lubija do Zhorjelca ćežke njezbožo stało. Pola Rosenhaina so droha nahle zawinje. Tam automobil, kotryž k. direktor Heuer z Budyšina wjedźeše, do štomow a kamjenja zajědže. Z nahłym storkom wućisnychu so tři we zadnim dźěle automobila sedźace wosoby. Direktor Zhorjelskoho Palastowoho dźiwadła Pursch prasny z hłowu wo kamjenje. Jomu so nop pukny, na čož bórzy wumrě. Jedyn druhi, wěsty Carlo Fernando, kotryž w Budyšinje w centralnym dźiwadle hóstnu hru dawaše, na swoje znutŕkowne rany na druhi dźeń we Lubijskej khorowni wumrě. Puršowa njewjesta, kiž chcyše za tydźeń z nim kwas swjećić, ze stróželemi woteńdźe. Wona dyrbješe přihladować, kak jeje nawoženja wumrě. Też wjednikej automobila so ničo njesta. Před přibližowacym automobilom dźěći rozćěkachu, reblowany wozyčk z małym dźěśćom stojo wostajiwši. Automobil wozyčk powróći. Dźěćo so wukuli, jomu pak so ničo njesta.

Ze Serbow. Njedźiwajo na nětčiši materialnje zmysleny čas, je hišće mjez katolskimi Serbami zdobne wašnjo, „Bohu k česći“ a k wopomnjeću na něhdy tu bywšu wosobu abo swójbu swjaty kŕiž stajić. Tajke znamjo dobyća nad

---

wjesołoho khelucha Jurjej ze zrudnym podawkom hórki přidawk měšany.

A maćeŕna dowěra, kak kruće bu ta pruhowana! Z radosću, kajkejež jeno je maćeŕna wutroba mócna, je so hižo zbóžna čuła wepominajcy nadobny dźeń, kotryž by jeje Jurja swjatomu powołanju přepodał — a nětko so zdaše cyła jeje nadźija podarmo być! Přetož Jurij njemóžeše měšniskeje swjećizny dóstać, doniž wot tuteje strašneje khorosće njeby wuhojeny był. Woprawdźe wša móc a sylnosć, kotruž krute přeswědčenjo a dospołne podaćo do Božeje wole skutkuje, běše trěbna, zo Hana w tutym najhóršim bědźenju njepodleža.

Cyłe Bělicy mějachu wutrobny podźěl na zrudobje Prawdźic swójby; běše dźěn Jurij też jich a maćeŕna nadźija też jich přećo. Tola štó ze wšěch Běličanow chcyše Hanje tak trěbny tróšt skićić, kiž wšitcy sami tak nuznje trjebachu? Z radosću započaty twar cyrkwje na žane wašnjo tak lohcy njeńdźeše, kaž bě prjedy wočakowane było. Njechachu so cyle z pjenjez wutwarić, a tuž murja a cyły twar jenož sporje přiběrachu. Za dobrej dwě lěće bě twarjenjo někak pod kryw přiwjedźene. To wšak bě Běličanam jara pomału! Wyše toho so ze strony knjejstwa wšelake ćeže a haćenja přihotowachu. „Što pomha wam cyrkej — rěkaše — hdyž tola za duchownoho starane nimaće? Z čoho dha budźe tón žiwy?“ Tak z kóždym nowym dnjom skoro nowa starosć switaše. — — —

Hana běše prěnja, kiž w tutych ćežkich starosćach zasy so z Bohom tróštowaše, hačrunjež měješe jich najwjacy znjesć. Bu pozběhnjena přez cyle wosebitu dowěru swojoho lubowanoho syna. „Hdźež je nuza najwjetša“, jej Jurij praji, „tam je Bóh najbliže. Móžu sebi myslić a rozpominać kaž chcu, přecy zasy praji mi znutŕkowny hłós, zo mam Bohu wopor swojoho žiwjenja přinjesć, kotrež je mi z wosebitej hnadu Božej zdźeržane. Njepřestań jeno, luba maći, z cyłej mocu swojeje wutroby za mnje prosyć, a zo maćeŕna modlitwa mróćele přeńdźe, to dosć wěsće wěmy ze stawiznow Swjatych. Njezhub'my tola dowěru, přetož ta je za naše prósťwy najnuzniša, hdyž Zbóžnikowe słowo znajemy: Štožkuli we modlitwach žadaće, wěŕće jeno, zo to dóstanjeće, a stanje so wam.“

„Haj, mój syno“, wotmołwi Hana, „njezhub'my dowěru! Zawěsće, Bóh sam je tebi tajku wobstajnosć do wutroby dał . . . Njeměj mi za złe, moje dźěćo, tule moju słabosć. Ach, zdaše so mi, jako bych při samsnej khromje zahubjenja stała a wjacy so wróćić njemóhła! . . . Bóh žada sebi wopor wot tebje, wón žada pak sebi wopor też wote mnje a da mi hišće spóznać, we čim by měł wobstać.“

Wot toho dnja bě Hana zasy tróštna a podata do Božeje wole kaž prjedy.

Hdyž prózdniny ke kóncej běžachu, khodźeše Jurij přeze dny do Róžanta, zo by wot Najzbóžnišeje Knježny, na kotruž běše stajnje cyłu swoju dowěru stajał, sebi strowosć

smjerću a helu wuhladaš nětko też na jenej wjesnej zahrodźe, hdyž po šćežkach do wsy přińdźeš. Na wysokim podstołpje, wurubanym z młódnoho łužiskoho zornowca, pozběha so Boža matra. Tola napismo — zdźěla němske, zdźěla serbske — so njeje poradźiło. Ani Němca a Serba, ani wumjełca a filologu wone njespokoji. Što budźe cuzy Němc prajić, hdyž tam čita: „Gelobt ... in Ewickeit". Je-li snadź runje pjerawustojny, budźe zawěsće, a to z dobrym prawom, Serbow špatny němski prawopis zjawnje kritisować, kaž před lětami jedyn jutrowny pućowar w „Kamenzer Tageblatt". Tam nas wusměšowaše, zo na jenym mjezniku stoješe „Nach die Bäder". Hdyž pak jomu jedyn wjesnjan w samym dźeniku wujasni, zo je tajku „wubjernu" němsku gramatiku jedyn Němc skućił, dha so wotmjelča. Swojoho krajana zjawnomu směchej njewustaji, porjedźeńku w tym zmysłu pak njepřinjese. Što budźe k tomu prajić, hdyž zhoni, zo je zasy něhdźe w Serbach jedyn Němc orthografiscy nimo třělił. Nam rady porokuja, zo swoju serbšćinu prawje pisać njemóžemy. To je bjez dźiwa, hdyž prjedy w šuli přileżnosće njemějachmy ju wuknyć.

Po słowje zrozemjene.

Knjeni (kurjenjo muža w pósće njerad widźo): „Prošu, njekuŕće tola wjacy, mje hłowa boli."

(Bur kuri mjelčo dale.)

Knjeni: Prošu was hišće raz, dale njekurić. Tu stoji tola napisane: „Tobak kurić zakazane, khiba-li sobupućowacy dowola.

(Bur kuri mjelčo dale.)

Knjeni (na přichodnej staciji k postillionej): „Prošu, zakazajće tomu knjezej, we wozu kurić."

Postillion: „Tu so njesmě kurić, jeli so sobupućowacy přećiwjeja. Wzmiće na měsće fajfu z huby!"

(Bur kuri mjelčo dale.)

„Što, wy njechaće?"

Bur: „Ně!"

Postillion: „Dha dyrbju knjeza postdirektora zawołać."

Postdirektor (k wozowym durjam přistupiwši): „Prašam so, hač chceće kurjenjo wostajić abo nic?"

Bur: „Ně."

Postdirektor: „Dha wustupće z woza!"

Bur: „Ně."

Postdirektor: „Što, wy njechaće? Postilliono, doběž khětře po žandarma!"

(Žandarm je tu za nětkotre mjeńšiny.)

Žandarm (rozzłobjeny): „Što, ty šamawy hłupako chceš so napřećiwjeć? Tu stoji tola wulke a šěroke: „Tobak kurić zakazane, khiba-li zo sobupućowacy dowola."

Bur (so posměwajo): „Ja dźěn běrnjace zelišćo kurju!"

Strachi přez skažene psy bywaju we Sakskej přecy wjetše. W prěnim štwórće lěta 1923 na psyči skaz 30 wosobow skhorje, w aprylu 9 wosobow. Zo woni na to njewumrěchu, maja so dźakować šćěpjenju přećiwo wudyrjenju tejele khorosće. Prjedy dyrbjachu wot skaženych psow kusnjeni do Barlina abo Wrótsławja. Nětko je też w Drježdźanach wosebity wustaw k tajkomu šćěpjenju. (Staatliche Impfanstalt in Dresden, Bremerstr. 16, Fernsprecher 22301.) Ludźo njech prawje na swoje psy kedźbuja, policajske předpisma njech swěrnje kedźbu maja.

Khostanjo z pjenjezami nětkle někotrohožkuli wjacy wot złósćow a wopačnosćow njewotdźeržowaše. Wina bě ta, zo zakonje, kotrež khostanjo z pjenjezami předpisachu, běchu hišće z časa, hdyž 1 hr. hišće něšto běše. Časy pak su so přeměniłe a hriwna njeje hižo ani złamanoho pjenježka hódna. Z 1. meju zastupi nowy zakoń. Najmjeńše khostanjo z pjenjezami je te z 300 hr., nanajwjacy 10 milijónow. Komuž pak so dopokaza, zo je z nahrabnosće so přešoł, tomu móže so khostanjo hač do 100 milijónow hr. napołožić. Je-li trjeba, smě pak so też tale suma hišće překročić.

Ważmy sebi rěč maćeŕnu!

Hdyž młoda Holandska kralowna jónu na cuzym kralowskim dworje přebywaše, poprosy wona holandskoho wupósłanca při tamnym dworje, zo by swoje dźowki k njej pósłał, dokelž „by jara rad zasy holandske holćki wohladała a z nimi po holandsku so rozmołwjała". Hdyž pak wupósłanc znapřećiwi, zo joho holcy jenož jendźelscy rěča, dźeše kralowna hněwnje: „Tak prošu, je njepósćelće! Přetož njecham ani widźeć holandske holcy, kotrež njemóža holandski rěčeć."

Tele nadobne zmyslenjo młodeje holandskeje kralowny njech sebi też tajcy serbscy starši, wosebje w městach, k wutrobje wozmu, kotříž su njemudri dosć, zo ze swojimi dźěćimi serbski njerěča; haj też na wsach so tam a sem z tajkimi wupjeratami zetkamy, a tola wuči kóždoho strowy rozom, zo mamy sebi maćeŕnu rěč ważić nade wšitke druhe rěče.

Hikawka. Hłuboko wudychnyć a potom dych zadźeržeć; abo: wuši z porstom zatykać, hłuboko zdychnyć a dych spóžrjeć; abo cyle zymnu wodu po łžičkach pić, lodowe kuski brać. Traje-li hikawka dołho, dha wostajiwši wšoho k lěkarjej.

Hłowu-bolenjo. Małokrejni njech runje lěhaja. Hewak pomhaja z wjetša zymne wobalki na čoło; žonopowu papjeru

---

wuprosył. „Spomń, o najmilosćiwša Knježna", modleše so posledni króć, „na njewuprajitu, hórku bolosć, z kotrejž bu twoja maćeŕna wutroba překłóta, hdyž twojoho bóžskoho Syna, na křižu wumrětoho, tebi do klina położichu, a wuproš ze swojej prostwu, kotraž pola Boha wšitko zamóže, mojej zrudźenej maćeri skónčnu radosć po tak hórkich zrudobach."

Posylnjeny, wokřewjeny a wobkručeny wopušći nětko Jurij zasy swoju wjes, zo by duchownske studije započał. Do Prahi so njemóžeše wróćić, dokelž strašna khorosć joho dalšomu byću tam zadźěwaše, a poda so tohodla do Würzburga na wysoku šulu, kotraž tu khwilu ze wšej sławu katolsku theologiju wučeše, zo by nětk dale cyle na swoje studował. Tam wuknješe Jurij pilnje a měrnje a měješe přileżność, katolske žiwjenjo a katolsku wědomosć z cyle druhoho, jomu dotal njeznatoho stojnišća spóznać, štož też wšitko k powšitkownej zddělanosći a k wobšěrnomu rozwučenju jara spomožnje přinošowaše.

Mać pak zdychowaše a so modleše doma. Měješe winu, swojoho Jurja hišće z wjetšej starosću do Würzburga přewodźeć, kaž hdy prjedy, też prěni króć, do Prahi. Tola stajnje spominaše na wokřewjace słowo Jurjowe, zo maćeŕna próstwa mróčele přeńdźe. Před swj. Marijinym wołtarkom swojeje farskeje cyrkwje klakaše, tam tróšt a pomoc pytaše, tam też Boha za rozswětlenjo prošeše, kajki wopor by jomu spodobny był.

Bóle też hišće dyžli prjedy staraše so za nowu cyrkej swojeje wsy. Kaž bě wot spočatka twarjenja třeći zapřah koni sebi wobstarała, zo by tón za přiwoženjo twarskich potrěbnosćow służił, tak nětko wšelakich dźěłaćerjow za cyrkej na swoju ruku dźeržeše a płaćeše. Najbóle pak bě ju, kaž wšitkich Běličanow zapřijała powšitkowna należnosć wo zastaranju duchownoho; dźeń wote dnja sebi na to mysleše a pytaše wupuć z tajkich wuzkosćow . . . Što też to jeje woporniwa wutroba hišće wobzamknje? —

W starosći, bědowanju a modlenju miny so Hanje a Běličanam lěto a bliže so zasy k s. Janej. Dźeń a bóle přiběraše Hanina starosć wo Jurja, dokelž čas joho strašnych skhorjenjow prjedawšich třoch lět z kóždym dnjom bliže stupaše.

Tehdom jězdźeše dźewjeć dnjow za sobu kóžde ranjo z Bělic wóz do Róžanta; a dźewjaty dźeń, runje na s. Jana, kleči žónska w pokutnej drasće w tamnišej cyrkwi swjataj sakramentaj pokuty a wołtarja dóstawši před hnadownym swjećećom „našeje lubeje Knjenje wot lipy", kotraž dźěćowsku dowěru njepřestanje mytować ze spodźiwnymi wusłyšenjemi; wulka dyrbi być dowěra tuteje žónskeje, zo wóčcy njepušći wot wobraza najmilosćiwšeje Knježny, wulka też jeje należnosć, zo tu přez cyłe dopołdnjo kleči. Hižo je połdnjo wotzwoniło — a nětko je stanyła, je hišće jónu k tróštańicy zrudnych pohladała z wóčkom tak połnym bolosće a radosće a khwata ze swjatoho městna. Što?! je

na khribjet; horce kupjele na rukomaj a nohomaj; migrenowe pólvry. Z duchownym dźěłom so njepřenapinać; za porjadne na nuznik-hičo (Stuhlgang) so starać. Hłódny njebyć; čerstwy powětr.

Kašel. 2—3 šalki horco mjatličkowoho čaja abo horcoho mloka abo znajmjeńša horceje wody a někotre hodźiny dołho so prawje pośić. Ćopło-włóžne wobalki wokoło šije. Też čiń to, štož je horjeka pře dybawosć wukazane. — Je-li pak při tym zymica, póscel hnydom po lěkarja.

Jěsć so njecha. Z posćenjom žołdk wuhojić; ničo ćopłoho ani zymnoho njejěsć. Při zatykanju ćěrjace srědki (hórku wodu — Bitterwasser). W nastupanju časa kruty porjad w jědźi dźeržeć.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom scele, móže je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Jenotliwe meble kaž też cyłe
jstwinske wuhotowanja
płaćizny hódne poruča Schulze w Budyšinje
Telefon 382. **Garbarska hasa 8.**

Procesijón do Albendorfa

wotjědźe pjatk před swjatkami z 1. ćahom z Budyšina.

Ródny nježenjeny pohonč
so pyta na
knježi dwór w Jasenicy.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Do Krupki.

Pjatk 18. meje pójdźe **procesijón** do Krupki. Rano we 5 hodź. je Boža mša we Wotrowje a potom woteńdźemy. W Pěrnje w hosćencu „Gold. Krone" budźemy poswačić a w Bergishübelu w hosćencu „Deutsches Haus" přenocować. Wopismo žane njetrjebamy ale jěsć a pjenjezy njech sebi kóždy sobu přinjese.

Michał Narćik.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Mantle a hadźicy
za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći 13 500 hr.

to Prawdźic mać? Je to jeje wobličo, hač dotal tak struchłe a starosće połne? Kak je so na dobo přeměniło, kak jej z wočow rěči dowěrna wěstosć a radosć! Nětko je zawěsće dokonjane bědźenjo, dokonjany też wopor a dobyta wěstosć wusłyšenja. Wokřewjena, wobnowjena so Hana dom wróći.

Tydźeń so miny a žana zrudna powěsć njepřińdźe z Würzburga; Hana wšak so jeje wjacy njeboji, je sebi wěsta, zo je wusłyšana. A hlej! za tydźeń přińdźe list mačany z radostnymi sylzami jeje syna. „Raduj so — pisa Jurij — a dźakuj so tomu Knjezej, luba maći, zo je naju wusłyšał! Přewinjena je moja zrudna khorosć a přetrata! . . . Kaž běchmoj sebi wotrěčałoj, sym też ja dźewjećdnjowsku pobožnosć dźeržał k najzbóžnišej Knježnje. Dźensa před tydźenjom ju wobzamknywši dźěch k sławnomu a pobožnomu lěkarjej, doktorej S . . . ej, kotromuž sym cyłu należnosć rozpowědał. Wón je mje přehladał a přepytał a joho rozsud je, zo ani najmjeńšoho stracha měć njetrjebam, zo móhła so khorosć zasy wróćić. Je mi woprawdźe też, jako bych z nowa rodźeny był; wot dnja s. Jana čuju so dospołnje strowy a čerstwy, kajkiž hišće ženje njejsym był. O dźakuj so Bohu, dźakuj so też Maćeri Božej, kotrejež zastupna prózstwa je mje wustrowiła!"

Štó chcył wopisać njewuprajitu radosć a horce dźakne modlitwy zbožowneje maćerje!

A što bě, prašeš so, wopor křesćanskeje maćerje?

Hišće tydźeń, a Jurij přijědźe z Würzburga strowy a młódny, z radostnymi sylzami maćerje witany. Hnydom nazajtra jědźeštaj Hana a Jurij do města, dokelž chcyše Hana slub, kiž bě swjatej Mariji w Róženće činiła, dopjelnić. Najprjedy před duchownskej a potom też před swětnej wyšnosću „wupraji, wobkrući a wobzamkny, zo swoje kubło ze wšěmi joho ležomnoscemi a prawami po třoch lětach wotstupi a dari cyrkwi w Bělicach, zo by hač na wěčne časy służiło k zdźerženju duchownoho w Bělicach." Hana a Jurij, kiž bě po runje dokonjanym jedynadwacetym lěće swoje połne prawo dosćahnył, podpisaštaj darowansku lisćinu. — Jeno srěni wuměnk za sebje a za Jurja, doniž by na měšnika wuswjećeny njebył, sebi Hana wučini.

So rozemi, zo to dołho potajne njewosta. Bě to radosć w Bělicach, kotrymž bu na dobo wulka starosć wotewzata, bě to powědanjo po cyłych Serbach! Nadobo běchu zasy wšě woči do Bělic złożene. Tajki nadobny přikład ćehnješe, zasy nowe a nahladne dary přikhadźachu, tak zo wo dospołne wutwarjenjo Božoho domu bórzy žadyn strach wjacy njeběše. Woltarje, pišćele, zwony, ławki a t. d. tu po něčim přibuchu.

(Přichodnje dale.)

Lětni barchent

we wulkim wubjerku, pisane **cychi** 9/4 šěroke 4000 hr., 9/4 šěroke 6500 hr. **Najlěpše wupjerki!**

Barchentowe płachty 9500 hr. **Trěnja** běłe a pisane poruča najtuńšo

J. Domš w Budyšinje Lawske hrjebje 16.

Automatowy restaurant. Žane klamy.

Za wšitke zbožopřeća a rjane kwasne dary wuprajamoj wšitkim naš

najwutrobniši dźak.

Wosebje dźakujemy so našej lubej młodźinje za rjanu kwasnu pychu, klóštrskej wohnjowej woborje a serbskomu ludowomu orchestrej za rjane zastaničko a za wšě druhe pisomne a hortne zbožopřeća wot wšelakich stron.

W **Haslowje**, w meji 1923.

Jurij Bermich a mandźelska
rodź. **Kneblec.**

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje mandźelskeje, maćerje, dźowki a sotry

Marije Jänichoweje z Banec

rodź. Nowakec z Noweje Jasenicy

wuprajamy wšitkim, kotřiž su na jeje khudu dušu spominali a njebočičku k rowu přewodźeli, wosebje kk. Hajnicy a dr. Herrmannej, wšěm dźěłaćerjam a dźěłaćerkam z Wutołčic a z Banec, kotřiž su mi k pomocy byli a w mojej ćežkej nuzy wupomhali,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych
Jan Jänich, mandźelski.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy zmeje **15. meje** pop. w 5 hodź. **posedźenjo w Khrósćanskej šuli.** Porjad: Přednošk a wšelake towarstwowe a druhe należnosće. Wo bohaty wopyt prosy **Předsydstwo.**

Bohu, Knjezej nad žiwjenjom a smjerću, je so spodobało, našu lubowanu mać, sotru a wowku

Madlenu Rječcynu

z Radwořskoho Haja

ze swj. sakramentami domawobstaranu, po krótkej sćerpliwje znjesenej khorosći wčora rano, na Bože stpćo, k sebi wzać.

W Radwořskim Haju a Budyšinje,
11. meje 1923.

Hańža Bohotowa rodź. Rječkec,
Jakub Rječka
kaž tež bratr, sotra a wnučkojo.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho a starosćiwoho nana, bratra a dźěda

Pětra Popjele w Khrósćicach

bratra pobožnoho bratstwa s. Bosćana

kotryž 28. apryla ze swjatymi sakramentami na puć do wěčnosće wjacy króć domawobstarany zbóžnje zemrě, wuprajamy wšěm, kotřiž su joho w dołhej khorosći wopytowali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, naš najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Njech wotpočuje w měrje!

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych
Bjeńšec swójba w Khrósćicach.

Po swojej njewuslědźitej radźe wotwoła Bóh tón Knjez srjedu 3. meje našu lubu sotru, swakowu a ćetu

Marju Pawlušec z Radworja

po dołhej ćežkej khorosći, wjacy króć ze swjatymi sakramentami a z poslednim wolijowanjom doma wobstaranu, ze zemskoho žiwjenja. W nalětnim kćěwje žiwjenja, w 28. lěće, zemrě naša luba sotra. Póndźelu 7. meje pokhowachmy ju swjatočnje na wosadnym kerchowje.

Wšitkim, kotřiž su njebohu na khorołožu wopytowali a na kajkežkuli wašnjo zwjeselili, wosebje miłosćiwym sotram za swěrne wothladanjo, wysokodostojnomu knjezej kapłanej Dórnikej za časćiše domawobstaranjo a joho tróšne słowa při rowje, kaž tež Radwořskomu towarstwu knježnow za zhromadne k rowu přewodźenjo a Radwořskej młodźinje za wupyšenjo rowa wuprajamy **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Radworju**, na dnju pohrjeba, 1923.

Zrudźeni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr.,
:-: wot meje hač do kónc lěta 4000 hr. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać,
za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

20. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 19. meje 1923.

Kěrluš meje kralownje.

Marija, meje kralowna!
Će rjenje strowi meja!
:-: O žohnuj z jeje spočatka
Nas wšěch, kiž k tebi dźeja! :-:

Marija! poručamy će,
Štož zeleni so, kćěje!
:-: Te čiste duše na zemi
Najrjeńše kćenja meje! :-:

O wobwarnuj a škitaj nas,
Marija, knježnow maćeř;
:-: My poswjećamy znowa zas
Će wutroby a paćeř! :-:

Tři kwětki su před wšitkimi,
Tym njedaj ženje zhinyć;
:-: Nic wěrje, lubosć', nadźiji
Ze wutroby so minyć! :-:

Ss. tři kralojo.

Wumožnika swěta wočakowachu nic jeno Židźa, ale też pohanjo. Wučeni pohanjo znajachu starodawne wěsćenjo, zo ze židowskoho ludu wuńdźe muž, kotryž budźe wobknježeć cyły swět. Pohanski wěšćeř Balaam wěšćeše, zo něhdy wuńdźe hwězda z Jakuba a stanje sceptar z Israela. Potajkim bě też pohanam znate, zo wočakowany Messias wuńdźe z israelskoho naroda.

Hdyž bě so nětko Khrystus narodźił w Bethlehemje, zrjadowa předwidźiwosć Boža tak, zo so tu też pohanam zjewi. Pohanski wěšćeř Balaam mjenowaše něhdy Messiasa, kiž měješe přińć, hwězdu, kotraž dyrbješe z israelskoho ludu wuńć. Tuž pokaza so w rańšim kraju wurjadnje jasna hwězda. To bě pohanam znamjo, zo su so Balaamowe słowa dopjelniłe, a Bóh rozswětli tři nadobnych mužow, zo bychu za tej hwězdu šli a toho pytali, kotrohož wona připowědowaše. Ći mužojo běchu, kaž s. pismo praji, mudrowcy, wučeni we wědomosćach přirody, wosebje pak we hwězdarstwje, kotruž tehdom wučeni ludźo w rańšim kraju, wosebje w Persiskej pilnje hajachu.

Tući mužojo běchu zdobom też kralojo abo wjerchojo, kaž to stajne podawizny a też wěsćenjo staroho zakonja wobkruća. Psalmista David praji (ps. 71, 10, 11) wo Messiasu, zo jomu dary přinjesu Arabiscy a Sabejscy kralojo. Też profeta Isaias pisa: „Stań, rozswětli so, Jeruzalemje, přetož přišło je twoje swětło, a hordoznosć Knjezowa je nad tobu zešła. A khodźić budźa ludy we twojim swětle a kralojo we błyšću twojoho skhadźacoho słónca. Mnohosć wjelbłudow (kamelow) tebje přikryje, dromedary z Madion a Efy; wšitcy ze Saby přińdu, njeso złoto a kadźidło a khwalbu dawajo Knjezej." (Is. 60, 1—6.)

Po starej podawiznje běchu mudrowcy tři; to je też spóznać z třoch darow, kotrež Zbóžnikej woprowachu. Jich mjena běchu po podawiznach Kaspar, Melchior a Baltasar. Woni běchu zastupnicy třoch hłownych splahow člowjestwa: Semitow, Chamitow a Jafetitow a mějachu mjez swojimi krajanami rozšěrjeć wědomosć wo Khrystusu. Za to, zo za Wumožnikom spomožnje a horliwje žedźachu, dóstachu wot Boha wosebite hnady. Wućežechu z nahladnym přewodom ze swojich krajow, z Arabije a Persije, kaž je k wěrje podobnje, zetkachu so po wjedźenju Božim k zhromadnomu pućowanju a nastajichu so, hwězdu sćěhujcy, k wječoru, a dócpěchu do Jeruzalema, kralowskoho města; tam so jim hwězda zhubi. Myslachu sej, zo su nětko kónc pućowanja dócpěli, pilnje so prašachu za nowonarodźenym kralom, kotrohož hwězdu běchu widźeli w rańšim kraju. Tehdom w Jeruzalemje knježeše Herodes, Wulki mjenowany. Hdyž swjeći mudrowcy k njomu přińdźechu a so za noworodźenym kralom prašachu, zo bychu joho počesćili, zarudźi so Herodes a wšón Jeruzalem z nim. Herodes so stróži, dokelž běše njekničomny človjek ze swědomjom. Romjenjo běchu joho židam nanućili, běše cuzbnik z Idumejskeje, knježeše jako surowc a lud joho hidźeše. Tuž so stróžeše, hdyž wo nowym kralu zasłyši, wo kotrymž dotal ničo njewědźeše. Wón so boješe wo swój trón, kotryž by jomu mohł wzać nowy kral, kotrohož móc a sława bě hižom w dalokej cuzbje znata. Ale też wobydlerjo Jeruzalema so bojachu nowych zběžkow, mučenjow a hroznych přesćěhanjow, z kotrymiž by Herodes kóžde zapřisahanjo přećiwo swojomu nasylnomu knježenju potłóčował. Lestny Herodes hnydom za tym slědźeše, hdźe drje je so joho wuběhowar narodźił, zo by joho mohł wotstronić. Tuž zhromadźi židowsku wulku radu a pismawučenych a so jich prašeše, hdźe ma so Khrystus narodźić. Wšitcy jenak wotmołwichu, zo w Bethlehemje, kaž je profeta Micheas wěšćił: „A ty, Betlehemje, we kraju Judowym njejsy najmjeńše mjez wjerchami Judy; přetož z tebje wuńdźe wójwoda, kiž by wodźił mój lud Israel." (Mich. 5, 2, Mat. 2, 6).

Zo by cyła wěc wostała tajna a lud so njerozbudźił, powoła Herodes skradźu mudrowcow k sebi a so jich pilnje wuprašowaše na čas hwězdy. Zo by mudrowcow mylił, taješe so před nimi prajo: „Dźiće a prašejće so pilnje za dźěćatkom, a hdyž je namakaće, powěźće mi, zo bych też ja přišedši k njomu so modlił." Mudrowcy woteńdźechu do Betlehema.

Lědma běchu z Jeruzalema wušli, tu wuhladachu zasy hwězdu, kotruž běchu w rańšim kraju widźeli, sćěhowachu ju a wona zasta nad městnom, hdźež Bóžske dźěćo běše. Zradowachu so z wulkej radosću, hdyž wuhladachu dźěćatko a joho mać. Boža hnada jich powuči, zo je tute dźěćo tamny wulki kral a Syn Boži, kotrohož bě Bóh člowjekam slubił a nětko na swět póslał, zo bychu wšitcy člowjekojo přez njoho wumoženi byli. A padźechu na kolenje a modlachu so jomu jako swojomu knjezej a njedźiwachu na joho słabosć. Woprowachu jomu: złoto, kadźidło a myru. Ze złotom wobswědčachu mudri, zo je Khrystus kral, z kadźidłom, zo je wěrny Bóh, a z myru, zo je

wěrny človjek a zo chce jako človjek za nas wumrěć a nas wumožić.

Tak wuznachu s. tři kralojo swoju wěru do Khrystusa. Bóh jich za to wosebje škitaše a napominaše, zo so njesmědźa k Herodesej wróćić, ale po druhim puću so do swojeje domizny nastajić, dokelž Herodes dźěćatku za žiwjenjom dźěše. We wótčinje rozšěrjachu powěsć wo Wumožniku, kiž bě na swět přišoł. Stare podawizny swědča, zo je pozdźišo s. japoštoł Domaš jich rozwučił a křćił; woni swjatu wěru horliwje rozšěrjachu a jako matrarjo za nju wumrěchu. Jich swj. ćěła buchu do Konstantinopla a pozdźišo do Milana (Mailand) přenjesene. Němski kral, Bjedrich I. (Barbarosa) daše je do Koelna nad Rynom přenjesć, tam so we swětosławnym domje khowaju we drohotnej křini a hišće nětkole pozbóžnje česćuja.

S. kralojo pytachu Zbóžnika we kralowskim měsće a nańdźechu joho w khudym Betlehemje. Pytachu joho we wosobnym Herodesowym hrodźe a namakachu joho w hródźičcy. Tak Khrystus tež nětko hišće přebywa najradšo mjez khudymi a poniżnymi, kiž khudobu sćerpnje njesu. Bohatstwo a pychańtwo a swětne žiwjenjo wjedu človjeka husto na šěroku drohu do zahubjenja. Herodesej a swětnje zmyslenym farizejam a pismawučenym wosta narod našoho Zbóžnika njeznaty. Njeběchu hódni, zo by jim Bóh to wozjewił. Swjata wěra je drohotny dar, kotryž Bóh jenož tym dawa, kiž su joho hódni. Wohidna njewěra našich dnjow khowa so pod mjenom wědomosće a rozswětlenosće a mnohich wot Boha wotwjeduje a do wěčnoho zahubjenja zawjeduje. Tež tu je hódnosć a nadutosć přičina.

Sćěhujmy přikład ss. mudrych a wěnujmy Jězusej, kotryž so pod wobličom khlěba w cyrkwi poniżnje přikrywa a mjez nami přebywa, złoto swěrneje lubosće, kadźidło pobožneje modlitwy, a myru sebje zaprěwanja a sćerpnoho znjesenja křiža, kotryž nam Bóh napołoža. (Swjeći so 6. januara.)

Politiski rozhlad.

Ma to što na sebi.

Generalojo pućuja. Maršal Foch po Pólskej a Češkej pojědźe. Presidentej Masarykej přeprošenjo francózskoho presidenta Milleranda k wopytej Pariza přepoda. President Masaryk je přeprošenjo přijał a slubił, zo wšće lětsa přijědźe.

Francózski general Le Rond je w Pólskej a Rumunskej přebywawši do Belgrada přijěł. Wot tam pojědźe do Sarajewa, Zagreba a Lublanja.

Tak so zda, zo Fochowe pućowanjo njeje jenož k tomu, zo byštej Češka a Pólska jomu swoju dźakownosć za podźěl wopokazałoj, kiž wón, dobywši swětowu wójnu, na jeju wuswobodźenju a wobnowjenju jeju samostatnosće ma.

W Prazy a Krakowje bu Foch wulkotnje powitany. „Waše dobyćo, knjez maršalo, dobyćo wašoho genijalnoho ducha je tež našu wótčinu wuswobodźiło. Pražske wobydlerstwo sebi za zbožo waži, zo je Was ze zahorjenym wyskanjom powitać móhło, a zastupjerjo Prahi kłoneja so hnući před Wami k znamjenju hłubokeje dźakownosće."

Po tychle słowach pražski měšćanosta maršalej pergamentowu lisćinu a złotu medaliju přepoda, prajo: „Tu Wam podawam, knježe maršalo, we wšej skromnosći tule čestnu medaliju a tónle diplom, wobswědčacy, zo je měšćanske zastupjerstwo Wam čestne měšćanstwo hłownoho města Prahi wudźěliło, a zo ma jena z wulkich Pražskich drohow wot dźensnišoho dnja sławne mjeno maršala Focha."

Foch pokaza we swojej wotmołwje na přezjenosć, z kotrejž su češcy wojacy po boku francózskich za swobodu a měr wojowali. Tež dale budźe Francózska k Češkej stać a jeje swobodnosć wobarać.

Tež načolnik jendźelskoho wójska, general Beriot Caven, něhduši načolnik jendźelskeje wojerskeje misije we Waršawje, general Carton de Viast, kapitan Noskitt a pólski wojerski přidźělenc (attachej) w Londonje Baryński su srjedu do Pólskeje přijěli. Hosćo pojědu do Krakowa, potom do Waršawy a Póznanja.

Tež w Krakowje w Pólskej maršala Focha ze zahorjenjom powitachu. W cyrkwi joho před wołtarjom biskop Sapieha postrowi, na čož so maršal pomodli a wšitcy zaspěwachu hymnu „Bože, coz Pólsku". Polacy powitachu maršala Focha jako symbol francózsko-pólskoho zwjazka a bratrstwa. Foch wotmołwi, zo so z joho pobyćom w Pólskej zwjazk Pólskeje z Francozskej skrući; ta Pólsku ženje njewopušći. Tak so europski měr zakhowa, za kotrymž wšitcy žedźimy.

Tež w Póznanju maršal Foch poby. Na hosćinje pola wójwody praji, zo je Francózska Pólskej stajnje pomoc k zakitanju jejnych prawow poskićała, a zo so Francózska runje tak na Pólsku zepjera.

„Wojujcy w Francózskej smy wědźeli, zo naši bratřa tu wočakuja, zo jim naše dobyćo swobodu přinjese. Cyła naša energija so na wuswobodźenjo Pólskeje měrješe. Lubosć k prawdźe a swobodźe ludow je nas wšitkich wožiwjowała, hdyž so zwjazkarske khorhoje k Rhynej posunychu. Po z mortwych stanjenju ludow dyrbimy so złožeć po zasadach, kotrež su nas k dobyću wjedłe. Su to: Zjednoćenjo jenotliwych stronow w ludu a zwjazk zwjazkarskich krajow k wobtwjerdźenju dobyteje swobody."

Hana

abo

„Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sebi natwari".

(Wobraz křesćanskoho žiwjenja.)

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Minyłe su so skoro tři lěta. Jutrowne kěrluše po serbskich honach klinča a wopowěduja hordosć wot smjerće stanjenoho Zbóžnika; tu a tam hišće widźiš křižerskoho konja, zo so jomu kudźerjawe hriwy hišće njejsu zasy zhładkowałe.

Što dha so w Bělicach stawa, zo wšitko tam khwata? Po wšěch pućach widźiš pobožnych kemšerjow — je běła njedźela. Nimaja dha doma Bože służby, zo ze wšěch wosadow do Bělic du? Wšak je tola swjećenjo noweje cyrkwje hižo dawno nimo.

Je wšak w Bělicach žadny swjedźeń, podobny tamnomu w zańdźenym lěće, hdyž bu tam nowa cyrkej swjećena.

Daloko a šěroko po serbskej zemi roznošuja a wopowěduja krasne Běličanske zwony wulki dźeń, kiž je zaswitał. Bliže a lěpje su lubozne jich zynki znać, hdyž po dotal ćichich honach ze swojim mjedźanym hortom wołaja: Pójće, khwalće toho Knjeza, dźakujće so joho miłosći!

W Bělicach je swjatočne hibanjo. Wšo khwata k Prawdźicom — tam je srjedźizna dźensnišoho swjedźenja. Po cyłym dworje stoja swjatočni kemšerjo, mužojo w najrjeńšej drasće, žónske w płachćičkach a knježny jako družki.

Što to? Z cyrkwje tu ćehnje swjatočny ćah. Doprědka njesu rjane nowe khorhoje, potom du šulske dźěći — hólčatka rjenje sčesane w najlěpšej drasće, holčatka jako družki wupyšene — a z nimi stary knjez wučeř. Što sebi tón tak woči trěje, je snadź hrjebanjo? Tola ně, su to radostne sylzy, kiž so jomu z wočow kuleja; du dźěn dźensa po joho najlěpšoho šulerja! Za šulu sćěhuje dostojny Keřčanski knjez farař ze šesćimi druhimi duchownymi.

Nětko su hač k Prawdźicom dóšli a duchowni zastupja do jstwy. Tu stoji srjedź jstwy blido, přikryte z běłym rubom, na nim Boža matra z dwěmaj zaswěćenymaj swěčkomaj a za blidom kleči młody duchowny — Prawdźic Jurij. Je dźensa joho čestny dźeń, na kotrymž ma nastupić swjate powołanjo we měšniskej swjećiznje dosćehnjene. — Nětko je so pozběhnył, a knjez farař joho z hnujacymi słowami powita a přeprosy, zo by prěni króć swjećić šoł potajny, njewoblakowany wopor nowoho zakonja.

Što Jurij w tutych wysocy swjatych wokomikach začuł! K njebju pozběhnje sylzojte wóčko, w kotrymž so horcy dźak a njewuprajita zbóžnosć błyšći, a nastupiwši swój

Za swoje (katolske) šule

wosebje Lipsčanscy katolikojo wojuja. Snadź maja runje woni, bóle hač štó druhi we Sakskej, winu za nju dźěłać. Wosebje na jenej Lipsčanskej katolskej šuli je wjetši dźěl wučerjow, kotrychž maju mnozy hišće jenož za katolikow po mjenje. Tak so pječa w šuli přećiwo dźěćom we wěcach wěry a křesćanskoho přeswědčenja zadźerža. Wutroba a móc tohole dźěła za křesćanske šule je měšćanski zastupnik wulkopřekupc Eidmann.

Minjenu njedźelu wotmě tam šulska organisacija wulku zhromadźiznu. Eidmann přednošowaše wo prašenju: „Su naše šule w Lipsku hišće šule po wěrywuznaću?“ Pokazawši, kak sebi te mysli, zdobom wotmołwi, zo tajkich we Lipsku hižo wjacy njeje. Po joho rěči přiwza so jenohłósnje (1. dypk z jenym napřećiwnym hłosom) tale resolucija: „My katolscy starši města Lipska z wulkim wobžarowanjom wo wobstojenjach na katolskich šulach słyšimy. Njechamy je dłěje ćerpjeć a sebi žadamy:

1. Nic jenož wučerjow toho samoho wuznaća ale wučerjow wěrywuznaću swěrnych, cyrkwinscy wěriwych wučerjow w zmysłu pastyrskoho lista němskich biskopow; wučerjow, kotřiž su zwólniwi a po rozsudźenju cyrkwje tež khmani, nabožnu wučbu wudźěleć a dźěći w katolskim zmysłu wukubłać. Wot katolskich wučerjow, kotřiž na katolskich šulach wuča, wočakujemy, zo so jasnje a nic dwojomyslnje we nastupanju šule wopokazuja jenajkoho zmyslenja z katolskimi staršimi a raznje so wotdźěla wot njepřećelow cyrkwje a šulow po wěrywuznaću.

2. Předewšim za Lipsčanske katolske šule žadamy sebi, zo šulske Bože služby so dale wukonjeja abo zasy zawjedu, kaž tež paćerje we šuli; tež zasudźamy, zo buchu wšelake nabožne wašnja při šulskich swjedźenjach wotbyte.

3. Wosebje žadamy za swoje dźěći nabožnu wučbu, za kotruž so postajenja a zarjadowanja, wučbny porjad a wučbne knihi w přezjenosći z cyrkwinskimi wyšnosćemi zawjeduja; tež žadamy sebi, zo so minister kulta kruće wupraji: postajenjo z 2. dec. 1918, po kotrymž so we šuli katechismus hižo wučić njesmě a kiž wob tydźeń jenož 2 hodźinje za biblijske stawizny dowola, za katolsku nabožnu wučbu, předewšim za katolske šule, hižo płaćiwosće nima.

4. Dale sebi žadamy, zo, hdyž- a hdźežkuli so hodźi, katolscy duchowni nabožnu wučbu dawaja; při zestajenju wučbnoho rjada njech so přećelnje dźiwa na druhe zastojnske dźěła našich duchownych, a sebi přejemy, zo za wotdźerženjo nabožneje wučby te hodźiny so wubjeru, hdyž dźěći hišće najlěpje duchownje zapřimnu a wučba so hodźi porjadnje přewjesć.

5. Skónčnje žadamy sebi za přichodne němskostatne zakonje jasne postajenja wo prawu katolskeje cyrkwje na dohladnistwo nad nabožnej wučbu. My přjedy so njezměrujemy, doniž našomu biskopej zastup do šulow tež we Sakskej zasy dowoleny njebudźe.“

Tele žadanja šulska organisacija wšěm zakonjedawacym wyšnosćam Sakskeje a Němskeje předłoži. —

Tele žadanja, kotrež tu Lipsčanska staršiska zhromadźizna je wuprajiła, pokazuja, kajke strachi za naše šule wobstoja; jim ma so zadźěwać, wšelake, kotrež tu hižo su, zasy wotstronić. Wustup Lipsčanskich staršich ma tež druhich zbudźić ke kedźbliwosći a dźěłu za ryzy katolske šule. Přetož strachi, kotrež su w městach hižo khětro wótre, móhle bórzy tež na wsach swoju škódnu móc pokazać. Hakle potom so hibać, by było pozdźe. Tuž drje by było radźomne, zo bychu při wšěch staršiskich zhromadźiznach so resolucije přiwzałe, wuprajace: „Žadanja Lipsčanskich su tež naše žadanja“ a potom so pak šulskej organisaciji do Drježdźan abo zakonjedawacym wyšnosćam Sakskeje a Němskeje — předewšim Němskeje — připósłałe.

Ani kročel doprědka

němska nota politisku zwadu wo wotškodźenjo a z tym wo wuhładkowanjo njepřećelnych wobstojenjow mjez nje a ententu, předewšim Francózskej přinjesła njeje. Francózojo ju hnydom dospołnje wotpokazachu — prajicy, zo dwě wuměnjeni stej zakładnjej za nju, ma-li so docyła jednać, mjenujcy: wona njewopušći **do** jednanjow wobsadźeny kraj, a Němska ma najprjedy wšoho spječowanja w Poruhrskej so wzdać. **Nětko** stej tež Jendźelska a Italska wotmołwiłoj. Wonej tež dospołnje němsku notu wotpokazujetej. To, štož Němska poskića, a kaž to čini, njemóže na žane wašnjo nikoho spokojić. Jendźelska wupraja přeswědčenjo, zo změje Němska sebje dla za wužitne, lěpšu dobru wolu k rozrěčenju wo nětčišich wobstojenjach pokazać, zo tohodla předewšim swoje poskićenja tak da a postaji, zo móža so jako podnož k dalšim rozmołwjenjam wužić.“ — Z tym Němskej ničo druhe njewostanje, hač zasy poskićeć a swoje wuměnjenja khětro přeměnić. Runje w tym pak je ze zasady hinajše měnjenjo pola němskoho knježeństwa, štož ma Francózska raznje za najwažniše wuměnjenjo, jeli docyła so hodźi za Němsku što dócpěć: my njewopušćimy Ruhrsku hač hakle **po** dojednanju; tež ma, prjedy hač jednać započnjemy, spječowanjo němskoho luda we wobsadźenym kraju přestać.“ Němska pak sebi zasy kruće žada, zo ma Francózska najprjedy hić a potom budźe so jednać. Tež

čestny puć sćěhuje duchownych. Před nim njese mała družka na pucawku krasnu měšnisku krónu, kotruž su jomu klóštrske knježny dariłe: krónu kralowskoho měšnistwa. Za nim pak sćěhuja pobožni kemšerjo a zanjesu lubozny kěrluš: „Hdźe sy ty moja radosć, hdźe ja će namakam?“ Tak kroči Jurij wosrjedź pobožnoho ludu; tola wot wšoho toho njewidźi a njesłyši wjele: swjate pohnuwanja su joho wutrobu cyle zapřijałe; poniżnje, rucy nutrnje styknjenej a woči k zemi złoženej tu dźe — najrjeńši žiwy wobraz njewinowatoho swj. Aloisia!

Pobožny ćah je hač k cyrkwi přišoł. Tu stoji dom Boži, nadobne městno służby Božeje, po tak dołhim bědźenju a a staranju nětko cyle dokonjany! Hač tež to so Jurij we tymle wokomiku dopomni na to, kak je tež z dźěćacej horliwosću za joho twar so postaral, hač tež to spomina na to, kak měješe někdy žadosć, tudy k wołtarjej służić? Haj, zastupiwši dźensa „k Bohu, kiž zwjesela joho młodosć“, chce służić wołtarjej Božomu, służić hač do poslednjoho zdychnjenja.

Swjedźeńske prědowanjo so započa; měješe je Keŕčanski prěni kapłan, něhdyši wučeŕ Jurjowy, kotryž bě joho tež na prénje swjate woprawjenjo přihotował. Zawěsće, tež wón bě přewzaty wot swjatosće dźensnišoho dnja, kiž bě za Jurja a joho mać ważniši, dyžli mohł to za žanoho druhoho nowoswjećenoho měšnika być. Započejo ze słowami swjatoho Domaša z njedźelskoho swjatoho sćenja „Mój Knježe a mój Božo!“ we kotrychž so swjate spodźiwanjo ze žiwej wěru wupraja, pokaza na njewuslědźite rady předwidźomnosće Božeje we Jurjowym žiwjenju, maćeŕnym a wšitkich Běličanow. Rozswětli, kak spodźiwnje je Bóh wšitko wjedł, zo po tak mnohich a strašnych bědowanjach dowěrny młodźenc swjate powołanjo, mać dopjelnjenjo najnutrnišoho přeća a stysknosćena wosada dokonjenjo bohuluboho skutka dosćahny. A hdyž so prědaŕ na zbóžniwu mać wobroći, zo by jej zbožo přał k tutej radości po tak mnohim horju, dha běše jej, jako měła so nurić we sylzach zbóžnosće. — Tehdom drje žane wóčko suche njewosta.

Na to sćěhowaše Jurjowy prěni wopor Božeje mše. Tež Jurij tak nětk dokonja wopor, kaž běše mać swój hižo tři lěta prjedy přinjesła.

Luby čitarjo, moje pjero je přejara słabe, zo mohło wopisać njewuprajitu potajnosć, kotrejž so sami jandźelojo w čichim zadźiwanju modla. Snadź sy hižo zbožo měł abo hišće změješ, přitomny być prěnjomu woporej nowoswjećenoho měšnika; dźeń wote dnja maš přilježnosć najwjetšu potajnosć swojeje wěry swjećić widźeć. Štož tehdom twoja wutroba začuje, rěči jasnišo, dyžli słabe słowa smjertnoho člowjeka. — Podobny jandźelej tu stoješe Jurij při wołtarju Božim, srjedźićeŕ mjez Bohom a člowjekami. Radostne sylzy maćerje so njepřestachu ronić, a hdyž wona Syna Božoho

potom hakle, tak knježeństwo praji, so poruhrski lud změruje a pasivneje resistency wostaji.

Z cyrkwje a swěta.

Móskwa. Bolšewikojo přesćěhaju dale cyrkej a křesćanstwo. Nětko su też njewinowate knježny, tercijarki po swj. Dominiku, zajeli, dla „njepřećelskeje zapřisahańcy přećiwo bolšewikam". To je w Ruskej wšo, štož bolšewiske njeje. Tercijarki wudźeržuja w Moskwje malu kapałku a hromadźa sebi wosadu mjez ruskej inteligencu. Proces přećiwo patriarchej Tychonu je so wotstorčił. Mjez tym je patriarch Antonin, hłowa „žiweje (bolšewiskej) cyrkwje" so pisomnje na wšě cyrkwje z prostwu wobrośił, zo bychu Tychona wotsadźili, dokelž je „njepřećel wustawy a wot Boha postajeneje bolšewiskeje wyšnosće". Kaž so powě, su bolšewikojo sami dźěleni wo cyrkwinym prašenju. Centrum pod nawjednistwom Kamenoffa je přećiwo dotalnej njepřećelskej politicy, dokelž je hižo internacionalne zapleśenja skućiła. Mjez tym so lud też dale spjećuje. We Batumje bě bolšewiska młodosć tamnu kathedralu wobsadźiła a do kina přewobrośiła. Lud wuhna njehańbity prak z pukami z cyrkwje a sćiska kino ze wšěmi naprawami won na hasu.

We **Waršawje** chcedźa wulkotnu rusku kathedralu wottorhać, dokelž stajnje na zańdźenu rusku kwaklu dopomina. Hdyž človjek też zmyslenjo luda zrozemi, by so tola z kulturnoho stojnišća wobžarować dyrbjało, bychu-li swój wotpohlad wuwjedli. —

W **Pólskej** wobstoji z dowójnskich časow nowa sekta „Mariawitow". Nětko su so wšelacy duchowni tuteje cyrkwje potajnje woženili. To je mjez přiwisowarjemi mócne rozhorjenjo zbudźiło. Mariawitski měšnik Modrzejewski a mariawitskej wosadźe we Gozdźe a Grabowje-Šlacheckim wróćichu so do katolskeje cyrkwje.

W **Americy** wutwori so potajne zjednoćeństwo njepřećelow cyrkwje. Mjenuje so Ku-Klux-Klan. Tući njedočincy zapaleja rady cyrkwje. Tak su na př. wulku krasnu kathedralu w Quebeku (Kanada) zapalili a na dnju swj. Józefa we Denveru słowjenisku cyrkej swj. Józefa a syłu druhich. Katolikojo wustupuja raznje přećiwo zjednoćeństwu a spytuja njedočinki wuslědźić. Za nowotwar Quebekskeje kathedrale woprowaše też swj. wótc 4000 dollarow. Wulke rozhorjenjo zbudźi też njeskutk na katolskim měšniku Vraniaku skućeny. Tón je so bjez sleda zhubił.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Kwětkowej dnjej, kotrajž bě za minjenu sobotu a njedźelu tudomne „nuzyne zjednoćenstwo" na pomoc měsćanskich potřěbnych zarjadowało, stej so wulkotnje pominyłoj. Wosebje spodobał je so ćah, kotryž so njedźelu popołdnju přez wšelake hasy wlečeše, wunošna pak předewšim bě zběrka po hasach. Čisty wunošk, kotryž budźe so skoro wšón khudym rozdźělić móc, je něhdźe 11 milijónow hriwnow.

— Druha swjatočnosć, bóle cyrkwinskoho razu, bě poswjećenjo noweje khorhoje za tudomnu kongregaciju swj. Marije. Swjećiznu wudźěli najdost. k. tachant Skala, jako założeŕ (před 34 lětami) knježnjacoho towarstwa, swjatočne prědowanjo měješe knj. wyšši stud. direktor konsist. rada Löbmann. Wobdźělenjo druhich knježnjacych towarstwow z němskich łužiskich a někotrych namjeznych kónčin bě jara wulke. Tohodla bě też swjedźeński ćah z tachantskeje cyrkwje po serbskej hasy a tak dale na třěleŕnju, hdźež so rozpušći, khětro dołhi. Zabawny dźěl wotwi so we nakopjenej sali katolskeje towarśnje.

Z Kočiny. Našomu kublerjej Šołće su z pastwy 7 hus kradnyli. Štóž paducha wuslědźi, dóstanje 100000 hr. myta.

Z **Wudworja.** Štwórtk minjenoho tydźenja bě tu zhromadźizna, w kotrejž so někotři prócowachu towarstwo za młodych ratarjow założić. Wone ma swoje sydło w Khróśicach měć. Też so za to dźěłaše, wšě tajke po Serbach hižo wobstojace towarstwa do jenoho cyłka zjednoćić. Kaž je słyšeć, bě kruta wola, towarstwa we serbskim duchu dźeržeć a zarjadować.

Tónle posledni dźěl powěśće by wosebje zwjeselacy był. Někotrohožkuli dobroho Serba je dawno hižo wutroba bolała, zo dyrbješe wobkedźbować, kak so we wšelakich tajkichle towarstwach hrózbnje němcuje. Styskniwje zdychowaše: što pomha nam wšě woporniwe dźěło za naš serbski narod, hdyž joho dorost a z tym joho přichod tak cuzbari! Bórzy pominje so narodny duch też z ratarskoho a z tym wjesnoho ludu, a potom su najdlěje Serbja byli; potom budźemy jenož z musejow hišće wo nich wědźeć a stawizny budźa zapisować: Serbja wotemrěchu, dokelž sami swoju narodnosć wot so ćisnychu. Z radosću tohodla słyšimy hornju powěść, a należnje prosymy tych z našich serbskich ratarjow, kotřiž su swojeje narodnosće sebi raznje wědomni: wšón swój wliw na swojich liwkich towarśow wužić a na serbski raz jich towarstwow tłóčić. Sće dha něšto wjacy přez to, hdyž za cuzym hladaće? Abo je dha we němskim

---

w rucy swojoho syna wuhlada, hdyž so tón k njej wobroćiwši praji: „Hlej Jehnjo Bože, kotrež preč bjerje hrěchi swěta", a hdyž ćěło Zbóžnika z ruki swojoho syna dósta, tehdom wjacy njebě ze swojimi myslemi na zemi, běše jej, jako by hižo začuła njebjeske radosće. Zawěśće mějachu też nan, bratŕa a sotry we wěčnosći podźěl na tutej zbóžnosći maćerje . . .

Wopor je dokonjany; Hana kleči hišće w nutrnym rozpominanju ze swojim Zbóžnikom so rozmołwjejo. Tu přistupi młody měšnik k njej, połoži swojej rucy maćeri na hłowu, zo by jej nowoměšniske požohnowanjo dał. Ze žiwej wěru wokoši Hana wysocy swjećenu ruku swojoho syna.

To běše Haniny najzbóžniši dźeń.

Tola wšitka, też najnadobniša zbóžnosć tudy na zemi je jenož krjepka tamneje krasnosće, kotraž je nam w druhim žiwjenju přihotowana. Wěncy a pletwy wot primicy Prawdźic knjeza zwjadnychu a zwotpadachu, knjez Jurij dyrbješe na zdalene město, zo by tam po poručnosći swojoho biskopa duchownsku službu zastał, ludźo mějachu bórzy połnej rucy dźěłać a powědachu mjenje a mjenje wo žadnym swjedźenju; też w Bělicach bu ćicho a mějachu jeno njedźelske a swjate dny abo z rědka hdy też dźěławy dźeń Bože służby, dokelž dyrbjachu so hišće z Keŕćić zastarać; jednanja wo nowej farje w Bělicach bjez kónca trajachu, hačrunje bě za wšo dospołnje starane. — Přińdźe lěćo z krutym dźěłom, přińdźe nazyma ze swojimi płodami, přińdźe zyma a přikry wšo z běłej płachtu dołhoho spanja.

A zasy škowronćki nowe naléćo witachu, zasy běchu křižerjo zybolacy jutrowny grat na hozdźe powsnyli, za cyłe dołhe lěto. „Strowa ta hłowa", su prajili, „hdyž jón k lětu zasy dele wozmjemy", a Hana je přistajiła, hdyž jej křižerjo banty wróćo přinjesechu: „K lětu drje změjeće nowe — žarowanske!"

Kak tele słowa Prawdźic ludźi zrudźichu! a tola widźachu wšitcy, zo Hana njeje bjez winy tak rěčała; přetož wjele bě ju přeměniło zańdźene lěto. Přetož jeje dotalna strowosć a młodnosć bě so zhubiła, ćežki, kuši dych wubudźeše starosć a bojosć wo jeje žiwjenjo, dźeń a bóle wotebjerachu jeje mocy, złamane přez njesměrne starosće, zrudoby a radosće poslednich lět. Hana wšo to derje wědźeše a čuješe, zo drje jej wjele časa wjacy tudy spožčene njebudźe. Tola nic ze zrudobu ale z wjesołosću to pytny; wšak ju na zemi ničo wjacy njezadźeržowaše: Jurij bě wobstarany a službje Božej darjeny, Bratrec Hańži, kotruž bě za swoju přiwzała, běše tak wjele wustajić dała, zo móhła so z česću woženić abo do klóštra hić, a sama bě so wšoho slekła, štož měješe wot Boha wobradźene, zo by to wot nětka Bohu a joho swjatej službje přisłušało. Nětko měješe hišće jeničku žadosć, dóńć do radosće toho Knjeza.

wašnju jeničcy wosobnosć? móžnosć k prawej zabawje? móc k wjetšomu dźělu? To wšo móžemy też we serbskej narodnosći namakać, jenož po njej so wuwiwać a w jeje duchu swoje mocy wužiwać dyrbimy. Budźeće-li to činić, serbscy młodźencojo, potom budźeće ze sobu spokojom: potom njebudźeće jenož z cuzoho brać, ale ze swojoho tworić. A to jeničcy je khwalby a česće a sebjespokojenja hódne. — Tuž do dźěła, serbscy młodźi ratarjo.

A wy serbske holcy k tomu pomhajće a swojich znatych a dobrych k njomu pohoniće. Žana serbska holca njesměła na někajku zabawu hić, hdyž Serbja cuzbuja, a smě jenož k tym młodźencam so dźeržeć, kotřiž su narodnoho zmyslenja po cyłym swojim zadźerženju. Z tejle žadanku njewuprajamy žanoho zacpěwanja cuzych narodnosćow. Te su runje telko hódne kaž serbske. Tola kóždy dyrbi swoju sebi dźeržeć a tak też Serb serbsku. Njeje Boža stwórba runje tohodla tak rjana, zo je tak wšelakora? Tu nimaš jenož jenu družinu kwětkow a ptačkow a hwězdow: ně njeličomne syły wšelakich po barbje a wóni a stawach a łopješkach a spěwje a mocy a płodach a jasnosći. Kak dźiwno by ći było, hdyž by jónu to wšo jenajke widźał! Na tym pak so wjeseliš, zo kóžde stworjenjo po swojim so dawa a ma. Tak a nic hinak je też z narodami. Kóždy je rjany a swój. A wón to jenož je, hdyž wostawa swój — hewak była přemjeńk. Tuž, serbscy młodźi ratarjo: budźće swoji, ryzy serbscy po wašnju a rěči a zabawje a dźěłu; při tym změjeće też prawu česćomnosć před druhej narodnosću a wona před wami.

Z Różanta. Zwony za hnadownu Różečansku cyrkej su w Drježdźanach pola firmy Pietzel a Co. skazane. Wosrjedź junija budźa hotowe, kaž je we wuměnjenjach wučinjene. Z wothódnosćenjom hriwny je so też płaćizna za mjedź powyšiła, dokelž so kopor a cyn z wukraja přiwožujetej. Kóždomu je też wědomne, zo nětkle z płaćenjom nihdźe nječakaja. Tohodla smy nuzowani, swjatki zasy hromadźić. Jutry, hdyž so wot procesijónow hromadźeše, praješe někotryžkuli, zo to doprědka wědźał njeje. Tuž njeměješe dosć pjenjez sobu. Njech tohodla swjatki ćim bohatši dar woteda. Za dwaj mjeńšej zwonaj — wulki zwón dari klóštr Marijina Hwězda — je hakle so połojca toho, štož je třebne, nahromadźiło. Hač dotal su wšitcy z lubosću dawali po swojich mocach. Wjesołoho darićela lubuje Bóh. Zhromadnym mocam, hdyž kóždy swój dar po nětčišich wobstojnosćach płaćizny wobliči, so zawěsće poradźi, też druhi dźěł zwjesć. P. Romuald, administrator.

Z Kulowa. Na kemšacej šćežcy, na puću do Božoho doma, Boža ručka 72lětnu zwud. Grofinu zaja. Wona bórzy po tym wudycha. Grofina bě wudowa po wobsedźerju měšćanskoho młyna. Za 2 njedźeli sołk druhomu razej sta, zo Boža ručka někoho na kemšacej šćežcy zaja a tón po tym bórzy wumrě.

Kwasne přednoški wšelakich spisowaćelow.

Tale nowa kniha podawa nimo jara zajimawych kwasnych rěčow najsławnišoho serbskoho braški Jana Kmocha z Khwaćic jenož kwasne přednoški. — Zo tute jara nuznje trjebamy, je wěste. Hač dotal mějachmy jenož „Małoho gratulantu“ wot Hendricha Jordana, kiž je dawno rozpředaty a běše snadna wupomoc.

Knižku dyrbi sebi kóžde serbske towarstwo kupić, zo by znajmjeńša w kóždej serbskej wsy jena była. A hdyž so žadyn kwas swjeći, njech so pilnje wužiwa. — Potom mandźelskej na swój kwas čas žiwjenja rady spominataj. Kwasujmy po wašnju našich wótcow.

Katolska Bjesada w Jasenćy

swjećeše na Bože stpěćo swój złoty jubilej. W lěće 1873 w času sylnje wubuchnjenoho „kulturkampfa“ założena a najprjedy katolske kasino mjenowana je swoje zaměry wosebje přećiwo njepřećelskomu duchej złožowała, kotryž bě z dobyćow lět 1870 a 1871 wurostł a chcyše też katolsku cyrkej pod namóc swětnoho knježerstwa nuzować. Pozdźišo, hdyž tale napjatosć pomału popuščowaše, wosta katolska Bjesada ryzy katolska, wuzcy zjednoćena z cyrkwju a so cyle zepjerajcy na cyrkwinske, nabožne žiwjenjo katolskoho ludu, złoži pak swoju kedźbnosć też k serbskomu narodnomu žiwjenju. Katolska Bjesada bu bóle wužiwane mjeno dyžli katolske kasino.

Swoje połstalětne wobstaćo chcyše Bjesada dostojnje woswjećić. Swjatočnosć so započa we wosadnej farskej cyrkwi w Khrósćicach, hdyž bě 1/2 2 swjatočny nyšpor ze swjedźeńskim prědowanjom knjeza fararja Šewčika.

Po nyšporje nastajichu so sobustawy do Jasenćy. Tam so mnohe katolske towarstwa a też susodnej serbskej towarstwje z Njeswačidła a Rakec zhromadźowachu. We 4 hodź. nastaji so pyšny čah po wsy, wobstojacy z jenotliwych towarstwow z 10 khorhojemi, nawjedowany wot dweju hudźbneju kapalow. Běchu zastupjene: Bratrowstwo z Kulowa, Jednota, wojerske a towarstwje knježnow a młodźencow z Khrósćic, Katolska Bjesada a młodźency z Radworja, Bjesada z Ralbic a Njebjelčic, wohnjowa wobora z Klóštra, Jutrnica z Njeswačidła, Lipa z Rakec a wjesne kołojězdne towarstwo.

A Bóh dopjelni jeje nutrne přeco. Prěnjeje meje, na swojim narodnym dnju, běše posledni króć w swojej farskej cyrkwi. — Wot młodych lět bě ju na tymle dnju wopytowała a swjatej sakramentaj pokuty a woltarja tam dóstawši swój křćeński slub wobnowjała. To je też dźensa činiła. — Hižo su kemšerjo dawno wšitcy z cyrkwje wušli a Hana hišće njecha swjate městno wopušćić, hačrunje ju skoro žadyn staw wjacy njedźerži. Nětko je stanyła a lědma někak hišće dóńdźe k woltarkej swjateje Marije. Tam wućehnje swoju družčzu šnóru, kotruž je jako knježna přecy z česću nosyła a kotraž je po wšěch Serbach jako najrjeńša znata, a powsnje ju swjećeću najzbóžnišeje Knježny na wutrobno. „Tebi, o Kralowna knježnow“ — praji nutrnje — „wopruju tudy najwjetši pokład, kiž móžeše mi zemja ze wšěch swojich debjenstwow skićić. Njech nětk jenož k twojej khwalbje služi. O Tróštarnica zrudnych, kak husto sy mje tudy tróštowała, o budź mi z pomocnicu w smjertnej nuzy, zo bych Tebje tam wohladała, kaž sym će tudy česćiła w twojim wobrazu!“

Potom so wobroći k wulkomu woltarjej, tam so poklakny z mocu a wuspěwa „Wótče naš“. „O poniżnje zakryty Jězuso“, tak so rozžohnowa ze swojim Zbóžnikom, „smil so nade mnu! Kak husto bu moja lačna duša, kaž dźensa, wokřata z twojim najswjećišim ćěłom a krewju! Nětko tu wjacy njebudu přińć móc k tebi; popřej mi twój zbóžny wopyt w mojim domje, hdyž mje khorosć łamać póčnje, o njewopušć mje w smjertnym bědźenju!“

Hłuboko so pokłoni Hana a dźěše z cyrkwje; pola krjepjeńcy so wobroći hišće jónu z nutrnym wóčkom k woltarjej a potom stupi na kerchow. Też tam chcyše wbožemje wzać wot rowa swojoho mandźelskoho; tola njemóžeše so wjacy poklaknyć, stojo wuspěwa někotre „Wótče naše“. „Nětko drje so bórzy zasy wohladamoj, Jurjo“ — praji so domoj wróćejo — „dołho wšak wjacy njemóže trać. Tule při tebi njech mje pohrjebaja.“

Cyle zesłabjena dóńdźe lědma hač k swojomu wozej, kiž měješe ju zasy domoj dowjezć. Hdyž běchu hač na hórku mjez Kerčicami a Bělicami dojěli, hdyž bě Hana tak husto ducy kemši wěžu a cyrkej prěni króć wuhladała, pohlada tam posledni króć z pobožnym wóčkom.

Běchu to woprawdźe poslednje kemše, kotrež Hana wopyta a njedyrbješe wjacy wohladać dom Boži, do kotrohož bě tak pilnje khodźiła. Hladajcy přiběraše jeje khorosć, a hižo tydźeń pozdźišo dźěše knjez farar z Božim Synom k Prawdźic maćeri. — Toho bě sebi Hana požadała, zo by ju doma wobstarał, dokelž bě hižo dołhe lěta jeje spowědnik. — Na wšěch polach poklaknychu so ludźo wusłyšawši klinkanjo z wočomaj wobroćeni tam, hdyž so Syn Boži nimo njeseše; wozy, kiž nimo jědźechu, zastawachu a ze wšěch kněžow khwatachu wobydlerjo do duri, zo bychu požohno-

Swjedźeńska zhromadźizna bě w Handrikec hosćencu. Łubja, drje powjetšena, wopokaza so přemała za wulku zhromadźiznu. Předsyda knjez Nowak powita přitomnych, potom wuspěwaštaj najprjedy knj. Handrikec a na to też knjez wyšši wučeŕ Hila powitanskej spěwaj. Hdyž bě pismawjedźeŕ knjez Šanda wo nastaću a wuwiću Bjesady rozprawu podał, měješe najdost. knjez tachant Skala na zakładze słowow swjatoho Pawoła (1. Korint. 16, 13) „Kedźbujće, stójće we wěrje, skutkujće mužnje a wobkrućejće so“ swjedźeńsku rěč. Po njej wuspěwa „Jednota“ hymnu „Česć Božu“.

Na to jenotliwe towarstwa a wosoby swoje postrowy wuprajichu. Wjesne knježny přepodachu seklu za towarstwowu khorhoj, hozdźe towarstwje kołojěždnych, Khrósćanscy młodźency a wojeńske towarstwo, zo bychu škodu zarunać pomhali, kotruž je khorhoj z njekničomnym padušstwom poćerpiła. Njemóžu wšitko nadrobnje rozprawjeć. Wuznamne běchu słowa wosadnoho knjeza fararja Šewčika, kiž napominaše, zo bychu wšitcy z najmjeńša do jenoho towarstwa słušeli, a knjeza fararja Žura, kiž z nowa přeprošowaše k wuzkomu zwjazkej serbskich towarstwow našich serbskich katolskich wosadow, spominajo na bratrowstwo, kotrež je přecy mjez Jaseńcu a Ralbicami wobstało, a knj. Dwórnika, předsydy Rakečanskeje „Lipy“, kiž so wosebje na knježny wobroći, zo bychu byłe hajeŕki našich serbskich kubłow.

Bjesada bě sebi wotmysliła swojich starych přećelow a spěchowarjow wosebje česćić. K. městopředs. Just přepoda z přihodnymi słowami čestne wobswědčenjo kk. tachantej Skali, wyššomu wučerjej Hili, čestnomu sobustawej Zarjenkej, nětko w Baćonju, sobuzałožerjej Rjedźe na Horje, Michałej Justej a Michałej Šołće w Jaseńcy. Wuznamjenjeni so wutrobnje dźakowachu. Serbski orchester swjedźeń ze wšelakimi rjanymi kruchami porjeńši. Skónčnje zhromadny spěw Hišće Serbstwo njezhubjene prěni officialny dźěl wobzamkny.

Po połhodźinskej přestawcy hraješe Bjesada dźiwadło: „Swobody njewjesta“. Na rjanym rozšěrjenym jewišću hrajerjo a hrajeŕki swój nadawk woprawdźe derje a klasiscy wuwjedźechu. Ćežki kruch dokładne přihotowanjo a dowuknjenjo žada. To su wšitcy woprawdźe dokonjeli. Sława jim. — Jara derje přihotowany swjedźeń, wo kotryž je wosebje knjez dr. Jakubaš so wjele staraŕ, je połny wuspěch dobył. Bóh žohnuj też dale lubu Katolsku Bjesadu w Jaseńcy!

Wokolnik — wšěm serbskim spěwanskim towarstwam!

W posedźenjomaj dirigentow serb. spěw. towarstwow pod nawjedowanjom podpisanoho sobotu, 21. 4. a 5. 5. je so jenohłósnje wobzamknyło, 1. zo ma so na **Michała**, a to **3. oktobra 1923, wječor** w žurli złotej Krónje w Budyšinje **wulki serbski spěwny koncert** při sobuskutkowanju wšěch spěw. towarstwow wotměć. Prosymy należnje, zo bychu so wšě towarstwa po móžnosći bohaće wobdźěliłe a so hnydom pilnje do dźěła dałe. Dalše koncerty w Lubiju, Kamjencu, Rakecach, Kulowje atd. dyrbja so pozdźišo zarjadować ze samsnym programom. Spěwać budźa so předewšěm narodne spěwy. Slědowace spěwy stoja na programje: Reja w meji, Płakała Hanica, Šła je holčo po wodu, Što so stało w Khoćebuzu?, Domoj chcył hić a Maći stara (po Krawcowej składźbje); Rjana Łužica, Hdyž bratŕa, Bliža hodźinka a Wušła syrota wot K. A. Kocora. Małe přeměnjenja su traš móžne. Notowy material budźe hač do bližšoho posedźenja dirigentow přistupny; wšelake khóry hižo w čišću wuńdźechu. — Solistojo a orchester budźa samostatnje program dopjelnić pomhać.

2. We pomjenowanych posedźenjach je so dale **kruty zwjazk spěw. tow.** a jich twjerda organisacija wobzamknyła. Wšelake tow. přisłušeja wěstej župje. Tworić maja so **4 župy** a to **narańša, nawječorna, połnócna** (sewjerna) a **připołdniša** (južna); kóžda dóstanje mjeno. Namjetuju mjena sławnych wótčincow: narańša: K. A. Kocor, nwječorna: J. Čišinski, připołdniša: Budaŕ a połnócna: H. Zejleŕ.

K župje **Kocor** bychu słušeli spěw. tow. Radosć a cyrkw. khór w Bukecach, Sołobik w Sowrjecach, Zerja w Hrodźišću, spěw. tow. w Rakojdach (Nadźija) a Nadźija w Budyšinje. Do župy **J. Budaŕ** ličimy Bjesadu w Budyšinje, Swěru we Porščicach, Łužicu w Hornjej Hórcy, Meju w Radworju. **Handrij Zejleŕ** wopřima Zahrodku w Deln. Wujězdźe, Komorowski spěw. wěnčk, Jutrnicu w Njeswačidle, dale spěw. tow. w Rakecach, Minakale a Małešecach. **J. Čišinski** wobjima Jednotu we Khróćicach, Lipu a kwartett w Pančicach, Liliju w Ralbicach a Drježdźanski Hromadnik.

Wjedźerjo a předsydźa jenotliwych tow. wěsteje župy měli so husćišo k poradźenju zeńć a předewšim zmóžnić, zo traš štwórćlětnje kóžda župa raz zhromadnje spěwa a koncertuje (to drje njedźelu popołdnju najlěpje); k tomu dyrbjała sej kóžda župa wěsty program postajić. Kóžda župa wuzwoli sebi župinskoho dirigenta na lěto. Lětnje je jena a to stajnje 1. sobotu junija, skazanka **wšěch dirigentow a předsydow — kóžda župa dyrbi zastupjena być.** Tajke posedźenjo budźe potajkim lětsa 2. junija, popołdnju 1/4 5 hodź.

---

wanjo z Najswjećišim dóstali. Wšitcy wuspěwachu „Wótče naš“ za khoroho, kotromuž so swjate potajnosće njesechu.

Wjele Běličanow so pola Prawdźic zhromadźi, kotřiž za Božim Synom přińdźechu. Tu leżeše Hana na šlewjeŕ-běłym łožu, wša móc bě ju wopušćiła; tola hišće jónu so zhraba, zo by z najnutrnišej pobožnosću swjate potajnosće dóstała. Nětko da naměstnikej Božomu zličbowanjo wo swojim žiwjenju a dóstawši wot njoho wotwjazanjo přija swojoho Zbóžnika jako wjednika na puć do wěčnosće, dósta swjate wolijowanjo a požohnowanjo za mrějacych. Z hnujacymi modlitwami přihotowa hišće ju knjez na posledni ćežki puć.

Jene přećo měješe hišće Hana, wumrěć w přitomnosći swojoho syna, a też te dopjelni jej Bóh. Na wječor přijědźe Jurij, wosta přez cyłu nóc při łožu swojeje maćerje a dźeržeše rano w Běličanskej cyrkwi Božu mšu za nju. Hišće běše w cyrkwi, zo by swoje dźakprajenjo spěwał, tu hižo přiběžachu po njoho, zo mać za nim žada. Jeje poslednja hodźina bě přišła. „Jurjo“, praji Hana ze słabym hłosom, „Bóh žada moju dušu k sebi; Bóh budź z tobu we wšitkich twojich skutkach, zo móhli so něhdy wšitcy zasy wohladać.“ Jurij so poklakny a mać požohnowa swojoho syna — běše to hnujacy wokomik. Po khwili hišće praji: „Mój syno, ty sy měšnik, požohnuj swoju mrějacu mać“, a hdyž bě Jurij to ze sylzojtymaj wočomaj sčiniŕ, přistaji: „Nadźijam so, zo mje Bóh wozmje do swojoho raja, Mać Boża přińdźe po mnje.“ To běchu jeje poslednje słowa. Smjertne bědźenjo ju poča łamać, Jurij spěwaše klečo při njej cyrkwinske modlitwy za mrějacych, a hdyž swojej wotemrětej maćeri woči zańdźeli, njeronjachu joho woči žanych sylzow wjacy — stoješe tu při smjertnym łožu jako měšnik; měješe druhim tróšt a pomoc přinjesć, joho samsna wutroba dyrbješe mjelčeć.

Tak skónči Hana swoje bohuspodobne žiwjenjo z měrnej pobožnej smjerću.

Po tŕoch dnjach pohrjebachu jeje ćěło, kaž bě sebi přała, w Keŕčicach na stronje jeje mandźelskoho. „Wzmi zemja, štož je twoje a tón Knjez njech wozmje, štož je joho“ modleše so Jurij, hdyž joho mać zemi podawachu. „Njech wotpočuje we měrje!“

Haj zawěšće wotpočowaše we měrje po swjatym a woporniwym swojim žiwjenju; přetož tón Knjez sam je slubił: „Zbóžni su, kotřiž we tym Knjezu wumru. Zbóžni su khudźi po duchu, dokelž jich je njebjeske kralestwo.“

„A jich skutki sćěhuja jich.“ Też Hanu sćěhowachu jeje nadobne skutki, zo bychu za nju rěčałe pola sprawnoho sudnika, a su dale žiwe, zo bychu płody njesłe za česć Božu a zbóžnosć njesmjertnych dušow we swjatej službje jeje syna a we wobnowjenym duchownym žiwjenju wot njeje sobuzałoženeje noweje katolskeje wosady w Bělicach.

— Kónc. —

w Serbskim Domje. Tam budże nadrobniše ważne wuradźowanjo dla discipliny, systematiskoho dźěła atd. K tomu so z tym dirigentow a předsydy spěw. tow. wutrobnje a należnje přeprošuju. Z jasnohłósnym spěw. postrowom

Bjarnat Krawc.

Amerikanski milijardař je do katolskeje cyrkwje so wróćił.

Znaty milijardař Hendrik Ford je katolsku wěru přijał. Ford, kotryž „kral automobilow“ rěka, je jedyn z najbohačišich ludźi w Americy, ma mnohe hobrscy wulke fabriki na automobile. Joho fabriki tworja mohł rjec cyłe město na swojim wobsahu. Na nim bydli wjele tysac dźěłaćerjow, kotrymž je Ford woprawdźity dobroćel a nan.

Zo je tajki človjek, jedyn z najwustojnišich a najznačišich muži w Americy kat. wěru přiwzał, je zajimowanjo po wšěm swěće zbudźiło. Ford je wozjewił wuznaćo, kotrež je za miliardara jara wuznamne a wjeleprajne. Najprjedy wobkruća, zo je joho bóle rozom hač wutroba k tomu nawjedowała. Hdyž je so do katolskeje wěry zažiwił, je hakle też pokoj wutroby namakał. Jako wobsedźeŕ kapitalijow je wojował přećiwo kapitalismej, kotryž z krjewjelačnym nahonom človjesku dušu mući. Ford wuznawa, zo wón swój dobry zaměr jeno docpěje, hdyž so z katolicismom (katolstwom) zjednoći. Mamy potajkim we Fordowym wróćenju nowy dopokaz za to, zo ma katolska wučba a wěra přesahowacu móc, kajkejež pola druhich křesćanskich wuznaćow njeje widźeć.

Primicija.

Što primicija je, njetrjebam dołho rozestajeć. Kóždy je zawěsće tajku swjatočnosć hižo jónu widźał a ju derje znaje, wosebje pak měšnik, za kotrohož je jena z najlubozniših dopomnjeńkow žiwjenja. Łaćonske słowo „primica“ woznamjenja poprawym prěnjotny dar płodow, kotryž něhdy pohanscy Romjenjo swojim přiboham woprowachu. Při primiciji wopruje neopresbyter — tak mjenuje so nowoswjećeny měšnik — swój prěni wopor Božeje mšě swojomu njebjeskomu Wótcej. Tola nic kaž prjedawši pohanjo a też nic kaž Israelitojo pólne dary a krawne wopory zwěrjatow jako znamjo a pokaz na woprawdźity wopor křiža tu neopresbyter wopruje, ale ćěło a krej Jězusa Khrystusa samoho, kotrohož je ze samsnymaj rukomaj přežohnował. Při primiciji swjeći potajkim neopresbyter prěni wopor Božeje mšě, kotryž je Bohu tak spodobny a přitomnym tak wužitny, „zo samo jandźelojo měšnika wobdawaja a jomu pomhaja“, kaž swjaty Khrysostomus praji.

Jětřenjo. Włóžno-ćopłe wobalki wot čerwjenoho mydłowoho plestra (rotes Seifenpflaster) na rukajču kožu namazane. Po możnosći zahe wot lěkarja předźeć dać.

Kolika. Žiwot ćopły dźeržeć; žonopowu papjeru na žiwot położić; z ćopłym rubišćom žiwot wobwić abo do łoža. Liwki klistěr wot kamilowoho zela; ćopłe baldrijanowe abo kamilowe zelo abo mloko k piću. Je-li zlě, škleńčku mjatličkowoho likera (Pfeffermünzlikör); ćopłu kupjel. Šćětkowe zelo pić.

Jětřeška. So dołho z prawje ćopłej wodu a mydłom myć; z hrubym płatom so rybujo trěć; po tym z karbolowym mydłom a zymnej wodu myćo wospjetować.

Krej bluwanjo (ze žołdka, ćmowa, husta krej). Do łoža. Při leženju hłowu wysoko. Zymne wobalki na žołdk; zymnu wodu pić abo kuski lodu pożerać. Po lěkarja pósłać.

Kwěkańcy. Žałbu z 100 gr. vaselina, 1 gr. karbolowoho kislika (Karbolsäure) a 1 gr. tołčenoho alauna z kuskom wody přihotować a wšědnje na nóc kwěkańcy narybować. Ženje z mokrymi rukami na zymny powětr khodźić.

Cyrkwinske powěsće.

Njebjelčicy.

Křćeni: Jan Jakub, m. s. Jana Lejmana, kublerja w Njebjelčicach. — Marija, m. dź. Pawoła Ryćerja, khěžkarja w Pěskecach. — Marija Theresija, m. dź. Mich. Libuša, žiwnosćerja w Serbskich Pazlicach. — Jan, m. s. Jana Świejdy, dźěłaćerja w Pěskecach. — Jan Bernard, m. s. Michała Rješki, khěžkarja w Njebjelčicach. — Jan Jurij, m. s. Jurja Ledźbory, žiwnosćerja w Njebjelčicach. — Jan Waltar, m. s. J. Młónka, technikarja w Neustadt Hornjošl.

Zemrěći: 30. 12. 22. Madlena zwud. Wjacsławkowa ze Smjerdźaceje, zemrě w Serbskich Pazlicach 66 l. — 9. 1. Marija Kubašeec, invalidka w Njebjelčicach, 72 l. — 20. 3. Jurij, m. s. Jurja Šenkarja, khěžkarja w Serbskich Pazlicach. — 6. 4. Marija Nowakec, invalidka we Serbskich Pazlicach, 75 l.

Wěrowanaj: Herman Rota, kowař ze Sernjan, z Madl. Mjechelic, domjacej z Pěskec.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1923:

kk.: 1325. 1326. z **Budyšina**: Hančo a Adler; 1327. 1328. ze **Sernjan**: Jakub Kral, Mikł. Wałda; 1329. Jurij Matek ze **Smjerdźaceje**; 1330. Marija Młynkowa z **Dalic**; 1331.—1333. z **Wětenicy**: Hana Čochowa, Madlena Lisnańka, Mikławš Khola.

Dobrowólne dary atd. za Towařstwo a Posoł: Pawoł Šołta, farař w Lubiju **1000** hr.; Jakub Mjechela w Budyšinje **1000** hr.; M. Młynkowa z Dalic **6000** hr.; Jakub Wornač z Miłoćic 700 hr.

Za cyrkej s. Józefa w Hajnicach: Njemjenowany z Jawory **1000** hr.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 17. meje 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 360—370, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 330—340, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 270—310, 4. mjenje picowane wšěch starobow 110—140. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 350—370, 2. połnomjasne, młódše 320—340, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 200—250. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 360—390, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 330—340, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 280—300, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 240—260, 5. mjenje a špatnje picowane 150—220. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 420—430, 2. mjenje wukormjene a cycace 390—400, 3. špatne 340—370 **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 200—210, 2. starše wukormjene 150—180, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 100—130. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 450—460, 2. wukormjene 470—480, 3. mjasne 430—440, 4. špatne 400—420, 5. rancy a kundrosy 350—450.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Mantle a hadźicy za koła

k najtuńšim płaćiznam,

žónske a mužske

koła

w bohatym wubjerku,

narunanske dźěle

poručataj

bratraj Thomasaj w Budyšinje

kamjeńtna hasa 16.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći 13 500 hr.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Modlitna knižka „Pój Knježe Jězuso“ z čerwjenym rězkom płaći 3500 hr., w lěpšim zwjazku 4000 hr.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

W Barlinje běchu 17. meje **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšenca 83—84; rožka 73—75; ječmjeń 64—66; wows 60—62; maiś 76—76,5; **muka** pšeńčna 115—125, ržana 92—97,5. **Wotruby** pšeńčne 37—38, ržane 38—39. Raps 135—145. Lane symjo 145—150. Pjeluški 65—73. Buny 55—60. Módre lupiny 75—85. Žołte lupiny 110—125. Lany wosuch 80. Seradela 160—175. Rapsowy wosuch 62—63. Woka 80—90. Pochowa melasa 30. Běrnace kružki 37—38.

Smolerjec knihićišćerńja a knihařnja
zap. družstwo z wobm. ruk. w Budyšinje

Sobustawy zap. družstwa z wobmj. ruk. „Smolerjec knihićišćerńja a knihařnja“ w Budyšinje so z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

srjedu 30. meje t. l., popołdnju w 4 hodź.,

do žurle **„Serbskoho Domu“** w Budyšinje, Lawske hrjebje čo. 2, na

porjadnu generalnu zhromadźiznu

přeprošuja.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowařstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow;
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka;
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowařstwa;
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowařstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow;
5. Přeměnjenjo wustawkow § 12, § 21 a § 24;
6. Namjety a naprašowanja.

Bilanca na 1922 budźe wot 19. meje t. l. w našei „Serbskej knihařni“ na Lawskich Hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołożena.

Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připušćomne.

Dohladowařstwo
družstwa „Smolerjec knihićišćerńja a knihařnja“
Prof. dr. **Arnošt Muka**, předsyda.

„Za Sebje Sy nas sčinił, Knježe, a njeměrna je naša wutroba, doniž njewotpočuje w Tebi, o Božo.“
(Słowa s. Augustina.)

Po ćežkej khorosći woteńdže naša droha mandźelska, starosćiwa mać, luba wowka, přichodna mać, swěrna sotra a ćeta

Marija Serbinowa z Nowoslic
(rodź. Mičec z Delnich Sulšec)

ze s. sakramentami domawobstarana na prawdu Božu. Ćiše a měrnje minjenu sobotu popołdnju 1/2 4 hodź. wudycha. Čas jeje zeńskoho pućowanja bě 71 lět. Minjenju wutoru pokhowachmy, štož na njej smjertne bě, w Ralbicach do swjateje zemje, jeje dušu pak poručamy Bohu a pobožnym modlitwam wosadnych a znatych.

Wšěm, kotřiž su jej při póstywječorach a pohrjebje poslednju česć a lubosć wopokazali, zawdawamy najwutrobniši dźak. Wosebje horco wuprajamy nutrne **„Zapłać Bóh tón Knjez!“** wšěm lubym, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali a wothladowali. Je z toho wjele pokojenja měła.

Tebi pak, luba zemrěta, chcył njebjeski Wótc mytować wšu nam wopokazanu lubosć z krónu wěčnoho žiwjenja. Zo tola bychmy so we zbóžnej wěčnosći zasy wohladali!

W **Nowoslicach**, 17. meje 1923.

W mjenje wšěch zawostajenych:
Pětr Serbin, wobsedźeŕ Jurasec młyna.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr.,
:-: wot meje hač do kónc lěta 4000 hr. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać,
za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

21. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 26. meje 1923.

Dwě duščy.

(K primicy.)

1. Běštej pak běštej duščy dwě,
Wobej dźěštej do čisća.
2. Jena kročeše we wohnju,
We wohnju hač do kolen.
3. Druha khodźeše we wohnju,
We wohnju hač do kulkow.
4. Kotraž bě hač do kolen,
Wjesele sej spěwaše.
5. „Čohodla sy wjesoła
A sej spěwaš, duščička?“
6. „Kak być njesměła wjesoła?
Mi so dźens narodźi sotřička.
7. Ze sedmimi lětkami
Prěni króć pójdźe do šule.
8. Z dwanaćimi lětkami
Prěni króć pójdźe k spowědźi.
9. Z dwajadwaceći lětkami
To so wona woženi.
10. Lětaško w hromadźe budźetaj,
Synka prěnjoho změjetaj.
11. Ze sedmimi lětkami
Prěni króć pójdźe do šule.
12. Z dwanaćimi lětkami
Prěni króć pójdźe k spowědźi.
13. Derje budźe wuknyći,
Nabywać we mudrosći.
14. Z dwajadwaceći lětkami
Prěnju Božu mšu woswjeći.
15. Tehdom wumožena ja
Z martry budu hórkeje,
Z teje martry ćežkeje.“
16. Kotraž bě hač do kulkow,
Žałostnje jara płakaše.
17. „Čohodla płačeš, duščička?“
„Kak ja płakać njeměła,
18. Hdyž nimam nikoho swojoho,
Zo bychu za mnje prosyli,
19. Zo bych wumožena ja
Była z martry hórkeje,
Z teje martry ćežkeje!
20. Dołho w čwili budu 'šće
Hač Bóh też mje wumože.“

Kak „hórka, ćežka“ čwila čisćowa je, zo so duška 45 lět do časa na wumoženjo wjeseli! A kak mócna je Boža mša tu wosebje prěnja młodoho měšnika, zo ju z wohnja, we kotrymž je hač do kolen, wumože! Bjez dźiwa, zo duška kotraž je w nim jeno hač do kulkow, „žałostnje jara“ płače; za nju nichtó njeprosy, tuž ma swoju mjeńšu pokutu wjele dlěje hač 45 lět njesć!

Č. M. S. 1880, 18.

S. Lucian, měšnik a martraŕ.

(Swjeći so 7. wulkoho rózka.)

S. Lucian pokhadźeše ze syriskoho města Samosaty při rěcy Eufratu. Staršej joho wukubłaštej w bojosći Božej. Hdyž bě 12 lět, wosyroći, rozdźěli khudym namrěwk po staršimaj a woteńdźe do města Edessy k s. Makariej, zo by wot njoho swjate wědomosće a křesćansku dospołnosć wuknył. Tu so zdźěła, čitajo s. pismo a spisy swj. wótcow, tak derje, zo móžeše nic jeno wobkručeć křesćanow we wěrje, ale też přećiwo błudarjam wojować a jich na prawy puć wróćo wodźić. Też so prócowaše wo křesćanske počinki, wosebje bě wutrajny w modlenju w nocy a wo dnjo, posćeše so kruće a zdźeržowaše so dospołnje mjasnych jědźow a jeno jedyn króć wob dźeń jědźeše. Na sebje samoho kruty wobkhadźeše z bližšimi jara měrnje a lubosćiwje. Při rěčenju bě kedźbliwy a njechaše wo ničim słyšeć ani rozprawjeć, khiba wo Bohu a Bóžskich wěcach.

Lucian přesahowaše z wědomosćemi a z pobožnym žiwjenjom swojich časownikow a měješe žadosć za měšniskej dostojnosću, zo by móhł druhim ćim lěpje służić. Woteńdźe do sławnoho města Antiochije, tam bu na měšnika wuswjećeny. Załoži tu šulu, na kotrejž bjez zarunanja rozwučeše młodosć w nabožinje a we wšěch potřěbnych wědomosćach, zo by tak wukubłował dobrych a pobožnych křesćanow, kotřiž bychu też wustojni byli, zakitować s. wěru přećiwo njewěrje a błudarjam.

Sam so žiwješe z wotpisowanjom knihow a zasłužeše sej z tutym pilnym dźěłom telko, zo móžeše też khudych ludźi darniwje podpjerować. Dokelž s. pismo wubjernje znaješe, postaji biskop joho za wučerja a wukładowarja Staroho a Nowoho Zakonja w Antiochiji. Horliwje a rady wón w tym zastojnstwje dźěłaše. Dokelž bě spóznał, zo běchu njewěriwcy a błudarjo grichiski přełožk staroho zakonja jara skazyli, tutón přełožk po hebrejskim prěnjotnym texće porjedźi, kotryž derje znaješe, a też knihi nowoho zakonja starosćiwje do rjadu zestaja. Lucianowy přełožk so potom w Syriskej, w Małej Asiji a w Konstantinoplu trjebaše a też samo s. Hieronymus na njón kedźbnje dźiwaše, hdyž s. pismo do łaćonšćiny přełożeše.

Wot lěta 260 bě Pawoł Samosatski w Antiochiji biskop, běše Lucianowy krajan, kotryž z druhimi bohosłowcami padny do błudow ebionitskich přejerjow Božeje Trojicy. Pawoł pak wědźeše swoje błudy z njejasnymi słowami tak kedźbliwje zawodźewać, zo so też Lucian k njomu přida. Tola dyrbi so wopomnić, zo tehdom wučba wo wočłowječenju Syna Božoho a wo swj. Trojicy hišće njebě tak jasnje wuprajena, tohodla móžeše też hewak swěrny a derje zmysleny katolski wučenc, kiž wo tutych hłubokich potajnosćach wěry na swoju ruku slědźeše a pisaše, snadnje mylić, kaž so to też Lucianej sta. Zabłudźić móže so kóždy človjek,

ale we błudu a w hrěchu zasakły wostać, to čini zły duch. Hdyž l. 269 Pawoł Samosatski a wšitcy joho přiwisnicy z cyrkwje wuzamknjeni buchu, woteńdźe Lucian z Antijochie do města Nikomedije w Bithyniji k swojomu přećelej Eusebiej, tam so swojich błudow wotrjekny a z cyrkwju so zasy wujedna. Swěrnu lubosć ke katolskej cyrkwi wobswědči z tym, zo wěru zmužiće haješe a tež matry a smjerće za nju ćerpješe.

Hdyž kejžor Dioklecian křesćanow krwawnje přesćěhaše, dyrbješe tež Lucian na něšto časa do jastwa w Nikomediji l. 303, potom joho zasy pušćichu. Druhi króć joho do jastwa ćisnychu, hdyž so Dioklecianowe knježenjo kónčeše, a wosta wjacy lět w jastwje. Tu spisa wón zakitanjo křesćanskeje wěry, kotruž potom pohanskomu sudnikej woteda, před kotrohož bu žadany. W tym zakitowacym spisu wołaše so wučeny a njestróžity Lucian na dopokaz, zo je křesćanska wěra prawa, tež na pohanow, wosebje wuwjedowaše, zo tež pohanscy spisowaćeljo wobswědčeja, zo je při Khrystusowej smjerći wulke zemjerženjo nastało. Druhi króć přińdźe Lucian z jastwa na swobodu a dawaše w Nikomediji křesćanam rjany přikład we wěrje a posylnowaše jich we wojowanju přećiwo pohanam. W ćežkim času wukhowa ze swojej njepřewinitej zrěčniwosću a žadnej wučenosću křesćanam s. wěru, wobkrućeše njewobstajnych a khabłatych a dowjedže mnohich wotpadnjenych a błudarjow wróco do cyrkwje. Dokelž bě potajkim Lucian tak wučeny a tak horliwje skutkowaše a dokelž bě při tym swjeće žiwy, česćachu a ważachu sej joho w Nikomediji křesćenjo nimoměry, pohanjo a błudarjo pak so joho bojachu a do smjerće hidźachu.

Kejžor Maximin, surowy njepřećel křesćanow, widźeše, kak maja křesćenjo Luciana jara zańć, wotmysli sej, joho, njech přińdźe na čož chce, wot Khrystusa wotwobroćić a k přibóžstwu zawjesć. Najprjedy hladaše joho z liščenjom dobyć, lubješe jomu bohatstwa a swětne dostojnosće, a hdyž z tym ničo njedócpě, přimaše joho wěru a praješe, zo wopřimnyć njemóže, kak móže tak wučeny muž wěru prědować, kotrejež nichtó dopokazać njemóže. Lucian na to nowy wubjerny spis na zakitanjo křesćanskeje wěry zestaja a jón kejžorej přepoda. Tu so rozhněwa tutón pohan a hrožeše zmužitomu zakitarjej Khrystusoweje wučby ze smjerću. Tón pak wosta kruty a njepopušći. Wón bu do jastwa wotwjedźeny, hdźež katojo joho surowje wuświkachu a ranjenoho położichu joho na łožo, kotrež bě połne wótrych čropow. Wjacy dnjow dyrbješe hłodu ćerpjeć a při tym joho kruće stražowachu. Po dołhim posćenju přinjesechu jomu słódnje připrawjene mjasne jědže wot zwěrjatow, kotrež běchu pohanskim přiboham woprowali. Myslachu sej, zo w tym spytowanju njewobstoji. Ale s. matraŕ, z hnadu Božej posylnjany, wuzna, zo radšo hłodu wumrje, hač zo by cyrobow wužiwał wot zwěrjatow, kiž su so přiboham woprowałe, a tak pohóršk dawał křesćanam. Hdyž joho potom z nowa před sudnistwo wlečechu a jomu najsurowiše ćwile hrožachu, njeby-li wotpadnył wot Khrystusa, dha na to jeno wotmołwi: „Ja sym křesćan!“ Tuž joho zasy do jastwa wotwjedźechu.

Na swj. Třoch kralow wopytachu Luciana w jastwje mnozy wěriwi, wón jim prědowaše a napominaše jich na hnujace wašnjo k wobstajnosći we wěrje.

Posłuchacy prošachu joho, zo by jim s. woprawjenjo wudźělił. Swjaty matraŕ leżeše na zemi tak wuwjazany, zo měješe jeno rucy swobodnej. Tuž położichu jomu křesćenjo na wutrobno khlěb a stajichu keluch z winom, a tak wón woprowaše njekrwawny wopor. Joho wutrobno bě wołtaŕ, na kotryž Jězus pod wobličomaj khlěba a wina z njebjes zestupi. Wokoło njoho klečeše črjóda wěriwych, kotrymž wón njebjeski khlěb podawaše, zo by jich posylnjał k zakitanju s. wěry. Hrozne jastwo so přeměni na swjatnicu, w kotrejž zwučachu pobožne modlitwy a kěrluše wěriwych. Tak so posylniwši słyšeše Lucian cyle wo měrje wusudk k smjerći a bu nazajtra 7. wulkoho rózka l. 312 z mječom wotprawjeny. Pohanjo ćisnychu joho ćěło do wody, tola je křesćenjo namakachu a česćownje pokhowachu w městačku Drepan-je w Bithyniskej. Tute městačko pozdźišo kejžor Konstantin počesći a přemjenowa je na wopomnjećo swojeje maćerje swj. Heleny na Helenopolis, to rěka město s. Heleny. Zo by tute město dźakowne wopomnjećo na s. Luciana wobkhowało na wšě časy, wuswobodźi Konstantin joho wobydlerjow wot wšitkich dawkow. —

S. Lucian běše wosebiće jara wučeny. Wón mnohe wědomosće znaješe, tola jena wědomosć bě jomu ważniša hač wšě druhe, mjenujcy mudrosć, kiž joho wučeše, kak ma so starać wo to, zo by swoju dušu a dušu bližšich k zbóžnosći dowjedł. Z tutej wědomosću so khwaleše před sudnikami a tež samym kejžorom prajo: „Ja sym křesćan!“ Kak zaslepjeni su křesćenjo, kiž čas žiwjenja za wědomosću slědźa a so napinaju, zo bychu přepytali cyły swět a zakonje a mocy přirody, kiž pak so při tym ani z najmjeńša wo to njestaraju, zo bychu spóznawali Boha a nawukli tu wědomosć, kotraž wjedźe k Bohu samomu: „Što pomha čłowjekej, by-li cyły swět dobył, na swojej duši pak škodu ćerpjeł“ (Mat. 16, 26).

J. L.

Politiski rozhlad.

Kommunistiski zběžk w Dortmundźe.

Strajkowe hibanjo w Dortmundskej wokolinje je so tež na wysoke pjecy wupřestrělo, w kotrychž so ruda škrěje. K podkopkam „Union“ běchu hórnicy srjedu rano na dźěło přišli, tola wobrónjeni kommunistojo jich nuzowachu, dźěło zastajić. Na pomoc zawołani dwaceće policistojo dyrbjachu před přemocu kommunistow cofać. Ći do policistow třělachu, kotřiž z třělenjom wotmołwichu. Na woběmaj stronomaj buchu někotři zranjeni. Pódla Höša nětko tež někotre mjeńše železniki a worclowańje štrajkuja. Tež we

Z měsćanskeje służby.

(Wobraz po wěrnych podawkach powědany.)

I.

Nětdy njedźelu popołdnju we spočatku lěća kročeštej zróstnej młodej holcy „z Měsćanskich“ khěžow won prěki přez swinjace wiki a dale po Mužakowskej drozy. Bě znać, zo stej ze wsow a khudych ludźi dźěśći. Jeju drasta to přeradźeše. Po měsćanskim ani po wosobnym njeběštej zhotowanej. Drasćička bě trochu zeleńkojta wusmahnjena. Banty běchu wuzke, a zražene wisachu z hłowy. Tež zadźeržeštej so pokornje, a mužskoho přewodnika budź we wojerskim, budź we wšědnym kabaće njebě widźeć, bjez kajkohož měsćanske holcy njedźelske popołdnjo so prawje zawjeselić njedokonjeja.

Starša z njeju, Wóršula, běše po zdaću dobroćiwa, sprawna duša. Młódša — z mjenom rěkaše Liza — pak zdaše so wjacy muža być a jako njechała sebi wjele prajić dać.

Wobej běštej rodźenej z R. a šulskej towaršcy. Wóršulcynej staršej měještaj khětru črjódku dźěći, kotrež wšitke pola burow służachu. Jeno Wóršula bě do města na służbu ćahnyła, dokelž njebě prawje strowa a słaba na stawy. Burja ju jara njerodźachu. Wjele časa bě była na wsach bjez służby, tuž pytaše sebi skónčnje lóžše dźěło w měsće. Wjele wšak tež tam z njej njebě, ale štož trjebaše, sebi derje zasłuži a něšto móžeše hišće do knižkow zapisać dać. Běše pěstońća pola jenych ludźi, a sobotny dźeń pomhać skhody myć, to hišće dokonješe.

Hinak stojachu wěcy z Lizu. Wona bě jeničke dźěćo a nan měješe swoju žiwnosć bjez dołha. Po prawom njebě Lizy trjeba było służić, najmjenje pak so do města ćahać. Tola Hordźikec swójba bě přecy trochu z wulka won była, a Liza bě so po swojich wótcach radźiła. Tuž bě so do města přistajiła, zo by, kaž Hordźakec prajachu, kus „benehmigta“ nawukła.

Šwarna holca Liza běše, a ludźo mějachu ju rad. Tež bě dźěława a wušikna. Wo tutych dobrych počinkach wědźeše tež sama, zo je ma, tohodla dźeržeše na mzdu a njedźěłaše darmo. Hdźež bě mzda najwjetša, tam ćehnješe. Lědma hakle třeće lěto w měsće, běše hižo kuchařka pola wosobnych ludźi, a zasłužeše sebi rjany pjenjez. Tola kajkiž dźěn čłowjek je: Wjacy maš, a wjacy chceš měć, tak

podkopkach Tremonia so wjacy njedźěła. Kommunistojo su so do někotrych dźěłarnjow dobyli, w kotrychž so hišće dźěłaše. Z nasylnosću dźěłaćerjam wobarachu dźěłać. Hrožachu jim, zo so za někotre hodźiny z posylnjenjom wróća, jeli zo bychu dale dźěłali.

Kommunistojo a syndikalistiske zjednoćeństwo z ruku a hłowu dźěłacych su wobzamkli, dźiwje štrajkowanske hibanjo dale wupřestrěć. Woni generalny štrajk wuwołaju a chcedźa z nasylnosću wunuzować, zo so wšudże dźěło zastaji. W swojim namołwjenju so na wothódnosćenjo němskich pjenjez a z tym swisowacu drohotu powołaju. Naštykarjo připowědaju, zo konferenca dźěłowych radow, kotraž so za někotre dny změje, štrajkowanske hibanjo na cyły porhynsko-westfalski industrijowy wokrjes wupřestrje.

Jendźelska ma nowoho předsydu ministerstwa. Wón rěka Stanley Balduin. Khorosć dotalnoho, Bonar Lawa, je wina, zo je tón wotstupił a kral nowoho pomjenować dyrbjał. Dokelž tak politiske wotpohlady přeměnjenjo njezawinychu, drje też kurs jendźelskeje politiki dale poběhnje kaž dotal. Za Němsku so potajkim z tym wobstojenja njepolěpša a drje też njezhórša. Najebać to pak chce němskostatne knježeństwo, prjedy hač nowe namjety dla Ruhrskeje a wójnskoho wotškodźenja sčini, Balduinowu nastupnu rěč wočakać, so nadźijejo, zo tola tón něhdźe noweje myslički poda, za kotruž by so zapřimnyć hodźało.

Bonar Lawej je Poincaré telegram pósłał, w kotrymž praji, zo Francózska ženje njezabudźe, zo je Bonar Law njedźiwajcy rozdźěla měnjenjow, kotrež su so při přewjedźenju Versailleskoho měrowoho zrěčenja pokazałe, ze wšěmi mocami za to dźěłał, zo je so alliansa, za swětowy měr trěbna, zakhowała. Francózska budźe Bonarej Lawej za to dźakowna, zo je jejnu wotškodźeńsku wolu tak zrozymił a jejne měrowe wotpohlady sprawnje spóznał. —

Balduin je něhdźe 46 lět, hižo 1908 bu do sejma woleny a je wot toho časa politiscy dźěłał. Nowe a wulke starosće joho do nowoho zastojnstwa powitaju. Hižo zasy mjenujcy rěka, zo stojimy před nowej grekskej wójnu ze Turkami. Grichojo so zapowěduja, Turkowskej wójnske wotškodźenjo zapłaćić. Grichiski ministerski president je zwjazkarjam zdźělił, zo Turkowska wójsko zhromadźuje. Tohodla też Grichiska swoje wójsko we wječornej Thraciskej posylni. Jendźelska wójnske łódźstwo blisko Konstantinopla zhromadźuje. Kritiske położenjo so lohko na cyły Balkan wupřestrje, jeli zo Venicelos swoje wotmyslenjo do skutka staji. Tohodla a wězo też z druhich winow su Francózska, Jendźelska a Italska přećiwo tajkej wójnje.

Rusko-jendźelska napjatosć so njeje hišće pominyła. Jendźelska je njesprawnosć bolšewiskoho knježeństwa spóznała a tohodla ničo ze swojich žadanjow přećiwo Ruskej njespušći.

Londonski „Daily Mail“ wo **Fochowym pućowanju** piše, zo je Foch swój nadawk wubjernje přewjedł. Wón je sebi dźak wšitkich tych zasłužił, kotřiž sebi měr w Europje přeja. Maršallowe pućowanjo njeje wójnski strach zhóršił, ale je nawopak dwaj nadpadowanskej elementaj, bolšewiske knježeństwo a Barlinskich monarchistow, wot wójny wottrašił.

Francózske a belgiske knježeństwo stej wobzamkłoj, wobsadźeńske wójsko w Poruhrskej wo 20000 muži posylnić. Z tym dyrbi so zmóžnić, dospołnišo Poruhrsku wunučić, stražowanjo železnicow położić a zadźěwać, zo so wuhlo skradźu wotwožuje; dale dyrbja so nowe wuhlowe składy a koksowarnje wotewrić.

Francózski ministerski předsyda Poincaré je w sejmowym wubjerku rozprajił, zo su hač do 1. meje wšě wułožki w Poruhrskej 63 milijónow wučiniłe. Wšě dokhody su wunjesłe 72 milij. frankow, a to z cłow, lěsow, khostanjow atd. 36 milij. frankow a z wěcnych dawkow 36,5 milij. frankow.

Hromady koksa a wuhla, kotrež so wšědnje do Belgiskeje a Francózskeje wotwožuja, nětkle ličbu tunow dosćěhuja, kotruž je Němska do wobsadźenja podawała. Dokhody železniskoho zarjadnistwa přibywaju. Z hajnistwa so khětre dokhody docpěwaju. Transport po železnicy a wodźe je nětko na dosahace wašnjo organisowany, tak so so wjezba koksa a wuhla stuńši. Powšitkownje je wobsadźenjo Poruhrskeje do periody skrućenja přešło. Wudawki so bohaće wurunaja z dóstatymi dokhodami. Wobsadźenjo wjacy wunjese, dyžli su z woprědka wočakali. Francózska w Poruhrskej zawostanje, kaž dołho so jej chce. Knježeństwo je so rozsudźiło, zo ćazy, kotrež je wobsadźiło, wjacy z ruki njeda, doniž Němska swoje winowatosće njedopjelni. —

Swjatkowny procesijón do Krupki.

Hižo wjacy stow lět pućuja drje Serbja Swjatki a nazymu do Krupki. Druhdy běše wobdźělenjo słabše, we wójnskich lětach drje trochu wjazny, ale nětko zasy rjany nałožk wožiwjeć počina. Swjatki wobdźěli so na 150 wosobow. Přistup do Čech bywa wšak přecy wobćežniši, ale wobhladniwej a woporniwej starosći wjednika, knjeza Narćika z Ralbic, mamy so dźakować, zo mějachu pućowarjo tu a też hewak něhdźežkuli wulke wołóženja. Kak so tajke pućowanjo wotměwa, je hižo k. profesor Bryl raz w našim časopisu zajimawje a wěcywustojnje wopisał. Lětsa wjedro nimo měry hóješe a dale bě we Krupcy też wulki zjězd katolikow za rozšěrjenjo s. misijónstwa. Serbow běchu k tutym swjatočnosćam wosebje přeprosyli. Tak bu tute pućowanjo dwójcy nadobne ... Kóždy je so strowy a wěsće też wulcy spokojeny domoj wróćił. Za dwě lěće budźe nětko 500 lět, zo hnadowne městno „Krupka“ wobstoji. Wšě wichory časa je přetrała

dźěše so też Lizy. Při wšej dobrej zasłužbje njebě prawje spokojna.

Też dźensa hladaše jeje wóčko ćmowje. Samo wjesołomu bachtanju towaršcynomu so njeporadźi je wujasnić.

Holičcy běštej k „strowej studni“ njedaloko „Přiboha“ dóšłoj a so čerstweje slěborneje wody napiwši wokřewiłoj. Wóršula sćeže přećelnicu k sebi na zeleny brjóžk so pódla sydnywši.

„Njehladaj tak zła do swěta, holca“, zažortowa, „dóniž smój młodej a ptački tak rjenje spěwaja, njesměmoj wobliča sćahować!“

„Tebi so derje směje“, wotmołwi Liza, „ty sy natura za tym, maš měra dosć, zo wostanješ, hdźež sy. Ale ja mam trochu starosće. Chcu tebi jeno wuznać, što je. Smój posledni měsac hromadźe. Za nowy měsac sym so do Drježdźan přistajiła. Njebych wědźała, čomu měła tu w tym małym hnězdźe na poł darmo dźěłać. Dawno hižo wěm, zo we wulkich městach wjele lěpšu mzdu dawaja. Wóndanjo pak běše Pančikec Mila na wopyće doma a ta je powědała, kak wjele pjenjez móžeš sebi w Drježdźanach lohcy jeno ak pódla zasłužić, jeli jeno sebi zawjesć wěš.“

„Sym 'žno tebi často rjekła, zo pjenjezy same človjeka zbóžnoho njećinja. Widźiš to tola zjawnje sama na sebi. Maš wjele wjacy dyžli ja, a tola sy spochi njespokojna, mjez tym, zo sym ja dobra wjesoła. Što wě, hač budźe tam w Drježdźanach też wšo złote. Na twojim měsće bych so z cyła najprjedy knjeza fararja wo radu woprašała.“

„Knjeza fararja? Jako bychu ći wučeni ludźo wědźeli a nam khudym radźić móhli, kak so pjenjezy zasłužeja!“

„Wězo wón to móže! Njechaš-li pak k njomu hić, woprašej so Šołty, to je twój nanowy dobry přećel a je wjele w Drježdźanach wubył. Tón wěsće wobstojenja znaje ..“

„Tu njepomha žane prašenjo a žana rada“, doda Liza a wosta při swojim.

„Su te pódlanske zasłužby też přecy za tym, — zo — jenoho potom na smjertnym łožu nješerja?“ znapřećiwi Wóršula a słowo so jej haćeše, so bojo, zo móhło Lizu rozhněwać, měješe pak so tola we swědomju za winowatu, bjez bojosće młódšu přećelnicu na wšě strachi kedźbnu činić.

„To je moja wěc“, wotrazy tuta, „wěm tak derje kaž što druhi, što je dowolene a što nic!“

„Ty tu hižo tak mało ke mši přińdźeš“, pokračowaše

Serbow maju tam w najlěpšim wopomnjeću. Njech kóždy čitaŕ tutych rjadkow hižo wot dźensnišoho dnja sebi rozmysluje, kak by móhł k tomu přinošować, zo by so jubilejske lěto hódnje woswjećiło. Zawěsće maju so mnozy Serbja Krupčanskej „Bolosćiwej Maćeri“ dźakować. Nětčiši wjednik a kantor procesijóna, k. Narćik, změje tohorunja lěta 1925 jubilej a to złoty. Pójdźe potom hižo 50. króć do Krupki.

Wo swjatej Trojicy.

1. Sydało dźěćatko při morju
Ze swojej małeju łžičičku.
Čerpało morjo je ze łžičku
Do móličkeje jamčički.

2. Khodźił muž pobožny při morju;
Čoło je spinał we myslenju.
K dźěćatku přišoł mužik je,
Wón joho tak so prašeše:

3. „Što tu ty činiš, dźěćatko?
Chceš-li to morjo snadź wučerpać?
Chceš-li to morjo snadź wučerpać
Do móličkeje jamčički?

4. „Prjedy ja morjo wučerpam
Do móličkeje jamčički,
Prjedy hač ty by dowupóznał,
Što Najswjetša Trojica je.“

5. Tónle muž Hawštyn swjaty bě;
Powučeny wón domoj dźe.
Swjateje Trojicy njedodni
Nihdy nic rozumčk človječi.

Spodźiwnje Bóh s. „Hawštyna“ powuči, kaž podawizna jewi, S. Augustin běše jara wučeny, wojowaše wustojnje přećiwo wšelakim błudam; tola potajnosć Najswjećišeje Trojicy też wón njezamó zapřijeć. Wumrě jako 76 lětny stare lěta 430 w Hipponje (w sewjernej Africy), hdźež bě z biskopom. Joho dźeń so swjeći 28. augusta. A naš serbski lud sebi powěsć do pěsnje zla; wón spěwa wo „dźěćatku, łžič(ič)cy, jamčičcy, mužiku, rozumčku“ (małych a móličkich předmjetach) a wo „morju a Najswjetšej Trojicy“.

Michał Hórnik je nam w Časopisu M, S. 1866, 388 pokěrlušk zakhował, kajkiž bě jón słyšał.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Wótrowa. Po třilětnym wobstaću woswjeći towarstwo kat. młodźencow njedźelu 13. meje nowu khorhoj. Dołhi ćah towarstwow, kotrež běchu z blizka a daloka přikhwatałe, přewodźeše ju, sćěhowany wot mnohich duchownych, wosadnych družkow a na 50 młodźencow k nyšporu. Cyrkej móžeše lědma połojcu ludźi wopřijeć. Hajničanski k. farar Cyž jako wosadne dźěćo měješe swjedźeńske prědowanjo na zakładze napisma khorhoje: „Woči k njebju, rucy k dźěłu, dowěru k sebi“. Napominaše našich młodźencow, zo bychu při starych pobožnych počinkach swojich wótcow wostali. Po nyšporje, na kotrymž spěw. towarstwo „Lipa“ sobuskutkowaše, woswjeći wosadny knjez farar khorhoj, kotrejž knježna Marija Rjedźic z Wotrowa kmótřeše. Na to ćehnjechmy, přewodźani wot musiki klóštrskeje wohnjoweje wobory přez wupyšenu wjes. Rychtarjec (Bjeńšec) swójba bě za dalše swjatočnosće zahrodu dobroćiwje přewostajiła. Tam so wšitko bjez zadźěwka po programje k spodobanju wšěch přitomnych, jara wjele hosći a skoro cyłeje Wotrowskeje wosady, kotraž tule swjatočnosć jako ludowy swjedźeń swjećeše, wotwi. Młode towarstwo dósta mnohe zbožopřeća a dary, 17 złotych hozdźikow a 5 seklow. So wšěm hosćam za česć a wopokazanu lubosć dźakujo, wosebje „Lipje“ a jeje předsydźe za spěwanjo a zarjadowanjo swjedźenja spomni naše towarstwo přez knjezow městopředsydu Pawoła Rychtarja a Jurja Rychtarja na z wulkej prócu a wustojnosću też z mnohimi pjenježnymi woporami dokonjane dźěło swojoho předsydy, knjeza Jurja Rjedy, cyłoho wubjerka a wšěch towaršow. Jako widźomne znamjo připóznaća přepoda towarstwo swojomu předsydźe różowy buket. Powšitkowne, wot wšitkich wuprajene přeco bě, zo by młode towarstwo pod nawjedowanjom s. Aloisia, kotrohož wobraz z khorhoje na towaršow zhladuje we wšej pócćiwosći k Božej česći a k spomoženju naroda a wosady rostło, kćěło a dobre płody přinjesło. — Cyłej wosadźe, wosebje wudowje Rychtarcy za poskićenjo zahrody, družkam a wšěm hižo mjenowanym wupraja towarstwo za wšu na poradźenjo swjedźenja naloženu službu wutrobny dźak. — Khorhoj je po předmjetach Lipsčanskoho molerja Hinrichsa wušiwana wot Drježdźanskeje firmy Evler a płaći 1620000 hr.

— Pjatk do swjatkow wućahny z Wotrowa po Božej mši procesijón do Krupki. Při wotkhadźe z Wotrowa ličachmy 99 wobdźělerjow, kotrymž so po puću nimale samsna ličba přizamkny.

— Knjez kantor Jan Rězak swjećeše zańdźeny pjatk swoje 60 lětne narodniny. Přejemy, zo by Bóh luby Knjez jomu spožčił hišće mnohe lěta tudy skutkować, k spomoženju našich dźěći a našeje wosady.

W Njebjelčicach měješe minjeny štwórtk 24. t. m. so dwoja wosadna swjatočnosć swjećić: poswjećenjo nowych zwonow a firmowanjo. Prěnja swjatočnosć dyrbješe so, kaž bu srjedu znate, wotstorčić, dokelž zwony dóšłe njeběchu, ale kaž so štwórtk popołdnju zhoni, běchu hač do Wojerjec ze železnicu dowjezene. Trochu bě wosada z tymle zadźěwkom zražena. Ćim rjeńšo so druha swjatočnosć firmowanja wuwi. Najdostniši knjez biskop, kiž bě z najdo-

---

Wóršula a njeda so zamylić, „a we wulkim měsće budźe hišće mjenje z toho.“

„Dźěło je też Boža służba“, hordźeše so Liza. Zdaše so jej njemało na te přisłowo, kotrež běše něhdźe wot liwkich kemšerjow słyšała.

„Derje; ale dźěło bjez modlenja —“

„Daj sebi prědowanjo być!“ přetorže ju Liza poł mjerzaca, poł hnuta, „njeskaž namaj krótki čas, kotryž hišće hromadźe mamoj.“

Ducy domoj běše Wóršula dźensa wulcy zrudna a starosćiwa. Ptački, kotrež běše prjedy tak khwaliła, njespěwachu wjacy poł tak rjenje. Njeprajištej sebi skoro ani słowčka wjacy cyły puć hač do města, wobej jenak zamyslenej.

„Haj! tajka běše Liza wot małosće“, překładowaše Wóršula při sebi. Štož měješe wona za prawo, to by hižo we šuli činiła, njedźiwajo na to, što druzy k tomu praja, kotřiž wěc lěpje rozemjachu. Bě dźěn ju jónu we štrykowacej hodźinje wučeŕka při tym lepiła, zo bě wona Korčmarjec Khatcy jabłuko z korbika wzała a je małej Hanskec Rejzli tykła, kotraž při maćeri na gmejnskej khěži bydleše. Z wučeŕcynoho swara pak njesčini sebi cyle ničo; wjele wjacy znapřećiwi jej khrobła: „Ja dźěn je njejsym sama za so wzała, a małej Rejzli so jabłuka tak jara chcyše.“ — Nichtó njeby ju přeswědčić móhł, zo njeje dowolene někomu něšto kradnyć, zo by z tym třećemu dobrotu wopokazał.

Tutón podawk z dźěśćowskich lět wosta Wóršuli nětko tak žiwy w pomjatku, zo so hišće často na njón dopomni, hdyž bě Liza hižo dawno z Budyšina, a zo potom kóždy króć za nju k Bohu zdychny.

II.

Liza přińdźe do Drježdźan ke knježstwu, kotrež bě jara z wulka žiwe. Prjedawša kuchařka bě dyrbjała pokosćenja dla ze służby; tuž běchu so wo serbsku holcu wobhonjeli, kotrež su pječa swěrniše.

Knjeni so Lizyne wašnjo jara spodobaše, dokelž běše jednora a runjewonska; jeje sobusłužownym pak běše wono k směchej. Wšo, štož nowa kuchařka činješe a praješe, bu na wšě rózki přez wóchlu ćahane.

Tola prjedy, hač běchu sebi myslili, bě Liza w nowych wulkoměšćanskich wobstojenjach doma. Běchu jej popřeli,

stojnišim knjezom tachantom srjedu na wječor hač do klóštra dojěł, přijědźe štwórtk rano wot tam 3/4 8 hač před Serbske Pazlicy, hdźež šesćo křižerjo čakachu a wyššoho pastyrja do wosady pokornje powitachu. Přede wsu čakachu duchowni, šulske dźěći, družki, towarstwa a wosadni. Knjez farař Mič powita najdostojnišeju knjezow na swjatočnosć spominajo wosebje na to, zo knjez biskop prěni króć do Njebjelčanskeje wosady přikhadźa. Knjez biskop wotmołwi, kak rady je do Njebjelčic přišoł, hdyž wosada na mjezach serbskeje katolskeje krajiny tak swěrna stoji za katolsku wěru, swjatu cyrkej a dobre serbske katolske žiwjenjo. — Hdyž bě w cyrkwi předpisana powitanska pobožnosć so dokonjała, poda so ćah do wsy na kěrchow, cyle kaž porjad sebi žada. — Potom běše pontifikalna Boža mša knjeza biskopa, při kotrejž wosadny mužski khór z nawjedowanjom k. wučerja Rennarja dwěhłósnu missu jara derje spěwaše. Po sćenju stupi najdostojniši knjez biskop na klětku a měješe prědowanjo po słowach missale „Confirma hoc Deus“, „Wobkruć Božo to, štož sy skutkował we nas“ a wułoži skutkowanjo swjatoho Ducha we nas a naše winowatosće napřećo Duchej swjatomu. Připóznawajo dobre katolske žiwjenjo wosady, należnje napominaše, zo bychu swěrni wostali wěrje, swojej rěči, serbskomu žiwjenju po wašnju swojich wótcow a horliwomu wukonjenju swjateje wěry. Napominaše też, zo bychu wšitcy Katolski Posoł dźerželi, kiž jich tak swěrnje wuwučuje wo wěrje a napomina k dobromu žiwjenju po wěrje. Po Božej mši wudźěli knjez biskop 95 firmowanym swjaty sakrament. — Popołdnju w 3 hodź. bě mejski nyšpor a po nim w cyrkwi pruhowanjo nabožiny abo křesćanskeje wučby, kotrež mějachu kk. administrator Romuald, farař Mič a tachant Skala. Při tom so wupokaza, zo běchu dźěći woprawdźe derje rozwučene a ze swojim žiwym podźělom při wučbje najlěpši zaćišć činjachu.

Po zwony chcedźa pjatk do Wojerjec jěć a budźa dźens, sobotu popołdnju w 4 w Njebjelčicach swjećene. Knjez biskop a knjez praelat Žur tam pojědźetaj. Po swjatočnosći podataj so do klóštra, z wotkelž so njedźelu na swj. Trojicu do Wotrowa na firmowanjo podataj.

Z Jasenicy. Do rozprawy wo jubileju našeje Bjesady je so zmylk zabłudźił. Nic wjesne knježny, kaž rozprawa praji, ale wjesne žony su jara rjanu drohu seklu dariłe, runje tak też wjesna młodosć druhu wulkotnu seklu. — Jim też tu hišće jónu horcy dźak.

Z Hliny. Wutoru do swjatkow na puću do Bukojny ducy na dźěło jedyn montěr mortwu kruwu nadeńdźe a to policiji we Barće wozjewi, sebi myslo, zo so tu wo padušstwo jedna. Wěc běše hinak. Wikowař kruwu ćerješe. Ta so po puću splóši a do rěki skoči. Wikowař, so bojo, zo móhła so zatepić, ju we wodźe zakłó. Kubleŕ Běhmař mortwu kruwu z konjemi z rěki wućahny.

Z Rychwałda. „S. N.“ pisaju: Zandźeny tydźeń pola jenoho tudomnoho wobsedźerja bróžeń zběhachu. Słyšachmy też rjany serbski kěrluš: „Njech Bohu dźakujemy“ a serbsku poswjećeńsku naréč. Kak rjenje klinčeše tutón serbski spěw a luboznje bě, na njón posłuchać. Su tola wšo dobri Serbjo; murjerjo, ćěslojo, dźěłaćerjo, kaž też wobsedźeŕ a joho swójba. — Kak rjenje je też, hdyž na přikład na Jamnowske dwórnišćo dźemy a přińdźemy do Dyrbachskich a Klětnjanskich stron. Tam nas wšelake dźěći serbski strowja; tu zetkamy staru maćeŕku, kotraž njewě, zo smy Serbjo, a strowi němski. Kajka radosć stupi ji na wobličo, hdyž słyši, zo so jej we serbskej rěči dźakujemy. Wona so wobroći a rjeknje wjesoła: „Ach, wujo, ja njewědźach, zo sće Serb“. — Přispomnjenjo „K. P.“: Tale powěsć njech je też z wučbu za mnohich we katolskich Serbach. Kak husto so tam stanje, zo ći dźěći němscy „Budź khwaleny Jězus Khrystus“ abo „Guten Tag“ přiwołaju, hdyž so jim cuzy być zdaš! Naš kat. lud njeměł cuzoho ženje hinak strowić hač serbscy z „Budź khwaleny“. We swojim kraju sy swój a maš to też pokazać.

Z Wojerec. Zańdźenu srjedu popołdnju zaležy wěsty Lorenc na 40 m wysoki wuheń lokomotivownje. Na kromu wuhnja docpěwši stupi so tam na rucy, nozy do powětra. Tajki daše so fotografować.

Kěrluš swj. Marije.

(Hłós: „Spěwaj wšědnje.“)

Pod twój zakit, o Marija,
Z dowěru my ćěkamy;
Rodźićeŕka Boha miła,
Z nut'nosću će prosymy!

Hordozna a žohnowana,
Hnadna naša rěčnica!
Njebjes knjeni krónowana,
Srjedźićeŕka miłostna!

Njezacpěj ach prózstwy naše,
Hdyž nas tyši struchły čas;
Pomhaj nam tu w nuzy, straše,
Wot wšoh' złoho wumož nas.

Zastupjeŕka wjelemócna,
Z Jězusom nas wujednaj!
Ach, hdyž duša khabła sprócna,
Ruku ty jej podawaj!

Twojom' synej, dobra maćeŕ,
Poruč nas a před njoh' staj,
Zo my přez twój swjaty paćeŕ
Dócpějemy njebjes raj.

Jeli koho khodojta tłóči, hdyž je złě, joho we łožu přepołožić. — Za porjadne na nuznik-hićo (Stuhlgang) so starać; pilnje wodu pić, też před lehnyć-hićom.

Lišawa. Ze sylnym terowym abo karbolowym mydłom myć. Je-li koža zahorjena, zymne wobalki z wołojowej wodu abo 2 procentowskej karbolowej wodu.

---

hdy bychu knježa z njej spokojom njebyli. Dokelž pak so runje nawopak sta, jej zawidźachu. Kaž běchu so jej prjedy smjeli, tak ju nětko hidźachu.

Knjeni z Wiluckich — tak rěkaše knježstwo — też bórzy pytny, zo mjez Lizu a druhim służownistwom ta přezjenosć njeknježi, kotraž je we domje tak rjana, jeli su wšitcy sprawni a dobri, kotraž pak móže knježstwu runje tak jara na škodu być, jeli su służowni njesprawni. Z tejele winy dobu sebi Liza bórzy dospołnu dowěru knježich. Ji bu khěžny kluč přepodaty, tohorunja pokładnica za prošerjow a druhe podobne wudawki, też za kuchnju a hospodarstwo na wikach kupować, bě jeje wěc.

Lědma běše Liza tak móhł rjec cyłomu domej předstajena, dha počachu so tamni sobusłužowni z njej, z najmjeńša k wočomaj, dobri činić; wosebje Klara, komorna. Jónu z wječora prošeše Lizu wo khěžny kluč za nóc, zo je swojomu lubomu slubiła sobu na reje hić.

„Wě dha „hnadna“ wo tym?“ wopraša so Liza.

„Na, njećiń jeno so swjata“, sprawnješe so Klara, wěš tak derje jako ja, zo „hnadna“ do tych słuša, kotřiž našomu jenomu žanoho wjesela njepopřeja.“

„Wo tym ničo njewěm; wšak ći wona dowola kóždu njedźelu do towaršnych zhromadźiznow za knježny khodźić, hdźež móže so tola wěsće kóžda zawjeselić.“

Klara z ramjenjom sćahnywši jako wuznam zacpěća zabórbotawši něšto jako „k wočam činić“, a pohrozy, zo we swojim času tajkeje njelubosće so dopomni.

Liza wědźo, zo ma swoje dobre prawo, njestaraše so wjele wo tajke hroženjo; ani so njeprócowaše z dobrym Klarje jeje njeprawdu rozestajeć; ani njemodleše so k Bohu w ćežkich wobstojenjach.

Njebě drje přestała so modlić, tola pak njemodleše so nutrnje. Dowěrješe so na swoje samsne mocy, zamožnosć, nawědźitosć. Dowěra k sebi, kotraž bě jej prjedy zadźěwała dušowpastyrja wo radu so prašeć a druhich radu posłuchać, zadźěwaše jej też nětk k Bohu so prawje modlić. Tuž też Bóh ju wopušći a jeje njemocy přewostaji.

Cyłe lěto běše nětko hižo w Drježdźanach. Za tón čas běše spóznała, zo maja jeje sobusłužowni knježich kaž za swojich napřećiwnikow, kotrymž na škodu być k swojomu samsnomu lěpšomu ma člowjek wěste prawo; jeno překlepanje dyrbi so činić, zo će njelepja. Tajka njeswěra bě Lizy wohidna; přetož wona běše swojej knjeni woprawdźe podata.

Z misijónow.

Žiwy a tola mortwy.

(Podawk ze žiwjenja napisany wot J. A. Santer w knizy Mjez Braminami a Parijami.)

Přispomnjenjo přełožerja: K dorozemjenju sćěhowacoho podawka dyrbimy wědźeć, zo so indiski lud raznje do wosebitych worštow dźěli; te mjez sobu so ženje měšeć njesmědźa. Štož je nan był, to wostanu też synojo, a dźowki maju so mjez sobustawami woršty wudać. Najwosobniša wošta su Braminojo a najnižša Parija. Čile su potomnicy prjedawšich wobsedźerjow kraja. Su cyle zacpěći a prošerscy khudźi.

Běše nimale w połnocy, hdyž wjescy Anlija so bližachmoj. Přez cyły dźeń běchmoj na puću byłoj. Wołaj — naju zapřah do dwojokolesacoho woza — čampaštaj mučnej a lačnej po próšnym puću přez dźungle (z nizkim lěsom wobrosćene z dźěla jara mokre runiny při wulkich indiskich rěkach). Běštaj dźěn hižo přez druhi dźeń bjez napojenja być dyrbjałoj. Też Gowind, mój indiski pohonč, sedźeše cyle wotpjaty na wozu, pomału gmejskim ladam so bližacym. Dźensa njechach pola Braminow z hosćom być kaž hewak, chcych něšto dale do druhoho wotdźěla wsy, hdźež wbozy zacpěći Parija bydlachu. Tam běch před krótkim přećela dobył, khudoho tkalca, z kotrymž so na bazaru (wikach) susodneje wsy připadnje zeznach. Nětko pak ležeše mój nowy přećel doma ćežko khory, kaž běše mi joho žona prajić dała, mje při tym wo wopyt prošo. Tuž běch so hnydom na puć podał. Wjesnjanosta wiješe ze zacpěćom z hłowu, hdyž wo mojim předewzaću zasłyša.

Tola běch přepozdźe přišoł. Rano zahe běše Hěralal, mój přećel, wudychał a hižo wotpočowaše pod zemju. Do słóncakhowanja běchu joho wunjesli k poslednjomu wotpočinkej, tam won na nahłu hórku přede wsu. Joho mandźelska sedźeše nětko jako wboha wudowa žałosćo a płačo před khudej khěžku a wokoło njeje jeje susodźa sebi wo mortwym powědajcy. Wudowy njemějachu kedźbu. Wboha młoda žónska njeseše na sebi hižo znamjenja swojoho wudowstwa. Włosy běchu ji do čista wotrězali a město dotalnoho čerwjenoho rubiška (sari) běše z krótkim žołtym přikryta. Čerwjeny sari smědźa mjenujcy jenož wudate žony nosyć. Přistupich k njej a wona hłowu pozběhnywši so na mje dohlada. Pomału suny sebi rubiško z wočow a postrowi mje. Skónčnje hdyž bě so někak změrowała, powědaše mi płačo wo mužowej khorosći a smjerći. Potom podnuri so zasy cyle do swojeje zrudoby, pak zćicha płakaše, pak wołaše a žałosćeše z hłosom po wašnju swojoho luda. Też ja njesmědźach ju při tutym dźěle mylić, dokelž prěnja nóc wudowstwa słuša žałosći a želenju po mužu.

Zo su Parija khudźi a bědni, pokaže so najlěpje na jich bydlenjach. Wsy su khuduške a njesměrnje mazane. Anlija běše woboje we wosebitej měrje. Powětr zasmjerdźeny wot nijeńcy wukhadźaceje z tłajaceje łuže padaše na dych. Smjerdźeše tu tak grawoćiwje a mjakliwje, zo drje w blizkosći někajke slaknjene zwěrjo tłaješe. Tuž njechach tu cyłu nóc přebywać. Přepodach wóz a wołaj kedźbliwosći ludźi we wsy a podach so na pytańcu za khmańšej hospodu. Anlija nima wosebiteje budki za nócleh, kaž tajkich we druhich indiskich wsach nadeńdźeš. Skónčnje pak mi stary mužik, kiž bě přez khudobu a robotu cyle ztuleny, přeradźi, zo horjeka na wjeršku pohrjebneje hórki rumna khěžka stoji, kotraž je něhdy někajkim cuzbnikam jako bydło służiła.

Běše tołsta ćma jako by kołmaz lał. Ani jeneje swěčki na njebju widźeć njebě. Běše krótko před dešćowym času, hdźež so čorne mróčele na njebju hromadźa, zo bychu z dawno wočakowanej mokrotu zemju wokřewiła.

Indojo su bojazny lud. Wječor sebi nichtó njezwěri přez nóc wjes wopuščić. Hdyž Gowind zhoni, hdźe chcych so nastajeć a zo su runje tam před wječorom človjeka pohrjebali, prošeše należnje hač njeby we wsy wostać směł. Tuž dyrbjach sam hić. Zaswěćiwši sebi latarnju podach so z płašćom w rukomaj na hórku. Wonka přede wsu wujachu šakale tak załostnje, kaž bychu duchi žałosćiłe a wołałe. Čujachu pohrjebane ćěło a nětko šmórachu so po stach wokoło wsy. We swětle mojeje latarnje widźach, kak so nimo suwachu slepjene a nastróžane přez swěcu.

Za dźesać mjeńšinow běch horjeka na hórcy při khěžcy. Namakach ju derje zdźeržanu, jenož duri njeměješe. Wupřestrěch swój płašć na zemju a stajich latarnju do kućika. Namakach też tu hromadu drjewa, tuž zapalich sebi woheńčk na nóc a lehnych so na płašć. Nihdźe njepytnješ surowu khudobu nižšich worštow indiskoho ludu tak žiwje, kaž na jich pohrjebnišćach. Hdyž človjek tak wjele njewobsedźi, zo by swojich lubych tak pokhować dać móhł, zo bychu ćěła wukhowane byłe před dźiwimi zwěrjatami, potom je khudoba woprawdźe hobrska. Sym často po indiskich pohrjebnišćach khodźił a tam kosće a nopy z hromadami wonka ležo widźał. Tola ani šakalam ani wrónam a supam (Geier) so njeporadźi, nop wotewrić, to zamóža hakle běłe mrowje. Tohodla też na indiskich kěrchowach tak wohidnje za ćěłami smjerdźi. Też tu tak běše. Někotre nopy před krótkim pokhowanych zaswětlowachu so w fosforowym swětle. K tomu přińdźe dybawe šćowkanjo šakalow a žałosćiwa wołańca šakalowych črjódow, kotrež tu za žratwu pytachu. Ćěła so často lědy łohć hłuboko do zemje khowaju a na row kopjene dorny a kamjenje lědy někotre dny zwěriska wot ćěłow wotdźeržuja. A hłódna zwěrina je mudra. Je za tym přišła, zo njeje trjeba, so přez dorny k ćěłam dobywać. Ryja 2 kročeli wot rowa runjež běše sebi rjany pjenjez nalutowała, dokelž w jeje wutrobje běše kućik, do kotrohož sebi prawje pohladać njezwěri z khwilemi, hdyž so swědomjo tak prawje spokojić dać njechaše.

Nimo toho pak wona tola njeběše swěrna służownica. Přetož dawno hižo bě so nawučiła, při kupowanju knježstwu wjacy přiličować, dyžli bě płaćiła. Liza njeměješe to za njesprawnosć, ale wjele bóle prócowaše so z mnohimi wurěčemi swědomjo, hdyž jej jeje počinjenjo porokowaše, změrować.

„Tak bohate knježstwo tajke maličkosće ani pytnyć njemóže; nimo toho zlutniwa kuchařka tesame z lohkim a sto króć zasy zaruna. Knjeni z Wiluckich wěsće njewočakuje, zo ja hinak činju, hač wšitke druhe kuchařki we wosobnych domach; z najmjeńša njeje wo tym ženje ničo so słyšeć dała.“ —

Ale, kak dha, njekhodźeše Liza k spowědźi? Bohužel słušeše do tych, kotřiž su jeno zrědka při Božim blidźe widźeć. Prjedy by, kaž praješe, porjadnje suche dny khodźiła; nětko pak so jej to wjacy njehodźeše. Za lěto dwójcy abo raz; časćišo k tomu njepřińdźe. Nimo toho też z přepytowanjom swědomja tak jara kruće njeběrješe. Wosebje njezadźeržowaše so při sedmej kazni dołho. Přetož „Kradnyć? Bóh zwarnuj, to njeje moja wěc. Radšo bych hłód mrěła, dyžli kradnyła“, so tróštowaše.

Zbožowna pak njeběše při wšej swojej sprawnosći,

III.

Dźensa bě we Wiluckich domje wulka robota. Čas khwataše. Za něšto dnjow chcychu so do swojeje wjesneje vile za čas lěća přesydlić. Kóždy měješe hišće to a tamo rjadować a tohodla połnej rucy dźěłać.

Jene z poslednich popołdnjow přińdźe knjez z Wiluckich z banki domoj a přinjese sebi cyły walčk módrych pjenježnych papjerow sobu, z kotrymiž chcyše hišće wšelake zličbowanja zapłaćić. Runje běše na tym, zo chcyše pjenjezy skhować, hdyž Liza zastupiwši — służownik běše wotešoł — jomu wosobnoho knjeza přizjewi. Tomu njechaše knjez baron čakać dać. Tuž suny jeno pjenjezy do kašćika jón přizačiniwši, „wšak mjez tym nichtó do jstwy njepřińdźe“, sebi pomysli. So wróćiwši skhowa a zamkny pokład prawidłownje. Hdyž pak nazajtra zličbowanja płaćeše, brachowaštej dwě sćě hriwnow.

Runjež by baron Wilucki tule sumu parować móhł, so tola njemało stróži. Zo bě ducy po puću pjenjezy zhubił,

zdalenej tunnele k ćěłu a ćahaja přez nje ćěła won ze zemje ke grawoćiwej žratwje.

Ležach při wohnju a tam a sem připołožich šćěpku, zo njeby woheń wušoł. Z wěstym strachom zhladowach won do ćmy a poskach na wuco, wołanjo a šćowkanjo šakalow. Pomału woćichny hawkot a hara. Šakale njewutraja mjenujcy ženje cyłu nóc na jenym městnje, přikhadźeju a zhubja so we wěstych hodźinach, tak zo ludźo po tym nócne hodźiny liča. Lědy bě so nětko k prěnjomu razej wołańca w dalokosći zhubiła, započa so cyle blizko khěžki tajke žałosćenjo, zo so njesměrnje wustróžich. Skoćich na nozy a słuchach won do ćmy. Hrózba mje přeběhaše. Tak zamóže jenož človjek žałosćić, kiž je w najwjetšej nuzy! A hdyž z napjatosću dale posłuchach, słyšach hłosaj dweju stworjenjow: jedyn běše bjezdwěla wujacy šakal a druhi žałosćenjo človjeka, kiž je snadź tak słaby, zo njezamóže wótře wołać. Dyrbjach so k něčomu rozsudźić a z prawdu wuznaju, zo mje hoła bojosć wotdźeržowaše wot raznoho rozsuda. Na kóncu tola strowy rozom strachoćiwosć předoby. Prajach sebi, zo je někajki človjek w najwjetšej nuzy a zo dyrbju jomu pomhać. Latarnju w rucy wustupich z khěžki won do ćmy a dźěch za hłosom. Strašiwje swěćachu so běłe kosće k nohomaj při njewěstej swěcy latarnje, tam a sem zakopnych so do nopa, kotryž potom po hórcy dele so kuleše hač něhdźe do kamjenja załoži abo w ćernjach so popadny.

(Přichodnje dale.)

K **nastawčkej wo primicij** (w poslednim čisle Posoła) **dodawamy:** Kóždomu je znate, zo neopresbyter na prěnjej Božej mši s. woprawjenjo wudźěla, a to wosebje swojim staršim, bratram a sotram a dalšim krejnym přećelam. Stawa so tole tohodla, dokelž móža krejni přećeljo hač do třećoho stawa — tutón sobuličeny — při tutej přiležnosći po znatych wuměnjenjach — spowědź, s. woprawjenjo a paćerje po měnjenju s. wótca — dospołny wotpusk dobyć. Wšitcy druzy pak móža při wobdźělenju na prěnjej Božej mši nowoměšnika wotpusk 7 lět a 7 quadragonow (7×40 dnjow) dóstać. Přiležnosć k tutym wotpuskam budże so też bórzy poskićeć.

Modlitna knižka **„Pój Knježe Jězuso“** z čerwjenym rězkom płaći **3500 hr.**, w lěpšim zwjazku **4000 hr.**

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 23. meje 1923.

Płaćizny su mjenowane po tysacach hriwnow za centnar žiweje wahi. **Woły:** 1. Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 410—420, 2. młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 370—390, 3. mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 330—350, 4. mjenje picowane wšěch starobow 280—310. **Byki:** 1. Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 410—420, 2. połnomjasne, młódše 370—390, 3. mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 330—350. **Jałojcy a kruwy:** 1. Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 410—420, 2. połnomjasne, wukormjene kruwy najwyššeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 370—390, 3. starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 340—360, 4. derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 280—320, 5. mjenje a špatnje picowane 220—260. **Ćelata:** 1. Najlěpše wukormjene 470—490, 2. mjenje wukormjene a cycace 430—450, 3. špatne 350—390. **Wowcy:** 1. Młódše a starše wukormjene 270—280, 2. starše wukormjene 240—260, 3. mjenje wukormjene (Merzschafe) 180—220. **Swinje:** 1. Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač 1½ lět stare 490—510, 2. wukormjene 510—530, 3. mjasne 470—480, 4. špatne 450—460, 5. rancy a kundrosy 400—500.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Mantle a hadźicy za koła
k najtuńšim płaćiznam,
žónske a mužske
koła
w bohatym wubjerku,
narunanske dźěle
poručataj
bratraj Thomasaj w Budyšinje
kamjeńtna hasa 16.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći **20 000 hr.**

bě njemóžne, dokelž njebě wobalki z nimi nihdźe z kapsy ćahał. Tuž móžachu jeno w domje kradnjene być. Zo njesmědźeše swojim samsnym ludźom wjacy wěrić, běše jomu jara njelubo.

Bu přesłyšowane přěki a po dołhosći, tola ničo so njewujasni. Najpodhladnišej wostaštaj służownik a Klara. Liza widźeše, kak sebi kiwaštaj a swědčeštaj. Nazajtra stupištaj pak wonaj před barona, jako by so jimaj Bóh wě kajka křiwda stała, žadajcy, zo by wón sam abo policija jich zmachi přepytała. Knjez Wilucki njechaše, to hižo tohodla, dokelž jomu tajke žadanjo jeju njewinowatosć dopokazowaše. Na posledku pak měješe tola za swoju winowatosć, zo jimaj składnosć da, so wusprawnić.

Tak dha bu po policiju póslane. Służownik sam dźěše po nju. Samsny wječor běše wulke přepytowanjo.

Spodźiwnje, wšitcy wo tym wědźachu, jeno Liza nic. Tohodla spłóši so wona njemało, hdyž so muž sprawnosće zjewi, kaž drje so kóždomu dźe, hdyž so prěni króć z policiju zetka. Knjez to derje pytny.

Liza a Klara spaštej hromadźe w jenej komorje; wobeju wěcy buchu tohodla z dobom přepytowane.

Kak njelubje bu knjez překhwapjeny, hdyž so nadobo w jenym kućiku w Lizynej křinje listna wobalka ze zhubjenymi pjenjezami namaka. Čisła přeradźichu, zo běchu to woprawdźe tesame. Liza wobědny kaž sćěna. Hnydom pak zhraba so a bliže přistupiwši wotmołwješe na policistowe prašenja raznje.

„Słuša to wam?“

„Ně!“ wotmołwi z krutym hłosom.

„Kak přińdźechu pjenjezy do wašeje křinje?“

„To Bóh tón Knjez wě! Ja wam to njemóžu rjec“, a słowo so jej haćeše.

We wšitkich wočach běše wona padušstwa přepokazana; to bě jej jasno. Potajkim padušnica! Z krejčerwjenym pismom widźeše tute słowo před sobu na sćěnje napisane.

„Knježe, Božo, smil so nade mnu!“ zdychowaše z najhłubšeje wutroby. Zdaše so, zo jeje duša we swojej tyšnosći zasy puć k Bohu namaka, po kotrymž dawno wjacy khodźiła njeběše.

Knjez baron kiwny wšěm, zo smědźa so wotsalić, a też wón woteńdźe z policistom. Wězo chcyše z nim dalše wuradźić.

(Přichodnje skóńčenjo.)

W Barlinje běchu 23. meje **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšenica 97—98; rožka 83—85; ječmjeń 77—79; wows 71—72; majs 76—76,5; **muka** pšenična 140—147, ržana 105—120. **Wotruby** pšenične 45—46, ržane 45—46. Raps 160—165. Lane symjo 160—170. Pjeluški 90—100. Buny 70—75. Módre lupiny 90—100. Žołte lupiny 115—130. Lany wosuch 100. Seradela 180—200. Rapsowy wosuch 72—73. Woka 80—90. Pochowa melasa 24. Běrnace kružki 42—43.

Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja

zap. družstwo z wobm. ruk. w Budyšinje

Sobustawy zap. družstwa z wobmj. ruk. „Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja“ w Budyšinje so z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

srjedu 30. meje t. l., popołdnju w 4 hodź.,

do žurle **„Serbskoho Domu“** w Budyšinje, Lawske hrjebje čo. 2, na

porjadnu generalnu zhromadźiznu

přeprošuja.

Dźeńska porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowařstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow;
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka;
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowařstwa;
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowařstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow;
5. Přeměnjenjo wustawkow § 12, § 21 a § 24;
6. Namjety a naprašowanja.

Bilanca na 1922 budźe wot 19. meje t. l. w našej „Serbskej knihařni“ na Lawskich Hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołožena.

Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připuščomne.

Dohladowařstwo
družstwa „Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja“
Prof. dr. **Arnošt Muka**, předsyda.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Zubna praxis
E. Werner
Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach kněčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu } kóždoho měsaca.
w **Ralbicach** třeću njedźelu }

Wutrobny dźak

wuprajamoj wšitkim, kotřiž su naju k našomu kwasnomu dnjej z tak bohatymi darami wobdarili, wosebje Radworskej a Prěčowskej młodosći za postajenjo čestnych wrotow kaž też Mošowskomu spěwnomu towarstwu za zanjesenjo rjanych spěwow.

*W **Radworju**, 24. meje 1923.*

Franc Grubert a mandźelska Hilža
rodź. Šołćic.

„Jednota“ ma njedźelu 3. junija swoju **hłownu zhromadźiznu** wječor we 8 hodź. w towařšni.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naš horco lubowany nan, bratr, přichodny nan, swak a wuj

Józef Ernst Petaš

we 58. lěće žiwjenja přez njezbožowny pad znjezbožiwši, ze s. sakramentami domawobstarany, zbóžnje ze swěta wotešoł. Wuprajamy wšěm, kotřiž su joho w joho khorosći wopytowali, jomu na póstywječor přikhadźeli a joho w tajkej mnohosći k rowu přewodźeli, wosebje Baćońskomu wojeńskomu towařstwu a Jaseńčanskej Katolskej Bjesadźe, kotrejž so z khorhoju wobdźělištej, kaž też Wětrowskim dźěłaćerjam najwutrobniše **„Zapłać Bóh tón Knjez!“** Dušu zemrětoho pak poručamy modlitwje wěriwych.

W **Nowym Łusću**, na dnju pohrjeba.

Zrudni zawostajeni.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało našej za swojej přiwzatej dźowčičcy

Hanku a Leńku

rodźenej Jänichec

19 a 21 dnjow starej do njebjeskoho raja přiwzać.

Lubej dźowčičcy, wuproštej nam ze swojej lubej maćefku wšitkim tam njebjeski raj a zbóžne zasywidźenjo.

Na Horje a w Banecach, na dnju pohrjeba, 20. róžownika 1923.

W mjenje wšitkich sobužarowacych:
Jurij Missala a mandźelska
Michał Synda a mandźelska.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Słazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr.,
:-: wot meje hač do kónc lěta 4000 hr. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

22. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 2. junija 1923.

S. Severin.

(Swjeći so 8. wulkoho rózka.)

Kraj, ke kotromuž nětko słušeja Korutanska, Salcburkska, Narańša Tyrolska, Hornja Rakuska (Austrija), dźěl Štyrskeje a Delnjeje Austrije a narańša Bayerska, rěkaše w času Romskoho kejžorstwa Norikum a bě romska provinca. Hdyž bě romske kejžorstwo rozpadnyło, horjachu so tu wšelake dźiwje ludy, kotrež so do Italskeje nastajowachu. W pjatym lětstotku podćisnychu sej tele krajiny dźiwi pohanscy Hunojo; jich hrozny kral Attila rěkaše „prut Boži". Po rozpadnjenju Hunskoho stata zasydlichu so tu wšelake němske splahi.

W tutych zrudnych časach pósła Bóh do Norika swj. Severina, japoštołskoho muža, kiž wědźeše dźiwich wójnskich wjednikow skludźić, surowe wašnja wudobywańskich ludow znadobnjeć, pohanow a błudnikow za s. cyrkej dobyć, katolski lud we s. wěrje a w počinkach wobkrućeć, pomhać z nadpřirodnej mocu swojich modlitwow njezbožownym a potłóčowanym. Tohodla rěka Severin z dobrym prawom japoštoł Norika.

Z kajkeje swójby a z kotroho ludu Severin pokhadźeše, nichtó njeje zhonił. Wón sam wo tym mjelčeše. Zda so, zo bě po narodźe wosobny Romjan z Afriki, a zo je do Norika wot rańšoho kraja přišoł, hdźež bě pustniske žiwjenjo wjedł. Wot Boha pohnuty je so tam nastajił, hdźež bě joho najbóle trjeba. L. 454 pokaza so w tym kóncu, hdźež nětko Wien stoji. Tamnišich wobydlerjow njepřećeljo stajnje nadpadowachu. Wón khodźeše po kraju, ludźi tróštowaše a jim dobre rady a powučenja dawaše. Swoje dźěło započa w městačku Asturi, štož je dźensa pak Štokerawa nad Dunajom abo Osterburg. Tamniši wobydlerjo běchu jara samopašni. Severin do jich cyrkwje zastupi a z krutymi słowami jich napominaše, zo dyrbja so wot hrěchow nakazać a pokutu činić, zo hewak zahinu přez njepřećelow. Woni pak joho słowam njewěrjachu a hanjachu joho. Tohodla so nastaji wot nich do Komageny nad Dunajom. Lědma pak bě wón wotešoł a hižom so přihnachu njepřećeljo, wurubichu městačko Asturi a morichu joho wobydlerjow. Komagenscy wobydlerjo pak přijachu joho wjeseli, kedźbowachu na joho warnowace słowa, činjachu pokutu a njepřećeljo jich přelutowachu.

W tym času nasta w měsće Fabianje (nětko Wien) hłód, hdźež tehdom Rugojo knježachu. Też hač tam so roznjese powěsć wo s. Severinje. Wobydlerjo tutoho města so na njoho wobroćichu prošo, zo by k nim přišoł a pomhał. Severin to sčini, napominaše jich k pokuće a lubješe, zo so hłód bórzy minje, budźa-li posłušni. Ludźo posłuchachu a činjachu pokutu. Mjez tym bě so Severinej zjewiło, zo je w měsće žiwa bohata skupa wudowa, kotraž bě skradźu jara wjele žita (trejdy) nakopiła. Severin ju k sebi powoła a porokowaše ji z krutymi słowami jeje skuposć a nahrabnosć złožujo so na słowa s. Jana (I. Jan 3, 17): „Štóž by měł kubła tohole swěta a by widźał, zo je joho bratr we nuzy, a by zamknył swoju wutrobu před nim, kak zwostawa lubosć Boža w nim?" Lichowařka so wustroži tutych słowow, kaješe so, wotewri swoje łubje a rozdawa khudym žito.*) Nimo toho po Dunaju bórzy łódźe, połne žita, přijěđźechu k městej, kaž bě Severin wěšćił, tuž we Fabianje hłód přesta a wobydlerjo khwalachu Boha, zo bě jim Severina pósłał. Severin wosta dlějši čas we Fabianje, założi tam dwaj klóštraj a wukhadźeše z tam šćroko a daloko, zo by kaž japoštoł skutkował. Joho mjeno bu we krajinach při Dunaju a w Alpach tak sławne, zo wobydlerjo městow joho nutrnje prošachu, zo by k nim přišoł; mějachu k njomu dowěru, zo budźe jich joho přitomnosć najwěšćišo před njepřećelemi škitać. Severin wšudźom wokoło khodźeše, předowaše katolsku wěru a pomhaše z radu a z modlitwu. Swérnych katolikow wobkrućeše we wěrje, pohanow a błudnikow powučeše a wróćo wodźeše do praweje cyrkwje, jatych a zajatych wuswobodźowaše, khudych podpjerowaše, hrěšnikow napominaše a nakazowaše, a hdźež njedosahaše człowjeska móc, tu často wuprosy ze swojej modlitwu wot Boha pomoc wosebje khorym. Bjez dźiwa potajkim, zo so ludźo k njomu tłóčachu, zo bychu joho słyšeli a pomocy a trósta wot njoho dóstali.

Severin so staraše horliwje wo časne a wěčne zbožo swojich bližšich, při tym pak też njezaby na swoju samsnu dušu. Nimo měry kruće bě žiwy, khodźeše też, hdyž mjerznješe, bosy, měješe drastu z włosankow, lěhaše na hołej zemi, wino ženje njepiješe, jeno jónu wob dźeń jědźeše před khowanjom słónca, husto so posćeše a tak wumorješe ćěło. Po skónčenych wšědnych dźěłach so modleše a rozpominaše najradšo hač do nocy. Bohate dary, kotrychž wjele dóstawaše, khudym rozdawowaše a nałožowaše na twarjenjo cyrkwjow, klóštrow a pustownjow. Nimo dweju klóštrow we Fabianje założi cyrkwje a klóštry w Pasowje, w Boitru a w Juvaviji (Salzburk). Sam klóštr Heiligenstadt w Delnjej Austriji nawjedowaše, wottam horliwych duchownych do Knjezoweje winicy wupósćełaše. Khudźe a jednorje so žiwjo njepřija biskopskeje dostojnosće, hačrunjež bě so jomu poskićała, a najradšo přebywaše w nizkej pustniskej khěžcy w samoće.

Severin skutkowaše dźiwy a měješe też dar wěšćenja, to też na surowych wojownikow mócnje skutkowaše, kiž so tehdom po Noriku honjachu. Też pohanscy a błudowěriwi knježerjo sej wjele ważachu tutoho s. muža, prašachu so joho wo radu, poručachu so do joho modlitwow a prošachu wo joho požohnowanjo. Na joho prósstwu pušćachu zajatych a jatych, přelutowachu wobydlerjow a wjele dobroho činjachu. Hdyž jónu kral Falcitheus přińdźe k Severinej wo pomoc prosyć přećiwo Gotham, jomu Severin wotmołwi:

„Hdy by też ty katolsku wěru měł, by sej ty radšo žadał radu w nastupanju swojoho wumoženja, dokelž pak maš ty jeno swětne wěcy na starosći, dyrbiš wědźeć, zo tebi Gothowje njebudźa škodźić.“ Tute wěšćenjo so dopjelni. Druhi króć w Pasowje přebywajo, hdźež běchu wobydlerjo jara samopašnje žiwi, wěšćeše tutomu městej bórzownu zahubu. Lědma bě do Fabiany wotešoł, tu nadpadny kral Swewow Kunimund Pasow a porazy wšěch wobydlerjow. Něhdy wopytachu Severina w pustowni njedaloko Fabiany někotři wojownicy, kotřiž do Italskeje ćehnjechu, prošachu joho wo požohnowanjo. Mjez nimi bě hobrscy wulki młodźenc, kotryž so w nizkej pustowni ani zrunać njemóžeše. Severin joho požohnowa a rjekny jomu: „Dźi do Italskeje. Nětkole sy woblečeny najprosćišu kožu, ale bórzy wulke pokłady mnohim rozdawaš.“ Tutón młodźenc bě Odoaker, wón bu pozdźišo kral w Italskej a sčini kónc nawječornomu romskomu kejžorstwej. Jako kral dopomni so na Severinowe wěšćenjo a namołwješe joho, zo by sej něšto wot njoho požadał. Swjaty pak sej ničo njepožada, khiba to, zo by wěsty Ambrosius z wuhnanstwa był powołany. Odoaker drje bě arian, ale, zo by s. Severinej dźakowny był, zadźeržeše so lubosćiwje napřeću katolikam a popřa bamžej a biskopam dospołnu swobodu.

Severin zhoni wot Boha, zo so joho smjerć bliži, tuž powoła k sebi do Heiligenstadta krala Favu a joho mandźelsku Gisu, zo by so z nimaj rozžohnował. Prěnjoho wulkoho rózka l. 482 skhorje na smjerć s. Severin we swojim klóštrje. Dósta pobožnje s. sakramenty, zwoła swojich rjadnych bratrow a na hnujace wašnjo so dźěleše wot nich a jich napominaše, zo dyrbja swět zacpěwać, njebjeske wěcy pytać a so pilnje modlić. Doručawši kóždoho z nich wokoši, sčini sej znamjo swjatoho křiža a napominaše bratrow, zo bychu přestali płakać a zo bychu radšo khwalbny spěw zanjesli. Hdyž pak woni płakać njepřestachu, wón sam zanjese słowa z psalmow (ps. 150): „Khwalće Knjeza w joho swjatnicy“. Hišće bratřa njeběchu dospěwali a hižom so wotsali duša s. Severina do njebjes. Wón wusny ze swjatej smjerću w nocy wot 7. k 8. wulkomu rózkej l. 482 w samsnej hodźinje, kaž bě doprědka prajił. Joho ćěło so pokhowa we klóštrje, kotryž bě pola Fabiany (Wiena) założił. L. 487 přiće kral Odoaker z wójskom do Norika. Ze stajnymi wójnskimi njeměrami běchu wučomnicy s. Severina Lucillus, Marcian a Eugippius nuzowani, klóštr pola Fabiany wopušćić a so do Italskeje přećahnyć. Wotkhadźejo wzachu joho kosće sobu, kaž bě sej to swjaty sam přał. Najprjedy joho ćěło w Montefelten w Umbriskej pokhowachu, za něšto lět so přenjese na přikazanjo bamža Gelasia do Lukullana blizko Neapla. Tam bě so klóštyr s. Severina natwarił, a tamniši abt Eugippius, wučomnik a wočity swědk skutkow s. Severina, je žiwjenjo tutoho swjatoho wopisał. Powostankam swj. Severina na spočatku dźesatoho lětstotka strach hrožeše wot Saracenow (mohamedanskich Arabow), tohodla joho do Neapla přenjesechu, a wot l. 1807 wotpočuje we wsy Fratta Magiore w Italskej. W Austriji a w Tyrolskej česća s. Severina jako krajnoho patrona.

Swj. Severin přińdźe z lubosću k bližšim z dalokeje cuzby. Wón derje wědźeše, zo Bohu žadyn wopor tak luby njeje, kaž horliwosć wo spomoženjo dušow. Kóžda človjeska duša je njesmjertna, k wěčnomu žiwjenju powołana, z drohej kreju našoho Zbóžnika wumožena. „Moji bratřa, jelizo je so štó wot prawdy zabłudźił a něchtó by joho wobroćił, dyrbi wědźeć, zo, kiž wobroći hrěšnika wot joho błudnoho puća, wumoži joho dušu wot smjerće a přikryje mnohosć hrěchow.“ (Jak. 5, 19, 20.)

Politiski rozhlad.

W **Drježdźanach su wulke njeměry**. Wudawa so z wěsteje strony, zo wone z drohotu zwisuja, wěrno pak je, zo su winy njeměrow a demonstracijow předewšěm politiske. Runje kaž w Budyšinje.

— Strajkowe hibanjo w **Poruhrskej** popušćuje. Policiji je so poradźiło, někotrych wjednikow zajeć. Rěkaše najprjedy, zo 2 milijónaj hórnikow njedźěła. Kelko maš powěsćam wěrić, widźiš z toho, zo tam woprawdźe wšo hromadźe jenož 300000 hórnikow je.

— **Pólska** ma nowe knježeŕstwo. Joho předsydstwo je zapósłanc Witoš přewzał.

— Mjez Turkami a Grekami je dóšło k wěstomu dojednanju, tak zo tu khwilu stracha na blizku wójnu hižo njeje.

— Poincarée bě, dokelž měješe ze strony senata napřećiwnosć, swoje knježeŕstwo złožić chcył. Na to sejm jomu dowěrjenjo z 505 přećiwo 67 hłosam wupraji.

— W Barlinje přepytuje wosebity wubjerk winu předposlednjoho wothódnosćenja hriwny. Mnozy maja „reichsbancy“ za zło, zo tehdy swoje złoto a devisy za stabilisaciju hriwny wuda. Mjez druhimi też jeje předsyda poréča. Zajimawe je, so wulkopřekupstwu a pjenježnikam wulki dźěl winy přicpě. Ći dźeržachu swoje devisy w křinach, město toho, zo bychu z nimi Němskej pomhało.

Z cyrkwje a swěta.

Swjaty wótc je zasy tŕoch nowych swjatych k česći wołtarja pozběhnył. Su to swjeći sotra Teresija wot Jězusdźěćatka (khuda karmelitka), měšnik Garicoits a kardinal Bellarmin, něhdy sławny general Jezuwitow w Romje a mócny a njesprócniwy wojowaŕ za čistosć swjateje wěry.

Z měšćanskeje służby.

(Wobraz po wěrnych podawkach powědany.)

(Pokračowanjo a skóńčenjo.)

Liza wosta w komorje sama. Běše jej jako by k tamnym hižo njesłušała.

Widźo, zo je samalutka, zwjeze so na kolenje, płakaše a cychnowaše, zo móhła so wutroba puknyć. Jako hrožace šerjenja zběhachu so te małe njesprawnosće, kotrež měješe na swědomju, přećiwo njej.

„To je wotrunanjo! — Ty sy tola padušnica, byrnjež tych dwě sćě hriwnow njekradnyła“, porokowaše jej swědmjo.

Kak dołho bě to holičo we swojim horju same było, drje pozdźišo sama njewědźeše rjec. Jeje samotaŕstwu hakle knjeni, starosćiwa zastupiwši, kónc sčini. Zo měješe knjeni Wilucka ju rad, to drje bě jej wědomo. Ale wjesoła nadźija njeměješe dołhoho wobstaća. Přetož knjeni jej wozjewi, runjež cyle z dobrym, zo w tym domje njemóže wostać; nic jako by wona do jeje winy wěriła, ale druhich dla. Jeničke, štož bě docpěła, je, zo je mandźelskoho zamóhła, zo wěc sudnistwu njepřepoda. Štož pak jej najbóle złě čini, je to, štož je při tej składnosći wot Klary zhoniła, zo je jej přecy při kupowanju na tworach přiličowała. (Za tym bě Klara hižo dawno přišła.) Dotal běše k njej dospołnu dowěru měła. Ćim bóle jej nětko złě čini, zo je w małym tola njeswěrna była.

Wohańbjena złoži Liza woči k zemi. Kruće běše sebi wotmysliła, zo njecha ničo prěć a zo nochce z jenej winu druhu powjetšić. Stojo k tym małym njesprawnosćam wobkrućeše swoju njewinowatosć w nastupanju teju dweju stow hriwnow. Knjeni jej wěrješe, wosta pak při tym, štož bě rjekła.

Wulcy zrudna a połna hórkosće přećiwo Klarje, kotrejž winu na swojim njezbožu přicpěwaše, ćehnješe z domu. Běchu miłosć z njej činili, jej mzdu na tři měsacy do prědka dawši a připódla wubjerne wuswědčenjo wo jeje wustojnosći; ale słowčko „swěru“ běchu po zdaću zabyli připisać.

IV.

Bjeztróštny čas nětko za Lizu sćěhowaše. Domoj do Serbow hić, bě jeje hańba. A nimo toho, što by tam chcyła? Lětko a dźeń bě so minyło, zo bě nan pod

Dwaj dalšej procesaj swjatoprajenja stej přihotowanej a to zbóžneje Madleny Sofije Barat, założerki towarstwa Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje a zbóžnoho słužownika Franca Mariano da Rocca Casale. —

Posledni koncil njemóžeše so skóńčić dla wobsadženja města Roma přez Garibaldowych zběžkarjow (1. sept. 1870). Tuž wostachu wšelake ważne prašenja njedojednane. Swjaty wótc pomjenowa tele dny wosebitu komisiju, kotraž ma akty koncila přehladać. Za jubilejske lěto 1925 wupisa so snano nowy koncil, kotryž změjе maćiznu poslednjoho dodźěłać. Při tej składnosći też w Romje wulka misijónska wustajeńca so připrawi, zo by so zajim za misijónsku mysl hišće bóle rozšěrił.

Hdyž zbóžny Don Bosco wosrjedź swojoho nadobnoho skutkowanja stoješe, bu jenoho dnja ke khorołožu hólčatka powołany, zo by jomu s. sakramenty mrějacych wudźělił. Tehdom měješe swjaty při khorym stojo widźenjo. Bu we duchu do pusteje Patagoniskeje (w južnej Americy) přesadźeny a widźeše tu swojich duchownych synow mjez dźiwimi Indijanami z wulkim wuspěchom dźěłać pod nawjedowanjom měšnika, kotryž běše khoromu hólcej kaž z wočow wurězany. A w powětře widźeše „mašinowe ptački" so misijónskej staciji bližić. Swjaty tehdom khoromu hólčecej wozjewi, zo njewumrje, zo ma nawopak hišće wulki nadawk w misijónach wukonjeć a zo něhdy wulkich česćow docpěje. Wony khory běše nětčiši salesijanski kardinal Cagliero, kotryž je tu khwilu w Romje žiwy, jenak wysoko česćeny wot duchowneje kaž wot swětneje wyšnosće. Wón wobsedźi na př. najwyšši italski (Annutiatowy) rjad. Posledni dźěł tamnoho spodźiwnoho widźenja Don Bosca dopjelni so hakle 2. decembra zańdźenoho lěta. Na tym dnju přileća 5 argentinskich oficěrow — něhduši khowancy salesijanskich wustawow — na swojich wojeńskich lětadłach do tamnišich wotležanych misijónskich stacijow w Patagoniskej. Rjad Salesijanow je so spodźiwnje rozmnožił. Liči dźensa w 31 provincach 457 domow. Z nich leži 238 w Europje, 186 w Americy, 25 w Asiji, 7 w Africy a 1 w Australiji. Sobustawow liči 2354 měšnikow (mjez nimi 1 kardinal, 13 biskopow a 2 japoštołskej prefektaj), 1655 klerikow a 1415 bratrow, hromadźe 5425 mužskich. Žónska wotnožka liči 6000 sotrow w 600 domach.

W Athenje rozsudźi so cyrkwinski kongres pod nawjedowanjom metropolity za zawjedźenjo gregorianskeje protyki. Z tym drje je so posledni křesćanski narod za porjedźenu protyku wuprajił. 1582 bu gregorianska protyka w katolskej cyrkwi zawjedźena a katolske mócnarstwa ju hnydom też přiwzachu. Njekatolske staty so dołho dlijachu, prjedy hač so za „porjedźenu" protyku wuprajichu, narańša słowjanska a grekska cyrkej pak so docyła zapowjedźi, nowu protyku zawjesć. Skóńčnje je njezbožowna swětowa wójna a wulki přewrót po njej też w tutych krajinach stare předsudki a nabožnu hidu přewinyła a gregorianskej protycy k dobyću dopomhała. Bolšewikojo wězo njejsu wjacy z njej spokojom hačrunjež ju hakle někotre lěta wobsedźa. Mysla sebi na to, zo 5dnjowske tydźenje město 7dnjowskich zawjedu. Bychu přez to swojich dźěłaćeri na 21 dalšich njedźelach wot dźěła wupřahnyli. Tola ze swojej nowej protyku runje tak wjaznu, kaž francózscy revolucijonarojo w lětach 1793—1795. — Ruska cyrkej wotmě w Moskwje swój powšitkowny zjězd, na kotrymž patriarchu Tychona z cyrkwje wustorči a patriarchat zběhny, kaž běše to jeje arcybiskop Antonin namjetował. Też so biskopam žeńtwa dowoli (měšnicy su, kaž je znate, hižo wot dawna ženjeni). Namjet, wšě klóštrske rjady zběhnyć, so wotstorči z bojosće před ludom. Zerzawizna je so hižo hač do žra cyrkwje dobyła. Wjerab.

Z Łužicy a ze Serbow.

Zwjazk serbskich spěw. towarstwow

ma **sobotu 2. junija z dypkom 1/24 hodź. w Serbskim Domje** ważne **posedźenjo,** ke kotremuž so z tym wšitcy **dirigentojo a předsydźa,** też spěchowarjo wěcy należnje a wutrobnje přeproša.

Porjad: 1. **Wulki serbski koncert** w Budyšinje, 3. oktobra.
2. **Organisacija** zwjazka a joho **župow.**
3. **Program** za lěto 1923/24. **Bjarnat Krawc.**

Z Budyšina. Ratarjo Budyšskoho hamtskoho hejtmanstwa běchu so wuprajili, zo chcedźa něhdźe 1000 dźěći z wobsadźenoho kraja k sebi přiwzać. Minjenu wutoru dopołdnja dojědźe tu nětko prěnja posyłka, něhdźe 420 dźěći. Wone wukhadźeju z wokrjesa Dinslake při delnim Rhynje. W „Albertgarten" buchu přećelnje powitane, z kofejom a tykancom wokřewjene, na to jenotliwym gmejnam přidźělene. Při tym pokaza so, zo bě wosebje dokładne naprašowanjo za holcami, wo hólcow tak njerodźachu. — Hdy zbytne připowědźene dźěći dojědu, njeje hišće znate.

Z Budyšina. Swjedźeń Božoho Ćěła přinjese nam lětsa trójku přeměnjenjo wotměća swjatych wobrjadow, kajkež su na tymle dnju z wašnjom. Dotal stawachu so přecy w cyrkwi a hižo na dnju samym dźěchmy k wołtarkam. Lětsa je hinak. Swjatočny procesijón ma być hakle njedźelu a to z biskopskeje cyrkwje na tachantski dwór. Tam budźa wołtarki natwarjene. Wša wosada ma so na tymle wobkhadźe wobdźělić; jón najdostojniši knjez biskop sam powjedźe. Tohodla na tymle dnju we serbskej cyrkwi kaž bě dotal tam z wašnjom, swjatočnosće njebudźe. Runje to, zo by po móžnosći kóždy móhł přitomny być, je też z winu, zo so procesijón njedźelu stawa. Na Bože Ćěło same mjenujcy w fabrikach

---

zemju. Po joho smjerći bě ju mać styknywši rucy prosyła, zo by domoj přišła na kněžku a so wudała. Tola to bě šwarnje trjechiła. Tajka wulkoměšćanska knjeni, wosobnoho žiwjenja w zemjanskim domje zwučena, měła so na kněžku wudać, na tajku bětlinu! K tomu hišće jeje ćežko zasłužene pjenjezy nutř tyknyć, zo bychu najwjetše dźěry zatykane byłe, kotrež běchu při nanowej dołhej khorosći nastałe? Za wšo to hišće pod mužom stać? To jej woprawdźe trjeba njebě. Měješe so tola tak wjele lěpje.

Što sebi mać chcyše? Sama bě stara, a njemóžeše hospodarstwo wjacy wobstarać. Tuž předa kněžku. Wjele wšak jej njezby, lědma telko, zo móžeše tak někak žiwa być. A što kupi kněžku? Lizyna přećelnica Wóršula. Ta bě so dawno hižo w měšćanskich służbach nabyła.

Na nju wobroći so Lizyna mać, zo by też wona pomhała jeje dźowku pohnuć, zo by so domoj wróćiła. Kaž wěmy, wšo podarmo. Naposledku so zjednachu tak, zo Wóršuliny nawoženja kněžku kupi; tutaj woženištaj so a założištaj tu nowe hospodarstwo. Stara Lizyna mać pak dósta na kněžcy snadny wumjeńk.

Tu potajkim w nanowym domje Liza ničo wjacy pytać njeměješe. Tohodla pytaše nětko nowu służbu. Tola to bě tón króć ćežko. Knježstwa běchu nimale wšě z Drježdźan hižo na wsy wućahnyli, a wosebity zadźěwk bě we wuswědčenju brachowaca „swěra". Dołhi čas wosta tak bjez służby a bjez zasłužby, dyrbješe hłuboko do móšny masać; přetož žiwjenjo we wulkim měsće je drohe.

Tak njemóžeše dołho hić. To bě wěsta wěc. Ale što započeć? Na hubjenu służbu? „K tajkej je hišće přecy rada." — Domoj do Serbow? „To na žane wašnjo! Bychu so mi rjenje smjeli."

„Wěm, što sčinju", překładowaše dale sama při sebi, „wustojna sym a dźěłać mózu; wšak tu we wuswědčenju stoji. To dyrbi mi sam njepřećel wostajić. Kupju sebi małe překupstwo a sčinju so samostatna! Wšak mam pjenjezy na dani, zo mózu je kupić. Snadź budźe to runje moje zbožo. Najebać potom hłupe knježstwa a jich zełhane służownistwa."

Sydny so a napisa maćeri domoj, zo je so nasłužiła, zo toho wjacy trjeba nima a zo sebi klamarstwo kupi.

Mać wšak njemóžeše prawje dorozymić, zo je so

dźěłaju, a sta a sta katolskich dyrbja na dźěło hić, nochcedźa-li dźěło zhubić.

Je nadźija, zo procesijón so rjenje poradźi, a mnozy wjesela so nad wotmyslenym přeměnjenjom. Kak ćežko je so stajnje w tachantskej cyrkwi wotměć dał. Mała rumnosć wšomu haćeše, wokoło hić móžachu jenož holčatka, kotrež róže sćelechu a służowni wokoło Najswjećišoho, ludźo sami pak dyrbjachu we ławkach wostać. Wězo też nětkle hišće někotři dwěluja, hač budźe też na tachantskim dworje městna, a su hłosy słyšeć, kotrež bychu procesijón a wšu swjatočnosć najradšo na přicyrkwinym torhošću widźeli. Z dobrym prawom praja, zo njeby nichtó cuzowěriwy přećiwo tomu ničo měć móhł, hdyž tola też za swětne zarjadowanja zjawne hasy a wiki so přewostawaju (kaž na př. njedawno při „woswjećenju“ khorhoje za Budyšske „čerwjene“ turnańske towarstwo abo při „kwětkowym dnju“ za sportske předstajenja). Wopokaza-li so lětsa tachantski dwór za naspomnjenu swjatočnosć přemały, móžno je, zo k lětu hišće dale won a na zjawne póńdźemy.

— **Hans Stosch Sarasani** z wulkej reklamu ludźi na swój přikhad do Budyšina přihotuje a za swoje předstajenja wabi. Widźeć budźe pječa 200 zwěrjatow (indiske elefanty a wšelake druhe) a něhdźe 300 wšelakich wumělcow. Dale bě přizjewjene, zo so hry dźensa sobotu započnu. Wšelakich winow dla pak su so wo tři dny wotstorčić dyrbjałe. Prěnje předstajenjo budźe tohodla hakle wutoru wječor. Zajimawe je, kak Sarasani ludźi na so ćehnje. Wón sebi njeżada płaćenjo z pjenjezami: radšo widźi, hdyž jomu přinjeseš wows abo syno abo khlěb. Też padnjeny skót přijima za swoje lawy a druhe dźiwje zwěrjata.

— Wustupowanjo „dźěłonjeměwcow“, wo kajkimž poslednje dny wosebje z Drježdźan rozprawjachu, je so też w našim měsće stało. Mjez tym, zo je w Drježdźanach samo k třeleńcy přišło a tak něšto ludźi žiwjenjo přisadźi, bě tu dotal wšo ćicho wotběžało. Dźěłonjeměwcy ćahaju po měsće, swoje spěwy spěwajo a přiwobroćeju swoju kedźbliwosć předewšim radnicy a tajkim lokalam, wo kotrychž rěka, zo we nich přez měru wužiwaja a so zawjeseluja. W radnicy żadaja sebi powyšenjo podpjery, wobsedźerjow naspomnjenych lokalow pak nuzowachu hrožicy, zo jim hewak škody načinja, k zawrjenju jich rumnosćow, doniž z wěstym pjenjezom, kotryž maja na radnicy zapołožić, so njewukupja. — Kak wobstojenja so hišće dale wuwija, njeje tu khwilu dowidźeć; rěka, zo su z Drježdźan wosebići šćuwarjo přišli, zo bychu ći k dalšomu a kručišomu zakhadźenju pohonjeli. Zda so, zo ćile „dźěłonjeměwcy“ přecy jenož potrěbni njejsu, ale někotryžkuli swoje politiske wotpohlady spěchować hlada. Spodźiwne je, zo mjez demonstrantami skoro jenož młody lud widźiš, lud, kiž, zhubi-li też woprawdźe dźěło, z małym wuńć njemóže, dokelž njeje, hdyž zasłużeše, při wulkej, často přehnatej zasłužbje so wobmjezować nawuknył. Na druhi bok pak so dźiwać njesměš, hdyž wšelake woršty ludu do njespokojnosće přińdu, hdyž widźa a słyša, kak we wšelakich hotelach so žloka a wužiwa. Wosebita rozhorjenosć je też na ratarski lud. Někotři z njoho, a to wosebje synojo a młodźi, hustodosć we wěstych lokalach z pjenjezami zakhadźeju, jako njewěrjeli, što z nimi. To powěda so, kaž hižo njedawno w Posole pisachmy, po měsće, a tychle někotrych dla wobroći so hida na ratarski lud powšitkownje. Njewinowaty ma abo změje potom sobu ćerpjeć. Tak wukadźichu też minjenu srjedu wšelaku ratarsku młodosć z „Krony“, kotraž bě so ze wsow tam k zawjeselenju zešła. — Štwórtk na wječor, w 7. hodźinje, so demonstracije wospjetowachu. Mjez tym pak běchu šćuwarjo — kaž rěka su zwjetša z Dježdźan a Kamjenic — nadrobnje dźěłali. Wulke syły běchu so wokoło radnicy a sukelnicy zběžałe. Tam mějachu měšćanscy zastupjerjo posedźenjo; k nim chcychu so wšelacy wołarjo a nawjednicy předobyć. To pak so jim njeporadźi, dokelž policistojo jich njepušćichu. Mjez tym běchu wšelake črjódy so přećiwo „Liščej jamje“ wobroćili a sebi tam — kaž rěkaše — k. hosćencarja na hasu žadachu. Zběžk a hroženjo bu přecy strašniše, skónčnje poča policija z gumijakami do ludźi bić; při tym někotrych mjenje abo bóle wobškodźi, někotrych też zaja. Wječor w 9 hodź. dźeržeše policija wšě hasy k naměstnu před sukelnicy wobsadźene, strach, zo hišće k biću a hóršomu dóńdźe; pak so hišće njebě pominył. Nawopak: zdaše so, zo so hišće hórše přihotuje. — A tak też bu. Po tym, štož smy zhonili, wotwi so wěc takle: Mnozy z „ludu“ běchu so z retlemi a žertkami wobrónili a wustupowachu přećiwo policiji. Po dźesaćich bě so tajki lud zběžał, a zakhadźenjo wšelakich šćuwarjow bu tak khrobłe a njekničomne, zo dyrbješe policija z mocu so napřeco stupić. Najprjedy sykachu z hydrantow wodu do ludu. Dokelž pak to ludźi jenož na khwilu wottraši — bórzy so ći zasy nawalichu a policiju w jich kněži woblehnychu a wokna rozbichu — hrožeše ta, zo budźe třeleć. Ludźo po zdaću tomu njewěrjachu, też wot zady so přecy zasy wołaše „Třeleće tola jenož do lófta“. Policija sebi hižo rady njewědźeše a wudobywši so z kněže (w 11—12 hodź. nocy) poča třeleć. Wjacy razow běchu wutřěle a też cyłe salvy słyšeć. Hdyž je z nich też wjele wutřělenych, zo bychu ludźi šeriłe, dha bě wjacy też wótrych. Kaž so hižo nazajtra rano powědaše, bu 2 abo 3 wosobow morjenych a někotre ranjene.—Wulki njeměr je lud přewzał. Hižo rano zasy z črjódami na torhošću před policiju stoješe, też rěka, zo organisowani dźěłaćerjo popołdnju demonstraciju započnu. — Policija je, kaž so zda, na wšo přihotowana: z Arnsdorfa je tu cyła šwita žandarmerije, dźensa hišće pječa Sipo přińdźe. — Stojnišćo

---

dźowka nětko tak nahle nasłužiła, hdyž tola spodhi a hišće před krótkim sebi njemóžeše swoje knježstwo dosć wukhwalić, a też w poslednim lisće hišće pisaše, zo je prěnja w cyłym domje a zo wšitko wjedźe. Ale što chcyše do toho prajić? „Wona je wulka dosć a ma sama swój rozom“, dźeše, napisa pak jej zasy, zo jej tola jara wotradźa, a zo by sebi tola wšo derje překładła, prjedy hač tajke dobre městno wopušći.

Hdyž maćerny list dóńdźe, pak bě sebi Liza hižo małe překupstwo z butru, jejemi, zeleninu a toho runja kupiła. Bě pak sebi přewjele dała, dokelž njemóžeše dočakać, hač by něšto dóstała.

„Wšak sym wotebjerarjow sobu kupiła“, so tróštowaše. „Tak budźe bórzy zasy wšitko narunane.“ Pozdźišo wšak zhoni, zo wotebjerarjow sobu njeměješe. Z dźěła, dokelž so tući sobu předać njedadźa, z dźěła, dokelž prjedawša wobsedźerka nětko ze samsnymi tworami hausirowaše, a to wězo najradšo pola swojich dotalnych wotebjerarjow.

Liza pak njespušći nadźiju, so tróštujo: „Wšón započatk je ćežki, pozdźišo 'žno budźe lěpje, hdyž ludźo póznaja, kak dobre twory mam. Druhdy też zdaše so, jako by so poléppšało. Ale zbožo njebě z njej. Běše, kaž dźě bywa: Wjele so jej skazy, dokelž njeńdźeše překupstwo za sobu; přisadźować Liza wjele njechaše a njemóžeše, tuž dyrbješe trochu dróžšo ličić. Ale ludźo kupuja, kaž je kóždomu wědome, tam, hdźež je najtuńšo. Lizyne klamy wostachu prózdne.

Lěto wot lěta čakaše wona na lěpše časy. Ale te njechachu přińć. Skerje dyrbješe dys a dys na nalutowańju sebi po něšto hić. „Derje, zo sym sebi něšto nahromadźiła“, bě potom jeje stajne słowo.

To wšak je derje, ale to so ći wubjerje, hdyž stajnje bjerješ a ničo njepřikładźeš! Někotre lěta też jeno traješe a Liza poča do dołha lězć. Z tym pak też bě po njej. Dołžnicy ju počachu skubać a dajić a bórzy ju zadajichu.

Bě-li něhdy z ćežkej wutrobu z Wiluckich domu šła, nětko hišće ćežšo dźěše. Tehdom měješe tola hišće dobru nadźiju, zo bórzy zasy podobnu służbu nadeńdźe a měješe wěstosć, zo ma małe zamoženjo na dani. Ale što nětko? Zamoženčko bě rozpłunyło a to najzrudniše, zo cyle ničo za to njeměješe. Służbu namakać njebě ničo lóžše, hač bě tehdom było; haj, skerje ćežše, přetož

policije je jara ćežke. Też lud, kotryž z njeměrami ničo činić měć nochce, je jim poćeža. Wćipnosć wabi wjele ludźi z domow, z črjódami so zběža a ličba woprawdźe herjekacych je poměrnje mała. Tola, kak móže policija wědźeć, što je njepřećel, što jenož přihladowaŕ? Lud dyrbjał doma wostać a z druhimi by wyšnosć bórzy hotowa była. Tak jara, hač so też přidać dyrbi, zo su mnozy we wulkej nuzy, mjez tym zo druzy w bohatstwu a wužiwanju so tepja, tak nuzne hač je, tychle k wotpomhanju jenotliweje nuzy zamóc, tak wěrne pak też je, zo su ći herjekarjo a šćuwarjo skoro powšitkownje młodušcy pacholjo. Jich žadanja, kotrež buchu wotpokazane a čohoždla potom rozhorjenosć přibu, běchu, smy-li prawje wobhonjeni, tele: Na blaku ma so kóždomu 150000 hr. wupłaćić, darmo ma so jim dawać: wuhlo, płun, mloko; cuza žandarmerija dyrbi hnydom Budyšin wopušćić.

Z Radworja. Wot zažnoho naléća přikhadźeja tu zasy němske towarstwa a šule, zo bychu sebi tudomne starožitnosće (w starej cyrkwi) wobhladali. Tak pobychu tu wóndanjo wučomcy realki w Kamjenicy (Chemnitz) ze swojim profesorom. Swjatki póndźelu pak přińdźe jako (lětsa) prěni serbski wopyt Ralbičanske towarstwo młodźencow. Wobhladanjo widźenjahódnych městnow a wěcow bu po zwučenym wašnju wuwjedźene. Potom wotjědźechu wulětnicy do Zdźerje, zwotkelž so po krótšim puću přez Minakał a Rakecy domoj wróćichu. — Přispomnjenja za druhe towarstwa a šule. Towarstwa, kotrež chcedźa wulět do Radworja činić, sebi wěc najlěpje tak zarjaduja, zo k nyšporu přińdu (w 2 hodź.); potom móža něhdźe poswačić a na to sebi cyrkwje a wjes wobhladać. Wot Radworja hodźi so też jara derje Zdźěř, najdalša a najnjeznaćiša serbska wosada, wopytać, a to trochu tuńšo z kolesami, z lóžšej prócu pak ze železnicu; přetož Radworske małe dwórnišćo (nic wulke na Hodlerskej stronje) je hnydom zady wsy a Zdźerjanske je nimale we wsy. Čah pak jězdźi w 5 hodź. do Zdźerje a runje w prawym času wróćo, tak zo sy w 7 hodź. zasy we Radworju. Towarstwa, kotrež chcedźa hišće do Zdźerje, dyrbja w Radworju čas bóle hromadu brać; te, kotrež tam njechadźa, móža sebi Radwor bóle z dobrej khwilu wobhladować. Dodać hišće chcemy, zo so Radwor też jara derje za šulske wuléty hodźi. Dotal pak je tu ze serbskich šulow jenož Baćońska pobyła. — Někotrežkuli dźěćo Radwor hišće widźało njeje a jón same też tak lohcy njewohlada. A tola jomu nimo starožitnosćow w starej cyrkwi też nowa cyrkej wšelake zajimawosće poskića (na př. hnadowne swjećo, dopomnjeńki na Jeruzalem, na zahrodźe Libanonske cedry). Wosebje pak wopyt wěže (tórma) z dalokim rozhladom a wulkim zwonom (70 centnarjow) dźěćom wjele wjesela čini. Wo wjednika njech so towarstwa abo šule na farje zamołwja, je-li móžno, trochu do časa; ženje pak njech sobotu njepřińdu; přetož tehdom duchowny k wokoło-wodźenju khwile nima.

Ze **Šunowa.** Hižo dawno je so přećo wuprajiło, zo bychu so w Konječanskej rjanej kapałcy też druhdy šulske kemše dźeržeć móhłe. Tola kapała je tak mała, zo njemóže ani jenu šulsku rjadownju dospołnje wobpřijeć. A tak wosta rjana myslička jenož dobre přećo bjez wuwjedźenja. Hdyž bu zańdźenu nazymu jena šulska rjadownja zasy w Šunowskim hrodźe zaměstnjena, tamna myslička zasy wožiwi, dokelž so k tomu khmana rumnosć poskićeše. Zańdźenu srjedu běše nětko za cyłu Konječansku šulsku gmejnu tutón wjesoły dźeń přišoł, zo mějachu tam na hrodźe prěnje Bože służby. Jstwa, kotraž so nam wot najeńka knj. Dźisławka darmo přewostaja, je knj. twarski mištr A. Rocho ze Sernjan na swoju ruku ponowić a přihotować dał. Woltař smy dobroćiwje wot Zdźerjanskeje kapale dóstali, k Božim służbam trěbnu drastu je hnadna knjeni klóštra Marijineje Hwězdy dariła. Wjesnjenjo sami su z nadobnymi darami k wudebjenju kapale přinošowali a tak móžeše so tu srjedu prěnja Boža mša swjećić. Rano w 6 hodź. woswjeći Ralbičanski kapłan, kiž tu nabožinu wudźěła, rjenje wudebjenu kapalu a na to měješe mjelčacu Božu mšu k česći swj. Duchej za šulske dźěći Konječanskeje šule. Zajimawosć za rjanu wěc pokaza so we wulkim wobdźělenju dźěći a dorosćenych z tuteju wsow. Kapała a pódłanska šulska jstwa běštej połnej pobožnych kemšerjow. Po swj. sćěnju měješe kapł. Kětan z Ralbic krótku narěč a wuzběhny Božu lubosć a dobroćiwosć, kotraž je so zjewiła tutej šulskej gmejnje. Ze swjatočnym „Te Deum" skónči jednora, tola pozběhowaca swjatočnosć. Njech z tutoho swjatoho městna, kotrež je patroncy młodosće, swj. Hańži poswjećene, wukhadźa wjele Božoho žohnowanja a hnady na šulske dźěći a cyłu wokolinu na dołhe časy. Boža mša budźe tu kóždu srjedu rano w 6 hodź. Wutrobny dźak njech je też wšitkim dobroćerjam wuprajeny, za nich budźemy na kóždej Božej mši spominać a spěwać.

Swjate a swjatočne dny po katolskich Serbach.

Poslednju sobotu swjećachu w **Njebjelčicach nowe zwony**; dwaj dnjej prjedy bě tam najdostojniši knjez biskop swj. **sakrament firmowanja** wudźělił. Njedźelu na to witaše **Wotrowska** wosada swojoho najwyššoho pastyrja k samsnomu skutkej, w **Budyšinje** pak swjećeše młody měšnik w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje **prěni wopor Božeje mšě**, dóstawši dźeń prjedy w biskopskej kathedrali **duchownsku swjećiznu.**

Hordozne to dny, dny połne Božoho žohnowanja. Toho běchu sebi też wěriwi wědomni. Abo by so hinak wujasnić hodźało radostne a pozběhnjene wobdźělenjo

---

mocy běchu wo wjele wotewzałe. Rudźenjo, starosć, napinace dźěło, hubjena cyroba podrywachu telko lět jeje strowotu. Žadyn dźiw tak!

Naposledku njebě hinašeje rady, hač prěnje lěpše dźěło přijeć, kotrež so poskići. Tak khodźeše nětko na dźěło, hdźež žanoho dósta. Dźěło wšak běše też žadne a mzda hišće žadniša. Někotry dźeń bě też bjez dźěła abo khora, zo na dźěło njemóžeše. A njebychu-li ju dobri ludźo podpjerowali, by drje hłodu wumrěła.

Kaž zhubjeny syn dźěše drje nětko do so; rad by so k maćeri wróćiła a wo wodaco prosyła, ale što móžeše jej mać dać, kotraž sama ničo njeměješe hač žiwjeńčko a k tomu to najnuzniše. Nimo toho mać dźeń a bóle słabnješe, hač na posledku na influencu skhorje a so kruće lehny.

W maćernym domje pak też Lizyne hubjeństwo njebě tajne wostało. Znaći z Drježdźan přinošowachu jenu njedobru powěsć za druhej .Tuto drje běše też sobu a to traš nic najmjeńša wina maćerneje khorosće,

Wóršula wo Lizynej nuzy zhoniwši wotmysli sebi hnydom ju k sebi na khěžku wzać, zo by přećelnica nic jeno z najnuznišim zastarana była, — přetož běše jej jeje z cyłeje wutroby žel, — ale też zo byštej na stary dźeń zasy zjednoćenej byłoj, kaž w młodych lětach. Ale kak to započeć, zo by muž přizwolił a „budźe Liza to chcyć? Wona je do česće wěčnje była", praješe sebi.

O njetrjebawša starosć! Hordosće Liza hižo dawno wjacy njeznaješe. Ta bě jej hižo dawno přez njezbožo wuhnata, hač do poslednjoho koruška wuplěta. Ponižnje njeseše swój dóńt jako pokutu za přezběhnjenjo a njesprawnosće młodosće. Zbóžny człowjek, kotryž swój hrěch hišće tu na zemi wotpokući!

Wóršula pak dźakowaše so Bohu tak často, hač na Lizu spominaše, a to bě nimale wot ranja hač do wječora. Njeńdźeše jej wjacy z hłowy, štož bě so z přećelnicu stało; wosebje też tamny dźeń w Budyšinje, hdyž běštej so dźěliłoj po ćěle a po duchu a po nahladach. Bóh tón Knjez bě mjez tym poručał a pokazał, kotra z njeju je lěpši dźěl wuzwoliła.

Kaž wboha Liza běše, tak žohnowana bě Wóršula z časnym zbožom. Měješe pěknoho muža, črjódku poradźenych strowych dźěći a rjanu khěžku bjez dołha. Dźěłać drje dyrbješe, ale dźěłaše rad a bě wjesoła, zo móže dźěłać.

wosadnych při naspomnjenych swjatych skutkach? Bohu dźak, zo lud, kiž hewak też rozymi so wjeselić a radosć pokazować, ma tajke cyrkwinske swjedźenje tola hišće za najrjeńše. Zahorjenosć a woporniwosć při nich to wobswědča.

Primica měšnika Jurja Hórnika z Hornjeje Kiny.

Wulkotna a swjedźeńska bě swjatočnosć, kotruž Budyšska wosada wotmě; wosebje radostna a wozbožaca za derje a čestnje po Serbach znatu swójbu Hórnikec-Gudźic w Hornjej Kinje. Jeje najstarši syn Jurij bu sobotu dopołdnja na měšnika woswjećeny a měješe njedźelu na to swoju primicu. Ale też wšě přećelstwo so radowaše a bě přikhwatało k wulkej swjatočnosći do Božoho domu Našeje Lubeje Knjenje. Tu běchu nabožne wutroby a pilne ruki z wosady z mnohotnymi pletwami nanajrjeńšo wudebiłe. Předewšim krasnješe so w bohatej nježnej debje wulki wołtař, zhotowany do kwětkowych barbow swjateje čistoty a nadobneje lubosće, nad nim knježeše hordoznje postawa „meje kralowny". Kajki napohlad hakle poskići naša cyrkej, hdyž bě ze swjedźeńskimi hosćemi a pobožnymi z wosady kaž přepjelnjena; hdyž črjódka młódnych družkow, zastupjerjo wšelakich towarstwow z khorhojemi, mnohe duchownstwo z Budyšina a ze serbskeje krajiny a z cuzby wosrjedź zelenych štomow kaž pisany wěnc wołtař wobstupi a młody měšnik z assistencu kk. farara Hejduški, kapłana Justa a studijn. radźićela dr. Jehny w rjanych „lyonskich" drastach biskopskeje cyrkwje swjaty skutk Nowoho Zakonja wukonja. Samo někotromužkuli cuzowěriwomu stojachu sylzy we wočomaj, widźo tajku swjatočnosć a słyšo krasne spěwy k njej. Wosebity khór z nimale 50 spěwarjow a spěwarkow, zdźěla wustojne a wuwučene mocy, bě so pod nawjedowanjom tachantskoho wučerja, knjeza kantora Šołty, wutworił a přednjesy k powšitkownomu spodobanju a pozběhnjenju Gollerowu missu. Też mnozy Němcy wěnowachu swoju hudźbnu wobdarjenosć nadobnej wěcy. Tak bě widźeć, zo wša wosada měješe swjedźeń młodoho měšnika a joho swójby za swój. A tak je to też prawje. Ze swójby wušedši bywa měšnik swójstwo cyłeje wosady, a khwalobne a ludej samomu spomožne je, hdyž tón joho też za to ma.

A zo tak bě, wo tym swědčachu dale też hrónčka, z kotrymiž Hrubjelčan-Gudźic družka primicianta we wěžinej hali přećelnje postrowi, hdyž tón, přewodźany wot najdostojnišoho knj. tachanta Skale, hižo naspomnjeneje assistency, dweju družkow, kotrejž krónu a wěnčk njeseštej, swojeju lubeju staršeju a bratrow, a wočakowany wot mnohich duchownych, družkow a khorhojnikow do domu Božoho zastupić so nastaješe. To wupraji so też zasy a zasy, hdyž popołdnju při swjedźeńskej hosćinje najmłódši bratr a małe a wulke družki w serbskej abo němskej rěči swoje zbožopřeća a wočakowanja přednjesechu. Kelko dowěry a nadźije tola ma lud do swjatoho měšnistwa, kelko česćomnosće před nim a kelko lubosće za nje! Njech pak też lud ženje njezabudźe, zo ma za swojich měšnikow so modlić, zo bychu też přecy a we wšěm mocow měli, swjeće a nadobnje z Božej pomocu joho wočakowanja dopjelnjeć; njech też měšnistwo na měšniku sebi dale waži, hdyž też tón jako čłowjek so wopokaza.

Tule posledniu mysličku wuzběhny też raznje najdostojniši knjez tachant Skala, hdyž bórzy po zastupje do cyrkwje a wuspěwanju „Veni creator Spiritus" z klětki k syłam poréča. Najprjedy w serbskej, potom w němskej rěči rozestaji nadawki katolskoho měšnistwa a z nich spomoženju za njesmjertne duše. Tym prědujo, za nich woprujo, ze swjatymi sakramentami zastarajo, jich žohnujo wodźi jako pastyř je kaž wowcki po Jězusowej pastwje, zo by je dowjedł do njebjeskeje wowčeŕnje.

Kedźbliwje słuchachu přitomni słowam swjedźeńskoho prědarja; kedźbliwje a pobožnje sćěhowachu na to też swjaty skutk, hdyž młody měšnik prěni raz jedyn z najwažnišich w prědowanju naspomnjenych nadawkow měšnistwa wukonješe, mjenujcy wujednacy wopor Nowoho Zakonja za wšěch, wosebje pak za swojich, kotříž z woporniwej lubosću a starosću běchu jomu přihotowanjo na joho swjate powołanjo zmóžnili, Bohu woprujo. A kak pozběhowace bě, hdyž na to prěni raz swojimaj staršimaj a mnohomu najbližšomu a dalšomu přećelstwu Božoho Syna samoho k duchownej jědźi poskići! Tak mytowa jim z dźakownosću, štož běchu na nim činili, mytowa staršimaj požohnowanjo, z kotrymž běštaj joho, hdyž z fary do cyrkwje so nastaješe, na wšón joho dalši žiwjeński a powołanski puć žohnowałoj. „Nanowe žohnowanjo twari dźěćom dom", praji swj. Pismo.

Swjatočne „Te Deum laudamus", kotrež nowy měšnik po Božej mši ke khwalbje a dźakej Bohu wunjese a lud wjesoły, zo je zasy jenoho dźěłaćerja wjacy w Khrystusowej winicy, dale spěwaše, swjatočnosć skónči.

Knjez primiciant Jurij Hórnik pokhadźa ze serbskeje swójby, je dźěćo z blizkoho krejnoho přećelstwa našoho njezapomnitoho, za Serbow tak zasłužbnoho Michała Hórnika, we swojim času scholastika Budyšskoho tachantstwa. Nadźijamy so, zo z nim přibudźe horstka dźěłaćerjow, kotříž so prócuja, swoje mocy wěnować Bohu k česći a Serbam k spomóženju.

Njedosahaceje městnosće dla dyrbještej so rozprawje z Wotrowa a Njebjelčic wróćo stajić a so w přichodnym čisle wočišćitej.

Wóršuliny muž cyłu Lizynu stawiznu zhoniwši, bě hnydom zwólniwy, Hordźikec Lizu do swojoho domu přijeć. Wón bě předobry křesćan a z njezbožownym čłowjekom sobuželny, zo njedyrbjał hnydom na pomoc być, hdźež bě trjeba. Nimo toho dźě bě statok, kotryž nětko swój mjenowaše, Lizyny wótčinski dom. Wobaj potajkim sebi zrěčeštaj, zo ju k sebi wozmjetaj.

K tomu poskići so najlěpša składnosć, hdyž Lizyna mać skhorje. Napisaštaj Lizy, zo by tola domoj k maćeri přišła a ju wothladała. Lěkaŕ je wurjekł, zo móže khorosć dołho trać. Wonaj pak mataj dźěći a hospodarstwo wobstarać. Też maćeri by było wěsće lubšo, hdy by swoju dźowku wokoło so měła.

Liza też sebi to tón króć njeda dwójcy kazać. Dźěsćowska lubosć ke khorej maćeri ćěrješe ju domoj a runje tak žadosć, zasy w narodnym serbskim kraju pobyć a było-li też jeno na khwilu. „Rjeńša składnosć njemóže być, zo móžu skónčnje zasy domoj; kak zo so tam potom mjez tym něšto za mnje namakała. Kak chcyła so Bohu dźakować, hdy bych móhła jako zhubjena dźowka swoje dny znajmjeńša skónčić w lubej domiznje, kotruž tak njedźakownje wopuščich!" porokowaše sebi.

Kaž běše lěkaŕ wěščił, tak so też sta. Maćerna khorosć traješe dołho a Liza wothladowaše mać derje. Tola pak dźěše z njej dale a hubjeńšo, hač skónčnje w rukomaj Lizynymaj swoju dušu wudycha, wjesoła, zo bě jej tola hišće popřate było, zhubjenu dźowku zasy namakać, a dwójcy wjesoła, dokelž wědźeše, zo je w tutym přećelskim domje w dobrych rukach skhowana.

Po maćernej smjerći wužiwaše Liza jeje wumjeńk dale, drje nic wuměnjeny, ale nětko dobrowólny. Dźěłać bě dosć za nju pola susodow burow. Jěsć a wobydlenjo měješe tunjo. Tak běchu wšitcy w přećelstwje a spokojnosći hromadźe žiwi.

Často wułožowaše sama při sebi: „Čohodla jeno njejsym přecy doma wostała? Tu mam so tak rjenje; a kak hórko bě mi w hrubej, njećućiwej a njesprawnej cuzbje? A kaž při sebi mysleše, tak to też zjawnje wuznawaše. Hordosć jej wjacy hubu zawrjenu njedźeržeše, ale kóždomu, kotryž by chcył słyšeć, by swoju stawiznu powědała. — Tak sym ju też ja zhonił. — Skónčiła pak by kóždy króć swój žiwjenjoběh ze słowami: „Wostań w kraju, to ći praju, w swojim kraju narodnym!"

(Kónc.)

Nowe **powyšenjo tarifow na němskich železnicach** hižo 1. junija do mocy stupi. Wosobowe a brěmjenjowe tarify so z tym wo wjacy dyžli 100 procentow, tworowe tarify wo 50 proc. powyša. Za wosobowy wobkhad w štwórtej rjadowni powyši so jězdna płaćizna za kilometr wot 16 na 33 hr., w třećej rjadowni wot 24 na 50 hr., w druhej rjadowni wot 48 na 100 hr. a w prěnjej rjadowni wot 96 na 200 hr. Dawk za wóz k spanju so najskerje wo 40 proc. powyši. Wo přirażku za spěšne ćahi so hišće rozsudźi.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Najnowše
cychi
wupjefki
čišćenjo
šórcuchi
šaty
košl. tkaniny
serbske
drastne židy
wołmj.tkaniny
museliny
banty
artikle
za mužskich
módy
namakaće jenož we
Welsec kupnym domje w Kulowje
Dalokorčćak 12. Założene 1868.
Sprawne posłužowanjo, žadyn nuzowany kup, płaćizny tunje bjez konkurency. :-: Mój skład je přecy derje zrjadowany.

Poswjećenjo khorhoje
serbskoho towarstwa
„ZAHRODKA“
w Delnim Wujezdźe
njedźelu 10. junija 1923

Dop. 11-1 h.: Powitanjo towarstwow a hosći.
Pop. 1—2 h.: Zhromadźizna předsydow w Haškec hosćencu.
„ 2—4 h.: Poswjećenjo khorhoje.
1. Zhromadny spěw: „Rjana Łužica“.
2. Swjedźeńska rěč knjeza fararja Mjerwy.
3. Swjedźeńske spěwy: tow. „Lipa Serbska“ w Pančicach.
4. Deklamacije, přepodawanjo hozdźow, seklow atd.
5. Zhromadny spěw: „Hdźe statok mój“.

„ 4—5 h.: Swjedźeński ćah přez wjes.
Potom reje a zabawa na swjedźeńskim městnje a w Haškec hosćencu.

Wšón hudźbny dźěl leži w rukach
- Serbskoko ludowoho orkestra. -

Přeprošujemy wšitkich Serbow, kiž hišće zabyli njejsu, zo maja serbsku mać a serbskoho nana, kaž też wšć serbske towarstwa na tutón swjedźeń.

Dale so prosy, zo bychu so wšitke towarstwa najpozdźišo hač do 7. junija pola Domowiny zamołwiłe, kak sylne so wobdźěla a kak přińdu, zo móhłe so třebne rumnosće za kolesa a konje wobstarać.

Z wutrobnym serbskim postrowom

Serbske towarstwo „Zahrodka“ w Delnim Wujezdźe. **Domowina zwjazk serbsk. tow. w Budyšinje.**

Mukowe płaćizny su so wo štyri króć powyšiłe. Wěcywustojni tohodla měnja, zo njebudźe možno, přichodnje khlěb po dwójnej płaćiznje přetrjebarjam podawać, ale zo budźe so płaćizna dyrbjeć potřojić.

Krawjenjo ze žiłow. Ženje dołho zněrom njestać. Khory staw často wot deleka horje rybować a jón ženje z wuzkej drastu njewuspinać. Dźěrawy gumijowy powjaz nosyć.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wo erecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšć bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Zubna praxis
E. Werner
Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

Němski póst w bližšim času swoje tarify khětro powyši. Přihotowanske dźěła pak so hišće njejsu za to dokónčiłe. Wobkhadna přirada so 5. junija zeńdźe, zo by so wo tymle prašenju wuprajiła.

Swjatkowničku rano, hdyž ptačatka wokoło statoka swój spěw k Božej česći zanjesechu, wróći so duša našeje horcolubowaneje dźowčički a sotřički

Marije Rejzy Rjedźic

k swojomu Zbóžnikej do njebjeskoho raja. Jenož přez lěto přebywaše mjez nami — stajnje strowa a wjesoła! Z dźakownosću spomina na kmótrow, přećelow, susodow a přewodźerjow

W **Stróžišću**, 23. meje 1923.

Zrudźena Rjedźic swójba.

Bilanca k 1. decembrej 1922.

Aktiva			Passiva		
1. pokładnja		7.907.705 34	1. akcijowy kapital		5.000.000 —
2. dołžnicy inkl. dobromĕća pola bankow		72.791.434 79	2. rezerwny fond		125.000 —
3. změnki		19.200.588 45	3. wěričeljo		98.784.349 34
a) statne pokładowe změnki	11.500.000 —		4. dobytk a wotbytk		3.912.912 74
b) šeki a druhe změnki	7.700.588 45		přednošk wot 1921	47.021 84	
4. hódnostki		25.593 50	čisty dobytk za 1922	3 865.890 90	
5. danjowe wotrĕzki a hódnoty		7.894.438 —			
6. wobdźĕleński konto		2.500 —			
7. nadoba	39.431 60				
wotpisk	39.430 60				
8. bankowe twarjenjo	117.275 26	1 —			
wotpisk	117.274 26	1 —			
		107.822.262 08			107.822.262 08

Wobličenjo dobytka a wotbytka k 31. decembrej 1922.

Debet			Credit		
1. wobkhodne wudawki		7.084.303 99	1. přednošk		47.021 84
2. wotpisk na nadobu		39.430 60	2. hódnostki a dewizy		5.360.686 25
3. wotpisk na bankowe twarjenjo		117.274 26	3. danje a změnki		2.323.111 70
4. čisty dobytk za 1922		3.912.912 74	4. prowizija a druhe dokhody		3.423.101 80
		11.153.921 59			11.153.921 59

W Budyšinje, 5. meje 1923.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G.

Dr. Posedel. Rĕčnik a notar **Wićaz.** **Mudra.**

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach k rĕčam
w **Khróśćicach** prĕnju njedźelu } kóždoho měsaca.
w **Ralbicach** třeću njedźelu }

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Plat — šaty — bałmjane twory

„Jednota“
towarstwo kat. Serbow
w Budyšinje
ma **njedźelu 3. junija 1923** swoju
hłownu zhromadźiznu
wječor we 8 hodź. w towaršni.

Wosadnik do kože zwjaz. płaći **35 000 hr.**

Martin Adler
rĕzbař (Bildhauer)
w Njeswačidle
poruča so za wokolinu
(Radwoř — Khróśćicy — Ralbicy)
k wuwjedźenju a wobnowjenju
rowowych pomnikow
a **wobsadźenju** rowow a **wobnowjenju** starych pólnych a wjesnych a domjacych **křižow.**
Swĕdomite wuwjedźenjo při najtuńšich płaćiznach.

Při składnosći swojeje primicy sym telko lubosće a dobroćiwosće dóstał, zo je mi cyle njemóžne, kóždomu jenotliwomu wosebje so podźakować. Tuž činju to na tutym městnje zhromadnje.

Wosebity dźak wuprajam najdostojnišomu knjezej tachantej Skali jako swjedźeńskomu prědarjej, kaž tež wysokodostojnym kk. fararjej Hejdušcy, kapłanej Justej a stud. radź. dr. Jehne za assistencu.

Wulcy je pozběhnyło swjatočnosć wustojne přednjesenjo łaćonskeje missy přez k. kantora Šołtu a joho khor. Jim najwutrobniši dźak.

Dale słuša mój horcy dźak wšĕm, kotřiž su za moju swjatočnosć cyrkej tak rjenje wudebili, kaž wšitkim, kotřiž su mje z mnohimi darami a zbožopřećemi zwjeselili.

Njech jim Bóh tón Knjez wšu lubosć a dobrotu bohaće mytuje.

W Hornjej Kinje,
30. meje 1923.

Jurij Hórnik,
nowoměšnik.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr., wot meje hač do kónc lěta 4000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

23. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 9. junija 1923.

S. Julian, matrař a s. Basilisa, knježna.

(Swjeći so 9. wulkoho rózka.)

W časach krawnoho přesćěhanja swjateje cyrkwje ćěkachu mnozy křesćenjo do cuzych městow a krajinow, zo bychu so zminyli přećiwnosćow a suroweje smjerće. Ale zrudnje so wjedźeše tutym ćěkancam. Tehdom njebě hišće hosćencow, zo móhli tam hospodowanjo namakać, tuž běchu cuzy nuzowani, přebywanjo a zastaranjo z cyrobu we privatnych kněžach pytać. Tu pak hrožeše ćěkacym křesćanam strach, zo jich pohanjo spóznaja, přeradźa a na sudźe wobskorža. Wbozy křesćanscy ćěkancy błudźachu bjez pomocy, tróšta a rady po cuzych městach, stajnje we straše a we wuzkosći. Tohodla mějachu křesćenjo to za jedyn z najwažnišich skutkow ćělneje smilnosće, zo pućowacych do domu přijimachu. Kajku radosć a kajku dobrotu poskićowaše potajkim pućowacym a ćěkacym křesćanam sobuželny bratr, hdyž jim zwólniwje durje do domu wotewri, jich swěru witaše, jim přebytk a skhow před pohanskimi slědźerjemi poskićeše a hłódnym cyrobu dawaše! Z tutej krasnej samownosću dobyštaj sej wulke zasłužby wo přesćěhanych křesćanow swj. mandźelskej Julian a Basilisa w Egyptowskej.

Julian bě jenički syn bohateju a wosobneju staršeju w Antinoniji w Egyptowskej, wonaj syna jara starosćiwje křesćanscy wukubłaštaj. Jako młodźenc wobkhadźeše z wubjernymi mužemi, jich přikład wobkrući joho we wěrje, w počinkach a w nabožnosći, tak bu dospołny muž a horliwy křesćan. Za něšto lět staršej joho pohnuštaj, zo by zastupił do mandźelstwa. Julian pak přeješe sej, zo by mohł we knježnistwje zawostać a žiwjenjo Bohu poswjećić. Tohodla spřećiwi so jomu žadosć staršeju jara. Wón sej wužada čas na rozmyslenjo; ale dokelž staršej njewustawajcy na to tłóčeštaj, zo dyrbi so woženić, njemóžeše posłušny syn so jimaj hišće dale přećiwjeć a skónčnje rjekny, zo budźe jimaj po woli. Boža předwidźiwosć pósła jomu njewjestu, kotraž so jomu runaše, štož póćciwosć a pobožnosć nastupa. To bě Basilisa, wubjernje wukubłana křesćanska knježna. Wobaj zwěrowanaj so hnydom po kwasu zrěčeštaj a zhromadny slub sčiništaj, zo chcetaj wostać we knježniskej čistoće kaž bratr a sotra. Potom wosnje wuhladaštaj jandźela, kotryž jimaj jeju mjenje ze złotymi pismikami zapisanej do knihow žiwjenja pokazowaše. Nad tym so jara zradowaštaj a Boha khwaleštaj. Swój slub potom wobaj mandźelskej z hnadu Božej swědomiće hač do smjerće wobkedźbowaštaj.

Po smjerći staršeju so rozsudźi Julian, zo budźe dale służić křesćanskim bratram a sotram, wosebje zo wulke zamoženjo po staršimaj nałoži na jich časne a wěčne zbožo. Tehdom znowa počachu křesćanow přesćěhać w Egyptowskej a w Syriskej. To so stawaše přez surowoho a přiwěriwoho pohana Maximina, kotryž bu l. 305 naslědnik krewjelačnoho kejžora Dickleciana. Maximin postaji we wšěch městach a wsach pohanskich woprowarjow, zo bychu mjez ludom přibožstwo rozšěrjeli a kedźbliwje za křesćanami slědźili a jich před sud honili. W městach namołwjachu wuwołarjo mužskich, žónske a dźěći do templow k přibóžskim woporam; na torhošćach běchu wšě cyrobizny wot pohanskich woprowarjow z wopornej wodu pokrjepjene, a štóž do zjawnych kupjelow přikhadźeše, dyrbješe so modlić tam při zastupje postajenym postawam. Nad tajkimi rozkazami so křesćenjo wšudźom wustróžachu. A wěriwi rozćěkachu z wjele městow po cuzych krajinach a městach, zo bychu wućekli wusłyšowanju a smjerći. Jara mnozy křesćanscy ćěkancy přińdźechu bórzy do wulkeje nuzy a hinjachu z njedostatkom. W tym zrudnym času pomhaše Julian křesćanam a jich tróštowaše. Wón jim swój dom wotewri a přijimaše kóždoho pućowacoho a ćěkacoho rady do swojoho domu, myješe přikhadźacym nozy, hospodowaše jich a dawaše jim wužitne rady a napominanja. Joho mandźelska Basilisa jomu horliwje pomhaše a wobstarowaše křesćanske žónske. Po něčim pohnuwaše Julian mnohich mužskich, zo so wotrjeknychu swěta a so poswjećichu pobožnomu žiwjenju w joho domje. Basilisa pak zhromadźi družstwo žonow a knježnow, kotrež nawjedowaše ke křesćanskej dospołnosći.

Pobožna Basilisa słyšeše wo hroznym přesćěhanju křesćanow a so boješe, zo snadź mohła někotra z ji dowěrjenych žónskich wěru zapřeć. A nutrnje so modleše, zo by Bóh ju a jeje sotry radšo k sebi powołał a je tak strachej wutorhnył. Bóh wusłyša jeje modlitwu, wona młoda pokojnje a swjeće zemrě, prjedy hač pohanjo jej wěru krawnje pruhowachu. Julianej wozjewi knježnis ka mandźelska, što na njoho čaka.

Za tón čas přińdźe do Thebaidy nowy kejžorski naměstnik; tón poruči, zo maja so po městach přibóžske postawy rozestajeć, kotrymž dyrbješe so kóždy modlić; štóž pak to nochcyše, měješe so ze surowej smjerću pokhostać. Tak też Juliana překwapichu a před sud dowjedźechu do Antinopola. Naměstnik so joho woprasa: „Sy ty Julian, kotryž lud přećiwo kejžorej ščuwaš, bohow zapěwaš a ze swojimi kuzłarstwami zawjeduješ njewinowatych ludźi?“ Julian wutrobiće wotmołwi: „Ja njejsym ani ščuwař, ani hanjeř, ani kuzłař; sym křesćan!“ Tute wuznaćo dosahaše. Julian bu na naměstnikowe přikazanjo k štyrjom stołpam přiwjazany a tak rozpjaty, ze sukatymi kijemi njesmilnje bity, potom z putami wuputany, po měsće na městno wotprawjenja wjedźeny, ducy po puću wojacy joho stajnje šwikachu, při tym běrc wołaše: „Takle so stawa zběžkarjam a hanjerjam bohow!“ Naposledku so Julianej

hłowa wotrubny. To so sta w času wot lěta 305 hač do l. 312. Po pozdźišich legendach wosławi Bóh tutoho swjatoho matrarja ze wšelakimi dźiwami.

Hdyž joho k smjerći wjedźechu, zetka so z jeničkim synkom kejžorskoho naměstnika, kotryž Celsus rěkaše. Celsus pozasta, kedźbowaše na matrarja, a nadobo, z hnadu Božej rozswětleny doběža, k njomu, jomu k nohomaj padny, wokoši jej a rjekny, zo budźe křesćan. Podarmo so běrcowje abo katowje prócowachu hólčeca dźělić wot Juliana, podarmo to też joho nan spyta. Młoduški Celsus wuzna, zo je hotowy, wumrěć za Khrystusa. Wustróženy a rozhněwany wozjewi naměstnik, zo je Julian joho syna wokuzłał a přikaza, zo mataj so wobaj zajeć. W nocy so wšitcy dwaceco wojacy, kotřiž běchu tam na stražu pósłani, nakazachu a křesćanski měšnik wukřći jich a Celsa. Nazajtra wšěch před sud dowjedźechu, a na hrózbne wašnjo čwilowachu a Bóh jich při tym z wulkimi dźiwami wosławi. Też Celsowa mać bu křesćanka, a naměstnik, jeje mandźelski, daše ju k smjerći wotsudźić. —

Swjataj mandźelskej Julian a Basilisa Bohu stajnu čistotu slubištaj a wuhladaštaj swoje mjeno zapisane we knizy žiwjenja. Po jasnje wuprajenej wučbje katolskeje cyrkwje nichtó wo sebi cyle wěsće njewě, hač budźe zbóžny. Tola swjeći Wótcy mjenuja wěste znamjenja, z kotrychž móže křesćan sudźić, zo budźe zbóžny. Tute znamjenja su tele: hač człowjek woprawdźe kóždy hrěch hidźi; hač je w tyšnosći sćerpny; hač je sobuželny napřećo bližšomu; hač rady słowo Boże słyši; hač česći mać Božu, a hač husto a dostojnje přijima s. sakramenty (serbski lěpje: swjatej sakramentaj) pokuty a wołtarja. Pruhujmy so, hač mamy tute znamjenja na sebi! j. l.

Politiski rozhlad.

Kultusowe wojowanjo we Sakskej

dźe dale. Wosebje potrjechi katolskich. Wo nabožnu šulu znowa mamy so bědźić. Kaž je našim čitarjam znate, bě z ministerskim wukazom w žnjeńcu 1923 zakazane, we šulach khiba do a po nabožnej hodźinje, po zwučenym wašnju so modlić. Skónčnje bě Barlin sakske knježeństwo nuzował, tónle rozkaz wróćo wzać. (9. 3. 23.) Wone to sčini za katolske šule w tajkich šulskich wosadach, w kotrychž su katolscy we mjeńšinje. Wo tele bě so też wojowało; za šule we wosadach, w kotrychž su katolscy we wjetšinje, njebě so to stało: za te dźěn zakaznja ze žnjeńca 1922 njepłaćeše. A tak so zdaše, zo je zasy měr. Tola, kak so mylachu, kotřiž sebi takle myslachu. Z katolskeje němskeje Łužicy mjenujcy tele dny so wozjewješe: Žitawski šulski hamt je zakazał, zo so w katolskich šulach joho wokrjesa dźěći hižo w šuli modlić njesmědźa, khiba do nabožneje wučby abo po njej, dokelž wone njejsu mjeńšinine šule (Schulen in Minderheitsgemeinden). Tohodla so na nje postajenjo z 9. 3. 23 nałožić njemóže.

Po tejle zakazni Zitawskoho šulskoho hamta nastachu runjewon směšne wobstojenja. W katolskej šuli w Reichenau smědźa dźěći powšitkownje we šuli so modlić — dokelž je jich šula we šulskej gmejnje, hdyž je wjacy cuzowěriwych wobydlerjow dyžli katolskich; w katolskich šulach tajkich šulskich wosadow (kaž na př. we susodnym Seitendorfje) pak, hdyž je skoro wšo katolske, so dźěći we šuli modlić njesmědźa.

Katolscy starši wšěch potrjechenych 8 šulow sebi wězo tajke wustupy přećiwo jich nabožnomu měnjenju a žadanju lubić njedachu: pósłachu zastupjerstwo k ministrej, tola njebuchu słyšeni. Nětko štrajkuja we wšěch 8 šulach, doniž němskostatne sudnistwo njerozsudźi a Barlin Drježdźany zasy k cofanju njepoćěri. Kaž 6. junija ze Seitendorfa wozjewjachu, je štrajkowanjo móhł rjec powšitkowne. We Wostrowcu a Seitendorfje přińdźe 6. t. m. dopołdnja 1 dźěćo do šule, w Blumenbergu, Grunawje a Königshajnje žane, w Altstadt 2, w Schönfeldźe 3. Starši chcedźa so stajeć a njebudźa njedźiwajcy připowědźenych khostanjow swoje dźěći do šule słać, doniž kultusowy minister swój rozkaz wróćo njewozmje.

Politiske wobstojenja

su dale mutne njedźiwajcy wšěch prócowanjow wo měr a dorjadowanjo. **Němska** ma nowe namjety činić, kak sebi mysli, wotškodźenjo wotwjesć. Francózska sebi žada — kaž je znate — zo ma najprjedy pasivne přećiwjenjo z němskeje strony we wobsadźenym kraju přestać, prjedy hač so hodźi jednać. Po němskich powěsćach pak je tam a we Barlinje wola k pasivnej resistency krućiša dyžli hdy prjedy. Na druhi bok pak też w Němskej hłosy sebi hižo na zjawnosć wěrja, kotrež praja, zo je němska politika z wobsadźenym krajom a we wobsadźenym kraju němskomu ludej škódna. Po zdaću też Jendźelska ze wšej mocu na rozrisanjo rhynskoho a ruhrskoho a wotškodźenskoho prašenja ćišći a to na bok, kotryž so Němskej lubić njebudźe. Kaž powěsće praja, sebi jeje ministerski předsyda wěc tak mysli, zo ma Francózska přećiwo Němskej politiscy škitana być; pječa **rěči so wo neutralnym pasmje při Rhynje** pod kontrolu zwjazka ludow. Na němsku notu zwjazkarjo hakle wotmołwja, hdyž su mjeze sobu wo njej sebi zrěčeli. —

Pólska ma nowe knježeństwo. Te ma za najwažniše, přećelne zwiski z Českej pytać a zdźeržeć, runje tak k Rumunskej a Južnosłowjanskej. K tomu Francózska wjele přinošuje. Teje prócowanja du na skućenjo małeje ententy,

Boharubjenstwo.

(Po wěrnych podawku powěda A. R..)
(Přełožił a skrótšił F. R.)

I. Židowska złósć.

W póstnym času l. 1370 sta so, zo bě w měsće Enghien we hłownej cyrkwi města swjatočna pobožnosć s. Krewje. Rumny Boži dom běše přepjelnjeny z pobožnymi, kotřiž před Najswjećišim na wulkim wołtarju wustajenym klečachu a je česćowachu. Wołtař běše z nuchawkami wudebjeny. Wulka syła zezaswěćanych swěčkow rozswětleše jón. Jich wotbłyšć pyšeše złotu z drohimi kamuškami wusadźanu monstrancu, w kotrejž bóžski Zbóžnik knježeše.

Žanomu jeničkomu z Enghienskich měsćanow, kotřiž w cyrkwi klečachu, njepřińdźe na mysle, so na někajke wašnjo njepřistojnje w cyrkwi zadźeržeć. Ale mjez tym zo so woni pobožnje k zbóžnikej modlachu, njeběchu też Judašowje daloko.

To běchu tři mužowje z Enghienskeje židowskeje wosady, kotřiž pomału po drózy, kotraž nimo cyrkwje wjedźeše, přińdźechu. Jedyn ze židow, z mjenom Jonathas, běše předstojićeŕ abo rabbi židowskeje synagogi. Wón běše dołhi suchi muž z wuhločornymi włosami a runje tajkej brodu. Joho towaršej běštaj bohataj překupcaj a rěkaštaj Salomon Süß a Levi Herzberg. Wšitcy tři hidźachu křesćanow hač na najbóle a sćahowachu ducy nimo cyrkwinskich wrotow wšelake mjezwoča a wošćerachu so, hdyž spěwanjo a modlenjo křesćanskeje zhromadźizny zasłyšachu.

„Kaž so zda, swjeća gojimy* dźensa někajki swjaty dźeń, zo su so tak bohaće w cyrkwi zhromadźili“, šukny čerwjenowłosaty Levi k Jonathasej, kiž srjedźa dźěše. „Chcył jeno rady wědźeć, što pak dźensa pola gojimow je, a kajki firlefanc tu nutřka činja. Su sebi telko swěčkow zaswěćowali, jako dyrbjał dźensa wójwoda krónowany być.“

„Abo jako by jich Khrystus, kotrohož su naši pobožni prjedownicy z dobrym prawom na křiž přibili, sam so mjez nimi zjewił“, zabórča blědy Jonathas. Złoby swěćachu so jomu z wočow. „Božo, Sprawny!“ praji potom dale so wošćerajo, „hdy jeno bych njewjedro we swojej mocy měł, zo by do tuteje wrótneje črjódy dyriło. Jich spěwanjo dyrbjało bórzy přestać.“

* Tak mjenuja židźa křesćanow.

dokelž ma tu za swoju najswěrnišu podpjeru, Z Jendźelskej so poćahi wot wokomika, zo bě wójnski přiměr podpisany, mučić poćachu. Jendźelska Francózskej wosebje přećiwo Němskej rucy wjaza. Předewšim dźe Francózska, mału ententu jako **słowjansku ligu** wutworić; sydło dyrbi być w Prazy abo Bělohrodźe. Tola: to so znajmjeńša we dowidźomnym času njestanje. Rusku, najwjetši słowjanski kraj a lud, tak khětře k słowjanskej lidźy njedóstanu; tam ma bólšewismus najprjedy podušeny być a narodne knježeŕstwo móc do ruki dóstać. Bjez Ruskeje pak wostanje tale liga něšto njedospołne. Tola też njedospołna by liga wězo mócna a tak za Francózsku kruta zepjera była.

Po **Sakskej** zakhadźeja njeměry dale. W Lipsku běchu krawne; też w Freibergu přećiwo drohoće a za diktaturu proletariata demonstrěruja. Docyła **komunistojo** přecy raznišo wustupuja a kruće sebi wot knježeŕstwa žadaja, zo by jeničcy zajimy dźěłaćeŕskoho ludu spěchowało. Předsydźe ministerstwa, dr. Zeignerej, porokuja, zo proletariat dosć njezastupuje. „Žadamy sebi koaliciju wšěch wuklukanych. Njech dobudu dźěłaćerjo!“ Woni hórša so wosebje na wopačnu politiku Barlinskoho knježeŕstwa přećiwo ententće, na bohačkow, kotřiž so wotwlakuja, srědki k wotškodźenju zwjesć, a hdyž to lubja, při tym tola jenož hladaja, kak so na khudym ludźe za to wotrunaja. Dokelž też Zeigner we wšěm jim po woli njeje, a dokelž njemóže, kaž by snadź chcył, je móžno, zo bórzy zasy ke krisy w Sakskej dóńdźe. — Wězo dr. Zeigner hlada, jim to dać, štož někak je jomu móžno. Tak předłoži joho knježeŕstwo sejmej zakoń, po kotrymž maju so tajcy **wobhnadźić**, kotřiž su so z nuzy přećiwo cuzomu zamoženju přešli a za to wjacy dyžli lěto abo 80000 hr. khostanja dóstali njejsu abo dowidźomnje njedóstanu. Wobhnadźić ma so też, štož je so z wotehnaćom človjeskoho płodu přešoł, khiba zo samo druha žónska do toho zwoliła njeje, abo wotehnaćo je jej na strowoće zeškodźało. Wotehnaćo wusprawnuja z tym: přecy wjetši bywa strach, zo při wulkej drohoće njebudźe móžno, narodźene dźěćo tak žiwić, zo by so dospołnje wukubłać móhło. Słabuške by bórzy powšitkownosći k wobćežnosći było, dokelž by wot njeje žeživjenjo pytało.

Dźiwajo na zestajenjo nětčišoho sejma je tak kaž wěste, zo tónle wobhnadźeński zakoń so přiwozmje. Hdźe pak by był wěriwy človjek, kiž njeby na tym so rudźił? Po wučbje katolskeje cyrkwje ma też žiwjenjo w maćeŕnym žiwoće hižo njesmjertnu dušu. Přećiwo 5. Božej kazni so potajkim přehrěši, štož by tajke žiwjenjo hladał wotehnać — morić. Kak by móhł też zamołwić, zo tajku dušu wo hnadu swjateje křćeńcy přinjese? Za katolskoho kaž za kóždoho človjeka wostanje swjata winowatosć, Božu kaznju nad človjeski zakoń sebi ważić a wobkedźbować.

To wězo płaći też wo 7. kazni, kotraž rěka: „Njedyrbiš kradnyć“.

Na druhi bok pak při nětčišich wobstojenjach někotryžkuli do spytowanja přińdźe, na tu naspomnjene wašnjo so přehrěšić. Kaž pak nětko za njoho přecy zasy winowatosć wobstoji, Božeje kaznje so dźeržeć, ma druhi runje tak swjatu winowatosć, nic někak zawinyć, zo druhi do ćežkoho spytowanja přińdźe. Tajke hrěchi, wo kotrež tu so jedna, sobu zawinuje, swojoho bližšoho potajkim sobu k mordarjej a paduchej čini, štóž jomu žeživjenjo poćeži njech z tym, zo jomu dosahacu mzdu njepłaći, za twory sebi wot njoho přehnate płaćizny žada abo po swojich mocach potrěbnoho z jałmožnu njepodpjera. „Dyrbiš swojoho bližšoho lubować kaž sebje samoho“, njejsy potajkim bjez winowatosćow napřećiwo njomu.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjena póńdźela wobradźi nam zrudne spominanjo na wobžarujne podawki, kotrež so na Bože Čěło tu stachu. Na njej buštej wosobje, kotrejž běštej při njezbožownej třeleńcy wo žiwjenjo přišłoj, pokhowanej: w 12 hodź. Hana Hetašowa ź Lawskeje hasy a w 4 hodź. překupc Oswald Reimann z Hošic hasy. Na zakładźe słowow swj. Pětra: „Knježe pokoj nas a budźemy spokojeni; Knježe pomhaj nam a budźe nam pomhane“ poréča knjez pastor primarius Haebler k žarowacym a přewodźerjam. Wyšnosć zastupowaše knjez wyšši měšćanosta Niedner. — Popołdnju w 4—5 hodź. zběža so po namołwjenju tudomnych dźěłaćeŕskich organisacijow wulka syła ludu na žitnych wikach (10000 ludźi). Zrědka su te wiki hdy telko ludu tam widźałe. Dźěłaćerjo, „ručni a hłowni“, chcychu z tym swoju rozhorjenosć nad zrudnymi sćěhwkami štwórtkownoho zběžka wuprajić, zdobom też přećiwo winam, kotrež su k tajkomu njezbožu dowjedłe wustupić. Dwaj rěčnikaj měještaj dlějšej rěči. Jeju hłowne mysle přiwzachu so we wosebitej resoluciji. Ta žada sebi zestajenjo wosebitoho wubjerka k přepytowanju winow njezbožowneje třeleńcy a na pokhostanjo winikow. Škodu a wudawki ma město njesć. Te ma so też wo to starać, zo ludźo bjez dźěła hnydom dźěło dóstanu a tukhwilnje bjezdźěłnych hospodarscy podpjerać; předewšim matej industrija a ratarstwo k tomu přinošeć. Wot němskostatnoho knježeŕstwa pak ma so žadać powyšenjo podpjery za bjezdźěłnych a kruta wójna přećiwo kajkomužkuli lichownistwu; też přećiwo spekulaciji z devisami ma so kruće wustupować. — Měrnje so potom syły zasy rozběžachu. K tomu wjele přinošowało je namołwjenjo wjednikow, dale rozkaz wyššoho měšćanosty, zo maju mjenujcy so wšě klamy wot 12 hodź. a hosćency a piwow-

---

„Ja bych měł wulki lóšt, firlefanc gojimow sobu wohladać, hdy bych so mjelčo do cyrkwje sćišćeć mohł“, rjekny rabbi Levi.

„Njezwěŕ sej, to by khrobłosć była, to spytać. Mjez gojimami by wulka hara nastała, hdy by syn Israela do jich zhromadźizny zastupił, a hańba by za naš cyły lud była, hdy by štó z našoho ludu a wěry-bratrow z křesćanskoho templa ćisnjeny był“, napominaše Salomon Süß. „Sy tak wćipny na to, što tam nutřka dźěłaja? Što dha budźe? Budźe někajka předhra ke kekliji, kajkuž na swojich jutrach hraja, hdźež dyrbi jich ‚křižowany‘ z rowa won“, wošćeraše so ze złobami tamny. Potom tuli křiwy nós a hłowu a šukny mjelčo něšto towaršej, k čomuž wobaj přihłosowaštaj a so z cyłej šiju smjeć počeštaj.

Mjez tym běchu so khětry kruch puća wot cyrkwje wotsalili a přińdźechu bórzy do husteje ćmoweje haski z wysokimi khěžemi. To běše tak mjenowane židowske město. Bórzy móžeše też spóznać, kajki nacion tu bydli: přetož hrozna wóń tu sapaše, čornowłosate mazane židowske dźěći a stare židowki čapachu před khěžnymi durjemi. W jenej z najnahladnišich židowskich hasow zhubi so rabbi ze swojimaj towaršomaj. Što su sebi mjelčo mjez sobu wotrěčeli, zhonimy bórzy. Bě to njeskutk djabołskeje złósće.

Po někotrych poskhodach do jstwy, kiž běše zady do dwora won, zo jich njeby nichtó mylił, běše so Jonathas ze swojimaj přećelomaj Salomonom a Levijom zamknył. Što bě tamna swjatočnosć we hłownej cyrkwi města rěkać měła, to bě Levi z lesću wot křesćanow wuslědźił. Křesćanska wěra wo přitomnosći Khrystusowej w najswjećišim sakramenće njebě židam ničo njeznate. Mjez sobu běchu Enghienscy židźa hižo často křesćanow hłuposć, kaž prajachu, wusměšowali, zo ći do bóžstwa wot jich prjedownikow křižowanoho Nazarenjana wěrja. A wosebje mjerzachu so na křesćansku wučbu wěry, zo so při Božej mši přez słowo měšnikowe khlěb a wino do mjasa a krewje Khrystusoweje přeměnitej. We swojej złósći a zasakłosći, kaž něhdy jich bohamordarscy wótcowje, činjachu sebi też rabbi Jonathas a joho přećelaj Salomon a Levi wulke wjeselo z tym, Khrystusa hanić. Też nětko wukinychu so z jich nješwarnych hubow bohahanjace žorty kaž zliwki.

— „Hej! Kajke dyrbjało mi wjeselo być, woblatko wot křesćanow swjećene dóstać a jomu wšu móžnu hańba načinić“, tak běše 'žno so rabbi často mjez swo-

nje atd. wot 3 hodź. popołdnju hač nazajtra začinić. Z khostanjom hač do 300000 hr. abo 14 dnjemi jastwa hrožeše so tomu, štóž by w naspomnjenym času alkoholiske napoje předawał abo poskićał. — Nětko mamy zasy měrne dny — na kak dołho? Přetož drohota stupa dale a hórje.

Z Budyšina. Znatej a powšitkownje česćenej mandźelskej našeje wosady, Jurij Lebza a Marja, rodź. Hajnec we Słonej Boršći, wopominaštaj 7. t. m. tamny dźeń, hdyž buštaj před 25 lětami před wołtarjom Božim k zhromadnomu žiwjeńskomu zwjazku zwjazanaj. Bože žohnowanjo je jeju přewodźało, a mnozy jeju dobri su jimaj při tej składnosći zasy znowa Bože žohnowanjo na dalši puć přeli. — Też „Kat. Posoł“ jimaj k jeju radostnomu dnjej wjele zboža přeje. Wot dawna staj slěbornaj jubilaraj joho swěrnaj čitarjej; za njoho staj wosebje też w joho pjenježnej nuzy lube dorozemjenjo a sćedriwu wutrobu mětoj. Mytuj jimaj Bóh.

— 25 lět dołho mjez njebjesami a zemju! Tak móže wěžnik tachantskeje cyrkwje prajić. 1. junija mjenujcy běše tomu 25 lět, zo je zastojnstwo wěžnistwa při naspomnjenej cyrkwi přewzał. Kaž je znate, ma wón wysoko we wěži swoje bydlenjo — 238 skhodźenkow wjedu do joho „njebjeskoho“ wobydlenja — a wottam přewidźi město a daloku wokolinu. Što žno je wot tam wobkedźbował: kelko wohenjow na př. měsćanam wozjewił! Kak je jomu było, hdyž je hrimot wokoło njoho buchał a błyski so do wěže biłe a po groće nimo woknow so k zemi wjezłe! Kak jomu bě a što je začuwał, hdyž Wětrec hólcy z wotmachom jomu do wokna so dobywachu a jomu wokoło rózkow hwizdachu a rujachu a kwičachu a zasy bórbotachu, a hdyž ćmowe a šěre mróčele zemju přikrywachu a wón kaž łódźnik na šěrokim morju nad nimi stoješe. Kaž łódźnik njewidźi, što we hłubinje wodow je žiwe a běha a płowa a łazy a kćeje: tak też žiwjenjo na zemi bě jomu spotajene. Kak rjenje pak jomu je też było, hdyž jasny měsačk ze swojim slěbornym swětłom a něžnych hwězdow złoty błyšć wot wšěch bokow njebjo a zemju jomu rozswětleštej! Što při tym je sonił a žedźił? Z krótka: kajki je swět a žiwjenjo widźał a tak wobej zrozemił, hdyž je „z wyšinow“ na njej hladał?

Z Khrósćic. Před krótkimi lětami wobstara sebi naša wosada worclowe zwony. Bohužel pak so njeběchu, kaž dyrbješe firma sama wuznać, radźiłe. Wosebje w blizkosći myla šćerčate tóny pobožnosć kemšerjow na puću do domu Božoho. Hdyž pak maja nětk wšitke serbske wosady dokoła wokoło swoje rjane mjedźane zwony, dyrbjała snadź Khrósćanska, najwjetša serbska katolska wosada, wróćo stać a so spokojić z njerjanymi zwonami? — Tohodla wupraji so 22. apryla derje wopytana wosadna zhromadźizna jenohłósnje za nowe mjedźane zwony. Pilni zběrcy, wosebje k. Henčl-Kozarčanski, khodźachu po našich wsach a nahromadźichu na 400 centnarjow žita za tutón nadobny skutk k Božej česći. Firma Geithner-Wrótsławska je lećo nowych zwonow na so wzała. Budźa na 150 milijónow hr. płaćić. Při wulkej zahorjenosći za dobru wěc a z Božej pomocu směmy so nadźijeć, zo změje też naša wosada bórzy swoje nowe rjane zwony, kotrež budźa pobožnym Khrósćanskim wosadnym, da-li Bóh, lětstotki dołho ke mši, k wěrowanju a k rowu zwonić. Wutrobny dźak a nutrne „Zapłać Bóh“ wšitkim šćedriwym dobroćerjam! Bóh žohnuj jich a jich swójby nanajbohaćišo! — Wosebje přispomnić hišće chcemy, zo je so też čeledź při składowanju darow rjenje wobdźěliła. W jenej wsy z 5 kubłami nawda wona dotal 300000 hr. —

Z Wotrowa. Srjedu 30. meje přijědźe 11 dźěći z Essen-a do Wotrowa. 10 buchu wot Wotrowčanow do domu wzate, 1 namaka wukhowanjo w Kašecach.

Ze Zdźěrje. Zańdźenu njedźelu założi so tudy nalutowańja a to přez sobustawy Radwořskeje nalutowańje ze Zdźěrje a wokoliny. Nowa nalutowańja ma swoje sydło w Zdźěri. Sćěhowace wsy słušeja do Zdźěrjanskeje nalutowańje: Zdźěr, Brěmjenjo, Čělchow, Dubrawa, Kupoj, Dobry Komorow a Jatřob. Na założeńsku zhromadźiznu běchu wšitcy přeprošeni přišli. Knjez tach. wučeŕ J. Šołta z Budyšina postrowi přitomnych a rozłoži zaměr Raiffeisenskich nalutowańjow, pokaza, kak je runje nětkle na času zhromadnje dźěłać, so hospodarscy zwěsćić. Na to přednošowaše knjez generalsekretar Buchrucker z Erfurta wo zarjadnistwje Raiffeisenskich towarstwow. Zhromadźeni běchu přeswědčeni, zo je nuzne, tu towarstwo założić. Wjednistwo dalšeje zhromadźizny přewza knjez wučeŕ Józ. Hajna. 38 přitomnych zapisachu so hnydom do nowoho towarstwa jako sobustawy a slubichu sebi: „Jedyn za druhoho.“ To běše krasna přezjednosć — přikład za wšelake druhe towarstwa.

Jenohłósnje wuzwolichu sebi kk. kublerja Jakuba Kaspera ze Zdźěrje za předsydu, za joho zastupjerja wjesnjanostu M. Rychtarja, za předsydu dohladowarstwa twarca Domašku a za joho zastupjerja wučerja Hajnu. Jako zličbowaŕ wuzwoli so knjez tach. hajńk Berger. Kóždy towaršnik ma płaćić 30000 hr. jako zastupny pjenjez.

Pjenježny wobkhód ma so stać přez Serbsku banku.

Zdźěrjanska nalutowańja přistupi hnydom do zwjazka Raiffeisenskich towarstwow we Łužicy a też do wulkopřekupskoho zwjazka.

---

jimi towaršemi słyšeć dał. „Mohł-li jeneje lepić, Jehova wě, dha by mohł křesćanski Bóh, jeli by woprawdźe w tym kolesku přitomny był, wo tym powědać, zo su joho něhduši šwikarjo a křižowarjo hišće wěrne wowcki pornjo předstojićerjej židowskeje synagogi w Enghien byli.“ Mjez tym, zo wón tak ze zubami křipješe, bu joho hewak hižo nic rjane wobličo přemjeńkej podobniše dyžli człowjekej. Poskočiwši, z pjasćemi njebju hrožo wołaše: „Roztorhał, rózdrěł, rozdrjebił bych woblatko, Nazarenjanej k směchej, zo by lědma hišće próch wostał.“

Takle njemdrić njeběštaj Salomon a Levi swojoho předstojićerja hišće ženje widźałoj. Tajkile je mohł Kajfas napohlad měć, hdyž bě ze rta bóžskoho Zbóžnika na swoje prašenjo hač je wón Boži Syn, wusłyšał: „Ty sy prajił!“ tehdom hdyž ze złobami swoju drastu rozdrě.

— „Pokleći njech su Nazarenjan a wšitcy, kotřiž so k njomu wuznawaja“, howrješe też Levi, čerwjenowłosać. „Tak zawěrno, hač běše piskaŕ žiwy, kiž před Mójzesom piskaše, njecham być zbóžny, njedyrbjałoj-li so mi radźić — jene z křesćanskich woblatkow dóstać, a z nim po swojim spodobanju zakhadźeć. A mamy-li je jónu, potom, Nazarenjano, chcemy z tobu tu kekliju hišće jónu wuhrać, wšěm gojimam za hańbu, kotruž su naši wótcojo z tobu hnali w Salem, tym swjatym měsće.“

— „Što nam jene pomha? Wjele dyrbimy jich měć, zo by hra dlěje trała, a kóždy z nas dyrbjał tola jene z tych woblatkow měć“, da so třeći słyšeć.

„Haj, haj, to dyrbi być! To by była woprawdźita radosć za našu dušu. Ale kak móžemy přińć, Salomonje?“ prašeše so Levi swojoho susoda. „Ta wěc, tajke woblatka z křesćanskoho templa zwjesć, je jara strašna, hač zo mohł jedyn z nas to pospytać. Jeli pak so hinak činić njehodźi, dyrbimy w nocy do cyrkwje so dobyć a tam wěckam sobu kazać. Wě snano što z waju lěpšu radu, dha ju praj!“

Khwilku pomjelčawši zarěča skónčnje rabbi: „To so njehodźi, sami to njemóžemy činić; ta wěc je tola přestrašna. Ale krošik pjenjez chcył sebi koštować dać, mohł-li koho namakać, kiž by nam k tym woblatkam dopomhał. Myslitaj sebi trochu, hdźe by muž był, kiž by był zmužity dosć, a z jeneje cyrkwje woblatka křesćanow kradnył.“

— „Halt! Wěm, komu móhli to dowěrić. Haj, haj, tak póńdźe! Tón je prawy, a přezjene z nim też přiń-

Swjate a swjatočne dny po katolskich Serbach.

(Pokročowanjo a skóńčenjo.)

Firmowanjo we Wotrowje.

Zańdźenu njedźelu, 27. meje přijědźe najdostojniši knjez biskop dr. Christian Schreiber prěni króć do našeje wosady, zo by swj. sakrament firmowanja, kotrež bě naša młodosć 1916 posledni raz dóstała, wudźělił. Wosada bě so dołho na dźeń wjeseliła, na kotrymž swojoho wyššoho pastyrja mjez sobu zmèje a lubosć k njomu jako naslědnikej swj. japoštołow a wudźělerjej Božich hnadow, wjednikej nabožnoho žiwjenja po Mišnjanskej dioecesy w tychle ćežkich časach ze wšelakimi přihotami pokazała. Joho, Wotrowskim mjezam so bližacoho, hdźež joho 8 jězdni wočakowachu, wot wysokodost. knj. praelata, knj. kantora Žura přewodźanoho, gmejnski předstojićer knj. Michał Rjeda wutrobnje powita. Pola Brodlec swj. křiża wočakowachu joho duchowni, cyrkwinske předstojićerstwo, towarstwo młodźencow a „Lipa“ z khorhojemi. Wosadny farař joho w mjenje wosady wutrobnje powita, na tři wuznam tutoho dnja pokazujo. Přetož najdost. knjez přińdźe prěni raz k nam, přińdźe, zo by swj. Ducha w sakramenće firmowanja nam dał, přińdźe, zo by swjećił wopomnjećo na to, zo naša, přez wulku woporniwosć tachantstwa a wosadnych, nětko z nutřka ponowjena cyrkej, 150 lět stoji. Hižo 1922 dyrbješe so to wopominać, njemóžachmy pak to z wjetšim wuznamom činić, dokelž tehdom cyrkej hišće dowuporjedźena njebě. Najdost. knjez za powitanjo so luboznje podźakowawši nětko w swjatočnym, tež wot družkow wudebjenym ćahu do cyrkwje zaćahny a z njej na kěrchow wuńdźe, zo by po kat. wašnju nic jenož žiwym ale tež wotemrětym biskopske žohnowanjo wudźělił. Na to swjećeše swjatočnu Božu mšu, wobdaty a posłužany wot wjeledost. kk. praelata kanonika kantora Žura, administratora P. Romualda, fararja Rjedy, kapłana Kětana, kapłana P. Gerarda, stud. theol. Cyža ze Žuric a wosadnoho fararja. Knjez kantor Hila z Khróšćic wobstara dobroćiwje piskanjo a spěwanjo. Předujo najdost. knjez biskop rozestaja wěru do Najswjećišeje Trojicy a napominaše, tule wěru tež w žiwjenju wukonjeć. Namołwješe wosadnych, zo bychu staru serbsku nabožnosć wobkhowali, wosebje 4. a 6. kaznju Božu před wočomaj měli, dobre knihi a časopisy, wosebje „Posoł“ pilnje čitali. Potom wudźěli bamžowe žohnowanjo. Skóńčnje dóstachu přez joho ruku 78 dźěći, 43 hólcy a 35 holcy, swj. sakrament firmowanja. Najdost. knjez biskop so wšěm knjezam z gmejnskoho, cyrkwinskoho a šulskoho wubjerka a zastupjerjam jenotliwych wsow, kotřiž so jomu předstajichu, za nabožne cyrkwinske zmyslenjo, wšu cyrkwi we słowje a skutku poskićanu podpjeru dźakowaše a napominaše, tónle duch wobkhować a zo bychu wšitcy škitowali wosebje křesćansku šulu. — Po nyšporje wotmě so před najdost. knjezom biskopom nabožne pruhowanjo w cyrkwi, při kotrymž běchu tež starši přitomni. — Najdost. knjez biskop wopušći našu wosadu w 5 hodź., zo by přez Kamjenc do Drježdźan pućował. Wosadni njezabudu joho přećelny wobkhad. Jomu budź tu najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez“ za nałoženu wulku prócu a wosadźe poskićenu duchownu radosć wuprajene.

Poswjećenjo nowych zwonow w Njebjelčicach.

Žadne swjatočnosće swjećeše naša wosada w zańdźenym tydźenju. Štwórtk wotmě so, kaž běše w Posole hižo wopisane, swjatočnosć firmowanja. Cyrkej běše z wěriwymi přepjelnjena a tež mnohich knježich duchownych móžachmy powitać. Dawno a žadosćiwje wočakowane nowe zwony, kotrež mějachu so z dobom woswjećić, njeběchu pak dóšle. Hakle štwórtk popołdnju roznjese so we wosadźe radostna powěsć, zo su hač do Wojerec dojěle. Tak měješe wosada pjatk druhi swjedźeń, powitanjo nowych zwonow. Knjezaj kublerjej Łusćanski a Žur Mikławš běštaj ze zapřahami po nje dojěloj. Rjenje wupyšene z pletwami wjezechu so přez serbsku Łužicu do Njebjelčic. W Konjecach a w Ralbicach witachu je jich bratřa harmoniscy do lubych Serbow. Na mjezach wosady wočakowachu je wulka syła křižerjow, něhdźe 8 porow, a w Pěskecach postrowjachu je čestne wrota a syła wjesnjanow. Tež w Serbskich Pazlicach běchu rjane čestne wrota postajene. Tak ćehnjechu nowe zwony swjatočnje přez cyłu wosadu. Wutroby pozběhowacy běše swjatočny ćah, kiž so wokoło 1/2 6 hodź. k Njebjelčicam bliżeše. Na Njebjelčanskich pomjezach stojachu šulske dźěći z k. wučerjom a při šuli čakachu wosadni žadosćiwje na přikhad swjatočnoho ćaha. Pod čestnymi wrotami zasta ćah a k. farař Mič witaše nowe zwony do wosady. Wupraji wjesele wosady nad nimi a wuzběhny darniwosć woprowacych, so wšitkim dźakuju za sobuskutkowanjo. Skónči z přećom, zo bychu nowe zwony wosadźe přinjesłe: zbožo, pokoj, přezjenosć, lubosć, a wšitkich napominałe pilnje k służbje Božej. Potom přewodźachu so z kěrlušom do wsy, hdźež buchu tež fotografowane.

Na druhi dźeń sobotu popołdnju dóstachu zwony swoju swjećiznu. Hižo wot ranja běše wšitko na nohach, městno před cyrkwju k swjećiznje připrawić. Popołdnju w 3 hodź. zeńdźe so cyła wosada a wočakowaše najdost. k. biskopa. Tutón přijědźe přewodźany wot najd. k. praelata Žura a bu wot črjódy křižerjow powitany a přewodźany. Při cyrkwinych durjach powita joho k. farař Mič z druhimi duchownymi a z čestnymi kmótrami, wozjewjejo swoju radosć nad žadnym swjedźenjom a druhim přikhadom k. biskopa do wosady. Hnydom započachu so wobrjady swjećenja, při

---

dźemy; to so njeboju“, zawoła z dobom Salomon a wobwjertny so z wjesołosću na jenej nozy.

— „Rjekń! Štó to?“ prašeštaj so Jonathas a Levi. A hdyž Salomon njewotmołwi, přimny joho rabbi za ramjo stłóči joho na stoł, a prašeše so njedočakliwy: „Nó, štó je? Mjenuj dha muža!“

„Hladajće! Kohož měnju, to je Jan z Löwena, kiž nětkle w Bryselu bydli, a z měchom na khribjeće po Brabanće wokoło ćaha.“

— „Brr, tón!“ dźiwaštaj a wotřasowaštaj so tamnaj. „Djaboł wěř tomu! Ně, na tajkoho człowjeka njemóžemy so spušćić; tón by nas přeradźił. Něhdy běše naš wěrybratr; ale z krošikom da so zawjesć a je swojej wěrje a swojim wótcam njeswěrny był. Wón je wot Jehovy zaklaty a z našoho splaha wustorčeny, z kotrymž žadyn prawy Israelita ničo činić měć njecha. Preč z tym; tón so njebudźe chcyć narěčeć dać, nam służbu wopokazać!“

— „Bah! Wój toho muža hubjenje znajetaj“, přetorhny jeju Salomon. „Jana ja lěpje znaju dyžli wój. Wón wote mnje wjele kupuje, wěm derje, zo žonine pjenjezy khudomu rapakej we hłowje khodźachu. Jich dla je służby Jehovy wopušćiwši „křižowanomu“ přisahał Po mjenje je křesćan, ale po zmyslenju je žid wostał a dźerži tajnje hišće přecy k nam. Njemějtaj stracha, zo nas přeradźi. Móže-li wón při nami čerwjenu lišku zasłužić, njepraji „ně“. Přewostajtaj to mi, zo sebi z nim wučinju, zo by nam woblatka křesćanow z někajkeje cyrkwje přinjesł, a sym wam dobry za to, zo joho k tomu zwólniwoho sčinju. Hdyž jomu swětły dukat na woči położu, by mi za njón zwónka z woblatkami kradnył, bych-li rodźił.

Rabbi zdaše so hišće přecy njewěriwy. Ale Salomon bě sebi swojeje wěcy tak wěsty a rěčeše hišće něštožkuli za křesćanskoho žida z Brysla, doniž jomu wobaj dospołnje njewěrještaj.

— „Tak skazaj joho z listom k sebi, a pisaj, zo chceš z nim dobry „gscheft“ sčinić; ale hladaj so derje. Powěz namaj tež hnydom hdyž přińdźe, přetož zawěsće je lěpje, zo so wšitcy hromadźe z nim zrěčimy.“

Salomon to slubi a wotsali so potom z Levijom z rabbinowoho domu.

(Přichodnje dale.)

čimž k. P. Romuald-Róženćanski a k. farař Görlich z Worklec assistowaštaj. Bohužel swjatočnosć padacy dešćik tróšku kažeše, kotryž pak při wonkownych wobrjadach žałbowanja popřesta. Zwonam kmótřachu 6 kmótrow a to kubleŕki: Łusčanscyna a Žurowa (Koklina) z Njebjelčic, Smolina a Krawčikowa ze Serbskich Pazlic a Lebzyna a Kralowa z Pěskec. Wone wobdarichu zwony z nahladnymi darami. Po wobrjadach měješe k. biskop w napjelnjenej cyrkwi swjatočne prědowanjo, hdžež rozkładże ceremonije swjećenja a pokaza, što woznamjenjeja. Też napominaše wosadnych, swjatych sćěhować, kotrymž buchu zwony poswjećene: s. Měrćinej ke křesć. miłosći, s. Mariji k pócćiwosći a s. Józefej k dźěłu a pilnosći. Na to běše mejski nyšpor a swjatočne „Te Deum". Z tym skónči so cyrkwina swjatočnosć. Popołdnju wopyta knjez biskop někotrych wosadnych. Też rjana ličba družkow porjeńšeše swjedźenjej firmowanja a zwonowswjećenja. Njedźelu po kemšach buchu nowe zwony do wěže ćahane a wječor wokoło 1/2 6 hodź. zaklinčachu k prěnjomu razej z wysokosće. Kak radowachu a pozběhowachu so wšitke wutroby, hdyž zwony swój hłós harmoniscy pozběhnychu a přez wosadu a do dalšich kóncow swoje zwuki nošachu. Kóždy so nad nimi radowaše a wjeseleše. Naša žadosć je nětko spokojena, mamy zasy rjane zwonjenjo. Njech mjedźane hłosy wšitke wutroby k Bohu pozběhuja, njech přeprošuja nas k službje a lubosći Božej. Wosada je sebi z nimi pomnik stajiła, kiž přichodnym splaham budże wozjewjeć jeje woporniwosć w lěće 1923. Bóh zapłać wšitkim nadobnym daricelam z njebjeskimi darami, a zwony njech jónu zwonja jim do njebjeskoho kraja. — Nowe zwony su late pola firmy Geittner we Wrótsławju, a činja wšitku česć swojomu mištrej. Wone płaća na 13 milijónow hriwnow.

Rozsud najdostojnišoho knjeza biskopa wo Njebjelčanskej cyrkwi.

Popołdnju na firmowanskim dnju sebi knjez biskop rjanu Njebjelčansku cyrkej bliže wobhlada. Krasny twar tohole domu Božoho hakle prawje spóznaješ, hdyž do cyrkwje nutř zastupiš a krasne woprawdźe wumjełske wjelby jara wysoko so wupinace wobdźiwaš. Cyrkej je jena z najšich najrjeńšich cyrkwjow. Knjez farař Kubaš je před někotrymi lětami ju jara rjenje wobnowić dał, a je knjez farař Rjeda, tehdom tam kapłan jomu pilnje k pomocy był. Wumolowanjo je mištr Hinrichs z Lipska wobstarał. Jara su so knjezej biskopej też wobrazy ze serbskoho katolskoho žiwjenja lubiłe, wosebje kajke naše čestne žónske při wosebitych swjatočnosćach w Božim domje zhotowane su: při spowědźi, woprawjenju, kmótřistwje atd. z přihodnymi hrónčkami. Knjez biskop na tym ničo wopačne njewidźi, nawopak wón praji: Ta drasta je tak přistojna, čestna a nabožna, zo so jara derje do cyrkwje hodźi.

Jara by so witało, hdy by knjez farař Kubaš, kiž je wumolowanjo cyrkwje nawjedował, abo joho knjez pomocnik, w dokładnišim nastawku w Posole wšo rozpisał a wukładł, wosebje też emblemy ze žiwjenja swjatoho Měrćina, cyrkwinoho patrona. —

*

Dalše swjate a swjatočne dny stoja hišće před nami. Přichodnu njedźelu budże w **Khróšćicach** swj. firmowanjo, kónc tutoho měsaca a započatk přichodnoho w **Radworju** s. misijón (přez 10 dnjow) a kaž słyšimy, 2. julija popołdnju w **Róženće** najskerje poswjećenjo nowych zwonow. — Bóh dał, zo by wšo to, kaž też připowědźena synoda na kóncu julija w Marijinej Hwězdźe było Bohu česći a njesmjertnym dušam k spomoženju.

A hdyž wozmjemy hišće k tomu te wulkotne prócesijóny na Bože Ćěło: Katolscy Serbja, njemějachmy woprawdźe swjate a swjatočne dny? — Nadźijomnje su też swjatosć we kóždej wutrobje přisporiłe a lubosć a žadosć za wěrnym swjatosćenjom zbudźiłe abo wobkručiłe. Hakle potom běchu woprawdźe swjatočne a swjate.

Ledźbow-bolenjo. Změrom we łožu ležeć. Ze spiritowej aromatiskej tinkturu (Kampferspiritus) narybować.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. W poslednim čisle Posoła připowědźeny procesijón k česći Božoho Ćěła je so Bohu dźak wulkotnje poradźił. Po 400 lětach bě to prěni raz, zo so tajka swjatočnosć w našim měsće zasy zwonka cyrkwje wuwi. Tuž je radosć, zo wšo z někotrymi mjeńšimi njedostatkami, kotrež zawěsće k lětu so hižo wospjetować njebudźa — so tak derje a hordoznje wotwi. Tachantski dwór bě z brězami a šmrjókami do zeleniny zdrasćeny. Na nim stojachu 3 wołtarje; te běchu wosadne žónske towarstwa wustojnje a pyšnje z różemi wudebiłe; jako prěni wuži so „křižowny wołtař" w cyrkwi samej. Najswjećiše knjez biskop z wulkej assistencu wšěch Budyšskich duchownych njeseše. Wšě wosadne towarstwa, zdźěła z khorhojemi, a mnozy jenotliwi wosadni wobdźělichu so při procesijónje. Wustupiwši na torhošću ćehnješe so procesijón wokoło katolskoho dźěła wulkeje cyrkwje mjez cyrkwju a tachantskimi khěžemi na tachantski dwór a runje tak też zasy wróćo. Hudźba přewodźeše spěw z trubami, z wěže blizkeje cyrkwje žołmjachu so do jich zynkow rjane hłosy zwonow. Też zwony „serbskeje" cyrkwje strowjachu a khwalachu z nazdala ze swojimi cunimi akkordami swojoho w procesijónje njesenoho Knjeza a Boha a němske a serbske družki wupřestrjewachu kaž jónu židowske dźěći palmy a drastu z rjanych kćěni pisany tepich před Njoho. Hdyž bě też wobdźělenjo ludźi jara mnohotne, bě tola hišće bóle powšitkowne być mělo. Mnozy a mnohe běchu so po khódniku zestupałe a procesijónej přihladowachu. Rjeńšo by było, bychu-li so sobu do rjadu zestupali. Na khódnikach bě też wjele cuzowěriwych so zběžało, kotrymž bě tajka swjatočnosć wězo něšto cyle nowe a hišće njewidźane. Hdyž też znutřkownje a zwonkownje na njej podźěła njeběrjechu, so tola přistojnje zadźeržachu. Nichtó njeje, štož wěmy, ju někak kazył. A tola bě někotryžkuli runje po štwórtkownych njeměrach so kaženja bojał.

Při wobjedźe Budyšskoho duchownstwa najdostojniši knjez biskop we dlějšej rěči swoju radosć nad procesijónom wupraji, wuzběhujo z dobom joho ważnosć za wosadu a wšu dioecesu. Hdyž druzy wěru přesćěhaju a přeja, sebi my ju ćim bóle ważimy. A hdyž ludźo ze wšelakimi mutnymi prócowanjemi nětkle po zdaću zjawnosć wobknježić so prócuja, dha runje my katolscy chcemy też zjawnosći pokazać, zo wěra we nas korjeni a je też w nětčišich časach hišće najdróžše kubło. Budyšin je po 400 lětach zasy započał na Božoho Ćěła zjawny hołdowanski triumf rjadować swojomu pod wobličwom khlěba skhowanomu kralej a zbóžnikej. Wón je z Łužicy kaž wrota k „herbskim" krajam. Njech nětko też w nawječornym dźěle Mišnjanskeje dioecesy so zarjaduja.

Najdostojniši knjez pokaza na to hišće z radosću a nutrnej dźakownosću napřećo Bohu, kak cyrkwinske žiwjenjo wot dnja, hdyž bu Mišnjanske biskopstwo z nowa założene, po Sakskej přecy młódnišo a mócnišo so rozwiwa. Widźomnje je Bóh wobnowjenu dioecesu žohnował. To dyrbi nam być zawdak, zo budże Wón też dale z njej. Tohodla dyrbimy wšě swoje mocy nałožeć k pilnomu dźěłu za wotyknjeny kónc a měć dowěru k Bohu.

Z Khróšćic. Nimo měry rjana a hnujaca swjatočnosć je stajnje wobkhad na Bože Ćěło. Hdyž so procesijón z Najswjećišim z cyrkwje po „horje" dele do wsy hiba, skića wón wóčku wobkuzłacy napohlad. Prědku za khorhojemi na połdrasta rjanych družkow, kotrež kwětki sćelu Synej Božomu. Pod krasnje wušiwanymi „njebjesami" zyboli so monstranca, njesena wot fararja, duchownoho wótca wosady, před kotrymž kroči duchowna assistenca, domjacej kk. kapłanaj a Worklečanskej knjezaj. Jich wobdawaju khěbětarjo a druzy zastupjerjo wosady. Za Najswjećišim pak sćěhuja sta a sta pobožnych muži a žónskich. Posledniše wšě we wulkich běłych płachćičkach, zo so cyła „hora" žołmi, kaž běłe morjo.

Puć je z trawu posypany a z kwětkami. Po bokach stoja „mejki“, z twarjeni zmahuja so khorhoje. Štyri wołtarki su na wsy natwarjene. Pola kóždoho so zastawa a modli a žohnuje. Lětsa dósta tale krasna swjatočnosć hišće wosebitu pychu z tym, zo běchu naši česćeni hercy swoje wumjełstwo tež do służby Božeje stajili. Woni přewodźachu kěrluše ze swojej hudźbu. Za to je jim cyła wosada dźakowna. Da-li Bóh, budźa k lětu nowe zwony tónle procesijón přewodźeć.

Z **Różanta.** Lětsa so klóštrska kermuša runje tydźeń do swj. Jana swjeći. Tak móže so stać, zo někotryžkuli na to so njedopomni, zo je tohodla 17. junija w Różenće jenož rano Boža mša. Njech tohodla tón dźeń do Różanta nichtó dopołdnja njekhodźi, hewak dyrbjał bjez kemši wostać. 24. junija pak, na swj. Jana samoho, budźa rano a dopołdnja kemše. Nyšpor je tón dźeń hnydom po kemšach, kaž je zdawna wašnjo. P. Romuald.

*

Prócowanja katolskeje cyrkwje měrjachu so zdawna też na wědomostne wukubłanjo młodosće we nabožnym duchu. Cyrkwi dźěn mamy so docyła za wjedźenjo a zarjadowanjo šulow dźakować. W běhu lětstotykow pak hrabny stat přecy bóle wšě šulstwo na so a z popušćenjom w nim prjedy knježacoho nabožnoho ducha buchu šule, wosebje srjedźne a wysoke, hnězda wšeje njewěry a hidy přećiwo cyrkwi. Jenož tu a tam w Němskej poradźi so někak dobry duch wobkhować. Cyrkwje załožowachu nowe šule, kotrež też ze swojimi srědkami wudźeržowachu.

W Sakskej wosebje bě so kóžda katolska srjedźna šula pominyła; jenož z léta 1709 bě so w Drježdźanach katolske progymnasium wudźeržał. Tola tón bě jenož połojčny. W Budyšinje bě so před něhdźe 60 létami katolski wustaw na wukubłanjo katolskich wučerjow zarjadował. To pak bě wšo. Haj też posledni je jako katolski dowidźomnje hižo smjertny, dokelž jako „Aufbauschule“, do kajkejež bu při nowym režimje w Sakskej přetworjeny, je wšěm wěrywuznaćam přistupny. Bjez dźiwa tak, zo du nětko prócowanja na to, Drježdźanske progymnasium na dospołnu srjedźnu šulu wutwarić a tak sebi wustaw dozarjadować, kotryž by dospołnje w cyrkwinskim duchu był wjedźeny. Hižo z minjenymi jutrami započa so tam šulske lěto ze 6 rjadownami (dotal bě jich połtřeća z něhdźe 40 šulerjemi) a 140 šulerjemi. Zo by so wustaw móhł dale wuwić k dospołnosći a by tak też po statnych postajenjach był złoženy, je so pjatk minjenoho tydźenja w Drježdźanach wosebite wubjerk wutworił, kiž dalše třebne dźěło a wosebje też starosć wo zwjedźenjo třebnych pjenjez na so wza. Zběrka, kotraž so při zhromadźiznje, k wutworjenju naspomnjenoho wubjerka powołanej, zarjadowa, wunjese přez milijón hriwnow; při tym zwjazachu so mnozy na to, zo chcedźa samsnu sumu kóždy měsac nawdać. Wězo ma so hišće dale dźěłać, zo so hišće bohatše žórła wotewrja.

Prawo na zběranjo cyrkwinskich dawkow

drje bě sakski sejm cyrkwjam připóznał, tola zdobom postajił, zo tón njesmě ženje wyšši być hač 15% wot dokhodnoho dawka. Zdobom běchu so wšelake zarjadowanja wot tohole dawka, kaž na př. akcije a druhe ztowaršenja, wot dawkowdawanja za cyrkej wuswobodźiłe. Też so postaji, zo tele 15% so smědźa **jenož** wot dokhodnoho dawka, ženje pak — kaž prjedy — też wot ležomnostnoho a podobnoho zběrać. Z tym buchu dokhody cyrkwje jara wobmjezowane a wone buchu z pokročowacym wothódnjenjom pjenjez hišće hórše, dokelž dźěn so dawk přecy zběra na zakładze dokhodow z překhodnoho, ženje běžacoho léta. Tak so sta, zo, mjez tym zo so wulke woršty ludu skoro w pjenjezach tepja, abo znajmjeńša maju wšoho dosć abo z hromadami, duchowni paruja, a bychu tradali, njebychu-li so něhdźežkuli dobre duše a sćedriwe wutroby namakałe, kotrež maju zrozemjenjo za nuzu cyrkwje a duchownych. We wšelakich sakskich wosadach su so wšelacy mjez tym k dobrowólnomu dawanju wěsteje podpjery za kóždy měsac zwjazali, zo bychu najwjetšej nuzy wotpomhali. Hišće bóle zwjeselaca pak je powěsć, zo je sakske knježeństwo sejmej načisk zakonja předłožiło, po kotrymž so cyrkwi prawo přewostaja, zo smě wysokosć cyrkwinoho dawka kóždočasnje sama postajeć. Wězo wostanje přecy hišće tón njedostatk, zo njesmě so tónle dawk wot ničoho druhoho khiba dokhodnoho zběrać; na ležomnosće a tak dale so też w přichodźe žadyn kłasć njesmě.

— Mnichowski kardinal Faulhaber puću je po Americy. W Newyorku bu wulkotnje powitany; tamniši arcybiskop a měšćanske wjednistwo běštej zastupjerjow k powitanju do přistawa pósłałoj. W měšćanskich statnych nowinach dźakuje so kardinal za přećelne a wutrobne powitanjo a pokaza na dobroty, kotrež nětkle a wot něšto lět Amerika wšelakim potřěbnym worštam a jenotliwym wopokazuje. Z tym, tak praji kardinal, wupraja Amerika Němskej dźak za to wjele dobroho, štož je hdy wot Němskeje dóstała.

Mało butry dóstawaju města, je docyła w Sakskej dóstać. Dokelž pokupowarjo po wsach khodźo wjetši pjenjez poskićeja dyžli je na wikach dowoleny a dóstać, ludźo rad jim předawaju. Wšak njetrjebaju potom swoje wěcy do městow wozyć abo nosyć a sebi tak čas komdźić. Tak zawinjeny njedostatk butry wězo w městach jara začuwaju. Tuž je sakske ministerium za hospodarstwo postajiło: Žandarmojo a policistojo maju tych, kotřiž „z powołanja“ butry po wsach pokupuja, za jich mjenom so prašeć, dale zwotkel maju butru, što su za nju dali, hdźe ju předadźa; po możnosći dyrbi so też mjeno toho, kiž je jim butru předał, zwěsćić. Tak móže so potom zhonić a přewidźeć, hač so ludźo woprawdźe też po postajenych płaćiznach za saksku butru maju.

W Barlinje běchu 23. meje **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 130—137; rožka 117—118; ječmjeń 90—96; wows 90—92; majs 107—109; **muka** pšeńčna 370—410, ržana 280—320. **Wotruby** pšeńčne 56—58, ržane 56—58. Raps 230. Lane symjo 240. Pjeluški 105—110. Buny 90—95. Módre lupiny —. Žołte lupiny 145—155. Lany wosuch 140—145. Seradela 240—245. Rapsowy wosuch 90. Woka 115—130. Pochowa melasa 33—34. Běrnace kružki 58—59.

Dopołdnja w 10 hodź.:	**Dolar**	**Češka króna**
Štwórtk	79100	2359
Pjatk	77000	2310

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Za nowe **Biblijske stawizny** nawdachu

přez k. kapłana Kětana:

Z **Nowoslic**: Pětr Serbin 10000 hr., Michał Pečak 5000 hr., Pětr Cyž 10000 hr., Khata Lebzyna 10000 hr., Jan Koplanski 1000 hr., Jakub Cyž 1000 hr., Jurij Bjeńš 5000 hr., Jurij Čornak 5000 hr., Jakub Möller 5000 hr., Hana Lehmanowa 1000 hr., Mikławš Bjeńš 2000 hr., Mikławš Robl 10000 hr., Michał Schäfer 1000 hr., Jurij Lipič 1500 hr., Hańža Kórjeńkowa 1500 hr., Madlena Šimelkowa 1000 hr., Marija Kórjeńkowa 3500 hr., Michał Čornak 5000 hr., Jurij Kral 2000 hr., Khata Lebzyna 1000 hr.; z **Konjec**: Hańža Čornakowa 6000 hr., Marija Šejdźic 1000 hr.; wučeř Cyž z **Różanta** 1100 hr.; z **Ralbic**: kapłan Kětan 5000 hr., Jakub Kórjeńk 5000 hr.; Jakub Kocor z **Trupina** 5000 hr. Hrom. **104600** hr.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1923:

kk.: 1334.—1363. z **Radworja**: Mikławš Nawka, Jakub Kašpork, Hańža Hermanka, Jurij Šrama, Jakub Brycka, Jan Šenk, Michał Domaška, Jan Polan, Jan Brycka, Michał Rjenč, Alwin Hesa, Ema Rěčcyna, Jakub Handrik, Jan Měšeř, Marija Grubertowa, Mikławš Grubert, Mikł. Henka, Michał Knobloch, Marija Šipšikowa, Jurij Žofka, Jakub Běrnak, Mikł. Bjeńš, Jan Šołta, Jurij Čórlich, Jakub Šiman, Hana Brankačkowa, Mikł. Rajniš, Jan Winař, Mikławš Pjetaš (młódši), Jan Glücklich; 1363.—1370. z **Bronja**: Jakub Wěraba, Michał Kopr, Marija Měšeńka, Mikławš Jurk, August Glücklich, Mikławš Smoła, Jurij Měškank; 1371. Jakub Běrnař z **Łupoje**; 1372.—1377. z **Kamjenjeje**: Jan Šrama, Mikławš Zopa, Marija Běrnańka, Jurij Měrćink, Jurij Handrika, Mikławš Kopr; 1378.—1381.

z **Měrkowa**: Handrij Libša, Jakub Brankačk, Mikławš Herlich, Marija Kasperka; 1382.—1389. z **Kbelna**: Pawoł Handrika, Jakub Rjenč, Beno Krawc, Jurij Rychtař, Jurij Buk, Hańža Henkowa, Jurij Kěžka, Jan Lebza; 1390. 1391. z **Milkec**: Franc Wikera, Marija Panowa; 1392.—1394. z **Lutowča**: Michał Žur, Jan Delan, Hana Šołćic; 1395.—1400. z **Boranec**: Jan Mar, Hana Bušina, Jan Wićaz, Michał Delan, Mikł. Miklič, Jurij Buša; 1401.—1405. z **Hodlerja**: Jan Wjerš, Jakub Štraws, Michał Połleńk, Jakub Šołta, Hańža Roztokec; 1406. Mikławš Hrjehořk ze **Stróžišća**; 1407. 1408. z **Łuha**: Pawoł Hušman, Mikławš Wólman; 1409.—1412. z **Khasowa**: Marija Krempcyna, Jan Žur, Jakub Ryćerja, Michał Kubica.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a Posoł:

wučeř Felix Hajna z Konjec **2000** hr.; Delanska Patentna Komisija 400 hr.; Michał Ella ze Židowa **4000** hr.; na Młynkec-Domanic kwasu w Dalicach **71220** hr.; Jurij Hejduška, zastojnik w Budyšinje **1000** hr.; Jurij Domš z Bozankec **4000** hr.; Marija Rochowa ze Sernjan **1400** hr.; z Radworja: Michał Domaška 100 hr., Jan Brycka 300 hr., Ema Rěčcyna **1000** hr., Mikławš Henka **1740** hr., Jurij Žofka 200 hr., Jakub Běmak (z Haja) **1000** hr., Mikławš Bjeńš 300 hr., Jurij Čórlich **1000** hr., Mikławš Pjetaš, młódši 300 hr.; z Bronja: Marija Měšefka (Klimanka) 735 hr., Michał Kopr **5000** hr.; z Kamjeneje: Marija Běmafka 660 hr., Jurij Měrčink 300 hr.; z Měrkowa: Marija Kasperka **1000** hr., Jakub Brankačk 300 hr., Mikławš Herlich 300 hr.; Jakub Běmař z Łupoje **1800** hr.; Hana Šołćic z Lutowča 100 hr.; z Boranec: Jakub Delan 200 hr., Jan Mar 50 hr., Michał Delan 800 hr.; z Khasowa: Marija Krempcyna 35 hr., Jakub Ryćerja 500 hr., Michał Kubica 300 hr.; Mikł. Wólman z Łuha **3000** hr.

P. J. Mencel, naš serbski časnikař, je hnydom po kemšach kréčam
w **Khróšćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu
} kóždoho měsaca.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

„Jednota" w Budyšinje

změje jutře **njedźelu 10. junija**

wulět

přez Rabocy do Brězowa a Rachlowa a wottam do Budestec. Wotkhad w 2 hodź. wot serbskeje cyrkwje.

Lubi Serbja, njezabudźće při wšej drohoće na naše towařstwo a Posoł!

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Plat — šaty — balmjane twory

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krény - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Wutrobny dźak.

Wšitkim, kotřiž su naju při składnosći našoho **slěbornoho kwasa** z tak mnohimi darami a zbožopřećemi zwjeselili a počesćili, wosebje česćenym gmejnskim předstojićerjam a nadobnym daricelam Konječanskeje gmejny, wuprajamy jenož z tym swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"**

W **Konjecach**, 3. junija 1923.

Kubleŕ **M. Wićaz a mandźelska.**

Spěw. tow. „Bratrowstwo" w Kulowje

swjeći swój

pjećadwacećilětny jubilej

njedźelu 17. junija 1923

w „Němskej khěži".

Porjad:

Wot 12—½2 hodź. powitanjo towařstwow.
W 2 hodź. swjatočny nyšpor.
Potom ćah přez město.
W 4 hodź. **wulki koncert** z orchestrom.
W 8 hodź. reje w dwěmaj žurlomaj.

Wšěch Serbow wutrobnje přeprošuje

Towařstwo.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě po dlějšej khorosći w 49. lěće swojoho žiwjenja ze ss. sakramentami doma wobstarana moja luba mandźelska a naša starosćiwa mać

Marja Hejduščyna

rodź. Hennigec

Wšěm, kotřiž su zemrětej za čas jeje khorosće na kajkežkuli wašnjo lubosć wopokazali, za nju so na póstywječorje modlili a ju k rowu přewodźeli, wuprajamy **najnutrniši dźak** a wutrobne

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Hórkach**, 5. junija 1923.

Z hłubokim žarowanjom

Mikławš Hejduška a dźěći.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr., wot meje hač do kónc lěta 4000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

24. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 16. junija 1923.

Sydom hłownych hrěchow abo počinkow w sydom jednanjach.

1. Złoty a pjenježk.

Běše jónu, hdyž w Němskej hišće pjenjezy dźěłachu: złote, sleborne a koprowe; tu běštej runje złoty a pjenježk hotowej. Wobej ležeštej krasnej swětłej porno sebi na blidźe, a jasne słónčko zyboleše so na nimaj.

Tu rjekny ztoty k pjenježkej: „Ty wotlěpjerjo, čiń, zo mi z wočow přińdźeš! Sy dźěn jeno ze wšědnoho kopra a njejsy hódny, zo słónčko na tebje swěći. Bórzy budźeš mazany a čorny na zemi so waleć, a žadyn człowjek njebudźe wo tebje rodźeć. Ja pak sym z drohoho złota. Tohodla přińdu daloko po swěće wokoło, k wulkim knjezam a wjelcham, wuwjedu wulke wěcy a naposledku přińdu snadź hišće do kejžoroweje krony."

W samsnej jstwi leže̊še na kachlowej ławje stara, rozomna kóčka. To zasłyšawši přelehny so na druhu stronu a rjekny maznje: „Nawopak — też njeje wólbyr!"

Tak też zeńdźe so pjenjezomaj.

Złoty přińdźe k skupomu bohačkej, tón skhowa jón w starej štrympje, hdźež zhnity a lěni pódla swojoho runjeća leže̊še. Hdyž pak skupc pytny, zo budźe skoro wumrjeć dyrbjeć, zahrjeba swoje cyłe pjenjezy do zemje, zo by je žadyn człowjek njedóstał. Tak leži też hordy złoty hišće w tu khwilu pod zemju, je čorny a mazany, a ženje žadyn człowjek drje jón njezběhnje.

Pjenježk pak pućowaše daloko po swěće wokoło, a doležе wjele česće. To sta so takle: Najprjedy dósta jón khudy młynski za mzdu; tón přinjese jón domoj, a dokelž měješe joho mała sotřička na swětłym kruše wulke wjeselo, dari jej pjenježk.

Dźěćo skakaše z nim do zahrody, zo by jón maćeri pokazało. Tu bliže̊še so stary, khromy a hubjeny prošeŕ, wo kusk khlěba prošo. „Nimam khlěba", wotmołwi holčo. — „Dha daj mi pjenježk, zo mózu sebi za to khlěba kupić", rjekny prošeŕ. A dźěćo da jomu pjenježk.

Prošeŕ poda so ze swojim kješkom štapajo k pjekarjej. Mjez tym, zo před klamami stoješe, přińdźe stary znaty, jako putnik zhotowany, z płašćom, kijom a kwarzakom, po drózy a rozdźěleše dźěćom, kotrež před klamami so wjereše̊achu, rjane swjećatka swjatych a pobožnych muži, za čož dźěći pjenjezy do pokładnicy mjetachu, kotruž w rucy dźeržeše. Prošeŕ so wopraša: „Hdźe wjedźe puć?"

Putnik wotmołwi: „Wjele zakrasnych mil daloko do swjatoho města Jeruzalema, hdźež je Knjez Jězus žiwy był a wumrěł. Tam chcu při joho rowje so pomodlić a swojoho bratra wukupić, kiž je wot Turkow jaty. K tomu hromadźu najprjedy pjenjezy do tejele pokładnicy."

„Da wzmi też moju šerpatku k tomu!" zarěča prošeŕ, podawši putnikej pjenjez, a chcyše hłódny, kajkiž bě přišoł, też zasy wotenć. Ale pjekaŕ, kiž běše wšo sobu słyšał, dari prošerjej pokrotu khlěba.

Nětk pućowaše putnik přez wjele krajow, a jědźeše z łódźu daloko přez morjo do wulkoho města Jeruzalema. Tam došedši dźěše k Jězusowomu rowej, zo by so tam pomodlił. Na to dóńdźe k turkowskomu sultanej, kiž měješe joho bratra jatoho. Sadźeše Turkej wjele pjenjez, byli jatoho pušćił. Tón pak žadaše sebi hišće wjacy. Putnik wotmołwi: „Dha tebi njemóžu ničo wjacy dać, hač tutón koprowy pjenježk, kotryž je mi khudy, hłódny prošeŕ z miłosće dał. Tuž budź też ty miłosćiwy jako tón, a pjenježk ći to wotruna." Tu smili so sultan a pušći jatoho, a dósta wot putnika pjenježk.

Sultan suny koprušk do kapsy. Po času wjacy na njón njemysleše. Tu sta so, zo kejžor městej so bliže̊še a ze sultanom wójnu wjedźeše. Tón biješe so zmužiće, ani ranjeny njebu. Jónu pak bu runje na njoho kłók wottřělený; tón trjechi joho też k wutrobje, tola wotleća wot joho drasty, bjez toho, zo by jomu zeškodźił. Sultan dźiwaše so nad tym. A hdyž po bitwje drastu přepytachu, namakachu w kapsy koprowy pjenježk, na kotrymz bě kłók wotlećåł. Wot nětka měješe Turka pjenjez jara w česći, da jón za złoty rjećazk přičinić a za swój křiwy tesak powisnyć. Pozdźišo pak bu Turka wot kejžora přewinjeny a jaty, a dyrbješe swój tesak wotedać. Tak bu pjenježk z tesakom kejžorowy.

Jako tón jónu za blidom sedźo kelušk wina w rucy dźeržeše, rjekny kejžorka, zo by wona też rady jónu turkowski tesak wohladała. Tesak bu přinjeseny, a hdyž kejžor jón swojej mandźelskej pokazowaše, wotpadźe pjenježk do winowoho keluška. Kejžor bě so derje dohladał, a wućeže, prjedy hač so napi, pjenježk z wina. Hdyž pak sebi jón bliže wobhlada, wuhlada, zo je pjenježk nadobo cyły zeleny. Na tym spóznachu wšitcy, zo běše wino z jědom zawdate. Zły komornik bě to sćinił a kejžora skóncować chcył. Komornik bu k smjerći wotsudźeny. Pjenježk pak da kejžor do swojeje krony zasadźić.

Tak je ponižny pjenježk dźěćo zwjeselił, prošerjej pokrotu khlěba zasłužił, jatoho wumožił, sultana před ranu a kejžora před smjerću wobkhował. Za to też namaka město w kejžorowej krónje. Mjez tym zo hordy złoty wot nikoho kedźbu měty a zamazany, hač na tu hodźinu w zemi zahrjebany leži. Přetož „štóž so sam powyši, budźe poniženy, štóž pak so sam poniži, budźe powyšeny.

Wšitcy wopokazuju sebi mjez sobu ponižnosć, dokelž Bóh přećiwja so hordym, ponižnym pak dawa miłosć. Ponižujće so tohodla pod mócnu ruku Božu, zo by was powyšił w času domapytanja.

A wot koho móžeš nawuknyć ponižnosć? „Tak mjenujcy budźće we sebi zmysleni, jakož też Khrystus Jězus běše — kiž sebje samoho zniči, podobu wotročka přijawši, človjekam runja sčinjeny a w byću namakany jako človjek. Ponižił je sebje samoho, bu posłušny hač k smjerći, a to k smjerći křiža. (Přichodnje dale.)

Politiski rozhlad.

Kultusowe wojowanjo

we katolskej Łužicy Žitawskeje wokoliny dźe dale. Žana strona nochce popušćić. Šulski radźićel napomina knjezow wučerjow, zo bychu ći na staršich w joho zmysłu skutkowali; woni to wotpokazachu. Knježeŕstwo hrozy, zo budźe staršich z 10—30000 hr. khostać, njebudźa-li swoje dźěći zasy do šule słać. Ći pak chcedźa khostanja radšo na so wzać hač swoje dźěći do šulow słać, hdźež so hižo modlić njesmědźa. We wšelakich wulkich zhromadźiznach starši kruće tule swoju wolu wuprajichu: woni chcedźa štryki dźěłać, doniž knježeŕstwo swój rozkaz njeje wróćo wzało.

Spodźiwne je a wosebje też w katolskej němskej Łužicy rozhorjenjo zbudźa, zo tasama zakaznja njeje Šěrachowsku katolsku šulu a šule w katolskich Serbach potrjechiła. Přisłušnaj šulskej radźićelaj dotal ničo tajke postajiłoj njejstaj. Staj samo pječa na telefoniske doprašowanjo ze Žitawskeje strony wotmołwiłoj, zo sebi na to njemyslitaj. Wězo tu hišće wěste njeje, hač też wot knježeŕstwa sem hišće samsna zakaznja njedóńdźe. Wěsćiše pak je, zo budźe so wone toho pasć, spóznawši rozhorjenosć a spjećiwosć potrjechenych staršich a wědźo, zo we Šěrachowje a katolskich Serbach by runje tak do twjerdoho worjecha kusło. Tola je lěpje, zo človjek ze wšěm liči. Staršiska zhromadźizna w Rußdorfje so runjewon telefoniscy na sakske ministerium wobroći: „hdyž ma ministerium swoju zakaznju na modlenjo we šulach za wuprawnjenu, čohodla njenałoža so wona potom, hdyž tola bu to wyšnosći k wědźenju date, na katolske šule w Šěrachowje a katolskich Serbach?“

Tohodla njesměmy my katolscy Serbja nětkle změrom přihladować, hdyž tam w němskim dźěle Łužicy katolikojo wo swoje přez wustawu zaručene prawo, wo katolski raz swojich šulow wojuja. Sakske knježeŕstwo mjenujcy přeje, zo we Sakskej mamy hišće šule po wěrywuznaću. Dobudźe-li ta zasada, budźa też bórzy šule w katolskich Serbach škodowane. Tohodla měnimy: **Katolscy Serbja dyrbja we wosebitych zhromadźiznach tamnym wojowacym swoje spodobanjo nad jich zmužitym zastupowanjom katolskich zaměrow wuprajić.** Z tym posylnja wolu wojowacych, zo njebychu khabłowali; z tym też do časa knježeŕstwo spóznaje, što we katolskich Serbach mělo wočakować, hdy by tam na samsne wašnjo nabožniski raz šulow chcyło podusyć. Wězo njesmě so z tymile zhromadźiznami dlijić, najlěpje, hdyž bychu so hižo na přichodnu njedźelu po wosadach zwołałe. K należnosći je so hižo wuprajiła centrumska strona w Barlinje. Je we sejmje interpelaciju zapołožiła a praša so němskostatnoho knježeŕstwa: „Što ma knježeŕstwo mysle činić, zo by wospjetne ranjenja němskostatneje wustawy přez postajenja sakskoho knježeŕstwa wotstroniło a podobnym nadpadam za přichod zadźěwało.“

Na Balkanje

so zasy jónu wari. W Bołharskej je wudyriła revolucija. Zwjazk prjedawšich oficěrow a wučeneje woršty je dotalne knježeŕstwo wotsadźiło a nowe wutworiło. Kral Boris je k tomu přihłosował. Předsyda je rektor Sofijskeje university, profesor Zankow. Přewrót sta so w nocy wot pjatka k soboće minjenoho tydźenja. Dotal nimale njekrawnje wotběža, tola su strachi, zo dóńdźe nětko k znutŕkownym krawnym wojowanjam.

Hižo dawno pokazowachu so znamjenja za bórzowny přewrót. Přiwisnicy něhdušoho krala Ferdinanda běchu wšu swoju móc a nahladnosć, zdźěla też swoje zamoženjo přisadźili. Njezbožowny wukónc wójny bě to sobu přinjesł. Zdźěla wina snadź je też Stambolinski, wjednik ratarskeje strony a přez něhdźe 2 lěće předsyda knježeŕstwa. Wón wšě prjedawše knježace woršty přejara přesćěhaše a podtłóčeše; wšu móc hladaše ratarskej stronje přicpěć a je drje też we tym zmysłu na wukónc wólbow, kotrež so njedawno stachu, skutkował. To zbudźeše rozhorjenosć zamožitych po wobsedźeństwu a duchu. Na druhi bok rozhorješe też mnohich, zo Stambolinski bě entenće přikhileny. Runje přez swoju politiku je pak też wšelake wołóženja za swój njezbožowny lud wudobył, hdyž też wšo to njedocpě, štož bě z dobrym prawom wot ententy wočakować mohł. Najbóle bolostne bě, zo so jomu přecy zasy přistup k aegejskomu morju zapowědźeše. A runje přez to by so Bołharskej móžnosć k rjanomu hospodarskomu rozkćěwu dała.

Wěste drje je, zo wučerjeny Ferdinand za wěcu tči. Też kral Boris je po zdaću wo wěcy wědźał a ze žadosću wočakował. Při Stambolinskim dźěn ničo druhe njeběše dyžli figura z krónu a sceptarjom bjez mocy a wole. Stambolinski drje měješe swoje winy, krala tak wuwjazać; hewak ženje to za swój lud wot ententy dobył njeby, štož je dócpěł; njeje pak na wšě boki dosć kedźbliwy był.

Po zdaću přinjese přewrót Bołharskej wjele njezboža.

Boharubjenstwo.

(Po wěrnym podawku powěda A. R.)
(Přełožił a skrótšił F. R.)
(Pokračowanjo.)

II. Judašowa přerada.

Rabbinowy dom bu jama wšěch njekhmanstwow. Nichtó z Enghienskich wobydlerjow njemysleše sebi na to, što so tu podawaše. Bohaći židźa běchu jako krewjelačni lichownicy znaći a zacpěći. Kóždy, kiž z nimi ničo činić měć njetrjebaše, bjerješe so na kedźbu, zo by jim do pazorow njezaběžał.

Jónu běše so rabbi za poslednicu do swojeje zahrody podał. Tam sedźeše w bozowej khěžcy suchi, ćmowy muž a lehnješe tam bjezbóžne mysle a wotpohladanja, kajkež móža jeno z hele do človjeskeje hłowy přińć. Běše hižo před wječorom. Tu bliježeše so mjelčo holčka ke khěžcy a wołaše na zamyslenoho: „Papaleben, tu je list, kotryž je runje cuzy hólc přinjesł.“

— „Daj jow, Saraleben, moje dźěćo“, rjekny rabbi a wotewza swojej dźowcy list. „Móžeš hić, Sarka, wostaj mje samoho“. Sara wotsali so hnydom. Jonathas wobhladowaše sebi pismo na adresy; njeznaješe pak je, dokelž praji sam za so: „Hebrejscy! Potajkim nic po pósće, ale přez potajnoho posoła mi póslany.“ Njewotewrjeny list sebi hišće jónu wobhladowawši dźeše: „Wón přikhadźa wot jenoho našich wěrybratrow. Chcemy tola hladać, što tón człowjek wote mnje chce.“ Z tymi słowami běše jón wočinił a bórzy někotre rynčki přelećał. Nětk z dobom wšón wožiwi. Zda so, zo so nad pismom jara zwjeseli. Radosćiwe: „Ah! skónčnje je so tola radźiło!“ skradny so jomu z huby. Wón tykny list k sebi a poda so do swojoho wobydlenja, skhowa móšeń pjenjez do swojoho dołhoho kaftana a poda so do Salomonowoho wobydlenja. Za někotre wokomiki pak přińdźe hižo zasy z domu a přeńdźe khwatajcy wšelake hasy, doniž skónčnje k měšćanskim wrotam njepřińdźe; wopušći město, kročeše khwilku po puću dale, winy so potom na pólny pućik a khwataše do małoho lěska. Woči pak jomu khodźeštej kaž paduchej: jako by za někim hladał.

Woprawdźe wustupi bórzy z kromy lěsa muž, kotryž joho wuhladawši a za rabbina spóznawši k sebi kiwaše. Běše to Jan z Löwena, křesćanski žid, kotryž bě Jonathasa tu skazał.

„Wy sće słowo dźeržał, sće je wuwjedł?“ prašeše so rabbi njedočakliwy, hdyž běštaj so wobaj do keŕkow za šěrokim dubom skhowałoj.

„Bych měnił“, wotmołwi tamny. „Sym měł hary dosć, prjedy hač so mi radźi. Njedźele dołho sym na

Ententa budże zasy połna njedowěry k njej a budże zasy krućišo z njej wobkhadźeć. Też so ratańska strona zawěsće bjeze wšoho na bok storčić njeda, a přińdże k brónskomu zakitanju swojich wotpohladow a zaměrow. Při tym njeje hišće jasno, kak so budże Južnosłowjanska zadźeržeć.

Dóstanjemy hišće rakuske wobstojenja

je hižo před lětom někotryžkuli wěsćił. Druzy zasy prajachu: „Tak tola njemóže dale hić!“ A štó je měł prawje? Žadyn! Je dale šło, padało! a při tym njejsmy na rakuske wobstojenja přišli ale pod nje. Hižo stoji rakuska króna lěpje dyžli němska hriwna; też pólska. Jenož jeni su hišće „prjedy“ nas, mjenujcy Rusojo. Kak dołho hisće?

Minjeny tydźeń	bě	Dolar	Češka króna
štwórtk	„	76900	2300
pjatk	„	77000	2320
sobotu	„	85000	2533
Tónle tydźeń pónđźelu	„	81000	2400
wutoru	„	80800	2410
srjedu	„	92000	2700
štwórtk	„	105500	3000
pjatk	„	109000	3360

Što je wina, zo takle so wšo sypa? A takle spěšnje?

Němska je nowu notu zwjazkařskim mocam přepodała.

W njej zastaja jim swoje železnicy a hypoteki na industriju, ležomnosće, předewšim ratańske a na překupstwo. Tole je zawěsće sobu wina, tola drje nic najhłowniša. Francózska wostawa mjenujcy při swojim stojnišću, zo Němska dyrbi najprjedy swoje spječowanjo w Ruhrskej pušćić, prjedy hač so hodźi z njej jednać, a **Jendźelska přikhila so pječa někak francózskomu žadanju.** Jeje nowinařstwo pisa wo wěstym přiměrje (Waffenstillstand), kotryž měł so mjez Němskej a Francózskej zrěčeć, prjedy hač mělo so dale jednać. To pak njeby ničo druhe rěkało hač: Francózska wobkhowa kraj nětkle wobsadźeny a Němska to do dojednanja ćerpi. Z tym wězo Němska z ćežka něšto docpěje. Dokelž drje też tomule namjetej so njepodwoli, pónđźe wojowanjo w Ruhrskej dale. Z tym wězo też naše hospodarske wobstojenja njebudźa lóžše, nawopak: hórše. Z tym pak budźa też nutřkowne njeměry husćiše a wótriše, dokelž wěste strony knježeřstwu porokuja, zo je joho „ruhrska“ politika wopačna. Tuž je lohko móžno, zo budźa hladać „hinajši kurs“ zawjesć.

*

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“, towarstwo kat. Serbow, wobdźěli so jutře njedźelu na 25 lětnym jubileju spěw. towarstwa „Bratrowstwo“ w Kulowje.

Z Khróšćic. W zhromadnym posedźenju su cyrkw. předstojićerjo a khěbětarjo wobzamkli, na město nětčišich worclowych zwonow nowe broncowe kupić, dokelž su nětčiše zwony jara hubjene. Po cyłej wosadźe so pilnje za nowe zwony składuje. Też čeledź wopruje ze šćedriwej ruku. Hospodarjo dawaju najbóle žito. Nichtón njecha so wjacy wuzamknyć. Wěc pak też khwata. Z kóždym dnjom dźěn je wšitko dróžše. Też na kwasach je so počało za zwony hromadźić. Na Hejduškec-Kochec kwasu w Hórkach nawda so 167100 hr. Bóh žohnuj wšěch nadobnych darićerjow a zběrarjow. Jeli wosadni, kiž w cuzbje přebywaju, bychu też něšto za zwony dać chcyli, njech swój dar bórzy póšćelu, pak na faru, pak na Serbsku banku do zwonowoho fonda za Khróšćicy. Płaćić budźa nowe zwony 156 milijónow.

Z Wotrowa. Knježny Wotrowskeje wosady, kotrež dotal z dźěla towarstwu knježnow w Pančicach přisłušachu, założichu sebi na dźeń Božoho Ćěła same towarstwo we Wotrowje a prošachu najzbóžnišu knježnu, mać Božu Mariju, zo by je na założeńskim dnju, dnju posledneje lětušeje mejskeje pobožnosće, pod swój wosebity škit wzała. 40 knježnow přistupi hnydom na prěni dźeń a wuzwolichu sebi knježnu Mariju Rjedźic we Wotrowje za předstojićerku. Njech towarstwo z Božej hnadu spomožnje skutkuje za towarski same, wosadu a cyrkej.

Z Hóska pola Kulowa. W nocy k wutorje je našu wjesku woheń potrjechił. Wón wuńdźe na ranjo wokoło 2 hodź. w domskim žiwnosćerja a česle Rječki. Dokelž bě statok ze słomu kryty a sćěny lěpjencowe, so płomjenja při sylnym wětrje z wulkej spěšnosću rozšěrichu. Z wulkim napinanjom so lědma skót płomjenjam wutorhny. Skoro wša dalša nadoba so zniči. Rječka je čim bóle bity, dokelž ma nizko zawěsćene. Pomoc smilnych dušow dyrbjała so jomu z blizka a z daloka přiwobroćić.

Z Kulowa. Kaž je z dźensnišoho nawěštka widźeć, hotuje so naše serbske spěwarske towarstwo „Bratrowstwo“ k woswjećenju swojoho 25 lětnoho wobstaća a chce tutón wurjadny dźeń hódnje wobeńć. Wšón serbski lud, wosebje bratrowske towarstwa, so na tutón swjedźeń přeprošuja, a jubilar so nadźija, zo budźe wopyt ze wšěch stron serbskoho kraja prawje bohaty. Stajene na wuznamne město je towarstwo swój nadawk za rěč a narod swěrnje a swědomiće pěstowało a je tak wšeje podpjery hódne a trěbne. W časach,

---

přileżnosć łakał, hdy bych so móhł njewidźany do cyrkwje sunyć; ale njechaše so šlachćić. Zo pak bych skónčnje tola dócpěł, myslach sebi na kapałku s. Katyrny w Bryslu. Do tuteje khodźa ludźo z najbliššeje wokoliny k spowědźi a k woprawjenju. Do njeje podawach so też ja časćišo; běch někotre króć přitomny, hdyž duchowny woprawješe, a wobhladach sebi derje město, hdźež přežohnowane woblatka khowaja. Jónu widźach, zo duchowny tamneje kapale hišće pozdźe popołdnju spowjedaše. Tuž zebrach swoje kluče a bócka, skhowach je při sebi, a podach so runja druhim ludźom do cyrkwičky, hdźež so do ćmowoho kućika pod skhodom, kiž na khór wjedźe, stłóčich. Wječor pozdźe hakle ludźo kapału wopušćichu. Ja zwostach njewobkedźbowany we swojej khowancy. Durje so zamknychu a ja běch sam w cyrkwi. Po něčim bu nóc, hwězdy błyšćachu so na nócnych njebjesach. Čas bu mi surowje dołhi; pomałku minychu so hodźiny. Ja pak njechach wěstosće dla do połnocy wotmyslene rubjenstwo wuwjesć.

Skónčnje biješe na měsćanskich wěžach dwanata hodźina. Dokelž su w tymle času hasy prózdne, wosebje ta, na kotrejž kapała s. Katyrny stoji, hdźež hewak wjele ludźi njekhodźi, njetrjebach so ničoho bojeć, hdyž so wołtarjej bližach, zo bych dźěło započał. Wěčna lampa, kotraž so před wołtarjom swěćeše, rozswětleše mi trochu wołtař, tak zo móžach trochu widźeć. Z klučemi spytowach zamk wotewrić, štož so mi po někotrej prócy radźi. Durička wotskočichu. Ja pomasach nutř a čujach tam tyzku, wućežech ju a namakach, zo běchu tu někotre woblatka nutřka. Tyzu tyknych ruče do swojoho burnusa a hladach, kak móhł z cyrkwje tłóchnyć. Dokelž zamknjene durje wočinić njemóžach, wutłóčich jene do wołoja wusadźene wokno, a dokelž tutomu jedyn ze železnych přěkušow brachowaše, přetłóčich so lohcy přez nje a puščich so po muri dele.“

— „A tak sće zbožowny a njewobkedźbowany wućeknył?“ prašeše so Jonathas, kiž běše wuši a hubu wotewriwši na boharubježnika posłuchał.

— „Žadyn podhlad, zo sym so do tabernakla dobył, njemóže na mnje přińć, přetož nichtó njeje mje wohladał, hdyž ze swojim rubjenstwom ćěkach“, rěčeše khrobły křesćanski žid dale: A nětk poča wo harje powědać, kotraž běše nazajtra w Bryslu nastała, hdyž běchu ludźo do toho přišli, što bě so stało. Ale to rabbina mało zajimowaše. Wón kazaše sebi rubjene woblatka, a z njesćerpnosću třepotajo tykaše wobej rucy napřećo, zo by tyzu hrabnył, kotruž Jan wućeže. Rubježnik wotewri tyzu, wuzběhny jene ze s. woblatkow wysoko a da je zasy do tyzki padnyć. Rabbi, kiž běše jomu z wočomaj sćěhował, pokaza při tym woprawdźe djabołske wje-

hdyž so w Pruskej na założenjo serbskich towarstwow hišće tak njedźiwaše, je nastało a wosamoćene lěta dołho serbsku khorhoj nosyło. Po 25 lětach so joho dźěławosć njeje pomjeńšiła ale je na mocach so přisporjała. Njedźelu 17. junija na swjedźeńskim dnju, chce swojich hosći z rjanym bohatym programom přesłapić. Wšě přihoty su so stałe, zo by so jim lubiło. Po koncerće, při kotrymž ma wulki orkestr sobuskutkować, budźa hišće reje. Tuž přindźće wšitcy!

Z **Kulowa.** Wulki najeński pjenjez so za ležomnosće sadźa. Za jedyn a 3/4 jutra pola jedyn najeńk do 10 centnarjow rožki při přesadźowanju ćerješe. Najskerje chce tam wulke rózynki plahować. — Jenomu druhomu wobsedźerjej so za poł kórca łučnoho lětnje 380000 hriwnow sadźi.

Swj. firmowanjo w Khróśćicach.

Mjez tym, zo so 10. junija w Delnim Wujězdźe wulki narodny serbski swjedźeń wotmě, swjećeše Khróśćanska wosada, tale metropola a wutroba serbskoho narodnoho žiwjenja, na samsnym dnju wulkotnu cyrkwinsku swjatočnosć. Najdostojniši k. biskop wudźěli swj. sakrament firmowanja. Zabywši wšě narodne strachi a ćěsnoty bě so wosada nanajrjeńšo na powitanjo naslědnika swj. japoštołow přihotowała, njewidźo we swojim biskopje ničo druheho, hač swojoho najwyššoho dušipastyrja, kiž „přikhadźa w mjenje toho Knjeza“. Rano 3/4 8 hodź. powitachu 10 křižerjo přez ert k. kublerja Pawoła Grofu pod čestnymi wrotami w Nuknicy najdostojnišoho knjeza. Při zastupje do Khróśćic, mjez faru a šulu, wupinachu so druhe čestne wrota. Z nich wěješej dołhej serbskej khorhoji. Tu k. biskop z woza wustupi na wupřestrěny tepich. Podawši jomu swj. křiž k wokošenju powita k. farař Šewčik k. biskopa, tołmačujo radosć firmujomnych a cyłeje wosady nad přikhadom wyššoho pastyrja. Knjez biskop so podźakowa. Potom hibaše so krasny procesijón do cyrkwje. K cyrkwinskim khorhojam přidružištej so khorhoji „Jednoty“ a „Bjesady“. Přez sto małych serbskich družkow kročachu za khorhojemi, za nimi 14 ministrantow a 6 duchowni. Khěbětarjo njesechu nad k. biskopom, kotrohož k našomu wulkomu wjeselu najdost. knjez tachant Skala přewodźeše, „njebjesa“. Po bokomaj dźěše 40 našich rjanych wulkich družkow. Wosada spěwaše serbski kěrluš. Před kěrchowom stojachu zasy wulke čestne wrota. Z wěže a ze susodnych twarjeni zmahowachu khorhoje. Cyrkej bě nanajrjeńšo wudebjena z pletwami, wěncami a kwětkami. Milina a sweěčki ju nanajbohatšo wobswětlachu. W presbyteriju stoješe biskopski trón z baldachinom. Po powitanskich modlitwach spěwaše so „terc“. Potom swjećeše najdostojniši knjez pontifikalnu Božu mšu z wulkej assistencu: knjez tachant paranymf, kk. fararjej Šewčik a Bjedrich čestnaj diakonaj, kk. P. Görlich a P. Gerhard posłužowacaj diakonaj, kk. kapłanaj dr. Jakubaš a Nowak za mitru a kij. „Jednota“ spěwaše wustojnje łaćonsku missu, přewodźana wot našich rjanych pišćeli, pod wjednistwom k. kantora Hile a wučerja Renera. Po swj. sćenju měješe k. biskop prědowanjo. Rěčeše krasne słowa wo ważnosći człowječeje duše a skónči z japoštołskim požohnowanjom. Po Božej mši wudźěleše, sedźo před wołtarjom, 380 młodym křesćanam swj. firmowanjo. Cyła swjatočnosć běše woprawdźe hordozna a pozběhowaca. Z wulkej kedźbnosću a nutrnosću bě lud na njej přitomny. Hdyž k. biskopa na faru wjedźechu, zwonješe hižo połdnjo. Tam postrowichu najdostojnišoho knjeza knježa khěbětarjo, wučerjo a cyrkwinscy předstojićerjo. K. biskop běše jara drjaty. Zasy a zasy wobkrućeše, zo tak rjaneje a wulkotneje swjatočnosće ani — kathedrala widźała njeje. — Popołdnju w 3 hodź. běše wobkhod na kěrchow, potom łaćonski nyšpor z assistencu, kotryž najdostojniši k. tachant wotmě a na to so před kehelkami dźěći Khróśćanskeje a Worklečanskeje šule pruhowachu wot kk. far. Šewčika, kapł. dr. Jakubaša a Nowaka a k. tachanta. Na kóncu poreči k. biskop hišće někotre słowčka k dźěćom a pokhwali jich pilnosć. Běchu dźěn swoju wěc derje činiłe. Wječor zaspěwa „Jednota“ na farje zastaničko. Mócnje žołmjachu so krasne hłosy wosebje narodnych spěwow do ćicheje nocy. K. biskop jara zwjeseleny so wutrobnje podźakowa, wosebje k. kantorej Hili, kiž tež dwě soli wustojnje přednjese. Njedźelu na wječor a póndźelu počesći k. biskop z swojim wopytom kk. wučerjow, khěbětarjow a cyrkw. předstojićerjow a tych, kotřiž za synodu łoža požča, a to we Khróśćicach, Nuknicy, Jaseńcy, Worklecach a Wudworju; wudźěli šulskim dźěćom we Khróśćicach a Worklecach swj. požohnowanjo, kaž tež dwěmaj khorymaj žónskimaj. We Worklecach wopyta tež khorownju a wšitkich tam přebywacych khorych, wosebje tež ćežcy khoroho k. probsta Mačka. Pola k. najeńka Renča, kotryž hospodarske prašenja za synodu sobu přihotuje, wosta k. biskop póndźelu pola wobjeda. Pobywši hišće w narodnym domje k. tachanta, rozžohnowa so najdostojniši knjez z Khróśćanskej wosadu. Zwuki zwonow přewodźachu joho do Baćonja, hdźež k. fararja Delana z dlějšim wopytom počesći.

Najdostojniši knjez biskop je, kaž wjacy króć wuzna,

---

selo. Jan tykaše tyzu zasy so smějo k sebi, prajo: „Najprjedy pjenjezy, wo kotrež smy přezjene přišli, potom móžeće tyzu měć.“ Jonathas hladaše z wulka na njoho a wotmołwi: „Wo te was njezjebam, tu su.“ Z tutymi słowami połoži jomu móšničku złotych do ruki. Jan ju wotewri, přeliči a rjekny: „Prawje je.“ Hnydom přepoda rabbinej tyzu z Najswjećišim a woteńdźe potom po lěsnym puću.

Słónčko zawodźe zrudnje swoje wobličo, hdyž tajku přeradu widźeše, přetož ćežke, šěre mróčele wobćahnychu pod nim. Kak je so djaboł wošćerał a su s. jandźeljo so rudźili nad tutym Judašowskim skutku. Tón Zbóžnik bě z nowa přeradźeny a předaty a bě jenomu ze swojich najhóršich njepřećelow přepodaty, druhomu Annasej a Kajfasej kiž joho hordźe wlečeše do Enghien, do jamy židowskeje złósće. —

III. Bohamordarstwó.

W rabbinowym domje zeńdźe so hišće samsny wječor židowska wysoka rada: bjezbóžny Salomon, helski Levi a wot złoho wobsedźeny Jonathas. Tutych za bohamordarstwom žedźacych bě rabbi domoj so wróćiwši hnydom zwołać dał, zo bychu móhł rjec z nowa toho Knjeza sudźili. Njeskónčne běše wjeselo tutych tšoch djabołow, zo bě Najswjećiše skónčnje w jich mazanych rukach. Štož jeno so njekhmanoho mjez Enghienskim židowstwom namakać hodźeše, runje najhrubiši a najsurowiši njepřećelowje křesćanow buchu na tutón wječor do domu rabbinowoho skazani; a zhonichu tu, zo je najwjetša swjatosć kresćanow w rukomaj Jonathasa. Hdyž přeprošeni tajke zhonichu, njewědźachu, što bychu z wjeselom započeli a wuradźowachu, kajke směchi bychu z woblatkami hnali. Hudawachu napřemoh njekničomnosće. Sama rabbinowa žona wjeseleše so wot wutroby na kekliju, kiž běše muž za nóc přihotował.

Přeprošeni buchu do wulkeje jstwy dowjedźeni, hdźež bu wisata lampa zaswěćena. Při wulkim blidźe stoješe rabbi w židowskej měšniskej drasće, na prawicy a lěwicy jako sobustawy bjezbóžneje rady Salomon a Levi. Tyzku z woblatkami měješe rabbi před sobu stojo. Ju wočiniwši wobroći so runja sudnikej k přitomnym z wěstej swjatočnosću. A na woblatka pokazawši, zanjese: „Tu leži Bóh křesćanow, zawjednik ludu a złóstnik; tón, kotrohož wšitcy do smjerće hidźimy, a nadźijam so, zo žadyn mjez wami njebudźe, kiž tutoho Khrystusa njeby tysać króć morić chcył.“

Samawe směchi —, bě, jako by cyła hela přihłosowała —, zaklinčachu při tutych słowach. Nasta hołk, tak zo žadyn druhomu wjacy njerozymješe. Wšitcy ćišćachu so do prědka. Kaž ze žehliwymaj wočomaj djaboła šćě-

so jara zwjeselił nad dobrym křesćanskim žiwjenjom a nad mócnej a wulkotnej manifestaciji tohosamoho na dnju swj. firmowanja. Zawěsće je so też přeswědčił, kak wuzko runje pola nas wěra a narodnosć zwisujetej a zo Khróśćanska wosada, kaž je też w najstrašnišich časach kruće stała k swj. cyrkwi, runje tak kruće stoji k swojej narodnośći. Wšitcy joho z radosću witachu a bóle hišće hač prjedy płomjenja wutroby za njoho. Smy dźěn tola přeswědčeni, zo wón jako biskop rozdźěla nječini mjez Serbami a Němcami, ale zo budźe škitać a hajić přirodne prawa našoho lětstotki dołho podtłóčowanoho luda. Potom změje we swojich Serbach stajnje najswěrnišich a najwoporniwišich wěriwych.

Z misijónow.

Žiwy a tola mortwy.

(Podawk ze žiwjenja napisany wot J. A. Santer w knizy Mjez Braminami a Parijami.)

(Pokračowanjo.)

Skónčnje běch na městnje, z kotrohož hłosaj přikhadźaštej. Běše to row Hěralala. Jasnje rozeznawach płačiwe žałośćenjo wot žałostnoho wuća šakalowoho. Hěralala su žiwoho pohrjebali, to běše mi cyle wěste. Tuž doběžach wróćo ke kheżcy, hdźež běch łopač stojo widźał, kajkež indiscy zahrodnicy trjebaju. Z njej wróćich so k rowej a ryjach z tajkim wotmachom a khwatkom, kaž drje ženje w mojim žiwjenju dźěłał njejsym. Njewědźo, kak su ćěło położili, ryjach na někotre kamjenje a je wotstroniwši štapich z łopaču na něšto mjehke a zdobom zažra křik tak wrěšćaty, zo mi při samym łopač z ruki wupadny. Hłós wukhadźeše wot šakala. We swětle latarnje widźach zwěrjo ležo. Běše sebi tunnel k ćěłu wuryło, a na ćěło trjechiwši je do hłowy kusło. Ale we samsnym wokomiku běše ćežki kamjeń wyše tunnela ležacy někak so přewalił a tunnel přetłóčiwši zwěrisko k zemi přitłóčił, tak zo so ani hibnyć njemóžeše. To běše wućo zwěrjeća zawinowało. Přez kusnjenjo pak běše Hěralal zasy wožiwił. Ale što nětko? Do wsy wo pomoc běžeć, njeměješe zmysła, njebych nikoho namakał, kiž by k pomocy był. Samo mój hewak jara spušćomny Gowind by so kruće zapowěł, w nocy sobu na kěrchow hić a wosebje potom, hdyž by słyšał, što je so tu stało. Tuž ryjach sam dale, hač běch pohrjebanoho žiwoho mortwoho ze zemje, ćerni a kamjeni wuswobodźił. Šakala běch z łopaču zarazył. Tola podarmo prošach, zo by so pozběhnył. Wón so ani njehibny a wudźěrajo woči směješe so smjećo zbłudnjenoho. Přez wustate stróžele bě wbohi zbłaznił. Wućežech joho tohodla z jamy a stajich joho na nozy a potom nastajichmoj so na puć ke kheżcy. Dyrbjach joho wjacy njesć hač wjesć a wjacy króć mi z rukow so wusunywši k zemi padny. Skónčnje pak mějach joho w kheżcy a położich joho na zemju k wohnju. Tu leżeše nětko cyłu nóc při mni. Tola so njehibny a njezańdźeli woči k spanju, ale wudźěraše jej hroznje k njebju a wošćerješe so nastajnje smjećo zbłudnjenoho.

Wočakowach z požadanjom ranjo. Skónčnje počinaše dźeń switać. Na rańšim njebju zeskhadźa morjo žołtoho swětła a přikhadźace słónco zažehli z woprědka mróčałki při kromje a skónčnje cyłe njebjo do palaceje čerwjeniny. Z podnohi hórki jewješe so wotućace žiwjenjo: kapony spěwachu, hołbje kurčachu w keřčinach, a na štomach wokoło wsy krakachu papagaje. A też we wsy bu žiwjenjo, hižo kročachu prěni won do pola njeso sudobjo za wodu we rukach. Hdyž z hórki dele do wsy stupach wo pomoc za žiwje pohrjebanoho, znošowaše so čerstwy powětr z dźunglow a njeseše we sebi wóń kwětkow a różow a włóžneje zemje. We wsy běše też žiwjenjo, před khalupkami sedźachu mužojo a čisćachu sebi zuby z kiješkom. Žony přihotowajcy snědanjo khodźachu z kheže won a nutř; tam a sem klepotachu hižo krosna swoju zrudnu stučku wo khudobje a njesprócnym dźěle. Jenož dźěći hišće spjachu, za nje běše rańši powětr překłódny. Też mojej wołaj ježeštaj při wozu a žwaštaj na garbijowych stwjelcach. Gowind stoješe při swětłym wohnju a přihotowaše snědanjo za naju. Jomu powědach, što bě so w nocy stało. Wón so wustróži na tym, tajke něšto hišće słyšał njebě.

Běch wjesoły, zo Gowind ze mnu sobu ke kheżcy Hěralala dźěše. Tam joho wudowa hišće sedźeše, kaž wčora wječor. Přez dołhe płakanjo a žałośćenjo cyle wustata běše wboha na samsnym měsće před kheżu wonka wusła a spicy třaseše so často pře zymu. Hdyž mój přińdźechmoj, wotući a poča zasy płakać. Ja sydźech so k ni a přimnywši ju za rucy, spytach ju tróštować a wupowědach ji při tym, što bě so w nocy stało. Tola rěčach cyle podarmo. Běše, kaž bych do powětra rěčał. To njemóžeše wěrne być. Mortwy je mortwy! Njeběchu wčora jeje muža won donjesli na pohrjebnišćo? A njeležeše wón tam na kěrchowje pod zemju? Njeběchu joho row z dornami a kamjenjemi přikryli? A njeběše truhař, jich měšnik, při rowje swoje modlitwy wukonjał? Kak móhli mortwi zasy wožiwić?

Pomału powjetši so koło připosłucharjow. Ze spodźiwanjom a dwělujcy słyšachu moju powěść. A skónčnje wurazychu ze swojim starym zakonjom: Mortwy wostanje, hdźež je. Wón je pohrjebany, pola mortwych je swoje bydło rjachu so na swjate woblatka, kotrež swětłe, běłe na blidźa ležachu.

— „Powědajće njeskutki tohole Khrystusa, sudnicy, a přepodajće nam Boha křesćanow, zo bychmy jomu mzdu za joho jebanja dali!“ hewrjekaše cyła črjóda. Na to wumjetowaše rabbi našomu Zbóžnikej wšě móžne złósće a njekhmanosće, najhrozniše sakry a bohahanjace rěče wulinychu so z joho hubow; biješe z pjasću do woblatkow a popluwa je. Na to přiwali so cyła šwita na nje. Kajkuž hańbu móže sebi jeno žadyn wumyslić, tu wěšće na nim wukonjachu. Z nožemi a hozdźemi kałachu do woblatkow, jako bychu Jězusa znowa křižowali.

Tu nadobo zastachu bjezbóžnicy ze swojimi njeskutkami. Ze stróželemi stojachu bjez hibnjenja jako murja a blědźi jako sćěna, woči złoženej na rozkałane a rozrězane s. woblatka. Bójstwo našoho Wumožnika, běchu sebi myslili, zo zniča; ale Božu wšohomócnu ruku, kotraž dźiwy skutkuje, njeběchu zahubili. Tutym wbohim před wočomaj mjenujcy sta so zdobom wulki dźiw. Z rozdrjebjenych woblatkow wuliny so zdobom žiwa krej, tak, zo wona do wšěch stronow w małych rěčkach rozběža.

Židźa běchu něhdy na bohota Pilata wołali: „Joho krej přińdź na nas a na naše dźěći.“ Surowje je so jich žadanjo jim dopjelniło. Kraj a templ je jim wzaty. Kainej runja błudźa po cyłym swěće, wšěm ludam k směchej a warnowanju! Ale židźa běchu a wostanu zasakli. Tajcy běchu też Enghienscy židźa, runjež ze swojimaj wočomaj hladachu na wulki dźiw, z kotrohož běchu bóžstwo Khrystusowe spóznać móhli. Lědma běchu z prěnich stróželow trochu k sebi přišli, zhraba stary hrěšnik krawe woblatka hromadźe a zmjeta je zasy do tyzy, jako ničo z toho. Tamni přitomni pak prašachu so małomyslnje: „Što z tym započnjemy?“

„Tu, hdźež su w blizkosći kradnjene“, wotmołwi nawjednik, „njesměmy je wostajić, zo by nas někajki njepředwidźany připad njepřeradźił. Wěm pak radu: Znajeće wěšće Rachelu, kotraž w swojim času w mojim domje služeše. Pozdźišo wobkhadźowaše wjele z křesćanami, pola kotrychž měješe swoju zasłužbu. Tym da so skónčnje nanorić a wotrjekny so wěry našich wótcow. Słyšu pak, zo so ji nětko jara hubjenje dźe. Znaju ju derje, a wěm, zo móžemy so na nju spušćeć. Tej chcemy tyzu přepodać — so rozymi za přisprawnu mzdu, zo by ju do Kölna donjesła a tamnišomu rabbinej přinjesła, kiž njech ju w synagodzy skhowa.“

Z tym běchu wšitcy spokojom, a wotsalichu so mjelčo z domu, w kotrymž bě so surowe sakrilegium Najswjećišoho stało. (Přichodnje skónčenje.)

wzał a pola mortwych ma potajkim wostać na wěčne. Podarmo spytach dopokazać, zo Hěralal tola mortwy njeje. Wěrne tola wosta, zo je wón mjez mortwymi bydlił a přez to so znječisćił, tuž njemóže ženje wjacy město žiwych wopytać, a joho žona ma wudowa wostać hač do smjerće.

(Přichodnje skóńčenjo.)

Płody šule bjez Boha.

Před někotrymi lětami buštaj w Mans w Francózskej dwaj wojakaj Tissau a Nollet z guillotinu wotprawjenaj. Wonaj běštaj 65 lět staru žonu Luceau skóncowałoj a jej něšto stow frankow rubiłoj.

Wobaj wumrěštaj želnosćiwje. „Prajće mojej maćeri“, zawoła jedyn na wotprawnišću swojomu rěčnikej, „zo je moja poslednja myslička na nju była, a wosebje njezabudźće na mój list.“ Wo tymle lisće Tisseau su francózske nowiny tehdom wjele pisałe. Dokelž je to kaž žiwjenjopis wot wotprawjenoho samoho, chcu jón tudy přełožić. Wón nam pokazuje, kajke płody šula bjez Boha njese.

List ma so takle:

„Le Mans, 25. měrca 1912. Tele rynčki pisam mojimaj zakitowarjomaj, kotrajž staj sebi telko prócy dawałoj, zo byštaj mje wumožiłoj. Móžetaj tón list wužić, zo byštaj warnowałoj a druhich před podobnym njezbožom wukhowałoj. Tele sproste rynčki maja wozjewić, zo z čestneje swójby wukhadźam. Zo sym tak hłuboko padnył, mam to jeničcy wučbje připisować, kotruž sym we swojich młodych lětach dóstał. W šuli nas wučachu, zo maja starši jeno mało autority (prawa) nad swojimi dźěćimi; zo po zakonju starši žanoho prawa nimaja swoje dźěći khostać.

Mějach kharakter k złomu nakhileny; tuž tele mysle, kotrež běchu so nam w šuli zašćěpjałe — zo su wšitcy človjekojo jenajcy a zo žane bohatstwa być njedyrbja — so mi hłuboko we wutrobje zakorjenichu, a ja bórzy prěnju złósć skućich. Přińdźech do wustawa na polěpšenjo. Tam mějach te lěta, kiž tam běch, jara wjele wustać. Direktor běše měł wšitko nałožować, zo by mnohich młodych ludźi, kotřiž mějachu so tam nakazać, na lěpše puće přiwjedł, tola wón nam jeno swoje zacpěćo čuć dawaše, a při najmjeńšej wopačnosći čakaše na nas krute khostanjo: suchi khlěb, puta a jastwo.

Tutón dom sym po mnohich lětach khory wopušćił. Jeno ćerpjenja sym tam zeznał a hidy so nasrěbał přećiwo towarstwu, kotrež bě wina wšoho mojoho hubjenstwa. Bjez powołanja ničo njenawuknywši sym po mojich złych nakhilenjach žiwy był a kaž mnozy druzy dale a hłubšo padał.

Posledni njeskutk pak, kiž je mje z towarstwa zahnał, je mi k spomoženju był. W jastwje w Mans, hdźež tónle list pisam sym měšnika nadešoł, kiž je mje wučił, što po prawom žiwjenjo je; přetož wuznawam, zo to dotal wědźał njejsym. Bohužel je tute spóznaćo za mnje přepozdźe přišło, přetož w tymle wokomiku mi najskerje khostanjo, kotrež mje potrjechi, njemóžne sčini, tamne napominanjo do skutka přinjesć kaž sym přisahał.

Chcu pak, zo bychu tele rynčki mnohim młodźencam, kotřiž so z wěrje njepřećelnymi idejami zaslepić dadźa, z krutej wučbu byłe. Kak mnozy so kaž ja z tajkimi zaslepjacymi wučbami zabłudźić a skónčnje do zadwělowanja dowjesć dadźa! Hdyž mam wumrěć, chcu zmužnje wumrěć, přeswědčeny, zo mi Bóh, kiž je smilniši dyžli človjekojo, moje njeskutki woda a mje k sebi wozmje. Moja wutroba pak mi krawi, hdyž na swojeju druheju staršeju spominam, kotrajž so njebudźetaj móc tróštować. O prošu Was, wopytajće jeju a wozjewće jimaj, zo swoje złósće wutrobnje wopłakuju, zo hłuboka zrudoba moju dušu tyši. Nadźijam so, zo jeju w tamnym swěće zas wohladam, hdźež njecham přestać so modlić, zo jeju zas namakam.

Benjamin Tisseau, wojeńske jastwo w Mans.“

Wulke Parižske nowiny „Echo de Paris“, kotrež hewak nic kuska katolskoho zmyslenja njepokazuja, tónle list wočišćachu a přidachu: „Z hrózbu dyrbimy wliw wobkedźbować, kotryž — kaž Thisseau sam pisa — je wučba noweje šule na njoho skutkowała, kak ta złe nakhilenja nic podušować ale nawopak jeno zaduwać zamóže. Jara wěrno je, a tule to zas wobkrućene widźimy: Wudawajcy, zo chcedźa klerus (duchownstwo) wukorjenić, su we wutrobje dźěśća wšo zničili, štož nadobnosć a móc starych zasadow wěry wučinješe: česćownosć za staršich, spóznaćo winowatosće, kotrež su wěčne zasady póćiwosće. W młodostnych dušach su wěste spóznaćo, njepowalny rozdźěl mjez dobrym a złym zničili. Hišće minjenu njedźelu móžachmy we wulkim amfidźiwadle Sorbonne (Parižskeje university) tysac dźěći officialnu hymnu spěwać słyšeć, kotraž so kóńčeše: „Što stara nas njebjo? — Mamy zemju!“ — a to spěwachu dźěći nawjedowane wot syły wučerjow, a předsyda toho bě minister wuwučowanja! — Towarstwo njech so bróni přećiwo njeskutkam, to budźe podarmo. Přetož njewidźiće, zo w tym samym času dušu dźěśća njebrónjenu wostajiće přećiwo idejam złóstnistwa!“

A swětna šula bjez Boha a nabožiny, kotruž w našich dnjach nětko tež w Němskej wšelacy žadaja, spěchuja a rozšěrjeja, přinjese ta lěpše płody dyžli w Francózskej?

Krej zastajić (při zwonkownym krawjenju z rany). Čiste płatowe rubiško w 2 procentowskej karbolowej wodźe wotunkać, 6—8 króć hromadu zezhibować, na ranu położić a z druhim rubišćom přiwjazać, zranjeny staw wysoko dźeržeć abo położić. — Wustupuje-li krej ze storkami z rany na rucy abo nozy, žiłu mjez ranu a čełom z powjazom kruče přewjazać. Hnydom po lěkarja doběžeć.

Nós-krawjenjo. Čwak woty abo pijaceje papjery (Löschpapier) we kisałej abo alaunowej wodźe wotunkany do krawjaceje nosoweje dźěrki tyknyć. (Alauna wzmi kofejowu łžičku na liter wody.) Znutřkownje jedyn pěnjaty pólver (sodowy); zwonkownje: nós, spanja a čoło ze zymnej wodu mačeć abo zymnu wobałku na nje położić. Nic hłowu wěšeć. Runje stać, hłuboko dychać. Rucy zběhnyć; z powyšenym hornim čełom a hłowu lěhać. Smorkanja, dótkanja abo móranja wokoło nosa so wostaji. Njestaji-li so krej bórzy, pytaj lěkarjowu pomoc.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Wutrobny dźak.

7. t. m. swjećachmoj swój **sležborny kwas.** K tej składnosći smój njeličenych wjele hortnych a pisomnych zbožopřećow, darow a druhich kedźbliwosćow dóstałoj. Njeje namaj tohodla móžno, wšěm naju nutrny dźak hortnje wuprajić; tuž činimoj to tudy pisomnje. Wšěm lubym znatym, přećelam a wjesnjanam wjelekróć **„Zapłać Bóh tón Knjez“** za jich lubosć. Smój so nad njej wulcy zwjeseliłoj a stajnje budźemoj z radosću na nju spominać.

W **Słonej Boršći** 13. smažnika 1923.

Jurij Lebza
a
Marja mandźelska.

Za nowe

Biblijske stawizny

nawdachu dale přez knjeza kapłana Kětana: Z **Łazka**: H. Kokertowa 2000 hr., J. Čornak 3000 hr., M. Rychtař 1000 hr., P. Šołta 3000 hr., M. Žurk 2000 hr., M. Žołka 2000 hr., H. Horjenjowa 3000 hr., J. Wjeńka 5000 hr., H. Čornakowa 3000 hr., J. Kral 3000 hr., swójba Bjedrichec 3000 hr., swójba Brězanec 1000 hr., J. Błažik 5000 hr., M. Brankačk 5000 hr., 3 bratřa Brankačkec 3000 hr., swójba Wjacsławkec 6000 hr. Hromadźe **50000 hr.** — Z **Koslowa**: Pětr Wowčeřk 2000 hr., Michał Domaška 3000 hr., Jurij Kubica 3000 hr., Mikławš Wawrik 1000 hr., Pětr Krawc 3000 hr., Jurij Wowčeřk 2000 hr., Mikławš Kupka 3000 hr., Jurij Budař 15000 hr., Michał Wels 2000 hr., Bernhard Rehoř 3000 hr., Marija Lisnarjowa 3000 hr., Jan Handrika 2000 hr., Jakub Čornak 3000 hr., Mikławš Paška 5000 hr., Jan Domaška 5000 hr., Pawoł Krječmař 3000 hr., Jakub Kórjeńk 5000 hr. Hromadźe **63000 hr.**

Dale darichu: **Najdostojniši knjez biskop dr. theol. Schreiber 50000** hr., kublef Wawrik wNuknicy **50000** hr., N. N. **100000** hr.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a Posoł:

Jurij Lebza ze Słoneje Boršće **30000** hr.; Madlena Woleńkowa z Kukowa **1000** hr.; Jakub Bĕr z Kopšina **2000** hr.; Jakub Leider z Budyšina 700 hr.; swójba Bjaršec z Łusča **1700** hr.

Mamy česć, wo přeměnjenju wot lěta 1893 wobstojaceje

firmy Pawoł Šołta,

kotruž bě k. **Curt Storch** 15. julija 1907 pod

firmu Pawoł Šołta nasl.

přewzał, do

akcijowoho towařstwa

zdźělić.

Jako wobkhodni wjednicy su so postajili knježa

Reinhard Wünsche	**Karl Körner**
Carl Pötschke	**Otto Friess**

Stajnje mataj dwaj knjezaj prawo, firmu za prawopłaćiwu podpisować.

Powjedźemy wobkhod po starym solidnym wašnju dale a prosymy, zo by so dowěrjenjo, kiž je so starej firmje napřećo přinjesło, też na nowu firmu přenjesło.

W **Budyšinje**, w juniju 1923.

Pawoł Šołta nasl., akcijowe towařstwo.

Z pokazom na horni nawěštk dźakuju so za dowěrjenjo a podpjeru, kiž je so mi w tak bohatej měrje wopokazała a prošu, zo by so też na nowu firmu přenjesło.

W **Budyšinje**, w juniju 1923.

Pawoł Šołta nasl., mějećel Curt Storch.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Lubi Serbja, njezabudźće při wšej drohoće na naše towařstwo a Posoł!

Procesijón do Albendorfa

póndźe **póndźelu 25. junija.** Z Budyšina z ćahom rano 1/28 hodź. W Lubiju přeležć!

Rěčne hodźiny

wotměwa mój zastupjeŕ knjez **dr. Renkawitz**

w Pančicach

wšědnje wot 7—9 dopołdnja, sam pak, z wuwzaćom njedźele a swjatych dnjow, we

Janskich kupjelach

wot 1—2 hodźin.

Dr. Rachel.

Ze swj. sakramentami derje domawobstaranu je nam Bóh po swojej njewuslědźitej radźe tak přezahe přez ćežku khorosć z tutoho swěta wotwołał moju swěrnu mandźelsku, našu starosćiwu a horcolubowanu mać a lubu wowku

Hańžu Marowu rodź. Kralec z Boranec

w 62. lěće jeje žiwjenja. — Wšitkim, kotřiž su za dušu njeboheje so modlili, jeje ćěło k rowu přewodźeli kaž też za wěncowu pychu a druhe dary, wosebje pak miłosćiwym sotram za swěrne wothladanjo, wuprajamy najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Boranecach a Nowym Łusču,** na dnju pohrjeba, 12. junija 1923.

Hłuboko zrudźeni zawostajeni.

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje

swjeći swój

pjećadwacećilětny jubilej

njedźelu 17. junija 1923

w „Němskej khěži“.

Porjad:

Wot 12—1/2 2 hodź. powitanjo towarstwow.
W 2 hodź. swjatočny nyšpor.
Potom ćah přez město.
W 4 hodź. **wulki koncert** z orchestrom.
W 8 hodź. reje w dwěmaj žurlomaj.

Wšěch Serbow wutrobnje přeprošuje

Towarstwo.

Serbske tow. kat. młodźencow w Khrósćicach

změje **njedźelu 24. junija** wječor w 6 hodź.

nalětni swjedźeń

we Wjeńkec hosćencu w Khrósćicach.

Spěwy — dźiwadło — reje.

P. J. Mencel, **naš serbski časnikař** je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** prěnju njedźelu
w **Ralbicach** třeću njedźelu
kóždoho měsaca.

Štwórtk popołdnju 1/42 hodź. zemrě po dołhej ćežkej khorosći ze swjatymi sakramentami doma-wobstarana moja luba mać

Hańža zwud. Matekowa

rodź. Ulbrichec

w Khrósćicach w starobje 64 lět. Pohrjeb budźe njedźelu rano 1/28 hodź. w Khrósćicach.

W **Khrósćicach** a **Drježdźanach**,
14. junija 1923.

W mjenje wšěch zawostajenych
hłubokozrudźeny syn **Jakub Matek.**

Po dlějšej khorosći zemrě štwórtk 7. smažnika naš njezapomnity mandźelski, nan, dźěd a bratr

Michał Henčl

bywši wumjeńkař w Smječkecach

swojeje staroby 72 lět, 7 měsacow a 3 dnjow.

Po dźěłapołnym žiwjenju je so wón, wjacy króć ze swj. sakramentami wobstarany, na wěčny wotpočink podał. Póndźelu smy joho ćěło na swjatym polu w Khrósćicach pokhowali. Wšěm, kotřiž su jomu hdyžkuli a kajkužkuli lubosć za žiwjenjo wopokazali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a jomu z tak horliwej lubosću posmjertne kěrluše spěwali, w bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje tež k. kapłanej Nowakej za časćiše doma-wobstaranjo a nošerjam za k rowu njesenjo wuprajamy z tym

najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Smječkecach, Kozarcach, Lubymdolje a Sernjanach** na dnju pohrjeba,
11. smažnika 1923.

Zrudni zawostajeni.

Po krótkej khorosći a derje wobstarana ze swjatymi sakramentami zemrě 2. junija w starobje 74 lět naša luba a starosćiwa ćeta

wumjenkařka Madlena Zmijowa rodź. Kralec

a bu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowana. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym za wopytowanjo na póstywječoru a za bohate přewodźenjo k rowu swój

najwutrobniši dźak a horce **„Zapłać Bóh!“**

W **Miłoćicach**, na dnju pohrjeba, 5. junija 1923.

Jan Kral, kubleŕ
w mjenje žarowacych.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr.,
:-: wot meje hač do kónc lěta 4000 hr. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 150 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

25. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 23. junija 1923.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

budźe **njedźelu 8. julija 1923** popołdnju 1/2 4 hodź.

w Radworju.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk. 3. Wólby. 4. Namjety.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Sobustaw je kóždy, kiž towarstwowu nowinu „Kat. Posoł" dźerži. Kóždy ma prawo, wolić, wothłosować, namjetować, k wěcam so wuprajić.

Sydom hłownych hrěchow abo počinkow w sydom jednanjach.

(Pokračowanjo.)

2. Skuposć.

Angela, bohata překupcowa wudowa, njeměješe dźěći, a přiwza tohodla khudu holčku za swoju. Lucija, zdobom komorna, bě jeje towarška a přećelnica w rědkim wjeselu a w zrudobje. Dušna knjeni bě ze wšěmi swojimi służownymi jara dobra; z Lucyju pak wobkhadźowaše, kaž mać z dźěśćom. Lucija pak pak bě pyšne a nahramne holčisko, a falšna dosć, zo to před swojej dobroćelku tajić wědźěše, město toho, zo by jej z lubosću a z dźakom wotrunała.

Jónu rjadowaše Angela swoje kašćiki, a Lucija jej při tym pomhaše. Tak trjechitej też na njewjesćinsku pychu, kotruž bě wudowje jeje njebohi mandźelski dał. Pjeć šnórow paćeri, z kotrychž bě kóždy tak wulki kaž hróšatko, krasny wobručnik z demantami wobsadźany, pjerśćenje z najdróžšimi kamuškami błyskotachu so jimaj napřeco. Lucija pozběhny rucy k njebju so spodźiwajo, a njemóžeše so dodźiwać, ani nahladać krasnosće tych wěcow. „Ach!" mysleše při sebi, „hdy bych tele drohotne wěcy měła, kak zbožowna bych była!" Z toho časa běchu wšě jeje mysle stajnje jeno na te te pyšne rjećazki złožene. Žadosć za cuzym kubłom ju cyle přewza. K tomu přińdźe hišće, zo Lucija w tym času k młodomu njekničomnikej přikhilnosće dobu, štož Angela z dobrym prawom ćerpjeć njechaše. Dotal bě Lucija přećiwo swojej dobroćelcy njećućiwa a njedźakowna była, nětk pak poča so na nju mjerzać a złobić. Žedźeše jeničcy za tym, zo by tuta skěrje lěpje wumrěła a wona sama drohu pychu dóstała.

Zo by z khlěbowych komorow a wjelbow wulke myše wotbyła, běše sebi Angela něšto arsenika wobstarała. Wona přepoda jón Luciji prajo: „Skhowaj jón derje, zo by so z nim njezbožo njestało!" Ach, zo bě wona tola holcy kruće do wočow pohladała, jej strašny jěd přepodawši! — Lucija so začerwjeni a zblědny zasy z dobom jako sćěna. „Ach!" zarjekowaše so, „ja so toho jěda boju!" — „Tohodla jón derje skhowaj, moje dźěćo!" wotmołwi Angela, bjez toho, zo by sebi we swojej njewinowatej duši na čo złe mysliła.

Nazajtra njebě Angeli cyle derje. Tuž rjekny k Luciji: „Luba Lucija, zwař mi tola šalku dobroho kofeja, mi je někak hubjenje!" Lucyja wot djaboła nahramnosće přewinjena změša surowy jěd do warjaceje wody; napoj smjerće stoješe bórzy w šalcy. Tři króć ju pozběže; ale šalka bě přejara ćežka; přetož žiwjenjo jeneje dobreje maćerki, wěčna zbóžnosć bohazabyćiweje dźowki ležachu w njej. Napoj smjerće sama maćeri donjesć njebě jej móžno. Hižo bě ji žel a chcyše jěd wuleć, jako dźowka zastupi a jej sudobjo ze zawdatym napojom wuhrabny, prajo: „Daj mi ruče kofej; hnadna knjeni čaka njesćerpna na njón." — Wboha žona napi so kofeja a dósta surowe přimanjo. Hnydom běžeše służownik po lěkarja. Lucija pak wotprasny durje pódlanskeje jstwicy, hdźež jeje mać ze surowymi bolosćemi bědźicy leżeše, a ćisny so z blědym wokom, wočinjenej hubu a rozšmjatanymi włosami k jeje nohomaj, žałosćicy wukřiknу słowa: „Wy sće z jědom zawdata, z arsenikom — a to wote mnje!"

Tajke wuznaćo zasłyšawši stróži so Angela; bórzy pak zebra so, hrabnywši hornyk młoka, kiž připódla stoješe, wupi je cyle jako srědk pře jěd; potom pozběhny Luciju, kotraž bě so kaž bjez mysłow cyła do hromady zwjezła. „Mjelč a njepraj wo tym ničo", šukny jej, „hdyž tamni přińdu. Poručam ći to!"

W tym wokomiku zastupi lěkař. Angela stupi jomu kročałcy napřeco wołajo: „Pomhajće, knjez doktor, jeli hišće móžeće, napich so z njekedźbnosće arsenika." Rjekny to tak składnje a zmurom, zo so mjeze wšěmi přestróžanymi přitomnymi jako přeznaturska wosoba wuznamjeni. Najpřisprawniše srědki buchu nałożene, a po hodźinje wurjekny lěkař, zo za jeje žiwjenjo rukuje.

Jako hěchu so potom druzy ludźo wšitcy wotsalili a Lucija so trochu změrowała, prošeše swoju dobroćelku na kolenach wo wodaćo. Wšoho wuzna so z prawdu a želnosćiwje, štož bě ju k njeskutkej nawabiło. „Mje je hela z tymile pokładami zaslepiła", wołaše wótře, „widźu nětko wohidu swojoho njeskutka — tamam sebje samu. Jeno wodajće mi wy, dobra maći, zo by mi Bóh tón Knjez też wodał!" Angela tróštowaše z lubosću padnjenu, a pozběhnywši so z łoža, wza z kašćika blizko łoža stojacoho, drohotny pokład. Na to dźeše: „Sym tebi cyle wodała, a zo by mje ničo wjacy na tule surowu hodźinu njedopomniło, wzmi, Lucija, nětko hižo tu pychu, kotraž je će tak po-

žadliwu sčiniła. Ja jeje njetrjebam. Tak ruče hač sy zasy do rjada, ćehń z njej a z pjenjezami, kiž sym tebi we swojim wotkazanju přilubiła, do města. Rozymiš drje, zo by za naj wobej jeno bolosćiwe było, bychmoj-li dale hromadźe wostałoj; tuž wostań sama za so, budź zbožowna a wjesoła!"

Lucija bě poražena. Žanoho słowa njemóžeše wurjec. Nadobo pak bu njemócna, čohož běše duchowne rozhorjenjo wina. Poča krej pluwać a lěkař spózna jeje khorosć za strašnu. Angela pak přińdźe dźak přisprawnym srědkam zasy k mocam, dokelž bě napřećiwnje słodźacoho napoja jeno jsra mało wóptała. Bórzy móžeše Lucyji w jeje khorości k pomocy być. Ta pak dósta hłowjacu khorosć; rěčeše na stajnosći błudnje, powědaše wo pyše, wo jědźi, wo smjerći. Hdyž z časami k sebi přińdźe, wza pak kóždy raz lubosćiwu knjeni za ruku, kotraž runja jandźelej-pěstonej při jeje khoro-łožu sedźeše, a prošeše Boha, zo by Angeli jeje dobroćiwosć mytował. Za tydźeń bě Lucija ćěło. Angela žarowaše wo Luciju; bě wot nětka jeno hišće za khudych a khorych na swěće.

(Přichodnje dale.)

Politiski rozhlad.

Stawkowanjo katolskich šulskich dźěći

w narańšej Łužicy traje njewosłabjene dale. Wyšnosć hlada drje, staršich z nakładowanjom pjenježnych khostanjow k cofanju nućić, tola šulski wubjerk, kiž ma tele khostanjo wobstarać, so zapowěda. Wón ma zadźerženjo staršich za prawe, hdyž so jim tola křiwda stawa. Knježeństwo mjenuje drje tele stawkowanjo „njemoralne"; njedźiwajcy toho pak swój rozkaz wo šulskim paćerju wróćo njeběrje. A tola je runje rozkaz tón, kiž je stawkowanjo zawinył.

Wobaranjo katolskich staršich mnozy w Sakskej, haj po cyłej Němskej z wulkej kedźbliwosću sćěhuja. Zajim za njón maja też wěriwi druhowěriwi. Tak běchu evangelscy starši we Wostrowcu so k wulkej zhromadźiznje zwołali, zo bychu swoje přihłosowanjo katolskim staršim wuprajili. Njepřećeljo křesćanskeje šule pak tule zhromadźiznu rozbuchnychu. Na to wotmě so druha, hdźež bu zastup wěstym ludźom znjemóžnjeny.

Hudančko přecy wostawa, čohodla so rozkaz też Šěrachowskej katolskej šuli a šulam mjez katolskimi Serbami njepřipósćele. Runje to też je, štož wosebitu rozhorjenosć w narańšej Łužicy zbudźa; doprašawši so pola ministerija za tym, njedóstachu wotmołwy. Nimo evangelskich wěriwych staršich we Wotrowcu wuprajištej dotal „Ludowe towarstwo a staršiska rada" w Leutersdorfje a centrum w Plauenje stawkowacym swoje wjeselo nad jich zmužitym wustupowanjom za katolsku wěc, zasudźiwši rozkaz ministerstwa. Kaž hižo w poslednim čisle „Posoła" dźensa zasy našich staršich napominamy, zo bychu też woni na same wašnjo protestowali. Kóždy dyrbi wědźeć, wo čo so jedna, mjenujcy wo nabožnu šulu. Zawrjeć ma so tak mjenowana swětna. Što to woznamjena, je spóznać ze słowow knjeza Arzta, nowoho šulskoho dohladowarja za Drježdźany, kotryž 15. t. m. w jenej wučerskej zhromadźiznje praji: Nabožina njemóže sobu rěčeć a rozsudźeć při wutwarjenju statneje šule. Chcemy-li so stać swobodni, potom njedosaha, zo so monarchije wotrjeknjemy: potom dyrbimy so wuswobodźić wot stata duchownskoho (Priesterstaat). Najwjacy hłowow mysli z myslemi duchownych, kapłanow. — Žadanjo cyrkwje wo móc mamy cyle raznje wotpokazać. Nabožina ma so wudźěleć we zmysłu wustawy. (Přisp. red.: Potajkim nic we zmysłu Khrystusowym.)

Přecy živišo mjenujcy wulki dźěl sakskoho wučerstwa za swětnu abo statnu šulu wustupuje. Jich njespróćniwosć, raznosć, přeswědčenjo mělo nam woprawdźe přikładne być, zo nic mjenje za našu wěc wustupujemy, zo njespimy, hdyž so wo tak ważne jedna. Tohodla měł so lud přecy jasnišo wo zhromadźiznach wo šulskej należnosći rozwučić.

Swoje dźiwje rejki

pjenjez też tónle tydźeń rejwaše. Tak zlě sebi hišće ženje zaskočił njebě. Jónu, drje jenož na khwilku, dócpě na př. dolar přez 177000 hr., hamtscy so wozjewješe 161000 hr. Nazajtra pak, kaž trósku sprócny wot spěšnoho skakanja a splóšany přez wysokosć, na kotruž bě sebi zaležł, zasy khětro spadny na 104000, wosta pak potom stojo wokoło 128000 hr. Rěka, zo je zasy „Reichsbank" jón trósku změrowała, tola to drje so jenož pisa, zo by so něšto prajiło; telko mocy tej zawěsće nichtó hižo njedowěri. Skakańca ma swoju winu we spekulaciji wěstych njedosytnych bjezswědomnikow a kóždokhwilnym stojnišću zwonkowneje politiki. Ta pak je tu khwilu jara zamućena. Přecy hišće njeje wěste, hač Jendźelska so Francózskej staji abo z njej pójdźe; powěsće powědaju jónu tak, jónu hinak. Při tym Francózska dale wobstajnje a po wěstych zasadach Ruhrsku wupinuje a němska škoda tam wšědnje rosće. Jene pak drje je wěste: k jasnomu rozsudźenju do nazymy dójdźe. Tak dołho budźe też hriwna hišće kołwrótna rejwać, potom pak spadnje do najhóršoho bjezdna, pak dóstanje wěsteje wobstajnosće.

Přewal knježeństwa w Bołhańskej

je po zdaću rozsudźeny. Powěsće powědaju, zo je Zankowe knježeństwo skrućene. Stambolinski je njeboh. Hač je wěrno? Smjerć móže też nałžana być, zo by joho přiwisk

Boharubjeństwo.

(Po wěrnym podawku powěda A. R.)
(Přełožił a skrótšił F. R.)
(Skóńčenjo.)

Sprawna mzda.

Dwaj dnaj běštaj so mjez tym minyłoj. Jonathas tutón złóstnik nječłowjeski bě so z wječora zasy we swojej zahrodźe do khěžki z hustym bozom wobrosćeneje synył a přemysleše sebi z nowa z wulkim spodobanjom, štož běchu tamnu nóc wón a joho njekńčomne pasmo njehańbitoho wukonjeli. Zo by so na Zbóžniku wječić móhł, to so jomu tak dobro zdaše, zo njewusta přecy zasy sebi to předstajić. Takle zamysleny lědma pytny, hdy bě so zasměrkło, a zo bě hižo tołsta ćma. Zymny nócny wětřik, kiž poduwaše, hakle joho na to dopomni. Tuž zebra so, a chcyše so do domu wróćić. Tu pak zastupi jomu wulka ćěmna postawa puć. Wón chcyše so wuwinyć, ale prjedy hač so dohlada, dźeržeše ruka kaž železna joho za krk a stłóči joho zasy do khěžki wróćo. Por wočow žehliwych kaž słónčne pruhi zakłóchu so jomu do wočow. Mjez woči čuješe horcy dych swojoho napřećiwnika. Dybawy hłós zawoła z dobom: „Ty njepledho, židźe! Ty sy nas wo wšo přinjesł; wšo sy nam wzał. Mój nan je z mjerzanja wumrěł; my druzy smy w hubjenstwje. Wzmi nětko mzdu za swoju njekńčomnosć!"

Na dobo zaklinča bolosćiwy křik, potom běše ćicho. Židej we wutrobje tčeše nóž, z kotrymž bě joho mordař zakłół. „Maći a nano, wój staj wječenaj", zawoła mordař, winy so ruče přez zahrodnu murju a zhubi so w ćmě a w nocy.

Přez Bože dopušćenjo běše tak Jonathas, nawjednik Zbóžnikowych njepřećelow, pokhostany. Mortwoho namakachu nazajtra cyłoho z krewju poběžanoho w khěžcy. Płač a skórźba nasta w swójbje skóncowanoho rabbina, a Lea, Jonathasowa žona, móžeše sebi myslić, zo je něchtó z křesćanskich swójbow, kotrež je jeje muž njezbožowne sčinił, jomu smjerć přihotował.

Tola też tamnych złóstnikow dosćeže bórzy Boža sprawna ruka, a žadyn ji njewuńdźe. Woni běchu mjez tym, kaž běchu sebi wotrěčeli, tyzku z woblatkami tamnej Racheli přinjesli, kotraž běše we s. křćeńcy mjeno Khata dóstała.

Pod třěchu w ponižnej jstwičcy sedźeše khuda wudowa při małym woknješku zamyslena a hladaše starosćiwje před so. Ji napřećo wisaše na sćěnje wyše blid

zamyliła a wot wojowanja wotdźeržała. Tónle přewal zbudźa wěste strachi w Belgradźe. Stambulinski dźěłaše za dobre poćahi k Serbiji; praša so, hač budźe joho naslědnik to tež činić, hdyž za nim tola stoja prjedawši Ferdinandowi oficěrjo, njepřećeljo Serbije a přećeljo Němskeje. Tež dawa tam myslić wjesołosć, kotruž je přewal we Italskej zbudźił. Najwjacy italskich nowinow maju nětko stojnišćo Južnosłowjanskeje za trochu wosłabjene; jeje móc při Adriji přećiwo Italskej njebudźe po jich měnjenju hižo tak kruta a tak tež nic tak wuspěšna za nju, Italsku pak „škodowaca“. Rěka samo, a lohko je možno, zo Italska a druzy, kotrymž je wo wosłabjenjo Južnosłowjanskeje činić, za přewalom ića. Tohodla tež njeje hišće wěste, kak Južnosłowjanska k nowomu režimu w Žofiji so staji. Po rěčach, kotrež so we Belgradskej skupčinje w naspomnjenej należnosći rěčachu, bě Stambolinski zahorjeny Słowjan. Wón chcyše Słowjanstwo na balkanje do jenoho zwjazka skować a tohodla tež k Južnosłowjanskej měrnje stoješe. To bě — a nic předewšim znutřkowna politika — wina, čohodla joho zničichu. Zankow sam je prajić dyrbjał, Stambolinski je padnył, dokelž je so z Južnosłowjanskej dojednał.

Poměry mjez Jendźelskej a Ruskej,

kotrež běchu poslednje tydźenje a měsacy jara napjate, su so zasy polěpšiłe. Cofać je předewšim Ruska dyrbjała. **Jendźelska** ma tola přecy hišće wulku móc; haj čuje so tak kruta a ważna, zo jeje knježeństwowy předsyda Baldwin tele dny wupraji: Jendźelska ma swjatu winowatosć wo to so prócować a to dócpěć, zo budźe bórzy zasy měr na zemi.

Cyrkwinski přehlad.

Kónc meje wotdźerža swjaty wótc **potajny a zjawny konsistorium;** při nim dwěmaj italskim biskopomaj kardinalny purpur a dwěmaj kardinalomaj čerwjeny kłobuk spožči. Swjaty wótc poréča k wjerćham cyrkwje a wupraji při tym swoju radosć na tym, kak česćowanjo najswjećišoho sakramenta w Italskej kaž na cyłym swěće mócnje přiběra. A přez to rozkćěhuje křesćanske žiwjenjo přecy rjeńšo mjez měšnikami a wěriwymi, mjez młodosću a dorosćenymi. Wosebje pospytuje so naša nowa młodosć wobeju splahow so přetrjechować we zahorjenosći a lubosći k Bohu. To wubudźuje we wótcowskej wutrobje swj. wótca krutu nadźiju na lěpši přichod. Wšak wón njepřestajnje so k Bohu woła a Boha prosy, zo by tola skónčnje swětej spožčił tak nuzny a žadosćiwje wočakowany měr a zo by wutroby napjelnił ze sprawnosću a lubosću k bližšomu. Skónčnje wobžarowaše swjaty wótc njesprawny surowy njeskutk w Moskwje, hdźež běchu bolšewikojo k jutram katolskich měšnikow wotprawili bjeze wšeje winy, njedźiwajcy na prósstwy swj. stoła. A tola prócuje so swjaty wótc hižo dołhi čas, zo by surowy hłód mjez ruskim ludom zastajił a wón budźe to tež dale činić so nadźijejo, zo přez lubosć bólšewiske złósće přewinje.

Methodistojo su sebi wotmyslili we Romje cyle blizko Vatikana na horje Mario mócnu cyrkej natwarić a syłu wustawow, k tomu, zo bychu tak Italijanow k wotpadej wot cyrkwje zawjedli a zdobom swjatomu stołej wěste stajne mjerzanjo přihotowali. K tomu wotpohladej su mócny pjenjez zwjedli a chcychu bórzy ze swojimi přihotami k twarej započeć. Tola italska nowina Messaggero ze knježeńskeje strony wozjewja, zo nowe italske knježeństwo ženje do tajkeje demonstracije přećiwo swjatomu stołej njezwoli. Tak drje so lubosćiwy wotpohlad amerikanskoho protestantskoho biskopa njeporadźi, štož drje wšudźom spokojenjo zbudźi.

Južnosłowjanske Pašičowe knježeństwo njemóže bohužel nabožnu tolerancu přewjesć. Naćisk statnych wudawkow za cyrkwje přicpěwa prawosławnej crykwi nimale 6 mil. dinarow, katolskej cyrkwi pak jenož $3^1/_3$ milij. din. a tola stej wobej cyrkwi nimale jenak sylnej po wěriwych. Z tajkimi srědkami njebudźe napjatosć mjez prawosławnymi Serbami a katolskimi Khorwatami a Słowjanami so pomjeńšeć. Za dalše wuwićo a posylnjenjo knježeństwa tajke špatne njesprawne srědki khmane njejsu. Za młody južnosłowjanski stat je tajke njepolitiske zadźerženjo jara k wobžarowanju. Tež nowa **Rumunska** wojuje kruće přećiwo druhowěriwym a při tym čini we Romje rjane lubjenja a trjeba hładke słowa. Tež dwoja politika.

Bołharska prawosławna cyrkej je tež khětro khora kaž ruska. Z přezjednosću mjez biskopami a měšnikami mócnje klaca a rozšćěpjenjo přiběra. Tak ćahaše před krótkim jedyn pop z mjenom Rusinow zjawnje z komunistiskej khorhoju a prědowaše w cyrkwi, zo je woprawdźite křesćanstwo jenož pola ruskoho komunisma. Druzy zasy z druhimi idejami wustupuja. K nim přidružeju so hišće amerikanske sekty, kotrež swoje amerikanske wěrywuznaća rozšěrjeju mjez ludom. Tak žadosć za zjednoćenjo z Romom mjez ludom hladajcy přiběra. Škoda jenož, zo nimaju katolikojo dosć srědkow za wjetše nowiny. Přez zjawne rozwučenja bychu wjele dócpěli.

Mjez česko-słowakskej cyrkwju rosće tohorunja rozkora dźeń a bóle. We Přerowje na Morawje wotdźeržowachu před krótkim swój prěni koncil. Na nim

---

mała Boža matra. Na nju złoži Khata swojej woči, we kotrymajž so sylza zyboleše. „Ně, ja njemóžu, ja to njećinju, njech su moji prjedawši wěrybratřa na mnje tak jara hněwni hač chcedźa“, šukny za so. „Tebje mojoho křižowanoho Zbóžnika sym spóznała za wěrnoho Boha. Tebi sym přisahała, hdyž měšnik s. křćeńsku wodu mi na hłowu liješe, a tohodla njecham so njepřećelam Twojoho mjena trjebać dać we wěcy, kotraž by Twój sprawny hněw na mnje přinjesła. — Hu! Kak su z Tobu zakhadźeli, ći njehańbići! Kak su sebi zwěrić móhli, tak surowje Twoje Bože horde ćěło wonječesćić a Ći tajke matry přihotować! A nětko dyrbjała ja do Kölna hić a tele krawe woblatka do synagogi donjesć! Ně, to so njestanje, tajku hrěšnu mzdu sebi njecham zasłužić, runjež sym słubiła. Khrystusowa krej, kotruž sym widźała, je mje přewobroćiła. Zbóžniko, budź mi hnadny a wodaj mi, zo sym khwilku słaba była a so lubjenjam tutych njedušnych narěčeć dała.“

Wudowa postany, wotewri křinju a wućeže z wulkeje hromady płatu tyzku z wonječesćenymi s. woblatkami, kiž běchu ji židźa přepodali. Wona wotewri krawu tyzku, pohlada do njeje a jeje blěde wobličo bu ze sobuželnosću hnute, hdyž krwawe woblatka widźeše. Sylzy rojachu bohatšo z jeje wóčkow a wona sebi praji: „Jutře dyrbjała Će wotnjesć, mój bójski Zbóžniko? Dyrbjała Ce na město donjesć, hdźež Će nowe wusměšenjo čaka? Ale Twoja přelata s. krej je mi w prawym času woči wotewriła, zo tak ćežki hrěch njewobeńdźech a Će Twojim njepřećelam njepřepodach.“ Khata zawrě zasy tyzku, hubičkowaše pobožnje jeje krawe wěčko a połoži ju do korbika.

Nětko wopušći dom a poda so na puć k cyrkwi. To běše ta fara, do kotrejež tež wona słušeše. Bórzy běše na farje a zastupi. Farař, kotryž ju znaješe, prašeše so, što sebi žada. „Knježe“, wotmołwi, „mam Wam něšto jara ważne powěsć, štož bych Wam rady mjelčo zdźěliła.“ Dźěštaj hromadźe do jstwy. Khata powědaše tu wšitko, štož běchu židźa z přewulkej dowěru wo rubjenych a wonječesćenych woblatkach ji wupowjedali, a zo je je wona dyrbjała do židowskeje synagogi do Kölna donjesć, štož pak jeje swědomjo njepřida. Potom přepoda fararjej tyzku, kotruž wón česćownje přiwza. Powěsć běše měšnika hłuboko hnuła. Jomu so móžno njezdaše, zo móhli na swěće człowjekojo być, kiž móhli tajku surowu złósć wobeńć. Wón wotewri tyzku a zdychny wótře, hdyž žadławje rozkawslene s. woblatka widźeše, na kotrychž so Khry-

so wjednicy noweje cyrkwje „biskopja“ Gorard-Pavlik, Farsky a Parik mjez sobu khětro rozcybachu.

W **Spaniskej** zatřělištaj młodaj człowjekaj arcybiskopa kardinala Soldevilla ze Saragossy. Jedna so tu wo politiski njeskutk, kaž so tajke bohužel nimale we wšěch krajach woraju, a wosebje w Spaniskej stawaju so tajke njeskutki we wěstych njewěriwych worštach nimale často, wosebje w měsće Barcellonje. Tam běše tež něhdy wuwołany mordaŕ Ferror živy.

Bamžowy pomócny skutk za Rusku dźěła dale z wulkim wuspěchom. Tu khwilu su wobstojnosće na połkupje Krim najhórše. Tam zakhadźeju strašne khorosće: tyfus a skorbut wosebje mjez dźěćimi, tuž ma komisija dźěła dosć. Wona so wosebje tež wo ćerpjacych duchownych stara. 11. meje poradźi so wjednikej komisije prof. Walksej, w Moskwje z jatym arcybiskopom Ciepelakom porěčeć. Metropolita smědźeše na poł hodźiny jastwo wopušćić. Prof. Walks přinjesy jomu požohnowanjo swj. wótca, cyrobu a knihi, też wozjewi jomu, zo swj. wótc we swojich modlitwach wosebje na njoho spomina. Z wulkej radosću a ze sylzojtymaj wočomaj dźakowaše so wbohi jaty metropolita za lubosć swjatoho stoła, kotraž je zamóhła samo hač k joho jastwu so předobyć a slubi, zo změje so stajnje po přikaznjach swj. wótca. Za poł hodźiny bu zasy do jatby wotwjedźeny. Kak ćežki je tola dóńt wbohoho arcybiskopa porno martraŕskej smjerći joho generalnoho vikara, praelata Budkiewicza!

Mnichowski kardinal Faulhaber, kotryž tu khwilu po Americy puću̇jo dary za nabožne wustawy bajerskich dioecesow zběra, je swój nadawk dopjelnił a je mjez tym hižo swój dompuć nastupił. W.

Z Baćonja. Přichodnu wutoru ma w tudomnej młodowni „Swobodne zjednoćeństwo katolskich wučerjow serbskeje Łužicy“ swoje posedźenjo, na kotrež so sobustawy też na tutym městnje kedźbni činja. Dalše hladaj nawěšk.

25 lět „Bratrowstwa“ w Kulowje.

Wurjadny swjedźeń bě zańdźenu njedźelu w Kulowje. Bratrowstwo sławješe swój 25. narodny dźeń. K njomu skhadźowachu so syły Serbow, najwjacy w towarstwach ze swojimi pyšnymi khorhojemi. Też Delnjo-Wujezdźanska „Zahrodka“ z nowoposwjećenej khorhoju bě přišła a samo „rědne žowća“ z Delnjeje Łužicy tam widźachmy. We cyrkwi započa so swjatočnosć z łačansko-němskim nyšporom. Boži dom bě z ludom přepjelnjeny. Najdostojniši knjez tachant Skala měješe wołtaŕnu służbu. Při prědowanju wuložowaše wosadny knjez faraŕ Šołta, kak je Bratrowstwo swoje mocy najprjedy Bohu poswjećiło z pobožnym kěrlušenjom w cyrkwi, ale też ze swojim swětnym spěwom Serbstwo hajiło za cyłu wosadu. W Serbach dyrbjało so přecy bóle spěwać wonka na polach, a doma wšudźe, kaž su prawótcojo też spěwajo a dźěłajo Bohu stajnje służili. Tak njech zasy bywa. A Bratrowstwo njech dale poswjeći wšu dźěławosć a lubosć k bójskej a narodnej wěcy! — Wuspěwajcy „Tebje my Boha khwalimy“ rjadowachu so towarstwa k ćahej wokoło Kamjenskoho předměsta a zastupichu potom do wobšěrneje žurle „Němskeje kněže“. Nimo wšěch domjacych bě tu wjacy hač 10 zwonkownych towarstwow, cyłe měšćanske wučerstwo a zastupjerstwo a wjele nahladnych hosći z Budyšina a z druhdźe jow zastupjenych. Wšěch witaše předsyda k. Jurij Popjela najprjećelnišo we serbskej a němskej rěči. Prolog, basnjeny wot horliweje pěsnjerki Hańže Nazdalic, přednjese jara rjenje knježna Čorlichec, zdźěła też k. Jan Brězan. Po nim zaspěwa wulki měšany khor z přewodom Budyšskeho orkestra štyri a pjećhłósne spěwy z Krawcoweje składby; też někotre žónske khory so přednjesechu a wšitcy žnějachu derje zasłužene připóznaćo.

Knjez kapłan Kral, wobdaty wot družkow, pokaza na tych muži, kotřiž mějachu najwjetšu zasłužbu wo kćěw a zróst Bratrowstwa. Jim wudźěli wón krasne diplomy. Tajke wuznamjenjenja dóstachu kk. wučeŕ Wels z Němcow za dołholětne hudźbne nawjedowanjo a kantor Gregor za prócowanjo wo serbski cyrkwinski spěw. Tajke dary přijimachu tohorunja kk. žiwnosćeŕ Jurij Popjela (předsyda), murjeŕ Mikł. Woko, žiwnosćerjej Jakub Comak a Jakub Balland a kubleŕ Michał Šołta z Kulowca. Ze slěbornym wěnčkom wuznamjenjeni buchu 13 założerjo towarstwa, mjez kotrymiž běchu kk. Hicka-Radworski a bratraj Kostoržaj najwjetši podźěl měli.

Ze swjedźeńskej rěču wustupi knjez faraŕ Žur-Ralbičanski na městno khoroho fararja Cyža-Hajničanskoho. Wo křesćanskej lusosći rěčeše k připosłuchaŕstwu. Ta ma cyłe naše nabožne a narodne žiwjenjo překisać. W Kulowje je Bratrowstwo tón nadawk dopjelnjało, zo pod ćežkimi wobstojnosćemi je za narodnosć a nabožnosć wustupowało w cyrkwi a we wosadźe. W Pruskej je dźěn so Serbam přecy jara hubjenje wjedło. Ani jeničkoho serbskoho wučerja njejsu tu měli. Nětko ma Kulow tola jeničkoho. Rěčnik wosebje Serbowkow namołwješe, swoju narodnu drastu sebi zdźeržeć. Wona škita přećiwo złym nałožkam a njepočinkam doma a w cuzbje. A serbska zemja njesmě so do cuzych rukow předawać. Křesćanska lubosć kaza Serbam serbske nowinaŕstwo podpjerać; wosebje trjeba Katolski Posoł wulku podpjeru, dokelž ma wulki nadawk mjez kat. Ser-

---

stusowa krej čerwjenješe. Wón so njemóžeše tróštować dla tak njesłyšanoho sakrilegija. Knjez njedwělowaše na tym, zo su to tamne woblatka, kotrež běchu w kapałcy s. Khatyrny w Bryslu so zhubiłe. Wón wuwoprašowaše so Khaty wšo hač na najnadrobnišo, što běchu jej židźa powědali. Žónska pak njemóžeše knjezej wjacy powědać, hač štož hižo běše powědała. Knjez pak čuješe, zo hišće wjacy za tym tči, a wón sebi wotmysli cyły podawk swojej duchownej wyšnosći wozjewić. Wón też wědźeše, zo je najwjetša kedźbnosć a mudrosć nuzna, zo by so cyłe złóstniske pasmo wuslědźiło, a zo bychu so wšitcy wunamakali, kiž su na njeskutkach so wobdźělili, a žadyn sprawnosći njewušoł. Tohodla da sebi předewšim wot Khaty kruće slubić, zo njecha ani słowčka wo ničim piknyć, doniž njebudźe před sudnistwo powołana, zo by přećiwo židam swědčiła. Wudowa to rady slubi, dokelž so boješe, zo móhli židźa přez jeje předčasne kleski kedźbni sčinjeni być, tłóchnyć a so potom na njej wjećić. Spokojena a změrowana wróći so domoj.

Faraŕ zamkny tyzku ze s. woblatkami derje a poda so wostajiwši wšoho k měšćanskomu tachantej. Po dlějšim rozrěčowanju rjekny tachant, zo wěc hnydom dale wozjewi. Wón činješe to bórzy a tak zhoni to też Wjacsław I., Luksemburgski wójwoda, kiž tehdom też zdobom w Brabanće knježeše. Tutón wjeŕch běše runje na tym, zo chcyše Jülichskomu wójwodźe wójnu připowědźić. Hdyž pak wo židowskim njeskutku zasłyša, wočakny hišće z wójnu přećiwo swojomu njepřećelej, doniž njebě wšitkich židow w Brabanće jatych wzać dał, winowatych wuslědźił a pokhostał.

Wukaz wójwody bu dopjelnjeny. Prjedy hač so Bryselscy a Enghienscy židźa dohladachu, běchu jich domy z wojakami wobsadźene, a žona, muž a dźěći buchu jeći do jastwow wotwjedźeni. Hdyž Jan z Löwena pytny, čohodla su židźa zajeći, ćekny z bojosću, zo móhli też joho přeradźić. Ale tele nahłe ćeknjenjo złoži hakle runje podhlad na njoho; přetož mnohim bě znate, zo drje běše křćeny, ale zo tola žane křesćanstwo we wutrobje nima. Wěc bu wyšnosći přeradźena. Pytachu a popadnychu joho w Löwenje.

Wójwoda zestaja wulke sudnistwo, před kotrymž buchu židźa jedyn po druhim přesłyšeni. Winowaći pak přějachu hač na najkrućišo swój njeskutk. Žane hroženjo njepohnu jich, zo bychu wěrnosć wuznali, doniž naposledku swědk přećiwo nim njewustupi. Khata bu do sudniskeje sale přiwjedźena a wot sudnika ji kazane, powědać

bami wudokonjeć. Bratrowstwu dalše rozkćěwanjo prějo, skónči swoju dołhu rěč ze serbskim hesłom.

Zbožopřeća w mjenje tow. ss. Cyrilla a Methoda a za Budyšskich knježich wupraji k. tachant Skala, za Domowinu přepoda rjany hozdźik k. prof. dr. Muka, (tež Bukečanska „Radosć“ bě jedyn dariła), za město Kulow rěčeše měšćanosta Langner, za Khrósćicy knjez dr. Jakubaš a młodźenc k. Wićaz za Khrósćanske towarstwo a cyłu młodźinu.

Hłowny dźěł swjedźeńskoho porjada bě Cyklus Kocorowych spěwow ze zwjazowacym tekstom, kajkiž je Pawoł Hodźijski (dr. Pilk) do krasneje składby złožił a k tomu je orchestrowy přewod po Kocorowych motivach zestajeny. Nawjedowany wot knjeza wučerja Słodeńka wustupi tu mócny khór Bratrowstwa z wubjernym přednoškom, knjez Popjela spěwaše sola a zwjazowacy tekst přednjese knjez Jurij Rychtař z Wotrowa. Mócny přiklesk mytowaše nje*wšědnu prócu a wustojnosć, z kajkež bě so to a wšitkón* porjad přewjedł.

Skónc swjedźenja podźakowa so k. kapłan Kral wšěm tym zahorjenym sobuskutkowarjam a wuhotowarjam swjedźenja, wosebje kk. wučerjomaj Brězanej a Słodeńkej za wuwučowanja a nawjedowanjo a serbska hymna „Rjana Łužica“ wuklinča harmoniscy jako dozwuk cyłoho krasnoho swjedźenja.

Bóh chcył Kulowskomu Bratrowstwu też tajki zbožowny złoty jubilej wobradźić a našich Serbow wšěch wjesć do złotoho přichoda po puću přezjedneje křesćanskeje lubosće.

Jan Serbin.

Posoł.

Płaćenja njech so zběraja měsačnje 500 hr. Štóž chce nadobo zapłaćić, móže to też činić. Wězo z tym zapłaćene njeje, štož Posoł měł płaćić. Tola so tak postaji, zo njeby mnohim předrohi był. Štóž m ó ž e, chcył dobroćiwje nimo toho tola hišće dar woprować. Nětkle płaći jene tydźeńske čisło samo bjez papjery a bjez toho, zo by so za wotrjebanjo mašiny, za barbu a wšo druhe što ličiło, **jenož za stajenjo a čišć 180 000 hr.** Z toho widźimy, zo čišćeŕnja khětre wopory za Posoł přinoša; na někajku warbu njemóže so při tym ani myslić. Kak so nam póńdźe, hdyž budźemy dyrbjeć w augusće z nowa papjeru kupować, so njehodźi prajić, hdyž sebi pomyslimy, zo wot 1. junija čišćeŕska papjera, kotraž za wóz 25 1/2 milijónow hr. płaći, prjedy „něhdy“ 2100 hr. płaćeše.

Budyšinske nowiny płaća nětkle hižo 7000 hr. měsačnje, štož by po čisłach ličene za naš Posoł nětkle hižo lětnje 14 000 hr. wučiniło. Tuž chcemy dale hladać, kak jón při wšitkej njesměrnej drohoće před zahubu wobkhowamy; žanoho fonda po milijónach Posoł nima. — Wobžarować pak dyrbimy, zo so tele poměrnje snadne płaćenja tak njeporjadnje stawaja. Wobzamkło je so w Khrósćicach, zo ma prěnje štwórć lěta być kónc měrca zapłaćene, tola ćehnje so to hišće hač do nětkle, skoro kónc junija a tola je też dźensa hišće 18. 6. porno lońšomu na 300 sobustawow mjenje zapłaćiło. Na kim a na čim to zależi? Jenož p r ě n j e p ł a ć e n j o so z čisłom sobustawa w P o s o l e k w i t u j e, d r u h e p ł a ć e n j a potom d a l e j e n o w z a p i s k u s o b u s t a w o w a w z l i č b o w a n s k e j k n i z y. To tu hišće jónu wozjewjamy, dokelž někotři hišće přecy měnja, zo so kóžde dalše płaćenjo też zaso w Posole wozjewja; to pak by tola njetrjebawši a předrohe było. Jenož wosebite dary, hdyž so z mjenom wozjewja, so w Posole dale kwituja. Runje słyšu, zo so mzdy stajerjow tutón tydźeń hižo zasy powyša, tuž też ani za 180 000 hr. samo stajenjo a čišć *jednoho čisła Posoła wjacy njebudźe.* — *Hdźe też to tola* jědźemy?

Pokładnik.

Słowjanska a Serbska bibliografija.

I.

Ludwik Kuba.

K šedesátinám slovanského pracovníka.

Pod tutym titulom je prof. dr. Józef Páta podrobny žiwjenjopis Serbam derje znatoho molefskoho wumjełca a čěskoho přećela Ludwika Kuby napisał, a 5. čisło do „Českolužické knihovničky“ zarjadował. Katolski Posoł (čo. 16 t. l.) je też jubilarej ke składnosći joho šěsćdźesatych narodninow zbožopřeća přinjesł a krótki wućah tohole žiwjenjopisa swojim čitarjam hižo tehdy poskićił. Tohorunja staj spisowaćelaj kk. Jan Skala* a prof. Ota Wićaz** wo jubilaru do Serbskich Nowin pisałoj. Naši serbscy čitarjo su potajkim powučeni wo wulkim wuznamje a žiwjenju tohole čěskoho mištra a zawěsće sebi joho jako wulcy zasłužbnoho a najlěpšoho přećela łužiskich Serbow a horliwoho pěstowarja słowjanskeje myslički wysoko waža. Pátowa knižka je wubjerne žórło k spóznaću wjelepruhowanoho žiwjenja a płódnoho skutkowanja Ludwika Kuby. Wona wobsahuje na nimale 27 stronkach tohorunja podrobny zapis joho dźěłow, kotrež je zdźěła samostatnje jako zběrku „Slovanstvo ve svých zpěvech“ wudał, zdźěła jako jednotliwe nastawki, rozważowanja a rysy podawał. Brožurka je na čole z mištrowej samsnej podobiznu debjena. Lubowarjam serbskoho a słowjanskoho spěwa a přećelam wumjełskoho molowanja po-

* Serbske Nowiny čo. 86: Ludwik Kuba.

** S. N. čo. 93: K 60. narodninam mištra Ludwika Kuby, čo. 97, 98 a 102: Tři wopisowanja mištra L. K. z joho zběraćelskich pućowanjow po słowjanskich krajach.

štož běchu ji židźa dowěrili. Wona powědaše wšitko nadrobno a wopřisahaše, štož běše rjekła. Tajke swědčenjo zahańbi wobskorženych, dokelž běchu přepokazani. Ale přecy hišće njebě znate, štó běše s. woblatka kradnył. Jonathasowa žona Lea njewotmołwi na žane tajke prašenjo; běše pak přepokazana, zo je s. woblatka w swojim domje wobsedźała. Wona dyrbješe tohodla też wědźeć, što je so z nimi w jeje domje stało, a zwotkel su do domu přišłe. Dokelž pak to nihdy na nihdy wuznać njechaše, zhubichu sudnicy naposledku sćerpnosć, a drač dósta poručnosć, zasakłu žonu do čwělefnje dowjesć, a ju matrować, doniž potajnstwo njepřeradźi.

Matry židowka dołho njewutra, ale bórzy wołaše, zo bychu ju pušćili, zo chce wšitko wuznać. Wona powědaše, zo je Jan z Löwena wot jeje muža a joho přećelow Salomóna a Levija z pjenjezami nawabjeny je w Bryslu kradnył. Tak so cyły surowy podawk přecy bóle a bóle wujasni. Žane přéćo a łženjo wjacy njepomhaše. Jan z Löwena, kotrohož běše wulki dźiw na přežohnowanych woblatkach k pokuće pohnuł, skónčnje też wěrnosći česć da; spóznawši móc Křižowanoho a a wědźo, zo so wot ludźi žaneje hnady za swoje přeńdźenjo nadźijeć nima, wuzna so wšoho.

Wójwoda Wjacsław zasudźi njesmilnje njedušnikow k najwjetšim khostanjam. Hdyž bě dźeń přišoł, na kotrymž dyrbješe so wusudźenjo wukonjeć, mjerwješe so cyłe město Brysel z ludźimi, kotřiž běchu ze wšěch dźělow Brabanta a namjeznych krajow přiběželi, zo bychu swědkojo surowoho wotprawjenja byli.

Skónčnje wusłyšachu wot nazdala haru bubonow, a w dołhim ćahu z dźěla na konjoch, z dźěla pěši, bližachu so wobrónjeni torhošću; přiwjedźechu wulku čŕjódu złóstnikow, kotrymž běchu kruće rucy na khribjet zwjazane. Smjertny strach a bojosć a zadwělowanjo bě jim na wočoch widźeć; pokhmurjeni šćěrjachu před so, a mjez tutymi zasakłymi běše jenož jedyn, kiž so zdaše, zo bě jomu joho skutka žel. To běše Jan z Löwena. Z torhošća ćehnješe ćah ke kapałcy s. Khatyrny, hdźež běše wołtař natwarjeny, wokoło kotrohož běše so čŕjóda duchownych zešła. Wołtarjej napřećo běše tribuna postajena, na kotruž so wójwoda Wjacsław, joho mandźelska Johanna a sudni knježa podachu. Tu, na měsće, hdźež bě so złóstnistwo započało, so zasudźenym wusud hišće jónu předćita, na čož dyrbjachu před wołtarjom Bohu wotprošować. Jan z Löwena wopokaza při tym woprawdźe želnosć; druzy pak činjachu to jenož nuzowani. Sudnik

ručamy tule knižku. Wona je literariski pomnik za to, zo ma Slowjanstwo bohudźak też idealnych, nadobnych ryćerjow ducha, kotrychž może sebi kóždy, też naši łužiscy Serbja, za přikład brać.

II.

Pjatnaće lět českołužiskoho towarstwa „Adolf Černy“ w Prazy. 1907—1922.

Runje je wušło 6. čisło „Českolužické knihovničky“. Wo pjatnaćelětnym wobstaću čěskoserbskoho towarstwa w Prazy jedna tale knižka. Knjez Vladimír Zmeškal je w njej narysował krótke stawizny wzajomnych počahow mjez Čechami a Serbami. Najprěnišaj přećelaj běštaj Josef Dobrovsky a Vaclav Hanka; posledniši bě hač do swojeje smjerće 1861 protektor tow. Serbowki w Prazy. Jako musejny knihownik założi Hanka Łužiski wodźěl při knihowni Narodnoho Musea w Prazy.* W njej je zakhowany bohaty kužoł k stawiznam serbskeje literatury w 19. a 20. lětstotku. Potom je so František Doucha wo znajomstwo łuž. Serbow mjez Čechami prócował a po nim je Karel Jaromír Erben hač do l. 1870 protektorat nad Pražskimi studowacymi Serbami měł. Skónčnje hač do lěta 1903 dohladowaše Martin Hattala nad Serbowku. Nimo mjenowanych zajimowachu so mnozy sławni čěscy mužowje wo serbski narod, kaž Štúr, Purkyně, Kollár, Čelakovsky, Šafařík, Palacky a Havlíček-Borovsky, kotřiž su so ze Zejlerjom a Smolerjom wosobinscy znali a jich w ródnym dźěle wobkrućowali. Pozdźišo wustupištaj dwaj dobraj swěrnaj přećelaj Serbow w Čechach, Adolf Černy a Ludvík Kuba. Pućujo po Serbach staj lud a kraj pilnje studowałoj. Adolf Černy je ze swojimi mnohimi dźěłami kruty zakład k dospołnomu spóznaću Łužicy dał a Kubowy wuznam za Serbow też derje znajemy. Tola to běchu wšo jenož jednotliwcy. Lěta 1907 wurosće z A. Černého lektorata serbšciny Českolužicky spolek „Adolf Černy“ v Praze. Założerjo běchu tři Serbjo a pjeć Čechow, studowacy na universiće. Při założenju wobdźěli so też prof. dr. Arnošt Muka. Prěni předsyda bě Ph. C. Jan. Bryl, nětčiši je redaktor Jan Hejret. Po joho wotkhadźe do Ruskeje dźěłaše najhorliwišo za rozšěrjenjo wzajomnosće tow. jednaćel dr. Josef Páta, kotryž je wosebje po wójnje njewustawajcy so wo zakorjenjo lubosće k Serbam prócował. Z wudaćom knihi, z přednoškami a swjedźenjemi, wosebje pak přez wudaćo „Českołužiskoho Wěstnika“ je Pražske čěske łužiske towarstwo wjele přećelow dobyło, tak zo ma nětko 5 čestnych, 31 założowacych, 85 přinošowacych a 215 skutkowacych sobustawow. W druhim dźěle sćěhuje na 10 stronach dospołny zapis wšěch 336 sobustawow. Też 10 wobrazow předstaji nam założerjow a čestnych sobustawow. Poručamy tule knižku tohorunja należnje serbskim towarstwam k čitanju.**

(Přichodnje skónčenjo.)

Hl. čo. 4 „Českoluž. knihovničky“: Dr. Josef Volf **„Lužické oddělení v knihovně Národního Musea v Praze“**, z bibliografiju wšěch lusatik.

** Wo towarstwje je hižo pisał dr. J. Páta w „Národních Listech“ 30. 3. 1922, přełožk w 2. zešiwku „Łužicy“: Njezabudźmy na Łužicu! Prof. Jan Bryl w Serbskich Nowinach 20. a 21. 3. 1921 k XV. lětnemu wobstaću a zasy dr. J. Páta w čěskim časopisu „Světozor“ čo. 7. 1922 z wobrazami.

Serbski hwězdař?

Z wulkej radosću swjećachu njedawno Polacy wopomnjećo swojoho sławnoho hwězdarja Kopernika. Wón je jich naroda česć a sława.

Też Němcy so wo njoho łója, prajicy, zo je znajmjeńša po maćeri był němskeje krewje. Tele dny wopominachu jenoho druhoho hwězdarja, muža, kiž je sebi swojoho hwězdarstwa dla sławy dobył po cyłym swěće. A joho sława je ćim čestniša, dokelž bě muž jednory burik. A też tu so praša, hač je wosławjenc Němc, haj skerje może so prajić: wón bě serbskeje krewje, hdyž snadź też přeněmčeny po rěči.

Štó bě tak tale sławjena wosoba? Bě to Jan Jurij Palič, rodźeny 11. junija 1723 we wjescy Prohlis, nětko zaměšćeneje do Drježdźan. Minjeny tydźeń swjećachmy potajkim joho 200lětne narodniny.

Palič bě syn ratarskeju staršeju. Hižo młody zajimaše so za wědomosć. Wosebje joho hwězdow rjanosć zajimaše. Bórzy bě sebi wo nich wosebitu wobhonjenosć nadobył: čitaše wšelake wučene knihi a wobkedźbowaše sam z dalokohladakom, kotryž bě sebi wobstarał.

Lěta 1758 bu wosebje znaty. Wšitcy hwězdarjo wočakowachu tehdom zjewjenjo tak mjenowanoho Halleyowoho kometa. Tón kóžde 75—76 lět so nam pokazuje; druhi čas je tak wot zemje zdaleny, zo joho njeje widźeć. Wójny dla bě P. swój dalokowid do zemje zahrjebał; nětk jón zasy wukopa a też hnydom na njebjo nastaji. We wokrjesu rybow wuhlada hwězdu, kotruž tam hišće widźał njebě. Hwězda bě hišće khětro do mlhy skhowana, P. pak hnydom spózna, zo je to wurjadna hwězda a wozjewi to wučenym, předewšim wěstomu dr. Hoffmanej w Drježdźanach. Přez njoho bu Palič też druhim wučenym znaty. Hoffman poda też najdrobniši wopis wo Paliču w „Dresdnischen gelehrten Anzeigen“ (Lětnik 1759, 2. zwjazk str. 17.)

---

přepoda potom židow katej. W čerwjenej drasće přistupi tutón ze swojimi wotročkami. Potom dźěše ćah zasy dale.

Nadobo zatrubi trompeta a ćah zasta. Čorny sazojty kowař, kiž měješe tu blizko swoju kowarnju, přinjese kóždomu z katowych pomocnikow dołhe železne kleššće. Přetož tak běše we wusudźe pisane, zo dyrbja k smjerći wotsudźeni židźa kóždy rózk hasy, doniž na město wotprawjenja njepřińdu, ze žehliwymi kleššćemi šćipani być. To so nětk sta. Z bolosću rejachu ćwilowani, hdyž drače jim ze žehliwymi kleššćemi hłuboke rany do rukow a nohow šćipachu a palachu. Hrózba woběža wšěch, kiž wokoło stojachu a přihladowachu, ale sobuželnosć njeměješe nichtó z tymi, kotřiž běchu našomu Knjezej hišće wjele wjetše matry přihotować so zwažili.

Na šibjeńcu přišedši wzachu najprjedy Jana z Löwena a štyri sylni mužojo zwjazachu joho na koło. Wšě stawy a žiły so jomu přemochu a roztoržechu, po čimž joho kat z bičom dorazy.

Druzy wotsudźeni buchu na to ke kulowatomu šćěpowcej dowjedźeni a na njón přiwjazani. Katy zapalichu šćěpowc z faklemi a přepodachu židow płomjenjam. Wšitcy wumrěchu suroweje smjerće, kaž běchu sebi zasłužili. Wšě jich kubła a wobsedźeństwa so jim wotewzachu a na wukaz wójwody buchu wšitcy židźa z provincow Brabanta a Luksemburga wupokazani. Kaž surowe też wusudźenjo přećiwo winowatym židam běše, namakachu je tola wšitcy ludźo za sprawne a derje zasłużene.

S. woblatka buchu potom do cyrkwje s. Gudule we Bryslu přenjesene, hdźež so hišće hač do dźensnišoho dnja někotre z nich khowaja a za zjawne česćowanjo wustajeja. Čežko by było wopisać — praji Berthołet, kiž w swojej Luksemburgskej historiji tónle podawk z krótka powěda, a po čimž je też tele powědańčko złożene — čežko by było wopisać, z kajkej zahorjenosću so nětko křesćenjo prócowachu, tón na Božej majestosći wobeńdźeny njeskutk zapokućić. Ze wšěch stronow, z blizka a z daloka khwatachu ludźo do Brysla, zo bychu Synej Božomu hołdowali. Wójwoda Wjacsław a joho mandźelska Johanna běštaj prěnjej při tym. Jeju přikład sćěhowaše cyłe zemjanstwo; a wulka rumna cyrkej s. Gudule so za wjele lět njewuprózdni z přikhadźacymi procesijónami. Po měsće khodźachu procesijóny; we wšitkich cyrkwjach so swjatočne Boże służby swjećachu. Wěra pobožnych so rozmnoži a wobkrući. A zo by wopomnjećo na tajki dźiw wěčne wostało, bu za wšě časy wosebity swjedźeń założeny, kotryž so kóžde lěto w měsacu juliju w Bryslu swjeći.

— Kónc. —

Po tym bě Palič ródny ratař, kiž swoje powołanjo na roli a w bróžni wustojnje rozemješe, kiž pak je też astronomiske knihi z wótrym rozomom čitał. Też znaje wón derje sfaerisku trigonometriju, fysiku a botaniku; też z Wolfowej filosofiju je so derje dopóznał.

Za něšto njedźeli bě Paličowe mjeno po wšěch europskich hwězdarnjach znate a sławjene. Parižska akademija wědomosćow wuprošeše joho potom z wulkokhwalbnymi słowami wo husćiše zdźělenjo joho wobkedźbowanjow. Tam běchu hakle 4 njedźele pozdźišo Haleyowu hwězdu wuhladali; Londonska akademija pomjenowa joho za swojoho čestnoho sobustawa. Też wšelacy wjefchojo počesćichu Paliča, sakski kurwjerch Fr. August III. da so wot njoho samo wo hwězdarstwu rozwučować.

Njedźiwajcy wšěch česći wosta Palič jednory burik a njezda so swojoho powołanja. Hdyž bě wodnjo na roli dźěłał, zabawješe so wječor a w nocy z hwězdami a druhimi wědomosćemi. Na swojim kuble měješe botanisku zahrodu, žadny musej, joho knihownja wobsahowaše 2518 knihi. Wón bě we Sakskej prěni, kotryž na swoju třěchu da błyskowód stajić. 21. febr. 1788 zemrě tónle „wučeny burik“ w 65. lěće swojoho žiwjenja. Na wsy w Pohlisu je jomu pomnik stajeny.

Dopokazane je — němske nowiny same pisachu, hdyž nětkle joho wopomnjeću swjećachu — zo je wjes Pohlis serbskoho razu a pokhoda. Jónu běchu tam Serbja sydlili. Štó wě, hdy je tam serbska rěč dospołnje wućichła. Paličowe mjeno je dospołnje serbske a po wsy a mjenu směmy drje sudźić, zo bě hwězdař Palič, tónle wučeny ratař, serbskeje krewje, (přez wobstojenja snadź přeněmčeny) Serb.

Z misijónow.

Žiwy a tola mortwy.

(Podawk ze žiwjenja napisany wot J. A. Santer w knizy Mjez Braminami a Parijami.)

(Skónčenjo.)

Podach so tohodla do druhoho wotdźěla wsy, hdźež Braminy bydla. Tam je wyšši měšnik Aulije žiwy. Mjenuje so Pandit a je rozomny měrny starc. Jomu předpołožich moju należnosć. Tola też wón mi dopokaza, zo po starym zakonju přiboha Manu Hěralal so do žiwych ličić njesmě. Joho žona je wudowa, a wón sam ma mjez mortwymi wostać. Haj joho wudowa ma so k njomu podać a ma joho dóńt sobunjesć. A potom běch ze swědkom, kak wbohu žónsku z koła žiwych wustorčichu. Wjesne žony wuwjedźechu ju ze wsy hač k pohrjebnišćej. Ja přewodźach ju horje ke khěžcy, hdźež Hěralal hišće přecy błudźeše. Mi běše wboheje žony z wutroby žel. Ze wšoho spočatka běše so z mocu wobarała, wjes a přiwuznych wopuščić. Hdyž běše nětko do khěžki zastupiła, čisny so w najhłubšim zadwělowanju zawoławši na muža. Spózna hakle jasnje, kajke žiwjenjo ju w přichodźe wočakuje, tu žiwa być mjez mortwymi! A kajki napohlad jeje muž poskićeše? Kaž šćěpa suche čełło běše wobdate z hroznej na čornošěrej zmorščenej kožu a wodźete bě z krótkim žołtym kitelom. Wokoło šije wisaše wěnc ze zwjadnjenych žołtych kćenjow róže Areka, to je: indiska smjertna róža.

Što dyrbjach nětko z woběmaj człowjekomaj započeć? Njewědźach, hdźe z nimaj. Do druheje wsy jeju přewjesć, njeměješe zmysła. Zrudna podawizna by też tu so bórzy roznjesła a wobeju z nowa na pohrjebnišćo zaćěriła. Tuž bě lěpje, zo wostaštaj hdźež běštaj. Zastarach jeju z cyrobu a pjenjezami na wěsty čas. Wostach pak hišće dwě njedźeli při nimaj, tak dołho hač Hěralal hišće błudźeše. Potom so někak zhraba. Tola staroho žiwjeńskoho ducha wjacy njedocpě. Sydaše hodźiny dołho w kućiku na zemju čapnjeny a hladaše ze strachoćiwymaj wočomaj do prózdnoho. Tam a sem zatřasy joho hrózba, hdyž jomu do pomjatka přińdźe wona žałostna nóc, hdźež běše w rowje ležał mjez mortwymi wobdaty wot hłódnych šćowkacych šakalow, wědźo, zo budźa też joho roztorhać bjez toho, zo by so wobarać móhł. Hdyž też je duša wbohich Parija khětro tupa přećiwo bolosći a nuzy, dha bě tola to, štož bě Hěralal přeživić dyrbjał, přemócne było za joho ducha, a bě jomu dušu zlemiło.

Aulija njeležeše předaloko wot města, hdźež dźěłach. Tak mějach přileżnosć, wustorčeneju tam a sem wopytować. Při třećim wopyće dohladach so z hrózbu, zo měješe Hěralal na porstach prěnje znamjenja wusada na sebi. A bórzy bě tuta žadławа khorosć też na žonu přešła. Z tym so měra ćerpjenja za njeju hišće powjetši. Kaž miłosć Boża zdaše so mi, zo khorosć so do nutřkownoho ćěła ssahny a na płuca přeńdźe. To dyrbješe ćerpjenjo přikrótšić. Za dwaj měsacaj po swojim prěnim pohrjebje wumrě Hěralal nětko woprawdźe, ćiše a lohcy. Delirium bě joho wobwjał. Nětko běše wboha žona cyle sama mjez mortwymi z jeje přiwěrkami a jeje njewuprajomnej bojosću před duchami a smjerću. Bjez dźiwa tak, zo za tydźeń hižo wobludni. W nocy a też wodnjo błudźeše wokoło wsy płačo a so wošćerajo. Jeje hłós njeběše rozeznać wot wujacych šakalow. Běch za nju město w jenym asylu namakał a chcych ju tam přewjesć. Hdyž po nju přijědźech, zhonich, zo je so zhubiła. W nocy běše wótře wołajo so wotsaliła a wjacy njewróćiła. Pytach za njej ale njenamakach sleda wo njej. Wulka šěroka džungla bě ju přijała kaž tysacy druhich. A štóž so tam zhubi, njewróći so ženje wjacy.

Přispomnjenjo přełožerja: Mamy tu wobraz z pohanskeje Indiskeje. Cyły surowy podawk wotkryje nam derje hrubu njesmilnosć pohanskoho zmyslenja. Kajki by dóńt wboheju człowjekow był, by-li město spisaćela katolski misionar na njeju storčił! Dopisować njemóžeše při najlěpšim zmyslenju wjacy za nich činić, njemějo srědki křesćanskeje cyrkwje k rukomaj. A kak by hnada wěry a móc s. sakramentow na wboheju wustorčeneju skutkowała? Bychu we pruhowanju khwalili miłosć Božu a w lubosći k Bohu bychu přešli do druhoho žiwjenja. Tak wostanje kónc njespokojacy a zrudny kaž často we žiwjenju, hdźež wěra a hnada pobrachuje. . . . . b.

Aetna, tale vulkanska hora na Siciliskej, je z nowa wubuchnył. Z wulkim wotmachom a khwatkom pluwa lavu; ta běži, zdźěla 1000 stołpow za hodźinu, do kraja. Pola a lěsy a wsy, hdźež přińdźe, zapłowa. Hižo su tři wulke wsy dospołnje pohrjebane. Lud ćěka skoro wostajiwši wšo; jenož něšto mało sebi sobu běrjo. 20. junija so wozjewješe, zo ma so hižom za 25000 ludźi wobydlenjo wobstarać.

Tunel mjez Kölnom—Trierom bu pola Kall potřělany. Z tym je Francózam wulka wobćežnosć načinjena.

* Swedskoho krala Karla XV. wopyta we ważnej wěcy ryćerkubleŕ Sven Nilsson. Přitomny wyšk, kotryž bě kralowy dobry, chcyše tohole ryćerkublerja z ludu škrěć, a wopraša so joho tohodla: „Posłuchajće, přećelo, je to wěrno, zo sće prjedy šewc był?“ „Haj, to je wěrno“, wotmołwi tutón, a wobroćiwši so k wyšskej, wopraša so: „Ale wy, knjez hrabja, drje tola ženje šewc był njejsće?“ „Ně! — ale kak dha na tajke mysle přińdźeće, Nilssonje?“ — „Nó, to wšak sej ja też tak hłupje pomyslich: hdy byšće wy něhdy šewc był, zo byšće dźensniši dźeń hišće šewcował.“ Hrabja hladaše do kuta, kral pak rjekny: „Nilssonje, to bě dobra priza.“

Kurjace woka. Žane wuzke wobućo; woknješkate plestry, koleska a file za kurjace woka a podobne. Někotre dny za sobu salicyl-plestrowy mul (Salicylpflastermull) napołožeć abo z kolodijom za kurjace woka namazać. Za 3—4 dny po możnosći w ćopłej mydłowej kupjeli kurjace woko rozmočić a zmjehčić. Roh, kiž so po tym pušća, a jadro, kotrež w nim sedźi, z nohćom abo z něčim tupym (nic z wótrym nožom) wotzběhnyć. Rucy, woko a instrument maja so před tym z karbolowej wodu wumyć. Je-li so drapnjenjo při wšej kedźbnosći tola tak hłuboko radźiło, zo krej wudyri, dyrbi so też najmjeńša rana z antiseptiskimi srědkami wobalić.

Hłowubolenjo. Małokrejni njech runje lěhaja. Hewak pomhaja z wjetša zymne wobalki na čoło; žonopowu papjeru

na khribjet; horce kupjele na rukomaj a nohomaj; migrenowe pólvry. Z duchownym dźěłom so njepřenapinać; za porjadne na nuznikhićo (Stuhlgang) so starać. Hłódny njebyć; čerstwy powětr.

W Barlinje běchu 21. junija **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 225—228; rožka 160—162; ječmjeń 165—170; wows 145—156; majs 178—180; **muka** pšeńčna 590—600, ržana 454—494. **Wotruby** pšeńčne 88—90, ržane 90—91. Raps —. Lane symjo —. Pjeluški 145—150. Buny 145. Módre lupiny 160—165. Žołte lupiny 200—225. Lany wosuch —. Seradela 255—265. Rapsowy wosuch 145. Woka 165—175. Pochowa melasa 54—56. Běrnace kružki 98—100.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

P. J. Mencel,
naš serbski časnikař
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** 1. njedźelu
w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Lubi Serbja, njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Misijón w Radworju.
Wot štwórtka 28. 6. (wječor) hač do pjatka 6. 7. (rano).
Kóždy swjaty dźeń: 1/26, 1/47 a 8 Boža mša; 1/29 a wječor 8 prědowanjo.
Kóždy dźěławy dźeń: 1/26, 1/47 a 7 Boža mša; rano 5 a wječor 8 prědowanjo.
Nadrobniši porjad je w hali wupowisnjeny.

Swob. zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy
ma přichodnu **wutoru 26. junija** popołdnju w 5 hodź. we **Baćońskej Młodowni** swoje druhe tulětne posedźenjo. Porjad: Přednošk k. Kokerta wo „Dźěławej šuli" a dalše towarstwowe a znutřkowne należnosće.
Wo bohaty wopyt prosy: **Předsydstwo.**

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

Zubna praxis
E. Werner
Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

Sokolska Jednota w Baćonju
swjeći swój
I. założeńsku swjedźeń
njedźelu 24. junija 1923.
Porjad:
W 3 hodźinach powitanjo w Baćonju.
Potom ćah do Haslowa na swjedźeńsku łuku.
Tu budźa wšitcy Sokoljo zhromadnje zwučować.
Swjedźeńska rěč.
Někotre spěwy wot bratrow Radwořćanow.
Wot 8 hodź. reje w žurlomaj w Baćonju a Haslowje.
Wšěch Serbow wutrobnje přeprošuje
Baćońska Sokolska Jednota.

Nahłeje smjerće zemrě póndźelu w nocy w starobje 46 lět, hišće njedźelu pobywši swjatym sakramentam, naša luba mać, sotra a swakowa

Hańža Pjetašowa
rodź. Rjehořkec

a bu pjatk w Khróšćicach pokhowana. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym za wopokazane lubosće na póstywječoru a k rowu přewodźenju swój
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

W Kukowje, Khróšćicach, Koslowje a Serbskich Pazlicach na dnju pohrjeba, 22. junija 1923.

Zrudni zawostajeni.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr., wot meje hač do kónc lěta 4000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 200 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

26. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 30. junija 1923.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

budże **njedźelu 8. julija 1923** popołdnju 1/2 4 hodź.

w Radworju.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk. 3. Wólby. 4. Namjety.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Sobustaw je kóždy, kiž towarstwowu nowinu „Kat. Posoł“ dźerži. Kóždy ma prawo, wolić, wothłosować, namjetować, k wěcam so wuprajić.

S. Wilelm, arcbiskop

(swjeći so 10. wulk. rózka).

Wulke zbožo je, hdyž bywa človjek derje wukubłany. To też so hodźi prajić wo s. Wilelmje. Wón so narodźi ze zemjanskeje swójby w Francózskej, přińdże na wukubłanjo k wujej, kotryž bě wučeny a pobožny duchowny. Tón měješe swojoho dowěrjenca bórzy lubo a so na kóžde wašnjo prócowaše, zo by joho derje wukonjał we wěrje, w pobožnosći a w počinkach. A joho próca njebě podarmo. Wilelm pokročowaše we wšěm dobrym, zdalowaše so hižom zahe hrow a druhich zabawow młodosće a po wujowym příkładźe měješe najradšo modlitwu a dźěło. Joho staršej, kotrymajž bě joho časne zastaranjo předewšěm na starosći, wobstaraštaj jomu po wašnju tehdomnišoho časa dwě wunošnej cyrkwinskej městnje. Tola wón zaćisny tutón wabjacy srědk k powolnomu žiwjenju, chcyše so we křesćanskej dospołnosći dale zdźěłać a k tomu zastupi do klóštra a sčini swjatočne sluby. Jako rjadnik dawaše Wilelm swojim duchownym bratram rjany příkład čistoty, posłušnosće, pobožnosće a poniženosće a wuzwolichu joho sej za abta. Za krótki čas bu za arcbiskopa w Bourges-u (Buržu) powołany. Jeno njerady wopušći Wilelm klóštyr a nowu dostojnosć přija jeno z posłušnosće. Jako arcbiskop njeměješe druheje starosće dyžli, zo by so prócował wo spomoženjo a zbóžnosć dowěrjenych. Ze słowom a ze samsnym příkładom wotwjedowaše jich wot złoho a nawjedowaše jich k dobromu. Jako dobry pastyr khodźeše po swojej arcwosadźe, horliwje prědowaše w městach a na wsach słowo Bože, wosebje wědźeše skutkować na zasakłych hrěšnikow, zo so nakazachu. We swojich prědowanjach rěčeše husto wo wěčnych khostanjach, kotrež hroža njepokutnym hrěšnikam, a wo radosćach, kotrež je Bóh we wěčnosći přihotował tym, kiž joho lubuja. Wopytowaše khudych a hubjenych a so wo nich wótcowscy staraše. Khodźeše ke khorym, tróštowaše jich a wjacy hač jednoho z nich je spodźiwnje wustrowił, jim ruku napołożiwši. Sćerpnje znjese křiwdy a zarunowaše je z dobrotami, z tym wotbronjowaše swojich přećiwnikow a jich naprawješe. Bjesadow, w kotrychž so zbytknje a na prózdne wašnjo rěčeše, so zdalowaše, rady pak rěčeše wo wěcach, kotrež so poćahowachu na Boha a na spomoženjo njesmjertnych dušow. Na sebje samoho stajnje kedźbowaše, zapowědowaše sej też dowolenych wužiwanjow, mjasnych jědźi ženje njejědźeše, khodźeše stajnje we spódnjej włosankowej drasće, zo by so tak womorjał a přewinował. Swědomjo sej wšědnje přepytowaše a hdyž też hišće mjeńši brach na sebi pytny, kaješe so toho kaž najćežšoho hrěcha a sej napołoži krutu pokutu. Modleše so dołho do nocy a wosebje pobožnje so na Božu mšu připrawješe. Wón by prajił: „Pomyslu-li sej, zo Khrystus, naš knjez, kóždy dźeń na wołtař zastupuje a so pod wobličwomaj khlěba a wina njebjeskomu Wótcej za naše hrěchi njekrwawnje wopruje, derkota mi wutroba z bolosću, jako bych stał na horje Kalvariju a bych tam widźał Wumožnika z lubosće k nam hrěšnikam mrěć.“ Tuž widźachu wěriwi, kak so jomu na Božej mši wulke kapy krewje z wočow ronjachu.

S. Wilelm bu jara stary. Bóh jomu na posledku zjewi hodźinu joho smjerće. Štyri dny do smjerće prědowaše posledni króć, napominaše wěriwych, zo dyrbja so z časom na smjerć přihotować a so z nimi na hnujace wašnjo rozžohnowa. Nahłe zahorjenjo joho přewza, lehny so, pobožnje s. sakramenty přija a sej žadaše, zo bychu joho położili na hołu, z popjełom posypanu zemju. Tak zemrě swjeće l. 1209. Bóh wobswědči joho swjatosć z mnohimi dźiwami, tohodla wupraji joho bamž Benedikt XIV. za swjatoho.

S. Wilelm přepytowaše kóždy dźeń swědomjo. Zo bychmy też my to z wužitkom dokonjeli, mamy so najprjedy po příkładźe swjatych Bohu dźakować za hnady, kiž je nam na zańdźenym dnju dał a potom mamy prosyć wo rozswětlenjo, zo bychmy derje spóznali, w čim smy wopak činili. Potom wubudźmy dospołnu želnosć nad póznatymi hrěchami a prošmy wo wodaco přez zasłužby Jězusa Khrystusa. Na to sej kruće wotmyslmy, zo chcemy so polěpšić. Na tajke přepytowanjo swědomja, kotrež ma so dokonjeć wječor před wusnjenjom, njeje wjele časa trjeba, a tola je tuta pobožnosć jedyn z najlěpšich srědkow, z kotrymiž křesćan dospołnosće nabywa a spomoženjo duše zawěsća.

Politiski rozhlad.

Wojowanjo wo šulu

w Žitawskim wokrjesu dźe dale. Žana strona nochce cofać: katolikojo nic, dokelž njemóža, hdyž dźe wo tak ważne

należnosće; ministr nic, dokelž nochce. Swoje stojnišćo samo njepřemėnja, byrnjež tamni katolikojo po hamtskich protokolach jomu dopokazali, zo bu, hdyž so wo hospodarske zjednoćenjo wšěch šulow jednaše, katolskich a evangelskich, jim konfesionalny raz jich šulow wot statneje wyšnosće zarućeny. Nětko su tež němskonarodni wěc před sejm přinjesli; lěwa wjetšina z demokratami ministrowe wukazy připóznachu.

To běchu sebi wojowarjo za stojnišćo stawkowacych starších doprědka prajić móhli: Za so tak ničo dobyli njejsu, ministrej pak su wolu k zasakłosći přiwótřili. Byrnjež nětko cofać chcył, njebudże móc, dokelž by přećiwo wothłosowanju sejma jednał.

Za našu wěc wustupuje kruće němskostatny ministr znutřkownych należnosćow. Wšu należnosć, wo kotruž so tu jedna, bě mjenujcy centrum před němskostatny sejm přinjesł. Na to spomnjeny ministr, Oeser, wotmołwi, zo hižo dołho a należnje z ministrom Fleißnerom wo należnosći jedna, jednanja pak so jara do dołhosće ćahnu. To rěka z druhimi słowami: zo też jomu so Fleißner njepodwola. Tuž přińdże drje wěc před němskostatny sud do Lipska.

Z mnohich kónčin Němskeje přikhadźeja powěsće, zo tam katolikojo stawkowacym staršim přihłosuja. Też tu a tam wotdźeržuja wěriwi evangelscy zhromadźizny za stojnišćo katolskich starších we Žitawskim wokrjesu.

Kaž je znate, běchu so wottam ministra doprašeli, čohodla so samsna zakaznja też Šěrachowskim katolikam a katolskim Serbam njeda. Ministr hišće na to wotmołwił njeje; tola wěste znamjenja pokazuja na to, zo rozkaz też hišće tych potrjechi. Tohodla a zo bychmy pokazali, kak za swoje katolske zajimy stojimy, dyrbimy kaž druhdże, też po Serbach zhromadźizny wotdźeržeć. (Hlej k tomu „Z Budyšina“ w dźensnišim čisle.)

Wojowanjo w Ruhrskej dale a wjacy človječich žiwjenjow sebi žada. Při tym njeje škoda jenož na němskim boku. Lubosć k pasivnomu wobaranju pak žno popušća. Tak je so dr. Zeigner, předsyda sakskoho ministerstwa, zjawnje přećiwo njomu wuprajił a wón drje pokaza tak měnjenjo wulkoho dźěła sakskich dźěłaćerjow. Też stojnišćo někotrohožkuli druhoho je z tym wuprajił. Hinak mysli němskostatne knježeństwo. Tohodla su hižom hłosy słyšeć, kotrež sebi wotstupjenjo Cunowoho kabineta žadaja.

K tomu pak hišće runjewon jutře njedóńdże. We wěstym nastupanju je runje poslednje dny Cuno móhł rjec někajki pohón dóstał. Njedowěra Jendźelskeje k Francózskej dale bóle přibjera. Jej mjenujcy po jeje měnjenju wulke strachi so přihotuja z Francózskeje přez jeje wulku sylu lětakow. Jendźelski sejm jednaše nětko tele dny wo dalšim wutwarjenju swojoho powětrowoho łódźstwa. Při tym so jasnje na to pokaza, zo je te nuznje trěbne dla Francózskeje, kotrejež łódźstwo nětkle hižo něhdże 2000 lětakow liči.

Dolar je tróšku sprócnył při swojich dźiwich rejkach; při tym pak stoji wysoko. 28. t. m. płaćeše so w Berlinje za njón něhdże 153000 hr.; přepokazanja na njón předawachu so samo z 178000 hriwnami. Tak so zda, zo też poslednje wukazy knježerstwa přećiwo dźiwjomu wikowanju z devisami ničo pomhałe njejsu. Bjez dźiwa. Njedowěra do němskich pjenjez čim bóle přibjera, čim wjacy papjerjanych pjenjez so čišći.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Tudomna staršiska rada powoła zańdźenu wutoru Budyskich katolikow do towaršnje, zo bychu zhromadnje protestowali přećiwo najnowšim wukazam ministra Fleißnera dla šulskoho paćerja we Žitawskim šulskim wokrjesu. Knjez universitny farař Beier z Lipska běše k tomu lubje rěč přilubił. Z nim přijědże sobu bywši seminarski wučeŕ dr. Ellern z Enskirchen w Ruhrskej, kotrohož su Francózojo z domizny wupokazali, kaž tysacy druhich. Bohužel njeběše sala přepjelnjena; to dyrbimy z dwojeju přičinow wobžarować. Z prěnja by ważnosć zhromadźizny bohaty wopyt sebi žadała, z druha staj wobaj rěčnikaj woprawdże wubjernje rěčałoj. Štóž je na zhromadźiznu přišoł, njeje so wšće toho kał.

Knjez Beier rěčeše wo **nuznosći konfesionalneje šule.** Wón wuwjedże sćěhowace myslički: Naš čas mjenuje so doba dźěśća a to z wěstym prawom, wojuje dźě so we wšěch politiskich kruhach wo dušu dźěśća. Kóždy chce dźěći a młodosć za swoje ideje dobyć. Komu pak słuša dźěćo na prěnim městnje? Tola staršimaj, kotrajž staj jomu žiwjenjo dałoj a je z wulkimi woporami wukubłujetaj. A prašamy so dźěśća samoho, komu přisłuša, budże nam bjez přemyslenja wotmołwić: nanej a maćeri. Staršej matej

Telefon w pustowni.

Něhdże we Šwabskej horinje stoji w pustowni małe kubleško, domizna mjeńšoho wobsedźerja, kiž swoje pola z kruwymi wobdźěła.

Daloko a šěroko štož móže wóčko widźeć, ničo khiba pola, łuki, lěs. Cyle wosamoćeny dołhi dom stoji. Hdy by wšitko to jomu — chcemy jomu Dwórnik rěkać — słušało, by wón hotowy bohačk był. Tola jeno snadny dźěl tejele wysokeje runiny jomu słušeše. Dwórnik a joho žona měještaj na dwě hodźinje hić, zo byštej k druhomu tajkomu dworej přišłoj, kiž pak běše wulki, z rozšěrjenymi ležownosćemi. Do bližšeje wsy pak bě na wšě štyri hodźiny hić po puću, kiž bě hubjeny, cyle rozjězdźeny pólny puć.

Na cyłej tej rozšěrjenej wysokej runinje běchu jeno tři wulke dwory daloko wot sebje zdalene, a jich wobsedźerjo běchu kaž knjezykojo wosrjedź swojich dalokich a šěrokich wobsedźeństwow. A tola hišće spokojom njeběchu. Tónle Dwórnik bě jim kaž trupik na strowym licu, woni so mjerzachu, zo so tónle khěžkaŕ do nich nutř tłóči. Rady bychu joho šlapli, tola Dwórnik stoji kruće kaž dub, dźěła pilnje a swěrnje a pokojnje na swojim.

Nichtó njepomni, hdy su Dwórnikojo nan, dźěd a pradźěd so tu zasydlili, dźerželi pak so su přećiwo namocy za nimi sahacej.

Ale też Dwórnikojo njemóžachu so rozšěrić, nic hruzlka njemóžachu přidobyć, to bě wšitko w krutych rukach. Rjenje pak tam horjeka tola bě, takle swój knjez być, zdaleny wot njewužitnych bladow a kleskow, wot běłoho ranja hač do pózdnjoho wječora w dźěle za swój dom, hródź, khlěw a kurjenc.

Tak to bě, hač młody Dwórnik sej młodu žonu do domu přiwjedże, młódno, strowu a też dźěławu. Bórzy spózna, zo dyrbi sej něšto hladać, štož by jomu dale pomhało. Młoda žona, tak sebi praješe, móže lohcy hospodarstwo sama wobstarać. Tuž so na kupstwo ze skotom poda.

Najprjedy dalocy susodźa křiwje na njoho hladachu, što tak počina. Tola spóznachu, zo móže jim to wužitk přinjesć, a zo móže jim při kupowanju a předawanju k pomocy być.

Dwórnik bórzy spózna, zo móže jomu telefon jara spomožny być, haj zo bjez njoho njeńdże. Też joho žonje bě jara lubo, hdyž móžeše na swoju mać zawołać, ju postrowić.

Najbóle pak zajimowaše to joho dźowčičku Mańku, pjećlětnu holčku. Rozdajić hubku stoješe tam we jstwje a hladaše na kašćik, kiž tak powědaše. Njemóžeše so dodźiwać, chcyše też lubu wowku tam słyšeć a njepřesta prosyć, dóniž nan ju njezběhny, a jej wo spodźiwnym kašćiku powědaše.

„A wšudźom móžeš tu rěčeć“, so Mańka prašeše.

„Wšudźom, hač do njebjes horje!“ so smějo nan wotwołwi.

„Hač do njebjes horje“, Mańka šeptaše, wona bě sej to derje spomjatkowała.

Kóždy króć, hdyž zwónčk při telefonje zaklinka, by nětk Mańka přiběžała a so prašała: „Hdże pak je zas rěčało?“

Tola, kaž to bywa. Po něčim měješe nan stajne prašenjo swojeje dźowčički syte, a hdyž ta jónu ważne porě-

potajkim prawo, swoje dźěćo też w najwyššim idealu: we swojej wěrje wotćahnyć. Tak služitaj wonaj też najlěpje zajimam dźěśća, dźěćo ma nabožne nałožki we sebi — dźěśćowa duša je křesćanska, to wuči wšědne nazhonjenjo. Tohodla zastupuja też wšitcy znamjenići paedagogojo žadanjo, zo ma so z nabožinu hižo zahe započinać. Tola staršej njejstaj jeničkaj wukubłarjej swojich dźěśći. Wjetši dźěl prócy je jimaj stat wotewzał, hdyž dźěći na 8 dołhich lět do swojeje šule žada. Z tym pak je stat też swjatu winowatosć přewzał, dźěćo w tym duchu wukubłować, kaž sebi staršej to žadataj. Hdyž stat so tomu zapowě, maja starši też te prawo — samo swjatu winowatosć — tajkomu činjenju napřećo stupić a to ze wšěmi srědkami. Staršej staj dźěćo wotćahnyłoj w duchu křesćanstwa. Mać je dźěćo wučiła so modlić a je k njomu rěčała wo Bohu w njebjesach, je dźěćo sobu brała do domu Božoho atd. Nowa šula khodźi pak nětko druhe puće. Wona začisnje zasady křesćanstwa a je sebi nowe zestajała. Rěčnik měješe lećacy list Lipsčanskoho wučerskoho towarstwa před sobu, kotryž zasady swětneje šule rozłožuje, a jasnje rozwi, kak zasady swětneje šule so njeznjesu z křesćanskim předswědčenjom a też nic z rozomnej paedagogiku. Swětna šula njetwari dale na podłožku, kotrež je dźěćo doma wot staršich dóstało. Wona njecha ničo wot Boha wědźeć a spytuje wšo wot dźěśća wotdźeržeć, štož na Boha dopomina. A hdyž wona snadź wučbu w nabožinje připušća a ju na jene swobodne popołdnjo pokaže, dha wona też z tym njepřećelskoho ducha přerodźi. Što budźe wučer na tajkim swobodnym popołdnju dźěći w nabožinje nawučić móc? Tola swětna šula hišće wjele dale dźe. **Swětna šula je bjezbóžna samo tehdom, hdyž to njeby być chcyła.** Dokelž hdyž wučer při žanej maćiznje na Boha a bójske wěcy spomnić njesmě, dyrbi w dźěśću nabožna škrička wuhasnyć a w dźěśću bjezbóžnosć so wotćahnyć. Swětna šula je pak woprawdźe z wotpohladom a zakładnje bjezbóžna. To wuči kopica wuprajenjow jeje spěchowarjow w našej Sakskej kaž druhdźe. A by-li so tajka powšitkowna za wšě dźěći so hordźaca šula zawjedła, by z tym přezjenosć mjez wěrywuznaćemi so spěchowała? Wěśće nic. Dokelž cyrkej by potom nuzowana była, na rozdźěle mjez wěrywuznaćemi wjele raznišo pokazować, hač so to dźensa stawa. Z tym by so rozkora do šulow a do dźěśćowskich wutrobow přenjesła. To njeby potajkim žana „jednotna šula“ była. Ale šula po křesćanskim duchu, wo kotrejž ma wučeŕ tesame přeswědčenjo kaž staršej a dźěći a wo kotrejž wučeŕ w prezjenosći ze cyrkwju a staršiskim domom dźěći rozwučuje, to je přezjenosć a ta prawa „jednotna šula“.

Hdyž je minister Fleißner nětko w Žitawskim wokrjesu šulski paćeŕ zakazał, je wón to činił, zo by z tym pokazał, zo maja tamne katolske šule wot nětka jako swětne šule płaćić. Katolscy starši pak sebi tajke njerozomne počinanjo lubić njedachu a dachu swojim dźěćom stawkować, a woni kulturnu wójnu też přewjedu, wšako maja při dobrych wutrobach tola krute hłójčki.

Mócne přihłosowanjo zhromadźizny pokaza, zo je rěčnik wšěm posłucharjam z wutrobow rěčał. Zhromadźizna přija jenohłósnje resoluciju, kotraž stawkowacym staršim swoje sympatije wupraja a je namołwja, zo njebychu w bitwje wustali, ale wjele bóle kruće wostali hač k skónčnomu dobyću.

Potom jimaše so dr. Ellern słowa a dowjedźe posłucharjow w duchu do krajiny mjez rěkomaj Rhyna a Ruhry a rysowaše surowe wojowanjo Francózow z tamnym (katolskim) wobydleŕstwom. Dokelž bě njesmilna ruka njepřećela też joho trjechiła, joho ze zastojnstwa a domizny wuhnawši, móžeše wón z najlěpšoho nazhonjenja rěčeć. Wón putaše tohodla wutroby wšěch posłucharjow a to z čim lěpšim wuspěchom, hdyž běše woprawdźe wubjerny rěčnik, kiž rozemi wutroby zapřimnyć a kiž móže z nazhonjenja rěčeć, kak hórcy słodźi khlěb wuhnanstwa, kak ćežko khodźa so cuze skhodźeńki a kak bolostnje začuwa wutroba, hdyž će hosćićel snadź přećelnje wita, ale hišće přećelnišo so z tobu rozžohnuje. Haj ćežki je dóńt človjeka, kiž je swoju domiznu zhubił. A tola njepřińdźe ani jene hrozne njepřećelske słowo z joho horta. Jako wupruhowany katolski měšnik (štož wón běše) rěčeše słowa lubosće a poddaća do Božeje wole. Też wón zasudźowaše kruće počinanjo sakskoho knježeŕstwa. Runje w tym času, hdyž při Ruhrje tysacy dobrych katolskich Němcow ze swobodneje wole najhórše ćwěle na so bjeru z lubosće k němskej wótčinje, runje w tutym času krjuduje sakske knježeŕstwo přeswědčenych katolikow swojoho kraja, bjero jim katolsku wěriwu šulu.. Bjez dźiwa, zo też wón mócne připóznaćo žněješe. A zhromadźizna běše tak zahorjena,

---

čenjo w telefonje zamyli, ju nan naswari.

Nětk wšak sej Mańka wjacy njewěrješe so wjele prašeć, čim pilnišo pak sebi kašćik wobhladowaše a wšo wobkedźbowaše. —

Młodej mandźelskej běštaj nětko šěsć lět ženjenej. Pódla žiweje Mańki bě tu bratřik, mały Jank, kiž w kolebcy leżeše.

Wikowanjo Dwórnika wjele do dalšich wsow a městow wjedźeše, tak zo bě často wjacy dnjow, haj cyły tydźeń po kraju wokoło. Tak bě młódna žona často ze swojimaj dźěśćosama, sama daloko a šěroko.

Hižo nazymne wětry kruće dujachu po šćernišću. Dwórnikowa z hródźe, kotraž bě domskomu přitwarjena, wustupi a zawoła: „Mańka, Mańka, pój jow!“ Ze zahrody přiběža holčka kaž lubozna kwětka horšć astyrkow w rukomaj dźeržo a maćeri podawajo.

Mać w nuznym dźěle holčcy lubje po hłowje zjěwši praji: „Mańka, wostań we jstwje, počina zyma być, kaž by chcył sněh přińć. Ja też skoro nutř přińdu. Hdyž bratřik wotući a woła, přiběhń do hródźe mje zawołać.“

Mańka wjesele swoje kwětki do jstwy donjese. Běše to přećelna swětła jstwička. Dwě šěrokej wokinje do dwora a dale do runiny hladaštej, jene do zahrody a lěsa, zady njoho so słónčko khowaše. W kućiku na posćěni běše wołtaŕk; tam Mańka na ławku zalězywši kwětki tykny, kaž husto mać činić widźeše.

Dwórnikowa bě w farskej wsy doma. Lubješe so jej w ćichej samoće pustownje, tola na njedźelach a swjatych dnjach bě jej ćežko. Ženje ani z daloka žanoho zwona njesłyšeše, nihdźe žaneje wěže njewidźeše, jeno druhdy móžeše ke mši hić. Na wšě wósom hodźinow trjebaše tam a jow. A kajki běše to wopor při hroznym wjedrje!

W tejle samoće pak bě Dwórnikowa nutŕkowneje bohabojosće a pobožnosće nabyła. Nětko, hdyž bě jej tak ćežko porjadnje Bože służby wopytować, hakle tak prawje do toho přińdźe, što na swojej swjatej wěrje ma, kajki dar z njebjes je dom Boži, kajka hnada Bože służby. Bě jej žel, zo swoje dźěći do cyrkwinskoho žiwjenja zwučować njemóžeše, zo dyrbjachu wotrosć bjez luboznych jutrnjow w advenće, bjez Božoho naroda, bjez póstnych prědowanjow, pohnuwacych mejskich nyšporow a tak dale. Prěnju křesćansku wučbu dyrbješe jim sama dawać, a njeběše jej ćežko, dokelž bě jara derje w nabožinje rozwučena, też prěnje šulske rozwučenjo móžeše jim podawać, tola kak to dale budźe, wosebje hdyž budźe čas za spowědnu a woprawjeńsku wučbu, to hišće jasnje njewidźeše. Tak swěrna mać swojej dźowčičcy powědaše wo swjedźenjach cyrkwje, wo swjatočnych Božich służbach, wo wóruchu, zaswěćenych swěčkach na wołtarju, wo křižowym tydźenju, hdyž wobkhad do polow dźěše, wo wobkhadach jutrownoho časa a na Bože Ćěło. Mała Mańka posłuchaše tak pilnje, jeje mała wutroba so cyła horješe, za wšitkim tym swjatym, wo čimž mać powědaše. Žedźenjo maćerje zaščěpi so jej do wutroby, kotraž bě tak nježna połna lubosće Božeje. Mańka wšak běše mudra holčka.

A hdyž nan dom přińdźe a wo wulkim swěće powědaše, potom Mańka posłuchaše, jeje woči so błyšćešej, někotromu prašeńčku mudreje holčki so staršej dźiwaštaj widźo, kak so jeje duch rozwiwa.

Kajke to zbožo w ćichim domčku!

zo dwoju zběrku přizwoli: za stawkowacych katolikow a za Ruhrskich wuhnatych. Předsyda křesćanskeje staršiskeje rady móže ze spokojenjom na tutu zhromadźiznu zhladować, njejsmy hišće žaneje lěpje radźeneje pola nas měli.

Rozprawa z posedźenja nuzowoho zjednoćeństwa w Budyšinje.

Dźěłanski wubjerk nuzowoho zjednoćeństwa wotmě 21. junija, wječor 1/28 hodź., na hrodowej hasy 10 swoje posedźenjo. K. předsyda Rauer poda rozprawu wo darach, kotrež měsačnje ze strony industrije a wikowarstwa přikhadźeja. Wosebje wuzběhnyć maja so běžne dary dweju dobroćelow, kotrež tydźeńscy abo měsačnje dokhadźeja. W bližšim času maja so pisma wudać, kiž dyrbja dalšich stajnych daricelow dobyć, zo by naše dźěło zwěsćene było. Rozdźělić ma so sydom centnarjow běrnow, kiž su z privatneje strony a wot jeneje tudomneje firmy darjene. Z wosebitym dźakom přija so dar waggonoweje fabriki wo 5 milijónow hriwnow. Wo dalšich darach tydźeńska rozprawa zdźěli. Předsyda rozprawješe dale wo pruhowanju prašenjowych lisćinow. Po wobzamknjenju dźěłanskoho wubjerka płaći jako najwyšša suma na jenu wosobu 25000 hr. na měsac, tak so něhdźe wo 500 wosobow jedna, mjez tym zo so na wulki dźěl hišće z cyła dźiwać njemóžeše, dokelž mějachu z dźěła wjetše dokhody, abo hdźež su dźěći, kotrychž přisłušnosć je, staršich podpjerać. 25000 hr. je so w tych padach překročiło, hdźež su wosoby přez 75 lět stare abo khore. Wosobam, kiž w nuzowym zjednoćeństwje wostanu, so brune wupokazanske khartki připósćelu. — Tutón tydźeń smy rozdźělili 2 puntaj muki a 1/2 punta khofejowoho narunanja. Předsyda namjetuje, zo by so kónc junija připomóc ke wotnajeńskomu pjenjezej, na khartu po 10000 hriwnow rozdźěliło. Wubjerk so k tomu přizamknje. Z dobom so postaji, zo ma so 5. julija w rězarni na kóždu khartu 1/2 punta swinjacoho tuka a 10. julija dalšej 2 puntaj pšeńčneje muki a 1/2 punta khofejowoho narunanja rozdźělić. Wo dalšich darach bližše dny wubjerk rozsudźi. — Knjez Rauer hišće wozjewi, zo chcedźa wšelake towarstwa k lěpšomu nuzowoho zjednoćeństwa swjedźenje wuhotować, wosebje Budyšske hrajerske zjednoćeństwo, 9. septembra, dale chcedźa zjednoćene zwjazki kołojězdnych wulke korso-jězdźenjo wotměć. Knjez Rauer namjetuje dale, dokelž privatne dary tak pomałku přikhadźeja, zo by so podobny swjedźeń kaž kwětkowy dźeń wuhotował, snadź pod mjenom „Njezapomničkowe dny“, zo bychu kóždomu jenotliwomu do wutroby wołali: „Njezapomńće khudych!“ Wubjerk so namjetej přizamkny a přihoty so hnydom sčinja, zo by wuspěch wěsty był a so za zymske měsacy ze trěbnymi srědkami za khudych zastarali. Wšě namjety móža so nětko hižom na nuzowe zjednoćeństwo zapodać. Kóžde towarstwo, kiž ma wutrobu za nuzu khudych, ma so wobdźělić, zo by so do luda přecy zasy lubosć k bližšomu syła. Kwětkowaj dnjej měještaj rjany wuspěch, tak zo smy přecy skutkować móhli, a tež na čłowjekow skutkowali, kaž dary wobswědča, kiž přecy zasy přikhadźeja. Bližše posedźenjo je 12. julija, wječor 1/28 hodź.

Z Bačonja. W tudomnej „Młodowni“, kotraž w khłódku šule a cyrkwje stojo jako ćělne a duchowne zwučowaniśćo našeje młodźiny služi, zeńdźechu so sobustawy „Swobodnoho zjednoćenstwa kat. wučerjow serbskeje Łužicy“ zańdźenu wutoru. Wuzwolichu sebi ju zdobom znowa jako zetkaniśćo za zhromadźiznu skónc augusta, dokelž je nimale srjedźišćo mjez Budyšinom a Kamjencom a pruskej hranicu. To bohaty wopyt do časa zaruči. Najprjódcy jednaše so wo nowych šulskich lisćinach, kotrež maju so wot jutrow 1924 — w někotrych šulach so hižo trjebaju — město dotalnych tabelow k zjednorjenju zawjesć. Dla potuńšenja budźa zhromadnje skazane. Dale poda k. cyrkwinski wučeŕ Andricky zličbowanjo na lěto 1922, kotrež bu zaŕ prawe připóznate. Na to rěčeše k. wučeŕ Kokert-Worklečanski wo „Dźěławej šuli“. Z tym dótkny so jara ważnoho časowoho předmjeta, zajimawoho paedagogiskoho prašenja. Starej šuli so rad porokuje, zo intellekt (ducha) přez měru wukubłaše a z tym so husto žiwjenja zdalowaše. Ruka a zmysły na njedosahace wašnjo dźěłachu. Štož z ruku dźěłaš, so lěpje pomjatkej zašćěpjuje. Dźěćo ma w ludowej šuli po móžnosći na swoje přichodne powołanjo so wukubłać, na samostatnosć so zwučić. W našich wjesnych šulach je dźěło ćežše hač w městach. W dźěławej šuli ma dźěćo aktivniše być, přez nju wuwiwaju so bóle individualne (wosebite) mocy. W samej měrje napina so tež duch, rozom a z tym rozsud so wótři, karakter so skrući, njepočinki so praktiscy wotstronja, dobre poćahi mjez čłowjekami so nawjazuja. Wona budźe a je šula přichoda, w mnohich šulach so hižo po tutym systemje dźěła a je hižo dobre płody přinjesło. W tym drje su paedagogoju

---

Zyma wšak tam horjeka běše hruha a dołha. Wot srjedź oktobra hač do meje wětry a wichory, sněh bjez dna a šěroko.

Runje tón čas pak bě za skótne wikowarstwo cyle prawy. Skót bjez dźěła w hródźach stoješe, něchtóžkuli tež předawaše, dokelž jomu picy za telko skotu w zymje njedosahaše, abo dokelž jomu wjetše wudawki za dom a dwór a pola do rukow hladachu.

To bě čas wulkeje ćišiny a hišće wjetšeje samoty za młodu zróstnu žonu. Bojosće wšak wona žaneje njeznaješe. Dźěła měješe dosć we domje, w hródźi a khlěwje, a k nim horje so tak lohcy nichtó njezabłudźi, žadyn prošeŕ abo dundak — tym tam mało wužitka kćěješe. Wyše toho tam wulki pos dom a dwór derje stražowaše.

Póstownik tam za tydźeń jónu kóždy raz sobotu na kole přijědźe, woteda štož bě dóšło a wza sobu štož bě přihotowane.

Tež walčk nowinow kóždy raz na swojim městnje połoži. Te potom Dwórnikowa njedźelu popołdnju přehlada a tak zhoni, što je so w swěće nowoho stało. „Wjele dobroho wšak tu njestoji, budź wjesoła, zo to hišće čitać njemóžeš a njetrjebaš“ swojej Mańcy praješe, hdyž so ta wćipnje abo zwědźiwje za nowinkami prašeše. —

Dźensa wšak jej z cyła derje njeběše. Hižo pjatk, hdyž jeje muž dźěše, tajku někajku tuhu a horcotu čuješe, tola njechaše muža zadźeržować. — To wšak zas přeńdźe“, pokoješe so. Wona wšak zapleńčena njeběše.

Njedźela so k wječoru khileše, Dwórnikowa so dale a bóle słaba čuješe.

We jstwje bě tajke dźiwne žołte swětło; słónco w domčk dźěše a tajke pruhi po sněhowej runinje wusywaše, zo woči boleštej, hdyž do krajiny hladaštej.

„Maći, ty sy dźensa mjez woči tak cyła čeŕwjena“, praji Mańka a lězeše k maćeri horje, kiž bě so za kachle sydnyła, dokelž ju zyma łóješe.

„Zo jeno tola njeskhorju, Mańka“, mać strachoćiwje pozdychny.

„Njeskhorju!“ z hrózbu dźěćo wospjetowaše. „Khora być! Potom wjacy stanyć njemóžeš, kaž bratřik w lěće. — Maći, ty njesměš khora być, hdyž tu nan njeje“, rjekny Mańka a zatrašenej maćeri, kotraž so wša pyrješe, horce lica majkaše.

Ta so hišće z mocu zhraba a zmužnje rjekny: „Prawje maš, Mańka, ja njesměm khora być“, tola bórzy ju zasy słabosć nadpadźe, ze sylzojtymaj wočomaj zdychny k njebju: „Luby Božo, pomhaj tola, to dźěn by žałostne hubjenstwo było w tejele pustowni, daloko a šěroko nichtó, a nan, hdźe wón w tu khwilu je, njewěm.“

Sama ze sobu dale rěčeše: „Nětko hišće skót wobstaram, potom pojěmy, zwarju sebi horce zelo a lehnu so do łoža, zo do potu přińdu, potom budźe nazajtra zasy lěpje.“

Tola wšitko so jej wjerćeše, z najwjetšim napinanjom najnuzniše wobstara — a potom přińdźe nóc. —

Zymica z njej mjetaše. Druhdy wšak dyrbješe wboha stanyć, dźěćo změrować, z ćopłym mlokom. Haj, wona čuje: Sym ćežcy khora a snadź njezamóžu wjacy stanyć, a nichtó tu k pomocy njeje. „Swjata Marija, maćeŕ Boža, přińdź mi na pomoc!“

Hdy by dźeń był, by tola hišće hač k telefonej dóńć

hišće rozdwojeni, ale přichod jich zawěsće zjedna.

Rěčnikowe wuwjedźenja so z dźakom přiwzachu. W přichodnym posedźenju maju so praktiske pokiwy (pisomnje) wo wšelakich předmjetach (nabožiny, ličenja, zemje- a přirodopisa atd.) podać, a sobustawy so proša, z tutej maćiznu bliže so zaběrać.

W dalšim jednaše so wo wudaću nowych bibliskich stawiznow. Wjacy listnow je hižo hotowych. Dźěło spěcha a z nim rostu wudawki. Tohodla maju so prawje bohaće dobrowólne dary składować, zo móhli našim serbskim dźěćom nowu knihu wo wjele potańšenu podawać. Někajki pozdźiši zbytk ma so na wudaćo serbskich knihi nałožić. Kóždy dar je lubje witany, čim wjetši čim lubši. Wudawaŕ a nakładnik sej nadźijataj, zo mjez Serbami dospołne zrozymjenjo za wěc nadeńdźetaj. Štóž hnydom da, da dwójcy. Hódnosć pjenjez dźeń wote dnja spaduje.

Zhromadźizna traješe na wšě 3 hodźiny a běše jara bohaće wopytana. Přichodna budźe po žnjach. Započnje so hižo w 4 hodźinach. Za tajke pady je přepołoženjo hodźinow event. přikrótšenjo šule dowolene.

Z Ralbic. (Njedźela młodosće.) Na swj. Jana křćenika wotmě Ralbičanska wosada swój swjedźeń młodosće na rjane a Bohu spodobne wašnjo. Předkhadźace tři dny bě kóždy wječor přihotowaca pobožnosć, swj. Aloysiej, patronej młodosće k česći, štwórtk a pjatk też předowanjo. Sobotu popołdnju a wječor přistupi wulka syła žónskeje a mužskeje młodosće k swj. spowědźi a njedźelu na dopołdnišich a swjedźeńskich kemšach zhromadnje k Božomu blidu. Tuta zhromadnosć, te pobožne wjesołe wobliča našich młodźencow, ta mnohosć knježnow w čistych běłych płachćičkach, swjatočny kěrluš wosady: „Hdźe sy ty moja radosć“, to bě hnujace a wutrobu wokřewjace za cyłu wosadu a to zawěsće też skrući našu młodosć we wěrje a póćiwosći. Popołdnju bě nyšpor k česći swj. Mariji z předowanjom a poswjećenjom swj. Mariji. Na to sćěhowaše wobkhad z postawu swj. Marije po wsy pod mócnym zwukom našich zwonow. Wěriwi spěwachu lauretansku litaniju a kěrluše. Na čole dźěchu młodźencojo z Bjesadnej khorhoju, z wobrazom Róžeńćanskeje swj. Marije pyšenej, za nimi knježny w płachćičkach, mjez kotrymiž družki postawu swj. Marije njesechu. Po tym sćěhowachu tři duchowni w paramentach a druzy wěriwi we wulkej ličbje.

Tak smy naš swjedźeń młodosće cyrkwinscy woswjećili. Wšitcy, młodźi a stari su so wjeselili a radowali. Běše to woprawdźe dźeń, kajkiž je Knjez sčinił. Budźe kóždy rady na njón spominać. Widźimy, cyrkej nam rjeńšu, woprawdźitu a trajacu, dušu a ćěło wokřewjacu wjesołosć přihotuje, haj rjeńšu, hač wšitke te wjesela, kotrež nam swět poskića. Trjebamy jenož ze swjatej cyrkwju myslić a po swjatej wěrje posłušnje žiwi być.

Luba młodosć! nic we wužiwanjach a dopjelnjenju swojich přećow, ale w sebjezapřěću a wobknježenju, w posłušnosći a bohabojaznosći, w dopjelnjenju swojich winowatosćow zawěsćiš sebi zbožowny přichod. Swj. Marija, bjez hrěcha podjata a přecy čista knježna, budź stajnje waš přikład a waša patronka. Modlće so stajnje, kaž njedźelu: „O swěć na nas, hwězda morja, zo bychmy, wot tebje wjedźeni, přez žołmy a wichory tutoho swěta wěsće a zbožownje do kraja našeje wěčneje wótčiny přišli.“

Z Różanta. Našu wěžu kaž też studničku je nam klóštr Marijna Hwězda dał rjenje zelenje wobarbić, tak zo nětko pobožnych pućowarjow z daloka hižo přećelnje strowitej. Za naše zwony je tak hódny přebytk přihotowany. Z Božej pomocu su naše nowe zwony hotowe a tak je móžno je na domapytanju swjateje Marije woswjećić. Wokoło $^{3}/_{4}9$ přijědže najdostojniši knjez praelat a abt dr. Theobald Scharnagl z Oseka do Różanta, zo by jako předstojićef cistercienskich klóštrow swoje zastojnstwo tu wukonjał. Wón piše, zo z wulkej radosću přińdže, dokelž sebi serbski lud wysoko waži. Po powitanju budźe swjatočna Boža mša. Popołdnju $^{1}/_{2}2$ hodźin póńdže so zhromadnje zwonam napřećo, kotrež so z klóštra přiwjezu a potom budźe poswjećenjo zwonow. Dokelž dyrbimy zwony na druhi dźeń dopłaćić a hišće někotre milijóny pobrachuja, tak budźe też přileżnosć poskićena, kaž swjatki, zo móže kóždy swój dar, kiž chce hišće woprować, wotedać. Prosymy też, zo bychu so rumnosć při wołtarju a ławki za družki prózdne wostajiłe, zo bychu so wšitke předpisane wobrjady hódnje wuwjesć móhłe.

W korčmje. Pinčna: „Chceće tez jerja, knjez Dołhi?“ — „So dźakuju! Jerje su mi předrohe.“ — „To tola nic. Jerje su přeměrnje tunje.“ — „To drje, ale piwo nic, kotrež so potom pije.“

---

móhła a wo pomoc prosyć — tola tak pomału nócne hodźiny du — —. „Božo, Božo, pomhaj mi!“

Počina switać. Sylna žónska tu leži bjez wědomja. Ćežka zymica je ju zajała, wona błudźi, njesłyši płakanjo swojeje Marki: „Maćefka, praj tola słowčko — maćefka, bratřik woła a płaće! — Maćefka, ach kak je to zyma.“

Krejčefwjene wobličo maćefne so po załkach suwa, skoro wjacy znać njeje. Holčko widźi: Nětko je mać jara khora. Wona bratřikej wuzoł do hubki tyknje, tak joho trochu spokoji.

Potom Marka do zymneje jstwy doběža, k telefonej. Kaž bě to často nana a mać činić widźała, zawjertny ručicu a do apparata powěda z dźěćacym hłosom na płačk prosy: „Luba Boža maćefka, w njebjesach, naša mać je tak jara khora, a nichtó tu njeje — ach luba maćefka w njebjesach pój a pomhaj nam!“ Potom wjacy rěčeć njemóže ale wótře płaka.

Słyšadło drje je wotpowsła, kaž je to často widźała, ale je trjebać njerozymi, też je zasy njepowsnje a też njewotklinka; tak je zwjazk „z njebjesami“ wočinjeny a Marka to njewě.

Płače a wótře přez płačk rěči sama ze sobu.

Po khwili so trochu změruje, zasy přistupi k telefonej a prosy: „Mać je tak jara khora, a nichtó tu njeje, pomhaj nam tola, luba maćefka Boža!“

Hodźina je so minyła. Nuza wbohoho dźěsća rosće. Bratřik so wjac změrować njecha. Mać so we łožu mjeta z jenoho boka do druhoh, wutle žałosćicy. Jej samej je tak zyma.

Skónčnje sej doběhnywši po łónčko drjewa w komorcy kedźbliwje zatepi a hornčk mloka přistaji. Potom běži do hródže a sćele kruwom słomu, tola to je njespokoji, ruja dale; mloko je rěza, te chcedźa wotbyć; to wšak Marka njerozymi, je hišća přemała a njenazhonita.

A zas běži do jstwy a prosy do telefona: „Luba Boža maćefka, pomhaj tola — mać je tak jara khora, wona mje njewusłyši — my smy hłódne — žadyn človjek tu njeje.“

W komorje leži žona, wo sebi njewě, hólčk z cyłej šiju płače — wona jeho njesłyši — w hródźi skót ruje dale a bóle, we jstwě płačo holčka rěči z njebjesami. Wonka pak so sněh dźe, štož móže z njebjes, ani zahrody wjac widźeć njeje před woknami. Sněh wšo wodźewa.

— — — — — — — — — — — — — —

Dopołdnja w dźewjećich je. Knježna Hilža Großec na pósće za telefonom sedźi a pilnje canki dźěła. Dźens rano z telefonom wulkeje hary nima. Zyma so zapčina a do hód je hišće wjacy njedźeł. Ta knježnička je dźowka zemrětoho zastojnika při telefonowni. Jara swědomiće swoju službu zastoji, kotraž wšak je druhdy dosć napinaca. Wjeseli so, zo je tak młoda tule službu dóstała a zo je móhła w domiznje wostać, wo domje, pola swojeje lubeje maćerje.

Cyłu wokolinu znaje wot małosće, a to jej w službje wjele pomha.

Wona je ćicha a pokorna holca, a služba při telefonje je ju nawučiła ćicha a mjelčiwa być. Što měješe wšo słyšeć w swojej službje! Wjele tajenja, wjele njeswěry a njesprawnosće, wšó móžne łžě a tajne złósće. Kelko njepřećelstwa, haj hidy dyrbješe skhadźeć słyšeć a widźeć — a přecy mjelčeć wo wšitkej človječej słabości a złósćiwosći.

Knježna Hilža wšak bě přisahała, zo swoju službu ze

Słowjanska a Serbska bibliografija.

(Skónčenjo.)

II.

Serbscy rjekowje.

Z duchom wótčinskim a z lubosću k narodej je napisane tele historiske powědańčko Jakuba Lorenca-Zaleskoho. Hižo lěta 1900 čitachmy prěnje štyri stawy powědańčka w XIX. lětniku Łužicy. Wone je wušło jako III. zwjazk pyšneje knihownje „Dom a swět". Spisaćel je sebi swój předmjet wubrał ze stawiznow połobskich Słowjanow. Wo nimale tysac lět wjedźe nas wróćo do časa wojowanja wonjewotwisnosć (wokoło l. 928). Cyłe krasne powědańčko, połne žiwjenja a wohnja lubosće za narod, předstaja nam wulki tragiski bój, w kotrymž je so zahubił ze załobskich Słowjanow jedyn lud, splah Głomačanow. Nadobni serbscy ryćerjo wojuja wo samostatnosć a swobodu swojoho luda a kraja. Jich wołanjo wo pomoc wšak njewusłyšachu ani pobratrowscy Milčenjo a Łužičenjo ani jich mócniši susodźa, Čechowje. Rozkora, njepopřećo a sebičnosć tych jimaju w zaslepjenosći. Ryćerska česć pak žada sebi rozsudny bój přećiwo němskim wójskam krala Hendricha, nawalowacym so wot předobytoho Branibora. Poslednje zadwělowace wojowanjo rozwiwa so před našimaj wočomaj. Serbscy rjekowje bija a wobaraja so kaž lawy. Podarmo. Wjeřch Law Dobič z rodu Kewičanow bu we łakańcy zarubany. Wójwoda Přibysław z Mišna je na bitwišću padnył. Hrody so wutupja, wsy so wurubja a spala, žony a dźěći so do jatby wotwjedu. Hdyž po krótkim zahaćenju też poslednja twjerdźizna Grona so poda a do njepřećelskich rukow pada, je hižo po samostatnosći. Głomačanow malička črjóda ćěka do serbskich hór, wostajiwši wšitko, zhubiwši droholubowany wótcny kraj. —

To je z krótkimi słowami cyły čin powědańčka. Ale štóž chce so z lubosću wohrěć, haj zahorić a wokřewić na rjekowskich skutkach prawótcow, štóž chce wuznam a ważnosć zhromadnych stawiznow spóznać, štóž chce móc a wliw wótčinskich stawiznow, stawiznow swojoho luda, na sebje skutkować dać, zo by sam swoje narodne zmyslenjo znowa wožiwił abo přisporił, tón dyrbi tele dušu jimace powědańčko Lorenca-Zaleskoho čitać a rozmyslić. Čitajo w nim namaka žiwe žórło wočišćenja za swoju dušu a posylnjenja k zhromadnomu boju za narodnosć a wótčinu. A kóždy Serb nańdźe sebi swój ideal w „Serbskich rjekach", kajkichž je nam spisowaćel zwobrazował z Dobibojom, Rosćisławom, Hosćisławom, ze Zapasom a samo z knježnu Jelenju. Wosud Głomačanow a wšěch zašłych połobskich ludow hač na našu horstku łužiskich Serbow budź serbskim wjednikam a wšomu ludej wěčny pomnik hrózby a zatrašenja před wšej narodnej liwkosću, hidu a rozćěpjenosću myslow a chcyćow: „Serbjo, budźmy zasy rjekojo kaž jich znał swět!" —

Z powědańčkom „Serbscy rjekowje" je so serbske pismowstwo wo jedyn krasny historiski roman wobohaćiło, za čož sebi spisaćel wulki narodny dźak zasłuži. Tole wšak njeje prěni joho duchowny wupłód. Jakub Lorenc-Zaleski je w serbskej literaturje hižo derje znaty. Rodźeny we Radworju je něšto lět w Prazy přebywajo so w duchu „Serbowki" wukubłował. Do jeje „Kwětkow" je w lětach 1889 hač do 1891 wjele rjanych nastawkow napisał; wosebje lubowaše tehdy ludowe bajki zapisować a wobdźěłać. Boža přiroda powoła a wabješe joho k sebi won do lěsow a horow; za hajnika joho přistaji. Prěnja stacija bě Šěrachow. Potom stupi do němskeje służby a přebywaše nad Modłej (Mulde) a nad Rhynom we wšelakich městnach. Po wójnje a revoluciji je so zaso do serbskeje Łužicy nawrócił a sebi we Slepom, wosrjedź serbskeje hole, šwarny rěžak a wobkhod z drjewom zawjedł. Jako swěrny a přeswědčeny Serb běrje stajnje na wšěch serbskich swjedźenjach a předewzaćach najwutrobniši podźěl. Naposledy sym so w Delnim Wujezdźe z nim witał, hdźež zastupowaše Slepjanske nowozałożene towarstwo. —

Wot Lorenca-Zaleskoho pokhadźeja wosebje sćěhowace nastawki, kiž su wot lěta 1893 hač 1922 jako lubozne kwětki a wokřewjace čitanja naš jenički belletristiski měsačnik Łužicu a też druhe časopisy pyšiše; mjenujcy 1893/94 „Na łakańcy". — „Hajnikowe wobrazki". — „Kamjentny Jonas". — Swobody a lěsa mocy. — Ideal a idyll w lěsu. — 1895. Dopomnjeńki na Serbstwo we Wórcynskich stronach. — 1896. Wobrazy z manevra. — Kralowe narodniny. — 1898. Wostašan. — 1922. Nowe Serbstwo. — Wohnjow dźesać . . . —

Ze wšěch nastawkow rěči joho njewuhasliwa lubosć k Serbstwu, klinči joho wuhładkowana rěč. W „Serbskich rjekach" zjewi so joho wudokonjanosć mištrscy zwobrazować přirodu a jeje stworjenja, lěs a joho žiwjenjo we zwisku z postawami, wo kotrychž nam powěda. W tym zaleži też wuznam joho historiskoho powědańčka: ze zalubowanjom

---

wšej swěru wobstara.

Wonka je so kruće do sněha dało, a Hilža pilnje sekluje a pleće . . . Tu zazwoni zwónčk na telefonje. Wona słyši šeptanjo: „Luba Boža maćefka pomhaj nam! Mać je tak jara khora a nichtó tu njeje."

Što to bě? Jej bu tak dźiwno. Je so wona myliła, abo je woprawdźe dźěćace skorženjo z telefona so słyšeć dało? Pohlada na taflu a hlej čisło jej praji: To je Dwórnikec dalokoměčak. Hnydom so do telefona praša. Žane wotmołwjenjo. Krućišo posłucha. Njeje to, kaž by tam dźěćo płakało?

Miłosćiwa wutroka knježny je cyła zastróžena. Wona Dwórnikec tam w dalokej pustowni znaje, často ma z nimi rěčeć. Ale žane wotmołwjenjo. Što ma Hilža činić?

Wjacy króć so prócuje z Dwórnikecami so zwjazać, tola podarmo. To ju hišće bóle zatraši . . . Hodźina je so minyła. Zasy knježna słyši nětko cyle jasnje: „Luba Boža maćefka, mać je tak jara khora, pomhaj nam tola, nichtó tu njeje!"

Što ma Hilža činić? Tu něšto w rjedźe njeje. Jene wopušćene dźěćo płače a prosy, mać je skhorjeła . . .

Ma snadź należnosć staromu sekretarjej wozjewić? Tón je tak wobožny; wón wěsće praji: „Wy sće přenapinana, nervosna." — Ně, wona dyrbi na swoju ruku pomoc pytać.

Hnydom zazwoni staromu, nazhonitomu lěkarjej. Tón wšak njeje doma. Za hodźinu ma so zasy woprašeć.

Božo, Božo! Hodźina je tak dołha. Knježna je wša struchła. A zasy so dźěćace skorženjo słyšeć dawa. Cyle jasnje je žałosćić słyši. Zasy zazwoni lěkarjej. Prosy joho wutrobnje, zo by tola hnydom po domojwrótu do telefonownje přišoł. Je jara nuzne.

Tak dha tam lěkař k Hilži do telefonownje přińdźe a kruće na Hilžu pohlada, kotraž je so cyła začerwjeniła. Lěkař sněh zwottřasywši so wótcowscy wopraša: „Ale Hilža, što je tola do tebje zajěło, zo tak jara nuzuješ? Ty sy tola cyle čerstwa, khorosće na tebi widźeć njeje."

Cyle zastróžena powěda, samej so jej wěc dźiwna zda, když nazhonitomu lěkarjej do wočow hlada. „To je kaž són, ale njemóžach sebi pomhać, zo wam zazwonich."

Lěkař posłucha, z hłowu wijo, so posměwkujo, zasy přemyslujo. Na wšě 35 lět je tu lěkař, žadyn dom daloko a šěroko, hdźež by hižo njepobył. Zasy z hłowu wije. Dwórnikowa je tola sylna žónska kaž jědła. Što by tola tu tak zmotać móhło, zo ani k telefonej dóńć njemóhła? A tola — štó wě. Joho mnohe nazhonjenjo joho powuči, zo je wšo možne.

Mjez tym knježna hišće raz spyta so z Dwórnikecami zwjazać, zasy podarmo.

To też lěkarja napłóša. Pohladawši won do dale a hóršoho sněhwěća zabórbota: „W tajkimle wjedrje, z mojim starym šěmlom tónle dołhi puć. — Hilža, Hilža, to sy mi rjanu nowinku přinjesła."

„Wy chceće hić, knjez doktor?", so knježna wolóžena wopraša.

„Što dha sej chcu?" wotmołwi dobroćiwy lěkař a hižo so k durjam wobroćeše. „Ja drje směm prosyć, zo hišće dźensa zhonju, što tam je, knjez doktor?" prašeše so knježna.

„Wězo", lěkař wotmołwi a won bě.

— — — — — — — — — — — — —

so do njoho začitajo čitaš z potajenym dychom, doniž njejsy dočitał. Podrobnu rozprawu budźemy zawěsće we Łužicy čitać, ale też w Prazy je prof. dr. Józef Páta w Narodnych Listach (hl. čo. 145, wječorne wudaco „Nejmenší Slované o sobě") krótku, ale wěcownu recenziju wo powědańčku napisał.

Njech naš luby holanski wuj prawje strowe a zbožowne žiwjenjo wužiwa a mjez Serbami pruskeje hole sta a tysacy serbskich rjekow zwubudźa! Jan Serbin.

Wšitke naspomnjene knižki su w Serbskej knihańi, přez knjeza knikikupca Janaka k dóstaću.

Z misijónow.

Wustajenjo ćěła swjatoho Franca Ksaweria, kotrež hižo wjacy króć naspomnichmy, je so z wulkim wuspěchom a wulkotnym wobdźělenjom wěriwych wotměło. Swjatočnosć započa so wječor 2. hodownika zańdź. lěta. Po dokónčenym pontifikalnym nyšporje ćehnjechu — wobdaći wot swojich klerikow a měšnikow — Goanski metropolita, dale japoštolski delegat za Indisku, a pjeć indiskich biskopow z kathedrale do cyrkwje „Dom Jesu". Tu wotpočuje we wosebitej kapałcy ćěło swjatoho. Sleborny sarkofag bu wotewrjeny a kašć z njoho wućehnjeny. Biskopja přenjesechu jón na ramjenjach do kapalnje. Wšě zwony města pozběhachu swoje mjedźane hłosy a tupe zwuki kanonow zarżachu po měsće, hdyž so swjatočny ćah na puć poda. We kapalni bu kašć wotewrjeny. Po starym postajenju je kašć ze třojimi klučemi zawrjeny: prěni khowa metropolita, druhi městodźeržićel a třeći farař cyrkwje „Dom Jesu". Hdyž běchu kašć wotewrili a wobličo swjatoho wuhladali, spodźiwachu so wšitcy na přeměnjenju swjatoho wobliča wot poslednjoho wustajenja w l. 1910 sem. Ćěło swjatoho tola rozpaduje. Wobličo je cyle wopadnjene a ze suchej na čorń kožu wodźete. Na wutrobnju leži kosćata lěwa ruka — prawa khowa so, kaž bu też hižo naspomnjene, we cyrkwi „Al Gezu" w Romje. Mjaso na nohomaj přima hišće so nimale mjehcy. Hdyž běchu přitomni cyrkwinscy wjerchojo ćěłej swoju česćownosć wopokazali, bu kašć přez nóc zasy zawrjeny.

Na druhe ranjo w prěnjej hodźinje započinachu so wopory Božeje mšě w cyrkwi. Hač do druheje hodźiny połdnju bu 102 měšnikow wopor nowoho zakonja tomu Knjezej přinjesli. Hdyž poča dźeń switać, wotući rozpadane město z wjele stowlětnoho spara. (Město Gowa je, kaž je Posoł hižo jónu rozpisował, dźensa mortwe město, wobstojace z tysacow rozpadankow. Njezranjene su jenož kathedrala, wulka cyrkej „Dom Jesu" a někotre klóštry, wšo druhe je so w běhu časow pozhubiło.) W njeličomnych syłach pjelnjachu wěriwi wulki dom Boži a městnosć wokoło cyrkwje. 1/2 9 hodź. zaćahny duchownstwo z blizka a daloka, biskopja a skónčnje metropolita w pontifikalnych drastach do cyrkwje. Swjatočnje přenjesechu biskopja kašć z kapalnje před wulki wołtař. Tu stoješe pod drohotnym baldachinom wulki sleborny kašć. Nabočne sleborne sćěny so wotstronichu, tak zo běše přez skleńcy ćěło swjatoho widźeć. Po wulkej pontifikalnej Božej mši japoštolskoho delegata ze swjedźeńskim prědowanjom započa so česćowanjo swjatoho. Wotewrjeny kašć so tak daloko ze slěbornoho wućahny, zo móžachu wěriwi nohi košić.

Ze wšěch kónčinow wulkeje Indiskeje, z Birmy a wot kupy Ceylon sem běchu z hromadami česćowarjo swjatoho přikhwatali. Samo z dalokich kupow Mozambik a Singafur a Japanskeje běchu putnicy přitomni. Samo pohanojo a mohamedanojo měšeju so mjez wěriwych. Tak ćahaju kóždy dźeń 10 hodźinow dołho a to přez 35 dnjow wob dźeń 10—12 tysac paršonow nimo ćěła swjatoho, zo bychu jomu swoju česćownosć wopokazali. Ze připołdnjom 7. wulkoho rózka t. l. skónčichu so swjatočnosće. Kašć bu zasy z 3 klučemi zawrjeny, biskopja jón swjatočnje na joho stare městno donjesechu. Tu wotpočuje nětko swjaty dale we swojej kapali. Wěriwi wróćichu so domoj k swojomu dźěłu z nowa posylnjeni k dalšim wojowanju w tutej časnosći. Město Gowa zapadny zasy do swojoho dotalnoho smjertnoho spara. M. W.

K čomu to? W cyrkwi bě prědowanjo wo misijónje pola dźiwich ludźi a wopor za nich. Mała holčka, bě ze swojim nanom w cyrkwi pobyła a přińdże cyła zamyslena domoj. Bórzy doběža k maćeri so prašejo, hač dźiwi we Africy też w drasće khodźa, kaž my. „Ně", praji mać, „ći žaneje drasty nimaja." Mała holčka na to: „Što dha maja woni z kneflom započeć, kotryž je nan w cyrkwi do piksy tyknył?"

Potom so dopomni: „Dwórnikowa je Bětnarjowa dźowka. Na kóždy pad dyrbi jeje mać sobu."

Połdnjo je. Mańka je bratřika spokojiła z mlokom, sama je ćopłe mloko srěbła. Potom płačo při maćeri sedźi a za jeje ruku łóji, kotraž dale a njeměrnišo wokoło hraba. Na žane prašenjo njewotmołwja a ničo njecha. Jeje wobličo je cyłe cuze wopukłe a krejčerwjene.

Dys a dys Mańka do jstwy běži do njebjes wołać: „Pomhajće tola mojej maćeri. Luba Boža maćerka, pomhaj."

Hdyž popołdnju cyłu swoju zrudobu nutrnje so dowěrjo Maćeri Božej do telefona skorži, wusłyši miłe, ćiche wotmołwjenjo: „Budź spokojena, holčka, mać Boža ći twoju wowku na pomoc póśćele!"

Cyle zastrózena, ale z wjesołosću Mańka zasta, cyle derje je słyšała, mać Boža jej pomha, póśćele jeje wowku.

Khětře běži ke khorej maćeri a z radosću woła: Boža maćerka je ze mnu rěčała, wona nam pomha, nětko budźeš skoro zasy strowa . . . a wowka přińdże. — Tola mać ničo njesłyši, mjeta so z jenoho boka do druhoho. Mańka pak je cyła zbožowna we swojej wěrje. Nětko pomoc přińdże.

Hižo so počina ćmić. Słónčko je so cyle za mróčelemi zhubiło, sněh dale a bóle placa.

A zasy struchłosć holčku zajatu dźerži. Zrudnje dźěćo skorži: „Luba Boža maćerka, čohodla tola tak dołho njepomhaš?" Wona so zasy modli z nutrnej dźěćacej dowěru.

Tu w khěži nadobo Karo zaśćowka — wonka so klinkot słyšeć da — holčka khětře k woknej doběhnje.

Što wuhlada? Sanje połne sněha, dweju človjekow ze sněhom zasypaneju.

Ruče je Mańka w khěžnych durjach.

Lěkař starej maćerćy ze sani wupomha — wottřaseštaj najtołši sněh wot so. Potom wowka swoju lubu Mańku k wutrobje stłóči, lěkař hnydom do komory ke khorej dóńdże. Wón jara z hłowu wiješe, hdyž sylnu žonu tak bjez wědomja we łožu ležacu wohlada.

Tu bě woprawdźe pomoc nuznje třebna. Wowka w skoku do hródže zastupi a skót, kiž kaž dźiwi ruješe, spokoji. Lěkař pak přimaše kaž słužowna dźowka. Běžeše k studni, naruba lodu za khoru a poskići jej wšitku pomoc, kotraž bě runje třebna a móžna. Potom zastróženej wowcy wšo třebne za nóc rozkaza, kak ma khoru wothladać, a slubi, zo nazajtra miłosćiwu sotru k dalšomu wothladanju póśćele. — —

Dwórnikowa wjacy njedźel kruće leżeše. Hdyž za dwě njedźeli jeje muž zasy dom přińdże, njebě ju zymica hišće cyle puščiła.

Patoržicu móžeše skónčnje zasy so we łožu posydnyć a z wjesołosću swojej dźěšći wobjimaše. Kak so Bohu dźakowaše, zo bě Bóh sam jeje mudrej Marcy prawe mysle dał, zo w najwjetšej nuzy pomoc zawoła.

Na jutry zasy prěni króć pomału do zahrody dźěše, naščipa nalětne prěnički za jstwiny wołtařk. W lěće bě zasy strowa, jeje muž pak njećerpješe, zo wjacy sama wostanje ale přistaji jej mału dźowku na pomoc.

Njedźelu druhdy wopyt přikhadźa, wjeseli wulětnicy: kaježna Hilža z někotrymi znatymi. Ta je kóždy raz wulke wjeselo za cyły dom, wosebje za mału Mańku, z kotrejž je Hilža hižo wuzcy spřećelena. To je jej rjane swjećo Maćerje Božeje z Jězusdźěćatkom dariła, a te je sej Mańka nad swojim łóžkom powsła. Nihdy wona njezabudźe, kak je na zastupnu prózstwu maćerje Božeje pomoc we wulkej nuzy namakała.

Łěkař: „A kak dha so ma z appetitom?“ Khory: „Hubjenje, knjez doktor — mi ani to njesłodźi, štož sće mi wy zakazał.“

Wšelako. Nan: „Waš wučeŕ je prawy muž, wón ničo za zło njebjerje. Wčora hakle je mi prajił: Hdyž žadyn hólc njeposka, dóstanje swoje puki, a potom smy zasy dobri.“ — Haj jomu je lohko, zasy dobry być, ale naš jedyn.“

Derje wobstał. Professor mediciny so kandidata při pruhowanju praša: „Što budźeće činić, knjez kandidat, hdyž was něchtó přińć da, kiž je cyle strowy ale je sej do hłowy stajił, zo je khory?“ — Kandidat: „Dam jomu něšto, na čož budże jomu zawěsće hubjenje a potom wukazam srědk přećiwo tomu.“ — Professor: „Njekomdźće so dołho, wupowśće hnydom swoje připowědźenjo jako łěkař.“

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: njemjenowany z Budyšina 5000 hr.; Michał Domš z Bozankec 6000 hr.; bjesadowarjo we Wudworju 20000 hr.; Jurij Młynk z Jawory 300 hr.; Jakub Wornač w Miłoćicach 1000 hr. a Jurij Pětranc 500 hr.

Dary za nowowudawk biblijskich stawiznow z Budyšskeje wosady: Michał Wjerab k dopomnjeću na swoju † mać Hańžu Wjerabowu z Boranec 50000 hr.; krawski mištr Franc Mrštny w Budyšinje 20000 hr.; dale z Čemjerc: kublef Jan Młynk 100000 hr., kublef Jan Mjeń 100000 hr., kublef Jakub Kral 60000 hr., žiwnosćeŕ Jan Lipič 10000 hr. — Přez wučerja Kokerta: Zběrka z Worklec 75102 hr., z Noweje Wjeski 74900 hr., ze Smječkec 80000 hr., z kupjele 26000 hr. — Přez k. dr. Jakubaša: k. Kokla-Lisak z Khrósćic 10000 hr., k. Česla ze Zejic 10000 hr., knjeni Nowakowa z Wudworja 30000 hr., k. Kral z Njebjelčic 6000 hr., wot wšelakich 7600 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Bilanca k 31. decembrej 1922

Bilanz per 31. Dezember 1922

Aktiva		Passiva	
Pokładnica (Cassa)	12 623.80	Konto wobnowjenjow (Werkinstandsetzungskonto)	5 442.36
póstowy šek (Postscheck)	8 721.50	njezapł. zarunanja (Rückständige Vergütungen)	229.19
pismiki (Schriften)	54 161.10	reservny fond (Reservefond)	1 560.—
mašiny (Maschinen)	58 813.60	podźěle družstwa (Genossenschaftsantelle)	55 500.—
nadoba w stajeńi (Setzerei-Inventar)	31 404.60	njezap. podźěle (Nichteingetr. Antelle)	3000.—
powšitkowna nadoba (Allgem. Inventar)	30 806.41	wěrićeljo (Gläubiger)	3 343 668.32
čišćeńja, papjera a čišć. listna (Druckerei, Papier und Druckbogen)	1 589 422.50	dobytk (Gewinn)	78 275.29
knihikupstwo, skład (Buchhandlung, Bestand)	259 852.70		
žadanki (Außenstände)	1 441 868.95		
	hr./Mk. 3 487 675.16		hr./Mk. 3 487 675.16

Smolerjec knihićišćeńja a knihaŕnja zap. družstwo z wobmj. ruk.

Arnošt Bart. Dr. Posedel. Rěčnik a notar Wićaz. Gustav Janak.

Schmalers Buchdruckerei & Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.

Ernst Barth. Dr. Posedel. Rechtsanwalt u. Notar Lehmann. Gustav Janack.

1921 68 podźělnikow z 111 podźělemi
1922 přistupił —
wustupił —
wostanu 68 podźělnikow z 111 podźělemi.
rukowanska suma kónc lěta 1922 555000 hr.
W lěće 1922 je so wobkhodne zamoženjo podźělnikow wo 23.37 hr. pomjeńšiło.

1921 68 Genossen mit 111 Anteilen
1922 beigetreten —
ausgeschieden —
bleiben 68 Genossen mit 111 Anteilen.
Die Haftsumme Ende 1922 beträgt 555000 Mk.
Im Jahre 1922 haben sich die Geschäftsguthaben um 23.37 Mk. verringert.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorthanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Wobkhowana městnosć za August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

w Budyšinje na seminarskej drózy 2

Płat — šaty — bałmjane twory

„Jednota“ w Budyšinje

změje jutře za tydźeń, **njedźelu 8. julija 1923**
w katolskej towaršni na garbaŕskej hasy swój

21. założeńskí swjedźeń.

Započatk wječor we 8 hodźinach.

P. J. Mencel, **naš serbski časnikaŕ**

je hnydom po kemšach k rěčam w **Khrósćicach** 1. njedźelu w **Ralbicach** 3. njedźelu **w Dobrošicach** kóždoho měsaca.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 500 hr., wot meje hač do kónc lěta 4000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 200 hr., reklamowy w teksće 400 hr.

27. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 8. julija 1923.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

budże **njedźelu 8. julija 1923** popołdnju 1/2 4 hodź.
w Delanec hosćencu
w Radworju.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk. 3. Wólby. 4. Namjety.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Sobustaw je kóždy, kiž towarstwowu nowinu „Kat. Posoł" dźerži. Kóždy ma prawo, wolić, wothłosować, namjetować, k wěcam so wuprajić.

Knježniska čistosć.

1. Čistota, kotraž we swojim najwužšim zmysłu dospołnu a njezranjenu čistotu duše, wutroby a ćěła wobjima, je wulka pócćiwosć. Wona zakhowa křesćanej a z cyła człowjekej joho hódnosć a dostojnosć. Je wěrna pycha ćěła a duše. Debi ducha z kralowskej krónu. Přez nju je duch to, štož być ma: je z wjednikom a z knjezom nad ćěłom a joho nizkimi požadosćemi. A też mjaso je, štož być ma: je duchej poddate. Knježniska čistota też ćěło pozběhuje, dokelž je duchej spodobne, zdźěli jomu přeznatursku zdobnosć a hódnosć. Njezranjena čistota je wotbłyšć podobizny a swjatosće Božeje. Wona jasnje wopokazuje, zo smy z Boha rodźeni; je pycha křesćanskoho žiwjenja; je nježna kwětka w zahrodcy swjateje cyrkwje, wosobny płód spodźiwnoho khlěba jandźelow, kotryž knježny płodźi, je kćenjo dospołnoho žiwjenja, čistota a swjatosć po najwosobnišim wašnju. Z wjetša ma wšě druhe pócćiwosće jako towarski při sebi: ponižnosć a žiwu wěru, dowěru a lubosć k Bohu, hańbićiwosć a kedźbnosć, pobožnosć a sebjezapřěco, a runjež wona njeje wobsah wšěch počinkow, dha je tola z njej najrjeńša pycha pócćiwosće zhubjena. Njezranjena čistota čini człowjeka k žiwomu, swjatomu, Bohu hač nanajspodobnišomu woporej, haj k sebjewoporej. Přetož čisty wobnowja tónle wopor wulkomyslnje dźeń wote dnja, swoje njewoblakowane ćěło, dušu a wutrobu Bohu poswjećujo. Njezranjena čistota přeměnja człowjekow na jandźelow; „budźa jandźeljo w człowječej štatnosći". Haj, wona wuzběhuje jich samo nad jandźelow; dokelž dyrbja čisći tulc wosobnosć jako pócćiwosć sebi nadobyć, kotruž bjezćělni jandźelowje po swojej naturje wobsedźa.

Knježnistwo pozběhuje nad přirodu, zahorja k rjekowskim skutkam a woporam, ze słowom: kubłuje rjekowske duše, kotrež sebi Bóh přede wšěmi wuzwola, zo by přez nje wulke a spodźiwne wěcy k swojej česći a k spomoženju człowjestwa wuwjedł. Wona wujasnja tuž potajnstwo tamneje zmužitosće, z kotrejž swjeći měšnicy a missionarowje k spomoženju dušow najsprócniwiše japoštołstwo na so bjeru. A telko nabožnych rjadow wobeju splahow poswjećuja so jeje dla rozwučowanju, wothladowanju khorych, zo samón swět so nad tym spodźiwa.

Syn Boži je knježnistwo cyle wosebje wuznamjenił. Hdyž chcyše so wočłowječić, wuzwoli sebi bjezbrašnu knježnu za mać; a koho sebi za předkhodnika, koho za zastaraćerja, koho za swojoho najlubšoho wučownika wuzwoli? Jeno jandźelow w człowječej štatnosći. Z cyła je tale pócćiwosć wosebity dar swjatoho Ducha a myto najnjesebićnišeje a najčisćišeje lubosće k Bohu. W starym zakonju běše jich jeno mało, kiž so knježnistwu poswjećichu. Ale wot toho časa, zo poselstwo swět přeńdże, zo Syn Boži so z knježny narodźi, dha skhadźeja wšudźom w cyrkwi Božej spodźiwne kwětki, lilije knježniskeje a mandźelskeje čistoty. Přecy běchu a su njeličomne syły tajkich, kotřiž zahorjeni přez přikład knježniskoho Syna Božoho a joho knježniskeje Maćerje, wjedźeni přez joho bójsku wučbu, posylnjeni přez joho hnadu, zežiwjeni přez joho swjate mjaso a krej, Bohu wěčne knježnistwo slubichu. Tónle dźiw Bohu poswjećenoho knježnistwa je jeničcy w katolskej cyrkwi widźeć. A tale hordozna płódnosć na Bohu-poswjećenych knježnach je dopokaz bójskeje mocy, kotraž we wučbje cyrkwje a w jeje wjedźenju leži. Tohodla težto su woni móhł rjec zemjanstwo w jeje duchownym kralestwje, su jeje lubuški, jeje wjeselo, jeje pycha, jeje hordosć, jeje krón a.

2. Njezranjena čistota je dale woprawdźe rjekowska pócćiwosć, dokelž ma najćežše wojowanja wutrać, ma wojować přećiwo najmócnišim, najmudrišim, dobyća přecy zwučenym njepřećelam. Swjeći wótcowje tohodla njestrachuja so, rjekow čistoty rjekam wěry, t. j. swjatym martrarjam, porno stajeć, a mjenuja jich samo njekrawnych martrarjow. Wobdźiwać dyrbimy bjez dwěla zmužitosć wšěch, kotřiž za wěru krej přelachu, najebać wšě liščenja, lubjenja, hroženja a ćwile, z kotrymiž chcychu jich wot Boha a wěry wotwjesć, krući wostachu. Tola nic mjenje spodźiwna je zmužitosć njekrawnych martrarjow, kotřiž najebać wšěch spytowanjow wot nutřka a wot wonka, najebać wšě přileżnosće a strašnosće, parlu njewinowatosće wobkhowachu a z tym dopokaz swojeje lubosće k tutej pócćiwosći a swojeje swěry napřećo bóžskomu Zbóžnikej wotpołožichu. Haj, jich rjekowstwo je we wěstym nastupanju hišće spodźiwniše, a čohodla? Dokelž mějachu martrarjo zwjetša jeno jenoho tyrana přewinyć a jich wojowanjo z wjetša jeno krótku pruhu wobstać trjebaše, mjez tym, zo maja njekrawni martrarjo cyłu črjódu tyranow a

njepřećelow předobyć, mjenujcy skaženu naturu ze swojej zmysłojtosću, djaboła z joho spytowanjemi, swět z joho zawjednymi wabjenjemi. Też njedosaha, zo jich rjekowstwo jeno krótki čas, snano jedyn dźeń, jedyn tydźeń, so wopokaza, ale wšě dny, wšě wokomiki hač do kónc žiwjenja. Wyskaj a raduj so dha, křesćanska duša, kotraž za zbožom žedźiš, zo mohła za wěru swoje žiwjenjo woprować, swoju krej přeleć a tak swoju lubosć k swojomu Bohu wopokazać! Wšak móžeš z wobkhowanjom čistoty samsne rjekowstwo dokonjeć a podobnu zasłužbu sebi dobyć, kaž z krejpřelećom.

3. Njezranjena čistota je najzbóžniša póćciwosć. Wona wótři rozom, čisći mysle, pozběhuje wutrobu, připrawi je k rozpominanju njebjeskich wěcow, čini móžno, z Bohom nutrnje wobkhadźeć. Přetož Bóh, „lubowař čistych dušow", zdźěluje so čistym bjez zadźerženja; podawa jim njebjeske rozjasnjenja, dawa jim swoje dospołnosće póznawać, dźiwy swojeje lubosće, kotrež jich ducha wokřewjeja. Wón wozboža jich wutrobu z radosćemi, njebjeskimi wjeselemi, kotrež wšě wočakowanjo přesćěhuje. „Zbóžni, kotřiž su čisteje wutroby, dokelž woni budźa Boha widźeć." (Mat. 5, 8.) Póćciwe duše woptaja jim jeničcy samym přihotowane radosće; „wone raduja so", piše swj. Hawštyn w knizy wo knježnach, 27. kap., „a su ze zbóžnosću wopojene w Khrystusu a nad Khrystusom". Zbóžnosć, kotruž Bóh njewoblakowanym tu na zemi spožči, je jara słaby ścin teje zbóžnosće, kotraž jich w njebjesach wočakuje! Njewoblakowani budźa, praji swj. Jan w potajnym zjewjenju (14, 3 a 4), jehnjo sćěhować wšudźom, hdźežkuli wone pójdźe, a budźa nowy spěw spěwać, kotryž móže jeno z knježniskich hortow zaklinčeć. Z tutymi wobrazami wón jasnje dosć woznamjeni, zo je jim tam cyle wosebita króna a čestne městno přihotowane. W kotrej sprawnej duši njedyrbjała tu žadosć wotućić, tule póćciwosć sebi dobyć, njech je tak ćežka hač chce? (Přichodnje dale.

Politiski rozhlad.

Wojowanjo katolskich staršich

we němskej Łužicy dźe dale. Hižo bu wšelakim pjenježne khostanjo napołožene, dokelž swoje dźěći do šule njesćelu. Tola też to njemóže wolu katolskich staršich lemić a złamać: woni wostawaju krući. Hdyž też hižo ze swojoho přeswědčenja kruće stoja, dha je jich we jich wotmyslenju hišće bóle wobtwjerdźiło přihłosowanjo, kotrež so jim ze wšěch stron dawa. Też ze wšelakich serbskich wosadow je jim tajke dóšło (hlej „Z Ralbic" a „Z Radworja" w dźensnišim Pósle!) Kaž ze „Sächs. Volksztg." widźimy, su też Njebjelčicy připóznaćo a probat wuprajiłe. Ale też w dalokich němskich kónčinach, wosebje we Westfalskej, z wulkej kedźbliwosću tudomne wojowanjo wo nabožnu šulu wobkedźbuja. Należnosć přińdźe najskerje před němskostatny sud. Přetož starši, kotřiž nětkle pjenježne khostanja dóstawaju' je njepłaća, ale chcedźa přez wšě instancy sudnistwa hić, zo bychu sebi swoje prawo wudobyli. Sud w Lipsku pak hinak njemóže hač přidać, zo mamy we Sakskej hišće konfesionalnu šulu.

Też dźensa zasy kaž hižo w poslednimaj čisłomaj napominamy, zo bychu naše wosady přećiwo tymle wukazam sakskoho knježeństwa protestowałe. Štož dźensa je němsku katolsku Łužicu potrjechiło, móže jutře na katolskich Serbow přińć. Lud njech sebi přikład wozmje wot tamnych zmužitych wojownikow we němskej Łužicy.

Rozhorjenosć mjez sakskimi katolikami, zo ministr kulta na žane wašnjo swoju zakaznju wróćo wzać nochce, bywa přecy sylniše a powšitkowniše. Kaž předsyda sakskeje šulskeje organisacije wozjewja, dóstawa wón přecy wjacy žadanjow z cyłoho kraja, zo by so we wšěch katolskich šulach Sakskeje stawkowało. Rozsudźenjo wo tym je tak ważne, zo wón je sam wuprajić nochce. Wón prosy tohodla za jutřiše, 8. 7. na dopołdnja 1/2 12 hodź., zastupjerjow wšěch wokrjesnych šulskich zarjadowanjow do Drježdźan-N., Albertplatz 2. Tam maja sebi rozrěčeć, kajku parolu wudadźa.

Přećiwo sakskomu ministrej stoji němskostatny ministr znutřkownych należnosćow. We wosebitym dopisu na předsydu katolskeje šulskeje organisacije za Saksku, k. Mehringa wón wuznawa, kak za katolske šule wustupuje. Wón zasudźa w nim Fleißnerowy wukaz a wozjewja, zo změje němskostatny sud po zakonju z 8. apr. 1922 k wuwjedźenju artikla 13, 1 němskostatneje wustawy należnosć rozsudźić.

W pjatkownym čisle „Sächs. Volksztg." wozjewjeju so protokolarne zapiski z jednanjow mjez Wostrowčanskej šulskej gmejnu a zastupjerjom sakskoho knježeństwa z l. 1920. Po tym je sakske knježeństwo hortnje a pisomnje jeje konfesionalny raz zarućiło. A tola nětko knjez Fleißner praji, zo wot lěta 1919 we Sakskej konfesionalnych šulow hižo njeje.

Wobstojenja we Ruhrskej

bywaju dźeń a wótriše. Wbohi lud, kiž tam dyrbi čerpjeć. Tak mjenowane passivne přećiwjenjo mjenujcy přecy bóle do aktivnoho so wuwiwa, to rěka: město toho, zo dotal lud so přećiwješe, francózske rozkazy wuwjesć, nětko wšelacy z brónjemi přećiwo Francózam a Belgiskim wustupuja: kóncuja wojakow, mjetaja bomby do železnicow, potřělaja tunle a mosty atd. So wě, zo zwjazkarjo so přećiwo tomu wobaraja, wsam a městam ćežke khostanja nakładuja, wobkhad na pućach a hasach a železnicach, też wobkhad z njewobsadźenym krajom poćežuja. Ludźo, kotřiž su do aktivnoho přećiwjenja přešli, su hustodosć přepjeći narodowcy z njewobsadźenoho kraja; sćěhwki jich skutkow ma pak potom zasy wbohi katolski lud we wobsadźenym kraju njesć. Mjez tym, zo je skoro wšitke němske nowinarstwo za passivne přećiwjenjo, tola aktivne zasudźa. Też **Swjaty wótc**

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

I.

Na połnócnych namjezach sakskeje a pruskeje Hornjeje Łužicy wupřestrjewaja so hišće rjane zróstne brězowe, dubowe a khójnowe lěsy. Wot połdnja so přez nje nahladna rěčka wije, sebi po puću hišće mnohe mjeńše potoki přitowařšujo. Rěkaja ji ćemneje wody dla „Čorna Woda". Pomału a tajnje bórbotajo so zmohi znošuja a jenož, hdyž so rěčnišćo z nowa nawinje, swoju njespokojnosć nad tajkim zadźěwkom z mócnišim pluskotanjom wozjewjeja a spěšnišo dale khwataja. Hewak wšak so jim tu lubi, a njerady po zdaću wopušćeja swjatu čišinu a miły khłódk.

Tola sebi njemysli, zo je tudy lěs, ně, też ludźom je so tu zalubiło, su z blakami kefki a khójny spušćeli, pola a łuki dźěłali a po času rjane statoki natwarili. Haj samo zemjenjo su so tu někotři zabłudźili, hačruniž so jim tu ženje tak prawje spodobało njeje, a tak nadeńdźeš też tu a tam knježi dwór. Někotři pak maja swoje samsne nahlady, a njetwarja so do wsy, ale pytaja sebi ćiche městačko zwonka wsy, a to su stajnje hajńcy a zwjetša młyńcy. Prěnim so njedźiwamy, jich kralestwo je lěs a jich poddanstwo zwěrina. Čohodla pak młyńcy ze wsy ćěkaja, to njemóžu z wěstosću prajić: khiba, zo njeby hnydom cyła wjes wědźała, hdyž młyn stoji a z toho sudźiła, zo młyńk mlěć nima; to pak wšudźom njepłaći. — Smy něhdźe poł hodźiny Čornu Wodu přewodźeli, tu so nadobo šěroka łuka před nami wupřestrjewa, ze wšěch stronow z lěsom wobrubjena. Rěka běži při łucy a lěsu. Na lěwu ruku wuhladaš srjedź někotrych hałzatych lipow běłe twarjenja ze zelenymi wokeńcami. Wyše duri wisaja mócne jelenjace rohizna wot mnohich sornikacych wobdate; zhudamy z toho, zo je to hajńkownja. Na druhim kóncu łuki widźimy při samej rěcy někotre twarjenja a wjesołe klepotanjo nam hižo z nazdala přeradźa, zo je to młyn. Hajńkownja słuša hrabi Lubinskomu, a młyn do wsy Radlowa. Wot młyna wjedźe na lěwu ruku puć do wsy, kotraž je dobre štwórć hodźiny zdalena, rěka so něšto mało dale na prawicu winje.

Radlow je znaty přez swój „Čerwjeny dwór"; je to knježe kubło naspomnjenoho hrabje Lubinskoho a ma

hlada na Barlinske knježeŕstwo skutkować, zo by tola přećiwo wšomu tajkomu zakhadźenju kruće wustupiło. Jomu je wězo z človjeskoho a křesćanskoho stojnišća wo to činić, zo tajke njeskutki so njeworaju. Wón pak ma tež diplomatiske zaměry. Minjeny tydźeń je wón mjenujcy swojomu statnomu sekretarej list pisał, we kotrymž wo Ruhrskej należnosći k wujednanju napomina. Předewšim napomina wón, zo bychu zwjazkarjo němski namjet: mjezynarodna komisija měła pruhować, što móhła Němska na wójnske wotškodźenjo płaćić, přiwzali; tež njeměli woni swoje žadanja tak stajeć, zo by přez to Němska swoju samostatnosć zhubiła. Tež měli woni Ruhrsku po něčim zasy dospołnje wopuśćić. — Bamžej so stojnišćo poćeža a joho napominanjo k měrej wostanje zasy bjez wuspěcha, hdyž aktivne přećiwjenjo zwjazkarjow dale rozzłobja a k wobaranju nuzuje.

Bamžowy list bě w Francózskej khětro rozhorił. Amerika a Jendźelska zasy so wjeseleštej, dokelž pječa list jeje nahlady dźěli a tak posylnja, Němska so wjeseleše, dokelž tež z njoho za so čitaše. Wěste je, zo bamž njeje nikomu poškować a nikomu škodźeć chcył, ale zo je chcył k powšitkownomu měru a tak zbožu napominać. Strach pak je, zo tež joho próca wostanje podarmo kaž w juliju 1917 Benediktowe jednanjo wo měr. Ludy póńdźa dale do hubjeństwa a hrózbnje budźa so jónu kać, zo wótcowe wótcowske napominanjo we swojim času słyšeli njejsu — budźa žałosćić kaž nětkle někotryžkuli płaka, zo julij 1917 słyšenja a dobreje wole njenamaka.

Přez bamžowe zasudźenjo aktivnoho přećiwjenja we Ruhrskej bě so němske knježeŕstwo trjechene čuło. Joho zastupjeŕ při Vatikanje měješe tohodla zakročić a wuprajić, zo němske knježeŕstwo na nim wina njeje. Wón wopraša so tež, hač bamžowy list tež, kaž něhdźežkuli wudawaju, passivne přećiwjenjo zasudźa. Na to nětko z Vatikana wozjewjeja: Zmylk by był, bychu-li so nuncijej Pacellijej date poručnosće tak zrozemiłe, zo přez nje so tež passivne přećiwjenjo zasudźa. Bamž nima mysle, so wo tym wuprajić, runje tak kaž tež z listom na Gasparri nochcyše wobsadźenjo Ruhrskeje zasudźić a Francózow napominać, zo bychu swoje wójska wróćo wzałe. Z woběmaj dopisomaj je bamž lud napominać chcył, zo bychu tola puć k doreńenju pytałe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“ změje jutře swój 21. założeński swjedźeń. Započatk budźe w 7 hodź. a nic, kaž bě tydźenja wozjewjene, w 8 hodź. (Hlej nawěštk!)

Ze Lidowa. Tudomna kiprjeńca woswjeći minjenu njedźelu swoje 50 lětne wobstaćo.

Z Radworja. Kaž hižo w Posole wozjewichmy, wotmě so tu zańdźeny tydźeń misijón. Wón započa so štwórtk tydźenja před faru a wotwiwaše so potom w swjedźeńscy wupyšenej cyrkwi dale. Wosebitu, w Serbach hišće njewidźanu swjatočnosć přinjese póndźelny wječor. Tehdom wotměchmy „swěčkowy wobkhad“, tohodla tak mjenowany, dokelž při nim wšitcy, tež mužowje, ze zaswěćenymi swěčkami du.

Tajke wobkhady wotměja so wot dawnych časow sem w sławnym francózskim hnadownym městnje Lourdesu, hdźež so dźesać a wjacy tysacow tajkich swěcow, kaž błyšćaty had, po blizkich horach horje a dele wije. Po Lourdesskim přikładźe nětko tajke wobkhady hižo tež we Einsiedelnje, Krupcy, Albendorfje a na druhich hnadownych městnach započachu. A tak tež tu pospyt z nim sčinichmy. Wobkhad, na kotrymž so wjele přez tysac ludźi wobdźěli, so derje poradźi a poskićeše tohodla, tež druhowěriwym přihladowarjam, hnujacy napohlad.

Cyły misijón měješe so štwórtk skónčić. Dokelž pak so, dźiwajo na njewobstajne synowe wjedro, wodnjo prědowanja wotměwać njehodźachu, bu wěc hač do njedźele podlějšena. Tuž budźe swjatočne skónčenjo tutu njedźelu (8. julija) popołdnju na nyšporje, to je w 2 hodź.

— Na ss. Pětra-Pawoła nas zasy jene ze serbsko-katolskich towarstwow wopyta. Běchu to Njebjelčanske knježny, kotrež wot Njeswačidła z kołami sem přijědźechu. Wobhladowanjo tudomnych widźenja-hódnosćow so po zwučenym wašnju wuwjedźe a z dalokim rozhladom na wěži (tórmje) skónči. Bohužel njewobstajne wjedro porjad na kóncu trochu kažeše. Nadźijomnje su daloke wulětowarki zbožowne domoj přišle.

Přispomnić chcemy, zo móža towarstwa, kotrež z nawječornych Serbow k nam přińdu, derje na jenym puću, najlěpje do Radworja, tež Njeswačidło wopytać, wosebje knježu zahrodu z jeje bajkojtym „starym hrodom“ a sławnej oranžeriju. (Oranžerija je zběrka cuzych štomow, n. př. figow, citronow a apfelzinow). Zastup do zahrody je dowoleny a darmo; stary hród sebi wot wrótnika (za pjenjezy) wočinić dać a znutŕka wobhladać, so prócy njepłaći. Zwonkowny napohlad ći dosaha.

— Tudomna Bjesada wotmě njedźelu tydźenja sylnje wopytanu zhromadźiznu, na kotruž běchu na přeprošenjo tež mnohe njesobustawy přišle. Předsyda wupraji najprjedy sobustawam, kotrež běchu nas na swjedźenjach w Jaseńcy, Wotrowje, Wujezdźe a Kulowje zastupowałe, towarstwowy dźak. Potom jednachmy wo misijónje, kotryž bu we wšěch drobnosćach rozłoženy. Skónčnje nasta dlějše rozrěčowanjo wo šulskim štrajku połdnišeje Łužicy. Přitomni swoje jenajke zmyslenjo z tamnišimi katolikami wuprajichu a přećiwo njekřesćanskim přikaznjam ministerstwa, wosebje přećiwo zakazni šulskeje modlitwy, protestowachu. Protest so tež do Drježdźan pósćele. Dokelž běše so čas mjez tym minył, buchu dalše należnosće na bližšu zhromadźiznu wotstorčene, kotraž budźe po žnjach.

---

mjeno wot wysokoho z čerwjenych cyhelow murjowanoho twarjenja, kotrež srjedź dwora stoji. Deleka su kólnje za wozy, pluhi a druhi ratarski grat, a horjeka łubje. Prědku stoji jednory hospodarjowy dom z derje wothladanej zahrodku a z khłódnicu pod woknami, ze zady su dołhe bróžnje a po bokach hródźe. Na kóždym kóncu je wujězd.

Čerwjeny dwór je přenajaty a najeńk Swoboda hospodari na nim hižo třinate lěto. Dźěła pola rozomnje prócy njelutujo, hlada na porjad we twarjenjach a zahrodach, wotłožuje dawki a dań we swojim času a tohodla knjez rad widźi, zo Swoboda na kuble wostanje. Tehdom, hdyž na dwór přińdźe, měješe runje telko, zo móžeše někak započeć, Bóh pak joho prócu žohnowaše a zamoženjo so přisporješe. Nětko so hižo w cyłej wokolinje praji, zo „w čopłym sedźi“. Swoboda je wšudźom witany muž, tež mjez knježimi, a joho słowo něšto płaći.

II.

Dźe na kónc meje. Žito na honach so hižo šěri, łuki so pisanja we wšěch barbach, njebjo je połne swětła a spěwa, zemja sama wóń. Zezady knježoho dwora na wulkim zahonje stojitaj wozaj a dwaj čeladnikaj mjetataj na njej młody hłowčkaty dźećel. Po prawym wšak jenož jedyn nakładuje, młody, sylny pachoł; druhi, něhdźe połstalětny muž, ma ze swojej dympku hary, njecha so jomu po zdaću tak prawje žehlić; potom sebi wozy wobhladuje a přeporjedźuje snadź druhi a třeći raz na njerodnych pohončow při tym santorjo — k nakładowanju pak joho njećehnje. Z młódšoho so jeno tak pót lije, nadobo pak so zruna, pohlada z mjerzanjom na staroho a wrjesny, něšto zamorkotawši, wo zemju.

„Štož je přewjele, to je přewjele! Ja so dŕeju kaž woł a wy njećiniće ničo. — Dyrbju ja wěčnje za dweju dźěłać? Pomhajće nakładować abo ja du radšo ze służby!“ Stary zmorščći čoło, přimny za wojeŕsku čapku — kotruž bě ze swojeje poslednjeje „butellije“ wukhował, kaž so husto hordźeše, a přejědźe z ruku přez włosy so prašejo: „Hančko, što dha to je do ludźi, kotříž z wačokom na khribjeće, z kijom w rucy a z dźěrawymi škórnjemi po swěće běhaja?“

„Što so ja wo to staram!“

„Nó, nó! tak nic, Hančko! Chceš-li mudry być, posłuchaj na słowo šěreje hłowy. Widźiš! to su khudjasy hant-

Z Haslowa. (Swjate sluby.) Zańdźenu srjedu złoži we klóštrje miłosćiwych sotrow swjatoho Karla Boromejskoho w Trebnicach pola Wrótsławja dźěćo našeje wsy, dźowka rězniskoho mištra a wobsedźerja hosćenca Pawoła Vicki a Marje rodź. Dučmanec z Bozankec, Marja, swjate sluby a dósta mjeno Humiliana. Zdobom zastupi do tamnišoho klóštra Marja Nowakec z Khelna.

Přispomnjenjo dopisowarja. Njezasłuži sebi naš luby serbski lud, zo móhłe też mjez nim, w joho srjedźiznje, serbske knježny Bohu służić? Njeje serbska zemja płódna dosć, zo by też na swojej pódźe serbskomu klóštrjej zežiwjenjo zawěsćiła? Dyrbi stajnje we Serbach być a wostać klóštrske powołanjo artikl za export? Njebychmy my sami, wosebje nětkle w tak materialnym času, nuznje trjebać móhli stajnje čerstwy a žórlacy kužoł serbskeje domoródneje Bohusłužownosće a praktiskeje lubosće k bližšomu a wosebje lubosće k bědnomu a čerpjacomu, też k dźěćom? Njedyrbjało so w katolskich Serbach telko dorozemja a wopornjwosće nadeńć, mjez nami sebi założić klóštr, sebi samym stajić tajke porta coeli, předwróta njebjeske? Čohodla, kaž w poslednim času to běše, wuwožować naše knježny do Hollandskeje? Pola nas je tola dźěła a nuzy dosć!

Kak to? so mje prašejće! Hlejće, my mamy mjez nami domy, hdźež njeje dźěći. Bydlitaj tam muž a žonka pak samej pak ze swojej čeledźu a dračujetaj so tam zhromadnje a fórmanitaj hač do swojoho poslednjoho žiwoho dnja, dóniž smjerć ze swojej kosu njepřińdźe a tutomu cyle zapředźenomu pawkej swoje předźenjo nahle njeroztorha. Dyrbješe tak daloko přińć? Njeby móžno było, sebi wěčny dźak Serbow, a štož hišće wjacy waži, kemšacy dźak pola Boha zwěsćić z tym, zo wot swojich polow a wot swojoho hospodarstwa telko wotedataj, zo móhł so serbski klóštr założić, jedyn za knježny, zo tutón Hollandski fibr wustudnje, druhi pak za mužskich, zo móhli tući serbscy mniša do rukow wzać ważne předmjety dušowpastyrstwa, na přikład exercicije za muži a to wosebje za młodosć, za dźěłaćerjow, za nanow, zo móhli nawjedować domy za wumjeńkarjow, kotřiž su druhdy kaž zhubjene wowcy? Też trjebamy serbskich miłosćiwych bratrow a druhe nadawki na nas čakaju.

Wy prajiće: k tomu su pjenjezy trěbne. So wě! K čomu pak njejsu trěbne? Njemysliće sebi, zo je darmo, do cuzych klóštrow zastupować! Často je jara wjele pjenjez k tomu trěbnych, kiž su za nas zhubjene.

Słyšće, što čitach tele dny!

„Město po fararju pomjenowane.“ Po přewróće so wjele monarchiskich pomjenowanjow měsćanskich hasow zdobom zastaji a započina so, hasy překřćić. W Argentinskej bu njedawno mjeno města Transito překřćene do villa Brochero, tak mjenowane po 1914 tam zemrětym fararju. A čohodla to? Tutón farař bě tam dom za exercicije natwaril. Wjele lět pućowaše Don Gabriel Brochero přez puste Andenske horiny a hromadźeše pola tamnišich rozpjerśenych farmarjow (zasydlerjow) smilne dary za swój dom k wotměwanju ludowych exercicijow. Stajnje pućowaše pěši njedźiwajo na tamniši hrózbny wobwětr. Dary běchu jedyn, dwaj, druhdy samo pjeć Pesos (1 Peso 2 hr.) Zwjetša přinjese ze swojich pućowanjow 2—3000 Pesos sobu, kotrež hnydom přetwari. Ale njewosta sam. Sydom lět twarješe na tutym domje a sydom lět dołho pomhachu jomu wobydlerjo Transitos a burja daloko a šěroko. Samo žony a holcy posłužowachu z ručnym dźěłom. Burja přiwožowacha drjewo na wozach 24 hodźin daloko. Cyłe twarjenjo płaćeše 52000 Pesos a wyšnosć wobliči je na 400000 Pesos, tak zo darmotne dźěło wučini 350000 Pesos. Knježerstwo k tomu njeda pjenježka. Tak bu tutón dom woprawdźite twarjenjo z ludu a za lud. Njesměrne žohnowanjo wuńdźe z tutoho domu. Započinachu so pobožne pućowanja přez cyłu Sierru (kraj) a přiběrachu lěto wot lěta. 1875 so z twarom započa. 1878 běchu prěnje exercicije. Wot 1880—1922 tam 68000 ludźi exercicije wotmě a wuspěch toho je, zo cyłe wobydlerstwo so wuznamjenja přez wosebite khutne zapřijećo žiwjenja. Najradšo činja cyły tydźeń exercicije. Mjenje — praja — njeje hódź.

Serbski ludo! Njemóhł něšto z toho nawuknyć?

Wodaj, zo Ći z Haslowa tajke . . . mysle pisam. Wšak prajiš: što móhło z Haslowa dobre přińć?

Z Khróšćic. W našej wsy přihotuja so wšelake wulke wěcy. Wosada je sebi nowe zwony skazała a dołho wjacy trać njebudźe a z Khróšćanskeje wěže zjewja nowe mjedźane zwony Božu česć a khwalbu přez serbski kraj. Tola też naši młodźency přihotuja wulku wěc. Chcedźa sebi mjenujcy jenu khorhoj kupić. Tuta ma być znamjo přezjenosće a towaršnosće za wšitke časy. Zo pak by so to zmóžniło, trjebamy pjenjezy. K tomu bu zańdźenu njedźelu nalětni swjedźeń zarjadowany. Čisty wunošk a nahladna zběrka słušatej nowej khorhoji. Ważnosć tutoho skutka hižo na tym spóznaješ, zo najdostojniši k. tachant Jakub Skala naš swjedźeń ze swojim wopytom počesći. Wón też rjane, pozběhowace słowa ke Khróšćanskej młodości rěčeše. Kaž pola našich serbskich wótcow hesło běše „Spěwaj a dźěłaj“, tak dyrbi też dale wostać, dóniž hišće jenički hort serbscy rěči a serbski bur swoju rolu wobdźěła. Zo běše k. tachant wot wutroby k wutrobam rěčał, pokazowaše so z mócnoho přikleska a hrimotaceje sławy.

Wšitko, štož nam naši młodźency tónle wječor poskićachu, běše woprawdźe wubjerne. Powitanske słowa měješe k. Lebza, dźiwadłowu hru rozjasnješe nam k. Wićaz po swojim znatym wustojnym wašnju, dwě basni přednošowaše nam k. Spittank-Zejičanski, prolog a žortnu pěseń wuwjedźe naš młody mištr k. Henčl. Hru, kotraž so předstaješe, je napisał njeboh k. Kokla-Lisak. Tuta hra móže so woprawdźe kóždomu serbskomu towarstwu należnje poručeć. „Dźěd Jakub“ so mjenuje a pokazuje žiwy wobraz serbskoho ludu w tamnym času, hdyž jomu nowotarstwo hro-

---

wařscy, kotřiž dom wot domu khodźo dźěło pytaja a su wjeseli, hdyž žane nadeńdu. A ty, hłupako, maš dźěła dosć a sebi joho njewažiš.“

„Jeno sebi waše mudrosće skhowajće, z hubu maće stajnje nuzne, ale z rukomaj so ničoho njeparnjeće. Dźěłajće tak kaž rěčiće!“

„Hančko, z tebje čas žiwjenja ničo khmanoho njebudźe! Što ći wadźi, hdyž za mnje khribjet zhibuješ? Widźiš, za to sym ći powučenjo dał, kotrež ani z pjenjezami njezapłaćiš!“

„Dundyr na waj, Hejdano (tak staromu rěka), Hančko! što mataj do kleskow?“ zawoła so z nazdala. Bě to najeńk Swoboda, šwižny muž, srěnjeje wulkosće, ze zesmahnjenym wobličom a hižo pošěrojtymi włosami. Bě w lohkim šěrym kabaće, w hubje měješe dympku a na rucy wisaše tołsty sukaty kij.

„Stajnje wam huba dźe a dźěło leži!“

„Sym Hančku k dźěławosći napominał!“

„Z hubu“ — wułožowaše najeńk — „ale nic z přikładom! Hejdano, to sebi spomjatkujće: Słowa pohnuwaja — přikład ćehnje. Hdy bych ja jenož přecy rozwučował a sam njedźěłał — bych tu tajke lěta na Čerwjenym dworje wutrał? Bych telko měł, kaž mam? Bych swojej dźěšći tak mohł woćahnyć dać? Što? Hdy bych so dźěła bojał, kak směł so nadźijeć, zo budu na stary dźeń wotpočnyć móc, kaž so tak nadźijam? Hdy bych lěnjoho pasł, dobre jědł a ničo njedźěłał, hdźe bych tak kruty a strowy był, kaž sym, a sym hižo přez pjeć dźesat! Tuž: prócuj so pilnje, čłowječe, a Bóh ći žohnuje, bjez prócy ani zornjatka. — A wy lěnjochojo, kedźbujće: Štóž chce něšto dóstać, dyrbi něšto wustać! — Oh, ja dyrbjał jeno rozkazować směć, ja bych — čomu dha njenakładujetaj?“ hóršeše so na służowneju, kotrajž rozdajiwši hubu na njoho posłuchaštaj.

„Haj richtich!“ dźeše Hejdan, za widły přimajo. „Njedźiwajće, hdyž čłowjek tajke złote słowa słyši, to na wšo zabudźe. Na pjeć mil daloko njeje knjeza, kotryž by tak rěčeć dokonjał.“

„Nó bjez toho wšak njeje, ale ludźi tak we wutrobje hnuć, kaž ja, to kóždy njedokonja. — Pokhwatajtaj, hólcaj! Hdyž budźetaj hotowaj, zapřehńće, Hejdano, do lohkoho

žeše zničić serbske wašnjo a serbsku rěč. „Dźěd Jakub“, tón dobry jandźel pěston cyłeje wsy, wusywa při kóždej přileżnosći dobre zasady do wutrobow starych a młodych. Jomu k stronje stoja burja Michał a Jurij, nadźijepołny Pětr Poćepak a hišće druzy běchu jomu k pomocy. Hra ma też wšelake rjane žortne wustupy, hdźež mějachu naši wubjerni směškarjo přileżnosć, swoje wumjełstwo pokazować, kaž brodutruhař dr. Škrabak a nócny stražnik Trubjela, kotřiž bóle tej nowej wěcy hołdowachu, kaž ju cuzbnik Unfried a wjesny klamař Mućak mjez ludom wukhwalowaštaj. Naša luba „Jednota“ porjeńši swjedźeń z někotrymi rjanymi wjacyhłósnymi spěwami. Za to budź ji wuprajeny horcy dźak a wutrobny „Zapłać Bóh!“ Bóh dał, zo by naše towarstwo młodźencow też dale rostło a kćěło k česći Božej, we swěrje k ródnej wótčinskej zemi, zo bychu z njoho wušli mužojo, hódni wěčnoho wopomnjeća.

Ze Swinarnje. Nětko ma też naša wjes swój wójnski pomnik — po pjećich lětach. Na lubych padnjenych pak njeběchmy pozabyli. Wšelake winy zadźěwachu najprjódcy tomu. Kamjeń je wot zornowca, do kotrohož je čorna tafla zapušćena a na njej mjena: Paul Pech, Paul Katzer, Georg Walde. Škoda, zo ma pomnik němske napisma — w serbskej wsy, wot serbskeje swójby stajeny (kubleŕ Smoła je to na swoju ruku činił), serbscy padnjeni. Dyrbjało so kruće na to dźiwać, zo bychu mjez Serbami jenož serbske pomniki so stajałe. To znajmjeńša kóždy wukrajnik wě, zo je w serbskim kraju. Na swjedźenju ss. Pětra a Pawoła bu wón poswjećeny a to přez k. P. Ubalda, dokelž běchu Khrósćanscy duchowni zadźěwani. We swjedźeńskej rěči pokaza na škodu, kotruž je wójna načiniła. Hana Kocorec ze Swinarnje wěnowaše padnjenym w dobrej serbšćinje prolog, kotryž bě k. kapłan Nowak basnił a Marka Smolic přednjese němsku pěseń, kotruž bě jena klóštrska knježna zestajała. Knjez wučeŕ Šwon tołmačeše začuća jako přećel a wjesnjan padnjenych. Bě dźě sam lěta dołho we wójnje pobył a tak horjo a hubjenstwo na fronće spóznał. Přiwuzni padnjenych kładźechu rjane wěncy k česći swojich lubych. Jedyn knjez z Kamjenca doda hišće jene hrónčko. Pančičanske tow. „Lipa Serbska“ zanjesy někotre serbske spěwy dnjej přiměrjene. Kamjeń za pomnik bě žiwnosćeŕ Pjech rjenje wobdźěwał. Wjesnjanosta k. Kocor přewza pomnik do gmejnskoho swójstwa. K. žiwnosćeŕ Mikela wozjewi, zo su druzy wjesnjenjo, kotřiž žanych wěncow darili njeběchu, za to wjetšu sumu na Bože mšě nawdali. Po swjedźenju zeńdźechu so wobdźělnicy we wjesnej hosćinje a buchu tam z khofejom a tykancom napojeni, štož bě Smolic swójba z darniłej ruku přihotowała. Tak wotběža swjedźeń cyle swjatočnje a je z dopokazmom lubosće napřećo našim padnjenym.

Z **Ralbic.** Njedźelu wječor wotmě so wulka wosadna zhromadźizna we „Herbskej grychće“ w Ralbicach. W njej starši našich tšoch wosadnych šulow swoje žadanjo za zdźerženjo katolskich šulow wuprajichu. Zo starši němskeje Łužicy tak dołho wjacy swoje dźěći do šule njesćelu, doniž naš minister kulta Fleißner znate postajenjo wo zakazanju modlitwy w šuli wróćo njewozmje, maja też naši starši za sprawne. Tuž tam pismo připósłachu, we kotrymž so za dotalne wojowanjo za našu katolsku šulu dźak wupraji, zdobom pak so proša, zo bychu wutrali hač do kónca. Też so 50000 hr. pomocy připósćele. Dalše 50000 hr. so nahromadźichu za časopis: „Šula a staršiski dom.“

Poswjećenjo nowych zwonow Róžeńćanskich.

Wurjadnje swjatočny dźeń bě lětsa domapytanja swjateje Marije za Róžant, wokolinu a katolskich Serbow, kotřiž běchu we wulkej mnohosći sem přikhwatali. Hruba wójna je nam wšitke zwony rubiła a wosebje w poslednich měsacach knježeše tu ćišina, kaž w Jerusalemje, hdyž profeta Jeremias sedźeše na joho rozpadankach a wopłakowaše, zo nichtó njepřikhadźa wjacy na swjate dny. Tola wšudźom bě hłós słyšeć: hnadowne městno njemóže bjez zwonow być, a hdyž bě klóštr Marijina Hwězda, kiž bě posledni zwón Ralbičanskej farskej cyrkwi darił, přislubił, zo do Róžanta nowy zwón da, rozsudźichu so Róžeńćenjo, zo dwaj zwonaj přikupja. Něšto časa skomdźi so z jednanjom z jenej firmu, dokelž tuta čas podlěješe. Tak běchmy nuzowani z druhej jednać, kotrejež předstojićeŕ hnydom sam přińdźe a slubi, za dwaj měsacaj zwony zhotowić. A firma Bruno Pietzel w Drježdźanach je słowo dźeržała. Dźeń domapytanja swjateje Marije bu postajeny za poswjećenjo nowych zwonow. Hdyž běchu zwony wot knjeza profesora Plewki dokładnje pruhowane a za wubjernje dobre w kóždym nastupanju spóznate, jědźeštaj 27. smažnika klóštrskej wozaj po nje do Drježdźan a přiwjezeštej je na druhi dźeń do klóštra. Druhoho pražnika rano zhromadźichu so kmótry zwonow a na połsta družkow z Róžanta a z wokoliny, kotrymž so hišće přez pjećdźesat z prócesijónow přizamkny, před cyrkwju a ćehnjechu za khorhojemi, sćěhowani wot dwanaće duchownych a syły ludu k čestnym wrotam, zo bychu najdostojnišoho knjeza praelata a abta Ossećanskoho dr. Theobalda Scharnagla powitali. Wokoło dźewjećich přijědźe knjez praelat přewodźany wot 8 křižerjow z Róžanta a Nowoslic, kiž běchu jomu napřećo jěchali a wjesoły postrow serbskoho katolskoho ludu pod nawjedowanjom knjeza Dźisławka z Róžanta přinjesli, z Klóštra a bu wot knjeza administratora postrowjeny. Ze serbskimi hrónčkami postrowi joho družka Jancec z Dobrošic a přepoda jomu krasny kwěćel. Knjez praelat so wutrobnje podźakowa a praji, zo je joho pohnuła k dalokomu pućowanju joho winowatosć a žadosć serbski lud zasy widźeć a so natwarjeć na joho krutej wěrje a Bohu spodobnym žiwjenju. Khwalbny kěrluš spěwajo ćehnješe ćah po puću wot Róžeńćanskeje gmejny

---

wozyka a dowjezće Arnošta k „Hajńkěc hatkej“. Ja du na Bože žita pohladać.“

„W Božemje — přewodźej nas Bóh!“

Swoboda woteńdźe pomału stupajo a so po honach rozhladujo. Hejdan a Hančka nakładowaštaj. Hdyž běštaj domjetałoj, zapřahnyštaj do woza a Hejdan wiješe zamyslenje z hłowu: „Ani tam njemóže pěši dóńć. — Mi so zda, zo so bórzy na dalši puć poda. Što tomu měniš, Hančko?“

„Je jara hubjeny.“

„Nó, tu widźiš, to ma z toho wuknjenja. Sy so hóršił, zo maš ćežko dźěłać; knjez Arnošt njetrjebał sebi tak hłowu łamać, je wučeny dosć — a tola njechał so z nim měnjeć! Wopmń: strowy wosoł je khmańši hač khory lěkaŕ — a přichodnje njehórš so na dźěło. — Hij, čorny, hij!“

III.

Bliže štyrjoch hodźin zapřahny Hejdan, wobleknywši so lěpšu suknju, do małoho wozyka a zajědźe k durjam před najeńkowe bydlenjo. Po khwili wustupi šwižny, blědy młodźenc, snadź 20 lět stary; bě čorny krótki somoćany kabat woblečeny, kotryž jomu přistoješe, na dołhe, žołte, kudźerjawe włosy měješe słomjany kłobuk přitłóčeny, z wulkimaj brunymaj wočomaj hladaše měrnje wokoło so. Krasna ta postawa, jeno škoda, zo bě trochu nakhileny, zo běštej licy tak přejara blědej, móhł rjec žołtej. To bě Arnošt, Swobodowy syn. Za nim wuskoči joho sotra Maruška, holčo połne žiwjenja kaž wjewjerčka, kćějata kaž w zahrodźe ta wonjata nalika. Čornej wóčcy so ji stajnje błyšćeštej, stawy hrajkachu, čerwjena hubka so směješe. Njeseše pod pažu wulke brěmjo, połoži je do woza, — a zasy w skoku druhe — a hižo sedźeše we wozu, Arnoštej ruku podawajo. Mać bě z duri wustupiła a hladaše starosćiwje na dźěsći.

„Mataj wołmjany rub?“

„Mamoj!“ rjekny Maruška. „We Božemje!“ kiwny Arnošt. Hejdan mlaskny z jazykom a wozyk so zhubi ze zadnymi wrotami.

Swobodowa běše hišće rjana žona, trochu zasadźita a drasćeše so po měsćansku. Hladaše za wozykom, dóniž bě widźeć, potom rjekny při sebi ze spokojnym wobličom:

a čestnych družkow z blizka a z daloka z khorhojemi a pletwami krasnje wupyšenym do cyrkwje. Po krótkej modlitwje zwobleka so knjez praelat „biskopsku“ drastu a swjećeše swjatočnu Božu mšu z posłužowanjom knjeza radźićela Krala jako paranymfa, knjezow Delana jako diakona a Cyža jako subdiakona a druhich duchownych. Před wołtarjom mějachu čestne sydła dźewjeć žónskich, kotrež mějachu nowym zwonam kmótřić. Po Božej mši měješe wosadny farař knjez farař Žur swjatočne prědowanjo a wukładowaše krasny spěw swjateje Marije „Wulcy khwali moja duša Knjeza.“ Kmótry, Róženćenjo a wšelacy z bližeje a dalšeje wokoliny běchu so za swjatočny wobjed za čestnych hosći postarali. Při wobjedźe wupraji knjez administrator P. Romuald swoju wjesołosć na dźensa dokonjanym skutku, zo ma Róženćanska hnadowna cyrkej zasy zwony a wupraji horcy dźak wšitkim, kotřiž su tomu přinošowali. Knjez abt praješe, zo je rady do Serbow přišoł nic jenož, dokelž je to joho winowatosć, ale zo by wobnowił dobre počahi, kotrež su přecy byłe mjez Osekom a serbskim ludom, wón a joho bratřa sebi serbski lud wysoko waža. Wón budźe tohodla dźiwać na joho potrěbnosće a přeća a też kaž daloko je jomu možno, też klóštr Marijinu Hwězdu k tomu pohnuwać. Njeda so prěć, zo su tam so wšelake wopačnosće stałe. Za nje wón njemóže. Sprawnosć ma być zasada. Też je spóznał znowa, kak k. Romuald we serbskim ludu korjeni a joho skutkowanjo mjez nim je spomóžne. Wón tohodla też dale mjeze Serbami wostanje. — W 1/2 2 hodźinach poda so swjatočny ćah kaž rano na puć, zo by nowe zwony, kotrež pod přewodom jědnaće křižerjow hač k pućej wot Pěskec do Sernjan wjedźacomu, klóštrske wozy přiwjezychu, do wsy přewodźał. Křižerjo jěchachu na puću do Sernjan, potom khorhoje, na 50 družkow małych a wulkich, 14 duchownych, zwony, rjenje wot klóštrskich knježnow wupyšene kaž też konje a wozy a wulka syła ludźi, kotřiž rjane kěrluše zanošowachu. Pola Janec swjećatka winy so ćah na puć do Róžanta. Mały zwónčk a Ralbičanske zwony postrowjachu nowe zwony. Tute su hłosowane d, fis, a, waža 36 centnari a maja sćěhowace serbske napismo: wulki: „Swjata Marija, pomocnica křesćanow, proš Boha za nas“; druhi: „Swjaty Michale, mócny, sylny ryćerjo, wuwjedź khude duše z čisća“; třeći: „Swjata Borbora, wuproš nam zbóžnu smjertnu hodźinu.“ Zwony su rjenje wudebjene a poskićeja krasny napohlad. Na wsy wustojni dźěłaćerjo twarskoho mištra Rocha zwony z wulkej spěšnosću na třinohaki spowěšachu a hnydom započachu so swjatotočne hnujace wobrjady poswjećenja, kaž je cyrkej předpisuje. Kóždomu zwonej kmótřachu tři kmótry, kotrychž mjena su po pismikach: Marija Eiseltowa, Hana Hančcyna, Hańža Klimantowa z Róžanta, Hańža Kórjeńkowa ze Sernjan, Marija Lebzyna ze Słoneje Boršće, Hana Nowakowa, Marija Rochowa ze Sernjan, Hańža Serbina z Nowoslic a Hana Wićazowa z Róžanta a wotewrichu z drjewjanym klepakom nowym zwonam hort, zo bychu nětko, kaž knjez praelat we swojej naréči wupraji, činiłe: vivos voco, fulgura frango mortuos plango (wołam žiwych k służbje Božej, njewjedra łamam a mortwych wopłakuju). Na kóncu knjez praelat zaspěwa „Tebje my Boha khwalimy“ a pobožny ćah ćehnješe Bohu so dźakujo, tutón kěrluš spěwajo, do Božoho domu, zo by pobožnu nyšporsku pobožnosć po zwučenym wašnju wotměł. Wonka pak pilni dźěłaćerjo zwony dachu zasy na wóz a dowjezechu je k wěži, hdźež je za krótki čas horje sćahachu. Hosćo, jěcharjo, hromadźerjo a družki wokřewichu so po pobožnosći při khofeju a tykancach wot kmótrow a druhich dobroćerjow darjenym na rumnej farje. Knjez praelat wupraji zasy a zasy swoju spokojnosć a radosć na tak derje poradźenym swjedźenju, wosebje su so jomu lubili jěcharjo na jich rjenje wupyšenych konjoch, na wulcy přistojna a rjana drasta kmótrow a družkow. Na wječor zaklinčachu mócnje nowe zwony a namakachu wot wšitkich připóznaćo a khwalbu a při zhromadnej wječeri rozmołwjachu so mandźelscy kmótrow, někotři hosćo a knjez Pietzel, kiž móžeše hakle na wječor přińć, hišće někotry čas wo nowych zwonach z wjesołosću a spokojnosću. Tak so nětko njech stanje, štož z hrónčkom wupraji Jancec družka:

O klińčće zwony, prajće Bohu česć a khwału
O klińčće zwony, wšitkim ludźom zjewće Božu sławu
O klińčće też Mariji zbóžnej knježni k česći
O chcyli jeje mjeno do wšěch Serbow wjesći!

„Posoł“

so hižo zasy huza, hdyž jomu počina ćežko być. W 25. čisle, 23. junija smy wobstojnosće našoho Posoła trochu rozestajeli. Wosebje čłowjekej je skoro wostudłe so přecy zasy nasadźować z tymile hromadami, łapami, pjenjezy mjenowanymi, ale skoro bjeze wšeje hódnosće. Tehdom pisachmy, zo je čišćeńska papjera hižo wot prjedawšoho za wóz 2100 hr. hač na 25 1/2 milijóna złežła; nětko pak dyrbimy zdźělić, zo je hižo na 75 milijónow dóšło. Wobsedźerjo čišćeńnjow drje so tomu spjećowachu, tola što budźa sebi chcyć? Mzdy su tohorunja tydźeń za tydźenjom wjetše. Tola nochcu zasy wšo nadrobne rozpisować, štož kóždy tak wě, jeno krótku facit tu staju.

Kaž wšudźom druhdźe tak też w čišćeńni mzdy nětko so skoro tydźeńscy přeměnjeja a rostu a z tym też płaćizny čišćeńskich wěcow. Junij bě hišće poměrnje tuni też za Posoł hač do poslednjoho tydźenja, hdźež płaćizna hobrscy horje złeze; tuž płaćachu te 4 čisła Posoła w měsacu **juniju 1400000** hr. Tu so tola pokładnica Posoła nastróža a dyrbješe khětře do swojoho kašćika pohladać a to hač do dna a nimo toho akty přehladać sobustawow a našich dobrych daricelow. Ale wšitko hromadu zličiwši prěnjoho

---

„Mam swoju radosć nad nimaj, jeno hdy by tón hólc strowy był.“

Wozyk jědźeše spěšnje po pólnym puću mjez honami; žito stoješe po bokach kaž murja; nalětne wětry počachu z nim žołmować: kaž daloko wóčko widźeše, wšo zelene, zo bě radosć hladać. „Božo, kajki je to rozdźěl mjez měsćanskim powětrom a tu na wsy“, zdychny Arnošt, „zo tola prózdniny w meji njejsu, to bych jich wužił! Ale runje w augusće a septembru, hdyž je horcota najwjetša — a tužnota čwiluje človjeka na wsach runje tak kaž we měsće. Hdyž bych tola tu hnydom wostać móhł!“

„Tak wostań, Arnoštko!“ rjekny Maruška joho za ruku přimajo a hladaše lubosćiwje ze swojimaj čornymaj wóčkomaj do joho bruneju. „Wostań! — hdyž by so wustrowić móhł, — wostań! Što je wo jene lěto? Kóždy dźeń móhł do lěsa khodźić, młody hajński by će wodźił a hdyžkuli chcył, bych ći k młynej napřećo přišła. — Wostań, budźeš widźeć, zo ći hišće zasy ličcy zakćějetej, zo budźeš zasy strowy, kaž sy něhdy był, — nic Arnoštko?“ — A wóčcy so ji swěćeštej z radosću; bě so tak zahoriła, zo dyrbješe ju Arnošt změrować.

„Pomału, pomału, ty ješćeńka, škoda, zo njejsy wjacy w měsće, by mje móhła druhdy zawjeselić. Ale mój lubuško, zo bych tu wostał, to so njehodźi. Lětsa mam so na poslednje pruhowanjo přihotować, na maturku, a dyrbju kóždoho wokomika wužić — ale k lětu, hdyž budu w Lipsku na wysokej šuli, potom budźe mi dowolene domoj přijěć, hdyž so mi zachce, potom přijědu w meji a chcu nalětneje krasnosće do syteje wole wužić.“

„Čiń, kaž chceš!“ wurazy Maruška kaž hněwna, „wy knježa chceće mudriši być.“

„Maruška“, dźeše Arnošt po němsku, zo by jim Hejdan njerozymił, „to so wotwuč; z čim sym tebje ranił, zo so tak hněwaš?“

„Hdyž ći wo twoju strowosć ničo na starości njeje.“

„Je, ale dyrbju też na přichod dźiwać a skónčnje wěm ja najlěpje, kak mi je a što mam činić. To pak ći praju, jeli swoju hłowičku njepřewinješ, njebudźeš ženje a nihdźe zbožowna na swěće. Ty wěš, Maruška, zo će lubuju, kaž sebje samoho, kaž swoje wóčko — tola smój samoj dwaj

poł lěta, hrožeše nam pokładnica z dobrym milijónom deficita (1 102442 hriwnami). Kak móhło też hinak być? Hač do **dźensnišoho dnja 5. julija** bu wot sobustawow (abonentnoho pjenjeza) zapłaćene 1 310342 hr.; potajkim je to mjenje hač wudawki za jenički měsac junij.

Ale tu nas pokoješe listno našich dobrych přećelow a daricelow darow za Posoł, bjez kotrychž njebychmy wobstać móhli. Tele dary wučinjeja hač do dźensnišoho dnja nimale telko, kaž wšitke dotalne abonentne přinoški a něšto přinjesu tola też inseraty. Tak smy prěnje poł lěta tak někak z módrym wokom wotešli a móžemy prajić „Bohu dźak!“ a wšitkim dobroćelam Posoła pak „Zapłać Bóh tón Knjez!“, ale nochcemy też zabyć prajić, „wobradź wjac!“

Druhe poł lěta drje budże hišće strašniše, jeli budża mzdy a drohota dale postupować. Nětko hižo wučinja čisło 540000 hr., dóniž mzdy zasy njepostupja. To by było za měsac ze štyrjomi čisłami 2 160000 hr. Dotal su jako sobustawy zapisani a napłaćili 1415, to by potajkim, bychu-li woni też woprawdźe wšitcy měsačnje zapłaćili po 1500 hr. wučiniło 2 122500 hr., tak by samo z tym hišće 37 500 hr. pobrachowało, ale hač też tak wšo wostanje? Tuž je tu zasy rjane polo za dobroćelow Posoła k daram. Zawěšće nas nadźija njezjeba. Našich sobustawow pak prosymy, zo chcyli so zmužić, a na měsac **julij 1500 hr.** jako abonentny pjenjez abo přinošk złožić, komuž je to někak móžno. Tuto płaći też hnydom jako rozprawa wo lětušich wobstojnosćach Posoła; wo minjenym lěće poda rozprawa drobniše na jutřišej hłownej zhromadźiznje we Radworju.

Pokładnik.

Apostazija Tichona.

Staćan Wasil Bielawin, to je patriarcha Tichon, bu 25. zańdź. měsaca po poručnosći khostanskoho sudu republiki sowjetow z jatby puščeny. Tomule wusudej, kotryž spodźiwanjo cyłoho swěta zbudźi, předkhadźeše list metropolity Tichona na prokurata Krylenkoho, w nim hłowa prawosławneje cyrkwje „pali wšitko, čomuž bě so dotal kłoniła, a kłoni so wšomu, štož bě dotal paliła.“ Z druhimi słowami: patriarcha Tychon, wo kotrohož dóńtu běše so cyły swět strachował z vatikanom a jendźelskim knježerstwom, zwohańbi sebje a swojich přećelow a dósta za to wuswobodźenjo z jastwa.

Dźěl ruskich časopisow ma tute hanibne podćisnjenjo wjele bóle za skutk hrubosće a lesnosće Sowjetow hač znamjo moralnoho spadnjenja prawosławneje cyrkwje. Tak kaž knježerske wozjewjenja wěc předstajeja, zo je mjenujcy metropolita Tichon sam wot so naspomnjeny kajacy list na Krylenku napisał, so wěc wězo měła njeje. To je lesnosć a njewěrnosć sowjetska. Přez nimale lěto trajace jastwo ze stajnymi přepytowanjemi a wuwoprašowanjemi je starc traš z krutosće spadnył a je tak předobyty jomu diktowany list podpisał. To sćěhuje też ze składby lista, kotryž ma čistu sowjetsku składbu na sebi. Ale njech je tomu było kaž je chcyło, to je tola wěrnosć, zo je Tichon list podpisał. Čohodla je wón to činił?

Přecy su wěriwi we prawosławnej cyrkwi so brónić dyrbjeli a wojować za swoje předswědčenjo hač do martrarstwa. A tele martrarstwo je dało wšelake płody. Starowěriwi su so rozbrójili we narańšich wokrjesach Ruskeje, druzy zmužićiši su wućahnyli do Kanady. A te njeličomne evangelske wosady su swoju wěru zakhowałe mjez sćěnami swojich privatnych bydłow. Oficialna cyrkej stoješe wot časow Pětra Wulkoho we służbje stata so podćisnywši joho zakonjam. A hdyž přehnichu zakłady statnoho organisma, sypny so ze statom też cyrkej. Noworuske knježstwo Sowjetow postaji nowy porjad knježenja; a wojujo z dotalnej statnej cyrkwju wutwori sebi nowu — tak mjenowanu „Živu cyrkej“ po swojich idejach. We dołhich hodźinach swojoho zajeća přemyslowaše sebi starc Bielawin sedźo we swojej celi, kak móhł a dyrbjał jednej njepodźělnej Ruskej najlěpje służić. A tak sta so apostazija. Tak drje je so wěc wotměła. We swojim času pisachu ruske nowiny wjele wo generalu Słaščewje, kotryž jako prěni z pomocnikow generala Wrangla přeńdże k Sowjetam. Tichon kročeše nětko drohu za nim. Što joho přestup k Sowjetam sobu přinjese za rusku cyrkej, njehodźi so hišće prajić, wěsće ničo dobre, hdyž dźě su sowjetojo najhórši njewěriwcy a bohahanjerjo. Kak wotzběhuje so po tutym čěmnym padże postawa druhoho šedźiwca w ruskim jastwje: W samym Moskwje sedźi putany w njehódnej jatbje katolski biskop, česćehódny starc Jan Ciepelak, arcybiskop Mohilewski a metropolita kat. cyrkwje w Ruskej. Wón ćerpi woprawdźite martrarstwo za to, zo swoje winowatosće jako katolski biskop dopjelnješe.

Po „Kur. Pólskim“. Wb.

Socialdemokratiski zapósłanc ratarjow zkřiwdźił.

Pruhowanski wubjerk sakskoho sejma bě za srjedu pruhowansku jězbu do Waldheimskeje khostarnje postajił. Němskonacionalni zapósłancy su so zapowědźili, so při tejle jězbje wobdźělić, dokelž socialdemokratiski zapósłanc Schwarz sobu jědże, kotryž je we wubjerku rjekł, **zo dyrbja so na tule jězbu ratarjo sobu wzać, kotřiž wšitcy do khostarnje słušeja.** Też sobustawy druhich njesocialistiskich stronow so pječa tohodla na jězbje njewobdźěla.

* Wjeřch Urusow je, prjedy hač diplomatisku drohu nastupi, wjele ludźom w prawniskich wěcach z nuzy pomhał. Sćěhowaca historka je jena z mnohich, kotrež so wo nim powědaju. Njedaloko njoho bě na wsy klamar žiwy, kotryž swoje twory wot Pětrohródskoho překupca bjerješe. Jónu přińdże do Pětrohroda, zo by pjenjezy za wotkupjene twory wotedał. Dokelž pak překupc doma njebě, zawostaji pjenjezy přećelej, zo by je skhował. Tutón bě hnydom k tomu

---

a ty sy młódša a nichtó nima khwile na tebje dźiwać. Nan je stajnje na roli a mać wšo, štož na tebi widźi, khwali — z luteje lubosće. Chceš, zo bych też ja mjelčał a twojim njedušnosćam so zakorjenić dał, mysliš drje sebi, zo sy hižo jandźelk?

Maruška so paleše kaž makojca a šeptaše: „Njecham wšak ženje wjacy tak rěčeć.“

Arnošt ji ličko majkaše a Maruška jomu čoło poskići, zo by ju wokošił.

Hejdan měješe mjez tym druhe starosće. Khodźeše jomu we hłowje, kak by při młynje zastać móhł. W młynje bywaja stajnje cuzy mjelcy, druhdy też z daloka, kotřiž maja z wjetša něšto za lačne šije sobu — a Hejdan bě tam hižo často hubu darmo wotunkał.

Też dźens jomu šija horješe a njeměješe mało lóšta tam pozastać — snadź něšto za njoho wukapnje. Wusłyšawši we wozu němski powědać, wobroći so na kózlku a rjekny: „Herr Ernst, och dajc?“

Arnošt so wusmja: „Nó, što smój rěčałoj?“

„Zo mam při młynje zastać.“

Maruška skubny Arnošta a wopraša so: „A čohodla, Hejdano? zawěšće pak so wam něčoho . . .

„I, Bóh zwarnuj, knježnička: ale ja to derje měnju. Puć wot młyna k hajńkec hatkej je křiwy a kamjenjaty, wóz so storka z jenoho boka na druhi — móhli koło złamać a potom — knjez Arnoštko — oh! ja stary kopoł, wodajće, mi je to „Arnoštko“ tak za prawe přišło, — to běchu časy, hdyž smój hromadźe njedźelu abo swjate dny popołdnju do rybow a rakow khodźiłoj, to je wšo nimo!

„Tak je“ zdychny Arnošt, — „ale što chcyše rjec?“

„Zo by lěpje było, hdy bych pola młyna z wozom čakał, a wój pěši k hatkej šłoj, — njeje dźěn tam dale, hač z kamjenjom ćisnješ. Te třasenjo na wozu też derje njećini.“

„Činće. kaž so wam najlěpje zda, Hejdano.“

Hejdanej so we wočomaj zabłyskny — za khwilku stojachu před młynom. Arnošt a Maruška skočištaj z woza a dźěštaj při rěcy k hajńkec hatkej.

(Přichodnje dale.)

zwólniwy; hdyž pak je klamař wróćo žadaše, rjekny přećel, zo wo žanych pjenjezach njewě. Wbohi klamař ničo njemóžeše dopokazać, dokelž bě jomu pjenjezy bjeze swědka dowěrił. Dźěše tohodla w swojej čěsnosći k Urusowej. „Waša należnosć ma hubjene wuhlady", praji jomu wjerch, „ale njezhubće nadźije, snadź so wěc wobroći. Zo jenož hišće byšće móhł 1000 rublow zehnać!" „To drje hišće póndźe", rjekny klamař. „Derje", praji Urusow, „hdyž je změješ, přińdź ke mni, a zhoniš, što abo kak." — Za něšto časa přińdźe klamař na nowe k přećelej, kotryž bě joho wojebał, a to runje, hdyž měješe hosći, a přepoda jomu nowe 1000 rublow ke skhowanju. Tola hižo nazajtra bě zasy w Pětrohrodźe a žadaše wukhowane pjenjezy wróćo. Přećel měnješe, zo chce te, kotrež bě jomu wčora před swědkami dowěrił, a wupłaći je bjeze wšoho. Tola lědma měješe je tutón w kapsy, rjekny: Tak, to je nětk tón prěni tysac rubli, a nětk prošu wo tón druhi, kotryž wčora před swědkami dach." Přećel so wiješe a dliješe, ale wšitke złoby ničo njepomhachu: dyrbješe pjenjezy dać. Tak wupomha Urusow sprawnomu klamarjej.

Khory Pětrk. Mać: „Je ći nětk lěpje, mój synko?" Pětrk: Ja njewěm, maći. Je pozdźe do šule hić?" — Mać: „Haj, čas je dawno nimo." — Pětrk: „Haj, je mi lěpje."

Dźiwny kompliment. Prudźic Max je so wjele wo Hudźic Leńku prócował. Skónčnje je wona jeho wusłyšała. Też jeje nanej a maćeri je wěc jara prawa. Hnydom so wobjed na slub wuhotuje. Max při swojej njewjesće za blidom sedźi — cyły zbóžny. Njezwěri sebi ani jěść. Mać joho namołwja, zo by sej brał, a přistaji: „Njesłodźi tebi pola nas?" — „Ach maći", wotmołwi Max cyle zamyleny: „štóž při Wašej dźowcy sedźi, tomu wšón appetit zańdźe."

W gmejskej radźe. Wjesnjanosta: „Ty, Šwórako, njesmorkaj so tak wótře, my mamy tu dźensa tajne posedźenjo."

Profesorowa mandźelska so służowneje praša: „Je mój muž hižo kofej pił?" — „Ja njewěm." — „Dha woprašej so mojoho muža muža." — „Ja sym hižo so prašała, a tón też njewě." —

Mudry Hansk. Mać: „Što dha tola činiš, Hansko?" — Hansk (7 lět stary): „Knjez wučeŕ je mi dźensa, hdyž mi měsačne censury da, prajił: „Hansko, hladaj, zo přichodny měsac twoje wuswědčenjo polěpšiš. Tuž ja nětk te trojki (3) na wuswědčenju wudrapam a město toho lute jenki (1) činju.

Hamtske kurzy

cuzych pjenjez we Barlinje: Dolar 160198 hr., šwajc. frank 28029,50 hr., francózski frank 9501 hr., čěskosłowakska króna 4912,50 hr., ta sama we Drježdźanach 4817,90 hr.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Wot dweju přećelow, kotrymajž je na zdźerženju Posoła zależane, **150000** hr; přez k. P. Raba (z Kral. Hradce) **200** Kč.; Michał Rab z Budyšina **50000** hr.; Pawoł Deleńk z Budyšina **20000** hr.; Jakub Kral z Čemjeric **50000** hr.; Michał Ella ze Zidowa **50000** hr.

Dary za nowowudawk bibliskich stawiznow:

Kubleŕ Michał Guda w Hrubjelčicach **80000** hr.; Jan Čepic w Budyšinje **30000** hr.

Lohku službu pola staršeju dobroćiweju človjekow pyta žona z dźěśćom. Na wulku mzdu so njehlada. Poskić. pisomnje pod A. S. do našeje knihićišć.

Nowočasne
nastawki z marmora na myjace blidka
zhotowja
po najtuńšich płaćiznach
Martin Adler,
rězbaŕ (Bildhauer)
w Njeswačidle.

Rowne pomniki a wobsadki
w kóždym wuwjedźenju.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Zubna praxis
E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Wulki transport wysokosućelnych
rańšopruskich hollandskich
kruwow a jałojcow
stoji hnydom na předań. Wuměnjam też na rězny skót.
Čepica w Budyšinje
Telefon 729.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

„Jednota" w Budyšinje

změje **jutře njedźelu 8. julija 1923**
w katolskej towaršni na garbaŕskej hasy swój

21. założeńskí swjedźeń.

Započatk wječor we 7 hodźinach.

Wobkhowana městnosć za
August Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
w Budyšinje na seminarskej drózy 2
Płat — šaty — bałmjane twory

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rěčam
naš serbski časnikaŕ w **Khrósćicach** 1. njedźelu
w Dobrošicach w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 1500 hr., wot julija hač do kónc lěta 9000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 500 hr., reklamowy w teksće 1500 hr.

28. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 14. julija 1923.

Česćomna Marija Elekta.

W klóštrje* bosymnichow karmelitkow pola s. Benedikta na Hradčanach we Prazy khowa so njezhinjene ćěło česćomneje prijorki Marije Elekty. Pobožny lud ju jara česći a ma ju za swjatu. Tuta rjadnica narodźi so 28. wulkoho rózka 1605 w měsće Ternach w bamžowskim kraju. Jeje staršej běštaj zemjanskej. Jeje křćeńske mjeno bě Kata. Hižom w prěnjej młodosći bě póznać, zo ma jeju dźowka powołanjo k pobožnomu krutomu žiwjenju, rozpominaše wona wo Bohu, hižom w sydmym lěće dźěše k s. spowědźi, a bu 2. junija 1626 přiwzata we swojim narodnym měsće do klóštra bosych karmelitkow a dósta mjeno Marija Elekta. Za lěto wotpołoži swjatočne sluby. Z pokornosću a pobožnosću so wuznamjenješe a bu hižom we swojim třicetym lěće za prijorku do klóštra we Winje powołana. Na tajke zastojnstwo pak po prawidłach swojoho rjadu hišće dosahacych lět njeměješe. Bamž Urban VIII. ji tutón njedostatk spušći. Pjeć lět klóštr we Winje přikładnje nawjedowaše, potom bu za prijorku do Hradca we Štajerskej přesadźena, tam bě třinaće lět žiwa.

Kejžor Ferdinand III. (1637–57) sčini slub, zo, budźe-li wumoženy ze stracha, kotryž jomu wot Šwedow hrožeše, w Prazy bosym karmelitkam cyrkej a klóštr swj. Józefa założi. K tomu kupi l. 1655 w Prazy na Małej Stronje dom ze zahrodu a daše jón na klóštyr přetwarić. 1. septembra 1656 přijědźe do Prahi z Wina a ze Štajerskoho Hradca pjeć karmelitkow, mjez nimi tež Marija Elekta, a zasydlichu so w Prazy. Nazajtra přińdźe k nim general jich rjadu Alexander, kotryž tehdom w Prazy přebywaše, wozjewi Mariju Elektu za vikařku nowoho klóštra. Potom bu kejžorowa mandźelska za češku kralownu a joho syn Leopold za krala krónowany, při tej składnosći přijědźe tež kejžor sam do Prahi, wopyta karmelitki a poruči, zo ma so jim nowy klóštr natwarić, kotryž potom joho syn kejžor Leopold I. dotwari l. 1672. L. 1660 bu Marija Elekta prěnja prijorka tutoho klóštra.

Po přikładźe wulkeje swjateje Teresije wuznamjenješe so s. Marija Elekta ze wšěmi počinkami, ke kotrymž krute prawidła jeje rjadu nawjeduja. Wuzkostliwje dokonjowaše swoje winowatosće jako rjadnica a jako předstajena swojich sotrow, knježnisku čistotu starosćiwje na kedźbu bjerješe, zawuzdźowaše swoje ćěło, tež najmjeńšich hrěchow so kaješe hórcy, poswjećowaše so wšědnje z ćěłom našoho Knjeza a nježnje lubowaše a česćeše s. Mariju. Přikładna bě tež jeje poniżnosć, Sama khorym sotram lěpše jědźe připrawješe a hdyž smědźeše žanu sotru něčoho dla naswarjeć, hladaše ju radšo z dobrym a z lubosću polěpšić Jónu bě pola arcybiskopa wopačnje wobskoržena, zo je jenu sotru kruće zbiła, dźakowaše so Bohu. Druhi raz bě něchtó wo njej hanjacy list napisał, tón so po Prazy wokoło dawaše a hdyž jena z knježnow před wosobnej knjenju, kotraž bě do klóštra přišła, ju zakitowaše, napołoži ji sćerpna a poniżna prijorka, zo dyrbi mjelčeć.

Njewšědnje sćerpna a podata do wole Božeje bě Marija Elekta w ćežkej khorosći, kiž ju wosom lět ćwilowaše. Wona ćerpješe na wodukawosć (wodnatosć) a na bolosćiwu khorosć płucow. Sćěhowaše přikład swj. Teresije a njeseše ćiše wšitke bolosće a Boha khwaleše, zo smě njesć křiž našoho Knjeza. Tydźeń do smjerće zwoła sotry k sebi a kóždu wosebje napominaše k dobromu. Dźeń před samej smjerću do prědka praješe rjadnej sotře Eufrasiji, zo bliżšu nóc zemrje a zo budźe wona potom prijorka. Wona ji na starosć kładźeše, zo dyrbi we klóštrje hladać na rjadnu zwjazanosć, a zo dyrbi so starać wo sotry kaž mać. Wo pół nocy swjate sakramenty dósta, potom z ćicha pobožnje rozjimowaše a woči k njebju pozběhnywši wusny w Bohu w nocy 11. wulkoho rózka 1663, hdyž bě 58 lět dócpěła. Rano zběžachu so před klóštrom ludźo a wšitcy jednomyslnje wuznawachu, zo je tu jena swjata wumrěła. Sotry położichu jeje ćěło do duboweje křiny a pokhowachu ju we wjelbiku w kapałcy w zahrodźe. Při powodźenju l. 1666 wuzběhnychu kašć a přepołożichu jón druhdźe. Při tym póznachu, zo bě ćěło česćomneje prijorki njenatłate a zo bě jeno drasta na nim přetłata. 17. měrca 1668 bu ćěło wot lěkarjow, kiž běchu k tomu postajeni, wyšnostnje (oficielnje) wobhladane a z nowa so wupokaza, zo bě njenatłate, wo tym so nazajtra sam kardinal arcybiskop hrabja Arnošt Harrach přeswědči; wón bě z wosmi duchownymi do klóštra přišoł, wokoši česćownje ruku česćomneje prijorki a poda potom rozprawu bamžej Alexandrej VIII. a kejžorej a kralej Leopoldej I. Hdyž běštej nowy klóštyr a nowa cyrkej natwarjenej, přenjesechu knježny ćěło do wosebiteje kapale. Tam bě sedźo pokhowane a bě móžno přez lěsycu na nje hladać.

29. wulkoko rózka l. 1782 bu klóštr karmelitkow pola swj. Józefa zběhnjeny, sotram pak dowolene, zo smědźachu so přesydlić do zběhnjenoho klóštra cistercisarkow we Pohladu pola Němskoho Broda a tam hač do smjerće wostać. Karmelitki tam woteńdźechu 23. oktobra 1782 a wzachu sobu njenakažene ćěło prijorki Marije Elekty. Ducy po puću nocowachu z ćěłom w cyrkwjach. Klóštyr pola s. Józefa w Prazy dóstachu jendźelske knježny. We wulkej klóštrskej zahrodźe stoji hišće kapała swj. Eliasa, pod kotrejž bě prěnjotny row Marije Elekty. Tam tež pokhowachu druhe rjadnicy (klóštrske knježny), dóniž nowa cyrkej swj. Józefa l. 1692 dotwarjena njebě. Po smjerći kejžora

* W tutym klóštrje běchu a su tež knježny ze Serbow. Tež je nětčiša prijorka Serbowka z Łazka Kumerec, sotra njeboh praelata Kumera.

Józefa II. dowoli kejžor a češki kral Leopold II. karmelitkam, zo bychu so do Prahi wróćiłe. Dokelž pak mějachu jich klóštr pola s. Józefa jendźelske knježny, dari jim zběhnjeny klóštr něhdyšich rjadnikow Barnabitow pola s. Benedikta na Hradčanach. Karmelitki přewzachu tutón klóštr 4. junija 1782, přinjesechu do njoho z Pohlada njenatłate ćěło česćomneje Marije Elekty, kotrež je widźeć hač dotal w hali w cyrkwi na epistlowej stronje wulkoho wołtarja. Woblečene je rjadownu drastu, na hłowje ma krónu a sedźi na trónje.

Politiski rozhlad.

Wojowanjo wo katolske šule

w němskej Łužicy je saksku šulsku organisaciju pohnuło, z cyłeje Sakskeje swojich zastupjerjow do Drježdźan powołać, zo bychu so dla dalšoho zadźerženja w tejle należnosći wuprajili. Při tym předsydźe tejele organisacije, Mehring z Drježdźan a Eidmann z Lipska wo wuwiću tamnych wobstojenjow rozprawještaj, zastupjerjo z němskeje Łužicy pak dokładnje pokazachu, kak je katolski lud přez njezbožowny wukaz potrjecheny, so samowólnje, wot žaneje agitacije k tomu namołwjeny, k wojowanju za swoje katolske šule rozsudźił. Tam lud přiwisuje swěrnje najswjećišim kubłam, kotrež je wot swojich prawótcow přewzał a sam swjatej cyrkwi přilubił.

Wša zhromadźizna bě jenoho měnjenja, zo katolscy starši němskeje Łužicy zdobom **za nas wšěch** wojuja. Jedna so wo katolsku šulu. Tohodla **měle wšě katolske šule cyłeje Sakskeje sobu stawkować**, njebudźe-li po wulkich prózdninach njezbožowny rozkaz hišće wróćo wzaty. Wšitcy starši, w městach a na wsach, stoja za wěcu.

Ze zhromadźizny bě spóznać powšitkowne přeswědčenje, zo knjez Fleißner ze zakazom modlenja chce docyła nabožny raz šulow we Sakskej zničić. Skónčnje bu sćěhowaca resolucija přiwzata:

My katolscy starši Sakskeje žadamy wot sakskoho a němskostatnoho knježeństwa w južnołužiskim šulskim stawkowanju bjez komdźenja rozsudźenjo za šule katolskoho wěrywuznaća. Wočakujemy kruće, zo so nanajpozdźišo na kóncu lětnich prózdnin katolikam jeje prawo da. Wot toho časa njemóžemy wojowanjo wo naše šulske ideale južnołužiskim staršim samym přewostajić.

Nětko sakske knježeństwo wě, na čim je. Mamy pak so jara prašeć, hač so wone pohnuć da, swój wukaz wróćo wzać, a tak je lohko móžno, zo potom k powšitkownomu stawkowanju we wšěch katolskich šulach Sakskeje dóńdźe.

Tež hłowna zhromadźizna našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda je minjenu njedźelu w Radworju resoluciju přiwzała, w kotrejž stawkowacym staršim w němskej Łužicy swoje přihłosowanjo wupraja. (Hlej rozprawu wo tejle zhromadźiznje.)

Też w **Durinskej** maju z blakami za swoju nabožnu šulu wojować. Tajku na př. maju katolikoju w Rozicach. Tam je hižo přez 3/4 lěta wučeŕ we służbje, kotryž ma mało nabožnoho zmyslenja a čuća. Wón je też druhdźe hižo dawno přewinjenoho měnjenja, zo „človjek je so z wopicy wuwił". Dokelž dotal wšě prózstwy, tajkoho wučerja z katolskeje šule přesadźić bjez prócowanja wostachu, nochcedźa też tamniši starši po wulkich prózdninach swoje dźěći dale do šule słać. Woni chcedźa sebi ze stawkowanjom wotsadźenjo „katolskoho" wučerja wunuzować.

W **francózskim sejmje** je zapósłanc Dumesuil **bamžowy list** wo wobsadźenju Poruhrskeje k rěči přinjesł. Rěčnik měješe za to, zo Vatikan, kotryž njeje přećiwo němskim złósćam w Belgiskej a Rheimsu protestował, nima prawo, k lěpšomu Němskeje zakročić.

Poincaré w dlějšej rěči rozestaja, zo Francózska na podłožku Versailleskoho zrěčenja stoji. „Smy do Poruhrskeje šli, hdyž bě přeńdźenjo Němskeje dopokazane, a smy Poruhrsku wobsadźili, sebi na to njepomysliwši, ju annektować. Přede wšěm sebi žadamy, zo Němska pasivne přećiwjenjo spušći, kotrež je němske knježeństwo přikazało. Ćim ručišo nas Němska zapłaći, ćim spěšnišo Poruhrsku wopušćimy."

Bamžowe prócowanjo wo wuhładkowanjo wobstojenjow mjez Němskej a Francózskej dotal wuspěcha mało njeje. Po najnowišich powěsćach z Roma — hač ma so jim wěrić, so jara prąša — bamž tohodla tu khwilu w tej należnosći ničo hižo pospytać njecha. Wón je pječa spóznał, zo tukhwilu wuhladow na wuspěch njeje. Za to pak chce pastyŕski list wudać, w kotrymž chce ludy wo ważnosći křesćanskoho wukubłanja powučić. Jenož překisanjo wutrobow a mysle z křesćanskimi idejami móže swět hišće wumožić.

Česko-pólske zbliženjo. Dotalny financny minister Grabski, kotryž je wóndanjo wróćo stupił, so za pólskoho pósłanca w Prazy pomjenuje. Wón je znaty jako přiwisowaŕ pólsko-češkoho zbliženja.

Čeŕwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

IV.

Hejdan jědźeše do dwora. Młyńk wustupi z młyńcy hladajo, kajcy nowi hosćo pak tu jědu.

„Mištrje! Kak by było, njemóhł traš tu khwilku z konjomaj pozastać; sym našej' młodaj wozył, dźetaj do lěsa."

„So wě, zo śměće, wostańće tu tak dołho, kaž chceće, wšak je tu ruma dosć. Što 'śće waš dobre dźěła?"

„Što by dźěłał, — wšak wěśće, kak to dźe; santori druhdy, pokaza durje a — je skónčnje tola wjesoły, hdyž człowjek wostanje."

Młyńk so směješe a dźěše zasy do kněže; njemóžeše mjenujcy přenjechać, hdyž jomu što wumjetowaše, zo je wćipny. Hejdan ćisny konjomaj dźećela a čapny so na to do woza, zo by kus drěmnył. Tola dołho njetraješe, tu so w kněžnych durjach cuzy burik pokaza, bjez dwěła skurjeny, dźěše k wozej a khodźeše wokoło konjow, wustojnje sebi jej wobhladujo.

Hejdan to widźeše, dohlada so też, zo je burik khabłaty. „Ma potajkim někajki pucherčk. Tomu snadź kapku wuréčiš", mysleše při sebi a da so z nim do rěči:

„Wujko chceš tej konjej kupić?"

„Ja mam swojej, rozymiće! — Ale čohodla nic, hdy bych jej trjebać móhł. Na tej so hlada, čejej pak to . . ."

Hejdan zlězy z woza a poča z njeznatym kaž ze starym přećelom: „Tamle z toho dwora, přećelko!"

„A čeji je tón dwór?"

„Z wotkel po prawym śće, so was prašam, zo tu ničo njeznajeće?"

„Z daloka, wot Woda. Rozymiće, pola nas je nuza z wodu, dyrbimy do Radlowskoho młyna po muku jězdźić. A tu čakam hižo druhi dźeń. To ma toho khorta. Khudoho człowjeka wšudźom do zady storkaja."

„Tak je, tak je! To je Bóh knjez wšo tak rozdźělił. — Kaž tón hrabja Lubinski — što ma tón do kubłow — snadź sam njewě, kelko!"

„Hrabja Lubinski? toho njeznaju. — Tak, tak, tomu to kubło słuša!"

„Tak je. Ale wěśće, je přenajate a ma je wěsty knjez Swoboda a ja sym tam přistajeny."

„Aha." — „Tak je." — „Za pohonča?" — „Inó, ja sam njewěm za čo. Wobstaram konje, pak mam na roli dźěłać a druhdy, hdyž knjez doma njeje, też šosarju — kaž so runje trjechi."

„A što tu runje činiće."

„Sym našoho młodoho a knježnu přiwjezł. Staj do lěsa šoj pohladać a ja dyrbju tu na njeju čakać. Młody je stu-

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na poslednjej hłownej zhromadźiznje „Jednoty“ złoži knjez farař Hejduška, kotryž běše něhdźe 10 lět předsyda tutoho ważnoho towarstwa, swoje zastojnstwo. Sobustawy pak sebi přejachu jenohłósnje, zo by knjez farař we wuzkim zwisku z towarstwom wostał a wuzwolichu joho za duchownoho radźićela towarstwa.

Předsydstwo wobstoji ze sćěhowacych knjezow: 1. předsyda cyrkw. wučeŕ Šołta, městopředsyda kapł. Just, zapisowař zastojnik J. Hejduška, pokładnik stajeński mištr J. Šipšik. Do wubjerka wuzwolichu so kk. Michał Žur, Bjarnart Hendrich, Jakub Kopry a Hana zwud. Rjelcyna.

— Minjenu njedźelu woswjeći „Jednota“ swój 21 lětny założeński swjedźeń. Předsyda k. cyrkw. wučeŕ Šołta postrowi wšitkich nanajwutrobnišo, spominaše też z dźakownosću na założerjow towarstwa, wosebje na † k. fararja J. Wingerja a † kantora Jana Rječku. Dale pokaza, kajke nadawki ma towarstwo „Jednota“ a čohodla dyrbimy jednotu hajić.

Bórzy zaklinčachu wjesołe hłosy. Dźěći tachantskeje šule (I. wotdźěl), kotrež serbske hodźiny wopytuja, zaspěwachu nam. To běše žiwjenjo! Spěwy běchu wosebje wubrane z Krawcoweje zběrki „Khwatajće, ale spěwajće“. Tak je prawje, z časom a časćišo dyrbja naše dźěći wustupić. Spěwam přizamkny so wjesoła rejka, kotruž dźěći wulkotnje wuwjedźechu. Rejwarki běchu w narodnych drastach, štož so přitomnym jara lubješe. Serbske maćerje, čohodla njedrasćiće waše holcy přecy serbske, wukhowajće nam tola našu přistojnu drastu!

Naš swěrny Jednoćan k. Jurij Hejduška zaspěwa nam z krutym, wěstym hłosom někotre sola wot Kocora.

Nětko předstaji so wjeselohra w jenym jednanju „Wón njesmě pućować“ wot dr. Jakuba Wjacsławka. Hra, we kotrejž so žort a horjo derje wotměnjujetaj, so derje předstaji; Skomdźeŕk (k. Deleńk) Leńka (knjež. Baršec), Kapka (k. Bětka), radźićel (k. Delan), Jakub (k. Kubaš). Hra, 1922 wot Domowiny wudata, so prěni raz předstaji a móže so towarstwam należnje porućeć, je dobra wosebje też w rěči, nježada sebi wosebitu sceneriju a za hrajerjow žanu wosebitu drastu.

Skónčnje nam serbscy hercy k rejam zapiskachu, piskachu jenož serbske melodije. Tak dyrbi być! Preč z tymi nowymi rejemi, te kaža. Krasne hodźinki minychu so nam překhětře.

Z Budyšina. Za dźěći tudomnoho katolskoho asyla wuhotowachu jich miłosćiwe sotry z pomocu wšelakich daricelow „dźěćacy swjedźeń“. Prěni dźěl bě spěwny a dźiwadłowny a wěnowawany najdostojnišim knjezam biskopej, fararjej Hejdušcy a tachantej Skali. Posledni knjez mjenujcy je dohladowaŕ na tymle wustawu a změje bórzy swoje mjeniny; tamnaj knjezaj woswjećitaj lětsa z Božej pomocu swojej měšniskej jubilejaj. Druhi dźěl wotmě so potom w zahrodźe. Dźěći, też najmjeńše — lědom 2—3 lěta stare — sebi tam po dźěćacym wašnju zarejwachu, zaspěwachu, přeběžachu, też loteriju zahrachu. Při tym bě widźeć, kak naše miłosćiwe sotry lubje a maćerscy z dźěćimi, jim dowěrjenymi, wobkhadźeć rozemja, kak też dźěći z dźakownosću a lubosću jim přiwisuja.

Z Budyšina. Wutoru rano 7 młodych serbskich ratarjow do Čech wupućowa. Hospodarska Jednota we Prazy je jich k sebi přeprosyła. Chce jim swoju wulkotnu organisaciju pokazać. Woni Čechi, Morawsku a Słowaksku wobjězdźa. Při tym zeznaja so z ludom a krajom a spóznaja, kak češke hospodarstwo doprědka dźe. Woni tam tydźeń wostanu. Přejemy jim rjane wjedro a wjele zboża na puć.

— Wuhlo budźe z nowa dróžše. Rěka, zo so na tukhwilne płaćizny z nowa 50% přirazy. Tak by centnaŕ briketow blizko 40000 hriwnow přišoł.

— Cigary budźa z nowa dróžše, dokelž mzdy horje bija. Najtuńša niže 1500—1600 hriwnow njebudźe.

— Założenjo Budyšskoho měsćanskoho zjednoćeństwa. W Gudźic hotelu je so zhromadźizna wotměła, w kotrejž je syndikus dr. Gronau z Drježdźan wo organisaciji rady Drježdźanskich měsćanow rěčał. Z joho přednoška njech so wuzběhnje, zo je rada Drježdźanskich měsćanow měsćansku porjadowu službu organisowała a zo je so jej poradźiło, 16 stotnjow po 150 mužach nastajeć. Z nimi je jej móžno, najwjetše zhromadźizny před rozbićom ze strony radikalnych elementow zakitać. Po rěčnikowym přednošku dyrbi so też w Budyšinje rada měsćanow założić, zo móhli so měšćenjo před njeměrami wobarać, kajkež su w meji w Budyšinje byłe. Socialdemokratiske nowiny „Volkszeitung“ maja, hdyž so měsćenjo zjednoćeja, za nuzne, zo so też dźěłaćerjo na podłožku republiki kruće zwjazuja, twjerda organisacija mužskich a žónskich dyrbi so założić, zo móhło so powróćerskim planam z lěwicy a prawicy dowobarać.

— Ratarski zwjazk Budyšskoho wokrjesa je „nuzućerpjacym w Budyšinje a na wsach“ měsćanskej radźe a hamtskomu hejtmanstwu 17 milijónow přepokazał. Spomožerskim hamtam je z tym móžnosć data, nuzy z najmjeńša trochu wotpomhać. Njech so přecy bóle mysl a zrozymjenjo za nuzu bliżšoho do wutrobow zaśćěpi a płody njese.

---

denta a dyrbi so trochu wulěkować, — je ćežko khory pobył. Škoda by joh' było, hdy by wumrěć dyrbjał, je dušny, ale — knježnička je mi lubša. Wěsće, ja sym wěčnje holcy radšo měł, hač hólcy. Móžeće sebi jej wobhladać, hdyž so wróćitaj. To so přecy próca płaći.“

Burik so směješe. „Ja mam to runje tajku naturu kaž wy. Ale tu wašej zrěbcaj byštej mi lubšej byłoj, hač wšě holćki.“

„To je też hišće zrěbc! njej' wěrno, Hanso?“ rjekny Hejdan, brózdnika blacajo. Zrěbc přiswědčowaše z hłowu mjetajo.

„To budźe šěml“, dźeše burik.

„Tak je, šěml budźe. Hdyž je so wišnjak wulinał, maš wěčnje šěmla. Nó je widźeć, zo so do koni wustojiće.“

Ja, a njewustojeć! Telko koni wy njejsće w rukomaj poměł, kaž sym ja woćahnył a předał, to mi wěrće abo njewěrće, ale mi móžeće wěrić; rozymiće, ja njełžu. Myslu sebi, što mi pomha, hdyž někomu něšto nałžu —, njeje to wěrno! Tajki čłowjek sym ja, rozymiće?“ —

„Widźu was dźensa prěni raz, ale spóznaju, zo sće šwarny čłowjek“, wobkrućowaše Hejdan z wočomaj mikajo.

Hač mje za to maće abo nimaće — ale ja sym, rozymiće? Kaž wam praju: sym loni zrěbca předał — nó ně, mózu tak abo hinak rjec — rozymiće, ja sym muž, kotryž rěči —“

„Rozomnje, kaž widźu“, přiswědčowaše Hejdan.

„Rozomnje, přecy rozomnje! Sym zrěbca předał — we Kulowje na kermušnym hermanku, jeli wam wědome?“

„Njeje — njejsym tam był.“

„Njejsće był — nó, ničo njewadźi! Kupił je zrěbca knjez Šik z Wojerjec za 135 toleŕ!“

„135 toleŕ? To su pjenjezy!“ — „Njewěriće mi?“

„Wěrju, wěrju! Ale to njebě zawěsće lětnik, što?“

„Połdra lěta; potajkim hižo konik!“

„My smy tohorunja zrěbca do Wojerjec předali wěstomu Donertej — zda so mi.“

„Donertej?“ — „Při torhošću bydli!“ — „Ah, to budźe Donat!“ — „Wón ma hosćenc.“ — „Donat, Donat — je štóž je, zawěsće Donat. Toho derje znaju!“

„Sće snadź hižo rjany kruch swěta widźał“, rjekny Hejdan. „Sće zawěsće zamožity.“

„Nó, štož mam to mam, — ale mam, rozymiće? Po njebohim nanje sym dóstał zahrodnistwo a žona je też swoju wěc wot staršeju dóstała. Nó, a hdyž Bólbyknjez swoje žohnowanjo da, njetrjebam so bojeć. Rozymiće? A koho dyrbjeli so hewak bojeć? My burja smy rodźeni knježa, kaž žadyn druhi — a wjele wjetši knježa! My płaćimy na wšo a hdyž by nas njebyło, móhli ći wulcy knježa kamjenje kusać! Nětk wěsće, što ma bur na sebi! rozymiće mi to? Haj bur je knjez, hdźež ma swój statok, —

— Drohota w Sakskej. Po zapisach wyšnosće je drohota w Sakskej wot meje do junija wo 91 procentow přiběrała. Najbóle je so drasta podróžiła, najmjenje podróžniski pjenjez.

Z **Hajnic.** Naša kat. šulska organisacija bě 5. julija našich křesćanskich staršich zwołała, zo bychu swoju přezjenosć wuprajili so bědźacym kat. staršim Wostrowskeje wokoliny. Běchmy k. kapłana Hartmanna ze Seitendorfa za rěčnika dobyli. Tutón zahori w zajimawej rěči z katolskeje a też evangelskeje strony derje wopytanu zhromadźiznu ji předstajiwši tamniše bědźenjo, jcho přičiny, prawo a wuhlady, zo so nimale jenohłósnje resolucija přiwza, z kotrejž so wótrje protestuje přećiwo zakazni, zo naše dźěći njesměli so w šuli wjacy modlić, a z kotrejž so zdobom wojowacym staršim připóznaćo a dźak wupraji a samsne přezjedne zmyslenjo. Štyrjo socialistojo hłosowachu přećiwo tomu a buchu w nastatej debaće tak poraženi, zo dospołnje wotmjelknychu. Zahorjenosć našich staršich pak za křesćansku šulu namaka wuraz w zběrcy za wojowacych staršich, kotraž 153000 hr. wunjese.

Z Baćonja. (Nowe zwony.) Zańdźenu njedźelu bě so runje šěsć lět minyło, zo bě zrudna wójna swoju hrubu ruku złožiła na dwaj zwonaj našeje cyrkwje a jimaj po dołhim a wótrym wobaranju z wěže kazała.

A bě zasy njedźela! Tu dóńdźe cyłe njenadźicy k nam list z wjesołym powěstwom: nowej zwonaj stej hižo wotpósłanej a so hižo wot pjatka (6.) po železnicy k nam wjezetej.

Swjatkowničku bě sebi wosada zwonaj pola zwonowlijerje, firmy A. Geittner & Synojo we Wrótsławju skazała. 6. junija bě knjez Geittner sam k nam přijěł, zo by našej starej zwonaj pruhował. Wšelake doprašowanja a też dwěle dla nowych powisadłow zawinychu, zo běchmy nětko nimale měsac w dušacej njewěstosći, što z nowymaj zwonomaj budźe. Žně stoja před durjemi a na wšelake naprašowanja z wosady móžachmy jeno z ramjenjomaj sćahnyć prajo: to so nas přewjele prašeće!

Ćim wjetše nětko překhwapjenjo a wjeselo!

Starej wodedatej zwonaj zwonještej sobu w „des"-dur: prěni, swj. Jurjej poswjećeny, ważeše 418 kg (8,36 cent.), druhi, k swj. Benej pak jeno 167,8 kg (3,35 cent.). Zwonještaj „a a d".

Nowaj zwonaj raz telko ważitej. Wjetši 610 kg (12,20 centnarjow), druhi runje 8 centnarjow. Ze starymaj zwonomaj (jedyn 27 a poł a druhi 14 a poł centnari) budźa wšitke nětko na 62 centnari ważić a změjemy w Baćonju tosame zwonjenjo kaž běše w Radworju, kaž je w Ralbicach a też za Khrósćicy skazane: des-dur ze 4. zwonom „b", zo móžemy też při khutnych přileżnosćach w b-mol zwonić. Poswjećenjo noweju zwonow je na přichodny štwórtk postajene. Zdobom budźe pola nas swjate firmowanjo a dokelž su tři wěcy k wšomu dobre, přihotuje so wosada na wurjadnu swjatočnosć přez třidnjowske wobnowjenjo swj. misijóna.

Započatk budźe najskerje rano w $^1/_2$7 hodź. z powitanjom nowych zwonow, w 7 z powitanjom najdostojnišoho knjeza biskopa. Wjeledostojni knježa duchowni w Serbach so jeno z tutym k pomocy a służbje přeprošuja.

— K tydźeńskej rozprawje w Posole wo šulskim stawkowanju we Wostrowcu a wokolinje a našim stojnišću k tomu dodamy, zo je so w Baćonju 24. junija wotměta zhromadźizna sobustawow katolskoho šulskoho zarjadowanja z tutej wěcu zaběrała a do Wostrowca wotpósłała wutrobny postrow, zdobom wuprajejo swój žiwy zajim a wobswědčejo, zo my z nimi w zakitowanju wohroženych prawow tworimy jenu frontu a dyrbjało-li być, też sami postanjemy k woborje. Bóh dał, zo pak prjedy k wujednanju dóńdźe!

Z Marijneje Hwězdy. Po 4 lětach buchu w tudomnym klóštrje z rjadu cistercienzow zasy 6 knježnow swjatočnje zadrasćenych a tak do klóštyrskoho zjednoćeństwa přiwzatych. Tutomu wosebitomu swjedźenjej nańdźe so wjele ludźi, zwjetša cuzych, a to samo při nuznym dźěle. Prjedawše kandidatki su nětko novicy t. r. wone dóstanu běły habit (drastu) a šlewjer a smědźa za lěto zasy wustupić, jeli lóšt a lubosć za tute ćežke powołanjo nimaju. Z profesom, to su swjatočne sluby čistoty, khudoby a posłušnosće, kotrež so po lětu wotpołoža, so kruće do klóštyrskoho rjadu přiwozmu — a to za cyłe žiwjenjo. Jenož pod wurjadnymi wuměnjenjemi je móžno, wot pobožnych slubow so wuswobodźić. Z wjetša sebi ludźo klóštyrske žiwjenjo pokmurjene a njezbožowne předstajeja, dokelž husto dosć spisowaćeljo, „stawiznarjo" a molerjo je wopačnje rysuja. Wězo su wuměnjenja ćežke, ale njedźiwajo na to nadeńdźeš tam wjesołu mysl a wobliča. Wšako so tomu nichtó njenuzuje a do 21. lěta tak žane so njepřiwozmu. Potom maju hišće dobre lětko k rozmyslenju. Byrnjež so nihdźe tute swjatočne zadrasćenjo w nowinach wozjewiło njeje, bě so tola hortnje po cyłej Łužicy a dale powěsć wo nim roznjesła. Zadrasćene buchu sćěhowace knježny: Jadwiga Ziadek z Khoćebuza, Khata Koplanskec z Wěteńcy, Wórša Mětec ze Šunowa, Hilda Bergarec z Wostrowca (pola Žitawy), Madlena Winklerec ze Słoneje Boršće a Hilža Kirchhof z Barlina. Kóžda dóstanje wosebite mjeno a to (po hornim rjedźe) Blandina, Johanna, Hańža, Donata, Anastasija a Gertrudis. Mjez nimi su też tři Serbowki,

---

ale zastojnicy, njech su wučerjo abo rěčnicy abo wojeńscy wyšši, dyrbja so stajnje přećahować. Rozymiće, što wam powědam?"

„To su słowa kaž worjech!"

„Nó tak; a ja sym wam burski bur! Pójće sobu, mam kus piwa, chcemoj sebi popowědać! Widźu, zo móže človjek z wami mudre słowo poréčeć. A to mam ja rady. Zo by mje što powučował — rozymiće mi? — toho mi trjeba njeje. Na čož sebi druhi človjek lědma pomysli, to su za mnje dawno stare wěcy. Nó pójće, chceće-li!" „Hnydom, hnydom!" Hejdan pušći konjomaj postronki a dźěštaj.

V.

Arnošt a Maruška winyštaj so zady hajńkownje na prawu ruku a dźěštaj při małym potoku, kotryž wot hajńkec hatka běži. Bě ćicho, jenož pluskotanjo žołmikow we potoku, zynčenjo pčołkow a nježny pišpot wólšowoho a wjerbowoho lisća, hdyž cuni dych do njoho zaduwaše, wožiwi swjaty měr! do njoho měšeše so kukanjo kokule we lěsu, kaž hdyž so z nutrnym paćerjom putnika zynki zwonow zjednoćeja jomu připowědajo, zo městno joho žedźenja wjacy daloko njeje. Powětr bě połny wónje baby-duški a słódkoho dźećela tučnoho a khójnowy lěs rozpřestrjewaše tamny njewuprajomny dych, kotryž khoru wutrobu tak wołožuje.

Ruku w rucy běštaj Arnošt a Maruška hač k hatkej dójšłoj, tam hdźež woda přez česak šučo pěni. Arnošt pozasta, posłuchaše khwilu a šepny sotře: „Kak krasna je tola hudźba přirody!"

Stupištaj na brjóh a hladaštaj na hatk. Woda bě hładka kaž špihel, čista, kaž wutrobje tuteju dweju človjekow. Koło wokoło khójny do zady stupaja, a huste brězy, wólše a wjerby pletu zeleny wěnc wokoło jězorka. Na stronje, hdźež je brjóh něšto wyšši, pinaja mócne duby kaž zróstni hobrojo sylne, sukate hałzy k njebju a wobhladuja sebi w slěbornej wodźe swoju čornozelenu pychu. Pod jenym je ławka z njetruhanych deskow zestajana; tam so wobaj podaštaj. Arnošt so sydźe, Maruška hromadźeše kwětki. Z ćicha wětřik zaduwaše, z jězorka přikhadźeše lubozna khłódnosć; lisćo šeptaše a stary dub z khwilemi zašumi kaž z radosću. „Tu je dobro być", rjekny Arnošt, kłobuk wotpołožiwši. Připrě hłowu k dubej, začini woči a posměwaše so zbožownje. Maruška sedźeše připódla we trawje, nazběrane kwětki do richela rjadujo. Hdyž bratra tak sedźeć widźeše, postany a sydny so k njomu, ruku na joho ramjo złožujo. Arnošt ju wokoło šije wobja a rjekny: „Mój złoty lubuško, čohodla je mało tak zbožownych wokomikow na swěće? Pój, powjezemoj so po wodźe. Wzmi cyteru!" Při brjózy stoješe čołmik. Arnošt jón wotwjaza a wobaj sydnyštaj so do njoho.

Katolscy Serbja!

W němskej katolskej Łužicy wojuja naši bratřa po wěrje zmužiće a wutrajnje wo nabožny raz swojich ludowych šulow. Je wěste, zo wukónc jich wojowanja też za nas budźe rozsudny. Tohodla je winowatosć, zo jim k pomocy přińdźemy. Tuž napominamy wšěch našich wosadnych, zo bychu po swojich mocach pjenjezy dawali. Kóždy knjez duchowny zawěsće je přiwozmje a zhromadnje dale wobstara.

potajkim runje połojca, štož je něšto wuznamne. Po swojich přirodnych wosebitosćach wužija so knježny pak za khór (k wukonjenju Božich służbow) pak za bóle domjace dźěła (běłe knježny). Po swjatočnej swjedźeńskej Božej mši wukonjachu so swjate wobrjady, połne hłubokeje symboliki (zmysła), nawjedowane wot bywšoho propsta P. Desideria dr. Löbmanna. Při tutej składnosći su wšitke klóštyrske knježny w cyrkwi před wołtarjom zhromadźene, na čole Hnadna knjeni. W klóštrje zaběraja so z mnohim duchownym a ručnym dźěłom, ze šulu, hudźbu, wučbu, z filigranowymi (groćanymi) dźěłami, kotrež ludźo rad jako dopomnjeńku na wopyt w klóštrje witaja. Junu za lěto smědźa so ze swojimi přiwuznymi nadrobnišo rozmołwjeć w tak mjenowanym parlatoriju (rěčnej jstwičcy). Žiwe wone za tołstymi murjemi zamurjowane njejsu, kaž móžeš tu a tam w romanach čitać. Ale tu knježi čiłe žiwjenjo k lěpšomu swojeje khudeje duše a druhich. Z modlenjom słuža Bohu też za zwonkowny hrěšny swět a tak hromadźa kubła za čas a wěčnosć.

Z Hródka. Złe je so pola nas jenomu swinjacomu wikowarjej z Kulowa zešło. Wón jenomu ratarjej 10 prosatow po 210000 hriwnach wotkupi. Hnydom chcyše je po 280000 hriwnach za proso dale předać. To so policiji přeradźi. Ta jemu kwičaki zebra a jemu hišće 3 milijony pokuty napołoži.

Ani ze stami hriwnow ličić hódnje njeje. Banki w Drježdźanach a wokolinje mjenujcy wozjewjeju, zo dań při kontokorrent, depositach a šekach też po stach kaž hižo po jenkach a dźesatkach hriwnow wobličeć njebudźa. Wone měnja, zo by dźěło a papjera atd. za to dróžšo přišło dyžli je wužitka za jene hač do 9 stow hriwnow.

Hłowna zhromadźizna

našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

bě tele lěto w **Radworju**, a to, kaž bě tři króć w Posole doprědka přizjewjene, njedźelu 8. julija. Předsydstwo bě tu njedźelu postajiło, wědźo, zo su krótke dny prjedy w tamnišej wosadźe, misijóny a wočakowaše po tajkim přihotowanju wosebje mnohotny wopyt. Wěc pak přińdźe hinak. Misijón bu njejabcy hač do njedźele podlějeny (hlej „Z Radworja") a z tym ludźo wězo wjele a dołho w cyrkwi zadźerženi. Bjez dźiwa, zo potom kóždy dom khwataše a tak naša zhromadźizna poměrnje mało wopyta dósta (70 sobustawow so do lisćiny zapisa).

Z dypkom w 5 hodź. wotewri předsyda, najdostojniši knjez tachant Skala, zhromadźiznu. Pokaza na 60lětne wobstaćo našoho towarstwa a joho wosebje też z nabožnoho stojnišća wulku ważnosć za katolskich Serbow. Sobu k zawodej zaspěwa nam črjódka knježnow znaty rjany kěrluš k česći našeju patrónow ss. Cyrilla a Methoda.

Na to podachu sobustawy předsydstwa swoje **rozprawy.** Najprjedy pokładnik, najdostojniši knjez praelat kanonik M. Žur. Wón spomni, zo jenož hłowne ličby poda, dokelž nochce dołho zadźeržować zhromadźiznu. Posoł měješe dokhodow w lěće 1922: zbytk z lěta 1921 629 hr. 53 pj.; zapłaćene přinoški sobustawow a druhich, kaž też dopłaćenja dla podroženja 90741 hr. 20 pj.; dobrowólne dary za towarstwo a Posoł (dla podroženja), pódla je też wopor w našich serbskich cyrkwjach za katolske nowinarstwo: 61036 hr. 35 pj.; z nawěškow: 46522 hr. 30 pj.; wróćopłaćene kapitalije a druhe: 2788 hr.; dóstate kapitalije: po † Janu-Pětrcy z Budyšina 500 hr. a wot tachantstwa 5000 hr., tak mějachmy wšěch dokhodow hromadźe 207216 hr. 85 pj. Wudawkow pak bě: za papjeru a čišć Posoła a pórto: 252264 hr. 80 pj.; płaćenja zastojnikam, (woženjo Posoła, expediciju atd.) 12018 hr.; wšelke wudawki: 5106 hr. 10 pj.; tuž bě wšěch wudawkow hromadźe: 269388 hr. 90 pj. a tuž wosta nam deficita: **62172 hr. 5 pj.**

Wo fondźe so wjele rozprawjeć njetrjeba. Tón smy założili a na njón hromadźimy, mysło, zo bychmy jónu potom móhli samostatnoho redaktora za Posoł płaćić. Ale kajkeż nětkle pjenjeżne wobstojnosće w našich krajach su, při wothódnosćenju pjenjez, njehodźi so docyła ničo wulke postajeć. Wulki dźěl dotalnoho zamoženja smy po wob-

---

„Wotpołož wjesło, njech so čołmik koleba, kaž chce!" rjekny sotřičcy. Na to wotwjaza brěmjo, wućahny z njeho rjanu wulku cyteru a poča na njej hrać. Cunje hnujace zwuki znošowachu so nad wodu. Wokoło njeju haj kaž boži raj, a nad nimaj njebjo; spody we wódnym špihelu też haj, kaž boži raj a wobraz módroho njebja a w dwěmaj młodymaj wutrobomaj na čołmiku też raj a njebjo.

„Maruška, zaspěwaj: Són!"

„Ale Arnoštko, budźeš zasy zrudny!"

„Tajka tyšnosć je słódka, spěwaj jenož!" Na to poča hrać a Maruška zanjesy z jasnym hłosom:

Při našich woknach kalina.
Na kalinje pak malena.

Maruška ju tam torhaše,
Žałostnje jara płakaše.

K njej přileća tam z hory ptak:
Maruška, što sy zrudna tak?

Kak bych ja zrudna njebyła,
Wša radosć so mi minyła!

Była sym z lubym w hajinje,
Wusnył mi słódcy na klinje.

Joh' budźiła sym z łóhčička,
Sym košiła joh' na lička.

Wón módrej wóčcy wotamkny
A lubje na mnje pohladny.

„Dźał so mi runje krasny són,
Zo sym će wjedł ja z domu won.

Nam hercy wjes'le piskachu,
Do domu Božoh' wjedźechu.

Tam wołtař bě sam luty kwět,
Kaž ty sy, kwěta nima swět.

Tam sym ći złoty pjeršćeń dał,
Swat namaj wěncaj z hłowy wzał." —

So rucy mi zwjezeštaj do klina,
Mi sylzy ronjachu z wobliča:

„Kom'ž wo kwasu so dźało je,
Tón kwasa hot'wać njebudźe!"

Při poslednich słowach třepotaše Maruščyny hłós; Arnošt pak pokhili hłowu a zdychny. Potom pohladny z hłubokim, nutrnym wóčkom na sotru a šepny: „Maš mje rady? Tola, čomu so prašam. Wěm, zo mje lubuješ kaž móže jenož sotra swojoho bratra. Ale njewěm, z čim sebi tutu lubosć zasłužu —, přecy so mi zda, zo je moja wutroba prózdna, a zo ju cyły swět wupjelnić njezamóže."

zamknjenju předsydstwa a wubjerka požčili na Donnerhakec khěžu, nětko našomu towarstwu słušacu a do ćišćeŕnje. Dokhodow mějachmy wšěch do hromady 42915 hr. 94 pj., mjez tutymi bě darow 38915 hr. Zamoženja mějachmy na kóncu lěta 71176 hr. 23 pj. — Naša protyka Krajan nam w lońšim lěće wjele hłowułamanja činiła njeje, mějachmy wšo hromadże 9426 hr. 35 pj. dokhodow, a też telko wudawkow; tuž je pokładnica tu prózdna. Ale što z nowej lětušej protyku budźe, to hišće njewěmy. — Kak z našim towarstwowym časopisom Posołom lětsa stojimy, bu nam w joho poslednim čisle wozjewjene.

Na to rozprawješe knjez tachantski wučeŕ Jurij Šołta wo **ćišćeŕni.** Dokhodow mějachmy 1659766 hr. a wudawkow 1633828 hr., zbytk 25938 hr. Bilanca 1922 skónči so z 31411 hr. dobytka. Zo mamy tu dobytka, mamy so dźakować zhromadnomu dźěłu. Zrozemjenjo za našu ćišćeŕnju a jeje dalše wobstaćo jako serbska ćišćeŕnja ma wosebje też naš sławny wótčinc prof. dr. Muka, wón přiwobroći nam w zańdźenym kaž też w tutym lěće wšelake ćišćeŕske dźěła, nětkle staja so n. př. serbsko-němski słownik. Haj, sprawne, zhromadne dźěło je też tu z wužitkom za naš serbski lud. Wubjerk ćišćeŕnje bu z nowa wuzwoleny, a wobstoji ze sćěhowacych knjezow: zastojnik Jurij Hejduška, tach. wučeŕ Bryl, z nowa wuzwolištaj so jenohłósnje assessor Beno Symank a kubleŕ Franc Šołta.

Dalše zličbowanjo wo khěži poda jeje zarjadnik knjez wučeŕ Šołta. Dla mnohich wuporjedźenjow mějachmy też lětsa mnohe wudawki, tohodla nasta mały dołh a to 5000 hr. Zličbowanjo běštaj přehladałoj kk. farař Hejduška a wobhladowaŕ M. Šuster.

Jako třeći rozprawi **dopisowaŕ** a z tym też redaktor towarstwa, knjez kapłan Just, pokazawši na zaměr towarstwa. Tón je po § 2 wustawkow: Spěchowanjo wótčinskoho a nabožnoho zmyslenja joho sobustawow, kaž też socialne a politiske wuwučowanjo katolskich Serbow z cyła, wuwi z krótka, kak je towarstwo hladało w minjenym lěće (— wšě rozprawy poćahuja so na lěto 1922 —) jón dócpěć z wudawanjom „Kat. Posoła“ a z nakładowanjom a rozšěrjenjom spomožnych knihow. Njedźiwajcy wšeje drohoty je Posoł porjadnje wukhadźał, wězo nic kaž něšto lět prjedy po 8 stronach, ale skoro stajnje 6stronski. Redaktor je so prócował, jón w narodnym a nabožnym duchu wjesć; přał jenož sebi by, zo by wjacy dopisow a připisow dóstawał.

Z tym by wosebje też wšelakosć nastawkow dobyła a tak cyły Posoł. Wobžarować so měješe, zo naš powědaŕ nadobo wusta a tola rad na njoho posłuchachmy. Też Kritiski wuj z Bjesadźic, kotrohož ludźo rad słyšachu, po połlětnym bjesadowanju wotmjelkny. Ludźo přejara hudawachu, što móhł tón wuj być. A wón chcyše njepóznaty wostać. Nadźijamy so, zo wobaj bórzy zasy swój rot wotewritaj.

Nimo wudawanja Posoła ma so towarstwo starać, zo serbski katolski lud dobre nabožne knihi dóstanje. Wuńdźe drje te lěto (1922) jenož jena, tola po hódnosći zawěsće ważna kniha: „Kročenjo za Khrystusom“ wot Domaša Kempiskoho. Přełožk je wobstaraŕ knjez faraŕ Libš. Jomu wuprajamy za to „Zapłać Bóh tón Knjez“. Wudawki za knihu sebi z tym pomjeńšichmy, zo ju lěto prjedy jako rozpominanja w Posole wozjewjachmy a z tym pjenjezy za stajenjo zalutowachmy.

Štož politiku nastupa, bě redaktorowe stojnišćo dale te, kotrež je za čas swojoho redaktorjenja wobkedźbował: zo mjenujcy so po srjedźnej liniji mamy, hdźež po móžnosći kóždomu damy, štož so hodźi. Też bě joho přeco, zo by so zamołwjenjo za nju na šěrši podnožk stajił. K tomu na to dźěłaše, zo so politiski wubjerk założi. Lońša hłowna zhromadźizna (w Jaseńcy) jón też připózna, bórzy na to so wubjerk też zeńdźe, zo by sebi wo dalšim zrjadowanju wuradźił a nastork k joho přewjedźenju dał. Za dalše stej nětko wubjerk a joho předsydstwo zamołwitej.

Ze zhromadźizny wupraji so přeco, politiski wubjerk prosyć, zo by swoje dźěło po móžnosći khětře wukonjał. Nochcemy njepřihotowani być, hdyž nowe wólby přińdu.

Po rozprawach poréča knjez předsyda wo nabožnej knižcy, kotruž je tele lěto wudał. Wona réka „Pój, Knježe Jězuso“ a hodźi so wosebje za tych, kotříž husćišo k swj. woprawjenju khodźa. Kaž hižo prjedy „Pobožny wosadnik“ dari też ju našomu towarstwu, zo by je z jeje čistoho wunoška pjenjeżnje podpjeraŕ. Za tak nadobne zmyslenjo a šćedriwy dar so přitomni knjezej darcej, postanywši ze swojich sydłow, podźakowachu.

K motměnjenju zanjesechu nam naše spěwarki zasy pod nawjedowanjom knjeza cyrkw. wučerja Andrickoho a z pomocu knj. wučerja Nawki 4hłósnje „Bóh žohnuj tebje Łužica“.

Na to sćěhowaše přednošk. Knjez misijónar P. M. Cl. Rab pokaza na mócny wliw nowinarstwa a nimoměry wulku ważnosć, zo je wone nabožnoho razu. Stawizny wšelakich ludow pokazuja, kak škódne wone su, hdyž su bjez njoho, kak pak lud zasy duchownje a cyrkwinscy so pozběhuje, hdyž dóstanje nowinarstwo, kotrež w křesćanskim duchu swět widźi a wukubłuje. Jako přikład za to pokaza předewšim na wobstojenja we susodnych Čechach. Winowatosć serbskoho ludu tohodla je, zo sebi swój Posoł waži a jón pjenjeżnje wudźerži. Wón chce so też wo podpjeru za njón starać, kaž je to dotal też hižo činił.

Dale pokaza knjez rěčnik, kak ważne je, zo sebi swoje šule wobkhowamy nabožne. Hdyž su też nětčiši knježa wučerjo w katolskich Serbach hišće dobri katolscy, dha tola přikhadźa strach z druhoho boka. Štož ma němska katolska Łužica nětkle přetrać, móže też bórzy na nas přińć. Dźe docyła wo katolski raz našich šulow. Zo to spóznawamy, dyrbimy tam wojowacym staršim swoje přihłosowanjo za jich zmužitosć a wutrajnosć wuprajić. Na joho namołwjenjo přiwza so też resolucija, kotruž knjez tachant zestaja a přečita.

Z přitomnych so wupraji přeco: Posoł měł wšě serbske wosady napominać, zo bychu też pjenjeżnje stawkowacych we němskej katolskej Łužicy podpjerali.

Resolucija réka takle: Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda, kotromuž najwjetši dźěł katolskich Serbow přisłuša, je při swojej lětušej hłownej zhromadźiznje 8. julija w Radworju jenohłósnje wobzamknyło, zo katolskim šulskim wosadam južneje Łužicy dla jich zmužitoho spjećowanja přećiwo pospytu, našim katolskim šulam konfesionalny raz wzać, swoje wobdźiwanjo a dospołne přihłosowanjo wuprajimy. Najnutrnišo sebi přejemy a prosymy Knjeza Boha, zo by tola so poradźiło, dźěćom našeje tak čežko ćěsnosćeneje

---

W keŕkach při brjozy bě so mjez tym připosłuchaŕ namakał, mjenujcy Jurij, młody hajński. Hižo bě Maruška dospěwała a přeco hišće stoješe kaž wobkuzłany. Nadobo so zhraba a rjekny: „Hańbuj so, stary hólče, ty drje chcył najradšo sobu bječeć! — Ale to holčo spěwa, zo móhła so človjekej wutroba puknyć!“

„Za khwilu připłowa čołmik k brjohej, Arnošt jón ke kolikej přiwjaza a stupi ze sotru na brjóh. Hišće jónu wotpočowaštej jeju woči na jasnym jězorku, na kotryž nětk hižo šešerjate duby dołhe sćiny mjetachu, potom nastajištaj so na dompuć.

Hajński stupaše pomału za nimaj a přiwoła jimaj: dobry wječor. Maruška wobhladny so a šepny: „Młody hajński.“

Zastaštaj a čakaštaj na njoho. Jurij, rěčku přeskočiwši, kročeše w runym měrje na njeju ze šěrym kłobukom z hłucharjowym pjerkom wudebjenym, machajo.

„Dobry wječor, knjez studento, dobry wječor, knježnička. Dźakuju so za krasny koncert.“

Maruška so začeŕwjeni a Arnošt jomu ruku podawajo, rjekny: „Tohorunja: dobry wječor! Kak 'šće khodźi?“ „Inó, derje — kak dźěn so hajńkam wjedźe!“ rjekny wjesele Jurij a suny kłobučk bóle na prawe wucho. Jurij — Dobrak, kaž rěkaše — bě rjany, zróstny młodźenc, z brunymi włosami a wot słónca zesmahnjenym wobličom; stupaše kaž swěca. „Wodajće, knježnička, zo kurju. Ale dymka je moja žona — bjez njeje njemóžu być!“

wótčiny drohotne kubło, njenakaženu katolsku wěru a wěrne křesćanske počinki kaž dotal tak tež dale přez naše šule wobkhować."

Třeći dypk dźeńskoho porjada běchu wólby předsydstwa a wubjerka. Přez aklamaciju so stare předsydstwo zasy wuzwoli a do wubjerka ći knježa, kotřiž běchu so při zhromadnym posedźenju dotalnoho předsydstwa a wubjerka 28. 2. tohole lěta w Khrósćicach za to namjetowali. Na to dóńdźe k namjetam. Pisomnje so žanych zapodało njebě. Hortnje pokaza so na wobzamknjenjo při Sernjanskej zhromadźiznje lěta 1922, zo měł so we Serbach zasy bórzy katolski zjězd zarjadować, kajkiž před něšto lětami w Róženće mějachmy. Wotpokaza so, dokelž je te lěto telko druhich nadawkow, tak zo bě lědma za zarjadowanjo tajkoho zjězda časa so namakało.

Skónčnje postaji so hišće wotebjerarski pjenjez za Posoł na julij. Ma wučinjeć 1500 hr.

Mjez tym bě čas pokročił; tež so namjetow hižo njepřednjese. Tak bě dźeński porjad wučerpany, a wuspěspěwawši zhromadnje „Hišće Serbstwo njezhubjene" skónči so zhromadźizna krótko po 7 hodź.

Misijón w Radworju.

Misijón a joho zarjadowanjo wopisować, njeje trjeba; přetož powšitkowny porjad misijónow je wot cyrkwje postajeny a tohodla w jenej wosadźe, kaž w druhej. Tuž tu jenož wosebitosće tudomnoho misijóna naspominamy.

Wón započa so wječor před Pětra-Pawołom a měješe so za tydźeń skónčić. Dokelž pak so synowych žnjow dla wodnjo předowanjow wotměwać njehodźeše, bu wón na 10 dnjow, hač do njedźele 8. julija, podlějšeny. Cyłu swjatočnosć wotměštaj dotal jeničkej serbskej misijónaraj, wjeledostojnaj knjezaj doktor Jakubaš, rodźeny w Bělčecach, a pater (= klóštrski duchowny) Rab, z Wotrowa wukhadźacy. Mjez tym, zo tu knjez Rab při zapokazanju hišće być njemóžeše, dokelž bu w Čechach z pućowanskimi zadźěwkami zadźeržany, dyrbješe knjez Jakubaš do skónčenja wotjěć, zo by hižo sobotu nowy misijón w Njebjelčicach započał. — Wobaj knjezaj swoje dźěło z wutrajnosću a zahorjenosću wuwjedźeštaj. Tohodla měještaj tež wurjadnje dobry wuspěch. Zo bychu wosebje tež dźěłaćerjo wšo sobuwzać móhli, bu hižo w 4 prěni króć woprawjane a w ½5 prěnja Boža mša z předowanjom swjećena.

Wječorne pobožnosće běchu zwjetša wosebitym należnosćam poswjećene. Tak wotmě so póndźelu, hižo w poslednim Posole naspomnjeny „swěčkowy wobkhad" k česći maćerje Božeje. Wutoru běše różowcowa pobožnosć k česći kralowny swjatoho rózarija, patronki tudomneje cyrkwje. Srjedu mějachu dźěći swoju swjatočnosć, kotraž z požohnowanja a wobkhada dźěći wobstoješe. Wosebje swjatočny běše štwórtkowny wobkhad k česći najswjećišoho sakramenta. Wón so tohodla z Božim Ćełom wotmě, kotrež najdostojniši knjez biskop pod njebjesami po wsy njeseše. Pjatk, připadnje prěni pjatk w měsacu, služeše česćowanju Jězusoweje wutroby, kotrejež postawa běše tohodla z wysokej pletwu wupyšena. Sobotu wječor poswjećichu so wosadne swójby swjatej swójbje. K tomu stoješe před wołtarjom postawa swjateje swójby, z wobłukom elektriskich swěcow wobdata. Poslednju swjatočnosć přinjese njedźelske popołdnjo. Běše to skónčenjo misijóna, wosebje poswjećenjo a postajenjo misijónskoho křiža. Swjedźeński wobkhad, při kotrymž młodźencowje misijónski křiž njesechu, nawjedowaše najdostojniši knjez tachant Skala z Budyšina. — Křiž bu w hali postajeny.

Hdyž nětko na derje poradźenu swjatočnosć wróćo hladamy, ma wosada za swoju winowatosć, wšěm sobudźěłaćerjam za jich prócu swój dźak wuprajić. Tutón dźak słuša na prěnim městnje knjezomaj misijónaromaj, kotrajž staj napinace dźěło misijóna na so wzałoj. Wón słuša dale knjezomaj biskopej a tachantej za powjetšenjo swjatočnosćow. Wón słuša tež wulkožiwnosćerjej Janej Hantuši-Radworskomu za darjenjo dubowoho zdonka za misijónski križ, a blidarjej Wjeršej-Zdźěrjanskomu, kotryž jón zhotowi a z woprawdźitym amerikanskim złotom wudebi. Wón słuša tež kublerjam Wenclej-Bronjanskomu, Cyžej-Stróžišćanskomu a Měrćinkej-Kamjenjanskomu za daledowjezenjo misijónarow a Budyšskich knježich. Tute připóznaco słuša tež zwónkej za wustojne wupyšenjo cyrkwje, druhim wosadnym za ručne dźěło abo wšelake wobstaranja, za pjenježnu podpjeru, za hospodarske zastaranjo farskoho domu a za kajkužkuli pomoc k poradźenju cyłeje swjatočnosće. — Njech Bóh wšěm jich wopórliwosć z wěčnym mytom a tež z časnym žohnowanjom wotpłaći.

Wokolnik.

Wšelake drohotne składby našoho mištra K. A. Kocora, su so na njewujasnjomne wašnjo najskerje zhubiłe. Štož ja wěm, běchu mnohe wotpiski w lětach 1870—85 w rukach serbskich hudźbułubowarjow. Tak měješe na př. njeboh kantor Hicka w Ralbicach „Serbski kwas" w rjanym samowotpisku. Hdźe je tón wostał? Štó wo nim wě? — Štó może słužić z wotpiskom balady „Trompetař na krawnišču?" Ma něchtó original Kocorowoho oratorija: „Israelowa tróšt a zrudoba?" — Štóž rukopisy abo wotpiski Kocorowych komposicijow wobsedźi, je wutrobnje prošeny, zo by to zdźělił abo hišće lěpje k wotpisanju za archiv hudźbnoho wotrjada M. S. požččił. Rozjasnjace pokiwy dźaknje přijima **Bjarnart Krawc** přez red. Serb. Now.

Cyrkwinske powěsće Wotrowskeje wosady.

(2. běrtlěta 1923.)

Narodźeni a křćeni: 8. apr. Pawoł Michał, Jurja Krawže w Kašecach. — 9. apr. Jurij Józef, Jana Šejdy w Kašecach. — 12. apr. Jurij Pawoł, njemandź. s. z Kašec. — 23. apr. Jurij, Pětra Knježka, ziwnosćerja w Krjepjecach. — 7. meje: Alfons, Pawoła Šołty, překupca we Wotrowje. — 21. meje: Beno Pawoł, Jakuba Wrobla, kublerja we Wotrowje.

Zemrěći: 24. junija: Marja Madlena Škodźina we Wotrowje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

z Budyšina: Michał Winkler **5000** hr., Jurij Šołta (dźěłaćer) **10000** hr.; z Radworja: Kosmas Pjekař (zwónk) **20000** hr., P. Rab misijonar **10000** hr.; Pětr Šołta z Nowoho Łusća **8500** hr.; z Wotrowa: Pawoł

Kelko pjenjez mamy? Hač dotal je so wob dźeń 35. milijardow papjerjanych hriwnow ćišćało, wot njedawno so wšědnje 45 milijardow ćišćeć. Bliže dny budźa so 50000 hriwnowske bankowki ćišćeć. Potom budźe wšědnje za 75 milijardow papjerjanych pjenjez z ćišćernjow wukhadźeć móc. Za němskostatnu banku nětkole 33 ćišćernjow a 12 papjernikow pilnje dźěła. Kónc februara budźe možno, wšědnje za 125 milijardow hriwnow bankowkow nadźěłać.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Čornak **20000** hr., Pawoł Šołta 2900 hr., Hańža Bulankec 2000 hr., Mikławš Čemjera 600 hr., Jan Handrik 180 hr., Michał Kokla 2200 hr., Pawoł Šěrak 160 hr., Jakub Rab 400 hr., Jurij Rychtař 200 hr., Madl. Rychtařka 1600 hr.; z Kašec: Marija Mětkec 1000 hr., Jan Šejda 2800 hr.; Michał Krawčik ze Žuric 200 hr.; Mikławš Koch z Krjepjec 400 hr.; Pětr Nagl z Kanec 400 hr.; z Nowoho Dwora: Bernhard Fórch 200 hr., Jakub Šewčik 500 hr., Jurij Deleńk 3500 hr., Michał Hórnik z Hornjeje Kiny **150000** hr.; pref. dr. M. Krječmař w Prazy **50000** hr.; Pawoł Helgest z Brěmjenja **10000** hr.; dr. Jakub Wjacsławk w Drježdžanach **10000** hr.

Dary za nowowudawk Bibliskich stawiznow:

W Ralbicach: Michał Narćik 2000 hr., Hańža Čemjerowa 10000 hr., Jak. Domaška 5000 hr., Jurij Kućank 10000 hr., Jak. Čornak 15000 hr., Mikł. Bräuer 3000 hr., Mikł. Zarjeńk 5000 hr., Mikł. Korjeńk 15000 hr., Pětr Žur 10000 hr., Michał Rychtař 20000 hr., njemjen. 5000 hr., Jan Wowčeŕk 5000 hr., Jurij Čornak 15000 hr., Jakub Manjok 50000 hr., Jakub Błažik 8000 hr., Jakub Lebza 5000 hr., Mikławš Čóška 6000 hr., Mikławš Dubawa 2000 hr., Michał Žur 5000 hr., Jurij Mróz 5000 hr., Michał Šrajber 1000 hr., Michał Rachel 10000 hr.; Jakub Rachel z Jitka 5000 hr., Hana Wokowa z Konjec 5000 hr.

Wulki transport wysokosućelnych
raňšopruskich hollandskich
kruwow a jałojcow
stoji hnydom na předań. Wuměnjam też na rězny skót.
Čepica w Budyšinje
Telefon 729.

Swojim česćenym wotběrcam **w Ralbicach a wokolinje** dawam k wědźenju, zo sym

= w Ralbicach čo. 4 =

na kuble knjeza Jakuba Manjoka (Nuka)

pódlansku składownju

připrawił. Změju stajnje **skład wšěch družin**

hnojidłow a picowadłow

kaž też **kalk, cement** atd.

Tohorunja **kupuju wšě družiny**

žita, syna, słomy a běrnow

po dnjowych płaćiznach

a přewozmu **wobstaranjo a posrědnistwo**

wuhla a briketow.

Sym tutón skład tohodla připrawił, zo bych swojim česćenym wotběrcam lěpšiny a wołóženja při wotewzaću poskićił a budu so stajnje prócować, jenož z najlěpšimi tworami po přiměrjenych płaćiznach posłužeć.

Nadźijam so přećelnoho podpjeranja mojoho předewzaća a poručam so

z najwjetšim počesćowanjom

Max Kegel w Brěznje

pola Kamjenca.

Dalokoreč̌ak: Hamt Kamjenc čo. 58.

Wuwučena **kuchařka** pyta so za 1. agust na knježi dwór w Now. Městačku, 1/4 hodź. wot Wotrowa. Mzda po tarifje. Přijomny wobkh. z knježstwom.

Tow. młodźencow w Ralbicach

wuhotuje **njedźelu 15. julija** we Wałdźic herbskej grychće

dźiwadłowy wječor.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. **Před krótkim ponowjena.**

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rěčam
naš serbski časnikař w **Khrósćicach** 1. njedźelu
w Dobrošicach w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Zjawny dźak.

Njewuprajne duchowne zbožo bě minjene dny Boža miłosć Radwořskej wosadze popřała. Mějachmy swjaty misijón. Z dušinej łaćnosću a bohatym wokřewjenjom sny jón wužili. Tohodla začuwamy nutrnu dźakownosć napřećiwo Bohu, a wšěm tym, kotřiž z joho sylnej pomocu su jón nam zarjadowali a přihotowali. Za nich chcemy čas žiwjenja wo Bože žohnowanjo prosyć. Tola też zjawnje přiwołamy jim naš wutrobny dźak. Šćedriwje chcył Bóh Wjeršny z časnymi a wěčnymi kubłami mytować wysocydostojnymaj knjezomaj misijónarowaj a wjeledostojnomu knjezej fararjej, też najdostojnišomu knjezej biskopej za joho pozběhowace prědowanjo při składnosći joho wopyta. Jim **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Khelnje,** 10. julija 1923.

Dźakowna swójba.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći měsačnje 1500 hr., wot julija hač do kónc lěta 9000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 500 hr., reklamowy w tekśe 1500 hr.

29. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 21. julija 1923.

Zawisć.

Žiwjenjo zawistnoho je stajna ćwila, woprawdźita hela. Kóždy druhi njepočink človjekej tola znajmjeńša někajke wjeselo přihotuje. Tak raduje so hordy na česći, skupy na pjenjezach, njepócćiwy na złym lóšće, ale zawistny, što ma, na čimž móhł so wjeselić? Joho njepočink přihotuje jomu jeno mjerzanjo a zrudobu; wón ma we wutrobje jeno hórkosć; wón sam so ćwiluje. Hladaj jeno na Saula, prěnjoho israelskoho krala! Najsurowiši njepřećel, před kotrymž wšón israelski lud třepotaše, je padnył, Filistowje su poniženi, po wšěm kraju je radosć. Saul sam wěša zrudny hłowu. Njespokojnosće je joho wutroba połna, a z časami do tak ćežkich mysli zapada, zo njewě, što čini. A čohodla je kral wo srjedź zboža tak poraženy, tak tyšny, tak njezbožowny? Ach, njepočink zawisće je so z nim na trón sydnył. Israelske žony su spěwałe: „Saul pobi tysac, David dźesać tysac.“ (1. Kral. 18, 7.) Tohodla přewozmje česćelakomnoho krala tajka zawisć, zo swoje cyłe žiwjenjo z hněwom přečini.

Chceš-li potajkim sebi prawje złe njezbožowne dny přihotować, trjebaš jeno zawisći so wodźić dać. Potom sy wotročk djaboła, kiž swojeje njedotniteje zawisće dla wšudźom sam ze sobu helu wokoło nosy. Z dobrym prawom praji swjaty Chrysostomus: „Zawisć swojich pospochi přesćěha; přetož wona ćwiluje jich mysle, krjuduje jich zmysły, rozsćěpja jich wutroby.“

Zawistnoho mjerza, hnćwa, rudźi wšo rjane a dobre, štož na swojim sobućłowjeku namaka. Pak widźi bohatoho, kotromuž joho bohatstwo zawidźi; pak nahladnoho, kotromuž joho wliw na druhich njepopřeje. Tu słyši, zo so tomu abo tamnomu wubjernje dźe; wo njenadźitym zbožu, kotrež je něchtó měł atd. — A wšitko to zhoni a wobkedźbuje wón z njepopřećom; we wšěm tym namaka wón lutu winu so rudźić, so mjerzać, so hněwać, so njespokojić. Ta rubi jomu wšě wjeselo nad tym, štož sam ma. Kak njeluby, wobćežny dyrbi jomu toho dla wobkhad z druhimi ludźimi, joho sobubratrami, być! Kak čorne mysle přewodźeja joho do joho samotnosće a žeru wot joho wutroby! Sta tysacy wěcow a najsnadniše maličkosće móža joho spokojnosć a znutřkowny měr zničić. Kajku hórkosć sebi wón z tym za swoje cyłe žiwjenjo načini! —

Zawěrno, hněw je, kaž mudry praji, wozrałe jědmo w kosćach, a zawistny je swój samotny, najwjetši njepřećel, kiž so samoho najnjesmilnišo ćwiluje, kiž sebi wšo na jěd přewobroća, a sebi z najlěpšich wěcow khostanjo a martru přihotuje.

Wopiłc.

K překupcej přińdźe jónu młody človjek po prošenju, po napohladźe khětro spodźiwny. Drasćička bě špatna a rózdrjena; wobličo by było přećelne, hdy njeby wopiłstwo z njoho widźeć było. Čerwjenosć mjez woči, wosebje na čole a nosu bě napřećiwna. Pohladnjenjo človjeka bě sobuželne joho přednošk jimacy; też rěčeše z překupcom w tŕoch rěčach, a to běžnje. „Štó dha sće?“, wopraša so překupc, „powědajće trochu, kak je so wam šło; snadź móžu wam pomhać!“

„Sym najnjezbožowniši človjek na zemi“, zarěča cuzy tak nutrnje, zo by też najkrućišoho človjeka jimało, „wot małosće mějach same njezbožo. Je so mi přecy złě šło. Štožkuli jeno spytach a započach, je so mi njeporadźiło. Što pomha mi a wam, zo wam wšo wupowědam, štož sym wustał, — dosć njech wam je, zo tak často, hač počach sebi swój dóńt wołožić, buch kóždy króć zasy do samsnoho hubjenstwa wróćo ćisnjeny, w kotrymž mje tu widźiće. Sym studował, mam wědomosće a tola njemóžu ani tak daloko šiknyć, zo móhł so zežiwić. Jeli skoro pomoc njenamakam, mje mazuch zežerje a na prěnjej lěpšej hnojowej hromadźe dyrbju hłodu wumrěć!“

Překupc, dobra duša kaž běše, smili so nad nim. „Na swojim njezbožu sće wšće sam wina“, rjekny, přetož kóždy sebi swoje zbožo sam kowa. Tola snano was waše njezbožo polěpši a dowěrju wam, zo swój brach, kiž je was tak do njezboža zastorčił, wot wutroby wobžarujeće, a zo jón wot nětka přez póćiwe žiwjenjo zasy wurunaće. Jeli służbičku rodźiće, móžeće pola mje za pisarja wostać; hač bych wam móhł lěpše městno pozdźišo přepodać, to by so potom pokazało po wašim dźěle a zadźerženju.“

Štó bě wjeselši hač Palenčik, tak so młody muž mjenowaše. Z wjesołosću a dźakom poča sylzy ronić; překupcej ruku wokošiwši slubi, zo so wšće polěpši. Překupc připokaza jomu jstwičku, dari jomu nowu drastu a wšo, štož trjebaše.

Z wopředka dźěše wšitko jara derje. Palenčik měješe dary a najlěpšu wolu; wobkhad z nim bě zajimawy a powučacy. Jena wudowa, kiž běše na joho wobstojenja bohata, zawjedźena přez joho přećelne zwonkowne, da so z nim zwěrować. Za lěto bě wón zbožowny nan pěknoho synka, a zdaše so, jako by so jomu domjace žiwjenjo spodobało. Wšitko dźěše na najlěpje. Překupc so hižo radowaše, zo je človjeka, kiž je lěpši dóńt zasłužił, z joho hubjenstwa wućahnył. To wjeselo njetraješe dołho, stary nałožk wotući bórzy zasy.

Wostajiwši žonu a dom waleše so zasy wjacy, hač hdy prjedy, po korčmach wokoło. Pjany pak bě kaž njerozomne skoćo, mjetaše pjenjezy z horšćemi preč, přečini žonine zamoženjo, činješe dołh, hdyž běchu pjenjezy wšě; też přepi jedyn kruch nadoby za druhim. Joho njezbožowna mandźelska zhubi sćerpnosć, widźo, zo je ze swojim dźěćom do hubjenstwa zastorčena. Porokowaše jomu a tak

so počeštaj wuréčować a bić. Palenčik žiwješe so nimale jeno z palencom. Wšědnje namakachu joho pak w přérowje, pak w někajkim kuće w kórčmje ležo.

Tak bě wón zasy najhubjeńši človjek na swěće. Joho rozom so cyle zhubi a w joho duši njebě ničo hač hruby njepočink. Hdyž joho potom domoj přinjesechu, bě ze złobami wšón dźiwi, zeleše na Boha a človjekow, ćwilowaše žonu a dźěćo, zo mohłe so kamjenje smilić.

Něhdy ležeše njezbožowna žona wša wukhorjena na walčku słomy; dokelž wón bě jej łožo pod ćěłom za palenc předał. Joho wbohe dźěćo wołaše z hłodom. Tu rjekny jomu jónu žona, jako zasy pjany kaž proso do jstwy přičampa, napřećo: Njekničomny wopiłco, hdy jeno přestanješ přećiwo mi kaž djaboł być!" Tele słowo z najwjetsej rozhorjenosću wuprajene, roznjemdrichu złoby pjanoho. Wón zleća na njezbožownu, zhrabny ze złobami jenički stólc, kiž hišće we jstwě běše, wrjesny jón jej do hłowy, zo wbohej žonje na blaku nop přerazy a wona wutle zawoławši mrějo na swoje lěhwo znak padże.

Lědom bě so to stało, a wón bě njejapcy strózby, kaž překuzłany. Přińdże k sebi; widźi jeje krej, zasłyši jeje smjertne postonanjo; zwjeze so na swojej kolenje. Potom poskoči zasy, reji jako bjez myslow, torha sebi włosy z hłowy, zaběhnje so do sćěnow jstwicy wołajo: „Ja za . . . mordaf!" zo cyły bjezbóžny dom klinči. „Preč ze mnu na sudnistwo, preč z tobu na šibjeńcu, djabołske ćěło, zo by rapakam žratwa a heli dórtk było! Tak wón zadwěluje, zabudże swoju dušu, swojoho Boha.

Dźiwi ćěri ze jstwy; stupiwši pak nimo skhodu, zleći, pospochi sebje samoho zakliwajo, z wulkim wrjeskom tři skhody wysoko do dwora dele. Susodźa namakaja joho ze smjerću bědźacoho ležo, ze surowymi ranami we hłowje a z rjebłam a nohomaj a rukomaj złamanymi. Jene wóčko wisaše jomu hłuboko do wobliča dele, běše z nim do rózk železnoho płotu prasnył. Za morwoh' wosta ležo a k sebi wjacy njepřińdże. Po dwanaće surowych bolosćiwych hodźinach wudycha ze žałostnymi martrami swoju dušu.

Politiski rozhlad.

W sakskim sejmje

su so štwórtk přećiwo ministerskomu předsydźe dr. Zeignerej najsylniše wupady stałe. Komunist Böttcher měješe dźiwju rěč přećiwo wobsadźenju Poruhrskeje. Dr. Zeigner měnješe, zo přichodne měsacy nic jenož najsylniše zwonkowne poćeženja přinjesu, ale zo snadź so też strony lěwicy a prawicy do wojowanja mjez sobu dadźa. Dale so wobzamkny kultusowe ministerstwo do ministerstwa za ludowu zdźěłanosć přetworić.

Češki minister dr. Beneš

je tu khwilu w Parizu a Londonje był. Tam je so prócował, zo byštej so jendźelske a francózske stojnišćo zbližiłej. Wón sebi přeje, zo by so Němska hospodarscy wobnowiła. To pak móže so jenož docpěć, hdyž so wotškodźeńske prašenjo na rozomne wašnjo rozrisa. Dr. Beneš na nuznosć pokaza, zo dyrbitej Jendźelska a Francózska hromadźe dźěłać. Znutřkowne położenjo Němskeje je so tak zhóršiło, zo so wona njemóže wjacy zhrabać, jeli zo ju zjednoćena Europa njepodpjera. Prjedy hač je Beneš z Londona wotjěł, je wikowanske zrěčenjo mjez Češkosłowakskej a Jendźelskej podpisał.

Kapitan Ehrhardt,

hłowny wjednik nacionalistiskoho hibanja w Němskej, je pjatk popołdnju z Lipsčanskoho policajskoho jastwa ćeknył. Powěsć wo Ehrhardtowym ćeknjenju je mjez socialdemokratami wulku rozhorjenosć zbudźiła. „Vorwärts" piše, zo dyrbja zakitarjo republiki kóždu wěru zhubić, zo we wojowanju přećiwo tajnym monarchistiskim organisacijam pomoc němskoho knježeństwa namakaju.

Lipsčanske statne rěčnistwo je za nim łójeński list wudało.

Justicne ministerstwo je wo ćeknjenju hakle sobotu z nowinow zhoniło. Direktor Lipsčanskoho jastwa njeje za trěbne měł, podawk hnydom najwyššomu służbnomu městnu zdźělić.

Kaž so zda, njejsu Ehrhardta z cuzym klučom wot wonka wuswobodźili, ale wón je znutřka wulku ličbu pomocnikow měł. Němskostatne ministerstwo je na zasłapjenjo Ehrhardta 25 milijónow hriwnow myta wustajiło.

Jednanjo wo Ehrhardtowym procesu so njedźiwajcy na to, zo je Ehrhardt ćeknył, 23. julija započnje.

W Jendźelskej je powěsć wo ćeknjenju kapitana Ehrhardta, kotryž je Kappowy puč nawjedował a do Rathenauowoho mordarstwa zaplećeny był, hubjeny zaćišć činiła. Liberalne nowiny w Ehrhardtowym ćeknjenju strach za němsku republiku a nahladnosć republikanskoho knježeństwa widźa.

Kaž dotalne přepytowanjo pokazuje, je Ehrhardt z du rjemi ćeknył, kotryž hižo lěta dołho so njewužiwachu, hdźež potajkim nikomu napadło njeje, zo je štó je wot wonka wotamknył. Wěste je, zo je E. z autom wotjěł a pomocnikow měł, kotřiž joho politiskomu. Woni słušeju do kliki, do kotrejž też Rathenawowej mordarjej słušeštaj a kotrejž

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

„To byšće ani prawy hajńk njebył, njebyšćee-li kuril."

„A wy njekuriće, knjez Arnošto?"

Arnošt na wutrobno pokazujo rjekny: „Njesměm." —

„Aha! Nó tak, to je něšto druhe. Ale wy dyrbjał hajńk być, dha byšće zawěsće směł! Khodźić wodnjo a w nocy, to je strowe. Lěs je najlěpši lěkaf."

„Wy maće prawje."

„Tak w naléću wosebje. Wěřće mi: hdyž so potom něhdźe sydnu abo do trawy lehnu a słyšu tysacory spěw drobnych ptačkow, kukanjo kokule, šumjenjo lěsa, pluskot rěki, hdyž widźu wšudźom młódne žiwjenjo a wjesołosć, — njech je to wjewjerčka, njech kwětka abo kajkežkuliž stworjeńčko, dha sebi na moju dušu! ničo druhe njepřeju, hač zo bych ptačk by móhł abo jeleń w lěsu a bych so wam potom zawěsće nikomu njeblížił — z wuwzaćom liškow a toho staroh šwjeraka Matija!"

„Ale w zymje, jez Jurij, je hórje", znapřećiwi Maruška.

„To maće prawje. Je wšak też w lěće dosć zlě, wosebje, hdyž chce so pić a nimaš kroška w zaku, abo hdyž će njekničomni paduši mjerzaja a na zwěrinu łakaja. To tak jene k druhomu słuša. Štó też by na swěće wšo měł? — Hdy bychu mje tak do tužneje jstwy zawrjeli a mi tysacy dali, ani jenoho dnja jim njewostanu. Wězće, štóž je jónu dundacomu žiwjenju přiwuknył, tón so joho wjacy njewostaji — ale što jeno bledźu?!"

„A što je z tym Matijom?" wopraša so Arnošt.

„To je strowy njedočink! Čakaj, hdyž jenož će přimnu! Chceće-li, zo wam to powěm, pójće sobu do młyna na piwo; khodźu tam kóždy dźeń k wječeri. Ma dobre — na bleški wotćehnjene."

Arnošt pohladny na sotru: „Što měniš?"

„Kaž chceš; khwile mamoj — hišće so słónco njekhowa a nimo toho tam Hejdan na naj čaka."

„Tak pójmy!"

Młyńkec nan stoješe na dworje a witaše hosći wutrobnje. „To su hosćo! Witajće, knježnička; a to je młody knjez student kak dha so wjedźe a što nan a mać dobroho dźěłataj?"

Wostajće komplimenty a přinjesće nam radšo piwa", přetorhny joho hajński.

„Pójmy do zahrody; prošu, knježna, je-li lubo. Njebojće so psa, ničo njećini!

Wšitcy sydnychu so do khłódnicy; słónco bližeše so

z „Hoch Ehrhardt“ wołaštej prjedy hač so, wot policistow wobstupjenej, samoj zatřelištaj.

W Mnichowje běchu so tele dny **turnarjo** z cyłeje Němskeje zešli. Na swjedźeńskim ćahu wobdźěli so něhdźe 250000 mužskich a žónskich. Swjedźeń měješe narodny raz; někotři chcychu při tym wosebje swoje monarchiske zmyslenjo wuprajić. Z tajkimi (tak mjenowanymi Hitlerjemi) też policija do zwady přińdźe a dyrbješe samo swoje brónje wužiwać, zo by sebi posłušnosć wunuzowała.

Wěstu krutosć do němskich pjenjez chce němska hospodarska rada přinjesć. Wšón pjenježny wobkhod dyrbi so měć po wěstej zakładnej płaćiwosći a hódnosći. K tomu ma służić złota hriwna. Město złota, kotrež bě do wójny za němski pjenjez zakładne (Goldwährung), ma nětko němske financy rjadować joho hódnosć (Goldwertwährung). Wosebje ważne je to za dźěłaćerjow a zastojnikow. Jim změje so mzda płaćić kaž do wójny, tola telko razow wjacy, hač je mjez tym wudawk za ježiwjenjo pornjo dowójnskomu zrostł. To potajkim budźe podobnje kaž to hižo w knihipřekupstwu su zawjedli. Kniha, za kotruž do wójny 1 hr. dachmy, płaći nětkle $1 \times 20000 = 20000$ hr., před někotrymi dnjemi hišće $1 \times 15000 = 15000$ hr. K wobličenju budźe němskostatne knježeństwo tajki „Lebenshaltungsindex“ wudawać, tola też jenotliwe staty a wokrjesy.

Zo by khudych z poměrnje tunim khlěbom zastarał, bě stat dotal ćeže wosebje ratarjam nakładował. To bě njesprawnosć, dokelž přez to druzy, kotřiž bychu tajku ćežu też abo hišće lóžo njesć móhli, potrjecheni njeběchu.

Nětko ma so druhe wašnjo zawjesć. Štóž bě dotal k wotedaću přinuzowaneje požčeńki winowaty, změje k 1. aug. t. l. a 2. jan. 1924 za zastaranjo khudych z tuńšim khlěbom wosebity pjenjez wotwjesć.

Pjenjez njebudźe nizki; budźe 6—10 razow teje sumy, kotruž je štó jako přinuzowanu požčonku wotedać měł. Na př.: Štóž měješe nětkle wot 10 milijónow zamóženja 694000 hr. płaćić, budźe nětko hišće 6—10 razow wjacy wotedać dyrbjeć. Přez wěste wotličenja drje so dawk wo něšto pomjeńši. Tola přecy hišće wulki wostanje.

Něšto w powětře?

Spodźiwne je, zo so hamtscy z Barlina tole wozjewja: W poslednim času je nowinarstwo wšelakore nastawki přinjesło, kotrež na wěsty bok ze zymnej krewju móžnotu znutřkokrajnoho wojowanja rozpominaju. Po měnjenju němskostatnoho knježeństwa nowinarstwu woprawdźite wobstojenja podłožka k tomu njedawaju, přetož nahladna wjetšina našoho ludu dowidźomnje wotpokazuje, zo by so někak do złóstniskeje wrótnosće, kajkaž bychu znutřkopolitiske wojowanja byłe, so naščuwać dała. Tona wě, zo wobćežnosće, z kotrymiž naš lud, wot wonka poćeženy, ma nětkle wojować, mjenje dyžli hdy ludej dowola, swoje mocy přez znutřkowne rozwady drebić a brójić. Najšěrše woršty ludu bjez rozdźěla politiskoho měnjenja su sebi jasnje wědomne, zo by zaměry cuzych mocow podpjerał a swój němski lud přeradźił, štóž by nuzu wótčiny wužił k tomu, zo by swoje samopašne a sebične wotpohlady přewjesć abo zakoński porjad přez namóc powalić chcył. By-li pak tola z kajkeježkuli strony přećiwo znatej woli najwjetšoho dźěła ludu k pospytej, z namocu wobstojenja rozsudźić, přišło, by knježeństwo bjeze wšeje miłosće wšě srědki nałožiło, zo by tajki nawal na wobstaćo a wustawu Němskeje porazyło. Trěbnu móc k tomu wona ma. Tele wobstojenja němskostatne knježeństwo kaž też pruske dospołnje jenak posudźujetej. Zo němskostatne knježeństwo so też prócuje, z krajnymaj knježeństwomaj Sakskeje a Durinkskeje k lěpšomu měrnoho wuwića našich znutřkownych wobstojeni jeneje mysle a wole być, je znate. Wone budźe też na tónle bok ze wšej kedźbliwosću swoju winowatosć činić.

Cyrkwinski přehlad.

(Napisa Michał Wjerab.)

Swjaty wótc Pius XI. wuda 29. junija nowy kołopis na křesćanstwo „Studiorum ducem“ k česći swjatoho Thomaša. Bamž namołwja wšěch biskopow, zo bychu dźeń 600 lětnoho wopomnjeća swjatoprajenja swjatoho wučerja (18. julija) we swojich dioecesach swjatočnje wobešli. Dale sławi póćiwosće swjatoho: joho lubosć k Bohu, joho njebjesku mudrosć, joho ponižnosć a čistosć, joho žedźenjo za Bohom, joho skutki křesćanskeje lubosće a joho dźiwy. Druhi dźěł zaběra so z wučbu swjatoho, wosebje z joho „summa theologica“ wuzběhujo wosebje zasady moralki swj. Thomaša. Bamž piše: „Hdy bychu so wone wšudźom wobkedźbowałe w privatnym a w zjawnym žiwjenju, by pokoj Knjezowy začahnył do joho tučasnoho kralestwa.“ Tak je. Materialistiski duch našeje njewěriweje doby je nam přinjesł wójnu a z njej cyłe nětčiše hubjenstwo a njekhmanstwo.

Sćěhwki dołheje swětoweje wójny pokazuja so też we tym, zo počina na duchownym dorostu pobrachować. Wosebje złe stoji w Italskej samej. Swjaty wótc wobroća so tohodla z próstwu na wšěch biskopow, zo bychu w běhu měsaca julija wosebitu pobožnosć k najswjećišej wutrobje Jězusowej postajili, zo bychu wěriwi z nutrnym modlenjom sebi wuprosyli wjacy duchownych powołanjow. Nětčiše

---

majestostnje k zemi w Boži domčk so hotujo a wupřestrje hišće jónu swoju cyłu krasnosć, njebjo a zemju, z błyšćatym purpurom pozłoćujo.

Bě luboznje we zelenym sćinu.

„Tu sydam kóždy zbóžny dźeń, je-li rjenje“, rjekny Dobrak. „Młyńk sebi rad popowěda — piwo ma cuzym mělcam k woli přecy w pincy — a hdźe bych też druhdźe hić chcył?“

„To so wě“, přiswědči Arnošt, „ja mam mysle, tu na prózdninach też khodźić, tu je rjenje.“

„A čohodla sće tu prjedy njekhodźił?“

„Sym wšak z cyła mało hdźe přišoł; moja radosć bě knihu wzać a čitać.“

„Kaž žanomu za prawo přińdźe“, sćahny młodźenc z ramjenjomaj a placaše na koleno. „Nó, młyńkec wujo, khětře z tym piwom, mi chce so pić za štyrjoch!“ Młyńk přiajesy karan piwa a za nim njeseše młyńkec mać škleńcy, zo by też hosći powitać móhła. Maruška stany a dźěše ji napřeco.

„Wodajće, zo was wobćežujemy.“

„Hdźe też tola! To nas tola jara zwjeseli. Hižo dołho sym knježnički njewidźała. Što pak mać dobroho dźěła!“

Dźakuju so, tak po domje. Ma wjele hary z pjerinu.“

„Ma lětsa wjele trutow?“

„Dwanaće, a tři su nam padnyłe.“

„Dwanaće?! — Haj, haj, waša knjeni wě hospodarić. Ja mam jich jenož šěsć. Chce je knježnička widźeć?“

„Oh haj! Mam na tym swoje wjeselo.“

Wobej dźěštaj na dwór, mužowje pak w khłódnicy pijachu. Młody hajński bě wjesoły, žortowaše na stajnosći z młyńkom, a bórzy bě směch słyšeć.

„A što je z tym starym Matijom, knjez Dobrako?“ wopraša so Arnošt.

„Z tym kujonom? Nó, čakajće, to wam hnydom dokładnje powěm. To je wam mjenujcy stary zajac — ma zawěsće hižo swoje šěsć, sydom lět na khribjeće, ma wucho wottřělane — Młyńkec nan joho derje znaje.“

Młyńk kiwaše so smějo z hłowu.

„To kozoł wě, kak nam tón njedočink při hońtwje wěčnje tłochnje.“

„Što, tón je překlepany, bóle hač wy wšitcy“, rěčeše młyńk k lubu.

„To je. Jenož posłuchajće, knjez Arnošto, što wam lětsa w zymje njezwora. Bě wokoło póstnicow zatrapanska zyma. Sedźachmoj ze starym doma a hrajachmoj šěsć a šěsć dźesat. Na jene dobo poča pos šćowkać a torhać.

„Jurjo, dźi pohladać, što psyk ma, rjekny stary.“

„Ja du k woknu a — kaž wěrno tu sedźu — tón zajac

italske wobstojnosće su jara njepřihódne. Jich knježeŕstwo njerozdźěla so wjele wot prjedawšoho swobodnomuleŕskoho. Tak wuda wone na př. 26. apryla wukaz, we kotrymž su dotalne zarjadowanja nabožnych wustawow a wotkazankow zběhnjene, a wosebići komissarojo postajeni z nadawkom, zo bychu nowe wustawki wudźěłali. To rěka do dobreje serbščiny přełożene: Mussolini chce swojich přećelow a přiwisowarjow z dobrymi městami zastarać na škodu pobožnych wustawow. Z tajkimi srědkami njezamóža Fascistojo wobnowjenjo luda přewjesć. Zwjazk duchownych je přećiwo tajkomu činjenju wótrje protestował. —

Pětrowska cyrkej dósta nowu krasnu pychu. Kollegium kardinalow postaji na row njeboh bamža Pia X. krasny pomnik z běłoho marmora. Před swjedźenjom swj. Pětra a Pawoła bu postawa wotkryta. Njebočički bamž stoji z wupřestrjenymaj rukomaj, wobroćejo so na cyłe křesćanstwo z horcej prósstwu, zo by sebi wědome było přikhadźacych ćežkich časow, kajkež so přihotowachu z wudyrjenjom swětoweje wójny. Při spočatku tuteje wójny, w septembru 1914, wumrě swjaty wótc Pius, kaž je našim čitarjam hišće wědome, z bolosću nad zaslepjenymi ludami w Europje. —

22. junija wotměwachu so w Romje wulkotne swjatočnosće. Zemske powostanki zbóžnoh'prajenoho kardinala Bellarmina buchu skónčnje z cyrkwje „Al Gesu“ přenjesene do „San Ignacio“ a tam při rowje swjatoho Aloisia pokhowane, To běše sebi swjaty Bellarmin w swojim testamenće hižo přał, běše tola swjaty Aloisius joho šuleŕ a spowědne dźěćo był. —

Bohata amerikanska republika Argentinska je swoje poselstwo při „swjatym stole“ powyšiła na pósłanstwo. —

Liberija, jenička samostatna republika Čornuchow w Africy, wobzamkny, też z Romom wužše poćahi nawjazać a postaji też poselstwo při swjatym stole. —

Katolikojo w Saarskim kraju (wobsadźenym wot Francózow) wotdźeržowachu swój zjězd. Na 22 hobrscy wopytanych zhromadźiznow wotmě so na wšelakich městnach. Wěriwi přilubichu, z njekhabłacej swěru stać k cyrkwi a ke křesćanskej šuli. —

Też Wien měješe wulke dny. Na poł milijóna ludźi zeńdźe so na naměšće „rjekow“ wotdźeržujo tu zjězd awstriskich katolikow. Biskop Waitz rěčeše wo křesćanskej swójbje a pósłanc Kunčak wo złożenju katolikow na zjawne žiwjenjo. —

Samo narańša Afrika přihotuje zjězd domorodnych (čornych) katolikow. Wažne předmjety maja so wuradźeć: Wojowanjo přećiwo djabliskomu alkoholej, nuzowane wopytowanjo šulow, poćahi katolikow k druhim wěrywuznaćam, poćahi k wyšnosćam a dr. Čorny muž wotuća, Posoł je hižo loni na tutón fakt wospjet pokazował. —

Katolska Spaniska swjećeše krasny swjedźeń: arcybiskop Toledski, kardinal Reig, krónowaše sławne swjećo najzbóžnišeje knježny we měšće Valencia. Wone je pod mjenom „Knježna wopušćenych“ (Virgen de los desamparados) po cyłej Spaniskej znate. Prócesijón k česći Boharodźićerki po drohach města traješe wot popołdnja 4 hodź. hač do nocy 1/2 10 hodź. Też kral a kralowna so wobdźělištaj. Dalše swjatočnosće wotměwachu so přez cyły tydźeń, tak móže so rjec, zo je nimale cyła Spaniska na wjesołym skutku dźělbrała. —

Portugalska komora přizwoli po dołhich rěčnych bitwach, zo maju so we přichodźe zasy misijóny podpjerać, też pjenjezy za zastupjeŕstwo pola swjatoho stoła buchu znowa přizwolene. —

Praefekt propagandy, kardinal „van Rossum“ pućuje po Danskej, dojědźe wot tam na kupu Island, dale wopyta Norwegisku, Swjedisku a Finlandsku. Za tute kraje je to za 700 lět zasy prěni wopyt jenoho cyrkwinskoho wjećha. Tak budźe radosć tamnišich katolikow wulka, ćim wjetša, hdyž praefekt propagandy, kotryž so też čeŕwjeny bamž mjenuje, sam k nim přińdźe.

Na napřećiwnym kóncu swěta: po južnej Africy pućuje druhi wotpósłanc swjatoho wótca, jap. delegat Gijlowijk O. Pr. Wšudźom bu z najwjetšimi česćemi witany.

We dalokej Khinskej přebywa japoštołski delekat Konstantini. Khinscy katolikojo su tak zawjeseleni na tym, zo hnydom sebi wotmyslichu, wosebity dom za bamžowoho zastupjerja we Pekingu natwarić. Msgr. Konstantin zwoli do toho, tola z wuměnjenjenjom, zo so twar we khinskim stilu wuwjedźe, dokelž cyrkej česći we kóždym narodźe domorodne wumjelstwo. —

Mexikanska cyrkej je martrańska cyrkej našoho časa. Hižo lěta dołho howri tam hela ze wšěmi złobami a helskimi srědkami přećiwo wěriwomu křesćanstwu. Po krótkej khwili měra je wójna zasy z nowej mocu wudyriła. Tola katolikojo su přez njepřestawace bitwy wotućili a wustupuja dźeń a zmužićišo přećiwo njepřećelam. Nadźijomnje spožči jim Bóh bórzy dawno zasłużeny měr. Per crucem ad lucem! —

Z hrózbu čitamy wo ruskich wobstojnosćach. Kak daloko je tola moraliske rozpadnjenjo ludowych worštow hižo dócpěło! Tak słyšimy wo namjeće ruskeje młodosće na knježeŕstwo. Wone žada sebi nowy swjedźeń za Rusku pod titulom: „Dźeń wottrónjenja Boha!“ Kajka moraliska hrubosć a kajka hłuposć! Hdyž chcedźa Boha Knjeza z tróna storčić, dha tola wuznaja zo Bóh je, dokelž Boha, kotrohož tu njeje — a to chce tola ruska młodosć wuznać

---

pod kólnju sedźo syno žerje a pos, mały kus wot njoho móhł so ze złobami na rjećazu wobwjesnyć, ale zajac njećěkaše. Zwěrisko wědźeše, zo my w tym času njetřělamy. Štó też by je w posće třělał, su dźěn w tym času sama kósć a koža. A njeje to potajkim njekhmanik? Nó čakaj, hdyž će lapnu!“

„Ale to trochu próšiće“, směješe so Arnošt.

„Bóh zwarnuj! Čista wěrnosć, kaž tu sedźu. Štó by sebi to w tajkim třebole zhladał?“

Na dworje poča so nadobo wołać.

„ . . . ty nuzako! twojej konjej khmańšej hač našej? Twojej dwaj sćerbaj? Tej ani drač wot tebje kupił njeby!“

„To je Hejdan“, rjekny Arnošt; „što pak tam ma?“

„Je prjedy z cuzym burikom hromadźe pił; snadź sebi dorozemić njemóžetaj, a duž trochu wótřišo na so rěčitaj“, dźeše młyńk.

„Zawěšće je so zasy wopił a nětk woła. To je hara z nim“, rjekny Arnošt, na dwór khwatajo.

„Hejdano, budźće změrom a hańbujće so. Što zasy maće?“

„Haj, změrom budu! Tule tajki bledźak mi praji, zo stej našej konjej kóčcy! Našej konjej? Tej wućehnjetaj tebje, twoju žonu, twoje dźěći a cyłu twoju budu — sakumpak — ty khudako!“

„Ja khudak?“ wołaše bur. „Hdyž sym ći pić dawał, njeběch khudak.“

„Ja će prosył njejsym.“

„Změrom. Hejdano, ani muk! Přahajće!“ připoruči Arnošt.

„Knjez młyńko, što smy dołžni?“

„Ale tu maličkosć!“

„Njedrožće so“, rjekny hajński, „wy dźěn so jenož tak za pjenjezami traseće.“

„Dźiće jenož, wy šelma“, směješe so młyńk.

Arnošt zapłaći, a hišće jónu młyńkej za wjesołu zabawu so podźakowawši zawoła Marušku. Na wozu sedźo hišće Dobrakej ruku podawajo rjekny: „Přińdźće njedźelu k nam na kulenjo.“

„Oh, z radosću; k tajkom' něčomu njedam sebi dwójcy kazać. Dobru nóc — też wam knježnička — a ničo za złe.“

„Njebudźće dźiwny. Dobru nóc tohorunja!“

„Hejdano, bjeŕće so na kedźbu! Sće trochu skurjeny.“

„Nó, kus, ale što wadźi? Hanso na, hij!“

Wózyk wrjeskotaše z wrotami won. Hdyž běchu zady młyna, započa Arnošt: „Hejdano, sće hižo stary dosć, njemóžeće hłuposće wostajić.“ Hdyž pak to nan zhoni, budźe zasy złě. A što dyrbja sebi ludźo wo was myslić?“

Hejdan so za wuchom podrapa: „Knjez Arnoštko, prošu

— njemóža a njetrjebaju wotsadźić. Sancta simplicitas! Kajka hłupikojtosć a tola też kajka złósć! Dźiwać so pak na tym njemóžemy, hdyž słyšimy, kak systematiscy knježerstwo přećiwo strowomu rozomej a wšém paedagogiskim zasadam hrěši! We Moskwje maju nowu knihownju — na 500000 zwjazkow wobsahacu. Je to zběrka wšěch revolucionarnych knihi na cyłym swěće. Knihi wopisuja přihoty na wulke politiske přewroty a přičiny k tomu. Wone čerpaju potajkim jenož z mazanych žórłow a njepřinjesu žanu wulku ideju, njepiša wo žanym idealu — piša jenož wo hidźe — wo hrěchach a njekhmanstwach, wo mordowanjach a attentatach atd. Z knihownju zjednoćeny je seminar ke studijam wšěch tutych wupłodow zawjerćanych hłowow a politiskich zawjednikow. „Na jich płodach jich spóznajeće! praji Jězus wo falšnych profetach. A płód tajkoho wukubłowanja je horjeka naspomnjeny namjet. Wbohi ruski ludo, štó přinjese tebi wumóženjo?

* * *

„Studiorum ducem“ mjenuje so **wokolny list,** kotryž je Swj. Wótc na swj. Pětra a Pawoła wšém biskopam cyłoho swěta pósłał. W nim rěči wón wo swjatym Domašu Akwinskim. Lětsa mjenujcy je 600 lět, zo bu tónle wulkotny cyrkwinski wučenc a nabožny človjek swjaty prajeny. Swj. Wótc pokazuje při tym na to, kak běštej w tymle mnichu z Dominikanskoho rjadu **wučenosć a swjatosć** zjednoćenej. Kotřiž chcedźa służownicy Knjeza być, dyrbja, byrnjež też bóle wučeni byli, zdobom pócćiwi ludźo być. Přez tohole swjatoho je Bóh pokazać chcył, kak prócowanjo wo počinki človjeka khmanoho čini, wěrnosć spóznawać a hladać, a kak nawopak hłubše zanurjenjo do wěrnosće počinki znadobnja a wudospołnja. Žiwjenjo swj. Domaša doswědča, kak ma studowacy človjek też swoju wolu a wutrobu pěstować. Hłuboko Boha spóznaje jenož tu, hdyž z Bohom sy žiwy. Runje tole pokazać prócowaše so swjaty Domaš. Chceš-li wuspěch měć při swojim studowanju — praji swj. Domaš sam a přez žiwjenjo to wobkrući — dha maš k wulkej pilnosći přidać nutrnu pobožnosć. Tak je też wón so modlił a posćił, hdyž měješe wosebite wědomostne ćeže přewinyć.

Swj. Wótc pokazuje potom we swojim lisće na jenotliwe joho wědomostne dźěła a poruča studowacym, zo bychu joho knihi lubowali a wužiwali, też druhich k tomu namołwjeli. „Wosebje wulkotnje je, štož swj. Domaš w 2. dźěle swojeje „summa theologica“ praji wo wótcowskej mocy a statnej, wo přinarodźenym a mjez ludami wujednanym prawu wo měrje a wójnje, wo sprawnosći a knježeńskej mocy, wo winowatosćach, kak maš so za zbožo jenotliwcow a stata starać. Bychu-li so ludźo w privatnym a zjawnym žiwjenju kaž też při mjezynarodnym wobkhadźe swědomiće wobkedźbowałe, potom dóšło k tamnomu měru pod Jězusowym nadknježstwom, za kotrymž swět tak horco žedźi.“

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Jutřišu njedźelu najdostojniši knjez biskop tu štyrjom knjezam bohosłowcam swj. sakrament duchownskeje swjećizny wudźěli. Woni studowachu poslednje lěto we Fuldźe. Dwaj z nich wukhadźataj ze Serbow: knjez Donat z Časec a knjez Wjacsławk z Łaska. — Zastojnstwa za nich njejsu hišće postajene, rěka pak, zo jedyn přińdźe do Khrósćic, dokelž tamniši prěni kapłan, knjez praeses dr. Jakubaš nazymu so na dalše studije do Roma poda.

— 24. 25. a 26. tohole měsaca budźe w Marijnej Hwěźdźe synoda. Něhdźe 60 duchownych bu na nju přeprošenych. Kaž je słyšeć budźa ludźo dopołdnišim wuradźowanjam směć přitomni być, popołdnišim pak nic. Nimo wuradźenjow budźa kóždy dźeń wšelake swjatočne pobožnosće kaž biskopska Boža mša, prócesijóny a prědowanja.

Z Radworja. Dokelž Posoł z druheje strony po zdaću powěsće njedósta, dodawamy dźensa khrónikalneje dospołnosće dla, zo njedźelu tydźenja zasy dwě serbskej towarstwje našu wosadu wopytaštej. Běchu to Wotrowscy młodźency a Ralbičanske knježny. Wobě towarstwje přijědźeštej z kolesami, Wotrowscy hólcy sami, Ralbičanki pak z knjezom kapłanom Kětanom. Je to přecy ze škodu, hdyž so tu dwě towarstwje samsne popołdnjo trjechitej; přetož potom so při najlěpšej woli tomu cyle zadźěwać njehodźi, zo dyrbi při wokoło-wodźenju druhdy jene khwilku na druhe čakać a tak njetrjebawši čas rozbrójić. — Štwórtk po tym pobychu tu nižše rjadownje klóštrskeje holčeje šule, kotrež pod wjednistwom knjeza patera Gerharda z 3 reblowanymi wozami přijědźechu a wottudy hišće Dalicy wopytachu.

Přispomnjenjo: Wulětow dla nastanje husto w towarstwach abo w tajkich domach, hdźež je wjacy sobustawow, z tym njeluba rozkora, zo chcedźa so wšitcy na wuléće wobdźělić, wšitcy pak domjacoho dźěła (skotu) dla na-

---

was, njećińće wjele słowow, to so próca njepłaći. Stary wojeński kóń wuši nastaja, hdyž trompjetu wusłyši a ja stary pachoł sebi škleńčku też wjacy njewotwuču.“

Arnošt so wusmjawši sedźeše khwilku mjelčo, potom wobroći so k Maruščy: „Kak je mnohi človjek tola zbožowny! na přikład młody hajński. Je strowy, wjesoły, spokojny a zda so docyła dobra duša być. Ja ženje tak zbožowny njebudu.“

„Jeno hdy by tak — nimam ani słowa za to; hdy by bóle na słowo hladał a hdy by telko njesakrował!“

„To wšak tón tak njeměni. Hdy by zdźěłaniši był a přijomniše towarstwo měł, by też swoje mysle do nadobnišeje drasty zwoblekał. Ale joho towaršojo su lěs a joho zwěrina; kaž sukate duby a khójny škropawa skora wobdawa, tak drje je też joho zwonkowne wašnjo njewuhładkowane, ćim strowiši a ćiliši pak je joho duch — joho wutroba je njeskažena. Ty budźeš móc wjesoła być, hdyž něhdy tajkoho muža dóstanješ, by joho znadobniła a by z nim zawěsće zbožownišo žiwa była, hač z někajkim khorwatym, wulizanym měšćanom, zbožowniša hač na přikład ze mnu. Ja pytam pokoja a spokojnosće na swěće, ale podarmo; wón ma spokojnosć sam we swojej samsnej wutrobje. Mje zbožownoho činić, by najprěńša winowatosć mojeje žony była; joho žona by druheje winowaosće njeměła, khiba z nim spokojnje žiwa być. Mi by žona yrbjała pruha zbožownosće być, wón budźe swojej manželskej pruha zboža.“

„Tomu ja njerozymju“, wotmołwi Maruška.

„Dorozymiš pozdźišo. Wostajmy to.“

Njebjo hišće złota króma wobrubješe, tu a tam też hižo hwězdźički zamikowachu, mejske bruki brunčachu we powětře a w zahrodźe zanošowaše drobny syłobik tak luboznje z rozjatej wutrobičku, hdyž k čerwjenomu dworej dojědźechu. Na ławcy při durjach Swoboda sedźo kurješe.

„Hdźe pak sće tak dołho byli?“

„Smy w młynje postali, bě tam z namaj młody hajński a sym joho na njedźelu k nam na kulenjo přeprosył.“

„Derje. Ale nětk pójtaj k wječeri, mać čaka.“

Mužskej dźěštaj do khłódnicy, kotraž bě před woknami w zahrodcy, Maruška pak dźěše k maćeri do kuchnje. Za khwilu swěćeše so w khłódnicy lampa a mała swójba sedźeše za blidom. Nan powědaše wo hospodarstwje, kak so jomu dźěła, mać nućeše k jědźi a Arnošt podrěmowaše.

„Maruška, dźi přihotować, póńdźemy lehnyć. Słyšiš? W Radměricach dźewjeć trubi“, rjekny mać.

Maruška stany a woteńdźe do domu. Po khwili wza mać syna za ruku: „Pój, Arnoštko, sy mučny.“

Arnošt sebi čoło wotrě: Njejsym tola daloko khodźił a sym tak sprócny.

„Nalětni powětr słabi“, dźeše nan, „to hinak njeje“.

Za poł hodźiny spaše na „čerwjenym dworje“ wšo w ćichim drěmanju. Nad lěsom pak wustupowaše kulojty, čerwjeny měsačk, kaž wulke njezbožo wěšco.

dobo woteńć njemóža. Tutomu njedostatkej hodźi so z tym lohcy wotpomhać, zo towarstwo wulět wospjetuje a druhi raz ći sobu jědu, kotřiž su prěni króć doma wostać dyrbjeli. To je wězo dwoje dźěło za předsydu, ale mnohe njeluboznosće so z tym wotwobroća.

Z **Ralbic.** Zańdźenu njedźelu wuhotowa towarstwo młodźencow staršoho wotdźělenja rjany dźiwadłowy swjedźeń. Zo njeby swjedźeń hłuboko do nocy trał, bě so wobzamkło, zo so reje hižo popołdnju započnu a po wječornej přestawcy dyrbi so potom rjany dźiwadłowy kruch „Hnadowne swjećo w lěsu“ wot Rachlowca předstajeć a k tomu so mały přednošk přidać. A tak so też postajeny program wuwi. Po wječornej přestawcy bě so Waldźic łubja z hosćemi we wulkej ličbje zasy napjelniła. Dokelž běše runje składnosć, běchmy sebi wjeledostojnoho knjeza P. Klemensa Raba po Njebjelčanskim misijónje k přednoškej přeprosyli. A wón też dobroćiwje to přiwza, najebać napinace dźěła poslednich tydźenjow, hačruniž bě so jomu khětro pozdźe prajiło. Rěčeše, kak dyrbitej sebi nabožnosć a narodnosć ruka za ruku hić. Katolske zajimy njesmědźa přez to ženje škodu ćerpjeć a tuž ręka z časom na straži stać. K tomu dyrbitej přinošować naše katolske šule, dobre nowinarstwo a wosebje za młodosć katolske towarstwa młodźencow a knježnow. Mjez tym bě nas wjeledostojny knjez katecheta Dostál z Kralowskoho Hradca w Českej z knjezom fararjom Žurom ze swojim wopytom počesćił. Poréča też w čěšćinje, zo so raduje nad rjanym nabožnoserbskim žiwjenjom, přeješe sebi, zo by to tak dale wostało a přilubi nam swoju pomoc. Nětko zwjeselachu nas naši hólcy z wustojnym hraćom. Wšitke přihoty k swjedźenjej kaž też nawuknjenjo hry bě starši Młynk z Nowoslic přewzał a je tu swoju wěc derje činił. Hrajerjo běchu so do čina derje zažiwili tak zo cyłe posłuchanstwo we wulkej kedźbnosći zdźeržachu z wuwzaćom někotrych, kotřiž jeno na reje myslachu a w kóždym hraću jenož někajku kekliju widźa. — Khutny wobsah hry pokazuje nam, kak bě njewěra rubježnoho ryćerja Černina k najhóršim njeskutkam zawjedła, přez njezbožo a prózstwu swojeju synow k swj. Józefej pak so joho wutroba zmjehči a wón so nakaza. — Powšitkowny zaćišć bě jara dobry. Zo so tam a sem też małe njerunosće stawaja, njehodźi so přěć, a nichtó to tak jara kritiscy posudźować njebudźe. Ze swojim wustupom su nam naši hólcy zasy pokazali, što móža. Nadźijomnje wostanje też za našu młodźinu powučaca mysličko krasneje hry w stajnym wopomnjeću!

Z **Pančic.** Paduši pokosća w pincach, hródźach, jstwach, samo na třěchach. Tu su wosebje błyskowody zasłužbna wěc. Du za platinowymi abo pozłoćanymi kónčkami, kotrež wotwjerćeja a za přihódny pjenjez předawaju. Tola tón raz jich tola koza lizny. W nocy wot pjatka na sobotu zańdźenoho tydźenja běchu sebi pakostniki na knježe hródźe zalězli k wunošnomu dźěłu. Pytachu za platinom, nadeńdźechu pak někajku měšeńcu z koprom a z cynom a to njebě jim hódne sobu kazać. Při tym běchu štyri błyskowody zezhibowali, na čož so domjacy na ranjo dohladachu. Byrnjez dwaj psaj dwór strażowałoj, njejsu wobydlerjo wo padušstwje ničo pytli.

Z **Różanta.** Póndźelu 2. t. m. so w Eiseltec korčmje črjódka pčołarjow našeje wokoliny zeńdźe. Po dlějšej rozmołwje so serbske towarstwo założi z mjenom „Delanska pčólnica ‚Wrjós‘.“ Nakhwilny předsyda je wučeŕ Mikławš Hajna z Konjec. Njedźelu 22. t. m. so „Wrjós“ na samym městnje popołdnju w 3 hodź. zeńdźe, hdźež so wšo dalše hišće wuradźi. Štóž chce darmotny přistup hišće měć, njech tam přińdźe. Přeprošenja a wozjewjenja stanu so přez našej časopisaj „K. P.“ a „S. N.“

Z **Konjec.** Zańdźenu srjedu připołdnju ½1 hodź. nasta w domskim kublerja Jakuba Hrjehorja w hornim poskhodźe na hišće njewujasnjene wašnjo — najskerje přez milinu (Kurzschluß“ — woheń. Lěhańnja a susodna komora so wupalištej. Zničene su łoža, posleśća, něšto drasty a wobuća, milinowej ličakaj a na twarjenju je wjele škody nastało. Z wulkim wuspěchom nałožowaše so hašadło „Minimax“. Bjez njoho njeběše zawěsće móžno było, woheń zamjezować. Bórzy přijědźeštej telefoniscy zawołanej sykawje z Ralbic a z Tradowa, mjez tym zo wjesna hižo skutkowaše. Prěnjej njenamakaštej Bohu dźak dźěła. Nastata škoda dźe do wjele milijónow.

Z Kulowa. Jedyn z tych poslednich, kiž su pola Düppelna sobu wojowali, je tudy zemrěł. Je to dźěłaćeŕ Jan Polak, kiž je tele dny po krótkej khorosći wumrěł.

Z **Lubnjowa** (Lübbenau) w Błótach (Spreewald). Zymne a mokre wjedro w meji a juniju cybli howiło njeje. Na nju je pomjedź padła a nětko cybla hnije. Tohodla je droha. Centnaŕ přez 200000 hr. płaći. Kórkow lětsa jenož mało budźe. Tohodla so hišće za lońšimi kisałymi kórkami rozhladuja. Z nich kopa 90000 hriwnow, potajkim jena kórka 1500 hriwnow płaći.

Z **Plawena** we Vogtlandźe. Jedyn 9 lětny hólčik bě njezrałe wišnje jědł. Na to bě so horcoho kofeja napił. Po tym ćežko skhorje a wumrě, byrnjež sebi lěkaŕ najwjetšeje prócy dawał, joho zdźeržeć.

Budźće rozomni!

Hižo w poslednim čisle pokazachmy na to, kak strašne je, přepoćeny so kupać. W nawječornych kónčinach je drje też mjez tym, znajmjeńša na khwilu, někotrohožkuli powučiło njezbožo, kotrež je njedawno njebohoho Šimanka ze Smječkec potrjechiło. Zo pak bychmy ludźi hišće bóle warnowali, přinošamy tu dźensa něšto powěsćow wo druhich tajkich njezbožach. Tak bě sobotu w jenym jeničkim čisle „S. N.“ tole čitać:

Ze Žitawy. Štwórtk popołdnju dźěše wikowaŕ Meinel so kupać. Wón so trošku womača. Potom skoči do wody a so podnuri. Joho drje hnydom wućahnychu, tola hižo mortwoho. Na ¾ hodźiny so podarmo prócowachu, joho wožiwić. Wón wudowu z dwěmaj dźěsćomaj zawostaji.

Z Habrachćic (Ebersbach). Też pola nas bě woda zańdźenu srjedu skoro swój wopor žadała. Wěsty Wünša, 50lětny dźěłaćeŕ, so w haće kupaše. Wón přińdźe do hłubiny a so hižo podnurješe. Wustojny płowaŕ hnydom za nim skočiwši joho wěstej smjerći wutorhny.

Z Klinka w Delnjej Łužicy. W Goznjanskim cyhelowym haće so 27lětny ratař Kokot z našeje wsy kupaše. Dokelž domoj njepřińdźe, joho pytać dźěchu. Joho bě Boža ručka zajała. Mortwoho joho w haće nadeńdźechu.

Ze Chuzej (Kausche) pola Wikow-Petershaina. Jedyn 20lětny zamkaŕ dźěše so do tudomnych hłubokich jamow kupać. Dokelž su wone hłuboke, je woda we nich lódzymna. Přepoćeny do wody skoči. Boža ručka joho zaja. Po třoch hodźinach joho mortwoho z wody wućahnychu. Też jenoho knihiwjednika jenož z wulkej prócu w samej jamje smjerći wutorhnychu.

Póndźelu nadeńdźechmy we samsnej nowinje:

Z Raboc. Zańdźenu sobotu připołdnju při kupanju w tudomnej skale skałarjej smjerć namakaštaj. Wonaj so z druhimi hromadźe kupaštaj a staj najskerje přenahle do zymneje wody šłoj. Tam jeju Boža ručka zaja. Dyrbjachu po dweju nórjakow (Taucher) do Budyšina pósłać, kotrajž jeju z hłubiny wućežeštaj. Jedyn znjezboženy je wěsty Balcaŕ z Wuric a druhi wěsty Šlager z Budyšina z hrodowskeje hasy.

Z Debric pola Kamjenca. Zańdźeny štwórtk so šewc Beyer z Tradowa w našim wulkim haće kupaše. Wón přińdźe, dokelž hat njeznaješe, do hłubiny. Na dobo poča so podnurjeć. Płować njemóžeše. Před wočomaj swojich přiwuznych so zatepi. Wón zawostaji wudowu z třomi syrotami.

Z Kamjenca. Jama, tak mjenowany „Meuselbruch“, je zaso hižo čłowjeske žiwjenjo za wopor žadała. Zańdźenu sobotu wječor so tam 37lětny blidaŕ Perkawnc kupaše a so zatepi. Wón wudowu z dwěmaj dźěsćomaj zawostaji. Hač dotal so hišće poradźiło njeje, joho ćěło namakać.

Njech je to wučba za khrobłych: 1. Njekhodź do njeznatych wodow, hdyž njemóžeš płować. 2. Njekhodź pře-

poćeny do wody, hdyž je woda zymna, też byrnjež płować móhł!

Misijón w Njebjelčicach.

Hižo wjacy rjanych swjedźenjow móžeše naša wosada lětsa wobeńć. Mějachmy swjate firmowanjo a poswjećenjo zwonow a nětko też hišće hnadu swj. misijóna. Tutón wotmě so w času wot 7.—16. julija. Běše to 4. serbski misijón a je so też w Njebjelčicach wulkotnje poradźił. Cyłe wjednistwo a zarjadowanjo wotpočowaše w rukach našeju serbskeju misijónarow kk. dr. Jakubaša a P. Raba. Sobotu tydźenja běše wotewrjeńska swjatočnosć z powitanjom knjezow misijónarow, z kotrejuž pak běše jenož k. dr. Jakubaš přitomny, dokelž P. Rab měješe hišće w Radworju skónčenjo. Z wobkhadom wjedźeše so knjez dr. Jakubaš z fary do domu Božoho. Tu jomu přepoda knjez farař Mič wjednistwo wosady a hnydom wotdźerža so prěnje zawodne prědowanjo. Z woprědka drje běše wobdźělenjo wosady trošku słabše, ale hižo njedźelu a póndźelu přeměni so měnjenjo. Dom Boži pjelnješe so z pobožnymi, kotrež na zahorjace słowa knj. misijónarow posłuchachu. Prědowanja wotdźeržowachu so wšědnje rano a wječor. Wjele prócy nałožowaštaj knj. misijónaraj na klětcy a w spowědnym stole a zrozemještaj wutroby připosłucharjow hnuć a dobyć. Rjane a pozběhowace běchu wosebje swjatočnosće. Srjedu popołdnju běše wobkhad dźěći. Ministrantojo njesechu postawu Jězusdźěćatku a před njej kročachu małe družki. Pjatk wječor běše swjatočnosć k česći Najswj. sakramenta wołtarja z wotprošowanjom wosady k Najswjećišomu. Swjatočny wobkhad po wsy nawjedowaše P. Romuald-Różeńcanski. Družki sćelechu kwětki. Sobotu wječor běše swjatočnosć k česći Maćerje Bożeje a wosebje krasny a hnujacy běše tutón „swěčkowy wobkhad“ z Maćerju Božej. Družki njesechu postawu najzbóžnišeje knježny a wšitcy přitomni mějachu zaswěćenu swěčku. Wobkhad ćehnješe z domu Božoho po wsy přez kěrchow a zasy wróćo. Kak pozběhowacy běše wulku syłu wěriwych widźeć ze zaswěćenej swěčku wječor při směrkach. Lubozny napohlad poskićeše to, hdyž z hory při cyrkwi spohladowaše dele do wsy a widźeše dołhi rjećaz po tšoch swěčku při swěčcy. Runje w Njebjelčicacach móžeše so tajki wobkhad derje wuwić. Njedźelu dopołdnja přijědźe najdostojniši knjez tachant Skala a měješe swjatočne pontifikalne kemše a přitomni duchowni assistowachu. Popołdnju běše skónčaca swjatočnosć z poswjećenjom misijónskoho kříža. Swjatočny nyšpor započa so 2 hodź. Misijónski kříž bu před wołtarjom postajeny a jón wobdawaše syła družkow wulkich a małych ze zelenymi pletwami. Potom běše wobkhad wokoło cyrkwje, při kotrymž 4 młodźency kříž njesechu. Wonka před cyrkwju měješe k. dr. Jakubaš skónčace prědowanjo, napominajo k wutrajnosći. Też k. tachant Skala rěčeše w mjenje duchowneje wyšnosće, wupraji swoje připóznaćo derje poradźenomu misijónej. W cyrkwi wobnowichu so sćeńske sluby a wudźěli so bamžowske požohnowanjo. Po dźaknym kěrlušu a požohnowanju stupi k. farař Mič na klětku a přewza zasy swoju wosadu a dźakowaše so kk. misijónaromaj a wšitkim wosadnym za bohate wobdźělenjo. Z tym so skónči swj. misijón. Póndźelu běchu hišće kemše a prědowanjo za wotemrětych a wobkhad na kěrchow.

Tak je so swjaty misijón napřećo wšomu wulkotnje poradźił. Na 2000 swjatych woprawjenjow bu wudźělenych. Bóh dał, zo by też nětko swoje płody přinjesł we wosadźe. Njech so njezhubja dobre předewzaća, njech wostanu we pomjatku napominace a wurazowace słowa. Njech je kóždy pilnje wobkedźbuje, potom hakle změje rjany misijón swoje žohnowanjo, kiž so njepominje ale wostanje za čas a wěčnosć.

Wšitkim sobuskutkowacym, wosebje kk. misijónaromaj pak wutrobny dźak a „Zapłać Bóh“.

Nic přepoćeny do wody hić. Hižo množa so powěsće, kak so ludźo zatepjeju. Ćopły čas, kiž nětkle mamy, wabi někotrohožkuli ke kupanju. Tak strowe, kaž wone je, ma so tola kedźbliwje stać. Předewšim njesměš, też byrnjež by płować móhł, ženje přepoćeny abo hdyž sy spěšnje khwatał do wody skočić. Najprjedy dyrbiš so trošku wobkłódnić a wutroba ma so změrować.

Hamtske kurzy

cuzych pjenjez we Barlinje: Dolar 217 455 hr., šwajc. frank 37 905 hr., francózski frank 12 768 hr., českosłowakska króna 6503,50 hr.

W Barlinje běchu 21. junija **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnar; pola muki pak za dwójny centnar = 100 kilogramm): pšeńca 740—760; rožka 560—590; ječmjeń 625—635; wows 610—630; majs 675000; **muka** pšeńčna 2000000—2300000, ržana 1700000—2050000. **Wotruby** pšeńčne 360—380, ržane 340—350. Raps 850—900. Lane symjo —. Pjeluški 650. Buny 480—500. Módre lupiny 400—450. Žołte lupiny 550—600. Lany wosuch —. Seradela —. Rapsowy wosuch 475—525. Woka 550—600. Pochowa melasa —. Běrnace kružki 500—525.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Štóž pjenjezy z póstom sćele, móže je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Ječne zorno. Małe ćopłe wusmužowe wobalki na zahorjene městno. Na nóc: cyłu kromu mikawčkow z vaselinom pomazać. Po předźeću z 1/2-proc. karbolowej žałbu pomazać.

Hikawka. Hłuboko wudychnyć a potom dych zadźerżeć; abo: wuši z porstom zatykać, hłuboko zdychnyć a dych zpóžrjeć; abo cyle zymnu wodu po łžičkach pić, lodowe kuski brać. Traje-li hikawka dołho, dha hnydom k lěkarjej.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźělanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - tahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lohku służbu pola starših ludźi bjez dźěći pyta wudowa z dźěśćom. Posk. pisomnje pod A. S. do našeje knihićišćerńje.

Dary za nowowudawk Bibliskich stawiznow:
kk.: kubleŕ Michał Hórnik w Hornjej Kinje **100000** hr., prof. dr. W. Taszycki w Krakowje **50000** hr., prof. dr. M. Krječmaŕ w Prazy **50000** hr.

Swojim česćenym wotebĕrcam **w Ralbicach a wokolinje** dawam k wědźenju, zo sym

= w Ralbicach čo. 4 =

na kuble knjeza Jakuba Manjoka (Nuka)

pódlansku składownju

připrawił. Změju stajnje **skład wšĕch družin**

hnojidłow a picowadłow

kaž też **kalk, cement** atd.

Tohorunja **kupuju wšě družiny**

žita, syna, słomy a bĕrnow

po dnjowych płaćiznach

a přewozmu **wobstaranjo a posrědnistwo**

wuhla a briketow.

Sym tutón skład tohodla připrawił, zo bych swojim česćenym wotebĕrcam lĕpšiny a wołóženja při wotewzaću poskićił a budu so stajnje prócować, jenož z najlĕpšimi tworami po přiměrjenych płaćiznach posłužeć.

Nadźijam so přećelnoho podpjeranja mojoho předewzaća a poručam so

z najwjetšim počesćowanjom

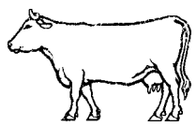
Max Kegel w Brĕznje

pola Kamjenca.

Dalokoreč̆ak: Hamt Kamjenc čo. 58.

Wulki transport wysokosućelnych

rańšopruskich hollandskich

kruwow a jałojcow

stoji hnydom na předań. Wuměnjam też na rězny skót.

Ćepica w Budyšinje

Telefon 729.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rĕčam
naš serbski časnikaŕ
w Khrósćicach 1. njedźelu
w Ralbicach 3. njedźelu
w Dobrošicach kóždoho měsaca.

Baćońska sokolska jednota

swjeći **njedźelu 22. julija 1922** swój

I. założeński swjedźeń.

Přeprošuje wšě sokolske jednoty, lube serbske towarstwa a wšĕch Serbow z blizka a daloka.

Porjad:

Zhromadźenjo 1/2 4 hodźin w Haslowje, potom ćah do Baćonja na swjedźeńsku zahrodu. :: Powitanjo, zhromadne zwučowanjo sokolskich jednotow z wotměnjenjom spĕwow Radworskeje sokolskeje jednoty a „Lipy“ Pančičanskeje. Swjedźeńska rĕč. Wječor reje na žurlomaj w Baćonju a Haslowje.

Baćońska sokolska jednota.

Wróćiwši so wot rowa našoho horcolubowanoho njezapomnitoho mandźelskoho, nana a bratra

Jurja Šimana,

žiwnosćerja w Smječkecach,

kotrohož je Bóh luby Knjez přez nahłe njezbožo w starobje 44 l. 8 m. a 16 dnjow do swojeje wĕčnosće powołał, prajimy wšitkim, kotřiž su nas w našej wulkej zrudobje tróštowali a pokojeli a w bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, **najwutrobniše „Zapłać Bóh luby Knjez!“** Wosebje dźakujemy so Njebjelčanskej gmejnje a wšitkim, kotřiž su při pytanju ćĕła k pomocy byli, wojeńskomu towarstwu w Pančicach, towarstwu wójnskich ranjenych w Kukowje a za wjezenjo k rowu a nošerjam.

W **Smječkecach** a **Nowoslicach**,
12. julija 1923.

Hana Šimanowa rodź. Forchec
a dźowcy.

Hańža Korjeńkowa jako sotra.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći měsačnje 3000 hr.,
wot julija hač do kónc lěta 18000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać,
za mały rjadk płaći so 1000 hr., reklamowy w teksće 3000 hr.

30. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 28. julija 1923.

S. Meinrad, pustnik.

(12. wulkoho rózka).

W městačku (wikowanišću) Einsiedeln we Šwajcarskej stoji wulkotna hnadowna cyrkej a klóštr rjadu s. Benedikta. Hižo wjele stow lět stoji tu, podobny rozswětlacej wěži, zo by katolsku wěru a pobožnosć a wědomosć a wumjelstwo w tutym kraju hajił, w kotrymž so wjacore błudne wučby rozšěrichu. Tu so khowa też hnadowny wobraz Maćerje Božeje, ke kotromuž kóžde lěto přez 150000 putnikow ze Šwajcarskej a ze susodnych krajow přikhadża. Sławna putniska cyrkej je natwarjena na tym městnje, hdźež bě žiwy a zemrě w dźewjatym lětstotku swjaty pustnik Meinrad, kotrohož wopomnjećo so tam jara česći.

Meinrad so narodźi l. 797 w Sulgenu we Šwabskej. Hdyž bě pjeć lět, wza sej joho na starosć joho wuj Hatto, Baselski biskop a zdobom też abt klóštra Reichenawa na kupje Bodamskoho (Bodenskoho) jězora a daše joho w bojosći Božej a we wšěch trěbnych wědomosćach wukubłać. Swoje studije skónčiwši zastupi Meinrad l. 822 do rjadu, bu měšnik a bu potom pósłany do klóštra w Bollingenu při Curichskim jězoru. Tam młódšich rjadnikow rozwučeše a sej zahe doby lubosć a česćownosć wšěch bratrow. Hladajo z woknom swojeje klóštrskeje jstwy widźeše na napřećnej stronje jězora wjeršk hory Etzel. Joho wutrobje so zastyska po dospołnej samoće, zo by tam móhł jeno so modlić a pobožnje rozjimać. Wón njepřesta wo to prosyć a tak dowolichu jomu joho klóštrscy předstajeni l. 828, zo směd́źeše so do pusćiny wotsalić. Pobožna wudowa z Altendorfa daše jomu na wjeršku hory Etzel připrawić pustownju a sćeleše jomu też najtrěbnišu cyrobu.

Tola swjatomu pustnikej njebě popřate, zo mohł dołho wotsaleny a zakhowany wostać. Kaž wón kćějaceje lipy roznjese so powěsć wo joho swjatosći a mudrosći po šěrokej wokolinje a ludźo so k njomu ćěrjachu do pusćiny. Zo by so tutoho nawala dowobaral, kotryž jomu słódku samotu kažeše, wopušći Meinrad swoju pustownju a woteńdźe dale hłubje do pusćiny, do tak mjenowanoho „ćmowoho lěsa“ na městno, kotrež bě lědma přistupne; tam wosrjedź dweju wysokeju wjerškow we ćmowym lěsu so žórleše ze zemje žórło kristaloweje wody. Hildegarda, abatisa knježnjacoho klóštra w Curichu, daše jomu w pusćinje drjewjanu khěžku a pódla njeje kapałku natwarić, do kotrejež dari postawu swjateje Marije; před njej so pobožny pustnik modleše. Dwaj skrudnej hawronaj běštaj jomu towaršej w tutej pusćinje, do kotrejež jeno z časami přikhadźachu rjadniscy bratřa z Reichenawskoho klóštra. Pozdźišo nańdźechu też přez hłuboke wokolne lěsy putnicy puć k lubowanomu pustnikej, khodźachu zasy k njomu, žadachu powučenjo, trósť, pomoc we wšelakich potrjebach, a nawjedowanjo k bohuspodobnomu žiwjenju. Z wopředka tute wopyty Meinradej lube njeběchu, potom so njewotlakowaše přikhadźacym dawać spomožne rady a jich nawjedować k swjatomu žiwjenju.

Meinrad, přebywajo w pusćinje, měješe najprjedy wjele wojować přećiwo spytowanjam złoho ducha, kotryž chcyše jomu swjaty měr kazyć. Přećiwo spytowanjom pytaše pomoc a trósť před wobrazom Maćerje Božeje a doby skónčnje nad nimi. Tuž měješe so dale w měrje a njemyleny poswjećować modlenju a pobožnomu rozjimanju.

Połnych 25 lět bě Meinrad tak žiwy w pusćinje. Tu pohnu zły duch dweju surowcow, zo byštaj swjatoho napadnyłoj. Mysleštaj sej, zo je wón we swojej pustowni wulke pokłady nahromadźił, a přihnaštaj so k njomu. Meinrad bě we swojej kapałcy runje Božu mšu měł, tu zabuchaštaj rubježnikaj do joho durje. Přećelnje powita jeju, dowjedźe jeju do swojeje khěžčički, poskići jimaj k wokřewjenju khlěba a wina, ale na hłowu sebi wot njoho žadaštej pjenjezy; wón jimaj rjekny, zo žanych pokładow we swojej khuduškej khěžcy nima, walištaj so na njoho, ćisnyštaj joho na zemju a joho zadusyštaj. To so sta 21. wulkoho rózka 861. Mordarjej wězo w pustowni njenamakaštaj pokładow, hrózba jeju přewza a ćeknyštaj. Skrudnej hawronaj, zrudnje žałosćo za nimaj lećeštaj. Česla we blizkej wsy zasłyša jeju hrózbne krakanjo, wuhlada mordarjow a khwataše k pustowni, tam nańdźe ćěło swjatoho pustnika. Wón za mordarjomaj sćěhowaše a w Curychu jeju dosćahny, tam buštaj wobaj mordarjej zajataj a wotprawjenaj. Abt z klóštra Reichenawa přińdźe potom z někotrymi mnichami k Meinradowej pustowni, pokhowa joho wutrobu na wjeršku hory Etzel a joho ćěło wotnjese do swojoho klóštra na kupje (insuli) Bodamskoho jězora. Štyrceći lět pozdźišo so Strasburkski kanonik Beno do Ćmowoho lěsa wotsali, k čomuž bě joho pohnuł přikład s. Meinrada, wón z nowa natwari pustownju a přistaji k ni wjetše twarjenjo, zo by w nim wjacy bratrow mohło přebywać. Lěta 934 přitowarši so k njomu Eberhard, tachant biskopskeje cyrkwje we Strasburku, a połoži na tutym městnje zakładny kamjeń k wulkomu klóštrej benediktinow. A nad kapałku z postawu Maćerje Božeje, kotruž bě něhdy s. Meinradej abatisa Hildegarda dariła, bu natwarjena wulkotna putniska (hnadowna) cyrkej, do kotrejež bu l. 1039 z Reichenawskoho klóštra přenjesene ćěło swjatoho Meinrada. Joho hłowa je wustajena na wołtarju we hnadownej kapali Maćerje Božeje. Ta hižo tysac lět swjatoho Meinrada pobožnje česći katolski lud na samsnym městnje, hdźež je wón něhdy Bohu a Maćeri Božej w samoće służił. — S. Meinrad pytaše we spytowanjach a při hroženjach złoho ducha pomoc pola Maćerje Božeje a namaka ju. Też nas spytuje stary njepřećel čłowjeskich dušow, zo by nas wot Boha wotwobro-

ćił. Też my bjeŕmy wuček k s. Marije, zo by nam wuprosyła tu hnadu, zo bychmy pak byli wuswobodźeni wot wšelakich spytowanjow złoho ducha, abo zo bychmy wšě spytowanja móhli přewinyć. Bamž Innocens III. je napisał wo s. Mariji tele krasne słowa: „Marija je skhadźaca jutrna hwězda (jutrnička), wona je rjana kaž měsačk, wuzwolena kaž słónco, hrózbna kaž derje zrjadowane wójsko. Měsačk swěći w nocy, słónco wo dnjo, jutrnička při switanju; nóc woznamjenja hrěch, switanjo pokutu, dźeń hnadu Božu. Štóž je ponórjeny do nocy hrěcha, hladaj na měsačk, wołaj so k Mariji, zo by była joho wutroba pozbudźena k prawej želnosći. Štóž je na switanju pokuty, hladaj jutrničku, proš Mariju, zo by přez swojoho Syna twoju wutrobu k pokutnym skutkam pohnuła. A dokelž je naše žiwjenjo na zemi stajne wojowanjo, njech wšitcy, kotrymž wobćežnosće čini swět, ćěło a djaboł, zhladuja na derje zrjadowane wójsko, njech wołaja so k Mariji, zo by jich přez swojoho syna w tym wojowanju posylnjała. Nichtó njeje wostał njewusłyšany, štóž je so tak wućěkował ke knježnje Marije.“

Politiski rozhlad.

Lud powěda a nowiny pisaju a knježeŕstwo warnuje.

Tak je potajkim wěrno, zo **njeměry so přihotowjeja** a strach, zo dóńdźe k wojowanju mjez ludom, přecy bóle přiběra a so bliži. W **Wrótsławju** su hižo zakhadźeli, něhdźe 109 klamow z mocu wuprózdnili, 700 milijardow hriwnow škody načinili. Druhdźe kaž na př. w Frankfurtu, so k podobnomu přihotowachu, k tomu pak hišće njedóńdźe. To pak běchu jenož spočatki. 29. julij ma być tak mjenowany „Antifaschistentag“, to rěka: wšitke strony, kotrež k prawicy njesłušeja, mějachu „demonstrować“ přećiwo wšomu, štož je hinašoho měnjenja dyžli woni na lěwicy. Kaž pak so nětko wupokaza, wukhadźa namołwjenjo k tomu jenož wot komunistow. Zrjadowarjo socialdemokratow mjenujcy wozjewjeja, zo woni z wotmyslenym 29. julijom ničo činić nimaju a po cyłym kraju maja podzwjazki kruće na to hladać, zo so jich ludźo z komunistami njenasadźuja.

Z tym je wulki strach wosłabjeny. Wostawa pak hišće wulki, hdyž wozjewjenja wšelakich němskonarodnych zjednoćeństwow w Barlinje wopominaš . . . Narodnjezmyslene wobydleŕstwo Barlina nima mysle, **bjezskutkownje** přihladować, kak so z nowa k revoluciji nastajeju a frontu w Ruhrskej wot zady zakłóć hladaju. Na tym so zajimace zwjazki a partaje napominaju tohodla wšě woršty Barlinskoho wobydleŕstwa, kotrež so wo zdźerženjo stata prócuja, zo bychu raznje přećtwo tomu demonstrowali . . . **Přihotowani być** je prěnje a najwažniše.

Što druhe je to, hač spočatk wojowanjow w Barlinje? Też knježeŕstwo tu wěc hinak njewobhladuje. Tohodla je hižo 19. t. m. němskostatny minister znutŕkownych należnosćow wšěm krajnym knježeŕstwam wokolnik pósłał, we kotrymž jim přizjewi, zo su krwawne zražki mjez ludom 29. julija móžne a zo maja hižo doprědka hladać, kak tomu zadźěwaju. Wšě zhromadźizny pod hołym njebjom maja so zakazać a hnydom **při započatku někajkoho rokoćenja ma so z wurjadnymi srědkami zapřimnyć.**

Kak móže človjek človjeka

do swojeje mocy dóstać, pokaza proces, kotryž so započatk tohole tydźenja w Lipsku před němskostatnym sudźe wujedna. Tam měješe so sudźić Erhardt, něhduši němski kapitan, kotryž bě wobskorženy — a je hižo přepokazany — wulkopřerady a pryncesna Hohenlohe dla pomocy. Kaž je znate, pak je tele dny twochnył; pryncesnje so to njebě radźiło. Wona měješe so też hišće wusprawnić, hač je přepytowacomu sudnikej wědomostnje wopačnje přisahała. Wobeju winow bu winowata přepokazana a měješe 1 lěto 8 měsacow ćežkeje khłódy dóstać, dósta pak woprawdźe 6 měsacow jednoroho jastwa.

Při procesu so pokaza, kak bě tale žónska, 29 lět stara, dospołnje w Erhardtowej mocy a jomu k woli, a zo by joho před njezbožom wotsudźenja wobkhowała. Wyšši němskostatny prawnik (Oberreichsanwalt) też to zjawnje wuzběhny; k tomu Erhardta dospołnje zasudźi. „Njepřeju Erhardtowe zasłužby za čas wójny a po njej. Wón je so přez zmužitosć a khrobłosć wuznamjenił a za wótčinu wulkotne dokonjał; jara ma so wobžarować, hdyž tajcy ludźo na złóstniske puće přińdu. Wón bě, to njeda so prěć, cyle wurjadnje wustojny wojeński wjednik . . . Tohole rjeka wobraz pak bu woblakowany přez to, zo so zabywši wědomja wopačnje přisahaše. Najćežši joho zmylk pak bě joho njeskutk přećiwo pryncesnje. Ta stoješe dospołnje pod joho wliwom a joho swjata winowatosć by była, ju před wšěmi njeluboznosćemi wobkhować. W joho zadźerženju pak leži tajka frivolita a bjezswědomitosć, kotrejž jeničcy přetrjechi joho twóchnjenjo 10 dnjow před započatkom joho procesa a z kotrymž wón ju jeje wotsudej přewostaji. Samo naj-

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

VI.

Dwě lěće stej so minyłoj — krótki drje to čas, ale što so za dwě lěće wšo njepřeměni! A što je so na „čerwjenym dworje“ podało abo přeměniło? — Mało a mnoho! —

Njeje so tam dale ničo přeměniło, zo tam Arnošta wjacy njenadeńdźeš. Bě swoje gymnasialne studije khwalobnje skónčiwši so do Lipska podał, zo by tam prawa studował. Naléto přijědźe domoj, kaž bě sebi to wotmyslił; přijědźe drje, ale njewotjědźe wjacy. Pokhowachu joho do Radměric do ćicheje khłódneje zemje, hdźež nětk joho za měrom a zbožom žadosćiwa wutroba wotpočuje čakajo, dóniž ji škowrončk wěčnoho naléća njezapěwa. — Wjacy bě so pola Swobodźic njepřeměniło.

Swobodu smjerć swojoho syna najbóle jimaše. Rjana nadźija, kotruž bě tak dowěrliwje hajił, — a hižo kiwaše jomu rjane myto za wšu prócu a njewustawace starosće, — bě nahle zničena. To joho móc zlemi; khodźeše kaž bjezdźak po hospodarstwje, rěčeše mało a staraše so jenož wo najnuzniše wěcy. Njedźiwajo na to pak jomu k zbožu dźěše, kubło bě derje zarjadowane a joho wunošk so stajnje množeše, ale hospodař so nad tym wjacy tak njeradowaše. Měnješe, hdyž budźe Maruška wudata, potom so do města sćehnje, snadź móhł tam bóle mjez ludźimi bolosć wo zhubjenoho syna někak podusyć.

Joho mandźelska bě so też přeměniła, ale trochu hinak. Hrozna rana bě ju njeměrnu a njespokojnu sčiniła, wšo bě ji wopak, nichtó njezamóžeše ji to najmjeńše po woli činić, sam Swoboda měješe při tym swoje přetrać, ale dokelž přičinu toho znajo mjelčeše, mysleše joho žona, zo jenož wona wě rozkazować a zo ma so wšo po jeje hłowje stać.

Maruška běše ji nětk wšo, a na nju złoži wšu swoju lubosć. By-li Maruška hižo sama tak rozomna njebyła a ju dopomnjeńo na bratra kaž škitacy jandźel njewobdawało, móhłe drje tajke přezměrne dopokazma maćerskeje lubosće skerje škodźeć. Bě ji drastu, po najnowšej módźe zešitu, nakupiła, jědźeše z njej pak tu pak tam, hdźež jenož so přileżnosć poskićeše, zo by ju móhła pokazać; khwaleše ju w přećelnej zabawje znatym towaršam, přeprošowaše samo znatych z młodoho ludu a wuhotowa jim dys a dys hosćinu. A to wšo činješe, zo by za swoju Marušku jenož prawje wosobnoho nawoženju po swojim zdaću wuzwoliła. Najradšo by někajkoho zastojnika w měsće wzała, při tym by so Maruška derje měła, móhła sebi służobnu přistajić a bychu ji z najmjeńša „knjeni“ rěkali.

Maruška bě so za tej dwě lěće krasnje wuwiła na ćěle a duši. Smjerć luboho bratra bě ju drje w prěnim wokomiku kaž z błyskom porazyła; bě za nju ćim hórje, dokelž tu nětk nichtó njebě, komuž móhła swoju zrudobu skoržić. Tak dołho hač bratr na marach leżeše, njewopušć

zahorjeniši joho přiwisnicy dyrbja nětko jasnje wědźeć, zo tak žadyn česćehódny človjek njećini . . .“

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Při synodźe, kotraž so tele dny w Marijnej Hwězdźe stawa, bu najdostojniši knjez praelat Stranc, rodź. ze Žuric, na probsta powyšeny. To je hódnosć, kotraž joho staji před wšěch duchownych Mišnjanskeje dioecesy, kotřiž w dušepastyrstwu skutkuja. Tež „Kat. Posoł“ přeje najdostojnišomu knjezej, kiž je zdawno joho swěrny woteběrc, wjele zboža.

— Tež w našim městnje politiscy lěwicarjo so zasy hibać póčnu. Minjenu wutoru wječor zasy po měsće ćahachu, „mjezynarodnu“ spěwajcy a Rosu Luxemburgsku sławicy. Wšo pak wotwi so měrnje a porjadnje. Widźeć pak je, hdyž powěsće z druhich městow wopominaš, zo komunistojo zasy jónu žiwišo dźěłaju a warnowanja knježerstwa njejsu bjez winy.

— (Swjedźeń towarstwa „Palacký“ w Budyšinje.) Češcy krajenjo w Budyšinje, zjednoćeni w towarstwje „Palacký“, swjećachu zańdźenu sobotu třicećilětny jubilej traća swojoho towarstwa. K žadnomu swjedźenjej bě so nahladna syła hosći z tu a z wukraja zešła. Wšěch z blizka a z daloka witaše tow. předsyda knj. Sklenička najwutrobnišo do Budyšina. Wuzběhowaše wulku wopornjiwosć tych krajanow, kotřiž běchu daloki puć na kołach z Noweje wsy pola Duchcowa (Duks) ważili. — Rozprawu wo dźěławosći towarstwa za minjenych 30 lět poda čestny sobustaw knjez krawski mištr Strnad. Při tym spominaše z nutrnym dźakom na našoho wótčinca Michała Hórnika, kotryž bě k założenju towarstwa „Palacký“ dopomhał, přełožiwši wustawki do němskeje rěče, dokelž sebi to měsćanska rada žadaše. Žanych zadźěwkow k założenju češkoho towarstwa w Budyšinje njećinješe, dokelž měsćanscy radni knježa njeboh knjeza Hórnika derje znajachu a Budyšscy Češa tu politiku ženje pěstowali njejsu. Haja mjez sobu towaršnosć, ródnu rěč a zabawu, přińdźe-li štóžkuli z nich do nuzy, sebi bratrowscy pomhaja, njedźiwajo na rozdźěły worštow a přeswědčenjow. Druhdy skhadźuja so też ze swojimi krajenami w Hajnicach, Žitawje, Petawje, Drježdźanach a dr., wosebje při swjatočnosćach jich towarstwow. Njezapomnity přećel Budyšskich Čechow je też był njeboh Mikławš Andricki, kotryž je jim knihi w maćerščinje poskićował a jich zhromadźizny pilnje wopytował. Towarstwo ma też swoju rjanu knihownju a skónčnje to najwažniše, za čimž je so dawno žedźiło, češku šulu za dźěći a dorosćenych. Z wulkimi woporami a přez składowanjo pjenjez su sebi ju móhli założić. — Čestny sobustaw knj. Papež a mnohi zastupjerjo wšelakich towarstwow přinoša towarstwu wutrobne postrowy a zbožopřeća, nimo toho nahladne dary. Je widźeć, kak su Češa sebi bratřa w dobrym a złym času. To je přikładne też za nas Serbow. — Dźiwadłowe předstajenjo „Vrah“ podawa nam wobraz z wójny, hdźež su češcy wojacy hižo přihotowali wuswobodźenjo swojeje wótčiny a kelko su za to ćerpjeć měli, hdyž su do rukow swojich potłóčowarjow padli. Hra předstaješe so w ryzy češkej rěči jara žiwje a jimawje; wosebje štabny lěkař dr. Šrámek činješe swoju wěc wulkotnje. — Potom zaspěwaštej towarstwo „Nadźija“ a měšany kwartet z Budyšinka někotre rjane serbske spěwy prawje wustojnje a žnještaj powšitkowne připóznaćo. W přestawkach a w zawodźe hraješe wubjerny orkester češke składby a wjesoła zabawa wožiwjowaše tutón rědki swjedźeń. — Nazajtra pokazowachu češcy krajenjo swojim dalokim hosćom wosebitosće Budyšina a wopytachu na Mikławšku row serbskoho wótčinca Hórnika a w Serbskim Domje naš serbski musej, hdźež zetkachu so z našimi delnjołužiskimi wulětnikami, mjez kotrymiž běše syła błótowskich žowčow w narodnych drastach. Jan Serbin.

Z **Radworja.** Sobotu, 21. julija, rozžohnowachu so wučerjo a dźěći tudyšeje šule z knj. wučerjom P. Pjetašom, kiž je tu přez 4 lěta horliwje a wuspěšnje skutkował, nětko pak so do Khrósćic přesydli, zo by tam swoju dźěławosć dźěćom a młodźinje wěnował. Dary, słowa a — sylzy swědčachu wo lubosći, kotruž je sej mjenowany knjez tu dobył, dobył, dokelž bě lubosć wusywał. Haj, joho lubosć k dźěćom je přikładna, wo njej swědča šulske swjedźenje a hry, kotrež je tu wjacy króć wuhotował — z wulkej sćerpnosću, woprawdźitej wustojnosću a rjanym wuspěchom. Zwonka šule prócowaše so wjele wo Radwořske sokolstwo, w kotrymž ćěłozwučowanja a spěw jenak pěstowaše. Hdy by tu noweje šule było, njeby wotsal šoł . . . Njech Bóh joho a joho mandźelsku też w Khrósćicach žohnuje! — Nowy wučer so tu žadyn zamołwił njeje; přińć ma knježna Wjelsec, nětkle w Plawnje, rodź. z Koslowa.

Hamtske kurzy

cuzych pjenjez we Barlinje: Dolar 758000 hr., šwajc. frank 134672 hr., francózski frank 44588 hr., českosłowakska króna 23441 hr.

---

joho, a hdyž joho skónčnje w Radměricach do khłódnoho łóžka położichu, tu předrě bolostny křik jeje wutrobu a njebě ji hinak, hač zo dyrbi so k njomu do rowa lehnyć; njewědźeše dźěn, što by tu hišće chcyła bjez bratra, wučerja a duchownoho spěchowarja, bjez radosće, bjez podpjery. Tola hdyž bě so row nad lubowanym ćěłom zamknył, hdyž bě so Maruška za dušu njeboćičkoho nutrnje pomodliła, tu hladaše też hižo docyła z hinašimaj wočomaj na swět. Hórka bolosć bě so přewobroćiła do miłeje zrudoby, kotraž spinanu wutrobu tak wołóžuje, a kaž z palacym słóncom złoty kłós zezrawja, tak bě też Maruška w tutym horju zezrawiła a mocow dobyła za bój žiwjeński, kotryž nikoho na zemi njezminje.

VII.

Běše z kónc smažnika. Bože słónčko stoješe hišće wysoko na njebju. Bě snadź wokoło 6 hodźin, tu wustupi ze zadnimi wrotami z „čerwjenoho dwora“ Maruška, njeso na rucy wěnc z różow a lilijow wity. Kak je so tola holčka přeměniła! Jeje postawa je šwižna pornjo prjedawšomu; město wjesołoho směcha, kotryž jej prjedy stajnje wokoło čerwjeneje hubki hraješe, rozjasnjuje lubozny wuraz měra a spokojnosće jeje wobličo. Na somoćanym bańciku wokoło šije wisa złoty křižik, — dopomnjeńka na Arnošta —, a čornej pletwje přikrywa šěroki, słomjany kłobuk, zo by palacym pruham słónčnym wobarał.

Pomału kročeše Maruška po pućiku k młynej. Wottud wjedźe sćežka přez „čornu wodu“ runje won do Radměric. Hdyž sy réku po drjewjanej ławje překročił, trjebaš jenož hišće khwilu přez zeleny lěs hić a přińdźeš na łuki. Tu leži hižo před tobu farska wjes Radměricy. Wot sewjernoho kónca kiwa ći wubělena cyrkwička, kotrejež wěža so podarmo prócuje, cyrkwinu třěchu wo něšto mało přetrjechić. Burske kubła su k ranju a k połdnju wot cyrkwje, kotruž małe pohrjebnišćo wobdawa. Jow so Maruška nastaji. Dźěše k muri, k rjanomu ze zelenym dornom wobdatomu rowej, kotryž je cyły z nalikami, z macoškami, z resedu a z morwymi różemi posadźany. Před jednorym křižikom z napismom: Arnošt Swoboda, zemrěł 26. junija 1863, stoji šklička z njezapomničkami.

Maruška wza zwjadły wěnc z křižika, kotryž bě prjedy na nim wisał a połoži tam nowy, kotryž bě sobu přinjesła. Potom so poklakny a modleše so dołho nutrnje. Na to wuplě hišće trawu, kotraž bě tu a tam mjez kwětkami wurostła, wućahny sebi njezapomničku a dźěše wokoło cyrkwje k mjeńšim duričkam. Přez nje stupi do pěknoje zahrody. Při kóždym boku sćežki stojachu Swjatojanske jahodki, kosmački, piwonje a różowe pjeńki. Tam sedźeše, z khribjetom k njej wobroćeny knjez farař nowinu čitajo. Wusłyšawši, zo něchtó dźe, wobroći so a rjekny, so mile posměwajo: Ah, to je luby wopyt! Hdźe pak sy zasy khodźiła?“

„Sym Arnoštka wopytała.“

„Hižo zasy? Ty, ty!“ hrožeše ji. „A płakała sy też?“

Dioecesanska synoda

w klóštrje Marijnej Hwězdźe

24. 25. a 26. julija 1923.

Wulcywurjadna swjatočnosć wotměwa so w tutych dnjach w klóštrskej cyrkwi Marijineje Hwězdy: dioecesanska synoda. Hižo zwonkowuje jewja klóštr swjatočny raz. Khorhoje we wšěch barbach, tež w serbskej, zmahuja so z klóštrskich twarjenjow, zelene pletwy a rjane čestne wrota před klóštrskim zastupom kaž w cyrkwi činja cuzych na tutu ważnu cyrkwinsku zhromadźiznu w našej wobnowjenej Mišnjanskej dioecesy kedźbnych. Hižo wjele tydźenjow dołho běchu so pilne ruki klóštrskich knježnow kaž tež druhich dobroćiwych hibałe a rjenje wšo přihotowałe. Hdyž dyrbja na 62 duchownych w tutych dnjach zastaranjo a wobydlenjo dóstać, dha njebě to za nich lohke dźěło. Wšo pak bě nanajlěpje přihotowane.

Póndźelu popołdnju 23. julija přińdźechu duchowni, kotřiž běchu wot najdostojnišoho knjeza biskopa přeprošenjo dóstali. Wyše nich wobdźělichu so, kaž cyrkwiny zakoń předpisuje hišće najdostojniši knjez prälat dr. Scharnagel z Oseka, zastupjeŕ a visitator sakskeju cisterskeju klóštrow, najdostojniši knjez tachant J. Skala z 4 kanonikami Budyšskoho biskopskoho kapitla a někotři duchowni zastojnicy při synodze samej. Alumnojo Fuldaskoho seminara, kotřiž chcedźa pozdźišo w Sakskej skutkować, zastaruja službu při wołtarju a posłužuja duchownym při zhromadnych wobjedach.

Póndźelu přewodźeše nahladna ličba serbskich křižerjow wot Swinaŕnje sem najdostojnišoho knjeza biskopa dr. theol. et phil. Christiana Schreibera hač k probstowni, přewodźenoho wot Budyšskoho kapitla. Najdostojniši knjez wustupi z tachantskoho woza a dźěše pěši přez hasku, kotraž bě wobstupjena wot šulskich dźěći, družkow, towaŕstwow a cyłoho přitomnoho duchownstwa hač ke klóštrskej cyrkwi, hdźež osečanski knjez abt dr. Scharnagel ze swojim přewodom a hnadna knjeni tutoho klóštra Hana Lang z cyłym konventom na hnadnoho knjeza čakachu, zo byštej abt a hnadna knjeni najdostojnišoho knjeza biskopa postrowiłoj. Běše to oficialny postrow klóštra Marijineje Hwězdy a tuž měješe tež najdostojniši knjez abt dr. Scharnagel wječornu pobožnosć. Pod harmoniskim zwukom z horta duchownych knježnow wukhadźacym „Ecce sacerdos magnus“ (Hlejće, wulki měšnik) postupowaše knjez biskop k swojomu wosebje wutwarjenomu trónej, K prěnjomu razej zaklinčachu nowe zwony klóštrskeje wěžički, zo bychu nutŕčah cyłeje synody witałe. Buchu hakle dźeń prjedy swjećene. Hdyž bě cyły powitanski čah hač k wołtarjej postupił, měješe knjez praelat dr. Scharnagel krótku pobožnosć před Najswjećišim, kotraž skónči z požohnowanjom. —

Wšitkim přitomnym duchownym so poskića kóždy dźeń rano składnosć Božu mšu swjećić. K tomu běchu w cyrkwi a w druhich hódnych rumnosćach wołtaŕki natwarjene, wšo hromadźe na 20. Kelko hnadow a Božoho žohnowanja je so na tutych wurjadnych dnjach tudy na Božich mšach wuprosyło!

Woprawdźita synoda započinaše so hakle wutoru dopołdnja ze swjatočnej Božej mšu k česći swj. duchej. Tohodla bě so cyłe duchownstwo we wulkim ćahu, někotři jenotliwi cyrkwinscy wuznamjenjeni we swojich wosebitych insignijach před probstownu zešło, zo bychu wottam najdostojnišoho knjeza biskopa we joho wulkej biskopskej drasće (cappa magna) do cyrkwje přewodźeli, hdźež měješe hnadny knjez wulku swjatočnu Božu mšu. Na Božej mši měješe po swj. sćenju knjez faraŕ Kirschenbauer-Werdawski 1. synodalne prědowanjo wo měšniskej swjatosći. Po Božej mši běchu hišće hnujace wobrjady po cyrkwinskej knizy. Psalm, modlitwy, litanija wo wšěch Swjatych z prózstwu, w kotrejž knjez biskop cyłu cyrkwinsku zhromadźiznu požohnowa. Po „Veni Creator Spiritus“ buchu najprjedy wšelake dekrety, łaćonski a němski, přečitane, w kotrychž so wupraji, zo je knjez biskop synodu powołał a wotewrił a někotrym knjezam wosebite zastojnstwa přepodał. Wšitcy přitomni so z mjenom mjenuja a wotpołoža do rukow najdostojnišoho knjeza biskopa, hdyž bě wón to najprjedy sam činił, swjatočnu přisahu wo wobsahu tridentinskoho wěrywuznaća.

Najprjedy přečita so bamžowa bulla z 24. 6. 1921, z kotrejž so wobnowjenjo Mišnjanskeje dioecesy wupraji.

Benedikt biskop
służownik Božich służownikow k wěčnomu wopomnjeću

je ju wudał. Po njej buštej praefektura we Łužicy a japoštołski vikariat Sakskeje na wšě časy zběhnjenej a do jeneje dioecesy, kotraž ma rěkać Mišnjanska a swoje biskopske sydło měć w Budyšinje, zjednoćenej. Dale bu kolegiatna cyrkej swj. Pětra w Budyšinje powyšena na kathedralnu cyrkej, kolegiatny kapitul na kathedralny.

„Dźens njejsym.“

„Nó, tak je derje! Po času wšo zažije. Hdyž njebudźeš wjacy płakać, njebudu ći to wobarać, zo by row dale wopytowała. Twoja stajna zrudoba by ći to škodźiła. Maš hišće staršeju, za njej dyrbiš swoje mocy hromadźić, dyrbiš něhdy jeju podpjera być — a potom njewěš, kajki nadawk je ći Bóh knjez tu na zemi hišće přisudźił, a tón dyrbiš dopjelnić. Tak, moja holčka!“

„Oh, wjeledostojny knježe, ja wšak nihdy wjacy płakać njebudu. Dźens, hdyž na rowje klečach, bu mi tak lohko, tak zbožownje we wutrobje, kaž tehdy, hdyž hišće njebohi Arnošt při mni sydaše. Spominach na jeho krasnej, swěrnej wóčcy, na joho miłe słowa a zdaše so mi, kaž by z rowa ze mnu šeptał. Njemějće mi tohodla za złe, hdyž budu tu tež přichodnje khodźić.“

„Kak móhł ći za złe měć, k čomuž će sotrowska lubosć nući a k čomuž nas naša swjata cyrkej napomina, zo bychmy wopomnjeću wotemrětych w česći měli a za khude duše so w pobožnym paćerju pomodlili, — za złe ći ženje měł njejsym, sym so jenož pře tebje bojał. Tola pój, pój dale, tebje te pčołki tak njeznaja, móhła će snadź jena wokošić.“ Přimny Marušku za ruku a wjedźeše ju k ławcy, kotruž módry bóz kaž třěcha přikrywaše.

„A što nan dobroho dźěła?“

„Wbohi je přecy zrudniši, boju so, zo hišće skhorje, póndźe-li to tak dale. Ničo joho njezwjeseli a njeby-li knjez Dobrak druhdy přišoł, snadź by so ani njezasmjał. Toho sebi časćišo přeprošuje, dokelž měješe joho njebohi Arnošt posledni čas tak rady a tón joho tež stajnje wě rozwjeselić.“

„Dźiwna wěc“, rjekny knjez faraŕ, „zo je so njebohomu Arnoštej runje tutón hajński tak zalubił, njeměještaj tola ničo abo jenož mało podobnoho we sebi a nimo toho zda so mi Dobrak trochu hruby człowjek być.“

„Hruby? Oh, ně!“ zakitowaše joho Maruška.

Knjez faraŕ kruće na nju pohlada. — „Tak z cyła, a twój bratr bě na swoje lěta tola móhł rjec přejara ćichoho a khutnoho wašnja.“

Tola Maruška so njeda zamylić. „Arnošt měješe joho rady. Wón by rjekł, zo je Dobrak kaž lěs. Tam njejsu rune sćežki, rjane wusypane pućiki, rjenje přitřihane keŕki — ně, jenož hory, doły, přerowy, husćiny, skaliny — jene přez druhe; ale je w nim sama strowota a žiwjenjo, khłódne hajiny a słónčne łuki, tysacore kwětki a spěwy — tak zo so człowjekej njewostudźi, nowe a zasy nowe rjanosće na nim wobkedźbować. „A tajki je tež hajński, by njebohi bratr rjekł, a tajki tež woprawdźe je! Ja jeho znaju!“

Maruška bě wša zahorjena.

„Aj, aj!“ posměwaše so knjez faraŕ, „to ani rjekł njebych, zo mam tajku parlu we swojej wosadźe, kaž je to tón hajnski!“

„Parla njeje, wjeledostojny knježe, ale —“, Maruška so začeŕwjeni kaž wukćěta róża, čuješe, zo bě Dobraka tola přejara horliwje zakitowała; ale to dźěn bě přećel jeje

Po přečitanju bulle zaspěwa khór radostny spěw a ze wšěmi zwonami so zazwoni. Na to poréča najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber takle:

Wysocydostojni knježa! Lubi sobubratřa!

Božej předwidźiwosći budź wěčny dźak! — Dźensa je zaswitał dźeń, za kotrymž mnozy žadachu; dźeń, na kotrymž we swjatej pastyřskej lubosći zjednoćeni chcemy k lěpšomu našeje dioecesy přez zhromadne dźěło zasady zestajeć, po kotrychž so mějo chcemy kročić japoštołske puće a Khrystusowe stadło wjesć na płódnu pastwu. Z njesprócnej pilnosću a dospołnym wěnowanjom wšěch mocow swjatej wěcy je so dźěłało při twarjenju tejele dioecesy, kotruž je nam nimo Božoho wjedźenja hnada Benedikta XV. — joho wopomnjeće w cyrkwinskich stawiznach Sakskeje njehasnje — spožčiła.

Hdyž trony a kralestwa rozpadnywši so sypnychu, je miłosćiwy Bóh prózstwy wěriwoho ludu Sakskeje wusłyšał — Mišnjanske biskopstwo, jónu tak wulkotne, tak sylny nasypow přećiwo přibóžstwu a błudu pohanstwa a kotrohož poslednich wojowanjach wo byćo a tyćo nam dawno zežołtnjene pisma archivow tak krasne wopokazma swěry we wěrje wopowěduja, bě po Božej radźe zahinyło. Bóh pruhowaše swojich swěrnych kruće a ćežko. Płačicy wopušćichu měšnicy městna, hdźež běchu lětadołho dźěłali, dokelž so předowanjam wo katolskej wěrje wutroby zawěrjachu — hustodosć wotehnaći přez tych, kotřiž swoju wěru a swjećiznu přeradźichu. Hišće nětkle swědča nadobne městna wulkotneje kultury z katolskeje dawnosće žiwje wo jich skutkowanju. Česć tamnym duchownym, kotřiž we ćežkich časach do hubjenstwa a wuhnanstwa dźěchu, dokelž bě wótčina na jich słowa hłucha. Česć a dźak tamnym nadobnym biskopam, kotřiž wo zbóžnosć swojoho wěriwoho stadła so starajcy, přez wichory časow roztřasenej cyrkwi swěrni pastyrjo wostachu. Njezakhodny dźak a horce připóznaćo zmužitym a we wěrje krutym administratoram Mišnjanskoho biskopstwa we Łužicy, Budyšskim tachantam, kotřiž w ćežkich časach depositum fidei — pokład swjateje wěry — kotrohož posledni a jeničcy pastyrjo po cyłym kraju woni běchu, potomnikam jako płódne symješko za zbožowniši přichod zakhowachu.

Tu, hdźež před našimaj wočomaj wumjełski rownik Bernarda-Kamjenskoho, něhdušoho Mišnjanskoho biskopa pohrjebnišćo pokazuje; tu, hdźež pobožne abatisy a knježny tutoho česćehódnoho klóštra Marijineje Hwězdy z joho założerjom swój posledni wotpočink namakachu, chcemy dźakowni spominać, zo nutrna khwalba Bohu z horta bohuposwjećenych knježnow z katolskeje dawnosće tejele dioecesy je słyšeć. Tu, hdźež spěw swjatych psalmow a nutrne prózstwy wo Boži škit a Božu miłosć ženje njewotmjelknychu, wuliwaše so Bože žohnowanjo na cyłu krajinu. Z tutoho městna swjatoho měra dyrbi nowa móc so wuliwać na cyłu dioecesu, dyrbi so błyšćić swj. Marije hwězda nad ludom a krajom, zo by so nad nami wšěmi dopjelniło slubjenjo: „W twojim swětle budźemy widźeć swětło“ (ps. 35, 10).

Ze swjatej česćomnosću zhladujemy k swjatomu domu w Mišnje, tym starym biskopskim měsće. Tam stoji maćef Knjeza nad prěnimi wrotami, tam stražujetaj Jan a Donatus, hordoznaj patrónaj cyrkwje Sakskeje, tam wotpočuje ródny wójwoda z Wettinskoho rodu, Jurij Brodač, za kotrohož nutrnu wěru nimo wšelakich zmužitych skutkow rjana měšćanska cyrkej w Annabergu na wšě časy swědči. Tam srěbaju a dychaju česćomne rumnosće wěčnje paćef, kotryž w časach Jana ze Šleinic wodnjo a w nocy womjelknyć njesmědźeše. Tam sćěhujemy stopy swjatoho wuznawarja Benna, tam čakaju sławni biskopja Konrad z Walhusen, wótc khudych a potrěbnych, Jan Hoffmann, tónle wučeny sobuzałožef Lipsčanskeje university a Jan ze Šleinic, njebojazny wojowař za katolsku wěru při spočatku šćěpjenja wěry — na wobnowjenjo jednoty, kotraž zbožo a derjemćo přez „lětstotki wěry“ katolskomu ludej zawěśća.

Bohupodata dawnosć błyšći so nad Mišnjanskim krajom. Přez 360 lět žarowaše wo swojich pastyrjow. Jenož črjódka dobrych měšnikow wobdźěłowaše ćežku rolu japoštołskoho vikariata. Z khwalbu Knjezowej njesechu ćežu a ćopłotu dnja a njehladajcy čłowjeskeje khwalby twarjachu, zo jich dźěło we wěčnym wopomnjeću zwostanje. (Ps. 125, 6): „Wukhadźeju a płakaju wusywajcy swoje symjo.“

Někotrohožkuli měšnika row we herbskich krajach móhł powědać, kak wulku ćežu je w nim wotpočowacy nosył, dóniž wěčny wotpočink jomu njebu popřaty. „We wěčnym wopomnjeću wostanje sprawny.“

Kaž wěšćenjo čitaš zdźělenjo japoštołskoho nuncija a biskopa Vercelli Jana Franciska Vonhomi, kotryž 15. dec. 1582 Leisentritej pokojace słowa napisa: japoštołski stoł budźe so prócować, zo we Łužicy biskopstwo założi. Jomu njebu popřate, zo dopjelnjenjo swojoho přeća dożiwi. Jedyn splah po druhim so pominy, dóniž naš Zbóžnik we sakramentalnej staltnosći do wopuščenych městnow zasy začah-

---

lubowanoho bratra a bě potajkim jomu to winowata, tuž — tola trochu měrnišo — pokročowaše: „. . . ale je dobry čłowjek. Hakle wčora namaka w lěsu při „syčinkach“ žonu wšu zbitu a z małym dźěśćom. Bě to trundlerja Libowa žona. Wopiłc bě ju nabiwši ležo wostajił a sam wujěł. Dobrak ju tam namaka, wza dźěćo na ruku a dowjedźe žonu do młyna. Ludźo so jomu smějachu, zo so wo tajku drapu hakle stara, ale wón na to njekedźbowaše. Žona hišće w młynje leži.“

„Nó, to dźěn je rjenje!“ dźeše knjez farař, „tajkoho sym joho njeznał. Wědźach drje, zo je dobroćiwy čłowjek, ale hewak je tola hotowa dźiwina, wosebje tam, hdźež su hercy. To wšak chcemy jomu wodać, hdyž je tak dobreje wutroby.“

Maruška mjelčeše.

„Janskich jahodkow so ći njecha? Pój, šćipaj sebi!“

„Ach, kak su hižo rjenje zrałe, kaž škleńčane; naše so hakle začeŕwjenjeja“, powědaše Maruška, wjesoła, zo bě so rěč na druhu wěc złožiła. „A pčołki so wam lětsa njejsu rójiłe?“

„Hižo pjećore. Jene, Janki, wčora a jutře wočakuju zasy rój; matka hižo kuka. Hdy by mi Bóh knjez takle na swjateju Cyrilla a Methodija dwaj rojej dał, zo bych měł Cyrillki a Methodki, to by mi radosć była. Widźiš, tam tej dwaj kołčej z narodnymi barbami zwobarbjenej stej hižo k tomu přihotowanej. Do teju bych je dał a je pěstonił nade wšěmi!“ Wjeledostojny starc bě hižo do časa wšón zbožowny.

Maruška rjekny nutrnje na njeho pohladnywši: „Knjez farař, chcu kóždy wječor do swjatoho Cyrilla paćef wuspěwać, zo by so wam tuteje radosće dóstało.“

„Ty sy tola dobra duška!“ khwaleše starc so nad tajkim nabožnym zmyslenjom.

„A zo by też Arnošt wo to prosył, budźće tak dobry a wopruješe jutře za njoho Božu mšu, budźe dźěn lěto, zo je zemrěł“, rjekny zrudna.

Knjez farař njechaše poskićenoho pjenjeza brać.

„Ně, wjeledostojny knježe! To je jenož małe wotrunanjo. Sće nas přecy wučił, zo hnady Božeje mšě njeje móžno z pjenjezami zapłaćić; ale mały wopor dać, k tomu wutroba nući. My wěmy, zo maće nas lubo a zo sće našomu Arnoštej přikhileny był a byšće so jutře zawěśće na njoho dopomnił, ale też my . . .“

„To je wšo dobre, jenož wostaj to a pój k nam pohladać! Čakaj, njech sebi po knihu dóńdu, zo njeby w nocy zmokła.“

Ale Maruška wšak bě hižo po nju skočiła a njeseše tołstu knihu kaž wulke dobyćo. „Tu ponjesu ja. Ale ta je ćežka; to je zawěśće brevěr!“

„Derje sy to zhudała.“

Stary knjez hladaše lubje za njej pomału po šćežcy stupajo a rjekny při sebi: „Je z khwilemi hišće dźěćo, dušna! Bóh dał, zo by tajka přecy wostała!“

(Přichodnje dale.)

ny a pod khuduškej třěchu katolski duchowny k swjatomu woporu přistupi.

Dokonjany 7. lětstotk po założenju Budyšskoho tachantstwa bu měznik w cyrkwinskich stawiznach Sakskeje. We błyšću swojeje wysokoměšniskeje hódnosće při jusku katolikow cyłeje Sakskeje, wozjewi wotpósłanc zemrětoho bamža Benedikta XV. wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa. A přez runje toho samsnoho swjatoho wótca rozkaz připadny mi wysoka česć, zo mam jako prěni rynk Mišnjanskich biskopow přez 360 lět přetorhnjeny dale wjesć, kotrychž z česćownosću swojich předkhodnikow směm mjenować. Bórzy budže 2 lěće, zo je mi spožčene, při nadawkach tohole biskopstwa po Božej woli sobuskutkować. Z nutrnej dźakownosću napřećo Bohu spominam na tymle swjatym městnje na wulku ličbu hódnych a zahorjenych duchownych, kotrychž je mi za sobudźěłaćerjow we swojej winicy dał. Na nich a jich bohuspodobne skutkowanjo prošu žohnowanjo a myto wšohomócnoho Boha.

Někotryžkuli ważny postup je so stał, za někotružkuli ważnu wěc so podłožk położił, kiž dobry přichod lubi. **Dźemy zasy po pućach dawnosće. Po nich kročo budźemy lud a kraj přecy wjetšej horliwości pohonjeć, a pozdźiše splahi budźa so nam dźakować, zo žadosći za woprawdźitej katolskej wěru, kotraž w dušach našich wotščěpjenych bratrow hłuboko žedźi, podarmo drěmać njedachmy.**

K trajacomu wopomnjeću na katolske prjedawše časy tohole biskopstwa, dale też, zo bych duchownstwo swojeje dioecesy počesćił, dźiwajo też na horliwosć katolskich wosadow a wuznamneje woporniwosće katolskich wěriwych sym wobzamknył, k wopomnjeću na tule synodu, po tak mnohich lětach ćežkoho domapytanja w tymle česćehódnym klóštrje dźensa zbožownje započatu, trajacu wopomnjeńku założić. —

Na to pozběhny knjez biskop prjedawšu dwórsku cyrkej w Drježdźanach a cyrkej najswjećišeje Trojicy w Lipsku k hódnosći probstowneju cyrkwjow a jeju kk. fararjow Seidlera a praelata Stranca na probstow. Jeju a jeju naslědnikow staji po hódnosći nad wšěch dušepastyrskich duchownych. Wonaj smětaj wosebity wopon a zygl měć a dóstanjetaj wosebje předpisanu drastu.

Wón přepoda nětčišimaj fararjomaj kk. Seidlerej w Drježdźanach a prael. Strancej w Lipsku wosebitu módru naramjenjownu drastu, cingulum a biret. Ze swjatočnym biskopskim požohnowanjom skónči dopołdniša swjatočnosć wokoło 1 hodź. připołdnju. Popołdnju bě generalna zhromadźizna w probstowni, we kotrejž najdostojniši k. praelat dr. Scharnagel we krasnej wuznamnej rěči najdostojnišoho knjeza biskopa postrowi. Popołdniše posedźenja su tajne, na dopołdnišich w cyrkwi móža pak so też wěriwi wobdźělić. Njech ze započateje synody, kotraž so po 400 lětnym přetorhnjenju zasy wotměwa, wjele žohnowanja za našu wobnowjenu Mišnjansku dioecesu přinjese. Přez nju so někotre zarjadowanja postaja, kotrež so snadź někotrym najprjedy spodźiwne być zdadźa, tola hdyž dźiwamy na historiski zakład, wobhladniwosć našoho najdostojnišoho knjeza biskopa a zbožo njesmjertnych dušow, potom so zawěsće wšitcy katolscy wěriwi posłušnje wšomu počisnu.

Dźensa srjedu měješe najdostojniši knjez tachant na swojich mjeninach pontifikalnu Božu mšu.

Z pomjenowanjom prjedy naspomnjeneju cyrkwjow na probstownje su tak tři hłowne města po cyłej dioecesy: biskopska cyrkej w Budyšinje a cyrkwje swjateje Trojicy w Drježdźanach a w Lipsku. Wone podstoja runjewon knjezej biskopej. K dalšomu rjadowanju cyłeje dioecesy bu dale założenych 14 wosebitych hamtskich wokrjesow. Wone rěkaju po starym wurazu, kiž bě w starej Mišnjanskej dioecesy z wašnjom, archipresbyteraty. Jim předstoji tak mjenowany archipresbyter abo arcduchowny, wšitcy druzy duchowni joho wokrjesa su jomu podrjadowani. Zwonkownje budźa spóznać na wěstych wosebitosćach drasćenja. Kaž „Sächs. Volksztg.“ pisa, buchu tele wokrjesy pomjenowane a rozdźělene dospołnje po starych matrikach staroho Mišnjanskoho biskopstwa. Wone su sćěhowace. Zdobom wozjewjamy tu też mjena tych knježich duchownych, kotřiž buchu na archipresbyterow pomjenowani:

1. Žitawski wokrjes: Kielmann, farař w Grunawje.
2. Lubijski wokrjes: Kretschmer, farař w Šěrachowje.
3. Kamjenski wokrjes: Žur, farař w Ralbicach.
4. Pirnanski wokrjes: Neumann, farař w Heidenau.
5. Drježdźanski wokrjes: Bodenburg, farař w Janowym měsće.
6. Riesaski wokrjes: Gruhl, farař w Mišnje.
7. Lipsčanski wokrjes: Hottenrott, farař w Lipsku-Lindenau.
8. Freibergski wokrjes: Salm, farař w Döbelnje.
9. Kamjeničanski wokrjes: Neugebauer, farař w Kamjenicach.
10. Cwikawski wokrjes: Hain, farař w Cwikawje.
11. Plauenski wokrjes: Mott, farař w Klingenthalu.
12. Za Durinksku: Plewka, farař w Gera.
13. a 14. stej Mišnjo a Budyšin, kotrejž jako nětkuše, resp. nětčiši sydło Mišnjanskich biskopow biskopej samomu abo joho generalnomu vikarej podstojitej.

Po historiskim zarjadowanju bu potajkim też archipresbyterat Kamjenc zasy wobnowjeny, do kotrohož Kamjenc z Kinsbórkom, Khrósćicy, Njebjelčicy, Ralbicy, Baćon a Wotrow słušeja. Jako arcyměšnik bu tu pomjenowany Ralbičanski knjez farař Jakub Žur. Radwoł a Zdźěr słušatej do Lubijskoko archipresbyterata, za kotryž je jako arcyměšnik postajeny knjez farar Krečmař w Šěrachowje.

(Přichodnje skónčenjo.)

Kak wšelako tola ludźo liča,

hdyž „nutř bjeru“ a wudawaju, hdyž dyrbja płaćić abo dobrowólnje dawaju! To wosebje cyrkej nazhonja. Do móšnički prjedy zrědka štó mjenje hač 2 pjenježkaj dari. To by po nětčišej „hódnosći“ němskich pjenjez było nětkuše 1000 hr. abo hišće wjacy. „Něhdy“ bě jejo 6 pj., nětkle 3000 hr., potajkim 50000 razow wjacy. Štóž by nětko po tym so chcył měć, by město prjedawšeju pjenježkow měł dać 2×50000, to je sto tysac pj. abo tysac hriwnow. Kak pak ludźo dawaju? Dźiće sebi jónu njedźelu po kemšach, hdyž je kěbětař z móšničku „wokoło“ pobył a w kapali na to móšničku liči, sebi wobhladać, kelko jenotliwych papjerjanych hriwnow abo dwěhriwnow ma tam ležo. Hdyž maja ludźo zrozemjenjo za to, zo punt mjasa też hižo njemóže 1 hr. płaćić kaž jónu, dokelž je womješk a wšě druhe picowanjo wo tysacy a tysacy dróžše, tak dyrbi człowjek też dorozemjenjo měć, hdyž chce cyrkej abo khudych woprawdźe podpjerać.

Abo hlejmy druhi přikład.

„Něhdy dawaše lud duchownomu 1—2 hr. podpjery k joho žeživjenju, hdyž joho prošeše, zo by na joho měnjenjo Božu mšu woprował. To bě tehdy 20—40 jeji. Nětkle pak, hdyž dyrbi duchowny za jene jejo też tak płaćić kaž druzy, mjenujcy 3000 hr., někotryžkuli za Božu mšu duchownomu někajke 2000 papjerjanych hriwnow na blido położi. Hdyž też duchowny na prašenjo, što ma dóstać, jenož pokorny pjenježk mjenuje, móhł tola człowjek, jeli ma hewak dorozemjenjo za wěrne wobstojenja, sam wot so wjacy dać. Njeby woprawdźe wjele było, by-li 20000 dał. (To je po prjedawšim 40 pjenježkow). Ludźo, kotřiž maja woprawdźe rozom a wutrobu na prawym blaku a něšto we móšni, wězo też hišće wjacy dadźa, zo bychu tak k časnomu žeživjenju toho přinošowali, kiž so wo jich wěčne žiwjenjo prócuje.

Kak dźiwni pak ludźo druhdy su, nazhoniš, hdyž so će prašeju: što dha jena Boža mša nětkle koštuje.“ A prajiš-li, zo Boža mša ničo njekoštuje, dokelž so zapłaćić njehodźi, zo pak znajmjeńša za čas so 2000 hr. wopruje, so sami dodźiwać njemóža, zo je to tak tunjo!, abo praja: 2000 hr. tola ničo wjacy njeje! Za to tola nětkle nichtó wjacy ničo nječini!“, dha tola ći wjacy na blido njepołoža, dyžli 2000 hr. w papjerach, abo nimaju „posendy“, dadźa sebi na pjenježk „won dać“.

Tu ludźo so wot nulow zamylić dadźa, a štož po swojich

dobrych wobstojenjach za drohi zaměr dadźa, je potom woprawdźe telko kaž „nul“.

Wězo su tež khwalobne wuwzaća; je tež ličba tajkich, kotřiž swoju podpjeru, cyrkwi a jeje służownikam wotmyslenu, nětčišej drohoće a wothódnjenju pjenjez přiměruja.

Dopis.

Njedźelu wustupi we Baćonju prěni króć Sokoł w katolskej wosadźe zarjadowany přez drje z wjetša katolsku Jednotu. Štož ćełozwučowanski program nastupa, běše přewjedźenjo cyle dobre a pokaza, zo móže naša serbska młodosć w tutej wěcy tež něšto wukonjeć; pokaza tež zdobom, zo je tajke zwučowanjo za strowosć jara wužitne a trěbne, hdyž so wšě stawy ćěła zwučuja a hibićiwe sčinja. Mnozy wšak praja: my wonka na wsach mamy dosć a nadosć přileżnosće k hibanju. Tola to je často jara jenostronske. Tež je trěbne woćehnjenjo k disciplinje. A k tomu maja służić ćełozwučowanske towarstwa. Tež k narodnomu sebjewědomju dyrbja naše ćełozwučowanske towarstwa woćahnyć. To wuzběhny jara derje swjedźeński rěčnik, knjez Lešawa z Čornec. Haj, zo by naša młodosć přecy w tutym narodnym duchu dźěłała, nic jenož ze słowom, ale tež wosebje ze skutkom! Bohudźak! naše katolske towarstwa młodźencow a knježnow su přecy dźěłałe w narodnym duchu a njeběše w nich cuzbarstwo z domom. Tuteje narodneje přičiny dla my w katolskich Serbach Sokoła njetrjebamy a móže wón wosebje w mjeńšich wosadach wobstojacym towarstwam ze škodu być, dokelž jim sobustawy wotwjedźe — lud dźěn rad za nowym dźe — a na kóncu njebudźe žane towarstwo k wuspěšnomu dźěłu sylne dosć.

W druhich dźělach Łužicy wšak móže Sokoł sebi wulke zasłuzby dobyć, zo tamnišu młodosć, wosebje tež studowacu, ke konsekwentnomu narodnomu čuću a žiwjenju zbudźi.

Před někotrym časom přińdźech z cuzym knjezom do cyle serbskeje wosady a zastupich na faru, zo bych sebi kluče za wobhladanjo cyrkwje wuprosył. Knjeni farařjowa mi na serbske prašenjo ani njerozemješe a runje tak nic dźěći ani słowčka, a tola sym nana słyšał zahorjene słowa rěčeć na hłownych zhromadźiznach M. S. Ani swoje dźěći wón njewukhowa za serbski narod. A kak podrywa sebi mjez ludom swoju dźěławosć za narod! Lud ma tu dobre wóčko a přiwoła potom lohcy tajkomu: „Lěkarjo, wuhoj najprjedy sebje samoho!“ Tež pola mnohich wučerskich swójbow je tosame, w našich katolskich Serbach, bohudźak, zasy zrědka. A potom rěčće mjez sobu serbski! Tež na swjedźenju w Baćonju słyšach Sokoły a Sokołki mjez sobu so němski rozmołwjeć. A pisajće serbski! Mnozy pisaja swojim serbskim staršim němski! Tu je tež płódne polo dźěławosće.

Na jedyn dypk pak sym podarmo w Baćonju čakał: zo so tam tola jónu wupraja zasady serbskoho Sokoła napřeco wěrje a cyrkwi. Za nas katolikow njeje wěra něšto dospołnje znutřkowne, štož kóždy wuzkosćiwje w swojej wutrobje khowa před kóždym cuzym wóčkom. Ně, Khrystus sam je sebi žadał, zo dyrbimy joho tež před človjekami wuznawać a je hrozył, zo toho, kotryž so joho mjena před človjekami hańbuje, njebudźe znać před swojim njebjeskim wótcom. To pak njepłaći jenož za jenotliwca, to płaći tež za kóžde towarstwo. Tež tu płaći: pak ze mnu, pak přećiwo mi; tež za kóžde towarstwo, byrnjež hewak tež nabožne njebyło, přińdźe jónu wokomik, zo budźe wuznać dyrbjeć, kajke je joho stojnišćo napřeco Khrystusej: pak z Khrystusom, pak bjez Khrystusa. To njepłaći jenož wo Sokole, to płaći tež wo towarstwach młodych ratarjow, wo kołojězdnych, spěwanskich a druhich towarstwach. Za nas katolikow je trěbne, zo tež naše towarstwa cyle a bjez wšoho wuwzaća a khabłanja na katolskich zasadach stoja a zo so wšitko wotstroni, štož by našomu katolskomu přeswědćenju jenož někak škodźeć móhło. A to dyrbi tež hižo we wustawkach być jasnje a bjez wšoho dwěla wuprajene. K tomu słuša dale, zo su w tutych towarstwach jenož katolikojo zjednoćeni, wosebje w towarstwach, kotrež maja za swojich sobustawow tež młodosć. Přetož młodosć njeje we wšěm tak derje wuwučena, kaž by to trjeba było. Dwě hodźinje nabožiny je za to přemało a mnohe wěcy tež šulske dźěći hišće njerozemja; tohodla je trěbne, zo so tež wotrosćaca młodosć we wšelakich wěcach rozwučuje a to stawa so najlěpje w towarstwach. To pak njeje možno, hdyž su tam sobustawy wšelakich wěrywuznaćow. Tež móže potom katolske přeswědčenjo katolskich sobustawow ćerpjeć přez tak wuzki wobkhad z druhowěriwymi, wosebje je-li su tući jara zrěčniwi a katolscy rozwučeni. Tohodla słuša do kóždoho towarstwa a kóždoho organisacije, hdźež su katolikojo a wosebje katolska młodosć, wosadny duchowny. Wón dźěn ma być naš wjednik k duchownomu, wěčnomu zbožu. Dokelž pak duchowne tak často, haj wšědnje tež do časnoho přima, dyrbi duchowny tež tu słowo sobu měć, haj w mnohich wěcach tež najwažniše. A to płaći wosebje wo towarstwownym žiwjenju. Towarstwa, w kotrychž su katolikojo a wosebje katolska młodosć, a w kotrychž wosadny duchowny městna nima abo hdźež je wón jenož ćerpjene pjate koło při wozu, njeje na prawym katolskim puću.

Tute we wustawkach a cyłym towarstwowym žiwjenju wuprajene katolske přeswědčenjo njebudźe a njemóže być narodnomu žiwjenju na škodu. Ně, krute nabožne přeswědčenjo budźe tamne jenož podpjerać. Tu płaća słowa wulkoho narodowca a biskopa Brynycha w Čechach: „We mojej wutrobje stej dwě sotře: kóžda ma moju wutrobu cyłu a kóždy po połojcy: narodnosć a wěra.“ Haj, wěra ma stać na prěnim městnje, wěra je te najwažniše, dokelž wjedźe k wěčnomu zbožu, za kotrež smy stworjeni. Přecy dyrbitej być w našich towarstwach tutej dwě sotře: wěra a narodnosć; ženje nic bjez wěry a nabožnosće a to po swojim wuznaću.

Wodajće tute słowa wašemu misijónarej. Přińdu z wutroby, kotraž so hori za waše časne a wěčne zbožo. Wosebje wy młodźency, kotřiž so do ćełozwučowanskich towarstwow zjednoćujeće: wuprajće tute zasady we swojich wustawkach. do swojich jednotow bjerće jenož katolikow — druzy njech sebi wutworja tež swoje jednoty —, katolske jednoty njech so zjednoća do jeneje katolskeje župy, kotraž je w swojim wuwučowanju a skutkowanju samostatna. Dźeržće wot so preč wšo, štož by móhło waše najdróžše kubło, swjatu wěru, wohrožić. A tutón strach wam hrozy, jeli wostanjeće na puću, kotryž sće započeli. Tu rěka hižo: principiis obsta, t. j. hižom w spočatku napřećiwjej so hrožacomu strachej. To njebudźe našu narodnu dźěławosć kazyć, ně, nawopak: posylnjeć, dokelž budźe wotstronjeny kužoł mnohich njedorozemjenjow. Hewak móhło so nam tak hić, kaž našim češkim bratram, kotřiž njechachu swoju wěru přeradźić. A to naš mały lud znjesł njeby. Budźće njewotwisni tež wot swojich słowjanskich bratrow, kotřiž tute naše přeswědčenjo njedźěła, haj w swojej domiznje napřeco njomu wojuja. Wuzwolće sebi swoje serbske njewotwisne mjeno, přetož často wupraja tež hižo mjeno cyły program. Wšitko to, štož sym napisał, njepłaći jenož jenomu towarstwu, ale wšěm, hač su to „Sokoljo“ abo spěwarjo abo ratarjo abo kołojězdni.

Sćěhujće a dopjelniće moju prostwu. Kak horliwje sće zwjetša wšitcy so wobdźělili na swj. misijónje. Hlejće, tu maće přileżnosć, pokazać, zo ze swojimi misijónskimi předewzaćemi khutnje měniće. A njebudźe to k wašej škodźe ani k časnej ani k wěčnej, ale k wašomu najwjetšomu zbožu. A tež narodej k spomoženju.

P. Klem. M. Rab, misijónar.

Posoł

na měsac august dyrbimy tola na 3000 hr. powyšić. Drohota bywa přecy hórša a mzdy postupuja skoro tydźeńscy. Budźe drje tež nuzne, zo so prawje bórzy předsydstwo a wubjerk towarstwa powołataj. Pokładnik.

Wupisanjo myta za literarne dźěła.

Podpisane towarstwo wupisa w różowcu 1921 myta na dźěła wótčinowědne a z krasneje literatury (hlej „Łužičan" 1922 čo. 1) z tym postajenjom, zo prócowarjo so wo myta maja wotpósłać swoje dźěła sekretarej komisije hač do 1. smažnika 1923. Dokelž w tutej dobje drje pokaza so zajim wo wupisanjo myta, ale njebu wotedate hišće žane dźěło, je towarstwo nuzowane podlěšić tute wupisanjo hač do 1. winowca 1923.

Z nowa sčinimy kedźbliwe na tute wupisanjo myta a zdźělujemy, zo smy so zasadnje rozsudźili zwyšić myta dobroprajenych dźěłow, tak zo bychu byłe přirunane poměram, kotrež nastachu a nastanu z wulkim znjehódnoscenjom němskeje valuty w dobje, hdyž budźa dźěła mytowane. We čestnej komisiji, kotraž budźe dźěła posudować, sydaja kk. min. radź. Adolf Černy, stud. radź. dr. Muka, wučeŕ Michał Nawka, prof. dr. Josef Páta a prof. Ota Wićaz. Sekretaŕ komisije, bankowy zastojnik Vlad. Zmeškal (Praha II, Naprstková 8/II), podawa informacije na wšitke naprašowanja, tohorunja też po postajenjach wupisanja přijima nastupace dźěła.

Za Českoserbske towarstwo „Adolf Černy" w Prazy

Jan Hejret, předsyda. — Vlad. Zmeškal, jednaćel.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Z Budyšina: Jakub Hejduška **10000** hr., Marija Krawcowa **20000** hr., Jurij Rab **17000** hr.; Jan Brycka z Radworja 2000 hr.; Jurij Nowak z Wudworja **10000** hr.; z Khróšćic: Handrij Wićaz 6000 hr., N. N. 1000 hr.; Madlena Šližowa z Hórkow 1500 hr.; Jan Bjarš z Łusča 1000 hr.; duchowny z Budyšinskeje wosady **10000** hr.; bjesadnicy w Dalicach 3000 hr.; přidawk někotrych ze Sernjan **17000** hr.; Jan Kětan ze Słoneje Boršće **20000** hr.

W Barlinje běchu 21. junija **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnaŕ; pola muki pak za dwójny centnaŕ = 100 kilogramm): pšeńca 1300000—1500000; rožka 900—990; ječmjeń 950—1000000; wows 900—980; **muka** pšeńčna 3700000—4400000, ržana 2800000—3000000. **Wotruby** pšeńčne a ržane 560—600, Raps 1400000—1500000. Pjeluški 950. Buny 750. Módre lupiny 550—600. Žołte lupiny 625—675. Rapsowy wosuch 700—750. Woka 800—900. Pochowa melasa 380—400. Běrnace kružki 700—740.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom ścele, móže je też póslać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Hospoza! Pytam za swój dom, hdźež žony njeje, katolsku staršu hospozu bjez přiwiska; nastupić měła nanajpozdźišo 1. sept. 1923. Derje je, hdyž je wokoło drobnoho skotu wustojna. Měsačna mzda by so wujednała, tola nic niže 100000 hr. Boži dom je we domje.

Nikolaus Paulik, Eisenbahn-Ingenieur, **Auerbach** i. V., unt. Bahnhof.

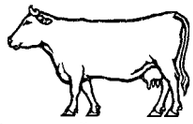
Serbowku za **kuchařku**, wosebje wustojnu za wulku mzdu pytam. Druhej holcy by někak při domjacych dźěłach k pomocy być dyrbjała. Prošu, so wosobinscy předstajić na Strehlaerstraße 7.

Direktor **Werner** w **Budyšinje** Jägerstr. 18.

Wulki transport wysokosućelnych

rańšopruskich hollandskich

kruwow a jałojcow

stoji hnydom na předań. Wuměnjam też na rězny skót.

Ćepica w Budyšinje

Telefon 729.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rěčam **naš serbski časnikaŕ** w **Khróšćicach** 1. njedźelu w **Ralbicach** 3. njedźelu **w Dobrošicach** kóždoho měsaca.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

Zjawny dźak.

Z ćežkim njezbožom je nas Bóh domapytał, před ćežšim pak nas hišće wobkhował. Susodźa a wjesnjenjo su nam z tajkej lubosću a woporniwosću k pomocy byli, zo woheń bórzy zhašachu a dalšu nadobu nam wukhowachu. Wšitkim wuprajimy z tym wutrobny dźak a „Zapłać jim to Bóh tón Knjez."

W Konjecach, 22. 7. 1923. **Swójba Hrjehorjec.**

Nowočasne

nastawki z marmora na myjace blidka

zhotowja po najtuńšich płaćiznach

Martin Adler,

rězbaŕ (Bildhauer)

w Njeswačidle.

Rowne pomniki a wobsadki w kóždym wuwjedźenju.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći měsačnje 3000 hr.,
:-: wot julija hač do kónc lěta 18000 hr. :-:

Nawěšćki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 1000 hr., reklamowy w teksće 3000 hr.

31. čisło 61. lětnika. | Redaktor: M. Just. Adressa: An der Petrikirche 6 II. | 4. augusta 1923.

Njezel!

Tamle na hórkatym polu wolacy z młodymaj wołomaj wora. Rola je hlinjana a zaskhnyta. Jeno z nuzu wućehnje skót pluh. Nětkle załoži do kamjenja. Wołaj wjaznjetaj. Tola wšo so samo rozemi a njemóže hinak być. Naš ratař pak so tohodla rozhori a roznjemdri jako dźiwi. To nima winy, ani rozoma. Do wočow so rozpyri, woči so wobwaleja, pjasće so zamknu, njemdry hněw po wšěch stawach, a krej wari so w žiłach. Nětk wichor wudyri; žołdk so přelije. Kruwař zareji, zazeli najswjećiše słowa, zaklije najhórše kletwy: njebjesa, kříž, sakrament; scerb, zaklaty, djaboł. — Je to móžno? To su wurazy w kotrychž hłupy, njerozomny hněw, človjeka njehódna, cyle njetrjebawša zasakłosć nad małej, snadnej njezminjomnej wěcu so wutřasy!

Hłupy, njewušny hólče! hańbuj so do šije, zo móžeš pře ničo a za ničo tajkule haru hnać! Hańbuj so, zo sy takle bjez myslow a bjez překładźenja, tak słaby na duchu, zo chceš z wjerchom wujěć a wowrótnić snadnoho, tak cyle naturskoho podeńdźenja dla! Sy dha ty človjek? Sy muž? Ty sam dźeržeše pluh trochu křiwje a trochu hłuboko a nětko ćepješ do njewinowatoho skotu a rejiš na wołaj! — Ně, — wjele hórje! twoje słowa płaća njebjesam, Bohu Knjezej, swjatomu křižej, sakramentej! Čohodla? — Je dha woprawdźe tamna swjatnica, kiž ma tebje něhdy wěčnje wozbožić, te městno, kotrež najbóle hidźiš? Abo čohodla rejiš na njebjesa? Je woprawdźe twój Bóh tón, kotrohož najbóle zacpěwaš? Čohodla rejiš na swojoho Boha, a na Knjeza njebjes a zemje we swojim wrótnym hněwje? — A haniš swjaty kříž, na kotrymž je Syn Boži za tebje wukrawił, tak jara we swojej wutrobje, zo so hněw přelije při najmjeńšej składnosći, kaž na př. hdyž twojej wołkaj khwilku dosć wjele njećehnjetaj? — Hramiš tak jara swjatomu sakramentej, kiž ma tebje wokřewjeć žiwoho a posylnić mrějacoho, zo při prěnjej lěpšej a najmjeńšej přileżnosći hramota z horta wudyri? — Rozpominaj tola, kak z tobu stoji! — Wutrobu maš połnu djabołow a poklećow a při kóždej přileżnosći abo wjele bóle bjez žaneje přileżnosće spěwaš woprawdźe djabołsku rěč. Kak surowje! — „A ně“, dźeš, „tak to njeměnju, hdyž zasakruju. To je jeno tajki hłupy nałožk!“ — Hłupy nałožk! jara hłupy nałožk! Nałožk, kiž ći njebjesa zamka, helu pak wotewrja; kiž wšitcy sprawni a rozomni ludźo zacpěwaja; — — złe duchi pak so na nim wjesela.

Chceš-li so tajkoho hroznoho, strašnoho nałožka wzdać, poklakni so rano a wječor wšědnje a też hewak hišće časćišo pola swojoho łoža a rozmysl sebi słowa, kotrež we hněwje (abo ze žortom) njedostojnje wupraješ! Rozpominaj prawje často tute swjate abo też hrózbne słowa! Njemóžeš-li pak też potom hišće so zelenja wostajić, dha potom do hele z tobu, hdźež słušeš, radšo dźensa hač jutře: přetož z kóždym sakrom rosće twoje zamołwjenjo a khostanjo hobrscy. Ale ně wšak! Jeli prawje často rozpominaš wo tutych swjatych słowach „njebjesa, kříž, sakrament“, dha so we twojej hłowje wujasni, a we wutrobje so scopli, a ty njerjekneš ženje wjacy swjate słowo ze sakrom.

Wo lěnjosći.

Kaž je ptak za lětanjo, tak je človjek k dźěłu rodźeny. Lěnjosć je spočatk wšěch njepočinkow. Dóniž David, kral, we wosobje wójnu nawjedowaše, wosta póćiwy a muž po mysli Božej. Jakož pak lěni we swojim hrodźe so překhodźowaše, bu mandźelstwo-łamař a mordař. Dóniž Samson z Filistami wojowaše, njebu předobyty. Tak ruče pak, hač w domje Dalily lóštnym wjeselam so poda, dźěła wopuśćiwši, bu słaby a njemudry a padny do rukow swojich njepřećelow.. Salomon bě najmudriši a najpobožniši kral, dóniž na templu twarješe a zcyła sprócny běše. Ale ach! přez lěnjosć bu wotročk mjasnych lóštow a służownik přibohow. A kaž je wón prjedy knihu mudrosće spisał, tak bě wón móhł nětko knihu hłuposćow napisać. Tohodla napomina nas swjaty Hawštyn: „Budźće sprócni, bratřa, a njewostajće so horliwosće, dokelž njejsće ani swjećiši dyžli David, ani sylniši dyžli Samson, ani mudriši dyžli Salomon!“ — A swjaty Chrysostom napomina: „Lěnjosć je to hnězdo, w kotrymž so wša złósć wulehnje!“ Tuž też nas swjate pismo k dźěłu woła: „Dźi, lěni!“ řeka w přisłowach, „k mrowi, wobhladuj jeje sprócniwosć a wukń mudrosć! Runjež nima mištra, ani wučerja, zběra sebi tola swoju cyrobu w lěće a hromadźi swoju potrjebu za čas žnjow.“

Njebjeski Wótc njepřepoda swojoho Syna někajkomu bohatomu lěnuchej, ale sprócniwomu ćěsli Józefej. Tón njedosta za wukubłanjo žanu pjenježnu abo druhu přiłohu, ale z ćežkim dźěłom dyrbješe bóžske dźěćo zežiwić. Też njećitamy, zo by Jězus, kiž tola tysacy ludźi z někotrymi khlěbami nasyći, khlěbowu křiń we wótčinskim domje přez dźiw zasy napjelnił, hdyž bě wona hdy wuprózdnjena, abo zo by wón hdy bědu tych swojich ze swojej wšohomocu wołóžił. Ně! ale wón pomhaše swojimaj staršimaj dźěłać, zo by tak nuzne zasłužić sobu pomhał. —

Pilnych dźěłaćeri wuzwoli tón samy Jězus pozdźišo za swojich japoštołow, a mjez joho posłucharjemi běchu najwjacy małych ludźi! —

Swjaty japoštoł Pawoł žiwješe so z dźěłanjom tepichow, a wot njoho mamy razne słowo: „Štóž njedźěła, nima jěść!“

Putnika Dorothea so něhdy něchtó wopraša, čohodla wón hač do slepeje ćmy dźěła, a swoje ćěło hač hłuboko do nocy krjuduje? Wón wotmołwi: dokelž by ćěło hewak

mje krjudowało", wědźo, zo dźěło a napinanjo mjasnym lóštam zadźěwa. —

Kak spomožne je dźěło za strowotu, drje njetrjebamy hakle naspomnić! Sławny lěkař wupraji so wo tym: Najlěpše prawidło za strowotu je Bóh sam Hadamej dał, prajo: „W poće swojoho wobliča dyrbiš swój khlěb jěsć!"

Politiski rozhlad.

Z Barlina. Wubjerk wšěch němskich kulturnych zwjazkow běše za sobotu a njedźelu 28. a 29. julija 1923 wosebitu zhromadźiznu do Barlinskeje university, na kotrejž dyrbješe so wobsadźenjo krajiny nad Rhynom a Ruhru ze strony Francózow a Belgičanow a jich tamniše wustupowanjo po zasadach prawa, kultury a moralki posudźić. Wyšši měšćanosta dr. Hamm rozprawješe nadrobnje wo ćerpjenjach a přesćěhanjach ćežko domapytanoho wobydlerstwa a měnješe, zo dyrbjał cyły swět tute nasylnosće zasudźić, kaž je něhdy nad kolonialnymi njeskutkami w belgiskim Kongu skućenymi rozhorjeny był. Prof. Meurer z Würzburka posudźowaše wobsadźenjo Poruhrskeje po zasadach prawa a kultury, just. radźićel dr. Wildhagen kritisowaše francózsku justicu a knjez z Medem rěčeše wo wobstojnosćach w jastwach. Ministerialna radźićelka Lejna Weberec pokazowaše na moralisku škodu, z tutoho wobsadźenja wukhadźacu, na njewuprajne čuće njewěstosće, kotrež je so žónskoho wobydlerstwa zmocowało, na mnohe pady přemocowanja, rozšěrjenjo spłažnych khorosćow a nješwarnych domow.

Njedźelu protestowachu zastupjerjo wšelakich wěrywuznaćow přećiwo wustupowanju Francózow a Belgičanow. Za katolsku Němsku rěčeše naš najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber, rozłožujo, kotre su žadanja křesćanskeje moralki w tutym nastupanju. Swět dyrbi spóznać, zo je Němska wolu měła, jej napołožene winowatosće dopjelnić. Wobžarować so ma, zo samo cyrkwinske woršty w Francózskej přez šćuwanjo jeje nowinarstwa so njemóžachu wo tutej wěrnosći přeswědčić. Słowa biskopowe wuklinčachu skónčnje w žadanju, zo dyrbi so Versaillske měrowe wučinjenjo revidirować, dokelž je njesprawne a zo ma wobsadźenjo nad Rhynom, Ruhru a Saaru bjez komdźenja přestać. —

Z Němskeje. W Němskej přihotuje so politiska kriza. Njedawno přinjese Berlinska centrumska nowina „Germanija" wótry artikl přećiwo politicy nětčišoho němskoho knježerstwa. Nětčiše njesłyšane wothódnosćenjo pjenjez a z tym zwisowaca njesměrna drohota wšitkich cyrobiznow a trěbnych tworow njeje zawinowana jenož z winami zwonkowneje politiki — wobsadźenjo Poruhrskeje — ale też znutřkowneje politiki. Wobsadźenjo Poruhrskeje a passivne přećiwjenjo je za statnu pokładnicu přinjesło wjele wudawkow; tohodla dyrbjachu so tam pjenjezy słać z hromadami. Město, zo bychu so tele srědki zwjedłe po puću dawka, su so pjenježne papjerki ćišćałe bjeze wšeje měry, tak zo němske pjenjezy w swojej hódnosći surowje padnychu. Wisaty dołh Němskeje wučinja přez 40 bilijónow hriwnow. Też zjednoćena socialdemokratiska strona Němskeje wustupuje přećiwo nětčišej politicy a staja wosebite žadanja. — Knježerstwo přihotuje, kaž so piše, wosebite dawkowe zakonje a druhe zakońske naprawy přećiwo dalšomu hospodarskomu rozpadej. Wone maja so hnydom němskostatnomu sejmej, kotryž so wokoło 8. augusta zeńdźe, předpołožić. Hač njespokojnosć so na to zlehnje, njeje hišće wěste.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Za njedźelu 29. julija běchu z komunistiskeje strony zjawne demonstracije připowědźene přećiwo fašistam (nacionalistiskim worštam). Něhdźežkuli so bojachu, zo móhłe z tajkich wustupowanjow njeměry nastać, a z nimi druhe hišće hórše sćěhwki. Też w Budyšinje wuwjedźechu komunisći tajku demonstraciju. Z bližšeje a dalšeje wokoliny běchu komunistiske wotrjadowanja do Budyšina přišłe ze swojimi krejčerwjenymi khorhojemi. Na žitnych wikach dyrbješe dopołdnja w 11 hodź. pod hołym njebjom zjawna zhromadźizna być. Na 300 demonstrantow bě so tam zešło. Druhi lud, kotryž tam stoješe, běše z wćipnosće přišoł. Hdyž měješe zhromadźizna so započeć, wotewrichu njebjesa swoje spušćadła a sylny dešć rozećěri wšitkich. Hakle po 12 hodź. móžeše so zhromadźizna wotměć. Najprjedy rěčeše jedyn jendźelski komunista w špatnej němčinje, tak zo lědma dźesaty dźěl bě zrozemić. Joho słowa wospjetowaše komunista Müller z Barlina a rozwi znowa žadanja komunistiskoho programa. Po skónčenju zhromadźizny zrjadowa so ćah zo by přez město ćahnył. Porjad so njeje nihdźe kazył! Měšćanske wobydlerstwo so wo demonstraciju njestaraše a tak njedócpě tuta prawoho doraza.

Z Ralbic. Na dioecesanskej synodźe w klóštrje Marijineje Hwězdy bu naš česćeny knjez farař Jakub Žur wot najdostojnišoho knjeza biskopa za Kamjenski archipraesby-

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

VIII.

Kaž wam hižo prajach: Swoboda, najeńk na Čerwjenym dwórje, bě česćeny a rad widźany pola prostoho ludu a pola knježich; wosebje młódši běchu jomu jara přikhileni a wědźachu jomu to na kóžde wašnjo pokazać. Přijědźeše-li sobotu do města, witachu joho knježa w hosćencu stajnje z wjesołym: „Ah, knjez Swoboda! Dźeń dobry! Nó, kak dha hišće khodźi? Derje, so wě; nas jara zwjesela!" Přińdźe-li na sudnistwo, hdźež běchu młodźi pisarjo, poskočichu hnydom tři, štyrjo kaž po pjerach, zo bychu jomu stólčk přinjesli: „Prošu, posydńće so. Přińdźeće dha njedźelu teź do bjesady? To so wě, zo dyrbiće." Zetka-li joho krawc, sćahny sebi kłobuk hač do zemje: „Dźeń dobry, dźeń dobry! Njecha so wam šćipki? Što knjeni dobroho dźěło, a młoda knježnička? Je wšo strowe? Hdy pak změjeće zasy něšto k šiću? Mam wubjerny płat!" Lědma bě wokoło rózka, zawoła na njoho rěznik Mamlak: „Knjez Swoboda! Kóc dundyr . . . wón njesłyši! Na jene słowčko! Hdy pak změjeće zasy hosći? Mam tu wubjerne ćelace pleco, to je wam něšto nobl! Što dźěła knježnička? Nimaće woła na předań? Nó, a kak dha z kwasom budźe?!"

A tak by to šło po cyłym měsće a přičina toho bě z wulkoho dźěła Maruška. Mějachu pak w měsće dosć rjanych holcow, ale Maruška je wšě přetrjechi kaž róża wšě druhe kwětki a nimo toho měješe, štož za naše praktiske časy też něšto płaći, pěknu nadobu a wěstu nadźiju na rjanu hromadku tołstych sadźakow. Kóždy človjek rad słyši, hdyž jomu po hubje rěča, dóniž woprawdźity zaměr toho njeznaje, tak też Swoboda; w měsće so jomu tak lubješe, zo so husto hač do wječora w hosćencu z druhimi knježimi zabawješe. Wosebje jara běštaj wokoło šosaŕ Bróna a referendar Zarjekwawski, kotrajž byštaj joho ženje njewopušćiłoj. Kóždy by powědał po swojim wašnju, šosaŕ přećelnje smějicy, Zarjekwawski, kaž so zastojnikej přistoja, ważnje a dokładnje. A wědźeše wšak też kóždy, čohodla to činješe. Bróna, wjesoły lohki ptačk, běše sebi trochu hłuboko do dołha zalězł, židźa joho kruće přesćěhachu a wón, chcyše-li so jich někak wobruć, dyrbješe sebi bohatu njewjestu hladać. Znaješe wšak też druhe, ale Maruška so jomu najpřihodniša być zdaše, hižo tohodla, dokelž by po Swobodźe Čerwjeny dwór samostatnje na so wzać móhł.

Knjez referendar Zarjekwawski bě stary młodźenc, kotromuž hižo kruće přez štyrceći dźěše, a tajkim chce so wosebje młodych njewjestow a k tomu přeješe wšak sebi też znate kulojte. Tajke referendarstwo ničo wyše njenjese a chce-li referendarowa „knjeni hrać", dyrbi to ze swojoho

terat za arcměšnika postajeny. Tuta wjesoła powěsć zbudźi tu wulke wjeselo, zo bu delanska wosada počesćena, prěnjoho arcměšnika w Kamjenskim wokrjesu stajić. Přejemy jomu do joho nowoho zamołwjenja połnoho zastojnstwa wjele zboža a Božoho žohnowanja.

Z **Jitka**. Njedźelu připołdnju ćehnješe přez našu ćichu wjes sylne hrimanjo. Dwójcy dyri tu do dweju žiwnosćow Bože njewjedro. Na dobre zbožo njeje pak žanoho wohnja z toho nastało. Jenož třěcha bu khětro wobškodźena. Kak je tola čłowječe žiwjenjo a zbožo zawěrno do Božeje wšohomócneje ruki położene!

Dwě primicy w Serbach.

W Khrósćicach.

Po 7 lětach kročeše njedźelu 29. julija zasy k prěnjomu razej nowoswjećeny měšnik po skhodźeńkach horje k wołtarjej. Běše to nowoměšnik knjez Jan Donat z Časec, kiž bu wot najdostojnišoho knjeza biskopa před tydźenjom sobu wuswjećeny w Budyšinje. Swoje studije je młody knjez dokonjał na Małostronskim gymnasiju a na universiće w Prazy, poslednje lěto bě alumnus Fuldźanskoho měšniskoho seminara.

Swjatočnosć primicy so započa z tym, zo měšnistwo, družki, ministrantstwo a khorhowje z cyrkwje po nowoswjećenoho dźěchu. Na farje přihotowaše so młody měšnik w nutrnej modlitwje na prěnju swjatočnosć toho wulkoho wopora. Staršej a přiwuzni čakachu w pódlanskej jstwi. Hdyž přewodnistwo zastupi pozběhny so k. primiciant a wosadny knjez farař Šewčik poréča někotre słowa k dźělenju. Swjeći so duchowny kwas. Swój wótcny dom, staršej a přiwuznych ma nětk wopušćić, tón měšnik Knjezowy a so cyle podać swojej njewjesće swjatej cyrkwi. Potom so wjeledostojny młody měšnik poklakny a nan a mać sčiništaj swojomu duchownomu synej nětk swjaty křižik na čoło, ert a wutrobu, kaž snadź staj to husto hižo činiłoj, wosebje tehdom, hdyž bě syn dyrbjał do dalokeje Prahi na čežke studije. A wokrjepištaj joho ze swjećenej wodu. Nětko nastaji so ćah na puć do cyrkwje. Prědku zmahowace cyrkwinske khorhowje a khorhowje towarstwow. Šěsnaće wulkich družkow we swojej knježniskej pyše jim sćěhuja, česć dawajo knježniskomu měšnikej. Ministranći w běłych košulkach a čerwjenych sukničkach klinkaja. Štyri małe družki sćelu róže a njesu znamjenja měšnistwa: krónu a ručany wěnčk. Hižo pišćele du — tu pozastany ćah před cyrkwinymi durjemi a družki witaja nowoswjećenoho do swjatoho měšnistwa ze zwjazanymi hrónčkami a wuzběhuja swjatosć a hódnosć měšnisku. Čah zastupi do přepjelnjeneje cyrkwje, pišćele mócnišo šumja, kóžde wóčko je ze sylzu połne, kóžda wutroba sćele horcy paćeŕ za młodoho měšnika, kotryž kroči po srjedźanskej hascy woblečeny do čorneje kleriki, kiž joho šwižnu postawu runja sćinej čini. Před wołtarjom spěwaja nětk duchowni psalm: „Kak lubozne su twoje bydlenja, o Knježe!“ Na to sćěhuje prědowanjo knjeza tachanta Jakuba Skale, kiž nam rozestaja: „Swjaty je měšnik, wón dyrbi samoho sebje swjatosćić, wón ma lud swjatosćić.“ Po „asperges me“ spěwachu duchowni: „Veni creator spiritus“ a na to swjećeše młody knjez swoju prěnju Božu mšu, při kotrejž bě jomu wosadny k. farař jako presbyter assistens a kk. kapłanaj Brusk a Nowak k pomocy. Khorowatosće dla bohužel nowoměšnik njemóžeše spěwać ale mjelčacu Božu mšu swjećić. Po primicy wudźěleše hišće požohnowanjo.

Po primicy zhromadźi wobjed duchownych knježi na farje, dokelž dyrbješe w 2 hodź. nyšpor być, kotryž je najdostojniši knjez tachant měł. Po nim jězdźeše knjez primiciant ze swojimi duchownymi bratrami do staršiskoho domu w Časecach. Při swačini přednjesechu wulke a małe družki wšelake zbožopřeća. Knjez stud. theol. Cyž wupraji jako hłowny starši zbožopřeću w mjenje studentow. Zajimawe je, zo běchu přednjesene basnje z wulkoho dźěła wot jednoroho njestudowanoho wotročka basnjene, a wuznamjenjowachu so přez rjanosć a połnosć mysličkow.

Přejemy nowoměšnikej Božu hnadu a strowotu do pastyŕskoho dźěła za naš lubowany, wot mnohich wšak zacpěty serbski narod, kiž nětkle trjeba wosebje muži, kiž bychu jón wjesć móhli Bohu bliže a kiž bychu jomu wukhować móhli serbsku narodnosć. Bóh chcył wjeledostojnoho knjeza primicianta bórzy zasy strowoho sčinić, wo to chcemy wšitcy Wšohomócnoho prosyć.

W Ralbicach.

Za nimale 39 lět měješe naša wosadna cyrkej žadnu wjesołosć, zo zasy jedyn z jeje synow, knjez Beno Wjacsławk, syn wyššoho hajnka we Łazku, jako młody měšnik swój prěni wopor Božeje mšě swjećeše. Posledni bě był lubowany knjez farař em. Mikł. Bjedrich, nětko we Worklecach. Tuž bě to za njoho wosebite wjeselo, zo smědźeše na tutej primicy so wobdźělić. Tola cyła wosada, wosebje młodosć, přihotowaše so hižo dawno na spěwanskich hodźinach a při wěncywiću po dołhich wječorach na tutón wosebity swjedźeń. A zawěsće wostanje njedźela 29. julija

---

činić. Bjez dźiwa tuž, zo jomu wšě mysle za Marušku dźěchu. Wobaj hotowaštaj so do boja, zo byštaj sebi njewjestu dobyłoj, wobaj chcyštaj pak też jako rozhladnaj do časa so z bitwišćom zeznać a tuž so družeštaj ke knjezej Swobodźe a pak zasy dyrbješe pinčuik jomu zasyglowanu z najlěpšim přinjesć. Swoboda pak, wosebje hdyž bě husćiše škleńčcyne dno widźał, khwaleše swój dwór, ličeše, kelko dobytka to lěto změje a powědaše wo statnych papjerach, zo tamnaj lědma na stólčkach wutraštaj, bjez toho, zo jomu njebyštaj z radosću wokoło šije padnyłoj. Telko z joho słowow spóznaštaj, zo Maruška hišće lubowarja nima a zo móžetaj so tohodla bjez stracha wo jeje ruku zamołwjeć. Z cyła Brónje ani na mysle njepřińdźe, zo chcyło so referendarej na starej nozy hišće na žeńtwu khodźć, a referendar, — wězo jako jurista móžnosć podobnoho prócowanja knjeza Brony prěć njemóžeše — mudrowaše tak: „Hdy by takle tón natuška mi do kału łazył a snadź holcy trochu hłowu zawjerćał, hdyž ja potom přińdu, tola ważny a nazhonity muž, so staršimaj woči wotewrja a dóstanu młodu žónku!“ Rucy žimawši a plěchatu hłowu sebi zhładźiwši přimny za škleńcu: „Knjez Swoboda! Na zasywidźenjo! Je hižo w 7. hodźinje a to je mój čas na překhodźowanjo.“

„Na zasywidźenjo, česćeny knježe! Prošu, počesćće wšak nas jónu ze swojim wopytom.“

Referendar so pokłoni.

A wy, knjez Bróna, — njedrožće jeno so a přijědźće też; ale prawje bórzy.“

„Přijědu, serbski bratře, přijědu. Na waše strowjo.“

Bróna bě wšo druhe jenož žadyn dobry Serb po zmyslenju, ale wědźo, zo je Swoboda horliwy narodowc, chcyše też jomu do wočow trochu serbować.

„Kćěj naše Serbowstwo!“ wurazy Swoboda radostnje. „To so mi lubi, knjez Bróna, zo so za swój narod njehańbujeće. Sława serbskomu narodej!“ Postanywši zběhny škleńcu a storkny z Brónu, zo wšo klinčeše. Referendar pokašlowa a přikiwny ze swojej mjelčicy z nazdala.

IX.

Běše druhu njedźelu augusta po připołdnju. Hejdan sedźeše kurjo pod lipu před prědkownymi wrotami. Wokoło njoho po trawje sedźachu holcy a zady na płót zaprjeny hraješe Hančka na harmoniku. „Kaž so zahusluje, kóžda poskakuje“ — a holcy so počachu po trawniku wjerćeć, zo jim suknje zalětowachu. Najmłódša, holca kaž sorna, přiskoči k Hejdanej: „Nó, što dha naš stary tu tak sedźi? Pój!“ Hejdanej so holčo lubješe. Jušku z dympki wulinywši a tobak přitłóčiwši, rjekny: „Hančka, jenu spěšnu!“ Hančka poča hrać a Hejdan so z holičom wjerćeše a přistupowaše, zo by radosć hladać. Woči so jomu swěćeštej a wšě stawy hrajachu. Druhe holcy so smějachu a Hejdan pušći rejwarku z porstami mlaskajo. „Ha! wy sebi mysliće,

wšitkim w dobrym wopomnjeću. Cyrkej sama pokazowaše woprawdźe swjatočny raz. Štyri zelene pletwy z wjećha dele wisajo, tworjachu podobu krony před wulkim wołtarjom, kotryž błyšćeše so z lutymi myrtami. Klětka a khory běchu z pletwami a wěncami wupyšene. Wosrjedź cyrkwje debješe na dołhej pletwi wulka zelena króna cyłu cyrkej. A před cyrkwju běchu naši hólcy krasne čestne wrota kaž zelenu khłódnicu postajili. — Krótko před 8 hodź. zestupa so swjedźeński ćah, na čole kříž srjedź dweju swěčnikow, kotrejž hólčkaj njeseštaj, potom khorhowje, spěwarjo a družki, před faru, hdźež po młodoho měšnika duchowni sobubratřa, staršej a bližše přećelstwo přińdźechu. Hdyž bě knjez arcměšnik Žur jako wosadny faraf knjeza primicianta postrowił a jomu zbožo přał a zbožownaj nan a mać swojoho syna požohnowałoj, wjedźeše swjedźeński ćah młodoho knjeza pod mócnym zwukom zwonow a pozběhowacym spěwanjom kěrluša „Hdźe sy ty moja radosć“ do cyrkwje. W cyrkwi zastaji knjez wučef do spěwanoho kěrluša harmoniske akkordy pišćelow. Po wuspěwanju versiklow a „Veni creator spiritus“ při wołtarju stupi swjedźeński předař knjez dr. theol. Jakubaš t. č. w Hajnicach na klětku a rozwi w němskej rěči ze zahorjenymi słowami dostojnosć měšnistwa a we serbskej hódnosć katolskoho měšnika. Nětko zwobleka so knjez primiciant měšnisku drastu, zo by přistupił k wołtarjej Knjeza, kotryž joho młodosć wobnowja. Jomu posłužowachu jako presbyter assistens knjez arcměšnik farar Žur, kk. kapłan Kětan a minorist Donath z Fuldy jako diakon a subdiakon. Towařstwo „Lilija“ spěwaše Hallerowu łačonsku missu za měšany khór, kotruž bě jeje njesprócniwy dirigent, knjez wučef Mikławš Hajna z Konjec, po dołhich wječorach spěwarjow a spěwařkow z wulkej prócu a sćerpnosću nawučił, pod mištrskim přewodom pišćelow harmoniscy a wustojnje, štož je swjatočnosć wulcy pozběhnyło. Na Božej mši přistupichu zbožownaj staršej a přiwuzni k swj. woprawjenju. Je to hnujacy a pozběhowacy wobraz za wšitkich přitomnych. Ze swjatočnym Te Deum a sakramentalnym požohnowanjom skonči so wurjadna cyrkwina swjatočnosć. Po Božej mši wudźěleše młody měšnik primicne požohnowanjo. — Njech zbudźi tutón rjany swjedźeń we wěriwych žiwe a skutkowne zmyslenjo za katolske měšnistwo, zo by Bóh druhim wobdarjenym młodźencam lubosć k měšniskomu powołanju dał a w našich swójbach so tale lubosć prawje hajiła. Po připołdnju zeńdźe so črjódka hosći k duchownomu kwasej w přećelnej Łaskowskej hajnkowni. Při nim małe družki wšelake rjane hrónčka a přeća přednjesechu. Snadź by derje było, zo bychu hrónčka so hromadźale a wočišćałe. Njech wšitke wuprajene přeća knjez primiciant w měšniskim powołanju dopjelnjene namaka. A tuž přejemy tež tudy jomu Božu hnadu a hnadowne skutkowanjo w Knjezowej winicy.

Třoja swjatočnosć w Baćonju.

(Synody dla zapozdźene.)

Mała wosada zamóže jenož zrědka a tež potom jenož zwaha zapisować z małymi pismikami do stawizniskich analow. Čim radšo to čini, ma-li k tomu přiležnosć.

Tak chcyše so wosada na dwoji swjedźeń poswjećenja noweju zwonow a wudźělenja swj. sakramenta firmowanja hódnje přihotować z wobnowjenjom swj. misijóna. Hdyž je wosada loni prěnja započinała ze swj. misijónom — štož knjez biskop khwalobnje wuzběhny — chcyše tež prěnja być při wobnowjenju swj. misijóna.

Wot njedźele wječora (15. VII.) hač do srjedy ranja běchu předowanja, kotrež měještaj našej wjeleledostojnej misijónaraj: knjez dr. theol. Jakubaš dwójcy, knjez P. Rab štyri króć.

Srjedu přistupi wosada zhromadnje k swj. woprawjenju.

W spowědnym stole wupomhaštaj wjeledost. kk. fararjej Žur a Mič. Wšěm štyrjom hišće raz wutrobny dźak!

Štwórtk měješe być poswjećenjo zwonow. Wšelake zadźěwki a njeluboznosće kaž stawkowanjo dźěłaćerjow, přiwóznikow a kowownikow we Wrótsławju (Transport- u. Metallarbeiterstreik) zawinychu, zo njemóžachmy přewjezenjo zwonow železnicy dowěrić a tuž wosebite auto z Budyšina do Wrótsławja pósłachmy. Tohodla dyrbješe so swjatočnosć wotstorčić na sobotu. Pjatk dopołdnja dojědže auto do Haslowa Rebišecom. To bě wjesoła powěsć a mnoho ludźi so tam zeńdźe. W Baćonju so mjez tym wšitcy pilnje přihotowachu a rucy hibachu. Dwaj dnjej ćežkoho dźěła bě trěbne, staraj zwonaj wupowsnyć, stare powisadło wotstronić a nowe k lóžšomu zwonjenju připrawić. Wot ranja hač do nocy we wěži dźěłachu. Wšěm pilnym rukam, předewšěm knjezej Michałej Ćemjeri z Wutołčic jako nawjednikej najwutrobniši dźak! Pódla cyrkwje k šuli pod khłódnymi lipami so natwari rumna tribina za duchownstwo při poswjećenju zwonow. W Haslowje a Baćonju so stajachu čestne wrota.

Rano zahe, 1/26 hodź. zarjadowa so swjedźeński ćah, zo by nowymaj zwonomaj napřeću šoł. Haslowska młodosć bě za zwony pilnje wěncy wiła, tak zo bě wóz, samo kolesa, cyle z wěncami wobwity. Wóz ćehnještaj dwaj za-

---

zo rejwać njemóžu? Hoho! Ja sym samo w Drježdźanach na bale rejwał!“

„Hejdano, njełži!“

„Ja a łžeć! Hdyž běch za wóznika sym jězdźił z Lipska do Budyšina. W Drježdźanach běchmy přez nóc. Runje tón wječor, hdyž dojědźechmy, dyrbješe w našim hosćencu bal być. Ja prajach: kajki też to tajki měsćanski bal budźe? Čakach. Na wječor přijědźechu jene sanje za druhimi — bě w zymje — a na kóždych wosobnje wuhotowane knjenje. Ja sebi tola bjez mała woči wuhladach! Ty, Herta, to běchu ći tola wjele rjeńše jandźelki, hač ty!“

„A budź jenož změrom, stara blada!“ přerazy joho stara dźowka.

„Na to dźěchu wšitcy po skhodach horje“, powědaše Hejdan dale. Běch tam rad šoł, ale njesmědźach, před skhodom stoješe portyr. Hercy počachu piskać a w prěnim poskhodźe bě derje suhanjo a šmóranjo słyšeć. Mi so mało njezechce, běch tehdom hišće młody hólc. Ja sebi prajach: Pětrje, hladaj, kak zo tam někak horje tłóchnješ. Hdyž na jědnaće dźěše, sunych so k portyrej a rjeknych, hač mje njechał horje puščić, zo bych sebi rady rejwanjo wobhladał; při tym jomu něšto na piwo dach. Portyr rjekny: „Nó dźiće, ale do sale njesměće! Stupńće so bóle wot duri.“ — „Ja wšak znaju“, rjeknych a dźěch po porstach horje. Mějach na sebi wowči kožuch, na hłowje kosmatu čapku a na nohomaj dołhe škórnje z podkowjemi a na pódušach derje z hozdźikami nabite. Njełžu, zo měješe kóždy tajki hozdźik hłowčku kaž hrochowe zorno. Stupich so do duri a hladach. Z woprědka wšak so nichtó na mnje njedohlada. Po khwili so někajki knjez do mnje zahlada, bě w čornym fraku z wopušemi, w bělym lacu a rukajčkach, wućahny sebi škleńcy a přez nje pohladawši, da so do směcha. Też druhim knjezam mje pokaza, ći so tohorunja smějachu a dźěchu ke knježnje a popowědachu z njej něšto. Knježna so za mnu wobroći a drožeše so. Ale hnydom so wusmja, suny ruku do joho a přińdźeštaj hromadźe k durjam. Tu zastawši rjekny knježna — so wě, po němsku —: „Wujko, njebyšće ze mnu rejwał?“ Ja hladach kaž woł na nowe wrota. Knježnička běše w bělej drasće, wokoło pasa měješe čerwjeny bant a na hłowje same kudźerki. Hladaše na mnje z čornymaj wočomaj a posměwaše so, zo so mi wša hłowa wjerćeše. Ja prajach: „Hnadna knježnička, kak tola ja, mazany wóznik —“. — „Ničo njewadźi“, rjekny, „lubiće so mi runjewon tajki.“

„Hejdano, z měrom! To je přewjele!“ zawoła Hančka.

„Čista wěrnosć! Dźiće so tam woprašeć!“ — „Nó“, ja praju, „hdyž chceće tak dobra być, ja sebi z radosću jenu zaskoču.“ Knjez stupi před hercy, a zawoła do ruki zakleskawši: „Ajnen walcer!“ Hercy z wjesela zawrjeskachu a ja wjerćach so ze swojej knježničku. Knježa a knjenje placachu a smějachu so. Dźěše wam to kaž po lodźe.

přahaj (Rebišec a Leńšec) w staroserbskim zdrasćenju (wuslěkanej a w čerwjenym lacu a knjez kubleŕ Rebiš wóz na konju přewodźeše. 30 křižeri prědku jěchaše. Tak přewodźachmy zwony na Baćonsku hórku. Tam na wsy je knjez faraŕ do wosady witaše wuprajejo wosadnu radosć po dnjach běděenja, spominajo nadrobnje na přikhad prěnich zwonow do Baćonja (19. okt. 1885) a přejo, zo mohłe nowe zwony wjele rjanych dnjow Božeje hnady a wjesołosće nam zwonić do živjenja.

Po małej přestawcy, kiž so k fotografowanju ćaha wuži, přijědźe najdostojniši knjez biskop, přewodźany wot najdost. knjeza tachanta. Powitany wot k. fararja a wjesnjanosty knjeza stawnika Měrćinka podźakowa so knjez biskop za rjane powitanjo, kiž bě też hižo na mjezach knjez kubleŕ Delan-Wunjowski w mjenje křižerjow wuprajił.

Ćah so zestupa na puć do cyrkwje. Bě też dźěławy dźeń a runje sobota, bě so mnoho ludźi, wosebje też wjele druhowěriwych, zhromadźiło. Knjez biskop zastupi do cyrkwje wot khorhojow a 24 wulkich a małych družkow přewodźany, mjez tym zo wosada hižo wonka čakaše na swjećenjo zwonow. Z khora strowješe najhnadnišoho knjeza spěw „Ecce sacerdos“ a po zawodnych modlitwach poda so knjez biskop k swjećenju zwonow. Najprjedy měješe prědowanjo rozłožujo swj. cyrkwine wobrjady wustupowanja a žałbowanja zwonow wuzběhujo woporniwosć wosady. Knjezej biskopej asistowaštaj kk. faraŕ Žur a kapł. Kral-Kulowski. Też běchu hišće přitomni kk. fararjo Šewčik z Khrósćic, Mič z Njebjelčic, Šulc z Auerbacha, administrator P. Romuald, misijónaŕ P. Rab z Wotrowa a katecheta Dostál z Kraloweje Hradce.

Zwonomaj kmótřachu:

Marija Ćemjerowa z Wutołčic,
Hańža Delanowa z Baćonja,
Marija Lipičowa z Češkec,
Hana Rjeńčowa z Čornec,
Hańža Smolina z Baćonja,
Madlena Viccyna z Haslowa.

Dokelž hižo wjacykróć: w Khrósćicach (1920), w Budyšinje (1922), w Ralbicach, Njebjelčicach a Róžeńće so sama swjatočnosć wotmě, je njetrěbne, dalše wo tym pisać.

Po poswjećenju zwonow bě wobkhad po kěrchowje z předpisanymi modlitwami před kěrchowskej Božej matru.

Sćěhowaše pontifikalna Boža mša. Khór spěwaše dwojohłósne missu. Po swjatym sćenju stupi knjez biskop na klětku, prědujo wosadźe wo wudźělenju hnadow Ducha Swjatoho w swjalym sakramenće firmowanja. Po prědowanju wudźěli bamžowske požohnowanjo. Po swjatočnych Božich służbach so na 50 firmujomnym swj. sakrament wudźěli. W dołhim ćahu, dwaj a dwaj, přistupichu k wołtarjej, přez kapału so zasy do cyrkwje wróćo.

Te Deum a swjatočne požohnowanjo skónči cyrkwinu swjatočnosć. Ćah přewodźeše knjeza biskopa na faru, kiž so z kóždym přećelnje rozmołwješe. Na farje postrowichu knjeza biskopa předstojićerjo cyrkwje, šule a gmejny.

Před připołdnjom bě hišće w cyrkwi šulske pruhowanjo, kaž też prjedy druhich wosadach.

Popołdnju wopyta knjez biskop hišće jenotliwe domy w Baćonju, do kóždoho domu zastupiwši bu pokornje witany a před wječorom dźěše pěši do Čornec a też w Čornečach poby pola kóždoho a pola k. Rjeńća powječerawši poda so wječor do Budyšina.

Tak bě mnohe dźěła wot ranja hač do wječora dokonjał a wjeselo a dźak wosadnych za dóstate Bože hnady a a přihotowane duchowne wokřewjenjo přewodźeše joho do Budyšina. —f—

Dioecesanska synoda

w klóštrje Marijinej Hwězdźe

24. 25. a 26. julija 1923.

(Skónčenjo.)

Wšědnje wotměwaše so wob čas synody wječor we 8 hodź. wulki swjatočny wobkhad po klóštrskim dworje. Na prěnim dnju bě prócesijón k česći swjateje Marije. Hdyž bě so najdostojniši knjez biskop po zwučenym wašnju do klóšrskeje cyrkwje přiwjedł, zestupa so dołhi ćah k swjatočnomu wobkhadej. Na čole dźěchu subdiakon ze sleběanym prócesijónskim křižom srjedź dweju swěčnikarjow, ministranći a khorhojnicy, za nimi něšto serbskich družkow ze swojej towaŕstwownej s. Marijinej khorhoju a z postawu s. Marije, kotruž 6 družkow njesechu. Jim přizamknychu so wšitcy 62 synodalni duchowni, kóždy w rocheće a ze zaswěćenej swěčku w rucy, praelatojo we swojej fijonkowej, probstaj w módrej drasće. Za nimi kročeše we biskopskej drasće mjez dwěmaj klóštrskimaj duchownymaj osečanski abt najdostojniši knjez praelat dr. Scharnagel w mitrje a z biskopskim kijom. A zasy bě widźeć hišće rjeńši prócesijónski křiž, njeseny wot jenoho subdiakona, běše to kapitulski křiž Budyšskoho kapitla. Za nim dźěchu 2 vikaraj, 4 kanonikojo w čerwjenych mozetach ze swojim tachantom najdostojnišim knjezom tachantom Skalu w biskopskej drasće a skónčnje najdostojniši k. biskop dr. Schreiber

---

Špundowanjo bě wóskowane a njeměł-li ja tych nowych podkowjow a hozdźikow, bych drje so někotry raz wobsunył. Nadobo zawoła jedyn knjez ke mni khwatajo: „Halt, halt!“ Ja zastanu, knježna wotskoči a knjez pokazowaše na zeń. To bě rjane! Hdźežkuli běch ze swojimi škórniskami pobył, ćahnychu so hotowe brózdy po zemi. Nó, te hozdźiki tola mało njeworachu we wósku! Knježny rucy łamachu, knježa přihnachu so ke mni a storkachu mje k durjam. Ja praju: „Tak je to w Drježdźanach móda? Najprjedy přeproša a na to wumjetaja!“ — „Dźiće jeno, štož wupijeće, to wam zapłaćimy.“

„Ale što jeno so tu zasy tak próši?“ zebra so zezady hłós. Wšitcy so wobhladnychu. Stoješe tam Swoboda z hajńskim. Běštaj so na polu zetkałoj a najeńk přeprosy Jurja na škleńcu piwa.

„Ja wšak mam tu tajku zabawu z holcami. Što dha bychmy započeli?“

„Ale wšo jomu tola njewěŕće“, dźeše hajnski k holcam. Smějo woteńdźetaj wobaj do wobydlenja. Tu pak bě wšo prózdne.

„Budźa w khłódnicy“, praji Swoboda. „Dźiće do prědka. ja přinjesu piwo. Holcy su dźens wšě wonka.“

Dobrak dźěše do zahrodki. Tu jenož Swobodźina sedźeše w protycy čitajo.

„Witajće, knjez Jurij, witajće! To je dušnje, zo sće přišoł. Sym tu cyle sama. Naš je sebi do polow wušoł.“

„Je hižo domoj. Smój so hromadźe wróćiłoj. Hnydom přińdźe. A hdźe je knježnička?“

„Budźe zady we wulkej zahrodźe. Tam najradšo sedźo čita. Wboha nima dźěn tu też docyła nikoho. Zawołam ju.“

„Njeprócujće so. Ja tam sam po nju dóńdu.“

„Wona najradšo pod lipu syda. Tam by też njebohi Arnošt sydał, — Bóh dał jomu wěčny wotpočink —, tam ju nadeńdźeće.“

„Hnydom tu zasy sym.“

„Hdźe pak?“ wołaše Swoboda w durjach stojo, pod pažomaj štyri bleše dźeržo.

„Du po knježničku do zahrody.“

„Wočakńće — najprjedy jenu wupijemy na powitanjo.“ Wzawši blešu mjez kolenja zawjerća wućahowak a „pumps“. — „W skoku škleńcu — ćěka! — Tak, to je piwo, kaž wino. Potajkim, knjez Jurij, na dołhe živjenjo!“

„Połsta lět!“

„Kaž Bóh zechce. Ale sprawne!“

„A dobri Serbja wostańmy!“ přida młodźenc.

„Bóh to dał!“ přistaji najeńk, škleńcu do dna dopiwši. „A nětk dźiće po holčo. Ale psa tu wostajće, zo nam tam cyblu njepołamje.“

Młodźenc wotwjaza waču a położi ju na zeń: „Amidor, sem; leż a njedaj nikomu!“

(Přichodnje dale.)

we swojej dołhej načerwjeńkojtej biskopskej drasće. Dołhomu ćahej přizamkny so hišće wulka syła wěriwych. Po puću spěwachu pak alumnojo nabožne spěwy a psalmy, pak piskachu hercy Kukowskeje wohnoweje wobory kěrluše. Wulkotny a natwarjacy zaćišć dyrbješe tajki ćah pobožnych duchownych a wěriwych na kóždoho činić. We wječornych směrkach błyšćachu so krasna družba pycha a cyrkwinske drohotne drasty we swětle telko zaswěćenych swěčkow. Hdyž bě ćah zasy do cyrkwje zastupił, zaklinča mócnje Marijiny spěw: „Magnificat“. Ze sakramentalnym požohnowanjom, kotrež měješe osečanski praelat, skónči tuta pozběhowaca swjatočnosć. Jesuita P. Zorell nawjedowaše kóždy wječor po wobkhadźe duchownych k rańšomu rozpominanju, kak je měšniske žiwjenjo woporne žiwjenjo. Tež přitomni wěriwi připosłuchachu joho natwarjacym słowam.

Tak njeje synoda jenož čas zwonkownoho wobnowjenja za dioecesu, ale tež nutřkownoho wotrosćenja za měšnikow a lud.

Druhi synodalny dźeń padny na swjedźeń swj. Jakuba jap. Pontifikalnu mšu měješe najdostojniši knjez tachant Skala w přitomnosći najdostojnišoho knjeza biskopa a jomu assistowaše nowopomjenowany probst knjez praelat Jakub Štranc. Běše to za wobeju dźeń jeju mjeninow. Po swj. sćenju měješe knjez farař Katschmann z Kamjenicy 2. synodalne předowanjo. Ryzowaše w přijomnej rěči čas a žiwjenjo a zasłužby swj. Bena, něhdyšoho Mišnjanskoho biskopa a našoho patrona. Dźensniši dźeń bě dźěn k wosebitomu počesćenju tutoho swjatoho postajeny. Tohodla bu powostanka swj. Bena (rjebło) w nowym pozłoćanym relikwiaru, na monstrancu podobnym, na s. Marijinym wołtarju k pobožnomu česćowanju wustajena. Na kóncu pontifikalneje Božeje mšě wuwosta zasy swjatočne požohnowanjo kaž na prěnim dnju, dokelž so hakle na kóncu dźensnišoho cyrkwinoho posedźenja wot najdostojnišoho knjeza biskopa wudźěli.

Po Božej mši běchu podobne wobrjady za synodu kaž na prěnim dnju: Psalm, modlitwa, napominanjo a wosebite swj. sćenjo, kotrež diakon swjatočnje spěwaše. Nětko sćěhowachu wšelake dekrety za zarjadowanjo dioecesy. Z nich je nawažniši hižo wozjewjeny wo rozdźělenju dioecesy do 14 wokrjesow, 12 archipresbyteratow a 2 samostatnej měšći, Budyšin a Mišno.

Lětsa 31. meje běše 400 lět było, zo bu Mišnjanski biskop Beno w zrudnych časach duchownoho powala swjaty prajeny. Bamžowska bulla (swjatočny wozjewjacy list) pak njebu hišće ženje swjatočnje přečitany. Tohodla přečita nětko knjez msgr. Feßler, farař w Freitalu, bamžowsku bullu wot bamža Hadriana VI. wudatu w Lěće 1523, 31. meje. We njej rozpisuje s. Wótc žiwjenjo swj. Bena, joho mócne wustupowanjo za prawa katolskeje cyrkwje, joho hnadowne skutkowanjo při rozšěrjenju katolskeje wěry mjez pohanskimi Serbami, kotrež Bóh z mnohimi dźiwami wobswědči. (Snadź by so cyła bulla w „Krajanu“ tež we serbskej rěči wočišćeć mohła. Tu so njedosahacoho městna dla to njehodźi.)

Po přečitanju tutoho ważnoho pisma zaklinčachu z khora klóštrskich knježnow dźakne akkordy pišćelow a khwalbny spěw na swj. Bena; zwony wozjewjachu swjatočny wokomik bližšej wokolinje.

Po tym měješe najdostojniši knjez biskop dlěžšu narěč, we kotrejž rozjasnješe winy dioecesanskoho zarjadowanja na historiskim zakładźe a wupraji přeco, zo by katolska cyrkej hišće bóle kćěła a dale so rozšěrjała. Wo to dyrbimy Boha wěčnje prosyć, zo by k nam přišło joho kralestwo. Po tutej zahorjacej narěči wotpołožichu knježa duchowni, kotřiž běchu so k wšelakim zastojnstwam pomjenowali, swjatočnu přisahu před wołtarjom do rukow biskopa. Ze swjatočnym požohnowanjom najdostojnišoho knjeza biskopa skónči so tute ważne posedźenjo.

Popołdnju bě zasy po zhromadnym łaćonskim nyšporu duchownych tajne posedźenjo w probstowni, mjez tym zo wonka dwaj bohosłowcaj před durjemi zastup wobstražowaštaj.

Wječor běše zasy wulki wobkhad a to dźensa k česći swj. Bena, kotryž měješe najdostojniši knjez tachant Skala. W biskopskej drasće njeseše wón w ćahu, kotryž bě so w samsnym rjedźe zestupał kaž wčora wječor, relikwiju swjatoho Bena, mjez tym zo duchowne knježny, alumnojo a hudźba kěrluše na tutoho wulkoho swjatoho našeje dioecesy zanjesechu. Dešćika dla dyrbješe so puć prócesijóna kusk skrótšić. Ze swjatočnym požohnowanjom z Najswjećišim skónči so druhi dźeń synody.

Třeći dźeń synody běše swjedźeń swjateje Hany. Su to mjenine hnadneje knjenje tutoho klóštra. Hdyž běchu rano zahe wot 5 hodź. sem kaž dwaj dnjej prjedy wšitcy knježa duchowni swoju Božu mšu woswjećili a zawěsće też na hnadnu knjeni spominali, zestupachu so zasy krótko před 9 hodź. před probstownju, zo bychu najdostojnišoho knjeza biskopa do cyrkwje přewodźeli. Dźensa měješe knjez abt dr. Scharnagel pontifikalnu Božu mšu. Jomu assistowaše k. probst Seidler, farař při dwórskej cyrkwi w Drježdźanach jako presbyter assistens. Po swj. sćenju měješe knjez farař Beier z Lipska 3. synodalne předowanjo wo woporach měšniskoko skutkowanja. Po Božej mši běše zasy zjawne posedźenjo w cyrkwi. Na nim buchu hižo wobstojace fary wobkrućene a kanoniscy założene, stare fary ze stareje Mišnjanskeje dioecesy we swojich prawach a dokhodach z nowa wobkrućene. Wot nětka nimamy žane expositury wjacy ale jenož samostatne fary a dušepastyrstwa.

Hižo do časa bě najdostojniši knjez biskop do Roma na swj. Wótca hołdowacy list pósłał w sćěhowacym wobsahu:

W Budyšinje, 12. julija 1923.

Najswjećiši Wótče!

Bliži so 24. julij, na kotrymž so w česćomnym klóštrje cistercienkow w Marijinej Hwězdźe w sakskej Hornjej Łužicy po 400 lětach najzrudniših podeńdźenjow prěnja Mišnjanska dioecesanska synoda zhromadźić ma. Z dźakownej wutrobu dopominamy so wšitcy, zo je naše biskopstwo, něhdy sławne, potom pak přez šćěpjeńcu we wěrje roztřasene, přez duchownu pomoc swjatoho Japoštolskoho Stoła zasy postanyło. Moje, kaž też cyłoho duchownstwa najhorcyše přeća pozběhuja so za najwyššoho pastyrja, naměstnika Khrystusowoho na zemi, kotryž je ze šćedriwej ruku naše bědy wołožał. Njech Waša Swjatosć to jako njekhabłace znamjo dźakowneje podatosće připóznawa, zo je katolska Sakska přez lětstotki ćežcy pruhowana, z Japoštołskim Stołom w krutej wěrje a dźěsćowskej posłušnosći na přecy zjednoćena.

Tutoho swjatoho zwjazka njewuhasliwe znamjo njech bywa Wašeje Swjatosće japoštołske požohnowanjo, zjednoćene z dospołnym wotpuskom, kotryž móže duchownstwo, duchowne knježny a wěriwy lud pod wšědnymi wuměnjenjemi za čas synody dobyć, wo kotryž poniżnje prosymy.

W najhłubšej česćownosći Waše Swjatosći poddaty służownik

Dr. Khrystian Schreiber, biskop Mišnjanski.

Tutón list bu nětko přečitany kaž wotmołwa Swjatoho Wótca:

„Tebi a Twojim, na Mišnjanskej dioecesanskej synodźe zhromadźenym, přeje a prosy wot Boha Swjaty Wótc najlěpše a najspomožniše a wudźěla z wutroby swoje japoštołske požohnowanjo.“ Kardinal Gasparri.

Bamžowske požohnowanjo bu hakle wječor při skónčacej swjatočnosći wudźělene.

Też třeći dźeń měješe knjez biskop wulku narěč na zakładźe tych 3 swjatych sćenjow, kotrež so při wotewrjenju zjawnych posedźenjow w cyrkwi spěwachu. Wokoło 1 hodź. skónči so z biskopskim požohnowanjom třeće zjawne posedźenjo.

Wječor po wobkhadźe k česći najswjećišomu sakramentej wołtarja běše skónčaca swjatočnosć synody. Cyrkej

běše z wěriwymi napjelnjena. Po požohnowanju z Najswjećišim nastupi knjez biskop na klětku, zo by so wšitkim dźakował, kotřiž běchu so při přihotach synody tak woporniwje wobdźělili. Nětko sćěhowachu předpisana modlitwa k skónčenju synody, bamžowske požohnowanjo, wopominanjo zemrětych biskopow a duchownych a skónčnje swjatočne *Te Deum*. *Hdyž bě so najdostojniši knjez cyrkwinsku* drastu rozhotował, přewodźachu joho wšitcy synodalojo we wulkim ćahu hač k probstowni. Tam jomu hercy wohnjoweje wobory hišće wječorne zastaničko zapiskachu.

Tak skónči so historiscy ważna synoda, kotraž so wotměwaše jako prěnja wosrjedź katolskoho Serbowstwa. Njech jeje wliw skutkuje kaž rańša rjosa na cyłe katolske žiwjenjo w Sakskej, wosebje w katolskich Serbach na dalše lěta, zo by Mišnjanska dioecesa kćěła a přiběrała k zbožu njesmjertnych dušow. To daj Bóh a wo to chcemy joho należnje prosyć.

Najnowše zarjadowanjo po synodźe je potajkim rozdźělenjo dioecesy do wokrjesow abo archipresbyteratow, kotrymž předstoji archipresbyter abo arcměšnik. To njeje jenož titul, ale tež ważne, zamołwjenja połne zastojnstwo. Jomu napołoža biskop dźěl swojich winowatosćow a prawow, kaž fararjow zapokazować, jenotliwe fary visitirować t. r. za prawym porjadom hladać. Arcměšnik je prěni mjez duchownymi sobubratrami, nawjeduje duchowne konferency, ma tež pohrjeb, hdyž je jedyn duchowny ze swojoho arcypresbyterata zemrěł. Arcměšnika wuzwola sebi biskop sam, kotromuž je wón direktnje zamołwity, nic ordinariatej. Biskopej dyrbi arcměšnik swoje zastojnstwo wróćić, hdyž je 60. lěto dócpěł. Jako zwonkowne znamjo nosy arcměšnik naramny khornaŕ a we swojim zastojnskim dźěle ma wosebity kołk (Stempel) z Mišnjanskim woponom. — Dale buštej Hajnicy a Zdźěr samostatnej městnje z titulom faraŕ, Hajnicy samostatna fara, Zdźěr dušepastyrstwo. Wšitkim wuznamjenjenym knježim, kotřiž hewak na synodźe wosebity titul a zastojnstwo dóstachu, přejemy z wutroby wjele zboža.

„Serbowka“

woła swojich sobustawow na hłownu zhromadźiznu do Wudworja. Po starych wustawkach, kotrež běchu seminarskim a Pražskim poměram přiměrjene, móžeše jenož khowanc Serbskoho seminara ze sobustawom „Serbowki“ być. Serbski seminar pak nětk wjacy nimamy. „Serbowka“ je sebi tohodla nowe wustawki wudźěłać dyrbjała. Wustawki, kotrež su po nětčišich wobstojnosćach złożene. Po tutych wustawkach móže ze sobustawom być, kaž hižo napismo praji: **„Wustawki „Serbowki“, towarstwa serbskich katolskich bohosłowcow a srjedźnych šulerjow, kotřiž chcedźa so theologiskim studijam wěnować.“** § 3, **sobustawy, rěka: „Kóždy studowacy katolski Serb, kiž na katolske duchownstwo so přihotuje, móže być ze sobustawom ‚Serbowki‘.“**

Tohodla přeprošuje „Serbowka“ was wšitkich lubych serbskich katolskich studowacych, kotřiž chcedźa jónu w Knjezowej winicy spomožnje skutkować, na tutu zhromadźiznu 6. augusta w 6 hodź. do „Herbskeje grychty“ do Wudworja. Přińdźće tam wšitcy! Wy lubi starši, pósćelće tam wašich synow. Kóždy je trěbny. My wšitcy chcemy so k pilnomu a wutrajnomu dźěłu zjednoćić. Tam zhonimy tež ważnosć a nadawk a winowatosće towarstwa, kaž tež jenotliwych sobustawow. Hesło „Bohu k česći a Serbam spomoženju!“, wuzwolene wot našich prjedownikow, dyrbi nam dźensa swjećiše być, hač hdy prjedy.

Listownja red.: Nastawk, nastupacy dopis wo Sokole, přinjesemy dla njedosahacoho městna w přichodnym čisle.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom scele, móže je tež pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

faraŕ Pawoł Šołta w Lubiju (jubilejski dar) **25000** hr.; Marija Petermanowa z Wuric **25000** hr.; Mich. Žur z Budyšina **20000** hr.; wučeŕka Hańža Welsec w Plawnje **10000** hr.; Jurij Rjeda z Budyšina **15000** hr.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł a woprujće drohoće přiměrjeny dar.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

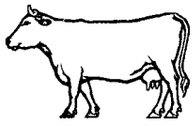
Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Wulki transport wysokosućelnych

rańšopruskich hollandskich

kruwow a jałojcow

stoji hnydom na předań. Wuměnjam tež na rězny skót.

Ćepica w Budyšinje

Telefon 729.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Hermank je tež njedźelu rěčna hodźina.

„Jednota“ towarstwo kat. Serbow w Budyšinje

ma **přichodnu njedźelu 13. augusta** popołdnju w 4 hodź. w kat. towaršni na garbarskej hasy

swjedźeńsku zhromadźiznu.

——— Prosymy, přińdźće wšitcy! ———

45. hłowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodosće

wotměje so 12. a 13. žnjeńca 1923

——— w Hrodźišću. ———

Porjad: njedźelu 12. žnjeńca pop. 1/2 3 hodź. hłowna zhromadźizna serb. stud. młod.; wječor w 7 hodź. zabawa, wobstojaca ze spěwow, přednoškow a reji. — pónđźelu wulět do Skale.

Na tutón swjedźeń přeprošuje wšěch Serbow z blizka a z daloka

bohosłowc Michał Cyž, t. č. hł. starši.

Krute a njepowalne je naše dobre mjeno.

Poručam najebać njedostatka tworow hišće:

Wołmjane drastne tkaniny elegantnych mustrow a barbow, **chevioty, garbadiny** we wjele barbach, **coilieny** wšěch barbow, **sukna, gardinowe tkaniny, madrasowe gardiny, wumětske gardiny, story, tüllowe ložowe přikrywy, waffilowe ložowe přikrywy, blidowe přikrywy, konjace přikrywy** za lěco a zymu, **spańske přikrywy, wupjeńki, ložowe šaty, barchenty, košlowe tkaniny, trikotaže, šaty** atd., **mužace klobuki, čapki, zwjeršne košle** wšěch barbow, **strykowane jaki** za žony, dźěći a mužow.

Najnowše tkaniny, židy, banty atd. za serbske drasty

sudóšte.

Wšě twory wjele niže dnjoweje płaćizny.

Wotedawam jenož dźělby kajkež chcu.

——— Žane nućenjo ke kupjenju. ———

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon čo. 12.

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rěčam w **Khróšćicach** 1. njedźelu **naš serbski časnikař** w **Ralbicach** 3. njedźelu **w Dobrošicach** kóždoho měsaca.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Po dołhej ale z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći, časćišo wobstarana ze swjatymi sakramentami, zemrě 27. julija w nocy 1/4 2 hodź. naša horcolubowana mandźelska, mać a sotra

Hana Hartmanowa rodź. Herlichec

a bu wutoru na Khróšćanskim kerchowje pokhowana. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym za časćiše wopytowanjo na khorołožu, za modlenjo na póstywječoru a přewod k rowu — też nošerjam —, wosebje pak Lebzec swójbje w Kukowje za mnohe wopokazma lubosće w dnjach tyšnosće a zrudoby swój **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh!“**

W Kukowje, Nowym Łusču, Bronju, Nowej Wjescy, Khasowje, Drježdźanach, Měrkowje na dnju pohrjeba, 31. julija 1923.

Zrudni zawostajeni.

Zjawny dźak.

Při składnosći mojeje primicy je so mi ze wšitkich stron telko lubosće wopokazało, zo mi njeje možno, kóždomu jenotliwomu wosebje so dźakować.

Wosebity dźak wuprajam na prěnim městnje wšěm tym, kotřiž su mje w běhu mojich studijow tak bohaće podpjerali.

Dale dźakuju so najdostojnišomu knjezej tachantej Skali jako swjedźeńskomu prědarjej, kaž też wysokodostojnym kk. fararjej Šewčikej, kapłanej Bruskej a Nowakej za assistencu.

Horcy dźak słuša dale Časečanskej, Lejnjanskej, Zejičanskej a Kopšinjanskej młodosći, kotraž je cyrkej a mój staršiski dom z tak mnohimi pletwami a wěncami wokrasniła a wudebiła.

Nutrny dźak wuprajam też wšitkim, kiž su mje z tak mnohimi darami a zbožopřećemi zwjeselili.

Njech jim Bóh tón Knjez wšu tu lubosć bohaće mytuje.

Jan Donat,
nowoměšnik.

Posmjertna pokładnica

katolskeje wosady w Budyšinje

poručuje należnje swój **ćełowy wóz** při pohrjebach a přewjezenjach do bližšich a zdalenych městnow, kaž też k dojěđźenju po ćěła. Pokładnica prosy, zo by so jeje spomožny zaměr z časćišim skazanjom ćełowoho woza podpjerał. — Wóz hodźi so skazać pola k. **Kurjata** na zwonkownym katolskim kěrchowje. Mužakowska droha čo. 1066.

Zjawny dźak.

Při wulkotnej swjatočnosći synody Mišnjanskeje dioecesy su so wobydlerjo klóštra Marijneje Hwězdy a bližšeje a dalšeje wokoliny na bohate wašnjo wobdźělili z poskićenjom potřěbnosće za hospodowanjo a zeživjenjo wulkeje ličby wobdźělnikow synody. W mjenje najdostojnišoho knjeza biskopa a po joho wosebitym přeću wuprajam tudy **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh tón Knjez“** wšitkim, wosebje posłužownym klóštra, křižerjam za čestne powitanjo biskopa a biskopskoho kapitla, wšěm, kotřiž su po duchownych z wozami do Halštrowa přijěli, hudźbnikam, kotřiž su swjatočne wobkhady ze swojej hudźbu porjeńšili, družkam a čestnym towarstwam, kotrež su z korhojemi powitać přišle, pobožnym wosadnym, kotřiž su njedźiwajcy nuznoho dźěła wokolinu klóštra z pletwami a korhojemi debili, na cyrkwinskich swjatočnosćach w tak bohatej ličbje so wobdźěleli. Njech Bóh wšitkim bohaće mytuje.

Jakub Skala,
tachant.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći w žnjeńcu 3000 hr.
:-: Za dalše so w prawym času płaćizny wozjewja. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 5000 hr., reklamowy w teksće 15000 hr.

32. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 11. augusta 1923.

Klakanjo bije.

Domoj mučne słónco dże —
Mróčele so rozswěćeja,
Połne różow njebjo je,
Hórske wjeŕski z wohnjom kćeja.

Z njebjes leća jandźeljo,
Zemju hladać w ćmowej nocy;
Hnuja wšitko modlić so,
Štož chce drěmać w Božej mocy.

Nutrnje lěs šepota,
Žita modlitwičku hronja,
Sylzu trawka w wóčku ma,
Kwětki pobožnje so kłonja.

Słódki je a zbóžny čas,
Hdyž Bóh rěči ze přirodu,
Jandźelow hdyž dołhi pas
Staja, škitać swět před škodu. —

We wsy bije klakanjo,
Dźak dać kaza Bohu Knjezu.
Mjelknje hołk a hibanjo,
Směrki z płachtami so wjezu.

.† J. Ćišinski:
Serbske Wobrazki.

Swj. Veronika Milanska.

(Swjeći so 13. wulkoho rózka.)

Kaž so ponižna fijałka za ćichim skhowana rozwiwa, tak je Veronika we wjescy njedaloko města Milana w khudobje a pokornosći wotrostła a so wudokonjała. Jeje staršej běštaj khudej z rjemjeslniskoho powołanja, běštaj pak bohatej, štož pobožnosć a dobre počinki nastupa. Nan bě sprawny človjek, kotryž wšitke wobšudźeństwo hidźeše, a hdyžkuli by wěc předawał, by kupcej tež swěru wšě njedostatki wotkrył a ženje njeby płaćiznu přehnał. Dokelž běštaj staršej khudej, njemóžeše Veronika ani do šule khodźić, za to pak nawukny bojosć Božu, pobožnosć, póćiwosć a dźěławosć w najprěnšej młodosći. Najlubša zabawa bě ji modlenjo, słyšenjo słowa Božoho a rozjimanjo wo ćerpjenju Bóžskoho Wumožnika. Při tym rady a zwólniwje dźěłaše, dóniž njebě mučna, bě posłušna a swojim towarškam stajnje lubosćiwa a přećelna. Hačrunje w šuli rozwučenja njedósta, bě tola njewšědnych wědomosćow wo Bohu a wo wěcach, kotrež spomoženjo duše nastupaju, nabyła z tym, zo słowo Bože pilnje słyšeše, so modleše a pobožnje rozjimaše. Tuta prosta holca, kotraž ani čitać ani pisać njemóžeše, rozemješe spodźiwnje Bóžske wěcy, měješe mysl k njebjesam wobroćenu, zdalowaše so swětnych bjesadow a prózdnosćow a přebywaše najradšo w samoće. Towarški husto widźachu, zo Veronicy sylzy do wočow stupichu. A bjez dźiwa běše, zo wona mjelčo sylzy ronješe. Wona we swojej wutrobje sej nutrnje žadaše, zo mohła we klóštrje žiwa być, ale zdaše so, zo so ji tuta žadosć njedopjelni, dokelž njeměješe žaneje šulskeje zdźěłanosće. Tu so ji wo snje zjewi Mać Boža a tróštowaše ju a rjekny, zo to dosaha, jelizo tři słowa znaje, mjenujcy čistotu wutroby, sćerpnosć a pobožnosć. Z toho časa so Veronika Bohu dowěrješe, zo bu jeje žadosć dopjelnjena, a hdyž bě cyły dźeń dźěłała, wuknješe w nocy pilnje čitać a pisać, a za tři lěta přijachu ju do klóštra swjateje Marty w Milanje. Tam běchu Augustinjanki, to rěka knježny z rjadu s. Augustina. Jako rjadnica bě Veronika we klóštrje z ćicha a swjeće žiwa. Swojim předstajenym bě na přikładne wašnjo posłušna, jich rozkazy česćeše jako wolu Božu; swojim sotram rady služeše a za nje najćežše dźěła dokonjowaše; sama spokoješe so z najkhudšej jědźu a Boha měješe stajnje na myslach; tak daloko, kaž to dźěło dowoleše, přebywaše po cyłych dnjach a dołho do nocy we swjatnicy před Božim Synom a modleše so, a skoro bjez přetorhnjenja ronješe sylzy želnosće nad swojimi hrěchami, a tola bě wot dźěćacych dnjow njewinowaće žiwa. Wosebje pak bohaće ronješe sylzy, hdyžkuli wo ćerpjenju našoho Zbóžnika rozjimaše. Hnujaca bě tež jeje sćerpnosć. Dlěje dweju lět měješe bolosćiwu khorosć, ale tola tež při tym dźěłaše pilnje kaž hewak a swoje winowatosće dokonjowaše. A hdyž ji rěčachu, zo dyrbi sej wołožeć, by prajiła: „Dyrbju dźěłać, hdyž mam na to časa a mocy.“ Tak běše žiwa hač do dwaj a pjećdźesatoho lěta. Lěta 1497 w tej hodźinje, kotruž bě do časa wěšćiła, wumrě. Bóh swoju swěrnu služownicu z mnohimi dźiwami překrasni, tak zo ju bamž Benedikt XIV. za swjatu wupraji. — Na modlenjo a dźěło s. Veronika wšón swój čas najradšo nałožeše. Modlitwa a dźěło, hdyž so mudrje a stajnje wotměnjatej, škitatej najlěpje před hrěchom, dokelž wupjelnjatej wšitkón naš čas a njewostajatej khwile na prózdne a swobodne wěcy. Najbóle hrěša ludźo, hdyž so njemodla a su lěni. „Spěwaj a dźěłaj!“ to budź prawidło kóždomu křesćanej, kiž so stara wo zbóžnosć swojeje duše.

Politiski rozhlad.

Kultusowe wojowanjo

w katolskich šulach Žitawskoho wokrjesa je před sudnistwo přišło. Mnohim staršim, kotřiž njeběchu swoje dźěći do šule słałe, dokelž so we nich hižo paćerje spěwać njesměd̄zachu khiba jenož w nabožnej hodźinje, bě so pjenježne

khostanjo napołožiło. Woni njepłaćachu. Tuž přińdźe wěc před ławniski sud. Tele dny měješe so syndikus klóštra Marijinoho Doła tohodla wusprawnić. Wón přednjesy k tomu wšo, štož smy hižo hdy k wobkručenju katolskoho stojnišća w tymle prašenju tež w „Pósle“ rozpisali; njedźiwajcy to zasudźi pak joho ławniski sud. Tón měnješe, zo starši, hdyž tež za swoje ideale wojuja, nimaju prawo, swoje dźěći ze šule zdźeržeć. Su-li chcyli wěc rozsudźenu měć, běchu dyrbjeli so na němskostatny sud wobroćić. Tež móhł po statnej wustawje dźesaty dźěl wólbokhmanych staćanow zakoń namjetować, po kotrymž by so potom ministrowe postajenjo zběhnyć dyrbjało. Strajkowanjo je tohodla tu njezakoński skutk. Hocy napołožichu 3000 hr. khostanja. Přećiwo wusudej je Hoka powołanjo zapołožił.

Kaž 9. t. m. z **Wostrowca** pisaju, je knjez Hoka, předsyda wubjerka stawkowacych staršich, wot němskostatnoho ministra znutřkownych należnosćow powěsć dóstał, zo wón z nowa ze sakskim ministrom wo jich wěcy jedna. Wón prócuje so wo někajke wujednanjo knježeŕstwa a stawkowacych, dóniž němskostatny sud zakońscy njerozsudźi.

Wobstojenja w Němskej

bywaju přecy hórše. Za něšto dnjow poskoči dolar na 5 milijónow, haj rěka, zo samo 6 milijónow poby. To je z dopokazom, kelko dowěry wukraj do krutosće a solidnosće němskoho hospodarstwa, zamoženja a tež politiskich wobstojenjow ma. Znamjenja, zo ke krawnomu rozrisanju mjez ludom samym dóńdźe, so přecy bóle množa. Jeni měnja, zo ruhrska politika Cunowa němski lud do hospodarskeje zahuby wjedźe, druzy zasy z politiskich, předewšim narodnostnych, sebi ju žadaju a wukhwaleju. W Ruhrskej wuwiwaja so wobstojenja přecy ćežše; Francózska přecy wótriše naprawy čini, zo by swoje wotpohlady dócpěła. Hdyž tež Jendźelska jej někak napřećo dźěła, dha tola je dotal přecy hišće zasy tež někak cofała.

W Barlinje sebi po zdaću žiwej radźe njejsu. Tohodla powołachu dočasnje němskostatny sejm hromadźe. Posedźenjo powitachu komunistojo z njewuprajnym herjekanjom přećiwo Cunej. Skónčnje dóńdźe někak k słowu. Při tym pokaza na to, kak Rhyn a Ruhrska wšu politiku nětkle wobknježitej. Francózska je so zjebała. Lědom pjaty dźěl toho sebi wudobywa, štož mějachu jej Němcy dać. My chcemy zasy z wupłodami płaćić, tola nic, kaž dołho bajonety a biče k dźěłu nuzuja.

Napjaty sćěhuje němski lud jendźelske a druhe prócowanja wo rozrisanju tohole prašenja. Jich žadosć, wolu swojich zwjazkarjow někak dopjelnić, pak tež Jendźelsku jara na tamniši bok ćehnje. Zakłady jeje mysličkow njejsu za Němsku na žane wašnjo zwjeselace. Nimamy wjele nadźije na Jendźelsku, tola to wočakujemy, zo hospodarske dorozemjenjo a sprawnosć tež we wukraju so předobudźetej. Tola tež dźensa mamy so za dołhi čas na ćerpjenja přihotować. Dźiwow njesměmy pak wočakować, ale do sebje samych dyrbimy wěrić a swoju tule wěru we rozsudnym dźěle wobkručić.

Němska je so, tak praješe Cuno, přez 4 lěta dołho prócowała, z Francózskej so wujednać. To pak wězo njemóžemy chcyć, zo němsku zemju přisadźimy; tež wo přestaću pasivnoho přećiwjenja jako wuměnjenja k jednanjam rěče być njemóže. Žane němske knježeŕstwo so toho zdać njemóže.

Tola tež, hdy by jene němske knježeŕstwo to pospytało: što by dócpěło? **Nam wostawa jenož, zo ze wšěmi srědkami železneje rozsudźenosće swoje žiwjenjo wobkhowamy a za to kóždy wopor přinjesemy.** (Na to howrjacy přiklesk, kotromuž lěwica napřećo reji.)

Němski pjenjez rozpadnje; to je najhórše, štož je nas potrjechiło. Tak daloko smy, zo valuta nas wot wšoho dowoza wotrěznje. A tež wot znutřka hroža nam wothódnosćenja dla wulke strachi. Tohodla dyrbimy wšo pospytać, zo hospodarski dóńt našoho ludu, wosebje nižšich worštow wurunamy. Kaž dołho pak hač naš lud so bjez roćenja jenož za dolarom woła, njemóžemy polěpšenja wočakować. Štóž devisy ze spekulacije kupuje abo sebi skhowa, swoju wótčinu přeradźa a ma njezbožo sobuzamołwjeć. Dospołnje swoje pjenjezy wuhojić pak jenož potom zamóžemy, hdyž je naša zwonkowna politika so rozrisała a wotškodźenjo rozomnje zrjadowane. Nětkle pak chcemy so prócować, pomhać, zo tónle program přewjedźemy: požčonku, kotrejež płaćiwosć wobstajna wostanje; 2. zakonje za runje tajke dawki; 3. postajenja, po kotrychž swoje hospodarstwo zběhnjemy.

Přez požčonku, kotraž ma swoju płaćiwosć wobkhować,

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Pos lehny so k wači a młodźenc kročeše přez dwór ze zadnimi wrotami do wulkeje sadoweje zahrody. W jenym kuće stojachu někotre hałzate lipy, tworjo ćěmny khłódk, do kotrohož so złote słónčne pruhi kaž přez zelene molowane woknješka předobywachu. Tam zaměri so młodźenc. Maruška sedźeše na dornowej ławcy a piše, hłowu do dłonje zaprěwši, w knizy. Wusłyšawši, zo něchtó dźe, pozběhny woči a začerwjeni so. „Knjez Dobrak, sće wy to?“

„Haj knježna, du po was. Dyrbiće do khłódnicy přińć.“

„Sće hižo dołho pola nas njebył, knjez Dobrako.“

„A njepřińdu też tak bórzy zasy.“

A čohodla?“

„Stajnje mi rěkaće: knjez Dobrak. A to mje někak mjerza. Rěkajće mi: knjez Jurij, to budźe mi lubšo a potom zasy přińdu. Kóždy človjek mi tak rěka, tuž mi wy też tak rěkajće.“

„Tak mojedla. Potom pak dyrbiće też wy prajić, kaž by mi njebohi Arnošt rěkał — Maruška. To je mi też najlubše.“

„Radlubje. Ja bjez toho njejsym do komplimentow. Tak, knježna Maruška, směm prosyć?“ rjekny ji ruku poskićejo.

„Knjez Jurij, z radosću!“ Ruku podawši dźěštaj po pućiku k duričkam. „Knjez Jurij, dopomniće so też hišće druhdy na našoho Arnošta?“

Jurij njewotmołwi.

„Čohodla njewotmołwiće?“

„Na tajke prašenjo njewěm, što bych prajił. Abo mysliće sebi, zo sym drjewjany? Hdyby mi bratr wumrěł, njebych so bóle zrudźił; Bóh je mi za swědka. Wšak sće to widźała. Při pohrjebje sym płakał, kaž stara žona! Ja — a płakać!“

Maruška přistupi k różowomu kerkej a wotšćipny połwukćěty pupk. „To sebi tykńće za kłobuk.“

„Njesměł to brać, hdyž sće mje prjedy tak raniła.“

„Wy njejsće jara galantny.“

„Hajńk a — galantny. Drjewo dyrbi być jadrowe a polituru njech ma khort! — Nó, dajće mi jón za kłobuk.“

Maruška wza jomu kłobuk z hłowy a sadźi jón zasy różu za pask přityknywši na huste kudźerje. „Ale nětk njehladajće tak pokhmurjenje.“

„Mějće dźak, Maruška.“

Maruška so zatřasy. Prěni raz bě ji Maruška rjekł bjez přidawka „knježna“.

„Tuž pójmoj.“

Dźěštaj do prěnjeje zahrodki. Na dworje stoješe wozyk. „Što też móhł to być?“ prašeše so Maruška.

„Njewěm.“

„Prošu, dźiće přecy doprědka. Přińdu hnydom.“

Dobrak dźěše do khłódnicy. Tu sedźeše knjez referendar z Budyšina. Hladaše z horda na přikhadźacoho.

Swoboda jenoho druhomu předstajowaše: „Wjelećesćeny referendar knjez Zarjekwawski — knjez Dobrak, hajński.“

„Mje zwjesela“, so referendar z hłowu pokłoni, Dobrakej tři porsty poskićejo. Bě pak knjez referendar dźens wupikany. Włosy měješe z wulkej prócu wulizane a brodu

ma so dócpěć wobmjezowanjo dalšich papjerjanych pjenjez, třěbne devisy maju so wobstarać hodźeć a lud dyrbi zasy po dobrym starym wašnju hospodarić směć. K tomu ma so dawk na zamoženjo znowa postajić a tak, zo hódnosć wobkhowa. Też wšě druhe dawki dyrbja so pokročowacomu wothódnjenju pjenjez přiměrić.

Cuno hišće dale poréča, kak ważne je zeživjenjo ludu zwěsćić. Tohodla maju też mzdy po drohoće so měć, jako cyły lud pak dyrbi wjele bóle lutować a wjacy dźěłać. Přećiwo njeměram knježeństwo kruće zakroči. Nětkle też njeje časa k někajkomu přeměnjenju wustawy. Naše wojowanjo žada sebi sylny lud a krute knježeństwo. Tohodla ma němskostatny sejm winowatosć, ludej najsylniše knježeństwo dać, kotrež móže ju ze wšej swojej mocu a nahladnosću skrućić. Ja sym kancleństwo na so wzał, zo bych wótčinje służił. To chcu też hač do swojoho poslednjoho dnja ze wšej mocu činić, kaž dołho Wy, zastupjerjo ludu, ke mni dowěru maće. Hewak ani dźeń dléje! Rozjasnić ma so, kak z tejle dowěru so ma. Tohodla prošu, zo ze wšej wotewrjenosću swoje měnjenjo wo knježeństwowej podłozy prajiće, zo bych spóznał, hač móžemy ze zhromadnym dźěłom naš lud před zahubu wobkhować abo nic.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Njespokojnosć z drohotu, kotraž je we wšelakich městach Sakskeje a też druhdźe k zjawnym njeměram dowjedła, też w našim měsće dźeń a bóle přiběra. Wosebje hórša so na wulke płaćizny za margarinu. Bě też hrózbnje, kak bě ta zlězła. Rano sebi w jenych klamach hišće pječa 300000 hr. dźeržachu, popołdnju hižo 1 milijón. Tohodla też wubjerk, kotryž ma płaćizny někak dohladować, margarinu sćaza potom druhdźe wjele tuńšo předawać da. Štwórtk wječor lud před wšelakimi tajkimi klamami herjekaše.

Też hewak je wulka njespokojnosć mjez ludom. Wona je ćim wjetša, dokelž lud ani hižo „drobnych“ pjenjez nima. Dokelž „Reichsbank“ pječa dosć pjenjez njewudawa, też druhe banki dosć „małych“ pjenjez nimaju. Sćěhwk toho je tón, zo te tohodla też fabrikam a druhim zarjadnistwam ničo dać njemóža, khiba wulke pjenjezy. Přez to bywa njemóžno, dźěłaćerjam mzdu dospołnje wupłaćeć. Woni dóstawaju wupokazki na pjenjez, tych pak zasy klamarjo njerodźa.

Wulka strachoćiwosć je też měšćanski lud hrabła tohodla, dokelž starych nepli hižo nimaju abo njedóstanu, nowych pak też hišće dosć na wiki njepřińdu.

Měšćanske wyšnosće drje hladaju ludźi změrować z tym, zo jim w časopisach winy rozestaju, čohodla młodych nepli hišće dosć na předań być njemóže, dale też, čohodla je runje margarina tak droha: tola lud po zdaću wšo njewěri. —

Dopis.

Po synodźe wo synodźe.

Po synodźe so wjele wo synodźe rěči a pisa. Tak wo Kamjeńskim arcměšnistwu, kotrež je zasy wobnowjene na historiskim zakładźe, runje kaž wšitke druhe. Kaž prjedy tak nětko da Kamjenc mjeno tutomu wokrjesej. Arcyměšnik so wot biskopa pomjenuje, kaž to can. 446, § 1 cyrkwinskoho zakonja postaja bjez dźiwanja na hłowne abo najwjetše wosady. W Žitawskim, Pirnanskim, Freibergskim, Plauenskim a Durinskim wokrjesu bu farař najmjeńšeje abo najmłódšeje wosady za arcměšnika powołany. Tuž też njetrjeba tak jara „wulke spodźiwanjo we serbskich kruhach wubudźić“, hdźež je so w Kamjenskim wokrjesu Ralbičanski farař k tomu wuzwolił. Ralbičanski farař čisće ničo přez to njemóže a Ralbičanska wosada ničo mjenje abo ničo wjacy njeje hač druhe wosady. Zo ma Ralbičanska wosada tu česć, prěnjoho arcyměšnika stajić, to hišće žannoho prawa na arcyměšnika njedobudźe. K tutej česći móže hišće kóžda druha fara dóńć, ale jenož jena móžeše započatk činić abo prěnja być.

Zo je knjez P. Watzl w klóštrje njedźelu po synodźe předował, sym čitał. Što je předował, njewěm; njejsym joho słyšał. Hdyž su so tam ranjeni čuli, a su-li w předowanju wopačnosće byłe, maja ći, kotřiž su je słyšeli, winowatosć, wěc po prawdźe a po křesćansku na tu wyšnosć přepodać, kotraž je jomu prawo a dowołnosć k předowanju dała. Tam ma so wšitko rozsudźić abo zasudźić atd. Měšnikow sudźić a jich wšelake čłowjeske njedospołnosće a brachi w zjawnosći rozkubać, sudźić a zasudźić, my

---

„wiksowanu“. Wobličo so jomu jenož tak swěćeše a tołsty brjuch jomu nimale derje přistoješe. Bě wulkeje postawy a hdyž so pozaby a poča zahoriće powědać, móžeše też dobry bjesadnik być; to pak so jenož z rědka stawaše. So posydnywši połoži prawu ruku na blido, lěwu zaprě do boka a powědaše: „Potajkim, žně so zdadźa lětsa bohate być!“

„Bohu dźakowano, su.“

„Sym to ducy po puću widźał. Pšeńca tu před Radlowom tola rjana stoji, zo je wjeselo na nju hladać.“

„Hm, hm!“ zakašlowa Swoboda. „Prošu, to je ječmjeń?“

„Ječmjeń? Widźiće, to su kłosy! Ja mějach to za pšeńcu. A wy, knjez Dobrako, kak so ze zwěrinu ma?“ prašeše so diplomatiscy młodźenca, zo njeby žanoho přehladał, so k njomu khilejo.

„Ze zwěrinu? — Hubjenje! Za paduchow je přemałe khostanjo postajene“, rjekny Dobrak.

Knjez referendar zmoršći čoło. „Knježe, zakoń je zakoń a po tym ma so sudźić! Rozymiće mi?“ rjekny kruće Dobraka měrjo. „Knjez Swoboda, hdźe pak maće Wašu luboznu knježnu?“

„Wodajće, zawěsće njebě na to přihotowana, so hosćom pokazać, budźe wšak tu hnydom. — Što tamle jěcha?“ prašeše so a dźěše k płotej, z ruku woči přikrywajo. — „Njeje to knjez Bróna?“

„Knjez Bróna?“ dźiwaše so referendar.

„Knjez Jurij, maće lěpšej woči, — što móhł to być!“

„Ah — to je Bróna. Ale tón leći! Dźiw, zo sebi šiju njezwinje.“

Jězdnik Bróna jěchaše w najwjetšim skoku. Na dwór dojěwši skoči z konja a khwataše, wuzdu Hejdanej přićisnywši, k Swobodźe, kotryž bě jomu napřećo šoł.

„Dźeń dobry, serbski bratře! Sće mje přeprosył, — tuž tu sym. — Wy, čeladniko, wodźće konja khwilu, je přepoćeny. — Hudajće, kak dołho sym jěł?“

„Sem? Połdra hodźiny.“

„Poł toho časa! Woprawdźe wěrno! To je konik? Što?“

„Tři štwórće?“

„Tři štwórće! Što tomu rjeknjeće? Ja pobych z nim w Kamjencu za dwě hodźinje! To je wam skoćo! Kaž łastojčka!“

„Je Jendźelčan?“

„Docyła! — Nó, a kak so wam wjedźe?“

„So dźakuju. Prošu, stupajće dale. Knjez referendar Zarjekwawski tu je.“

„Knjez referendar Zarjekwawski? A što tu tón čini?“ prašeše so Bróna wobličo naćahujo.

„Je přišoł mje wopytać. Sym jara wjesoły.“

Dźěštaj do khłódnicy. So postrowiwši so posydnychu, Swoboda nala čerstwoho, a zabawa bu bórzy žiwiša a žiwiša. We tym přińdźe Maruška, jednoru bělu drastu woblečena. So hosćom pokłoniwši jich powita: „Wodajće, knježa, mać přińdźe hnydom — bě runje wotdźeržana, hdyž ći knježa přińdźechu.“

„Dźeń dobry, knježna — prošu, nječińće sebi našedła žanych wobćežnosćow“, rjekny referendar.

„Kak pak sće dźens krasna“, spěwaše Bróna.

Maruška pokhili hłowu a njepraji ničo. Po khwili přińdźe knjeni Swobodźina, zo by hosći powitała. Za njej njeseše holca swačinu. Při swačinje zabawa běžeše kaž

Swój 25 lětny měšniski jubilej

swjeći 13. žnjeńca

wjeledostojny knjez

farař Jurij Hejduška w Budyšinje.

Mnohe lěta swojoho duchownstwa je skutkował we Serbach, też we cuzbje wobkhował swěru a lubosć k swojomu serbskomu narodej. Za čas swojich Budyšskich lět je skutkowny zajim wopokazał też našomu towarstwu ss. Cyrilla a Methoda, předewšim jomu służił z tym, zo, hdyžkuli bě redaktor „Posoła“ zadźěwany, swój nadawk wukonjeć, spisanjo a wudaćo „Posoła“ wobstara. Tohodla ma też towarstwo a wosebje redakcija winu k dźakownosći a wužiwa naspomnjeny jubilej jako přiležnosć, jomu tu zjawny dźak wuprajić. Też přeje jomu z wutroby wšě zbožo za čas a wěčnosć, strowotu a spokojnosć, Bože žohowanjo za wšu joho prócu w Knjezowej winicy a na narodnej roli. Zdobom prosymy joho, zo by też dale swoju přikhilnosć našej wěcy wobkhował a swoje mocy jej po móžnosći wěnował. — Wobej daj Bóh! —

Jurij Hejduška narodźi so 19. 4. 1874 w Hórkach. Dokonjawši swoje studije bu 13. žnjeńca 1898 na měšnika wuswjećeny. Na to bě z „młodym knjezom“ w Khróšćicach; při tym wupomha też poł lěta w Radworju. Jutry 1900 přesydli so jako kapłan do Seitendorfa, hdźež hač do jutrow 1903 wosta. Bělu njedźelu samsnoho lěta nastupi nowu službu jako katecheta w Budyšinje, ju hač do julija 1904 wukonješe. Zasy pósła joho duchowna wyšnosć do Němcow. Lěta 1904 dyrbješe nowu faru w Reichenawje pola Žitawy přewzać. Tam bě z fararjom hač do julija 1912. We samsnym času bu farař při farskej cyrkwi „Našeje Lubeje Knjenje“ abo serbskej cyrkwi w Budyšinje a vikar při tachantskej swj. Pětra tam. Tón wosta wón też po jeje přeměnjenju na kathedralnu abo biskopsku cyrkej, při tym wukonja farske dźěła Budyšskeje katolskeje wosady.

nichtó prawo k tomu nimamy. Jeli pak to činimy, budźemy jónu čežke zamołwjenjo za to dawać dyrbjeć.

„Njesudźće a wy njebudźeće sudźeni.“ Njezabudźmy, jow na swěće je kóždy a wšitko njedospołnosć.

Štož je so na synodze dekretowało, je so wot biskopa postajiło a podpisało, a tuž też knjez bliskop cyłe zamołwjenjo njese. Katolski křesćan so tomu podćisnje, dokelž wě, zo z bamžom zjednoćeny biskop je naslědnik japoštołow, tak wučeŕ a wyšši pastyŕ dioecesy; wón je nam wot Boha pósłany a postajeny zastupnik Boži, my mamy po 4. kazni jomu česć, lubosć a posłušnosć wopokazować. „Budźće swojim předstajenym posłušni a podćišće so jim; přetož woni kedźbuja na was, jako tajcy, kotřiž změja zamołwjenjo dawać za waše duše. (Hebr. 13, 17). Hdyž swj. japoštoł służownym poruči: „Budźće poddaći ze wšej bojosću knježim, nic jeno dobrym a měrnym, ale też złym“ (1. Pětr. 2, 18), čim bóle mamy swjećenym, wot Khrystusa samoho wuzwolenym a póslanym wosobam, kotřiž z nami najlěpje měnja, so podćisnyć.

Tele wašnjo rěčenja a pisanja, kajkež so wot někotroho časa sem we našim prjedy tak wuwołanym bohabojaznym serbskim a katolskim ludźe stawa, je přećiwo přistojnosći a hrěšne. To změje naš lud hišće ćežko njesć. Ći, kotřiž tajke rěče a pisanja rozšěrjeja, njezměja nic jenož sami najwjetšu škodu, ale škodźa našomu ludej pře wšu měru, wjedu naš lud k wěčnej zahubje. Što dha je naš mały serbski lud přez dołhe lětstotki před zahubu wukhowało? Njebě to naša katolska wěra, naša katolska serbska bohabojaznosć a pócćiwosć? A nětko, hdyž je so nam wěsta swoboda dała, wužiwa so tuta k podrywanju katolskeje wěry. Tući nowi wjednicy měnja, naš serbski narod bjez wěry a bjez pócćiwosće ke kćěwu a samostatnosći dowjesć. Ně, to ženje so njestanje, abo znajmjeńša njezměje traća. Katolska cyrkej ma slubjenjo, zo mocy hele ju njepřewinu. Jenož te dźěło, kotrež na katolsku cyrkej so twari, změje wěčne traćo.

Tute rěčenjo a pisanjo přećiwo wyšnosći mjez našim katolskim serbskim ludom njeje ničo druhe, kaž pohonjowanjo k spjećenju a njeposłušnosći a to je surowe činjenjo. Tajcy njejsu wjednicy ale zawjednicy našoho ludu, tajkich mamy so wotrjec: „Štóž wyšnosći so spjeći, spjeći za zarjadowanju Božomu; kotřiž pak tomu so spjeća, zasłuža

---

woda a čas tohorunja. Hdyž so hižo słónčko nakhileše, postany referendar Swobodu přeprošejo, zo by jich po hospodarstwje wodźił. Khodźachu po dworje, do hródžow, a na posledk zady do wulkeje zahrody. Pod lipami so knjezam wulcy lubješe. We wječornym sćinu sebi powěpachu wo wšelakich wěcach. Nadobo wobroći so Maruška k młodźencej: „Knjez Jurij, waš Amidor hišće při wače leži — wbohi, dźiće po njoho.“

„Woprawdźe!“ rjekny młodźenc. „Sym na njoho pozabył. Ale njech tam leži, — wšak njezahinje.“

Ale khudźinka, tak dołho! Ja sam po njoho póńdu.“

„Štó wě, hač budźe was posłuchać.“

„Budu widźeć“, a spěšnje khwataše dale.

Přińdźe do prědneje zahrodki a Amidor leżeše kaž šćěpa na wače. „Amidor, na!“ wołaše Maruška a ćisny jomu kruch khlěba. Pos khlěb šlapny — ale njehibny so. Maruška přimny za waću, ale pos ju mórčo za rjemjeń dźeržeše. Nó, pušć, Amidorko, pušć — ja ći ničo njećinju. Pój za mnu.“ Ćehnješe waću a pos dźěše za njej, rjemjeń w tlamje dźeržo. Tak přiběhny z nim, dobyćerśku wjesołosć we wobliču, do zadneje zahrody. Wšitcy so smějachu, jenož Bróna rjekny mjerzacy: „Tón pos je też derje dresirowany!“

„Wy wšak to njebyšće směł spytać, za to wam stoju. Běda kóždomu. Ale to zwěrjo znaje też, štó je dobry a lěpje hač človjek: tohodla sebi to daše lubić a posłuchaše.“

Maruška Amidora placaše a pos njewědźeše z wjesołosću, na kotrej nozy dyrbi stać.

Tu zdaše so jim, kaž bychu so z nazdala tajne bólne zwuki znošowałe.

„Pst!“ zašepta referendar. „Što to?“

Wšitcy posłuchachu.

Něhdže za dworom hraješe so na husle hnujacy hłós. Piskanjo njebě wukonjane, ale kóždy zwuk swědčeše wo hłubokim začuću. Skoro stajnje so dwojohłósnje hraješe. Přez wječornu ćišinu dobywaše so jednora melodija kaž złota słónčna pruha do wutroby. Cyłu khwilu bě zasy ćicho.

„Što to piskaše?“ prašeše so referendar.

„To je naš hłuchi kruwař“, rjekny Maruška.

„Što, hłuchi? — A takle hrać?!“

„Haj, poł-hłuchi“, wobkrući Swobodźina. „Hólčec mało słyši a hubjenje powěda, ale hdyž hudźbu słyši, spomjatkuje sebi hnydom wšitko.“

„Woprawdźe, knježa. A tu pěseń, kotruž bě hrał, je mój njebohi bratr złožił. O, kak husto sym ju spěwała, hdyž mi bratr k njej na cyteru přewod hraješe. Njewědźachmoj ani, zo namaj tutón hólčec připosłucha. Hdyž bě potom mój bratr zemrěł, słyšach jónu hólca pod mojimi woknami tu pěseń piskać. A kak rjenje hraješe! Sylzy so mi po wobliču ronjachu. Hdźe je so tak nawučił, to njewěm, — stare husle bě jomu něhdy mój bratr darił. Wot toho časa sym někotry raz tu pěseń z nim spěwała.“

„Zaspěwaj dźěn ju knježam“, rjekny mać, kiž sebi rady něšto być daše na wušiknosć swojeje dźowki.

„Prosymy was wo to, knježna“, rjekny Bróna.

„Prosymy“, wospjetowaše referendar.

„Je-li knjezam lubo, sym rady po woli; — jenož khwilku wočakńće, zo bych sebi po cyteru dóšła“, rjekny Maruška, ze zahrody won khwatajo. — Swoboda hladaše zrudnje před so.

sebi zatamanjo“ (Rom. 13, 2). Njeposłušnosć jandźelow je nam wobradźiła złych duchow. Zły duch je naš „přećiwnik, kotryž wokoło khodźi, kaž rujacy law, pytajo, koho by požrěł“ (I. Pětr. 5,8). Njeposłušnosć prěnjeju človjekow je nas wo zbožo paradiza přinjesła; cyły swět dyrbi so nětko we wuhnanstwu bědźić.

Hišće někotre znamjenja. W Budyšskej serbskej cyrkwi budźa so serbske Bože służby dale tak wotměwać, kaž hač dotal. To je knjez biskop nam duchownym a też druhim slubił. To budźe wón dźeržeć. Wón je so też za to postaral, zo so we serbskej cyrkwi kóždy dźeń Boža mša swjeći, štož prjedy njebě.

Zo „Katolski Posoł“ pod censuru duchowneje wyšnosće stoji, ničo nowe njeje. Kóždy katolski časopis, kiž tute mjeno nosy a chce katolski być, dyrbi pod dohladom duchowneje wyšnosće stać. To je zakoń. „Katolski Posoł“ a też druhe serbske katolske spisy knjez biskop podpjera a je te we wosadach z klětki poručai.

Spisy, kotrež přećiwo swj. wěrje a póććiwosći pisaja, wotebjerać, rozšěrjeć a čitać, je pod hrěchom zakazane, kaž smy to hižo jako šulske dźěći wuknyli. (Hladaj katechismus prašenjo 240.)

Tuž njech tola bitwa a jěra kritika přestanje, njech so lud dale njemući. „Bóh je z nami, wjedźe nas“, tak tola stajnje so zasy spěwa. Njech to njeje prózdne słowo. Štož je so stało, to tu je, to nam kritika ničo njepomha a ničo mepřeměni. Wšitke postajenja duchowneje wyšnosće přijinjajmy jako wolu Božu. Na tym dźěłajmy dale po katolskich křesćanskich zasadach. Dyrbi-li so něšto porjedźeć, njech so stajnje na přistojnym puću wyšnosći předpołoženeje prózstwy, kotraž sprawnje pruhuje, ale rjaduje katolska cyrkej sama. K tomu je Khrystus swoju cyrkej założił, zo by wona nas wjedła k wěčnej zbožnosći, a Khrystus je postajił, zo maja wěriwi měšnikam, měšnicy biskopam, biskopja bamžej poddaći być. (Katechismus prašenjo 155.)

To sym pisał w dobrym wotmyslenju: Bohu k česći a Serbam k spomoženju. Podpisam swoje mjeno, zo kóždy wě, na koho ma so wobroćić. Anonymne pisanja, su wutrěle za khribjetom z khowanki, štož dyrbi kóždy sprawnje zmysleny zasudźić. **Jakub Žur,** arcyměšnik.

Dopis.

W rozprawje a dopisu (w poslednim čisle „K. P.“) wo prěnim swjedźenju Baćońskoho Sokoła wupraja knjez P. Klemens Rab wšelake myslički, z kotrymiž so — a też druzy nic — spřećelić njemóžu dla nahladnosće našich towarstwow. Hnydom do časa chcu naspomnić, zo joho česćuju jako měšnika, Serba a přećela a tohodla pjero z wosobinskich přičinow njezastajam. Tola to mje njemóže wottrašić, swoje a mnohich druhich Serbow měnjenjo tu zjawnje wuprajić.

Knjez dopisowar je snadź wšelake słowa starosty Baćońskoho Sokoła w joho swjedźeńskej rěči přesłyšał abo zapomnił, kotrež so zaběrachu z njebojaznym wuznaćom k wěrje, křesćanskomu žiwjenju a dobrym počinkam. Wón praješe po słowje: „Haj, njepřećelow namaka so dosć přećiwo našej sokołskej wěcy. Je so nam tola porokowało, zo Sokoł zanjese do serbskoho kraja njewěru a wšelake druhe njepočinki. Nihdy na nihdy! Chcemy być hódni synojo našich wótcow, kotřiž su byli dobri křesćenjo, nic jenož po słowje, ale też w skutkach. Chcemy česćić nana a mać, kaž to poruča štwórta Boža kaznja, chcemy wšě swoje mocy wěnować swojomu narodej, do kotrohož je Bóh Knjez nas powołał. (To njech sebi někotryžkuli serbski młodźenc za wuši napisa. — Přisp. dop.) Naša zasada je njepowalna: Serbja dźeržće swěru swojich wótcow rěč a wěru! Chcemy wšě swoje winowatosće swěrnje dopjelnić, kotrež sebi wěra wot was žada, chcemy hić drohu póććiwosće, hajmy lubosć napřećo swojim sobučłowjekam.“

W tutych słowach starosty sokołskeje Jednoty w katolskich stronach je **zasadne stojnišćo Sokoła napřećo wěrje a křesćanskomu žiwjenju doraznje a na dosahace wašnjo wuprajene.** Njech jeno so naša serbska katolska młodosć pod druhim nawjednistwom wšudźom a wšudźe tak zjawnje a sprawnje swojim nabožnym zasadam wuznawa, kaž su to Baćońscy sokoljo přez swojoho starostu činili, a so też jich dźerža. Njeje to česćowne, runjewon pozběhowace, hdyž serbscy młodźencojo, njenuzowani wot žaneje duchowneje strony, takle swoje nabožne, křesćanske stojnišćo njebojaznje wupraja! Z tym su też napřećiwne poroki, kotrež so w tym nastupanju Sokołej

---

„Ale, knjez Swoboda, wy tajki zamysleny?“ rjekny referendar.

„Ach, mohł jeno zrudne myslički wo smjerći lubowanoho syna potajić! Moji knježa, hdy byšće joho znali! Tu knjez Dobrak snadź wam wo nim powě.“

„To bychu podarmo rěče byłe“, rjekny młodźenc dymku wuklepajo. „Kelko jich tu na swěće njeje, kotřiž su sebi a druhim k wobćežnosći! — Njemóžach ja za njoho hić?“

„Wy wšak tu też na swěće prózdny njejsće“, dźeše Swoboda. „Štož a kaž Bóh čini, to je so derje stało.“

Maruška přińdźe z wačokom pod pažu a za njej kruwař. Wón měješe na hłowje dołhe, kudźerjawe włosy a dwě wulkej módrej woči hladaštej mile z blědoho wobliča. Drasta bě dobra a jomu rjenje přistoješe, Maruška bě ju jomu z njebohoho Arnoštowych wěcow přešić dała.

„Mam tu česć, knježa, wam tu swojoho domjacoho virtuosu předstajić. Wodajće, zo je bosy: njecha hinak khodźić, je we tym swojeje hłowy“, rjekny Maruška, hólcej mjehke čorne włosy hładźo. Je-li wam lubo, zahrajemoj.“

„Prosymy wutrobnje.“

Maruška posydny so za blido na cyterje pospytujo. Hólčec pak so do trawy před njej sydny, wucho k blidu złožujo, zo by swoje huslički po cyterje připrawił. Maruška hraješe krótki zawod a hólčec ju z cunim hłosom přewodźeše; na to hudźba přeńdźe do luboznoho spěwa:

Ty krasna pólna lilija,
Štó je će wuhot'wał?
Praj, kwětka knježny Marije,
Štó tebi pychu dał?

Zo wóčko by so radowało
A stajnje krasnosć wobdźiwało:
„Bóh Knjez, kiž swěty stworił je,
Też mi šat krasny darił je!“

Ty sołobiko drobnuški,
Stó spěw ći zašćěpił?
Stó luboznu je pěsničku
Će spěwać nawučił?
Zo radosć z wóčka sylzu hnuje,
Hdyž twojich hłosow mocy čuje:
„Bóh Knjez, kiž wěčnje khwaleny,
Wot jandźelow je sławjeny!“

Ty tajna hwězda na njebju,
Stó je će zaswěćił?
Ty nocy miła sotřička
Stó błyšć twój rozjasnił?
Zo pruha zbožownosće swita,
Stóž z bólnej wutrobu će wita:
„Bóh Knjez, kiž wěčne swětło je
A w swětle wěčnym kraluje!“

Słyš, wótče, z raja zbožownoh',
Słyš hłós mój dźěćiny:
Daj, zo bych šat kaž lilije
Přec měł ja njewiny.
Kaž sołobika spěwna radosć,
Bych khwalił Tebje, moja žadosć.
Mi zapal Tebje woheń lubosće,
Zo njehasnje do wěčnosće!

činja, njeprawe. Wšako su duchowni w nim sobuskutkować chcyli, ale to je so jim wot duchowneje wyšnosće hroznje zakazało.* Tak je Sokoł na so a lajikow pokazany. Z tym přińdu na žadanjo knjeza dopisowarja, zo ma w kóždym towarstwje a kóždej organisaciji, hdźež su katolikojo zjednoćeni, być wosadny duchowny, haj ma tam najwažniše słowo měć, **hewak wone njeje na prawym puću.**

Njedźiwajo na to, zo so to techniscy a praktiscy wšudźe přewjesć njehodźi, wopřija poslednja sada wótry porok přećiwo našim towarstwam. W Khrósćanskej wosadźe je na 25 towarstwow, zdźěla nabožnje a narodnje změšanych. Za wosadnych duchownych je pódla jich zastojnstwa njemóžne, we wšěch być a tam rólu hrać, kotraž jim knjez dopisowar přicpiwa. W mnohich duchowny ani ze sobustawom, ani z wjednikom njeje. Ale tola su wšě přeswědčene, zo su na prawym (nabožnym) puću. W Němcach nadeńdźeš podobne wobstojnosće. Tam so tajki porok z jich strony njestawa. Naša wěra ma telko ethiskich hódnosćow, zo swojich přiwisnikow w towarstwowym a zjawnym žiwjenju tak skrući, zo wědźa, što maju činić a kak maju so zadźeržeć. Potom mamy rjanu ličbu młodostnych towarstwow, w kotrychž nabožina prěnju rólu hraje a kotrež wulki dźěl našeje młodosće přeńdźe, prjedy hač do druhich zastupi. Towarstwownje cyle druhowěriwych so zdalować a hermetiscy wot nich so zawrjeć, njehodźi so přewjesć. Pokazam na cyle neutralne towarstwa, na př. ratarske, sokolske, spomožerske, zdźěla tež spěwarske a dr. Tak zepjera so serbski Sokoł w prěnim rjedźe na ćěłozwučowanjo a narodnosć, bjez toho zo by nabožinu a wěru zanjechał a zacpěwał. Na słowje njezaleži, ale na duchu, kiž w towarstwje knježi. Polacy maju tež swój Sokoł a nichtó njemóže, zo bychu tući špatni katolikojo byli. A nichtó njezadźěwa Sokołej cyrkwinscy so wobdźělić a při cyrkwinskich wobrjadach sobuskutkować. Tomu so wón tež zapowědźił njeby. Zo w Čechach snadź hinajše poměry knježa, je wěrno. To pak tola ze serbskim Sokołom ničo činić nima. Nawučmy so skónčnje Sokoł nic wobhladować jako jene stworjenčko, kotrež do našeje serbskeje krajiny so njehodźi a njesłuša a kotrež ma přez njedowěru so zničić.

Čohodla njehrěši so nichtó na němske turnarske a a druhe nabožnje měšane towarstwa, kajkež mamy tež jene w Pančicach? Skěrje nawopak so čini!

Čas je, zo so Sokoł nastajnje njeskoba, hewak zhubi pjerja a mocy a njebudźe jomu možno, do narodnych a nabožnych wyšin so pozběhać. Do tuteju swětow wjedźe joho zlět, a njechamy tute dźěło w Serbach jomu počežić a wograwać. **Jurij Słodeńk.**

* Duchowna wyšnosć sobuskutkowanjo duchownych w ćěłozwučowanskich towarstwach pola nas nihdźe zakakazała njeje, ale přeje sebi, zo bychu za wosadne tajke towarstwa skutkowali. Přećiwo zwiskej z češkim Sokołom, kiž je so často cyle raznje přećiwo nabožinje a cyrkwje wuprajił a wustupuje, duchowna wyšnosć być dyrbi, njecha-li katolskim Serbam škodźeć dać. **Skala.**

Cyrkwinske powěsće.

„Sächs. Volksztg." njedawno po zdźělenkach, kotrež je kaž wosebje přispomina, z biskopskoho ordinariata dóstała, wozjewješe wo přeměnjenjach mjez sakskimi duchownymi. Po tym bu knjez kapłan Nowak-Khrósćanski jako kapłan do Žitawy přesadźeny, do Khrósćic přińdźetaj, resp. wostanjetaj: Beno Wjacsławk z Łazka a Jurij Hórnik z Hornjeje Khiny. Knjez Franc Walter, dołholětny kapłan w Žitawje, bu za faraŕja na nowozałożene městno do Schwarzenberga pomjenowany.

Kaž je słyšeć, přesydli so knjez expositus Mikł. Dórnik, kapłan w Radworju, bórzy jako farař Zdźěrjanskeje wosady do Zdźěrje.

Přejemy wšěm knjezam Bože žohnowanjo za jich skutkowanjo a wosobinske zbožo.

Směški.

Skónčnje. Pětrk sčini do swojich knihow wulki "kleks". Wučeŕ: „Ale, Pětrko, što dha sy tola zasy činił!" Pětrk: „Swinjo, knjez wučeŕ!" Wučeŕ: „Ale, Pětrko, tak jedyn tola njeprajiš! To je kleks." Hnydom po tym sčini Pětrk na wopačnym blaku smušku (komma). Wučeŕ: „Ale, Pětrko

---

Při poslednjej štučcy bě jasnje słyšeć, kak Maruščyny hłós třepotaše. Huslerjej k jeje nohomaj sedźacomu, so sylzy jeno tak po blědymaj ličkomaj kulachu; truny hłuboko a mócnje zynčachu, tak zo bjezmała spěwarcyny hłós přemóžachu. Hajńskomu bě dympka wuhasła, kotruž ze styknjenymaj rukomaj na klinje džeržeše. Referendar kleskaše khwalo: „Krasne, knježna! Kaž sołobik. Pěseń tohorunja rjana. Waš njebohi bratr měješe woprawdźe rjany dar."

„Pěseń je pěkna, nóbl!" — měnješe knjez Bróna, „ale trochu jara pobožna! To so mi přecy lubi „Narrengalopp". Znajeće to, knježna? To je wam famos! Holla munter, immer munter — trala la la la, heja duja da!" poča ze škropawym hłosom spěwać.

Maruška wotmołwi so wotwobroćiwši: „Njeznaju."

„Ja wam jón napišu! To dyrbiće nawuknyć", rjekny Bróna, sebi swoju na čerwjeń brodu porjedźejo a wjerćo. Dźens bě hotowy šwikak, samo wotrohi při škórnjach njepobrachowachu. Stanywši přimny za kiješk a rjekny: „Nó, dyrbju domoj, budźe pozdźe. — Knjez Swoboda, wotstupće mi to kubło. Móžeće so do měra podać, pjenjez maće dosć — a ja bych po wašim nawodźe z nowa započał."

„Maće prawje — je so mi tež hižo wostudźiło, so na stajnosći šarować", dźeše Swoboda — „hdy bych takle tajkoho přichodnoho syna měł."

„Hm", — pomysli sebi Bróna — njepraji pak ničo. Knjez referendar wza Swobodźinu za ruku a dźeše z njej kruch do zahrody. „Luba, česćena knjeni! Wy maće dźowku, kaž samu parlu. Te měsćanske njejsu žana k ničomu. Wustoja so jenož na rjane hotowanja ale nic do hospodarstwa. Bych hižo dawno woženjeny był, njebych-li so bojał, zo móhł wopak trjechić. Ale njeje tak tež rjenje, človjek je kaž ničeji. Nimam žanoho prawoho „doma" a při swojej službje bych to móhł derje wutrać. Takle wašu knježnu dźowku, štóž by tu dóstał — z tej by kóždy zbožownje žiwy być móhł!"

„Zwjesela mje wulcy, knjez referendaro. Nic, dokelž sym mać, ale dyrbju wuznać, zo je naša Marja holca, kaž so słuša. Ja jej ničo njespušću — ničo! Wona dyrbi při wšěm we domje być: wot najkrućišoho dźěła, hač do najwosobnišoho. Dyrbi warić, šić, wě, kak so ze skotom čini, do kóždoho domjacoho dźěła so wustoji — do wšoho — — a zo tež něšto do hudźby rozymi, sće drje snadź so dźens přeswědčił."

„Je jandźel! Woprawdźe! Směm druhi raz zasy přińć?" rjekny knjez referendar Swobodźinje ruku tłóčo.

„Tak husto, kaž chceće a stajnje nas to wulcy počesći", dźeše najeńkowa, wuraznje na referendara hladajo.

„Jenož počesći?"

„Zwjeseli też", přistaji wona.

„Knjez referendaro — mějće so derje!" zawoła Bróna.

Referendar da zapřahnyć, poruči so tohorunja a po khwili bě dwór prózdny.

Maruška hišće Amidora zastara, kotryž dyrbješe dźens tež swoje wjeselo měć a potom so tež młodźenc po znatej šćežcy mjez zahonami domoj poda.

Wječor, hdyž běchu so lehnyli, rjekny Swobodźina: „Ty, mužo, tón knjez referendar — to je ći krasny človjek."

„A, što narodowc", swarješe žona.

Z daloka so třěli. „Jurij mi dobru nóc přeje", mysleše Maruška.

(Přichodnje dale.)

što dha dyrbi tole zasy być?“ Pětrk: „Wopuška, knjez wučeŕ!“ Wučeŕ: „Ale, Pětrko, nětko pak ći posledni raz praju: to mjenuje so smuška abo komma, rozemiš?“ „Haj“, rjekny Pětrk. — Na druhi dźeń njepřińdźe wón do šule. Wučeŕ: „Čohodla njejsy wčora w šuli był?“ Pětrk: „Prošu, knježe wučerjo, my smy wčora „kleks“ rězali, a tuž sym jón dyrbjał za smušku abo komma dźeržeć.“

Šula. Wučeŕ praša so hólca: „Što dha je šula?“ Hólčec: „Šula?“ Wučeŕ: „Haj!“ Hólčec: „Šula je — je —“ Wučeŕ (jomu pomhajo): „Nó, je městno —.“ Hólčec: „Šula je městno, hdźež — (dopomniwši so ruče na prašenjo w katechismje: ‚što je hela‘) — hdźež budźa zatamani wěčnje zatamani.“

Póstowny tarif

wot 1. augusta 1923.

Dopisnica w naměstnym wobkhadže	200 hr.
„ „ dalokostnym „	400 hr.
Listy w naměstnym wobkhadže hač do 20 gr	400 hr.
„ „ „ „ wot 20—100 gr	600 hr.
„ „ „ „ wot 100—250 gr	1000 hr.
„ „ „ „ wot 250—500 gr	1200 hr.
Listy w dalokostnym wobkhadže hač do 20 gr	1000 hr.
„ „ „ „ wot 20—100 gr	1200 hr.
„ „ „ „ wot 100—250 gr	1500 hr.
„ „ „ „ wot 250—500 gr	1800 hr.

Póstowne přikazanki:			**Za płaćeńske kharty:**
hač do 10000 hr.		800 hr.	200 hr.
wot 10000 hač do	50000 hr.	1000 hr.	250 hr.
„ 50000 „ „	100000 hr.	1200 hr.	300 hr.
„ 100000 „ „	200000 hr.	1800 hr.	450 hr.
„ 200000 „ „	300000 hr.	2400 hr.	600 hr.
„ 300000 „ „	400000 hr.	3000 hr.	750 hr.
„ 400000 „ „	500000 hr.	3600 hr.	900 hr.
„ 500000 „ „	750000 hr.	4200 hr.	1050 hr.
„ 750000 „ „	1000000 hr.	4800 hr.	1200 hr.

Dopisnicy do	a) Československeje a Wuherskeje	1400 hr.
	b) do druhoho wukraja	1800 hr.
Listy hač do 20 gr	a) do Československ, a Wuherskeje	2400 hr.
	b) do druhoho wukraja	3000 hr.

Hamtske kurzy

cuzych pjenjez we Barlinje: Dolar 4847850 hr., šwajc. frank 867825 hr., francózski frank 275310 hr., československa króna 149625 hr.

W Barlinje běchu 10. augusta **žita a picy** (wšo po tysacach hriwnow za centnaŕ; pola muki pak za dwójny centnaŕ = 100 kilogramm): pšeńca 6300000—6500000; rožka 4700000—5300000; ječmjeń 5000—5300000; wows 5000—5300000; **muka** pšeńčna —24500000—25500000, ržana 16000000—18000000. **Wotruby** pšeńčne 3500000, ržane Raps 5000000—6000000. Rapsowy wosuch 4500000. Suche truhańcki 2500—3000000. Pochowa melasa 2500—3000000. Běrnace kružki 4200—4700000.

Płaćizniski rozmnožak (Indexziffer) za žiwjenjo bě po wobličenju němskostatnoho statistiskoho hamta 16. t. m. 28892 porno płaćiznam lěta 1913/14. W přerězku je potajkim w Němskej žiwjenjo nimale 30000 razow drózše dyžli do wójny. Štož bě tehdy za 1 hriwnu, płaći nětkle 28892 razow wjacy dyžli tehdy. Při tym su někotre wěcy hišće drózše, druhe tuńše. Tónle rozmnožak płaći za Němsku, we wosebje drohej Sakskej je wón hišće wjetši.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom sćele, móže je tež pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Krute a njepowalne je naše dobre mjeno.

Poručam najebać njedostatka tworow hišće:

Wołmjane drastne tkaniny elegantnych mustrow a barbow, **chevioty, garbadiny** we wjele barbach, **eoilieny** wšěch barbow, **sukna, gardinowe tkaniny, madrasowe gardiny, wumělske gardiny, story, tüllowe łožowe přikrywy, wafilowe łožowe přikrywy, blidowe přikrywy, konjace přikrywy** za lěćo a zymu, **spańske přikrywy, wupjeŕki, łožowe šaty, barchenty, košlowe tkaniny, trikotaže, šaty** atd., **mužace kłobuki, čapki, zwjeršne košle** wšěch barbow, **strykowane jaki** za žony, dźěći a mužow.

Najnowše tkaniny, židy, banty atd. za serbske drasty

su dóšłe.

Wšě twory wjele niže dnjoweje płaćizny.

Wotedawam jenož dźělby kajkež chcu.

Žane nućenjo ke kupjenju.

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon čo. 12.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a Posoł:

Hana Ridlowa z Budyšina **20000** hr.; Michał Guda z Hrubjelčic **70000** hr.; Waldźina z Wudworja **2000** hr.; njemjenowana z Budyšinskeje wosady **100000** hr.; Jakub Měrćink z Hrubjelčic **100000** hr.; Fr. Dostal katechet w Hradci Kralové za Posoł a dar **185000** hr.; mjez wšelakimi druhimi darami z Ralbičanskeje wosady jena służowna **100000** hr.; tachant Jakub Skala w Budyšinje **50000** hr.; Mikławš Pawlik, ing. na želez. w Auerbachu **25000** hr.

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towaŕstwo a Posoł!

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

„Jednota“ towarstwo kat. Serbow **w Budyšinje**

ma **přichodnu njedźelu 13. augusta** popołdnju w 4 hodź.
w kat. towaršni na garbarskej hasy

swjedźeńsku zhromadźiznu.

Prosymy, přińdźće wšitcy!

45. hłowna skhadźowanka
serbskeje studowaceje młodosće
wotměje so 12. a 13. žnjeńca 1923
w Hrodźišću.

Porjad: njedźelu 12. žnjeńca pop. 1/2 3 hodź. hłowna zhromadźizna serb. stud. młod.; wječor w 7 hodź. zabawa, wobstojaca ze spěwow, přednoškow a reji. — póndźelu wulět do Skale.

Na tutón swjedźeń přeprošuje wšěch Serbow z blizka a z daloka

bohosłowc Michał Cyž, t. č. hł. starši.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

P. J. Mencel, **naš serbski časnikař w Dobrošicach**

je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khrósćicach** 1. njedźelu
w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Zjawny dźak.

Zastupiwši do swjatnicy měšnistwa spominam w dźakownosći na wšěch, kotřiž su mi k měšniskomu powołanju na kajkežkuli wašnjo dopomhali, a wuprajam jim swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“.**

Wosebje mam wšu winu tym so dźakować, kotřiž su mje w běhu mojich studijow tak nadobnje podpjerali a za mnje so modlili.

Dale wuprajam wšitkim swój najwutrobniši dźak, kotřiž su mje k mojomu primicnomu dnjej z darami, woporami a přećemi zwjeselili a dźeń mojeje žadosće z dźěćacych lět porjeńšili. Předewšěm słuša dźak swjedźeńskomu prědarjej wysokodostojnomu knjezej dr. theol. J. Jakubašej w Hajnicach, assistency při prěnjej Božej mši knjezam wysokodostojnomu arcměšnikej Jakubej Žurej, kapłanej Kětanej a minoristej Donatej, za pozběhowacy cyrkwiny spěw, spěwnomu towarstwu „Lilija“, jeje zasłužbnomu dirigentej knjezej wučerjej Mikławšej Hajnje w Konjecach, k. wučerjej Słodeńkej a k. kantorej Šewčikej, za krasne wupyšenjo cyrkwje a staršiskoho domu z pletwami a wěncami Łaskowskej gmejnje, Narćikecom w Ralbicach, towarstwomaj knježnow a młodźencow, skónčnje wšitkim wulkim a małym družkam.

Za wšitkich dobroćelow chcu na Božej mši prosyć, zo by Bóh jich mi wopokazanu lubosć z časnym zbožom a z wěčnymi kubłami mytować chcył.

We **Łasku,** 5. augusta 1923.

Beno Wjacsławk,
kapłan.

Dobrowólne dary za nowowudaćo Bibliskich stawiznow

přez k. wučerja Słodeńka:

z Miłoćic: Pjech 40000 hr., Pětranc 20000 hr., Njem. 10000 hr., Šiman 10000 hr., Brusk 25000 hr., Rjenč 5000 hr., Wóski 5000 hr., Šěrc 3000 hr., Pól 15000 hr., Möller 5000 hr., Zynda 5000 hr., Woćk 5000 hr., Kilank 5000 hr., Nowotny 20000 hr., Šěrak 10000 hr., Šloser 5000 hr., Kmječ 5000 hr., J. Šwarc 5000 hr., Šołta 20000 hr., J. Petaš 10000 hr., Ryćerja 20000 hr., Buk 5000 hr., G. Buk 2000 hr., F. Šneider 5000 hr., Pawoł Šejda 2000 hr., Jan Kral 20000 hr., Jan Kokla 6000 hr., Jan Fichta 3000 hr., Warnać 40000 hr., Mikł. Šwarc 10000 hr. — Jakub Rjebiš z Kanec 100000 hr.

Česćenym ratarjam
poručam
ke kermuškam, kermušam
a swójbnym swjedźenjam
Mnichowski „Hofbräu“
z Mnichowskeje kralowskeje piwarnje
w pičowkach a bleškach.
Wo dobroćiwu podpjeru prosy
Richard Müller
w Budyšinje
„Gärtnerbörse“.

Swojomu
lubowanomu, zasłužbnomu
duchownomu radźićelej
wysokodostojnomu knjezej
knjezej
fararjej Jurjej Hejduščy
k joho
25lětnomu měšniskomu jubilejej
(13. augusta 1923)
najwutrobnišo a najpodwólnišo
zbožo přeje

„JEDNOTA“ towarstwo kat. Serbow w Budyšinje.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći w žnjeńcu 3000 hr.
:-: Za dalše so w prawym času płaćizny wozjewja. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 5000 hr., reklamowy w tekśe 15000 hr.

33. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 18. augusta 1923.

S. Hilarius, biskop, cyrkwinski wučeŕ.

Lědma bě katolska cyrkej přewinyła stare surowe pohanstwo, a hižo nastachu ji nowe přesćěhanja. Te wukhadźachu wot błudnych wučerjow abo błudarjow. Zełhańi a njehańbićiwi arianoju prějachu Bóžsku přirodnosć abo naturu našoho knjeza Jězusa Khrystusa, z hładkimi a na zdaćo wučenymi słowami zawjedźechu też mnohich biskopow a duchownych do swojich błudow a dobychu sej z lišćacymi rěćemi też někotrych kejžorow a našćuwachu jich k tomu; zo dyrbja prawowěriwych katolikow přesćěhać. Arianski mór bě něšto časa tak jara rozšěrjeny, zo so zdaše, zo je prawa katolska wěra na swěće cyle wotemrěła. Tola Duch swjaty strażowaše Khrystusowu cyrkej a zbudźi ji japoštołskich zakitarjow. Woni běchu dokładnje rozwučeni, njebojaznje zmužići a za swjatu wěrnosć wulcy zahorjeni, poražachu błudy a dopomhachu wěrnosći k dobyću. We rańšim kraju pobiwaše arianski błud wulki swjaty Athanasius, w nawječornych krajach wojowaše přećiwo tomu błudej dobyćerscy s. Hilarius.

Hilarius narodźi so w měsće Piktavii w Galliji (Poitiers w Francózskej). Joho staršej běštaj wosobnej pohanskej człowjekaj. Wón bě duchownje jara wobdarjeny, přepytowaše na šulach wšěch romskich a grichiskich spisowaćelow a spózna cyłu pohansku wědomosć, kiž pak joho njespokoji. Spóznawši, zo je pohanstwo falšne a błudne, prócowaše so wěrnosć wuslědźić, poča s. Pismo čitać a spózna z njoho prawoho Boha a, kotrohož je wón pósłał, Jězusa Khrystusa. Hnada Boża joho rozswětli, z cyłej wutrobu ke křesćanskej wěrnosći so přikhili a daše sebje, swoju mandźelsku a dźowku křćić. Z toho časa so wšón přeměni, běše žiwy po kaznjach Božich, zdalowaše so swětnych prózdnosćow, pomhaše bližšim ze skutkami křesćanskeje smilnosće a prócowaše so z cyła so wudokonjować po zasadach Khrystusowych. Tohodla joho powšitkownje česćachu a labowachu, tak zo bu po smjerći Piktavijskoho biskopa jednomyslnje za joho naslědnika wuzwoleny. Wón dósta biskopsku swjećiznu a bě potom dospołnje zdźerżliwje žiwy.

W samsnym lěće, hdyž Hilarius w Piktaviji biskopstwo na so wza, dósta knježeŕstwo w romskim kejžorstwje syn kejžora Konstantina Wulkoho Konstantius II., tón bě zjawny přećel arijanow. Tutón knježeŕ tykaše so do cyrkwinskich należnosćow a při tym podpjerowachu joho často słabi biskopja, kotřiž na swětny wužitk dźiwajo swoju samsnu a też njewotwisnosć cyrkwje woprowachu. Wot arianow wšón zaslepjeny po swojej woli wotsadźeše katolskich biskopow, wuhonješe jich z jich sydłow a so wo to staraše, zo na jich městno přińdźechu błudarscy biskopja. Přećiwo tutomu njesprawnomu a nasylnomu počinanju postany Hilarius, a pósła lěta 355 kejžorej wopomnjeńske pismo w kotrymž wobšěrnje a dokładnje wułožowaše arianske błudy a jich škódne sćěhwki a doraznje žadaše, zo njesmědźa błudarjo prawowěriwych katolikow potłóčeć a wuhonjeć. Zdobom poča Piktaviski* biskop zmužiće wojować přećiwo błudarstwej a jomu so poradźi wšěch biskopow cyłoho francózskoho kraja wot wopačneje wučby wotwobroćić. Dokelž tak horliwje za katolsku wěru skutkowaše, hněwachu so na njoho a hidźachu joho arianoju. A woni powołachu l. 359 cyrkwinsku zhromadźiznu do města Beziers-a, też Hilaria a druhich prawowěriwych biskopow donuzowachu tam přińć. Tu zakitowaše njestróżity biskop Hilarius katolsku wučbu, hdyž pak błudarjo joho njemóžachu přepokazać z dopokazami, joho falšnje wobskoržichu pola kejžora, a tón joho wupokaza z Gallije do Fryglje w Małej Asiji. Swoje stadło poruči njebjeskomu Pastyrjej a woteńdźe z Toulonskim biskopom s. Rhodanom do wuhnanstwa. Wottam dopisowaše biskopam we swojej wótčinje, zo dyrbja wostać we swjatej wěrje, ći jomu też swěrni wostachu a njedopušćichu, zo by na joho městno štó druhi za biskopa postajeny był. We wuhnanstwje Hilarius prawu wěru prědowaše, wukorjenjowaše błudy arianow, wróći mnohich zabłudźenych do katolskeje cyrkwje; tak podpjerowaše najmócnišo prawu wučbu w rańšim kraju. Boża předwidźiwosć bě wuhnanstwo na njoho dopušćiła, zo by ze swojim skutkowanjom cyrkej zakhował. Na zakitanjo katolskeje wučby spisa we wuhnanstwje „dwanaće knihow wo Najswjećišej Trojicy“. W nich prawu wěru přećiwo arianam dokładnje dopokaza.

Štyri lěta Hilarius we Frygiji přeby. Lěta 359 powoła kejžor Konstantius II. do města Seleucije w Isauriji zhromadźiznu, zo bychu so tam postajenja powšitkownoho Nicejskoho koncila wo Bóžskej naturje Jězusowej spowróciłe, hdy by to móžno było. Na tu zhromadźiznu přeprosychu arianowje też Hilaria a chcychu joho k sebi přiwabić. Ale woni so zmylichu. Hilarius njedaše so ani z lišćenjom ani z hroženjom zawjesć a dopokazowaše, zo je arianska wučba błudna a bohahanjaca. Hdyž na tutej zhromadźiznje něchtó wo Bohu njepřistojnje zaréča, zawoła Hilarius rozhorjeny: „Njezbožownej wuši, kotrejž stej takle hanjace słowa słyšałej! Je dha móžno, zo bychu wo Bohu ludźo na tak hanjace wašnjo rěčeli!“ Po skóńčenju zhromadźizny pućowaše do Konstantinopla, tam kejžorej druhe wopomnjeńske pismo předpołoži, w kotrymž za katolikow sprawnosć a też to doraznje žadaše, zo by směł přećiwo Saturninej, arianskomu biskopej, katolsku wěru zjawnje prědować a zakitować. Ale arianoju bojachu so tutoho wučenoho a wohniwoho biskopa, přećiwo kotromuž njemóžachu wuspěš-

* Pictavium, nětko město Poitiers (Poatié).

nje wustupić a radźachu tohodla kejžorej, zo by joho radšo do Galliskeje (Francózskeje) wróćo pósłał. Wudawachu, zo bě wón wšitke rozkory a zběžki w rańšim kraju naškaraŕ. Tuž so Hilarius wróći do swojeje wótčiny. Hdyž přez Illyrisku a Italsku k wječorej pućowaše, joho swěrni katolikojo wšudźom z radosću witachu a česćachu. Ducy po puću so k njomu přida s. Měrćin, pozdźiši biskop w Turonje we Francózskej, kotryž joho přewodźeše a něšto časa pola njoho w Piktaviji zwosta, zo by so přez tak sławnoho katolskoho wučenca we swj. wěrje wudokonjał a zdźěłał.

Za štyri lěta, kotrež bě Hilarius we wuhnanstwje přebył, zapustny joho dioecesa jara, přetož mnozy katolikojo so dachu do błudow zawjesć, druzy buchu njewobstajni, a zwjazanosć mjez duchownymi a ludom žałostnje spadny. Tuž poča swjaty biskop z japoštołskej horliwosću pjanku plěć, kotruž bě njepřećel nasył, powoła cyrkwinske zhromadźizny, wučeše, prědowaše, napominaše, a za njedołhi čas měješe tu radosć, zo w Galliji zasy knježeše prawa wěra, přikładna póćiwosć a měr. Potom też w susodnej Italskej podobnje skutkowaše. K tomu l. 364 pućowaše do Milana, hdźež błudaŕ Auxencius katolsku wěru kaženje. Kejžor Valentinian dowoli jomu, zo smě wo wěrje zjawnje rozprawjeć. Hilarius dopokaza, kak Auxencius na tajeńske a zawjedne wašnjo jednaše, zo chcyše z dwojomyslnym wuznaćom wěry katolikow wobšudźić. Ale z tym rozbudźi přećiwo sebi njepřećelow, kotřiž so na njoho pola kejžora přisłodźachu, zo w cyrkwi měr kazy. Tuž jomu kejžor poruči, zo dyrbi so z Milana wotsalić. Wróćiwši so do Piktavije, rozpósła Hilarius wšitkim katolskim biskopam list, w kotrymž Auxenciowe błudy a ludanja wukładowaše, a njepřesta za čas žiwjenja přećiwo arijanam wojować.

Poslednje lěta swojoho žiwjenja přepytowaše swj. pismo a spisa wułožk sćenja swj. Mateja a jednanjo wo psalmach. Z joho zbytnych bohosłowskich spisow so wuznamjenja wosebje joho kniha wo synodach abo rozprawjenjo wo wěrje rańšokrajanow (orientalow).

Wojowawši čas žiwjenja za čistu wěru přećiwo błudarjam zemrě s. Hilarius 13. wulkoho rózka 368. Spisy tutoho sławnoho a wučenoho biskopa runaja so spisam najprěnišich cyrkwinskich wučerjow a buchu hižo wjacy króć wočišćane. Bamž Pius IX. přizjewi l. 1852 s. Hilaria za wučerja katolskeje cyrkwje. Też we katedralnej cyrkwi swj. Vita w Prazy so khowa dźěl powostankow tutoho swjatoho hižo wot časa sławnoho kejžora a češkoho krala Karla IV., kotryž je tutu cyrkej twaril. —

Čas žiwjenja s. Hilarius stajnje wojowaše přećiwo błudarstwej a zakitowaše prawu katolsku wěru. Ta bě jomu lubša dyžli žiwjenjo a dróžša hač wótčina. Też my dyrbimy wojować přećiwo njewěriwym a błudnowěriwym a našu staru wěru zakitować, kotruž też dźensniši dźeń runje tak přeséhaju kaž w času s. Hilaria. Budźmy swojej cyrkwi posłušni, kotraž jenička nas wěrnosć wuči a nas wjedźe do wěčnoho žiwjenja. Štóž so jeje swěru dźerži a jeje wučbu zakhowa, tón je z Bohom a Boh z nim a wostanje do wěčnosće. (Swjeći so 14. wulkoho rózka.)

Politiski rozhlad.

Cuno je dyrbjał hić. Hižo dawno počina mnohim switać, zo Cunowa politika Němsku z česna njewjedźe, ale skerje błubšo do njoho. Te měnjenjo njehodźeše so też přeměnić, hdyž Cuno minjeny tydźeń cyłu sep nowych zakonjow přinjese, kotrež maju z nuzy pomhać. Nimowólnje so prašeš: čohodla to hakle po 7 měsacach ruhrskeje njezbožowneje politiki? Njebě hižo dawno widźeć, zo je wurjadnych srědkow a pućow trěbnych, ma-li lud někak z hubjenstwa wuńć? A čohodla hakle nětko zapřima? Khiba jenož, dokelž lud howri? — krej běži? **Z cyłeje Němskeje přikhadźeju powěsće wo njeměrach, třělenćach, morjenju**; też w Sakskej na mnohich městach k njeměram dóńdźe a buchu mnozy morjeni. Lud předewšim zakhadźa dla přewulkeje drohoty za zežiwjenjo, łama so do klamow, policija so jim staja a při tym so třela. A kajka je drohota! Wšě płaćizny ćahnu so po dolaru a tón přeskakowaše posledni čas wo milijóny hriwnow přez nóc. Hač do 6 milijónow dawaše so za 1 dolar, w měrnym času 4 hr. 20 pj. **Najbóle muća komunistojo.** Woni nětčišu njespokojnosć ludu k swojim politiskim zaměram wužiwaju. Jich zasada dźěn je: wšo najprjedy spowróćeć, hdyž njeje hinak: spalić a zničić a potom z rozpadankow nowy swět po jich idejach wutwarić. Jim je po zdaću jeno, hač krej běži a ludźo z hłodom mrěja: to po jich měnjenju jenož jich wotpohladam poměkuje. Nětkle dźěłachu też ze wšej mocu za **powšitkowny strajk po cyłej Němskej**; dokelž pak socialdemokratiscy zrjadowani dźěłaćerjo sobu njećinja, so jich wotmyslenja njedopjelnichu. Jenož tu a tam k njomu dóńdźe a so bórzy zasy pominy. Tola dale toča a muća; tuž je přecy hišće njewěste, što přichodne dny nam přinjesu.

Do tajkich zrudnych wobstojenjow zastupi nowe knježerstwo. Njeda so prěć, zo je Stresemann wobdarjeny a rozsudny muž: hač pak budźe wón tón wočakowany wumóžnik? Israelski lud jónu lětsacy za wumóžnikom žałosćeše; hdyž pak tam bě, joho njespóznachu a na kříž zbichu. Po joho płodach dyrbi Němska joho spóznać a potom wot

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

X.

Trundlerjowa žona, abo kaž ji hewak rěkachu „hadlumpowa“ ležeše w młynje dwě njedźeli — nic jeno dla mužoweje surowosće, ale tradanjo, hněwanjo a zrudoba běchu ju storhałe, zo wjacy na človjeka podobna njebě. Jurij, kiž bě ju tehdom do młyna dowjedł, staraše so dale wo nju. Też na dworje bě sebi za nju podpjeru wuprosył. Najeńkowa ji jěsć sćeleše a hdyž nadobo čeladna skhori a lěsaŕ k njej přiědźe, da joho Swoboda też do młyna ke khorej žonje dowjesć. Wotpočink a lěpše zastaranjo pak ji, dokelž bě hišće młoda, bórzy zasy k mocam dopomhachu, ale stworjeńčko, drobne pilatko, bě sebi z khorych nadrow smjerće dopiło. Hdyž so mać wustrowi, wumrě dźěčko. Hajński přińdźe junu, kaž hewak na wječor do młyna. Libowa sedźeše před khěžu, wótře płačo.

„Dundyr naj naj“, zawoła Jurij, „zo by će tola tón tajki hinajki . . .! Što zasy płačeš? Bych rjekł, zo je skoro dosć!“

Žona pozběhny k njomu blěde, suche wobličo a rjekny, z wočomaj, kiž běštej wot płakanja wšej čerwjenej, na njoho pohladajo: „O, knjez Jurjo, złoty knjez Jurjo!“

„Nó, što je so zasy stało?“

Žona so někak pozběhny a kiwny jomu, zo by sobu šoł. Dźěše k bróžni, hdźež měješe hižo dwě njedźeli jednore, ale ji na wšu měru witane byćo. Tam joho dowjedźe a pokaza z porstom na słomu. Leže tu jeje dźěćo mortwe, zymne. Mać so k zemi winywši mortwe ćěłko košeše a jomu, z bolostnym płačom želo, powědaše: „O, mój Janko, mój złoty jandźelko! Čohodla mje tola Bóh Knjez njeje z tobu sobu wzał. Što změju tu hišće na swěće, štož by mje zwjeseliło?“

„Božo knježe! to je zrudroba!“ zabórča Jurij mjez zubami so za wuchom drapajo. „Što započnjemy? — Stań, stań, khudźina — to wšo ničo njepomha! Dyrbimy so wo pohrjeb postarać. — A hdźe je waš muž, tón lump zatrašny . . .?“

„To Bóh wě! Ani so njepokaza, zo by hladał, sym-li hišće žiwa!“

„Tón wšak nam njećeknje. Radměrčanski Sołta je to hižo pólcajej wozjewił. Tomu zawěsće njetłóchnje. Tak pój a dźi do Radměric knjeza fararja wo pohrjeb prosyć — tón wšak to rady darmo wobstara.“

„O, moje njewinowate dźěćatko! skorše žona z nowa; „kaž někajkoho złóstnika dyrbju je zakopać dać — bjez kašćika!“

„Njech je dosć! hněwaše so młodźenc. To so też wob-

joho so wjesć dać, hdyž je joho za prawoho spóznała. Tola hižo nětkle ma přećiwnikow: komunistow a němsko-narodnych. A hdyž snadź też spomóžne zakonje wumysli wuda: hač je druzy přewjedu?

Dwě wěcy wostanjetej też za njoho najćežšej: wuładkowanjo ruhrskeje należnosće a posylnjenjo němskich finansow. Štož prěnje nastupa, chce politiku Cunowu dale wjesć, potajkim passivne přećiwjenjo. Kaž mnozy praja, je o wěc, přez kotruž su němske financy tak prawje zwrjeskoałe. W januaru mějachmy $1^1/_2$ bilijóna dołha, nětkle po 7 něsacach drje so 50 bilijónow hižo njestaji. Zdaše so, zo Jendźelska Stresemannej trósku tele ruhrske dźěło wołóži. Jeje knježeństwo je mjenujcy Francózskej jasnje a zjawnje wědźeć dało, zo po **rozsudźenju jendźelskich prawnikow je wobsadźenjo Ruhrskeje njezakońske.** To wězo je w Parizu jara rozhněwało, tola hižo z Londona samoho su słyšeć hłosy, zo drje Poincaré nadźijomnje prawe wašnjo namaka, tomule rozsudej žahadło wućahnyć. Też přikhadźeju wotlam hižo hłosy, zo knježeństwo khabła; zo mnozy sławni mužojo we zjawnych rěčach dopokazuja, zo rozdwojenjo z Francózskej by Jendźelskej škódne było.

Druhi swój nadawk chce nowy kancler dócpěć po wašnju, kajkež hižo Cuno poslednje dny připowědźi: předewšim nowe dawki a **stajnohódnu požčonku,** docyła němskim pjenjezam dać zasy stajnu płaćiwosć. Potom budźe lud też zasy lutować a nic kaž nětkle wšo překupować, hdyž ma něšto stow tysacow a mjenje wyše. Zo by němski pjenjez někak k wustrowjenju njesło, je knježeństwo wobzamkło, zo nětko też **wšě płaćenja za Jendźelsku, Greksku, Italsku** (tej jenož hišće wuhlo chce wotedawać), **Južnosłowjansku, Portugalsku a Rumunsku maja so zastajić,** kotrež so we wěcach hišće maju podawać. Jich nětčiša hódnosć wučinja 300 bilijónow papjerjanych hriwnow. Jako wjeselo do tajkich wotpohladow njebudźe so wobhladować powěsć, kotruž 14. žnjeńca z Pariza wozjewjachu. Po njej je mjezynarodny wyšši komisar za wobsadźenu Přirhynsku tule prózstwu dóstał a Poincaréjej dale dał: „. . . Mamy česć, Was w mjenje 4000 wotpósłancow, kotřiž milijóny přirhynskich wobydlerjow zastupuja, prosyć, hnydom **wosebity přirhynski pjenjez** zawjesć. Z winu Barlinskoho knježeństwa je hubjenstwo w Přirhynskej k mjezam dóšło, kotrež so překročić njesmědźa . . . Jenož najkhětřiše wudaćo přirhynskoho pjenjeza móže nam pomhać. Dawamy knj. dr. Dortenej we Wiesbadenje połnomóc, zo smě we wšěch należnosćach pola mócnarstwow nas zastupować." (Hlej Augsb. Postztg. Nr. 185.)

Stresemannowe knježeństwo złožuje so předewšim na socialdemokratow. Z joho 10 muži je pjeć tejele strony; wón sam přisłuša němskej ludowej stronje. Najbóle zatraša, zo ma rjadowanjo financow dr. Hilferding, pječa žid, a znutřkowne należnosće Sollmann, tohorunja socialdemokrat. Dotal měješe te centrumc Oeser a runje my katolscy w Sakskej mějachmy joho za wuček we wšelakich cyrkwinych a šulskich należnosćach přećiwo sakskomu knježeństwu. Hač nam Sollmann jón w tej měrje poskići? —

K šulskim należnosćam.

Z Drježdźan 16. žnjeńca pisaju: Wšě prócowanja němskostatnoho knježeństwa, ze Sakskej dla južnołužiskeje šulskeje należnosće někak sebi doreč̌eć, napřećiwosć sakskoho kultusowoho ministerija wotražeše. Wone je też namjet němskostatnoho ministerija znutřkownych należnosćow, zo by měła zakaznja modlenja tak dołho bjez mocy wostać, dóniž němskostatny sud njeje rozsudźił, wotpokazało. Tohodla je němskostatne knježeństwo należnosć němskostatnomu sudnistwu k rozsudźenju předłožiło a chce so wo to starać, zo te so najkhětřišo da . . ."

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Z pjenjezami ćeknył je jedyn předawar, kiž bě w jenym tudomnym wobkhodźe přistajeny. Wón kradny wjele milijónow hotowych pjenjez a hódnostne wěcy, kiž běchu 4 milijardy hódne. Mjeno paducha so hnydom z bjezgrotnej telegrafiju wšěm wjetšim městam Němskeje zdźěli. A hižo samsny dźeń paducha w Lipsku zajachu. Kradnjene hódnoty měješe hišće při sebi a wone móžachu so wobsedźerjej zwěsćić.

Z Ralbic. Procesijóna do Krupki dla hlej nawěšk „Do Krupki".

Khrósćanske towarstwo knježnow
wuhotuje **njedźelu 26. augusta 1923** w Khrósćicach
— załoženski swjedźeń. —
Hrać budźe so:
„Swjata Hilžbjeta Durinska"
Drama w 5 jednanjach.
Za serbske jewišćo připrawił knjez wučeŕ Mikławš Hajna.
— Započatk z dypkom $^1/_2$6 hodź. —
Po dźiwadle su jenož za wopytowarjow reje.
Wo bohate wobdźělenjo prosy **Předsydstwo.**

stara; štó pak by je dał bjez kašća pokhować! Hdyž smy so tak daloko starali, postaramy so też dale. Hej, wujo młyńkec!" zawoła, wuhladawši joho přez dwór hić, „dajće tola dźěćo do někajkeje komorki donjesć — abo dyrbja je tu kóčki zežrać? — Nó, njećińće žanych wěcow — a njezłobće so!"

„Ja so njezłobju", wobaraše so młyńk — „ale wěc mi hižo předołho traje; a štó budźe — —"

Nětk wšak je kónc, je kónc, — abo sće snadź při tym wobkhudnył! „Kóc jene wjedro! njemóžeće dha złamanoho pjenježka na dobry skutk łožić? Nó, wěm wšak, zo sće tak njeměnił", — přiřěčowaše jomu zasy z dobrym, joho na ramjo placajo. „Na to sebi jedyn kupimy. Dajće žonje też něšto-k wokřewjenju. Wbohuška, lědma stoji."

„Sto? maće dha telko pjenjez?"

„Ha, što je wam to? Sym sebi tón tydźeń něšto toleri wutřělał. Z tym je po wšej nuzy!"

Młyńk přinjese piwo; Jurij swoje wupiwši na Čerwjeny dwór dźěše. Swoboda bě hišće na polu. Duž Jurij žonomaj wupowěda, što bě so w młynje stało a přistaji: „My so husto hóršimy, zo so nam zlě dźe, a čerta wěmy, što je běda! Knjeni Swobodźina, mi wutroba so horješe, hdyž sym tu žonu widźał, kak so na mortwe čěłko ćisny — —. Eh, ja z cyła za hajńskoho rodźeny njejsym: sym přejara čućiwy."

„A što nětk započnje?" prašeše so Swobodźina.

Sym ju do Radměric pósłał, zo by wo pohrjeb prosyła. Ale tu nima ani kitelčka tomu dźěšku, nima kašća — nima ničo! To ma toho —"

„Maćerka směm jomu kašćik wudźěłać dać?" rjekny Maruška, mać lubje wokoło šije wobjimajo.

„Nó, mojedla, ty liška. Čiń kaž chceš."

Maruška wjesele z rukomaj placaše. „Derje! Dam jomu rjany běły kašćik wudźěłać, napletu rjany wěnc koło wokoło, a naš luby nank to njebožatko da do Radměric dowjesć. Tam je rjenje pokhowany. Arnošt změje w njebjesach radosć, hdyž budźe to widźeć!"

Swobodźinje dwě wulkej sylzy do wočow stupištej; młodźenc khodźeše z dołhimi kročelemi po jstwje. Na moju dušu — a ja je sam z woza wozmu a k rowu ponjesu."

„To nic!" měnješe Maruška. „Ludźo bychu rjekli, zo chceće so z tym khwalić. Wuhotuju našoho kruwarja a tón móže to wobstarać."

„Też derje — kaž chceće. Jenož tomule trundlerjej Libje, hdy bych ja tomu takle na kožu móhł — kónc swojoho žiwjenja bych za to dał."

„Młodźenc praji jim božemje, slubiwši, zo za jutřišim

Z Kotec. Žałostne njezbožo je so tu zańdźenu sobotu popołdnju stało. Wobsedźeŕ młyna Mersiovsky na swojim polu wows z mašinu syčeše. Joho třilětne dźěćo sebi do mašiny zaběža. Kosy mašiny jomu wobej nóžcy wotrěznyštej. Mać njezbožownoho dźěśća bě sobu na polu. Mersiovsky, kiž mašinu sam wjedźeše, dyrbješe na konjej a mašinu sam kedźbować. Tohodla so dohladał njebě, zo bě joho synk kosam blizko stupił. Dźěćo hišće žiwe do khorownje w Budyšinje dowjezechu.

Ze Šešowa. Same njezbožo kaž w Kotecach je so zańdźenu srjedu pola nas podało. Dwělětna dźowčička kublerja Horsta bě so do wowsa skhowała, kiž pohonč z mašinu syčeše. Na njezbožo so dohladachu, jako mašina pozasta. Wbohomu njebožatkej bě so jena nóžka cyle wotrěznyła, při druhej pak suche žily přerězła. Ju hnydom do Budyšskeje khorownje dowjezechu. Wona je hišće žiwk. — Lětsa w zymje Horstec dźowka z rězańcy padny a sebi nohu złama. Druha přińdźe do młóćacej mašiny, kiž jej drastu z ćěła zdrě.

Wosadnik do kože ze złotym rězkom płaći: **750000** hr.
Pój, Knježe Jězuso! płaći do kože ze złotym rězkom **300000** hr.; z čerwjenym rězkom **150000** hr.
Katechismus płaći **10000** hr.

Sleborny jubilej.

Wurjadnje swjedźeńskoho razu bě minjena njedźela za Budyšsku wosadu. **Wysocydostojny knjez farař Jurij Hejduška swjećeše swój sleborny měšniski jubilej.** A też dźeń radosće bě a lubosće. Wosebje serbscy wosadni to pokazachu. Kak woporniwje běchu tola cyrkej „Našeje lubeje Knjenje“ do zeleneje deby zdrasćili! Kak wjesele a swjatočnje knjeza jubilara před cyrkwju powitachu, hdyž přewodźany wot najdostojnišoho knjeza tachanta Skale w Hórnikec krytym wozu přijědźe, zo by zastupił k woporu swjatomu do domu Božoho! Wěnc žiwych róži běchu tam spletli: Do koła běchu so w nahladnej ličbje — něhdźe 20 — wulkich a małych družkow a rjana črjódka serbskich žonow w pyšnej słónčinskej drasće zestupałe. Też druzy, kaž cyrkwiny wubjerk, zastupjerjo někotrych wosadnych towarstwow, zdźěla z khorhojemi, a druzy wosadni čakachu tam. Gudźic družka z Dalic a knjez kubleŕ Měrćink z Hrubjelčic, khěbětař a sobustaw cyrkwinoho wubjerka, jomu w mjenje wšěch zhromadźenych zbožopřeća wuprajištaj. Na to dowjedźechu knjeza fararja w procesijónje do cyrkwje, hdźež radostnje pišćele zahrachu. A rjeńšo a połnišo dźensa dźěchu hač wšón tón čas prjedy. Serbscy wosadni, předewšim wjesni, běchu je na jubilejny dar za 23 milijónow hriwnow wobnowić dali. Nětko hižo njestonachu a njehwizdachu kaž hewak, jako bychu w poslednich storkach dychałe: womłodźene po znutŕkownym a zwonkownym swjedźeńscy piskachu.

Na to stupi najdostojniši knjez tachant Skala na klětku. W serbskej a němskej rěči pokaza na počahi katolskoho duchownoho k wěriwym, pokazujo při tym na jubilarowe skutkowanjo jako dušepastyrjowe w běhu joho 25 lět. Potom započa so Boža mša, kotruž knjez farař z assistencu swojoho sobujubilara, knjeza fararja Šołty-Lubijskoho, a k. kapłana Justa-Budyšskoho swjećeše. Měšany khór pod nawjedowanjom k. kantora Šołty přednjese k powšitkownomu spodobanju a pozběhnjenju „Gollerowu missu“. — Po dokonjanej swjatočnosći w cyrkwi khwatachu mnozy wosadni, předewšim też družki a słónki, na faru. Tam hišće wosobinscy knjezej jubilarej swoje zbožopřeća přednjesechu: ze słowom a kwětkami a zdźěla też darami. Wjele wjesela a dosćčinjenja při tym knjez farař nazhoni.

Hišće wjacy pokaza to swětny dźěl hołdowanja w katolskej towarśni. „Jednota“, towarstwo kat. Serbow Budyšskeje wosady tam swojomu dołholětnomu předsydźe a nětčišomu duchownomu radźićelej zabawny swjedźeń wuhotowa. Z rjanych hrónčkow małych družkow Kralec ze Židowa a Hendrichec z Budyšina, knježnow Gudźic z Hrubjelčic a młodźenca Pawoła Hórnikec z Horn. Kiny, z nježnych serbskich spěwow, pod nawjedowanjom k. kantora Šołty přednjesenych, ze swjedźeńskeje rěče knjeza předsydy, hižo mjenowanoho k. wučerja, tam knjez wosławjenc wjele dźakownosće, lubosće a připóznaća zasłyša. Jomu k wjeselu a česći też serbske dźěći něšto spěwow zanjesechu a dźěćacych rejkow předwjedźechu; skónčnje předstajichu někotři „Jednoćenjo“ wot zastojnika J. Hejduški zestajanu hru „Bohu Wěrnomu so dowěř!“ Po wobsahu a wukonjenju so hra wšitkim spodobaše. Wosebje wuzběhnyć tu chcemy też mnohosć rjanych mjeńšich a wjetšich kwěćelow, kotrež knjezej jubilarej družki wěnowachu, předewšim też sleborny wěnc Gudźic knježny ze seklemi w serbskich barbach. Njech sławjeny měšnik kroči tu čas žiwjenja po kwětkach, a jónu chcył joho Bóh wěnować z njebjeskej krónu. Z wutrobitymi poniżnymi słowami so knjez farař wšěm, kotřiž běchu jomu zbožo přeli abo někak k porjeńšenju joho swjedźenja přinošowali, podźakowa. Nimale 3 hodźiny běchmy tak hromadźe: Jednoćenjo a serbscy wosadni w nimale wupjelnjenej sali. Da-li Bóh so wšě přeća też wěśće dopjelnja.

Wječor w 7 hodźinach bě sala druhomu razej połna, nětko hišće husćišo wobsadźena dyžli hodźinku prjedy. Cyła wosada zhromadnje nětko knjezej jubilarej hołdowaše. Ze swojim měšanym khórom, kotryž bě dopołdnja

---

na pohrjeb přińdźe.

Maruška bě mjez tym běły kaććik wudźěłać dała, bě sněhběły kitel zešiła, rjany różowy wěnc wokoło kašća nawiła a pósła wšo hromadźe do młyna přikazawši, zo by Libowa ćěłko potom do čerwjenoho dwora přinjesła, zo by so wot tam do Radměric dowjezło.

Libowa płakaše z radosću a z bolosću, hdyž lědma wukćětu a hižo zwjadłu kwětku posledni raz k měrej połoži a wóskowe ćěłkowe kaž jandźelk njewinosće tak čišinko a a z bolostnym posměwkom na hubcy spinkaše. Komu by so dźiwno zdało, zo wboha mać za cyłu nóc swojoho morwoho lubuška njewopušći.

Zahe rano přiwjedźeštaj stražnikaj Libu do młyna, jomu přikazajo, zo by so wo žonu starał, kaž so jomu přisłuša. Žona ani na njeho njepohlada, ale pokaza jenož mjelčicy na kašćik. Muž so kaž zatřase! na to rjekny: „Daj! ja joho k rowu ponjesu.“ Ale mać kašć spěšnje hrabnywši k wutrobje přitłóči, kaž by so wo swoje dźěćo bojała: „Ně, ja njedam. Ponjesu jón sama!“

Kašć na rucy wzawši donjese jón hišće jónu k młyńkowej: „Luba młyńkowa, posledni raz pohladajće na małoho Jank, — sće jomu telko dobrotow wopokazała — budźe zawěśće za was w njebjesach prosyć!“

Młynkowa połoži někotre swjećatka z paćerjacych knihow na ćěłko, pokrjepi je ze swjećenej wodu z krjepjeńcki a rjekny: „Tak njes je w Božim mjenje a tróštu so. Bóh dał nam wšitkim tak lohki wotpočink, kaž tutomu njebožatku.“

Libowa so hišće płačo młyńkowej za wšo, štož bě nad njej činiła, ze „zapłać Bóh wam wšitko tysac króć“ podźukowa, potom poda so na puć k čerwjenomu dworej. Muž dźěše za njej.

„Budźemoj paćerje spěwać, słyšiš?“ rjekny žona, so wobroćiwši. „W mjenje Wótca a Syna a Ducha Swjatoho. Amen. —“ Muž, hačruniž z mjerzanjom, so tola sobu modleše.

Hdyž běštaj do čerwjenoho dwora dóšłoj, přiběža Maruška won a přiklepa na kašć rjany, pisany wěnc. Kruwař stoješe při durjach we swojej najrjeńšej drasće, włosy měješe sčesane. Maruška sama bě joho tak wuhotowała.

Wóz přijědźe, kašć stajichu na njón a pomału podachu so na puć k Radměricam. Na prěnich třoch rozpućach pozastachu a so pomodlichu. Přewod njebě wulki. Za wozom dźěchu Libowa a jeje muž a kruwař; něšto mało za nimi Maruška. Hdyž běchu dojěli, zazwoni, knjez farař přińdźe z hólčkom a ze zwónkom, modlitwy so wuspěwachu, łopač pjerśće zaropota na kašć a nowe symješko bě wusyte do swjateje role, zo by tu čakało na wulki dźeń skhadźenja.

tak rjenje na Božej mši swjatočnosć powyšił, knjez cyrkw. wučeŕ Šołta něšto wjacyhłósnych, swjedźenjej přiměrjenych spěwow přednjesy. Też wustojne žónske sola dachu so słyšeć. Mjez nje poréča knjez just. radźićel notar Cyž jako městopředsyda cyrkwinskoho wubjerka k přitomnym. Z rjanymi słowami předstaji, kak maju sebi wěriwi měšnistwo a z tym też měšnikow ważić, kak nuzne tohodla je, zo jich při nětčišej nuzy podpjeramy. Też jich dźěło, hustodosć tak njeznate, dyrbimy připóznać. Réčnik pokaza při tym na nadobne počinki knj. fararja, kotreż dyrbi kóždy na nim wobdźiwać, kiž z nim ma činić; wosebje wuzběhny joho měrniwosć a stajnje jenajku přećelnosć. Stołmačiwši knjezej jubilarej hišće dźak za wšu wěnowanu prócu wupraji jomu też zbožopřeća cyłeje wosady za wšón přichod. Też wječor wobradźi knjezej wosławjencej wšelake kwěćele a kedźbliwosće; předewšim wjesołosć zbudźi „njebjeski posoł“, knj. Huntec z Hrubjelčic, ze swojimi powěsćemi a „wjele dobrom“ a žortnymi darami, kotreż wšelacy „njebjescy wobydlerjo“ swjedźeńskomu knjezej přez njoho scelechu. Wosebje ważny bě złoty kluč za njebjeske wrota. Njech zastupny paćeŕ wosadnych, też „njebjeskoho posła“, klučej mocy spožči, zo móhł we swojim času swój nadawk dopjelnić.

Skónčnje předstajichu někotre knježny z knježnjacoho towarstwa derje a běžnje nabožnu hru z prěnich lětstotkow. Do zastawkow wuprajichu hišće wšelacy knjezej fararjej swoje zbožopřeća, też joho sobujubilarej, wysocydostojnomu knjezej fararjej Šołće-Lubijskomu cyła zhromadźizna přez najdostojnišoho knjeza tachanta to sčini.

Tak miny so swjedźeń knjeza fararja Hejduški a Budyškich wosadnych. Njech na njón njewostanje jenož dopomnjeco: Wšě te přećelne a wutrobne přeća chcyłe so wutworić do trajacoho wěrnoho zboža. — Tak njech so stanje!

45. hłowna skhadźowanka
serbskeje studowaceje młodosće
— w Hrodźišću. —

I.

Hdźe ma so wotměć skhadźowanka? Tute přecy zasy za nas nastawace prašenjo njeje tak bjez ważnosće a při rozrisanju ma so na wjele wobstojnosćow kedźbować. Zwisuje to z razom a nadawkom skhadźowanki zcyła, kotryž dźěn je na prěnim měsće wuwědomjacy. „Do Hrodźišća!“ bě tónkróć rěkało, tam na rańše mjezy serbskeje wohroženeje kupy, hdźež je, byrnjež stražowałe swěrne straže, tola też trjeba wuzbudźenja a skrućenja serbskoho wědomja. Tak běchmy so tam nastajili a zhromadźili k posedźenju w wjesnym hosćencu minjenu njedźelu wokoło 3 hodź. Bě to poměrnje sylna ličba studowacych z wjetšoho dźěla wšak młódšich, kotřiž běchmy so tam zešli. We našej srjedźiznje smědźachmy pak też witać mnohich hosći, zwjetša to starych knježi, prjedawšich studowacych. „Hdźe statok mój?“ z młodostnych krkow wuklinča a skhadźowanka so z tym započna. Hłowny starši, bohosłowc Michał Cyž, powitawši wšěch přitomnych, studowacych jako hosći, pokaza na wuznam skhadźowanki, kotryž wona ma runje na tutym měsće, nimale na samsnych mjezach serbskeje zemje. Prjedy hač móžeše so zastupić do dnjowoho porjada, mějachu so rozjasnić hišće někotre zwonkowne prašenja nastupace zabawny wječor, zastupny pjenjez, přenócowanja, wulět atd., hdźež nam běchu jara lubo rozswětlenja našich Hrodźišćanskich hosći, knjeza kantora Petrika, knjeza Rože a druhich sobustawow tudomnoho towarstwa.

Prěni dypk porjada běchu postrowy. Tajki bě pósłał z namjetami a z nahladnym pjenježnym darom student Jan Cyž z Prahi přeju sebi, zo bychu pjenjezy służiłe a so rozdźěliłe jako myto za pilnu činnosć w zapisowanju do časopisa „Serb. student“. Dalše postrowy z Bukec přinjesy student Riota.

Sćěhowachu rozprawy wo lětnej dźěławosći jednotliwych towarstwow, kotreż nam dachu spóznać, kak so wšudźe byrnjež też napřećne wobstojnosće tomu zadźěwać chcyłe, pilnje dźěła. Pobrachowaše jeno rozprawa „Sorabica“, kotreż zcyła zastupjene njebě.

Wosebity zajim słušeše rozprawje „Serbowki“, kotraž hewak přecy tak dźěława a nětko wuhnata ze swojoho domu, swojoho sydlišća, je so dyrbjała rozpjeršić a nětkle w dwěmaj wotrjadomaj wobstoji. Njespušći pak nadźiju do přichoda. ale chce dobywać a přijimać nowe sobustawy a wjacy, zo by rozšěriła swój zakład a z tym wuměnjenja tworiła za dalši a nowy rozkćěw. Slědowace rozprawy „Society“, towarstwa Budyšskich gymnasiastow, „Swobody“ towarstwa Serbow na krajnostawskim seminarje, a „Włady“, towarstwa katolskich seminaristow, dachu nam spóznać, kajki duch w tutych towarstwach knježi. Zrudźace bóle bě, štož słyšachmy wo towarstwje „Wita“, zjednoćenju to serbskich studentkow, kotreż bu założene před 4 lětami. Dokelž je so ličba joho sobustawow pomjeńšiła na tři, we wšelakich městach studowace, njeje jomu wjacy možno porjadne dźěło a dyrbi tuž je zastajić. Hłowny starši wupraji nadźiju, zo by so čas bórzy zasy zbližił, kiž by też Witu zasy wubudźił z jeje spara. Potom wón hišće přečita

---

Při kerchowskej murji stoješe młodźenc z kłobukom w rucy. Hdyž bě po khowanju, zjědźe z ruku po włosach prajo: „Derje, zo je nimo!“

Běchu hišće kemše. Trudleŕ bě při durjach wostał a měješe so bórzy z cyrkwje, zo by do korčmy šoł. Po Božich służbach podźakowa so Libowa knjezej fararjej a Marušcy; hajński pak bě so zhubił. Na to poda so z mužom do młyna, hdźež měješe swoje zmachi. Žona zwjaza sebi wačok na khribjet, muž wza šandu na ramjo a dale ćehnještaj nimo hajńkec hatka, přez lěs do druheje krajiny.

„Čakaj“, rjekny nadobo muž; zastawši wućahny powjaz a přiwjaza jón do prědku za šibjeńcku. „Tu maš, ćehń. Chcył wědźeć, čohodla dyrbjał so wo tej ćopłoće sam tak dračować!“ Wućahny z kapsy pólu a liny sebi palenu jušku do dybaweje šije.

Žona sydźe so płačo pod štom.

„Što so dréješ?“

„Budź proseny Božedla, muže? Sym słaba, zo lědma stoju a mam hižo zasy ćahnyć?“

„Haha! Wboha! Dwě njedźeli sy so tu ležo kormiła — što je ći zwadźiło? Přemjeńk je ći wumrěł, nětk je po starosći. Halo, hibaj so!“

„By radšo Bóh tebje k sebi wzał, město toho dźěsća — ty běndny njekmaniko“, wudrě so žonje z bolostnym hłosom. „Ty njejsy hódny, zo Bože słónčko na tebje swěći, złóstniko! Lědma sy joho pokhował — —“

Muž hrabny poskočiwši za powjaz a začahny žonje jedyn přez khribjet. W tym wokomiku čuješe pak sam, kak sukaty kij po nim skače. Hajński bě cyłe počinanjo wobkedźbował, a hdyž widźeše, zo surowe mužisko póčnje žonu bić, wuskoči z husćiny a molowaše tak njesmilnje na nim, zo so k žiwomu Bohu wo pomoc wołaše.

„Tak, to sy sebi derje zasłužił“, rjekny spokojnje, hdyž joho bjez mała ruka boleše. „A ty, žona, pójdźeš hnydom do dwora a budźeš wo dźěło prosnć. Wón by će zarazył, by-li dléje při nim wostała. Dźi hnydom. Ja budu kedźbować, zo so za tobu njepušći.“

Libowa dźěše, kaž bě ji młodźenc poručił, do dwora. Swoboda ju za dźěłaćeŕku přija. Liba so hišće khwilu sedźo wiješe, potom pak wućahny z nowa swoju pólu a zala palacu bolosć z palencom. Na to so zhraba a jědźeše, štož jenož so hodźeše, na druhu stronu k Budyšinej.

Něhdźe za dwě njedźeli dósta Dobrak poručnosć, zo ma w tym a tym času na sudnistwo přińć. Přińdźe tam, a tu wuhlada Trundlerja; bě joho wobskoržił. Knjez referendar so młodźenca wopraša, hač tomu tak je, štož Liba wudawa, zo je joho tak zbił?

„Myslu sebi, zo je spokojom był; njeje puki podarmo

rozprawu dźěławosće cyłoho zwjazka serbskeje studowaceje młodosće, kotraž so jenohłósnje přijija.

Přichodny dypk porjada wopřiješe nowowólby. Tu so po namjeće jenohłósne wuzwoli jako hłowny starši bohosłowc Riota, kiž też zastojnstwo přijima. Tohorunja wuzwoli so jako podstarši seminarist Jenč. Při tamnych zastojnstwach bě wjacy namjetow. Z wólbow skónčnje wuńdźechu jako pokładnik seminarist Waltař Česla, zapisowař seminarist Michałk a sekretař gymnasiast Henčl.

Wo wšelakich wěcach mějachmy so hišće rozsudźić, z wjetša nastupacych časopis „Serbski student". Tak so namjetowaše, zo by so z hłownej skhadźowanku też skónčił lětnik. Ma to mnohe lěpše porno tomu, zo dźe lětnik hač do kónca kalendarnoho lěta. Dokelž je hłowny starši z dobom z redaktorom časopisa, by to woznamjenjało měnjenjo w redaktorstwje, štož by wězo jednoće časopisa škodźało. Tak je jomu móžno přez cyłe lěto swojoho staršistwa też časopis wjesć. Tutomu namjetej so tuž přihłosowaše. 5. lětnik ma pokračować hač do hłowneje skhadźowanki 1924. Dale nasta prašenjo, kak ma so mytowanjo nastawkow w „Serb. studenće" přewjesć. Tu so postaji, zo ma přewzać tute rozsudźenjo financna komisija zwjazka, kotraž pak ma so hišće posylnić. Potom bu hišće narěžane prašenjo, kotrež je hižo wjacykróć nas zaběrało, mjenujcy, hač smy „serbska młodosć" abo „młodźina", a kak ma rěkać poprawom nadpismo našoho časopisa. Wobej měnjeni so zakitaštej a hodźitej so też zakitać. Skónčnje so postaješe, zo ma so přichodnje tak pisać na časopis, kaž je so to stało před 45 lětami. Z tym je nadźijomnje tute prašenjo skónčnje wotbyte. Wustawki zwjazka maju so też hišće jónu wot wosebiteje komisije přehladać a potom dospołnje wočišćeć.

Na kóncu jimaše so hišće knjez farař Wyrgač słowa a tołmačeše začuća hosći wubudźene při tajkim posedźenju. Dźakowaše so studowacym, kiž też w tutym času so wěnuja hišće dźěłu za swój serbski narod a přeješe sebi, zo by też Serbowcy zasy móžno było přichodnje po starym zwuknjenju dale dźěłać. We słowach spěwa: „Mjez Serbami statok mój" wuzynči posedźenjo, kotromuž so wječor přizamkny zabawny dźěl. R. J.

II.

Zabawny wječor serbskeje studowaceje młodosće wobsahowaše bohaty a wšelakore porjad. Njedźiwajcy toho je hłowna skhadźowanka w předkhadźacych lětach krasniše wěcy poskićowała: spominam na klasiske hry: Swobody njewjesta, Poslednikral abo Jan Wićaz. Tola časy su so přeměniłe, a to wotražuje so też w žiwjenju serbskoho studentstwa. Hdźe su wulkotne skhadźowanki, kiž běchu festivale w narodnym žiwjenju a mějachu wuznam móhł rjec serbskoho parlamenta za lud a studentstwo? Ale nochcemy tamać našu studowacu młodosć, dokelž w tutym złym času wona wulke wopory přinoša. Je widźeć, zo chce njedźiwajo na swoje snadne mocy tola to najlěpše, a to dyrbi serbski lud jej z dźakom kwitować. W tutym zmysłu rěčeše skhadźowancyny hłowny starši knjez bohosłowc Cyž jara rjane a wěrnosćiwe słowa w swojej powitanskej rěči. A wustupowanjo krajnostawskich ev. seminaristow z přednoškom cyłoho rjadu Kocorowych spěwow swědčeše za dobru wolu tych młodych a najmłódšich mocow, při dźěle a spěwje serbskoho studentstwa sobuskutkować. Wjele lět smy aspirantow serbskoho evangelskoho wučerstwa parować dyrbjeli; dokelž so k serbskomu studentstwu njeznajachu.

Nětko ze zahorjenjom spěwaja „Hišće Serbstwo njezhubjene", „Rjana Łužica", khwala „Serbske holičo" a „Katržinku" atd., haj, pokazuja ludej serbskomu, kajke postupy činja w hudźbje, přednošujcy Mozartowe sonaty za klavěr a husle, kaž to činještaj seminaristaj kk. Petrik a Hajna abo k. Jenč, kotryž zahra Šarwenkowu narodnu pólsku reju na klavěrje. Wón z dobrym přikładom skutkuje mjez młodymi towaršemi a we spěwje jich nawjeduje z cyłej swojej mocu Hdyž budźa so čile młodźi knježa prawje pilnje na serbskich hudźbnych zwučowanjach pola knjeza direktora Krawca a też sami za so prócować, njebudźa přichodnje zwróćeć a so wot ludowych spěwarjow zahańbić dawać! —

Knježna Alisa Smolerjec zanjese z wustojnym hłosom: „Njespušćejmy nadźiju rjanu", „Jindračko, ty synko mój" a „Měj ty dobru nóc", štož spodobanjo a khwału wubudźi, tohorunja wšitke narodne spěwy, z kotrymiž Hrodźanske towarstwo „Zerja" pod eksaktnym nawjedowanjom knjeza wučerja Šudaka připosłucharjow wokřewi. W tym zaleži wuznam cyłoho zabawnoho wječora, zo je Serbam pokazał, kak w narańšich stronach Serbowstwa rjane „Zerja" za nje skhadźeja, kak skhadźeja w serbskim ludu, kak swita w serbskim studentstwu a kak swěći so słónco jasnoho přikłada w skutkowanju młodoho wučerja!

Knjez Delan-Radworski, z tow. „Włady", přednjese Čišinskoho baseń „Helgoland—Łužica" a Hajncowy směšk „Bartski hermank", a Serbowčan knjez Henčl Zulkowy žortny wustup „Hońtwa za žonu". Też tute přednoški khutnoho a wjesołoho wobsaha so připosłuchařstwu jara zalubichu. Mjez porjadom poděkachu wosadny farař knjez lic. Mrózak a knjez předsyda Róža a na kóncu k. prof. Bryl studowacym Serbam wutrobne słowa dźaka a připóznaća za jich dźěławosć na narodnym polu, wuzběhujcy młodu lubosć, a swěru k serbskomu ludej a wosebje za wokřewjacu hłownu skhadźowanku, kotraž chcyła našich narodnych adeptow a horliwcow k tajkomu zbožownomu jubileju

---

dóstał, za čo bije swoju žonu tak? „To sće měł wozjewić. Ale joho sam khostać njejsće měł prawa", rjekny sudnik.

„Štož je so stało — je so stało." Referendar zadźiwany na njoho pohlada zasudźi joho k 10 hriwnam khostanjo a k jenomu dnjej sedźenja.

„Tak mje hnydom skhowajće", rozsudźi so spěšnje hajński. Referendar so mjerzacy za wuchom drapaše, a rjekny zakašlowawši: „Čińće, kaž chceće."

Jurij wotsedźawši swoje khostanjo poda so runy puć do prěnjoho hosćenca. Hosćo joho zdźěla postrowichu, druzy so tajnje posměwachu.

„Nó, što so smějeće? Sym w žumpje pobył. Sym toho njekhmanoho Trundlerja stołkł — toho Libu, wy drje joho znajeće! Bě swoju žonu bił, hdyž wot khowanja swojoho jeničkoho dźěsća dźěštaj. To je cyła wěc. Pinčniko — něšto k jědźi, sym žadławje hłódny!"

W kuće sedźeše stary měšćan z dostojnym wobličom Stanywši dźěše k młodźencej a rjekny, jomu ruku dawajo: „Wot dźensnišoho dnja sebi was ważu, knjez Dobrako. By mje zwjeseliło, hdy bych wam z něčim posłužić móhł."

„To možeće. Hdyž trundleŕ Liba k wam přińdźe, šmórńće joho po skhodźe dele!"

XI.

Na čerwjenym dworje mějachu hosći. Běše to kermušnu póndźelu. Deleka we wulkej jstwi bě blido pokryte z blešemi, škleńcami, šklemi połnymi pječenjow a z tykancami. Na posćěń sedźeše staruški knjez farař z Radměric so přećelnje posměwajo. Po prawym boku při nim sedźeše knjez referendar. Měješe włosy zlizane a čorny frak na bělym lacu jomu mało derje njepřistoješe. Joho wobličo bě dźens docyła bjez paragrafow — jasne, kaž hdyž so po tydźeńskim dešćiku wuwjedri. Wobroćiwši so pak ke knjezej fararjej, pak k Swobodźe, kotryž při nim na prawicy sedźeše, a hnydom zasy přez blido khilejo ke knjeni Swobodźinej wědźeše kóždomu něšto rjane a zajimawe prajić. Na lěwej stronje při knjezu fararju sedźeše Bróna. Stólčk bě poł wot blida wotwobroćeny, lěwa ruka wisaše lěnje přez wobłoženjo a prawa noha nacahowaše so daloko do jstwy. Kurješe wězo swój wosebity kał, tak mjenowane „Havana echt" a připiwaše sebi słódne wino. Wobličo so jomu ze zahorjenosću cyłe swěćeše, a hdyž bě štó što žortniwe prajił, směješe so z cyłej šiju.

Hajński sedźeše při nim a hdyž šosař hosćom něšto powědaše, hladaše jenož přez ramjo na njoho. Swobodźina

dowjesć, kajkiž swjeći dźensa w Budyšinje knjez farař Hejduška, kotryž je junu prěnju skhadźowanku w Hrodźišću před wjacy hač 25 lětami nawjedował. Njech tajkoho zbožownoho přichoda so dočaka nětčiši hłowny starši knjez bohosłowc Cyž, kotryž je z wulkej lubosću a wustojnosću cyłu skhadźowanku wjedł, njech dočaka so toho też wša serbska studowaca młodosć a wšón drohi nam a luby serbowski lud! Jan Serbin.

Budźemy Posoł před zahubu wukhować móc?

njeje wěste. Wobstojnosće su přecy hrózbniše a drohota přecy njehórniša. Poslednje čisło Posoła same płaći bjez papjery hižo **17 450 000** hr., a jedyn jenički **exemplar**, kiž do ruki wozmješ, **8500** hr. So zda, kaž by dyrbjało wšitko zapadnyć. Jeli dyrbi Posoł wobstać a nic cyle zahinyć, dyrbimy wšě mocy napinać a też wjetši dźěl čitarjow a sobustawow póznać, zo bjez wulkeje pomocy wjacy njeńdźe. Někotři wšak su nam tajku hižo poskićeli — ale kelko zda so jich zadźeržeć, kaž bychu ničo wo přitomnym hubjeństwje njewědźeli. Našich knjezow wubjerkownikow prosymy, zo bychu wěc kruće zapřimnyli, z něšto tysacami wjacy pomhane njeje, hdyž tola nětko **milijón hriwnow** njeje wjacy hódny hač **prjedawša hriwna**. Chcemy spytać w tymle hubjenstwje znajmjeńša ze 4stronskim wudaćom.

K tomu přińdźe, zo mnozy z płaćenjom jara wróćo wostanu, a tola su pjenjezy dźeń a mjenje hódne. Tuž so też hnydom wozjewja, zo, hdyž pomocy njebudźe, njemóže so wina potom na nas storkać, hdyž woprawdźe wšo zapadnje. Pola němskich časopisow njeje hinak z drohotu. Budyšski Dźenik (Tageblatt) płaći na poslednjej njedźeli augusta 440 000 hr., a jedyn jenički exemplar so předawaše za 35 000 hr. **Tuž prosymy wo hnydomnu a spěšnu pomoc, prjedy hač budźe pozdźe.** Prěnjej dotalnej čisle Posoła w augusće płaćitej hromadźe 24 350 000 hr. a zapłaćić móžach 1 515 000 hr. **Pokładnik.**

Přisłowa.

Wšo předowanjo njepomha, hdyž bjez wušow je wosada.
Wulku móšeń ma, a mały pjenježk da.
Wupikana šćihlica — budźe špatna hospoza.

Porjedźeńka.

W swojim dopisu je so stajerjej zmysł přeměnjacy zmylk — a hišće druhe — podsunył. W sadźe ma rěkać: „. . . ale to je so jim wot duchowneje wyšnosću raznje (nic hroznje) zakazało — mjenujcy **dźěławosć w Sokole**, nic powšitkownje w čełozwučowanskich towarstwach, kaž to wysokodostojny knjez tachant Skala k wusprawnjenju duchowneje wyšnosće přispomnja. Tutu zakaznju je jedyn duchowny knjez mi wobkručił. Też Khrósćanska skhadźowanka je bjez dwěla přećiwne stojnišćo duchowneje wyšnosće napřeco Sokołej dopokazała, runje tak přispomnjenjo korektora w rozprawje posedźenja Swobodnoho zjednoćeństwa katolskich wučerjow serbskeje Łužicy we Worklecach. Dotalne rozwiwanjo Sokoła a joho zaměra njezjewja nihdźe znamjenjo njepřećelstwa přećiwo wěrje a nabožinje. To so z karakterom serbskoho luda njeznjese. Jurij Słodeńk.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Kk.: Jurij Kórjeńk z Budyšina **20000** hr.; Jan Rječka z Dźěchorjec **50000** hr.; Sokoł w Baćonju (w. założeńsk. swjedźenja) **500000** hr.; Michał Ślosař z Khróšćic **90000** hr.; Jakub Džisławk z Bóšic **25000** hr.; z Wětenčy (přez dowěrnika k. Weidlicha): Jakub Smoła **300000** hr., Mikławš Delan **200000** hr., Lisnař **1500** hr., Koplanscyna **5500** hr., Zachon **5500** hr., Žur **10000** hr., Hejduška **15500** hr., Kola **15500** hr., Tryčk **15500** hr., Čochowa **5500** hr., Weidlich **5500** hr.

Zahe zwuč — so runy puć.
Za młode pychańsky zrěbc, a na stare trundlaty slěpc.
Zasłyšane — njeje dosłyšane.
Zastarske njeje wšo wušne, a nowotne njeje wšo dušne.
Zbožo so rad woženi — z dźěłom a ze zbytkami.
Zbožo woči zalěpja, njezbožo je wotewrja.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.
Štóž pjenjezy z póstom scele, może je też pósłać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

P. J. Mencel,
naš serbski časnikař w Dobrošicach
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** 1. njedźelu
w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Swěrnu, wokoło 16—18 lět staru **holcu** do kuchiny abo domu přistaji hnydom **ryćefkubło w Jělcy**, poł hodźiny wot Marijneje Hwězdy abo Wotrowa zdalena. Knjeni je katolska. Mzda po tarifje.

a Maruška měještej dosć posłužować a nućić k jědźi a piću.

„Dyrbju hižo kofej přinjesć?“ woprasa so Maruška mjelčo nana.

„Hnydom. — Čakaj jeno, dóniž knjezam njepřipiju.“ Swoboda stany a wza škleńcu do ruki pokašlowawši. Druzy, to widžo, so tohorunja pozběhnychu.

„Knježa“, poča Swoboda, „džakuju so wam wutrobnje, zo sće mje telko zańč měli a mje ze swojim wopytom počesćili. Raduje mje to ćim bóle, dokelž sym ja njewučeny muž a bjeze wšěch zasłužbow, wy pak wšitcy, kóždy po swojim stawje, wulcy zdźěłani a zasłužbni a njejsće tola mój snadny dom zacpěli. Připiwam tohodla wašej strowosći! Wam, wjeledostojny knježe — zo by was Bóh Knjez hišće dołhe lěta zdźeržał, wam mocy spožčił w ćežkim zastojnstwje a was zakhował k našej radosći, k našomu powučenju a k duchownomu zbožu a za našu serbsku wótčinu; wam česćeny knjez referendaro, zo bychu sebi waše zasłužby stajnje připóznaćo dobyłe; wam knjez Bróna, zo by wam zbožo kćěło a rostło na polach a so wam wšitko radźiło, kaž sebi to sam přejeće! a wam přećelo mojoho njebočičkoho Arnošta — Bóh zakhował wam tu dobru ryzu mysl, kotruž je wam dał, hač do smjerće. — Strowosći!“

Škleńcy klinkachu, knježa připiwachu so kłonjejcy a Swobodźe swěćeštej so jeno tak woči, zo bě so jomu připitk tak derje poradźił.

Knjez farař wosta z pozběhnjenej škleńcu stojo.

„Prošu, hdźe stej knjeni a knježnička?“

„Stej w kuchini.“

„Tak jej tola zawołajće, zo bychmy też jimaj připili.“

Swoboda jej zawoła a knjez farař dźeše so posměwajo: „Prošu knjeni Swobodźina, — Maruška nalijtej sebi, zo móhłoj z nami storčić.“

Swoboda jimaj nala, kóždej škleńcu a knjez farař rěčeše: „Naš luby knjez hospodař bě prajił, zo joho z našej přitomnosću wulcy zwjeselimy a zo njejsmy“, — při tym wobroći so k druhim hosćom — zdźěłany kóždy po swojim powołanju, joho jako njezdźěłanoho zanjechali. Tute słowo ja njebych płaćić dał,

„Bravo!“ rjekny knjez referendar.

„Wy sće rozwučeny, knjez Swoboda, we wšěch wěcach tak derje kaž kóždy z nas, a zo sće sebi tutu zdźěłanosć dobył bjez studijow, ze swojej samsnej prócu, ze swojim samsnym darom, to was dwójcy jara česći. Tutomu wašomu prócowanju a wašej wutrajnosći připiju a přeju, zo by was Bóh Knjez dale žohnował kaž dotal. Wam, luba knjeni Swobodźina, njeje trjeba přeć. Sće khudym telko dobrotow wopokazała, zo njebjeski Wótc wam to lěpje wotrunać njemóže, hač tu na tej krasnej kwětcy, wašej Marušcy. Pójtej, připijmy sebi!“

(Přichodnje dale.)

Krupki.

Z procesijónom hić, nětkle dla wothódnjenja našich pjenjez do milijónow póńdźe. Nochcu pak joho zanjesć. Procesijón zarjaduju a powjedu tola jenož potom, hdyž so třebna ličba k tomu namaka. Štóž ma mysle hić, njech so tohodla hnydom pola mje w Ralbicach připowě. Tydźeń do časa, hač smy hewak khodźili, w „Posole“ wozjewju, hač póńdźemy. Narćik.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow: Knj. Rochowa ze Sernjan 50000 hr.; N. N. z Lejna 20000 hr.; na małej kermušcy w Zejicach 15000 hr.; Jan Dórnik z Njebjelčic 30000 hr.; Marja Kralowa z Njebjelčic 20000 hr.; na jubileju w Hórkach 20000 hr.

Krute a njepowalne je naše dobre mjeno.

Poručam najebać njedostatka tworow hišće:

Wołmjane drastne tkaniny elegantnych mustrow a barbow, **chevioty, garbadiny** we wjele barbach, **eoilieny** wšěch barbow, **sukna, gardinowe tkaniny, madrasowe gardiny, wumělske gardiny, story, tüllowe łožowe přikrywy, waffilowe łožowe přikrywy, blidowe přikrywy, konjace přikrywy** za lěćo a zymu, **spańske přikrywy, wupjeńki, łožowe šaty, barchenty, košlowe tkaniny, trikotaže, šaty** atd., **mužace kłobuki, čapki, zwjeršne košle** wšěch barbow, **strykowane jaki** za žony, dźěći a mužow.

Najnowše tkaniny, židy, banty atd. za serbske drasty sudóšte.

Wšě twory wjele niže dnjoweje płaćizny.
Wotedawam jenož dźělby kajkež chcu.
—— Žane nućenjo ke kupjenju. ——

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon čo. 12.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. **Před krótkim ponowjena.**

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje maćerje, sotry a wowki

Marije Baršoweje

z Budyšina

kotraž je wutoru 13. žnjeńca dopołdnja w 9 hodź. w 65. lěće žiwjenja ze swjatymi sakramentami domawobstarana zemrěła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w jeje ćežkej khorosći wopytali, ju pokojeli a w tak mnohotnej ličbje k rowu přewodźeli, naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Budyšinje**, 16. žnjeńca 1923.

Lejna Baršec
w mjenje zrudnych zawostajenych.

Kedźbu! (Wuřežać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Njezabudźće při wšej drohoće na naš Posoł!

Dźak.

K mojomu **25lětnomu měšniskomu jubilejej** je so mi telko lubosće a česćownosće wopokazało, zo sym winowaty, najwutrobniši dźak zjawnje wuprajić.

Boži dom běchu pilne ruki za swjedźeń nanajkrasnišo wupyšiłe. Na Božej mši spěwaše so wustojnje łaćonska missa. Nahladna ličba słónkow a družkow wudospołni swjedźeński wobraz.

Wjele dobrych a wutrobnych přećow sym k swojomu čestnomu dnjej słyšał; wjele rjanych a drohotnych darow a dopomnjeńkow dóstał.

Na swjedźeńskimaj zhromadźiznomaj popołdnju a wječor sym počesćeny był ze spěwami, swjedźeńskimi narěčemi, z dźiwadłowymi předstajenjemi.

Za wuhotowanjo a wutwarjenjo domu Božoho su wosadni šćedriwje składowali.

Za wšitke tute wopokazy lubosće wuprajam najwutrobnišo **„Zapłać Bóh wšitkim“**; wosebje so dźakuju swjedźeńskomu prědarjej, najdostojnišomu knjezej tachantej J. Skali, k. kantorej J. Šołće, a assistentomaj při Božej mši: kk. fararjej P. Šołće z Lubija a kapłanej M. Justej z Budyšina.

W **Budyšinje**, 17. žnjeńca 1923.

Jurij Hejduška,
farař.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći w žnjeńcu 3000 hr.
:-: Za dalše so w prawym času płaćizny wozjewja. :-:

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 10000 hr., reklamowy w tekśe 25000 hr.

34. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 25. augusta 1923.

Wo modlitwje do jědźe a po jědźi.

Pobožne wašnjo, zo so do jědźe w paćerjach mysle pozběhnu k Bohu a po jědźi dźakna modlitwa so spěwa, je tak starodawne, kaž stary je človječi splah. Hižo Mójzes připoruči je swojomu ludej, napominajo jón z tutymi słowami: „Hdyž sy pojědł a so nasyćił, khwal Boha, twojoho Knjeza.“ (Deut. 8, 10.) Po tutej přikazni mějachu židźa kruće postajene ceremonije, kotrež woni jara swědomiće při wužiwanju cyroby wobkedźbowachu. Do jědźe počinaše kóždy hospodař, wobdaty wot cyłeje swójby, modlitwu ze słowami: „Žohnowany budź naš Knjez a Bóh, wot kotrohož dobroty kóžde stworjenjo cyrobu dóstawa.“ Potom wza z winom napjelnjeny keluch do ruki a jón požohnujo rjekny: „Žohnowany budź naš Knjez a Bóh, kiž je winowe kiće stworił.“ Potom pozběhny z woběmaj rukomaj khlěb, prajo: „Khwaleny a žohnowany budź naš Knjez a Bóh, kotryž je khlěb swětej stworił.“ Nětk hakle zesydachu so za blido. Podobnje stawaše so při swjatočnych hosćinach. Při hosćinje, hdyž buchu nowe jědźe přinjesene, abo hdyž bu wino přeměnjene, běchu za to wosebite ceremonije, wosebite modlitwy a požohnowanja postajene. Kóžda hosćina a kóžde posylnjenjo z cyrobu skónči so ze swjatočnej modlitwu a dźaknym spěwom.

Wot wuzwolenoho ludu přeńdźe tute rjane wašnjo k wšitkim druhim narodam. Egypćenjo, Romjenjo a Grichojo mějachu swoje modlitwy a wopory, kotrež do jědźe a po jědźi swojim přiboham woprowachu. Wo Egypćanach čitamy na přikład, zo, hdyž chcychu so za blido zesydać, na dobo stanychu a potom so poklaknychu, a nětk wotměwaše hospodař abo měšnik, bě-li přitomny, wšědne, ale lubowane modlitwy, a za nim wospjetowachu je wšitcy přitomni; potom hakle zesydachu so k jědźi. Romjenjo kładźechu wot kóždeje jědźe dźěl do wosebitoho sudobja přiboham k woporej, a tuto mjenowaše so poswjećenjo jědźe. Pohanojo mějachu samo přisłowo: „Njebjeŕ ze sudobja žaneje jědźe, kotraž hišće poswjećena njeje.“ To znamjenješe: Njepóčni chcyjaće jěsć, ale potom hakle, hdyž bu najprjedy dźěl Bohu poswjećeny.

Rozomni pohanojo, hačruniž prawoho Boha njeznajachu, wot kotrohož wšitke dary na zemju přikhadźeja, wědźachu tola jara derje, zo to človjeka poniža, hdyž so bjez modlenja k jědźi syda, zo pak joho česći a powyša, pozběhuje-li so při jědźi w myslach k Bohu, daŕićelej wšitkich dobrotow. Tak wučeše jich naturski, strowy rozom.

Nas křesćanow napomina pódla słowow swj. pisma přikład našoho wumožnika Jězusa Khrystusa k modlitwje do jědźe a po jědźi. Hdyžkuli so we swj. evangeliju wo jědźenju rěči, rěči so tež wo modlitwje. Jězus njesyny so ženje bjez modlitwy k jědźi. Z požohnowanjom počinaše wón, hdyž tak miłosćiwje hłódne črjódy w pusćinje nasyćeše; z požohnowanjom poča poslednju wječeŕ a z dźakownej modlitwu ju skónči. Hdyž bě naš Zbóžnik z mortwych stanył, póznaštaj joho dwaj wučownikaj po modlitwje. Nichtó druhi dźěn z tajkej pobožnosću, z tak nutrnej wutrobu do jědźe so njemodleše, kaž naš Knjez a Zbóžnik. To wědźachu joho wučownicy, a w samsnym wokomiku, při łamanju khlěba, hdyž Jězus wzawši khlěb woči k njebju pozběhny, póznachu woni z mortwych stanjenoho Zbóžnika.

Tutón přikład sćěhowachu swěrnje japoštołojo a wučowniey a přez nich přeńdźe wón ke wšitkim křesćanam. Jedyn z najstaršich křesćanskich spisaćelow, Polydor Virgil, rěči wo tym takle: „Pola nas je wašnjo požohnowanja blida před jědźu; stawa so to po přikładźe našoho Knjeza a Zbóžnika. Powěda dźěn swj. sćenjo, zo wón tute wašnjo nałožowaše, hdyž w pusćinje pjeć khlěbow a hdyž w Emausu blido dweju wučownikow požohnowaše. Podobnje wupraja so Origines, swj. Jan Khrysostomus, swj. Hieronymus a wjele druhich. Hač na dźensniši dźeń zakhowachu so modlitwy, kotrež so w najstaršim křesćanskim času do jědźe a po jědźi wužiwachu, přez Prudencia. „Požohnuj, Knježe“, modlachu so tehdom křesćenjo do jědźe, „jědźe, kotrež chcemy wužiwać, dokelž ty dawaš cyrobu kóždomu stworjenju, ty sy prajił, zo, bychmy-li što jědojte pili, nam to njezeškodźi, tak khětře hač Twoje mjeno wuprajimy. Wotstroń tohodla wot tutych jědźi wšo złe a škodliwe, štož w sebi maja.“ Po jědźi pak so modlachu: „Khwaleny budź, naš Knježe a Božo, kotryž zežiwješ nas wot młodosće a z nami wšitke stworjenja. Napjelń naše wutroby z radosću, zo bychmy byli bohaće wobdarjeni k skutkowanju dobroho wšelakeje družiny přez Khrystusa našoho Knjeza, kotromuž njech je z Tobu a z Duchom Swjatym česć, khwała a móc. Amen.“

W žiwjenju swjatych čitamy husto, zo je Bóh spodźiwnje pokazał, kak jara so jomu tute wašnjo spodoba. Swj. Jana sćenika chcychu njepřećelojo swjateje wěry z jědom zawdać. Swjaty japoštoł, wzawši podaty jěd, přežohnowa jón, kaž bě to powšitkownje wašnjo, wupi jón a njeměješe žaneje škody na strowosći. Podobnje chcychu tež swj. Benedikta joho bjezbóžni wučownicy, kotrymž bě joho póćciwosć a krutosć njeluba, zajědojćić. Na ničo złoho njemyslo, pomodli so Benedikt, wza podaty keluch, přežohnowa jón po zwučenym wašnju, a w samsnym wokomiku pokaza so w keluchu jědojty had. Swjaty zrozemi přeradu a wula zajědojćeny napoj na zemju.

(Přichodnje skónčenjo.)

Politiski rozhlad.

Šulske stawkowanjo w němskej Łužicy su katolikojo přetorhnyli. Při posedźenju staršiskeje rady za cyłu Saksku 19. t. m. wotpósła so sakskomú kultusowomu ministerijej: . . . „Dźiwajo na to, zo je němskostatne ministerium staršim prawo na wukubłanjo jich dźěći po wěrywuznaću připóznało a němskostatne sudnistwo bórzy rozsudźi, dźiwajo też na to, zo nic jenož statne ale też swójbne wobstojenja a starosć wo wocehnjenjo našich dźěći, kotrež je nětkle tak ćežko škodowane, dalšu wučbu nuznje sebi žadaju, nochcemy tu khwilu šulske wojowanjo dale wjesć. Wótčinine horjo, kotrež knježeŕstwo na žane wašnjo njepohnuwa, zo by do zrjadowanja přez němskostatne sudnistwo należnosć wostajiło, kajkaž prjedy bě, nas pohnuwa k naspomnjenomu rozsudźenju; z nim smy hač na samu kromu našoho swědomja šli. Wočakujemy pak kruće, zo nětko starši južneje Łužicy móžnosć dóstanu, zo bychu móhli šulu w rjedźe dale wjesć."

Samsnych winow dla, kotrež su tu naspomnjene, wubjerk staršiskeje rady też staršich cyłoho kraja napomina, zo njebychu stawkowanjo po cyłym kraju rozšěrili, kaž bě to prjedy wotpohlad. Łužiskim staršim so radźi, zo bychu wo należnosći po hortnym rozprawjenju swojich zastupjerjow wobzamkowali."

Amerikanski nowy president Coolidge je so wuprajił: Amerika njebudźe so do europskich prašeni měšeć. Jenož potom chce při wotškodźeńskej należnosći sobudźěłać, hdyž ju wšitcy wobdźělnicy při tej wěcy wo to proša. Wona też žanomu statej dołh njespušći; nawopak: bórzy sebi joho wotpłaćenjo wužada.

Francózska je na poslednju jendźelsku notu wotmołwiła. Při tym pokazuje na to, kak je Němskej přecy zasy wołóženjo jeje winowatosćow dawała, ta pak za to přecy zasy so přešła. Wona je metalowej industriji a twarcam łódźow dawki spušćiła, kanale twariła, telefóny stajała, swoje překupske łódźstwo z nowa natwariła a nětko z njej wosebje w amerikanskich wodach konkurencu čini. Tuž je Francózska Ruhrsku wobsadźiła. K tomu jej Versaillski měr prawo dawa. Tak mjenowane passivne spjećowanjo njeje lud sam započał, ale wone je wušło wot industrije a z Barlina. Tohodla dyrbi Francózska sebi žadać, zo wone přestanje, prjedy hač so hodźi z Němskej dale jednać. Potom chce wona Ruhrsku po něčim wopušćić, za tym hač so wotškodźenjo płaći. Ju dlěje wobsadźenu dźeržeć, Francózska ženje mysle nima. Na němskej dobrej woli potajkim wšo zależi. Francózske žadanja ženje tajke njejsu, zo móhłe Němsku zničić. Kelko ma Němska płaćić, je wotškodźeńska komisija postajiła; tuž njeje winy k někajkomu druhomu zarjadowanju (Přisp. red.: Jendźelska bě mjenujcy namjetowała, zo měł někajki wubjerk mjezynarodnych wěcywustojnych z nowa postajić, kelko Němska płaćić móže). Štož sebi Francózska žada, wona nuznje trjeba, zo by swój dołh a swoje škody zezapłaćała. Jako wójnske wotškodźenjo dyrbjała Němska 50 milijardow złotych hriwnow zapłaćić, z nich měła 26 milijardow Francózska dóstać. Tu khwilu pak Němska njemóže płaćić. Tuž je Francózska zwólniwa, Němskej moratorium (čakanjo na płaćenjo) přizwolić, tola jenož z wuměnjenjom, zo za to wunošne ćazy dóstanje.

Jako ćazy sebi Francózska mjez druhim železnicy na lěwym Rhynowym brjozy žada, kotrež hižo nětkole zwjazkarjo zarjaduja. Wone dyrbjałe so towarstwu přepodać, při kotrymž bychu so Francózska, Belgiska, Jendźelska a njewotwisna Porhynska wobdźěliłe.

Dokelž je so němska ćežka industrija na škodu němskoho luda a zwjazkarjow wobohaćiła, je prawje, zo wona khětry dźěl wotškodźenja na swoje ramjenja wozmje. Němska dyrbi wjetšu dźělbu wuhlowych podkopkow w Poruhrskej wuswojić a jenomu towarstwu přenajeć. Z tutych podkopkow bychu zwjazkarjo wuhlo dóstawali, kotrež ma so jim po měrowym zrěčenju dać. Němska pak by khětry dźěl swojoho dołha w kapitalisowanej formje wotbyła.

Podawanjo wěcow mělo so w postajenym wobsahu zasy započeć.

Němske cła maja so w złoće a złotej hódnosći zběrać a so zwjazkarjam přepodać.

Wěsty dźěl devisow, a to něhdźe 26 procentow, kotrež němska ćežka industrija za wuwožene twory dóstawa, měł so zwjazkarjam přepodać.

Fond z devisow, to je wěsty pokład z cuzych pjenjez, chce pječa knježeŕstwo zarjadować. Tohodla maju so wšitcy němscy staćenjo napominać, zo swoje we wukraju zapołożene pjenjezy (złote a zuze pjenjezy) němskostatnej bancy přepodadźa. Njestanje-li so to dobrowólnje, chce knježeŕstwo k tomu nuzować. — To bě so dawno stać dyrbjało. Zo bohačkojo dobrowólnje tele swoje pjenjezy njewudadźa, drje móže so z wěstosću doprědka prajić. Hač budźe nuzowanjo što pomhać? Nadźijomnje knježeŕstwo k tomu puć a wašnjo namaka; předewšim dyrbjał wukraj sam k tomu pomkać.

Nowe wikowanske zrěčenjo mjez Českosłowakskej a Francózskej je so wobzamkło.

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Maruška začerwjeni so a dźěše ke knjezej fararjej. Swobodźina wutrě sebi woči a z nowa zaklinkachu škleńcy. Hosćo posydnychu so a dachu sebi kofej derje słodźeć. Swoboda staji kašćik kurjawkow a hosćo sebi zažehlachu. Knjez referendar wućahny etwi a poskići knjezej fararjej žadnu trubku. Knjez farař so drožeše.

„Prošu, wjeledostojny knježe, njewotpokazajće mje. Trubka je amerikanska — ja za to rukuju — a słaba, ta wam njezeškodźi."

„Tak, zo bych was njeranił — sebi dowolam."

Referendar wotrězny kónčk, zapali, a poda kurjawku knjezej fararjej. Staruški knjez wza ju z třepotacej ruku a pokurjowaše so posměwajo:

„Wubjerna kurjawka!"

Zabawa bywaše dale bóle žiwiša a njenućena. Kóždy powědaše, štož bě žanoho hdy potrjechiło. Jurij njepowědaše wjele, ale rjekny-li što, měješe to też zmysła. Po khwili přińdźeštej też žonje, hdyž běštej wonka hotowej. Swobodźina sydźe so při mužu a Maruška při knjezu fararju. Dobrak sedźeše sam. So wobhladnywši rjekny: „Ja sym ‚blank'!"

Hosćo so smějachu a Swoboda jomu radźeše: „Zapijće zrudobu!"

„Zapiju to", dźeše młodźenc a nala sebi z nowa. „Jeno to mje mjerza, zo sym tu najmłódši a wopušćeny kaž krušwina w polu."

„Škoda, zo was dlěje w měsće njekhowachu, byšće kućikej přiwuknył", zažortowa hrubje Bróna, na njoho přez ramjo so wobhladnywši.

„Potrjebaja tam najskerje města za dołžnikow", znapřećiwi wótrje hajński.

Brónje so we wočomaj zabłyskny. Ale knjez farař spěšnje ruku jomu na ramjo położi. „Knjez Bróna, znajeće Lipjany?"

„Znajeće tam Janašec?"

„Też znaju."

„To bě so mi jónu žortny podawk stał. Posłuchajće, je-li wam lubo, chcu wam powědać."

Referendar so wótře wusmja a wšitcy wobroćichu woči na knjeza fararja.

„Hdyž běch hišće w Lipjanach za kapłana", powědaše knjez farař, — „je tomu hižo na iřicyći lět — tu skhori junu w nocy, wokoło hód bě to, Janašowa cyle nahle. Khodźeše husto złósć na nju a tu nóc bě runje tak zła, zo sebi wboha žona mysleše, zo ranja njedočaka. Bur njemóžeše ju wopušćić a nikoho druhoho njeměješe w domje,

Českosłowakska aktivna wikowanska bilanca.

Do Českosłowakskeje je so w juliju za 743684600 krónow tworow dowjezło, za 1008445766 krónow tworow pak wuwjezło. Českosłowakska je so potajkim w minjenym měsacu wo 264761097 krónow wobohaćiła.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Khrósćic.** Naše towarstwo knježnow swjeći njedźelu 26. augusta 1/26 hodź. wječor pola Wjeńkec swój założeński swjedźeń. Hrać budźe so „Swjata Hilžbjeta Durinska", drama w 5 jednanjach. Hač nanajlěpje je tule hru za naše serbske jewišćo knjez wučeŕ Mikławš Hajna-Konječanski připrawił. Hakle jónu je so te drama předstajiło a to z wulkim wuspěchom w Konjecach. Naše knježny su w žnjach, při najwjacy dźěle, telko časa, mocy a prócy woprowałe, pilnje so k pruham skhadźowałe, zo bychu hru hódnje předstajiłe. Chcemy tohodla jich swjedźeń we prawje bohatej ličbje wopytać a so na woprawdźe rjanu a za naš čas so přihodźacu hru dźiwać. Też serbska hudźba budźe tam piskać.

Z **Worklec.** Pjatk tydźenja wuńdźe w Rjenčec khěžcy Boži woheń. Renčec mandźelskaj běštaj w Khrósćicach na dźěle, dźěći w šuli. Woheń so bórzy z pomocu sykawow podusy. Wudworjanska bě tam prěnja. Kak je woheń wušoł nichtó njewě. Škoda je wulka, byrnjež so wjele njespaliło.

Z **Njebjelčic.** (Nowe towarstwo.) Našu młodosć dobru a njeskaženu zdźeržeć, dyrbi być starosć a prócowanjo wšitkich starších, duchownych a wučerjow. „Kajkaž budźe naša młodosć, tajki budźe naš přichod", praja wšitcy sławni mužojo. Kelko strachow pak jej hrozy: jeje póćiwosći, wěrje a narodnosći. Tohodla dyrbimy ju hromadźić a do towarstwow wjazać, kiž wěru a narodnosć pěstuja. — To sta so też we našej wosadźe přez założenjo tow. młodźencow. Na s. Marije donjebjeswzaću běše knjez farař Mič mužsku młodosć zwołał. Na 20 młodźencow so zeńdźe. Wón přednošowaše jim wo zaměrje a nuznoće zjednoćenja do serbskoho towarstwa młodosće, kotrež jara trěbne też wosebje w Njebjelčanskej wosadźe bywa. Napominaše jich za dušu so starać a tak swj. wěru a swoju maćeŕnu rěč sebi ważić. Pokaza też na wužitk towarstwa młodosće. Wšitcy wuprajichu so jenohłósnje za założenjo towarstwa młodźencow. Tak bu wone za Njebjelčansku wosadu założene. Njech nětko spomožnje skutkuje, zo by

---

khiba 12lětnoho hólčeca Handrija, nětčišoho hospodarja na kuble. Tutoho zbudźiwši rjekny: „Handrijo, wobleč so a běž khwatajcy na faru, ja dam prosyć, zo by knjez přišoł k maćeri, dokelž je jara khora." Hólčec wuskoči z łoža, so někak zhotowa a běžeše w skoku po snězy na faru. Ducy po puću so dopomni, zo sym hólčiska husto swarjeł, hdyž běchu mi přejara sylnje do duri zadumpali. Tuž hólčec, k farje doběžawši, poča z ćicha do duri klepać. — Wšo mortwe na farje. Po khwili zaklepa z nowa. Přecy so hišće ničo njehiba. Klepaše z třeća. — Ćicho. Hólčec sebi rady njewědźeše, sydźe so na próh a da so do płakanja. Po khwili z nowa poča z ćicha klepać. Ja nadobo wotuću a zezda so mi, kaž by so při durjach něšto khramosćiło. Bojach so, myslo, zo su to paduši. Stanych, zaswěćich a dźěch ćišo w županje. Hólčec mje wusłyšawši, poča z nowa klepać při tym płačo: ‚Knjez kapłan!' — Wotewrju a widźu Handrija poł zmjezłoho. ‚Što tu tola činiš, hólče?'

‚Knježe, dyrbiće k nam přińć, mać mrěje!'

‚A čohodla płačeš?'

‚A čohodla njejsy bóle klepał?'

Hólčec sebi z rukawom woči wutrě a rjekny stonajo: ‚Sym so bojał, zo bych was zbudźił.'

Hosćo so dachu do směcha a wołachu: „To je krasny žort, wubjernje!'

Bróna a hajński zabyštaj na prjedawšu překoru a stary měr bě z nowa wobkrućeny.

(Přichodnje dale.)

zbudźiło liwkich a zymnych a zapaliło jich z wohenjom lubosće. Wone njech zdźerži našu młodosć we wěrje a serbskich wašnjach a počinkach a zakhowa serbske towarstwo před wšěm škódnym cuzym wliwom.

Posoł

w nětčišej žałostnej drohoće **woprawdźe a to bórzy zańdźe,** jeli zo wulkeje pomocy a to hnydom njedóstanje. Tak dyrbješe sebi prajić zhromadźizna wubjerkownikow we Wotrowje minjenu srjedu 22. augusta. Jenohłósnje so postaji, zo maja knježa **wubjerkownicy** so dobroćiwje postarać, zo bychu so hnydom wjetše dary hromadźiłe, pak w pjenjezach, pak w naturalijach a zo bychu wosebje też dowěrnikow k tomu pohnuli, za žiwjenjo Posoła nětkle swoje mocy nałožować a srědki hromadźić. Wěsta płaćizna so w tychle wobstojnosćach wjacy postajić njehodźi, hdźež so mzdy a płaćizna **tydźeńscy,** haj hišće husćišo přeměnjeja. W tukhwilu płaći nětkle ličene po ličbje sobustawow abo čitarjow jene jeničke 8stronske čisło Posoła, kotrež do ruki wozmješ, přez 32000 hriwnow. A k tomu njeje hišće papjera ličena.

Hdyž pak też **milijón nětčišich hriwnow ani jeneje** prjedawšeje hriwny hódnosće nima, potom so też njehodźi z małymi srědkami a darami wjacy pomhać. Hdyž ma **10000 hr.** lědma **hódnosć feńka,** tuž też dary po stach abo někotrych tysacach hriwnow njemóžemy wjacy wosebje kwitować, dokelž hižo tajke stajenjo pismikow sto a tysac króć wjacy płaći hač je dar hódny. Tuž prosymy našich sobustawy a čitarjow, tole prawje dokładnje wopomnić a nětkle so ze wšej mocu postarać, zo Posoł njeby cyle zastać trjebał wukhadźeć. Dołh dyrbimy ruče zapłaćić a potom hladać hač budźe móžno Posoł tydźeńscy po 4 stronach hišće wudawać abo snadź znajmjeńša kóždy druhi lydźeń. Hdyž mamy **dobru wolu a něšto wopomiwosće za swoju wěc,** potom njeby ćežko było Posoł samo tydźeńscy tola z najmjeńša 4stronski wudawać. **Pokładnik.**

Cyrkwinske powěsće.

Minjenu srjedu woswjeći **we Wotrowje** wjesne dźěćo, duchowny knjez Pawoł Sołta, nětkle farař w Lubiju, swój 25lětny měšniski jubilej. W přitomnosći šwarneje čŕjódki duchownych sobubratrow a wosadnych wosebje krejnoho přećelstwa měješe w domje Božim, hdźež bě před 25lětami k prěnjomu razej wopor Nowoho Zakonja Bohu poswjećił, spěwanu Božu mšu. Při tym assistowachu jomu wosadny knjez farař Křižank, arcyměšnik Žur-Ralbičanski a kapłan dr. B. Šołta-Lipsčanski. Připołdnju a popołdnju wuwi so w Mrózkec, knj. jubilarowym wótcnym domje, wjesoła zabawa. Mrózkec swójba bě tam z pomocu darniwych wjesnjanow wuhotowała swjedźeńsku hosćinu. Tak pokaza so na rjane wašnjo, kak zwjazki lubosće a přiwisnosće swójbu a wjesnjanow z knj. wosławjencom zwjazuja; zo maja duchownoho wuja a wjesnjana přecy hišće za swojoho, byrnjež skoro wšě swoje zastojnske lěta we cuzbje přeživił a staršej a bratr hižo dawno na prawdźe Božej byłoj.

Kaž słyšimy, bě knjez jubilar też wosrjedź swojeje wosady njedźelu prjedy swój jubilej woswjećił. Wulkotnje běchu wosadni jomu při tym hołdowali a tak swoju česćomnosć a dźakownosć wuprajili. Też měšćanscy a wokrjesni zastupjerjo kaž też wotpósłancy evangelskeje tamneje cyrkwje so při tym wobdźělichu.

Też „Posoł" přeje knj. fararjej wutrobnje wjele zboža do dalšoho přichoda. Přez wšě swoje měšniske lěta a też hižo jako studowacy bě knjez jubilar joho woteběrał. —

We Fuldze je tele dny zhromadźizna wšěch połnócno- a srjedźoněmskich biskopow. Też naš najdostojniši knjez biskop so při njej wobdźěli.

Bankowki so dale po bilijónach ćišća. Kónc tohole tydźenja chcedźa tak daloko być, zo so jich wšědnje na 60 bilijónow naćišći. Bórzy papjery z hódnosću 100 milijónow wuńdu. Rěka, zo też bite pjenjezy so wudadźa a to po 100, 200 a 500 tysacach.

1 centnar briketow płaći pola překupca (potajkim bjez přiwoza) wot 1. žnjeńca 1 milijón 450 tysac hriwnow.

Dolar zasy skakaše. Kónc minjenoho tydženja stoješe wokoło 3 milijóny, prěnje dny tohole tydženja poby w Barlinje něhdže 7 milijónow, w Americy samo 8 mil. Hižo nazajtra zasy spadowaše a bě 23. žnjeńca 5 mil. 500 tysac. Po tym ćehnješe so tež češka króna. Na samsnym dnju bě 161000, prjedy pak samo 250000.

Prěni powšitkowny lutherski zjězd bě minjenu njedźelu w Eisenachu. Něhdže 200 zastupjerjow ze wšěch krajow a mnozy hosćo běchu so zešli: samo z Indiskeje, Australiskeje a Chiny. Zaměr zjězda bě rozmołwa wo zhromadnych należnosćach a nadawkach lutherskeje cyrkwje. Za nju ma so někajke srjedźišćo założić.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

kk.: farař Pawoł Šołta (druhi jub. dar) 50000 hr., Michał Ella na Židowje **200000** hr., Jakub Wawrik w Drježdźanach 50000 hr., z Budyšina: Michał Hoka **100000** hr., Herman Piskor 30000 hr., assessor Běno Symank **200000** hr., scholastikus dr. Rotzinger 30000 hr., August Robl **100000** hr., Mikławš Ćórlich **100000** hr., direktor Michał Wjerab **200000** hr., z Njebjelčic: kubleŕ Mikławš Žur (½ Pos.) a 50000 hr., Jurij Łuščanski **100000** hr., wučeŕ Filip Jakubaš 20000 hr., Hańža Wjacsławkowa z Češkec **200000** hr., Michał Rjeńč z Čornec **100000** hr., Jakub Brězan z Banec **100000** hr., N-a z Wonec 50000 hr., z Kozaric: Jakub Leider 7000 hr., Jurij Serbin 2000 hr., Mikławš Henčl 7000 hr., Jurij Matek 2000 hr., z Ralbic **1000000** hr., z Jitka přinošk a dobrowólne dary 65000 hr., z Wotrowa: Jakub Hejdan 6000 hr., Jakub Kral 22500 hr., Michał Kral 7500 hr., Pawoł Wjacsławk 71900 hr., Michał Wjenka 2000 hr., Pětr Robl 7500 hr., kantor. M. Rězakowa **100000** hr., ze Žuric: Michał Bjarš 1100 hr., Hańža Cyžowa 1900 hr., Jakub Cyž 1000 hr., Jakub Cyž 50000 hr., Marija Krawžowa 1900 hr., Hańža Lebzyna z Krjepjec 1900 hr., Mikł Janca z Now. Dwora 12200 hr., Marija Krawčikowa z Now. Městačka 98200 hr., dr. phil. Jurij Šołta w Drježdźanach **350000** hr., z Radworja: Jan Pawluša 1800 hr., Jan Šenk 1000 hr., Mikł. Beńš 3000 hr., Mikł. Pawluša 18300 hr., Jurij Žofka 3500 hr., Jan Liška 50000 hr., wučeŕ Michał Nawka **1000000** hr., z Bronja: Jan Młynk 1500 hr., Mikł. Šenk 20000 hr., Madlena Wićazowa z Boranec 3500 hr., z Khelna: Jakub Rjeńč 10000 hr., Franc Winař 5000 hr., Jurij Franck 1500 hr.; z Kamjeneje: Michał Žur 1500 hr.; Jan Šrama 3500 hr., z Měrkowa: Mikł. Ćórlich 18300 hr., Jakub Měšeŕ 20300 hr., Jurij Hoza z Noweje Wsy 300 hr., Marija Fórmanka z Lutowča 8500 hr., Jan Žur z Khasowa 17500 hr., z Kukowa: Jurij Krawc 50000 hr., Józef Hodank 50000 hr., Jakub Lešaw 50000 hr., Michał Lešaw 50000 hr., Jakub Ledźbor 50000 hr., Mikławš Błažik 65000 hr., Michał Šołta **100000** hr., Madl. Woleńkowa **300000** hr. Michał Cyž 50000 hr.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Přez knjeza fararja Miča: kk. kublerjo Jurij Łuščanski 150000 hr., Mikł. Žur 100000 hr., Jurij Cyž 40000 hr.; přez knjeza wučerja Słodeńka 250000 hr.; přez knjeza fararja Delana: N.N. 10000 hr. přez k. direktora Wjeraba: k. překupc E. Delank z Budyšina 20000 hr., knjez překupc J. Hicka 50000 hr., dr. phil. Jurij Šołta w Drježdźanach 100000 hr., knjez farař P. Šołta z Lubija 100000 hr., Marja Neuhausec ze Sernjan 40000 hr., Hańža Paščyna z Jitka 20000 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćeńnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Do Krupki Z procesijónom hić, nětkle dla wothódnjenja našich pjenjez do milijónow póńdźe. Nochcu pak joho zanjesć. Procesijón zarjaduju a powjedu tola jenož potom, hdyž so trěbna ličba k tomu namaka. Štóž ma mysle hić, njech so tohodla hnydom pola mje w Ralbicach připowě. Tydźeń do časa, hač smy hewak khodźili, w „Posole“ wozjewju, hač póńdźemy. **Narćik.**

Kupowanjo a předawanjo
nowych a trjebanych
rězakowych mašinow
lokomobilow
parnych naprawow
Dieselowych motorow
wětřikowych turbinow
mašinow za předźerńje
mašinow za cyhelnče
wuhotowanjow za młyny
material za pól. železnicy
J. Carl Suhr G. m. b. H.
Hamburg 13, Rentzelstr. 3.
Hansa 5177, 9369, 5284.
Za posrědnistwo płać. wys. provisiju.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy
Worclowe khamory a worclowe kašćiki
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Kedźbu! Kedźbu!
Za Njeswačidło a wokolinu.
Zo bych swojim ludźom wulke wudawki za jězbu a też čas zalutował, budu kóždy **štwórtk** wot dop. 10 hodź. hač do 5 hodź. pop. w knježim hosćencu
w Njeswačidle k rěčam.
Prošu, zo byšće mje chcyli nadobnje podpjerać.
Zubna praxis E. Werner.
Zhotowjam wumjełske zuby, předźěłam a porjedźam najkhětřišo, torham zuby atd.

Kedźbu! (Wurěžać!) **Připokazanka!**
Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.
Zubna praxis
E. Werner
Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

P. J. Mencel, **naš serbski časnikař w Dobrošicach**
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** 1. njedźelu
w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Wosadnik z čerwjenym rězkom . 1400000 hr.
ze złotym rězkom . . 2500000 hr.

Njezabudźće při wšej drohoće na naš Posoł!

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, za mały rjadk płaći so 50000 hr., reklamowy w teksće 80000 hr.

35. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 1. septembra 1923.

Wo modlitwje do jědźe a po jědźi.

(Skóńčenjo.)

Khwalobne wašnjo, zo z jědźenjom stajnje modlitwu zjednoćeja, zakhowachu židźa swědomiće hač do našich časow. Žid, kotryž so swojeja wěry wotrjekł njeje, a často też tón, kiž ma so zwonkownje za bjezbóžnika, njedótknje so rano ženje cyroby, bjez toho, zo by prjedy předpisane modlitwy njewuspěwał. Židźa drje to najbóle časnoho wužitka dla činja, dokelž jich přiwěra wuči, zo jim hewak Bóh jich časne interessy žohnować njebudźe, — my pak wěmy, zo wjele z tych wašnjow, kotrež su dźensniši dźeń pola židow jenož hišće přiwěrk, měješe něhdy rozomny, haj swjaty podłožk. Wone dźěn wukhadźachu wot swjatych a česćomnych patriarchow a profetow, kotřiž wot Boha rozwučeni sami so po nich mějachu a druhich za nje zahorjachu. Hakle hdyž so židźa zjawnje Knjeza Jězusa wotrjeknychu, wotstorči jich Bóh wot sebje a dopušći na nich zaslepjenjo, zo, hačruniž maja zakonje a swjate postajenja, z tutych tola jenož zwonkownu formu we swojich modlitwach a wašnjach zakhowaja, njestarajo so z cyła wo wopřijeće a swjatosć prawow a zakonjow. My křesćenjo, kotřiž z Božej pomocu wopřijeće swjateje wěry a přikazni Božich znajemy, móžemy husto też z tutych zwonkownych židowskich formow a wašnjow wjele nawuknyć. Tak dyrbi někotryžkuli křesćan so hańbować, hdyž sebi pomysli, kak swědomiće židźa swoje zakonje zakhowaja, kak derje swoje swjate dny swjeća. Wobhladajmy sebi, kak so woni při wužiwanju jědźe modla. — Na wosebje wulkich swjedźenjach wotměwa nan dołhe přez wašnjo předpisane modlitwy hromadźe ze staršimi synami a z mjeńšimi dźěćimi. Podobnje sćěhuja też po jědźi dołhe modlitwy a dźakowne spěwy, kotrež wot wječora hač pozdźe do nocy traja. Často drje so tohodla wot susodow wusmměšeja, tola to jich nic z najmjeńša njewottraša wot zakhowanja tutoho wašnja.

Bóle dźiwne hišće je, zo je so tajke wašnjo hač do dźensnišoho dnja samo pola wjele pohanow hišće zakhowało. Wobydlerjo Indije, kotřiž docyła prawoho Boha njeznaja, poručeja so při kóždej ważnišej należnosći škitej najwyššeje bytosće. Samo při jědźi wotměwa kóždy z nich, prjedy hač so cyroby dótknje, sćěhowacu modlitwu: „Knježe wšitkich stworjenjow, kotryž za wšitke bytosće so staraš, daj, zo bychu rostliny dałe dobre płody a zo bych přebywał w kraju, kotryž płodźi cyrobu, rajs a mloko“. Podobne wašnja nadeńdu missionarojo też pola druhich pohanskich ludow, kotrež su jenož trochu zdźěłane. Też we słowjanskim kraju nadeńdźechu prěni pósłojo Khrystusowi mjenowane wašnjo.

Naši pobožni prjedownicy zakhowachu swědomiće tajke pobožne zwučenjo, a Bóh je jich žohnował. Nětk wšak so bohužel też pola nas hižo tuta pobožnosć w někotrych swójbach zhubja! Někotři spokoja so nětk husćišo ze znamjenjom swjatoho křiža, druzy woznamjenjeja so samo z tutym swjatym znamjenjom njerodnje abo też prawje mjelčo, z bojosću, zo móhł jich něchtó wusměšeć. Haj, też tajkich je dosć, — Bóh dał, nic w Serbach, — kotřiž so nic jenož sami k jědźi sydaja, bjez toho, zo bychu sebi na Boha swojoho Knjeza pomyslili, ale kotřiž to też pola druhich widźeć njemóža. Tajcy runaja so tamnym stworjenjam, kotrež chcyćiwje pod dubom ležace žołdźe zběraju, ale na dub ženje woči njepozběhnu, njemyslo z cyła na to, zo runje tutomu štomej za cyrobu maja so dźakować. Njesćěhujmy tajkich!

K zamožitomu hospodarjej přińdźe jónu jedyn z joho susodow, a dokelž bě runje připołdnjo, přeprosy joho hospodař k wobjedu. Do wobjeda spěwachu wšitcy domjacy hromadźe z hospodarjom kaž wšědnje modlitwu; tola to so hosćej njespodobaše; sam so njemodleše, ale hladaše jenož wokoło so na pobožnje so modlacych. Najprjedy njepraji wón ničo, hdyž pak so po wobjedźe modlitwa wospjetowaše, wza wón hospodarja na bok a praješe jomu: „Što, wy so hišće do jědźe a po jědźi modliće? Njewěš, zo nětk tute wašnjo hižo wjacy njewobstoji, khiba pola tych kotřiž žaneje zdźěłanosće nimaja?“ Hospodař wotmołwi jomu měrnje: „W mojim domje modlimy so wšitcy tak, kaž su so moji prjedownicy modlili; ja pak też tajkich znaju, kotřiž bjez modlitwy jědźa, mam jich samo w domje, ale z nimi njejěm; chceš-li, susodźe, ći jich pokažu“. A wón wjedźeše joho do khlěwa, hdźež so runje swinjom dawaše. Połmudrack zrozemi wučbu a njechaše so wjacy k tajkej zdźěłanosći wuznawać.

Pomysli sebi, luby bratře, kak wobkedźbuješ ty tute swjate křesćanske wašnjo? Njesćěhuješ snadź też ty druhdy tajkich, kotřiž so hańbuja, zjawnje česć dawać Bohu, swojomu Knjezej? Dopomina-li će swědomjo na tajki błud, proš hnydom Knjeza Jězusa wot wutroby wo wodaćo a wotmysl sebi, zo wot nětka ženje wjacy modlitwu do jědźe a po jědźi zakomdźić njechaš. Staraj so też wo to, zo tute wašnjo zawostanje mjez twojimi bratrami a towaršemi, a wosebje žadaj joho wobkedźbowanjo, sy-li hospodař abo předstajeny, nan abo mać. Tón, kiž w njeskónčnej miłosći a dobroćiwosći ze swojim žohnowanjom napjelnja wšitko žiwe, dawajo kóždomu cyrobu we swojim času, budźe też wo tebje so starać a njedopušći ženje, zo by ći hdy pobrachowało wšědnoho khlěba. —łš.

W Českosłowakskej chcyli sebi naši česćeni čitarjo Posoł, kaž daloko budźe wukhadźeć móc, — na pósće skazać, dla předrohoho pórta. —

Z Łužicy a ze Serbow.

Ze **Židowa.** Knjez kubleŕski najeńk Michał Ela a joho mandźelska Marja rodź. Kralec swjećeštaj na wčorawšim dnju swój sléborny kwas. Bóh luby Knjez spožč jimaj hišće mnohe léta. Też Posoł přeje jubilaromaj wjele zboža a Božoho žohnowanja. Stajnje staj wonaj horcu wutrobu a šćedriwu ruku za njón mětoj.

Z **Khróšćic.** Minjenu njedźelu wuhotowa naše towarstwo knježnow k swojomu założeńskomu swjedźenjej dźiwadłowy wječor. Hraješe „Hilžbjetu Durinsku". Hru hišće wjele na našich jewišćach widźeli njejsmy, dokelž je hakle před njedołhim časom z pjera knjeza wučerja Hajny-Konjećanskoho wušła. Powitawši wšitkich, kotřiž běchu so zešli, pokazowaše wysokodostojny wosadny knjez farař a praeses towarstwa na zmysł stowaršenja a na zaměr našich knježnacych towarstwow, kotrež stoja pod škitom najzbóžnišeje knježny Marije. Potom so hra předstaji. Tuta ma hłuboko hnujace mysle a sceny, kotrež wšće we kóždej wutrobje hłuboki zaćišć zawostaja. Hrajeŕki kaž też hrajerjo dokonjachu swoju wěc nanajlěpje. Přestawki přikrótšichu so přez derje přednjesene basnje, mjez kotrymiž běštej dwě wot našoho młodoho ludowoho basnika Pawoła Wićaza. Naposled podźakowa so hišće knježna Henčlec wšitkim, kotřiž běchu k wuhotowanju tutoho wječora pomhali a přepoda knjezej bohusłowcej Axmanej, kotryž běše wosebje swoje mocy k tomu wěnował, rjany kwěćel.

Z **Khróšćic.** Kaž z nawěštka w dźensnišim čisle dowidźimy, wotewri Serbska ludowa banka we domje knjeza překupca Zarjeńka swoju nowu agenturu. Dotalny póstski agent, knjez Čornak, ju pod nawjedowanjom banki wobstara. Wobkhodne hodźiny su wšědne dny dopołdnja wot 8—12 a popołdnju wot 4 hač wječor do 7 hodź. Njedźelu wobkhadźuje so wot dopołdnja 11 hač do připołdnja 1 hodź. Z tym je só dawne přećo klóštrskich stron dopjelniło. Banka budźe agenturu wšće bórzy do filiale přetworić dyrbjeć. Přejemy wjele zboža na puć.

Z Grimma tele dny nowiny pisachu wo hrubym zakhadźenju přećiwo ratarjam. Jednanja mjez nimi běchu tón wukónc měle, zo chcychu ratarjo potuńšene mjaso a neple wotedawać. Tola to mnohich njewotdźerža, na swoju ruku „dźěłać". Z jenoho jeničkoho pola wumłóćichu w Bernbruch 199 pšeńčnych popow. W nocy jich wjesna wobora zešeri. Při tym paduši trójcy na nju třělichu. Wodnjo přińdźechu, kaž hižo dlějši čas, kóždy dźeń něhdźe 5—600 muži a žadachu sebi za kóždoho jedyn snop. Wobsedźeŕ nochcyše jim posyčenu pšeńcu dać, ale poskići jim cyły zahon hišće stojaceje. Do toho pak rubježni njezwolichu. Dóstawši skónčnje, štož sebi žadachu, dźěchu k druhomu burej a wunuzowachu sebi wot njoho za kóždoho po 1 snopje. Při tym njedźiwaja ćile ludźo hač je pódlanske polo wobsyte abo wobrosćene. Přez łuki a dźećele jězdźa z wózyčkami a škoduja je. K tomu rěka, zo so ludźo při tajkichle rubjenjach wobdźěleja, kotřiž maju sami dosć.

Posoł

też dźensa hišće přikhadźa, byrnjež bě wotmyslene, jón tónle tydźeń nic čišćeć, dokelž bě hišće telko milijónow dotal zapłaćić. Tola tu přińdźe pomoc w prawym času a hnydom prěnje dny tydźenja wupomhachu nam por horliwych wosadow a někotři jednotliwi z nuzy, zo móžachmy dotalny dołh a Posoł za august zapłaćić. Za september nadźijamy so też prawje zažneje pomocy, zapłaćić dyrbi so nětkle čišćeŕni kóžde čisło hnydom, dokelž drohota hišće postupuje dale. **Štyristronski Posoł*** płaći nětko hižo na **38 milijónow hr.** Tuž naspomnimy, zo so njesměmy hóršić, hdyž Posoł jedyn abo druhi króć wuwostanje a našich knjezow duchownych prosymy, zo chcyli to potom hnydom z klětki wozjewić, zo njebychu sobustawy podarmo po njón khodźili.

Kaž Posoł, tak je też we wuzkosćach naš

Krajan,

katolska protyka. Dyrbjał so nětko čišćeć započeć; tola też tu bjez pjenjez so njehodźi ničo činić. Tuž bě so před-

* Dokelž je tón króć telko nawěštkow, wudawamy tute čisło hišće šěsćstronske.

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Hdyž so słónčko w Boži domčk hotowaše, stany knjez farař, pomodli so, podźakowa so Swobodźicom a praji wšitkim Božemje; na hłowu staji so stary wysoki kłobuk a na to poda so domoj, pomału stupajo. Swoboda chcyše joho dowjesć dać, ale starc so lubje podźakowa, měnjo: „Ja wšak hižo tak wjacy dołho njebudu; chcu to tohodla wužić."

Hdyž bě knjez farař wotešoł, stanychu też druzy hosćo. Bróna wza Swobodu pod pažu: „Knjez Swoboda njeby škodźało, bychmy-li so trochu wonka na powětře překhodźowali. Pokažće mi lětuše žně."

Swoboda staji so kłobuk a dźěštaj hromadźe na dwór.

„Knjeni", rjekny referendar k Swobodźinej, „njesměł was prosyć, zo byšće na někotre słowa sobu do zahrody šła?"

„Kaž je wam lubo, knjez referendaro."

Referendar ji ruku poda a dźěštaj do kwětkoweje zahrody dele. Khodźeštaj mjez rjadkami a wobhladowaštaj sebi krasne nazymne kwěćiny, z wulkoho dźěła bě to Maruščyna zasłužba. Knjez referendar khwaleše to a tamo a wobkručowaše, zo hišće ženje tak derje pojědł njeje, kaž tu dźens; skónčnje nadobo zastawši wza Swobodźinu za wobej rucy a rjekny ji luboščiwje do wočow hladajo: „Luba knjeni, njećinju rady wjele słowow — mam něšto na wutrobje a rjeknu wam to z krótka. Sym so hižo dosć naprócował a sebi służby dobył, zo mohł sebi čestnje a přisłušnje swój samsny dom zarjadować. Tute žiwjenjo, kaž sym je hač dotal měł, so mi wjacy njelubi. Što tu po prawym na swěće mam? Hdyž rano stanu, hladaju na mnje štyri hołe sćěny; stara hospoza mi přinjese snědanjo a potom du na sudnistwo. A hdyž je sprócny wopušću, što na mnje čaka? — hubjeny wobjed w hosćencu. Potom dyrbju zasy na swoje dźěło a hdyž domoj přińdu, witaja mje — znate štyri hołe sćěny. Tak to dźe přez cyłe lěto. Ničo njeje w porjadu, ani bydlenjo, ani šaty — ničo! Njeńdźe dlěje tak! Sym sebi wotmyslił, zo so woženju.

Sym dołho hladał, bjez toho, zo bych něšto za mnje přihodnoho nadešoł. Skónčnje mějach zbožo, waš česćeny dom zeznać a sym we nim parlu namakał, kotraž móže, — dyrbi kóždoho wobkuzłać. Tohodla was prošu, zo bych za hódnoho připóznaty był, hdyž so wo ruku wašeje knježny dźowki zamołwjam." Tu ji zahoriće ruku tłóčeše hladaše ji prošo do wočow.

Swobodźina złoži woči šeptajo: „Česći nas to wulcy jara a mje hišće wosebje, zo sće sebi runje moju Marušku zhladał, ale wobžaruju, zo wam ničo wěstoho prajić njemóžu. Dyrbju prjedy z holcu poréčeć."

„Ja też wo ničo druhe njeprošu; jenož zo byšće při knježnje dźowcy za mnje réčała, hač by so mi dowěrić chcyła, zo bychmoj hromadźe drohu žiwjenja kročiłoj."

„Zawěšće to wobstaram a so nadźijam — —. Naša Maruška je njeskažena, znajomstwow žanych nima a k tomu je zwukła staršim posłuchać."

Referendar wokoši Swobodźinej ruku, wona pak jomu

sydstwo srjedu 29. augusta zasy zešło k wuradźowanju a so w tym postaji, dokelž budże zhotowjenjo wjele milijónow płaćić, zo bychu naši knježa wubjerkownicy z dowěrnikami **hnydom předpłaćenja** zarjadowali. Najpřihódnišo by było w kóždej wsy mjena předpłaćerjow na listna zapisać a što je kóždy předpłaćił; najmjeńša suma ma być **500000 hr. Najpozdźišo 15. septembra** dyrbjało wšo zapósłane być do našeje ćišćerńje, zo bychmy tak zhonili, hač móže so Krajan stajeć a ćišćeć započinać.

To je hrózbny čas; tola pak nochcemy zadwělować a naše duchowne kubła snadź cyle zanjechać. Spominajmy jeno přecy na to, zo wšak milijón hriwnow nětkle telko hódnosće nimaja, kaž do wójny 1 hriwna. Nadźijamy so, zo tola hišće naš Posoł a Krajana před zahubu wukhowamy, jeno kruch dobreje wole a něšto prócy dyrbimy na to nałožić. **Pokładnik.**

Wobrazki ze zjawnoho a nabožnoho žiwjenja w Čechach.

(P. Klem. M. Rab, S. C. J.)*

Hdyž běch doma w Serbach na misijónach, buch často prašany wo wobstojnosćach w Čechach, wosebje wo nabožnym žiwjenju. Přilubich jim, zo při přileżnosći jim wjacy praju. Při dźensnišej drohoće pak a też při njedóstatku časa, kóždomu jenotliwje wotmołwić móžno njeje, tuž podam tute rjadki našomu „Kat. Posołej“, dokelž budźa so też druzy wo to zajimać.

Cyrkwinske nabožne žiwjenjo a nabožne přeswědčenjo přecy bóle a bóle wotuća. Katolikojo so hižo tak njeboja a też njehańbuja, jako katolikojo zjawnje wustupować. Loński orelski zjězd w Brnje je mnohim woči wotewrił, zo njestoja tak jara wosamoćeni kaž sebi myslachu. Zo wšak su njepřećeljo wšoho katolskoho hišće jara sylni a njechadźa polo tak lohcy přewostajić, to su lětuše husitske swjatočnosće pokazałe. Zo bě z tymi hórje hač hdy prjedy, na tym su katolikojo přez wěste njeleposće trochu też sami wina abo lěpje, jich nawjedowaca politiska nowina „Lidové Listy“.

Ale katolska cyrkej je wobstała před tutym nětčišim hibanjom, wona też dale wobstoji.

Katolska zjawnosć w cuzych krajach započnje też wo katolskim žiwjenju w Čechach zasy lěpše měnjenjo měć a to přez wopyty a wobdźělenjo při wulkich swjatočnosćach w cuzych krajach přez katolske organisacije. We Francózskej, Belgiskej, Halandskej atd. měnjachu mnozy hižo, zo katolska cyrkej w Čechach wotemrěwa. Ale tu přijědźe loni wulkotny ćah pobožnych z Čech do swětasławnych Lorudesow, a hižo dwaj do Roma a pokazachu tam, zo su w Čechach hišće mnozy dobri katolikojo. Potom móžachu so loni sta Francózow, Belgičanow, Holandanow, Šwicarjow atd. při orelskim zjězdźe přeswědčić, zo su hišće wulke syły ludu, kotrež so też w zjawnosći swojeje wěry njehańbuja.

21. a 22. julija mjenujcy běše w Parizu při přileżnosći 25. lětnoho jubileja założenja tamnišoho katolskoho turnařskoho towarstwa, z kotrohož je w tutych 25 lětach wurostło wulke zjednoćeństwo z 600 towarstwami a wjacy hač 200000 sobustawami. Na tutych francózskich swjatočnosćach wobdźěli so też na 5000 hosći z Belgiskeje, Holandskeje, Šwicarskeje, Italskeje, Južnosłowjanskeje a Češkeje; južnosłowjanskich Orlow běše tam přez 200, runje tak češkich, kotřiž buchu wosebje zahorjenje witani w swojich šěrych uniformach a módrych košlach a šěromódrych čapkach. Najwjetše francózske dźeniki přinjesechu fotografije češkich Orlow při witanju a wustupjenju. Tak bu zasy nowy zajim za katolskich Čechow zbudźeny. Zo wosebje też Orel je přecy bóle wuznawany we wulkim swěće, to pokazuje też lětuša mjezynarodna hygieniska wustawa (za spěchowanjo strowoty) w Straßburku, k česći wulkoho katolskoho wučenca Pasteura, hdźež też češki Sokoł a češki Orel so wobdźělitej. A kaž samo njepřećelske „České Slovo“ piše, zbudźi wustawa Orla skoro wjetšu kedźbnosć hač sokolska. Też tu mamy zasy dopokaz, zo so my katolikojo nihdźe hańbować njetrjebamy, samostatnje pod katolskej khorhowju wustupować.

Też na eucharistiskim kongresu w Parizu je so mjeńša delegacija z Češkeje wobdźěliła z biskopom Kmetkom a abtom Zavoralom w čole a je wulku kedźbnosć zbudźiła. Wosebje přez rěče abta Zavorala, kotryž dospołnje francózšćinu wobknježi, je we katolskich zdźělanych kruhach mnohe přesudki wo Čechcach wotstroniła. Tutón francózski narodny eucharistiski kongres wot 4.—8. julija běše zasy jónu krasne wuznaćo francózskoho naroda k Jězusej w najswj. sakramenće wołtarja. 50 biskopow z 4 kardinalemi stoješe na čole wjacy hač 50000 wobdźělnikow.

Wjele je při přitomnosći telko biskopow a praelatow češka delegacija za powučenjo a wobswětlenjo češkich poměrow dokonjała. Mnohe wopačne měnjenja móžeše wotstronić a přećelne zwjazki nawjazać. Wot Čechow dyrbimy też my katolscy Serbjo wuknyć: dyrbimy zwjazki z cuzbu, wosebje ze słowjanskimi bratrowskimi narodami nawjazać. Mamy našich češkich bratrow tak blizko; woni chcedźa nam wupomhać, nam pomocnu ruku podać, za-

* Přispomnjenjo redakcije: Dopis khětro skrótšichmy, dokelž dyrbimy dla wobmjezowanja „Posoła“ z městnom lutować.

---

překhwapjena spěšnje wutorže: „Ale knjez referendaro, što činiće? Mi a ruku košić!“

„Jako swojej přichodnej maćeri — so to słuša.“

Mjez tym khodźeše Bróna ze Swobodu po hródźach, wobhladowaše a placaše konje a skót a wustajowaše to a tamo khwalobnje dys a dys pruhu swojeje šosańskeje mudrosće pokazujo. Hdyž běštaj wšudźom pokhodźiłoj a też sypjacu łubju widźałoj, tu rjekny nadobo Bróna so k hospodarjej wobroćiwši: „Wěsće, knjez Swoboda, čohodla sym po prawym dźens k wam přišoł? Dajće mi wašu dźowku Marušku.“

Swoboda zadźiwanje na njoho hladaše.

„Nó, wy so dźiwaće? My rólnikojo njetrjebamy komplimentow — wy tohorunja nic. Mam tajku służbu, zo móhł žonu zežiwić a potom, wam so tola skónčnje wostudźi, so na stajnosći prócować, móhł cyły čapr na so wzać.“

„Wo to pokoj, ale hač budże holca chcyć?“

„To je moja starosć. To bych tola špatny človjek był, njedyrbjał sebi njewjestu dobyć móc. Jeno prajće wy „haj“ a wo to tamo so ja postaram.“

„Kak móhł wam hnydom „haj“ prajić? Wočakńće, dóniž sebi tu wěc njerozmyslimy.“

„Widźiće, knjez Swoboda, dyrbju so bórzy ženić a njebudźe-li z wašej knježnu dźowku ničo, budu, hačrunje njerady, swoje zbožo druhdźe hladać dyrbjeć. Zo bych prajił, zo so zatřělu, njedóstanu-li Marušku, to by hłuposć była. Po tych horcych lubosćach je — wšak to wěsće. Hłowna wěc je: hódnu žonu měć, starać so wo nju a dosć je. Potajkim, budże što z toho?“

Štož mje nastupa, sym k tomu zwólny, ale slubić njemóžu a nochcu, dóniž so njezrěčimy. Přińdźće nas bórzy zasy wopytać.“

Swoboda jomu ruku poda, Bróna ju kruće třaseše a dźěštaj hromadźe dele.

Hajnski a Maruška běštaj samoj wo jstwje wostałoj. Jurij sedźeše pokhmurjenje do so hladajo a njepraji ničo. Maruščy bě to njelubo, a wopuščić joho też derje njemóžeše. Duž so joho wopraša: „Ale Jurjo, wy sće dźens dźiwny, ani kuska wjesoły, při kermuši!“

„Njedyrbjało to človjeka mjerzać, hdyž mje tón Bróna z mojej khłódu nihdy na pokoj njewostaji? Što tu po prawym chce?“

„Nan je joho přeprosył.“

„Hdy bych jeno swoju hajkownju měł, wón wšak tu dołho khodźił njeby — za to jemu rukuju.“

„Kak to mysliće?“ prašeše so Maruška, ale dych so jej při tym staješe.

(Přichodnje dale.)

přimńmy ju kruće a njepušćmy ju. Dyrbimy wuznać, zo so sami wo tute zwjazki tež wosebje prócowali njejsmy. My sami smy słabi, tohodla dyrbimy z nimi ruku w rucy hić, ale z nášimi katolskimi słowjanskimi bratrami, zo snadź při prócy, sebi narodnosć zakhować, wěra njeby škodu ćerpjeła.

Naši čěscy katolscy bratřa staraja so tak wubjernje, zo by cuzba wo nich prawu wědomosć měła. Tola też doma lěni njejsu, ale prócuja so, zo bychu so zesylnili a tak sebi stojnišćo wudobyli, kotrež jim přisłuša. To hlada dócpěć přez znutřkowne zdźěłanjo w towarstwach młodosće a we Orlu. Młodosć nima so tu jenož zabawjeć, ale też zdźěłać, swoje wědomosće a wosebje też swoje nabožne přeswědčenjo skručeć. K tomu słuza wosebite kursy w jednotliwych towarstwach a jednotach. Orel a towarstwa młodosće dyrbja hromadźe ruku w rucy dźěłać; hewak móže so stać, zo na někajkim městnje žadyn z njeju ničo njedowjedźe, dokelž njeje sylny dosć; dyrbitej sebi dźěło rozdźělić. To dyrbi so też w našich katolskich wosadach při założenju nowych ćěłozwučowanskich towarstwach wobmyslić.

W Čechach dźěłaja towarstwa katolskeje młodosće pilnje; ale móhło jich wjelekróć wjacy być a móhłe wjele wjacy sobustawow měć. Dźěłaćerska młodosć zhubja so bohužel z najwjetšoho dźěła w socialistiskich towarstwach a organisacijach a je za cyrkej zhubjena. Zo pak też wonka na wsach mjez młodosću njewěra a nabožeńska liwkosć so rozšerja, su na tym pódla njewěriweje šule wina agrarne towarstwa młodosće. W českej agrarnej (burskej) stronje je so njepřećelam katolskeje cyrkwje poradźiło wjednistwo cyle na so storhnyć a katolikow ze wšěch ważnych městow wotstronić. Hdyž pak tući won na wsy přińdu na zhromadźizny, započnu tola tute, jeli su tam hišće dosć dobri katolikojo, z „Budź khwaleny Jězus Khrystus“, du samo do cyrkwje. A potom woni njeswarja na cyrkej a wěru, ale jenož na klerikalismus, znjewužiwanjo nabožnistwa w zjawnym žiwjenju, praja, zo tute a duchowny jenož do cyrkwje słuša, zwonka cyrkwje pak ničo prajić nimataj. A pomału a pomału su lud tak wobdźěłali, zo w někotrych kóncach hižo burski lud ničo wjacy njewěri.

Ze serbskich stawiznow.

Serbska narodnosć w 11. a 12. stotku.

Hdyž Bólesław Khrobły hač přez Łobjo postupowaše, běše kraj mjez Solawu a Łobjom hišće cyle serbski, a hač runje w hrodach při Solawje a Łobju hižo Němcy sedźachu, wobstoješe wokolna ludnosć jeničcy ze Serbow. We Łužicach pak tehdy Němcow z cyła njeběše. Hakle po wottorhnjenju Łužicow wot Pólskeje w lěće 1032 poča kraj so z Němcami napjelnjeć, kotřiž dyrbjachu jako mjeńšina wobydlerstwa po serbskej wjetšinje so złožować a ludowu rěč nawuknyć. Mišnjanski biskop swjaty Benno ze swojej maćerju Bezelu w Hodźiju bydlo natwari tam (1076) cyrkej ss. Pětra a Pawoła, w kotrejž často serbscy tak derje prědowaše, zo jomu lud rozymješe a rad na jeho wučbu posłuchaše.

W rozsudźowanju sudnych wěcow wužiwaše so tehdy serbska rěč, přetož němska so njerozymješe. Serbja wobsedźachu hišće kubła na dźědźičnym (herbskim) prawje a móžachu je druhim wotstupować po słowjanskim nałožku.

Wliw němskeje wyšnosće a cyrkwje přićahowaše zamóžitych serbskich zemjanow k přiwzaću němskich nałožkow, k zastupowanja do mandźelskich zwjazkow z Němcami, k přijimanju němskich zastojnstwow a pomału k přeněmčenju. Tola sta so to jenož po něčim, hdyž hišće w spočatku 12. stotka pohanstwo při hornjej Solawje a pod Magdeburgom so šěrješe, hdyž běše w měsće Lubronju, Magdeburgskomu biskopej słušacym, w lěće 1115 zarjadowar Přibor „hač do toho časa pohan“, a hdyž w Serbskom pohan Bren, kiž so nochcyše wobroćić, Žičanskoho biskopa Theodoricha w lěće 1123 zabi.

Pódla zamóžitych knjezow abo panow běchu mjeńši wobsydnicy zemje, z kotrychž so w běhu dołhich wójnow z Němcami wosebity staw wojowniskich ludźi z mjenom „wićazow“ wutwori. Tutón staw rozmnoži so lětstotk wot lětstotka a rozeznawaše so wot zhromadnowobsydnych rólnikow jako něšto wyšše; přetož črjódy jězdnych wojownikow tworjo wudoby sebi za to wuswobodźenjo wot njesenja wšelakich zjawnych wobćežnosći a dawkow, na zbytnu ludnosć napołożenych. Štóž z wićazow wjacy koni a służownych do wójny stajić móžeše, tón doby sebi wjetšu nahladnosć a zastupi z tym do ličby zamóžnišich zemjanow; štóž pak jenož sam na konju do wójny ćehnješe, tón płaćeše za wšědnoho wojownika abo wójnarja. Hdyž Němcy Serbsko dobychu, njezaničichu wićazow, ale wotmyslichu sebi jich zwužitkować a tohodla dźeržachu w swojich hrodach abo městach straže „widnikow“, woboru předměšćow (strohowow) a wrotow jim dowěrjejcy. Prěnjotnje buchu wšitcy wićazowje poddani markhrabjow; ale hdyž tući wšelake kubła duchownstwu rozdachu, namakachu so wićazowje też na duchownskich wobsydnosćach, tola buchu jako něšto wosebniši dyžli wšědni rólnicy (burja) wobhladowani; přetož jim přisłušeše prawo staća pod krajnym sudom, a nic pod sudom zemjanow. Tak mějachu wićazowje na kubłach klóštra w Lauterbergu (Mons Serenus), jězdnisku służbu wotbywacy, w l. 1181 přistup do krajnoho sudu zawěšćeny. Z toho widźimy, zo běchu wićazowje hač do kónca 12. stotka pod swojim prawym a wosebitym mjenom znaći; pozdźišo hakle přemjenowachu jich na „lehenmannow“ t. j. lejniskich ludźi a jich sydlišća „lehngüter“, wićežne kubła.

Zbliženjo z Němcami a wliw jich wopřijeća wo wšelakosći stawow w narodźe wutworištaj njerunosć wobydlerstwa. Zamóžniši zastupichu do ličby němskoho rycerstwa a přewzachu so z joho duchom, pomału so přeněmčujcy, ale khudši wójnsku służbu činicy, wobkhowachu pod mjenom „lehmannow“ swobodu za swoju wosobu, wobsedźachu zemju abo kubło, prawo hońtwy a rybarjenja, jako też piwowarjenja; tola za zemsku wobsydnosć położichu so po času na nich wićežne dawki a wobćežnosće. Wićazowje pak dźeržachu so po móžnosći starodawnoho zwučenja a wobstawachu na swojich prawach, a to zakhowa jich před změšenjom z Němcami.

Póstowny tarif

wot 1. septembra 1923.

Dopisnica w naměstnym wobkhadźe	15000 hr.
„ „ dalokostnym „	30000 hr.
Listy w naměstnym wobkhadźe hač do 20 gr	30000 hr.
„ „ „ „ wot 20—100 gr	45000 hr.
„ „ „ „ wot 100—250 gr	75000 hr.
„ „ „ „ wot 250—500 gr	90000 hr.
Listy w dalokostnym wobkhadźe hač do 20 gr	75000 hr.
„ „ „ „ wot 20—100 gr	100000 hr.
„ „ „ „ wot 100—250 gr	120000 hr.
„ „ „ „ wot 250—500 gr	140000 hr.

Póstowne přikazanki:		**Za płaćeńske kharty:**
1000000 hr.	30000 hr.	hr.
2000000 hr.	40000 hr.	10000 hr.

Dopisnicy do a) Českosłowakskeje a Wuherskeje	90000 hr.
b) do druhoho wukraja	120000 hr.
Listy hač do 20 gr a) do Českosłowaksk. a Wuherśk.	150000 hr.
b) do druhoho wukraja	200000 hr.

Paketypłaćenja na pósće. Wot 24. augusta, dnja poslednjoho powyšenja póstowych płaćiznow, so **znamki** (marki) wjacy **na pakety** njelěpja ale so postajene pórto hnydom **w pjenjezach** zapłaći (też do wukraja). Jenož na małych póstach so hišće znamki lěpja, dokelž so tam pórtopłaćenjo wěstych winow dla derje wuwjesć njehodźi.

Kluč za čišćerske wěcy (knihi, brošury atd.) bu hižo štwórtk 23. augusta na **1 milijón** powyšeny; t. r. prjedawša płaćizna **kóždeje hriwny** za njewjazanu knihu wučinja nětko 1 milijón. Potajkim, kelkož **hriwnow** kniha prjedy płaćeše,

telko płaći nětko milijónow a nimo toho přińdźe hišće k tomu wjazanjo. — Naše serbske knihi buchu tuńšo złożene, hewak by na. př. kóždy njewjazany Wosadnik hižo 2 milijónaj płaćił.

Tuni překupcy, kaž słyšimy, po Serbach khodźa. Za sto hriwnow, abo měnje abo něšto wjacy wšelake wěcy předawaju; płaćenjo sebi hnydom nježadaju, ale pódpisma, přez kotrež so kupc na to zwjaza, zo pozdźišo pjenjezy wotwjedźe. Njeje nam wjacy k wědomju přišło; tola mamy za nuzne, lud před tajkim kupowanjom warnować. Tak tunjo nichtó swoje wěcy njepředawa, khiba zo ma wěste wotpohlady z tym. Ma drje so wočakować, zo so němski pjenjez bórzy zasy na złoto złoži. Potom by 100 hriwnow hrózbna suma była, přez kotruž by překupc kupca khětro do swojich rukow dóstał a tak joho we swojim času přez wšu měru na zamoženju škodować móhł. Kupcy njech potajkim na tajki lěp njeńdu; hórko bychu to bórzy zapokućić dyrbjeli.

— Po nahladach njebohoho profesora Lamprechta je joho syn na september ličbniki (Zahlen) zestajał a podawa je zjawnosći.

	2.	0	9.	0	16.	8	23.	4	30.	14
	3.	1	10.	4	17.	18	24.	5	1. X.	6
	4.	8	11.	13	18.	17	25.	3	2.	4
	5.	1	12.	17	19.	29	26.	9	3.	0
	6.	6	13.	7	20.	5	27.	12	4.	18
	7.	0	14.	11	21.	3	28.	1	5.	5
1.	5	8.	0	15.	16	22.	0	29.	9	6.	6

Nizke ličbniki stajeja rjane, wysoke ličbniki pak hrozne wjedro.

Kedźbu! W poslednim času je so wobkhodnikam často z falšowanymi šekami płaćiło. Wosobu zastojnicy tudomneje kriminalneje policije zajachu a statnomu rěčnistwu přepodachu. Dokelž snadź je hišće wjacy tajkich šekow we wobkhodźe, so při přijimanju k najwjetšej kedźbliwosći napomina. Falšowanjo njeje jara wumělscy wuwjedźene a tak je kóždy laik lohcy spóznaje. Dalše wozjewjenja wo tajkich falšowanych šekach wuprosy kriminalna policija Burgplatz 6.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

kk.: wyšši rada kraj. sudu Karel Kyas w Hulčinje **190000** hr., z Budyšina: Michał Rjelka 50000 hr., Marija Laßmanowa **150000** hr., Jakub Mjechela 50000 hr., Mikł. Mjechela 50000 hr., Hana Glawšowa **100000** hr., Jan Winař **100000** hr., Hedwig Winařka **100000** hr., Jan Brusk **150000** hr., Mikławš Handrika z Wownjowa 50000 hr., Kulowska wosada přez k. kapł. Krala **16175000** hr., přez knjeza far. Dórnika: Jan Wencl z Bronja **1000000** hr., Michał Kopr z Bronja **1000000** hr., Michał Budař z Wulkeje Dubrawy **1000000** hr., Njemjenowana ze Zdźerje **100000** hr., Różant a wokolina přez k. P. Romualda Domašku **3000000** hr., Jakub Kral z Čemjerc **1000000** hr., Na měšniskim jubileju k. far. Pawoła Šołty we Wotrowje nahromadźene **1400000** hr., z Radworja: Jurij Domaška (na wětrniku) **100000** hr., Ema Rěčcyna **98500** hr., Michał Winař 50000 hr., z Kamjenjeje: Marija Čemjerka 38500 hr., swójba Cyžec **1000000** hr., Jan Wjerš z Hodlerja 48500 hr., Michał Lebza z Khelna 50000 hr., Jakub Cyž ze Žuric **150000** hr., Mikławš Henčl z Kozarc **200000** hr., Józef Hajna, wučeř w Zdźěri **500000** hr.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Z Budyšskeje wosady: přez knjeza dir. Wjeraba: z Dalic kk. Jurij Guda 500000 hr, Maks Handrik 100000 hr., M. Rychtarjowa 50000 hr., N. N. z Hr. 500000 hr., Mich. Krečmař z Budyšina 100000 hr.; přez knjeza praelata Žura: k. wyšš. wuč. Symank w Baćonju 100000 hr., knjez assessor Symank w Budyšinje 100000 hr.; přez k. far. Dórnika: Jan Wencl z Bronja 1000000 hr., Mich. Kopr z Bronja 1000000 hr.; dobytk w Stróžišću 29./8. 60000 hr.

Japoštołstwo modlenja za měsac septembra: Za wobroćenjo Chinskeje.

Pój, Knježe Jězuso! z čerwjenym rězkom . 250000 hr. ze złotym rězkom . . 500000 hr.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Procesijón do Krupki

póńdźe **6. septembra** (nic 5. kaž hewak). Rano w 5 hodź. budźe w Klóštrje Boža mša. W Pěrnje budźemy w „Goldene Krone" swačić; přenocować w Bergeshübel (Sachsenhaus).

P. J. Mencel, je hnydom po kermšach k rěčam
naš serbski časnikař w Ralbicach 1. njedźelu
w Khróšćicach 3. njedźelu
w Dobrošicach kóždoho měsaca.

Lehmanec kofejownja a konditorija w Budyšinje
na serbskej hasy.
Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlepše w pječwach a pću, torty, jedźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Njezabudźće při wšej drohoće na naš Posoł!

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Akcijonarojo **Serbskeje ludoweje banki** w Budyšinje so z tutym po § 15 družstwowych wustawkow na

wurjadnu generalnu zhromadźiznu

sobotu 15. septembra 1923 připołdnju w 1 hodź. w sali Serbskoho Doma w Budyšinje, na lawskich hrjebjach 2, přeprošuja.

Dnjowy porjad:

Wobzamknjenjo wo powyšenju akcijowoho kapitala wot 100000000 hr. na 200000000 hr. z wuzamknjenjom zakońskoho prawa akcijonarow.

Akcijonarojo maja po předpołoženju wopisma wo akcijach, kiž maja na našej bancy abo jejnych filialkach zapołožene, přistup ke generalnej zhromadźiznje.

W Budyšinje, 22. augusta 1923.

Předsydstwo Serbskeje ludoweje banki.

Podp. **dr. Posedel.** Rěčnik a notar **Wićaz.**

Wutrobny dźak.

Při slěbornym měšniskim jubileju we Wotrowje dóstach telko znamjenjow lubosće a přikhilnosće, zo dyrbju wjesele hnuty z tutym **najwutrobniši dźak** wuprajić. Wosebje wuprajam „Zapłać Bóh“ swojim lubym duchownym sobubratram, na čole Joho mił. kk. praelatomaj Žurej a Strancej; kk. fararjej Křižankej, arcyměšnikej Žurej a kapłanej dr. Šołće za assistencu, k. kantorej Rězakej; swojomu wótcnomu domej a wšěm swojim dobroćerjam, přećelam a susodam za wudebjenjo cyrkwje a za wšě šćedriwe dary!

Pawoł Šołta,
Lubijski faraf.

Swojim přećelam w **Khrósćicach a wokolinje** dawamy k wědźenju, zo sobotu 1. septembra 1923 w domje knjeza Bosćija Zarjeńka

agenturu wotewrimy.

Połnomóc smy dali knjezej **Michałej Čornakej w Khrósćicach.** Agentura budźe wotewrjena wšědnje wot dopołd. 8—12 a pop. wot 4—7 hodź. a njedźelu po kemšach wot 11—1 hodźin.

W Budyšinje, 27. augusta 1923.

Serbska ludowa banka.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krény - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

R. I. P.

Naša luba mać a sotra

Hana zwud. Paščyna rodź. Lebzec

zemrě w swj. Francowym wustawje w Drježdźanach w starobje 75 lět, wobstarana ze ss. sakramentami.

Wona narodźi so 25. sept. 1848 we Wotrowje.

Wo ćichu modlitwu za khudu dušu našeje lubeje zemrjeteje proša

Pawoł Paška, zastojnik w papjerniku w Hainsberku.
Marja Sprungkowa w Naundorf-Schmiedeberku.
Jurij Lebza we Wotrowje.
Marja zwud. **Handrikowa** w Koslowje.

Sobotu rano zemrě po dołhej ćežkej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći, wjacy króć ze swj. sakramentami domawobstarany mój luby mandźelski, naš dobry nan, přichodny nan a dźěd

žiwnosćeŕ

Pětr Měrćink

w Bělšecach

w 68. lěće swojoho žiwjenja a bu wutoru w Hajnicach pokhowany.

Wšěm přećelam, susodam a znatym, kotřiž su našoho luboho za čas joho khorosće wopytowali, při póstywječorach za njoho so modlili a w tak mnohotnej ličbje k poslednjomu wotpočinkej přewodźeli, wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wosebje dźakujemy so za pokojace słowa knjezej fararjej Rjedźe-Kamjenskomu při marach, knjezej dr. theol. Jakubašej při rowje rěčane, k. wučerjej Seifertej za pozběhowacy dźak, kaž tež katolskomu mužskomu towarstwu a šulskomu předstojićerstwu w Hajnicach a wjesnej radźe.

W **Bělšecach** na dnju pohrjeba, 28. žnjeńca 1923.

Hłubozrudźeni zawostajeni.

So wróćiwši wot dweju nam droheju rowow našoho lubowanoho, husto ze swjatymi sakramentami domawobstaranoho, 66 lět staroho dźěda

bywšoho kublerja

Jakuba Michałka

z Rachlowa

a joho a našoho 1½ lět staroho lubuška

Jurka Michałkec

wuprajamy za wšě jeju a nas tróštowace wopokazma lubosće, wopyty a modlitwy, za jara mnohe k rowu přewodźenjo a bohatu kwětkowu pychu naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Rachlowje**, na dnju wobeju pohrjebow, 23. žnjeńca 1823.

W hłubokej zrudobje

Žarowaca **Michałkec swójba.**

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 100000 hr., reklamowy w teksće 300000 hr.

36. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 8. septembra 1923.

S. Pawoł, prěni pustnik.

Swět njeje widźał poniżnišich a zbožownišich človjekow, dyžli běchu pustnicy staroho časa. Po radže našoho Zbóžnika zacpěchu zawjeselenja, bohatstwa a sławu tutoho swěta a namakachu měr, spokojnosć a njemylene zbožo w samoće, w pusćinje, w dźiwiej stwórbje. Tam jich njewutorhowaše a njespytowaše hołk a hara, ani nawalnosće a wojowanja wšědnoho žiwjenja, woni móžachu so ponórjeć do pobožnoho rozjimanja wo njebjeskich wěcach a słuchać na hłós, z kotrymž Bóh sam k nim rěčeše. Mało mějachu zwonkownych potrěbnosćow a, haćrunje běchu khudźi, běchu tola bohaći. Njeznajachu škódnych nawalnosćow, z kotrymiž sej přikrótšeja žiwjenjo a dušu zajědojćeja, běchu nimo měry poměrnje a jednorje žiwi a dócpěwachu wulku starobu. We swojej prostoće běchu wulcy mudrowcy, dokelž běchu namakali to, po čimž njewěriwi mudrowcy podarmo žedźa, mjenujcy swjatu spokojnosć, měr a prawe zbožo hižom tu na zemi.

Patriarch starodawnych pustnikow bě s. Pawoł Thebski. Wón so narodźi l. 228 w Hornjej Egyptowskej w měsće Thebach wot křesćanskeju staršeju, kotrajž joho daštaj rozwučić w egyptowskich a grichiskich wědomosćach a jomu wulke zamoženjo wotkazaštaj. We swojim pjatnatym lěće wosyroći a bě potom žiwy na kuble pola swojeje sotry, kotrejež muž bě pohan. Bě bohaty a móžeše, kaž druzy młodźency, wjesele žiwy być, ale wón so zwonkownym wužiwanjam njepodawaše a měješe swoje zawjeselenjo na Božich służbach, w modlenju a w dokonjenju skutkow miłosće. Hdyž za romskoho kejžora Decia cyrkwi nowe přesćěhanjo hrožeše, bywachu wšudźom nahrabni donošowarjo. Ći pohanskim wyšnosćam přeradźowachu křesćanow, zo bychu móhli dóstać dźěl zamoženja, kotrež so křesćanam běrješe, hdyž buchu zasudźeni do jastwa abo k smjerći. Też Pawlowy swatk, zasakły pohan a jara nahrabny, chcyše so zmocować zamoženja bratra swojeje žony a tohodla joho jako horliwoho křesćana přeradźi pola sudnistwa a njedźiwaše na prostwy a sylzy swojeje mandźelskeje. Pawoł zhoni wo tutej njekničomnej přeradźe, čekny l. 252 hišće z časom do pusćiny w Thebaidźe. Tam chcyše kónc přesćěhanja křesćanow wučakać. Dołho błudźeše po pusćinje a dóńdźe k wysokej skale, delka při njej nańdźe prózdnjeńcu, kotrejež zastup bě z kamjenjom zaraćeny. Wotwaliwši kamjeń zastupi do njeje, kročeše po prózdnjeńcy dale a dale, skónčnje dóńdźe na šěroke městno, kotrež bě ze wšěch stronow ze skalnymi sćěnami wobdate. Tam hobrowski palmowy štom stoješe. Njedaloko so ze skały wubjerna woda žórleše. Tu běchu rozmjetane zbytki metalow, klepakow, błóckow a druhich wěcow. Z toho bě spóznać, zo běchu na tutym městnje prjedy kažerjo pjenjez swój skhow měli. Tute městno, kotrež bě za ćichim, daloko wot wšitkich človjeskich wobydlenjow, wosrjedź prěnjotnych lěsow a roztorhanych skałow, zalubi so Pawołej a jomu so zdaše, zo je Bóh sam joho sem dowjedł, zo by tu bydlił. Wón swět zacpě, a so rozsudźi, zo tu wostanje, dóniž budźe so Bohu lubić, přetož měješe tu wšitko, štož k jednoromu žiwjenju trjebaše. Palma dawaše jomu za cyrobu datle a lisćo, z kotrohož sej drastu hotowješe; napoj jomu dawaše studnja a wobydlenjo prózdnjeńca. Wón swětej wotemrě, zasydli so tu a bě wšón zbožowny. Wšědnje so w tej samoće 300 modlitwow modleše a měješe při tym runje telko kamjeńkow při sebi na klinje, po kóždej modlitwje jedyn z nich wotpołoži. Bóh sam so wo njoho staraše kaž něhdy wo profetu Eliasa w pusćinje. Hdyžkuli bě sad z palmy přetrjebany, přinošeše jomu po přikazanju Božim rapak w pysku poł pokruty khlěba. Takle bě swjaty pustnik połnych dźewjećdźesat lět žiwy, modleše so, rozjimaše wo Bóžskich wěcach a připrawješe so k smjerći.

Swět bě na njoho cyle zabył, přetož za wšitke tute lěta joho njebě nichtó widźał a z nim poréčał.

(Přichodnje skónčenjo.)

Politiski rozhlad.

Stresemann kruće

přima: dawki, kotrež maja so wotwjesć, su hrózbne. Tola, što to wšo pomha! Dolar runjewon z błyskowej spěšnosću postupuje. Započatk tohole tydźenja bě hišće někak wokoło 13 milijónow hriwnow; srjedu bě zlězł na 17—20 milijónow, štwórtk rano rěčeše so hižo wo 28, popołdnju 33 a wokoło 5 hodźinach hižo banki w Budyšinje mějachu powěsć, zo so 37 milijónow hriwnow za njón dawa. Při tym rěkaše: hnydom dóstanjemy nowu powěsć, kak stoji a potom budźe zawěsće 40 milijónow. Potajkim też wukraj do Stresemannowej operaciji ničo njewěri, z tym je Stresemannowe knježeństwo sudźene — a bórzy drje dóstanjemy, čohož so dawno bojimy, znutřkowny njeměr. Wšo nas dopomina na Rusku. — Dźens, pjatk dopołdnja w 11 hodź. bě dolar 55—62 milijónow.

Wulke zemjerženjo

snadź najnjezbožowniše wšěch časow, je **Japansku** domapytało. Cyłe města su roztřasene, wotpalene, zasypane; něhdźe 3 milijóny ludźi je po dotalnym zwjeršnym wobličenju morjenych; cyłe kupy je morjo požrěło. Što móhł wopisać, kelko hubjenstwa, zrudoby su krótke dny a hodźiny na milijóny ludźi přinjesłe? A wěste je, zo je Japanska **hospodarscy** wo lětdźesatki wróćo storčena.

Ale też **politiscy**. A we tym nastupanju budźetej drje Jendźelska a předewšim Amerika so wjeselić. Wójna, kotraž so mjez Japanskej a wosebje Ameriku dla nadknjež-

stwa nad tamnym morjom za bližši čas wěšćeše, je prjedy hač je so započała, za Japansku přehrata. Mocow njezměje, zo by dale swoje łódźstwo wutworjała, wšo budźe znutřka trjebać. Přetož, su-li powěśće prawe, — a na tym drje so dwělować njehodźi — su runje najbohatše města, srjedźišća industrije a techniki zničene. Što ze wšelakimi łódźemi je, też amerikanskimi, kotrež běchu za čas zemjerženja w přistawach abo też wonka na morju, hišće wo mnohich powěśćow njeje, zo su wukhowane; nawopak so zda, zo su zhubjene.

Žadławe strachi zběhaju so z Balkana.

Tam su pječa Grekojo někotrych italskich officirow morili, na to žada sebi Italska dosćčinjenjo, kotrež chce Grekska jenož hač do wěsteje měry dać. Na to je Italska kupu Korfu wobsadźiła, swoje łódźstwo a też dźěl wójska wobróniła a hrozy, zo hišće wjacy grekskoho kraja wobsadźi, njedóstanje-li bórzy dosćčinjenjo. Na to stej, su-li powěśće prawe, też Južnosłowjanska a Rumunska mobilisowałoj.

Widźiš-li prawje, dha Italska tamny mordarski podawk wužiwa, zo by swoje stojnišćo w Adriji zasy wo něšto posylniła. Přetož žadanja, kotrež staja, su zawěśće přehnate a dopominaju na te, kotrež 1914 Awstriska Serbiji diktowaše. Na to rozkori so wša Europa, a ći, kotřiž chcychu Serbiji zeškodźeć a swoju móc na druhich wupřestrěć, padnychu do dna a hubjenstwa. Tajkomu chce tón raz po zdaću Jendźelska wotpomhać: wulki dźěl swojoho łódźstwa je wokolo Korfu zhromadźiła a pokazuje z tym Italskej, zo by rozom wužiwała a swoju požadliwosć „trósku“ wokhłodźiła. Zwjeselace je, zo Francózska po zdaću kaž Jendźelska mysli; tuž drje Grekska hišće tón raz před wjetšim čěsnjenjom so wukhowa, a Južnosłowjanska a Rumunska njebudźetej trjebać do wójny. Jimaj njeby lohko było. Samej njejstej po poslednjej wójnje so hišće wustrowiłoj matej wokoło so dosć njepřećelow, kotřiž jenož na někajke wuwjazanjo južnosłowjanskich a rumunskich mocow čakaju, zo bychu sebi zasy wzali, štož su po swětowej wójnje zhubili.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Khrósćic. Bliži so pomału k nazymje. Bože słónco sćele poslednje ćopłe pruhi přez serbski kraj a wuwabja poslednje kwětki do kćěwa. Też človjek, je-li někak móžno, poslednje rjane dny w božej stwórbje přeživi. Tak wuleća sebi minjenu njedźelu też Khrósćanske towarstwo kat. młodźencow ze swojim nowym prezesom, knjezom kapłanom B. Wjacsławkom do Hajnic na wopyt knjezej dr. Jakubašej, kotryž bě nas přeprosył, a tak chcychmy sebi jónu horu Mnišonc a krajinu pod nim, něhdy wot serbskich wótcow wobydlenu, wobhladać. Připołdnju wotjědźechmy z Khrósćic, serbske spěwy spěwajcy, přez Budyšin a Bělšecy a buchmy w Hajnicach lubosćiwje hospodowani. Na to podachmy so wšitcy na horu Mnišońc, z wěže so nam krasny napohlad poskići. K połdnju pokazowachu so nazdala wjerški češkich horow a k ranju pozběhowaštej so hordźe k njebju Čornobóh a Bělobóh, mjez nimaj Sprewja a njedaloko njeju Lubin, rowniśćo sydom serbskich kralow. K połnocy pak jewješe so nam krasne panorama serbskoho kraja, zo móžeše kóždy z radosću wuznać: Hlej, serbskI kraj je krasny kraj. Słónco bliže so ke khowanju a tuž so też my ze swojim něhdušim prezesom rozžohnowachmy a podachmy so do swojeje domizny. — Krasny je tajki wulět, jenož wobžarować so ma, zo so při tajkich skhadźowankach jenož štwórćina towarstwa wobdźěli. Wina toho pak je, zo so stary njepočink njepodusy, zo so burski z khěžkarjom za jenym blidom njeznjese. — O serbski ludo, zo by tola skónčnje spóznał, zo smy wšitcy bratřa a jena serbska jednota. Potom zakćěje też tebi rjeńši přichod.

Z Delan. Lěto je swoju wyšinu překročiło, naša hola błyšći so hižom w połnej nazymskej pyše. Wóčko wokřewja so nad luboznej ćěrwjeninu, lětsa wurjadnje bohaće kćějacoho wrjosu. Pčołař wita tutu pychu wosebje, dokelž je to bohata pastwa za pčołki. Haj, hdyž někak wjedro hóji, so wokoło wrjosu z pčołkami wšo róji a lubozne zynčenjo wožiwja Božu stwórbu. Mnozy pčołarjo z Horjanskeje krajiny dowjezu rady swoje pčoły do hole na wrjós. Tak widźimy też nětkle w Nowej Smjerdźacej — w ludu znatym pod mjenom „Buššenka“ —, wjele kołčow z wokoliny přiwjezenych. Naša pčolnica „Wrjós“ tuž zeńdźe so njedźelu, kaž z nawěška widźimy, tam w lěsu, a wočakuje wšitkich swojich sobustawow kaž też hosći, kotřiž maja tam swoje pilne stadleška na pastwje. Wulět do lěsa a rozmołwa přinjese zawěśće kóždomu někajki wužitk. Štóž njeje hišće sobustaw „Wrjosu“, smě hišće njedźelu darmo zastupić.

Cyrkwinske powěśće.

W **Drježdźanach** budźe tele lěto 6. a 7. oktobra **pjaty zjězd sakskich katolikow.** Přez njón ma so zjawnje wuzna ć

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Dobrak njewótmołwi, ale pohlada z tak lubosćiwym wóčkom na nju, zo so wona wša začerwjeni a woči zastróžena k zemi złoži.

„Maruška, dajće mi ruku“, prošeše Jurij.

Maruška jomu ju poskići.

„Maruška, bych dołho k wam khodźić dyrbjał, prjedy hač bych doma knjeni kajńkowu měł?“

„Ja njewěm. Jeli mać a nan — —“.

Tu bě powědanjo před khěžu słyšeć. Maruška dźěše stanywši k woknu. Durje so wotewrichu a mać z knjezom referendarom zastupi. Hdyž widźeše, zo bě jeje dźowka z Jurjom sama była, zapyri so a rjekny wótrje: „Njejsy móhła do kuchnje pohladać hić, zo by tam něšto zrjadowała? Što tu sedźiš?“

„Njemóžach tola knjeza Dobraka cyle samoho wostajić.“

„Wón wšak by so też za nami do zahrody namakał.“

Maruška woteńdźe, a Jurij so začerwjeni hač do wušow.

Tu přińdźe też Swoboda z Brónu hromadźe powědajo. Najeńkowa rozmołwješe so z referendarom; na Jurja docyła njedźiwachu.

Widźo, zo tu ničo wušny njeje, wza Jurij swój kłobuk a poruči so.

„Wy chceće hižo ćeknyć?“ prašeše so Swobodźina „Byšće tu tola hišće wostać móhł.“

„So dźakuju, chcu dale pohladać hić.“

„Tak w Božemje“, rjekny Swoboda. „Přińdźće nas bórzy zasy wopytać.“

Młodźenc dźěše. W kněži wosta stojo — ale Maruška so njepokaza. Hněwny dźěše přez dwór w runym měrje k Radměricam. Tam w korčmje hercy wjesele piskachu. Tu chcyše so trochu zawjeselić. Ducy po puću jomu to a tamo w hłowje rozeńdźe. „Tu špak tći“, sebi mysleše, „za Marušku jomu mysle dźeja, tomu wotlěpjerjej Brónje a šwihakej referendarej, — a taj staj jim lubšaj, dyžli ja. — A wona ani z kuchnje njepohladnje, hdyž słyši, zo preč du. — Nó, mojedla; ale hladaj so, Jurjo, a njebudź ćelko!

Hdy by widźał, kak Maruška zrudna a blěda při woknje sedźo za nim hladaše, hdyž so wón wotsali, zawěśće njeby na reje šoł.

XII.

Na drruhi dźeń rano po snědanju rjekny Swobodźina: „Maruška, dźi, moje dźěćo do kuchnje a hladaj, zo tam sudowjo do rjadu přińdźe.“

Maruška wza stanywši šalki z blida a dźěše, kaž bě ji mać kazała.

„Ty mužo, wěš što nowoho?“ rjekny najeńkowa.

„Što?“

„Wčora zamołwješe so knjez referendar wo ruku našeje Maruški.“

po cyłej sakskej republicy katolska wěra. Nihdźe njeje tajke něšto ważniše dyžli w kraju, kotryž ma při nanajćežšich diaspornych wobstojenjach wšě swoje mocy hromadźić. Z nowozałoženjom Mišnjanskeje dioecesy katolske žiwjenjo přecy bóle rozkćěwa; tola wjele dźěła je třěbne, zo by so wone hišće dale rozwiwało. Tohodla wobroćamy so na swojich bratrow po wěsje a wołamy wšitkich k pomocy. Kóždy katolik njech **šerpatku za lětuši zjězd katolikow** wopruje. Też najmjeńši dar podpjera nadobny skutk.

Dary njech so wotwjedu pod hesłom: **„Katholikentag“** na Postscheckkonto Nr. 14797 an die **„Sächsische Volkszeitung“** in Dresden.

Do katolskich Serbow.

„Dopisy z katolskich Serbow“ zas jedyn po druhim sćěhuja w „Serbskich Nowinach“. Móhło so zdać, jakož je so něchtó namakał, kiž by katolskim Serbam k měrej přińć njedał, abo jakož by druhdźe ničo njebyło, na čimž móhł so kritiski duch wótřić štož jeno we katolskich Serbach.

Rěkaja „dopis z katolskich Serbow“. To móhło so zdać, zo je cyła ličba dopisowarjow, a zo wulki dźěl katolskich Serbow za nimi stoji. Zwěrju pak sebi prajić, zo je dopisowař snadź jedyn abo zo staj dwaj. Přetož zo by knjez pismiki stajeŕ Šajba autor był jeničkoho dopisa, kiž je z mjenom podpisany, na tym móžemy po wobsahu a stilu dopisa dwělować. Tuž so też dale kłoki rězaja a wutřěluja z ćěmneje khowanki.

Hłuboko wobžaruju, zo je do našoho nowinařstwa so duch zabłudźił, kotryž na žadyn pad serbski njeje. Stoju přez 50 lět w zjawnym serbskim žiwjenju, sym wužši wobkhad měł z našimaj patriarchomaj Smolerjom a Hórnikom, tehdomnišimaj serbskimaj redaktoromaj. Tajke něšto, štož so nětkle w tajkich „dopisach“ bjez mjena w našich nowinach wupjera, tehdom móžno njeběše.

Dopisy móža jeno z pjera wukhadźeć, kotrež je wobrotne w rucy klasiscy zdźěłanoho Serba. Njecham dwělować na tym, zo chce serbski myslić, našomu narodej służić. Na tym puću pak, kotryž je wón nastupił, swojomu narodej nihdy njespomha ale hłuboko škodźi. Štož pisa, je z wulkoho dźěła hižo zjawne a znate, na tajki podłožk twari potom bjez informacije abo z połojčnej informaciju a z předpodjatosću swój „kritiski“ twar, kiž je runje tak njekritiski, kaž po joho měnjenju to, na čimž wón swoju kritiku wótři.

Dokelž je wón klasiscy zdźěłany, so joho prašam: Cui bono? Što chce wón z tym dócpěć? Do katolskich Serbow njeměr, rozšćěpjenjo a rozdwojenjo přinjese, w należnosćach jich znutřkownoho, cyrkwinskoho žiwjenja, hdźež běše a Bohu dźak hišće je přezjenosć. Chce wón tule krutu podłoho powalić? A z tym Serbam k wužitku być? A při tym chce hišće katolski być? Wón so sam wotsaluje wot podłohi katolskeje wučby a katolskoho žiwjenja, rozšěrja zamylenjo, podrywa dobre poćahi mjez katolskimi wěriwymi a jich duchownymi a přihotuje pódu, na kotrejž je we wšěch lětstotkach kaž jědojty płód wurostł — schisma! Přeje wón to katolskim Serbam? Je-li tomu tak, je wón najhórši njepřećel Serbow — najaty?

Tuž hišće raz: Čiń abo čińće tola kónc z tymle bjezbóžnym pisanjom! Maće-li sprawnu winu za skóržbu, wobroćće so tam hdźež duchowna należnosć słuša. Nowiny njejsu forum, na kotrymž maja tajke należnosće so rozrisować. — Quosque tandem? Sapienti sat!

Njechaš-li měr dać, wozjeŵ skónčnje swoje mjeno, zo by kóždy wědźał, koho ma so zwijeć.

Hišće prašenjo: Chcedźa dha katolscy Serbja sej to dale lubić dać, zo so jich duchowne należnosće a jich duchowna wyšnosć takle hanja? **Jakub Skala,** tachant.

Dopis.

Hižo njedźele, haj měsacy dołho poskićeja nam „Serbske Nowiny nastawki „Dopisy z katolskich Serbow“. Jako Katolik a Serb sym je kóždy króć ze zacpěćom a bolosću čitał; też pola mnohich lutherskich Serbow tute nastawki připóznaća a spodobanja namakałe njejsu.

Što dha přinjesu tute dopisy? Hrozne šćuwanja su přećiwo našej duchownej wyšnosće, najdostojnišomu knjezej biskopej.

Mjez druhim so knjezej biskopej wótre poroki činja, zo je serbsku faru w Budyšinje zběhnył. Běch sobu, hdyž črjódka Serbow sebi wot knjeza biskopa wo tutej należnosće wuswětlenjo žadaše. Knjez biskop nam swjatočnje přilubi, zo we dotalnym porjedźe Božich służbow za nas Serbow so ničo njepřeměni. Je-li spisaćel z nic měšćanskeje wosady: nó, Ty drje so hewak też jara wo našu serbsku cyrkej starał njejsy! — Sy-li pak z našeje wosady, dha myslu sebi, zo we dalšich jednanjach z knjezom biskopom hišće so hodźi wjele dócpěć, z najmjeńša wjacy, hač z tajkim zjawnym hanjacym pisanjom we Nowinach, kotrež su z wjetšoho dźěła lutherskim Serbam přistupne, a nam katolikam jenož hańbu přihotuje.

Spisaćel nastawkow so dale přećiwo wosobje najdo-

„Ty tola njejsy?!“

„Ja ći powědała njebych! Rjekny, zo w cyłej wokolnosći njemóhł njewjesty nańć, kotraž by so jomu tok přihodźała a lubiła, kaž naša Maruška. — To jomu wěrju!“ —

„A při mni so zamołwješe knjez Bróna.“

„Knjez Bróna? to by mi było, tajkoho ptačka!“

„Što rěčiš?“ rozhněwa so Swoboda. „Ma swoju wěstu służbu, a hdyž bych ja wjacy njemóhł, by sebi po mni dwór wotnajał a tak bychmy rjenje swoji wostali.“

„Mužo, sy ty błazn?“ Ty drje by chcył, zo by naju dźěćo swój žiwy dźeń z čeledźu hary mělo kaž mój a so tu drělo. Sy snadź jomu ju přilubił?“

„Tak poł a poł. Sym jomu rjekł, zo by so bórzy přišoł woprašeć.“

„Nó, to hišće žadyn dešćik njebudźe z tuteje mróčele! Ja sym ju knjezej referendarej slubiła. To je něšto cyle druhe. Budźe w měsće, wosobna knjeni, a njetrjeba so dréć, jeno rozkazować a hdyž so namaj tu wostudźi, sćehnjemoj so na stare dny k njej do města na wotpočink.“

„Ale, žona, wón je tola porno njej khětro stary.“

„Što, stary?“ A ty pornjo mi njejsy był stary. A ja wěm, hdy bych dźens wumrěła, ty budźeš so zasy ženić. Wy mužojo — —.“

„Budź prošena a přestań. Njejsmoj dźěn so ani holcy woprašałoj.“

„Što budźemoj so prašeć, ja chcy a tak so stanje!“

„A ja praju, zo njebudźe k tomu nuzowana.“

„Ta wšak je rozomniša hač ty a zawěsće budźe ji lubšo knjeni być, hač tu wonka wo wšědny khlěb běđźić. A z twojim Brónu mi docyła njepřińć. Ani w domje joho widźeć nochcu.“

Žona bě woprawdźe dźens cyle njemdra. Swoboda widźo, zo žane rěče z njej njejsu stany a dźěše radšo do polow, zo by dale na nju posłuchać njetrjebał.

„Maruška“, zawoła najeńkowa do khěže, „hdźe sy?“

„Tu sym“, wotwoła so Maruška z kuchnje stupajo.

„Što dyrbju?“

„Pomysli sebi, tón Bróna je wčora nana wo twoju ruku prosył, a wón je jomu to tak nlmale přilubił! Što k tomu prajiš?“

„Ja sebi knjeza Brónu njewozmu!“

„A chcyła-li, ja to ženje njebych dowoliła! Toho Brónu! Ja njewěm hdźe je tón stary swój kus rozoma wostajił!“

„Ja mam tola hišće dosć časa so wudać.“

„Prawje maš. — Ale hdy by hódny nawoženja přišoł, njesměła so dołho hordźić, dźe ći hižo na dwacete lěto! — Kak so ći knjez referendar lubi?“

(Přichodnje dale.)

stojnišoho knjeza biskopa wupraji, zo tutón jako Němc z cyła prawo na biskopski stoł nima a zo měł so tutón z jenym Serbom wobsadźić. Ja hižo wjele biskopow pomnju, kotřiž běchu wšitcy z wuwzaćom jenoho, k. Łusćanskoho, Němcy. Ženje pak so přećiwo narodnosći biskopa ničo pikło njeje; nawopak, běchmy kóždy raz wjeseli, hdyž po smjerći jenoho biskopa bu nam zasy nowy wyšši pastyŕ daty. Hdyž bu knjez Łusćanski jako biskop wuzwoleny, tehdom sebi žadyn Němc njezwaži něšto přećiwo tutej wólbje prajić. Nastawki najdostojnišomu knjezej biskopej jenož bolosć, nam katolikam jenož hańbu přihotuja.

Najhrozniše při tym, zo spisaćel sebi njezwěri, kaž we poslednimaj dopisomaj, swoje mjeno podpisać. To je slěpcowske wašnjo. Radźu Tebi, pomasaj sebi na swoje čoło a budźeš spóznać, zo je khětro ćopłe, a zo je wulki čas, zo přestanješ z Twojimi šćuwacymi dopisami. To je hotowe zběžkarstwo. Sy hańby dosć načinił nam katolikam, a maš zamołwjenjo wulke dosć pola Boha.

Jakub Měrćink w Hrubjelčicach,
khěbětař při serbskej cyrkwi w Budyšinje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

kk.: Mikławš Pawlik, železn. ingen. w Auerbachu **500 t** hr., Jurij Domš z Bozankec **1000000** hr., Jan Gäbler ze Zajdowa **200 t** hr., z Budyšina: Jurij Hejduška zastojnik **100 t** hr., Jurij Šołta dźěłaćeŕ **1000000** hr., Jakub Hejduška **500000** hr., direktor Michał Wjerab **500000** hr., Jurij Bjedrich **300000** hr., Madlena Nowotnowa **100000** hr., z Khrósćic: Wićaz **100 t** hr., Bosćij Zarjeńk 5000 hr., Lebza z Worklec **1000000** hr., Bjarš z Łusća **200000** hr., z Jaseńcy: Mich. Just **144000** hr., Šwejda **200000** hr., Jurij Hórbank z Prawoćic 90000 hr., J. Běr z Kopšina 50000., z Lejna: J. Wawrik 20000 hr., Jak. Eiselt 10000 hr., z Njebjelčic: Józef Just **200 t** hr., Hana Bernardowa **100000** hr., z Haslowa: Jurij Knebel **500000**, Jurij Hendrich **100 t** hr., Jakub Měrćink 30000 hr., Jan Handrik 30000 hr., Jurij Leńš 50000 hr., Jurij Rebiš **100 t** hr., Jurij Libš 60000 hr., z Češkec: Marija Lipićowa **200000** hr., Mikławš Buk **200000** hr., Hańža Wjacsławkowa **200 t** hr.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Přez k. dir. Wjeraba: z Hněwsec: kk. kubleřjo M. Wels 1000000 hr., Jan Dučman 1000000 hr., Jurij Dučman 500000 hr., knj. kublerka Marija Młynkowa z Dalic 1000000 hr., z Budyšina: k. dir. Wjerab (2. dar) 1000000 hr., dr. med. C. Rězak 3000000 hr., dr. Wjacsławk 500000 hr., assessor Symank 500000 hr., pism. stajeŕ Wowčeŕk 500000 hr. — Kantor J. Rězak 1000000 hr.

Pój, Knježe Jězuso!

z čeŕwjenym rězkom

300000 hr.

Delanska pčólnica „Wrjós"

zeńdže so **njedźelu 9. sept.** popołdnju w 4 hodź. w Nowej Smjerdźacej (w „Buššency"). Bohaty wopyt, też hosći wočakuje **předsyda.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

P. J. Mencel, je hnydom po kemšach k rěčam
naš serbski časnikaŕ w **Khrósćicach** 1. njedźelu
w Dobrošicach w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Napominanjo.

Katolscy Serbja,

přińdźće na **pjaty zjězd sakskich katolikow**

6. a 7. oktobra 1923 do Drježdźan!

Sobotu ½3 hodź.: Zawrjena zhromadźizna.
wječor ½8 hodź.: Postrowjenjo w měšćanskim wustajenčnym palasće.

Njedźelu w 10 hodź.: Biskopska wulka Boža mša w ‚dwórskej' cyrkwi.
w 3 hodź.: Hłowna zhromadźizna we wustajenčnym palasće.

Lisćiki na sobustawstwo su dóstać přez knjeza Tennhardt, Dresden, Hertelstr. 37. Tam móžeš sebi też bydlenjo skazać.

So wróćiwši wot rowa nam droheje a lubeje maćerje a sotry

Hańže zwud. Wałdźineje

rodź. Justec ze Serbskich Pazlic

kotruž Bóh po dlějšej, z wulkej sćerpnosću a podatosću znjesenej khorosći w 45. lěće jeje žiwjenja nam wotwoła, wuprajamy wšitkim za wšě wopokazma lubosće, wopyty a modlitwy póstywječora a mnohotne k rowu přewodźenjo naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

W Serbskich Pazlicach, Jaseńcy a Dobrošicach,
na dnju pohrjeba 5. sept. 1923.

Hłubokozrudźene žarowace syroty a sotry.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Płaćizna za september 150000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 100000 hr., reklamowy w teksće 300000 hr.

37. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 15. septembra 1923.

S. Pawoł, prěni pustnik.

(Skóńčenjo.)

Hdyž bě Pawoł 113 lět, dósta na dobo wopyt. We druhej pusćinje w Thebaidže bě žiwy s. pustnik Antonius. Hdyž bě 90. lěto žiwjenja docpěł, bu nadobo česćelakomny a sej mysleše, zo njeje na swěće dospołniši dyžli wón žadyn človjek, kiž by tak dołho w pusćinje Bohu służił. Bóh chcyše jomu tutón błud wzać a zjewi jomu wo snje, zo je njedaloko žiwy pustnik, kiž je dospołniši hač wón. Tuž nastaji so dźewjećdźesaćlětny starc na puć, zo by toho pustnika pytał. Hdyž bě dwaj dnaj a dwě nocy po pusćinje błudźił, wuhlada třeći dźeń na směrkach wjelčicu, kotraž před nim ćěkaše a so w prózdnjeńcy skhowa. Antonius dźěše za njej a dócpě do prózdnjeńcy, hdźež zady přez škałbu swětło wuhlada. Hdyž Pawoł pytny, zo něchtó přikhadźa, přistup do prózdnjeńcy zaraći. Antonius bě přeswědčeny, zo je namakał toho, kotrohož pytaše, zaklepa a prošeše, zo by so jomu wotewriło. „Njejsym hódny tebje wohladać, tola dóniž tebje njewohladam, njewoteńdu. A jeli mje njewusłyšiš, wumru před twojim prohom.“ Tak wón zawoła. Tu wotewri jemu Pawoł. Wobaj česćomnaj starcaj wobjaštaj so a so Bohu modleštaj. Potom so posydnyštaj a so hromadźe rozmołwještaj. Pawoł hosća powita prajo: „Hlej, tule maš před sobu toho, kohož sy horliwje pytał. Widźiš človjeka, kotromuž su stawy zeskhnyte, kiž je šedźiwy a kotryž bórzy do procha rozpadnje.“ Potom prašeše so na wěcy, kotrež běchu so za dźewjećdźesać lět na swěće stałe, kak přitomny kejžor réka, hač křesćanow hišće přeśćěhaju a hač ličba pohanow wotbywa. Hdyž so tak rozmołwještaj, hawron přileća a njeseše w pysku cyłu pokrutu khlěba, kotryž před pustnikom połoži. Dale powědajo Pawoł rjekny: „Hlej, kak dobroćiwy a lubosćiwy je Knjez! Po cyłych lětach dóstawach wšědnje poł khlěba, dźensa pak je namaj Bóh podwojił cyrobu.“ Potom so posydnyštaj k studničcy, łamaštaj sej khlěb a jědźeštaj. Po jědźi so Bohu dźakowaštaj a cyłu sćěhowacu nóc so modleštaj, so wo Bóžskich wěcach rozmołwještaj a khwalbne kěrluše zanošowaštaj. Nazajtra rano Pawoł rjekny swojomu hosćej: „Bóh je mi tebje pósłał, zo by ty moje ćěło pokhował, dokelž so mi hodźina smjerće bliži. Ty wostanješ hišće žiwy k wužitkej swojich wučownikow. Tuž dźi domoj a přinjes płašć, kotryž je tebi biskop Athanasius darił a zawal do njoho moje ćěło.“ Antonius so dźiwaše, zo Pawoł wědźeše wo płašću, kotryž bě jomu darił Athanasius, wón pak so jomu njechaše zapowjesć, wokoši přećela a płakajo so domoj nastaji. Hdyž so joho druzy pustnicy woprašachu, hdźe bě był, wotmołwi, hłuboko hnuty: „Běda mi, hubjenomu hrěšnikej! ‚Widźał sym Eliasa, widźał sym Jana w pusćinje, widźał sym Pawoła w raju!‘“ Potom khwataše z płašćom k prózdnjeńcy. Prjedy hač tam dokhwata, bě Pawoł zemrěł, a Antonius wuhlada joho dušu, kiž bě rozswětlena, a kotruž jandźeljo a swjeći do njebjes přewodźachu. A wón zapłaka a zawoła: „Čohodla mje wopušćeš, drohi wótče! Sym snadź će tohodla tak pozdźe spóznał, zo bych će tak zahe zhubił?“

Přišedši do prózdnjeńcy nańdźe Pawołowe ćěło. Wone njehibajo so klečeše, hłowu měješe k njebju wobroćenu a rucy horje styknjenej kaž při modlenju. Antonius so pódla njoho poklakny a so modleše płakajo, potom zawali ćěło do płašća a wunjese je z prózdnjeńcy. Njeměješe łopače, zo by w pěsku row wurył, tuž měješe starosć, što činić. Tu přiběžeštaj dwaj, zrudnje wujo, wuhrabaštaj ze swojimi pazorami hłuboku jamu a ćeknyštaj do lěsa. Antonius połoži ćěło drohoho přećela do rowa, zasypa jón zasy a spěwaše nad rowom pobožne pěsnje. Nazajtra so z tutoho swjatoho městna wotsali, wza palmowu drastu, w kotrejž bě Pawoł khodźił, jako drohotny namrěwk a wróći so do swojeje pustownje. Wón česćeše wopomnjeśo s. Pawoła, khodźeše w joho drasće, kiž bě z palmowoho lisća zhotowjena, dwójcy wob lěto, jutry a swjatki.

Žiwjenjo s. Pawoła Thebskoho kaž też druhich staročasnych egyptowskich pustnikow je s. Hieronymus wopisał; tute žiwjenjospisy je bamž Gelasius I. za dobre spóznał a poručił. We hłownej cyrkwi s. Vita w Prazy khowaše so něhdy hłowa tutoho swjatoho, l. 1523 pak ju kral Ludwik do Wuherskeje wotwjeze.

S. Pawoł bě wot młodosće poměrnje žiwy, wužiwaše jeno sadu, mało khlěba a wody a dócpě wysoku starobu 113 lět. Podobnje stari buchu też druzy pustnicy. Tuž so myla wšitcy ći, kotrymž so zda, zo móhli sej z posćenjom na strowoće škodźeć a žiwwjenjo přikrótšić. Ćeknywši do pusćiny, zo by tam přesćěhanjam wušoł, chcyše tam swjaty jeno krótki čas wostać. Ale hdyž bě spóznał za krótki čas, kak je słódko Bohu samomu bjez wuwzaća służić a swět zacpěwćć, poča jomu samota lubša być dyžli wšě wužiwanja tutoho swěta. Bohu swěrnje służić, swětnych radowankow so zdalowwać, swojich hrěchow so kać a žiwy być po s. sćenju, to zda so mnohim ludźom wobćežne, haj, skoro njemóžne. Tuž jeno to pospytaj a kruće započni. Zawěsće bórzy spóznaješ, kak wěrne su słowa s. pisma: „Woptajće a wohladajće, kak lubosćiwy je Knjez! Zbóžny muž, kotryž so jomu dowěrja!“ (psalm 33, 9).

Bjezdźěłosć je so też w tydźenju wot 2. hač 8. sept. zhóršiła. Dla njewotbyća tworow, dla njedostatka syriznow a dla žadnosće pjenjez je so we wjele dźěłarnjach dźěło zastajiło a dźěłaćerjo su so z dźěła pušćili. Też w tymle tydźenju njejsu so wobstojnosće polěpšiłe. Samo w ratarstwje je zrědka hdy něhdźe służba prózdna.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. W tymle lěće 28. oktobra budźe 25 lět, zo je naš najdostojniši knjez biskop na měšnika swjećeny był. Hdyž tajki ważny dźeń za měšnika so w joho wosadźe z wutrobnym podźělom joho wosadnych swjeći, dha so cyła dioecesa hotuje, swojomu biskopej jako wyššomu pastyrjej swojich dušow dopokazma česćomnosće, posłušnosće a lubosće k tak ważnomu dnjej wěnować.

Jako prěni zbožopřejeŕ je minjenu srjedu 12. septembra tudomne towarstwo katolskich překupcow a zastojnikow wustupiło, wuhotowawši swjatočnu hłownu zhromadźiznu w Gudźic hotelu. Na nju bě sebi najdostojnišoho knjeza biskopa jako swojoho protektora přeprosyło. Knjez biskop běše njedźelu w Auerbachu firmował a potom zas domoj khwatał, zo by na swjedźeń přińć móhł. Po 8 hodź. wječor zastupi najdostojniši knjez do wupyšeneje sale a bu ze swjatočnej hudźbu postrowjeny. Powitanske słowa wěnowaše wysokomu hosćej, duchownym, hosćom ze Zhorjelca a Šěrachowa a sobustawam towarstwowy předsyda knjez překupc Wilczek. Swjedźeń samón wobstoješe z derje wubranych dźělow klasiskeje hudźby, ze solow a khórow. Knjez cyrkwiny wučeŕ Šołta nawjedowaše khóry, knjez wučeŕ Bartel pak lubozny wustup 12 šulskich hólčatow a holčatow, kotrež krasny jubilejski dar towarstwa přinjesechu a z luboznymi hrónčkami wěnowachu: nahladny biskopski stoł do tachantskeje cyrkwje, kotryž je knjez Clemens Schmidt, wobsedźeŕ mebloweje fabriki tudy, woprawdźe wumjełscy cyle w stilu tudomnych khórskich sydłow tachantskeje cyrkwje zhotowił. Dub k tomu je knjez twarski mištr Rocho darił. Swjedźeńsku rěč bě najdostojniši knjez tachant Skala přewzał. Wón měšniske powołanjo a skutkowanjo najdostojnišoho knjeza biskopa w dokonjanych 25 lětach z hłuboko začutymi słowami rysowaše. Najdostojniši knjez biskop z horliwymi słowami swój wutrobny dźak za tak drohotny dar a za wšitke dopokazma lubosće a podatosće wupraji.

— Při přiběrjacej drohoće je horjo starych ludźi, kotriž zasłużby abo podpjery wot swojich nimaju, přecy hórše. Wjele stawa so, zo by so jomu někak wotpomhało. Tak mějachmy minjenu sobotu a njedźelu tak mjenowanej dnjej: „Njezabudź na mnje“ (Vergißmeinnichttage). Po hasach předawachu wjetši šulerjo a šulerki kwětki. tež wulki ćah po měsće so zarjadowa, w kotrymž bě něštožkuli rjane, tež mnohe žortne widźeć, dale předstajachu wšelake sportne towarstwa swoje „wumjełstwa“, hrajachu na přemoh a. tak dale, wšo to so sta, zo bychu ludźo na podpjeru khudym a potrěbnym dawali. Rěka, zo je so tak něhdźe 4 milijardow nazběrało.

Wšón dźak słuša tym, kotriž su so wěcy wěnowali, zo bychu tak swojomu bližšomu pomhali. Samo na sebi pak je zrudne, zo maju so pjenjezy za hubjenych a potrěbnych hakle na tajke wašnjo ludźom wotdobywać. Hdyž so wšě wudawki wobliča, kotrež su so tohodla stałe, a hdy by so też tón pjenjez samowólnje dobrej wěcy přiwobroćił, bychu hubjeni hišće milijardy wjacy dóstali. Naš čas přemało na to mysli, zo ma človjek, kiž k tomu ma, swjatu winowatosć, sam wot so potrěbnych podpjerać njehladajo swojoho wužitka, abo kaž tu při tajkichle zarjadowanjach, swojoho zawjeselenja. Wjacy njesebičnosće, wjacy čisteje a skutkowneje lubosće dyrbi do ludu.

Z **Baćonja.** Kaž je z nawěštka dowidźeć, wotměwa so přichodny štwórtk 20. sept. posedźenjo Swobodnoho zjednoćeństwa kat. wučerjow serbskeje Łužicy a to w Młodowni. Rěčeć budźe so wo dalšich předmjetach dźěławeje šule a wšelakich towarstwowych należnosćach. Prosy so, naćiski za wěste předmjety sobu přinjesć. Přikrótš. šul. plan je dowoleny.

Zwjazk serbskich spěw. towarstwow.

Sobotu 15. sept. popołdnju z dypkom 1/2 5 hodź. posedźenjo w Serbskim Domje. Dirigentojo a předsydźa jenotliwych towarstwow su z tym lubje přeprošeni też jenotliwi přećeljo wěcy maju přistup. — Dźeński porjad: 1. Nazymski koncert a joho khory. 2. Wustawki. 3. Wólby. 4. Wšelčizny. — Sobotu 15. sept. 3—1/4 5 hodź. solistojo—hłosotwor; theorija. B. Krawc.

Serbski ludowy orchestr:

Njedźelu 16. septembra z dypkom 9 hodź. dopołdnja ważna pruha k nazymskomu koncertej. Wuradźowanja. Wšelčizny. Prošu wo bohaty wopyt. Sami noty sobu přinjesć.

Dóniž Posoł

na stare t. r. wuńdźene čisło zapłaćimy, zwěrimy sebi jón też zasy na přichodny tydźeń wudać. Dźeńske časopisy žadaja hižo nětko połdra milijóna **na tydźeń,** tuž je so postajiło, zo bychmy za Posoł na **měsac** september z najmjeńša 150 000 hr. žadali, zo móhli wobstać.

Kaž wšitko druhe, wězo postupuje też drohota za Posoł skoro dźeń wote dnja. Našich knjezow wubjerkownikow pak prosymy, zo chcyli tola rozeznawać mjez płaćenjom abonentnoho pjenjeza a **woprawdźitymi wjetšimi darami.** Abonentne pjenjezy zapisaja so jenotliwje jeno do w jich rukomaj so namakaceje knihi a so potom cyła suma hromadźe wozjewi pokładnikej, kotryž ju do zličbowanskich

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Maruška so postróži. Bojaznje na mać pohladnywši rjekny: „Je hódny, nawědźity človjek.“

„A rjany knjez“, doda mać. Mi so lěpje lubi, hač wšitcy ći młodźi šwihakojo. A kelko móhło też jomu być — nanajwjacy štyrceći lět, a štó wě, hač je hišće tak stary!“

Maruška mjelčeše.

„Posłuchaj, dźowčička, a budź mudra“. Knjez referendar je mje wčora wo tebje prosył. By sebi joho wzała?“ prašeše so mać, dźowcy włosy hładźo.

Maruška zblědny a hladaše z prošacym wočkom na mać: „Hižo sće so mje tu w domje nabyli?“

„Štó je wo tym rěčał? Ale junu dyrbiš so tola wudać a štó wě, hač změješ zasy tajku rjanu składnosć. Chceš knjeza referendara?“

Maruška zawi z hłowu a šepny z ćicha: „Ně!“

„Ně?! A čohodla? Mysliš snadź, zo někajki prync po tebje přińdźe? — W měsće by była wulka knjeni — knjeni referendarowa, by měła towarstwa a zabawy, kajkejež tu ani widźała njejsy. Muž by će na rukomaj nosył! Čohodla joho njechaš?“

„Njemóžu joho rady měć.“

„Aha!“ wusmja so mać kisale, — „takle tón młody hajński — to by něšto krasne měła! Dźensa pak je zasy hač do dweju hodźin w korčmje rejwał a spěwał. Pola nas je so jomu styskało — bjez dźiwa, při hercach wšak je rjeńšo. A hdźe by też to z nim šła? Do teje budy při haće? To jeno daj sebi być!“

„Ja njejsym hišće ničo wo Jurju rjekła. Što jeno stajnje na njoho maće? Sym jenož prajić chcyła, zo so hišće njewudam a referendara sebi docyła njewozmu!“

„Nó, to chcyła ja widźeć, ty hłupe dźěćo! Ja sym přilubiła. Na Wšěch Swjatych sebi wón přińdźe po přizwolacu wotmołwu. Dam ći tohodla tydźeń k rozmyslenju. Njezwoliš-li potom, budźeš widźeć, što so stanje. A nětk do kuchnje!“

Maruška wotsali so zrudna a z pokhilenej hłowu. Swobodźina pak khodźeše rozhorjena po jstwje. Toho njebě so nadźała, zo dyrbjało so jeničke dźěćo přećiwo zbožu stajeć, wo kotrymž bě so jej stajnje dźało. Starosćłwa mać zapomni, zo je žiwjenjo bjez starosće a zwonkowny błyšć človjekej přećiwny, njeje-li wutroba zbožowna. Njedźiwajo na rozdźěl staroby, na rozdźěl čućow w młodej a starej wutrobje, mysleše jeno, zo dyrbjało to, štož by ju wozbo-

knihi zapisa, mjez tym zo so **woprawdźite wjetše dary** jako tajke zapisuja a woćišćuja. Po zdaću so to přecy njewobkedźbuje a potom maja so tajke hromady mjenow woćišćeć a wězo też stajeć, štož pak njetrjebawše milijóny płaći. Na wučinjenja a namjety we Wotrowje so dopomina a za dotalnu sobustarosć a zběranjo abonentnych přinoškow a darow so z tutym wutrobny dźak wupraja. **Pokładnik.**

Cyrkwinski přehlad.

Jěsus Khrystus — hłowa cyrkwje, stajnje přitomny we najswjećišim sakramenće wołtarja, „pola nas hač do kónca časow"; wón je naš tróšt a naša nadźija w ćěsnosćach našoho zrudnoho časa. Woprawdźitu přitomnosć Jězusowu we tabernaklach wuznawać a pola wěriwych žiwu wěru k tutomu hordoznomu sakramentej bóle a bóle zbudźeć je zaměr eucharistiskich kongresow, kajkež so kóžde lěto wotměwaju. **Katolska Italska** widźeše lětsa tři tajke zjězdy a na kóždy běše swjaty wótc wosebitoho pósła deligował. Prěni zjězd wotmě so we městačku Fraskati we blizkosći Roma. Swjatoho wótca zastupowaše duchowny syn zbóžnoho Dom Boska: česćehódny starc kardinal Cagliero. Druhi kongres wotdźerža Faenca, hdźež kardinal Lega bamža zastupowaše. Tukhwilu wotměwa so wšoitalski eucharistiski zjězd we Genua, kotromuž kardinal Vanutelli jako bamžowski legat předsyduje. Też katolscy Khorwatojo wotdźeržowachu wulki a pyšny eucharistiski kongres we Zagrjebje, na nim zastupowaše ministr Jankowić Bělohródske knježeŕstwo. A Jězus — mjez nami žiwy, je też dźensa hišće zwólniwy, pomhać a naše rany wuhojeć a naše ćeže wot nas brać, kaž tehdom, hdyž ćělnie po zbožownych honach swjatoho kraja kročeše. Jenož dyrbimy so prawje modlić a nic popušćić we našich próstwach. Dopokaz za to přinjesy podawk, kotryž so 5. žnjeńca w Lourdesu sta. Před 12 lětami bě sebi we měsće Arras hórnik rjab złamał. Žadyn lěkaŕ njemóžeše joho wustrowić a jomu ćiłe ćěło wróćić. Lěta wot lěta lěta pućowaše wbohi khory do Lourdesa, zo by sebi pola maćerje Božeje pomoc wuprosył. Dołho podarmo prošeše. Lětsa běše 8. raz na hnadownym měsće. A hlej, 5. žnjeńca popołdnju w 3 hodź. bu joho wutrajna modlitwa wusłyšana. Čiły a strowy wustupi z pisciny a sćěhowaše Božoho syna při prócesijónje.

„Čeŕwjeny bamž", **kardinal van Rossum**, praefekt propagandy, pućuje po sewjernej Europje. Pobywši w Danskej a na dalokej mórskej kupje Island wróći so kónc julija do Norwegiskeje, hdźež bu z wulkej lubosću a česćownosću — też wot druhowěriwych — přijaty. Kral Haakon rozmołwješe so z nim přez hodźinu dołho. Přez Šwedsku pućowaše dale do Finskeje. Tu wuswjeći P. Bruchxa za prěnjoho biskopa Finskeje.

We letiskim hłownym měsće Riga přepoda knježeŕstwo katolikam cyrkej swj. Jakuba a stary klóštr swj. Madleny, štož je we wšelakich němsko-evangelskich worštach njetrjebawše rozhorjenjo zbudźiło. Katolikojo dóstachu wróćo, štož su jich wótcojo něhdy wobsedźeli, a wotstupichu za to wšě prawa na kathedralu swj. Marije, a k druhomu běše knježeŕstwo samo nastork k tomu dało a sejm ze $^3/_4$ wšěch sobustawow k tomu přihłosowaše. Tak je wěc tola cyle we rjedźe.

Ruske bjezbóžne knježeŕstwo přihotuje nowe wupisowanjo dawkow za katolsku cyrkej, zo bychu so wotpady wot cyrkwje spěchowałe. Też wotewri tele dny w Moskwje wosebity wustaw za rozšěrjenjo njewěry a podstaji jón znatomu njewěriwcej Lunačaŕskomu. Wbohi ruski lud stoji (bohužel nic bjez wšeje winy) cyle pod wliwom bjezbóžnoho njewěriwoho židowstwa. Dobry dźěl ludstwa hlada, wopušćeny wot swojich pastyrjow, kotřiž k bolšewikam přeńdźechu, z dowěru na Rom a wočakuje wot njoho pomoc.

Mich. Wj.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a Posoł:

z Libonja: Jakub Donat 150 000 hr., Jurij Ćórlich 150 000 hr., z Pozdec: Herta Smolina **1 000 000** hr., Jakub Wjenka 47 500 hr., Jakub Kilank 347 500 hr., Jurij Mikl 200 000 hr., Jakub Bulank 47 500 hr., Michał Handrik 127 500 hr., Michał Krawc 12 000 hr., N. N. 37 500 hr., z Nowoho Łusća: Pětr Liška 100 000 hr., Jakub Šejda 47 000 hr.; z Banec: Jurij Cyž **1 000 000** hr., Mich. Zynda 500 000 hr., Marija Fórchowa 50 000 hr., z Baćońskeje wosady: N. N. **1 000 000** hr., N. N. 500 000 hr., N. N. 300 000 hr., přez adm. P. Romualda Domašku: Pětr Serbin z Nowoslic **1 000 000** hr., wjes Dobrošicy **1 000 000** hr., wot wotebjerarjow (sobustawow) z Różanta a wokoliny **2 043 000** hr.; Hana Cyžec w Kluči (nimo Pos.) 800 000 hr., kantor Rězak 800 000 hr., tach. wučeŕ J. Bryl 200 000 hr.; z Budyšina: tachant Jakub Skala **1 000 000** hr., Madlena Opicowa 500 000 hr., Mikł. Šuster mjasowobhl. (P. a d.) **1 000 000** hr., njemjen. syrota 500 000 hr., Milka Šmolerjec (kotraž chce zadźewać pomhać, zo serbski časopis njeby zašoł) **2 000 000** hr., njemjenowany **10 000 000** hr., njemjenowana **1 000 000** hr.; we Worklečanskej kapali na talerju nahromadźene 516 338 hr.; wučeŕ Jurij Słodeńk z Pančic 200 000 hr.; Weidlich z Wětećy 100 000 hr.; Młyńk z Jawory 100 000 hr.; z Różanta a wokoliny 350 000 hr.; Hana Cyžec w Kluči (P. a d.) 300 000 hr.; Franc Šołta kubleŕ w Bronju 500 000 hr.; z Hrubjelčic: Hańža Gudźina (P. a d.) **2 000 000** hr., bjesadnicy 380 000 hr.; ze Sulšec: Jurij Čornak 250 000 hr., Jan Handrik 200 000 hr., Marja Kneblowa 200 000 hr., Cyril Müller 100 000 hr.; z Baćonja: Michał Pjech 100 000 hr., Jurij Kral 448 000 hr., Marja Šimanec 500 000 hr., Pětr Rebiš 86 500 hr., Mikławš Smoła 200 000 hr., Hana Handrikowa 150 000 hr., M. Disnerowa 10 000 hr.; z Čornec: Michał Rjenč **2 000 000** hr., Marija Pětrancowa 500 000 hr., Jakub Džisławk 500 000 hr., Jan Wilhelm 10 000 hr., Marija Domašcyna 10 000 hr.; hračcy na kermuši we Wunjowje přez k. fararja Delana **2 400 000** hr.; z Wotrowa: Michał Rjeda 100 000 hr., Jakub Kral 500 000 hr., Marija Handrikowa 60 000 hr., Jakub Rjeda 44 000 hr., Jakub

---

žiło, też Marušku wozbožić a tohodla měješe jeje stajenjo za njedźak napřećo maćerńej lubosći.

Bě połdnjo. Maruška mjelčo blido kryješe. Nan přińdźe, sydny so za blido, jědźachu —, nichtó pak słowa njepraji. Maruška bě bléda. Nan hladaše dołho na nju a prašeše so: „Što ći je, dźěćo?"

Maruščy linychu so sylzy po licomaj, spěšnje stany a khwataše won.

„Što ji je?" prašeše so nan žony.

„Ničo ji njeje! Swojeje hłowy je! Sym ji powědała, zo je so knjez referendar wo nju zamołwjał a wona ani słyšeć njecha wo nim."

„Prawje ma. Što by z tym starym młodźencom chcyła, hdyž móže sebi wolić po swojej wutrobje?"

„A wona sebi joho dyrbi wzać!" rozhori so Swobodźina. To chcyła rad widźeć. Ty by ji tak najradšo toho Brónu na šiju powisnył. Do toho so ći wona tohorunja wohlada."

„Hdyž njecha, nućić ju njebudu — ale pjedy sebi joho wozmje, dyžli referendara, za to sym ći wěsty. Hodźi so lěpje k njej, je wjele młódši", rjekny Swoboda měrnje.

„Hač je młódši abo starši — referendara sebi wozmje a kónc je!" wurazy Swobodźina a dyri wo blido.

Najeńkej bě sćerpnosć wušła. Přesta jěsć a stany. „Štož je přewjele, to je přewjele. Sym dołho dosć připosłuchał, nětk pak njech je kónc. Wěš-li, što je knjez we domje?"

„Sedź a jěz a pokoj so ze swojim knjejstwom."

„Što by jědł, hdyž móhł so při kóždej łžičcy žołdk přeleć? Žona, njezabudź na to, knjez w domje sym ja! Njehněwaj mje hač na najhórje!"

Kłobuk a kij wzawši dźěše přez dwór do polow. Wobjed wosta njewoptany stojo — prěni króć za cyły čas, štož běštaj Swobodźic swojej. Kak bě tu hewak w domje ćiche a pokojne žiwjenjo — z wawzaćom bolostneje dopomnjeńki na Arnošta — nětk pak tužno, ćěsno, styskno. Swoboda ze žonu njeréčeše, Maruški so zdalowaše, zo njeby ju mylił, a zetka-li ju hdy, tróštowaše ju wobličo ji majkajo: „Njećiń sebi ničo z toho; wšak budźe zasy hinak." Maruška dźěłaše mjelčo swoje dźěło a hdyž měješe khwile, dźěše so do zadnjeje zahrody pod lipu sydnyć, a někotra hórka sylza so ji tam wuroni. — Najeńkowa pak w domje zakhadeše kaž bjez rozoma. Z mužom njepowědaše, na Marušku so wo wšěm hněwaše, a čeledź měješe při tym najwjacy přećerpjeć.

(Přichodnje dale.)

Kobalc 91700 hr., Jakub Hajdan 100000 hr., Jakub Nowak **1014000** hr., Pawoł Šołta **1000000** hr., Mikławš a Marja Ćemjeric **1093500** hr.; z Krjepjec: Mikławš Najč 31900 hr., Hańža Lebzyna 100000 hr., Mikławš Pječka 30000 hr.; z Nowoho Dwora: Bernard Fórch 45000 hr., Jan Hajna 10000 hr., Jakub Šewčik 200000 hr.; z Kašec: Pětr Šołta 23500 hr., Jurij Krawža 303500 hr., Jan Šejda 51500 hr.; njemjenowana z Kanec 92200 hr.; ze Žuric: Michał Kocor 50000 hr., Jurij Šěrak 491900 hr.; Marija Krawčikowa z Now. Městačka 100000 hr.; z Njebjelčic: Jan Renař cyrkw. wučeŕ 800000 hr., Jurij Cyž 250000 hr., po 200000 hr.: Jan Žur kubleŕ, Jurij Wawrij, Madlena Pječakowa, Jakub Leńš; Jurij Žur 150000 hr.; po 100000 hr.: Mikławš Žur, Jakub Žur, Marija Kralowa, Jurij Ledźbor, farař Michał Mič, Jurij Kórjeńk, Wylem Šołta, Jurij Brycka, Mikławš Libš, Mikławš Herman; Hańža Hejduščyna 50000 hr.; z Khróšćic: Mikł. Kral 500000 hr., Michał Kóžnik 530000 hr.; Pětr Smoła z Nuknicy **1200000** hr.; Jurij Nowak z Wudworja **1000000** hr.; z Kozarc 739000 hr.; Jakub Kašpor z Prawoćic 26000 hr.; Jan Wornař ze St. Cyhelnicy 20000 hr.; z Łusća: Jakub Mikela **2000000** hr., Michał Lawkus 500000 hr.; z Radworja: po **1000000** hr.: Jurij Bětka, Marija Kórjeńkowa, Mikławš Pjetaš sen., Alwin Hesa, Michał Rěčka, Jan Winař; Michał Domaška 10000 hr., Pětr Włóski 100000 hr.; z Bronja: po 100000 hr.: Jurij Měškank, Jakub Pjech; z Kamjenjeje: Jakub Hanuš **2000000** hr., Jan Khilan 100000 hr., Jurij Winař **1000000** hr. a njemjenowany **1000000** hr. (Přich. dale.)

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Přez k. dr. theol. Jakubaša: překupc Šupan 4000000 hr.; přez k. fararja Delana: Michał Rjenč z Cornec 5000000 hr., Jurij Libš z Haslowa 500000 hr., Jan Handrik ze Sulšec 200000 hr., z Baćońskeje wosady N. N. 2000000 hr., kubleŕ Mikł. Delan z Wětenčy 2000000 hr.; přez k. fararja Miča: z Njebjelčic: Filip Jakubaš 1000000 hr., Jan Renař 300000 hr., po 250000 hr.: J. Cyž (2. dar), Jan Žur kubleŕ, Jakub Šwarc, po 200000 hr.: Jakub Žur, Marja Cyžowa, Mikł. Herman, Jakub Pjetaš, Jan Lejman, Jurij Žur, Wylem Šołta, Michał Šwejda, po 150000 hr.: Jurij Ledźbor, po 100000 hr.: Marja Kralowa, Jakub Kubaš, Józef Just, Michał Woch, R. Bernard, J. Leńš, M. Mič far., po 50000 hr.: Mikł. Pjech.

Adresa redaktora: N. Just, An der Petrikirche 6 II.
Adresa pokładnika: N. Sauer, An der Petrikirche 9 II.

Štóž pjenjezy z póstom scele, móže je też póslać z napismom **Canonicus N. Sauer i. Bautzen, Stadtgirokasse Bautzen Nr. 4036,** ale wězo jasnje zdźělić, k čomu pjenjezy su abo na čo maja so nałožeć.

Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Swob. zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy ma swoju zhromadźiznu **štwórtk 20. sept. w Baćonju.** Započatk w 3 hodź. Dalša rozmołwa wo dźěławej šuli (předmjety sobu přinjesć) a towarstwowe należnosće. **Předsydstwo.**

P. J. Mencel,
naš serbski časnikař w Dobrošicach
je hnydom po kemšach k rěčam
w **Khróšćicach** 1. njedźelu
w **Ralbicach** 3. njedźelu
kóždoho měsaca.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156
Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. **Před krótkim ponowjena.**
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likéry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny
wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.
Zubna praxis Werner w Budyšinje
na šulskej hasy 6.

Mój zastupnik knjez **dr. Thill** wotměwa wšědnje (z wuwzaćom njedźele) wot 1—2 hodźin
rěčne hodźiny w Janskich kupjelach.
Dr. med. Rachel w Pančicach.

Towarstwo młodźencow w Radworju
wuhotuje **jutře njedźelu 16. septembra** w Delanec žurli
zabawny wječor
na kotryž wšěch lubych Serbow přeprošuje
Započatk w 7 hodź. **Předsydstwo.**

My smy stajnje prědku!

Njedźiwajcy najwjetšoho njedosahanja tworow poskićam:
Židźane tkaniny, čisto-wołmjane tkaniny, smužkate kaščikate, jenobarbne, museliny, košlowe tkaniny, ložowe tkaniny, wupjeŕki, velurowy barchent, damasty, gardiny, canki, banty atd. atd.
Płaćizny wjele niže dnjowej płaćizny. Kruće sprawne posłužowanjo. Žane nućenjo ke kupowanju. Wotedawam jenož wěste dźělby.

Welsec kupny dom w Kulowje

Telefon 12. Założene 1868.

Wozjewjenjo.

Česćenomu wobydlerstwu **Ralbic** a **wokoliny** wozjewjam, zo sym w **Ralbicach** čo. 19

kowařnju

přewzał. Budu so stajnje prócować, wšě mi dowěrjene dźěła najswědomićišo wukonjeć.

Z počesćowanjom
Jurij Lisnař
statnje pruhowany kowarski mištr.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Płaćizna za september 400000 hr.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 100000 hr., reklamowy w teksće 300000 hr.

38. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Wjerab. | 22. septembra 1923.

S. Honorat, biskop.

(Swjeći so 16. wulkoho rózka.)

Hižom wot małosće dóstawa mnohi człowjek wosebite hnady k wysokomu powołanju a swjatomu žiwjenju. To so też pokaza na s. Honoratu. Wón so narodźi w Galliskej (Francózskej) z wosobneje romskeje swójby we druhej połojcy štwórtoho lětstotka. Joho nanej zdaše so wjele na to, zo bě joho swójba stara a sławna, tuž so wot to staraše, zo by joho syn był derje wukubłany a zdźěłany, a nadźiješe so, zo wón něhdy khwalbu a bohatstwo swojeje swójby hišće wjele přispori. Honorat bě wot Boha z wulkimi darami ducha wuhotowany a hižom zahe derje pokročowaše we wědomosći, tola za bohatstwo, wužiwanja a khwalbu swěta zrozymjenja njeměješe. Tehdom bě wašnjo, zo so hakle w połnišich lětach dachu křćić. Honorat pak stupi hižom jako hólčec do katechumenow, kotřiž buchu we křesćanstwje rozwučowani, a bu, hdyž bě dokładnje připrawjeny, křćeny. Wón zacpěwaše zemske wěcy a žedźeše po křesćanskej dospołnosći, zdalowaše so towarstwa a zabawow, zaprěwaše sebje samoho, wužiwaše jeno najwšědnišich jědźow, modleše so a přijimaše husto swj. sakramentaj a drasćeše so jednorje. Tohodla dyrbješe mnohe wusměšenja a přećiwnosće znjesć; też samsnaj staršej swarještaj joho a prócowaštaj so, joho na druhe mysle dowjesć, ale podarmo. Honorat njedźiwaše na namołwjenja staršeju, ale jeničcy za tym žedźeše, zo by móhł horliwje Bohu służić a so jomu spodobać. A Bóh tutoho młodoho horliwca posylnješe a zbudźi jomu podpjeru. To bě joho samsny bratr Venancius, kotryž po joho přikładźe zacpě swětne prózdnosće a bu joho njerozdźělny towarš. Wobaj bratraj, kaž s. Hilarius pisa, so na přemoh prócowaštaj wo to, štó z njeju by był horliwiši w pobožnosći a poměrniši we wužiwanju jědźow; štó w rěči je lubosćiwši a we drasćenju poniżniši; štó rěči mjenje a za to so wjacy modli, štó najmjenje spi a najwjacy rozjimuje; štó najsćerpnišo křiwdy znjese a najspěšnišo je hotowy skutki smilnosće dokonjeć; štó lubosćiwšo cuzoho přijima a joho česći, jako by Khrystus sam był; štó najmjenje wo swěće a najhusćišo wo Khrystusu rozmołwja a štó ma sebje samoho za najmjeńšoho při wšěm prócowanju wo křesćansku dospołnosć.

Hdyž wobaj bratraj tak dale bóle w mudrosći, bojosći Božej a pobožnosći pokročowaštaj, njeběštaj jeju staršej skónčnje wjacy přećiwo nimaj zmyslenaj, ale radowaštaj so nad nimaj, wosebje hdyž widźeštaj, zo staj jeju synaj swojich pócćiwosćow dla šěroko a daloko česćenaj. A ludźo česćachu jeju tak jara, zo so Honorat a Venancius boještaj, zo móhło to jeju poniżnosći škodźić a zawinyć, zo byštaj zhordnyłoj a so samolubosći podałoj. Tohodla sej wotmyslištaj, daloko do cuzby woteńć, hdźež byštaj móhłoj njeznataj Bohu służić. Staršej a přećeljo so prócowachu, jimaj to wurěčeć, ale swjataj bratraj wostaštaj krutaj, rozdaštaj, štož měještaj, khudym, nastajištaj so do swěta. Za wjednika sej česćomnoho nazhonitoho starca, s. Kaprasija, wuzwolištaj. Hdyž do Marsilie (Marseille) přińdźeštaj, chcyše jeju tamniši biskop při swojej cyrkwi zdźeržeć, tola wonaj měještaj mysle, dale pućować. Z łódźu po srjedźnym morju do Grichiskeje wotjědźeštaj, hdźež Venancius zemrě. Potom so Honorat do połnócneje Italskeje wotsali a hdyž so tam wo nim bórzy powěsć roznjese, dojědźe na Lerinske kupy we srjedźnym morju při brjohu swojoho wótcnoho kraja. Na jenej z małych kupow so Honorat zasydli; ta bě tehdom cyle pusta a połna jědojtych hadow, tola Honorat měješe dowěru, zo tón, štóž pod zakitom najwyššoho přebywa, budźe po hadźe a basilisku khodźić bjez škody a zo budźa Khrystusowi wučownicy hady do rukow brać a zo jim to njebudźe škodźić (Mark. 16, 18).

(Přichodnje skónčenjo.)

Politiski rozhlad.

Němskostatne ministerstwo je zańdźenu wutoru jara ważne posedźenjo mělo. Je so tam wuradźowało wo passivnym přećiwjenju w Poruhrskej. Hižo prjedy běše so wo tutym prašenju ze zastupjerjemi wšelakich zastojniskich organisacijow a dźěłaćerstwow jednało. Zda so, jako by spóznaco přiběrało, zo passivne přećiwjenjo je njepřihódny srědk za wuswobodźenjo wobsadźenych krajinow nad Rhynom a Ruhru.

Zo by so **Poruhrske prašenjo** skónčnje rozrisało, stej jendźelske a belgiske knježeństwo přez swojeju pósłancow Poincaré-a namołwjeć dałoj, zo njeby njetrjebawše ćeže činił při skónčenju tutoho konflikta a ničo wot Němskeje nježadał, štož wona dźiwajo na lud a zjawne měnjenjo dopjelnić njemóže. Poincaré dyrbjał nětčišomu němskomu knježeństwu napřećo přińć a jomu skónčenjo Poruhrskoho konflikta zmóžnić.

Wo tutej wěcy wuradźujetaj nětkle też mjez sobu Poincaré a Baldwin, kotryž tučasnje w Parizu přebywa. Rěka, zo staj wobaj přezjene we zasadnych nahladach a zaměrach. To njebudźe ničo druhe woznamjenjeć, hač zo skónčne wujednanjo budźe za Němsku droha wěc. Francózska wobhladuje so hižo za dobyćerku w Ruhrskej bitwje. Jeje ministerski předsyda njedawno w zjawnej rěči wuzna, zo je bróń, kotraž so přećiwo Francózskej zastaji, z passivnym napřećiwjenjom, Němsku samu skóncowała a ju do hospodarskoho a financnoho rozpada zawjedła. Njewjesołe wuhlady do přichoda!

Předsydstwo a wubjerk
towářstwa ss. Cyrilla a Methoda,
dale też
politiski wubjerk zeńdu so **njedźelu 30. sept. 1923**
popołdnju w 4 hodźinach we
Baćońskej młodowni
k ważnomu wuradźowanju. Prosymy, zo bychu wšitke jich sobustawy přišłe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Srjedu prědowaše w serbskej cyrkwi we Budyšinje znaty wysokodostojny knjez P. Elpidius, franciskan z Düsseldorfa, wjednik abstinentnoho hibanja na katolskej stronje. Wón rěčeše wo wulkej nuzy našoho časa — wo drasćinej nuzy — wo wuhlowej — wo wobydleńskej — wo strowotnej nuzy — a podawaše k tomu přikłady ze žiwjenja, zo by nichtó njemyslił, zo wón přesćěni. Mnozy nimaja, zo bychu so zdrasćili — w jenym wulkim měsće přepytowaše lěkař šulske dźěći a tu so pokaza, zo wulki dźěl njeměješe košlow. Splažne khorosće su w Němskej strašnje rozšěrjene — mnozy ćerpja a mrěja w nětčišich zrudnych wobstojnosćach z hłodom.

Njedźiwajo wšitkeje do njebjes wołaceje nuzy wupjera so w Němskej tajke pychařstwo, přečinjenjo a brójenjo kaž nihdźe druhdźe, tak zo wukraj zjawnje wo tym pisa. Pokazowaše na pychařske wurostki w žónskej a mužskej drasće — na swjedźenje bjez kónca a bjez ličby — na njesměrne kurjenjo, wosebje na njerozomne a nimo měry škódne kurjenjo cigaretow ze strony młodosće — na njepoměrne žłokanjo a też njetrjebawše picó alkoholnych napojow. Woprawdźe zrudny to wobraz! Napominaše k zdźeržliwosći a poměrnosći, po móžnosći k dospołnej zdźeržliwosći wot nikotina a alkohola. Hdy bychu srědki, kotrež so rozmjetaja na swjedźenje, kurjenjo a picó so nawdałe za spomožerske zaměry, tu by z wulkoho dźěła nuzy našich tradacych sobukrajanow wotpomhane było. —

— Na łubi „Serbskoho Doma“ budźa wot jutřišeje njedźele, 23. septembra, wustajene wobrazy ze serbskeje Łužicy. Knjez akademiski molerʼ Ludwik Kuba je tute wobrazy molował w lětušich prózdninach, pućujo po serbskej Łužicy. Wšitcy hišće spominamy z wjesołosću na lońšu zběrku, we kotrejž nam serbske wsy, wosebite wosobinske tipy, serbske drasty w njewšědnje rjanych wobrazach předstaješe. Stóž ma přileżnosć, njech wobhlada sebi nowu zběrku tutoho znamjenitoho wumjełca.

— Wot 29. sept. hač do 1. okt. budźe w zwučowarni pěškowskeje kasarmy w Budyšinje na Lubijskej drozy wustajeńca sadu. Wustajeć smě kóždy ratař a wobsedźer zahrodkow. Wustajeńca budźe swědčić wo tym, kak wuwite naše sadowstwo je a dyrbi zdobom nastork być k dalšomu postupej w plahowanju sada.

Z **Kulowa** dóstachmy sćěhowacy dopis. W nětčišim materialistiskim času su wšě duchowne kubła sylnje wobhrožene. Tohodla mamy wšě srědki nałožować, zo bychmy je sebi zdźerželi a we sebi rozmnoželi. Łaćonske přisłowo praji: „Stat crux, dum relvovitur orbis“, t. r. Swjaty křiž njepowalnje stoji mjez tym, zo cyły swět so wjerći a zapaduje. Wumóženjo ze ćěsnosćow našoho časa přinjese nam jenož Jězus Khrystus, kiž je a wostanje zakład našoho nutřkownoho nabožnoho žiwjenja. Tola smy dźěći zabyćiwosće a tohodla je nam nuzne a wužitne, zo so nam tuta stara wěrnosć přecy zasy do wědomja zaśćěpuje. Passijónska hra, kotraž so w Kulowje kónc měsaca a prěnje dny oktobra předstaja, chce tutón nadawk přewzać a dopomnjeće na naše wumóženjo we nami zbudźeć a wožiwjeć a přez to we nas skrućeć swjatu wěru a křesćanske zasady sćěhowanja Khrystusa. Tuž njekomdź so nichtó ze swojim wopytom! Njebudźe so wěsće kać a ponjese sebi bohate duchowne pokłady sobu domoj. (Přirunaj nawěšk, z kotrohož bliže postajenja zhoniš.)

Różowcowy (rózarijowy) wotpusk w Radworju.

Swjedźeń swjatoho różowca so zasy bliži. To njeje ničo nowe; nowe pak su někotre cyrkwinske postajenja, wosebje w nastupanju spowědźe. Spowědź k dobyću różowcowoho wotpuska hodźi so mjenujcy hižo cyły tydźeń do swjedźenja dokonjeć. Potajkim spowědź, kotruž **dźensa za tydźeń** (30. septembra) wotpołožiš, hižo **za rózarijowy wotpusk płaći.** Runje tak maš za spowědź cyły tydźeń po swjatym rózariju čas. Tuž też spowědź njedźelu po swjedźenju, to je **druhu njedźelu oktobra k dobyću wotpuska dosaha.** Za spowědź maš potajkim połnej dwě njedźeli časa, **wot poslědnjeje njedźele septembra hač do druheje njedźele oktobra.** Wotpuskne paćerje pak dyrbja so wěžo popołdnju do rózarija, też hižo do spowědźe, abo na swjedźenju samym (hač do wječora) spěwać.

Hdyž tutón dołhi čas za spowědź wopomniš, potom njetrjeba na swjatoho rózarija žaneje ćišćency před spowědnymi stołami być; přetož mnozy móža hižo dźensa za tydźeń abo njedźelu po swjedźenju, haj něchtóžkuli też na

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.
(Pokračowanjo.)

Tydźeń, k rozmysleny postajeny, bě so minył. Maruška bě dźens měrniša. Hdyž bě so nan po wobjedźe wotsalił, zawoła mać dźowku: „Nětk mi praj, kak sy zmyslena. Wozmješ sebi knjeza referendara?“

„Njewozmu!“

„Dźěćo, ja sym so dołhe lěta za tebje starała a so prócowała, zo móhła će derje zastarać. Moje jeničke myslenjo bě, zo bych tebi žiwjenjo bjez starosće přihotowała, zo so njeby tak dréć a dźěłać trjebała, kaž ja. Nětk mi Bóh Knjez to zbožo popřeje, zo so tu nawoženja za tobu praša, kiž móhł će zbožownu sćinić — a ty jeho njechaš?“

„Maćefka, to by moje njezbožo było!“

„I ty bjezbóžne holčo, drje chceš prajić, zo chcu ja twoje njezbožo?! Hdyž ty, hłupe dźěćo, nimaš rozoma, ani twój nan, mam jón ja: knjeza referendara sebi wozmješ — dyrbiš sebi wzać!“

„Radšo póndu do šěrokoho swěta, prjedy hač sebi joho wozmu.“

„Tak dźi — a hnydom! wurazy Swobodźina ze stoła zleću. „Hnydom z domu won — zo će wjacy njewidźu!“

Marušcy zabłyskny so we wočomaj. Stara podušena sebjewědomosć so we njej zbudźi. Je to waša wola, maći?“

„Je! A to hnydom z domu, abo dam će wuhnać!“

„Ja sama du“, rjekny Maruška z ćěmnym hłosom. Wza sebi rubiško a dźěše won. Na prozy pozasta kaž by so rozmysliła, hdźe by šła. Wobroći so na puć k młynej. Wobličo ji paleše, woći błyšćeštej a cyła postawa měješe něšto mužskoho na sebi. Spěšnje kročeše wokoło młyna k hajńkec hajkej. Lěs pusty a zwjadły, jeno tu a tam pisanješe so někajka póznja kwětka. W khójnach hučeše podzymny wětr. Maruška njewidźeše a njesłyšeše ničo, khwataše dale, dóniž k brjohej njedóńdźe. Tam pod starymi dubami so na ławku sydźe, hdźež bě w lěpšich časach tak husto z njebohim Arnoštom sydała a před so hladała na mały jězork. Wólše a wjerby kołowokoło běchu zwjadłe a žołte lisćo płowaše po wodźe. Wuhlad do doliny, z wotkelž potok přiběža, bě wobkuzłacy. Njebjo bě so do samoho purpura a złota zdrasćiło. Po na módri šěrej wobłozy lećachu mróčele, kaž črjódy wotpućowacych ptakow. Z khwilemi zaduwaše wětr mócnišo, nahromadźene suche lisćo wokoło honjo a w starych dubach so zapopadujo. Maruška sedźeše dołho bjeze wšoho začuća; potom dźěše dele, wotwjaza sebi čołmik a sydźe so do njoho wjesłowajo do srjedź jězora. Tam pušći wjesło, wućahny sebi rubiško a poča wótře do njoho płakać.

Słónco bě hižo w Boži domčk šło, z jězorka wustupo-

dźěławych dnjach tuteju tydźenjow hić. — Druhu njedźelu oktobra je zdobom też **druhi** rózarijowy wotpusk.

Wosebje njech so w Radworju wotpuskarjo mudrje rozdźěla, dokelž budźa tam Drježdźanskoho zjězda dla na swjatoho rózarija předwidźownje **mało** spowědnikow. Tohodla njech tajcy **z druhich** wosadow po móžnosći **doma** k swjatym sakramentam du. Wotpuskne paćerje pak dyrbiš wězo w Radworju spěwać, tola pak je k tomu hišće na něšporje a po něšporje časa dosć.

Posoł

zwěrichmy sebi tón króć hišće porjadnje wudać, byrnjež na poslednim čisle (37.) — 15. septembra tola přez **20 milijónow dołha** měli, a na **240 milijónow płaćiło**. Potajkim wšě postajenja płaćiznow so hnydom zasy spowróćeja. Tuž so krute płaćizny njehodźa ani postajić. Po přeću wozjewichmy płaćiznu na september 150 tysac hriwnow a hlej dźensniše čisło samo žada hižo wot kóždoho čitarja, jeli bychu płaćić móhli 250 tysac hriwnow a z tym njeby hišće dołh poslednjoho čisła był sobu zapłaćeny. Tohodla chcemy přichodnje spytać **Posoł dwaj króć** za měsac wudać a to **prěnju** a **třeću sobotu měsaca**, dóniž so z tejle hobrskej drohotu njepřeměni. Tuž nochcemy pak też z woporniwosću wustać, jeli nochcemy, zo bychu žołmy drohoty a nětčišoho hubjenstwa naš Posoł cyle spožerałe. **Pokładnik.**

Pólske knježerstwo je znatoho **małoruskoho arcybiskopa Ščeptyckoho,** hdyž so wón do Lwowa wróći, zajeć dało a joho do Póznanja na wuhnanstwo pósłało. Za nowoho łaćonskoho acrcybiskopa w Lwowje bu Msgr. Twardowski, znaty sobustaw sejma, pomjenowany.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

z Boranec: Michał Delan **1000000** hr.; Jan Mar **2000000** hr.; z Lutowča: Jan Zora 100000 hr., Hana Šołćic **1090000** hr.; z Hodlerja: Michał Połleńk **1000000** hr., Michał Šrama 300000 hr., Hańža Roztokec 20000 hr.; z Khasowa po 200000 hr.: Jan Žur, Jakub Ryćerja; Mikławš Wólman z Łuha **1000000** hr.; Marja Jakubašec z Bělšec **1000000** hr.; Jan Žur z Mnišonca 500000 hr.; inspektor J. Šołta w Marijnym Dole **1000000** hr.; Jan Młyńk z Čemjeric **5000000** hr.; Marija Wenclowa z Boršće **2000000** hr.; z Budyšina: Jurij Čórlich **2000000** hr., Khata Kochec **1000000** hr., direktor Michał Wjerab **1000000** hr., Hańža Hejduškowa **1000000** hr., Jakub Šipšik **2000000** hr.; Michał Ella na Židowje **1500000** hr.; Jan Měrćink w Hambornje **5000000** hr.; Šwejda z Jaseńcy **1000000** hr.; farař Jakub Šewčik z Khróšćic **2000000** hr.; Jurij Čórlich z Radworja **1000000** hr.; z Wotrowa: Hańža Bulankowa 154000 hr., Marija Ryćeric 51000 hr., Madlena Rychtařka **1000000** hr., Pawoł Symank 150000 hr., Michał Weclich **2000000** hr.; J. Bart z Brěžynki 100000 hr.; z Kulowa P. a d. **5700000** hr.; Marija Mětkec z Kašec 55500 hr.; Njem-a z Radworja **1000000** hr.; Jan Rjeda z Hory **3000000** hr.; N. N. z Khróšćic 300000 hr.; z Jaseńcy: Michał Bulank 350000 hr., Madlena Čóšcyna 300000 hr.; Jakub Cóška z Wudworja 300000 hr.; Jakub Měrćink z Hrubjelčic **5000000** hr.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

z Njebjelčic: Wylem Šołta 1100000 hr., Jakub Kubaš 1000000 hr.; Marija Wałdźina z Njezdašec 1000000 hr.; Jurij Ledźbor służowny w Pozdecach 2500000 hr.; přez k. far. Dórnika: bjesadnicy w Bronju 300000 hr.; wučeŕ Feliks Hajna 5000000 hr.; přez k. fararja Miča: 700000 hr.; wučeŕ J. Słodeńk 2000000 hr.; wučeŕ Cyž z Kamjenca 2000000 hr.; wučeŕ M. Nawka z Radworja 2000000 hr.; přez k. fararja Miča: z Njebjelčic: Mikławš Pjech 50000 hr., Jurij Kórjeńk 50000 hr., Jakub Kubaš 500000 hr., Jurij Kubaš 100000 hr.

Kedźbu! (Wuřezać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Naš hobrski tworowy wobrót

zmóžni nam wulke nakupy tworow, tuž poskićamy daloko niže dnjowych płaćiznow:

Mantlowe tkaniny, drastowe židy, garbardiny, smužkate a kašćikate wołmjane tkaniny, jenobarbne tkaniny, połwołmjane tkaniny, velourowe barchenty, košlowe barchenty, wupjeńki, pisane łožowe poćehnjenja, šórcuchowe tkaniny, satiny we wšěch barbach, museliny, banty, canki, zymske trikotowe wěcy za žony, mužow a dźěći, žonjace šaty, mužace šaty, šaty za małe dźěći, dary, kofejowe servisy, mužace kłobuki, štrykowane jaki za žony a dźěći, jumpery, wołmjane a židźane mužace štrykowane lacy, sportske čapki w najnowšich formach.

Žane nućenjo ke kupowanju. Wopyt so płaći.

Kruće sprawne posłuženjo.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Dalokoreč̌ak čo. 12. Założene 1868.

wachu zymne škódne młhy, wětr žałosćeše w lěsu wo padacu pychu. Maruška hišće sedźo płakaše. Tu zbudźi ju wutřěl w lěsu. Wšo bě šěre wokoło njeje. W stawach ju zyma łamaše. K brjohej zaso připłowawši a čołmik přiwjazawši poda so na puć k Radměricam. Bě po klakanju, hdyž k farje dońdźe. Na zazwonjenjo přińdźe ji hospoza wotewrić.

„Božo knježe, knježna Maruška!“

„Njespi hišće knjez farař?“

„Njespi! prošu dale, je při wječeri.“

Maruška zastupi.

„Witaj, moje dźěćo“, postrowi ju staruški knjez. „Što pak tak pozdźe?“

„Du wo nócłěh prosyć.“

„Wo nócłěh?“

„Haj, knjez farař. Jutře póńdu do města sebi službu hladać. Mać je mje wuhnała.“

A nětk wupowěda Maruška wšo nadrobnje, kaž bě so stało.

Knjez farař posłuchaše starosćiwje, a hdyž bě dopowědane, kiwaše z hłowu a rjekny: „Sto budźe nan k tomu prajić?“

Maruška zblědny.

„Widźiš, widźiš, hišće će njeje wšón swět wopušćił. Twoja mać bě přejara kruta — ale zawěsće to hižo wobžaruje. Wšak wěš, zo je druhdy nahła. Tak, moja duška, jeno wróć so a dźi domoj.“

„Ja sebi njezwěrju“, šeptaše Maruška.

Knjez farař pohlada na časnik. „Mamy sydom hodźin; nó, póńdu z tobu. — Hańža!“ zawoła, „přinjes wšak mi kabat a latarničku.“

So zwoblekawši rjekny k hospozy: „Najdłěje za hodźinu budu doma. Kedźbujće a njekhodźće preč.“ — — —

Swobodźina bě, widźo, zo Maruška woprawdźe dźe, po najwjetšim hněwje cyle so přestróžiła. Bě najradšo za njej běžała, měnješe pak, zo so wona sama wróći. Hižo so słónco khowaše a nihdźe žana Maruška. Dźiw, zo so Swobodźinej ze styskom wutroba njepukny. We jstwje bě ćma. Tu wusłyša mužowy stup w kněži. „Božo, kak też to wuńdźe?“ bědowaše najeńkowa a so na stoł zwjezy.

Swoboda wotewri durje, ćisny kłobuk na posćěň a khodźeše ani postrowiwši po jstwje.

„Čomu njezaswěćiš? Je hižo ćma.“

Swobodźina stany, dźěše won a přinjese swěcu.

„Hdźe je Maruška?“ prašeše so muž.

„Přińdźe hnydom!“

„Hdźe je šła?

„Njewěm“, rjekny Swobodźina z třepotacym hłosom.

„Ty njewěš a sy mać?

(Přichodnje dale.)

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

„Jednota" w Budyšinje

ma **njedźelu za tydźeń, 30. sept.,** wječor we 8 hodź. w katolskej towaršni swoju **měsačnu zhromadźiznu.**

Cuzy rěčnik je nam přednošk přilubił.

Wo bohaty wopyt prosy **Předsydstwo.**

Njezabudźće při wšej drohoće na naše towarstwo a Posoł!

Biber **Arnošt Weidlich** Skunks

w Halštrowje při torhošću.

Wulki skład

kožuchowych tworow wšěch družin.

Bohaty wubjerk hotowych bramow k žonjacym kožucham.

Iltis **Wulki skład futrowych kožow.** Dalokorčak čo. 82. Opossum

Nazymska hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budźe **srjedu 3. oktobra** popołdnju w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad: Přednošk, namjety a wustajenca wobrazow knj. prof. Kuby.

Wšitke sobustawy přeprošuje **Předsydstwo.**

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Kedźbu! Kedźbu!

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje

na šulskej hasy 6.

P. J. Mencel, **naš serbski časnikař** je hnydom po kemšach k rěčam w **Khrósćicach** 1. njedźelu w **Ralbicach** 3. njedźelu **w Dobrošicach** kóždoho měsaca.

Passionska hra

w Braunerec hosćencu w Kulowje.

Na 100 sobuskutkowacych pod wjednistwom wumjelskich mocow z Mnichowa.

Swojotne swjedźeńske jewišćo a swojotne dospołne wuhotowanjo.

Hrać so budźe:

Sobotu 29. sept. pop. w 4 hodź. za dźěći.
„ „ wječ. „ 8 „ „ dorosć.
Njedźelu 30. sept. pop. w 4 hodź. „ „
„ „ wječ. „ 8 „ „ „
Póndźelu 1. okt. pop. w 4 hodź. za dźěći.
„ „ wječ. „ 8 „ „ dorosć.
Wutoru 2. okt. „ „ 8 „ „ „
Srjedu 3. okt. „ „ 8 „ „ „

Hra traje 2½ hodźiny.

Nichtó njezakomdź sebi tutu wulkotnu nabožnu po přikładze Oberammergauskich :: złożenu **hru** wobhladać. Kóždy wotnjese sebi zawěsće trajace wopomnjeśo. ::

Zastupne lisćiki so **za kóždy dźeń wosebje** wot wutory 23. septembra **předpředawaja** we **Welsec překupskim domje** a w **Kindermannec knihićišćeŕni.** Dale so předawaja hodźinu do kóždoho předstajenja w hosćencu.

Přihotowacy wubjerk.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 1 000 000 hr, reklamowy w teksće 3 000 000 hr.

39. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Wjerab. | 6. oktobra 1923.

Zhromadny pastyŕski list
dla ćěsnosćow a strachow našoho časa.

Nad rowom swjatoho Bonifacija zhromadźeni biskopja Němskeje sćelu swojim wěriwym postrow a požohnowanjo w Jězusu Khrystusu našim Knjezu.

Hdyž běchmy so lětsa ke khutnym wuradźowanjam w Fuldźe zhromadźili, njezdaše so nam ničo nuzniše być, hač na wšitkón naš katolski lud zhromadny pastyŕski list złožić a so cyle swobodnje wuprajić wo nětčišim położenju a wo železnej kazni tejele wosudneje hodźiny.

Štož mamy prajić, so wšitkim lubić njebudźe. Ale za nas płaći słowo japoštoła: „Bych-li hišće człowjekam so spodobał, bych Khrystusowy służownik njebył.“ (Gal. 1, 10.) A ze Zbóžnikom my prajimy: „Njepytam swojeje wole, ale wole toho, kiž mje pósła.“ (Jan. 5, 30). Nimamy druhoho nadawka a wotpohlada, hač kaž ze swětłom wěčneje wěrnosće swěćić do ćmy časa a sebi wot njoho puć dać pokazać, po kotrymž mamy ze swojimi wěriwymi kročić.

Lubowani, ze zrudobu a hubjenstwom nasyćeni kaž ćerpjacy Job (10, 15) pohladujeće wy z nami połni rudźenja a starosće do přitomnosće a do přichoda. Woprawdźe dołho móžemy pytać w stawiznach człowjestwa, prjedy hač namakamy podobny wobraz žałostnych časow, w kotrychž smy žiwi. Najsurowiša wšitkich swěta-wójnow leži za nami. Wona je w duchu wšěch ludow woprawdźite grawanjo před wójnu zawostajiła, a wuhłodźenosć za měrom, kotryž też mjeno měra zasłuži. Ale wěrny měr nam swět dać njemóže a njecha, kaž to Zbóžnik sam praji (Jan. 14, 27). Wón njemóže ze zajědojćenoho powětra wójny won přińć, njemóže sebi wotmyslić, zo by wójska milijónow wotbronił, a přećinja hišće čas a pjenjezy, zo by hišće hrózbniše zaničace srědki a mordarske nastroje připrawjał. Radšo chcedźa so sami žohnowanja měra wzdać, hač zo bychu so wone druhomu popřałe. Město zo by so jenomysłnje za zrozemjenjo a wujednanjo ludow dźěłało a zmysł a wutroba za woprawdźite derjemćo człowjestwa so wotewriłej, zadrěja so ludźo do najwužšeje sebičnosće, do najprosćišoho nacionalisma a dadźa so wot runje tak bjezčućiweje kaž docyła wopačneje zasady wodźić: štož druhomu škodźi, to je mi k wužitku.

Sćěhwki toho su stajnje nowe wichory namocow a surowosćow, ćěsnosćow a ćerpjenjow, zajědojćenjo a wodźiwjenjo duchownoho a moralnoho žiwjenja, zašmjatanjo wšěch zwonkownych wobstojnosćow žiwjenja, škodowanjo wikowanja a wobkhoda a hospodarstwa cyłoho swěta, wothódnosćenjo pjenjez, drohota, hłód a hubjenstwo. Pod tym ćerpja po něčim wšitke ludy, a wuradźowanja a jednanja, kak by so tomu móhło kónc činić, ćahnu so bjez kónca a wjaznu w tym, zo sebi zaradźić a pomhać njemóža. Mudrosć tohole swěta bywa błaznosć (1. Kor. 3, 19).

Naš wbohi lud pak je nade wšitkim tym ćělnje a duchownje skhorjeł. Błuka bjeznadźija a zadwělowanjo stej so někotrych worštow zmócniłoj; w druhich pokazuja so podoby zymnicy, kotrež wjedu k dźiwim wubuchnjenjam a přestupjenjam. Dźěl našoho ludu, a to tón najćežšo domapytany, poskića drje swětej hnujacy napohlad měrnje ćerpjacoho rjekowstwa, połnoho dostojnosće, duchowneje wulkotnosće a sebjezapřěća. Ale mjez tym, zo naši bratřa a naše sotry nad Rynom a Ruhru tak žałostnje ćerpja, njenamakamy jich w cyłym druhim kraju nic mało, kotřiž wot skaženosće zawjeselenjow, wužiwanja a swjedźenjow nadpadnjeni, kotřiž po starym receptu bjezdniteje lohkomysłnosće su žiwi: „Dajće nam jěsć a pić, dokelž jutře wumrjemy“ (Is. 22, 13), kotřiž rejwajo skakaja, přez nuzu luda a njezbožo wótcnoho kraja, přez křesćanski porjad a wašnjo, přez zakonje wyšnosće a Bože swjate kaznje.

Druzy su do djabołskich kosydłow padnyli (1. Tim. 6, 9) a so sčinili k służownikam přiboha nahramnosće (Ef. 5, 5); woni mjetaja njesměrne hromady pjenjez a kubłow z wopancanymaj rukomaj hromadu, kotřiž so žanoho lichownistwa a jebanstwa njestróža, a su wuwučeni w zakleća hódnym wumjełstwje, sebi pjenjezy činić z hubjenstwa ludu, z hłodu a ze sylzow dźěći a khudych. Zasy druzy so zapala z horcej wjećiwosću, bychu woheń z njebjes wołali na potłóčowarjow, škodźa přez njepřemysłene skutki ludej a wótcnomu krajej a činja so ze swojimi bjezmócnymi złobami jeno směšni a zacpijomni. Woni runje tak powšitkownje škodźa, kaž ći, kotřiž wo nowych wójnach a revolucijach sonja a přez zběžkarstwo a nowe krejpřeleća chcedźa lěpše časy přinjesć.

Tak zrudny je napohlad w swěće a tak zrudne su wobstojnosće našoho ludu. Telko zakleća a hubjenstwa móže měr na čłowjestwo přinjesć, kotryž žadyn měr njeje, kotryž, kaž swj. wótc we swojim krasnym wokolnym lisće 23. dec. 1922 praji, drje je w lisćinach pisomnje zapołożeny, ale nic zakorjenjeny a zapisany do wutrobow, dokelž su w tychle wutrobach hišće přecy duchi wójny žiwe a njezboža skutkuja. Swjaty wótc dopokazuje pak też, zo je najhłubša wina wšitkoho tohole hubjenstwa wotpad wot Boha a Khrystusa, wuzamknjenjo nadžnistwa, wěry do Boha, křesćanskich zasadow ze statnoho žiwjenja, ze zakonjow swójby, šule, ze žiwjenja ludow. Je jenož jedyn wěrny měr, přiwoła wón cyłomu čłowjestwu, měr Khrystusowy, a wudawa hesło: Pax Christi in regno Christi, pokoj Khrystusowy w kralestwje Khrystusowym.

Lubowani, z tym je nam puć a zaměr pokazany. Jeli chcemy w tak zrudnym času, hdźež wšitko khabła a so łama, naše žiwjenjo na kruty zakład stajić a spomóženjo swojeje duše zwěsćić, jeli derje měnimy ze swojim ludom a swojej wótčinu a jeli chcemy pomhać jeju wukhować, tak dyrbimy so raznje a khutnje jako katolscy křesćenjo wopokazować a knježstwo Khrystusowe zasy postajić we swojim žiwjenju, we swójbje, we gmejnje, kaž wjele na nas zależi, też w zjawnym žiwjenju. Tuta swjata powšitkowna winowatosć wobjima w nětčišim wokomiku štworu přisłušnosć, kotruž wam wosebje na wutrobu kładźemy. Wone rěkaja: Modlenjo, pokućenjo, woprowanjo, pěstowanjo kóždoho počinka lubosće, też lubosće k njepřećelej.

Hłowny srědk, zo bychmy zły čas do dobroho přeměnili, zo bychmy wot jědojtych wójnskich dymow, wot zełharnosće, njepřećelnosće a namocy skaženy žiwjenski powětr wotjědojćili a strowy wobwětr měra zasy dobyli, lěpši přichod přihotowali, w kotrymž, kaž w psalmje 84. rěka, Bože spomóženjo a krasnosć w kraju bydlitej, smilnosć a wěrnosć so zetkujetej, sprawnosć a měr so wokošatej, wěrnosć skhadźa wot zemje a sprawnosć spohladuje z njebjes, — hłowny srědk k tomu je a wostanje modlenjo, wosebje wosadne modlenjo a modlitwa wšěch do derjezrjadowanoho wójska modlerjow zestupanych křesćanow. —

Tute wójsko wołamy my biskopja w tomle času nuznoho rozsudźenja. My postajamy, zo we wšitkich dioecesach a wosadach w běhu měsaca oktobra třihodźinska pobožnosć so wotdźerži. Wysokodostojni fararjo postaja sami wot so za kóždu wosadu po stawje žnjenskich a pólnych dźełow tute tři dny po jenej njedźeli a zarjaduja wšitko druhe; při tom móže Najswjećiše w monstrancy cyły dźeń abo modleńske hodźiny rano, připołdnju a wječor wustajene być. Tak chcemy we cyłej wótčinje wot wosady k wosadźe swoju nuzu bóžskej wutrobje Jězusowej a maćerskej wutrobje kralowny rožowca poručeć a wo měr prosyć za tutón njeměrny swět.

Pokućenjo rěka naša druha winowatosć. Jeje dopjelnjenjo je hórke a kisałe, přinjese pak wuhojenjo a wustrowjenjo. My smy přešli a so zhrěšili, tohodla je kaž zahuba tajke krupobićo na nas přišło. Hdyž ludy kołowokoło sebje wótřišo so počinjeja, jako bychu swojej rucy w njewinowatosći myć móhli, my modlimy so zjawnu spowědź a psalm Miserere. My wuznawamy winu, z kotrejež smy my sobu wina na wudyrjenju wójny, na spadowanju kralestwa Božoho w Němskej, na rozpadźe křesćanskeje krutosće a porjada. Přetož prěć so njehodźi: wšitke te jebanstwo a lichowanjo a hanibna służba mamonska, dźiwja rozwjazanosć a hrěšna lohkomyslnosć tak mnohich w našim času leži čežko nad nami jako wina našoho ludu, tohodla też jako naša wina. My wuznawamy so winowaći a pytamy winowatosći pokućenja dosćčinić z tym, zo čerpjenja sćerpliwje njesemy, zo krute, khutne a zlutniwe žiwjenjo wjedźemy, zo smy swěrni a sprawni. „To je spočatk našoho wumoženja“, praji swj. Bernard, „zo my začiskamy, štož lubowachmy, wobželnosćamy, na čimž so zwjeselichmy, lubujemy, čohož so bojachmy, požadamy, čomuž čěkachmy, přejemy, štož zaprěwachmy.“ (Serm. 2 de lircu meis.)

To njepóńdże bjez woporow, a jenož wo płaćiznu najćežšich woporow budże so, kaž nětkle wěcy stoja, swoboda a měr našeje wótčiny wukupić hodźeć. Zwjedże naš njezbožowny lud hišće telko woporneje mocy a zmužitosće? To je te wulke wosudne prašenjo.

Nad nami, lubowani, njedyrbi to zależeć. My znajemy wuznam wopora. My wěmy, zo je wopor jadro nabožnoho a pócćiwostnoho žiwjenja, spodźiwne srjedźišćo našeje bohosłužby. Mamy tón dospołny wopor Nowoho Zakonja, wopor Jězusa Khrystusa, kotryž hakle wšitkim druhim woprawdźitu woporu hódnosć spožča, z kotrohož my přecy nowu woporu móc a woporu zwólniwosć čerpamy. My smy tohodla zwólniwi wot pjenjez a wobsedźeństwa woprować, štož je trěbne za powšitkowne derjebyćo, za wuswobodźenjo a wukhowanjo wótčiny. Za čož su naši padnjeni rjekoju krej a žiwjenjo dali, za to wot pjenjez a wobsedźeństwa woprować njedyrbi nichtó so stajeć. My njepřinjesemy tute wopory čłowjekam, my přinjesemy je Bohu, my dótkamy je na woporje Khrystusowym a swjatośćimy je w joho krewi; potom wěmy wěsće, zo žohnowanjo na nich wotpočuje a zo žana škoda z nich nam njewurosće. Zwólniwje a radźi chcemy też swój cyrkwinski dawk płaćić. Też cyrkej słuša nětkle, kaž wěsće, do ćerpjacych małorentnarjow, kotřiž wot swojich ćeńkich dokhodow wjacy žiwi być njemóža. Štož my jej damy, je wšo druhe dyžli škoda za nas, nawopak dobytk; je to stajnohódne zapołożenjo pjenjez płaćiwych we wšej wěčnosći.

Najwažniše pak a najnuzniše je lubosć. Přetož kralestwo Khrystusowe je kralestwo lubosće, a bjez lubosće njeje wěrny měr możny. Zbóžnik je něhdy wěścił: Dokelž je njeprawda nadobyła, pola mnohich lubosć wostudnje (Mat. 24, 12). To je w našim času so stało. Dokelž so njeprašachu wjacy za sprawnosću a za Božim zakonjom, je lubosć k Bohu wustudła, a z njej lubosć k čłowjekam. Wšitke te rjane słowa wo čłowjeskosći, wo lubości k čłowjekam a wo zbratřenju ludow njejsu čłowjekow a ludy sebi zbližić móhłe; přecy hišće wobknježa stara sebičnosć, hida a njepřećelniwosć swět! W tutym zymnym lodowym powětře njemóže nihdy wěrny měr zakćěć; wón potrjebuje ćopłe słónco lubosće.

Hišće swěći wone też nam, tute słónco. Lubosć drje móže w mnohich wutrobach wustudnyć, ale cyle jeje swjaty woheń na zemi wjacy njehasnje, přetož Khrystus sam je jón na swět přinjesł a wón chce, zo by so palił (Luk. 12, 49). Hišće swěći wón też nam a rozswětla ze złotej swětłosću nócnu ćěmnotu našoho časa a wukhowa ze swojej wožiwjacej ćopłotu mnohich před smjerću zahłódnjenja a zmjerznjenja.

Bohu dźakowano, też w našim ludźe so wjele dobroho čini. Hačrunjež wšitcy ćežko ćerpja pod žałostnej kwaklu našoho njezboža, hačrunjež też tajkich njepobrachuje, kotřiž swoju wutrobu njenaturscy a njekřesćanscy zawjeruja a zatwjerdźuja napřećo nuzy ludu — lubosć Khrystusowa nuzuje tola njeličenych k njewustawacomu dawanju, darowanju, służenju a pomhanju. Z tutej lubosću so zetkawa a dźe jej sotrowscy po boku pomocna lubosć nadobnych dušow w druhich krajach, wosebje w Americy a Nižozemskej, kotrež njewustawajcy nam wopokazy wutrobnoho dźěłbraća podawaja. Bóh žohnuj wšitkich našich dobroćerjow! Woni prócuja so najlěpje wo měr; woni dźěłaja woprawdźe na zbratřenju ludow; woni pěstuja swjaty woheń lubosće a staraja so za to, zo so wjesele zapłomjeni a zo lud po ludźe zažehli a swětej lěpši přichod přizjewja, zo přez wšě hranicy krajow a přez wšě morja wbohomu čłowjestwu nowe ćopłe žiwjenjo spožča.

Jich krasny přikład a předewšěm přikład našoho Swjatoho Wótca, kotrohož dobroćiwosć smy sami tak často nazhonić móhli, dyrbi nas pohonjeć, dobre činić a nic wustawać (Gal. 6, 9) znowa zmužiće wojować přećiwo nuzy a hłodej, drohoće a njedostatkej wuhla. My chcemy na to sebi wutrobnje myslić, tajkim pomhać, kotřiž su khudši dyžli my, hłódne dźěći syćić, tradacych wokřewjeć, čěkacych

hospodować. My njechamy so tež stróžić před najćežšej kaznju křesćanskeje wěry, před kaznju lubosće k njepřećelej. —

Tak praji bóžski Zbóžnik: Słyšeli sće, zo bu prajene: Dyrbiš lubować swojoho bližšoho a hidźić swojoho njepřećela. Ja pak praju wam: Lubujće swojich njepřećelow, činće dobrotu tym, kotřiž was hidźa a prošće za tych, kotřiž was přesćěhuja a zlě rěča wo was, zo byšće dźěći byli swojoho Wótca, kiž w njebjesach je. (Mat. 5, 44).

To njeje jenož rada, to je kruta kaznja za wšěch, kotřiž chcedźa dźěći Bože być. Nam dyrbi tale kaznja swjata być a my chcemy ze wšej khutnosći ju dopjelnjeć. My wotrjeknjemy so wšěch mysli a wotmysłow hidy a wjećiwosće; my njemyslimy na wróćopłaćenjo. My spokojamy so z tamnym wjećenjom, kotrež swj. Paulinus njebjeske wjećenjo mjenuje, zo my mjenujcy swojich njepřećelow lubujemy a za nich so modlimy. My njechamy njepřećelow zničić, ale njepřećelow wujednać, nic ludy rozdwojić, ale ludy zbratřić, nic měr kazyć, ale měr činić, kaž nas wjerch japoštołow napomina, zo bychmy z wěru zjednoćili póćiwosć, ze sćerpliwosću pobožnosć, z lubosću k Bohu lubosć k bratram, z lubosću k bratram lubosć k človjekam, z lubosću k človjekam lubosć k njepřećelam (2. Pětr 1, 7).

Lubowani wosadni! Naša nuza je wulka a rosće dźeń wote dnja. Tohodla chcemy wšitke swoje modleńske mocy nałožeć a hromadu brać a cyły měsac oktober k swjatej křižnej wójnje modlenja wužić. Kaž z jeneje wutroby a z jeneje duše chcemy z psalmistom k njebju wołać:

O Božo, ty so rozhněwa na nas a tola sy so zasy nad nami smilił. Potřasł sy zemju a ju rozpačił, zahój jeje rozkwěki, přetož so čumpa a rži. Ty sy swojomu ludej njezbožo připósłał a jón napojił z winom ćěsnosće. Tola sy tym, kotřiž so Tebje boja, znamjo dał, zo bychu wumóženi byli. Tak skutkuj spomóženjo ze swojej prawicu a wusłyš nas. (Ps. 59, 3 sć.)

Tak modlmy so, lubowani, a spóznajmy znamjo wumożeńske. Swjaty Wótc je nam je wujasnił; wone rěka: Pax Christi in regno Christi — Měr Khrystusowy w kralestwje Khrystusowym. K nam přińdź twoje kralestwo! O Jehnjo Bože, kotrež preč bjerješ hrěchi swěta, wobradź nam měr! Amen.

W Fuldźe, 23. augusta 1923.

Nad rowom s. Bonifacia zhromadźeni wyšši pastyrjo dioecesow Němskeje.

Za Mišnjansku dioecesu: Khristian, biskop.

Politiski rozhlad.

Němskostatne ministerstwo, lědom zestajene, so zasy hižo drjebi — haj je hižo zasy wotstupiło. Kancler dr. Stresemann je srjedu wotstup cyłoho ministerstwa němskomu presidentej wozjewił a zdobom wot njoho nadawk dóstał, nowe ministerstwo wutworić.

W dotalnym ministerstwje, z přisłušnikow němskeje ludoweje, centrumskeje, demokratiskeje a socialdemokratiskeje strony wobstojacym, pokazowachu so njepřekročne differency. Němska ludowa strona žadaše, zo bychu tež přisłušnicy němskonarodneje strony do knježeństwa přijeći byli, čomuž so demokraći a socialdemokraći spjećowachu. Najwjetši zadźěwk dorozumjenja pak běše zawěsće tak mjenowany społnomócniski zakoń, we kotrymž dyrbješe so knježeństwu prawo dać, na hospodarskim, financnym a socialpolitiskim polu samostatnje wukazy wudawać, kotrež bychu sebi wobstojnosće runje a nuznje žadałe. Socialdemokraći nochcychu do tohole zakonja kusać, zo by němske hospodarstwo so zasy zběhnyło, bě wotmyslene na wobsedźeństwo sylne dawki położić, zdobom pak tež wósomhodźinski dźěławy dźeń wotstronić. Socialdemokratiska strona nochcyše zakońske zběhnjenjo wósomhodźinskoho dźěławoho dnja zastupować. —

Kancler dr. Stresemann twori nowe ministerium. Kaž rěka, budźe ličba ministerijow wobmjezowana. Z tym by so wutworjenjo nowoho ministerija zawěsće wołóžiło. —

W **Španiskej** je so před krótkim politiski přewrót stał. Wojeństwo je so tam zmocowało knježstwa a dotalne ministerstwo nuzowało k wotstupej. Na čole tutoho politiskoho hibanja stoji general Primo de Rivera, bywši wójnski minister, jedyn z najwustojnišich španskich generalow. Nastork k tutomu wustupowanju wojeństwa je dała njepłódnosć a njezamóžnosć parlamentaristiskoho režima. Kraj dyrbi być z njepłódneje stroniskeje politiki wuswobodźeny.

Kral powoła generala z Barcelony do Madrida; njesměrnje wjele ludu ze wšěch stawow běše so na dwórnišću zešło, kotryž generalej při wotjědźe žiwje a mócnje přiwyskaše. Hdyž bě powěsć wo wojeńskim pozběhnjenju so rozšěriła, wotstupi hnydom Alba, minister zwonkownych należnosćow, kotryž z kralom runje w San Sebastian přebywaše. Garcia Prieto, ministerski předsyda namjetowaše kralej, zo by Primo de Rivera a wšitkich generalow, kotřiž běchu so jomu přizamkli, wotsadźił. Kral to wotpokaza měnjo, zo dyrbi tajku kročel sebi derje přemyslić. Prieto poda na to demisiju cyłoho kabineta, kotruž kral přiwza. Hnydom bu wutworjene direktorium, z najstaršich generalow wobstojace — dale wójnski staw zawjedźeny a předcensura nowinarstwa připoručena.

We wosebitej powěsći na španski lud pokazuje Rivera

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Pokračowanjo.)

Najeńkowa pohlada z woknom won. Tež wonka bě hižo ćma a jeje dźowka hišće preč. Po dołhim bědźenju wobroći so, wza muža za ruku a rjekny: „Budź Bože dla prošeny, Jurjo, a njehněwaj so! Sym so z njej wadźiła, a wona je — ćekła.“

„Ćekła? — —“

„Ja, ja — mój Božo! — ja sym ju wuhnała! Ta nahłosć! — —“

Najeńk sebi přez włosy zjědźe. Na to hrabny žonu za ramjeni, a rjekny ze strašniwym hłosom: „Žona, stało-li so žane njezbožo, budź ći Bóh hnadny! — Hdźe je šła?

„Ja njewěm.“

Najeńk khwataše w skoku na dwór. „Njeje nichtó widźał, hdźe je Maruška popołdnju šła?“

„K młynu je šła“, rjekny stara dźěłaćerka.

„Hejdano“, zawoła nastróžany Swoboda, „zesedłuj konjej — hnydom — abo — ćisń jeno ruby na njej. Zasobu, što hladaš?“ Běžeše hižo sam do hródže ćisny rub na konja, skoči na njeho kaž młody hólc a jěchaše w skoku k młynej.

Widźeše w duchu Marušku hižo mortwu płować po hajńkec hatku.

Najeńkowa měješe mjez tym smjertny strach wustać. Běhaše po jstwje kaž bjez rozoma. Zdaše so ji, kaž by so wjerch nad njej palił. Wuběža před wrota a hladaše do ćmy. Čeledź stoješe na dworje a šukotaše mjez sobu, što ma to być? — Swobodźina poča so w cyłej styskności modlić. Hdyž so tak modleše, wobroći swojej woči k štomowemu pućikej, kotryž k Radměricam wjedźe a wuhlada wot tam swětleško, jeničke w bjezkónčnej ćmi. Ani wóčka wjacy wot njoho njewobroći. Swětleško bliżeše a powjetšeše so a za khwilu spózna wona dweju človjekow. — „A je móžno — to je knjez farař, škórnje so jemu błyšća — a to — haj to je!“ zawoła a běžeše napřeco: běše to knjez farař z Marušku. Lědma dokroči Swobodźina hišće někotre stopy, postrowi knjeza fararja a chcyše Maruščy

na mnohe zjawne njedostatki, kaž mordarstwa, kotrež su so po poslednim času stałe (mjez druhim bu skócowany kardinal Soldevilla), na wothódnosćenjo pjenjez, na rozmjetowanjo statnych pjenjez, na podhladne wikowanske wučinjenja, přecy a njehańbićišo wustupowacu njemoralnosć, na powšitkownu njewěstosć a rozwjazanosć, na njedosahace wupłodźowanjo ratarstwa a industrije, komunistisku agitaciju, na justicu pod wliwom politiki stojacu, na dospołnu njehibitosć knježerstwa atd.

Rivera chce woprawdźe špansku politiku wjesć, njedźiwajo na politiske strony, nic nacionalistisku kaž Mussolini w Italskej, kiž je liberalny a fašista. Rivera je křesćanscy zmysleny muž. — Albu, prjedawšoho ministra zwonkownych należnosćow, kotryž je do Biarrity ćeknył, chce wón wobskoržić, dokelž je tón ze špatnymi wikowanskimi wučinjenjemi kraj škodował a wot kapitalistow so k tomu pječa wobtykać dał, sam so ze swojoho zastojnstwa wobohaćał. Rivera wutwori wobydlerisku woboru na 450000 muži ličacu, kotraž ma joho politiku podpjerać a wo porjad a wěstosć so starać. — Wašnja politiskoho žiwjenja chce wón přeměnić docyłnje. Cyrobizny dyrbja so potuńšić. Njesmě so ćerpjeć, zo so w městach za warjenja po jenym kusku telko žada, kaž so wonka pola bura abo zahrodnika za cyły ducynt płaći. Kaž so piše, chce Rivera čas wojerskeje służby na dwě lěće postajić (dotal 3); z tym by lud za so hišće bóle dobył a porok dočasa wotrazył, zo chce traś militarismej hołdować. Civilnych gouvernerow je wón wotsadźił a generalow na jich městno postajił. Z tutych je na přikład general Losada w Barcelonje w prěnim swojim wukazu njepóćiwe předstajenja w tamnišich varietach kruće zakazał, na kotrež bě so katolske nowinarstwo dawno hóršiło.

Socialisći a radikalni su wězo přećiwnicy nowoho hibanja — njewěrja pak sebi zjawnje wustupić a přećiwo nowomu systemej agitować. Kak so hibanjo dale wuwije, hač wučisćenjo politiskoho žiwjenja w Španiskej přinjese, dyrbi čas wučić. —

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Njedźelu 30. sept. 1923 měješe „Jednota“ swoju měsačnu zhromadźiznu w kat. towaršni. W njej poskići nam knjez prof. Bryl jara zajimawy přednošk wo měsće Moskwje, wo jeje nabožnym žiwjenju, wo powazy jeje wobydlerstwa, wo šulskich wobstojnosćach, wo swojich wosobinskich nazhonjenjach za čas přebywanja a wučerskoho skutkowanja w Moskwje. Wobšérny, ale jara zajimawy přednošk zbudźi powšitkownu kedźbliwosć přitomnych. Po přednošku wuradźichu so wšelake towarstwowe należnosće.

Z Budyšina. Zańdźenu srjedu, 3. okt., wotmě Maćica Serbska swoju nazymsku zhromadźiznu w Serbskim Domje w Budyšinje. Hdyž měješe zhromadźizna so započeć — w 2 hodź. — běše łubja hišće nimale prózdna — po něčim pak so pjelnješe, tak zo bě skónčnje nahladna ličba sobustawow přitomna. Přitomni běchu zwjetša ze serbskeje intelligency — z druhich worštow serbskoho luda na př. ratarjow bě tu mało zastupjerjow tón raz. Nuzne nazymske dźěło, kotrež so lětsa kopi, dokelž wšo je zapozdźene, je jich wotdźeržowało.

Najdostojniši knjez tachant J. Skala, předsyda Maćicy Serbskeje, wotewri zhromadźiznu. Z postrowjacymi słowami spominaše na ćežkoty časa, kotrež też skutkowanju Maćicy ćežke zadźěwki do puća kładu a wupraji nadźiju, zo lěpše časy zasy přińdu za našu wótčinu a za naš luby serbski lud.

Najwjetšeje ważnosće z programa nazymskeje zhromadźizny měješej přednoškaj wot kk. prof. Ludvika Kuby a šulskoho direktora M. Wjeraba.

Prěniši knjez podawaše duchapołne wujasnjenja a rozłoženja k lěpšomu zrozemjenju a poważowanju krasnych wobrazow serbskich drastow, kotrež je na łubi Serbskoho Doma wustajił. Wón nam rozestaja, kak je z wobćežnosćemi so bědźić měł při zhotowjenju wobrazow; ćežko běše modelle dóstać — ludźo nochcychu wosrjedź nuznoho dźěła sedźeć. Dale rozłoži zasady, po kotrychž je molował — molował je jenož tučasne drasty. Drasty, kotrež so woprawdźe hišće noša. Wo wuznamje narodnych drastow rěčo, předstaji nam tak rjenje a hłuboko, zo drasta njeje jenož něšto připadne a zwjeršne štož je človjek na so čisnył, zo by nahotu přikrył a so škitał před njeluboznosćemi wjedra — ně, w drastach so wupraja začuwanjo a powaha ludźi. —

Wulcy wědomostny a zajimawy přednošk měješe potom knjez wyšši wučer a direktor M. Wjerab wo kultusowych městnach w Serbach — wosebje wo Čornobohu a Běłobohu — a posudźowaše w nim nahlady k. prof. Peiskera wo tutej wěcy.

Žiwa rozmołwa rozwi so potom wo wšelakich narodnych należnosćach — wuprajachu so přeća a starosće. Z wosebitej lubosću rozpominaše so na wohrožene Serbstwo w pruskej a Delnjej Łužicy a naspominachu so srědki, z kotrymiž by so dalšomu rozpadej serbskeje narodnosće zadźěwać móhło. Wšě jednanja wobknježeše narodna horliwosć a kruta wotmyslenosć, Serbow rěč a wašnja škitać. —

Z **Radworja.** Njedźelu tydźenja wotmě naše towarstwo młodźencow swój nazymski zabawny wječor pola Delanec. Nimo spěwow a hrow, kotrež młodźi poskićichu, měješe tutón swjedźeń też druheje ważnosće. Na nim rozžohnowa so zjawnje dotalny prezes a wjednik towarstwa z nim. Je to k. farař Dórnik, kotryž je před něhdźe 12 lětami towarstwo młodźencow tu założił. Pod nim je so rjenje wuwiło, sebi też pyšnu korhoj kupiło a wšelake wjetše hry (na př. Ćišinskoho „Na Hrodźišću“) wuwjedło. Dźak přitomnych tołmačeše jedyn z něhdyšich sobuzałožerjow: k. kubleŕ Jan Cyž-Stróžišćanski, přejo wjeledost. k. fararjej Dórnikej wšo najlěpše do přichoda. Na předwječoru joho wotkhada

---

něšto rjec. Knjez farař pak jej na tym zadźěwa a rjekny: „Pójmy nutř, hdźe je knjez Swoboda?“

Z nazdala wusłyšachu konjacy dupot.

„Mužo, tu je knjez farař!“

Swoboda skoči z konja, wobjima Marušku ju horco k wutrobje přihnuwši a na to postrowi lubosćiwje knjeza fararja. Z měrnym hłosom dźeše na to: „Tu wam wjedu wašoho ćěkawca. Přińdźe ke mni wo hospodu prosyć, myslu sebi, zo budźe też pola was łožo za nju — a tuž sym ju wam přiwjedł.“

Pohlada na mać a ta złoži woči k zemi.

„Dostojny knježe, prošu, zo byšće latarničku hasnył. Přinjesu skleńčku wina a wy nam dobroćiwje připijeće, zo so nam domjacy měr z nowa nawróći. Wo dompuć njetrjebaće so starać, dam Hejdanej zapřahnyć.“

„Ale bórzy, sym zwučeny, w dźewjećich lehnyć khodźić.“

„Kaž je wam spodobne.“

Swoboda přinjese blešu, nala skleńcy a rjekny, žonu za ruku přimnywši: „Žona, sy so překhwatała, možeše z toho njezbožo nastać, budźmy přichodnje mudriši.“

„Tak je“, doda knjez farař, „nimataj wjacy hač tuto jene dźěćo, njenućtaj je!“ Připijachu sebi, powědachu khwilku a na to wrjeskotaše wozyčk k Radměricam we cmowej nocy.

To běše póndźelu do Wšěch Swjatych.

Wutoru rano bě na Čerwjenym dworje zasy wšo při starym, jeno Maruška khodźeše blěda a zrudna. Mać drje to widźeše, tola boješe so ji něšto rjec. Hnydom po wobjedźe so lehny ani dortka njewoptawši: „Dyrbi so prawje wupoćić — zyma ju jeno tak łamje“, rjekny. Tola njedyrbješe tak bórzy zasy stanyć. Čim dale, čim hórje bě, rano zahe dyrbješe Hejdan hižo do města po lěkarja dojěć. — Tutón přišedši sebi khoru wobhlada a rjekny: „Póscelu ji próški přećiwo zymnicy; tola snadź z tym njewoteńdźe. Dyrbjało-li hórje być, póscelće po mnje.“ A na ranjo bě woprawdźe hižo tak złě, zo dyrbješe Hejdan z nowa do města. Khorosć bě tak nahła, zo Maruška mało wjacy wo sebi wědźeše a cyle cuzy rěčeć poča. Lěkař hnydom spózna, zo ma tu z krutej hłowjacej khorosću činić a da za tym swoje rozkazy. Wonka w khěži wopraša so Swo-

z Radworja zaspěwachu k. fararjej Dórnikej, jako swojomu předsydźe towarstwje młodźencow a knježnow hišće harmoniske zastańčko jako „Božemje“. Wšón hnuty dźakowaše so nowy k. farař za wšě počesćowanja a wosebje tež dary, kotrež su dobri ludźo tak nadobnje nawdawali. Bóh daj k. fararjej Dórnikej hnadnje strowosć a čiłosć k joho dalšomu skutkowanju!

Ze **Zdźerje.** Za našu młodu wosadu, kotraž drje hižo 4 lěta wobstoji, bě wčora wurjadny dźeń radosće. Bóh bě nam tež hač do wječora rjane wjedro k tomu wobradźił. Dotalny naš dušipastyr, Radworski knjez kapłan, je so nětko k nam přesydlił jako farař. Joho miłosć, najdostojniši knjez tachant Skala je k. Dórnika na dopołdnišich Božich służbach swjatočnje před zhromadźenej wosadu zapokazał a jomu wšě prawa a mocy přepodał. Hižo na mjezach wosady, w Brěmjenju postrowichu joho křižerjo. Knjez farař Rjeda-Kamjenčanski, joho towarš z lět studijow, witaše joho do wsy. Tu běchu też před hrodowskej zahrodu kk. wučeŕ Hajna, cyrkwinscy předstojićerjo, šulske dźěći, holčki zwjetše wšě družki, druzy wosadni a mnozy přećeljo k. far. Dórnika z dalšeje wokoliny zhromadźeni. 3 družki a knjez Jakub Kasper, jako jedyn z cyrkw. předstojićerjow, wuprajichu tohorunja rjane słowa witanja. Potom ćehnjechu wšitcy kěrluš spěwajo, prědku cyrkwinske korhoje, do kapale. Třoji wutřěl woznamjeni wokomik, hdyž nowy k. farař do domu Božoho zastupi. Po khwili přijědźe też z Budyšina tachantski wóz a najdostojniši k. tachant Skala wukonješe potom dalše wobrjady. Na kóncu měješe nowy k. farař prěnju swjatočnu Božu mšu. Wulke je polo skutkowanja nowoho k. fararja. Daloko a šěroko su rozbrójene wowcki, kotrež ma „Dobry pastyŕ“ zastarać. Najnuzniše budźe nětko też założenjo kěrchowa za tutu wosadu. Bóh přewodźej knjeza fararja Dórnika ze swojim žohnowanjom.

Z **Khrósćic.** „Ratarski dorost“ — nastupnik prjedawšoho „Serbskoho burskoho towarstwa“ — założeny w lětušim naléću, woswjeći njedźelu swój prěni założeński swjedźeń w „Herbskej grychći“. Serbska ratarska młodźina, kotraž so pod načolnej firmu w tutym towarstwje zhromadźuje, chce po powitanskich słowach swojoho prěnjoho nawjednika, knjeza hospodarskoho pomocnika J. Wawrika z Nuknic, hajić našich wótcow wašnjo, so nic jich hańbować a před druhimi so wobojeć, škitać narodne kubło, zdźeržeć kóždy hruzlk narodneje zemje. Tute słowa z erta młodoho Serba, kotryž so hori za namrěte idealne kubła našich prjedownikow, wuklinčachu kaž narodne confiteor, z rědka słyšane wuznaćo k wšomu dobromu, štož sebi kóždy woprawdźity narodowc česći a waži. Tu čuješe so kóždy Serb doma, ke kotromuž njejsu mać, rěč, nałožk, wótčina hołe frazy. Sobustawy „Dorosta“ — też serbske knježny do njoho słušeja — hrajachu čile a wušiknje hrě „Młody muž, hdyž wari“ (wot M. Andrickoho) a „W paslach“ (wot knjeza dr. Wjacsławka) — nadawk to, kiž česćuje hrajerjow, hdyž swoje mocy, swój čas a pjenjezy wopruja narodnomu skutkej. Při krótkosći časa rěči z toho lubosć a woporniwosć. A dokelž dopisowaŕ wšěch po mjenje njeznaje, tuž njech je sumariske připóznaćo a zjawny dźak też na tutym městnje wuprajeny. Do srjedź tutoho předstajenja wěnowaše knjez ryćeŕkubleŕski najeńk Rjenč-Worklečanski młodomu dorostej swjedźeńske słowa, rysujo zaměr towarstwa, wuwjedźeše, što je našomu ratarstwu trěbne. Žadaše sebi, zo by serbskosć hišće bóle naše narodne hospodarstwo (překupstwo, rjemjeslnistwo, přemysło atd.) překisało a skónči z wuznaćom: Serb budź Serbej bratr. Też knjez wučeŕ Słodeńk wěnowaše młodomu towarstwu słowa dźaka a připóznaća a pohonješe joho sobustawy, z cyła serbski ratarski dorost — mužskich a žónskich — k narodnomu dźěłu. Serbski duch wěješe cyły wječor, wšitcy wědźachu so jako jena swójba, dźěći jeneje maćerje — Slaviae a tajke swjedźenje z cyle serbskim razom (też w hudźbje, rejach a dalšej zabawje) přinošuja skónčnje narodnej ideji a lubosći ródneje zemje a rěče. Štož sće, budźće cyli!

Wozjewjenjo.

Činju znowa wšitkich, kotriž so za literarne dźěło zajimuja, na kotrež je „Českołužiske towarstwo „Adolf Černý“ w Prazy l. 1921 myta wustajiło, kedźbliwych na wozjewjenja w 7. čisle Českołužiskoho Wěstnika a też na wozjewjenjo Kat. Posoła w čisle 30. a „Łužicy“ w čisle 1. l. 1922.

Štóž chce so wo myto zamołwić, dyrbi hač do 1. novembra t. l. najpozdźišo swój wudźěłk w rukopisu na moju adresu (Praha I Náprstková 8) připósłać; hewak njemóže so joho dźěło hižo sobu hódnosćić a mytować.

Wladimir Zmeškal,
sekretar literarneje komisije.

Swjatočne poswjećenjo nowych zwonow w Khrósćicach.

Khrósćicy — hewak srjedźišćo katolskoho Serbowstwa — dóstachu w běhu 3 lět hižo druhe nowe zwony. To je woporniwosć, kotraž česći cyłu wosadu. W lěće 1920 swjećene worclowe bychu bórzy dodźeržane byłe a jich zynk njespokoji wucho a wutrobu. Tuž so cyrkwinske předstojićerstwo jenohłósnje za nowe mjedźane (mosazne) rozsudźi, štož dobry wothłós w cyłej wosadźe wubudźi. Stare so na nowe sobu zaměnichu — a znata firma Gaidern a syn we Wrótsławju je zhotowi. Hižo wo dokónčne prawidne wučinjenjo je sebi k. wulkopřekupc Šejna w Kamjencu wulke zasłužby nadobył a wosadu před wjetšej škodu wukhował, kaž dźě je też nowe zwony ze swojim ćežitym awtomobilom do domizny přewjezł, najprjedy hač do Zejic a njedźelu připołdnju do wosadneje wsy (dopołdnja běše motor zaprajił a tak wosadni podarmo čakachu). Wot čestnych wrotow pola Wingerjec přewodźeše jich swjedźeński ćah hač na kěrchow. Tu poskići jej powitanske słowa wosadny k. farař

---

body: „Hdźe je knježna była, zo je so tak zazymniła?“

Bě póndźelu na hajńkec hatku, je tam po čołmiku jězdźiła.“

„Tajke něšto sebi myslach.“ Při sebi pak zabórča: „Je-li to jenička wina. — To pak mózu wam prajić: Budźe z Božim dźiwom, hdyž tón raz přetraje. Při jeje krutym ćele pak je tomu nadźija —; jeno mějće so stajnje po mojich přikaznjach a wothladajće ju derje!“

Swobodźina kiž bě při durjach jeho prěnje słowa wusłyšała, zo so tu wo žiwjenjo a smjerć jedna, padźe na kolena zastonajo: „Božo, smil so! Ja, ja sym na wšěm wina!“

Maruška měješe mnoho wustać a wjacy hač jedyn króć kłapaše smjerć do duri. Ale dyrbješe nimo kročić. Na wšě pjeć njedźel ležeše Maruška.

Referendar bě přez lěkarja wo Maruščynej strašnej a nimo toho natykowacej khorosći zhonił a při tym by so lěkarjej wusunyło, zo móhło drje też po jeje rjanosći być. Tohodla pósła referendar na Wšěch Swjatych město wopyta do Čerwjenoho dwora lisćik:

Wjelečesćenomu knjezej J. Swobodźe!

K swojej wulkej zrudobje sym wot knjeza dr. N. zhonił, zo Waša česćena knježna dźowka na złu khorosć leži. Při tajkich wobstojenjach by mój wopyt, kotryž sym Wam na dźensniše přilubił, jeno wobćežny być móhł. Tohodla prošu, zo byšće mje zamołwjenoho měł, a budźće přeswědčeny, zo Wašu zrudobu dźělu dla njezboža, kotrež je Was potrjechiło.“

Swoboda přečita list. „Ani njepiše, zo bychmy jomu wozjewili, hdyž so Maruška wustrowi.“

„Haj, haj, ći mužojo!“ zdychny najeńkowa.

Snadź něhdźe za tydźeń přińdźe nowinka, zo je Bróna ze służby pušćeny.

Hač dotal bě wěrićelow z tym wotbył, zo ma Swobodowu dźowku slubjenu. Hdyž so woženi, so jim wšo wupłaći. Wěrićelojo čakachu a požčowachu z nowa. Ale nadobo so wěc přeměni. Ducy bě so powěsć wo zrudnym podawku na Čerwjenym dworje rozšěriła, a zo njeje nadźije Marušku smjerći wukhować. Tuž hladaše kóždy z wěrićelow, zo za swojim přińdźe — so rozymi, zo žadyn ničo

Šewčik: „Wjeselimy so na zwonach, kotrež je woporniwa lubosć wosadnych zmóžniła to k česći Božej a swojomu wužitku. Runje na s. Michała, wojowarja cyrkwje, su dóšle a njech su zwony same škit wosady na zastupnu próstwu jich patronow. Witajće k nam, jako pósłojo Boži po dóstatej swjećiznje, zo byšće lětstotki dołho Boha khwaliłe a naš lud po puću křesćanskoho žiwjenja přewodźałe. Tu lubosć, kotruž je cyła wosada do was słała, hajće a množće ju we wšěch wutrobach, zo by so dopjelniło hrónčko na wulkim zwonu: „Škitaj, Božo, lud a kraj, kotrymž zwonju, zbóžnosć daj!“

W druhej hodźinje započinaše so swjatočne poswjećenjo přez najdostojnišoho knjeza tachanta Skalu z assistencu wosadnych a druhich duchownych, mjez nimi k. fararja Cyža-Hajničanskoho, kiž po dlějšej khorosći ze swojimi Serbami ćiły a wulěkowany so zasy wjeseli. Wobšěrne wobrjady knjez tachant w swojej narěči w cyrkwi nadrobnišo rozłoži. Jednota spěwaše k tomu Kocorowy psalm. W kole sedźachu kmótry we swojej krasnej narodnej pyše a mějachu kmótřić kóžda swojomu zwonej a to prěnjomu: Hana Wjeńkowa z Khrósćic, Marja Rjenčowa z Worklec, Hańža Rjedźina ze Zejic a Hańža Krawčikowa z Jawory, — druhomu: Marja Hilina a Madlena Grofina z Khrósćic, Hańža Kralowa z Nuknic a Madlena Leiderowa z Wudworja, — třećomu: Hańža Kralowa z Khrósćic, Hańža Swejdźina z Jaseńcy a Hana Henčlka z Kozaric, — štwórtomu: Marja Hojeŕka z Khrósćic, Marja Jaworkowa z Nuknic a Marja Rjedźina z Hory. Po hornim rjedźe su zwony poswjećene s. Mariji, ss. Symanej a Judy (patronomaj Khrósćanskeje wosady — „Wamaj so dowěrju“), s. Bosćanej („Khorosćam wobaraj, njebjesa wotamkaj“) a s. Józefej („W žiwjenju a smjertnym straše škitaj pěstoń duše naše“). Zwony stoja „des, f, as, b“ a su I. (bjez armatury) 38,51 — II. 21,14 — III. 11,70 a IV. 8,29 centnari ćežke. Připrawjene waža dohromady na 120 centnari. Skazane běchu wone na 75 centnari, su pak so 80 centnari poradźiłe, za čož a hišće druhe ma so 100 centnari pšeńcy nawdać (najprjedy sebi firma 300 cent. dopłatki žadaše). Wo to je so wosebje k. Šejna postarał a zbytny dołh (33 milijardow) hnydom zarunał. Zwony su so wulkotnje poradźiłe. Chcychu tola interesentojo we Wrótsławju za nje 2500 centnari rožki a hišće wjacy zapłaćić, a wosada ma je nětko za 800. Stare běchu hubjene, štož dyrbješe firma sama přidać. Město e gis h cis, bě e g b c nastało. Nětčiše je knjez hudźbny direktor a studijny rada Pischel w Budyšinje pruhował a za jara dobre spóznał. Škoda, zo je na wječor słyšeć njemóžachmy byrnjež we wěži wisałe. Mały zwón přenizko wisaše, štož so njeje doprědka dokładnje wuměriło a tak so při hibanju spódnoho (wulkoho) dótkaše. Hišće w 10. hodźinje dźěłachu montěrojo při milinje, zo bychu njedostatk wotstronili.

Po swjatočnym woswjećenju podachu so pobožni wěriwi do cyrkwje, hdźež po wuspěwanju kěrluša knjez tachant swjedźeńske słowa wosadnym poréča a wotrjady poswjećenja rozłožowaše. Po tym podachu ss. kk. duchowni a wučerjo, kmótry a jich přiwuzni a hišće druzy wosadni do farskoho domu, hdźež bě „kmótřacy kofej“ z dobrym přikuzkom přihotowany, wot nich darjeny, kaž też nadobna wječeŕ. Też hišće tu dźak za wšu woporniwosć a lubosć. Swjatočny dźeń běše přez serbskich křižerjow porjeńšeny při nutŕwjedźenju zwonow. Najrjeńši wuspěch swjatočnosće budźe dopjelnjenjo mnohich prósstwow swjedźeńskoho réčnika.

Zo su so naše nowe zwony tak derje radźiłe, wjeseli so cyła wosada. K česći nowych zwonow wuhotuje so njedźelu w „Herbskej grychće“ w Khrósćicach swójbny wosadny swjedźeń. Na tutón so cyła wosada lubje přeprošuje. Kóždy dyrbi přińć: Bur abo čeladnik, zastojnik abo dźěłaćeŕ. Tu chcemy pokazać, zo móžemy my też přezjene we wosadźe žiwi być, tak přezjene, kaž zwonow hłosy přezjene klinča. Tu přednjese so wulkotny epos „Khrósćanskim zwonam“ wot našoho wosadnoho knjeza fararja Jakuba Šewčika pěsnjeny, dale hraje nam naš „ratařski dorost“ hru „W paslach“ wot dr. Wjacsławka. Naša „Jednota“ wustupi ze wšelakimi serbskimi spěwami. Započatk so hišće na klětcy wosadnym wozjewi.

Z cyrkwje a swěta.

Wulke zemjerženjo w **Japanskej** běše za tučasnych mócnarjow a wulkich našoho časa mócne „mene-tekel!“ a dopomni je na wjetšoho knjeza wyše nich, na kotrohož wšak dźěći swěta rad njedźiwaja. Za krótke mjeńšiny zniči Boža ručka wudźěłki človjeskich rukow, na kotrychž generacije twarjachu a sebi na nje něšto zbyć dawachu. Kaž dźěćace hrajki sypnychu so krasnosće wulkich sławnych městow Tokija a Yokohamy do hromady. Njewuči nas tutón zrudny podawk jasnje, kak wobmjezowana wša človjeska móc je? Njemóže też bjezbóžnu Europu podobne njezbožo potrjechić? Mene-tekel-phares! Cyrkwinske wustawy w Tokiju a w Yokohamje su zdźěła zapusćene, zdźěła zdźeržane wostałe. Wustawy we druhich městach, kaž w Osaka, Nagasaki, Urakami a dr. njejsu škody poćerpiłe.

Susodna narańša **Sibiriska** je dóstała nowe biskopstwo. Po namjeće Mohilewskoho biskopa barona Roppa je Swjaty Wótc přistaw Wladiwostok při japanskim morju za sydło nowoho biskopstwa pozběhnył. Biskopstwo pomjenuje so po měsće.

Rjana wulka cyrkej swjatoho rowa w **Jeruzalemje** je dodźeržała. Napjatosć a njedowěra mjez wšelakimi wěrywuznaćemi, kotrymž cyrkej zhromadnje přisłuša, njedowoli dokładne porjedźenjo. Žane wěrywuznaćo njecha dźěła druhomu přewostajić, a na zhromadne dźěła njemóža so zjednoćić. Tak wostanje wšo při starym a zerzawizna časa dale na krasnym twarje žerje.

---

njedósta, A z toho sćěhowaše, zo smědźeše knjez Bróna z lohkim wačokom wotsal khwatać.

„To běštaj mi pěknaj nawoženi!“ dźeše najeńkowa.

„Hm!“ zabórča Swoboda ze zubami zakusnywši. —

Wot toho časa, hdyž bě Maruška skhorjeła, khodźeše Libowa — kiž běše hišće přecy na dworje — dźeń wote dnja z wječora do młyna, zo by hajńskomu powědała, kak so z Marušku ma. Sam tam njeńdźeše, běše hišće hněwny wot kermuše. Junu přińdźe žona z wjesołej nowinku, zo je knjeznička prěni raz zasy łožo wopušćiła; je so woprašała, što knjez Jurij dźěła. Młodźencej so při tych słowach dych staješe. Bě wěste, zo na wšo zabudźe a zo tam zasy póńdźe.

Běše to prěnju njedźelu adventa. Sněh so z njebjes sypaše a wótry wětřik honješe mócne mjećele. Popołdnju dźěše Dobrakec Jurij do dwora. W khěži powisy třělbu na hózdź a wotřesowaše sněh.

„Ah, knjez Jurij“, dźiwachu so holcy joho zetkawši, — „a žadny hósć. Myslachmy, zo su was dawno paduši pokradnyli.“

„Je knjez Swoboda doma?“

„Je doma.“

„Tak so dźi woprašeć, hač je knježna stanjena a hač móhł zastupić?“

Tu pak přińdźe hižo Swoboda sam, kiž bě joho rěčeć wusłyšał. „Kóc jene wjekso, človječe, hdźe 'noż sće tčał? Čohodla njejsće ženje přišoł? — Snadź sće so też khorosće bojał?“

„Čerta sym so bojał — ale knježnam visity činić, hdyž su khore, to so njehodźi.“

„Nó, jeno dale! Maruška tam je.“

Zastupištaj. Swobodźina sedźo šiješe, Maruška wotpočowaše we wulkim stole, hladajo z mutnym wóčkom přez wokno na běły zymski płašć.

„Dźeń dobry wam přeju“, postrowi Jurij so pokłoniwši.

„Witajće k nam, dźakowaše so najeńkowa přećelnje. „To je nam luby hósć!“

„A přeju wam, knježna, wutrobnje zbožo k wašomu wustrowjenju.“

(Přichodnje skónčenjo.)

Prawosławna cyrkej ma nětko skónčnje nowu protyku. Poslednja synoda we Konstantinoplu, kotraž so po 5 njedźelskim dźěłom kónc junija skónči, jako najwažniši skutk reformu protyki wobzamkny, z bojosće před Romom wězo gregorianskU protyku njepřijachu. Bělohródski un. prof. Melanković wudźěła regulu za přestupne lěta, kotraž dlějši čas dosahnje hač 2800 a so tola wot gregorianskeje rozdźěluje. Ze saekularnych lětow wostanu přestupne jenož te, kotrychž ličbniki přez 9 dźělene 2 abo 6 zbytka wostaja, potajkim 2000, 2400, 2900 atd. Z oktobrom t. l. započnje so nowa protyka z tym, zo po 1. hnydom 14. sćěhuje.

Zjězd słowjanskich katolikow w **Ljublanje** (Laibach) je wulkotnje wotběžał. Samo kral Alexander bě na nim přitomny, minister Pasić da so zastupić. Wobdźělenjo ze strony luda běše jara sylne. Z wurazom žadaše so wotstronjenjo wšěch njesprawnosćow: cyrkej ma być cyle njewotwisna, biskopam ma so swobodny wobkhad ze swjatym stołom zarukować a zmóžnić, statne wudawki za cyrkwje maja so sprawnje rozdźěleć po ličbje hłowow. Nadźijomnje tučasne ćežke położenjo stata staroho Pasića pohnuje, skónčnje tola prawdźe k dobyću dopomhać a kóždomu wěrywuznaću dać, štož je joho.

Češki minister Beneš wopyta při swojim přebywanju w swjatym měsće też vatikan a bu wot bamža Pia a kardinala Gasparri-a přijaty. Kaž so z Roma powě, přilubi wón cyrkwi dospołnu swobodu we Češkosłowakskej.

Pólscy biskopja zeńdźechu so we Waršawje. We zhromadnym wuradźowznju rozsudźichu so, we Waršawje wosebity misijónski sekretariat założić, zo by so rozmnoženjo swj. cyrkwje we Ruskej spěchowało.

Nižozemska (Holland) wobeńdźe před krótkim z wulkej pychu 25lětny jubilej swojeje kralowny Wilhelminy. Katolscy biskopja wuprajichu zhromadnje swoje zbožopřeća. Při tej składnosći bu wjednik katolikow msgr. dr. Nolens za ministra pomjenowany. Nižozemska ma kćějace katolske žiwjenjo.

W našej wótčinje wotměwa so tele dny 6. zjězd sakskich katolikow w Drježdźanach. Při tutej składnosći wobeńdźe so hnydom 25lětny měšniski jubilej našoho najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Christiana Schreibera. Nadźijomnje njebudźe dnjej droha jězba na železnicach přewjele škodźeć. M. Wj.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Z Njebjelčic běchu w posl. čisle (38.) Posoła dary za Posoł so do darow za bibliske stawizny zabłudźiłe, też Ledźbor z Pozdec; z Budyšina: Hana Cymermanowa **15000000** hr.; Jan Brusk 1500000 hr., Pawoł Deleńk **10000000** hr., Jurij Šołta (dźěłaćeŕ) 2000000 hr., Jakub Žur 100000 hr., Michał Młynk **5000000** hr., Madlena Kubašowa 2000000 hr., Nj-a **50000000** hr., direktor Michał Wjerab (wospjet) 2000000 hr., Jakub Leider **6000000** hr., Mikławš Rjelka **5000000** hr., Jakub Šipšik (wospjet) 3000000 hr.; Michał Domš z Bozankec 1000000 hr.; ze Zajdowa: Michał Cyž **5000000** hr., Michał Kurjat **5000000** hr.; Mikławš Kubaš z Khasowa **10000000** hr.; z Wotrowa: Jurij Cyž 4000000 hr., Pětr Wrobl 500000 hr., Rězakec swójba 2019000 hr., Michał Hermann 3000000 hr., Hejdanec swójba 2000000 hr., Pawoł Bulank 2000000 hr.; ze Žuric: Jurij Wjenka 3500000 hr., Mikł. Lipič 200000 hr., Jurij Rjeda 492800 hr.; Jurij Deleńk z Nowoho Dwora 2000000 hr.; z Kanec: Mikł. Lebza 1000000 hr., Max Wuleńk 500000 hr., Jakub Rjebiš 1000000 hr., Pětr Kilank 1000000 hr.; z Bělšec: Madlena Rězakowa **5000000** hr., dr. theol. Józef Jakubaš 2300000 hr.; Pětr Žur 500000 hr.; z Kašec: Jurij Krawža 3500000 hr., Pětr Šołta 1000000 hr.; Michał Lejman z Pančic 500000 hr.; Mikławš Šewčik, inspektor w Bušowje 2000000 hr.; Michał Just z Jasenicy **5000000** hr., swójba Jakubašec z Wudworja 2000000 hr. (Dalše w přichodnym čisle.)

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:
Wučeŕ Jurij Słodeńk w Pančicach 2000000 hr.

Naš hobrski tworowy wobrót

zmóžni nam wulke nakupy tworow, tuž poskićamy daloko niže dnjowych płaćiznow:

Mantlowe tkaniny, drastowe židy, garbardiny, smužkate a kašćikate wołmjane tkaniny, jenobarbne tkaniny, połwołmjane tkaniny, velourowe barchenty, košlowe barchenty-wupjeŕki, pisane łožowe poćehnjenja, šórcuchowe tkaniny, satiny we wšěch barbach, museliny, banty, canki, zymske trikotowe wěcy za žony, mužow a dźěći, žonjace šaty, mužace šaty, šaty za małe dźěći, dary, kofejowe servisy, mužace kłobuki, štrykowane jaki za žony a dźěći, jumpery, wołmjane a židźane mužace štrykowane lacy, sportske čapki w najnowšich formach.

Žane nućenjo ke kupowanju. Wopyt so płaći.
Kruće sprawne posłuženjo.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Dalokoreč̌ak čo. 12. Założene 1868.

Biber **Arnošt Weidlich** Skunks

w Halštrowje při torhošću.

Wulki skład

kožuchowych tworow wšěch družin.

Bohaty wubjerk hotowych bramow k žonjacym kožucham.

Iltis **Wulki skład futrowych kožow.** Opossum
Dalokoreč̌ak čo. 82.

Kedźbu! (Wurěžać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Mudry Hansk. W jenej měšćanskej šuli wučeŕ šulerjam sćěhowace nawda: „Na přikład: Nan dźe z města do jeneje wsy a přeběži za hodźinu pjeć kilometrow. Wuj pak woteńdźe za poł hodźiny po samsnym puću, tola běži šěsć kilometrow za hodźinu. Hdźe so wobaj zetkataj?“ Hdyž sebi hišće druzy hólcy přemysleju a liča, zawoła mudry Hansk: „W prěnjej korčmje, knježe wučerjo!“

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Hra
wo Jězusowym ćerpjenju
w hosćencu „Erbgericht“ (pola Brylec)
w Radworju.

Hrać budźa:

Popołdnju w 3 hodź.: pjatk 12. oktobra (za wosadne), sobotu 13. oktobra (za cuze dźěći), njedźelu 14. oktobra (za staršich ludźi).

Wječor we 8 hodźinach wot soboty 13. hač do srjedy 17. oktobra kóždy dźeń (za wšěch dorosćenych).

Na 100 hrajerjow, wosebitej dwě jewišći (bünje) a wosebite drasty po Oberammergauskim přikładźe!!!

Zastupne lisćiki su dóstać: do časa pola póst-Brankačkec, hodźinu do hraća při kassy.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Kedźbu! Kedźbu!

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje

na šulskej hasy 6.

Zwjazk Raiffeisenskich towarstwow we Łužicy

wotměwa **sobotu 13. oktobra t. l.** dopołdnja 1/2 11 hodźin w Serbskim Domje w Budyšinje swoju lětušu

hłownu zhromadźiznu.

Należnje so prosy, zo chcyli sobustawy jednotliwych towarstwow w mnohosći zhromadźiznu wopytać a na ważnych wuradźowanjach so wobdźělić. **Předsydstwo.**

P. J. Mencel,
naš serbski časnikar w Dobrošicach

je hnydom po kemšach k rěčam w **Khrósćicach** 1. njedźelu w **Ralbicach** 3. njedźelu kóždoho měsaca.

Dźak.

Při mojim přesydlenju do Zdźerje je so mi wot Radwořskich a Zdźerjanskich wosadnych tolko dopokazow njewšědneje lubosće stało, zo mam to za swoju přisłušnosć, so też zjawnje za to podźakować. Najwutrobniši dźak najdostojn. knjezej tachantej Skali za zapokazanjo. Wosebity dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“ wuprajam Radwořskimaj towarstwomaj młodźencow a knježnow a Radwořskim a Zdźerjanskim šulskim dźěćom za jich tak bohate dary a wšitku mi wosebje při wotjězdźe wopokazanu přiwisnosć. Z hnućom dźakuju so Zdźerjanskomu cyrkwinomu předstojićerstwu kaž wšěm wosadnym za tak česćowace powitanjo a wupyšenja. Wulkotna bě a traje dale wobdźiwajomna starosćiwosć wo moje zastaranjo ze zeži-wjeńskimi srědkami. Bóh luby Knjez mytuj wam, lubi Radwořscy a Zdźerjanscy wosadni wšitku wašu darniwosć z časnym a wěčnym žohnowanjom, wo čož za was při wołtarju Božim wšědnje prošu.

W Zdźeri, 23. sept. 1923.

Mikł. Dórnik, farař.

Swojomu wysokočesćenomu praesesej
knjezej
fararjej Mikławšej Dórnikej
założerjej našoho towarstwa młodźencow,

kotryž je tesame też na 12 lět tak starosćiwje a spomožnje wodźił a jomu krasnu korhoj wobstaral, wuprajamy z tutym, hdyž je nas nětko při swojim přesydlenju do Zdźerje wopušćić dyrbjał, swój **horcy a najwutrobniši dźak.** K tutomu dźakej přizamknje so też **towarstwo knježnow,** wobžarujo, zo je tesame jeno tak krótki čas nawjedować móhł. Za wšitku lubosć, starosć a prócu wot wobeju towarstwow nutrne:

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Radworju,** 23. septembra 1923.

Towarstwje kat. młodźencow a knježnow.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 20 000 000 hr., reklama w teksće 80 000 000 hr.

40. čisło 61. lětnika. | Před swětnym zakonjom zamołwity redaktor: M. Just. | 20. oktobra 1923.

25

Swój 25lětny měšniski jubilej

woswjeći 28. oktobra naš

najdostojniši knjez biskop dr. Christian Schreiber.

25

Zawěšće z horcej dźakownosću napřećiwo Božej miłosći a předwidźiwosći napjelni Joho tónle dźeń: budźe spominać, kak před 25 lětami wuhotowa Joho z wěčnje trajacej hódnosću katolskoho měšnistwa a před dobrymaj lětomaj ju wudopjelni z biskopskej dostojnosću a mocu. Při tym zawěšće předstaji so Joho dopomnjeću, što wšo je za tón čas nažiwił radostnoho a tyšnoho, kak skutkował k spomoženju njesmjertnych duši jako měšnik a při tym z dobom jako regens Fuldaskoho seminara za wukubłanjo wustojnych a horliwych dźěłaćerjow do Knjezoweje winicy a skónčnje jako naslědnik swjatoho Bena w Mišnjanskim biskopstwje. Z nim pak budźa z dušu a wutrobu sobu swjećić sta a tysacy, kotrymž je spožčał dary Božeje hnady, kotrychž je přijimał do Jězusoweje wowčeŕnje, jim pokazował puć a wudźělał srědki k swjatosćenju a tak k dobywanju prawa na wěčne zbožo w rjeńšim swěće. Z wosebitej lubosću budźa z nim so radować ći, kotrymž je runał přistup k wołtarjej Jehnjeća a tak k wužšej służbje třojednoho Boha. Z nim swjeća też tónle radostny dźeń wšitcy joho wosadni, kotřiž słušeja do stadła Joho wyššoho pastyŕstwa, dźakne modlitwy zanjesu so k njebju a nutrne próstwy so pozběhnu, zo by Jomu zešło hižo tu na zemi sćedriwe myto a wosebje hnadne jónu we wěčnosći; zo by stajnje też wotpočowało Bože žohnowanjo w bohatej měrje na wšěm, štož wukonja a hišće wotpohladuje jako biskop.

Swjedźeńscy wudebjeny stołmači we swojim času „Katolski Posoł“ w mjenje katolskich Serbow přikhadźacomu biskopej: My wjesele Joho w pokornej česćownosći strowimy a witamy; a přejemy a wuprošamy Jomu z wutroby za biskopske skutkowanjo Boži škit a nadobne Bože žohnowanjo.“ — Też dźensa Jomu z nowa to přejemy. Bóh Wjeŕšny dhcył rozswětleć Joho mysle, wodźić Joho wotpohlady, spěchować Joho dźěła a wot lubosće a dowěry wobdatomu khodźić dać wosrjedź Joho wěriwych.

S. Honorat, biskop.

(Swjeći so 16. wulkoho rózka.)

(Skónčenjo.)

A wón poča tutu pustu kupu wobdźěłać a hady wutupjeć. Po něčim přikhadźachu k njomu pobožni mužscy a prošachu, zo by jich ke křesćanskej dospołnosću nawjedował. Honorat bě najradšo jako pustnik sam za so žiwy był, hdyž pak spózna, zo sej Bóh přeje, zo by k zbóžnosći bližšich skutkował, daše so na měšnika wuswjećić a założi wokoło l. 400 na kupje klóštr. Do njoho kóždoho přijimaše, štóž za křesćanskej dospołnosći žadaše. Swojim klóštrskim bratram bě lubosćiwy wótc a nawjedowaše jich wustojnje, zo móhli dócpěć k zbóžnosći a woni joho wulcy lubowachu. W joho klóštrje hajachu so křesćanske wědomosće, a khudym, ćerpjacym a přesćěhanym so wuček poskićeše. A hdyž wón sam pomhać njemóžeše, modleše so a husto Bóh joho modlitwu wusłyša a skutkowaše dźiw. Druhdy so mniša dźiwachu, z wotkel jich abt srědkow nabjerje, zo móžeše zežiwić wšěch ludźi, kotřiž tam wšědnje přikhadźachu a wo pomoc prošachu. Jónu dari Honorat posledni pjenjez khudomu človjekej a rjekny: „Sym sej wěsty, zo je hižo něchtó ducy na puću, zo by nas z pjenjezami zasy zastarał.“ A woprawdźe hišće samsny dźeń přińdźechu na kupu někotři zamožići dobroćeljo, kotřiž bohate dary přinjesechu a žadachu, zo by je abt za swo-

jich mnichow a přikhadźacych prošerjow přijał. Tuž bě bjez dźiwa, zo tutoho swjatoho muža joho wučownicy jara česćachu a so prócowachu joho přikład sćěhować a zo bu Honorat za Arelatskoho biskopa wuzwoleny. Jenož njerad so wot swojoho klóštra dźěleše a jeno z posłušnosće biskopske zastojnstwo na so wza, kotrež potom tři lěta zastawaše.

Jako biskop běše Honorat swěrny pastyŕ swojoho stadła, staraše so lubosćiwje wo khudych a tróštowaše zrudnych. Njewustawajcy prědowaše słowo Bože, też bě khorowaty. Napinajo so prědowaše posledni króć na s. Třoch kralow l. 429. Hdyž prěni Arelatscy měsćenjo widźachu khorosć swojoho lubowanoho biskopa, prošachu joho wo radu, štó mohł joho naslědnik być, a wón jim tole wotmołwi: „Kedźbujće, najlubši, kak kipre je naše ćěło. A dostojnosć, ani bohatstwo nas nješkita před smjerću, kotraž kóždoho dosćehnje, sprawnoho a hrěšnika knjeza a khudoho. Dźakujmy so potajkim swojomu Wumožnikej za to, zo je nam smjerć z nadźiju na zbudźenjo z mortwych dał. Budźmy tak žiwi, zo so smjerće njetrjebamy bojeć, ale zo móžemy ju jako překhod k lěpšomu žiwjenju wočakować. Smjerć njeje žane zło, njewjedźe-li do zahuby. Njedajće so potajkim, moji lubi, z lubosću zaslepić, njehromadźće zemskich pokładow a njedajće so z jich błyšćom zawjesć. Hrěšne je, te wěcy, kotrež su nam date, zo bychmy přez nje dócpěli k swjatosći a k zbóžnosći, nałožeć na zahubjenjo duše."

Doručawši poruči jim za swojoho naslědnika swojoho wubjernoho wučownika Hilaria. Potom so z přećelemi rozžohnowa, daše też posledni króć postrowić swojich njepřitomnych lubuškow a česćowarjow a wusny w Bohu l. 429. Nad joho rowom natwari so krasna cyrkej, a pozdźišo přenjesechu so joho powostanki na kupu, na kotrejž bě něhdy přebywał, a kotraž ma mjeno kupa swjatoho Honorata. —

Wubjerny wučownik a naslědnik s. Honorata na Arelatskim biskopskim stole, s. Hilarius, praji wo nim: „Wy sće sami joho rěče słyšeli, kotrež z joho čisteje wutroby wukhadźachu, a sće widźeli joho lubosć, kotraž bě tak wulka, zo wo njej jedyn swjaty muž z dobrym prawom rjekny: „Hdy bych měł před woči stajeć lubosć, wotmolował bych Honoratowe wobličo." Zbóžny tón človjek, wo kotrymž smědźa so po smjerći tak krasne słowa rěčeć. Joho wopomnjećo wostanje w žohnowanju.

Politiski rozhlad.

Přecy hórša bywa mjerwjeńca po Němskej; wobstojenja so přiwótřeju. Mnozy so boja, zo hižo w přichodnych dnjach móhło k najhóršomu dóńć, zo lud postanje přećiwo sebi samomu.

Znamjenja tu su. Němske knježeŕstwo je sebi wot němskostatnoho sejma wužadało wšelake połnomocy. Smě bjez naprašowanja sejma činić, štož ma trěbne k zdźerženju měra. Tu nětko wustupuje wone kruće přećiwo bróńskim zarjadowanjam nalěwnych, wosebje komunistiskich stronow. Tak je zakazało we Sakskej a Durinskej tak mjenowane čeŕwjene stotnistwa (Hundertschaften) to je wójsko, kotrež su sebi komunistojo a jich přiwisk přihotowali, zo bychu móhli so přećiwo naprawnym stronam wobarać, republiku a prawa dźěłaćerjow škitać před pjenježnistwom a monarchiskimi pospytami. Woni kruće z krawnym rozsudom liča, kaž móže so z rěče sakskoho ministra Böttchera wzać, kiž sam swój přiwisk k tomu namołwja, su-li powěsće wo joho rěči wěrne. Docyła ma so sakske knježeŕstwo za wosebitu škitaŕku proletarnych prócowanjow. Wone je do so přiwzało też dweju komunistow, kotrajž pječa ani wustawu njepřipóznawataj a też na nju přisahałoj njejstaj. Tele knježeŕstwo hižo prjedy a bóle po swojim přeměnjenju stoji w mnohim w krutej napjatosći přećiwo němskostatnomu. Wosebje tomu też porokuje, zo drje stotnistwa lěwicow zakazuje a rozwjazać pyta, měrnje pak přidawa, kak w Bayerskej naprawni su wobrónjeni a tam po monarchiskim so wupjeraju a z tym wustawu hanja a kedźbu nimaju. Praša so nětko, hač lěwica swoje stotnistwa rozwjazać da a brónje woteda. Budźa-li so stajeć, je wubuchnjenjo tu. A potom běda, njebudźe-li němskostatna wobora dosć sylna. Njebudźe-li to, drje zrazytej lěwica a a prawica na so.

Jara boji so lěwica wo płody republiki; haj měni, zo je te hižo přisadźiła přez zakonje — a dyrbi sebi ze swojej mocu je zasy wubědźić. Bóle dyžli hdy knježi nětkle pjenježnistwo a wone hlada, škitane wot naprawnych a jeje mocy na knježeŕstwo, njećłowjescy dźěławy a mały lud wužić. Pola njoho widźa też přičinu a winu stajnje a hrózbnje přiběraceje drohoty. K tomu bywa přecy mjenje dźěła a tak wjacy khudoby a z tym wjacy hłodu a tradanja. A budźe hišće hórje. Wšak bě štwórtk (18. 10.) dolar hižo 8 milijardow překročił a tak hišće přesćahnył wysokosć, ke kotrejž bě minjeny tydźeń zabłudnił, hdyž hamtscy za so hižo bjerješe přez 7 milijardow. Trósku rozoma a wutroby, kiž bórzy na to pokaza, zo zasy so poniži na 5 a 3 milijardow, při tym dźěłu zasy přisadźi a wowrótni nětko na hišće hórši skhodźeńk: **pjatk** bě 10 milijardow.

Drohota njećěsni jenož měsćanski, wosebje dźěławy lud a zdźěła zastojnikow, ale nětko też wjesny a samo ratarjow. Dróžši dolar powyša hódnosć złota a z tym rostu sumy, kotrež maju so na dawki wotwjesć. Ratař dyrbi žito předawać, chce-li dawki płaćić a z tym joho bohatstwo spaduje. Strachi tak nastawaju za meju a přichodne měsacy, hdyž wón wjele hižo abo ničo na předań njezměje, joho hižo předate žita pak budźa Bóh wě we čejich rukach.

Sakscy katolikojo

wuhotowachu sebi też lětsa swój zjězd. Bě to 5. a wotmě so w Drježdźanach 6. a 7. winowca pod wjednistwom a předsydstwom wo katolske žiwjenjo we Sakskej zasłužbnoho knjeza Eidmanna, sobustawa Lipsčanskoho měsćanskoho zastupjeŕstwa.

Sobotu bě swjatočne powitanjo wosobnych hosći a rěčnikow a postaji so trěbne za porjad hłownych posedźenjow. K tomu wuwjedźechu wustojne mocy zhromadne spěwy a hudźby, po wašnju a wobsahu nabožnej a swjatočnej mysli zarjadowanja přiměrjene. Njedźelu dopołdnja bě swjatočna biskopska Boža mša. Na njej sławne hudźbne mocy Drježdźanske wulkotnu missu wulkotnje přednjesechu. Štož pak tych, kotříž njemóžachu sebi tam dóńć, budźe najbóle zajimać, su rěče, kotrež wosebje při hłownej zhromadźiznje so rěčachu. Jich zmysł a zaměr sebi zasłuži, zo doklinča do cyłeje katolskeje Sakskeje a we kóždej wutrobje žiwy wothłós namakaju a wšudźom skutkownu wolu a žiwu wukonjacu móc zbudźa. Naš **najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber** porěča ze wohniwymi słowami, kak nuznje trěbna k wšěm skutkam lubosće we človjeskim žiwjenju je nabožnosć, docyła kajku ważnosć, kajki wliw ma nabožnosć na wšě hospodarske, socialne a póććiwe a duchowne žiwjenjo, docyła za spokojenjo duchownych darow a potrěbnosćow človječeje duše, a kak to płaći wosebje wo katolskej wěrje.

Kajke je nětkle naše hospodarske žiwjenjo! Bjez Boha a wěry sebi mnozy runje te mysla a žadaju. Wosebje tohodla pak je telko hubjenstwa. Nabožnosć pohonja k dźěłu, wobdawa je ze swěru a swědomitosću a wjesołosću, wótři dźěłodarcam swědomjo. Wěra předstaja wšěm winowatosć zamołwjenja před sudnikom, kiž nad wšěmi stoji a z mocu a sprawnosću wuruna we wěčnosći. Tale nabožnosć skutkuje też w tych, kotříž wudawaja, zo su bjez njeje a sami wot so swědomiće swoje hospodarske winowatosće rjaduja. Njewidźomnje křesćanski duch jich wodźi. Tak pak njemóžeš tych za nabožnych měć, kotříž drje so za křesćanow, haj katolikow wudawaju a sprawnosće w hospopaŕskim žiwjenju njeznaju.

Sprawnosć sama pak njedosaha, ju ma wožiwjeć

lubosć. Jenož z tohole počinka wuliwa so prawne socialne zmyslenjo. Tule lubosć pak dawa nabožina; wona je wotbłyšć Boha, našoho Knjeza, kiž je sam lubosć.

Tola też na wšelake wosobinske boki, kotrež tak do zhromadnoho žiwjenja njepřimaju, je nabožina a to wosebje katolska wěra za človjeka trěbna a spomožna a wozbožaca. Wona jeničcy spokoja joho žadosć za rjanosću, wodawanjom hrěchow, zjednoćenjom z Bohom. Tohodla chcemy też sebi važić tule wěru, potom też wo to so starać, zo też druzy jeje rjanosć a spomožnosć spóznaju. Wšitkich pak, kotříž k njej njesłušeju, nochcemy zasudźeć, ale z lubosću wobdawać. Lubosć wšo zrozemja a zamołwja. Činmy we wšěm swoje winowatosće!

Wulkotne myslički na wulkotne wašnja wuwi na to msgr. **Feierfeil** z Ćoplic. Wušedši wot słowow swj. Pětra (1. Pětra 2, 9—10): „Wy sće wuzwoleny splah, kralowske měšnistwo, swjaty narod, lud dobyty, zo byšće wopowědowali póćiwosć toho, kotryž was ze ćmy powoła do swojoho spodźiwnoho swětła; kotříž něhdy njeběšće lud, nětko pak sće lud Boži, kotříž njenamakašće miłosće, nětko pak miłosć namakaće.“ Wuwi we wustojnej žiwej rěči, kajku ważnosć maju wěriwi wo rozšěrjenjo a hłubše zakorjenjenjo japoštołskeje wučby do wutrobow a zjawnoho žiwjenja. Japoštołski duch prěnich křesćanskich lětstotkow ma zasy wožiwić. Hdyž wězo su jenož wěsći wuzwoleni k wosebitej službje Božej a wudźělenju Božich hnadow, dha tola też wěriwi (Laien = to su nicduchowni) maju na mnohe boki wukonjeć měšnistwo. Hdyž po woprowanju Božeje mšě słyšiš: „ite missa est“, dha drje sy nětko pušćeny z modlitwy k Bohu, ale maš nětko hić dźěłać za Boha. We wšěm, štož k zakorjenju Božoho kralestwa je trěbne a móže je spěchować, a runje měšniskeje swjećizny k tomu trěbne njeje: ma zastupić laik. K tomule spóznaću dyrbimy přińć, chcemy-li być lud Boži. A zo bě so pominyło z nas, tohodla je Europa swój křesćanski raz zhubiła, a to zasy bě wina swětoweje wójny.

Z powšitkownym měšnistwom służimy tak swětej. Cyłe człowjestwo dźěn też žada za Bohom. Wone trjeba sprawnosć a ta je z Boha. Duchownych njeje dosć, zo by so křesćanstwo, Boże kralestwo tak prědowało, kaž so ma a lud sebi žada. Tuž dyrbja laikojo pomhać. To maju činić nabožnje a socialnje. K tomu maju móc a khmanosć a lubosć sebi čerpać předewšim z wěrnje křesćanskoho swójbnoho žiwjenja a kruće wustupować za dobre křesćanske šule. (Přich. skónčenjo.)

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Zhonichmy, zo bu Kulowski wjeledost. knjez kapłan Jakub Kral na samostatnoho pastyrja do Kletwića pola Złoho Komorowa pomjenowany a so bórzy tam přesydli. Hačrunjež woznamjenja to za mjenowanoho knjeza powyšenjo; byrnjež sebi prajić móhli, zo wón też přecy w Kulowje jako kapłan wostać njemóže, dha tale powěsć tola boli. Kulowska wosada njezhubi jenož horliwoho a njesprócniwoho měšnika, wona z nim přisadźi swojoho zahorjenoho a wustojnoho serbskoho wjednika. Duša serbskoho narodnoho žiwjenja tam bě Kral. Z wulkej woporniwosću swojich ćělnych a duchownych mocow je so starał a je dźěłał a wjele dócpěł. Wosebje też wosadna młodosć ma so jomu wjele dźakować, a njezapomnite wostanu swjedźenje, kotrež wón ze serbskimi dźěćimi wuwjedowaše. Z nimi pokaza předewšim, kak za dobru wěc rozemješe zahorjeć a dobywać.

W Kletwiću, hdźež změje knjez Kral nětko skutkować, je něhdźe 1500 wěriwych pólskeje narodnosće. Či budźa z radosću witać duchownoho, kiž budźe w jich rěči móc z nimi wobkhadźeć. Přejemy knjezej kuratej wjele zboža za joho tamniše skutkowanjo, zawdawamy pak jomu też horcy dźak za wšo to, štož je z tajkej horliwosću a woporniwosću dźěłał za Serbow na dušepastyrskim a narodnym polu. Wosebitu winu k dźakownosći ma też naše towarstwo Cyrilla a Methoda a joho Posoł. Jón je knjez Kral derje po tamnišej delanskej wosadźe rozšěrił, wustojnje a wuspěšnje też za joho pjenježne potrěby so stajnje starał. Bóh Wjeršny chcył jemu nadobnje mytować, štožkuli je wón mjez nami za dobru wěc skutkował.

— Zańdźenu sobotu wotmě zwjazk Raiffeisenskich towarstwow, zdobom też wulkopřekupske zjednoćeństwo we Hornjej a Delnjej Łužicy hłownu zhromadźiznu. Knjez wučer Kral, předsyda wulkopřekupskoho zwjazka, wotewri zhromadźiznu a poda lětny přehlad. Z bilancy słyšachmy, zo smy z dobytkom dźěłali, a jeli bychu wšitke towarstwa porjadnje skazanki podawałe, by też dobytk wjetši był. Hłowny předsyda zwjazka, knjez wyšši wučer Symank, pokaza potom w dlějšej narěči, kak je so zwjazk wutworił a dźěłał. Hač dotal su přizamknjene 12 towarstwow, mjez

Čerwjeny dwór.

Po češkim złožił M. W.

(Skónčenjo.)

Maruška šeptaše woči złožo: „So dźakuju.“

„Ale njejsće so ani junu woprašał, kak so ji wjedźe“, porokowaše jomu Swobodźina.

„Njerańće mje. Mějach dźeń jako dźeń wo tym wědomosć.“

Přez Maruščyne wobličo so jasnje zabłyskny.

Kóždy dźeń?“ prašeše so mać. „A wot koho?“

„To njepowěm.“

„Daj jeno prašenjo być“, rjekny Swoboda, „a hladaj, zo by knjezej Jurjej něšto poskićiła. Wonka je zyma. — Sto byšće radšo, piwo, wino?“

„Piwo!“

„Najeńkowa dźěše do kuchnje a najeńk do pincy. Jurij bě z Marušku sam.

„Knježna Maruška, ani wěriła njebyšće, kajku mam radosć na tym, zo sće zaso strowa.

Maruška hladaše dołho na njoho a rjekny potom: „Ja wam wěrju. Ale kajka nětko sym — a wy so mje njebojiće?“

Njebych wědźał, čohodla. Khorosć nikomu ničo njepřidawa. Jeno něšto časa a wšo je so minyło. — Wšak sće wy ta samsna wostała. Jeno hdy bych hižo hajńkownju měł —!“

Tu joho Maruška přetorhny: „A štó je wam powěsć dawał wo mojej khorosći?“

„Trundlerja Libowa.“

„Ta dobra!“ dźeše Maruška zamyslenje.

Tu přińdźe mać z nakranym mjasom na talerju, nan z piwom; sydźechu so, připiwachu sebi a bjesadowachu w ćopłej jstwi hač na najrjeńšo. Swobodźina bě dźens sama přećelniwosć, Swoboda wjesełosć, a Jurij žortowaše, zo Maruška cyle na khorosć pozabywši so samo posměwaše.

Hakle za ćmičku dźěše hajński nasy domoj a zdaše so jomu, zo njeje hišće ženje tak zbožowny był, kaž dźensa. Wot nětka khodźeše kóždu njedźelu do dwora a někotry raz měješe Swobodźina wuznać: „Je to tola woprawdźe dušny človjek. Sym joho na kermuši raniła a wón je pozabył na wšo a je zasy kaž prjedawši. Kak móže so človjek tola mylić.“

* * *

Zyma bě so minyła. Na mjezach a na brjóžkach taješe sněh, lětne spěwaki přilećachu zasy z daloka, stary domčk witajo, a z uim ćehnješe naležco do kraja — naležco za Marušku tak krasne, radostne a wozbožace, kaž žane hdy prjedy.

W měrcu bě stary, khorwaty hajńk zemrěł a Dobrak stupi na joho městno. Tři króć zasobu list přečita, kotryž jomu powyšenjo wozjewješe, na čož jón do kapsy tyknywši so do Čerwjenoho dwora poda. Maruška bě lutka sama we jstwje. Jeno jeje dla radowaše joho nowe zastojnstwo, tuž dyrbješe też wona prěnja być, kotrejž wón swoje zbožo wozjewi.

tutymi štyri założene w běhu léta 1923 a to: Njebjelčičanske, Wosličanske, Zdźerjanske a Rakečanske. Potom rozrisowaše knjez rěčnik dr. Hempel z Barlina tučasne ważne pjenježne a hospodarske prašenja. Namołwješe wosebje pokładnicy, kotrež maja tučasnje špatny pjenježny wobkhód, přecy dale dźěłać, nic přestać abo so rozwjazać. **Přińdu časy, zo budźa ludźo zasy jara wjesne nalutowańje trjebać a budźa nuzowani tajke założeć.** Naš papjerjany čas tola junu přestanje, a dóstanjemy zasy pjenjezy, kotrež maja trajacu hódnosć. Knjez měsćanski wučeŕ Zeibig pak nam přednošowaše, kak mamy sebi domiznu ważić a ju hajić. Knjez Zeibig je Němc. Khwaleše z wosebitym dorazom Serbow wašnja a přistojne drasty našich serbskich katolskich žonow. Wuzna, z kajkim wjeselom sćěhuje jutrowne jěchanja w katolskich Serbach. Rěčnik wuzběhowaše lud samón, wosebje pilnosć a pokornosć. Serbski lud je pobožny lud. Bóh dał, zo bychu Serbja tute namrěte počinki wobkhowali a njebychu w našim strašnym času woliwkli. Rěčnik pokaza tež, kak mamy lubosć k bližšomu hajić, kak so postarać za khudych a khorych. Hamtske hejtmanstwo wupomha kóždy čas khudym khorowatym ze srědkami abo postara so za lěkowanjo tajkich we wustawach. — Dlějše rozrěčenja žadachu sebi hišće wšelake druhe zwjazkowne należnosće. Dokelž Barlinski zwjazk nam njewotstupi Raiffeisenske towarstwa we Delnjej Łužicy, dyrbimy zwjazk na hornjo-saksku Łužicu wobmjezować. To je jara wobžarować, přetož chcychmy tola wšitke serbske Raiffeisenske towarstwa zjednoćić, tohodla też te w Pruskej Łužicy k nam přiwjazać.

Z Hodźija. Po dołhim času bu pola nas serbski swójbny wječor wuhotowany. Budyšska Bjesada přikhwata k nam, a tak zabawjachmy so w dobrej serbskej towaršnosći. To běchu krasne hodźinki! Jadriwa zabawa, wjesołe žiwjenjo — njetrjebachmy reji. Při postrowjenju pokaza knjez předsyda assessor Symank, zo wšak smy Bjesadźenjo a smy přišli ze znatymi bjesadować, smy wulećeli při krasnym nazymskim wjedrje z ćmowych murjow města do čerstwoho powětra. Bjesada zaspěwa nam wulkotnje někotre mužske khory. Jedyn knjez wučeŕ, jenički, kotryž běše z Hodźijskeje wosady přišoł, wuzna, kak krasny je tola serbski spěw. Knjez Handrik a Hejduška přednjeseštaj někotre sola. A wšitcy wobžarowachu, hdyž posledni khór zaklinča: „Dźeń haša . . .“ Też zhromadnje spěwachmy. Hosćo běchu spěwniki hnydom sobu přinjesli. Z wosebitym zapalom poréča knjez dr. Wjacsławk k zhromadnyr, a wjedźeše nas do časow swjatoho Bena. Knjez wyšši wučeŕ Wjerab pak nam powědaše jasnje a krasnje wo mythiskich bytosćach a starožitnosćach našich prjedownikow. Knjez kantor Šołta namołwješe, zwiski, kotrež smy tudy dźensa tudy zwjazali, wobkhować, a so w přichodźe zasy tudy zeńć. K tomu so přihłosowaše a wuzwolichu so wubjerkownicy z Hodźijskeje wosady pod wjednistwom knjeza kublerja Brojerja ze Spytec. Knjez farař Vogt podźakowa so hosćom za wuhotowanjo krasnoho wječora.

Z Delan. Wulka drohota ćěsni ludźi, wosebje też wuhlowa. A hdyž je też nětko płaćizna za wuhlo so wo někak 3. dźěl „poniżiła“, dokelž je dawk na wuhlo zasy zběhnjeny, dha tola bywa při hrózbnje přiběracym wothódnjenju němskich pjenjez tola hišće hrózbna. Tuž dopomni so holan na swoju holu a k njej bjerje swój wuček. Štož snadź su jenu naši khudźi wótcojo činili, my nětčiši pak ženje na to njepomyslili, na to też my nětko zasy smy přišli: z hole zběramy hable a z nimi tepimy swoje jstwy. Po milijónach přikrywaju wone lěsnu zemju a po stach centnarach sebi nětko ludźo je zběraju a domoj khowaju. A mamy při tym tunje tepjenjo a při tym nic mjenje ćopłe kaž z wuhlom. Też „z pola“ přikhadźeju k nam a woža sebi hable domoj. Tak hola stara so za wšěch: zamožitym wohrjewa a wari z drjewom, khudšim z hablemi. „Ty sy naša hola . . .!“

Z Kulowa. Njenadźicy nas zrudna powěsć potrjechi, zo bu naš wjeledostojny knjez kapłan Kral jako kurat do Kletwića pola Złoho Komorowa powołany. Tak dyrbi nas wopušćić. Po swojim wuswjećenju na měšnika, 17. junija 1917 přińdźe bórzy na to do swojeje domjaceje wosady, do Kulowa, jako kapłan. Wot toho časa skutkowaše tudy jako dobry měšnik a najhorliwiši dušipastyŕ ze wšěmi mocami, z njesprócniwej lubosću a woporniwosću swěrnje a swědomiće na spomoženjo jomu dowěrjenych njesmjertnych duši. Wosebje běše wulki lubowaŕ dźěći, kotrež běchu też jomu z najwjetšej lubosću přikhilene. Zjawny dopokaz za to je wudźělenjo nabožneje wučby we štyrjoch wjesnych šulach, we Němcach, Koćinje, Hósku a Sulšecach. Cyle bjez wšoho wotrunanja to wobstaraše. Pódla toho wučeše hišće někotre razy wob tydźeń we měsćanskich šulach, tak zo běchu wšitke dny dospołnje wupjelnjene. Kak wulke wopory a prócy je wón přez to na so brał a přinjesł, znaje jenož Bóh Knjez a wón sam. Ze swojimi lubymi dźěćimi kóžde lěto raz hodowny swjedźeń z krasnej hru a rjanymi

---

Dobrak wućahny lisćinu a rjekny: „Prošu, čitajće!“

Maruška čitaše, začeŕwjeni so a rjekny: „Přeju wam to wot wutroby, sće je zasłužił.“

„A knježna Maruška, kak dołho měł čakać, zo bych sebi do hajkownje knjeni hajńkowu přiwjedł?“

Maruška zblědny a začeŕwjeni so nadobo. Chcyše sebi wobliču z rukomaj přikryć, tola Jurij bě ju hižo za ruku přimnył, pohlada ji mile do wočow a rjekny: „Marška!“

Wona jemu ruku wućeže a praji: „Ale što budźetaj staršej rjec?“

„Hnydom chcu z nimaj rěčeć“; bě hižo wotešoł. Maruška sedźeše njehnuta rucy styknywši. Radostny posměwk na jeje wobliču swědčeše wo zbožu, kotrež ji cyłu wutrobu napjelni. Tu přińdźe mać do jstwy.

„Maćefka“, šeptaše Maruška, „bě tu knjez Dobrak.“

„A je hižo zasy ćeknył?“

„Je šoł za wami hladać. — Je hajństwo dóstał.“

„Woprawdźe? To jomu přeju.“

„A potom je so mje prašał, — hač chcyła być jeho —“, tola njemóžeše doreěčeć, ale padźe maćeri wokoło šije ju horco wokošejo.

Mać ji lubosćiwje hłowu hładźeše a rjekny: „Moja duša, rozymju ći; by z nim zbožowna była?“

Město wotmołwy zazyboli so jasna sylza we Maruščynym wóčku.

Na dworje stoješe Swoboda z Dobrakom so rozmołwjejo. Po dołhej khwili so zebraštaj a dźěštaj hromadźe do khěže. Do jstwy zastupiwši wobja Swoboda Jurja, wokoši joho a rjekny: „Witam tebje, Jurjo, pola nas. Wot nětka sy tu kaž doma. — Maruška, je prawje tak?“

„Jurij dźěše k njej, wza ju wokoło šije a wokoši ju. Maruška so njewobaraše, ale rjekny: „Sym zbožowna!“ Što měł hišće wjele powědać?

Dźeń prěnjeje meje bě na Čeŕwjenym dworje wulke wjeselo. Hejdan měješe cyłu nowu uniformu. Konjomaj bě hriwy do čeŕwjenych bańcikow spletł a kryty wóz so swěćeše kaž špihel. Do njoho so sydźe Maruška ze słónku a ze swatomaj. Nawoženja, družki a druzy hosćo jědźechu w zadnich wozach. W Radměricach wjesele zwony zazwonichu. Cyrkej bě wupyšena a so wša swěćeše. Knjez farař wěrowaše, woprowaše za młodeju mandźelskeju Božu mšu, a na to so wšitcy z cyrkwje podachu.

Prěni puć bě k Arnoštowomu rowej. Tu wotewza Maruška zwjadły wěnc a połoži na joho město nowy ze samych njezapomničkow. Potom so wobaj poklaknyštaj a so nutrnje modleštaj. Zawěsće je so jeju paćeŕ před trónom Božim z Arnoštowej prósstwu wo zbožo lubowaneje sotŕički a drohoho přećela zjednoćił. —

Před kěrchowom konje hižo njesćerpliwje zemju hrjebachu. Wjesoły rjehot, jasny zaprask a — k rjeńšomu přichodej so dwě zbožownej duši napřećo wjezeštej. Kčějate naléćo jeju přewodźeše.

Njech so jimaj krasni hač do smjerće.

Kónc.

spěwami wuhotowaše; čisty wunošk k lěpšomu našoho Posoła přiwobroćeše. Tak sebi horcu lubosć a přiwisnosć našich dźěći a jich staršich doby. Njezapomnite wostanje dźěćom, štož je knjez kapłan jim był a za nje činił. Čim wjetša nětko jich zrudoba, hdyž dyrbješe jich wopušćić, a horce sylzy ronja a płakaja za nim, kaž přez najlěpšoho nana. Wone wostanu jomu zawěsće dźakniwe a z lubosću podate čas žiwjenja. Jako horliwy a dobry Serb wustupowaše wjeledostojny knjez khroble a njebojaznje za swój narod a za prawa swojoho lubowanoho serbskoho luda. Maćernu rěč a narodnosć škitaše a pěstowaše nanajhorliwišo, najebać mnohich ćerpjeni a přesćěhani, kotrež jomu přez to z njepřećelskeje strony nastachu. K česći Božej a swjatej Mariji zarjadowaše knjez kuratus z dowolnosću najdostojnišoho knjeza wjerchbiskopa tudy Marijansku kongregaciju za serbske knježny we juliju 1920. Knjez wjerchbiskop joho za prěnjoho praesesa tuteje kongregacije pomjenowa a da jomu wšitke prawa a połnomocy za wjednistwo. Porjadnje dźeržeše tak knjez kapł. Kral kóždej dwě njedźeli jenu zhromadźiznu. Pod joho wjednistwom, kotrež měješe wón jenož dwě lěće, (hač do apryla 1922, hdźež knjez farař Šołta wjedńistwo přewza) rosćeše a kćeješe kongregacija nanajkrasnišo. Woprawdźe horliwe žiwjenjo we njej knježeše. Bjez dźiwa też: kongregacija běše dźěn joho skutk, wón je ju do žiwjenjo zwołał. / Hnydom při započatku kongregacije wutwori wón też spěwny wotrjad a wuwučowaše serbske knježny dwójohłósne kěrluše a spěwy hač do poslednjoho dnja swojoho skutkowanja pola nas. Rjanu ličbu kěrlušow je wón knježny spěwnoho wotrjada nawučił. Te hišće nětkle kóždu měsačnu njedźelu na rańšej Božej mši z přewodom pišćelow swój hłós zanošuja k česći Božej, k wjesołosći a pozběhowanju cyłeje wosady. Z pjerom wupisać so njehodźi, štož je knjez kuratus wosebje jako čestny předsyda Bratrowstwa za tute towarstwo skutkował. Kóždu měsačnu zhromadźiznu a swjedźenje je wón nawjedował, ze swojimi krasnymi přednoškami, wosebje też ze swojim rjanym přećelnym wašnjom a dobrym humorom wšitke sobustawy nanajbóle zwjeselił a zabawił. Ze swojej duchownej radu je wón towarstwo podpjerał a swěrnje wodźił lěta dołho, za to budźe jomu wulka dźakownosć a lubosć towarstwa za wšón přichod zwěsćena. Jedyn dalši pomnik joho horliwoho skutkowanja je też před krótkim wot njoho nowe założene towarstwo młodźencow, kotrež na podłožku Sokola stoji. Přez joho wotkhad naša wosada, kotraž je jomu z najwjetšej lubosću přikhilena, hakle prawje spóznaje, što je z nim zhubiła. Njech je wšitkim Serbam k přikładej, zo kruće dźerža k swojej maćerščinje. Nětko smy tu wosyroćene, ale naše wutroby wostanu při nim, dokelž je sebi we nich trajacy pomnik stajił. Někotryžkuli Němc, kotryž snadź je wina na joho wotkhadźenju, drje so wjeseli, zo je nětko kónc ze Serbstwom. Njech so njemyli! Tu hišće mužojo stoja, kotřiž budźa swěrnje a kruće dale dźěłać za prawa swojich Serbow. Njech Bóh tón Knjez wjeledostojnomu, nam njezapomnitomu knjezej kuratej popřeje strowotu a a najbohaćiše Boże hnady a žohnowanjo na nowym městnje joho skutkowanja za wšitkón přichod. We njebjesach pak njech Bóh najrjeńšo mytuje za wšitko, štož je tudy jako swěrny dźěłaćer we Knjezowej winicy skutkował k Božej česći a spomnoženju njesmjertnych duši a serbskoho naroda.

Dr. Antonin Cyril Stojan †

Na dnju swj. Michała zemrě po 72lětnym dźěła- a hnadypołnym žiwjenju we Wołomucu tamniši arcybiskop, sławny knjez dr. Stojan. Štož bě a hišće je nam Serbam Michał Hórnik, to a snadź hišće wjacy bě a budźe zemrěty za swojich lubych Morawjanow. Też po cyłym słowjanskim swěće je joho mjeno z khwalbu znate a samo we Serbach mjenuje so z lubosću a česćomnosću. Tajkoho muža žiwjenjo trošku spóznać, je spomóžne. Wón njebě jenož zahorjeny Słowjan, ale też horliwy duchowny, a njewšědnje nadobny człowjek, woporniwy dobroćeŕ khudoho ludu. „Wo dr. Stojanu“ piše jena nahladna Pražska nowina „może ze dobrym prawom so prajić, zo bě wón wosoba prawje po evangeliju prosta, čistoho zmyslenja, japoštoł wšoho dobroho; muž, kiž zawěrno njebě žiwy za so, ale za druhich. Hdyž bychu na joho poslednim puću přewodźeli joho jenož ći, kotrymž je wón za žiwjenjo pomhał ze skutkom abo radu, by to był ćah nadost wulki, a to ćim nahladniši a nadobniši, dokelž by był zjeŵ dźakownosće mužej, kiž husto swoje poslednje rozda a sam tradaše, jenož zo njeby druhi ćerpjeł.“ Kak wulkotna je tajkale duša wosrjedź našoho materielnoho, sebičnoho časa, hdyž tysacy a tysacy ćerpja a mrěja, dokelž druzy jenož na so mysla! Wosebite zasłužby doby sebi wón w tymle nastupanju předewšim za nižše duchownstwo po Morawje. Mjez tym zo mějachu tam na zakładze stawizniskoho wuwića wulcy duchowni knježa nadosć dokhodow, bědźeše so někotryžkuli kapłan a wjesny farař z hubjenstwom. Wón hladaše, zo tomu po mocach a móžnosći wotpomha, a wuži k tomu swój wliw jako zapósłanc we „Wiener Reichstagu“ a poslednje lěta jako senator we Pražskim sejmje, dale swoje wulke srědki jako bohaty probst kapitula w Kromjeřiži (Kremsier) a poslednjej lěće jako wužiwař (za čas starych politiskich wobstojenjow znajmjeńša nimoměry wulkich) ležomnosćow Wołomuckoho arcybiskopstwa.

Dr. Stojan bě horliwy a njesprócniwy a wustojny dźěłaćeŕ: najwjacy dźěła napołoži jomu joho zastojnstwo jako sejmowca a dale jako spěchowarja tak mjenowaneje cyrilomethodiskeje myslički. Joho žadosć za tym dźěše, móc a wliw Jězusoweje wěry, kotruž běštaj swj. japoštołaj Cyril a Method mjez Słowjanami, wosebje też mjez morawskim ludom, prědowałoj, do swojoho ludu zakorjenić a k romskokatolskej cyrkwi zasy zwjazać tamnych wěriwych mjez Słowjanami, kotřiž so wot njeje předewšim jenož šćěpja přez to, zo bamža za swojoho wjećha njepřipóznawaju. K tomu wudawaše wosebje měsačnik „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda“, zarjadowaše kóždolětnje wulkotne zjězdy katolskoho, předewšim wjesnoho ludu, na starosławnym Velehradźe, něhdušim sydlišću ss. Cyrilla a Methoda. Po stachtysacach skhadźowachu so tam ludźo z Morawy, Čech, Słowakskeje, Podkarpatskeje a też ze Serbow namakachu so tam druhdy, kaž wosebje lěta 1913, wobdźělnicy. Tam, móhł rjec, dźeržeše wón revue nad swojimi swěrnymi, tam zaliwaše wón sam abo přez druhich wustojnych sobudźěłaćerjow, kotrychž bě sebi dobył a zwuwučił, ludej lubosć ke katolskej wěrje a zahorjenosć k narodnosći. Tu zezna so wón też a zahorješe k dalšej woporniwej dźěławosći ze duchownymi wjednikami wosebje z duchownoho powołanja, słowakskoho ludu, kiž tehdy hišće pod madjarskim knježstwom stoješe. A kak wulka běše joho radosć, hdyž po toho wuswobodźenju po novembrje 1918 móžeše być swědk woswjećenja tŕoch słowakskich narodnych muži na biskopow (w Nitře). Telko nahladnosće měješe Stojan, zo mnozy mějachu joho za muža, kiž by był powołana wosoba jako nastupnik słowjanskeju japoštołow přewzać wjednistwo „velehradskoho patriarchatu“. Tejle joho nahladnosći mjez ludom a duchownstwom drje ma so też přicpěć, zo, hdyž započa so po nowej republicy agitacija za założenjo tak mjenowaneje „českosłowakskeje cyrkwje“, wona za Morawu a Słowaksku njewuspěšna wosta. Tale joho nahladnosć a woblubjenosć bě też z winu, zo sebi wšón morawski lud joho wot swj. wótca na Wołomucke arcybiskopstwo žadaše.

Z tym bě dócpěł nimoměry wulkeje česće. Tola Stojan wosta poniżny a pokaza, kak woprawdźe zdźěłany po wutrobje wón bě. Znate je, kak wón so njewobdźěleše při wulkotnej hosćinje, kotruž k joho česći nahladni hosćo při joho poswjećenju na arcybiskopa swjećachu. A hdyž joho póčnachu pytać, namakachu joho w cyrkwi, hdźež swojomu Hlučinskomu wjesnomu ludej, z kotrohož bě wušoł, a kiž bě na joho swjedźeń do Wołomuca přikhwatał, prědowaše.

Wobšěrnu, žiwu činosć wukonješe dr. Stojan też jako sejmowc; wón bě sobustaw awstriskoho Reichstaga wot lěta 1896 hač do časa, hač tón so pominy, dale moraw-

skoho sejma, a po założenju republiki senator čěskosłowakskoho sejma. W tym času je mnoho, haj njewopisomnoho dokonjał za swój lud, ale też za mnohich druhich a wosebje wjele přinošował k duchownomu a socialnomu pozběhnjenju morawskoho ludu. Jara rozšerne bě joho dopisowanjo, a sta so husćišo, zo za jedyn dźeń na porto wjacy wuda, hač jomu joho zapósłanstwo wotrunanja wunjese.

Tak je so tónle njesprócny dźěłaćeŕ za časne a wěčne zbožo druhich k wěčnomu wotpočinkej lehnył. Bóh Wjerśny budź jomu sćedriwy mytowař. Joho morawski lud pak wobkhowa jomu dźaknu mysl, a też němscy joho wosadni budźa stajnje z lubosću a česćomnosću na njoho spominać.

Też nam Serbam wostanje wón drohi. Hižo přez Hórnika zwjazowachu joho přećelne poćahi k našomu ludej; a też pozdźišo měješe přecy zajim za naše narodne byćo. Wosebje we žiwym wopomnjeću wostanje tym Serbam, kotřiž so lěta 1913 na jubilejnych swjatočnosćach k česći našeju słowjanskeju japoštołow na Velehradźe wobdźělichu. Tam dr. Stojan z wosebitej přećelnosću nas wobdawaše. Wosrjedź tysac a tysac morawskoho a słowakskoho ludu poda nam, zdobom najdostojnišomaj knjezomaj arcybiskopej Menini ze Žofije a tehdyšim swjećacomu, nětko arcybiskopej dr. Šaričej Serajewskomu po tarym tamnišim wašnju sól a khlěb a wino k powitanju a jako znamjo bratrowskeje přisłušnosće k joho ludu.

Njech wotpočuje we měrje!

Wobrazki ze zjawnoho a nabožnoho žiwjenja w Čechach.

(P. Klem. M. Rab. S. C. J.)

Wulku winu na woliwknjenju nabožniskim w Čechach maja po mojim zdaću też jara rozšěrjene dźiwadłowe towarstwa. Skoro w kóždej wsy, też w mjeńšich je tajke zjednoćenjo, kotrež nima druhi zaměr hač dźiwadło hrać. Na zdźerženjo a rozšěrjenjo narodnoho čuća mějachu wone dosć dobry wliw. A dóniž mějachu dobri starši, wučerjo a druzy dobri wjednistwo, to dźěše. Ale hdyž přińdźechu swobodnišo zmysleni, buchu też často kruchi zehrane, kotrež nabožnistwo a cyrkej ponižachu, też časćišo moraliscy mjenje winojte, mjez tym, zo kruchi nabožnoho wobsaha na jewišću njepřińdu. Haj literatura docyła je tajki špihel naroda. Też tu w Čechach je stare hubjenstwo z wulkoho dźěła wobkedźbować, zo „katolske so njećita“. A kak rjenje su tola pisali Kosmák tónle morawski Kukátkář, wot swojich Bjesadow (małych powědančkow), kotrež wón mjenowaše Kukátko (bryle). Abo Alois Dostal, Lutinow Kopal a ta cyła rjada z duchownoho stawu; ze wšěch je najbóle hišće rozšěrjeny Třebiský ze swojimi narodnymi powědančkami a romanami. Też druhich spisowaćerjow, kotřiž wěrje njepřećelni njeběchu a njejsu maja Češa. Tak wumrě lětsa 16. julija basnik Karl Klostermann, rodźeny Němc, kotryž pak po němskich studijach započa češki pisać a bu jedyn z najwoblubjeńšich češkich basnikow, kotryž pak sebi hač do smjerće zakhowa swoju wěru.

Hrózbny je njedostatk duchownych. W Češkich Budźejovicách (Budweiss), hdźež běše před 30 lětami hišće seminar přepjelnjeny, maja lětsa 14 seminaristow a to 11 Němcow a 3 Čechow; wuswjećeny bu jedyn. W Litoměricach, kotraž dioecesa je po třećinje češka, 41—37 Němcow a 4 Cechow; w Prazy 37, mjez nimi 23 Němcow; w Kraloweje Hradcu, kotraž je po $^2/_3$ češka 17, mjez nimi 5 Němcow; we Wołomucu 80 (30 Němcow); w Brnje 50 (16 Němcow); we Widnawje, češkim dźěle Wrótsławskeje dioecesy 14 (10 N.); tak maja Čechi dohromady 109 (76 Němcow), Morawa a Šlezsko 144 (56 Němcow) a na Slovensku 220; w Romje studuja 21, tak zo měješe cyła republika z wokoło 11 milijónami katolikow 494 seminaristow. Wulki njedostatk duchownych knježi w Čechach; starši mrěja a nowych přikhadźa mało.

Wot 14.—17. meje běše w Prazy **swětasławny francózski maršal Foch,** dobyćeŕ w swětowej wójnje a bu z wulkimi česćemi a z wulkim zahorjenjom witany. Jenož komunistojo a wulki dźěł pokročnoho studentstwa, wjedźeny přez swój raz čsl. studentstwa, protestowaše přećiwo tomu, wosebje tohodla, dokelž je Foch też přeswědčeny katolik. Při witanju sta so też zajimawy podawk. Sokoljo běchu mjenujcy runje před durjemi křižowneje cyrkwje wysoke jewišćo (pyramidu) za zestupjenjo při witanju twarili a to njedźelu na służbach Božich a prědowanju, a hdyž ludźo nutř a won khodźachu. Hdyž bě při wokołojězbje maršala so wšitko zestupiło a automobile dyrbjachu kóždu minutu přijěć, zjewichu so nad sokolskim zestupom, na fasadźe cyrkwje, někotři Orlojo ze swětłym wulkim křižom a dwaj stupištaj so z boka z wućehnjenym mječom kaž ke škitej křiža, tak zo nad Sokolom so błyšćeše kříž, škitany wot Orlow. Wo tym so w Prazy dosć rěčeše.

Też w Prazy pokaza maršal Foch, zo je katolik. Běše to na swj. Jana Nepomuca, hdyž je w Čechach wulki swjaty dźeń. Program tón dźeń k wobhladanju bitwišća z wójny 1866 pola Kraloweje Hradca (Königgrätz) postaješe. A ani wokomik njeběše prózdny za służby Bože. Tu pak, hdyž rano automobile hižom čakachu a cyłe přewodnistwo, wotdźěli so Foch wot nich a dźěše do kathedrale swj. Vita a modleše so tam pobožnje pola rowa swj. Jana a w kapali swjatoho Wjacsława pod čestnej stražu pražskich Orlow. To běše tajka moraliska plista za pražskich napřećiwnikow katolskeje wěry a katolskich zarjadowanjow. Dokelž ma so Češka też hłownje Fochowym dobyćam za swoju samostatnosć dźakować, hladachu njewěriwi a druhowěriwi Češa na krute katolske přeswědčenjo maršalowe zabyć a joho jenož widźeć jako swojoho wuswobodźerja. Wulki dźěł tak mjenowanoho postupnoho njewěriwoho studentstwa pak stupi so z komunistami a Němcami a Madjarami do jenoho rjada přećiwo Fochej. To běše też překłapjenjo za mnohich, kotřiž w katolskim lěhwje njestoja. Wosebje narodne strony myslachu přecy, zo studentstwo w jich rjadach stoji, a tu zjewi so, zo je wone z wulkoho dźěła zbólšewisowane a komunistiske zasady wuznawa.

To dopokazachu też sćěhowace kontroversy a podawki při spytanym rozbiću zhromadźizny katolskoho studentstwa. A tutón zwjazk čsl. studentstwa so wot knježeństwa wšudźom materialnje a moralnje podpjera, mjez tym, zo katolske studentstwo ničo njedóstawa, haj so jomu bjerje, štož po prawje jomu słuša. Za katolskich studentow je kolej Arnošta z Pardubic. Ale wjetši dźěł njemóže so k tomu wužiwać, dokelž je za směšnje tuni pjenjez zebrany a statnomu sudej přenajaty.

Za češkich katolskich zemjanow je założena Strakowa akademija. Zemjanstwo bu po přewróće zběhnjene, a akademije zmocowa so z pomocu knježeństwa njewěriwe studentstwo, hačrunjež po zmysłu a duchu założerja by prawo mělo jenož katolske studentstwo, přetož jenož tute móže dopjelnić, štož sebi testament założerja žada, po Božej mši pobožnje so modlić 3 Strowa sy Marija atd. Ministerstwo je nowy statut — hač dotal njeje hišće wobtwjerdźeny — wudźěłało, hdźež mjez wuměnjenjemi za přiwzaćo so njemjenuje katolska wěra, ale jenož češka narodnosć. Tu dźerži so statut prjedawšoho postajenja, dokelž je to wola założerja, ale te prěnje chcedźa wotstronić. A zajimawe je to, kak chcedźa to dócpěć. Praja, zo założeŕ Pětr Straka to hinak njeje móhł, dokelž běše tehdom jenož katolska wěra wot stata připóznata a podobnje. Jenož, hdyž móža katolikam něšto zebrać! Přetož jeli so tutón statut přewjedźe, potom budźa tola jenož njewěriwcy a njekatolscy přiwzaći, ale žadyn přeswědčeny katolik, kaž je to hižom hač dotal.

(Přichodnje dale.)

Cyrkwinske powěsće.

— Naš **najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber** so přichodnu srjedu na puć **do Roma** poda. Po cyrkwinskich postajenjach je to jomu přikazane, zo swjatoho wótca wopyta. Z klětkow so to wosadnym wozjewi, zo bychu za swojoho wyššoho pastyrja so modlili a jomu Bože žohnowanjo za pućowanjo a za zbožowny domojwrót wuprosyli. Druzy němscy biskopja su w Romje hižo pobyli.

— Na katolskim zjězdźe katolikow w Drježdźanach je so něhdźe 18000 wopytowarjow ličiło. Wosebje z połnócnych Čech běchu mnozy přijěli.

Lokalny komitej w Drježdźanach je najdostojnišomu knjezej biskopej 75 milijardow wotedać mohło, štož je knjez biskop hnydom za nuzne cyrkwine potrěbnosće postajił. Najwjetše zasłužby wo tajki nahladny wuspěch staj sej dobyłoj prokurist Tennhardt a knjeni Wileniowa.

Z cyrkwje a swěta.

Swjaty Wótc Pius XI. je swój krasny hród Kastelgandolfo za khudych biskopow na wumjeńk postajił. Tam namakaju skhow, hdyž su we służbje za bližšoho swoje mocy přetrjebali a na stare dny njewědźa, hdźe bychu starosćam wućekli — a mučne stawy k měrej położili. Tež khudźi zasłužbni měšnicy móža tam swój domčk namakać. Hród Kastelgandolfo leži krasnje w Latinskich horach a poskića wulkotny a wobšěrny wuhlad na Kampawnju a na morjo. Dotal přebywa w hrodźe 400 armeniskich syrotow, kotrež je swjaty wótc před krewjelačnymi Turkami wukhował. Te dóstachu domiznu we Salesijanskim wustawje Stupinigi pola Turina.

19. septembra podpisa **italska** ministerska rada **nowy šulski zakoń** ministra Gontila. Přez njón zawjedźe so za Italsku zasy křesćanska šula. Zawodna sada zakonja rěka: „Zakład a krónowanjo wšoho rozwučowanja we ludowych šulach ma być rozwučenjo we křesćanskej wěrje po zasadach katolskeje cyrkwje.“ Z nowym zakonjom zastupuje Italska zasy do rjadu křesćanskich statow. K prěnjej kročeli budźa wěsće druhe sćěhować kaž n. př. rozrisowanjo tak mjenowanoho „romskoho prašenja“, to je wujednanjo ze swjatym stołom.

Towarstwo „skutk kardinala Ferari“ założi w **Jeruzalemje nowu arabisku universitu.** Ze započatkom tutoho měsaca bu nowa šula tu khwilu z třomi rjadownjemi wotewrjena. Wučbna rěč budźe arabiska a pódla jendźelska. Rektor šule ma być stajnje katolski Arab, wučerjo móža ze wšěch ludow so wubrać. Wučić budźa so rěče: arabiska, jendźelska a francózska obligatoriscy a italska a łaćonska a druhe fakultativnje, dale medicina, prawa a wumjelstwo, wosebje narańša architektura. Woprawdźity założeŕ je patriarch Alois Barlasina.

Bayerski general Reichlin von Meldegg, we wójnje kommanoant 13. pěškoweje brigady, je do rjadu franciskanow zastupił.

Kaž „Češki Denik“ piše, mysli sebi Carihradski (Konstantinopolski) patriarch na **założenjo arcybiskopskoho stoła prawosławneje cyrkwje** we Prazy. Jomu bychu so biskopja we Češkej, Morawskej a Słowakskej podstajili. We swojej domiznje pozhubuje něhdy tak sławny patriarchiski stoł dźeń a bóle na nahladnosće; tuž hlada, kak by w dalšich kruhach zasy někajkoho přirostka namakał a swój wliw něšto spěchował.

Južnosłowjanski krónowy pryne dóstanje při křćeńcy titul „banus Khorwatiskeje“ kaž su prjedy knježeŕske swójby titul wójwodow Sławoniskeje nosyli.

Sowjetske knježeŕstwo chce w **Běłej Ruskej židowsku republiku** założić. Nowy stat dyrbi z Witebskeje, Minskeje a Homelskeje gubernije wobstać. Tu tworja Židźa wjetšinu wobydleŕstwa. We Swjatym kraju pozdaću ze židowskim statom ničo njebudźe; tak chcedźa sebi Židźa we šěrokej Ruskej swoje knježstwo priprawić, to móhło so snadź tu khwilu radźić, hdyž we Moskwje nimale cyłe sowjetske knježstwo ze Židow wobstoji.

Našim čitarjam

chcemy wozjewić, zo při tak njesměrnym wothódnosćenju pjenjez (hriwny), hdyž dźěn **milliarda** hriwnow po dollaru wjacy **ani jeneje** prjedawšeje hriwny hódnosće nima, tež mjeńše dary wjacy ćišćeć njemóžemy, dokelž je tu dźěło a ćišć wšo wjele dróžše, hač tajki mały dar wučinja; tuž dyrbimy tu mjezu na 50 milijónow postajić. Nochcemy tola zabyć, zo tež pola Posoła z płaćiznami hinak njeje kaž pola druhich časopisow, hdźež ma tež za jene jenotliwe čisło hižo na 10 milijónow płaćić a hdźež sebi za tydźeń hižo 200 milijónow abonentnoho přinoška žadaja. Bychmy-li něšto wjacy woporniwosće měli, nic jeno někotři, by tež Posoł móhł tola hišće někak porjadnje wukhadźeć. Dotal wšak drohota kóždy tydźeń přibjera.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Kósk z Worklec 1000000 hr.; wučeŕ Jurij Słodeńk w Pančicach 200000 hr.; Mikł. Bjarš z Radworja 4000000 hr.; Pětr Šołta z Nowoho Łusća 5000000 hr.; Jan Rječka z Dźěchorjec 500000 hr ; Mikławš Handrik z Wownjowa 2500000 hr.; Jurij Lisnaŕ, kowarski mištr w Ralbicach 6000000 hr.; ze Serbskich Pazlic: Michał Libuš 1200000 hr., po 1000000 hr.: Michał Smoła, Jakub Lebza; po 500000 hr.: Jurij Reška, Jurij Šenkaŕ, Jurij Šewc, Jurij Kral, Jakub Robl, Jakub Lukaš, Pětr Krawčik, Michał Hórnik, Michał Wjeńka, Jakub Kmjeć, Michał Wałda; Jurij Wjenka 300000 hr.; po 200000 hr.: Michał Glawš, Mikławš Šewc, Jurij Statnik, Jurij Bräuer, Jakub Šěrak, Jurij Wałda; po 100000 hr.: Mikławš Wićaz I, Madlena Hanušowa, Hańža Wjacsławkowa, Jurij Lebza; Hana Šwejdźina 5000 hr.; z Khróšćic: N. N. **10000000** hr.; N. N. 1600000 hr.; N. N. z Časec 3500000 hr.; z Worklec: N. N. **5000000** hr., N N. 1850000 hr.; Jurij Paška z Hórkow 1000000 hr.; Pětr Lešawa z Nuknicy 3600000 hr.; Jurij Leider z Wudworja 2850000 hr.; Michał Krawc ze Zejic 1350000 hr.; z Ralbic daraj 136100 hr.; Faltnikec z Nowoslic 5000000 hr.; z Budyšina: Bernhard Hendrich **15000000** hr., Nj-a **20000000** hr., tach. zwónk Michał Just **10000000** hr., Mikławš Čórlich 5000000 hr., Madlena Opicowa **20000000** hr., Jan Rychtaŕ **100000000** hr.; Jan Haješ překupc we Łazu 5000000 hr.; Jan Bart z Brěžynki 1000000 hr.; Michał Lejman z Pančic 500000 hr.; Jurij Ledźbor służowny z Pozdec (1½ mil. hižo kwitowane) 1000000 hr.; z Baćonja: Pawoł Mawč 3000000 hr., Hańža Smolina 1600000 hr.; Marija Budowa z Dźěžnikec **10000000** hr.; Mikławš Pawlik ingen. na železnicy w Auerbachu **100000000** hr.; faraŕ P. Knježk w Leutersdorfje **1000000000** hr.; z Nowoho Łusća: Mikławš Měškank 5000000 hr., Jakub Rjeda 250000 hr.; Marija Müllerowa ze Sulšec 200000 hr.; Hańža Wjacsławkowa z Češkec 2000000 hr.; Jakub Brězan z Banec 2000000 hr.; N. N. z Hasłowa 1000000 hr.; Michał Ella ze Židowa **80000000** hr., Nj-a z Dalic **70000000** hr.; P. Rab w Libanju 5 Kč = **650000000** hr.; ze Sł. Boršće: Michał Winkler **200000000** hr., Jan Kětan **95000000** hr ; Pawoł Čornak z Njebjelčic **70000000** hr., Jakub Rjebiš **50000000** hr.

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Marija Kneblowa ze Sulšec 1000000 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Nimoměry krasne dobre

wosadniki

ze złotym rězkom su zaso na předań a płaća

5 złotych hriwnow,

to je po papjerjan. pjenjezach 5 milijardow a 250 milijónow.

Możeš pak tež płaćić 13 sleborných hriwnow.

— Na katolskim zjězdźe katolikow w Drježdźanach je so něhdźe 18000 wopytowarjow ličiło. Wosebje z połnócnych Čech běchu mnozy přijěli.

Lokalny komitej w Drježdźanach je najdostojnišomu knjezej biskopej 75 milijardow wotedać mohło, štož je knjez biskop hnydom za nuzne cyrkwine potrěbnosće postajił. Najwjetše zasłužby wo tajki nahladny wuspěch staj sej dobyłoj prokurist Tennhardt a knjeni Wileniowa.

Z cyrkwje a swěta.

Swjaty Wótc Pius XI. je swój krasny hród Kastelgandolfo za khudych biskopow na wumjeńk postajił. Tam namakaju skhow, hdyž su we służbje za bližšoho swoje mocy přetrjebali a na stare dny njewědźa, hdźe bychu starosćam wućekli — a mučne stawy k měrej położili. Tež khudźi zasłužbni měšnicy móža tam swój domčk namakać. Hród Kastelgandolfo leži krasnje w Latinskich horach a poskića wulkotny a wobšěrny wuhlad na Kampawnju a na morjo. Dotal přebywa w hrodźe 400 armeniskich syrotow, kotrež je swjaty wótc před krewjelačnymi Turkami wukhował. Te dóstachu domiznu we Salesijanskim wustawje Stupinigi pola Turina.

19. septembra podpisa **italska** ministerska rada **nowy šulski zakoń** ministra Gontila. Přez njón zawjedźe so za Italsku zasy křesćanska šula. Zawodna sada zakonja rěka: „Zakład a krónowanjo wšoho rozwučowanja we ludowych šulach ma być rozwučenjo we křesćanskej wěrje po zasadach katolskeje cyrkwje.“ Z nowym zakonjom zastupuje Italska zasy do rjadu křesćanskich statow. K prěnjej kročeli budźa wěsće druhe sćěhować kaž n. př. rozrisowanjo tak mjenowanoho „romskoho prašenja“, to je wujednanjo ze swjatym stołom.

Towarstwo „skutk kardinala Ferari“ założi w **Jeruzalemje nowu arabisku universitu.** Ze započatkom tutoho měsaca bu nowa šula tu khwilu z třomi rjadownjemi wotewrjena. Wučbna rěč budźe arabiska a pódla jendźelska. Rektor šule ma być stajnje katolski Arab, wučerjo móža ze wšěch ludow so wubrać. Wučić budźa so rěče: arabiska, jendźelska a francózska obligatoriscy a italska a łaćonska a druhe fakultativnje, dale medicina, prawa a wumjelstwo, wosebje narańša architektura. Woprawdźity założeŕ je patriarch Alois Barlasina.

Bayerski general Reichlin von Meldegg, we wójnje kommanoant 13. pěškoweje brigady, je do rjadu franciskanow zastupił.

Kaž „Češki Denik“ piše, mysli sebi Carihradski (Konstantinopolski) patriarch na **założenjo arcybiskopskoho stoła prawosławneje cyrkwje** we Prazy. Jomu bychu so biskopja we Češkej, Morawskej a Słowakskej podstajili. We swojej dominzne pozhubuje něhdy tak sławny patriarchiski stoł dźeń a bóle na nahladnosće; tuž hlada, kak by w dalšich kruhach zasy někajkoho přirostka namakał a swój wliw něšto spěchował.

Južnosłowjanski krónowy prync dóstanje při křćeńcy titul „banus Khorwatiskeje“ kaž su prjedy knježeŕske swójby titul wójwodow Sławoniskeje nosyli.

Sowjetske knježeŕstwo chce w **Běłej Ruskej židowsku republiku** założić. Nowy stat dyrbi z Witebskeje, Minskeje a Homelskeje gubernije wobstać. Tu tworja Židźa wjetšinu wobydleŕstwa. We Swjatym kraju pozdaću ze židowskim statom ničo njebudźe; tak chcedźa sebi Židźa we šěrokej Ruskej swoje knježstwo priprawić, to móhło so snadź tu khwilu radźić, hdyž we Moskwje nimale cyłe sowjetske knježstwo ze Židow wobstoji.

Našim čitarjam

chcemy wozjewić, zo při tak njesměrnym wothódnosćenju pjenjez (hriwny), hdyž dźěn **milliarda** hriwnow po dollaru wjacy **ani jeneje** prjedawšeje hriwny hódnosće nima, tež mjeńše dary wjacy čišćeć njemóžemy, dokelž je tu dźěło a čišć wšo wjele dróžše, hač tajki mały dar wučinja; tuž dyrbimy tu mjezu na 50 milijónow postajić. Nochcemy tola zabyć, zo tež pola Posoła z płaćiznami hinak njeje kaž pola druhich časopisow, hdźež ma tež za jene jenotliwe čisło hižo na 10 milijónow płaćić a hdźež sebi za tydźeń hižo 200 milijónow abonentnoho přinoška žadaja. Bychmy-li něšto wjacy woporniwosće měli, nic jeno někotři, by tež Posoł móhł tola hišće někak porjadnje wukhadźeć. Dotal wšak drohota kóždy tydźeń přibjera.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Kósk z Worklec 1000000 hr.; wučeŕ Jurij Słodeńk w Pančicach 200000 hr.; Mikł. Bjarš z Radworja 4000000 hr.; Pětr Šołta z Nowoho Łusća 5000000 hr.; Jan Rječka z Dźěchorjec 500000 hr.; Mikławš Handrik z Wownjowa 2500000 hr.; Jurij Lisnaŕ, kowarski mištr w Ralbicach 6000000 hr.; ze Serbskich Pazlic: Michał Libuš 1200000 hr., po 1000000 hr.: Michał Smoła, Jakub Lebza; po 500000 hr.: Jurij Reška, Jurij Šenkaŕ, Jurij Šewc, Jurij Kral, Jakub Robl, Jakub Lukaš, Pětr Krawčik, Michał Hórnik, Michał Wjeńka, Jakub Kmječ, Michał Wałda; Jurij Wjenka 300000 hr.; po 200000 hr.: Michał Gławš, Mikławš Šewc, Jurij Statnik, Jurij Bräuer, Jakub Šěrak, Jurij Wałda; po 100000 hr.: Mikławš Wićaz I, Madlena Hanušowa, Hańža Wjacsławkowa, Jurij Lebza; Hana Swejdźina 5000 hr.; z Khrósćic: N. N. **10000000** hr.; N. N. 1600000 hr.; N. N. z Čanec 3500000 hr.; z Worklec: N. N. **5000000** hr., N. N. 1850000 hr.; Jurij Paška z Hórkow 1000000 hr.; Pětr Lešawa z Nuknicy 3600000 hr.; Jurij Leider z Wudworja 2850000 hr.; Michał Krawc ze Zejic 1350000 hr.; z Ralbic daraj 136100 hr.; Faltnikec z Nowoslic 5000000 hr.; z Budyšina: Bernhard Hendrich **15000000** hr., Nj-a **20000000** hr., tach. zwónk Michał Just **10000000** hr., Mikławš Čórlich 5000000 hr., Madlena Opicowa **20000000** hr., Jan Rychtaŕ **100000000** hr.; Jan Haješ překupc we Łazu 5000000 hr.; Jan Bart z Brěžynki 1000000 hr.; Michał Lejman z Pančic 500000 hr.; Jurij Ledźbor służowny z Pozdec (1½ mil. hižo kwitowane) 1000000 hr.; z Baconja: Pawoł Mawč 3000000 hr., Hańža Smolina 1600000 hr.; Marija Budowa z Dźěžnikec **10000000** hr.; Mikławš Pawlik ingen. na železnicy w Auerbachu **100000000** hr.; faraŕ P. Knježk w Leutersdorfje **1000000000** hr.; z Nowoho Łusća: Mikławš Měškank 5000000 hr., Jakub Rjeda 250000 hr.; Marija Müllerowa ze Sulšec 200000 hr.; Hańža Wjacsławkowa z Češkec 2000000 hr.; Jakub Brěžan z Banec 2000000 hr.; N. N. z Haslowa 1000000 hr.; Michał Ella ze Židowa **80000000** hr., Nj-a z Dalic **70000000** hr.; P. Rab w Libanju 5 Kč = **650000000** hr.; ze Sł. Boršće: Michał Winkler **200000000** hr., Jan Kětan **95000000** hr.; Pawoł Čornak z Njebjelčic **70000000** hr., Jakub Rjebiš **50000000** hr.

Dobrowólne dary za nowowudaco bibliskich stawiznow:

Marija Kneblowa ze Sulšec 1000000 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Nimoměry krasne dobre

wosadniki

ze złotym rězkom su zaso na předań a płaća

5 złotych hriwnow,

to je po papjerjan. pjenjezach 5 milijardow a 250 milijónow. Móžeš pak tež płaćić 13 slěbornych hriwnow.

Wutrobny dźak wšěm dobroćerjam Posoła. Njezabudźće tež dale na njón!

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje
na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.
Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.
Najlěpše w pječwach a piču, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam tež zwonka wobkhada.

Kedźbu! Kedźbu!
Njeswačidło a wokolina.
Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny
wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.
Zubna praxis Werner w Budyšinje
na šulskej hasy 6.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**
Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.
Zubna praxis
E. Werner
Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - króny - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny
na šulskej hasy 6.

Swojomu wulcyzasłužbnomu čestnomu předsydźe
wysokodostojnomu knjezej

knjezej kuratej **Jakubej Kralej**

při joho wotkhadźe z Kulowa wuprajamy swój **najhorcyši dźak** a nutrne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wón je naše towarstwo z njesebičnej lubosću a wopórniwosću nanajlěpje ze swojej duchownej radu podpjerał a wodźił. Najwutrobnišo přejemy jomu za joho nowe zastojnstwo wjele zboža a Božoho žohnowanja k wšomu dalšomu skutkowanju.

W **Kulowje,** 15. winowca 1923.

Spěwarske towarstwo „Bratrowstwo“.

Hdyž róže překćěwaju, w měsacu oktrobru, (8. okt.) zwjadny za tónle swět, kaž pak so nadźijamy, k rjeńšomu kćěwu w njebjeskej zahrodźe, čestna knježna

Marija Domanic w Kulowcu,

dźowka kublerja Jana Domanje a joho † mandźelskeje Marje rodź. Čórlichec z Němcow. Swojeje staroby bě 23 lět. Za čas jeje dołhoho ćerpjenja, kotrež z wulkej sćerpnosću njeseše, wjacy króć swjate sakramenty dósta, tež hišće 2 dnjej před swojim wotkhadom. Wšěm, kotřiž su ju w jeje ćežkich dnjach w křesćanskej lubosći wopytowali, na póstywječoru za nju so modlili, ćělne powostanki k rowu přewodźeli, jeje kašć tak rjenje z wěncami debili, wosebje sobustawam Marijanskeje kongregacije wuprajamy tu

wutrobny dźak a nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Kulowcu,** 16. oktobra 1923.

W mjenje zawostajenych
jeje hłubokozrudźeny nan.

Človjek — jakož trawa su joho dny, jakyž pólny kwětk zakće; — přetož wětřik zadunje na njoho — a hižo joho njeje . . . Miłosć Knjezowa pak je wot wěčnosće a hač do wěčnosće nad tymi, kotřiž so joho boja. Ps. 102, 16—17.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 600 000 000 hr., reklamowy w teksće 1 200 000 000 hr.

41. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 3. novembra 1923.

Hrěšnica před Jězusom.

Hoj, měšnicy a wučerjo so ćerja
A wjedu žónsku potulenu k zemi;
Jej rjewjo hroža z pjasćemi a měrja
So z błótom do khudźiny, z kamjenjemi.

A k Jězusej so ćerja z dyrkotawu,
Kiž žałosćicy na kolenje pada:
„Ty, mištrje, lud naš wučiš z wulkej sławu,
A přez wšo twojich słowow dźe nam rada.

Hlej, tule žónsku lepili smy my runje,
Kak łožo mandźelskomu čestne zmaza.
Njech do wočow lud njekničomnej plunje
A kamjenjuje ju! Naš zakoń kaza;

My słyšeć tebje tež pak chcemy hišće."
A Jězus z hněwom při sebi so zrudźi
Na čorne duše jich a huby lišče,
A z kijom w próše pisaše w srjedź ludźi. —

A mjelčo zhladowachu přesłapnjeni. —
A hłowu zběhny wón, a z woka liny
So jomu hněw: „Njech ćisnje kamjeń prěni
Tón, kotryž z was je bjez hrěcha a winy!"

A Jězus dale pisaše. — A syła
So rozběža kaž z křudom hórkej' pile,
Štož jenož hrěšnica je sama zbyła.
A Jězus zrunawši so rjekny mile:

„Hlej, rozběželi su so hubow hobry,
Kiž běchu na tebje tak bjez miłosće.
Je štó će zasudźił?" „Ně, mištrje dobry!"
A Jězus rjekny z lubosću tak prosće:

„Tež ja će nochcu zasudźić a stamać.
Wěz pak, zo zakoń kamjeń na tu khowa,
Kiž swjate mandźelstwo so zwaži łamać;
Dźi domoj z pokojom a njehrěš z nowa!"

Jakub Čišinski: Z křidłom worjołskim.

Politiski rozhlad.

W poslednimaj tydźenomaj su wobstojenja w Němskej wěsty rozsudny skhodźeńk dócpěłe. Němskostatne knježeŕstwo knježi bjez sejma we wšěch należnosćach, kotrež sebi spěšne rozsudźenjo a postajenjo k lěpšomu republiki žadaju. Te wobroćeju so nětko předewšim přećiwo Bayerskej a Sakskej a to wosebje zasy přećiwo Sakskej. Prěnja je dźěl němskostatneje wobory, kotraž we njej leži, za so přiwzała a na so přisahać dała; jeje wjednikej generalej z Losow, kotrohož bě němskostatny minister Geßler wotsadźił, wjednistwo přepoda. Bayerska dźe tak přećiwo němskostatnej wustawje, zo by swoje monarchiske prócowanja lěpje spěchowała. Přećiwo njej pak Barlin ničo njezamóže, dokelž telko wojeŕskeje mocy nima. Kaž we Bayerskej prawica, hrěši we Sakskej lěwica — to je Zeignerowe-Böttcherowe ministerium. Tu zakaza němskostatne knježeŕstwo přez swojoho wojeŕskoho rozkazowarja za Saksku a Durinsku stotnistwa, kotrež běchu sebi čerwjeni dźěłaćerjo wutworili, zo bychu sebje a republiku přećiwo naprawnym a pjenježnym zrjadowanjam wobarali. Wone wobsadźi tež Saksku, wosebje w herbskich krajach z poměrnje sylnymi wotdźělemi němskostatneje wobory. Hdyž sakske knježeŕstwo přećiwo tomu so staješe, haj minister Böttcher zjawnje k wobrónjenej namocy napominaše, a sakske knježeŕstwo přećiwo tomu so njewupraji: postaji Barlin wosebitoho komisara, dr. Heinzu, němskostatnoho ministra na wumjeńku za němskostatnoho komisara, kiž z pomocu wobory Zeignerowe knježeŕstwo wotsadźi a joho sobustawy přez wojakow z knježeŕstwowych rumnosćow wusadźić da. Na to pomjenowa na khwilu nowe knježeŕstwo z muži, kotřiž běchu z wulkich swojich zastojnstwow pak na wusłužbje, pak hišće we służbje.

Na tajke postupowanjo němskostatnoho knježeŕstwa wotmołwi sakske dźěłaćeŕstwo z „třidnjowskim" stawkowanjom. Wone měješe powšitkowne być, tola so k tomu njewuwi, dokelž běchu mnozy dźěłaćerjo přećiwo njomu; tež stawkowacy wšitcy tři dny njewudźeržachu. Mjez tym bě komisar sejmej posedźenjo přizwolił. Tón wuzwoli zapósłanca Fellischa za předsydu knježeŕstwa, kiž sebi tež hnydom knježeŕstwo zestaja. Dokelž pak do njoho muži sobuwza, kotřiž su zjawnje přećiwo němskostatnym postajenjam wustupowali, drje komisar te knježeŕstwo njepřipóznaje. Komunistojo do njoho njesłušeju.

To dźěn bě tež te spodźiwne při poslednim Zeignerowym knježeŕstwu było: do njoho słušachu mužojo, kotřiž žanu wustawu njepřipóznawachu, potajkim nic zakoń, po kotrymž smědźa a maju knježić.

Dr. Zeigner je so dołho přećiwo Barlinej wobarał. Přecy pokazowaše na to, zo dźěn Bayerska na swój (na prawicu) bok ničo druhe njećini, štož Saksko zasy na swój. Z Bayerskej chce Barlin jednać, do Sakskeje pak z mocu zapřima a so nawaluje. Wěste wězo je, zo by tež z Bayerskej so hinak wobkhadźało, njeby-li tak sylne wójsko za so měła: k njej stoji němskostatna wobora a wobrónjene črjódy monarchiskich organisacijow.

Tale rozkora mjez jenotliwymi krajemi „jednotneje Němskeje", wězo tejle jednoće njetyje. Stož Bayerska čini, je poprawom wuzamknjenjo z Němskeje; ze Sakskej njeje hinak: jenož prajitej hišće, zo k Němskej stojitej a wěste je, zo tež dale k njej přisłušeć znajmjeńša Saksko chce. Tale rozkora pak dawa tež druhim zmužitosć, zo nětko

wuwjesć so nastajeju, štož su dawno přihotowali. Tak je so wot Bayerskeje Pfalza wotdźěliła, chce pak jako wosebity stat wosrjedź Němskeje připóznata być. Dale je so w Aachenje samostatna Porhynska wuwołała. Dospołnje poradźił so wotpohlad „wotšćěpnikow“ po zdaću hišće njeje: napřećiwjenjo z ludu samoho je hišće mócne; samo krej je tohodla běžała.

Jene zjewja so tu raznje: runje zbožowni so wšitcy při pruskej Němskej nječuja, a jich prócowanjo wot njeje korjeni zawěsće w dlějšej zańdźenosći a njeje wupłód samych powójnskich lět. Či jeni su za swoju politisku samostatnosć dosć zrudnoho tu nazhonili. Za tónle třeći dypk swědča w najnowišim času jednanja w pruskim sejmje wo narodnostnych mjeńšich. Pruski ministerski předsyda sam wuzna, zo je kulturna hańba, někomu joho maćernu rěč rubić: hdyž pak sebi nětko komunistojo přewjedźenjo tejele myslički w tym nastupanju postajenja němskostatneje wustawy žadachu, běchu naprawni přećiwo tomu. Pólski zapósłanc też pokaza, kak drje so rjenje rěči, też wustawa so dawa, ale po njej so ministerstwo same nima. Wón praji dale: chcemy te same prawa za so, kajkež němska mjeńšina w Pólskej ma. W pólskej Slezyskej je za 20000 němskich dźěći šulow, w němskej Slezyskej žana šula za pólsku mjeńšinu. Dale pokaza rěčnik na Serbow: za tutu mjeńšinu njeje dotal so ničo stało. Mam rozprawy z Łužicy, po kotrychž je serbska mjeńšina k narodnej smjerći zasudźena. Też tam njeje žana jenička serbska šula . . .“

Stawkowanja a swjatoho dnja dla móžemy dźensa jenož 4 stronski Posoł wudać.

Z Łužicy a ze Serbow.

Budyšska „Jednota“ wotmě minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez farař Hejduška pokaza na prastary swjedźeń Wšitkich Swjatych a na ważnosć tutoho swjedźenja. Po zwučenym wašnju zaspěwachmy sebi potom. W přednošku knjeza wučerja Šołty słyšachmy: „Kak su serbske wsy nastałe.“ W prjedawšich časach mějachu wšitcy wobydlerjo teje sameje wsy jene a to samsne swójbne mjeno a wuzwolichu sebi hłownika. Jedyn tajki prawótc rěkaše na př. Dobran (wón běše dobry we wojowanju atd.) Joho cyłej swójbje prajachu „Dobranowicy“ t. j. Dobranowi synojo a cyłe přećelstwo. Sydlišća pak rěkachu „Dobranecy, Dobroch — Dobrošecy“. Druzy rěkachu na př. Boran, Kóń. Boran pak bě znamjo sylnosće, kóń znamjo spěšnosće. Wot samsneju póńdźechu „Boranecy“ a „Konjecy“. Też mnohe druhe mjena so wuzłožichu a pokaza so, kak je zmysł přez přeněmčenjo so skazył. Serbska wjes bě wobzamknjena. Hdyž starosta wurjadnje někomu přizwoli, poznamjenješe so přikhódnik jako „nowy“ abo Nowak też Nowotnik. — Po namjeće k. Wrobla ma so za nowu khorhoj hromadźić. — Tak, lubi Jednoćenjo, bórzy do skutka! Tajke stare towarstwo kaž „Jednota“ dyrbi měć khorhoj! — Přichodny raz přińdźe wšitcy na zhromadźiznu, mamy zajimawy přednošk wočakować.

We **Wotrowje** so na Wšěch Swjatych wobzamkny 10 dnjowski mission, kiž je so hač na najlěpje poradźił. Nadźijamy so, zo za přichodne čisło dokładnu rozprawu dóstanjemy.

— Knjez dr. theol. Jakubaš, kiž je cyły mission sam nawjedował, je so 2. novembra na 2 lěće do Roma (do Animy) podał.

Z **Marijineje Hwězdy**. Před někotrymi dnjami je so hat w Lipju při spušćadłach předrěł. Móžno je, zo su złóstne rucy dorny wotryli a přez to woda z hata wupuć namakała. Tak je jim něšto jenolětnych karpow do řeki čekło. Nazajtra so dźěł ze rukami zasy popadny. Něšto pak je jich tola wotpłuwało a wjesela so nětko rěčneje swobody.

Z **Noweje Wjeski** (pola Worklec). Mjeńšej šulskej hólcaj wuhladaštaj na łucy groty elektriskich šćežorow. Jedyn z njeju přimny za grót. Tomu ničo njezeškodźi. Nětko namołwješe swojoho towarša, Jana Bulanka ze Swinarnje, też za druhi grót přimnyć. Tola lědy so toho dótkny a padźe z wulkim křikom k zemi. Podarmo so ludźo prócowachu, joho zasy k žiwjenju wubudźić. Wón so wopřědka namołwjenju swojoho towarša spjećowaše, dokelž běše tosame njezbožo we swojej wsy před lětami widźał. Běše hakle někotre dny we wsy pola swojich přiwuznych. Kaž by smjerć na njoho tu čakała. Najskerje khorješe na słabosć wutroby a tajcy podleža samo słabomu elektriskomu prudej. Koho wina na tutym njezbožu potrjechi, so hišće přepytuje. **Tuž so dźěći wospjet namołwjeja, nic elektriskich grotow so dótkać.**

Z **Kulowa.** Na město knjeza kapłana Krala bu k nam póslany knjez kapłan Karel Kiška z Hornjeje Slezyskeje. Wón ma wot biskopskeje wyšnosće poručnosć, serbsku rěč bórzy nawuknyć. Tutón nadawk dopjelnić, so wón hižo pilnje prócuje.

— Njedźelu 11. novembra wudźěli wysokodost. swjećacy biskop knjez dr. Wojciech z Wrótsławja swjaty sakrament firmowanja. Dopołdnja w 8 hodź. pola nas a popołdnju w 3 hodź. we Wojerecach.

Z **Marijinoho Doła.** Dźeń radosće běše za naš cyły dom sobota 20. oktobra. Sydom kandidatkow dóstachu pokornu drastu swj. Bernarda. Mjez nimi Serbowka Madlena Hančec z Bréžkow; jeje klóštrske mjeno je Agatha. Dokelž so swjatočnosć w přitomnosći a pod nawjedowanjom knjeza abta Theobalda z Osseka sta, běše swjatočnosć tón króć wosebitoho razu. Boža pomoc a hnada přewodź naše novicki přez lěto noviciata.

Wozjewjenjo.

Předsydstwo a wubjerk našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda, dale předsydstwo politiskoho wubjerka wotměwachu srjedu 24. oktobra w Baćonju zhromadne posedźenjo. Wone něhdźe 4 hodź. traješe. Najdostojniši knjez tachant Skala poda při tym rozjasnjenja na wšelake prašenja, wosebje katolskich Serbow zajimace a nastupace, z kotrymiž běchu so też hižo dlějši čas zjawnosć, wosebje dopisy we „Serb. Nowinach“ zaběrałe. Z wulkej wjetšinu wupraji so krute přeswědčenjo a kruta žadosć, zo ma redaktor „Posoła“ samostatnje swoje zastojnstwo wukonjeć. Posołej dyrbi so też pjenježnje raznje a dokładnje pomhać, zo by móhł wukhadźeć kóždy tydźeń a zasy wosomstronski. Namjetowaše so mjez druhim a připózna so jako wužitne: zo maja ludźo žita po wjetšej abo mjeńšej měrje na wotrunanjo wotebjerařskoho pjenjeza dawać. Kaž su to na zwony za swoje cyrkwje činili, maja to też tu činić. **Prosymy tohodla naležnje našich wubjerkownikow,** zo bychu to po wosadach a wsach zarjadowali. A to najspěšnišo. Stóž nima, njech poreči ze swojim knjezom fararjom, komuž je Bóh tón Knjez žohnował, pak njech wotwjedźe wjacy. Wudaćo jenoho wosomstronskoho Posoła přińdźe nětkle, hdyž mamy hišće na khwilu papjeru na składze, na 80 złotych hriwnow.

Zjězd katolikow w Drježdźanach.

(Skóńčenjo.)

Jako třeći hłowny rěčnik wustupi **prof. dr. Schreiber** z Münstra, sobustaw němskostatnoho sejma. Joho rěč, tak rjana hač bě, bě za mnohich přećežka. Po hłownych mysličkach wuwjedże, kak dyrbimy w našim přeměnjatym času měć stajnohódne ideje abo zasady. Wot tutoho stojnišća rěčeše wón wo ważnosći biskopstwa a měšnistwa za naš čas. Woni su naši wjednicy, cyrkej je jich sebi a nam wukubłała po dołhich lětstotkach. Woni maja wěrnosć za so a z njej lud wjedu. K tomu přińdźe jich nahladnosć a woprawnjenosć ke wjednistwu wot Boha, najwyššoho knjeza samoho, a su jej přewzali wot swojich překhodnikow, přez kotrychž korjenja w zańdźenosći a podawiznach. Wosebje trěbne k swojomu wjednistwu ma postajeny wjednik wopor a woporniwosć, kotraž přede-

wšim hlada lěpše swojoho stadła a jomu służi ze wšěmi mocami, njepytajo při tym swojoho wužitka.

Nimo tychle hłownych rěči přednjesechu so też hišće druhe. Tak rěčeše z Kölna **P. Dionysius Ortsiefer.** Wón namołwješe přitomnych k dźakownosći napřećiwo Bohu za swoju jim spožčenu katolsku wěru, pokhwali katolsku organisaciju za šulske należnosće a pohonješe ludźi, zo bychu dale kruće stali přećiwo wšěm wojowanjam wo bjezbóžnu šulu. W druhim dźělu swojeje rěče pak zaběža sebi na politiske a narodne polo; za to dósta dźaka a přihłosa, kaž w „Sächs. Volksztg." dopisowař praji, skoro bjez kónca. Tajcy, kotřiž běchu měnjenja, zo na „katolikentag" cyrkwine wěcy słušeju a należnosće, kotrež lud cyrkwinscy pozběhnu a do hromady skowaju, běchu měnjenja, zo by ta rěč so něhdźe druhdźe rěčeć měła.

Wopyt zjězda bě jara mnohotny. Wulka sala wustajencynoho palasta njedosahaše a měješe so hišće pódlanska zhromadźizna zarjadować. Ju nawjedowaše knjez rěčnik dr. Hille. Też we njej rěčeše z narodnoho stojnišća knjez Ortsiefer, podobnje němskostatny zapósłanc Korthaus. Tomu přimérjene běchu też spěwy, kotrež so tam přednjesechu („Sonntag am Rhein" — „Die Loreley"). Mnozy měnjachu, zo k tajkomu něčomu „katolikentag" njetrjebaju; za to su też druhdźe składnosće. Nimo zhromadnych posedźenjow wotměchu so też druhe z bóle wobmjezowanym zaměrom. Tak poda **„katolska šulska organisacija"** přehlad wo swojej dźěławosći, wosebje šulske stawkowanjo w němskej katolskej Łužicy nastupacej; knjez rektor Böhler z Düsseldorfa rěčeše wo nabožnej šuli a wuwi, kak njemóžemy žanoho zakonja připóznać, w kotrymž njeby katolska šula po cyłym swojim byću a duchu zakorjenjena była. Tu zhromadźiznu mjenowaše knjez biskop najwažnišu 5. zjězda sakskich katolikow. Wón wupraji swoju njespokojnosć z tymi wosadami, kotrež katolskeje šulskeje organisacije hišće nimaju.

Też **zwjazk katolskich wučerjow** bě so k wosebitej zhromadźiznje zešoł. Na njej wuwjedźe knjez rektor Böhler, kak wšón přichod leži w rucy wučerja, kiž ma nowy splah wukubłać. K tomu je třěbne, zo ma wučeŕ lubosć a je karakter, to rěka sam zdźěłany po krutych katolskich zasadach. Nimo mnohich rěči, kotrež najdostojniši knjez biskop na „katolikentagu" poréča, je najwažniša ta, w kotrejž swoje biskopske hesło „in caritate Dei" rozłoži. „W lubosći Božej" ma dwoji zmysł: 1. z lubosće k Bohu, 2. z lubosću, wukhadźacej z Boha, za druhich.

Wulki porok, kiž naš čas trjechi, je hrózbne joho Bohu wocuzbnjenjo, a to wučenych a też prostoho ludu. Je płodźi njewěriwa wědomosć na wysokich šulach a socialismus, kotromuž najwjetši dźěł dźěłaćerstwa přiwisa. Nětčiši socialismus je materialismus, kajkiž Marx předowaše a hišće předuje. Wěrno je, zo je jara mnoho w socialismje woprawjene a dyrbimy so prócować, tele woprawjene a sprawne žadanja podpjerać. Njeprawje pak maju ći, kotřiž měnja, zo so tele žadanja jenoż dócpěć hodźa přez Marxowy materialism; kotřiž měnja, dźěłaćerjej jenoż přez to pomhać, zo joho wuča, kak ma Boha so wotrjec a nabožinu hidźić. Druhi dźěł biskopowoho programa ma prajić: z lubosću z Boha za človjekow. Tale lubosć ma so zakorjenić w krutej wěrje: w katolskim duchu. Hdźež njeje wěry do Boha, kak móže połna lubosć so zdźeržeć? W katolskej cyrkwi je stajnje lubosć žiwa była, wosebje so pokazała přez jeje rjady a duchownstwo. — W tajkim duchu lubosće chcemy też my druhim służić, za druhich dźěłać, předewšim swojim bratram po wěrje.

Nimo rěči važne su też wšelake namjety, kotrež so sčinichu a přiwzachu. Předewšim ma so dźěłać za našu młodosć a katolske nowinarstwo.

Tónle posledni namjet njech předewšim też našomu ludej pokaza, kak ma sebi nowinarstwo — to je tu swój Posoł — važić. Tohodla njech njepřestanje za njón woprować a jón też druhim poručeć.

Mandźelstwo mjez krejnym přećelstwom

je so w poslednich lětstotkach pola wšěch narodow zakazałe. Hač je so při postajenju tuteje kaznje bóle na nabožinu, na socialne prašenjo abo na strowotu dźiwało, njehodźi so z wěstosću dopokazać. Najskerje pak mamy winu zakaza w tym pytać, zo strowota ćerpi. Nazhonjenjo pola človjekow a wosebje při plahowanju skotu je z dopokazom, zo je wina wšelakich přinarodźenych brachow pola płodow krejnje spřećeleneju staršeju slědowaca: je-li štó k wěstym khorosćam nałożeny a woženi so po přećelstwje z wosobu, kotraž ma samsny brach, budźe tón pola potomnikow ćim wjetši. To lohko zrozymimy, hdyž woprawdźe kóždy ze staršeju brach ma. Ale husto dosć wěc tak jasna njeje. Nakhilnosć přeskoči jedyn, dwaj abo tři stawy. Powučacy přikład je krejna khorosć (haemophilie). Wona wobstoji w tym, zo človjek pře wšu měru lohcy a sylnje krawi; rězuje-li so na př. do porsta, da-li sebi zub wutorhnyć atd. krawi tak jara a dołho, zo dyrbi sobi maličkosće dla lěkařsku pomoc pytać. Na tutej khorosći ćerpja najbóle mužscy. Žónski splah pak khorosć přenošuje. Hdyž na př. dźěd na tutej khorosći ćerpi, budźa synoju a dźowki strowe; synoju dźowkow budźa pak najskerje zasy potrjecheni. To su tak mjenowane „recessione" nakhilnosće ke khorosćam, mjez tym zo so tajke, kotrež so woprawdźe pokazuja „dominantne" mjenuja. Podobnoho wobkedźbujemy też pola tak mjenowanych čerwjeno-zeleno slepych. Tući drje derje widźa, čerwjenu a zelenu barbu pak rozeznawać njemóža. Ćerpi-li na př. nan na khorosć, kotraž so po splahach přenjese, móže drje nakhilnosć pola dźowki być, khorosć sama pak pola njeje njewudyri. Dźowka woženi so ze strowym mužom z druheje swójby: też na potomnikach so khorosć njepokaže. Woženi-li pak so dźowka po přećelstwje po zdaću z cyle strowym bratrowskim abo sotrowskim synom (consinom), mamy pola wobeju staršeju tu samu nakhilnosć ale zakrytu. Z wěstosću zmeja dźěći dźědowu khorosć. Widźimy potajkim, zo ma mandźelstwo też dalšich přibuznych přecy wěsty strach, dokelž móže so přez to zakryta nakhilnosć wobeju staršeju pola dźěći zasy zjewić.

Khorosće, kotrež pola potomnikow krejnje spřećelenych staršich namakamy, su wšelakore. Dźěći wostanu duchownje wróco, husto su docyła bjeze wšěch duchownych darow (nłupakojo — idiotojo), abo ćerpja na padawu khorosć. Dale nańdźemy tak mjenowany albinismus: wšudźom wosebje włosam a wóčku pobrachuje barba (= pigment); čežke sćěwki za widźenjo nastanu potom, hdyž barba (pigment) w brónicy (= Netzhaut) wóčka skhori. Tutu khorosć spóznaješ na tym, zo drje khory wodnjo najbóle hišće derje widźi, tola wječor, hižo hdyž směrki padaju, tak hubjenje, zo ani sam wokoło khodźić njemóže. Wšelake khorosće potrjechuja też kožu. Přeměnjenja we wušomaj su z přičinu, zo potomnicy hubjenje słyša; dyrbimy rjec: třećina wot naroda hłuchoněmych pokhadźa z mandźelstwow krejnych přećeli.

Wučency su wězo tele plahowanjo nakhilnosćow a samotnosćow też w dobrym zmysłu přepytali. Mataj-li wobaj staršej wěstu dobru samotnosć, změja ju potomnicy snadź hišće bóle. To je so woprawdźe wobkručiło na přikład při konjach (běhanje).

Też pola človjekow je so přez mandźelstwo z dobrymi nakhilnosćemi wobdarjenych krejnych přećelow pola jich dźěći tutón dobry dar druhdy hišće we wjetšej měrje pokazał, na př. wustojnosć na hudźbu w někotrych swójbach.

Powšitkownje pak dyrbimy rjec, zo je při kóždym mandźelstwje krejnych přećelow, też po zdaću strowych, přecy jara wulki strach; nakhilnosće wostawaju druhdy pola štyrjoch, pjećoch stawow zakryte a nadobo pola potomnikow zasy wudyrja. Hdyž potajkim tajkej staršej z wěstosću ženje strowych dźěći wočakować njemóžetaj, dyrbi so na kóždy pad wot tajkoho mandźelstwa wotradźeć.

Cement

Julius H. Kilgus, předawarnja za twarske potrjeby G. m. b. H. **we Wojerecach.**

podawa derje a tunjo wšě **twarske potrjeby** hnydom z jamy po přijomnych wóznych płaćiznach.

Wosebitosć: **Wapnopěskowcowe cyhele, wapnowe cyhele, murjeńske cyhele, třěšne cyhele, třěšnu papu, syćizny a žerdki za lěpjency** (Roh- u. Holzstab-Gewebe) atd.

Wapnopěskowcowe cyhele

z wapnopěskowcoweje twornje Aluminiumwerke A.-G. Lautawerk, L.

Wšu twarsku potrjebu też w mjeńšich dźělbach hnydom ze składu.

Wuměnjenjo też z ratarskimi tworami

Kalk (wapno)

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Dźak z Radworja.

Z wotkhadom knjeza fararja Dórnika zhubi Radwořska wosada jenoho z najhorliwišich dušipastyrjow. Předewšim je swoje mocy nałožował za našu młodosć, wosebje też za naše dźěći. Z tutym wuprajamy jomu **wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“** Daj jomu Bóh, zo by mnohe lěta móhł skutkować we swojej nowej wosadźe k spomóženju njesmjertnych duši, tak kaž je to skutkował w Radworju.

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - piomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Dokelž smy z Božej pomocu tak daloko, zo móžemy w Božim mjenje do našoho nowoho doma začahnyć, čujemy so nuzeni, wšitkim tym lubym hospodarjam Baćońskeje a Khrósćanskeje wosady, wosebje też wysokodost. knj. fararjej, kiž su nam tak lubosćiwje z fórami k pomocy byli, swój

najwutrobniši dźak

wuprajić. Najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“ wuprajamy tež susodnej Koslowskej gmejnje za wšitku wopokazanu lubosć a pomoc.

W **Šešowje,** w oktobru 1923.

Zyndźic swójba.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje

na šulskej hasy 6.

Sobotu 20 winowca zemrě po krótkej khorosći a na puć do wěčnosće derje wobstarana naša luba přichodna mać a wowka

wumjenkańka

Madlena zwud. Wolenkowa

w 74. lěće swojoho žiwjenja a bu na wosadnym kěrchowje pokhowana. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym, susodam a wjesnjanam za wopytowanjo na póstywječoru a bohate přewodźenjo k rowu, wosebje nošerjam, swój

najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh!“

Wona běše sobustaw 3. rjadu.

W **Kukowje,** na dnju pohrjeba, 23. winowca 1923.

Zrudni zawostajeni.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

Sćěhowace knihi su k dóstaću:

Wosadnik do kože ze złotym rězkom	5	złotych hr.
Wosadnik z čerwjenym rězkom	2	„ „
Kročenjo za Khrystusom ze złotym rězkom	2	„ „
„ „ z čerwj. rězkom	1,20	„ „
Pój, Knježe Jězuso z čerwj. rězkom	1,50	„ „

Jako hódnosć złoteje hriwny płaći hamtski kurs.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 10 złot. pjenježkow. reklamowy w teksće 15 złot. pj.

42. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 17. novembra 1923.

S. Antonius Wulki.

Rjadniswo abo klóštrske žiwjenjo słuša do najspomožnišich zarjadowanjow s. Ducha, kotryž s. cyrkej nawjeduje. Prěni, kotříž tajke žiwjenjo założichu, běchu egiptowscy pustnicy we třećim lětstotku. Po přikładźe s. Pawoła Thebskoho běchu w khudobje a čistoće rozbrójeni žiwi w samoće a njeběchu na žane wašnjo zjednoćeni. Hnydom pak časownik prěnjoho pustnika s. Pawoła, s. Antonius Wulki, zjednoći rozbrójenych do towarstwa mnichow a da jim prěnje prawidła abo reglu. Tohodla rěka założeŕ abo prawótc mnichow. Wón słuša do najwuznamnišich wosobow w cyrkwinskich stawiznach.

S. Antonius narodźi so l. 251 w Egiptowskej, we wsy z mjenom Koma, a pokhadźa z bohateje křesćanskeje swójby. Joho staršej kubłaštaj a rozwučeštaj joho starosćiwje doma, njesćeleštaj joho do šule, zo so njeby mjez druhimi skazył. Tak pilnje na njoho kedźbowaštaj, zo Antonius jako hólčec nikoho njepózna, khiba staršeju a swoju młódšu sotru. Hdyž bu wjetši, khodźeše ze staršimaj pilnje ke mši a dźěłaše w ratarstwje. Dokelž bě duchownje jara wobdarjeny, naby z wutrajnosću wulkeje zdźěłanosće; jomu hižo we wótčnym domje so zalubi čistosć wašnjow, a rady běše sam za so. Hdyž jomu we dwacetym lěće staršej zemrěštaj, namrě po nimaj tři sta kórcow wulke kubło, tola měješe so wo wosyroćenu sotru starać. Jónu ducy do cyrkwje překładowaše sej wo tym, kak su japoštołojo wšitko wopušćili a za Khrystusom šli, a kak su mnozy z prěnich křesćanow swoje kubła předali a z nich dobyte pjenjezy s. japoštołam za khudych přepodali. Zastupiwši do cyrkwje zasłyša tam słowa našoho Zbóžnika: „Chceš-li dospołny być, dźi, předaj, štož maš, a rozdaj khudym a změješ pokład w njebjesach a přińdź a sćěhuj mje.“ (Mat. 19, 21.) Nětko bě přeswědčeny, zo bě jomu mysličku, kotruž bě ducy do cyrkwje měł, s. Duch dał, a zo su słowa, kotrež bě w cyrkwi zasłyšał, hłós Boži; tohodla swoje zamoženjo do khudych rozdźěli, wotdźěli a postaji z njoho dźěł na wukubłanjo swojeje sotry, sam pak bě z toho časa žiwy w khudobje.

Za něšto časa zasłyša w cyrkwi: „Njebudźće tohodla starosćiwi wo jutřiši dźeń.“ (Mat. 6, 34). Na to sej wotmysli, swět cyle wopušćić. Wón woteńdźe ze swojeje domizny do pusćiny. Tam pilnje dźěłaše, a we s. pismje čitaše a rozpominaše, so posćeše a modleše. Hačrunje měješe wjacy hnady Božeje dyžli druzy, pytaše rady powučenjo a radu pola susodnych pustownikow a so prócowaše sćěhować, štož bě wot nich dobroho słyšał a na nich wobkedźbował. Tohodla wuknješe wot jenoho wutrajnje so modlić, wot druhoho ćichi a dobroćiwy być, wot druhoho stajnje na sebje kedźbować a rozjimać, wot druhoho kruće so posćić a zasy wot druhoho sćerpny być. Jenož jedyn króć wob dźeń jěděše a to wječor po khowanju słónca khlěb a sól a druhdy hakle za dwaj dnaj sej popřawaše tutu khudušku cyrobu z wodu a mało spaše na hołej zemi. Za woblečenjo měješe kožu a za wobydlenjo prózdnjeńcu we skale. W pusćinje dyrbješe wojować přećiwo wšelakim spytowanjam, z kotrymiž chcyše zły duch joho wotwjesć wot prócowanja wo křesćansku dospołnosć. Najprjedy jomu zły duch na mysle dawaše, zo snadź joho wotmyslenjo njeje Bohu lube a zo to też njewuwjedźe. Potom předstajowaše jomu na wabjace wašnjo bohatstwa, česće, powolnosć a radowanki swěta, a přimaše joho też z njehornymi a njećistymi mysličkami, zo by žadosće ćěła we nim rozbudźił. Antonius wojowaše přećiwo tutym nadpadam z tym, zo so wutrajnje modleše, na sebje kedźbowaše a so posćeše a tak je dobyćerscy přewiny. Zo pak by tute djabołske spytowanja z hnadu Božej snadnišo přewinyć mohł, wuslědźi sej daloko wot wšěch człowjeskich přebytkow stare rozpadane pohanske rowniśćo a w nim so zasydli. Tu běše hišće krućišo žiwy, posćo so a rozjimujo. Kaž swjaty Athanasius powjeda, zli duchojo Antonija přesćěhachu też tu w samoće. Bóh chcyše, zo bychu joho zasłužby ćim wjetše byłe a tohodla dopušći, zo joho podobnje kaž sćerpnoho Joba we starym zakonju zli duchojo nic jeno na duši, ale też na ćěle ćěsnjachu. Swjaty pustnik wobsta zbožownje też tute pruhowanjo. Zli duchojo, njedobywši, zhubichu so, a Zbóžnik so jomu zjewi a wozjewi, zo budźe joho mjeno po wšěm swěće wosławjene, dokelž bě nad tak mnohimi spytowanjemi dobył. To Antonia wulcy tróštowaše, a nutrnje dźakowaše so Bohu za dar sylnosće, z kotrejž bě móhł telko nadpadow złych duchow přewinyć.

(Přichodnje dale.)

Politiski rozhlad.

Poslednje dny přinjesechu znowa zhóršenjo hospodarskich a z tym žeživjeńskich wobstojenjow za wulki dźěł němskoho ludu. Mjez tym, zo jeni maja přecy hišće dosć, druzy přecy bóle wokhudnjeju a hišće jenož wobstoja, zo najnuzniše k jědźi wot druhich dóstanu, hewak pak tradaju. Wulka hara a wołańca za khlěbom, docyła cyrobu a najnuznišej potrjebu tohodla też we wšelakich městnach, kaž předewšim w Barlinje, nasta: po stach tajke klamy ludźo nadpadnychu a wurubichu, ze zasakłosću a njemdrosću też lěpje zdrasćenych ludźi na hasach nadpadnywši dospołnje wuslekachu. Policiji so poradźi měr zasy wudobyć. Wyšnosć też mnohe cyrobne wosebje žitne a mukowe składy wobsedźerjam wuswoji: tak chcychu ludźi, kotříž so na te z dobrym prawom dla lichowanja hóršachu, změrować, lichowarjow samych pak pokhostać. Skónčnje lud znajmjeńša někak nasyćić.

Kaž tu wo khlěb a žeživjenjo, herjekachu w Bayer-

skej wo politisku móc. 8. nov. znaty wjednik tak mjenowanych narodnosocialnych, Hitler, w Mnichowje w jenej zhramadźiznje, hdźež bě tež bayerske knježeŕstwo a statny generalny komisar z Kahr přitomny, nowe knježeŕstwo a to monarchiske wuwoła, stare wotsadźiwši. Tež z wójny znaty general Ludendorf so při tym wobdźěleše. Najprjedy so zdaše, zo je Hitlerowy skutk so poradźił: přitomni, tež sobustawy knježeŕstwa, samo z Kahr wěcy přihłosowachu, nazajtrach pak Kahr přećiwo Hitlerej a Ludendorfej so wobroći, a jeju zaja. Hitler ćekny, bu pak pozdźišo zasy popadnjeny, Ludendorf bu na „čestne" słowo zasy puščeny. Hač Kahr wot wšoho započatka z Hitlerjom hić njeje chcył a je so jenož tajił wěstych winow dla, abo hač je swoje stojnišćo khětře přeměnił, spóznawši, zo dźěl němskostatneje wobory kruće za Barlin stoji a tak so ničo dócpěć njebudźe, njeje hišće jasne. Jene pak je wěste: tónle dyrdomdej w Mnichowje je Němskej wosebje zwonkopolitiscy złě zeškodźał a tak tež znutŕkowne hospodarske wobstojenja zasy njewuprajnje zhubjenšił. **Dolar** tež zasy poskoći: za krótke dny dźěše hač přez 600 milijardow, potom na 800, skónčnje na 1200 a potom přez nóc a dźeń na 2500 milijardow abo na połtřećoho bilijóna. Tele ličby pak buchu we kraju hišće z mocu „nizke" dźeržane, we Americy hriwnu zdźěla hižo na bursy njezapisachu: němska hriwna bě potajkim telko kaž null.

Hitlerowy skutk drje so njeje poradźił: tola tež do Kahrowoho stojnišća přećiwo němskostatnomu knježeŕstwu wukraj po zdaću dowěry nima. Abo što by hewak móhło wina być, zo je hriwna za krótke dny runjewon do bjezdna spadła? Hdyž kónc septembra, započatk oktobra za mjeńše wěcy počinachmy z milijónami ličić — wopušćiwši hižo hrózbna drohota tysacow — hdyž nětkle mjeńše wudawki z milijardami kryjachmy, budźemy nětko tež we wšědnym wobkhodźe z małymi wěcami z bilijónami dźěłać. Wušła drje je hižo tak mjenowana złota hriwna, 15. t. m. měješe so tež wudać druhi stajnohódny pjenjez „Rentenmark" tola kaž so zda, tych mało do ludu přińdźe a skónčnje je telko běžneje papjery we wobkhodźe, zo ta so njezhubi.

Druha wina poslednjoho wothódnjenja hriwny je nawrót „němskoho" krónprynca Wilhelma do Němskeje. Němske knježeŕstwo jón dowoli, ententa pak, wosebje Jendźelska so tomu staja. Wona ma to za strach, zo monarchiska mysl so na to hišće bóle skrući, haj snadź samo do skutka dóńdźe a tak měr po cyłej Europje so znowa zniči. Někotři tež su měnjenja, zo je Barlinske knježeŕstwo Wilhelma do kraja pušćiło, zo by tak pospyty z Bayerskej, tamnišoho krónprynca Rupprechta na němskoho kejžora powyšić doprědka wosłabiła. Njech tomu je, kaž chce: wěste je, zo tu khwilu na puću k měrej hišće njejsmy.

Kak ma so tónle puć w Mnichowje we joho sćěhwkach za Němsku hódnosćić, je najlěpje spóznać z wozjewjenja němskostatnoho knježeŕstwa na němski lud. „W času najwjetšoho zwonkowno- a znutŕkownopolitiskoho cěsna su zaslepjeni so nastajili, Nemsku rozbić. W Mnichowje je wobrónjena ćrjóda bayerske knježeŕstwo spowaliła, ministerskoho předsyda z Kmillinga zajała, a sebi zwažiła, nowe knježeŕstwo za cyłu Němsku wutworić, generala Ludendorfa za pozdaćnoho rozkazowarja němskoho wójska, knjeza Hitlera, kiž hakle bu njedawno do němskoho staćanstwa, přiwzaty za wjednika dóńta cyłeje Němskeje postajić. Štóž tónle pospyt podpjera, winuje so krajneje přerady. Zo bychu radšo našim bratram nad Rhynom a Ruhrskej pomhali. Tu khwilu **storča Němsku do njezboža, znjemóžneju zežiwjenjo, zawinjeju strach, zo njepřećel so do kraja nawali, a roztřasu wšě wuhlady na hospodarske wustrowjenjo. Poslednje zarjadowanja němskostatnoho knježeŕstwa su k tomu dowjedle, zo bě hriwna we wukraju we poslednich 24 hodźinach so wjelekróć so pozběhnyła: po wšěm tym budźe, změje-li wrótny pospyt Mnichowski wuspěch.**"

Njeměr, zły njeměr potajkim ćeži Němsku. Tola měr, kajkohož by sebi človjek chcył přeć, njeje tež we druhich krajach. Zdźěla jich tyši myslička, zo móhłe wobstojenja w Němskej a z Němskej jich zaplesć do wulkich ćežow. Tež sowjetowa Ruska šeri. Žadanja na zjednoćenjo z Němskej bywaja tam přecy sylniše a zo by wone so zmóžniło a wosebje tež wužitk měło za bólšewisku myslička, by so dyrbjało najprjedy Pólska zbić. Přecy raznišo a husćišo su tohodla tež słyšeć křiki za wójnu z **Pólskej.**

Tej njeje při tajkim susodźe derje. Tež njeje we sebi hišće přezjene dosć. Hakle tele dny měješe přetrać generalny strajk, kotryž zdźěla z mocu podusy, zdźěla přez to, zo bu ludej po woli. W Krakowje samym bu při zraženjach mjez wójskom a stawkowacym morjenych něhdźe 30, ranjenych na 80.

Swoje starosće ma tež susod k połdnju. Hdyž tež najwjacy z nich so měrja na měrne kulturne dźěło, dha tola tež při tym a wosebje z politiskich winow je mnohich prawje njelubych, zdźěla njetrjebawšich. Myslička na dźě-

Njezapomničcki.

Tójhdy je hižo, zo běch hišće „tajki mały cygan".

Tak mi naša njeboh wowka rěkaše, hdyž bych přiběžał a hłowu jej na klin położił, by mi šešerjate włosy hładźiła abo ličcy majkała. Wowcy běchmy wšitcy dobri. Tež susodźic dźěći bychu rady k nam přiběžałe a w zymje bychu na přazu a pěrjodrěnjo khodźiłe. Naša wowka so rady z nami nasadźowaše, kaž dźěn to skoro wšitke wowki činja. Stajnje wědźeše něšto rjane powědać. Pódla starych nowinkow a rjanych bajkow wědźeše tež hrózbne podawizny wo rubježnikach a šerjenach. Něhdyžkuli by so stało, zo bychu so potom wječor susodźic towaršojo a towarški same domoj hić bojeli. Hdyž sebi, kaž to z wjetša bě, njebychu chcyli swoju bojaznosć wuměćeć dać, potom pak by wowka prajiła: „Nó, tak jeno běžće, moje dźěćatka, ja so mjez tym před khěžu stupju, a hejzo by jene někajku staru wjeru abo šěroho mužika z dołhej brodu wohladała, dha wołajće, ja wam přińdu na pomoc." Druhdy by też mać wowcyne zastojnstwo před khěžu zastała. Tež ja běch dosć bojazny. Hdyž bě čas lehnyć hić, měještaj mać a wowka lubu nuzu ze mnu. Tak ruče pak hač jeno bych potom do łoža był, sym poslešćo přez wuši sćahnył a šerjenjow so wjacy njebojach.

Z basničkami a bajkami by naša wowka tež stajnje wědźała dobre wučby zjednoćić. Při khutnišich wěcach nas napominaše a wučeše, kajke dyrbimy być a kajke njesměmy. Wona bě rozomna a pobožna žona; žane njezbožo ju njeporazy. By-li tu a tam někoho skoržić słyšała, by často prajiła: „Hdy by nam Bóh tón Knjez druhdy kusk křižika njepósłał, dha dźěn bychmy cyle na njoho zabyli." Druhdy by so też bóle rozpowědała; potom by časćišo takle abo podobnje rěčała: „Nětkle je tak zrudnje dosć: kóždy, komuž so skutk lěpje wjedźe, čini, jakož by luboho Boha njetrjebał. Ke mši drje hišće khodźa, ale to je tak wašnja dla, pobožnosće w cyrkwi mało wohladaš. Swjaty kříž činić su ludźo skoro zaby-li — to wot nosa hač na wutrobu někajke kwakle sčinja a je hotowe. Hdyž su so poł sedźo kusk na wutrobu pobili, wusynu so do ławki a hłowa stoji jim do wšěch bokow. Na Božej mši hromadźe powědaja, wosebje muže, kaž bychu na bjesadźe sedźeli a hdyž je knjez na klětku, du po Božej mši, a to je wšitko jenak dobre, wot wučenych hač do kruwarja a šulerja: wonka potom stojo blady předawaja. — Haj, ty luby Božo: čoho so tola dočakamy!" — Tak by prajiła. „Ludźo su zabyli, zo je w cyrkwi Bóh luby Knjez, kiž je jim tajkele dobre časy dał. Ale moje dźěći, wón móže nam zasy hubjene też pósłać! — Kak so tola wšitko přeměni! Hdyž so takle na swoje časy dopomnju, zo běch ja tajkale holčeca kaž wy nětkle sće a też pozdźišo, hdyž běch hižo hospoza: tehdom běchu złe časy, moje dźěći. Wšak sym wam husto powědała, kak złě je w tych wójnach było, hdyž běše Napoleon w našim kraju. Tehdom smy wjele stracha wustali a husto a často smy hłodu tradać dyrbjeli. Hdyž

lenjo cyrkwje wot stata wosebje socialdemokratojo hišće spušćili njejsu.

Hdyž też su woni wot swojoho programa wjele za w minjenych 5 lětach so dopjelnić widźeli, dha tola nic tu. Křesćanska ludowa strona dźěła mócnje a wustojnje a wona je přećiwo dźělenju. Bychu-li socialdemokratojo chcyli swój wotpohlad woprawdźe přewjesć, by ludowa strona hnydom wustupiła z knježeństwa a dócpiwši zjednoćenjo ze słowakskej sebi blizkej stronu, by była w opositiji najsylniša sejmowa strona. Kaž w Němskej přecy bóle spóznaćo swita, zo parlamentarismus bjez socialdemokratow móžny njeje, tak tu je hižo jasne a přecy bóle so wobswědča, zo bjez ludoweje strony w Čechach so hižo knježić njehodźi. Tale wěrnosć skruća też znutřkopolitiske stojnišćo katolikow w młodej republicy; katolska wěc tam jara přibywa, abo chcemy prajić: znowa wožiwja.

Wobžarować so ma, zo hewak češka a słowakska ludowa strona hižo wjacy zjednoćenej njejstej. Poslednja přikhila so přecy bóle k madjarskej křesćanskej stronje. Wobej mjenujcy dźěłatej za dospołnu samostatnosć Słowakskeje; Češka za samozarjadowanjo w republicy, Madjarska přiwisuje hišće skerje k Madjarskej; to češka podpjerać nochce. Słowakski lud je přez staléta z madjarskim zjednoćeny był a hačrunjež je wot njoho dosć złoho nazhonił, z wulkoho dźěla jomu hišće přiwisuje. Wón začuwa to też tohodla wosebje ćežcy, hdyž tola **podkarpatscy** abo Rusinscy, też k republicy słušacy, dospołnu samostatnosć maja. Ći maju swój sejm a swojoho naměstnika a samozarjadowanjo, štož rěč, cyrkej a šulu nastupa. Nětkle runje ma so pomjenować naměstnik. Při tym njezměje so jenož na to dźiwać, zo by muž był wustojny zastojnik — změje wólby do narodneje zhromadźizny, krajnoho sejma, cyłe šulstwo, přewjedźenjo zemskeje reformy a zestajenjo krajnych mjezow přewjesć — ale też lubowany a přijomny cyłomu podkarpatskomu ludej. Jenož tak móže so lubosć k republicy zdźeržeć a tak statny cyłk republiki sameje skrućić.

Ta je sebi nimo zemskeje reformy a druhich ważnych nadawkow wosebje ważny za wuwiću industrije a wobkhoda wotmysliła. Woda po cyłym kraju ma so lěpje na zarjadowanjo pokrajnych milinarnjow wužić, też maju so wšelake rěki z kanalemi mjeze sobu zwjazać. Wulkotny ale wězo też drohi nadawk, kiž wězo by krajej a ludej wjele wužitka přinjesł.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina**. Najdostojniši knjez biskop je so minjenu sobotu zbožownje z Roma domoj wróćił. Wječor w 9 hodź. z Drježdźanskim ćahom přišedši bu na dwórnišću wot najdostojnišoho knj. tachanta Skale powitany. Na tachantstwje samym wočakachu joho we wulkej sali Budyšscy duchowni, zo bychu joho postrowili, k tomu zanjesechu někotři wučomcy tudomneje „natwarneje šule“ (seminara) někotre spěwy, zo bychu najdostojnišomu knjezej tak hołdowali. Z wutrobnymi słowami ztołmači najdostojniši knj. tachant swoju radosć, zo je knjez biskop zasy strowy domoj dojěł; wopyt rowow swj. japoštołow a swj. Wótca, Jězusowoho naměstnika, je zawěsće joho z nowej horliwosću za swjate ale ćežke joho zastojnstwo napjelnił.

Najdostojniši knjez biskop wotmołwi, kak je bórzy po swojim přikhadźe do Roma nimale $^3/_4$ hodź. ze swj. wótcom so rozmołwić a wo należnosćach swojoho biskopstwa rozprawjeć móhł. Swj. Wótc je jomu też wulki pjenjez za nuzućerpjacych duchownych Mišnjanskeje dioecesy sobudał.

— Minjenu njedźelu woswjeći najdostojniši knjez biskop w tudomnej biskopskej cyrkwi wjeledostojn. knjeza diakona Jurija Handriku z Jasenćy na duchownoho. Kaž słyšimy, budźe najdostojn. knjez biskop w tymle lěće hišće jónu sakrament duchowneje swjećizny wudźěleć, mjez tymle swjećomnymi pak njebudźe žadyn Serb. Docyła su wuhlady na dorost duchownych mjeze Serbami jara hubjene. Zdźěla zwisuje to z nětčišimi drohimi časami. Tohodla dyrbja runje zamožići mjez nami spóznać, zo je winowatosć za nich, wot swojoho zamoženja za duchowne a nabožne zaměry swojoho ludu přinošeć. Při tym njesmě jich šerić myslička, zo snadź tón, kotromuž na studije něšto nahladnoho přidadźa, w poslednim wokomiku snadź sebi hišće hinak rozmysli a duchowne powołanjo njewuzwoli. Z tym ma so stajnje ličić. Też hdyž jich pomoc požadanoho časnoho wuspěcha měła njeby, je tola za darićerja ze žohnowanjom za wěčnosć. Bóh hlada na mysle a wolu.

— Přichodnu srjedu, 21. novembra, woswjeći katolska Budyšska wosada 25lětny měšniski jubilej najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Christiana Šreibera z wosebitym swjedźenjom w sali měšćanskoho hosćenca „Krony“. Swjedźeń započnje so popołdnju $^1/_2$4 hodź. Zastupne kartki budźa wot přichodneje póndźele sem dóstać pola překupca Wilczeka na seminarskej drózy, kaž też srjedu při kasy.

---

bě wójny kónc, přińdźe wulka mokrota. Z rědka hdy smy tehdom móhli pokrotu dobroho khlěba napjec, dokelž bě nam Boži dar na polach wurostł abo w bróžni so zaparił. Haj moje dźěći, w tajkich časach człowjek nawuknje so modlić. Tehdom su paćerje a spominanja na Boha jenički tróšt; wšě hubjenstwo so potom lěpje znjese. Što bychmy w tajkich ćasach bjez paćeri tola započeli — to by zrudnje było na swěće. Bóh tón Knjez, wšak nas wšelako na swoje kaznje dopomina. Kóždy króć je mi tak dźiwnje wokoło wutroby, hdyž so knjez njedźelu po prědowanju zjawnu spowědź modli a při tym praji: „Wotwobroć wot nas, najhnadniši Wótče, derje zasłužene khostanja: wójnu, drohotu, khorosće a struchłe hubjene časy.“ Nětkle wšak nichtó njewě, što tele słowa rěkaja. Kóždy jeno za pjenjezami hłodźi, chce wulcy činić a ničo dźěłać. Čeledź chce činić knjeza, a bur chce być zemjank. Swjate popołdnjo ludźo doma sedźa abo khodźa po bjesadach a w něšporach jich mało widźiš. — A te reje! ty luby pomhaj, kak je tola nětkle wšitko hinak: tajke zawjeselenjo to nětkle wjacy njeje, kaž je prjedy było. Wjesni młodźi ludźo činja, kaž bychu so njeznali: hromadźe na reje hić a spěwać, to wjacy móda njej. A dóniž su też wšelake druhe rjane serbske wjesela zakazane — Bóh wě, čohodla — pytaja młodźi ludźo wjeselo w korčmach abo skradźu po kutach, a tajke skradne wjesela su złe; z tych so ničo dobre njewukopa. Što so tam worakawstwa a hrěcha njenačini! Njepóćiwosći to derje tyje. Tak to je: człowjek chce so kusk zawjeselić, a nima-li k tomu přileżnosć zjawnje, pyta je skradźu. Hdy běše tola radšo při starym wostało! Ale ludźo praja, zo to njeje dosć wosobne było. Njewěm haj, što z tejele wosobnosće dobroho budźe, hdyž ničo wosobne dosć njeje, štož je serbske. — Moje dźěći, hdy byšće dorosćene byłe, mohła wam něštožkuli powědać, ale nětkle wam to njeje ničo wušne. Prjedy hač wy wotrosćeće, budu drje hižo dawno w zemi, ale to wam praju, a to najbóle wam hólcam: prjedy, hač mi na skakańcu stupiće, dyrbiće přistojnu spowědnu suknju měć. To so mi nihdy njelubi, zo nětkle młodźi ludźo k swjatomu woprawjenju też w tych krótkich jiplkach khodźa, w kotrychž po bjesadach a po hrěšnych wjeselach běhaja. A žony njejsu ničo lěpše, kotrež w brunym rubišku k Božomu blidu du, w kajkimž po hermankach a wšědnych kleskanjach khodźa. Tajcy ludźo Božoho Syna zańć nimaja. To je kaž po roboće. To njeje prawje, moje dźěći! Hdyž takle wšitko přemyslu, přińdźe mi husto na mysle, štož je mi mój njeboh nan powědał. Wón by prajił: „Moje dźěćo, to sym často powědać słyšał a na to so zasy dopomń: hdyž budźa škleńčane wozy a žehliwe pjecy po swěće jězdźić, a cyła zemja budźe ze železom powita, potom budźe złě. A hdyž budźe swjaty Jurij Boha luboho Knjeza do rowa kłasć a swjaty Mark joho z mortwych zbudźi a swjaty Jan joho ponjese, tehdom budźe cyły swět běda wołać. Potom budźe wulka wójna. Hdyž so po tejle wójnje dwaj zetkataj, podataj sebi rucy a budźetaj prajić: bratře, hdźe sy so tola wukhował?

Wšitcy katolikojo Budyšskeje wosady a susodneje wokoliny su na tutón swjedźeń należnje přeprošeni.

— Wot njedźele 25. novembra přeměni so porjad Božich službow na njedźelach a swjatych dnjach. W tachantskej cyrkwi: Prěnja Boža mša budźe rano 3/4 6, druha 1/2 7; wulke kemše budźa dop. 1/2 10. Spowědź budźe rano wot 3/4 6 słyšana. — Tutón porjad płaći za lětuše zymske połlěto. Porjad Božich službow w serbskej cyrkwi wostanje njepřeměnjeny.

Z Radworja. Njedawno tu Bajerske towarstwo pasijón, t. r. Jězusowe ćerpjenjo hraješe. Wěc běše tak zarjadowana, zo hłowne wosoby (n. př. Khrystusa) sobustawy towarstwa předstajachu, něhdźe 50 mjeńšich rólow pak wosadni mužowje, młodźency a knježny hrajachu. Dokelž nic jenož towarstwowi hłowni hrajerjo, ale też wšitcy ważniši wosadni sobuskutkowarjo (Kajfas, Judaš, Murija, Marija Madlena) swoju wěc wustojnje wuwjedźechu, činješe hra hłuboki, hnujacy zaćišć.

Předstajenjo wospjetowaše so pjeć razow za sobu. Na někotrych běše łubja přepjelnjena, na druhich mjenje połna, Škoda, zo je telko ludźi swój wopyt na posledni, sedmy, wječor wotstorkowało. Tohodla so na předposlednim tak mało přihladowarjow zeńdźe, zo so hraćo prócy njepłaćeše.

Kak móžachu někotři ludźičko na mysl přińć, zo je tajka hra wohanjenjo swjatych stawiznyw, je cyle njezrozemliwe. Njejsu dha tute hłowički woprawdźe hišće čas žiwjenja ničo wo swětasławnych pasijónskich hrach w Hornim Ammergawje słyšeli, na kotrež přihladowarjo hač z Ameriki přikhadźeja?

Přećo, zo by so město tuteje němskeje hry serbska „Khrystusowa smjerć“ hrała“, njehodźeše so dopjelnić, dokelž běše tu khwilu cyle njemóžno, k tomu kulisy a koštimy dóstać. Wojerske towarstwo, kiž běše wěc tón raz do ruki wzało, pak khutnje na to mysli, serbsku pasijónsku hru jónu wuwjesć, jeli budże při nětčišej drohoće móžno, trěbne drasty zwjesć. Nadźijomnje so joho za wěc zahorjenomu předsydźe to poradźi!

Z pola (kermušu póndźelu). Hospodar, kotryž chce kermušnoho hosća rady wotbyć, při woknje stojo k hosćej: „Hladaj, hladaj, kak tamle z kermuše du.“ — Hósć: „Haj, hladaj, hladaj, kajke wónca tykancow sebi sobu domoj njesu.“

Z Njebjelčic. Sobotu před třomi njedźelemi nocy pobychu we našej wosadźe paduši. W Njebjelčicach dobuchu so do pincy kublerja Krala a pokradnychu tam butru a połč a druhu cyrobu. Zawołany policajski pos žanoho slěda njenamaka. Samsnu nóc też we Serbskich Pazlicach pola kublerjow Haški a Jakuba Lebzy butru a wšelaku druhu cyrobu kradnychu. Cyle wěsće je to ta samsna cwólba była. Čim bóle do zymy, ćim wjetša budże nuza a tak drje padušstwa a rubjenja přiběraju. Tuž njewěmy, što hišće na nas čaka a kajka nuza a hubjenstwo nas potrjechi. Nichtó njebudże před nim wěsty a zakitany. Kak jenož wuhdźemy z hubjenstwa časa. Polěpšenjo žiwjenja a dowěra na Boha móže nam jenož pomhać a nas dźeržeć.

Z Khrósćic. Struchłu powěsć roznjesechu wutoru, 6. t. m., popołdnju w 5 hodźinach naše zwony přez cyłu wosadu. Syna tuteje wosady, wjeledostojnoho nowoměšnika Jana Donata Bóh tón Knjez po dlějšej, ćežkej khorosći we Worklečanskej khorowni, hdźež posledni čas přebywaše, wotwoła do swojeje njebjeskeje domizny. Hakle kónc julija měšnisku swjećiznu dóstawši, pytaše doma w Časecach wustrowjenjo, ale Boža předwidźomnosć bě hinak postajiła. Běše sebi nadźijał čas žiwjenja wopor jednorodźenoho Božoho Syna na wołtarju woprować, Bóh pak sebi žadaše wot joho wopor joho młodoho žiwjenja.

Zeńske powostanki drohoho zemrjetoho donjesechu so štwórtk dopołdnja pod přewodźenjom zwonow přez Khrósćicy do staršiskoho domu do Časec. Wot tam zarjadowa so minjenu sobotu dopołdnja pohrjeb na wosadny kěrchow. Nahladna črjóda přewodźeri bě so zešła, zo by jomu poslednju česć wopokazała. Duchownych bě něhdźe wósom, mjez nimi też najdostojniši knjez tachant Jakub Skala z Budyšina. Wosadny farař, wjeledostojny knjez Jakub Sewčik, poda so z assistencu wosadneju kapłanow a z duchownymi jomu napřećo. Kašć bu najprjedy donjeseny do cyrkwje, hdźež duchowni so officium po mortwych za wotemrjetoho sobubratra modlachu. Na to měješe najdostojniši knjez tachant swjatočne requiem, při kotrymž „Jednota“ spěwaše. Po skónčenju modlitwow nastaji so ćah k rowej, hdźež měješe njebohi posledni wotpočink namakać. Porjebne wobrjady wukonješe wosadny farař. Při rowje přednjese tohorunja „Jednota“ pod nawjedowanjom knj. kantora Hile hnujacy spěw. W krótkej rěči namołwješe wosadny knjez farař modlitwam, zo by Bóh tón Knjez ze serbskoho luda duchownych do swojeje winicy pósłał. Tam nětko při cyrkwi, na stronje zahe zemrětoho sobubratra knjeza kapłana Waldy, wotpočuje ćěło njebočičkoho, dóniž njezawoła Knjez swojich dźěłaćerjow k horjestaću. Njech młody měšnik na Božej prawicy swoje měšniske powołanjo za nas zeńskich pućowarjow wukonja. Have pia anima!

Takle je mi mój njeboh nan powědał a ja je powědam wam. Hdy so to trjechi, moje dźěći“, by wowka prajiła, „to jedyn njewě, ale wy traš toho dočakaće. Mi so zda, zo wšo kaž k kóncej běži. Ludźo, kiž do města khodźa, dźěn powědaju, zo tam po železnych kolijach železne wozy, w kotrychž so tepi, same jězdźa. To ći rozom stojo wostanje hdyž tajkele wěcy słyšiš. A w škleńčanych wozach dźěn też hižo burja jězdźa, — po dobrym to być njemóže!“

Takle by nam wona powědała. My bychmy sedźeli kaž přismolene, a lědom bychmy dychali. Potom pak, hdyž by skónčiła, njeby nam dowotmołwjeć mohła, telko bychmy so jeje naprašowali; kóžde by chcyło něšto druhe wědźeć. Jeno wo tym běchmy wšitke přezjene, zo wjacy na swěće być njechali, hdyž so to stanje. Wowka pak by nas zasy tróštowała: „Moje dźěćatka, to wšo ničo njepomha. Hdyž nam Bóh luby Knjez hubjenstwo a nuzu póscele, dyrbimy to scerpnje znjesć. Sprawny a pobožny človjek so ničoho bojeć njetrjeba, toho Bóh tón Knjez w njezbožu posylnja. Bóle so horjo na njoho wala a scerpnišo je njese. Štóž Bože kaznje dopjelni, toho Bóh ženje njewopušći. Budźće přecy prawje pěkne a posłušne, moje dźěćatka. Złomu človjekej swědomjo ženje měra njeda a stajnje je wón w straše, zo móhł Bóh joho ze „sudnym dnjom“ překhwatać. Sudny dźeń ma kóždy tehdom, hdyž wumrje. W dobrych časach je tajki sudny dźeń wjele strašniši, dokelž tehdom něchtóžkuli na njón přihotowany njeje. Hdyž pak Bóh tón Knjez njezbožo na ludźi póscele a struchłe hubjene časy, tehdom so kóždy na njoho dopomni a prócuje so, zo joho njeby rozhněwał. W hubjenych časach wjacy ludźi do njebjes přińdźe, dyžli w dobrych. Luby Bóh wšak wšitko derje čini, ale my to něhdyžkuli njespóznajemy a myslimy, zo so nam křiwda čini. Tajke to je, moje dźěći: Jelizo Bóh tón Knjez křižik póscele a by-li so tele wěšćenjo dopjelniło, dha so zasy dopomńće, što sym wam prajiła; ja drje so toho wjacy njedočakam..“ —

A njeje so toho dočakała, ta nasa njeboh wowka. Na jeje rowje so hižo dorn zeleni. — Spi w měrje, luba wowka — twoje wopomnjeće budże mi přecy žiwe. Z horjom a hubjenstwom sy wotrostła a přez ćerpjenjo je twoja dowěra na Boha wobkrućena była, zo sy nam wšěm z přikładom. Ach, zo bychu tola też dźensniši dźeń wšě serbske maćerje swoje dźowčički tak woćahnyłe, zo bychu też wone dalokomu potomnistwu tajke něžne, proste njezapomničke byłe, kaž naša wowka nam je! Zbožo a wobstaćo serbskoho ndroda maja serbske maćerje w rukomaj. Kajkež dźěći sebi woćahnu, tajki budże naš serbski narod. Zašćěpja-li jim bohabojosć a přiwuča-li je na dobre serbske wašnja, budże wón trać a budże zbožowny časnje a wěčnje. Honjenjo za cuzymi wašnjemi pak skazy póćciwe počinki a połěkuje hrěchej: hrěch pak nas zniči!

W najrjeńšim kćěwje młodych lět
We Knjezu wusny měšnik drohi,
A zahiny kuž młódny kwět —
To wutroby wšěch tyši — boli.

Ach lubej staršej, njepłačtaj —
So njerudź bratře, sotra, njepłač:
Bóh Knjez mi dari zbóžny raj,
A wutroby wam pokoj wobradź.

Wam sylzy drje so ronjachu,
Hdyž ze wsy ródnej sće joh' wjezli.
A zwony tyšnje zwonjechu,
Hdyž k dołhom' spanju sće joh' njesli. —

Wón z wysokosćow zhladuje
Na naše styskne, zrudne duše.
Při Jězusowej wutrobje
Wuprosyć za nas městna budźe.

O spi nětk luby měšniko,
Spi měrnje w krywje zažnoh' rowa
A wuproš nam tež městačko
We njebjesach, hdyž Bóh nas woła.

Z **Kulowa.** Swjatočny swjedźeń na zhromadne rozžohnowanjo wot swojoho dotalnoho kapłana, knj. Jakuba Krala, wuhotowachu njedźelu 4. t. m. Serbja Kulowskeje wosady. Při tym pokaza so tak prawje, kelko lubosće je sebi mjenowany knjez za čas swojoho tudomnoho skutkowanja dobył, a kak předewšim serbski dźěl wosady z hłubokej dźakownosću joho dźěławosć připóznawa.

Wosadny wyšši Šołta, knj. kubleŕ Hernašt Rachlowski powita přitomnych, na to přednjese derje knježna Marja Šnajderjec z Brěžkow dlějšu baseń, w kotrejž wupraji so knj. kuratej dźak a připóznaćo za wšo, štož je činił za serbsku wosadu jako měšnik a Serb, a so dawa slubjenjo, zo narodnoho wědomja sebi chcedźa wobkhować, kajkež je wón we nich budźił a žiwił. Baseń bě z wustojnosću a horliwosću spěsniła naša ludowa pěsnica Hańža Nazdalic z Kulowa. Jej słuša za to dźak.

Potom zanjese 4hłósny měšany khór pod nawjedowanjom knj. wučerja Brězana „Kiž so swěrnje lubo maja". Na to sćěhowaše swjedźeńska rěč knj. fararja Šołty. Wón wuzběhny skutkowanjo dobroho měšnika, kotrež pyta jenož Božu česć a sprawnosć. Tak je knjez kurat Kral jednał, wjele dobroho symjenja je wusyłał na nabožnym a narodnym polu a přecy a wšudźom po sprawnosći. To wěsće bohate płody přinjese. Zo su tute symješka na dobru rolu padałe, to so tak prawje pokazuje we wulkej lubosći a přiwisnosći, kotruž cyła naša wosada knj. kuratej ma. Dale tež wosebje wuzběhowaše, kak je knjez Kral we najrjeńšej přezjenosći a lubosći jako kapłan tež ze swojim fararjom hromadźe dźěłał. Nětko wustupichu dźěći: Jako prěni přińdźe na jewišćo mały Jurk Popjelic z korbikom napjelnjenym z jejkami. — Jako druha Leńka Nowotnikec z Brěžkow z wulkej šincu butry a tučnym połčom na talerju. — Potom přiće-že šuleŕ Mikławš Woko jachlicy a stonajo z měchom muki na khribjeće, — a jako štwórty: šuleŕ Bernhard Paškec z měchom jabłukow a wulkim kyrbsom pod pažu. Kóžde jenotliwe dźěćo derje přednjese na dar so poćahowace rjane hrónčka. Potom wšitcy hromadźe deklamacije a zbožopřeća wuprajachu a spěwachu štučku kěrluša „Budź khwaleny Jězus Khrystus". — Na to hamtski předstojićeŕ knjez Mič Němčanski we mjenje wosady knj. kuratej wulkotny dar, krasnu kuchinsku nadobu, z wutrobnymi słowami přepoda. — Solo: „Pod běłej brězyčku", wot knjeza Jurja Popjele spěwane, so powšitkownje spodobaše. Knjez Jurij Hernašt z Rachlowa, jako znaty serbski komikaŕ, mištrscy hraješe dwaj žortaj, štož wulki směch wubudźi. Wosebje naspomnić je naréč knj. Jurja Popjele, předsydy „Bratrowstwa." Ze zahorjenymi słowami pokaza na wulcy zasłužbne skutkowanjo knjeza kurata jako nawjedowarja a čestnoho předsydu „Bratrowstwa." Wón tež we swojej rěči 18 lět wróćo přimny a naspomnješe tehdomnišoho knjeza kapł. Wójćecha a přirunaše tuteju dweju knjezow jako najhorliwišeju spěchowarjow „Bratrowstwa" a serbskeje narodnosće. We mjenje towaŕstwa horcy dźak wupraji. Knjez kurat je sebi tudy trajacy pomnik stajił, nic na torhosćach a pućach, ale we našich wutrobach. Jomu hišće rěčnik wutrobnje zbožo přeješe k wšomu dalšomu skutkowanju we nowym zastojnstwje. — Potom wustupi 4hłósny mužski khór: „Bywachu Serbojo", a „Njech bratřa bližša hodźinka" a zasy 4hłósny měšany khór „Hač rune, doły, hory", wšitke nanajlěpje wuwučowane wot knj. wučerja Brězana. Na kóncu hišće knj. Jurij Möler někotre hrónčka jako „Božemje" wupraji. Tak hołdowachu Kulowscy Serbja swojomu Kralej. Tón na to so z wutrobnymi słowami podźakowa za wšě dary a druhe wopokazane lubosće, a přeješe sebi, zo bychu sebi wšitcy stajnje lube dopomnjećo wobkhowali. „Lubosć nihdy njepřestanje".

Z **Biskopic.** Minjenu wutoru popołdnju pobyštaj najdostojnišej knjezaj biskop dr. Schreiber a tachant Skala we našim měsće. Wonaj wobhladaštaj sebi nowy twar, kotryž tu kn. biskop za katolsku wosadu z pjenjezami někotrych nadobnych dobroćerjow, předewšim swj. wótca, stajeć da. Też tachantstwo k njomu wjele přicpěwa, zo mjenujcy trěbne drjewo k twarej darj. Z wjesołosću móžeštaj najdostojnišej knjezaj widźeć, zo je twar hižo hač do krywa. Wěža za cyrkej bě hižo zezběhana, domske chcychu nazajtra zběhać. Do tutoho ma so hišće do krywa wobydlenjo wutwarić: potom wostanje twar přez zymu stojo, zo by wumjerznył a tak pozdźišo syrizna jón nješkodowała.

Twar stoji napřećo kněži něhdyšoho našoho němskostatnoho sejmowca Gräfy pódla Lutherowych nasadow. Je to cyrkej a k njej hnydom tak, zo matej jenu murju zhromadnje, přitwarjene domske. W nim su zaměstnjene deleka rumnosće za dźěći, kotrež budźa tam wodnjo, hdyž su jich starši na dźěle, přebywać móc; w 1. poskhodźe budźa bydlić miłosćiwe sotry, kotrež změja tu naspomnjene dźěći zastarać; też wothladanjo khorych po wosadźe na so wozmnu; we 2. poskhodźe změje faraŕ swoje wobydlenjo.

Naléto budźe so dale twarić a mysla sebi, zo budźe wokoło jutrow abo swjatkow wšo tak zrjadowane, zo budźe nowe duchownske městno so wobsadźić hodźeć.

Z **Lubija.** Do tudomneje katolskeje cyrkwje běchu so hižo k 6. razej paduši dobywali. Tón raz z wuspěchom. Wotnjesechu jedyn ciborij a kanki za swjate wolije. Zwjeselace je, zo so policiji poradźi, rubježnych paduchow wuslědźić. Dweju w Zhorjelcu zajachu. Tak móžemy so nadźijeć, zo změjemy wot nětka měr. Přetož drje je wěste, zo popadnjeni su ći sami, kotříž su hižo prjedy wjacy króć pospytali njeskutk zworać. Wobaj běštaj ze Spandawy, 42 a 37 lět staraj mužskej, kotrajž staj hižo wjele z policiju a jastwom činić mělo.

Z cyrkwje a swěta.

Michał Wjerab.

Swjaty Wótc přija zańdźeny tydźeń třoch němskich biskopow a to našoho k. biskopa, dale Münsterskoho a Osnabrückskoho. Poslednjeju přija hromadźe. Při tym spominaše Swjaty Wótc na to, kak je so stajnje prócował, zo by zasy měr mjez ludami zastupił a sprawnosć mjez nimi knježiła. Dale na to pokaza, zo njemóže a njesmě wo prócowanjach a wustupach zjawnje rozprawjeć. Katolikojo pak dyrbja tola też zhonić, zo zhromadny wótc křesćanstwa hinak njemóže hač wustupować za sprawnosću za kóždy narod. — Dale spominaše Swjaty Wótc na wojowanja we šulskim prašenju a wupraji swoju radosć na tym, kak we wšelakich kónčinach derje zmysleni starši za křesćansku šulu wustupuja. Je mjez nami Serbami też wšudźom žiwy zajim za naše křesćanske šule? Zamołwići starši a dušepastyrjo njech sebi kruće swědomjo wo tutym ważnym prašenju přepytuja. Njewěriwe woršty w Němskej, wosebje we našej wužšej domiznje njejsu najmjeńše we swojich wotpohladach a prócowanjach popušćili. Njepřećel njespi, tak njedrěmaj tež ty, křesćanski ludo! — Kak wotewrjenu ruku za wšu nuzu w Němskej bamž ma, rozmołwjejo rozdźěli

mjez nimaj wšo, štož na swojim pisanskim blidźe ležacej pjenej mapje namaka, zo byštaj to mjez khudych swojeju dioecesow rozdźěliłoj. Za potrěbnych Kölnjanskeje a Wrótsławskeje dioecesy přepokaza Swjaty Wótc kóždej po 150 tysac lirow. Wienskomu kardinalej přepoda za samón zaměr 325 tysacow, tež našomu najdostojnišomu knjezej biskopej je nahladny dar za nuzućerpjacych duchownych spožčił.

Němscy biskopja wudachu zhromadnje zjawnu prózstwu dla nuzy mjez duchownstwom. Mnozy kapłanojo a fararjo — wosebje stari wumjeńkarjo — ćerpja ćežcy dla njedostatka drasty a šatow. A kotry duchowny móže sebi při dźensnišich wobstojnosćach hišće tu a tamnu nuznu knihu kupić? Zamožići wěriwi su tohodla winowaći, stajnje spominać na nuzu swojich duchownych a spomožnych wustawow. Dźensa dyrbi kóždy, kiž móže, porjadnje jałmožnu dawać.

W **Italskej** wotuća katolske přeswědčenjo dźeń a mócnišo we zjawnosći, tak zo też knježeŕstwo z nim liči. Wupady přećiwo cyrkwi běchu prjedy něšto wšědne — dźensa su nimale womjelkłe. Wěsty dr. Frosini chcyše staroho wójnskoho ducha přećiwo Vatikanej z nowa wožiwjeć a wuda wo tym zmysłe wokolnik na swojich přećelow. Tola sčini ze swojim pospytom dospołne fiasko, njedósta ani jeneje wotmołwy, kaž zjawnje we nowinje wuzna. Romske žónske zwjazki wobzamknychu wotewrjenjo wyššeje šule za žony a knježny, zo bychu so lěpje na nabožnym polu wuwučowałe. Wučić dyrbi so filosofija, dokmatika, moralka swjate Pismo, cyrkwine stawizny a katechetika. Šuleŕki dóstanu na kóncu diplom za wudźělenjo nabožneje wučby.

Mussolini, předsyda italskoho ministerstwa, je w sejmje nowy šulski zakoń přećišćał, kiž so cyle na katolske přeswědčenjo złožuje, a je najlěpši šulski zakoń, kiž w swěće wobstoji.

Južnosłowjanski nowy pósłanc při Vatikanje dr. Smodlak přepoda tele dny swoju potwjerdźowacu lisćinu. Běłohródske knježeŕstwo wupraja we njej swoju přikhilnosć ke katolskej cyrkwi a swojim katolskim poddanam. Nadźijomnje to też skutkownje pokaže; hač dotal z tym sylnje klacaše.

Japanski pryncregent Hirohito chce so woženić. Při wěrowanju budźe so też swjaty stoł zastupić dać přez japoštołskoho delegata Msgr. Girardini. Skoda poslednjoho wulkoho zemjerženja njeje tak wulka kaž so zwoprědka zdaše. Tokio a Yokohama stawatej rjeńšej z procha. Wšelake wustawy su wězo ćežko poćerpiłe. Tak přisadźichu na př. w Yokohamje 10 sotrow 3 duchowni a 30 holčatow we sotrowskim wustawje při roztřasenju wustawa swoje žiwjenjo. Za to pak druhe wustawy a cyrkwje docyła škodowałe njejsu.

We **Kalkuće**, hłownym měsće Indijskeje dósta wysokodostojny knjez F. F. Rocha biskopsku swjećiznu. Je to jedyn wot prěnich domoródnych Indow, kotryž biskopsku hódnosć dócpě. Swjećiznu wudźěleše biskop Faisander S. J. Kalkutski we přitomnosći wjacy hač 1500 Indow. Při swjedźeńskej hosćinje wobdźělichu so też budystojo a mohamedanojo. Nowoswjećeny knjez wotjědźe přewodźany wot swojich biskopskich sobubratrow we wozu ćehnjenym přez słony (elefanty). Při jězbje přez swoju domiznu přepoda nowomu biskopej joho staruška mać po indijskim wašnju róže, a pohanski měšćanski rada joho z różemi wobwěncowa.

We **ruskich worštach** daloko a šěroko znaty a ważeny archimandrit Sergy je ke katolskej cyrkwi přestupił. Swjaty Wótc wostaji jomu dotalnu duchownu hódnosć, tak zo smě dale biskopske insigniije nosyć. — **Rumunski** pryne Ghika, kotryž je před lětami tohorunja ke katolskomu ritej přestupił, dósta před krótkim w Parizu měšnisku swjećiznu. — **Naš nětiduši krónpryne Jurij** dósta tonsuru. Wón studuje we Freiburgu a je nětko do měšniskoho alumnata „St. Peter im Schwarzwald“ zastupił.

Mexikanske njewěriwe knježeŕstwo je w swojim času bamžowoho pósłanca msgr. Filippi wupokazało, dokelž běše so na poswjećenju jeneje cyrkwje wobdźělił. Swjaty Wótc přepoda tohodla zastupjenjo Mexikanskeje cyrkwje swojomu delegatej we Washingtonje. Nětko su so knjezykojo dohladali, što su sebi naparali. Su so tohodla zasy na swj. stoł wobroćili a jomu wědźeć dali, zo bychu nowoho delegata ze wšěmi česćemi přijeli. Tola nětko Swjaty Wótc njecha a da jim na nowoho zastupjerja čakać.

We **Wladiwostoku**, z rusko-japanskeje wójny znatym přistawje, bu katolske biskopstwo założene.

Krajan

protyka za katolskich Serbow na lěto 1924 je wušła, rjenje přihotowana, derje spisana a z wjacorymi wobrazami debjena. Najprjedy sćěhuje po kalendariju zapisk Božich służbow w serbskej Łužicy atd., potom podawaju so mjena duchownych a serbskich kat. wučerjow. „Rozhlad“ poskića krótki přehlad podawkow lěta 1923. Na to sćěhuja rjane derje spisane powědańčka, humoreski a žorty. Wozjewjenjow je lětsa mało. W kalendariju su mnohe dny a data zapisane, kotrež w druhich protykach podarmo pytaš. Tohodla je nuzne, zo by też lětsa naš „Krajan“, štož móžno, kóžda serbska katolska swójba měła.

Posoł

sebi tola hišće zwěri so kóždej dwě njedźeli zasy pokazać, bórnjež wšak kóždy króć wěsty strach měli, kak budźemy jón w ćišćeŕni zapłaćić a dopłaćić móc. Tola dotal je, Bohu dźak, so přecy zasy poradźiło z nuzy wulězć. Ale dyrbimy wuznać, zo maja tu najbóle zasy a zasy wěšći dobroćerjo najwjetšu zasłužbu a płaća za mnohich sobu, kotřiž bychu pak też móhli poměrnu papjeŕku wotedać. Wothódnosćenjo našich papjerjanych pjenjez je woprawdźe hrózbny skhodźeńk docpěło; tohodla su dźěn nětko hižo wšudźom počinali po złotej hriwnje a pjenježkach ličić, z tym so hodźi też potom přecy přihódna płaćizna wuličić. Tuž **płaći** čisło Posoła nětkle **5 złotych pjenježkow**. Tak móže sebi kóždy wuličić, kelko ma z papjerjanymi pjenjezami płaćić a njetrjebamy so po skoro wšědnje přeměnjatych milijardach a bilijónach tu złožować a wozjewjeć, ale kóždy tak najlěpje wě, što ma za čisło Posoła płaćić. By-li pak něšto wjacy zajimanja było, bychmy też Posoł móhli kóždy tydźeń wudawać, z najmjeńša 6 stronski. Dary móžemy po nětčišich wobstojnosćach jeno hišće wot 100 a wjacy milijardow wosebje w Posole kwitować. Našim swěrnym dobroćerjam wuprajamy z tutym wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“ Našich dowěrnikow prosymy, zo chcyli nam powšitkownje płaćace pjenjezy słać, nic tajke, kotrež tu wjacy njewotbudźemy, kaž te z hamorkami a podobne, dokelž tak potom Posoł zasy na milijardy škoduje. Porjadne płaćenja Posoła a wosebite dary prosymy přecy rozeznawać a jasnje to wupisać.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

w poslednim čisle (40.) bě so zmylk stał, Pawoł Čornak z Njebjelčic ma rěkać **50 000 000** hr. a Jakub Rebiš z Kanec **70 000 000** hr. — Dalše dary: z Njebjelčic: Mikławš Žur a Jurij Žur po **100 000 000** hr., po **50 000 000** hr.: cyrkw. wučeŕ Jan Renař, Mikł. Herman, Jurij Cyž, Jurij Łuščanski, Jurij Wawrij, Jakub Žur; Jan Młyńk z Čemjeric **3 050 000 000** hr.; z Budyšina: direktor Michał Wjerab **5 000 000 000** hr., Jakub Mjechela, Hana Rjelkowa, Max Štrympa, Mikławš Rychtař po **100 000 000** hr., Jurij Čórlich **5 000 000 000** hr., Beno Kurjat **500 000 000** hr., Jurij Lebza ze Słoneje Boršće **1 500 000 000** hr.; Madlena Wićazowa z Boranec **200 000 000** hr.; Hańža Gudowa z Hrubjelčic **1 000 000 000** hr.; Mikł. Handrik z Wownjowa **50 000 000** hr.; N. N. z Nowoslic **200 000 000** hr. — Z Radwořskeje wosady 27. okt. **420 353 500** hr., mjez nimi swójba Kasprec-Grofic z Měrkowa **50 000 000** hr., Jakub Šiman z Radworja **100 000 000** hr., Jakub Hanuš z Kamjenjeje **200 000 000** hr. — Mikł. Kmeć w Drježdźanach **15 000 000 000** hr.; žony z Radwořskeje wosady **5 000 000 000** hr. — Jurij Młyńk z Jawory **60 000 000** hr., P. Gerhard z Mar. Hwězdy **1 000 000 000** hr., Jurij Słodeńk z Pančic **1 000 000 000** hr. — Přez k. kapłana Hórnika z Khróšćic **226 000 000** hr. a **5 000 000 000** hr.

[Přichodnje dale.]

Dobrowólne dary za nowowudaćo bibliskich stawiznow:

Na Vickec-Bejmarjec kwasu w Haslowje přez knjeza fararja Delana nahromadźene 260 000 000 hr.

Cement

Julius H. Kilgus, předawarnja za twarske potrjeby G. m. b. H. **we Wojerecach.**

podawa derje a tunjo wšě **twarske potrjeby** hnydom z jamy po přijomnych wóznych płaćiznach.

Wosebitosć: **Wapnopěskowcowe cyhele, wapnowe cyhele, murjerske cyhele, třěšne cyhele, třěšnu papu, syćizny a žerdki za lěpjency** (Roh- u. Holzstab-Gewebe) atd.

Wapnopěskowcowe cyhele

z wapnopěskowcoweje twornje Aluminiumwerke A.-G. Lautawerk, L.

Wšu twarsku potrjebu też w mjeńšich dźělbach hnydom ze składu.

Wuměnjenjo też z ratarskimi tworami

Kalk (wapno)

Krajan

Protyka za kat. Serbow

na přestupne lěto

1924

je wušoł a płaći

25 złot. pjenježkow.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Towarstwo młodźencow w Khróśćicach

wuhotuje **njedźelu 18. novembra 1923**

wječor w 6 hodź. pola Wjeńkec

— dźiwadłowy wječor ze spěwami —

za mužski a měšany khor

Na to wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

Njezabudźće při wšej drohoće na naš Posoł!

Bjarnat Krawc je runje w ćišću slědowacej knizy wudał, kiž móža so w serbskim knihikupstwje knjeza Janaka woteběrać:

1. **Wulka lubosć,** 30 serbskich narodnych spěwow za měšany khór (4—5hłósny), nabožne a swětne, wjesołe a zrudne, lohke a ćežše, znate a njeznate.

2. **Pryncesna Lětulinka,** basnička w 5 podawiznach, hra za serbske dźěći abo młodźinu, też za klankodźiwadło so hodźaca. Wječor pjelnjaca. 9 wosobow. Małe lohke spěwčki w nej.

Při wotkhadźe ze swojeje mi lubeje dźěławosće mjez swojim čestnym serbskim ludom běch z wopokazmami lubosće nasypany.

Dźakdołžneje wutroby Wam wšěm hromadźe a kóždomu a kóždej jenotliwje rucy zawdajo praju: wzmiće za wšu mi poskićenu sobudźěławosć, lubosć a woporniwosć mój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Horcy dźak wuprajam wysokodostojnomu knjezej fararjej Šołće, knjezomaj wjesnymaj předstojićerjomaj wyššomu šołće Hernaštej a hamtskomu předstojićerjej Mičej, čestnym swójbam Hernaštec Rachlowskej, Mijanec Hóskowskej a Čórlichec Němčanskej a wosebje cyłomu sławnomu towarstwu „Bratrowstwo“ a joho přikładnomu předsydźe knjezej Jurijej Popjeli kaž też horliwomu dirigentej knj. wučerjej Brězanej.

Z tutym dźakprajenjom zjednoćuju nutrnu prózstwu: luba Kulowska wosada — starši, dorost a dźěći — wostań swěrna swojomu Bohu, swojomu ludej a sebi!

Też moja wutroba Wam swěrna wostanje, dokelž swjata lubosć nihdy njepřestanje.

W **Klettwicach,** na dnju 6. novembra 1923.

Waš dźakdołžny

bywši kapłan **Jakub Kral.**

„Wjeselach so nad tym, štož mi prajachu: Do domu Knjeza pójdźemy!“ (Ps. 121, 1.)

Nic kaž smy sebi my myslili, ale kaž je stajnje khwalobna Boža wola postajiła, je so stało:

Po krótkej zemskej khwili swojoho wěčnoho měšnistwa woteńdże dlějšej ćežkej khorosći podležawši wutoru 6. t. m. pop. w 4 hodź. — kaž so nadźijamy — do njebjeskoho domu najwyššoho měšnika Jězusa Khrystusa naš horcolubowany syn a bratr

nowoměšnik **Jan Donat** z Časec

swojeje staroby 24 lět 8 měsacow 21 dnjow, na měsnika wuswjećeny 22. julija 1923.

Wozjewjejcy tule powěsć tym, kotrymž hišće došła njeje, wuprajamy zdobom **najwutrobniši dźak** tym, kotřiž su jomu při pohrjebje telko lubosće wopokazali: najdostojnišomu knjezej tachantej Skali, wosadnym duchownym a druhim joho sobubratram, Khrósćanskej „Jednoće“, nošerjam, přewodźerjam, też wšěm, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a joho kašć tak pyšnje zwěncowali. Z wosebje horcej dźakownosću wuprajamy nutrnje **„Zapłać Bóh tón Knjez“** miłosćiwym sotram Worklečanskeje khorownje za wšu jich woporniwu prócu a kedźbliwosć, z kotrejž su njebóćičkoho w poslednich tydźenjach joho hinjenja tak swěrnje hladali.

W **Časecach** a **Kopšinje**, 12. nazymnika 1923.

Žarowaca Donatec swójba.

Po Božej njewuslědźomnej radże woteńdże nam ćiše na prawdu Božu po dołhej, ćežkej a jara sćerpnje znjesenej khorosći, ze ss. sakramentami na puć do wěčnosće wobstarana, w starobje 53 lět 3 měsacy a 5 dnjow wutoru dop. ½9 hodź. moja horcolubowana droha mandźelska, naša swěrna, dobra maćerka, sotra, swakowa a ćeta

Marja Delanowa rodź. Libšic z Hornjoho Wunjowa

a bu minjeny pjatk na wosadnym kěrchowje w Baćonju k poslednjomu wotpočinkej pokhowana.

Wšitkim přećelam a znatym za pobožny paćeŕ na póstywječorach a tak bohate a pokojace k rowu přewodźenjo, za wěncowu pychu a za wšu lubosć w dnjach jeje khorosće wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh tón Knjez!“

z próstwu wo dalšu modlitwu za jeje khudu dušu.

Njech wotpočuje w měrje a Bóh zapłać jej tam šćedrje!

We **Wunjowje**, **Kozaricach** a **Baćonju** na dnju pohrjeba, 16. nazymnika 1923.

We hłubokej zrudobje

Jakub Delan a dźěći

sobu w mjenje zrudnych zawostajenych.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 10 złot. pjenježkow. reklamowy w teksće 15 złot. pj.

43. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 1. decembra 1923.

Zhromadne namołwjenjo konferency biskopow w Fuldźe k podpjeranju duchownych.

Lubowani wosadni!

Najwjetša nuza našoho ludu a wótcnoho kraja, našich dioecesow a wšitkich jich wosadow, našich duchownych a wěriwych je nas nad rowom swjatoho Bonifacija, japoštoła Němskeje, ke khutnym wuradźowanjam hromadu zwjedła. Z japoštołom ludow, swjatym Pawołom, w dnjach joho najhóršeje zrudoby začuwamy tež my dźensa „starosć wo cyrkwje". Z nim móžemy tež my dźensa prajić: „Štó wosłabja, a ja (sobu) njewosłabjam? štó je pohóršowany, a ja so njehorju?" (II. Kor. 11, 28 sć.) Čłowjeske towarstwo je bite a ranjene. Wone trjeba dźensa bóle hač hdy prjedy miłosćiwoho Samaritana, kotryž wolij a wino do joho ranow lije. Wone trjeba dźensa bóle hač hdy prjedy měšnistwo a dušipastyrstwo; bjez skutkowneje pomocy katolskoho dušipastyrstwa njemóže so na wuhójenjo ranow myslić.

My smy dotal z napinanjom wšěch mocow, z wosebitej pomocu našoho swjatoho wótca w Romje, z pomocu dobrych ludźi w tukraju a we wukraju spytali, hobrskim nuzam tohole časa wotpomhać. Dźensa zhladuja naše woči w ćežkej starosći na tamnych mjez našimi duchownymi sobudźełaćerjemi, kotřiž su w Knjezowej winicy stajnje rad a swěrnje „znjesli ćežu dnja a horcotu" (Mat. 20, 12), a kotřiž maja tohodla też prawo na mzdu dźełaćeri we winicy. Nućaca winowatosć so nam napołoža, jim skutkownje na pomoc přińć a ze wšej khutnosću a hłubokej raznosću was wšitkich, lubowani wosadni, k dosahacej a trajacej podpjerje tychsamych napominać.

Z dźakownym připóznaćom dyrbimy my biskopja při tutej přileżnosći jónu zjawnje wuznać: Tele dołhe rynki duchownych w městach a na wsach, we wulkoměsćanskich farach kaž w najmjeńšej wjescy, w katolskich wokolinach a w diasporje, maja před Bohom a cyrkwju wulku zasłužbu wo naše porjadne dušipastyrstwo, wo natwarjenjo a wutwarjenjo cyrkwinoho žiwjenja. W japoštołskej horliwosći prócuja so woni wosebje wo wutrajne drobne dźełko a socialne prócowanja w towarstwach, a žana próca njeje jim w tym přećežka, žana hodźina wodnjo a w nocy njepřihódna, žadyn puć předaloki.

Dotal su woni při rosćacych karitativnych nadawkach dušipastyrstwa wulkomyslnje a poniżnje přecy najprjedy a wjacy so za wšěch druhich starali, hač zo bychu wo swojim samsnym hubjeństwje wótře rěčeli. Nětko pak njesměmy my, wyšši pastyrjo, dłeje mjelčeć, dokelž smy my za měšniske powołanjo, joho nahladnosć a joho skutkowanjo, zamołwići. Wjetša ličba duchownych paruje dźensa hižo dawno to, štož je k žiwjenju nuzne, jeli jim w potajnym křesćanska šćedriwosć na pomoc njepřińdże. Woni njemóža sebi ničo važniše wot drasty a knihi wjacy kupić, čerpja w bjezměrnej drohoće wobstojnosćow žiwjenja strašnu nuzu a stoja po dołholětnych drohich studijach porno druhim stawam skoro na poslednim městnje.

Što ma so nětko stać? Móža samsne srědki cyrkwje a fary něšto hódne dokonjeć? Njeje wěrno, lubi wosadni, štož so we swěće tak často wo „bohatstwach mortweje ruki" powěda. Štož cyrkwinske srědki zamóža, to wotstroni jenož mały dźěl wulkoho hubjeństwa. Kaž w dnjach swj. Ławrjenca su też nětkle hišće khudźi pokłady cyrkwje. Stare pobožne fundacije, kotrež prjedy za někotružkuli nuzu dosahachu, su cyrkwi z dźěła wzate, zbytk je dźensa w powšitkownym wothódnosćenju pjenjez sobu wothódnosćeny; a wo měšnistwu płaćeše też pola nas, štož bu wo měšnikach Staroho Zakonja prajene: „Njedyrbja herbskoho dźěła měć, přetož ja sym jich herbski dźěl." (Ezech. 44, 28.)

Dyrbja traš měšnicy nětko swoje dny a dźěła dźělić a tak připódla stawej přiměrjene žeziwjenjo z dźěłom w swětnych powołanjach sebi zasłužić? To by skónčnje jenož na škodu jich strowoty a mocow, kaž na škodu našoho cyłoho dušipastyrstwa so stać mohło. Njepřewidna by bórzy škoda była, kotraž by so dyrbjała we wšěch wosadach, w cyrkwinskim žiwjenju a w towarstwach pokazać, a na ramjenja dźensa hižo dosć wobćeženych fararjow by hišće wjetša ćeža so położiła.

Ně, lubowani wosadni, tutón puć so njehodźi hić. Też wot statnych přinoškow so njehodźi dosahace wotstronjenjo nuzy wočakować. Dyrbimy druhi wupuć pytać, tamón, kotryž su katolikoio někotrych krajow hižo dłěši čas nastupili a wulkomyslnje a wobstajnje dale kroča: puć swěrneje pomocy ze strony wěriwych samych w jednotliwych wosadach.

Dowěrjejcy so na wašu stajnje wopokazowanu woporniwosć přiwołamy Wam tohodla z japoštołom, kotryž wěriwych w Korinće wo jałmožnu za khudych prošeše, takle: Jako so we wšim wuznamjenjeće, we wšitkej starosći a při tym přez swoju lubosć k nam, tak wuznamjeńće so też w tutej miłosći. (II. Kor. 8, 7.) Wy znajeće też słowa tohosamsnoho japoštoła: Njewěsće, zo ći, kotřiž w swjatnicy dźěłaja, ze swjatnicy jědźa? a kotřiž wołtarjej służa, z wołtarjom sobu dźěła? Tak też Knjez postaji, zo bychu ći, kotřiž evangelium wopowěduja, z evangelija žiwi byli. (I. Kor. 9, 13 sć.)

Wy znajeće też słowo Bóžskoho Zbóžnika samoho: Štóž profetu přijima w mjenje profety, dóstanje myto profety. (Mat. 10, 41). Wy znajeće też prastare winowatosće: „Dźesatk wot wšitkich płodow levitam wotedać, cuzbnikam, syrotam, wudowje. (5. Mójz. 26, 12.) Wot starodawna běše tutón nałožk jako pobožne, rady wukonjane přiwučenjo w tym abo tamnym wašnju na wsach žiwy. Waši, za was a waše dźěći njepřestawajcy dźěłacy dušipastyrjo móža ze swj. Pawołom wam wšitkim dźensa přiwołać: „Hdyž my wam duchowne wusychmy, je to něšto wulke, hdy bychmy waše ćělne žnjeli?“ (I. Kor. 9, 11.)

Zawěrno, lubowani wosadni, my derje wěmy, kak často sće nam, hdyž pola was zakłapachmy, wotewrjenu wutrobu a wotewrjenej rucy pokazali; my wěmy, kak ćežko wulka nuza přitomnosće na wšěch worštach leži. Ale njezapomńće też, zo ma žiwjenjo w dobrej katolskej farskej wosadźe być kaž žiwjenjo w jenej swójbje, w kotrejž so jedyn za druhoho stara.

Wobroćamy so tohodla na zamožitych a wobsedźacych z prostwu swj. Pawoła na Korintskich: „We nětčišim času njech waš nadbytk njedostatkej wašich bratrow pomha, zo by też jich (duchowny) nadbytk wašomu njedostatkej był k pomocy, zo by runosć była. (II. Kor. 8, 14.) My wobroćamy so na naše katolske wobydlerstwo na wsach a prosymy, zo by wone po dobrym starym wašnju swojim duchownym a wustawam k'woćehnjenju duchownych nuzne srědki přiwobroćało a „dobre činicy njewustawali“. (Gal. 6, 9.)

Wobroćamy so na wšitkich, kotrìž njećežko zamóža wot swojich dokhodow a mzdy pomoc poskićeć; bjezdwěla je to mnohim wosadnym móžno dźiwajo na přeměnjenja wobstojnosćow w mzdźě a zasłužbje.

Tak dopjelńće wšitcy, lubowani wosadni, po najlěpšich mocach jenu najnuznišich winowatosćow w zmysłu napominanja swjatoho biskopa Hawštyna: „Daj jim to, štož za sebje tola zdźeržeć njemóžeš, zo by wot nich dóstał, štož zasy zhubić njemóžeš. Daj jim něšto mało a wzmi za to wulke; hlej, kak twój dobytk rosće! Daj jim časne a dóstanješ za to wěčne. Daj jim zemske a wzmi za to njebjeske.“ (Enarr. 3 w ps. 36; a 6.)

W Fuldźe, 23. augusta 1923.

Nad rowom swj. Bonifacija zhromadźeni wyšši pastyrjo dioecesow Němskeje.

Za dioecesu Mišnjansku: † **Khrystian,** biskop.

Politiski rozhlad.

Bórzy po dócpěću statneje samostatnosće zawjedźe so w **čěskosłowakskej republicy** tak mjenowana zemska reforma. Skoro dwaj dźělaj cyłeje role a wšoho lěsa bě dotal było w rukach małeje črjódki, předewšim „wysokoho zemjanstwa“, druzy jim roboćachu. Wobzamkny so, zo ma so wulki dźěl wuswojić a małomu ludej přidźělić. Kaž pětko hamt za tele rozdźělenjo wozjewja, je so rozdźěliło telko role a lěsow, zo wučinja to dźesaty dźěl zemje, kotruž wobpřija Češka (5 tysac km²). Najprjedy měješe so wšitko parcelować, pozdźišo jenož wulke dźěle, ze zbytka wutwori so 447 kubleškow, přerěznje 78 ha wulkich, 3000, to je tři tysac kublow ma so hišće wutworić.

Rozdźělenjo njeje zwjetša spokojiło a woła so nětko za přeměnjenjom wašnja, po kotrymž ma so stać rozdźělenjo dalšeje zemje. Hišće zbywa k parcelaciji 680 tysac ha role a połtřeća milijóna ha lěsa a druhich ležomnosćow.

Za zběhnjenjo ławniskich sudow (Schwurgericht), znajmjeńša pak za dospołne přeměnjenjo, wołaju w čěskosłowakskej republicy. Pjeć mužskich a sydom žónskich wuwiny tam njedawno **Bołharja Nikolova**, kiž bě w Prazy na jasnym dnju zarazył Bołharskoho wotpósłanca Daskalova. Powšitkownje maju tónle wusud za runjewon wohańbowacy češki lud a stat; zamołwić so njehodźi, byrnjež bě też mordarstwo politiske było. „Mordarstwo je złóstnistwo, a stat, kotryž je njeby khostał, njeby sebi zasłužił, zo so mjenuje stat“ piše „Lid“ a žada sebi kruće, zo by mordar stajeny był před powołanskich sudnikow. — Wosebje je rozhorił wuwinowanjo tohole mordarja Južnosłowjansku; wona ma je za „mało kedźbliwosće za nas“.

Podobnje wuwinychu tele dny we **Šwicy Conradina**, kiž bě we swojim času w Lausanje zatřělił Vorovskoho, sowjetskoho wotpósłanca tam. Wón bě so „wuzamołwił“, zo bě z Vorovskim morić chcył zastupnika toho systema, kiž je w Ruskej jomu zničił cyłu swójbu a ju ćežcy krjudował. — Hdyž też móžeš zrozemić bolosć, kotruž je Conradin ćerpjeł dla njeskutkow, jomu načinjenych, dha też za njoho ma płaćić: njemorduj! A hdyž je tola to činił, měł też dóstać swoje khostanjo.

Zda so docyła, zo wosebje mordarstwo z politiskich winow mnozy ludźo maju za dowolene. Što smy wšo nazhonili w Němskej, hdyž běchu tu zatřělili a skóncowali Liebknechta, Rosu Luxembursku, Erzbergera a Rathenawa?

Generalne stawkowanjo w Pólskej je so pominyło; wone woznamjenja za knježerstwo porażku, wójsko bu zdźěła njeswěrne a da so wotbrónić. W Krakowje padny při nahasnych wojowanjach 2 wyškaj a 12 wojakow, ranjenych bu 11 wyškow a 110 wojakow. Při pohrjebje praji duchowny: „Wot časow krala Sigmunda III. stoji tale cyrkej a ženje njeje nadobo we sebi khowała telko ćełow. W njej wotpočuje wyšk a pólski wojak. Na wšelakich bitwišćach su byli, z mnohimi njepřećelemi so tam měrjachu a su padnyli? Bolostno je rjec a we šiji so ći haći hłós: wot pólskoho ludu w Krakowje. Pólski lud je třělał do pólskoho hulana.“

Španski kral a joho mandźelska z předsydu ministerstwa wopytachu minjeny tydźeń Rom, swjatoho wótca a italskoho krala. Přijeco, kotrež tam jim bu, pokaza, kak sebjewědomjo wobeju romanskeju splahow, španiskoho a italskoho, po swětowej wójnje přiběra. Přecy bóle wuwinuje so Španiska jendźelskej namocy. Italska wobara so přećiwo Francózskej. Hromadźe tejle statej něšto zamóžetej, Italskej wosebje by służiła Španiska ze swojim bohatstwom železa a mjedźe a by za to wosebje w Africy měła zepjeru přećiwo Francózskej.

Docyła so zda, zo **wosamoćenosć Francózskeje** přiběra. Mussolini, tónle italski diktator, a też Jendźelska, stej kruće wuprajiłoj, zo někajki rozwal Němskeje připóznać njemóžetej. Tak bija sobustawy ententy Francózsku na porsty, so bojo, zo móhła ta přez wosłabjenjo Němskeje přejara so skrućić. Tu je wosebity strach před Němskej zasy hrabnył dla domojwrócenja němskoho krónprynca. Wona žada sebi wobnowjenjo dohlada nad němskej wobrónjenej mocu, kotraž je pječa wjetša hač po Versaillskim dojednanju smě być. Też poslednje podawki w Němskej su jej z dopokazom, zo móc a wliw tych w Němskej přiběra, kotrìž su za namócne wobaranjo přećiwo wotrunanju, docyła entenće, předewšim Francózam.

Pomjeńšić tutón strach njemóže to, zo je němski kancler najradikalnišej stronje: komunistisku a stronu němskoludowsku (deutsch-völkisch) zakazał a rozwjazać poručił. Tajnje budźetaj też dale dźěłać. Komunistiska, kaž wozjewja, swoje wjednistwo do wukraja, zawěsće do Ruskeje přepołoži, a wottam budźe skutkować na zbolšewisowanjo Němskeje; němskoludowska pak drje namaka skhow w Bayerskej a budźe tam dale swoje mócy hromadźić za přihodźacy wokomik, hdyž móža, kaž Mussolini w Italskej, zawjesć naprawnu diktaturu w Barlinje: to je nadknježstwo pjenježnikow a industrialnych a wšoněmcow. To njeje hišće wěste, kak so nowe knježerstwo za Němsku zestaja. Stresemann je dyrbjał wotstupić: lěwe strony porokuja jomu stroniskosć přećiwo nim, naprawnym je zasy přemało naprawny. Jomu wupraji sejm minjeny tydźeń swoju njedowěru. Nětko prócuje so president Ebert hižo tydźeń, zo by nowe knježerstwo dóstał, tola ani dr. Albert, ani Jarres, kotrymajž dotal joho zestajenjo dowěri, to njejstaj dokonjałoj. Komu dha chce so też hišće tajke zamoł-

witosće a wopory na so brać? Nikomu njezamóžeš prawje činić. Cyła sep politiskich stronow chce swoju wolu přećišćeć, zhromadnje do statneje kary zapřahnyć, zo bychu ju zasy z błóta někak wućahnyłe, so njezmuža, dokelž žana wot swojich žadanjow ničo spušćeć nochce a ma puć, po kotrymž chce druha z karu wuječ, za wopačny a sebičny. K tomu přińdu jednotliwe kraje, kotrež sebi přecy bóle swoje samozarjadowanjo žadaju: chcedźa tak jara hač so někak hodźi, wot jenoho zhromadnoho knježeŕstwa wuswobodźene być, při tym pak jena Němska wostać. Wosebje kruće dale stoji tu Bayerska. Ta njecha tohodla też němskostatnomu sudnikej pučistow z 8. nov. wudać; sama chce jich sudźić. A ma při tym swoje nahlady. Kak by hewak tam móhł wěste wójsko rozkazować Ehrhardt, kotryž němskostatnomu sudej w Lipsku z jadby wućekny, z Lassow być z rozkazowarjom bayerskoho dźěla němskeje wobory, hdyž je Barlin joho tola wotsadźił? Też njeje zrozemić, kak we sebi khowa muža kaž zapósłanca Graefu, kiž z wobrónjenej mocu chce němskostatnu wustawu powalić, kak generala Ludendorfa, kiž tola zasy wojuje a dźěła za wobnowjenjo Hohenzollerskoho „knježenja“ w Němskej; teje swójby, kotraž bě najstrašniša přećiwnica Wittelbachskich, wot dawna knježaceje swójby nad Bayerskej? Tónle muž, kiž wšo katolske hidźi a njeporadźenjo poslednjoho puća w Mnichowje, při kotrymž so sam wobdźěleše, porokuje jesuitam a katolikam, je tam w najwjetšej nahladnosći žiwy.

Nadźiju, zo wjednistwo Němskeje na so wozmnje, staja president Ebert nětko na Stegerwalda. Wón je sobustaw centrumskeje strony, poby před něhdźe 2 lětomaj předsyda pruskoho sejma a wjednik křesćanscy zrjadowanych dźěłaćerjow. Wón prócuje so, kak dospołnje naprawne knježeŕstwo zwjedźe: samo němskonarodni chcedźa z nim hić, dopjelni-li jim wěste žadanja. Runje tole pak pokazuje, kak jara w Němskej statny režim zasy na prawicu běžeć póčina. W Bayerskej dźěn su docyła wšu socialdemokraciju zakazali: žana jeje nowina wukhadźeć njesmě. Tole pak so wosebje demokratam a najskerje też wšelakim we centrje prawje lubić nochce. Hdyž też nětkle strony so za Stegerwalda a joho problem rozsudźa po wjetšinje (w plenum), dha móže to wšelake sćepjeńcy wosrjedź stronow samych přinjesć. — Přecy ćežo wóz běži, přecy ćežo so ćehnje.

Při tajkej měšeńcy nima też **„stajnohódny“ pjenjez** telko hódnosće kaž by dyrbjał měć. Dokelž hódnosć złoteje a rentoweje hriwny po papjerje knježeŕstwo postaja, překupcy płaćizny tworow porno měrnym časam podwojeju, haj potřojeju, poštwórćeju, zo bychu na „swoje“ přišli. Mzdy pak so ćahnu po dowójnskej měrje, haj su zwjetša wo wjele mjeńše. Tak rosće hubjenstwo njedźiwajcy stajnohódnych pjenjez. Wudawki za zežiwjenjo a druhe potrěby (bydlenjo, tepjenjo, swětło, drastu) běchu 26. t. m. wo 1535 milijardow dróžše dyžli do wójny.

Hinak w **Rakuskej**. Njeje hišće dołho, něhdźe dobre lěto, zo Rakusku wobžarowachmy. Nětkle stoji cyle hinak tu dyžli Němska. Woni dawaju někajkich 70000 swojich krónow za jedyn dolar, my nětkle přez 4 bilijóny. Do wójny bě jich króna 85 němskich pjenježkow. Rakowsku je zasy pozběhnyło rozomne wjednistwo praelaty Seipela, ministerskoho předsydy. Njedawno wotměte wólby dachu joho stronje zasy wjetšinu a sejm powoła joho zasy do kanclerstwa.

Nowe wólby budźa w Jendźelskej, tajke wotmě tele dny **Bołhańska.** To je dźiwny krajik a ludźik. Wjetšinu a to wulku, dóstawa tam při wólbach kóždočasne knježeŕstwo, z namocu pak je potom přeměnjeju. Cankowa strona dósta 201 sydłow; ratańska (Stambolinskoho) strona jenož 30 a bě tola hrózbnu wjetšinu měła hišće před někotrymi měsacami. Spóznać je, zo strona, kotraž so z namocu ke knježenju předobudźe, při wólbach lesć a namóc nałožuje, zo by sebi wjetšinu sejma zwěsćiła. W tajkim kraju njeje porjad

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na lětušim zjězdźe sakskich katolikow w Drježdźanach woswjeći cyła Mišnjanska dioecesa 25lětny měšniski jubilej swojoho biskopa; srjedu minjenoho tydźenja 21. t. m. sčini to za sebje Budyšska wosada. Wosrjedź njeje dźěn ma najdostoj. knjez biskop swoje sydło. Najwjetša sala cyłoho města, wulka sala „Krony“ bě hižo do-

Khróśćanske zwony.

Jakub Šewčik, farař w Khróśćicach.

Přisp. red.: Njedźelu swj. rózarija zarjadowa sebi Khróśćanska wosada swjedźeń, zo by też zwonka cyrkwje radostnje poswjećenjo swojich nowych zwonow woswjećiła. Mjez druhim přednjese so też baseń, kotruž bě wosadny knjez farař Šewčik za to zestajał. Redakcija sebi ju wot basnika wuprosy, zo by ju w Posole swojim čitarjam wozjewiła a zdobom ju čišćanu serbskej literaturje zdźeržała. Hdyž je też baseń złożena na Khróśćanske wobstojenja a pomjenowanja jich zwonow, dha wopřija tola też telko powšitkownych mysličkow, zo też druhowosadni budźa ju radźi čitać. Sadbu wostajimy khwilku stojo. Štóž sebi wosebity wotćah tuteje zajimaweje basnje přeje, njech to na Khróśćanskej farje přizjewi. Skaza-li so wěsta ličba, bychmy potom wosebitu knižčičku zhotowili.

Rjeńšo zwonja zwony naše
do wšoh' kraja serbskoho. —
Njemóžne, štož wšěm so zdaše,
toho su nětk swědkojo:
Boža česć a Serbow khwała
zadźěwkow njej' žanych znała.

Mjedźane, hdyž po wšěm kraju
zwony zwonja Božu česć,
hdyž wšěch Serbow cyrkwje maju
k njebju duše z juskom wjesć:
Njesmě z worclom kazyć tola
kěrluš swjaty metropola.

Njech też čas je khutny, drohi.
Njech je dawkow dźeń a wjac.
Njech wslěkaju lud naš wbohi
a jom' měrja w lica plac:
Wón dźe mužnje swoju drohu:
rucy k dźěłu, woči k Bohu!

Bóh nam škita dom a hona,
prócu w žnjach nam mytuje.
A hdyž zwonja smjertne hrona
dušu z njebjom krónuje.
Na to zwony dopomnjeja
hdyž dźeń kóždy přez kraj dźeja.

Preč tuž z worclom z farskich dubow,
Preč z tym šćerkom kažacym.
Zastań skórźba wšitkich hubow.
Stań so wola žadacym:
Zo su zwony z mjedźe late
wot wosady cyłej date.

Hlej tu lubosć, kajkuž płodźi
serbska jenož wutroba.
Krasne dary wona rodźi,
też, hdźež z domom khudoba.
Kóždy dawa, dawa wjele,
z darom dźak swój Bohu sćele.

Khěžkař punty, bur wóz žita.
Wotročk, dźowka swoju mzdu.
Z jejkow, butry dobytk wita
hospoza za zwonicu.
A ta khuda wowka dawa,
jałmožnu, kiž bě sej brała.

Z darow rostu milijóny.
Sto a sto a hišće wjacy.
Podarmo nam wěšća wróny:
„Wostanjeće w zwonach tćacy.“
Njech też dolar mócnje stupa:
Serbow lubosć njedostupa!

Ta je zlata do tych zwonow,
zwonow našich nowych nět.
Tu b'dźa zwonić do wšěch honow
wjele stow, haj tysac lět:
Lubosć horca je nas lała,
Serbam swěrnym wěčna sława!

Zwońće nět wy zwonow zwony,
zwońće Bohu Wjeŕšnom' česć.
Zwońće, muži, dźěći, žony —
wučće wšitkich, kříž swój njesć.
K zbožu zwońće nam na zemi,
k zbožu něhdy z jandźelemi — —

Ćicho je wšitko.
Z wěže pak zažri
z wotmachom mócnym
wulki naš zwón. —
Słuchaja dźěći,
słuchaja starši,
słucha lud serbski
zbožowny wšón.
Ave Maria!

społnje wobsadźena, hdyž knjez biskop zastupi. Pod nawjedowanjo knjeza cyrkwinoho wučerja Šołty, wot njoho tež pilnje k tomu nawučeny, powita sylny měšany khór najdostoj. knjeza přednjesywši „powitanski khór“ z Hagedornowoho oratoria swj. Bena. Ze samoho oratorija přednjesy tónsamón khór na kóncu jako zbožopřeco a hołdowanjo spěw „Heil, Bischof, Heil“. Wobej dwě wěcy buštej wustojnje poskićenej a žněještaj powšitkowne spodobanjo a khwalbu. Do njeju zaplećechu so powitanske słowa: we wjazanej rěči wot knj. stud. rady Stenzla a njewjazanej wot knj. stud. rady Heidricha, kiž bě zdobom předsyda zarjadowanskoho wubjerka. Knjez Stenzl wuwi žiwjenjoběh knjeza jubilara; swjedźeńsku rěč nječeše knjez studijny direktor dr. Neubner. Z rjanymi słowami pokaza na hódnosć katolskoho duchownstwa, wosebje też na joho ważnosć za lud, kotryž pomha swjatosćeć přez swj. sakramenty a wopor Božeje mšě. Derje nałoži wón při tym słowa němskoho basnika Goethe wo 7 sakramentach. Měšnik stajnje za swoje stadło dźěła a wosebje njedźelu a swjate dny, hdyž druzy wotpočuja.

Do tychle słowow wuspěwa knježna Wolfec, spěwarka při krajnej operje w Drježdźanach wšelake spěwy: jeje hłós so powšitkownje spodobaše, „wuprajenja“ dla pak jenož někotři tekst zrozemichu.

Wšěm podźakowa so najdostoj. knjez biskop nanajwutrobnišo. Wón měješe hołdowanja za wuraz připóznaća (autority) wyšnosćinskeje nahladnosće a lubosće. Wobeju je w našim času mało nadeńć a tohodla telko hubjenstwa na swěće. Wězo dyrbi wyšnosć wědźeć a ma we swojich skutkach pokazać, zo ma so za zamołwitu Božomu nadknježstwu.

Na to powědaše wo swojim pućowanju do Roma k Swj. Wótcej. Přećelnje bu přijaty. Na samym dnju, na kotrymž bu před 25 lětami na duchownoho wuswjećeny, je na samsnym měsće woswjećił črjódku młodźencow na duchownych, někotrych na diakonow, někotrym wudźělił tonsuru. Z wosebitej radosću je Swj. Wótcej rozprawjał, kak zwonkownje žiwjenjo po wobnowjenej dioecesy Mišnjanskej bywa přecy młódniše a nahladnosć katolskeje cyrkwje też pola cuzowěriwych rosće. Ze žohnowanjom Swj. Wótca je so zbožownje zasy domoj wróćił.

Swjedźeń so powšitkownje poradźi; też pjenježny wunošk bě dobry. 500 bilijónow móžeše so najdostojnišomu knjezej biskopej přepodać k nałoženju na dobroćeńske skutki; předewšim też za Budyšske sotry.

Z **Budyšina.** Duchowna wyšnosć je wjelędostojnoho knjeza Michała Kětana, kapłana w Ralbicach, z 1. dec. t. l. jako kooperatora do Radworja přesadźiła; na joho dotalne městno přińdže nowoměšnik Jurij Handrik. Woběmaj knjezomaj přejemy Bože žohnowanjo do jeju zastojnstwa.

— Najdostoj. knj. biskop woswjeći minjenu njedźelu nowu cyrkej we Gohlisach pola Lipska. Wona je poswjećena swj. Jurijej tomule sylnomu ryćerjej jako dopomnjeću na akademiscy zdźěłanych wojakow katol. wěrywuznaća, kotřiž su we swětowej wójnje padnyli. Twariło je ju Bonifacijowe towarstwo. Cyrkej je snadź połojcu Baćonskeje wulka. Wotprědka dyrbješe wjetša być, wothódnjenjo pjenjez dla pak njemóžeše so tajka stajić kaž bě wotmyslene było. Rěkaše najprjedy, zo so tajka cyrkej w Göttingach ma stajić; dokelž pak bě pječa tamnym wosadnym přemała, dósta ju Lipsk.

— Přichodnu njedźelu 2. dec. wječor w 6 hodź. wuhotuje tudomniše cyrkwinske spěwne towarstwo „Caecilia“ cyrkwinski koncert. Zdobom woswjeći při tym swój jubilej; hižo 40 lět spěwa w tachantskej cyrkwi na njedźelach a přikazanych swjatych dnjach po łaćonsku wjacyhłósnje Božu mšu. Też při wšelakich druhich cyrkwinych swjedźenjach ze swojim, husto mištrskim spěwom, k swjatočnosći a pobožnosći přinoša. — Zastup budźe wězo darmo.

Do kóždoho serbskoho katolskoho domu słuša protyka **KRAJAN!**

Płaći jenož 25 pjenježkow.

Strowa sy Mar'ja!
Postrow to Boži
knježnje najčistšej.
Jom' ma być mać.
Dać Bohu ćěło,
na kotrež złoži
hrěchi wšoh' swěta,
kříž, hdyž b'dźe stać.
Ave Maria!

Postrow też Boži
wosadnym wšitkim,
zo dźěći joho
Marijne su:
Zo po tym zeńskim
pućiku nizkim
k Mariji maćeri
do njebjes du.
Ave Marija!

Rano, hdyž swita,
połdnjo hdyž bije,
wječor na směrkach:
wopomńmy to;
ke mši hdyž proša
mjedźane šije,
k hosćinje swjatej,
njeskomdźmy to.
Ave Maria!

Mócny zwuk zwona
wulkoho hrima
po wsach wšěch našich.
Boži jim hłós.

Mócnje wón kóždu
wutrobu jima,
k Bohu ju kłoni
kaž zrały kłós.
Ave Maria!

Wosada cyła
do njoho zlała
lubosć je, swěru,
jednotu wšu,
zo by tak sama
k Bohu přec słała
postrow a prózstwu
najnutrnišu.
Ave Maria!

Česć budź, dźak tebi
Božo nas swjaty
za twoje dary,
dobroty wšě.
Njezabudź lud swój
na kříž kaž spjaty.
Njepřećel, hlej, z nim
zakhadźa zlě.
Ave Maria!

Zdźerž, Božo, škitaj,
zjednoćuj, žohnuj,
rozmnož a posylń
serbski naš lud.
Wobradź tuk zemje.
K daram přec žohnuj
wutrobu joho.
Wotdźerž wšón błud.
Ave Maria!

Khwalbu a prózstwu
Marija maćeř
podpjeraj, hwězda
njebjeska nam.
Přednjes jón Synej
tónle naš paćeř.
Pak praji wěsće:
Štož prosyš, dam.
Ave Maria!

* * *

K wulkomu nět druhi stupa
hłós swój jasnje zazběhnje.
Kaž so měsac w slěbru kupa,
w słońcu saja mjetele:
zwoni hordźe po wšěm kraju
„Serbja Boha lubo maju“.
Syman a Juda.

* * *

Syman a Juda
patronaj swjataj,
škitajtaj cyrkej,
škitajtaj nas.
Wosady swěru
za zawdawk mataj,
na waj so spušća
kóždźički čas.
Syman a Juda.

Zdźerżtaj nam swěru,
rozmnožtaj lubosć,
nadźije połnu
zaprajtaj złom'.

— Knjeni Zyma je do kraja doćahnyła. Dliješe so lětsa khětro — k powšitkownomu wjeselu. Wuhlo je drohe; tak je mnohich tych, kotřiž jeje móc bychu njelubje, haj strašnje začuli. Jenož dźěćom daše předołho na so čakać. Chcychu so ze sankami smokać. A kaž dźěći su; něhdźežkuli wědźachu sobi pomhać: hórku polachu z wodu a bórzy mějachu hładku smokańcu. Nětko pak tu je — mnohim k wobćežnosći. Njeje pjenjez, zo bychu sebi jstwičku zhrěć móhli. Z tołstej młhu so tale knjeni kónc minjenoho tydženja připowědźi; njedźelu drje so jeje posoł zhubi, njebjo pak wosta ćmowe, póndźelu bu ćežke kaž wołoj. Bě widźeć, zo nam bórzy sněh wobradźi. Hdyž wutoru rano stawachmy, bě kaž z bělym pjerjom zemja tołsto posypana. Zyma bě sebi mjehke łóžko pósłała; ćicho so nětko lehny do njoho na pola a hona, města a wsy. Wětrec hólcy pak jej njewostajichu měra; srjedu na wječor zadunychu a zahwizdachu, a sněh poča tać a dešćik padać, a bórzy bě tu njeluby woškrot a k sebi a k zemi wabješe někotrohožkuli, kiž je słaby abo přespěšny na nozy; widźeše tu abo tam někoho padnyć a potom ćežko stawać abo kaž na twjerde čisnjeny naduty bol spěšnje zasy naskočić. Dźensa štwórtk rano taje dale a móńča mlacka ći wokoło nohow. Rjany běły wobraz je so pominył: nježny sněh, z njebjes napadany, je zemja wopancała, kaž skaženy swět někotružkuli njebjesku rjanosć.

Z Khróšcic. Radostny dźeń běše za našu wosadu srjeda 21. novembra, hdyž nowowuswjećeny měšnik knjez Jurij Handrik z Jasenicy k prěnjomu razej k wołtarjej kročeše, zo by Bohu wopor Božeje mše přinjesł. W 3/4 9 hodź. dźěše wulki ćah duchownych sobubratrow, družkow a towarstwow z khorhojemi na faru po młodoho měšnika. Dóstawši žohnowanjo staršeju dźěše knjez primiciant we swjatočnym ćahu do cyrkwje. Při cyrkwinych durjach powita joho družka z rjanej basnju. Pod mócnym zwukom piščelow zastupi do wudebjeneje cyrkwje, hdźež so při wołtarju předpisane modlitwy spěwachu. We swjedźeńskim prědowanju rozjasnješe wjeledostojny knjez farar Šewčik zamołwite powołanjo měšnika jako wučerja, wjednika a pastyrja njesmjertnych duši. Napominaše přitomnych wěriwych so za swojich duchownych modlić a tež potom na nich spominać, hdyž je Knjez jich do wěčnosće powołał. Na wšitkich rowach widźimy pobožnych so modlić za swojich wotemrětych, jenož rowy duchownych wěriwi zabywaju. Po prědowanju sćěhowaše Boža mša při kotrejž naša „Jednota" łaćonsku missu spěwaše. Młodomu měšnikej přejemy wuspěšne dźěło we Knjezowej winicy.

Składujće prawje bohaće za „Kat. Posoł" zo by bórzy zasy móhł kóždy tydźeń wukhadźeć!

Z Khróšcic. Njedźeju 18. novembra wuhotowa Khróšćanske towarstwo młodźencow zabawny wječor. Tu wustupi k prěnjomu razej pod nawjedowanjom k. wučerja Pjetaša mužski a měšany khór, kotrajž nam někotre wjacyhłósne spěwy k powšitkownomu spodobanju, štož mócny přiklesk dopokaza, přednjeseštaj. Z tutym dopokaza nam naša młodosć, zo je hódnje, so prócować wo serbski spěw. Tuž słuša wšitkim spěwarjam a spěwarkam, wosebje knjezej wučerjej Pjetašej za wšitku joho prócu, naš najwutrobniši dźak. Jenož dale tak a nałožena próca so wěsće derje zaruna! Też předstajištaj so dwě hrě a to: „Winy wosud" a „Hdyž Kocor kamor ćazaše". Wulcy spodobało je so poslednja hra přez swoje žorty. Hrajerjo kaž hrajerki tuteju hrow činjachu swoju wěc cyle derje a přiklesk posłucharjow běše wšitkim dźakne připóznaćo. Mjez tutymi wustupami poréča naš wysokodostojny k. kapłan Hórnik zahorjace słowa wo přezjednosći a swěrje w towarstwje našej młodosći. Njech sebi kóžda a kóždy tute joho słowa do wutroby zaščěpi a je stajnje derje a prawje nałožuje; potom budźemy wšitcy skutkować „Bohu k česći a Serbam k spomoženju!"

Z Kulowa. Njedźelu, 11. nov. je najdostojniši knjez biskop dr. Wojćech z Wrótsławje tu nimale 7 stam swjate firmowanjo wudźělił; popołdnju samsnoho dnja dósta 185 wosobow tón samón sakrament we Wojerecach. Wutoru je so wysokodost. knjez zasy wot nas domoj wróćił. — Wulcy spodobałe su so jomu při powitanju kaž też při přewodźe do cyrkwje naše družki w jich rjanej čestnej drasće, kaž też powitanske hrónčko w serbskej rěči, derje přednjesene wot šuleŕki

---

Wostrońtaj zawisć,
rozkoru, hrubosć.
Zbožowny zdźeržtaj
kóždy naš dom.
Syman a Juda.

W kóždym njech domje
nan je tón měšnik,
wopor kiž wšědnje
woprować wě:
Modlitwu, dźěło
po woli Božej.
Tak kóždy krěšnik
pokutny k Bohu
stupić zas smě.
Syman a Juda.

Mać budź te słónčko.
Wšitkich njech hrěje.
Z lubosću čistej
wozboža wšěch.
Wšitkim njech swěći,
sylzy wšěm trěje,
hač su 'šće dźěći,
hač noša plěch.
Syman a Juda.

Dźěći kaž kwětki
rjeńše njech kěja,
Maćeri, nanej
posłušne su:
Čistotne, pilne,
pobožne zmeja
před Bohom, ludom
zańć měć a mzdu.
Syman a Juda.

Čeledź budź pčołka
pilna a swěrna,
wukonjej służbu
w spokojnosći.
W kóždym knjež' domje
hosćinosć wěrna.
Khudy jón žohnuj
w dźakownosći.
Syman a Juda.

Wutroba jena
kóžda wjes bywaj,
wutroba jena
wosada budź.
Jednota lubosć
wšitkich nas krywaj.
Jednotu Serbow
k žiwjenju zbudź.
Syman a Juda.

* * *

Třeći nětko, swjaty Bosćan
wulkej zwonaj přewodźa.
Zakitaŕ je z dawna Khróšćan,
khorych zasy womłodźa.
Bratstwo, wobkhad, pósť, dźeń swjaty,
dźakny wótcow zawdawk daty.
Bosćano swjaty.

Bosćano swjaty, wosadu škitaj,
khorosćam, nuzy dowobaraj.
Do bratrstwa swojoh' wšitkich nas witaj.
Wobwarnuj rjany serbski naš kraj.
Bosćano swjaty.

Kholeru, mór a zymicu strašnu
wot našich swójbow wuwuzamkuj.
Lijeńcu, krupy, suchotu trašnu
wot honow płódnych łužiskich zduj.
Bosćano swjaty.

Hródźe a khlěwy, konjency tebi,
škitarjo mócny, poručamy.
Wšo, štož tu naše žiwjenjo debi,
po Božej woli wužiwamy.
Bosćano swjaty.

Smjerć, hdyž nas něhdy z časnosću dźěli,
zazwoń nam cunjo posledni raz.
Zazwoń nam k rowu. Lubo kiž měli,
sylzu we woku b'dźa přewodźeć nas.
Bosćano swjaty.

Zazwoń přec mócnje, Bóh zo so smili,
spušći nam čwěle čistosćenja.
Zbóžnik so z tróna lubje k nam skhili,
krónu nam staji překrasnjenja.
Bosćano swjaty.

Dowjedźe k wótcam wam, rjekam tym [serbskim,
z potom a z krewju kiž złoty naš kraj
škitali mužnje před teptarjom herbskim,
z nimi nam dari wšón njebjeski raj.
Bosćano swjaty.

Nowotnikec z Brěžkow. W cyrkwi při prědowanju najdost. knjez biskop też něšto słowow serbscy k nam poréča a też postaji, zo dyrbješe wosadny knjez farař Šołta joho prědowanjo (němske słowa) serbski wospjetować. — Njech so też dopjelni napominanjo najdostoj. knjeza, zo sebi kóždy Serb wulcy waži swoju réč, swoju drastu, swoje dobre wašnjo. —

Z cyrkwje a swěta.

Hižo posledni raz pisachmy, zo katolska wěc we **Českosłowakskej** stajnje a mócnje přiběra a wosebje za poslednje pjeć lět, kotrež republika wobstoji, je so sylnje wuwiła. Tele dny běchu tam wólby do měsćanskich a wjesnych zastupjeństwow. Při tym je katolska ludowa strona wjele sydłow a z tym zasy mocy a wliwa přidobyła. Tale strona je też přez to wjele nabyła, zo je chliborowska strona w Podkarpatskej Ruskej — dospołnje k ranju ležacy dźěl republiki, wot Rusincow wobydleny — z njej zwiski nawjazała. Wina k tomu je předewšim program nowoho guverněra za tónle dźěl republiki, dr. Beskida. Wón chce předewšim spěchować tam wšorusku kulturu, potajkim předewšim połěkować „prawosławnym“ — ruskej cyrkwi a wěrje a rusku réč zawjesć do šulow. Mnozy, předewšim naspomnjena strona, ma to za strach, kotryž z toho za cyłk a zwisk republiki nastawa; tam lud budźe přez to po zmyslenju a zdźěłanosći ruski a žadać za přizamknjenjom k Ruskej.

Kaž „Lid“ pisa, je mócnje zrostła ličba zorganisowanych katolskich wučerjow. Mnohich njerozsudnych je runje statej njepřećelne wustupowanjo pokročnych wučerjow na prawy puć pokazało. Wosebje na Morawje dźe jich wjele z ludowej stronu. Katolscy wučerjo w Čechach a na Morawje su so zjednoćili a wudawaju wosebity časopis „Věstník“.

K **300lětnomu wopomnjeću** zamordowanja s. Josafata, arcybiskopa Polockoho, **słowjanskoho martrarja** katolskeje cyrkwje, je **Swj. Wótc wudawał wokolnik**, w kotrymž wobžaruje rozkoru, kotruž je dźěl zemje k ranju wotdźěliła wot nawječornych krajow. Swj. Wótc pokazuje na to, kak je swj. Josafat so prócował, zo by wotšćěpnikow zasy wróćo dóstał do Jězusoweje cyrkwje. Dale wupraja swoju lubosć k narańšim Słowjanam; za nich ma přeco, zo bychu měli podźěl na dobrotach, kotrež poskića katolska cyrkej. Tohodla napomina wšitke narody česćomnoho orienta, zo bychu přezjene a wěrnje sobudźěłałe z romskej cyrkwju. Nuzne je, zo přecy lěpje so romska a „narańša“ cyrkej spóznajetej; poslednja ma so wot wšelakich předsudkow přećiwo romskej wuswobodźić, jeje wěrne žiwjenjo sebi wobhladać a nic cyrkej zamołwitu činić za wšelake wopačnosće, kotrež su wšelake privatne wosoby sčiniłe. Runje tak pak dyrbimy my lěpje stawizny a wašnja narańšich křesćanow dopóznać. Tak skerje nastanu ludźo, kotříž budźa na zjednoćenjo wobeju cyrkwjow njepřestajnje a wustojnje dźěłać. Pius XI. wuzběhuje dale, zo wróćiwši so zasy do romskeje cyrkwje narańši wosebje swój ritus, to je wašnjo swjećenja Božich służbow, wobkhować smědźa, zo by cyrkej tak kaž kralowna ze wšelakimi debjeńkami wudebjena była. Wokolnik napomina k modlenju, zo by zasy jednota so dócpěła. Předewšim mamy prosyć mać Božu wo zastupnu prósstwu; ju dźěn słowjanske ludy wosebje horco a horliwje česća; runje přez to rozeznawaju so wone wot druhich też wotšćěpjenych bratrow.

Wjednikej holandskich katolikow, Koolenej, je kralowna poručiła, zo by zestajał nowe knježeństwo. Hdyž pomyslimy, zo je katolski dźěl holandskoko ludu mały, ma to čim bóle so naspomnić.

Južnosłowjanska a Vatikan stej dojednałoj konkordat. Přez njón su zrjadowane nabožne a cyrkwine wobstojenja w tymle słowjanskim kraju. We Serbiji njebě hač do skóńčenja swětoweje wójny žaneje katolskeje cyrkwje, nětko dóstanje ta prawo, so też tam zasydlić. Serbija dyrbi to činić dźiwajo na wulki dźěl słowinskich a khorwatskich wobydlerjow w nowymaj krajomaj, kotrež je přidobyła. Po cyłym kralestwje smě so wužiwać starosłowjanska réč město łaćonskeje při Božich służbach.

Počahi statnoho wjednistwa Italskeje k Swj. Wótcej a katolskej cyrkwi njeběchu dotal runjewon přećelne. Nětkle knježi t m Mussolini, muž politiscy wustojny ale też namućeny; joho politika přećiwo swojim přećiwnikam njeje też powšitkownje sprawna. Z cyrkwju pak hlada wón derje wuńć, haj samo ju spěchować. Zastupjerjej madritskeje nowiny „ABC“ praji, zo italski lud ma bamža za hłowu cyrkwje; bjez njoho sebi stawizny Italskeje ani myslić njemóžeš. Wšě politiske podawki w Italiji w poslednim času, kotrež cuzba prawje zrozemiła njeje a też njezamóže, maja duchowny podłožk a su wunošk nabožnoho wobnowjenja Italskeje. Při wšěm ma italski lud žiwu žadosć, zo by rozkora katolskoho wědomja ze statnym zmyslenjom přestała. Italske stojnišćo k nabožnym prašenjam ma so stajić na dospołnje nowu podnož. Mussolini pokaza předewšim na zawjedźenjo nabožneje wučby w italskich šulach.

Tři słowa.

W Něhdźecach bě so Icik Šmul w korčmje wusydnył. Bórzy přitowarši so k njomu bohaty překupc Suwak. „Njejsće wy jedyn z tych česćehódnych muži, z kotrymiž mějach česć njedawno ze železnicu wot Rakec do Budyšina jěć?“ praji židźik. „A sće činił dobre gešefty?“ — „Nó, sym spokojom; lěpje njeběch sebi přeć móhł“, wotmołwi překupc. „Aj, aj, to mje wjeseli. Ale wustojiće so na to, za mnu tři słowa prajić?“ „Tři słowa! Čohodla nic!“ praji na to zasy Suwak. „Měnju, zo to njedokonjeće! Dam Wam tři złote hriwny, budźeće-li to móc; hewak Wy mi!“ réčeše židźik dale. „Derje, dóstanješ jich pjeć; žorćik lubuju. Daj słyšeć!“

„Praj za mnu“, réči Šmul dale: „Kóčka!“ Překupc: „Kóčka.“ — Šmul: „Hawak.“ — Překupc: „Hawak.“ Tu posměwkny so Šmul a zawoła: „Wopaki!“ Tu rozmysla sebi překupc, što dha bě wopaki, njemóže pak sebi myslić,

„Hišće jónu“, měni Šmul. Praj: „Worjech.“ — „Worjech“, za nim překupc. Zasy žid: „wosušk.“ — „Wosušk“ na to Suwak. — „Wopaki“, zawoła žid a zasy rozmysluje sebi překupc, što je wopaki prajił a njemóže za tym přińć. A hišće dwójcy, trójcy tak žid réči a překupc za nim a kóždy raz na třećim městnje zawoła žid „wopaki“ a překupc rozmysleše sebi, što je wopaki prajił. „Nětko pak mi praj, što sym wopaki réčał abo njedóstaneš pjenjez.“ „Ty třeće słowo ženje za mnu prajił njejsy; te mjenujcy rékaše „wopaki!“ A překupc Suwak zapłaći khětře worćiznu Šmulej, wot pjenjez, kotrež bě sebi ze „suwanjom“ prjedy „zasłužił“.

Čestna służba.

Měšnikej při woporje Božeje mšě służić, zda so někomužkuli jenož powołanjo małych hólčatow być; haj hdy by bóle nahladny dorosćeny měšnikej „ministrować“ dyrbjał, by traš so jomu zdało, zo so to za njoho njehodźi abo jomu njepřistoji. A tola móže so prajić, zo čestnišeje służby na swěće njeje, dyžli służba při najwjetšej potajnosći našeje swjateje wěry. We wšelakich krajach najwosobniši mužojo po tutym přeswědčenju też činja. Jenož někotre přikłady z najnowšoho časa chcu tudy podać. Duchowny knjez, kiž w tu khwilu w Šlezyskej jako dušepastyř skutkuje, kiž pak je wjele krajow přepućował a kulturnoho wojowanja dla dołho we wukraju přebywać dyrbjał, wo tutej wěcy pisa: „Před 18 lětami swjećach jónu wopor Božeje mši w kapali Ivonicskich kupjelow (w Galicyskej). Tehdom ministrowaše mi wobsedźeŕ tutoho knjejstwa, hrabja Saluski, kiž je při bohatych wědomosćach też we swětnym wobkhadźe wysoko zdźěłany. Před 10 lětami służeše mi při Božej mši w jenej z najwosobnišich kapalow w Parizu časćišo francózski general w uniformje, a tomu ja paršonscy nic kuska znaty njeběch. W Belgiskej su mi wjacy lět dołho knježa z najwyššoho a najstaršoho zemjanstwa we swojich domjacych kapalach a w zjawnych cyrkwjach při Božej mši-służili; při najwyššej zdźěłanosći tući

knježa njesměrne bohatstwa wobsydnu; wjele z nich běchu sobustawy belgiskoho sejma. W cyrkwi oratorianow we Londonje běše jónu mój ministrant jara poniżny a po zdaću sprosty knjez, kiž po Božej so jara pokornje zasy wotsali. Hdyž so prašach, zhonich, zo je to wójwoda z Norfolka, był, „prěni lord cyłeje Jendźelskeje!“ Wšitcy ministrantojo w tamnišej cyrkwi běchu najwyšši jendźelscy zemjenjo. Mjez nimi běše też profesor přirodowědy, kiž ma w jendźelskim pismowstwje znate mjeno. We farskich cyrkwjach je w cyłej Jendźelskej dobrowólna służba na khorje, a při wołtarju zarjadowana, a młodźi mužojo z najlěpšich swójbow we wosadźe so napřemo wo tajke dobrowólne zastojnstwa prócuja.“ — To móže sebi něchtóžkuli spomjatkować, kiž za česć Božu ani porst na křiž położić njecha bjez zapłaćenja!

Južnosłowjanska ma, kaž tele dny jeje nowinarstwo wozjewješe, 11724915 wobydlerjow; z nich je 9600499 serbiskeje, chorwatskeje a słowinskeje narodnosće; 202207 druhich Słowjanow, 512207 Němcow, 483871 Arnautow, 183073 Rumunow a 210214 druhim narodnosćam přisłušnych. Po wěrywuznaću je 5529261 orthodoxnych, 4473877 romsko-katolskich, 216769 protestantow, 1379687 mohamedanskich, 64223 židow a 61223 druhich wěrywuznaćow. Tři města maja wjacy dyžli 100000 wobydl. (Belgrad, Zágreb a Subotica); přez 50000 Lublań a Sarajewo; 46 městow ma wjacy dyžli 10000 wobydlerjow.

Pražski prěni měsćanosta dr. Baxa je so nastajił, kruće zakročić přećiwo nócnym zabawnym městnosćam. Na joho wolu je policija postajiła, zo wot 9 hodź. wječor hač do ranja 5 hodź. we žanym hosćencu žana žónska jako piwowa abo podobna służowna žaneje służby wukonjeć njesmě. — Pražske wyšnosće chcedźa pak też materialnje město polěpšić a porjeńšić. W přichodnych 10 lětach maju so stajić wšelake nowe radnicy, wšelake humanitne wustawy kaž khorownje atd., wodarnje maja so natwarić a kanalisacije hišće wudospołnić, też wobydlenja rozmnožić z twarjenjom nowych domskich, předewšim też wšelake hasy asfaltować, nowe nasady (Anlagen) připrawić, rěčnišćo Wołtawy přepołožić a něšto nowych mostow stajić. Wudawki za to du do ličbow pjenjez, zo móhła so ći hłowa zamućić. Runje tohodla so też praša, hač budźa wšě tele wotpohlady so za 10 lět, haj docyła wuwjesć hodźeć.

Postup. Chcu potajkim kóžde ranjo swoju dźowku po mloko k wam słać. Što płaći měra dobroho mloka?“ — „Wosomnaće pjenježkow.“ — „Wy pak dyrbiće mi cyle čiste, njenaměšane mloko dawać!“ — „Potom płaći měra dwaceći pjenježkow.“ — „A ja sebi też přeju, zo by moja dźowka při dejenju pódla była.“ — „Potom płaći měra pjećadwaceći pjenježkow.“

Sprawna wina. Knjez: „Za prěni dźeń přichodnoho měsaca wam potajkim służbu wupowěduju.“ — Służownik: „Ale prošu, što dha sym tola činił?“ — Knjez: „Docyła ničo, a to runje so mi nihdy njespodoba!“

Nowy póstowy tarif

za 1. december 1923 a dalše.

Zarunanjo w póstskim a šekowym wobkhodźe so 1. dec. na **stajnohódnostny zakład rentskeje hriwny** staji. Z dobom wudawaja so znamki wobstajneje hódnoty. Naćišćana ličba woznamjenja hódnotu po rentskich pjenježkach. Stare znamki, kotrež maju so najprjedy přetrjebać, so pak po kursu hriwny wšědnje wobličeja. Wobličeńska ličba so na póstach wupowsnje.

Dopisnica (Postkarte):	w póstowym wokrjesu .	3 rent. pj.
	dale póstowoho wokrjesa .	5 „ „
Listy: do 20 g	w póstowym wokrjesu . . .	5 „ „
do 500 g	w póstowym wokrjesu . . .	10 „ „
do 20 g	dale póstowoho wokrjesa . .	10 „ „
do 500 g	dale póstowoho wokrjesa . .	20 „ „

Za dopisnicy abo listy, kiž njejsu na dosahace wašnjo frankowane, ma so połdra pobrachowaceje sumy khłostanja

Čišćefske posyłki: do	50 g	3 rent. pj.
do	100 g	5 „ „
do	250 g	10 rent. pj.
do	500 g	20 „ „
do	1000 g	30 „ „
Pakćiki: do 1 kg (2 puntaj)	. . . . .	30 „ „

Posyłki (Pakete):

	1. cona do 75 km	2. cona do 375 km	3. cona dale 375 km
do 3 kg	0,30 rent. hr.	0,60 rent. hr.	0,60 rent. hr.
do 5 kg	0,40 „ „	0,80 „ „	0,80 „ „
do 6 kg	0,45 „ „	0,90 „ „	1,35 „ „
Nowinske posyłki hač 5 kg	0,20 „ „	0,40 „ „	0,40 „ „

Zapisane (Einschreiben) a zazyglowane listy abo posyłki płaća za kóžde 100 rent. hr. 50 rent. pj.; za kóžde 100 bilijonow papj. hr. 50 rent. pj.; njezazyglowane listy kóžde 20 rent. hr. 5 rent. pj., kóžde 20 bil. papj. hr. 4 rent. pj.

Připokazanski pjenjez (Postanweisung):

do 25 rent. hr.	0,20 rent. hr.	do 500 rent. hr.	1,20 rent. hr.
do 50 „ „	0,40 „ „	do 750 „ „	1,60 „ „
do 100 „ „	0,60 „ „	do 1000 „ „	2,00 „ „
do 250 „ „	0,80 „ „	za kóžde dalše 250 hr.	0,40 hr.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Jan Barš ze Židowa 5 milijardow; Jakub Měrčink z Hrubjelčic 9 milijardow 326 mil.; Jan Sibař z Hrubjelčic 1 milijd.; z Čornec: Jurij Robl 14 miljd., Michał Rjenč 10 miljd., Marija Pětrancowa 11 miljd.; tachant Jakub Skala w Budyšinje 1 miljd.; Mikławš Rab z Hórkow 2 miljd.; Madlena Čóškowa z Jasenicy 1 miljd.; Karl Kurfürst z Khróšćic 1 miljd.; wučeř Jurij Słodeńk z Pančic 5 miljd.; dr. Wjacsławk w Drježdźanach 15 miljd.; Madlena Nowotnowa z Budyšina 5 miljd.; njemjen. kubleř z Budyšskeje wosady **250** miljd.; zastojnik Jurij Hejduška w Budyšinje 100 miljd.; Gusta Młynk ze Słoneje Boršće 200 miljd.; z Čemjeric: Jan Mjeń 200 miljd., Jan Młynk 100 + **500** miljd.; Jurij Rjebiš z Haslowa 49 miljd.; Jurij Cyž z Banec 10 miljd.; z Baćońskeje wosady: Njemjenowany 2 miljd., N. N. 1 miljd.; z Libonja po 4 miljd.: Jakub Donat, Jurij Čórlich; Horjeń z Pančic P. a d. 100 miljd.; prof. dr. Hejduška w Drježdźanach Pos. a 10 miljd.; Pawoł Šołta z Wotrowa 100 miljd.; Jurij Krawža z Kašec 10 miljd.; Michał Krawčik ze Žuric 7 miljd.; z Budyšina po 100 miljd.: Jurij Šołta dźěłaćeř a Jakub Leider; Michał Rjelka **500** miljd.; Hańža Grubertec w Drježdźanach **500** miljd.; Jan Lešawka z Łusča **1 bil. 500** miljd.; wučeř z Khróšćanskeje wosady **1 bil.**; Jakub Šwarca ze Žuric **2 bil.**

Najkhmańši dar k Božomu dźěsću je

POBOŽNY WOSADNIK

Płaći ze **złotym** rězkom **5 hr.**
z **čerwjenym** rězkom **2 hr.**

Kedźbu! (Wurězać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - krony - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Cement

Julius H. Kilgus, předawarnja za twarske potrjeby G. m. b. H. **we Wojerecach.**

podawa derje a tunjo wšě **twarske potrjeby** hnydom z jany po přijemnych wóznych płaćiznach.

Wosebitosć: **Wapnopěskowcowe cyhele, wapnowe cyhele, murjerske cyhele, třěšne cyhele, třěšnu papu, syćizny a žerdki za lěpjency** (Roh- u. Holzstab-Gewebe) atd.

Wapnopěskowcowe cyhele

z wapnopěskowcoweje twornje Aluminiumwerke A.-G. Lautawerk, L.

Wšu twarsku potrjebu tež w mjeńšich dźělbach hnydom ze składu.

Wuměnjenjo tež z ratařskimi tworami

Kalk (wapno)

Krajan

Protyka za kat. Serbow

na přestupne lěto

1924

je wušoł a płaći

25 złot. pjenježkow.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

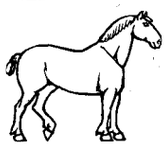
Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Nowy transport oldenburgskich **zrěbcow**, kaž tež zrěbcy wot cyca

stoja płaćizny hódno na předań abo k wuměnjenju.

Čepica w Budyšinje.

Telefon 729.

Njezabudźće při wšej drohoće na naš Posoł!

Za wutrobny podźěl při zemrěću našeje droholubowaneje mandźelskeje a maćerje, wosebje za wopytowanjo na póstywječoru a bohate wobdźělenjo na jeje poslednim zemskim puću, wuprajamy wšitkim **najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh!“**

We **Swinarni** na dnju pohrjeba, 22. nazymnika 1923.

Zrudźena Šwonec swójba.

Wróćiwši so wot rowa našeje njezapomniteje dźowki a sotry **Hany Hilžbjety Mikanec z Nowoho Łusca**, nam wotewzateje w kćěwje žiwjenja, w meji jeje młodych lět 20 a 6 měsacow a 22 dnjow, wuprajamy wšěm, kotřiž su ju w khorosći wopytowali, na póstywječorach so za nju modlili, wosebje wosadnej młodosći a towarstwu knježnow w Baćonju, jeje kašć tak rjenje wěncowali a ju w bohatej ličbje k poslednjomu wotpočinkej njedźelu 18. nazymnika přewodźeli, z pohnuteje wutroby: **„Zapłać Wam Bóh!“**

W **Nowym Łusču**, 18. 11. 1923.

Zrudźeni swójbni.

Kedźbu! Kedźbu!

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje

na šulskej hasy 6.

Zjawny dźak.

Při woswjećenju mojeje primicy je so mi telko lubosće a dobroćiwosće wopokazało, zo mi njeje móžno, kóždomu jenotliwomu wosebje so podźakować.

Wutrobny dźak wuprajam wšěm, kotřiž su mje w běhu mojich studijow bohaće podpjerali.

Wosebity dźak wuprajam wysokodostojnomu knjezej fararjej Šewčikej jako swjedźeńskomu prědarjej, kaž tež najdostojnišomu knjezej tachantej Skali, wysokodostojnymaj knjezomaj kapłanomaj Bruskej a Wjacsławkej za assistencu při Božej mši.

Wulcy je pozběhnyło swjatočnosć přednjesenjo łaćonskeje missy přez „Jednotu“ Khrósćansku, za čož z tutym wutrobny dźak.

Dale słuša mój horcy dźak wšěm, kotřiž su cyrkej a mój staršiski dom z mnohimi pletwami a wěncami rjenje wudebili.

Nutrny dźak wuprajam tež wšitkim, kotřiž su mje z mnohimi darami a z pisomnymi kaž ertnymi zbožopřećemi zwjeselili.

Wutrobny dźak wšěm, kotřiž su na kajkežkuli wašnjo přecy mój primicny dźeń porjeńšić pomhali, wosebje Jaseńčanskej „Bjesadźe“ za předstajenjo rjaneje hry.

Njech Bóh tón Knjez wšitkim wšu lubosć a dobrotu bohaće mytuje!

W **Jasency**, 22. nazymnika 1923.

Jurij Handrik,
nowoměšnik.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 10 złot. pjenježkow. reklamowy w teksće 15 złot. pj.

44. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 15. decembra 1923.

S. Antonius Wulki.

(Pokračowanjo.)

Lěta 285 wupyta sej Antonius zasy druhi skhow. Podawši so na druhi brjoh rěki Nila wustupi na horu; na jeje wjeršku nańdźe rozpadanki staroho hrodu, natwari sej tu skhow a bě tu jako pustnik dwaceći lět žiwy. Za tutón cyły čas njewohlada ani jenoho człowjeka. Wo tutym joho skhowje wjedźeše jeno jedyn pustnik, kotryž jomu za kóžde poł lěta jónu khlěb přinošeše, kotryž jomu přez sćěnu podawaše. Też při tym so tutaj mužej njewohladaštaj. Naposledku pak Antonija joho stari česćowarjo tola wuslědźichu. Woni přińdźechu, klepachu do sćěny a wołachu, zo by jich Antonius za wučownikow přijał. Swjaty pustnik jich należne prostwy słyšo, wotewri a wuńdźe ze swojoho skhowa. Kak so zradowachu! Woni nańdźechu Antonija runje tak strowoho a čerstwoho, kajkiž bě był před dwaceći lětami. Wón z nimi tak lubosćiwje rěčeše, zo so z lubosću k njomu zahorichu a joho należnje prošachu, zo by jich njewopušćił, ale jich nawjedował po puću k dospołnosći.

Antonius w tym wolu Božu spózna a jich přećo dopjelni. Wón z nimi do Thebaiskeje runiny zestupi a so tam zasydli. Wokoło joho pustownje natwarichu sej joho wučownicy khěžki na dwěmaj hórkomaj. Te rózno stojachu. Tak nasta prěnja rjadniska wosada abo klóšterska družina. Wona rěkaše Fainum. Antonius ju nawjedowaše jako předstajeny. Po něčim přikhadźachu z blizka a z daloka nowi wučownicy a zasydlachu so w pustownjach njedaloko khěžki s. Antonija. Za dźesać let so w tutej pusćinje wjele pustnikow zasydli. S. Antonius rozdźěli jich na nekohe družiny, wopytowaše je a by je zwołał k zhromadnym skhadźawankam, a ze samsnym přikładom a mudrym słowom zdźěłowaše jich w duchownym žiwjenju. Swojim wučownikam dawaše prawidła. Z nimi nawjedowaše je k tomu, zo bychu sebje zaprěwali, bližšoho lubowali, so modlili a pilnje dźěłali, S. Athanasius je nam tute prěnje prawidła žiwjenja mnichow zakhował; někotre z nich tule podawamy:

„Najwužitniše je křesćanej, kóždy dźeń sej pomyslić: Dźensa hakle počnu Bohu służić a tónle dźeń je posledni dźeń mojoho žiwjenja."

„Zły duch ćeka wot křesćana, kotryž je stajnje skedźbny, so posći a so modli, kotryž wobkedźbuje dobrowólnu khudobrowólnu khudobu, je smilny a pokorny, a ma swěrnu lubosć ke Khrystusej, swojomu Zbóžnikej."

„Čistota a žiwa wěra do wšudźompřitomnosće Božeje stej najlěpšej bróni přećiwo hrěchej. Přećiwo liwkosći je najlěpši srědk ta myslička, zo je naše žiwjenjo krótke a joho kónc njewěsty."

„Djaboł hidźi wšěch křesćanow, najbóle pak knježny a mnichow. Joho spytowanja přewinjemy snadnje, hdyž njedowěrjamy sebi samym, ale so we wšěm na Boha spušćamy."

„Wo přichodźe nimamy sej přewjele překładować, ale starosć wo přichod mamy přewostajić Božej předwidźiwosći."

„Křesćan so też njesmě přejara starać wo zwonkowne kubła, ale radšo na to kedźbować, štož do njebjes wjedźe, na čistosć, sprawnosć, starosć wo khudych a krutu wěru do Jězusa Khrystusa."

Tute a druhe prawidła dawaše Antonius swojim wučownikam a ći so prócowachu, swěru po nich žiwi być. Wón sam běše jim najlěpši přikład křesćanskeje dospołnosće. Bóh dari jomu wurjadne hnady, wosebje móc nad złymi duchami, spóznaćo přichodnych wěcow a tu hnadu, zo móžeše khorych wustrowjeć. Při tym Antonius wosta pokorny. Hdyž bě jako dźewjećdźesatlětny starc s. pustnika Pawoła spóznał, ponižnje wuzna, zo sam toho hódny njeje, zo by mnich rěkał. Hdyž pak so jednaše wo česć Božu, bě Antonius njestrachoćiwy a zmužity. Lěta 311. poča romski kejžor Maximian křesćanow přesćěhać. Lědma bě s. Antonius to zhonił, a hnydom so z někotrymi wučownikami na puć do Alexandrije poda, zo by tam křesćanow tróštował a k wobstajnosći we wěrje napominał. Też pilnje wopytowaše křesćanow w jastwach a přewodźeše matrarjow k smjerći. Tola jomu njebě popřate matrańsku krónu dóstać, přetož hnydom we sćěhowacym lěće kejžor Maximia zemrě ze samomordarstwom. Tuž přesta přesćěhanjo křesćanow a Antonius woteńdźe zasy do pusćiny k swojim nmicham. Tu přisporjachu so stajnje pustownje a rjadniske žiwjenje so mócnje wuwiwaše a cyła Thebaiska pusćina bu wulka wosada mnichow, w kotrejž so stajnje modlachu a pobožne pěsnje zanošowachu.

(Přichodnje skóńčenjo.)

Politiski rozhlad.

Cyły tydźeń so pominy, prjedy hač so někomu poradźi, knježeŕstwo za Němsku wutworić. Skóńčnje posledni dźeń novembra dokonja to Marx, wjednik centrumskeje strony we sejmje. Wón skoro wšě sobustawy Stresemannowoho knježeŕstwa do swojoho přewza, też dr. Stresemanna samoho jako ministra za zwonkownu politiku. To bě po zdaću derje; přetož Stresemanna wukraj, wosebje też Amerika, přećelnje a přiknilnje posudźujetej. Je też — hač jeno na Stresemannowe skutkowanjo, na tym ma so wězo dwělować, — we wukraju wěsty wobrot zjawnoho měnjenja za Němsku wobkedźbować a rěči so hižo, zo snadź Amerika, snadź też Jendźelska Němskej někajku wukrajnu požčeńku zmóžnitej.

Marxowe knježeŕstwo njezapočina so potajkim pod najhubjeńšimi wuhladami. Też ma za so, zo bu runje w tymle času někak stajnohódny pjenjez za Němsku zawjedźeny a

přez to też někajka wěstosć w cyłym překupstwu, docyła hospodarstwu so přihotuje. Z tym zwisuje też, zo płaćizny za wšelake wěcy, wosebje cyrobu, wo jara wjele spadnychu. To ma zdźěła tu winu, zo nětkle wulkich dawkow dla, kotrež ratar ma, wjele žita na předań přikhadźa. Za druhe wěcy wšak jenož so płaćizna wo jara mało pomjeńši. Za ratarja pak budźa docyła najskerje wunošne časy, kajkež je za čas wójny a lěta dołho po njej měł, nimo: budźe poměrnje k tomu, štož budźe za hospodarjenjo a wuhotowanjo swójby dawać, mało za swoje wudźěłki dóstawać.

Marxowe knježeństwo je też z druheje strony zajimawe: Kaž so zda a so roznoša, je Marx za Rhynski stat jako zwjazkarny při Němskej. Spóznawši, zo Rhynska a Ruhrska njewuprajnje so škodujetej, hdyž dale słušatej k Pruskej, je měnjenja, zo matej naspomnjenej krajinje wěste prawa dóstać, přez kotrež by jeju stojnišćo přećiwo wobsadźnym mocam lóžše a zbožowniše za lud wosebje jeju, ale też cyłeje Němskeje było. Móžno, zo byštej też předewšim Belgiska a Francózska z tajkej statnosću naspomnjeneju krajow spokojom byłoj. Dźiwno mjenujcy je, zo nadobo hižo ze „separatistami“ najpřećelnišo njewobkhadźujetej, ale jich wotbrónjetaj. Też we Němskej, wězo zwonka Pruskeje, wosebje w Bayerskej by samostatnosć rhynskoho a ruhrskoho ludu wosrjedź Němskeje witana była: Pruska by so wosłabiła a po jeje namocy w němskostatnych należnosćach by było. Z tym by Bayerska skerje zasy a lóže hač nětkle stojnišćo přećiwo Barlinej dobyła.

Němske knježeństwo je póndźelu popołdnju wo wukazach wuradźowało, z kotrymiž so nowe dawki zawjedu. Wosebje so pječa čežke dawki ratarstwu napołoža, też wobsedźerjo domow a podružnicy so z nowymi dawkami poćeža. Mzda němskostatnych zastojnikow budźe so tak zrjadować dyrbjeć, kaž je hižo němski financny minister namjetował. Němski stat nima pjenježnych srědkow, zo by zastojnikam mzdu płaćił, kajkuž sebi woni žadaju. Pomjeńšenjo ličby zastojnikow so tohorunja na podłožku społnomócnjeńskoho zakonja hišće do hód přewjedźe. Žiwjenjo w Němskej budźe w přichodźe čim dale čim wobćežniše.

Budźe Europa jednać z bolšewiskej Ruskej?

Hižo lěta dołho dźerži so nětko bolšewiski system: prjedy bě wótry a krawny, surowy: nětko póčnje też dźěłać a twarić. Wjele swojich wopačnosćow je wotbył, spóznawši, zo so njehodźa přewjesć, něštožkuli pak je też dobre spłodźił a drje też hišće budźe skutkować. Je wěste, zo Ruska přińdźe bórzy zasy do lěpšich wobstojeni. To spóznawaju hižo wšelacy. Hišće před lětami nichtó w Ruskej ničo wědźeć nochcyše, khiba wězo jenož ći, kotřiž měnjachu samsne zaměry kaž w prěnim času bolšewikojo: zničenjo wobstojacoho „porjada“. Nětkle hižo něhdźežkuli też prjedawši jich přećiwnicy za njej hladaju a chcedźa zasy nawjazać poćahi k njej. To je Italska hižo sčiniła. Jeje wjednik Mussolini je sowjetowu Rusku připóznał jako porjadnje organisowany stat. Z tym pyta wón kraj, w kotrymž móže italska industrija swoje wudźěłki wotbywać; přetož Ruska je předewšim ratarska a budźe wjele industralnych wěcow trjebać.

Kak daloko je bólšewismus so hižo na prawo wobroćił, je widźeć z toho, zo je ruske knježeństwo přikazało, z ludowych čitarnjow wotstronić wšě bolšewiske agitačne pismowstwo a hamtske rozprawy z lěta 1918—1920 wo tajkich prašenjach, kotrež je knježeństwo nětko hinak zarjadowało, hač su joho zastupnicy tehdy prědowali a dźěłali. Lud njesmě přirunać, kak je tam mnoho hinak přišło. Bórzy budźe tam socialistiske knježeństwo.

Rakuska so zasy zhrabuje.

Rakuska bě přez wójnu přišła do wulkoho hubjenstwa. Jeje wumožnik bu praelat Seipl. Wot časa joho knježenja so wobstojenja dźeń a bóle połepšeja. Wosebje je ważne, zo maju znajmjeńša hižo lěto dospołnje stajne płaćizny; powšitkownje je tam hižo wšo tuńše hač we Českosłowakskej, też je tam mjenje dawkow. Wězo, wona njepłaći nětkle žadyn dołh, ma pak po prawom wulke bohatstwa: to je rozšěrnu wuwitu industriju a předewšim wumjełske pokłady, kotrež su Habsburgscy po stach lět zhromadźili we Wienje. Tak ma 46 wobrazow Rubensowych. Jedyn jenički tajki wobliča so znajmjeńša na 5 milijónow francózskich frankow. Dale 14 wobrazow sławnoho italskoho molerja Tiziana. Přibližna hódnota jenoho jeničkoho je něhdźe 6—8 milijónow lirow. We Wienskim wumělsko-historiskim muzeju je dale ličba Rafaelow; jich hódnota je wjacy dyžli 100 milijardow lirow. Tintoretto je zastupjeny z 20 wobrazami; z nich so kóždy wobliča na 5—6 milijónow lirow. Njedawno da so w Londonje za jedyn wobraz Breughelowy 15 tysac puntow: we Wienje je 15 tajkich wobrazow. Też Rembrandtow ma Wien rjanu ličbu, a Amerikanojo a Jendźelčenjo płaća za jenoho 100000 puntow.

Khróśćanske zwony.

Jakub Šewčik, faraf w Khróśćicach.

(Pokračowanjo a skóńčenjo.)

Swjaty Józef, zwón najmjeńši,
hłós swój nětko zanoša,
spěwa kěrluš pře wšě rjeńši.
Zemja njebjo wokoša.
Joho zynki wuliwaju
měr a pokoj po wšěm kraju.

* * *

Lubuško Boži,
syroty wbohe
Serbja smy w swěće,
wobaraj nas.
Njeprawdy, złósće
tłóča nas mnohe;
nad nami tepce
njepřećel zas
Józefje swjaty.

Wumož nas wot nich
na wšitke časy.
Swobodu nam a jednotu daj.
Wjesoły spěw njech zaklinči zasy
přez cyły rjany łužiski kraj.
Józefje swjaty.

K žiwjenju daj nam potrěbu wšitku,
statok a hona zakitaj nam,
zbožownoh' podléš oiwjenja nitku
wutorhń nas z ruki přesćěharjam.
Józefje swjaty.

Z liliju běłej škitaj nas w boju
přećiwo hrěšnym požadosćam.
Sprawnosć a pilnosć a ponižnosć twoju
daj přecy swěrnje sćěhować nam.
Józefje swjaty.

Jandźel hdyž smjerće přikhadźa blědy
Božoho Syna přewodźej k nam.
Wotstroń wot duše hrěchow wšěch slědy
k sebi, zo wozmje Zbóžnik nas sam.
Józefje swjaty.

* * *

Zhromadnje nětk zwony zwonja.
We wšěch dušach radosć mnoša.
Serbow paćeŕ k njebju honja:
Nade wšitko česć budź Boža?

Bóh so skhila, słucha, słucha.
Je to kěrluš Serafinow,
kiž do njebjes wrotow bucha,
skhadźeja ze zemje sćinow?

Mjelča khory njebjesćanow.
Kralowna dźe z wosrjedź luda.
Stupaja ze swojich stanow
Bosćan, Józef, Syman Juda.

W Khróśćicach zwonja.
W krasnych akordach
zwony so honja
w luboznej reji.
Po wsach a honach
hordoznje šumja,
w mjedźanych hrónach
Česć Božu hudźa.
Ave Maria
Hordoznje bija,
Syman a Juda
wutroby luda.
Bosćano khwała
njebjeskoh krala.
K Józefej dźiće.

K njebjesam noša
zwony so z juskom.
Wótćeca proša
za joho dźěći.
Krasne te hłosy,
Bóh słyši hnuty.

Nimo tychle su hišće mnohe druhe wobrazy tam: by-li Wien wšo to předał, by so hobrski pjenjez nazběrał. Rakuska ma telko wumjełskich pokładow, zo ženje wobkhudnyć njemóže.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Sobotu 22. t. m. dopołdnja w 9 hodź. wudźěli najdostojniši knjez biskop w tudomnej biskopskej cyrkwi dwěmaj diakonomaj swj. sakrament měšniskeje swjećizny. Knjezaj staj němskeje narodnosće a to: knjez Bitter z Lipska a Donat ze Slanknowa. Tež posledni, byrnjež wukrajnik, chce w Mišnjanskej dioecesy skutkować.

— Minjenu srjedu předstajichu khowancy tudomneje nadtwarneje šule, prjedawšoho katolskoho seminara, w měšćanskim dźiwadle hru „Bajka wo zbožu“. Ju je k. wyšši studijny rada Karl Engler, pišćeleŕ při biskopskej cyrkwi, zbasnił a do hudźby zestajił. Wopyt bě spokojacy, dobreje hry dla a wosebje dla dobroho zaměra, za kotryž so hraješe, bě sebi hišće mnohotniši wopyt zasłužiła. Też je so wulkotnje spodobała: ma za wotrosćenych kaž za dźěći mnoho zajimawoho a kedźbliwosć a radosć zbudźacoho. Hłowna myslička je wosebje za naš čas přihódna a zasłuži sebi wosebitu kedźbliwosć: Bohatstwo człowjeka njewozboža; swědomite dźěło a bohabojosć stej zakład spokojnosće a zemskoho zboža. Jenotliwe wobrazki tak prawje pokazachu, kak mnozy w našim času wužiwaju, při tym pak druzy hłód a zymu, docyła khudodu ćerpja. Někotryžkuli bohačk nima dorozemjenja za cuze hubjenstwo.

Čisty wunošk předstajenja je postajeny za potrěbnych našoho města. — Wučinja přez 1200 złotych hriwnow.

Hrajerjo, wjetši a dźěći, swoju wěc derje dokonjachu, wurazny přiklesk připózna jich prócu a wustojnosć, też basnik a komponist dósta wulkotne připóznaćo.

Kaž słyšimy, budże hra zasy hrata za druhe spomóžne zaměry.

Do kóždoho serbskoho katolskoho domu słuša protyka **KRAJAN!**

Płaći jenož 25 pjenježkow.

Z Radworja. Po nimale třiměsačnym přetorhnjenju dósta naša wosada zasy duchownoho pomocnika, a to dotalnoho Ralbičanskoho kapłana knjeza Kětana z Boršće. K joho powitanju běše wjesna młodosć kapłanstwo, kaž cyłu faru z nutřka a z wonka z pletwami a wobwěncowanymi serbskimi postrowami wupyšiła. Póndźelu tydźenja joho kubleŕ Měrćink-Kamjenjanski na sanjach přiwjeze. Jara porědko drje so duchownomu poradźi, do nowoho zastojnstwa ze sanjemi přijěć. Tu runje nańdźeny sněh tajku wurjadnu jězbu zmóžni. — Witamy spomnjenoho knjeza wutrobnje do tudomneje wosady a přejemy jomu prawje wuspěšne skutkowanjo w našej srjedźiznje. —

Z Radworja. Hdy bychmy wšě kradnjenja zapisować chcyli, njebychmy drje ke kóncej přišli. Tola paduch, kotromuž je móžno, nětko hižo druhi raz wbohim miłosćiwym sotram jich črjódku korniklow pokradnyć, wuznamjenja so z wosebitej hrubosću. Dokelž sotry wšě swoje mocy khorym wopruja a so při tym z khudobu žiwja, namołwjamy wosadnych, zo bychu jim ze swojeje hródže druhe kornikle darili abo, štóž tajkich skoćatkow nima, jim z druhej cyrobu nastatu škodu wurunać pomhali.

Z Jasenc. Minjenu njedźelu měješe „Katolska Bjesada“ swoju hodownu zhromadźiznu z wólbami. Te pak nam ničo nowoho njepřinjesechu, dokelž buchu wšitcy dotalni z nowa do předsydstwa wuzwoleni. Po wotewrjenju zhromadźizny rozprawi knjez předsyda Nowak wo politicy, potom rěčeše wo adventiskej zhromadźiznje, kotraž bě wčora we susodnych Bóšicach była z dobom z prěnimi kemšemi. Wón rozjasni, kajke strachi tu našej katolskej cyrkwi nastawaju a napominaše přitomnych, zo njebychu so jim narěčeć dali. — Potom wuradźichmy, kajki ma so na nowe lěto přinošk brać; postaji so na 60 złotych pjenježkow, kajkiž je wón wot započatka był; wón ma so při założeńskim swjedźenju znajmjeńša popołojcy zapłaćić. — Zo njebychu při tym žane zadźěwki nastałe, ma kóždy sobustaw swoje towarstwowe znamješko přityknjene měć. — Dale rěčeše knjez farař wo farskich a cyrkwinych wobstojnosćach a kajke přisłodźenja so napřećo joho wosobje stawaju. — W tutym lěće wuhotowa „Bjesada“ dwaj swjedźenjej, kaž kóžda druhe lěta we januarju a we meji. Posledni běše zdobom jubilejny — k dopomnjeću na 50 lětne wobstaćo towarstwa. — Přichodny założeński swjedźeń budże prěnju njedźelu januara wječor w 5 hodź.; na nim so „Genovefa“ předstaji. — Tak njech kćěje „Bjesada“ we

---

Lubosć w nich prosy.
Wšo zbóžny dawa.
Ave Maria
z njebjes so lija,
Syman a Juda
do serbskoh' luda
Bosćano rěki
hnadow na wěki,
Józef je wodźi.

Knježniska maćeŕ
lubje so směwa,
Zwonjenja paćeŕ
kładže před Syna.
Płašć módry sćěra
nad zemju serbsku,
zo jeje wěra
njekhabła ženje.
Ave Maria
Rozteptaj zmija,
Syman a Juda
serbskoho luda
Bosćano swjaty
wotećěr katy.
Józef nas škitaj!

Syman a Juda
z dawna patronaj
praserbskoh' luda
znajetaj zwony.
Z Bosćanom mócnym
dźeržitaj rucy
nad stadłom sprócnym
wodnjo a w nocy.
Ave Maria
w njebjesach křćija
Syman a Juda
zwony. A luda
Bosćano, wótča.
K dźěćatkam kmótřa
z Józefom sprawnym.

Wótčec nětk kiwa
Michałej wjeŕchej,
přećo so dliwa.
Tón khory jasne
wjedźe khětř swoje
na njebju wěžu.
Tam zwonow roje
zaklinča nětko:
Ave Maria
z hłójčkami wija
Syman a Juda
jandźele. Luda
Bosćano. Zwony,
kaž jich su tony,
Józefje čiste.

Na přemoh zwonja
w njebju na zemi.
Zwony so honja
w luboznej reji.
Jandźelow khory
spěwaju z niml.
Wothłós stotory
njebjesa jima:
Ave Maria.
Króny so lija.
Syman a Juda —
Bóh je za mzdu da,
Bosćano brachu
k zwonam kiž dachu.
Józefje, wšitko. — —

* * *

Swjatu służbu drohe zwony
wosadźe nětk służće wěki.
Zwońće lubosć na wšě strony,
zwońće hnady, tróšta rěki.

Njedźelu a na dnju swjatym
wodźće kemši cyłe stadło.
Zwońće dźěćom njewin'watym,
tym, kiž płuha wodźa radło.

nowym lěće dale. Njech so we njej haji dobry katolski duch a prawe serbske přeswědčenjo na podłozy katolskoho wěrywěznaća. Potom wona też z česću w zjawnosći dale wobstoji a budże swój dejmantny jubilej swjećić móc. Zapisnik.

Z Kulowa. Njedźelu 2. hodownika wotmě naše towarstwo „Bratrowstwo“ swoju hłownu zhromadźiznu. Hroznoho wjedra dla běše trochu słabje wopytana. Knjez předsyda, Jurij Popjela powita z wutrobnymi słowami našoho wjeledostojnoho knjeza fararja Šołtu a knjeza wučerja Wjelu-Komorowskoho. Tón bě najebać hroznoho wjedra k nam přikhwatał, zo by nas z rjanym přednoškom zwjeselił. Wustojnje přednjese stare bajki a powědančka ze starych serbskich časow. Knjez Möler jako pismawjednik předčita protokol, kotryž bě woprawdże wubjernje napisał. We nim poda nam rozprawu wo pjećadwacećilětnym jubileju, kotrež Bratrowstwo 17. junija t. l. woswjeći. Na to sćěhowachu wólby předsydstwa. Za nowoho čestnoho předsydu bu wysokodostojny knjez farař Šołta wuzwoleny. Wón namołwješe sobustawy k bratrowskej lubosći mjez sobu a pilnej sobudźěławosći. Też sam chce so prócować wo zbožo a spěchowanjo towarstwa. Dotalne předsydstwo jenohłósnje zasy wuzwolichu. Tu so wosebje pokaza, kak wulku lubosć a přikhilnosć je sebi knjez J. Popjela jako předsyda „Bratrowstwa“ dobył. Powšitkownje so wupraji, zo je pola njoho towarstwo w najlěpšich rukach. Z dźakom za tajku dowěru zasy přiwza. Při wšěm wulkim wobćežnym dźěle za towarstwo ma tola też přecy rjane wědomjo, zo za dobru wěc, za swój luby serbski lud dźěła. Za wuprózdnjene městno khorhojnika bu k. Jan Brězan ze Šulšec wuzwoleny. Też cyrkwinski serbski kantor k. Jakub Comak a joho pomocnik knjez Balland, budźetaj dale Božej česći spěwać na Božich służbach. Pěstować cyrkwinski spěw, je čestny nadawk wšitkich sobustawow. Na namołwjenjo knjeza fararja so też postaji, zo maja sobustawy nowozałoženoho towarstwa młodźencow kóždu měsačnu njedźelu při serbskim nyšporje lauretansku litaniju a kěrluš z přewodom pišćelow we khorje spěwać. Potom so wuradźowaše wo zymskim swjedźenju, kiž budże najskerje w februaru. Wuspěwawši skónčnje něšto rjanych pěsni zawdachmy sebi „Dobru nóc“. — Tak njech předsydstwo a sobustawy zasy dale lěto zbožownje hromadźe dźěłaju: „Wšo k Božej česći, Serbam k wužitku!“

Składujće prawje bohaće za „Kat. Posoł“ zo by bórzy zasy móhł kóždy tydźeń wukhadźeć!

Duchowny knjez Mikławš Jawork †.

Cyle njewočakowana roznjese so započatk t. m. powěsć, zo je w Kulowje pónjedźelu 3. t. m. knjez Jawork wumrěł; k někotromužkuli we Serbach pak dóńdźe hakle po pohrjebje. Kulow bě w joho khorowatosći joho wuček był, wosrjedź lubosće a woporniwosće tejele wosady bě 13 lět přebywał, wona joho też wosrjedź sebje k poslednjomu wotpočinkej pokhowa.

Bě drje hižo dlěji čas widźeć, zo knjez Jawork ćělnje hinje; tak khětře pak sebi nichtó hišće joho wotkhad z tutoho swěta myslił njebě. Po přesadźenju knjeza kurata Krala z Kulowa přewza wón wudźělenjo nabožneje wučby po wjesnych šulach za serbske dźěći. Tu drje namaka też smjerć winu, zo joho jenož na dwajdnjowske khorołožo ćisnywši, z tutoho žiwjenja wupósła. Wón zemrě ze swj. sakramentami wobstarany we swj. Wojćechowym wustawje, najskerje na khripu we hłowje a zahorjenjo płucow, swojeje staroby 60 lět, 31 lět swojoho měšnistwa. Stwórtk, runje na dnju joho mjenapatróna, bu swjatočnje pokhowany. Nimoměry mnohotnje wobdźěli so wosada při pohrjebje; też 12 duchownych sobubratrow jomu poslednju česć a lubosć wopokaza. Swjate wobrjady nawjedowaše wosadny knjez farař Sołta, jomu k boku dźěchu wosadny knjez kapłan Hiska, knjez kuratus Kral, při rowje knjez farař Pól. We serbskej a němskej rěči wupraji knjez farař přewodźerjam dźak, wosebje wosadźe za lubosć, z kotrejž bě njebohoh' dołhe lěta mjez sobu khowała; skónčnje też swjatočnje k rowu přewodźała a za dušu zemrětoho so modliła.

Knjez Jawork narodźi so we Miłoćicach, skutkowaše jako kapłan w Khrósćicach, Njebjelčicach a Reinschdorfje w Slezskej. Khorowatosće na ćuwy dla poda so před lětami na wusłužbu; nětko je přešoł do wěčnosće. Njech je serbska zemja, kotruž swěrnje lubowaše, jemu lohka; jeho duša pak wotpočuje we měrje w Bohu swojim Zbóžniku.

Bóh njehlada na to, kak so nam z rukomaj radźi, ale kak z wutroby chcemy.

Zbóžnikej, hdyž w Božej nocy
stupa z njebjes do hródźički,
wutorhnyć nas z helskej mocy,
zwóńće mócnje, zwoće škrički!

Wulki pjatk hdyž na kříž spjaty
Jězus ćerpi, za nas mrěje,
mjelčće zrudnje: Bóh njech swjaty
do Roma was po trošt zwěje.

Jutrončka! Knjez z rowa stawa.
Alleluja! Smjerć a hela
přewinjenaj. Zwońće sława!
Roztorhnjena běty twjela.

Křižerjam tym pyšnym zwońće,
juskajće jim do wutroby,
kěrluše jich z wětrom hońće,
rozećěrće wšitke złoby.

Swjatočnička. Cunjo bijće
Duchej Swjatom dźak a khwału.
Jeho dary do nas lijće.
Z pjanki činja pšeńcu zrału.

Bože Ćěło. Po wsy mejki.
Khorhoje so z domow kłonja.
Z wětrom hraja swjate rejki.
Trawa na pućikach wonja.

Z cyrkwje kroči sam Syn Boži
w prócesijónje do wsy dele.
K hětam człowskim khód swój złoži.
Družkow syła kwětki sćele.

W płachčičkach, kaž běłe morjo
žonow črjódy žołmja z „hory“.
Kładźe kóžda swoje horjo
před Knjezowy wołtař štwory.

Woruch kadźi. K njebju hrima
muži kěrluš. Hercy duja.
Zwonow hra do spěwa přima.
Duše wšě k dźakej hnuja.

* * *

Dźěći rynki, swěčki w rucy
za khor'jemi ze šlé dźeja.
Modla pobožnje so jducy.
Hosćinu dźens z Knjezom změja.

„Zbóžne dźěći“ přiwołaju
zwony z wěže, „stajnje khodźće
ryzy serbske w serbskim kraju.
Duše čiste k njebju wodźće!“

* * *

Bróžnje połne Božoh' žita.
Domkhowanku Serb nětk swjeći.
Do cyrkwje zwón sprónych wita.
Bur a čeledź dźaknje kleći. —

* * *

Kij a banty brašku debja.
Slubjeneju z horda wjedźe
k wołtarjej, zo Bóh sam z njebja
zwjaza zwjazk po swjatym rjedźe.

„Wjele zboža zwony rjenje
młodymaj a swonkam, swatam
přeja. „Stań so w Božim mjenje!
Zbožo sćěhuj wašim pjatam“.

* * *

Po tykancach črjódy khodźa.
Serbscy, němscy wone proša.
Serbske skiby lěpje słodźa,
połne korby sobu noša.

Kermuša. Zo cyrkej maja
młodźi, stari Boha khwała.
Nanajrjeńšo zwony hraja
witać hosći z blizka z dala.

Što su adventistojo.

W dźensnišej rozprawje z Jasenicy je čitać, zo je njedawno w Bóšicach adventiska zhromadźizna była. Z toho spóznawamy, zo tale sekta samo hižo mjez našimi Serbami swoju agitaciju započina. Smy toho přeswědčeni, zo naši katolscy Serbja su tak derje wo swojej katolskej wěrje rozwučeni, zo wot tajkich błudnowěriwych so zawjesć njedadźa. Jim přisłušeć, by rěkało swoju wěru zapřeć; tohodla też njeje cyrkwinscy dowolene, jich zhromadźizny wopytować.

Kak přećiwo wučbje našeje swj. cyrkwje a zdobom zdźěła kak njerozomne jich nahlady su, njech pokaza krótki nastawk.

Tule sektu założi wěsty William Miller, rodźeny 1782 w Pittsfield w Americy. Wobdarjeny zabjeraše so sam za so wjele z čitanjom a poča přez to nad wšelakimi wěrnosćemi swojeje wěry dwělować; bórzy bu dospołnje njewěriwy, 34 lět stary pak so zasy nakaza a zabjeraše so wot toho časa wjele ze Swjatym Pismom. Předewšim zajimaše joho to, štož bě wo skónčenju swěta a wo Jězusowym přikhadźe k poslednjomu sudej prajene. Zrozemiwši předewšim wěsćenjo profety Daniela wopaki, wobliči samo lěto hdy Jězus přińdźe sudźić žiwych a mortwych. Jako wěsty wudawaše čas mjez 21. měrcom 1843 a 21. měrcom 1844. Hdyž pak so tak njesta, wudawaše, zo je so mylił, zo pak Knjez cyle wěsće bórzy přińdźe. Jedyn joho přiwisnikow, Snow z mjenom, skónčnje wobliči, zo je wěsty dźeń 22. oktobra 1844. Z wulkej napjatosću wočakowachu „wěriwi" tónle dźeń. Přestachu dźěłać, płody z polow njekhowachu; druzy wšo rozdawachu, zo bychu njewobćeženi ze zemskim we wosebitych stanach Knjezowy přikhad wočakowali. Druzy zasy hanjachu „wěriwych". Na klamach w Bostonje na př. běchu čitać napisma kaž „Běłe drasty po najnowšej módźe za donjebjesspěćo." Tola Snow napominaše k wutrajnosći a swěrje. Při tym wučeše, zo duša njeje njesmjertna, zo pak z wosebiteje hnady ju Knjez tajku sčini pola „wěriwych" to je, kotřiž Snowu wěrja. Duše zemrěte su kaž bjez wědomja, doniž je sudnik swěta njezbudźi, zo by je přewzał do radosćow swojoho tysaclětnoho kralestwa a pozdźišo do wěčneje zbóžnosće, abo, su-li bjezbóžne byłe, zo je zniči.

William Miller tule wučbu njepřipózna, za to pak tola wulka ličba adventistow.

Na to přińdźe 22. okt. 1844. Z črjódami khwatachu „čakancy" k swojim Božim służbam, přeswědčeni, zo nětko nawoženja přińdźe a jich k hosćinje dowjedźe. Woči k njebju pozběhnywši žadachu za wokomikom, hdy budźa přenjeseni z čełom a dušu do njebjeskich radosćow. Tola — podarmo. Mnozy běchu poraženi, wjednicy pak mějachu zasy druhe wuzamołwjenja. Danielowe wěšćenjo je so dopjelniło: swjatnica bu, kaž je wón doprědka prajił, zo so stanje, wučišćena. Jenož zmylnje smy zemju za tule swjatnicu měli, we wěrnosći pak su to njebjesa. A do tych je 22. okt. 1844 Jězus zastupił, zo by tule swjatnicu wot hrěchow dźěći Božich wučisćił a tak je so dopjelniło też słowo swj. Pětra: „Je tu čas, zo sud so započuje nad domom Božim." (4, 17.)

A adventistojo — wěrjachu. Jenož to so sta, zo buchu njepřezjene. Jeni wučachu wěc tak, druzy hinak a bórzy bu syła wšelakich adventistiskich wosadow. Wone rozšěrichu so też po Němskej a maja wšelake mjena. „Zeitbrüder", „Evangelische Adventisten", „Lebens- und Adventvereinigung" dale „Adventisten vom siebenten Tag." Tychle poslednich je najwjacy, a runje woni w Němskej jara za so dźěłaju a so přisporjeju.

Kak ćile nastachu a što wuča?

W lěće 1844 jena „Siebentags-Babtistin" (babtistojo su sekta, kotraž wuči, zo móže človjek jenož z tym swj. křćeńcu dóstać, zo so dospołnje do wody podnuri) adventistow we Washingtonje přepokaza, zo je wopaki a hrěšne, njedźelu město soboty jako dźeń Knjeza a wotpočinka swjećić. Sedomy dźeń ma, kaž to babtistojo (tohodla „Siebentags-Babtisten abo Adventisten vom 7. Tage) być swjaty dźeń. Tón je Knjez sam swjećił a požohnował. (Katechismus nas rozwuča, čohodla město sabata njedźelu swjećimy.) Wona dósta wjele přiwiska a runje tale wotšćěpka bě a je, kotraž najbóle za so po swěće agituje. Runjewon wobdźiwanja hódna je jich zahorjenosć a horliwosć za jich wěc. Ze słowom, wosebje pak ze spisami wukonjachu swoje łójenjo za swoju wučbu. Srědki k tomu wobstarachu sebi, zo dźesatk wot swojich sobustawow bjerjechu. Předewšěm rozšěrjachu spisy, zarjadowachu też misijónstwo a dobroćinske wustawy.

Wšo to stawaše so w Americy. Lěto 1868 započna pak jedyn wotpadnjeny pólski duchowny tule sektu też we Šwicy zahnězdźić a bórzy zakorjeni so też w Jendźelskej, Francózskej, Italskej a w Skandinawiji. W Němskej zasydlichu so najprjedy w Hamburgu a wot tohole města też nětkle hišće wšu swoju agitaciju wjedu. Tu wobstara we wulkej měrje tak mjenowana „Internationale Traktatgesellschaft"; wot tam přińdu časopisy kaž „Herold der Wahrheit" (1. a 3. póndźelu kóždoho měsaca) „Zions-Wächter", „Bibellektionen", za dźěći „Unser kleiner Freund".

Nimo tychle časopisow su wušłe wšelake brožurki kaž

Skhadźuje so swójba cyła.
Wuj a ćeta, dźěći-dźěći,
dobrych znatych wulka syła.
Radosć wšitkim z wóčkow swěći.

Titki słódke dźěći koša.
Młodosć w rejkach nóžki staja.
Nowinki sej žony noša.
Swoje karty muže hraja.

Kermuša, ty Serbow kwaso,
wokřeń lud naš w dźěle spróčny,
wróć so do njoh' zas' a zaso,
hač so zhraba sam zas móčny.

* * *

Što to rěka? Kajko zwuki
scelu zwony na wšě strony?
Różowe wija wokoł' ruki
maćerćy. To smjertne stony.

Njesu ćěło, njesu k wótcam.
Přewodźeja nan a dźěći,
črjódy luda. Tutón khód sam
nichtó njeńdźe na tom swěći.

„Requiem aeternam" spěwa
měšnik, krjepi, kadźi, sypa.
pjeršć na kašć, zo hrudź so drěwa.
Do njebjes so duša dypa.

„Wěčne swětło njech ji swěći"
zwony tróštnje wotmołwjeja.
„Za maćerku, nano, dźěći,
waše puće wšitke dźeja".

„Wohladajće ju we raju,
hdźež njej' sylzow, njeje bědy.
A te ćěła, kiž tu tłaju,
wuńdźa z rowow krasne něhdy." —

* * *

Prózdne pola. Hola drěma.
Pokhmurjene njebjo płaka.
W ćmu so krywa zemja něma.
Smjerć na wšo, štož žiwe, łaka.

Khudych Duši. Želnje bija
z wěže dele naše zwony.
Po kěchowje balsam lija,
pokojeja zrudźby stony.

Kěrchow naš, to Boža rola.
Spja tam naši wótcy lubi.
Spja tam ćiše, bjez wšoh' bola,
hač jich jandźel z nowa strubi.

„Spi dha luby bratře" zwonja
do jich rowow zwony naše.
Želnje klinča, styskhnje sonja:
„Škitaj synow w smjertnym straše!"

* * *

Zwońće zwony, wěčnje zwońće
do wšěch serbskich wutrobow.
Rozkoru wšu z kraja hońće.
Zwońće lubosć do SERBOW!

Budźće swěru k wótcnej zemi
rjekowstwo stotysacam,
zo so namóc skončnje zlemi.
K horjestaću zwońće nam!

Kónc.

na př. „Ist das Ende nahe?“ — „Das Tausendjährige Reich im Lichte der Bibel“ — „Der völlige Glaube“ — „Christus oder die römische Kirche“ — „Die selige Hoffnung des Christen“ — „Wo sind die Toten“ a druhe. Tež wšelake wulke knihi su wušłe a so jara předawaju kaž: „Der Weg zu Christo“, „Gedanken vom Berge der Seligpreisung“ abo „Der große Kampf zwischen Christo und Satan“, „In den Spuren des großen Arztes“ abo „Die Seher am Hofe Babels oder die Weltgeschichte im Lichte der Bibel“, „Der Dienst der guten Engel und die Nachstellungen der Gefallenen“, „Prophetische Ausblicke auf Zeit und Ewigkeit“. — Tele poslednje je spisał: Missionsdirektor L. R. Conradi, tamne profetka E. G. White. Dale wudawa naspomnjena „Traktatgesellschaft“ hišće „Illustrierte Monatsschrift für rationelle Lebensweise z napismom: „Gute Gesundheit“. Redakcija je w sanatorium „Friedensau“ (Bezirk Magdeburg) hdźež ma „Deutscher Verein für Gesundheitspflege“ eine „Diätetisch-physikalische Heilanstalt“ a zdobom šulu na wuwučowanjo prědarjow.

Hdźežkuli prědarjo tejele sekty rěča, tam so tež te naspomnjene spisy abo podobne předawaju. K tomu dźěłaju hišće črjódy roznošerjow (kolportěrow) na tele wašnjo za sektu, předewšim žónske. Při tym su jara zrěčniwe a poručeju spisy jako křesćanske abo misijónske (Christliche Schrift abo Missionsschrift).

Tu mjenowane spisy naspomnichmy, zo bychmy pokazali, kajke zajimawe napisma wone maja a tak ludźi ke kupjenju a čitanju wabja. Titul na žane wašnjo njepřeradźa, zo bychu spisy móhłe někajke sektařske być; ně, ma so začišć zbudźić, zo su njenakažene křesćanske. Runje tohodla pak maju ludźo so kedźbu měć a warnujemy našich katolskich Serbow należnje. Docyła njech płaći zasada: njekupuj někajke knihi abo spisy nihdźe a wot nikoho po wsach předawacoho, njejsy-li doprědka wo tym w „Posole“ čitał, znajmjeńša pohladaj na stronu, hdźež titul stoji ze přispomnjenjom „Mit kirchlicher Druckerlaubnis“. Njenańdźeš-li toho, njekupuj knihu. Cyrkwinska wyšnosć mjenujcy kruće předpisuje, zo ma kóždy katolski spisowaćel, kiž wo nabožnych wěcach pisa, duchownej wyšnosći wudźěłk předpołožić. Tón přepruhowawši wona rozsudźi, hač smě so wěc čišćeć. Je-li ta to dowoliła, ma so to na započatku knihi přispomnić. Takle stražuje swjata cyrkej, zo njeby jeje dźěćom so podawał jěd wopačneje wučby.

Runje tak kedźbliwje kaž te spisy dźěłaju prědarjo sami. Jara skradźu khowaju swoje prawe wotpohlady a runje tak skradźu je podawaju. Přednoški přizjewjeju z wulkimi plakatami, husto z přibohami abo pola profety. Daniela (7. stawy) naspomnjenymi zwěrjatami wudebjenymy. Tež w nowinach k tomu napominaju. Při tym mjenuja swoje poskićenja „öffentliche Voträge“ abo „Religionsöffentliche Vorträge“ abo „Vorträge über Weltgeschichte und Religion“ — „Wissen und Glauben“ — „Vorträge für Bibelfreunde und Bibelfeinde“.

Tež themata, wo kotrychž ma so rěčeć, zdadźa so njewinowate, tola jara zajimawe być. Na př.: „Wieviel ist es auf der Weltenuhr?“ — „Was ist Wahrheit“ — „Welche Macht lenkt die heutigen Weltereignisse?“ — „Das Menschenproblem mit und ohne Gott“ — „Ist Jesus Gottes Sohn?“ — „Ist die Bibel Gottes Wort?“ — „Jesu Weltprogramm“ — „Vergangene Zeit, Gegenwart und Zukunft der Menschheit im Lichte der Weissagung“ — „Die Pläne Gottes in den letzten Zeiten“ — „Der Spiritismus“ atd.

Kaž themata tak kedźbliwe su tež přednoški: připosłuchać njesmě spóznać, zo je rěčnik adventist; nawopak: dyrbi začišć dóstać, zo ma hłuboko wěriwoho křesćanskoho člowjeka před sobu, kiž nima druhoho wotpohlada, hač tež we nim wěru do žiwoho Boha a joho Syna Jězusa skrućić abo wožiwić. Hustodosć jenož wupołožene spisy přez napismo „Internationale Traktatgesellschaft in Hamburg“ přeradźa, wo čo so jedna. Dale wudźěła rěčnik kartki k wupjelnjenju z napismom: „Interessiert in den vorgeführten Gegenständen und weitere Aufklärung wünschend, bitte ich um einen Besuch. Name: ..... Adresse: ..... Am besten zu treffen: ..... Za swoju sektu dobyć hlada rěčnik hakle při swojim wopyće.

Přichodny raz přinjesemy hišće něšto wo wučbje adventistow. Ze wšoho, štož so tu wuwjedźe pak ma na nich so nałožić słowo Jězusowe, kotrež čitamy pola swj. Mateja (7, 15): Hladajće so falšnych profetow, kotřiž we wowčich drastach k wam přikhadźeju, znutřka pak su torhace wjelki! — Njedajće so, lubi čitarjo, narěčeć, přińdu-li k Wam. Tež druhich warnujće. Hdyž su hižo na serbskich mjezach, haj hižo mjeze Serbami, je strach, zo tež borzy k Wam přińdu. Njezabudźće, zo naša, wot Jězusa postajena wučeńka, je katolska cyrkej. Jenož kohož jeje wyšnosć ścele, je prawy wučeŕ a to su Waši duchowni.

Z cyrkwje a swěta.

300 lětny jubilej swjatoho matrarja Josafata chce swjaty stoł nanajswjatočnišo woswjećić. Z tym chce narańšim ludam, kotrež swj. Josafata jara česća, pokazać, zo jich mjenje zańć nima hač swojich wječornych wěriwych. To zasy ma skutkować na tych w rańších, wosebje tež słowjanskich krajach, kotřiž su hišće wotšćěpjeni wot cyrkwje, bamža za swojoho Jězusowoho naměstnika njepřipóznawajcy. W cyrkwi swj. Gesu, jenej najwjetšej a najrjeńšej Romskej cyrkwi, k tomule swjedźenjej wosebje rjenje wudebjenej, změje rutheniski biskop Chenyczyn po orientalskim wašnju pontifikalnu Božu mšu. Jomu budźe mjez druhim asistować biskop Padadopoules. Při tychle Božich służbach wobdźěla so tež wšitcy w Romje přitomni kardinalojo, patriarchojo, arcybiskopja a biskopja a zastojnicy „kongregacije za orientalsku cyrkej“. Na nyšporje změje Waršawski arcybiskop, kardinal Kakowski, wopomnjeńske prědowanjo.

Kardinal Šulte dźakuje so wukrajnym katolikam.

Njedawno woswjeći Kölnjanske towarstwo s. Vincenca (— towarstwo k podpjeranju potrěbnych —) swoje 75 lětne wobstaćo. Při tym pokaza kardinal na to, kak je, *hdyž* před njedźelemi so zdaše, zo nuza we Němskej budźe bórzy zahubjaca, so na katolikow we wukraju z prósstwu wo pomoc so wobroćił. Joho wołanjo njebu hłós wołacoho w pusćinje. Wšědnje je widźeć, kak skoro na přemoh katolikojo wukraja so prócuja, němskomu ludej pomhać a jón před zadwělowanjom wobkhować. Hdyž pak ma so, wón dale praji, mjez dobroćerjemi jenomu ludej palma připóznać, potom dyrbi mjenować katolikow Holandskeje. Před něšto dnjemi je so we němskich časopisach powěsć wozjewjała, zo maju katolikojo Ameriki wosebje wulkotny wotpohlad a plan, kak móhli Němskej w jeje nuzy pomhać. Nadźijomnje so skutk poradźi. Runje w poslednich dnjach su so zastupjerjo zjednoćenych Statow pola njoho wobhonjeli, kak wulke je hubjenstwo w Němskej, předewšim pak tež, hač tež němscy staćenjo na wšě wašnjo so prócuja, kak bychu sebi mjez sobu bratrowscy pomhali. Wón je jim wobkručił, zo němski lud so po možnosći prócuje, ze swojimi samotnymi mocami nuzu přewinyć. —

W tymle poslednim nastupanju drje so knjez kardinal khětro myli. Wěrno je, zo wěste woršty ze wšěmi mocami a na wšě wašnjo so prócuja, potrěbnym pomhać. Runje tak wěste pak je, zo su črjódy a zasy črjódy, kotrež to jenož nječinja, ale runjewon nuzu powjetšuja, haj zawinjeju abo hdyž tež z jenej ruku šerpatku dawaju, z druhej ludej ze sakow a z ćěła drěja: bohatstwa na hromadu mjetaju a we wukraju sebi khowaju.

Před něšto časom wopyta prjedawši němski kancleŕ dr. Wirth italskoho ministerstwowoho předsydu Mussolini a skorže se jomu wo němskej khudobje. „Knjez doktor“, tak jomu Mussolini wotmołwi, „to so myliće. Dam Wam wosebity ćah a přejědźeće cyłu Italsku wot połnocy hač k połdnju a wuhladaće, što wšo a kelko so po Italskej twari wšelakich nowych zawodow. Wěsće, štó to wšo ze swojimi pjenjezami zmóžnja a čini? — Němc Stinnes!“ Tak Mussolini.

A kaž Stinnes, tak činja mnozy druzy. Němski pjenjez dźe do wukraja, němski lud pak ćerpi nuzu. Kóždy, kiž ma, ma winowatosć, zo swojomu bližšomu pomha, z tym zo joho njewukluka, zo potrěbnomu dawa. Nječini-li to, je hańba,, zo dyrbi wukraj pomhać. A wěrno je, zo też serbscy duchowni wot wukraja dyrbja pomoc brać, dokelž jich lud za nich dosć a njewopruje. A by móhł! — Hdyž skazaće Božu mšu, njeličće na pjenježkach; dajće, kaž so słuša, hódnje wjacy. Jenož khudy wězo njemóže a njesmě.

Překlepany — ale nic dosć.

Najbohatši muž cyłeje Europy, žid baron Rothschild, wumrě 1886. Z joho žiwjenja powěda so sćěhowacy podawk.

Něhdźe 16 lět do swojeje smjerće bě Rothschild so jónu prawje derje wuspał. Tutomu strowomu sparej bohačka měješe so khudy muž, kiž bě wo audiencu pola Rothschilda prosyć dał, dźakować, zo Rothschild přećiwo swojomu zwučenju khudomu mužej k sebi do jstwy zastupić da. Tón pak zdaše so jara khory być a hižo z jenej nohu w rowje stać; nic prosyć, ně, něšto předać wón chcyše. Kašlujo, lědma zo joho nozy džeržeštej, zastupi wbohi mužik a wućahnywši mały porclinowy talef ze zaka, pokaza jón baronej.

Tón sebi wobhladuje pak talefk pak khudoho muža. — Skónčnjd praji: „Prajće mi tola, z wotkel maće tónle talefk? To dźěn je porclin ze Sevres!“ (Sevres je město we Francózskej, 2 hodź. wot Pariza zdalene. Sevre-ski porclin je najlěpši a najdrohotniši.)

„Tak je, knjez baron“, wotmołwi khudy, khory muž, „to jedyn talefk: tajkich mam 29 doma. Sym je dóstał po swojim pradźědźe, mózu to dopokazać. Nětko sym w nuzy, kaž so mi zda, smjerći blizko, tuž chcył rady talerje předać, zo bych swojej swójbje něšto zawostajił. Hdyž budu zemrěty, njemózu wědźeć, što mohło potom z talerjemi so stać. Dajće mi 2000 frankow, knjez baron, potom dóstanjeće wšěch 30 talerjow — rjeńšich na cyłym swěće njenadeńdźeće.“

Rothschild sebi wěc překładowaše. 2000 frankow, tych běchu talerje drje winojte; tola njemohł je snadź něšto tuńšo dóstać? — „Přećelo“, praji z dobom, „wy sće khudy, a khudźi ludźo njewědźa pjenjezy sebi ważić a khować. Činju wam tónle namjet: Wy dóstanjeće wote mnje 100 frankow jako zawdak a wopismo, kotrež ja sam podpisam, zo směće sebi, dóńž budźeće žiwy, kóždy měsac 150 frankow z mojeje kassy wupłaćić dać. Tak wostanu pjenjezy hromadźe a nichtó wam je njemóže pokradnyć.“

Khudak na Rothschilda pohladowaše a skónčnje wotmołwi: Dźakuju so za Wašu starosć; tola sym smjerći blizko. Tuž prajće nic 150 ale 200 frankow, a potom njech kup płaći.“

Rothschild sebi hišće jónu muža wobhlada. Tón běše tak na smjerć khory a khócaty, zo tych por měsacow dla, kotrež joho žiwjenju hišće zbytkne běchu, 50 frankow wjac ničo njewučinješe. Tuž do toho zwoli, a khory dósta, hdyž bě 30 talerjow wotedał, wopismo.

Domoj so wróćiwši wupowěda khory swojej žonje, što je z Rothschildom wučinił. Žona na to bórzy zhromadźi wšě swoje dźěći, a wupowědawši jim wšitko, praji jim, zo dyrbja so nětko jara pilnje za swojoho nana modlić, zo by hišće dołho žiwy był, zo njesmědźa joho na žane wašnjo hněwać, ale wšudźom a we wšitkim jomu wjeselo činić; to posylnja strowotu a podlějši žiwjenjo. Dźěći z błyšćatym wóčkom to slubichu. — A ze spodźiwnej swěru a starosćiwosći so modlachu za swojoho nana, khodźachu pilnje ke mši a běchu tak žiwe, zo khoromu najprjedy wutroba wotkhorje. Přetož wutroba běše prjedy zrudoby a mjerzanja wo domje měła; a też ćěło pomału wotkhorje . . . A khory mužik přińdźe sebi w přichodnym měsacu po swoje 200 frankow, a w bližšim měsacu zasy a tak dale. - Čim starši, ćim strowši je! A hdyž Rothschild na kóncu lěta so praša, kak dołho je předawał talerjow hišće žiwy był, dha jomu wotmołwja, zo je wón dotal porjadnje po swoje 200 frankow khodźił, zo je cyle čiły a młódny, a so nadźija, zo budźe hišće wjele lět z pokładnikom so znać a činić měć . . .

„Takle móže so człowjek mylić!“ zabórča Rothschild a dźěše cyle ćiše do swojeje jstwy. Tam pak je dale ličił: Tón muž je 40 lět stary; je-li hišće 10 lět žiwy, wučini to 54000 frankow, wučini za jedyn talef 800 frankow — Amšlo, Amšlo, to je najhubjeńša kup, kotruž sym w swojim žiwjenju činił! Swojomu prěnjomu służownikej pak je poručił, zo smě tute talerje jenož na najwjetších swjedźenjach na blido stajeć a za to so starać, zo tola božedla so žadyn njerozćepje. — W 16. lěće pozdźišo pak je tón muž hišće žiwy był a po swoje měsačne pjenjezy khodźił. Rothschild pak móžeše so khwalić, zo ma najdrohotniše talerje na cyłym swěće.

Z toho móžemy wuknyć: Dźerž so k Bohu a měj kedźbu joho hnadowne dary! Někotryžkuli nan a zeživjeł swojeje swójby by za tutu dlěje a lěpje so starać mohł — hdy bychu žona a dźěći za joho ćělne a duchowne derjeměćo lěpje so starali: z pobožnej modlitwu a z dobrym křesćanskim žiwjenjom k joho wjeselu a tróštej!

Sud Boži.

„Ty dyrbiš nana a mać w česći měc, zo by so tebi derje šło, a ty dołho žiwy był na zemi.“

Dobrym a dušnym dźěćom wjedźe so, kaž je Bóh slubił, z wjetša derje; dźěćom pak, kotrež su přećiwo swojimaj staršimaj hrube a hrozne, wjedźe so z Božim dopušćenjom často hižo tu na zemi prawje złě; čitach jónu tónle přikład:

Hdyž běch hišće hólčec, zeznach khoroho, wbohoho starca, přećiwo kotromuž samsny syn, joho přichodna dźowka a wnucy hroznje zakhadźachu. Wšudźom bě jim dźěd na puću; dóstawaše mało a najhubjeńšeje jědźe; z někotrymi lapami zawodźewaše swoju nahotu a njerodź čwilowaše joho wodnjo a w nocy; w ćmowym mokrym kuće leżeše na połžhniłej słomje; ženje njesmědźeše, samo we najkrućišej zemje nic, do ćopłeje jstwy přińć, zo by sebi tam swoje zwozabjene stawy zhrěł; ženje njepósłachu po lěkarja, hdyž dźěda w žiwoće kałaše, abo hdyž joho zwozabjenej nozy bolištej. Rad běch tomule wbohomu Lazarej pomhał, hdy by mi to móžno było. Často so dźiwach, zo ženje pře swój zatrašny wosud njeskorżeše, zo stajnje mjelčeše, hdyž joho swoji hanjachu, a zo měješe přecy we zmorśćenymaj, žołtymaj, dyrkotacymaj rukomaj różowc. — Jónu so joho woprašach, čohodla so ženje njerozhori a na swojoho syna njerozhněwa, kotryž bě tola na joho cyłym hubjenstwje wina? „Moje dźěćo“, rjekny ćežko zdychnywši a k njebju pohladawši, „to je sud Boži! Hlej, do tohole zrudnoho kuta sym před dwaceći lětami swojoho staroho nana zastorčił; tu je wón zemrěł bjez swjatych sakramentow, bjez kóždoho człowjeskoho tróšta! Dźiwaš so hišće, zo swoju ćežu a hubjenstwo sćerpliwje njesu? O ja ćerpju jenož, štož sym sebi zasłužił; kóždy dźeń wołam k Bohu wo wodaco a spěwam paćerje za swojoho nana, kotryž dyrbješe z mojej winu tak zrudnje wumrěć! Drje tysac króć sym so hižo za njoho tónle różowc modlił a chcu z tym swój ćežki hrěch a swoju wulku winu někak zapokućić.“

Tuž dźěći, mějće swojeju staršeju w česći. Kaž so wy přećiwo nimaj zadźeržiće, runje tak pójdźe też z wami!

Posoł 1888, str. 107/108. J. K.

Błazn rady błaznow dawa.

Bohatec dźěći so z porědka radźa.

Bohaty skupjenc a kormjene swinjo dawatej hakle po smjerći wužitk.

Bohaty Booz sebi khudu Ruth wza, a to běše k zbožu.

Bóh čistu wutrobu před pomjedźu zakitaj!

Bóh jebaka z jebakom khosta.

Krajan

Protyka za kat. Serbow

na přestupne lěto

1924

je wušoł a płaći

25 złot. pjenježkow.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

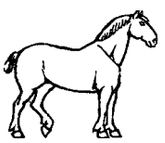
Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

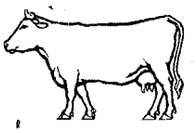
Požčuje pjenjezy na najlěpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Po skóńčenej kwarantenje stoji wulki transport **litwinskich**

kruwow a koni

tohorunja transport

jeverlandskich kruwow a jałojcow

wosebje płaćizny hódno na předań.

Čepica w Budyšinje.

Telefon 729.

Kedźbu! (Wuřežać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - króny - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. **Před krótkim ponowjena.**

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam też zwonka wobkhada.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Jara płaćizny hódno a jako hodowny dar poručam

meble kaž **kamory / komody / łoža myjne blida / nócne blida** atd.

G. P. Pjech w Budyšinje

Na mjasnym torhošću 18. W hosćencu „Gärtnerbörse".

Najkhmańši dar k Božomu dźěśću je

POBOŽNY WOSADNIK

Płaći ze **złotym** rězkom **5 hr.**

z **čerwjenym** rězkom **2 hr.**

Hodowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodźiny

wotměje so 27. hodownika 1923

w Hodźiju.

Porjad: štwórtk 27. hodownika pop. 1/23 hodź. **hodowna zhromadźizna** serbskeje stud. młodźiny; **wječor** w 7 hodź. **zabawa**, wobstojaca ze spěwow, přednoškow, dźiwadła a reji.

Na tutón swjedźeń wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka přeprošuje **Julius Korla Riota**, t. č. hł. starši, ev. bohosł. kand.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje na šulskej hasy 6.

Zjawny dźak!

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho swaka a wuja

wjeledostojnoho knjeza

kapłana n. w. Mikł. Jaworka

wuprajamy wjeledostojnomu knjezej fararjej Šołće za swjatočne pokhowanjo a lubosć, kotruž je jomu při žiwjenju wopokazał, wšěm duchownym sobubratram za přewodźenjo, Kulowskomu měšćanskomu zastupjerstwu, hdźež je dołholětnu hospodu wužiwał, cyrkwinskomu předsydstwu za njesenjo k rowu, knjezam wučerjam a towarstwam za spěwy, też khorobnomu wustawej w Kulowje, hdźež je swoje poslednje 'ěta žiwjeńske dočinił a tak rjenje na wupyšenych marach leżeše, wosebje pak cyłej Kulowskej wosadźe, kotraž je jomu w žiwjenju a smjerći telko lubosće wopokazała, a hišće wšěm, kotřiž su jomu poslednju česć dali, **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Miłoćicach** na dnju pohrjeba, 6. hodownika 1923.

W mjenje zawostajenych

Mikławš Pjech, kubleŕ.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 10 złot. pjenježkow. reklamowy w teksće 15 złot. pj.

45. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 22. decembra 1923.

Hody.

Sněženki we wětře hraja, spěšne běłe mjetelki.
Nad polom so serbskoh' kraja znošuja kaž jandźelki.
Dom a haj sněh kryje běły a zwón roni hodow měr.
Za hunami šlewjeŕ blědy škita našich polow šěr:
Daj, Knježe, daj nam měr!

W Bethlehemje Dawidowym jasnje swěći Boži błyšć.
Z njewidźanym swětłom nowym ćěka z wutrobow wšón
Mile klinča nowe spěwy z njebjes jasnych wyšinow. [styšć.
Bórzy stanu różow kćěwy, pytaju sej w błyšću skhow:
Daj, Knježe, daj nam měr!

Józef Nowak.

„Njenamakaštaj městna w hospodźe a wuńdźeštaj tohodla won do hródźe."

Lubozna swjata nóc so bliži. Zawěsce ta nóc w běhu cyłoho lěta, kotraž nam wěriwu wutrobu najebać zymu a sněh najbóle hrěje Njebojimy so nócnoho dalokoho puća do Božoho domu, dokelž wopominamy, zo bě s. Marijny a Józefowy puć do Bethlehema wjele wobćežniši a dalši a jeju hródź telko króć zymniša dyžli njetepjena serbska wjesna cyrkej. Cyły hodowny čas hač do Swjatych Tŕoch Kralow wohrěwamy so z wutrobnej radosću a wjesołosću našich mjeńšich njewinowatych dźěći, kotrež hordźe pokazuja, što je Boże dźěćo wobradźiło a što je rumpodich přinjesł, a kiž sej cyły čas z ponižnej nutrnosću hrajkaja z papjerjanej abo drjewjanej Bethlehemskej hródźu, ze žłobikom a z Jězusdźěćatkom, z pastyrjemi a wowckami a z Tŕomi Kralemi. Zawěrno, Bóžske potajnosće su wěčnje žiwe a nowe a wobswětla naše hórke žiwjenjo, čim wyšša je ličba našich lět, z ćim jasnišej pokojnosću.

Tale wobstajna wěriwa hodowna radosć dawa pak nam lohcy zabywać na njesmilne podawki prěnjeje Božeje nocy. Njeje to woprawdźe njekničomnje, zo dyrbješe swjata knjeżna Marija, dźowka z kralowskoho Dawidowoho splaha, Božoho syna w hródźi porodźić? „Njenamakaštaj městna w hospodźe a wuńdźešłaj tohodla z městačka won do hródźe." We wótcnym městačku Bethlehemje běchu Božu mać a swjatoho Józefa wšudźe wotpokazali. Pak mějachu bohatšich wujow a darniwiše ćety za hosći, pak sudźachu po pućowanskim wobleku, zo tutaj prostaj putnikaj njebudźetaj dosć płaćić móc. Bychu-li někak wědźeli, koho z tutej khudej knježnu do domu přijmu, bychu so zawěsće wo khudeju człowjekow torhali. Ale tu widźimy: Betehemscy wobydlerjo žadaja za zwonkownej pyšnosću a za šwarnym pjenjezom. A tak wošudźichu so wo njewumĕrjomne žohnowanjo najbohatšoho Krala njebjes a zemje. Wojebachu swój cyły narod wo swjate kubła, kaž židowske stawizny wuča. Zrudny wosud wobdarjenoho židowskoho ludu, kiž je mjeze wšěmi ludami rozpjerješeny, dosć zacpiwany a často přesćěhany, je z dźěla wuswětleny z jandźelskim błyšćom a z njebjeskej swětłosću nad Bethlehemskej hródźu. Njesměrne kopicy pjenjez, kiž su w židowskich rukach, njejsu jim na žane wašnjo k zbožu, ale běchu a su jim k zatamanju. Hižo lětstotki do prěnich Hód běše profeta Micheas wo židach skoržił: „Jich wjerchojo sudźa za dary, jich měšnicy wuča wo myto, jich profeća wěšća wo pjenjezy." (Mich. 3, 11.) Přećiwo Zbóžnikej, kiž jim pozdźišo powědaše přirunanjo wo miłosćiwym Samaritanu, běchu stawy tohosamoho ludu w Božej nocy ze samsnym zaslepjeństwom a ze samsnej njećućiwosću so přehrěšili. Kajka jich hańba, hdyž so njebjeska pycha w hródźi wotkry, pola khudych pastyrjow — pola pohanskich ludow, hdyž so swjeći Tŕo Kralojo ze wšěmi powěsće.ni domoj wróćichu — pola wšěch, kiž běchu dobreje wole!

Runje kaž so w Bethlehemje w Božej nocy najbohatše njebjeske žohnowanjo w khuduškim wobleku poskićeše, tak pyta połnosć Božeje hnady hišće dźensa w khudobnym kabaće pola jenotliwych człowjekow a ludow swój wuček. Rjana hnadowna přileżnosć za wšěch człowjekow našich lět je khudoba a nuza swjateje cyrkwje, założeneje wot Zbóžnika, kiž so w Bethlehemskej hródźi narodźi. Njewotpokazajće ju nihdy a na žane wašnjo, hdyž was prosy. Boži dom so mi hakle tajki lubi, hdyž je debjeny, wobdarjeny a woswětleny wot darniweje, wšědnje sobudźěławeje lubosće wosadnych. A hdyž je zběrka za cyrkwinske wěcy, za zwony abo pišćele abo jich wuporjedźenjo, za misijónske potrěbnosće, za dobroćinske wustawy, dajće rad a nadobnje a njemějće kedźbu, kak wjele abo mało susod dawa. Mějće šćedriwu ruku w tutym času też za służownikow cyrkwje, kiž wam ze wšelakej woporniwosću w druhim nastupanju wšo mytuja. Njeprajće: što wě, hač wón to trjeba. To wam wón sam praji, je-li tomu tak. Moralka a dobrina kóždeje wosady smě so zdźěla też posudźić po woporniwości wosadnych za wěcy a wosoby, kotriž Bohu służa. Tohodla hladajće z porjadnosću też waše kěrchowy. Pohrjebnišćo njesmě być ze samorostnej łuku, skerje rjana zahroda z wisatymi wjerbami a druhimi štomiskami, keŕkami a rostlinami, z pěskočnymi šćežkami, z runymi křižemi a ze zrjadowanymi rowami, kotrež su debjene z něžnymi kwětkami. Bože matry na pućach, kotrež dźeń wob dźeń telko raz „Budź khwaleny Jězus Khrystuś — do wěčnosće, Amen" a pobožny „Wótčenaš" abo druhu modlitwu domjacym a cuzym wotdobywaju, wob-

nowjejće w prawym času a pyšće je z přisłušnymi serbskimi hrónčkami. Wóndanjo widźach prědku we wsy pólny kříž, kiž so hižo k zemi wjezy.

Tola nic w samych cyrkwinskich wosobach, potrěbnosćach a přisprawach wozjewja so wam Zbóžnik w tymle powójnskim času, ale w kóždym khudym, kiž was wo něšto prosy. „Zawěrno praju wam, hdyžkuli sće to jenomu z najmjeńšich mojich bratrow činili, to sće mi činili.“ Wěm derje, zo je nětkle prošeri dosć a zo su was wokoło kermuši po stach na kołach, z wozami a z plećeńkami wopytowali a přesćěhali. Ale budźemy so při krótkim dźěle a při wulkej a rosćacej ličbje bjezdźětnych zwučić dyrbjeć, zo jich wjele prosyć přińdźe. Nic wo to so runjewon jedna, što daš, ale kak a z kajkim zmyslenjom dawaš.

Wužiwajće tuž wšě přileżnoće k zasłużenju njebjeskich hnadow! Naša cyła přikhilnosć a lubosć njesmě nihdy słušeć samej česći, samym pjenjezam a dobrej pječeni. Hišće po 1923 lětami srěbamy w Božej nocy a w hodownym času zbóžnjenjo wot miłoho Zbóžnika, hačruniž w hródźi leži, wot poniżneje Maćerje Božeje, wot čistoho swjatoho dohladowarja Józefa, wot khudych pastyri. Štóž to zapřimnje, tomu je so stała hnada, kotruž přeje „Posoł“ k hodam wšěm lubym serbskim krajanam k časnomu zbožu a k wěčnej zbóžnosći.

Politiski rozhlad.

Sakski ministerski předsyda knjez Fellisch, je swoje zastojnstwo złožił. Demokratiska strona sebi žadaše, zo by so knjeza Liebmanna, ministra znutřkownych należnosćow, wotrjekł, dokelž je tón wšelake šmjatańcy zawinył. To Fellisch nochcyše; tuž wotstupi.

Wospjet rěči so wo wulkej požčeńcy, kotruž chce pječa Amerika Němskej dać. Powěsć njeje jara wěrjepodobna, znajmjeńša nic hišće za tak blizki čas. Amerikanskomu kapitalismej drje su wuhlady na porjadne zadanjenjo hišće přenjewěste. Za to pak tysacy a tysacy privatnych ludźi a mnohe dobroćerske zarjadnistwa, kotrež pak hižo wobstoja, pak k tomu so założeju, wottam potrěbnym w Němskej podpjeru podawaju abo hišće wjetšu přihotuja. Wosebje katolikojo su hižo wjele činili; wšak su tež dary, kotrež tu pod mjenom „kwakarjow“ znajemy, z wulkoho dźěła woni zwjedli. Zo ma Němska mjenje někajku požčeńku wočakować ale skerje hišće wjetšu podpjeru, je widźeć ze zadźerženja presidenta Zjed. Statow, kiž je pječa senatorej Leurootej zdźělil, zo knježeństwo privatne składowanjo za potrěbnych w Němskej připóznawa a khwali, haj sebi přeje, zo by so ze wšěmi mocami spěchowało.

Ninčič wo internacionalnych prašenjach.

Južnosłowjanski zwonkowny minister Ninčič je w financnym wubjerku na naprašenjo knježeństwu přećiwnych zapósłancow mjez druhim nadrobnje wotmołwił: Zwonkowna politika kralestwa Serbow, Khorwatow a Słowincow na to dźěła, zo by so njewotwisna Albanska wuwiła, zo by so Grichiska skrućiła a zo bychu so přećelne styki z Turkowskej a Bołharskej wudźeržałe. Z poslednišej su so poslednje dny dojednanja wobzamkłe, z kotrymiž dyrbi so normalny wobkhad mjez woběmaj krajomaj spěchować. Kaž dołho pak so banditojo z Bołharskeje do połodnišeje Serbije nawaleja, zo bychu tamniše wobydleństwo morili, móže naše zjawne měnjenjo ćežko do wobnowjenja sprawnych, přećelnych poměrow z Bołharskej wěrić.

W poměrach k Madźarskej je w poslednim času miliša atmosfera nastała. W prašenju madźarskeje požčeńki su staty małeje ententy wobzamkłe, zo so zasadnje wotzamknjenju tejele požčeńki njebudźa přećiwjeć, zo pak móža ju jenož potom dowolić, hdyž so jich zajimy škituja.

Stojnišćo kralestwa Serbow, Khorwatow a Słowincow k statam Wulkeje ententy je přecy korrektne było. Hač runje we wotškodźeńskim prašenju mjez Jendźelskej a Francózskej žaneje přezjenosće njeje, by z wužitkom za Južnosłowjansku a cyłu Europu było, zo by so tale přezjenosć dócpěła. We wotškodźeńskim prašenju Južnosłowjanska bjez dwěla stojnišću Francózskeje bliže stoji. — Přitomnosć něhdušeje grichiskeje kraloweje Sofije při njedawnej křćenicy kronprynca Pětra nima politiskeje ważnosće, dokelž prjedawša kralowa njeje politiska wosobina. Južnosłowjanska je runje tak přećiwo wróćenju Hohenzollernskich kaž přećiwo wróćenju Habsburgskich.

Z Italskej, Awstriskej, Bołharskej a Grichiskej smy mnohe dojednanja wotzamkli a ważne a ćežke prašenja rozrisali. Runje tak su so prašenja wuprawjenja mjezy z Albanskej a Madźarskej přihódnje rozrisałe. Njestroniska kritika dyrbi připóznać, zo je knježeństwo skutkujo při skućenju nowoho europskoho położenja swoje internacionalne poměry, khatry wuspěch mělo.

Po ministrowej rěči skupštininy financny wubjerk pjenježne rozličenjo ministra zwonkownych należnosćow zwjetšinu hłosow za dobre spózna.

Bóh ma swoje wěste časy.

Patoržicu.

Bože dźěćo přikhadźa samo, zwjesela dźěći a wozboża wšitkich, wulke a małe dźěći. Dźeń je so nakhilił, njebjo je kaž wołojane, z mróčelemi pokryte a ćemne. Město so kuri, we wulicach so ćmi, a ludźo mikaja nimo kaž sćiny. Tola bórzy zaswěća so latarnje a rozliwaja swoje blěde swěłło po sněhojtych wulicach. Też w klamach so zaswěći, a posledni króć widźimy wšu tu hodownu krasnosć před sobu nahromadźenu; njemóžeš so nahladać na wšě te pokłady a wočomaj njecha so dale. Překupcy su wšu móžnu prócu nałožili a ze wšoho, štož maja, su jenož najrjeńše do woknow składli, zo by Bože dźěćo pospochi brać móhło; za dwě hodźinje budźe snadź hižo wšudźom zwobradźane. A na hodownych wikach hakle: kajke je tu žiwjenjo! Buda při budźe, a wšo kaž jene wulke mrowišćo. Hodowne štomy stoja a leža wosrjedź wulkoho torhošća, a kołwokoło stoja žony z ličkatymi jabłukami a ze złotymi worjechami. Tu maće dołhe złote rjećazy na štom na dołhim blidźe rozkładźene, a złote a sleborne hwězdy, kotrež maja wjeřski debić. Też na poprjancy so njeje zabyło, ale pod wulkimi šěrymi płachtami drjewjanych budow čakaja cyłe črjódy poprjancowych muži a „rajtari“ na Bože dźěćo. Te trjeba jenož přińć, tu ma wšo hromadźe. Trjeba jenož štom hrabnyć, swěčki na njón stykać, je zezaswěćeć, jabłuka a worjechi nawěšeć, złote rjećazki a słódke poprjancy — a štom je hotowy. Tam a sem stoji štomik hižo do čista wuhotowany, a Bože dźěćo móhło hnydom něhdźe z nim zalećeć!

Nazdala stoja dźěći w lohkej drasćičcy. Zyma je třase, a žadosćiwje zhladuja k rozswětlenym woknam kołwokoło, hdźež je hižo wobradźało, a wodychnyć sebi njezwěrja, hdyž wšu tu radosć widźa a słyša, kotraž wšudźom knježi. Ale też wone njedyrbja dźensa zrudne lehnyć hić; też jim maja so dźensa jich přeća dopjelnić a jich sony. Bože dźěćo njemóže zrudoby a žałosće widźeć, a hdźež so žana sylza zazyboli, tu chce zetrěć hnydom. Tohodla kłapa dźensa na wutrobu wšěm, kotřiž móhli tym wbohim kurjatkam pomhać — a spodźiwnje, runje dźensa je kóžda wutroba tak mjehka, runje dźensa kóždy tak rady dawa; a tak zwostanje też za tele wopušćene dźěći něhdźežkuli słódki wosušk, ćopłe črije abo wohrěwace rubiško. Mnoha sylza so wusuši, Bože dźěćo widźi jenož wjesołe wobliča a zbožownym, woprawdźe zbožownym dušam zanjesu potom w Božej nocy jandźeljo khwalbny kěrluš: „Česć budź Bohu na wysokosćach a pokoj na zemi človjekam dobreje wole!“

Mjez tym su so ludźo pomału z torhošća zhubili, we budach haša swěca po swěcu, a štož je Bože dźěćo wostajiło, dyrbi zasy do korbow. Za khwilu je wšudźom mortwa ćišina — a ja stoju tu sam. Samo strażnicy su někak rozpjeršeni a tłóchnu jedyn za druhim domoj. Kóždy je dźensa doma, mjez swojimi — Boži wječor je prawy domjacy,

Budźemy přihotowani k wólbam?

Přecy husćišo w poslednich dnjach bě słyšeć, zo móžemy bórzy dóstać wólby do němskostatnoho sejma. Dońdźe-li k tomu, budźemy nadobo stać před nimi a lohko je móžno, zo čas za poslednje přihoty za nje budźe jara krótki. Noša mjenujcy so z mysličku, khwilu wot rozwjazanoho sejma hač do nowych wólbow prawje krótku wupisać, zo agitacija za wólby njeby zežrała přewjele dźěła, njeličomne sumy pjenjez, a lud njeby so dołho mućił, kaž je to dotal do wólbow přecy było. — Dyrbimy być tohodla přihotowani.

Tola też potom, hdyž wólby porjadnje so stanu, njebudźemy wěčnje na nje cakać. Perioda tohole sejma wotběži w juniju. Tu stojimy před prašeujemi:

1. Smy techniscy na nje přihotowani? Na př.: Je tu ludźi, kotřiž zastaranjo wolerjow z cedulkami na so wozmu? Kotřiž trěbny pjenjez za wólby zezběraju? Atd.

2. Wěmy, po kajkim programje budźemy wolić? to rěka: kotre hłowne zasady a ideje nas powjedu? Z kotrej stronu potajkim póńdźemy? Kajkoho kandidata změjemy? Je drje wěste, zo w něčim też tón raz we małym budźemy njepřezjene, kaž to też wulke ludy su a maju tuž cyłe sepje stronow a stronkow. Tola powšitkownje a kaž so hodźi po cyłku dyrbimy być za jenu stronu a wosobu.

3. Njeby tohodla było spomožniše a radźomne, zo by naš politiski wubjerk w najbližšim času so zešoł, wuradźował a w prawym času započał jednać? Dyrbimy wědźeć, što druhim wotmołwimy, hdyž k nam so přibliža; abo z kim mamy nawjazać zwiski, zo bychmy z nim hromadźe šli do wólbneje agitacije a wólbow? So samo rozemi, zo su wot wšoho spočatka wuzamknjene strony, kotrež runje tak radikalnje na prawo stoja, kaž druhe na lěwo. Hižo rozom a wutroba tomu so stajataj; potom pak je statna wyšnosć tele strony zakazała a z tym so samo rozemi, też jich organisaciju.

Móžno też je, zo bórzy wólby do **sakskoho** sejma dóstanjemy: Praša so, hač budźa socialdemokratojo a demokratojo za rozwjazanjo. Jim dowidźomnje najwjetši strach nastawa, zo bychu přez nowe wólby so wosłabili; wšo na to pokazuje, zo nabočne strony najwjacy hłosow dóstanu, srjedźnu pak přisadźi. A tola runje sebi powšitkowne lěpše a sprawnosć žadatej, zo bychu te móc do rukow dóstałe, dokelž tola tak jenostronsku politiku njewjedźetej a tak sebične žadanja nimatej kaž tamne. Jenož politika, kotraž hlada kóždomu dać, štož so někak bjez škody za druhoho hodźi, je prawa. Wona ma wědomnje abo njewědomnje za zakład a wukhod Božu kaznju: „dyrbiš bližoho lubować kaž sebje samohho mjez tym, zo radikal-nabočne chcedźa nadknježstwo jeńož wěstych worštow. To pak woznamjenja škodu a njesprawnosć za druhich.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na wšěch stronach widźimy Serbow přecy bóle narodnje so hibać. Štož prjedy znali njejsmy, tež nětko do nas přikhadźa: serbske moleŕstwo. Wulkotne je w tym nastupanju hižo dokonjał naš češki přećel Ludwik Kuba. Joho wobrazy wosebje serbskich drastow smy też hižo widźeli wustajenych w Budyšinje a Khrósćicach. Tola tónle mištr, hdyž też z nami so zaběra, njeje tola Serb. Nětko pak też Serbja sami na te polo wumjełstwa postupuja a pokazki jich dźěła a wustojnosće budźemy móc sobotu wot 11—4 hodź. a njedźelu a 1. a 2. swjaty dźeń hodow wot 10—1 a 2—4 hodź. w sali Serbskoho Domu sebi wohladać. Zastupjeni budźa tam knjez Jurij Hajna z Budyšina, knjez Nowak z Njechorńje a joho sotře, dale Hana Krawcec z Drježdźan, dźowka hudźbnoho direktora Krawca, znatoho našoho komponista a knjez Šěca z Rachlowa. — Napominamy našich čitarjow, zo bychu sebi cyle wěsće wustajeńcu wobhladali.

Z Radworja. (Šulske drobnosće.) Dokelž chcyše tu šulska wyšnosć štwórte wučeŕske městno założić, pobrachowaštej nam po wotkhadźe knjeza Pjetaša dwě wučeŕskej mocy. Na prěnje z tuteju městnow přińdźe knjez Glatzel, katolski Němc z Budyšina, kotryž běše dotal w Žitawje był. Druhe prózdne městno wupjelni nakhwilnje knjez student Handrik, kotryž běše prjedy wučeŕ był, nětko pak na duchownstwo dale studuje. Tutón běše też rodźeny Budyšan a rěčeše trochu serbski. Wón tu za čas swojich prózdninow pobrachowacoho wučerja zastupowaše. Mjez tym so skónčnje za Radwoŕ postajena wučeŕka, knježna Hańža Wjelsec z Koslowa, k nam přesydli. Wona běše dotal w Plawnje w Vogtlandźe była. (Jeje tamniše městno dósta wučeŕ Walther Pawlik, syn Mikławša Pawlika z Radworja, w tu khwilu železnikoho inženera w Auerbachu.) A dokelž je nětko też kapłanstwo z knjezom Kětanom zasy wobsadźene, móže šula z nowa po porjadnym wašnju dźěłać.

Hdyž Krajan w Radworju jenož 3 wučerjow mjenuje, ma so to tak zrozemić, zo su tu woprawdźe 4 wučeŕske mocy, 3 wučerjo a wučeŕka, Krajan pak Němca sobunjeliči, ale jenož Serbow a Serbowki mjenuje. Spodźiwnje je, zo mamy telko serbskich wučerjow w Němcach, n. př. w Kamjencu 6 Serbow, w Serbach pak dyrbimy sebi z Němcami wupomhać.

Z Radworja. Tudomne towaŕstwo knježnow wotmě

---

swójbny swjedźeń. To čuje dźensa wosebje tón, kiž njeje doma, kiž je daloko domizny — tón je dźensa w cyłym wulkim měsće wopušćeny, sam. Jenož dopomnjeńka je jomu wostała na tamne wjesołe časy rjeńšeje młodosće, hdźež sam něhdy před hodownym štomom stoješe a před darami, kotrež bě Bože dźěćo na blidźe pod štomom rozkładło . . . Što by dźensa za to dał, jeli zo móhł so wróćić do ćicheje wjeski, do ćopłeje jstwy a hišće junu wohladać hodowny štom bohaće wupyšeny a we swětle přemnohich swěčkow so błyšćacy! Kak rady by hišće junu w Božej nocy pobožnym kemšerjam so přitowaŕšił, kotřiž ze wšěch stron we hwězdnej nocy po sněhowych sćežkach k Božomu domej khwataja, zo bychu Jězu-dźěćatku we žłobju zanjesli naše krasne hodowne kěrluše! Haj, kak rady by z nimi k Božomu dźěćatku so pomodlił a z cyłej wutrobu z nimi zaspěwał „O pastyrjo, wy!“ . . . Haj, doma je doma. Zastyšće drje so kóždomu, hdyž je hdźe daloko w cuzbje, ale najbóle spominaš a myslíš tónle swjaty wječor na wótcny dom a wótcny kraj, na lubu Łužicu, hdźež su jom'

wjerchi horow złoćiše,
hdźež su sćežki po skalinach,
po dołach a po runinach
khodźa stadła pisane . . .
Haj, domach, domach rjenje je!

Domach, domach rjenje je,
k domu lubosć ćehnje mje,
hdźež sym dźěćo wutujany,
z rjanym bantom powijany;
tam mi česć a zbožo kće!
Domach, domach rjenje je!

Serbska misijonaŕka — jubilaŕka.

Z lubosće k sotře napisał Jan Bryl-Serbin.

Człowjek, dočakawši so pjećdźesat lět swojoho žiwjenja, w kotrymž je dobru połojcu někajke zastojnstwo swěru zastarał, je zawěsće česćehódny a wot swojoho bližšoho jara ważeny. Štóž pak je pjećadwaceći lět w Božej służbje stał, budź jako měšnik, budź jako rjadownica (miłosćiwa sotra), je ćim wjetšeje česćownosće dostojny, přetož tomu je Bóh luby Knjez zawěrno wulku hnadu spožčił a wosebite žohnowanjo wobradźił. Wo tajkim wobhnadźenym dźěsću Božim njech dźensa tute rjadki powědźa a myslu, zo budźe to našich česćenych čitarjow trošku zajimać, dokelž je serbska krajanka. Je to sotra **Marija Aloysius z Franciskanskoho rjadu misijonaŕkow swj. Marije,** kotraž lětsa w Fribourgu w Šwicy swjeći pjećadwacećilětny jubilej swojoho duchownoho powołanja.

Z khuduškeje swójby je wušła do šěrokoho swěta, wu-

třeću njedźelu adventa wurjadnu hłownu zhromadźiznu, na kotrejž předsyda rozprawu wo zańdźenym lěće poda. Po njej měješe towarstwo započatk lěta 100 sobustawow. Z nich so jich 5 woženi, 1 wumrě a 1 zastupi do klóštra. Na jich městno zastupi jich 9 nowych, tak zo ličba wobdźělnicow w tu khwilu 102 wučinja.

Potom dotalny předsyda, 20 lět towarstwo nawjedowawši, swoje zastojnstwo sobu přitomnomu nowomu knjezej kapłanej Kětanej přepoda. Knježna ze srjedźizny sobustawow joho z powitanskej pěsnju postrowi. Na to nowy prezes zhromadźiznu dale wotmě.

Samsny dźeń wječor přewza spomnjeny knjez tež wjednistwo młodźencow, tak zo stej wobej towarstwje w jenej rucy zjenoćenej.

Z Wotrowa. Zańdźenu njedźelu wotmě naše Raiffeisenske towarstwo swoju nazymsku hłownu zhromadźiznu. Přez wothódnosćenjo pjenjez su naše wjesne nalutowarnje jara ćerpiłe a tohodla rěka znowa twarić. Zwjazkowny předsyda knjez tach. wuč. Šołta pokaza, čohodla je Raiffeisen, před něhdźe 70 lětami nalutowarnje założił. Wjesny lud běše tehdom we wulkej nuzy, moralnej kaž tež hospodarskej. Lichowarjo wužichu burski lud. Rěčnik přirunaše nuzu našoho časa. Hdźe su naše dobre serbske počinki? Tež pjenježna nuza nas bórzy huza. Je čas, zo so zasy zjednoćimy a kruty zwjazk wutworimy. Namrěte kubła dyrbimy hajić!

Zwjazkowny sekretar knjez Nebl přednošowaše wo pjenježnych należnosćach našich nalutowarnjow. Kak a kajke twory maja so zhromadnje skazać, wo tym poréča knjez Ješka z Budyšina.

Knjez předsyda Symank-Wotrowski podźakowa so hosćom. Po tym doda knjez kantor Rězak, dołholětny zasłužbny zličbowar našeje nalutowarnje, wšelake pokiwy za přichod. Kak spomóžnje je naša nalutowarnja skutkowała a kak nuzne je, zo sebi ju znowa wutworimy, słyšachmy ze rta knjeza kublerja Pjecha z Miłoćic. Tak z nadźiju do přichoda!

Z Njebjelčic- Lětsa naléto założichmy sebi Raiffeisenske towarstwo. Ličba sobustawow je wot 28 hižo na 70 zrostła. Zańdźenu njedźelu wječor wotmě so w Žurec hosćencu hłowna zhromadźizna, kotraž běše derje wopytana. Knjez předsyda kubleŕ J. Cyž postrowi wosebje hosći z Budyšina. Knjez zwjazkowy předsyda J. Šołta-Budyšski pokaza, kajki zaměr naše Raiffeisenske towarstwa maja. Wone su nastałe na zakładźe lubosće k bližšomu, wone lubosć syje a žněja. Potom zhonichmy wo pjenježnych a hospodarskich należnosćach. — Po zhromadźiznje měješe hišće zastupjeŕ zjednoćenych młynow w Kinsbórku přednošk. Knjez wučeŕ Jakubaš žadaše sebi rozjasnjenjo, kak přińdźe, zo dyrbja burja žito tak tunjo předać, mjez tym, zo je muka nimale tři razy dróžša. Wotmołwa přińdźe pozdźišo.

Z Konjec. Na Sunowskim hrodźe, hdźež mamy we prjedawšej starej wučerni pomocnu šulsku jstwu zarjadowanu a pódla kapałku, knježeše zańdźenu srjedu rano na šulskej Božej mši hižo cyle hodowny raz. Dźěći druheje rjadownje běchu sebi pod nawjedowanjom knjeza wučerja Hajny mł. jstwu rjenje wupyšili a hodowny štom z pilnym dźěłom zhotowali, a nětk rozliwaše z mnohimi swojimi swěčkami błyšć nad mnohosć pobožnych kemšerjow — naličichmy jich z dźěćimi na 200. —

Tež prěnja rjadownja wuhotowa sebi w Konječanskej jstwi swój Božo-dźěśćowy štom a wupyši jstwu ze smrjokowymi hałžkami, zo njebychu šěre njelubozne sćěny přejara šeriłe.

Naše šulske dźěći so tež lětsa zasy na hodowny swjedźeń přihotuja a chcedźa Nowe lěto z někotrymi hrami we wjesnej korčmje swojich staršich a přećelow šule a młodosće zwjeselić.

Na prostwu wokrjesnoho šulskoho zarjadnistwa zańdźeny tydźeń šulske dźěći — małe a wulke — w dźěśćowskej zahorjenosći za najkhudšich sobušuleri w Kamjencu a wokolinje po Konjecach a Sunowje cyrobu hromadźachu a wjesele nošachu hromadu, hdyž jim ludźo šćedriwje woprowachu. Naš stajnje zwólniwy młynk poskići swój zapřah a pósła cyły wóz darow — běrnow, kału, muki, žita, khlěba, něšto połča, krupow a jabłow — do Kamjenca. Naše dźěći změja nad tutym skutkom lubosće nic mjenje wjesela zawěśće kaž nad swojimi Božoho dźěśćowymi darami.

Naš Posoł

je, Bohu dźak, hišće živy, haj, kónc lěta hišće zasy dožiwi, zo móže zasy tydźeńscy wuńć a tak stare lěto derje skónčić. Kelko stow časopisow je zašło w minjenych lětach. Drohota je skóncowa. Naš Posoł je znajmjeńša hač dotal, byrnjež tež trochu na žołmach hubjeństwa pluwajo, při živjenju wostał.

Najwutrobniši dźak wuprajamy za to tym swěrnym sobustawam našoho towarstwa a přećelam Posoła, kotříž

---

zwoliwši sebi runje tak khuduške, ale swjate powołanjo. Hana narodźi so 25. winowca 1872 we Starej Cyhelnicy, snadnuškej wjescy Khrósćanskeje wosady, jako najstarša dźowka Brylec swójby. Do šule khodźeše najprjedy ke klóštrskim knježnam. Tu drje zapřija mała Hanka prěnju lubosć k duchownomu powołanju do dźěćaceje dušički, čim skěrje, zo měješe mjez wučeŕkami tež Wjeclichec ćetku knježnu Katku, kaž ju doma mjenowachmy. **To běše dobra swěrna serbska duša, kotraž wědźeše serbske dźěći w maćerńej rěči jara lubozne hrónčka k hodom a k nowomu lětu wučić,** njezabywši ženje z nimi serbski rěčeć a spěwać. Z kajkej radosću by nam maćerka doma powědała, hdyž bě junu ducy do „hornjoho dwora“ blizko šule słyšała tón rjany spěw „Hdźe statok mój?“ spěwać a z husličkami přewodźeć, to njezabudu. „To pak je zawěśće ta naša luba knježna Katka z dźěćimi spěwała“, dźěše wša zbožowna. —

Brylec nan njeběše bohaty muž, khiba měješe bohate duchowne dary, kotrež je jako swěrny sobustaw Kukowskeje Kat. Bjesady a jako jeje dołholětny pismawjedźeŕ derje nałožował, z kotrymiž pak je tež jako wjesoły braška a dobry spěwaŕ někotrohožkuli zwjeselał. **Docyła je so tehdy wjele wjacy spěwało a tohodla tež spokojnišo dźěłało. Kak rjenje by to na domowinskich honach klinčało ze škowrončim juskom napřemoh, hdyž sebi „Kukowscy móccy“ tajki prawje rjany serbski zanjesechu a tež te lube žnjeńcaŕki z kosu napřemoh zwonjachu. Dźensniši dźeń je tam na polach wo-ćichło, jako by nětkole robоćenjo ćežše było dyžli prjedy, khiba zo su tam naši dźěłaćerjo serbski spěwać zabyli!** —

W khudych wobstojnosćach dźěłaćerskeje swójby wěso nanej móžno njeběše swoju črjódku dźěći bjez njemałych staroscow zeživić; tohodla dyrbješe najstarša dźowka zahe na službu, a to hišće při šuli, njedźiwajcy jeje kipreje strowoty. Njezwosta wšak dołho na wsy, dokelž krute burske dźěło njebě po jeje słabych mocach. Wukhodźiwši šulu we Worklecach pola knjeza wučerja Juŕka, služeše jene lěto pola Dźisławkec w Šmječkecach. Dołhi čas běše jara khora, ćerpješe na widlišća. Tohodla přistaji ju nan pozdźišo do města, zo by tu bóle mocam přiměrjenu službu měła, hačrunjež hewak za to njebě, zo by serbske dźěćo w městach so burskomu dźěłu a serbskomu ludu wocuzbniło. Zo so to pola Hany stało njeby, wobhonješe so často wosobinscy abo tež pisomnje wo dźowcynym duchownym a ćělnym derjeměću. Z toho časa je so rjany nanowy list zakhował. Tón swědči wo hłubokim nabožnym zmyslenju a swědomitym wukubłowanju dźěći. Dowolam sej jón tudy wozjewić, dokelž je to jeničke dźědźinstwo po nanje, kiž hišće wobsedźu. Napisany je drje tutón list w němskej rěči, hačrunjež móžeše njeboh nan dospołnje serbski pisać, ale dźěći tehdy po serbsku pisać njenawuknychu, a potom dyrbješe Hana tutón list swojomu Bornemanec knježstwu přečitać, dokelž bě nan pola nich njedawno na wopyće pobył a jich sobu postrowješe. Ma so takle:

su tak dobroćiwje so za njón starali, swoje přinoški płaćili a nimo toho wulke dary woprowali. Wězo běchu mnozy też wustali, hdyž stajnje znowa hódnosć pjenjez spadowaše a tak bě přecy zasy nowych srědkow trjeba.

Nadźijamy pak so, zo so w nowym lěće wobstojnosće polóža, je-li zo pjenježna hódnosć trochu wobstajna wostanje. Tuž je też dźiwajo na nětčiše pjenježne wobstojnosće předsydstwo postajiło, zo ma płaćizna za Posoł na cyłe nowe lěto 1924 być **6 złotych hriwnow**, te móže sobustaw hnydom abo podźělnje płaćić. Wězo dyrbimy sebi prawo wobkhować, jeli zo bychu so wobstojnosće zasy pohubjeńšiłe, sebi dopłaćenja žadać. Da-li Bóh, budźe drje tola nětko skónčnje čas zasy k lěpšomu dóńtej sahać.

Dokelž smy dotal kóžde lěto **k Božomu dźěsću a k nowomu lětu** dobrowólne dary, wosebje za fond, hromadźili, chcemy to też lětsa činić, hdyž dyrbimy tola skoro wšudźom po dotalnym wothódnosćenju pjenjez, zasy z nowa započinać. W přichodnym čisle, za tydźeń, chcemy potom dary hižo kwitować a to po złotych hriwnach, wězo też bilijóny. Zawěsće změje někotryžkuli też w tutym hubjeńšim času tola hišće šerpatku zbytnu za našu dobru wěc.

Pokładnik.

Předsydstwo a wubjerk našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

zeńdźetej so dowidźomnje 2. januara 1924 popołdnju w Khrósćicach. Trjeba je, zo po móžnosći kóždy jeju sobustaw přińdźe. Štóž ma tohodla něšto přećiwo tomule času, njech to do přichodnoho štwórtka napisa kapłanej Justej w Budyšinje, zo by so kruty čas za zeńdźenje w přichodnym čisle Posoła wozjewić móhł. Też njech so ważne namjety skerje pisomnje hač do 29. t. m. dopisowarjej pósćelu. Tajke namjety móže wězo też kóždy sobustaw towarstwa, nic jenož wubjerka a předsydstwa, zapodać.

Něšto z adventiskeje wučby.

Posledni raz pokazachmy našim čitarjam, što adventistojo su, kak su nastali a wosebje, kak agitaciju za swoju wěc wjedu. Hižo to je drje kóždomu wěriwomu katolikej pokazało, štó z tejle sektu njemóže a njesmě ničo činić měć, Hišće lěpje pokaza to jich wučba.

Woni wěrja do Boha Wótca, do joho wočłowječenoho syna Khrystusa. Toho maja też woni za wumožnika, kiž nětko w njebjesach za nas prosy a bórzy přińdźe z wulkej mocu a majestosću. W jich wučbje potajkim njeje raznje wuprajena wěra do jenoho Boha we tŕoch wosobach. Swjate Pismo je za nich jeničke prawidło wěry a žórło Božich zjewjeni, při tym pak njepřipóznawaju wšelake dźěle Swjatoho Pisma jako k njomu słušace, woni přeja też płaćiwosć swj. křćeńcy nad dźěćimi; móc, herbski hrěch wotewzać, ma jenož křćeńca, hdyž so stawa nad wotrosćenymi a z podnurjenjom do wody. Adventistojo přeja dale, zo je Khrystus wosebite měšnistwo założił, zaćiskaju wopor Božeje mše, sakrament pokuty, česćowanjo swj. Boharodźićerki, jandźelow a swjatych, swjećatkow a powostankow swjatych, čisća a zastupnu próstwu za wotemrětych a bamžowstwo. Haj, woni maja bamža za antichrista, za tamne zwěrisko, wo kotrymž swj. Jan we swojich zjewjenjach rěči.

Zwotkel tale hida adventistow přećiwo bamžej, předewšěm tych, kotřiž so mjenuja „Adventisten vom siebenten Tage"? to je tych, kotřiž su kruće přeswědčeni, zo Khrystus bórzy zasy na zemju přińdźe a město njedźele sydomy dźeń, to je sabat, swjeća? Woni maja za najwjetšu złósć, kotruž je bamžowstwo skućiło zo je sabat na njedźelu přepołožiło a tak, kaž móžeš pola Daniela (7, 25) čitać, „časy a zakonje přeměnja". — „Sabat je wěčne znamjo Božeje wšohomocy, njedźela pak znamjo mocy a autority romskeje cyrkwje na Božim zakonju a słowu."

Za tónle porok nimaju adventistojo dopokazow; to rěka; woni njemóža dopokazać, zo je bamžowstwo sabat na njedźelu přepołožiło. To so jim też njemóže ženje poradźić, přetož tele přeměnjenjo je z japoštołskich časow. Hižo we Swj. Pismje pola swj. Jana (20, 19 a 26) je čitać, zo běchu japoštołojo kaž „na tym dnju, na prěnim tydźenju", mjenujcy, na kotrymž je knjez zbóžnje z rowa wušoł, też tydźeń pozdźišo, potajkim njedźelu na to, zasy hromadźe. Dale rěča za njedźelu jako Knjezowy dźeń „Japoštołske skutki" (20, 7); po tym zhromadźachu so wě-

---

„Budź khw. J. Khr. Luba Hana!

Šěsnaće lět je tomu dźensa, zo Ty jako małe dźěćo k prěnjomu razej swětło tohole swěta wuhlada. Haj, dźensa je 16 lět, zo Twoji kmótřa za Tebje ze swjatym slubjenjom přisahachu djaboła so wotrjec a swjatej wěrje swěru wobkhować. Junu přińdźe dźeń, hdźež Ty změješ zamołwjenjo dawać, kak sy tutu přisahu dźeržała, a Ty budźeš dyrbjeć tu běłu drastu pokazać, kotraž je so při swj. křćeńcy na Tebje położiła: běda Tebi, jeli sy ju wopancała, derje Tebi, sy-li ju běłu wukhowała. Měj wobstajnje na myslach, zo je Twoje čěło swjatnica Ducha swjatoho, tuž je nihdy njewonješes!uj! Dźensa maš wosebitu winowatosć, z nutrneje wutroby Bohu lubomu Knjezej dźak prajić za wšě dobroty, kotrež sy Ty čas žiwjenja wot njoho dóstała. Najwjetša ze wšěch dobrotow pak je, zo maš te zbožo, před milijónami druhich sobučłowjekow być powołana za křesćanstwo, mjez tym, zo njeličomne syły w ćěmnosći pohanstwa sedźa a miłoho Boha njeznaja; tohodla modli so pilnje za tutych njezbožownych, zo bychu k prawomu swětłu wěry přišli! Dale zdaluj so wšeje złeje towaršnosće, kiž móhła Ći snadź Twoju wěru rubić, Twoje dobre počinki skazyć, přetož lóštarstwo k złomu nałoženoho swěta, runjež bychu nas bóle wabiłe a byrnjež so nam jara słódke zezdałe, su krótke a dowjedu nas do bjezskónčneje hrózbneje wěčnosće. Ow, rozpominaj často, što sy we swojej khorosći wutrała. Miły Bóh je Će wot njeje wumožił a za to budź jomu stajnje dźakowna, ženje joho z ćežkim hrěchom njezarudź! Zawěsće běše to k Twojomu lěpšomu, zo by spóznała, kak njekničomne je wšitko na swěće, kak běднuške je docyła čłowječe žiwjenjo. Tohodla so rozsudź, radšo wumrěć hač Boha zrudźić a rozhněwać. Hdyž na tute moje wótcowske napominanja posłuchaš, potom dopjelnja so zawěrno naše přeća, kotrež Ći dźensa sćelemy: přejemy dźěn Tebi k narodninam strowotu, dołhe žiwjenjo, spokojnosć, zbožo a njebjeske žohnowanjo, lubosć ze strony Twojich dobrych knježich, radosć nade wšěm dobrym a něhdy zbóžnu wěčnosć, hdźež chcemy potom wšitcy zhromadnje Boha khwalić, joho lubować a wot wobliča k wobliču wužiwać móc . . .

Wjele króć wutrobnje strowimy Twoje lube česćene knježstwo a hišće raz dźak za přećelne přijećo. Poručamy Tebje zakitej Božomu

Twoji Tebje nutrnje lubowacaj
staršej, wowka, sotře Hańža a Kata
a bratřik Jan.

Tutón list je swój hłuboki zaćišć w sotřinym žiwjenju zawostajił. To je z jeje dalšoho žiwjenja widźeć. —

Z nowym lětom wróći so Hana zaso cyle khora domoj a měsacy dołho běše ke khorołožu sputana. Husto so hižo na smjerć přihotowaše, ale jeje hodźina njeběše hišće přišła. Čerpjacej dźowcy bě nan k pokojenju kupił rjany běły křižik na sćěnu, kiž po ćmě swětło rozsywaše a wo dnjo so błyšćeše. „Na Křižowanoho spohladuj a rozpominać

riwi w Troas kóždy prěni dźeń tydźenja — potajkim njedźelu — k „łamanju khlěba“. Nimo tychle dopokazow ze Swj. Pisma je we mnohich z prěnjoho křesćanskoho lětstotyka wobkhowanych spisach jasnje wobswědčene, zo hižo tehdy njedźelu jako dźeń Knjeza swjećachu (list swj. Barnabasa (15. Didake abo „Japoštołska wučba“). Wjele rěča wo tym spisowaćeljo z 2. lětstotyka kaž s. Ignacius, biskop w Antiochiji a swj. Justin, matraŕ.

Tola, hdyž su też japoštołojo njedźelu jako swjaty dźeń, dźeń wotpočinka postajili: njejsu woni z tym přećiwo Božomu zarjadowanju jednali? W cyłym Swj. Pismje njeje nihdźe prajene, zo dyrbi tónle dźeń runje sabat, to je sobota być. Ze wšoho, štož Bóh a profetojo rěča, mamy spóznać winowatosć za človjeka, zo ma jedyn dźeń cyle wotpočinkej a swojej duši a Bohu poswjećić, na tamnych 6 smě a ma předewšim dźěłać. A njeje nětko cyle přisłušne, zo mamy njedźelu, potajkim prěni dźeń tydźenja, za dźeń wotpočinka a Knjeza? Jenu njedźelu stany Jězus ć mortwych a dokonja a wobswědči z tym naše wumoženjo; jenu njedźelu pósła Ducha Swjatoho: założi z tym swoju cyrkej, wuhotowa ju ze swojimi hnadami a připoruči jej, swój skutk za človjestwo započeć. Hdyž bě Bóh świt stworił, dha wotpočny wón na sydomym dnju a poswjeći tónle dźeń. Ze swojim z mortwychwstaćom a założenjom swojeje cyrkwje: njeje wón to, móhł rjec, nowy stworićeŕski skutk dokonjał?, skutk, kiž je wo wjele nadobniši, dyžli stworjenjo świta? Nětko je stworił nowe kralestwo, knježenjo Syna Božoho w človječich wutrobach, założił cyrkej, kotraž ma přihotować wobydleri za kralestwo Boże w njebjesach. Tohodla smědźachu też japoštołowje, spóznawši zawěśće Knjezowu wolu z naspomnjeneju joho skutkow za to, sabat swjećić a swjećić dać a poručić dać na njedźelu. Wšak bě też Jězus sam prajił (Markus 2, 27): Sabat je človjeka dla sčinjeny, nic pak človjek sabata dla.“

Cyle wopaki činja adventistojo, hdyž so w tymle prašenju jenož na Swjate Pismo powołaju. To přińdźe wot toho, zo maju ju za jeničke žórło Božich zjewjenjow a zarjadowanjow. To pak je jara wopaki. Jako tajke maju też. haj na prěnim městnje służić, cyrkwine podawizny. To bychu też adventistojo dyrbjeli spóznać ze słowow s. Pawoła (2. Thess. 2, 14): Tuž, bratŕa: stojće a wobkhowajće podawizny, kotrež śe nawukli, njech přez našu rěč, njech přez naš list.“

Bóle so pije, a bóle so chce.

Z cyrkwje a świta.

Wo zjednoćenjo cyrkwje narańšeje a wječorneje (romskeje) prócuje so, kaž smy našim čitarjam hižo rozprawjeli, jara žiwje, nětčiši Swj. Wótc. Samsny nadawk je sebi hižo dawno też stajił towaŕstwo swj. Cyrilla a Methodija za Morawu a druhe češke kraje. Tele dny běše na Velehradźe zhromadžizna; na njej žadaše zastupnik nitranskoho biskopa konferencu biskopow cyłeje češkosłowakskeje a pólskeje republiki dale južnosłowjanskoho kralestwa, hdźež by so mělo wuradźić wo zhromadnym dźěłu za zjednoćenjo.

Nowy Wołomucski arcybiskop

rěka, kaž hižo smy před njedźelemi swojim čitarjam wozjewili, Leopold Prečan. Wón je dr. theologije a praelat japoštołskoho stoła, generalny vikar Wołomucskeje dioecesy a kanonik. Won narodźi so 8. 3. we wjescy pola sydła nětko swojoho arcybiskopstwa jako syn małoho žiwnosćerja a młynka; na duchownoho wuswjećeny bu 1889. Hižo lěta 1897 bě wón sobustaw arcybiskopskoho konsistoria a po přikhadźe kardinala Skrbenskoho joho kancler. Dr. Stojan wuzwoli sebi joho za swojoho generalnoho vikara. Předewšim znaty bě Prečan a tohodla so za tajke zastojnstwa derje hodźeše, přez to, zo bě wustojny znajeŕ cyrkwinskoho prawa; też w Romje joho derje spóznachu z joho wudźěłkow, kotrež bě za reformu Codexa tam podał. Wosebje ma so wuzběhnyć, kak bjez wšěch aferow w najrjeńšim měrje a z wulkej spěšnosću bu pomjenowany naslědnik za njebočičkoho dr. Stojana. Wo Prečanu rěka, zo je miła, pokorna, ponižna powaha, zwučena, z ćicha dźěłać bjez wulkoho hołka a je jako generalny vikar sebi dobył powšitkownu lubosć cyłoho nětko joho duchownstwa.

Je zajimawe! Něhdy sydachu na Wołomucskim biskopskim stole jenož hrabje, wjeŕchojo, haj arcywójwodojo z Habsburgskeje swójby mějachu jón jich hódny: a nětkle posledni arcybiskopja běchu synojo prostoho ludu; arcybiskop dr. Bauer syn wjesnoho młyńka; dr. Stojan syn khudoho rjemjeslnika a nětko dr. Prečan zasy syn wjesnoho młyńka a žiwnosćerja.

Skórźba wo łuku. W Šwajcaŕskej běštaj so jónu dwaj staraj buraj łuki dla překoriłoj. Kóždy měješe za lo, zo łuka jomu służa a njemóžeštaj přezjene přińć. Z dobom přińdźe jedyn k druhomu prajicy: „Susodźe, sym naju wěc sudnikam přepodał; njejsmoj tola žadyn mudry dosć, zo bych

hač je twoje horjo tak wulke a ćežke kaž joho. Z křiża króna dyrbi rosć a z njeje róže sćerpnosće!“ —

W lěće 1889 sta so za našu swójbu něšto njenadźite. Na žnjach kłó so nan, přišedši z knježoho pola, z kónčkom kosy do nohi a mała rana, kotrejež zwoprědka nichtó kedźbu měł njebě, bu přez krewjezajědojćenjo smjertna. Na swj. Marijinoho Donjebjeswzaća wudycha nan po krótkim, ale ćežkim bědźenju swoju dušu. A z toho dnja zhraba so Hana a poča khodźić. Što běše w poslednjej hodźinje nanej slubiła, njewěm, ale to je wěste, zo je nanowa přezažna smjerć była z měznikom nowoho žiwjenja a ze swětłej pruhu za pozdźiše powołanjo. Stajnje rěčeše wo tym a mysleše na to, wot nětka so cyle na duchowne žiwjenjo złožić a w tajkim powołanju bě najradšo też młódšu sotru abo tola bratra widźała. Tola Bože puće a zaměry njejsu naše! —

Hdyž bě po dołholětnej służbje zaso w Budyšinje a potom też we Čechach pobyła a nazhoniła, zo khudoba a khorosć přinjesetej wjele zrudoby a přesćěhanja, pytaše po radźe swojoho poručnika něktore lěta w Drježdźanach swoje zbožo w tym, zo by při posłužowanju khorych a jich zastaranju přecy bóle so wudospołnjeć nawukła. Wósom lět samostatnosće a kruteje žiwjeńskeje šule běchu dosahałe, sotru Hanu wukhmanić a wupruhować, zo njepodleža ani najmjeńšomu spytowanju sebi traš swójbne žiwjenjo wuzwolić. W Karolinym wustawje w Drježdźanach wobsta z dobrej khwalbu swoje pruhowanjo při wothladowanju a wobstaranju khorych a doby sebi připóznaco kralowskeje założeŕki wustawa. Mjez tym bě porst Boži jej wuzwolomny puć pokazał: přez swoje samsne khorosće a přez służbu pola khorych spózna wěrnosć nanowych słowow w lisće l. 1888 napisanych, zo je wšitko na świće prózdne a hinite, njezakhódne za wěčnosć pak jeničcy dobre, křesćanske žiwjenjo. W tutym přeswědčenju wobkrući ju też misijonar P. Wehinger, kotryž tehdy runje wšudźe po katolskich wosadach wo wusadnych we Indiskej předowaše. Tutomu mužej so sotra Hana dowěri, joho wo radu při wuzwolenju duchownoho powołanja prošo. Zahorjena za misijonaŕske žiwjenjo wobroći so z pisomnej próstwu do Roma, zwotkelž dóńdźe bórzy wozbožowaca ju wotmołwa, zo smě tam přijěć so předstajić, zo budźe přiwzata. To běše w lěće 1898. W meji nastupi swoje pućowanjo do Roma samolutka a to budźeše skoro za nju wosudne było. Čohodla, njech nam jeje list praji, w kotrymž swoje spodźiwne wumóženjo wopisuje: . . . „24. meje 1898 přijědźech spodźiwnje do Roma, haj spodźiwnje, přetož Bóh wuskutkowa na pućowanju dźiw, kiž za žiwe njezabudu. Hdyž běch so z Božej pomocu na dwórnišću w Kamjencu z maćeŕku a sotru Hańžu rozžohnowała, wobjimawši jeju posledni króć, dojědźech do Drježdźan, hdźež mje luba přećelnica Hana Kubicec na dwórnišćo dopřewodźi. Wottam jědźech přez Prahu a přikiwach Či do serbskoho seminara swoje poslednje „Božemje!“ Dojědźech do Wiena, z wotkelž mje spěšnik do Roma wotnjese. We Wienje dóstach wot zastojnika wotdźěl sama

moj překoru samoj skónčiłoj. Pój jutře sobu na sudnistwo". Tón pak wotmołwi: Jutře so mi njehodźi, ja dyrbju syno domoj brać." A po krótkim přemyslenju rjekny: „Dźi ty sam a rozestaj sudnikam twoje a moje winy, čohodla wobaj tu łuku za swoju dźeržimoj; woni njech sudźa!" Tamón dźěše, wupowěda sudnikam wšo z prawdu a přindźe wječor k susodej, jomu wjesele připowědujo: „Sudnicy su tebi łuku připrajili; Bohu dźak, naju překora ma kónc."

*** Muž blizko 40 lětam, nan wulkeje swójby, bě so dobył do katolskeje cyrkwje, z tabernakla wurubił keluch. Popadnywši joho sadźichu do jastwa. Tam so rudźeše — doma swójba tradaše, bórzy pak namaka wjele smilnosće a pomocy. Joho wopyta duchowny — dołho so rozmołwještaj, złóstnik žałosćeše a płakaše nad swojim hubjenstwom. A zajimawe bě, kak wo nim mysleše a kóždomu móže to być k wučbje: Zo swoju wěru wot so čisnych a běch bjezbóžny, to je wina mojoho hubjenstwa! Kak dźe so mojomu susodej! Wobkhod dźe derje, stajnje přiběra, mój pak so sypny. A tola móžu bjez khwalenja wuznać, zo sym techniscy wo wjele wustojniši wozaf dyžli wón. A při tym wjacy dźěłach; dźěłach też njedźelu, docyła njedźeržach so Bohu; wón pak dźěše kóždu njedźelu a kóždy swjaty dźeń ke mši, a jara husto też dźěławy dźeń. Jomu so smějach, wón pak mje napominaše. Nětko wěm: **dźěło na njedźelach njepřińjese zboža**, a štóž Bohu služi, tomu wón žohnuje."

700 létny jubilej Božich narodow.

W prózdnjeńcy pola italskoho města Greccia, hdźež je swj. Franciskus před 700 létami tak wulkotnje woswjećił Jězusowy narod, zestajiwši předewšim žłobik z dźěćatkom (Boži narod) so létsa wosebita swjatočnosć k wopomnjeću tohole swjedźenja zarjaduje. W Romje je so wutworił wosebity mjezynarodny wubjerk, kotryž ma so wo přihotowanjo swjatočnosće starać: wšě katolske zemje, wosebje sobustawy třećoho rjadu, maja być zastupjene.

Bolace swědomjo — najhórša ból.

*** **Za 6 njedzel jeuu cyrkej potorhachu a druhu natwarichu** w Niederkreuzstetten pola Wiena. 28. okt. t. l. ja kardinal Piffl nowu woswjeći. To bě jenož móžno, zo cyłu wosada so při dźěle a płaćenju wobdźěli. Darmo přiwožowachu murjerjam přinošowachu. Ani jedyn jenički so njewotwlakny. Jenož tak bě móžno, za 500 milijónow nic jenož wotmyslene dźěła zhotowić, ale też wšelake druhe hišće wobstarać dać. — Z kajkej zahorjenosću ludźo dźěłachu, je z toho dowidźeć, kak bě čas wobličeny, a kak spěšnje so

Hwěžka.

Jakub Ćišinski: Krej a kraj.

„Jutře wuj ma mjena. Zboże přeć
K njemu rano z časom poběhnjeće!
Kak so zmjehči jeho waše přeće;
Młyńk měć požčenych chce toleŕ pjeć."

Džěćom dźeše z łoža khora mać.
„Wuj k nam dźe!" Jank zawoła, „ja budu
Jeho prosyć prawje za mać khudu,
A wón naprosyć so dyrbi dać."

Do jstwički wuj suchi stupaše.
„Zaso we łožu mi stonaš khora?
To drje bórzy z khěžki was a z dwora
Poćěrja!" Skupc z čertom tróšt'waše.

„Wujo, njeręč tak!" Mać zdyrkota,
„Bóh nas ćežcy pruhuje a šwika.
Boža stań so wola!" Hroznje pika
Wuj ji: „Bóh nic, waša lěnjota."

Jank so k wujej klakny: „Smil so mi,
Luby wujo, złoty, klinkotaty!
Pomhaj z nuzy maćercy, a swjaty
Michał budźe płaćić jutře ći!"

Wuj pak zbórča: „Z nohow so mi měj!
Swjeći hubjenje kaž wy mi danja;
Dźěło dani. Wam njej' dodawanja!
Po kruwičku k wam sym přišoł sej."

„Jězus pomhaj!" Styskne zdychny mać,
„Ty dźeš po kruwu, po našu Hwěžku,
Kotraž žiwi nas a dźerži khěžku!?
To so z Božej wolu njesmě stać! —

Kak je khudym, to ty njewěš drje,
Bjez žony, bjez dźěći! K njebju woła
Nuza wudowow ze sylzow dołha!"
Bjez hnuća wuj zymny ze jstwy dźe.

A mać dźeše dźěćom wrěšćatym:
„Dźěći, njedajće mi z dwora Hwěžcy!
Pomhać Bóh tón Knjez b'dźe khudej
Njeradźi-li z dobrym so, ze złym." [khěžcy,

Z płačom dźěći kruwu majkachu:
„Njekhodź Hwěžka! Budźemy ći nosyć
Dobre kuski, trawnatu ći prosyć
Pastwu. Wostań, Hwěžka z nami tu!"

Hwěžka staješe so styskniwje.
Přez khribjet wuj z rjećazom ju zmorska.
Hwěžka wutorhny so, ćelčkny sporska,
Z cyłym wotmachom na njeho dźe.

Z rohomaj joh' hrabny wuzběže,
Rězny wo kamjeń. Wuj mortwy padny —
Khudej khěžcy sprawny Bóh a hnadny
Hwězdu zboža z njebjes wupřeže.

---

zaso, wo čož běch joho prosyła. Wón wobkrući mi też, zo hač do włošskich hranicow sama zwostanu. Tola Bohu skorženo, něšto zastawkow před dołhim tunelom zastupi wosobnje zdrasćeny knjez do mojoho wodźěła a tón započa kruće na mnje hladać a so mje wuprašować. Na joho prašenja wotmołwich přistojnje a z krótka a z cyła dach jomu zrozemić, zo je mi měr lubši hač joho wuprašowanja. Tola wón rěčeše dale na mnje a ja hižo njewotmołwjach. Tuž bu přecy bóle zwažliwy a njehańbity, tak zo chcych hižo za nuzny zwón wo pomoc torhnyć. Z wotmachom mje wróćo storči: z toho widźach, zo běch djabołskomu zawjednikej do rukow padła, a zo mje nichtó wjacy wumožić njezamóže dyžli Bóh sam. Z hłubin duše wołach Maćeŕ Božu na pomoc ćim bóle, hdyž mi tón złóstnik wobkrućeše, zo spěšnik před tunelom wjacy njepozastanje a zo jomu tohodlę časa dosć zbywa mje wumocować. Widźach, zo sym zhubjena; tola ně, radšo wumrěć, hač do złóstnych rukow padnyć — to bě moje krute wotmyslenjo. Hižo běch sebi nóž připrawiła, zo bych sebi jón we prawym wokomiku do wutroby zarywa a hižo přihotowach so na wšěch stawach třepotajo na smjerć. Zymny pót a hrózba mje woběhaše, hdyž so złóstnik z djabołskej radosću wusmja prajo: „Hišće nimo dweju małeju stacijow pojědźemy, hdźež ćah njezastawa a potom přińdźe tunel a Wy sće cyle w mojej mocy." — Chcych znapřećiwić, zo sym w Božej mocu, ale rěč so mi we rće zahaći. Nadobo pak ćah pomałšo běži a přecy bóle zwaha, zastanje a durje so wotčinjeja. Wjacy ja njewidźach, padnywši do womory. Hdy sym zasy k sebi přišła, to njewěm; hdyž pak woči wotewrich, widźach přede mnu česćedostojnoho měšnika, kotryž mi přećelnje škleńcu wina poskići. —

„Pijće, knježna, wšak budźe wam potom zasy lěpje!" A wuhladawši, zo sym wša zasplóšana a cuza, pokoješe mje dale: „Njebójće so, sym měšnik. Wy dźěn sće też katolska, waš różowc we Wašimaj rukomaj mi to praji!" Njemóžu wuprajić, kak bu mi nadobo k wutrobje, z radosću a dźakownosću sym wótře zapłakała. Tón duchowny knjez to njewopřija, što bě so ze mnu stało a tuž jomu wšitko rozpowědach. Na to mi sam wujasni, zo je dyrbjał ważneje należnosće dla něhdźe do dalšeje stacije za tunelom. Sedźo hižo w ćahu, so dopomni, zo je trěbne dokumenty doma zabył a tohodla so zasy wróćił. Dokelž pak bě jeničcy móžno ze spěšnikom na tutym dnju hišće w prawym času dojěć, bě jomu zastawniski předstojićeŕ, joho přiwuzny, radźił telefonować, zo by naš spěšnik wurjadnje na tutej zastawcy pozastał a joho sobuwzał. Tak so też sta. Bóh dowjedźe měšnika jako wumožnika do mojoho wotdźěla, mjez tym zo tamny njedočink w skoku wuskoči, hdyž knjez faraŕ zastupi a bjez mała joho skoro powali. Wuhladawši mje na zemi we womorje ležo, pomysli hnydom na někajki njeskutk. Ale Boža miłosć bě mje na tajke spodźiwne wašnjo wumóhła a mój wuspěwachmoj zhromadnje różowc z dźakownosće za Boži škit." . . . (Pokračowanjo.)

dźĕło dokonja. Stara cyrkej měješe so 4 njedźele torhać a za to bě 40 milijónow wobličenych. Potorhana pak bě za 6 dnjow a dźĕło njepłaćeše pjenježka; samo dźĕći běchu sobudźĕłałe. Na kóždy tydźeń so dźĕło doprědka postaji; po stach ludźo darmo „handlangerwachu".

*** **Zajimawy spis** je so nadešoł mjez tymi, kotrež je Wien wudać měł Prazy. W nim je rozpisane, što su dóstali mordarjo, kotříž we swojim času w Chebu (Eger) zabichu Wallensteina. Kaž je ze stawiznow znate, bě tón najprjedy kejžorowy general, pozdźišo pak nawjaza poćahi ke Saksam a Šwejdam a bu za to skóncowany. Mordarjo buchu z Wiena zapłaćeni. Połkownik Buttler dósta po dźensnišej hódnosći 500 Kč a knježstwo Doksanske z Pernštynom a Deštnu; podpołkownik Leslie 300 Kč a knježstwo Opočno; hrabja Šiik 1100 Kč a knježstwje Velišske a Starohradske, k tomu knježej dworaj Ploškowicki a Soběnicki; hrabja M. Gallas 2250 Kč a knježstwo Frydlanske, Libercke, Smiřicke, Hořiněweske, Sadowske, Žizĕlowske a dom w Prazy; stotnik Deveroux 100 Kč a knježe dwory Dobrowitowski, Chlumski a Kročehlawski; hrabja Piccolomini 500 Kč a knježstwo Nachodske; hrabja Isolaus 400 Kč a knježstwo Českodubske a Frydstajnske; hrabja Aldringen 250 Kč a knježstwo Čopličanske a dom na Hradčanach w Prazy. K tomu da Ferdinand II. 3000 posmjertnych Božich mšow za zabitoho Wallensteina dźeržeć. — Na samsnym dnju, hdyž joho regimenty we Šlezsku jomu wołachu „slawa" jako kralej českomu, bu Wallenstein na pohnuwanjo z Wiena w Chebu skóncowany wot swojich oficĕrow.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

z Budyšina: Jakub Hejduška 50 pj., Hana Narćikowa 10 pj., just. radź. M. Cyž 10 pj., Nj-a 25 pj.: Jurij Lešawka z Čornec 3 hr.; Hana Cyžowa z Nowoslic 75 pj.; Michał Wincař z Worklec 40 pj.; Jakub Kral z Čemjerc 4 hr.; k Božomu dźĕśću: Pětr Rebiš z Baćonja 1 hr., Jurij Rebiš z Haslowa 45 pj.; Marija Młynkowa z Dalic 1 hr.; z Łusća: Michał Wićaz 1 hr., Jakub Lisnař 90 pj.; z Njebjelčic: Madlena Pječakowa 50 pj., Jurij Cyž 50 pj.; Michał Ella na Židowje 1 hr. Z Khróšćic: N. N. z Łusća 2 hr.; Jakub Pjech z Khróšćic 5 hr.; abon. pjenjez 2 hr. 49 pj.

Krajan

Protyka za kat. Serbow

na přestupne lĕto

1924

płaći

25 złot. pjenježkow.

Mamy hišće 300 Krajanow na składze.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšĕ bankowske dźĕła.

Bjerje pjenjezy na najlĕpšu dań.

Požčuje pjenjezy na najlĕpje.

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Serbska wumělska wustajeńca

⊙ molowanja ⊙ wumělske přemysło ⊙

w Budyšinje

w sali Serbskoho Domu.

Sobotu wot 11—4 hodź., njedźelu, 1. dźeń a 2. dźeń hodow wot 10—1 a 2—4 hodź.

Kedźbu! (Wurĕzać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawĕštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźĕłanjo, wuporjedźenja spĕšnje - plomby - króny - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srĕnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

Kedźbu! **Kedźbu!**

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rĕčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje na šulskej hasy 6.

Hodowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodźiny

wotmĕje so 27. hodownika 1923

w Hodźiju.

Porjad: štwórtk 27. hodownika pop. ½3 hodź. **hodowna zhromadźizna** serbskeje stud. młodźiny; **wječor** w 7 hodź. **zabawa**, wobstojaca ze spĕwow, přednoškow, dźiwadła a reji. Na tutón swjedźeń wšĕch lubych Serbow z blizka a z daloka přeprošuje **Julius Korla Riota**, t. č. hł. starši, ev. bohosł. kand.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlĕpše w pječwach a piću, torty, jĕdźny lód, wino, piwo, likĕry.

Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.

Podawam tež zwonka wobkhada.

Wulki transport jeverlandskich plahowanskich

kruwow a bykow

z wopismami stoji tunjo na předań.

Čepica w Budyšinje.

Telefon 729.

Dopisy
a nastawki sćelu so redaktorej.

Skazanki
a płaćenja přijima pokładnik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS.

Wudawa
towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nawěštki maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, mały rjadk płaći 10 złot. pjenježkow. reklamowy w teksće 15 złot. pj.

46. čisło 61. lětnika. | Zamołwity redaktor: M. Just. | 29. decembra 1923.

Wšitkim swěrnym přećelam, dobroćelam a sobustawam našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda a z tym wotběrcam „Kat. Posoła“

přeje k nowomu lětu

„Daj Bóh zbožo!“

Předsydstwo tow. ss. Cyrilla a Methoda, redakcija „Posoła“ a čišćerńja tow.

Z poslednim dnjom njech zańdźe.

W nocy na wutoru, hdyž časnik 12 wotbije, so lěto 1923 do rowa zwjeze. Kaž w rěcy kapka po kapcy k morju khwata a skónčnje so w nim potepi: tak je tež měsac po měsacu, tydźeń po tydźenju, jedyn dźeń po druhim, z časom běžał a bórzy doběži tež poslednja hodźinka a minuta a dolinje so do zańdźenosće.

Z tymi minutami a hodźinkami, z tymi dnjemi a měsacami pak sy tež Ty, človječe, šoł a běžał a ćěrił a wěš, zo z poslednjej hodźinku tohole lěta njedoběžiš do njesměrnoho morja wěčnosće?

Kak by tam došoł? A hdźe? K zbóžnosći? Do zatamanja? — Za tym hač sy wužił swój čas; za tym hač wobželnosćiš hišće w poslednim zdychnjenju. Tuž pohladaj wróćo, a hdyž njenakazajomni. „Silvestr“ budźa pić a hrać, prosit „Neujahr“ sebi přiwołać, Ty radšo zaběraj so ze swojim lětom 1923 a prašej so, hač sy je ważił po Božej woli k swojomu swjatosćenju.

Njebě snadź khude na počinkach a dobrych skutkach? Sy bóle dyžli za njebjesa dźěłał za tutu zemju? bóle so starał za swoje ćěło, kotrež tola je proch a popjeł, a při tym zanjerodźił swoju dušu, tule krasnu podobiznu Božeje dospołnosće, kotruž je Bóh sam powołał k wěčnej zbóžnosći? „Swět a joho lóštarstwa so pominu, štóž pak čini wolu Božu, wostanje do wěčnosće.“ —

Z dobrym štomom Jězus přiruna toho, kiž tu čini dobre skutki. Tajki njebudźe čišnjeny do helskoho wohnja. Jón jónu přesadźa jandźeljo do njebjeskeje zahrody, joho płody budźa hromadźene do njebjeskich bróžni: Sy bohaty na dobrych skutkach? Kak sy rostł a kćěł?, što sy płodźił? A sy-li dobre činił: sy z tym chcył khwalić Boha? Abo sy pytał swoju česć? Ow, potom sy podarmo dźěłał a woprował; potom je do zańdźenosće so pominył twój čas a za wěčnosć spomožnoho z njoho njewostawa.

Lěto 1923 bě snadź bohate na hrěchi. Kelko budźe dnjow, hdyž ani snadnje zhrěšił njejsy? Abo njeje lohko žanoho dnja, na kotrymž njejsy worał złe? Pomysli z dobrej khwilu: Kak husto sy so hordźił a naduwał a druhich zacpěwał: dla jich njewustojnosće, jich dušinych słabosćow dla? abo dokelž su khudźi? Kak sy był za wužiwanjemi, kotrež lubosć k dobromu podušachu, snadź samo k hrěchej zawjedowachu? Spominaj na swoje rěče, mysle: njeběchu połne zawisće, nahrabnosće, haj njećistoty? A kak bě z lubosću k bližšomu? Njepřećelstwo ze susodom, z přiwuznymi přecy hišće njejsy pušćił a za tym hudaš, kak by so wjećił? Njejsy wopomnił, wo čož kóždy dźeń spěwaš: Wodaj nam naše winy, kaž my wodawamy našim winikam.“ Abo njemodliš so docyła, snadź jenož jara zwjeršnje? Do cyrkwje drje sy khodźił: ale wutroba bě mało při Božej służbje. Njebě ći wo Božu česć, ale ty dźěše, dokelž je tak wašnjo, a ludźo bychu sebi wo tebje hubu torhali, njeby-li k cyrkwi so měł.

Takle a podobnje ryj we swojim pomjatku a snadź hišće wjacy njerodźe wudrapaš. Ani próška jeje njewzmi sobu do nowoho lěta. Wšu pohrjebaj ze „silvestrom“ we zańdźenosći; wobželnosć, wuspowědaj so a zbudź předewzaćo, zo ma nowe lěto će widźeć nowoho človjeka. Jenož dwoje njech dźe sobu, dożiwiš-li joho, do lěta 1924: pokutna mysl a wola k dodromu. Potom přinjese ći nowe lěto, a byrnjež joho kónca njeby dożiwił, Bože žohnowanjo za swoju njesmjertnu dušu; potom ze zemskoho pućowanja budźe ći přebytk w njebjesach; twój čas přeńdźe do zbóžneje wěčnosće.

S. Antonius Wulki.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Hačrunje s. Antonius wubjernje na to skutkowaše, zo by mnišske žiwjenjo rozkćěło, zastyska so jomu tola po samoće, a tuž woteńdźe sej nowe sydło wuslědźić. Tři dny pućowawši přińdźe k skalnatej horje Kolzin, kotraž nětko rěka hora s. Antonija. Při njej delka na łucy žórleše so we sćinje palmow čisty kužoł wody. Tu sej natwari tři khěžki a bydleše zdaleny wot ludźi. Za njedołhi čas pak wusledźichu mniša skhow lubowanoho wótca a joho prošachu, zo by so k nim wrócił. Wón pak to njesčini, ale přikaza jim, zo bychu sej we wěstej zdalenosći wot joho pustownje natwarili přebytki. Tak nasta rjadniska wosada, do kotrejež za krótki čas 5000 mnichow słušeše. Antonius mnichow wopytowaše a wučeše, sam pak bě žiwy w samoće, wobdźěłowaše zemju při swojej pustowni a zhotowješe deki ze syćiznow, kotrychž wunošk khudym rozdźěleše. Najradšo so

modleše. Stawaše wo połnocy a klečo rozjimaše a so modleše. Nic zrědka, hdyž by skhadźace słónco joho z modlitwy wutorhnyło, by zawołał: „Čohodla mi wobaraš ze swojim swětłom so modlić; čohodla mi wobaraše hladać na njehasnjace swětło!“

Antonija sej jara ważachu nic jeno egiptowscy mniša, ale też pohanscy mudrowcy, kotřiž joho w pusćinje wopytowachu a so z nim přez tołmačerjow (přełožerjow) rozmołwjachu. Wón znaješe jeno swoju maćerńu egyptowsku rěč, nic pak grichiskeje. Wotmołwy, kotrež mudrowcam dawaše, běchu duchapołne, a hdyžkuli chcyše žadyn pohan joho wusměšeć jako človjeka, kotryž wyše zdźěłany njeje, móžeše Antonius wusměšerja z přimérjenym žortom wotbyć, tak zo sej wjacy njezwaži, joho přimać. Něhdy přińdźeštaj k njomu dwaj pohanskej mudrowcaj, jimaj rjekny: „Čohodla staj tak daloki puć šłoj, zo byštaj widźałoj cyle prostoho človjeka? „Wonaj jomu wotmołwištaj, dokelž je wón jara rozomny človjek. Na to jimaj praješe: „Mataj-li mje za rozomnoho, budźtaj tajkej, kajkiž ja sym!“

Powjesć wo s. Antoniju donjese so też hač ke kejžorej Konstantinej Wulkomu, tak zo jomu joho synaj Konstancius a Konstans listy pósłaštaj, z kotrymiž so jomu do joho modlitwow poručeštaj a prošeštaj, zo by jimaj wotmołwił a jeju z tym tróštował. Antonius tute listy swojim mnicham pokaza a rjekny: „Njedźiwajće so, zo mi kejžor pisa, też wón je jeno človjek, ale tomu so dźiwajće, zo je Bóh sam nam človjekam zakoń napisał a zo je přez swojoho Syna k nam rěčał.“ Najprjedy njechaše kejžorej wotmołwić, a hakle, hdyž jomu to mniša należnje radźachu, wón to sčini. We swojej wotmołwje pokhwali kejžora a joho synow, z dobom pak jich też napominaše, zo so při swojej wysokej dostojnosći njedyrbja nad druhich ludźi přezběhować, ale wopominać, zo su kiprosćam podćisnjeni, a zo budże jich Khrystus sudźić. Też prošeše, zo dyrbja so napřećo poddanam sprawnje a lubosćiwje zadźeržeć a wo khudych so starać.

W tym času přesćěhachu wohidni arijanojo s. biskopa Athanasija w Alexandriji. S. Antonius so nimo měry rudźeše nad tym, zo błudarjo cyrkej tak přesćěhachu a prošeše Boha, zo by joho wotwołał z tutoho swěta. Błudnicy so też zważichu roznošować powěsć, zo dźě Antonius jich błudam přihłosuje, nad tym so rozhori a zebra so l. 355 na požadanjo prawowěriwych biskopow do Alexandrije, hdźež za Athanasija wustupi a před wulkej črjódu křesćanow, židow a pohanow katolsku wěrnosć prědowaše a błudy arijanow zaćisny. Joho wustupjenjo měješe wulkotny wuspěch. Błudarjo běchu zahańbjeni a mnozy pohanjo přijachu katolsku wěru. Mudrowcy joho wopytowachu a so z nim rozmołwjachu. Za nješto časa zastyska so jomu w jara husće wobydlenym měsće po samoće, kotraž bě so jomu zalubiła. Hdyž chcychu joho w měsće zdźeržeć, rjekny: „Mnich so podoba rybje, ta mrěje, wopušći-li wodu, tak też mnich hinje, jelizo so ze swojeje samoty zdali.“

Wróćiwši so do pusćiny, bórzy spózna, zo so jomu kónc žiwjenja bliži. Wobkhodźi hišće jónu wosady swojich wučomnikow, potom powoła najbližšich mnichow a da jim poslednje napominanjo: „Bóh mje hižom woła; žedźu za njebjesami a was napominam, zo byšće spominali na wšě słowa, kotrež sym k wam rěčał. Sćěhujće Khrystusa a dowěrjejće so jomu. Bjerće so na kedźbu jědojteje wučby wotpadnikow a błudarjow.“ Potom jim přikaza, zo dyrbja joho płašć wotedać s. Athanasijej, zo dyrbja joho ćěło pokhować na tajnym městnje, zo by nichtó wo tym njezhonił. Joho wowči kožuch mějachu s. biskopej Serapionej wotedać, joho włosankowy wodźew pak sebi sami wobkhowachu k wopomnjeću. Joho poslednje słowa běchu: „Hdyž dźeń horjestaća přińdźe, dóstanu z Khrystusoweju rukow swoje ćěło njezničomne. Tuž, dźěći, mějće so derje, Antonius hižom wot was wotkhadźa!“ Potom wučownicy joho wokošichu, wón pak styknywši rucy zemrě 17. wulkoho rózka 356, docpěwši 105 lět swojoho žiwjenja. Z tych runje kaž s. Pawoł Thebenski skoro 90 přeby w pusćinje.

S. Athanasius, kotryž je žiwjenjo s. Antonija wopisał, powjeda, zo sej wěriwi joho drastu jara ważachu.

Ćěło s. Antonija přenjesechu l. 561 do Alexandrije a pozdźišo do Konstantinopla, wottam přińdźe na spočatku jědnatoho lětstotka do Francózskeje, hdźež bu l. 1491 pokhowane w farskej cyrkwi St. Julien w měsce Arelaće (Arles). Tam so hišće nětko khowa. We hłownej cyrkwi s. Wita w Prazy khowa a česći so hižom wot časa sławnoho češkoho krala Karla IV. jene ramjo tutoho swjatoho. Bóh je powostanki s. Antonija wosławił z mnohimi dźiwami. — S. Antonius wojowaše zmužiće ze złymi duchami a přemo wšitke jich spytowanjo. Wězo zły duch njeje kóždoho tak porjadnje a nahle přimał, kaž s. Antonija, tola spytuje wón křesćana mjenje abo bóle k złomu. Mnozy podleža tutym spytowanjam, wotpadnu wot wěry, su liwcy we swojich winowatosćach, wobeńdu hrozne njeskutki. To wšitko je husto dźěło złoho ducha. Čim bóle njewěra joho přeje a

Serbska misijonarka — jubilarka.

Z lubosće k sotře napisał Jan Bryl-Serbin.

II.

Přijěwši do Roma zastupi sotra Hana tam do hłownoho misijónskoho domu, mjenowachu so po załožerce „Maison Ste Hélène“. Z krótka chcu tudy nastaćo, žiwjenjo a skutkowanjo Franciskanskich misijónarkow swjateje Marije, kaž tutón rjad rěka, narysować. Před 45 lětami je był wurjadnje za misijóny załoženy. Pod widźomnym zakitom Božim je so tele duchowne družstwo tak wuwiło a rozšěriło, zo liči dźensa něhdźe 6000 misijónskich sotrow, kotrež w 120 a wjacy domach k lěpšomu njesmjertnych duši dźěłaja, wo jich zbóžnosć so starajcy. Indiska je kolebka tutoho družstwa. Prěnja klóštrska wosada nasta w Utakamund, w małym městačku presidentstwa Madraš. Utagamund stoji luboznje w Nilgiri (t. r. módrych horach) dosć wysoko nad mórskej hładźinu w połodnišej provincy Hindustana. Tale městnosć so prawje derje za městno wočerstwjenja a wodycha tym přihodźa, kotřiž su pře žału horcotu w nižinach ćerpjeli. —

Kaž wšě skutki k Božej česći započate noša pjećat křiža a ćerpjenja, tak nicmjenje też nowozałożene družstwo. Ćežke pruhowanja, sylne napadowanja a přesćěhanja, samo ze strony tych, wot kotrychž byštej so poprawom pomoc a pohonjowanjo wočakowałoj, napołožichu so załožerkam na bjedra a zezdawachu so z woprědka być z njepřewinitymi zadźěwkami. Ale zawěsće běše je Bóh dopušćił, zo by jich swěru a woporniwu mysl wupruhował. Njedźiwajcy ćerpjenjow a přećiwnosćow njezamylichu so misijónarki při wukonjenju swojich skutkow: Bohačesćowanja a lubosće k bližšomu. Tola jim bě też jasne, zo so w Indiskej za młode družstwo njehodźi dorosta wočakować. Tohodla sej wotmyslichu w Europju noviciat założić a w l. 1877 pućowaše załožerka družstwa Maćeř Marija wot hórkoho ćerpjenja, w swěće jako Helena Filippina z Chappotin z Neuville wot Nantes w Francózskkeje rodźena, z třomi sobusotrami do Europy. Prěni wopyt bě pola Swj. Wótca Pia IX. Tón přija misijónarkow z wótcowskej přikhilnosću, wobkrućeše jich we wutrajnosći při spěchowanju zaměra a dostojni so mjeno družstwa a rjadowu drastu sam postajić a nowomu towarstwu swoje wosebite žohnowanje wudźělić. Pře tajke wopokazma bamžowskeje přikhilnosće dobychu misijónarki francózskich biskopow za swój zaměr. W St. Briene (Cotes du Nord) přihotowa so provisoriski noviciat. Konstitucije so też bórzy zrjadowachu. Misijónarki Marije wobzamknychu so přidružić k jenomu ze starších rjadow. Po krótkim rozmyslenju rozsudźichu so za Franciskanski rjad. Někotre ważne přičiny dowjedźechu runje k tajkej jich wólbje. Załožerka družstwa měješe hižo dawnno hłuboku česćow napřećo z Khrystusowymi ranami wobhnadźenomu synej z Assisi. Hižo jako dźěćo bě so k njomu wołała a z wosebitej lubosću bě tutomu swjatomu přikhilena. W swojim ródnym měsće Nantes wobkhadźeše dołhi čas jara nutrnje z Klarisinam. Poprawom by swoje žiwjenjo najradšo tajkomu a podobnomu zawrjenomu rjadej

so jomu směje, ćim bóle so wón raduje a ćim wjacy človjekow wón zawjedźe. „Budźće strózwi a kedźbujće, dokelž waš přećiwnik, djaboł, khodźi wokoło jakož rujacy law, pytajo, koho by pózrěł, jomu přećiwjejće so sylni we wěrje.“ (I. Pětr. 5, 8.) Nałožejmy přećiwo djabołskim nadpadam srědki, kotrež su dawno jako prawe wupruhowone, mjenujcy modlitwu a kedźbliwosć! „Zbóžny muž, kotryž spytowanja znjese, dokelž, hdyž je doswědčeny był, dóstanje krónu žiwjenja, kotruž Bóh tym dari, kotřiž joho lubuja.“ (Jak. 1, 12.)

Politiski rozhlad.

Nuza w **Němskej** je stajnje hórša. Tysacy a tysacy zastojnikow buchu ze służby puščenych. Kaž „Zeit“ piše, je móžno, zo w najbližšich měsacach k hrózbnej katastrofje dóńdźe. Knježerstwo prócuje so pomhać a podpjera we njewobsadźenej Němskej 1 a poł milijóna bjezdźěłcow a 2 milijónaj tajkich, kotřiž maju jenož z khwilemi dźěłać. Ma-li so zadźěwać, zo nowej złotej a rentnowej hriwnje so njestanje kaž z prjedawšim němskim pjenjezom, móže knježerstwo jenej z naspomnjenych potrěbnych wosobow wob dźeń jenož 70 pj. dać. Dale ma so podpjera dawać něhdźe 800000 wójnskim wobškodźenym, poł milijónej wójnskich wudowow a 320000 invalidam. — Ratarjo su w lěće 250000 měsćanskich dźěći wzali na wsy a zwjedu nětkle měsačnje 4200 tun darow. (Přisp.: Tu je měnjena podpjera, wo kotrejž hamtscy wědźa. Pomyslimy pak na to, kak ratarski lud z cyrobu podpjeraju druhich skoro wšědnje, dawa prošacym jěsć, wo čimž žadyn hamt ničo njezhoni, ale jenož Bóh wě, potom je podpjera wo wjele króć wjetša.

Sowjetowe knježerstwo jako woprawdźe ruske knježerstwo **připóznać** — to bě před někak 2 lětomaj kaž njemóžna wěc. Kak pak so wobstojenja přemjenjeju! Hižo njedawno pisachmy, zo je Italska je hižo jako tajke připóznała. Nětko přikhadźeju powěsće, zo stej to tež mjez tym češkosłowakske a pólske knježerstwo činiłoj a je drje nimale wěste, zo to bórzy tež južnosłowjanske a rumunske sčinitej. Samo wo Jendźelskej so rěči, zo tež wona to sčini, wězo jenož, přińdu-li tam dźěłaćerjo ke knježstwu. Wólby su nětko za nich rozsudźiłe; zestajenjo nowoho knježerstwa jenož tohodla so dliji, dokelž hišće so wuradźuje, hač jenož dźěłaćerjo knježerstwo zestajeju, abo hač so liberalni při tym wobdźěla.

Madjarska dóstanje 250 milijónow złotych krónow požčenych, za to pak tež kontrolu ententy.

Pólske wobstojenja so přecy bóle zhóršeju. Za něšto měsacow je hódnota pjenjez wo stokróć spadła. Pólscy biskopojo su wudali wosebity pastyrski list, w kotrymž wěriwych proša, zo bychu 29. a 30. dec. woswjećili na pokutne wašnjo, t. j. dóstawajcy ss. sakramenty, wosebje tež so posćili a modlili wo zbožo wótcnoho kraja.

W **Češkosłowakskej** bě dotal z wašnjom, zo mějachu wojacy, hdyž we kolonje někajki nabožny prócesijón abo pohrjeb, wosebje tež duchownoho z Božim Synom zetkachu, po wojerskim wašnju strowić. To so čerwjenym njelubi a zapodachu tohodla doprašowanjo we sejmje. Ministr narodneje wobory jim na to wotmołwi, zo tele wašnjo ma so tež dale wobkhować wojakow dla, ale tež z česćomnosće před wěru a jeje wuznaćemi.

Bamž je za zajatych Poruhrskich zakročił. Bamž je pječa pola francózskoho ministerskoho předsydy prosył, zo by wopory němskeje poruhrskeje politiki wobhnadźił a wupokazanym so wróćić dał. We Vatikanje so praji, zo Poincaré bamžowu prózstwu dopjelni.

Poincaré wo swojej poruhrskej politicy.

Poincaré je njedźelu rěčał. Mjez druhim praji: Drohota móže so jenož z dźěłom, energiju a ze złutniwosću přewinyć. Tola hdy by Francózska za ćazami Poruhrskeje njepřimnyła, by njezbožo hišće hórše było. Francózska njeje hišće swoje wotpohlady dócpiła, tola so z kóždym dnjom k tomu bliži. Najwažniše je, zo Francózska žanu z hłownych žasadow njespušći, zo so ničo njedowoli, štož wot měrowoho zrěčenja wotwjedźe a zo so žanych nowych přizwolenjow njećini, njech je to w nastupanju wójnskoho wotškodźenja, njech w nastupanju bjezstrašnosće Francózskeje. Smy w Poruhrskej a ju jenož wopušćimy, hdyž su nas zapłaćili. Smy pak zwólniwi, kóžde wašnjo pruhować, kotrež móže spěšniše a wěsćiše zapłaćenjo zmóžnić.

Sowjetska Ruska a křesćanstwo.

Jezuwita P. Lehmacher wozjewja we poslednim čisle „Kat. Misijónow“ zajimawe dźěło wo ruskich wobstojnosćach. Z njoho móžemy spóznać, kajke strachi nam nastawaju, by-li so sowjetske komunistiske knježstwo tež pola nas předobyło. Wšelake woršty pola nas dźěn stajnje z wutrajnosću a ze zasakłosću na to dźěłaju. P. Lehmacher piše: Ruska je

---

poswjećiła, ale Boža předwidźiwosć pokaza jej puć k herbstwu serafiskoho swjatoho přizamknjenjom jeje nowoho družstwa k Franciskanskomu rjadej. Lěpje dyžli žadyn drnhi přihodźeše so tutón za misijónsku kongregaciju, dokelž ma tola najwjacy japoštołskich dźěłaćerjow. Nimo toho zezdachu so franciskanske prawidła za wosebity zaměr nowoho družstwa nanajkhmańše. Hišće jena wina pohonješe maćer-załožerku stać so z Franciskanskej sotru. Mjez praelatami, kotřiž běchu jej a jeje sobusotram w ćežkich pruhowanjach při spočatku załoženja pomhali, bě tež syn swj. Franciska, P. Bernardin z Portogruaro, general Franciskanskoho rjadu, pozdźišo jako Msgr. Dal Vago titularny biskop ze Sardika. Tón zapřimny z wótrym rozomom a z přepjelnjenej njewšědnej lubosću k bližšemu wutrobu hnydom z Boha wobhnadźene postajenjo nowoho družstwa. Tuž přija załožerku a jeje towarški z podajomnej lubosću do wulkeje serafiskeje swójby a staraše so z tajkej wótcowskej starosćiwosću wo nje, z kajkejž bě junu prawótc Jakub so wo swojeho najmłódšeho lubuška Benjamina starał. Też Leo XIII. zwjeseli so wulcy nad skónčenym rozsudźenjom rjadownicow a wupraji tule swoju radosć, hdyž so jomu prózstwa wo přidruženjo k Franciskanskomu rjadej předłoži. Z toho časa sćěhowachu z kóždym lětom khwalace dekrety a brevy, přez kotrež so dźělenjo družstwow do provincow a załoženjo wšelakich domow jako novicijatow dowoleše. W lěće 1896 11. meje na swjedźenju Donjebjes Stpěća wobkručichu so skónčnje zaměr a konstitucije družstwa Franciskanskich misijónarkow Marije. Zaměr tohole družstwa je potajkim předkhadźace dźěło a ponižne sobuskutkowanjo při dźěławosći misijónarow we pohanskich krajach přez wustawy za dźěći, žłobjatownje, šule, syrotownje, wukhowanišća, hospicy, khorownje, lěkarnje za khudych, domjacnosće za wusadnych atd.

Družstwo Franciskanskich misijónarkow Marije žada sebi nadobne, energiske duše z ryzyčistej pobožnosću, z wotewrjenej powahu, dobrej strowotu, kotřiž wukhmanuja človjeka k rozmyslowacomu a dźěławomu žiwjenju. Kaž hižo same mjeno praji, zwjazuja so sotry hajić a rozšěrjeć wosobne česćowanjo Marije, njewoblakowaneje knježny. Kak mohło to też hinak być? Wona, kralowna japoštołow běše dźěn po Khrystusowym donjebjestpěću spočatk japoštołskeje horliwosće, kak njedyrbjała być też z kralownu młodoho družstwa? Z tajkej mysličku nošachu so misijónarki wot wšoho spočatka a prošachu Mariju wo jeje maćerny zakit. Nimo toho poswjećeja so Franciskanske misijónarki k modlenju před Najswjećišim, dokelž je to najmócniši srědk k nakazanju a swjatosćenju kajkež swj. cyrkej swojomu dźěsću poskićuje. W močlitwach wuproša Boże žohnowanjo za jich japoštołstwo, a w japoštołstwje wuskutkuja zaměr jich modlenja.

K česći Najswjećišoho a Najzbóžnišeje knježny su Franciskenske misijónarki Marije cyle bělu drastu přiwzałe, kiž wobstoji z habita, šlewjerja a skapulira kaž z Franciskanskoho powjaza a z różowca sydom radosćow Marijinych z běleje kosće wudźěłanoho. — Hačrunje dźěći tšoch serafiskich rjadow so powšitkownje do bruneje, čorneje abo

hišće njesměrnje wulki kraj, hačrunjež je přez swětowu wójnu wulke a ważne dźěle přisadźiła. Z Pětrohrodom a Wukrajinu přima do Europy, we Wladiwostoku je susodka wulkich azijskich mócnarstwow a přez Kawkaziju a Turkesćan pleće zajimy a wjazby z Indijskej, najwjetšej a najważnišej koloniji Jendźelčanow. Z toho widźimy, kak ważna Ruska hišće dźensa za wuwićo čłowjeskeje kultury je.

We běhu poslednich pjeć lět je Ruska 1800000 swojich staćanow zamordowała a wjele milijónow ludźi z hłodom zahinyć dała. Dźensa žaruja 2250000 wbohich syrotow za swojimi zastaraćerjemi. Kak je tajka surowosć móžna? Dyrbimy wuznać: wina na wšěm njekhmarstwu a hubjenstwu je bjezbóžnosć nětčišich knježićerjow. Bjezbóžnosć je wšak přesnadny wuraz za tychle muži. Su hórši hač bjezbóžni, su zasakli njepřećeljo Boži. A tale Bohahida wobroća so přećiwo prawosławnej a přećiwo katolskej cyrkwi.

Katolska cyrkej njeznaješe wšak hižopod carstwom złotych časow; běše hižo tehdom na wšě wašnjo sputana a wuwjazana. 1914 wobstoješe cyrkwine zarjadnistwo z arcybiskopskoho stoła Mohilenskoho a pjećich biskopskich sydłow: Žitoměr, Kamjenec, Łuzk, Tiraspol a Minsk. Katolikow běše wjacy hač 2 milijónow duši.

Prawosławna statna cyrkej ličeše přez 120 milijónow sobustawow. Też wona měješe ćežke stojnišćo. Duchownstwo wobstoješe z dweju lěhwow: „čorni“ mniša, z kotrychž biskopojo wuńdźechu, zhladowachu ze zacpěčom na „běłych“ (woženjenych) swětnych duchownych. Bjez wjetšeje zdźěłanosće a často dosć w najhubšej khudobje žiwy wobhladowaše wšak někotryžkuli swětny duchowny swoje zastojnstwo jako někajke rjemjesło. Joho nan běše jomu je namrěł a swojomu synej chcyše je něhdy zawostajić jako dźědźinstwo. Tak pobrachowaštej joho dźěłu dwě ważnej podnozy: hłubši a zaměr zahorjenosć za česć Božu a zbožo njesmjertnych dušow. Bjez dźiwa, zo zdźěłani Rusojo nimale bjez wuwzaća do njewěry zapadnychu, a hewak dobry wjesny lud wosta we njezdźěłanosći a duchownej lěnjosći tčacy a běše połny přiwěrkow.

A do tajkich špatnych poměrow dyri zdobom revolucija 1917. Ze carom spadny też „swjata synoda“, wobstojaca z 12 swětnych a duchownych stawow. Wona běše dotal prawosławnu cyrkej nawjedowała. Lud a duchownstwo powoła hnydom wšoruski koncil do Moskwy. Arcbiskop Tichon (abo Tikhon) bu za patriarchu wuzwoleny. Tak wožiwi zasy patriarchat něhdy (1720) přez cara Pětra zběhnjeny. Wobstojnosće prawosławneje (schismatiskeje) cyrkwje zdachu so polěpšeć. Rom a nawječorna Europa zhladowaše ze zajimom a nadźiju na Rusku. Zjednoćenjo wulkeje ruskeje cyrkwje z Romom zdaše so możne, haj blizke być. Tola wuwićo wobstojnosćow dźěše druhe puće. M. W.

Přisp.: Njedźiwajcy toho njeje swjata cyrkej nadźiju spušćiła, zo rusku cyrkej zasy na so torhnje. Wjacy króć w poslednim času smy wo tajkim prócowanju w Posole rozprawjeli (Velehradska unija, Bamžowy wokolnik wo swj. Josafatu atd.) a kaž rěka, chce swjaty wótc też zastupjerjow ruskeje cyrkwje na powšitkowny koncil, na lěto 1925 do Roma wotmysleny, přeprosyć. Da-li Bóh, zo zjednoćenjo wobeju cyrkwjow so skerje přibliži, hdyž też za lětko a dźeń joho hišće njedožiwimy. red.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Bože dźěćo wobradźa! Tole běše wjeselo! Zańdźenu sobotu přijědźe njenadźicy Bože dźěćo z Hrodźišća k nam do města z mnohimi darami. Dary běchu postajene za khude dźěći tachantskeje šule. Dźěći Hrodźičanskeje šule běchu cyrobu nahromadźiłe: muku pšeńčnu a ržanu, běrny, 21 pokrutow khlěba, butru, kołbasu, połć, jeja, cokor, jabłuka. A to w tajkej mnohosći! To je dorazny přikład lubosće k bližšomu. Knjezej kantorej Pětrikej kaž joho knjeni mandźelskej a wosebje Wam lubym, darniwym dźěćom nanajwutrobniši dźak! Hdyž byšće te błyšćate woči widźałe a słyšałe z rta tutych khuduškich wbohich dźěći „Zapłać Bóh tón Knjez“, potom hakle byšće spóznałe, kak nadobny skutk sće wukonjałe. Bože dźěćo, Jězus dźěćatko, njech Wam mytuje Wašu darniwosć!

Z Budyšina. Nahle zemrě tudy wyšši wučeŕ em. Handrij Heinrich Lübek. Dołhe lěta nawjedowaše katolsku šulu w Radebergu a wukonješe też cyrkwinsku službu.

Z Ralbic. W našim tak zrudnym a wšě stawy ludu potłočacym času, je też tam a sem nuzne, zo so čłowjeski duch trochu rozpjeŕši a na někotre hodźinki wšu nuzu zabudźe. Za to je so naše towarstwo „Wjesoła zabawa“ druhi dźeń hodow postarało. Najebać mnohoho sněha bě so nahladna ličba we Waldźic hosćencu zešła. Předsyda powita wšitkich, mjez nimi też našeju česćeneju knjezow duchowneju nanajwutrobnišo. Po tym předstaješe so nam

---

šěreje drasty woblekaju, njebywa tola kruteje winowatosće, k jenej z wuzwolenych tutych barbow. Rjad swj. Franciska wo tym docyła ničo njepostaja. —

Na dnju złoženja slubow poswjeća so jako wopor za cyrkej a duše zjednoćujcy so z Božim Jehnjećom, kotromuž chcedźa służić hač do smjerće. Tole wosebite powołanjo wupraja so we słowach, z kotrymiž so měšnik jako zastupjeŕ Boži na młodu slub činjacu sotru wobroća, hdyž wona před njoho stupi prjedy hač ćernjowu krónu dóstanje.

„Chceće so Wy dobrowólnje našomu Knjezej Jězu Khrystej, Synej Božomu, poswjećić?“ Rjadownica wotmołwja: „Haj, to ja chcu!“ — Chceće Wy Křižowanoho Wumožnika po swěrnym přikładze a nałožku joho Najčisćišeje Maćerje a swj. serafiskoho wótca Franciska sćěhować a so jako wopor za swj. cyrkej a duše poswjećić?“ „Z Božej hnadu ja to chcu!“ — „Sće Wy hotowa, do misijonow propagandy hić, tak ruče hač posłušnosć Was tam sćele?“ „Sym hotowa!“ —

Hdyž profesna sotra před wustajenym woblatkom, kotrež měšnik wysoko zběha, swoje wěčne sluby złožuje, přidawa formulu: „Podawam so jako wopor za cyrkej a duše a poswjećam so modlenju Najswjećišoho a misijonskim skutkam.“

III.

Do tohole rjadu zastupi sotra Hana a bywši zadrasćena dósta mjeno Maria Aloysius. Tola słyšmy, što sama wo tym pisa. . . . „Po mnohich wobćežnosćach pućowanja přijědźech 24. meje do Roma, hdźež naša lubodroha maćeŕ założeŕka mje přija a z hnujacej lubosću wobja. Dokelž tu nikoho njebě, štóž móhł so ze mnu doreŕčeć, powoła hnydom němsku mać Angelinu, rodźenu z Elsaskeje, přez kotrejež tołmačenjo so dorozemichmoj. Po něčim nawuknych też sama francózsku rěč. Na dnju swj. Franciska, 4. winowca 1898, buch zadrasćena a spočatk meje 1900 dyrbjach so z njej zasy rozžohnować, pućujcy do misijónow. Tute rozžohnowanjo z drohej maćerju-założeŕku bě tak nutrne a ćežke; bě dźěn to poslednje Božemje za tutón swět: wróćiwši so z misijónow, njenamakach ju hižo wjacy mjez žiwymi.

W tym samym měsacu hišće podach so we Marseille na łódź, kotraž dyrbješe mje do Indiskeje přewjesć. We Colombo, hłownym měśće kupy Ceylon, dyrbjach najprjedy jendźelsku, singalesisku a tamulsku rěč nawuknyć, štož z Božej hnadu za krótki čas dokonjach. Tohodla dowěrichu mi žórlu z khorymi na płuca.

Nětko chcu Ći podawiznu powědać, kak sym so zboža dočakała, z pomocu Božej prěnju swj. křćeńcu wudźělić je to mjez mnohimi jedyn připad.

Na smjertnym łožu leżeše pohanski měšnik Budahowy, ći mjenuja so boncy. K tomule ważnomu skutkej wuprosych sej najprjedy wot Maćerje Božeje njebjesku pomoc. Přistupich k njomu a počach jomu wo swj. wěrje rěčeć. Wón připosłuchaše a chcyše sebi wěc najprjedy přemyslić. Njebě to snadna należnosć, dokelž běše za nas sotrow tón strach, zo móže nas jedyn z tutych kruće wěriwych boncow přeradźić, a potom bychu nas před jendźelskej wyšnosću wob-

krasna činohra „Móc wěry“, wot našoho horliwoho Serba, knjeza kapłana Handriki, za naše jewišćo připrawjena. Tak wulkotna kaž hra sama je, tak derje bu też wuwjedźena. Njecham tu jenotliwe wosoby mjenować, ně, wšitkim na tutym městnje połne připóznaćo. Njech so w towarstwje pilnje dale dźěła za narod a wótčinu! Njech wyše wšoho skutkowanja so ze złotymi pismikami błyšći hesło: „Bohu k česći, Serbam k spomoženju!“

Mišnjanske biskopstwo

zasy wobnowjene, wobstoji nětko hižo přez dwě lěće. Na wulcy swjatočne wašnjo bu z rowa zańdźenosće wubudźene njedźelu 26. junija 1921, hdyž też **Budyšske tachantstwo** hnydom swjećeše **swjedźeń swojoho 700lětnoho wobstaća.** Krasny a pozběhowacy běše dźeń a joho swjatočnosć, kaž je nam to Posoł wopisował w 27. čisle lěta 1921. A w samsnym čisle mamy tam też dokładnje rozpisany **wopyt Joho Excelency, najdostojnišoho knjeza nuncia Eugenia Pacelli w katolskich Serbach.** Štóž je to dožiwił, widźał a też čitał, móhł tón z cyła na mysl přińć, zo dyrbjał tajki katolski lud, kotryž je z tajkej nutrnosću a horliwosću hołdował zastupjerjej našoho swj. Wótca, tehdomnišoho Benedikta XV., zo dyrbjał tónle lud myslić na někajke schisma, t. j. wotpad abo dźělenjo wot swojeje swjateje wěry, najdrohotnišoho kubła, kotrež je namrěł wot swojich wótcow a sebi zakhował z prócu a swěru hač do dźensnišoho dnja? Tajke něšto našomu ludej přicpěwać, za to nimamy žanoho zrozemjenja.

Dźeń 12. augusta 1921 bu wot swj. Wótca Benedikta XV. wudate wozjewjace wopismo pomjenowanja wysokodostojnoho knjeza dr. Schreibera, seminarskoho rektora w Fuldźe na prěnjoho biskopa znowa zbudźenoho Mišnjanskoho biskopstwa w Budyšinje, kotryž bu na swjedźenju powyšenja swj. křiža, 14. septembra samsnoho lěta w Fuldźe na biskopa poswjećeny; njedźelu 18. septembra bě hižo joho swjatočna inthronisacija w tachantskej cyrkwi swj. Pětra w Budyšinje, kotraž bu z tym nětko woprawdźe biskopska cyrkej.

Wot tutych podawkow sem stej so nětko minyłoj dobrej dwě lěće. Dotal bě Sakska cyrkwinscy dźělena do dweju dźělow, do cyrkwinskeje administratury sakskeje Hornjeje Łužicy a japoštołskoho Vikariata w Herbskich Krajach. Byrnjež też wobej dźělaj najbóle w jenej rucy

Předsydstwo a wubjerk našoho towarstwa **ss. Cyrilla a Methoda** zeńdźetej so **2. januara 1924 popołdnju w 3 hodź. w Khrósćicach pola Wjeńkec.**

Prosymy **należnje** wšě sobustawy, zo bychu cyle **wěsće** přišle.

bywłoj, bě tola cyłe dźěło a wjednistwo na dwoje. Ale cyle hinak nětko, hdyž je cyłe katolske wobydlerstwo Sakskeje zjednoćene do jeneje dioecesy.

Boža předwidźiwosć je nam pósłała knjeza, wobdarjenoho z wulkej wučenosću a ze sylnymi mocami, zo by wjedł něhdušu dioecesu swj. Bena a po možnosći twarił z nowa na rozpadankach zrudnych časow. Z wulkej horliwosću je tuž też najdostojniši nowy knjez biskop zapřimnył swój nadawk. Dotalny krótki čas je dosahał, zo je wopytał wšitke fary a dušepastyrske městna cyłeje dioecezy; njebudźe drje žaneje, ani najmjeńšeje misijonskeje stacije, we kotrejž njeby pobył a so wo wšelakich jeje wobstojnosćach a potrěbnosćach přepokazał.

Też naše serbske wosady buchu hižo wšitke wopytane, swjate firmowanjo wudźělane a dźěći pruhowane. Z połnymaj rukomaj je wudźělał hnady Božje, zahorjace słowa k dušam rěčał, też napominał, zo bychu naši Serbja też horliwje swój Posoł dźerželi, čitali a podpjerali a swoje dobre stare wašnja hajili. Kak často je samo jednotliwe swójby napominał, zo bychu so wo to starałe, zo bychu prawje wjele duchownych powołanjow wukubłowałe, dokelž, kaž by potom přistajił, z tajkich dobrych katolskich swójbow wukhadźeja też dobri duchowni, kajkichž wosebje w našim času trjebamy.

W tutym krótkim času su hižo też wjacy **nowych cyrkwinskich twarow** so dokonjałe a **cyrkwje** kaž ze zemje wurostłe. Před štyrjomi njedźelemi 25. novembra bu hakle poswjećena w **Lipsku** cyrkej k česći swj. Jurjej, jako pobožne **wopomnjeće** w swěta-wójnje **padnjenych akademikow** (wučenych, studowacych). W lěće 1921 w novembru tohorunja cyrkej k česći swj. Karla Borromejskoho we **Wolešnicy** w V. lětsa w měrcu cyrkej k česći swj. Antonia w **Drježdźanach, Löbtawje,** a nětkle bu hižo zwonkownje dohotowjeny twar cyrkwje w **Biskopicach,** w městu, kotrež drje ma so za swoje

---

skoržili. Toho so też nětko sama jara bojach, myslo, tón człowjek może so swojich joho wšědnje wopytowacych towaršow wo radu woprašeć a potom budźe za mnje złe! Tola ně, nazajtra wón ke mni dźeše: „O luba sotra, wšitko, wo čimž sće mi powědała, sym sebi překładł. Waša wěra je krasna, tak nadobna. Chcu, zo byšće dźěćo Boże mje sčiniła. Bórzy wumru. Chcu k njomu, tomu njeznatomu Bohu. Hdyž mrěju, podajće mi kříž! Tak ruče hač jón wokošu, sčińće mje dźěćo Boże.“

Hdyž tak samlutki w jstwičcy ležeše, přistupich k njomu a namakach joho we smjertnym bědźenju. Zbožowny so čuje, mje wuhladawši. Podach jomu swój křižik a wón přitłóči jón z nutrnosću přewzaty ke rtu a joho wobličo błyšćeše so z radosću. Nadobo wšak poča třepotać a zymny pót wustupowaše na wobličo; wobstajnje spohladowaše do rózka, z wotkelž přikhadźeše žahła horcota.

Sama też začuch něšto, štož ani wopisać njezamóžu: widźach a čujach přitomnosć złoho ducha. W skoku wokrjepich joho a sebje ze swjećenej wodu a spytowaŕ so zhubi. Khory wudycha na to swoju dušu, złožiwši woči k njebju a z měrnym wurazom zbóžnosće mjez wočomaj. — Popołdnju přińdźechu joho towaršojo z kašćom, wozdobjenym z pisanej papjeru a wotnjesechu rejwajo joho ćěło k spalenju. Ale moja duša bě spokojena, wšak bě joho duša wumožena.

Druhi raz mějach też jenoho tajkoho kuzłarja, kiž z djabołom wobkhadźeše, wothladować. K tomu přikhadźeše joho dźowčička, dokelž bě staršim dowolene, swoje dźěći do hospitala sobu přiwjesć, njemóžachu-li je někomu přewostajić. Holčka mjenowaše so „słónčna róža“, bě pjeć lět stara a jara něžna a přitulna. Z cyłej lubosću wisaše na mni, rěkaše mi „mama“ a wšudźe za mnu běhaše. Junu, hdyž bě runje při mni, trjebaše ju nan a wuhladawši holčku pola mje, so jara na mnje rozhněwa, prajo, zo ju z kuzłanjom k sebi wabju. Za to chcyše so z pomocu złoho ducha na mni wjećić. Druhich khorych zaja wulka hrózba wo mnje. Prošachu, zo bych wottud ćekła, přetož wušćuwany djaboł načini człowjekej to najhórše: wšitko na mni roztorha a rozcucha a wšitko rozłama. Přeswědčena wo dobyćerskej Božej wšohomocy, prajach změrom, zo może činić kaž chce, wzach sebi swój křižik do ruki a sčinich sej ze swjećenej wodu też kříž. Potom wočaknych, što dale budźe. Tón wbohi człowjek wiješe so kaž had na swojim łožu, mjetaše wšelake kuzłarske wěcy za mnu, ale zły duch njepřińdźe. Wot swojich napinanjow bě so wšón zapoćił, ale podarmo. Nětko dyrbješe přede wšěmi khorymi wuznać, zo je mój Bóh sylniši hač joho zły duch. Tole wuznaćo dopomha wšěm k dóstaću swj. křćeńcy, prjedy hač do wěčnosće woteńdźechu. Samo tutón kuzłaŕ wotrjekny so djabola, žadaše před smjerću wo wukřćenjo a woteńdźe wumoženy do wěčnosće. Swoju lubu dźowčičku dowěri mi jako dźědźinstwo, a hdyž ju wukřćich, bu z njeje mała Janinka (Johana). Za 9 měsacow sćěhowaše nana do wěčnosće.“

Colombo, 26. X. 1901.

. . . „O kak dobroćiwy je tola Bóh, hdyž dźensa na swojim 29. narodnym dnju wróćo hladam na zańdźenosć a myslu na wšitko to, štož sym dobroho wot Was dóstała,

założenjo dźakować biskopej Benej. Nimo domu Božoho je tu też hnydom natwarjene bydło za duchownoho a přebytk za sotry. — We **Werdawje** pak přihotuje so twar cyrkwje k česći swj. Bonifacija, kotryž ma, da-li Bóh, so k lětu do skutka stajić.

Tohorunja buchu założene wšelake **nowe fary a dušepastyrske městna**, kaž w Limbachu, Rosicach, Wulkim Hajnje, Drježdźanach-Striesenje, Drježdźanach-Strehli, Schwarzenbergu, Königsteinje a Zdźěri a k tomu hišće ličba kapłanstwow. — W tutymaj lětomaj zasydlichu so dale na **dźesaćich městnach** wšelake **sotry** ze swojimi wšelakimi karitativnymi nadawkami, kaž w Budyšinje, Litawje, Seitendorfje, Mišnje, Annabergu, Lubju, Lipsku-Go., Šěrachowje a Drježdźanach. Nimo Borromejkow a Šěrych sotrow, kotrež tu też hižo prjedy běchu, přińdźechu hišće Vincentinki, dźowki Marijine a sotry Marije a Józefa. Z mužskich rjadow dóstachmy Jesuitow w Hosterwicach a Oblatow w Drježdźanach.

Nimo toho buchu wšelake towarstwa założene, k spěchowanju nabožnoho a wědomostnoho žiwjenja a powołanjow, w nowym biskopstwje, mjeztym zo biskop sam wědomostne přednoški dźeržeše, tři króć hižo w Lipsku (na universiće) a lětsa hišće też w Hali. W Drježdźanach so wuwiła tamne progymnasium na dospołne gymnasium. — Za praktiske a duchowe dalše wuwučowanjo duchownych staraja so postajene praktiske-wědomostne kursy za duchownych, we kotrychž biskop sam nimo universitnych profesorow sobuskutkuje.

A štó chcył zabyć na prócu tohole biskopa, kotruž je wón wot wšoho spočatka nałožował a hišće nałožuje, zo by duchownych před najwjetšej nuzu a hłodom zakhował? Hubjeństwo našich zakońskich cyrkwinych dawkow drje je tola kóždomu znate. Tuž je wón wot wšoho spočatka hnydom wukonjał stajne hromadźenjo podpjery we wukraju. Njeličomne prózstwy dyrbjachu być pisane a runje tak je potom z dźakprajenjemi. A nic jenož duchownych rěka a rěkaše zdźeržeć, też runje tak dyrbješe so starać wo studowacych a też za telko spomožeńskich wustawow našich miłosćiwych sotrow z mnohimi stami khudych dźěći a syrotow. K tomu pak je wězo też pohnuwał našich sobukřesćanow k dobrowólnym daram a woporam. — Z tymile rjadkami wězo njeje wšo naćisnjene, štož je nam z nowa postajene biskopstwo ze swojim prěnim wjednikom přinjesło. Bóh dał, zo też dalši přichod přinjesy sćedriwe Bože žohnowanjo. M. Ž.

Što je sněh hódny?

„Što je sněh hódny? Je dha sněh z cyła što hódny?“ — tak praša so někotry měsćank, kotryž w zakurjenym, ćmowym domje sedźi lětko a dźeń — a njewě, na kajki hłós so spěw zanošuje: „Štóha tam z měsćanskich murjow won dźe . . .“

Naš časopis wšak so też za měsćanow njespisa, ale wosebje za nas, kotřiž na kraju smy, za nas hospodarjow — a my wěmy, zo sněh je něšto hódny, haj, zo je jara wjele hódny, zo ma njesměrnu hódnotu za naše role a za naše dwory. A čohodla?

Předewšim sněh rolu hrěje. Sněh je kaž kožuch, kotryž so w zymje woblekaš, zo njeby zymu mrěł: kožuch je njedobry přewodnik ćopłoty, dźerži ći znutřkownu ćopłotu, wukhowa će před zwonkownej zymu, a dźerži će tak ćopłoho. Podobnje też sněh naše role ćopłe dźerži: z jeneje strony njedowola sněhowa płachta ćoplikej, kotryž so ze zemje promjeni, do powětra so wuparić — z druheje strony pak zasy zymy, kotraž wonka je, k pjeršći njepřipušća. Sněh rolu hrěje.

Tak je w zymje. Tola su časy, hdźež sněh jenož njehrěje a před zymu škita, ale też před nahłej ćopłotu. Je to w prěnich dnjach naléća. Tehdom bywa wo dnjo ćopłota, w nocy mjerznje. Hdyž je nětko rola naha, wotućeja rostliny a sywy wo dnjo, w nocy pak zasy zamjerzuja: jich młode žiwjenjo je zahubjene, znajmjeńša zatorhnjene. Sněh škituje sywy w naléću, wob dźeń před słoncom, w nocy před mrózami — zo njebychu, wo dnjo wotućiwši, w nocy zasy wusnyłe. Pod sněhowym płašćom spja sywy też w naléću swój pokojny spar a dřemaja čakajcy, doniž trajace ćopłe wjedro jich k žiwjenju njepowoła.

Ale to hišće njeje wšo. Po wobličenjach znatoho agronoma Pfaffa spóžera rola z dešćikoweje wody lědom 17,18 procentow włóhi. To pak k zróstu rostlinow njedosaha — khiba zo sněh pomha. A sněh poskića tutu wulku pomoc, hdyž taje. Cyłe tři štwórćiny roztatoho sněha zasakuja do zemje, a to je mnohota włóhi, dosahaca na dołhe časy. Nazhonity hospodař wě, zo suchota w léću ženje hórje njeboli, hač po bjezsněžnej zymje. Sněh zemju napoja.

Powětr, kotryž do so dychamy, zda só nam dospołnje čisty być. Woprawdźe tomu tak njeje. Dźiće mojedla do bróžnje, hdyž su wrota zawrjene a słónco ze škałbu do bróžnje swěći. W tajkim słónčnym promjenju hraje syła

---

kak derje to čini! O kajka staroba 29 lět, jenož lěta ćerpjenjow, kiž sym z lubosće k Bohu znosyła — wšitko je nětko nimo a přetrate. Štó by sebi tola myslił, zo budu mjez nami ja, kotraž do pohanskich krajow pójdźe a někotruž kuli dušu za Boha dobudźe a w tajkej zdalenosći móže za Boha dźěłać. Štó by tola rjekł, hdyž na swojim bolostnym khorołožu dołho, dołho ležach, zo něhdy sama jako misijonarka Bohu swoje žiwjenjo poswjeću! Haj, rad a často spominam na tutón zrudny, ale też zbožowny čas, a mam za to, zo je mi Bóh runje přez ćerpjenja tajku wulku hnadu spožčił. Sym potajkim jara zbožowna, mam dźěła dosć a nadosć, to widźiće z toho, zo sym před měsacom list započała a jenož mało mjeńšinow zbywa, zo móhła jón dokónčić. Kak spodźiwna je Boža předwidźitosć, zo sym runje w času chinejskeje wójny tudy, zo mózu za swoju němsku wótčinu dźěłać! Do našoho hospitala přikhadźeja mnozy němscy wojacy — to stawa so jenož w běhu tuteju dweju lět — kotrychž tudy wusadźa, dokelž jich přećežkeje khoroby dla njemóža dale přewjesć. Přez 40 němskich wojakow tu poby, kotrymž činjach tołmačerku, dokelž jendźelsku rěč njerozemja; někotromužkuli běch z poslednim pokojenjom na smjertnym łožu, a někotryžkuli katolski je zbožownje ze swj. sakramentami wobstarany do wěčnosće wotešoł, zawostajiwši přeze mnje posledni postrow wbohej maćerćy w domiznje.“

Z wulkim zajimanjom čitaja so wšě dopisy ze sotřinoho misijónskoho žiwjenja, wšě dychaja nutrnu lubosć k swójbje a ke krajanam. To widźimy wosebje też z toho, zo mjenuje přecy cyły rjad přećelow a znatych, kotrychž dawa postrowić, za kotrychž so modli abo z kotrychž mjenom wukřćije tu abo druhu khudu pohansku dušu. Złožujo so na jeje listy, kiž je w misijónach wot l. 1900—1903 pisała, bych móhł cyłu knihu napisać. Tola njech Boža miłosć zapisa jeje skutki a dźěła do knihi žiwjenja.

Při ćežkej khorosći na zuby-bolenjo dyrbješe so sotra Maria Aloysius zasy do Europy wróćić a so dołhi čas wot specialistow lěkować dać, dóniž njebu na spodźiwne wašnjo — kaž je mi to w Romje hłowna wyšša sama wuprajiła a wobswědčiła — wot zasakłych bolosćow wumožena. Hač do lěta 1915 zwosta w Romje. Tam mějach zbožo ju dwójcy wopytać a to l. 1912 a l. 1914, při čimž poskići so mi a mojej žonje krasna přileżnosć swj. wótca Pia X. dwójcy zawohladać a z nim rěčeć.

A z „maison Ste Helene“ (swj. Heleninoho misijónarskoho domu) mam sobu najkrasniše dopomnjeće za žiwjenjo. W nim wróći so 26. junija 1913 moja žona Hilža do klina katolskeje cyrkwje, dósta na samsnym dnju prěnje swj. woprawjenjo a něšto dnjow pozdźišo swj. sakrament firmowanja. We wšěch wichorach wójny a při mnohich přesćěhanjach smój často na spodźiwne wašnjo nazhoniłoj, zo je so droha sotra za naju a za wšěch z hłubiny duše modliła a zo z wobstajnej nutrnosću so też dale modli za nas wšěch, za swój serbski lud a kraj, kotryž njeje přestała lubować jako swěrna Serbowka. Bóh njech žohnuj jeje skutkowanjo k Božej česći a k spomoženju ćerpjacoho a zabłudźenoho čłowjestwa! —

drobnych próškow — a tutych próškow je cyły powětr połnički, cyły powětr, kotryž do so srěbamy, so z nimi kuri — a to wěsće njeje našej strowoće w hódź. Hdyž človjeka w šiji škraba, njeje to ani človjekej lubo, ani strowe. Stó nětko powětr wot procha wučisćuje? Deščik — a lěpje a mócnišo hišće hač deščik — sněh.

Hdyž sněh z ćwakami k zemi leći, dyrbja spomnjene próški sobu, bywaja z nim k zemi zražene — a hdyž sněh taje, widźiće na zemi čornu, mazanu worštu: to su te zražene próški. A što w tymle hustym wusmužku wšo njeje! Přeswědč so z mikroskopom a wuhladaš drobnuške drjebuški skory ze štomow, wotpadki ze kćeńčkow kwětkow, wotleńki kamjeni, symješka, włóski, křidleška překasancow (bručkow, mjetelow atd.). Wulka štwórćina wobsaha tohole wusmužka, 26 procentow, wobstoji ze zbytkow zwěrjatow a rostlin — a hnóji potajkim.

Přetož cyła tale massa po času a pomału rozpadnje, a twori tak najlěpši nawóz, na kotrymž so sywy rjenje rozwijeja. Bayerscy ratarjo z prawom přisłowo wužiwaja: Sněh zemju nasyćuje. Zo sněh zemju nasyćuje, njeje jenož we runinje znać, ale też w horach, hdźež je tola powětr wjele jasniši a kura daloko mjenje, dyžli w dole. Horiska Alpow a Karpatow su w zymje běłe, w lěće pak pokrywa je lubozna zeleń, a stadła so po njej pasu. To je jenož tohodla, zo sněh je před wětrami kita — a nasyćuje. Apeniny w južnej Italskej, Libanon w Asiskej šerja ze swojej nahosću. Tute hory su wo wjele nižše, dyžli hobry Alpy — a tola je tam wšitke žiwjenjo hasnyło, dokelž tam sněha njeznaja, kotryž kita, syći, wopłódnjuje.

Hdyž sněh powětr wučisćuje a wšelake přiměški k zemi zražuje, nježiwi z tym jenož zemju, ale hóji też našej strowosći. Dobry wliw sněha pak je w tej wěcy hišće wjetši. Naléto, hdyž w nocy hišće mrózy khodźa, wo dnjo pak hižo słónco druhdy hrěje, skoro kaž w lěće — by hišće wjele wjacy ludźi kašlowało, khoriło, mrěło — hdy by z dobom sněha njetało. Sněh zwutrjebuje, hdyž taje, hobrsku mnohosć ćoplika, wokhłódnjuje z tym powětr a čini, zo překhód z ćopłoty dnja k zymnym wječoram njeje tak nahły a škodliwy. — —

Hdyž smy tu wo wužitnosć sněha rozpominali, njejsmy ani spomnili na wjeselo tych, kotřiž móža sebi sanki z kólnje wućahnyć a z klinkotom přejěć hórku a doł, na radosć našich dźěći, kotrež sebi sněhowe muže twarja, a kotrymž je sněh posleško, hdyž so ze sankow kula . . .

Su ludźo, kotřiž sebi sněha njewažа, dokelž maja jón darmo; my pak wěmy, zo je sněh drohotny dar Boži, kotryž ludźi krući a našim polam při tym wotpočnyć dawa.

Potom su spokojeni też předawarjo bunclow, kožuchow, sani, lodarjo a korčmarjo, wotebjerarjo lodu — a mnozy druzy, kotřiž su lětsa sama skórżba. Najwjetše žohnowanjo pak je radna zyma ze sněhom rólnikej a joho roli, kužołej joho (a też našoho) zboža abo horja.

Rańša modlitwa k Jězusowej Wutrobje.

Hdyž rano zahe wotućam,
O Jězusowa wutroba,
Ći z nutrnosću poručam
Wšě dźěła, prócy, ćerpjenja.

Na Tebje, bójska wutroba,
Chcu přecy hladać z dowěru.
Ty sy mój wuček, nadźija
We hórkim dole sylzow tu.

Čiń hnadnje moju wutrobu,
Najmiłosćiwši Zbóžniko,
Nětk k tabernaklej swojomu
A templej Ducha swjatoho.

O njedaj ženje wot Tebje
So dźělić, luby Jězu, mi.
Mje zamkń do rany Swojeje
We smilnej bójskej lubosći.

We Twojej swjatej ranje chcu
Ja dźěłać, ćerpjeć, wojować;
Chcu ćěło, dušu, wutrobu
Ći wšědnje z nowa přepodać.

Štož dźens so stanje wote mnje,
O wutroba najswjećiša,
Njech wšitko k Twojej česći je,
Ty droha bójska swjatnica.

Też wšitkich swojich lubych ja
Ći Jězu, nut'nje poručam.
Jim njedaj padnyć do hrěcha,
Daj pokoj też jich wutrobam.

Nětk Swoje žohn'wanjo mi daj,
O Jězu mój, za cyły dźeń;
We lubosći mje zakhowaj,
A miłostnje mje k Sebi ćehń.

Amen. H. N.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Zemrěći: 16. 3. Hańža, m. dź. Pawoła Mildnera w Khrósćicach, 1 m. 18 dn. — 27. 3. Michał Lawkus, wumjeńkař w Časecach, 72 l. 8 m. 23 dn. — 6. 4. Madlena Matikowa, m. Pětra Matika w Smječkecach, 65 l. 5 m. 4 dn. — 24. 4. Ernestina, zaw. m. Jakuba Lawkusa we Wudworju, 65 l. 10 m. 15 dn. — 28. 4. Pětr Popjela, wumjeńkař w Khrósćicach, 69 l. 4 m. 16 dn. — 30. 4. Klara zwudowjena Prócyna z Hrańcy, 78 l. 5 m. 25 dn. — 1. 5. Alfred, m. s. Michała Rychtarja w Kukowje, 2 m. 13 dn. — 5. 5. Lejna, m. dź. Michała Bulanka we Jasećy, 3 m. 16 dn. — 6. 5. Jurij Dórnik w Khrósćicach, 79 l. 12 dn. — 6. 5. Pawoł, m. s. Jakuba Matika w Smječkecach, 1 l. 20 dn. — 6. 5. Jurij, m. s. Jurja Ryćerje we Worklecach, 2 m. 11 dn. — 10. 5 Marta, m. dź. Jakuba Donata z N. Jasećy, 1 dźeń. — Hana, m. dź.

Swěrny pohonč.

Za ćichim. † J. Ćišinski.

„Šwihaj, šwihaj, Michale,
Dom zo dojědźemoj zahe!
Cyłe njebjo hlej, je nahe;
To nam zyma třeskać chce."

Na pohonča Šołćina
Z małym Jankom w sanjach rěči.
Michał w skoku holu prěči . . .
Koło wokoł ćišina —.

Ze šćerkawow, z klinkačow
Strašujetaj klinkot konjej,
Hdyž ze křudom šwiha do njej'
Čornej' honjo hriwačow . . .

„Michale, budź prošeny,
Jědź; mi styskno tak w tym klinku!"
„„Daj sej pokoj; za hodźinku
Budźemoj do ćopłej' jstwy!""

Spěšnje konjej lećitaj,
Zhrabujetaj z pódkowjemi,
Zo so běła skora lemi,
A so z kosmow kuritaj . . .

„Michale, što tole bě?
Jědź dźě jědź; wjelk z lěsa zawu!"
„„I Bóh zwarnuj! Ze šćerkawu
Brózdnik wo wojo so strě.""

Michał pjerje do konjow,
Přez lěs šumi, přez lěs smudźi,
Pře Hanu, pře Janka rudźi
So, zo zhinyć mohłoj jow.

Z khwilemi so wobroći . . .
Postronk, wójnik rězny z khwatom
Brózdnikej wón třepotatom',
Na bok joho zawróći.

Z podsobnikom ćěri pak,
Zo so zatorhuja sanje . . .
Zecnyło so běše Hanje,
Hłowu skłoniła bě znak —

A wón šepce při sebi;
„Swjata Marja, bědnych maći,
Pod zaškit nas chcyła wzaći!
Z nuzu spomhaj ji a mi! . . ."

A kónc khójnow hižo je —
Tu so za nim zběha wuće —
Křudźišća so přima kruće,
Hdyž so zecnyć jemu chce . . .

„Božo wodaj hrěchi mi!"
Ze swjatym so bróni křižom,
A kaž z wětřikom je hižom
Na puć skočił ze sani.

„Podsobniko dobry, leć!"
Prasnje do njoho ze křudom.
Zatřasnje. — Kóń jako z błudom
Zešćuwany šumi preč . . .

Hana woči třeje sej —
Wón so wjelkam w Božim mjenje
Stupi jimaj za žiwjenje —
W snězy joho studnje krej — —

Čornak přihna do dwora —
Jomu hraju wšitke štyri,
Z njoho běły pót so pyri,
Hłowu jako z lodu ma —

Hana w strachach mortwa poł
Rěči, kak je Michał swěrny
Jako z njebjes jandźel wěrny
Za njeju do smjerće šoł.

A z njej wšitcy płakaju,
Zo je pod zaškit jich brała
Boža mać, a na Michała
Miłosć z njebjes wołaju — — —

Po puću hdyž z Wojerec
Dźeš do Němcow, z boka stara
Stoji kapałka, kiž jara
Z kwětkami so pyši přec.

Swjećena je Michałej —
Hana Bohu zapřisaha,
Zo ma wot splaha do splaha
Šołćic dom so modlić w njej.

Jana Jenichena na Horje, 19 dn. (do Baćonja khow.). — 15. 5. Marta, m. Jakuba Donata w Now. Jasenćy, 30 l. 6 m. 18 dn. — 21. 5. Hana Šołćic w Pančicach, 85 l. 6 m. 21 dn. — 30. 5. Marja, m. dź. Jurja Libša w Smječkecach, 20 dn. — 1. 6. Marja, m. Mikławša Hejduški w Hórkach, 48 l. 7 m. 24 dn. — 2. 6. Madlena, zaw. m. † Jakuba Zmija w Miłoćicach, 73 l. 11 m. 21 dn. — 3. 6. Madlena Paškec we Khróśćicach, 69 l. 10 m. 23 dn. — 7. 6. Michał Henčl ze Smječkec, 72 l. 7 m. 3 dn. — 8. 6. Hana, m. Mikławša Herbricha w Dobrošicach, 66 l. 1 m. 3 dn. — 14. 6. Hańža, zaw. m. † Jana Matki w Khróśćicach, 64 l. 4 m. 12 dn. — 18. 6. Hańža, zaw. m. † Jakuba Pjetaša w Kukowje, 46 l. 4 m. 29 dn. — 20. 6. Jakub Wawrich w Jaworje, 64 l. 7 m. 14 dn. — 23. 6. Madlena, zaw. m. † Jakuba Deleńki w Miłoćicach, 74 l. 2 m. 3 dn. — 24. 6. Teresia, m. dź. Michała Bjenša w Khróśćicach, 1 l. 3 m. 9 dn. — 28. 6. Franc Józef, m. s. Jurja Kućanka w Khróśćicach, 4 m. — 2. 7. Hańža, m. Mikławša Wićaza w Hrańcy, 33 l. 5 m. 7 dn. — 5. 7. Marja, m. dź. Bjedricha Fuchsa w Dobrošicach, 1 hodź. — 7. 7. Marja, m. dź. Jurja Kindermana we Wudworju, 5 hodź. — 10. 7. Jurij Šiman ze Smječkec, 44 l. 6 m. 17 dn. — 14. 7. Beno, m. s. Jurja Hejduški z Worklec, 1 l. 1 m. 15 dn. — 20. 7. Madlena, zawost. wud. po † Michału Renču, w Miłoćicach, 88 l. 7 m. 5 dn. — 26. 7. Hana, njem. dź. Marje Syndźic w Kukowje, — 28. 7. Hana, m. Morica Hartmana w Kukowje. — 2. 9. Marja, zaw. m. Pětra Bika we Worklecach, 79 l. 5 m. 28 dn. — 9. 9. Jurij, m. s. Pawoła Nowaka w Kozarcach, 5 m. 11 dn. — 13. 9. Khata, m. Jana Kućanka w Smječkecach, 61 l. 9 m. 20 dn. — 23. 9. Michał Mark we Worklecach, 63 l. 11 m. 23 dn. — 23. 9. duchowna knježna Kandita z Bornec w Marijnej Hwězdźe, 67 l. 3 m. 7 dn. — 25. 9. Marja, m. Jakuba Ješki w Kopšinje, 29 l. 4 m. 6 dn. — 7. 10. Wójćech Ochman w Miłoćicach, 65 l. 5 m. 22 dn. — 9. 10. Jurij Domaška w Lejnje, 77 l. 6 m. 3 dn. — 9. 10. Marja, zaw. m. † Jakuba Młynka w Jaworje, 72 l. 7 m. 2 dn. 20. 10. Madlena, zaw. m. † Pawoła Woleńka w Kukowje, 73 l. 8 m. 13 dn. — 24. 10. Jan, m. s. Jurja Křižanka w Prawoćicach, 1 m. 17 dn. — 29. 10. Jan, njem. s. Hańže Bulankec w Nowej Wjescy, 7 l. 5 m. 26 dn. — 2. 11. Hańža Pičmanec w Pančicach, 69 l. 4 m. 17 dn. Madlena, m. Jana Šwóraka w Jasenćy, 63 l. 4 m. 13 dn. — 6. 11. Jan Donat, nowoměšnik w Časecach, 24 l. 8 m. 21 dn. — 6. 11. Hańža, zaw. m. † Mikł. Jakubaša w Jaworje, 78 l. 9 m. 9 dn. — 17. 11. Madlena Lawkusowa, wumjeńkařka w Jasenćy, 66 l. 2 m. 26 dn. — 18. 11. Herta, m. dź. Pětra Bjarša w Kukowje, 1 l. 22 dn. — 19. 11. Hańža, m. Jurja Šwona w Swinařni, 55 l. 7 m. 29 dn. — 2. 12 Madlena, dź. Madleny Narćikec w Kukowje, 11 hodź. — 3. 12. Beno, m. s. Jurja Jenki w Lejnje, 8 hodź. — 5. 12. Jurij Biesold w Kanecach, 45 l. 10 m. 21 dn.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a Posoł:

Mikławš Wels z Hněwsec 5 hr.; Mikławš Čórlich z Budyšina 2 hr.; Michał Rjenč z Čornec 10 hr.

Lehmanec kofejownja a konditornja w Budyšinje

na serbskej hasy. Před krótkim ponowjena.

Najwjetša kofejownja za přebywanjo wodnjo a wječor.

Najlěpše w pječwach a piću, torty, jědźny lód, wino, piwo, likěry.
Wosebitosć: Torty jako najrjeńši dar při swjatočnosćach.
Podawam też zwonka wobkhada.

Konječanska šula

wuhotuje Nowe lěto
we wjesnej korčmje
hodowny
dźiwadłowy swjedźeń
w 1/2 5 a 1/2 8 hodź.
(Popołdnju wosebje za dźěći.)
Wjesni a wšitcy ze susodnych wsow su wutrobnje přeprošeni.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Telefon čo. 155 a 156 **Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach** Telefon čo. 155 a 156

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kašćiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Požčuje pjenjezy na najlěpje.
Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Kedźbu! (Wuměłać!) **Připokazanka!**

Při sobupřinjesenju tutoho nawěštka so płaćizna wo 10 % poniži.

Zubna praxis

E. Werner

Zhotowjenjo cuzych zubow, předźěłanjo, wuporjedźenja spěšnje - plomby - króny - mosty zubytorhanjo z pohłušenjom - łahodne wobkhadźenjo - srěnje płaćizny

na šulskej hasy 6.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towařstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so wukupiwši z tym wot wšěch

pisnych nowolětnych zbožopřećow

wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **4 hr. 50 pj.**: Mikławš Wels z Hněwsec;
po **2 hr.**: tachant Jakub Skala w Budyšinje, farař Jan Šołta w Kulowje, Michał Hoka w Budyšinje;
po **1 hr. 50 pj.**: praelat Mikł. Žur, farař Jurij Hejduška w Budyšinje;
po **1 hr.**: Marija Pětrancowa z Čornec, Jurij Cyž z Banec;
po 80 pj.: Jan Młynk z Čemjeric;
5 Kč: Hana Cyžec w Drježdźanach.

Kedźbu! Kedźbu!

Njeswačidło a wokolina.

Kóždy štwórtk su rěčne hodźiny

wot 10—5 hodź. w Njeswačidle w knježim hosćencu.

Zubna praxis Werner w Budyšinje na šulskej hasy 6.

Wróćiwši so wot rowa po dlějšej khorosći nam wotwołaneje lubeje mandźelskeje, maćerje, dźowki, swakoweje a ćety

Marije Dźisławkoweje

rodź. Weikertec w Čornecach

kiž nam štwórtk 13. hodownika nahle zemrě w starobje 35 lět 10 měsacow a 26 dnjow, wuprajamy z tutym wšěm za kóždźičku lubosć, wosebje pak knjezej lěkarjej dr. Voglej we Wujězdźe za jeho njewšědnu prócu, wosebity dźak Wroblec swójbje, kaž też za wopytowanjo póstywjećora, za k rowu wjezenjo a tak bohate wobdźělenjo při jeje khowanju minjenu njedźelu 16. decembra w Baćonju z hnuteje wutroby

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Čornecach, 16. dec. 1923.

W mjenje zrudźenych zawostajenych
mandźelski, mać a dźěći.